

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Претплату примају и све поште

На основу најновијег решења од
априла 1893. г. авријску друштвену
носу пошта бесплатно.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ракиковић

Број 1.

БЕОГРАД, 1. ЈАНУАРА 1926. ГОД.

Година LIII.

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:

НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 д. н.

Улога и српска добијају лист у пола цене.

Примљени рукописи се не враћају.

Претплата се плаћа уједнаоно
за цео годину.

Господин Д-р Вел. Н. Стојковић као уредник Тежак.

Из *Изјаве* Г. Д-р. Вел. Н. Стојковића на удовољном месту 52 броја *Тежак* читаоци су могли видети, да г. Стојковић напушта уредништво *Тежак* и предаје га новом уреднику г. Бож. Ракиковићу, члану Управног Одбора, који је од Одбора, за уредника изабран.

Господин Стојковић, као што се из изјаве види напушта уређивање *Тежак* по својој жељи и из разлога своје многоструке службе, редовне и нередовне. Господин Стојковић је, под теретом ове, покушавао више пута да преда уређивање *Тежак*, али Управни Одбор, признавајући заслуге његове око уређивања *Тежак*, није хтео усвојити му оставку и готов је био пријети и веће жртве, да би га задржао за уредника. Најзад, морао је опустити и на последњи захтев његов ослободити га дужности уредника.

Г. Стојковић је уредник *Тежак* већ шест година, и кад се погледа у време прошло, он је најдуже стајао на челу уређивања нашег *Тежак*. Примисо се уредништву с највећим одушевљењем, а Друштво, предавајући му ту дужност, било је уверено, да свој лист предаје у сигурне руке, да ће му нов уредник својом ученошћу и својом марљивошћу умети одредити прави правац, којим треба као орган Друштвени, да се креће и да ће својом прилагодивошћу успети да сакупи око листа сараднике старије и млађе, те да *Тежак* буде место за сарадњу свих искрених чланова Друштва и свих истинских пријатеља нашег пољопривредника и нашег села. И успеха је било. На првом кораку већ *Тежак* добија подеснији облик; чланци се боље распоређују и поуке постају прегледније и привлачније. Обраба се пажљиво савременим одабраним техничким пољошашама, али се не испуштају из вида ни народно-економске чињенице, које су у вези са интересима пољопривреде, или потичу из ових. Последице су нарочито заузимали место уводних чланака, те су међу читаоце *Тежак* унели много тачних обавештења и о тим питањима, која стоје у

таквој мери да се напредком пољопривреде или појединих грана њених. Одељак: *Питања и одговори* особито је негован и у њему пољопривредници налазе пуно добрих савета за поједине послове и догађаје у пракси и из праксе. Исто тако и одељак: *Књижевност* добија све ширу примену, те је *Тежак* давао обавештења редовно о књижевном покрету у нас. Па и остали одељци у *Тежак*у попуњавани су одабраним материјалом, тако да је *Тежак* у целини не само представљао један савремени стручан лист, него и лист, који је радије читан и коме се веровало, из кога су вађени чланци у друге листове и на чије је мишљење полагао. Од ту да је и број примерака поступно растао, тако да је данас на висини више читаних листова.

Но, вредност листа појачана је и тиме, што је *Тежак* уредно излазио. Он је као недељни лист тачно долазио у руке својим читаоцима, те је сваки, па и слабије писмени, могао до новог броја прочитати цео лист.

Да се то постигне и да Српско Пољопривредно Друштво има у *Тежак*у један орган, коме је дата солидна основа, несумњиво и у првом реду има се захвалити необичном старању г. Стојковића. Он је лично руковао свеколиким пословима уређивања, примљени је материјал за лист прерађивао, па већим делом и сам га стварао, тако да је добар део свог слободног времена посвећивао искључиво своме конструктивном дару он је увео и у уређивање *Тежак*, као што га је уносио и у остале врсте рада Срп. Пољопривредног Друштва, а нарочито у питањима: измене Правила Друштвених, организовања пропанде и др., те је у том погледу г. Стојковић задужио Друштво, као ретко који члан његов. То је разлог, што је г. Стојковић бран неколико пута и за потпредседника Друштва и што би то и дан-данас био, да није и сувише заузет дужностима службе.

Као власник *Тежак* у име Срп. Пољопривредног Друштва, мени је дужност, да при растанку са г. Стојковићем, као уредником *Тежак*, ово констатујем, и да уз дужну захвалност на досадашњем његовом труду пожелим, да г. Стојковић остане и даље веран пријатељ нашем *Тежак*у и подбодже

својим пером, које тако успешно делује кроз ступње свих листова, где се појави. Линија, која је обележена *Тежаку* треба не само да се одржи, него и по мишљењу г. Стојковића „треба тражити и још нешто више и нешто боље“, а то ће се постићи, ако се око новог уредника окуле сви стари сарадници и приводе више нових, а ови се могу наћи увек међу редовним члановима Друштвеним. Нека сваки изврши своју дужност, колико може и колико треба, па је и *Тежаку* осигурен напредак.

П. Т. Тодоровић.

ИЗ ЗАДРУГАРСТВА

Оснивајте сточарске задруге и удружења сточара!

У страним земљама, чија сточарства стоје на веома високом ступњу развића, сточарске задруге и удружења сточара показали су се као најбоље средство за унапређење сточарства. Овај успех, утврђен само дугим искуством, постаје у садање доба једна од мера за унапређење сточарства, и то једна од најефикаснијих у сваком погледу. Чињеница, да ове заједничке сточарске установе спадају у део-круг приватне иницијативе, која је веома потребна у подизању и унапређењу сточарства, још више подиже значај ових уснова. Мере, које предузима Држава у циљу унапређења сточарства и оне, које предузима у истој сврси приватна иницијатива, представљају једну нераздвојну целину и дају у сваком смислу најбоље резултате. Одвојено делане и једних и других, које се по неки пут још разилази, не би дало ни код нас повољних резултата, као што оно није дало повољних резултата ни у страним изпреднијим земљама, које су на основу искуства дошле до овог закључка.

Да је потребно да се и код нас почне са оснивањем сточарских задруга и удружења, то је толико јасно, да то не би требало нарочито истинати, особито ако се узме у обзир садање стање нашег сточарства, на чијем се унапређењу ради. А унапређење нашег сточарства је насупрот потреба нашег народа, прво, за његово сопствено снабдевање животином намирницама животињског порекла и друго, због осталих користи, које потичу из сточарства. Најзад, наша извозна трговина императивно налаже унапређење сточарства, пошто оно са свима својим многобројним производима чини скоро трећину целокупног нашег извоза. Извоз из сточарства донео је нашој Држави у 1919. год. 172,837.202 дин.; у 1920. год. 162,169.695 дин.; у 1921. год. 908,498.682 дин.; у 1922. год. 1,307,958.414 дин.; у 1923. год. 2,496,041,222 дин.; у 1924. год. извоз из сточарства износио је 2,165,398,390 дин.

Какав је циљ тих сточарских заједница? Главни циљ је, као што рекосмо, *унапређење сточарства*. Све оно што појединца може тешко постићи или што му је уопште немогуће, то постижу удружене

снаге, које се налазе у поменутих заједницама. Оне се морају постарати пре свега, да набаве добра мушка грла, на пр. бика, који је одличан а зравља, одличних физиолошких способности и првокласног порекла. Овим биком, који се по могућству држи више година, утиче се на поправку запата појединих задругара и чланова. Ово је нарочито важно за нашу земљу, у којој су претежно мали пасади, који нису у стању да нас набавити скупоценим бика велике запатничке вредности. Сем тога, само државне оваких школованих грла, скопчано је са великим трошковима, с обзиром на негу, исхрану и стижу, те појединци то тешко могу поднети. Све ово лакше подноси задруга и удружење, јер су у заједници трошкови мањи, а скоро наштавни према користи, која се постиже. Задруга држи бика више година, води рачуна о томе, да за одабране краве употребити бика и физички и физиолошки потпуно развијена, који преноси сигурно на своје потомство све своје морфолошке и физиолошке одлике. То се не може постићи јунишма, старим 12—15 месеци. Вишегодишњом паметном употребом истог бика поједине околине и места добијају подједнако потомство и то изједначење запата спада у врло важне задатке задруга и удружења.

Што се тиче краве, ове сточарске заједнице примају само најбоља грла и у морфолошком и у физиолошком погледу. У ужем кругу индивидуа, најбоље се може спровести њихово одабирање, па се после одабравати првокласним биком. Стручни надзор над потомством таквих родитеља, најбоље се спроводи у задругама, пошто је број животиња мањи. Сва ова грла, која из различитих уарока не одговарају постављеном одгајивачком циљу, избацују се из запата. Способне животиње уписују се у пореклописну књигу. За успех у овом раду, важно је, да сви чланови држе одабране краве дуже година и да их добро гаје, као и њихово потомство.

Када се у раду постигне успех, онда је важно гарантовати порекло и мушких и женских грла и имати тачан њихов опис, као и њихових предака. Ниједан одгајивач неће купити грло непознатог порекла, јер зна да су при ошени запатничке вредности нарочито мушких грла, веома важни облици и особине његових предака. Стога је потребно, на основу нарочитих докумената, извађених из пореклописне књиге, гарантовати купцу за чистоту крви дотичног грла. А то најбоље може учинити крва сточарска заједница. У страним земљама, које имају одличних раса стоке, а баве се продајом запатничких грла у иностранство, пореклописна књига представља срж тих сточарских задруга и удружења. Ова гарантују купцу порекло својих грла, њихових особина и особине њихових предака за 4 или 5 генерација уназад. У Englesкој на пр. пунокрвна грла јесу она, која су заведена у пореклописним књигама, а сва друга, независно, сматрају се неувокрвним. Из ове строге оцене пунокрвности грла види се, да неко грло може имати све морфолошке одлике

једне расе, па да, по енглеском схватању, ипак не буде пунокрвно.

Најзад, задатак тих заједничких установа јесте и тај, што се оне примају и посредничке улоге у продаји стоке и сточних производа, искључујући на тај начин све стигле посреднике и препродавце. Самим тим задржавају за своје чланове све оне користе, које долазе од непосредног продавања или куповине разних потреба. Ове установе могу се лако бавити и извозом сточних производа у иностранство, што је данас од врло велике важности с обзиром на извоз робе доброг квалитета, њеног порекла и солидности трговања.

При оснивању ових задружних установа важно је знати, да оне морају почивати на сопственом материјалном темељу, без икаквог очекивања неких субвенција или помоћи са стране, које нису ни сталне, ни увек сигурне.

Ради што боље прегледности и потпунијег надзора, оне треба да су ограничене на мањим просторима.

За успех у раду, за чланове треба узимати вредне људе, који ће савесно и са пуно вољетачно одговарати својим дужностима. Чланове, који ометају успех у раду и правилан развој тих установа, треба искључити из заједнице.

Д-р. Т. Митровић.

ИЗ НАУКЕ О ЂУБРЕЊУ

О рентабилитету употребе вештачких ђубрива

Гледе употребе вештачких ђубрива како теоретичари тако и практичари слажу се у томе, да је њихово дејство неоспорно, што се тиче повећања жетвених приноса, по њихова се мишљења често разликала у погледу рентабилитета.

Ово је једно врло замашито и спорно питање, које тако рећи сваки пољопривредник, за своје специјалне прилике, мора сам да решава. Зато сви податаци у овом правцу, могу само да служе као једно помоћно средство и путоказ, али никако као једно стално правило, јер рентабилитет зависи у главном од климе и климатских прилика и од цене, како вештачких ђубрива, тако и дотичних производа.

Пошто сам ја одлучан поборник употребе вештачких ђубрива, а то с разлога што сам кроз дуги низ година имао прилике да се на темељу сопствених практичних огледа, успеха, а и неуспеха, уверим о рентабилности исте, — зато хоћу да наведем моје овогодишње огледе са ђубрењем ливада на мом поседу у Шт. Иљу код Марибора, које сам извео врло јединоставно и у сврху повећања приноса сена и паше, а не ваљда у какве научне сврхе, јер ја сам не само стручњак, него и трговац, пак као такав знам, а и морам да рачунам.

На једној врло доброј ливади, у низини и површини од 1 јутра, која би иначе и без употребе вештачких ђубрива дала којих 25—30 метара сена и отаве, посуо сам још у предпролећу 200 кгр. кречног азота.

Затим сам целу ливаду добро подрвљао, и то уздуж и попречно, са гвозденом ливадском браном. После којих 10 до 12 дана, посуо сам 200 кгр. калијумског фосфата, и то баш пред кишу.

Вегетација је у првом почетку некако заостајала, а затим је наједаред почела да буја, тако да је моја ливада, која се налази уз главни државни друм, сваком пролазнику падала у очи, и то поради бујног и једноличног узраста траве, као и њезине извезивне тамно-зелене боје.

Признајем да сам имао труке са косачима, који су се донекле бунили косити је. И да не имадох добре хране, тешко би их био склонно на ту збиља тешку косидбу.

А и отава је била такођер берилитна. Захваљујући одашњим, за ливадарство ванредно повољним приликама, имао сам и по трећи пут лепо корист, наиме бују у пашу, а делимично сам косио траву за зелену пићу стоке. Принос сена и отаве измерио сам, те сам сапримљеном тачношћу установио око 58 метара.

Пошто држим сразмерно доста стоке на поседу, а притим преко зиме узимам мршаве велове на исхрану, то не продајем сено, али зато пак ја употребом вештачких ђубрива црним корист од повећаног приноса ливада посредно и по мом рачуну свакако већу, него када бих продавао сено.

Када бих хтео да пролам сено, ја бих га могло да продам оближњим фабрикама, које држе коње и принуђене су да га купују, уз њену од најмање дин. 80 по метру, а отаву свакако скупље. Но ја ћу да урачунам сено и отаву само дин. 60 по метру.

Рачун рентабилитета би био дакле овакав:

Трошкови:

За 200 кгр. кречног азота по д. 3.20.— дин. 640.—
 „ 200 „ калијумског фосфата „ „ 1.70.— „ 340.—
 „ повећани рад, тј. растурање вештачких ђубрива, тежу косидбу и справљање сена и отаве, од пралике дин. 200.—

Укупио дин. 1180.—

Приход:

Од повећаног приноса тј. 28 метара сена и отаве по дин. 60 . . . . . свега дин. 1.680.—

Одбимо од овог горњег потрошак, остаје ми чисти приход од којих . . . . . дин. 500.—

У овом се је случају употреба вештачких ђубрива очевидно исплатила, ја сам са постигнутим успехом потпуно задовољан.

Тиме нећу да речем, да се употреба вештачких ђубрива, у то у мери, коју сам ја у овом случају,

узео, апсолутно мора да рентира, јер како је горе речено, то зависи од климатских прилика и воденог талога кроз време вегетације. Тако и. пр. ја сам у врло сувим годинама имао у Далмацији стварне неуспехе, и то баш при вештачком ђубрењу ливада.

Ово моје овогодишње искуство не вреди дакле као једно стално правило, али свакако као једно релативно мерило, којим се могу да користе и остали пољопривредници, у колико исти имају одважности и добре воље, да следе мој пример. Судећи по досадашњим искуствима, сем ако не наступи једна превише сува година, увећан сам да ће им се, мање или више, посао исплатити. Та када цео напредан свет употребљава вештачка ђубрива за повећање жетаве, и тиме рентабилитета њихове пољопривреде, ваљда и ми не желимо, а и не смејемо да заостанемо!

Зато не могу, а да не препоручим сваком, па и најсиromaшијим пољопривредницима, да с пролећа изврше један, макар и мали оглед са вештачким ђубривима, и то баш најлакше на ливади.

Не треба да се за први пут пођубри цело јутро површине. Не, доста је набавити неколико кила од ова два главна вештачка ђубрива: суперфосфата или још боље калцијумперфосфата и кречног азота или пак читске шалитре. Овај мали оглед може да се изврши и на површини од неколико квадратних метара ливаде, јер тиме ће сваки овај, који није пре руковао са вештачким ђубривима, а ваљда и није био уверен у њихово дејство, уверити се о користи истих.

Зато држим да би била дужност свих Пољопривредних Подружја и Земљорадничких Задруга да уз суделовање Државе и фабрика вештачких ђубрива, држе на стопаршћу бар неколико таквих вештачких ђубрива, тако да их задругари могу да набаве и у најмањим количинама.^{*)}

У том случају уверен сам да ће се наћи велики број пољопривредника, који ће да се одваже на један овакав оглед, а када је једаред лед разбијен, лако је за будућност, јер ова припада напредку.

О даљим огледима биће још речи на овом месту.

Петар Ј. Миовић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

О гајењу леске

Леска успева и на таквим местима, где друге врсте воћа не успевају или са мањим успехом. Задовољава се са незнатном негом, берба је врло проста а плодови се могу дуже времена здрави сачувати и добро уновити.

Не пробира земљу, те се може садити са добрим успехом, на лакшим растреситим земљама. Док међутим најбоље роди на хумусној земљи.

^{*)} Министарство Пољопривреде и Вода — Одвајање за Ратарство — већ у овом прилику делује. Уредништво.

Одлично расте на присојним местима, али ту чешће не роди услед раног цветања и позних мразева.

На странама брда и брежуљака врло добро успева, а може се садити и околу ивица шума, као и поред жељезничких пруга, пошто јој дубин расте у висину 2—4 метара и не прави велики штет.

Успева и у пола засењеним местима, а на савим засењеним постаје неплодна.

Одабране и крупније сорте траже снажније земљиште, као и обилно ђубрење сваке 2 или 3 године.

Саднице се производе из семена, положеницама и нагртањем.

При подизању чистог сада (лешњара) сади се леска у растојању 3—4 метра.

Нега после сађења састоји се у чешћем прекривању земље око дбуна, као и уклањањем непотребних ластара и грана. Сваке 4—5 године треба осушене и сувишне гране сасећи и уклонити. Једногодишње се ластари не морају скраћивати, већ само родне гране, а с јесени и с пролећа густе старе гране разредити, да се дубин прореди и боље роди.

По сађењу на 15—18 година леска умањује родност, стога дубин треба подмладити на тај начин, што се над земљом у висини 15—30 см. сасеку све гране, услед чега избију нови снажни ластари, који после 3 године отпочињу, да доносе доста и обилног плода.

При берби, плодови треба да су сасвим зрели, јер ће тада задржати свој природан укус и имати добру продајну вредност.

Берба се врши и свакодневним скупљањем опалих зрелих плодова — лешника, који се потом на каквој поњави или другом застору простру у тањем слоју на сувом месту, да се добро осуше, па се одатле покупе, сипају у кавак џак, и чувају до употребе или продаје.

Препоручљиве сорте: ламбертски и госфорд средње крупноће, врло плодни и доброг укуса. Са врло крупним плодом: Халски, римски, ландсбершки са дугуљастим плодом и др.

Најкрупније и одличне сорте гаје се у Енглеској, где се гајењу леске обраћа нарочита пажња.

Износимо предње у жељи да наши пољопривредници обрате већу пажњу размножавању и гајењу леске, те тиме са малим трудом повећају приходе са свог имања.

П. С. Петковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Молим Српско пољопривредно Друштво, да ми у наредном броју „Тежака“ одговори: 1) Зашто су ми се свемладе крмаче од 8 месеци после 3—4 недеље поново париле, док је једна старија од 2—3 године, која је била међу њима, остала

супрасна од првог парења. Хранио сам их храстовим жиром. Да није од тога?2) Хранио сам три вепра за домаћу потребу, па је пре неколико дана једном од њих нагло позлило: пао је, преврло се час на једну час на другу страну и с времена на време из свег гласа сквичао. То му се још једном поновило. Сада му није ништа, једе као и пре!

у Драгачићама,
27. новембра 1925. год.

Тихомир Н. Дукић,
члан жичке полупропр. подружнице.

Одговор:1) Жар-воља за парење код крмача траје 30-40 часова, а позаје се по томе, што крмаче постају немирније, трче у круг и нападају на остале свиње; гроктање им је промукао, а полни им орган јако набубри и поцрвени.

Из почетка појава жара је мала, а постепено се пење док не достигне врхунац после 12-16 часова, а затим опет опада. Ако крмача за то време није оплођена од вепра, жар се обично појављује опет после 3-4 недеље. Према томе најповољније је време за оплођавање тада, кад наступи највећи жар код крмача, а то је 12-16 часова после његове појаве и тада се може очекивати да ће крмача остати супрасна, док у почетку јављана жара ређе се може десити да крмача остане оплођена. Стога не треба пустати крмачу код вепра, чим се жар појави, већ тек после 12 часова.

Код младих крмача 7—8 месеци старости, као што је случај са питачевим крмачама, а које се при том хране јачом храном, појављује се жар раније, али много слабије и непримтно, тако да крмаче не буду оплођене од вепра у прави час, те се жар поново појављује. Код крмача од 2—3 године старости, тај случај ређе се може десити. Зато је потребно да одгајивач младе крмаче пажљиво посматра; да их не храни сувише јаком храном, а да при том нарочито pazi на прави моменат, када треба да буду оплођене од вепра.

Чим наступи најподеснији час за оплођивање, 12 часова после појаве жара,—треба крмачу пустити код вепра и затворити их у једну пространу стају, док се не спаре, а за то време не сме бити узнемиравања од других свиња, јер у противном од извршеног парења неће имати успеха. После оплођавања враћа се крмача у свињац и не даје јој се 2—3 часа ништа да једе, сем хладне и чисте воде за пиће.

Ако се овако ради, држим да неће ни млађе крмаче тражити по другилут вепра.

2) Наступи обољена код вепра, који се гоји, а а који је раније био здрав, може да наступе једино од неумешног храњења. Стога је потребно обратити већу пажњу на храну, нарочито у почетку гојења. Потребно је такође обратити и већу пажњу на чистоту свињац и валова, одакле се свиње хране. Ако се напади обољена, и поред обраћене довољне пажње на храну, појављују, онда треба питати мареног лекара за савет или евентуално таквог брва заклати.

26.—XI—1925. год.

Б.

Бор. М Станисаљевић,
инспек. Мавистар. Полупропр.

БЕЛЕШКЕ

Читаоцима православне вере уредништво „Тежакa“ најсрдачније честита празник Христовог рођења. — У исто време потписати као нов уредник, користим прилику да бившег уредника „Тежакa“, г. Др Велимира Н. Стојковића, начелника Министарства Пољопривреде и Вода, који је пуних 6 година са великим успехом отпратио тежку уредничку дужност, при пријему ове поздравим и замолим, како њега тако и све сараднике и читаоце „Тежакa“, да ме у новој дужности помогну сарађом.

Божидар Ђ. Ранковић,
начелник Мин. Пољ. и Вода

Крећење воћака. — Ко до сада није стигао, тај треба, користећи сваки лепши зимски дан, да стабло и гране својих воћака очисти од лишавја и маховине, па кад то уради да очисти стабла и гране премаже или попрска овим раствором: воде 10 литара; плавог камена 500 грама; зелене галице 300 грама; негашеног креча 500 грама и лизола 100 грама. У случају да које од побројаних једињења не можемо на време набавити, раствор се прави од оних једињења, која имамо, па се може употребити и само кречно млеко помешано са малом количином иловаче.

(из „Земљоризиковог Читавња“)

Рад у градини и воћњаку месеца јануара. — И у том месецу треба бити вредан, без обзира да ли ће бити топло или хладно време. Тада се преуређује ђубриште и прекопава ђубре. На воћкама почети са проређивањем круне, уклањањем сувнишних, сувих, укршених или болесних грана. Старе воћке повадити и из воћњака изнети. Највећу пажњу обратити чишћењу гусеничних гнезда и јаја „кукавичије сузе“ и др. Ако је време топле, приступити разређивању цбуна малине тако, да на њему остану само 5—7 најразвијенијих прутава. Код огрозда и рибизле укклонити 4 и 5-то годишње гране и оставити млађе родне, како би имале више светлости за своје развиће и бољу родност. Приступити нарудбини потребног градинарског семена, прављењу топлих леја; а крајем месеца може се посејати рана салата.

Смањивање сеоског становништва у Француској. Сеоско становништво у Француској све се више смањује. Према статистичким податцима, то смањивање креће се овако:

У години 1845. на сваких 100 француских становника било је 70 селака; у години 1876. број селака пао је на 65%; године 1901. на 61%; године 1911. на 55%; године 1925. на 53%.

Урачунавајући 900.000 сеоских душа изгинулих или помрлих за време великог светског рата, сеоско француско становништво смањило се за по-

следних двадзест година (од 1913. године) за 1 милион 400.000 душа.

О економ-ким разлозима овога смањена сеоског становништва у Француској често се говори. Они су; опште гласно множене француског становништва, (због тога што Французи нерадо воле да имају више од једног до два детета) и развитак њихове индустрије. Али, морални разлози овој рђавој појави, који су тако исто важни као и економски разлози, по писану листа, из кога ове податке видимо, налазе се у *модерној школи за сеоску децу*. Јер, та модерна школа има више за циљ да од сеоске деце ствара ситну господу и више мање учене људе, а не сељаци, који би били способни за практичан живот на селу. Настава из пољопривреде по основним школама јако је занемарена и огроман број сеоских француских младиха, по завршеној матури и виших школа ретко и тешко се враћа у село да живи животом земљорадника, већ иде у варош и тражи угоднији живот.

Добро би било, свакако, да и ми у нашој држави о овоме мало размислимо, јер је „модеран“ варошки живот врло привлачан са сеоску омладину.

Извоз коња и жребаци од 1920. до закључно 1924. године. — Од 1. јануара 1920. године до 1. јануара 1925. године извезено је из наше земље 150.234 грла коња у вредности 600.257.148 динара и 24.376 грла жребаци у вредности 69.152.561 динар и то:

Године	Коња		Жребаци	
	Комада	Вред. Дин.	Комада	Вред. Дин.
1920.	861	1.364.550	1.278	1.758.500
1921.	14.971	47.838.521	7.257	15.039.056
1922.	26.730	111.372.641	8.365	27.282.149
1923.	52.479	207.978.486	6.194	21.722.006
1924.	55.193	231.702.950	1.282	3.350.850
Укупно	150.284	600.257.148	24.376	69.152.561
Просечно	30.046	120.051.429	4.875	13.830.512

Књижевност

Гласник Министарства Пољопривреде и Вода. Нови 11. број ове корисне књиге изашао је из штампе, као и увек примерно сређен и са веома пробраном и поучном садржином: Јово Поповић: *Пољопривредна настава у Босни и Херцеговини*. *Franjo Kropivšek: Švopsenično govedo u Mariborski in Ljubljanski oblasti (Sloveniji)*. I. Turk. in dr. M. Perušek: *O kranjski domači ali črni semenski delitelj ter o njenom preiskovanju na znake izvora (porekla)*. A. Gazari: *Iskornitavanje vishana — maršaka*. Д-р Добра Б. Тодоровић: *Слана земљишта — слашине*. Мил. Ђ. Ђурић: *Преклодо гомечета и његова модела у расе*. Драг. Ђосип: *Нови радови у систематици рода Triticum*. Д-р Синиша Станковић: *Један прилог биологији риба*

Охридског језера и његово рационално експлоатисање. Ст. Ожанић: *Један поглед на економско стање Сплитске Области*. Н. Моровић: *Резултати огледног поља пољопривредне школе у Книну (Далмација)*. Мих. Поповић: *Европски кукурузни мољцац*. И на крају: *вести и белешке*.

Гласник је службени орган Министарства Пољопривреде и Вода, излази више пута годишње на десетак штампаних табака, увек илустрован већим бројем слика. Цена сваком броју 10 динара. Рукописе, писма итд. слаш уреднику Гласника г. Милану Ђ. Ђурићу, начелнику Министарства Пољопривреде и Вода Београд. Проте Матеје бр. 62.

Својим читаоцима уредништво „Тежак“ најтоплије препоручује ову књигу.

Земљорадничка Читанка. — У издању Српског Пољопривредног Друштва као 7. број „Тежак“ *Библиотек* изашла је из штампе ова корисна народна читанка на 9 штампаних табака са 25 слика у тексту. Писац г. *Ристо Вулић*, народни учитељ, који је као младих провео дуже времена на практичном раду у Швајцарској на имању једног угледног земљорадника, описује у овој књизи живот и рад у тој земљорадничкој кући и своја запажа, овим редом: *Напредна Земљорадња*. *Швајцарска у опште*. *Ементал*. *У кући ементалског сељака*. *Рамзерова кућа*. *У Рамзеровим стајама*. *Свињац*. *Кокосар*. *Пчелињак*. *Градина*. *Воћњак*. *Рамзеров посед*. *Зимски посао: рад у подруму; рад у стајама; рад око куће; рад у шуми; рад у пољу*. *Пролетњи рад: дрљање ливада; пролетња сетва; грашак; дегелина; кромпир; пролетњи рад у воћњаку; школски расулет у пролеће*. *Летњи рад: косидаб; жетва; вршидба; школски празници*. *Јесењи рад: вађење кромпира; брање воћа; јесења сетва*. *Млекарство*. *Млекарске задруге*. *Спарница*. *Сточарске задруге*. *Пољопривредне задруге*. *Штедња*. *Лан и конопља*. *На пазару*. *Васпитни завод*. *Поправлишта*. *Земља без аросјака*. *Народно поштење*. *Запамти*.

Књигу је средно за штампу и пропратно на крају једним поговором г. Божидар Ђ. Ранковић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода.

Велика потражња ове књиге од стране напредних земљорадника из свију крајева наше Велике Отаџбине довољна јој је препорука. Цена књизи је 5 динара. То је валда најјефтинија књига, која је после рата одштампана у нашој земљи. Ко је до сада од читаоца „Тежак“ није изабавио, треба да учини то у најкраћем року, било преко своје Подружине било непосредно од „Српског Пољопривредног Друштва у Београду“.

ГЛАСНИК

Годишња скупштина чланова Чачанске Пољопривредне Подружине. У недељу 10. јануара (по новом) 1926. год. одржаће се у сали хотела „Лазо“

вић* у Чачку од 9—12 часова годишња скупштина чланова Чачанске Пољопривредне Подружине са овим дневном редом: 1.) Отварање скупштине од стране председника Подружине или његовог заменика. 2.) Избор три члана за овераче скупштинског записника. 3.) Подношење годишњег извештаја и рачуна за 1925. годину. 4.) Решавање о предлогу буџета и програму рада за 1926. годину. 5.) Избор нове управе и надзорног одбора. 6.) Примане нових правила прописаних од стране Друштва. 7.) Предавање и предлози, ако су на време пријављени (пре скупштине на 10 дана).

Овим се позивају чланови Подружине и пријатељи ове корисне пољопривредне установе, нарочито они који случајно нису добили лично позив, да горњег дана дођу и скупштини присуствују.

На дан скупштине вршиће се упис чланова и раздавање пољопривредног календара за 1926. годину као и осталих поучних пољопривредних књига бесплатно.

Члански улог је исти као и прошле године (40 динара годишње), за који се бесплатно прима лист „Тежак“ за целу годину и Пољопривредни календар.

Берба грожда у 1925. год. у Дубровачкој области. Према званичним подацима резултат бербе грожда у Дубровачкој области у год. 1925. био је овакав:

1. Почетак и свршетак бербе грожда:

срез:	почетак:	свршетак:
Дубровник	14. септембра	27. октобра
Корчула	10. септембра	29. октобра
Макарска	10. септембра	7. октобра
Метковић	14. септембра	10. октобра

2. Просечни проценат шећера у ширини

(посебно за бело и црно гроже)

срез:	бело %	црно %
Дубровник	18.5	19
Корчула	20	19
Макарска	18	19.5
Метковић	17	18

3. Принос белог и црног вина у хектолитрима.

срез:	белог	црног	укупно
Дубровник	25.818	18.996	44.814
Корчула	23.594	98.831	122.425
Макарска	500	12.983	13.483
Метковић	1.500	35.992	37.492
укупно	51.412	166.802	218.214.

4. Квалитет произведених вина у 1925. години

Квалитет вина произведених у 1925. години у свима срезovima Дубровачке области био је средњи.

5. Елементарне непогоде

У срезу Дубровачком падао је град 25., 28. и 29. јуна. У срезу Корчуланском падао град 14., 15., 17. и 29. јуна. У срезу Макарском падао град 17. јула.

6. Смањење приноса услед елементарних непогода, као и болести и штеточина

срез:	елемен. непогоде	бол. и штеточине
Дубровник	5%	22%
Корчула	15%	20%
Макарска	—	32%
Метковић	—	12%

Набавка плавог камена. — Српско Пољопривредно Друштво извршило је поручбину веће количине плавог камена непосредно из исте стране фабрике, од које је и прошле године плави камен набављен. Прошлогодишњи плави камен био је не обично добар и са њим су били задовољни сви виноградарски, који су га употребили. Имајући у виду тешкоће, које су наши виноградарски имали у једно време прошлог лета због опште оскудице у плавом камену, у интересу је сваког члана Подружине, да се благовремено снабде потребном количином овог доброг плавог камена преко своје Подружине.

Набавка семена од луцерке, црвене детелине, дивљих јабука и крушака, багрена и др. — Српско Пољопривредно Друштво извршило је поручбину пољопривредних семена за своје чланове. Семе ће ускоро пристепи.

Курсеви за обуку сеоских младића у калемљењу и нези винове лозе у Државном Лозном Расаднику у Кавадару. — У току ове године у овом је расаднику одржано три курса: у пролеће, у лето и у јесен. Курсиста је било 271 и сви су постигли мање више добар успех. Овакви се курсеви одржавају по свима државним и средњим лозним и воћним расадницима, али се ретко где наши виноградарски толико интересују за такве курсеви као у Тиквешу. Истина њих на ово нагони нужда, али се може рећи да је овакво интересовање у многоме последица заузимљивости и преданости свом позиву управника расадника г. Светислава Петровића. Добрим калемара треба да има што више у сваком нашем селу!

Записник

49. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 9. децембра 1925. год. у Друштвеном дому у Београду. Били су присутни: г. г. Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови Б. Вошковић, С. Партонић, Б. Раиковић, Б. Станислаљевић и А. Рашковић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић. Бележио Заст. Инспектора за Подружине г. Н. Станковић.

Прочитани су записници:

- 1) Н. 10. 976. XI. VIII. седнице Управног Одбора. — Одбор прима прочитани записник.
- 2) Н. 11. 062. XXXIV. седнице Кињевског Одбора. — Одбор усваја прочитани записник с тим да се рукопис г. Др. Т. Локота: „Ливадске шраве и њихов избор“

штампа као *Тежакова библиотека* са хонораром од 600 дина. по штампаном табаку. Одељак штампан у Календару за 1926. г. неће се хонорисати. Коректуру да изврши г. Др. Т. Митровић, а председник са хонораром од 200 дина. по штампаном табаку. Председништво са финансијским одбором да учини, шта је потребно за штампу.

II

Мишљења финансијског Одбора:

1) Н. 10. 165. По питању стечаја за књиговођу и инспектора за Подружине. — Одлучено је: да се то питање одложи до друге годишњег Збора.

III

Мишљења набављачког Одбора:

1) Н. 9855/10.030. по питању набавака по расписаном стечају. — Одлучено је да се набави:
а) Н. 10.726 од Блавиша и Ком. 500 ком. воћарских тестерица по 23 дина. по мустри.

б) Н. 10.993 од Монтехатини из Милана, 30.000 кгр. плава камена по L. St. 21.5, франко Постумија, с тим да се поручбина изврши одмах, а испорука да буде најдалеже до краја јануара 1926. године.

IV

Мишљења заст. инспектора за Подружине:

1) Н. 10.820. По питању Живојина Милићевића да ли могу бити чланови подружине и младина од 18 година. Одлучено: да младићи од 18 година могу бити чланови Подружине, али се не могу бирати у Управни и Надзорни Одбор, нити руководити имовином Подружинском.

2) Н. 11.160. Прочитан је извештај заст. инспектора за подружине о извршеном прегледу рада код Подружине у Чифлуку, Лесковцу, Власотинцу и Вл. Хану. — Одбор прима знању прочитани извештај и одлучује да се замоли Г. Мин. Пољопривреде и Воде, да препоручи Упр. Пољоприв. Станице из Лесковца и држ. економима ср. Лесковачког и Власотиначког, да учествују у раду Пољоприв. Подружине у Лесковцу и Власотинцу.

V

1) Н. 10.445. Пошто је досадањи уредник „Тежака“ г. Др В. Стојковић поднео оставку на уредништво, која му је уважена на 45. седници од 18. новембра о. г. Одбор изабра за новог уредника од 1. јануара 1926. год. на две године г. Божицара Ђ. Раиковића, са хонораром од 800 дина. на месец.

Г. Др В. Стојковићу изјавити захвалност на досадањем раду.

VI

Н. 11.042. По молби Народне Читалонице из Ресника Краг. да јој се пошаље на поклон извесан број књига — Одлучено: да им се препоручи да књиге купе, пошто су Друштвена издања јевтина.

VII

Н. 11.111. По питању о извршеном прегледу рада у Крајинској Пољоприв. Подружини. — Одлучено: да финансијски Одбор проучи извештај изасланика и прикључена акта, па поднесе Управном Одбору за даљи рад.

VIII

Предлози:

1) По питању инвентарисања магацина. — Одлучено је: да инвентарисање изврше чланови г. г.: Станисављевић, С. Партовић, Н. Петровић и Д. Спремић, у времеву од 20. до 31. ов. мца.

На име хонорара признаје им се по 60 динара дневно.

2) По питању хонорисања радова ужих Одбора кад раде ван седница Управног Одбора. — Одлучено: да се у смислу чл. 20. Правила хонорису чланови Књижевног, Финансијског и Набављачког Одбора по дин. 50 од седнице, које се могу држати само једанпут недељно.

Хонорар се има рачунати од 5. ов. мца. и припада само оним члановима, који буду присутни седницама споменутих ужих Одбора.

3) По питању попуњавања једног места у финансијском Одбору, пошто је чл. г. Ј. Стојановић ван Београда. — Одбор одлучи: да у финансијском Одбору уђе члан г. Сава Ратковић.

Са овим је седница закључена.

Сточари!

Ваша скупцоцена стока гине од метиљавости, спатиће је, док се спаси може. Против метиља је најсигурнији лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домяће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармецевтски производ А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола
од 20—30	„	4	„
„ 30—45	„	6	„
„ 45—60	„	8	„

За Говеда и биволе:

Од 80 — 120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија В.
„ 120—170	„	18	„	„ С.
„ 170—220	„	24	„	„ D.
„ 220—270	„	30	„	„ E.
„ 270—320	„	36	„	„ F.
„ 320—370	„	42	„	„ G.
„ 370—420	„	48	„	„ H.
„ 420—470	„	54	„	„ I.
„ 470—520	„	60	„	„ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“ — Каштел. Употребљавајте тачно прописане количане, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75.

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара акonto, по комаду. То важи и за Подружине и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разасиљање прскалице биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Претплату примљују и све поште

Сви огласи, које Друштво шаље својим Пољопривредним и привредним листовима, и објављује, објављују се капањем поштомарског талона по одговору Министарства Пошта и Телеграфа
№ 17866 од 17.-III-1924. год.

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину лана 45 дин.

Тати и војска добијају лист у пола цене

Примакни рукописи се не враћају

Претплата се плаћа уједнаишт
за целу годину.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, И. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Равковић

Број 2.

БЕОГРАД, 10. ЈАНУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по комаду. То важи и за Подружине и за појединце, пошто је Друштво-платило прскалице унапред.

Разашањене прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

МАСЛИНА *)

Маштринка (*Oleum europaea L.*)

За маслинку се зна још из најстаријих времена. Као плод чинила је један знатан део богатства „Обећане Земље“ и била је поред смокве и винове лозе израз благостања и народне среће.

Давид и Соломон потпомогали су подизање маслинарства. Уље се употребљавало за јело, за мазање косе и целог тела, за осветљење и принашање жртава. Дубље у Азији маслина није била позната, а тако ни у Египту. У Хомерово доба дрво дивље маслине употребљавало се у домаћинству, а уље које се увозило са Истока, служило је за мазање тела и то само богатијих грађана. Стари Грци и Јелани, посветили су маслину Палади Атени (Минерва), богињи одбране од сваке напасти.

Култура маслине захватила је корена на Јонској обали и на њеним острвима. Доцније код Грка важила је Атина као центар ове културе. Солон је издао законске одредбе о маслинарству и култури смокве.

У VI веку пре Христа, маслина је пренесена у Италију, а у I веку после Христа Италија је била најбогатија земља уљем. Из Маслије са вином је маслина процрла у Галију и тако дошла на Лигуријску обалу.

Као што је у Старој Грчкој венац од маслинових граничања био знак највећег одликовања за отаџбину заслужних људи, и награда победнику у

олимпијским играма, тако су код старих Римљана и војсковође, чија су чела китили лаворови венци, имали још и ту повластицу, да су им слуге могли носити венце од маслинових граничања. Маслинова граничања беше симбол мира, и побеђени који би тражили мир, морали су имати у рукама маслинове граниче.

Маслина води порекло са Истока. Расте дивља на источној обали Африке испод 22° сев. ширине. Данас се налази задивљала у земљама Средоземног Мора, где прави читаве шуме, нарочито у Грчкој. Култивише се у целој области Средоземног Мора, затим на Криму, у Мексику, Калифорнији, Чили и Перу у неких четресте одлика, које се лако између у дивљу маслину. Успева још и у јужној Каролини, Флориди, на Бермудским острвима; Јамајци, Карибади и Сиднеју. Најбољи је репрезентативек зеленог региона и достиже у Сиера Невади до 950 м. висине/ код Нише 750 м., на Етни до 960 м. Живи веома дуго, око 1000 година, али веома пати од мразева, који често униште читаве плантаже.

Као биљка топлијих крајева, ова се у нас гаји углавито у Далмацији (Приморју и на острвима), залази у приморја хрватска и црногорска, има је нешто мало и у мостарској области, а у Јужној Србији око Бевђелије и Валадова тек по које дрво. Најстарија и најгоростаснија маслинова дрвета налазе се у нас на црногорском приморју око Бара. Незна се, од када се гаји у поменутих крајевима — на Јадрану — али се она ту налази свакако одавно, јер су римски писци, који су живели на неколико векова пре Христа, спомињали и хвалили далматинско уље, а на ископинама римског града Солина у близини Сплита (у Далмацији) нађен је ту скоро камени млин за цеђење маслинова уља.

Маслина не воли отворене положаје, ако су изложени јаким ветровима, јер јој ломе гране и отресеју род, а не воли ни положаја према истоку, јер су ту нагле промене у топлоти. Исто тако не воли ни одмах заштићене подобраје, јер се цвет (реса) на таквим положајима не отреби довољно. Најбољи је за њу положај, који је заштићен од северних ветрова.

*) Из дела „Вољке и Воће“ од Благ. Д. Тодоровића, које ће се ових дана дати у штампу.

За своје успеваше тражи земљу, у којој има повише креча. Маслина расте споро. Дебло јој је кратко, неугодно, грбаво, криво, хрпаво, тврдо, доста крто и при земљи раширено, где може имати у пречнику до 3 м. Гране су грбаве и вишеће, дугачке су 7—10 м. и наге (голе), а само при врху окићене су лишћем и родним гранама. Лишће је насупротно, ланцаста, кожасто, змиззелено, с лица затворено, а с надница пелешаво; остаје на младару 2—3 године. Са развијањем младог лишћа развијају се у пазуху лишћа и пулоци, из којих се пдуће године јављају цветни гроздови. Цвет се према томе налази на једногодишњим гранама — леторастима. Цвета обично у јуну. У грозду је 12—30 беличастих цветића. Чашнија је четворолиста, а круница левасто колеста и у њој су 2 прашника и двооки плодник. Плод је меснати и уљасти коштуница величине трешње или мале шљиве, боје маслињасто зелене до мрке или љубичасто црне. Сазрева у новембру, а употребљава се за јело, конзервисање и за цеђење уља, којег у месу плода има око 70%. Од потпуно зрелих маслина добија се *зеленкасто уље* без укуса; од маслина не сасвим зрелих, уље је *нетто мрко*, а од незрелих, *густо* је и на ваздуху се ужеже. Да се добије уље, маслине се мелу, па се добијена каша сипа у цакове од кострети и затим цеди под слабом притиском. На тај начин добијено уље зове се *првенац*. Оно је *зелене* боје. Како у остатку после првог цеђења има још много уља, цакови, у којима је тај остатак, обливају се топлом водом и затим цеди по други пут. Оно је уље *жуће* боје и на ваздуху се лако квари. Цеди се и остатак од другог цеђења. Такво је уље, звано *олео santa*, *лоше каквоће* и служи поглавито у фабрикацији салуна. Да се из уља одстрани нечистоћа, њиме се пуне резервоари, у којима се нечистића сталожу. А да се уље у резервоару не би кварило, дода му се мало морске воде. Кад уље, престоји неко време, оцеди се бистар део од мутног, који је на дну резервоара. Сталожени део представља уље *најниже каквоће*; у трговини је познато под називом *huile d' enfer*. Добро развијено дрво даје 70—80 кгр. маслињки. Од 100 кгр. маслинака исцеди се 18—20 кгр. уља.

Познато је много сората маслинака. Г. Стјено Булић, у својој „Грађи за далматинску Етимографију“ (1921.), навео је да се у Далмацији гаји 101 сорта маслина, између којих је одабрао као најбоље само 15 сората, чије је плодове приказао и у сликама. Те су сорте: *дужица*, *мургуља*, *облица*, *желударица*, *мезеница*, *жујица*, *црница*, *пуљка*, *космака*, *оштрица*, *карбунчела*, *дробница*, *уљарица*, *ситница* и *буљца*.

Маслину је најбоље размножавати *семеном*, — па добијене младеце присадити одабраним сортама. Али како је доста тешко изводити размножавање семеном, јер је за то потребно доста труда и вештине, то се маслина најчешће размножава *изданцима* (тако званим посиницима), *положеницима* (јер

има *грање* вишеће) и *прпорцима*. Изданци избијају из гучица на дељим жилама. Изданак се ради разножвања одсече и пресади у прпорште, па кад добије довољно жила, пресади се на стално место. Што је мања гучица (кварга), у толико се изданак боље прим, јер је мање подложан квару — трулењу.

Маслине размножене изданцима, положеницима и прпорцима не укореневају се тако дубоко као маслине размножене семеном, због чега леги страдају од суше, расту спорије, јер узимају храну само из плитких слојева, а и ветар их чешће изваљује.

Маслина је за наше јужне крајеве врло цењена воћка. Она се од вајкада сматрала као највећи дар божи, јер је маслиново гранича, као што је наведено, знак мира и благослова, а њено уље — „свето уље“, јер се њиме мироношу главе владара и црвених достојанственика. Њиме се ужиже кандило пред иконом Богомајке и иконама светаца да се обасјају и освете храмови, домови и сва места у којима се приноси топле молитве Творцу за жите и упокојене. Осим тога маслина даје дрво за огрев и разне израђевине, брст за стоку, маслињке за конзерве (од зелених, полузрелих и зрелих) и цеђење уља (зејтина) за јело, осветлење, лечење, мазива и т. д., затим уљани талог звани *мордија*, *муга* или *квасац маслиново уља* и лишће, од кога се на голем кршу, којим на жалост обилују наша приморја, ствара поступно родна земља — хумус.

— Д. —

ИЗ РАТАРСТВА

Земљу треба добро урадити

Земља, добро урађена правилном обрадом и ђубрењем, даје биљци све материје, које су јој за пораст и успешно напредовање потребне. Земља се добро уради, ако у њу уђе довољно ваздуха. У ваздуху има кисеоника, угљене киселине, амонјака и воде, и све ове материје продиру у растесту земљу кроз њене шупљике. У земљи оне помажу трулење и распаљње органских и неорганских састојака земље, раздробе их добро и као такве влага их после боље раствори, да их биљке могу да приме као храну. На овај начин ваздух ствара *живот* у земљи. Материје се непосредно растварају и уједињују у земљи, постаје тако једино врење, које земљу добро оплоди. Њега производе милијарде бактерија и сићушних живих бића, која у земљи живе. Њима је потребан кисеоник из ваздуха, да би могла растворити хумус и од њега зготовити такву храну, коју биљни корен може најлакше усисати. Али бактерије праве и киселине, које, ако не вежемо кречом, могу земљу да укиселе и учине је неподесном за исхрану биљака.

Добро урађена земља изгледа трошна и шупљавица; има у себи ваздуха и стога је гил-

ка (угиба се испод ногу), мрко је обојена и често по површини пречучена зеленом навлаком. —

Обрва једне земље састоји се у том да се направи трошном и добро уради. Колико ћемо пута једну земљу поорати, предрљати и повалати, да би је добро урадили, зависи од тога у каквом се стању она налази, као и од временских прилика. Ту нас искуство најбоље учи.

Јаке кише своје fine састојке земље са површине у шуљике доњих слојева и ако потом настане јака суша, земља се на површини јако стврдне и у њу ваздух и вода не могу да продру. На таквој земљи биљке се рђаво развијају.

Трошна земља са доста хумуса може дуже време воду да задржи. Ако је земља песковита, она брзо воду спушта у дубље слојеве, у здравину, и ако је здравица непропустљива вода, се ту задржава.

Глиновита земља задржава дуго влагу, услед чега постаје хладна и за пораст биљака неподесна.

Кроз цевчице у земљи вода се диже из здравце у горњи слој и оплоди ораницу; ако то издизање иде до саме површине, вода се ту изгуби испаравањем.

Има два мишљења о том, да ли то испаравање воде бива брже, кад је земљина површина равна или неравна. Једни веле, да се земља, кад се по ваља ваљком, више збија, цевчице јој постају уже и вода се на тај начин брже пење на површину, услед чега настаје брже испаравање и сушење земље. Да се то избегне саветују, да земљу после ваљања треба и подрљати.

Други веле, да подрљана земља има много већу површину по повалана — равна земља — и да веће површине више влаге губе испаравањем. Изгледа да је прво мишљење правилније. Земљу треба прво глатким ваљком повалати и потом фино подрљати, да би се влага у земљи задржала. У осталом, искуство је и овде најбољи учитељ. Ваља опробати и један и други начин и уверити се, који је од њих за датичну земљу најбољи.

Земља која је покривена бујином биљним покривачем (детелина, луцерка и т. д.) има најмање воде, јер биљке својим лишћем испаравају знатне количине воде, који оне земљи одузимају.

Земља сламом или хубретом покривена, или на 3 см. дубине подрљана, најмање испарава воду, она је стога најважнија. Зато ако се хоће да преоре какво детелиште, не ваља га одмах по откосу преорати, већ последњи откос оставити, да на њему лежи неколико дана.

Она земља која своју влагу не може да задржи, већ је сву спушта у здравину, зове се *пропустљива земља*. Таква је песковита земља.

Напротив, она земља која воду чврсто и дуго држи, као на пример глиновита и иловачна земља, зове се *непропустљива земља*. За биљке није добра ни једна ни друга.

Производња жита

У целој нашој земљи у великој мери производи се жито, како за снабдевање у земљи, тако и за извоз, јер се жито, без кукуруза, производи на 2,734,233 ха, а са кукурузом на 4,690,587 ха, док се све остало биље производи само на 748,642 ха.

Али, и ако је наша земља пољопривредна и нарочито погодна за производњу жита, жетвени приноси жита, још нису оволики, колики би требали да буду, с обзиром на засејане површине и локалне прилике, тако да би се, пошто се подмире потребе у земљи, и много веће количине могле извести.

Свако пак, квалитативно и квантитативно повећање жетвених приноса, имаће велике користи за нашу земљу, која је за сада чисто пољопривредна и која се на светским тржиштима може појавити својим пољопривредним производима.

Стога ћемо, пре него што би пробајали мере, које би требало предузети, да наш извоз жита има већег успеха, изнети, колика је код нас производња жита и колико се просечно добија по једном хектару. Ово ћемо изнети и зато, да би се видело, како стоји принос по хектару код нас, према приносу са исте површине, према осталим напреднијим земљама.

Преглед пожетих површина и жетвени принос пшенице и др. жита у 1924. години.

Пожега површина. Укупна жетва. Просечно са 1 ха.

	ха	мет.	цент.	мет. цент.
пшеница озима	1,645,435.41	15,229,925		9.26
пшеница јара	71,907.97	492,571		6.85
јечам озима	213,724.70	1,827,407		8.55
јечам јара	149,916.48	1,167,530		7.39
раз озима	159,553.34	1,174,826		7.36
раз јара	35,769.90	132,684		6.10
исповиња	40,915.90	320,045		7.94
овас	352,672.63	3,018,477		8.56
крушина	22,098.30	160,435		7.26
перинас	1,507.60	18,944		13.23
просо	34,636.51	268,866		7.76
хекла	4,741.04	31,279		6.59

Свега: 2,734,233.18 23,882,826

Из предњих статистичких података види се, да је просечан принос за пшеницу, као најглавнију врсту жита, по 1 хектару 926 кгр.

Кад се пак зна, да се у напреднијим земљама на истој површини постиже принос од 2,500 кгр. пшенице са 1 хектара, онда је неспорно, да је производња код нас, по хектару, још сувише мала и да се по хектару добија око 1624 кгр. мање. Кад би се овај мањак у привосу по хектару, бар приближно наодквалидо, целокупна производња жита била много, много већа.

Истина, у нашој земљи, има и доста леп број пољопривредника, који разумно и интензивно обрађују земљу, те је код њих жетвени принос пшенице врло добар, као што је случај у Бачкој, где извесни пољопривредници постижу принос око 2,000 кгр. пшенице по једном катастарном јутру, што је приближно приносу пшенице (код напреднијих

држава. Али ово што постижу поједини пољопривредници, није довољно и не може да утиче на целокупан принос у земљи, већ је потребно да тај успех постигну и сви остали пољопривредници.

Наша је земља, као што смо већ напоменули, за сада чисто пољопривредна и цео скоро приход, не само пољопривредник већ и наша држава, црпе из пољопривреде, у којој жито за сада заузима једно од важнијих места, а по свој прилици заузима га још дуго, јер као што је горе наведено, производња жита у нашој земљи је шест пута већа него осталог биља, те је онда извесно, да се овај мањак у величини жетвеног приноса осећа много у целом нашем економском животу.

Да би се постигао принос као у напреднијим земљама, неопходна је потреба, да се досадани екстензивни начин газдовања сасвим преобрати у интензивал. Тај потпуни преображај пасивне пољопривреде у активну, захтева озбиљан и напоран рад са више знања и умешности него данас. У том правцу дакле треба развити што већу пропаганду код пољопривредника, те да производи и више и јефтиније и боље, а зашто је потребна примена: вештачког ђубрета, пољ. машина, справа и алата и осталих средстава за производњу, као пољ. кредит, и неће проћи дуго времена, а последње тога видеће се.

Б. М. Станисаљевић

ИЗ ВОЋАРСТВА

Воће у Фочи

Кад је Палмотић, пре четири века, пролазио кроз област Фоче и ту конаковао са својим друштвом, извели су им ванреднога воћа за посласицу, о коме је он нашао повода, да читао одељак испева у својем *Дубровнику доновљеном*. И данас Фоча и њезина околина има изврснога воћа, од којег сам направио мали и непотпуни попис, те га овде свопштавам.

Јабукe:

Петроваче, ситне, слатке, зру о Петровудне.

Сумлаје, ситне, зелене, слатке, зру о Малој Госпојини.

Сребрике су старинске јабукe; средње су величине и слатке за јело. Иду у Требиње, Дубровник и т. д. Од њих се прави пекмез.

Шаренике су fine и големе, жућкасто-црвене боје, зру о Малој Госпојини.

Синабије су средње величине, зелено-жућкасте, на једној страни врло лепо румене, зру по Малој Госпојини.

Зеленике су зелене и слатке, зру у септембру од њих се прави пекмез.

Мацарке, средње величине, округле, киселе зру о Малој Госпојини.

Крушке:

Цар, босанска домаћа крушка, осредње величине, кад сазри жућкаста је; једе се сирова и суши се. Водена је. Зри о Међудневницама. Да би одмекла, меће се у сламу.

- **Мркаљуша**, крушка, сазрева у јесен, средње је величине, зелена је, кад узри пожути, кад умекне слатка је.

Зелен-добра, крушка ситнија од јерибасме, зелена је, веома водена, зри о Покрову.

Такиша, ситна као орах, тврда, кад умекне слатка је, зри у октобру.

Бјелица, крушка средње величине, жута, зри о В. Госпојини. Кад стане мекшати, суши се цела. Једе се и кувана и свежа.

Жутица, крушка жута, зри у октобру, суши се цела.

Бегармути је старинска босанска крушка, округла и зелена, кад омекне пожути и слатка је као мед; зри о В. Госпојини.

Колачуша, округла крушка, жућкасто-зелене боје; од ње се кува пекмез и пече ракија.

Јерибасма, велика, жућкаста, водена; зри о Покрову. Врло је лепа и топи се у устима.

Царска, *швапска* крушка, добијена од Аустријанаца око 1906. год.; веома су лепе; зру око Мале Госпојине. Жућкасте су и нешто дугуљасте.

Дуголачка, дугуљаста крушка. Зри пре Покрова.

Медница, слатка крушка, жућкаста, зри пре Илинудне.

Илинка, доста велика крушка, зри о Илинудне.

Јарци, крушке велике, зелене, коре тврде, зру о Покрову, кад се дуже држе постану врло укусне и fine за јело.

Шљиве:

Црвена, округла, кад сазри црвена је. Зри о Илинудне. Пече се ракија.

Пожега, дугуља, црвена, зри о В. Госпојини. Од Пожеге је најбоља ракија, кува се пекмез, гради се *Шогањ*.

Бјела, крупна, кад узри жућкаста. Зри о Илинудне. Употребљава се само за јело.

Свакојак ће бити велика потреба, да који од мештана попуни овај попис, јер је од извасредно великога, не само пољопривреднога, већ и историјскога и етнографскога интереса сазнати све тамошње воће, јер ће, извесно, имати још каква сорта, коју би ваљало нарочито размножавати.

Драгиша Лапчевић.

Производња воћних младица-двљачница

Воћно семе за производњу воћних младица — двљачница, које служе као подлоге за калемљење и одгајивање воћних садница, најбоље је, ако се узме од дивљег воћа, као нпр. од јабука, крушака, трешања и др. Оно пре свега треба да је зрело, клијаво и до сетве добро сачувано.

Воћне саднице окалемљене на двљачницама бунјијег су порекла, дужег века, веће родности, те их и сами пољопривредници као такве производе и траже из државних, среских, па и приватних воћних расадника.

За пролетњу сетву најбоље је, ако се семе претходно стратификује.

Стратификовање се врши ради одржавања што боље клијавости, брзог ницања семена, па и снажнијег развоја самих младица. Врши се с јесени и преко зиме, а за то се употребљавају саксије, лонци или омањи дрвени сандучићи.

Према томе какав се суд има при руци, треба његово дно покрити с њим умерено влажном песком или трошном земљом, па преко њега поређати ред семена и тако наизменично ређати слој песка или трошне земље и ред семена све до самог врха. Последњи горњи слој треба да је песак или трошна земља у дебелини једног сантиметра.

Када је ово свршено, треба суд пажљиво заклопити, да не би мишеви, пацови и др. штеточине семе појели. Затим се суд остави у какав умерено тапао подрум или други какав сличан простор, где се може вршити чешће контрола. Чим с пролећа изстану топлији дани, треба судове увести у собу, где се ложи и где је већа топлота, одржавајући у суду увек довољну, али не претерану влажност, како би се изазвало клијање семена. Нарочито ово треба чинити, ако је семе доцније стратификовано.

Чим семе омекша и набубри и покаже клицу, треба га изводити, па месеца марта или априла засејати у спремљене леје заједно са песком или трошном земљом, водећи рачуна да се земља довољно загрејала и просушила.

На овај начин посејано семе брзо ће у семешишту проклијати, исто онако као кад је семе посејано с јесени, а у многим случајевима још и боље.

Био да се семе сеје с јесени или с пролећа, треба изабрати једно смање парче земљишта које називамо „*воћно семешиште*“. Земља треба да је што снажнија и љубревитија, али да није скоро љубрена свежим стајским љубретом. Као најподеснија земља јесте хумусна песковита иловача, изложена сунцу и да је топла. Претходно је треба с јесени или у току зиме изригловати у дубини 50—60 см., а према врсти семена, које ће се сејати. Ако је посто, набубрити га са мешавином или саврелим стајским љубретом.

С пролећа, а кад пређу мразеви и кад земља постане сува и трошна, треба је мотиком добро

прекопати, иситнити и поравњати и том приликом повадити најбрижљивије сву траву, корење од корова, а нарочито пиревину — зубачу, па спалити.

После тога треба начинити леје у ширини од 1—1½ метра, а бразде извући по дужини самих леја.

Најбољи је начин сејање у бразде руком или ручном сејалицом. Сејање у бразде — редове има добру страну, што се младице могу малом мотичицом лако и добро опраштити, а коров и трава повадити, приступ ваздуха и светлости већи је, услед чега се добијају најбољи резултати.

За сејање семена крушака, јабука и дуња потребно је покрити семе до 3 см., за трешње, шљиве, и лешник до 5 см., а брескве, кајсије и орах нешто више.

Ред од реда оставља се према врсти самог семена, водећи рачуна, да младице имају довољно простора за своје развиће.

После сејања треба семе затрвати земљом и докрити га тњим слојем мешавца или згорелог љубрета.

П. С. Петковић.

из заштите виља и животиња од болести и штеточина

О употреби арсеникових соли у воћарству као средства противу штетних инсеката

Као што је свима познато, наше воћке имају, на жалост, и сувише велики број разних непријатеља. Извесни њихови непријатељи припадају биљном царству, и то су нарочито разне ситне гљивце (плесни), које нападају све разне делове једне воћке (корен, стабло, лишће, цвет и плод); други непријатељи спадају у животињско царство, и међу њима на прво место долазе инсекти.

Штета коју инсекти наносе воћкама је огромна, можда већа од штете, коју им наносе сви други непријатељи скупа. И лако је разумљиво, због чега је у разним земљама, у којима се воћарство налази на далеко вишем ступњу по код нас, већ одавно обрћена највећа пажња на инсекте који нападају воћке, и због чега се покушавало на све могуће начине, да се штетни рад тих инсеката сузбије. Назад су паћена извесна средства — извесни лекови, помоћу којих се можемо борити успешно, и истовремено, ако не противу свих штетних инсеката воћака, оно бар противу великог броја од њих.

Та нова средства су сумпорасто-кречне чорбе и арсеникове соли.

За сада нисмо се задржали на арсениковим солима. Њиховом употребом решен је најзад проблем одбране лишћа, па и рода многих воћака од њихових највећих штеточина.

Реч арсеник сигурно ће престрашити многе. Није ли арсеник један од најопаснијих отрова, који

за сада постоје? Неће ли његова слободна продаја и употреба бити узрок многим тровањима, било случајним, било злонамерним?

Многи и многи већ су тако мислили, говорили и писали, и употреба арсеника противу штетних инсеката изазвала је у почетку, у свима земљама, велике, дуге и бучне дискусије. Противници употребе арсеника, најжучнији међу њима припадају лекарима, говорили су да ће се отровати не само они, који буду употребљавали арсеникове соли, већ и нарочито, они који буду јели плодове попрскане арсеником. И шта се видело? Одавно већ употребљавала нпр. цела Француска арсеник, и само њен југ троши годишње око 300.000 кила арсеникових соли, да одбрани своје винограде од разних штетних инсеката, па ипак ни једног озбиљнијег случаја тровања није до сада било.

И ако су дакле арсеникове соли врло опасни отрови, можемо их без икакве опасности употребљавати, ако се само држимо извесних правила искуством стечених. Многим и многим по живот опасним стварима служимо се сваког дана, и ником и не пада на памет да дигне свој глас и, пр. против употребе електрике или железница, ма да нас они могу исто тако лако убити, као што нас арсеник може отровати. И као и друге земље, и ми ћемо убрзо морати почети с употребом арсеника, ако мислимо да имамо стварног успеха противу извесних штеточина воћака. На надлежнима је да регулишу његову продају и употребу законом, како су то већ урадили други народи, да би се избегли несретни случајеви. И то би требало учинити у толико пре, што се и у нашој земљи већ продају извесна средства, која садрже и арсеникове соли, само под разним именима, као „Urania“ и т. д. и која многи употребљавају и незнајући да су то отрови.

Постоји врло велики број арсеникових соли. Извесне соли потпуно су растворљиве у води, као н. пр. натријумов и калијумов арсенијат, друге су пак или потпуно нерастворљиве, или врло, врло мало растворљиве. У најнерастворљивије долазе арсенијати разних метала: гвођђа, бакра, цинка, алуминијума и т. д.

Арсеникове соли растворљиве у води много су отровније од нерастворљивих соли, и то како за животиње, тако и за биљке. Оне се не смеју употребљавати противу штетних инсеката, јер ако би њима попрскали биљке, један њихов део биљке би ушле и отровале се.

Напротив, арсеникове соли нерастворљиве у води, безопасне су по биљке, јер не могу бити упијене од њих, а ако и дођу у додир с биљним соком, оне остају без дејства, јер се не растварају у њему.

Безопасне по биљке, нерастворљиве арсеникове соли остају врло јаки отрови за све животиње, па дакле и за инсекте.

Услед чега то долази? Ствар је врло проста. Ако

гусенице или ларве инсеката или пајзад и сами одрасли инсекти поједу делове биљке попрскане нерастворљивим арсениковим солима, те ће се соли у њиховим приборима за варење растворити под утицајем разних сокова, који се ту луче, продреће у њихову крв и отровати их.

Дакле у нерастворљивим арсениковим солима имамо једно од најбољих средстава противу штетних инсеката, који се хране разним деловима биљке, и које самој биљци не причињава ни најмање квара.

У идућем чланку видећемо, каквих све арсеникових соли има, као и противу којих инсеката, и у које се само доба могу употребити.

Д-р Павле Вукасовић.

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

Улога азота у бистрењу вина

Пошто вино садржи у себи довољну количину киселине, то се оно може много боље и лакше да очува, него пиво. Ради чувања пива потребна су многа компликована средства, те је у томе погледу пивска индустрија развијена до савршенства, што за чување вина није потребно.

При својим радовима, које хемичари врше у циљу утврђивања потребних услова за чување пива, они се непрестано и нарочито брину, да одреде садржину азота у пиву, као и природу тога азота. И, изгледа, да је сада практично решено то питање тиме: што пивари, да би што боље очували своја пива, поред потребних услова чистоте, треба да умањују количине азота у пиву, што се постиже помоћу гљивица врења, које за своје развијање и множење, у току врења, троше азот. А да би се у томе правцу постигао жељени успех, потребно је, да се по претходном засињавању пива кисеоником, дода истоме потребна количина пивског квасца за превирање, како би се олакшало умножавање гљивица врења, које за свој опстанак, потребују азот.

При справљању вина није потребно да се води рачуна о томе, колико се азота налази у ширини, стога што тај азот, који се налази у ширини, и то у мање више сложеним азотним материјама, није у стању, да у једној течности са толиком киселином, као што је вино, потпомаже развиће гљивица болести. Али о садржини азота у ширини и пиву потребно је да се води рачуна због других разлога, међу којима је као најглавнији разлог, да се добије што чистије и што бистрије вино.

У овом случају, садржина азота у ширини и пиву мора да интересује виноградаря, пошто она стоји у вези са лакшим или тежим избистравањем вина. Истина, грођана шира увек садржи довољно азота, потребног за омогућавање алкохолног врења. Али, у годинама, када је у времену бербе кишно и хладно време, дешава се, да је грођје услед

киша испрано и да као такво не унесе у ширу довољну количину гљивица за превирање, које би сувишан азот абсорбозале. У таквом случају, вино-градар би био у положају онога пивара, који своје пиво није додао довољно пивског квасца за превирање. И, ма да би се тада превирање шире добро извршило, умножавање и развиће гљивица врења било би непотпуно и недовољно, а због тога азотне материје сталожиле би се у малој сразмери на дну суда.

Поставља се питање: какву улогу може имати сувишан азот, ако се налази у вину, при његовом избистричању? И овде као и код пива мора се узети у обзир природа тога азота. У виској шири налази се азот у разним хемијским сложеним стањима. Један његов део таложи се због танина, који вино има, а други се, не таложи. Дакле, за време алкохолног врења један део азота одстране се из вина услед танина, али је то у недовољној мери, нарочито онда, ако је врење трајало кратко време. У овом случају, а после свршног врења, може се десити, да се сложене азотне материје не ставе у стање због недостатка танина у вину, и да се вино не избистри, како ваља, као што то бива при бистрењу вина вештачким средствима за бистрење (желатин, рибаљ бешика и т. д.) Тада у течности остану многобројни веома ситуишни делићи, који по њој пливају и због којих вино не може да се потпуно избистри. Када се то деси, а да би се добило потпуно чисто и бистро вино, потребно је да се изврши бистрење вина каквим вештачким средством за бистрење, и то по предходном додавању вину потребног танина, те да се сви делићи, који по течности пливају, ставе на дну суда. Међутим, може се десити и случај, да вино не прими ни вештачко средство за бистрење, т. ј. да то средство (нпр. желатин, рибаљ бешика и др.) остане и заједно са осталим делићима плива по вину, у место да се све скупи и сталожу на дну бурета. Тај је случај нарочито чест онда, кад је вино исправљено од непотпуно и недовољно зрелог грождја и од грождја, које је киша била испрала. То пак бива нарочито због тога, што са клуклом у вршици није унесено довољно гљивица потребних за превирање шире. У оваквом случају, тихо врење или предовирање вина продужује се много више, но што је то потребно, а развијање угљен-диоксида — који се готово и не примећује — довољно је да спречи таложење делића, што по течности пливају, и због којих се вино не може потпуно да избистри.

Укратко, да би се непотребан и сувишан азот одстранео из вина и да би се произвело што бистрије и што чистије вино, потребно је да се шири додаје квасца за превирање. Додавање тога квасца неопходно је потребно онда, када се берба грождја врши по хладном и кишовитом времену. Додавањем квасца потпомаже се размножавање и развијање гљивица врења, које сувишан азот из вина одстра-

њују и на који се начин справља бистро вино. Уз додавање квасца мора се, такође, вршити проветравање шире и довођење исте у додир са ваздушним кисеоником, чиме се олакшава множење и развиће гљивица, као и убрзавање врења.*

Ник. Ж. Петровић

БЕЛЕШКЕ

Нови чланови Утемељачи. — *Г. г. Димитрије Л. Мартиновић, Угарњик стоваришта Непрефај, Дувана из Житковца и Свепислава Стојадиновић, деловођа општ. из Житковца, ценећи рад и важност Срп. Пољопривр. Друштва положили су Друштвеној каси по 200 дин и тиме постали Чланови Утемељачи.*

Нека се узлеђају и остали пољопривредници и пријатељи пољске привреде на именовану г. г., на нека и они похитају и упишу се за Чланове Утемељаче овога Друштва, где ће им се име овековечити.

Трговински уговор наше Државе са Чехословачком. — У изгледу су скори преговори за закључење овог важног уговора. Наше Министарство Трговине и Индустрије прибира грађу, као и мишљења разних привредних удружења у земљи, да би ове преговоре могло водити са успехом. А успешан и од трајности биће тај уговор, ако обострани интереси наше две братске Државе буду праведно заштићени. Тражено је и мишљење Српског Пољопривредног Друштва и оно се радо одавало позиву, те је на неколико конференција ово питање претресано и најзад је донета једна детаљна резолуција, пропраћена са коментаром. При састављању те резолуције Друштво је, као и увек гледало да се потпуно заштите интереси нашег села. Ова резолуција са коментаром предата је Министарству Трговине и Индустрије.

За ширење писмености у народу. — Познато је, да је један велики део нашег света неписмен, што долази највише као последица дугогодишњих ратова, а поред тога због растрзаности нашег села, недовољног броја основних школа, саобраћних тешкоћа и др. Колику штету од тога трпе појединци, који су неписмени и народ као целина, није потребно нарочито доказивати. Сваком је познато, да се данас лакше пробија кроз живот човек, који има више знања и искуства, а то знање и искуство стиче се са најмање муке читањем корисних књига и листова. Истина је да смо ми имали и имамо и неписмених људи, који су умели бити од користи не само себи него и целом народу, али то не значи да они не би били још већи, да су били писмени. Министарство Просвете издало је распис

* Раз оно справљања квасца његова употреба описан су у књижанин: „Како се добија добро вино“, коју продаје Српско Пољопривредно Друштво по цени од 5 динара.

свима просветним инспекторима, школским надзорницама и управницима основних школа, у коме их позива да држе течаје, на којима би се неписмени учили писмености.

Ову корисну акцију Министарства требало би да помогну сви напреднији наши земљорадници, нарочито школска деца економи, тиме што ће неписмене саветовати да се пријављују за ове течаје, а такође и скупљањем добровољних прилога за организовање таквих течаја у сваком селу.

Избор резница за калемљење и прпорење.
— Добре резнице морају испуњавати више услова, али међу осталима нарочито да имају обилно резервне хране у своје ткиву, да би било могуће избијање првих жлица, у исто време кад и развој првих пупољака. Било да је лоза танка или дебела, она може бити без резервне хране, на пр. ако је добијена са чокота, који је услед велике родности био исцрпљен. Овакве резнице оклијавају се тешко и охча им се развијају рђаво или се у опште и не развијају. Имамо један прост начин да утврдимо да ли је лоза довољно богата у резервним хранљивим састојцима или не: она се пресече косо, тако да пресек буде што дужи, па се на тај свежи пресек капе једна или две капље тинтуре јода јако разблажене. Према томе да ли је дрво било боље или слабије храњено, пресек се обоји љубичасто — плаво, више или мање затворено. Ова боја произлази од бојадисања у плаво амидонских зрнаца у ткиву резнице. Ако пресек није довољно обојен, већ је јасне — отворене боје, резницу треба одбацити, па ма како она била лепа на око.

Записник

60. седнице Управног Одбора С. П. Д. државе 16. децембра 1925. године у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни гг.: Председник П. Т. Тодоровић, и п.председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партић, А. Рашковић, Драг. Сремић, Н. Петровић и Ј. Стојановић.

Председавао Председник Г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар Г. М. В. Дамњановић:

I

Прочитани су записници:

1) Н. 11.155. XLIX. седнице Управног Одбора и
2) Н. 11.255. XXXV. седнице Књижевног Одбора
Одбор прима прочитане записнике.

II

Мишљења Финансијског Одбора:

1. Н. 10.807. Отворено је шест понуда за штампање Тежака, од 1. јануара до 30. јула 1926. год. па је Одлучено: да Финанс. Одбор одржи ужу лиценцију између штампарија „Скерлић“ и „Св. Сава“, као најповољнијих понуђача с тим да штампарија „Скерлић“ поднесе и цене за клише-а. Остале понуде одбијају се као неповољне.

2) Н. 6990. По питању привр. издатака у дин. 1829-10 за транспортне и др. трошкове за оловни арсеник. Одлучено да се исти стави на расположење Мин. Пољоприв. и Вода, с тим да накнади учњени издатак.

III

Мишљења Набављачког Одбора:

1) Н. 11.229. По питању набавке семена. Одлучено:
а) Н. 10.404. да се тражи од Севера и Ком. да одмах испоручи семе ангажовано писмом од 3. ок. месеца с тим да све буде пломбирано и снабдевано сертификатима љубљанске Контролне Станице;
б) Н. 11.022. да се клијавост гледичицавог семена, које није Т. Владисављевић, испита у Друштву, и
в) Н. 3392. да се од Народне Банке одмах узме кредит од 120.000 динара, који нам ствара на расположење, с тим да се накнадно тражи повећање, пошто је курс вредним хартијама, које се залажу, данас много већи.
2) По понудама: Н. 11.293 Ђузева Сантучи за плави камен, Н. 11.176, И. К. Панића за плави камен, Н. 10864 Б. Тепли-а за плави камен, Н. 10867 Б. Тепли а за семе и Н. 11.386 А. Ебенштајнера за семе. Усвојено је мишљење, да се одбаје.

IV

1) Н. 10101. По понуди Јосе Вукајловића за ручне сејалице.

Одбор усваја мишљење комисије, да их не треба ни куповати, ни узимати у комисион, пошто нису за препоруку.

V

1) Н. 11373. По писму Банатског Савеза Срп. Зем. Задруга, да се немогу одлучити, да узму од нас прскалице Верморел, док им се не јави цена од прилике, франко наш магацин. — Одлучено: да им се таква приближна цена не може дати, јер би могло доћи до неспоразума при обрачуна. Тачан одговор о цени добиће, кад прскалице примимо.

VI

1) Н. 10804. По питању продаје старе хартије, а у вези одлуке на 47. седници од 25. пр. месеца. — Одлучено: да се продаја објави преко Политике и Времена, с тим да се траже понуде на целу количину.

Са овим је седница закључена.

Јавамо тужну вест да је наша мила и никад незаборављена

ЈЕЛИЦА--ЈЕЛА

добра и врла кћи, супруга, сестра, снаха, тетка и заона пременула 18. пр. м-ца после краћег боловања у 40. год свога живота, а сахрањена 20. пр. м-ца у 2 часа по подне.

ДО ГРОВА ОЖАЛОШЉЕНИ:

8. Јануара 1926.
Београд
Његушана ул. 19.

мати Аница; супруг Јован Т. Стојановић, рачуноспитач Гл. Контроле и чл. управног одбора Срп. Пољ. Друштва; син Миодраг sand-ret. comm. et stud. југ.; брат Јека Тошић трг. оvd.; сестра Зорка; свекра Стана; снахе: Томанија и Загорка; братице, браћанице, заове и остала многобројна родбина.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИНАРА.

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 динара.

Преплату примају и све поште

Тони и поштом добијају лист у пола цене.

Сва година, које Друштво издаје својим Пољопривредним и привредним листима, и обрнуто, ослобођене су плаћања поштованих такса по распису Министарства Поште и Телеграфа № 3386 од 17. III. 1926. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Примљени рукописи се не враћају

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Преплата се поклаже уједанпут
за целу годину.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 3.

БЕОГРАД, 14. ЈАНУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по комаду. То важи и за Подружине и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разашилжање прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

Срећна Нова Година!

Обичај је, да се почетком Нове Године бацају на стару годину и учини преглед свих важнијих догађаја, који су се у тој десети и из тога извуче по могућству што више поука за даљу рад. То је и наш „Тежак“ чинио готово сваке године, па то и почетком Православне Нове Године 1926. чини.

Наш сав троимени народ Срба, Хрвата и Словенаца у опште, а нарочито Срби, могу без бојазици и са поносом погледати на свој прошли рад. Није давно било, за време наших дедова и прадедова, кад је Србин био нико и ништа, кад се је испред осовних Турака правило мањи од маковог зрна, а данас, истина после незапамћених мука, после потока крви и брда костију наших најбољих синова, имамо велику и моћну Народну Државу не само готово свих Срба, неко и готово свих Хрвата и Словенаца.

Да не идемо тако далеко, него се обазримо на догађаје, који су се ту, пре неколико година десили и чији смо ми учесници! Шта смо имали и шта смо затекли, кад смо се, после тешких борба и мука, вратили у нашу Отаџбину. Као данас гледам наша села и вароши готово пуне, без људи, са нешто мало жена и деце. На улици, на друму, нигде живе душе, нигде кола ни волова, нигде петла да закукуриче, нигде робе по дућанима, путеви испроваљивани, жељезничка пруга дигнута у ваздух. Као у неком сну, наш се народ враћао на своје огњиште, уморан и сетао. Али тај сан дуго није трајао! Пред потребама живота, он се као и увек брзо

пренуо и готово и не одморивши се, прионуо својски на рад.

И кад упоредимо данашње стање целокупне наше народне привреде, са оним, што смо по Ослобођењу затекли, видимо, да смо учинили један огроман корак у напред. Куће су оправљене, стаје подигнуте, стока запаћена, њиве обрађене, виногради и воћњаци обновљени, путеви добрим делом оправљени, жељезнице доведене у боље стање него и пре рата што су биле, вароши обновљене, Држава учвршћена, моћна и угледна. За то једино имамо да захвалимо Богу и своме неуморном раду!

Прошла 1925. год. томе је знатно допринела, она је била у погледу производње врло повољна. То се најбоље огледа у повољном курсу нашег динара. Динар, од незнатне вредности, коју је ранијих година имао, постигао је у 1925. години за 100 динара вредност преко 9 швајцарских франака и то у времену, кад је новац многих страних држава опадао према истом томе франку.

За то се има захвалити срећивању увутрашњих прилика, али се може рећи, да је добра и врло добра жетва, односно берба, пшенице, кукуруза, воћа и грождја, а с тим у вези и појачава сточарска производња, главни узрок скока и доброг држања нашег динара.

Али ипак мало је требало, па да наш селјак, који је један од најглавнијих чиниоца производње, не само не види никакву корист од добре жетве и доброг курса динара, него да буде и на штети! Он је своје производе, стога што се динар поправио, морао продавати јефтиније, али је своје потребе, које су новом царинском тарифом биле јаче оптерећене увозном царином, морао куповати по старој цени. Цена житију била је једно време забринула сваког оног, коме на срцу лежи напредак села, а с тим и наше целе земље. Нешто због курса, а нарочито услед намерно бачених вести, да ће стране пијаве бити преплављене руским житом, цена нашем житију је пала. Али је у последње време, пошто се утврдило, да су вести о руском житију неистините и барем за ову годину, преране, цена се почела пети. Поред тога настало је, да се по раје царински ставови на земљорадничке потребе. Та је

акција потекла нарочито од стране привредних Удружења, од којих је на првом месту Српско Пољопривредно Друштво у Београду дигло свој глас, у августу гг. Народним Посланицима једно отворено писмо, које је штампано у 31. броју прошлогодшњег Тежакa и у коме указује на тешке последице по наредна пољопривреда, ако се ти ставови не смене. Како се уз то ради и на закључивању трговинских уговора са страним државама, у којима ће се ти царински ставови нарочито поправити, то се можемо надати да ће економска криза села, која је једно време била на помолу, бити срећно одстранена.

Томе има да доприне и живи рад митованих фактора да се наше финансијске прилике среде: да се наши ратни дугови Француској и Америци регулишу, да се државна администрација упрости и с тим у вези смањи и број чиновника и других издатака из државне касе, тако да са поверењем можемо гледати наоу 1926. годину, тако и у будућност наше младе, али пуне животне снаге Државе, ако само сваки од нас у свом делокругу буде свесрдно прионоу на рад! У раду је срећа и напредак. Не би требало и не би смело, да један од здравих и способних за рад каже: „Хвала Богу, зарадио сам, сад могу да не радим ништа и да се одмарам!“ Ми смо млад народ, почели смо радити и теби за своју кућу тек пре сто година, па је и у току тих прошлх сто година, толико пута све оно што смо зарадили, стекли и скупили, непријатељ јединим замахом раскућило. Ретко ко од нас није видео, било коју немачку, француску, или наших банатских Срба кућу. Видео је, да је та кућа пуна свега и свачега, да су зграде уређене, села ушорена, путеви калдрисани, њиве, ливаде, шуме, воћњаци, виногради, стока и све остало у примерном реду. Јест, али да се до тога дође, кућно је и радно у син и отац, дед и прадед, сваки је нешто више остављао својем сину!

Стога дакле ми ми, после нашег напорног рада из прошлх година, не смејемо застати, не смејемо рећи доста је, сваки треба својом наследнику да преда уређену кућу и имање и поред тога и знање, а нарочито љубав за кућу, село и Домовину. За тај посао можемо имати још више подстрека у томе, што је наша Држава снажна и моћна и уз то мирољубива, те нема никаквих изгледа на својне завете. У то име „Тежак“ својим многобројним читалцима жели сваку срећу и успех у новој 1926. години.

Бож. Б. Ранковић

ИЗ ВОЂАРСТВА

Смоква

(Ficus carica L.)

Слада у исту фамилију, у коју и дуд-Moraea. Пореклом је из источних области Средоземног Мо-

ра, али је постојала на крају плиоценске периоде и у западним областима. *Хомер* и *Хосиод* не познају је; тек *Архиолог* (700 г. пр. Христа), помиње смокву као производ тога родног краја — острва Пароса. Доцније су *Сицион* и *Атика* имали најбоље смокве. Са грчком колонизацијом донесена је и смоква у Италију. *Ромул* и *Рем*, према једној гатци, свсали су курјачицу испод једне смокве. У доба царва било је безброј културних варијетета смокви, и као и данас у тада је смоква била, нарочито у Сицилији, опште средство народне исхране. Данас се налази смоква на многим местима Јевропе у дивљем стању. Она успева у Француској, јужној обали Енглеске и јужним областима Рајне. У Сицилији се гаји као високо дрво. У северној Немачкој се већином гаји у стаклама. Култивацие се много ради свога плода. Најбоље су смирске стоне сорте, које долазе у трговину пресоване у кутијама и сандуцима, а одликују се финим укусом на мек. Грчке смокве, нарочито оне са Крфа, (Ficcas gani) и грчке смокве у венцима у којима има обично по 100 комада, одликују се дебелом кором и нису тако слатке, али су издржљивије од смирских, које су с врло нежном кором. Врло добре су грчке смокве зване *каламаша*. *Талијанске* или *јевровске* смокве су више дугуластог облика, иначе су сличне смирским. *Калабријске* смокве долазе обично у корпама. Њима су сличне *истранске* и *далматинске*, које долазе у бурадима. Има смоква и у Јужној Србији у виду шибља, а у Беођелији има и повећих дрвета.

Смоквино је дрво веома лако, нежно и суињерасто, са сивим или зеленим чупавим гранама из којих тече млечни сок. Лишће је срцасто, крупно, дебело, маљаво и хрпаво, а подељено је на 5—7 затубастих режњева. Ако је годишња температура изнад 12° Ц, лишће не опада преко зиме. У Јужној Јевропи цвети и рађа скоро преко целе године. Једнодомни цветићи сакривени су у округлој или крушколикој меснатој, шупљој и на врху пробушеној ложки, која је уложкута као пулпак. Зато се морају расећи оне зелене цвасти, на гранама, кад желимо видети саме цветиће. Горње је цвеће мушко, а доње женско. У мушком цвету има три прашиња, а у женском цвету плодник је насачен на косу и кратку петелку; стубић је на врху расплећен. Од женске цвасти постају доцније мекане, сочне смокве, у којима су ситна и многобројна зрна (ахеније) с тврдом и кртом кошуљицом. По облику смокве се деле на *на округле, влооснате и крушкасте*, а по боји на *љубичасте, зеленкасто жуте и шарене*. Месо је провидно, питијаво, златно жуто или црвенкасто. У плоду има 18—20% шећера, а у соку 23—25% шећера и 0.24% слободне киселине.

Смоква успева на свакој доброј баштенској земљи и тражи топао, присојан положај; али кад се преко зиме покрива земљом или застаре сламом, може се гајити и у хладним местима с доста добрим успехом, а нарочито у облику шпалира уза

зидове, који се преко зиме могу заклонити. Да преко зиме не би измирала, добро је да се сади у кошевима, па с јесени да се заједно са овим води и до пролећа чува на топлим местима.

Размножава се ређе семеном, већ обично *положеницима, резницима, црторцима и нартпањем*. Положенице рађају врло добро, а уклањањем побочних грана може се произвести и шиб лепог облика.

Смокове се једу и свеже и такве су лако сварљиве, но оне се много више суше на ваздуху или у пећима, затим се пресују, па се као ринфуз или у венцима продају по трговинама. Такве смокове после дужег лежања пресуку се белим прахом — кристаластим воћним шећером. Сушене смокове наре се теже од несушених. Продају се и у саламури у бурадима, а као суве и полу-суве, прже се за израду сурогата кафе. У трговини се виђају и пуњене (филоване) смокове мармеладом, бадемом и т.д. Од смокава се у апотекама први декокт, одвар (*Species spectorales*), који се употребљава као теј за омекшавање против запаљења душника и плућа и против акутних запаљења и других органа; а куване смокове у млеку дају се против запаљења гуске. Стари лекари употребљавали су смоквино лишће, које садржи млечни сок, за облоге на чиревима и брадавицама. А стари сликарски премазивали су млечним соком смоквино дрвца своја платна, да им се боја боље прима. Од младих смокава кува се врло укусно *слатко*, које се јако цени.

— Д. —

ИЗ СТОЧАРСТВА

Гојење свиња

Да би се осигурао потпун успех гојења свиња, потребно је испунити све погодбе, које изискује поменути циљ, а избећи опет све оно, што би могло штетно утицати.

Прва погодба за успешно гојење свиња је прави избор грла, које ће се гојити, као и његово добро здравље, јер ће сам здрав, снажан и правилно развијен организам свиња у пуној вредности исплатити скупе трошкове које гојења. Даље успешно гојење зависи је: од старости грла, од доба године, када се грло гоји, као и од врсте и сварљивости хране. У колико је већа сварљивост хране, у толико је и брже гојење. Свиње се гоје релативно брже, него остале животиње, али зато захтевају сразмерну количину хране и хранљивих материја.

Пошто свиње, услед брзог варења не могу добро, да искористе тврду и суву храну, треба храну тако иситнити, да се при варењу мало састојка губи, дакле треба храну пред давање иситнити, измљечити и кувати. Исто тако треба се трудити да

храна буде укусна, да би је грла, која се гоје, радо и у што већој количини узимала. На послетку не сме бити ни вода заборављена, која се треба давати редовно у довољној количини, али само чиста и не сувише хладна.

Свиње се гоје, било за личну упот., љу било за продају, у два правца за месо или за маст-сланину. За добијање меса обично се употребљавају свиње од расе, које се рано развија и оне се гоје већ од 6—8 месеци старости; за маст обично се бирају свиње од веће расе и гоје се тек после 1 и по године старости.

Најбоље је време за гојење свиња јесен или зима, ако пољопривредник располаже са удобним и топлим свињцем, јер у том времену пол-привредник има све врсте хране, па и кртоласту храну.

Код сваког гојења разликујемо три периода: први период или припремно гојење је оно, где свиња добија у месо и тежину. У том периоду мора се свиња издати и јевтинијом храном хранили, као: пиварским требером, куваним кромпиром, репом и т. д. Други период или главно гојење је, кад оргавизам гојене свиње почне нагло да се шири услед нагомиланања масти. У том периоду мора се давати концентрисана — јака храна по 3—4 кг грама на 100 кг грама живе мере. У овом периоду услед нагомиланања масти, простор у трбушној душци ограничава се и свиња тада мање хране и са мање запремине може да прими. Трећи период или завршно гојење је оно, кад се свиње могу је два да крећу, и што се више приближавају томе периоду, у толико мање хране узимају и у толико мање напредују у тежини. У овом периоду даје се обично за храну јечам, кукуруз и томе слично. Гојење обично траје 8—12 недеља, а гојење за маст траје 10—18 недеља.

За гојење свиња употребљана се различита храна као: кромпир, пиварски требер, програшало и посно млеко, жир, месоње и жито.

Кромпир се највише употребљана као храна; он садржи у 100 делова 20—25 делова растворљивих хранљивих састојка, али је у сировом стању тешко сварљив и стога га не треба давати у куваном или пареном стању, јер ће се тим сварљивост много повећати; обично се даје са прекрупљеним јечмом, јер сам за себе не би могао да послужи као храна за гојење. Од мање је вредности сточна репа, јер она садржи 10—12 делова хранљивих састојка у 100 делова; њу треба такође пре употребе парити и мешати са мекшијима. Пиварски требер је такође од мање вредности, ма да садржи 15—20 делова хранљивих састојка, јер се сви хранљиви састојци не могу искористити, већ налазе у измету неупотребљени. Програшало и посно млеко је врло добра храна, али пошто садржи свега 7—8 делова хранљивих материја, треба га често давати. Врло добра и много употребљана храна за гојење свиња је зрнаста храна — жито и махунасти плодови, који се називају још јака — ко-

центрисана храна, јер садржи у себи 70—75 делова хранљивих састојака, али ту храну, пре употребе, треба сировити, јер је услед тврдог спољног омотача тешко сварљива. Нарочито је препоручљив јечам, али њага треба пре употребе прекрупити, и ситити и поквасити. Кукуруз, па и боб су још боља храна за гојење него јечам, јер производи и месо и маст и једру сланину, али и ту храну треба истинити и скувати пре давања, јер је омотана тврдом љуском. Кукурузу не треба давати увек сам, јер сланина — маст добија жућкаст изглед. Жир садржи до 50 делова хранљивих састојака и треба га давати помешаног са другим храном.

Да би се даље имао потпун успех при гојењу, потребно је да свиње у свињу буду поштенје од сваког узнемиравања, осим кад се чисти и кад се хране. Температура треба да је у свињу умерена. Свака јака промена на више или на ниже утиче штетно. Свињац треба да је више таман и најбоље је држати заједно по две свиње, које се хране, јер кад је једна сама, она је немирна и са мање воље једе. У свињу мора да се одржава потпуна чистота, јер то условљава напредовање свиња, зато мора сваког јутра да се износи ђубре и чисти под и валови за хранење, а да се уноси чиста простирка. Нарочито треба pazити на то, да је сва положена храна употребљена, пре него што се друга храна даје. Ако се често деси, да храна остаје и није сва искоришћена, онда треба за неко време променити храну.

Да би се тачно знало, да ли свиње, које се гоје, напредују или је услед какве мане или иначе бољешљивог стана, и поред довољног труда и рада употребљена храна просто бачена, потребно је предузети мерење. Мерење је потребно не само у почетку гојења, већ и доцније и то сваке 2—3 недеље, јер је мерење једно сигурно средство, да се утврди успех.

Б. М. Сјанислављевић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Молим за обавештење преко „Тежак“, како се сеје семе од белог глога и дивље руже, да би добро никло и младице напредовале? У стручним делима нисам нигде нашао о томе упутства и хоћу да имам целу збирку пољопривредних књига.

*Милош С. Сјанислављевић,
из Београда, ср пољски, окр. бран.*

Одговор: Кад плод од дивље руже добро сазри, што бива у јесен октобра месеца, боље плодове обати и семенке повадити. Повађене семенке оставити да се мало просуше. Затим се одмах стратификују.

Према количини семена, обично се узме једно сандуче, на дну сандучета избуше се 5—6 руница

ради одилажења сувишне влаге, а на ове се положи парче црепа, да се не би са земљом запушиле.

Кад је сандуче овако спремно, убади се ашов земље песковите или ситан речни песак, затим 2 шаке семена, па се добро измеша, затим лепо поравни. Опет се убади земља, затим семе, па се уради исто тако.

Кад је семе стратификовано, сандуче се остави у пољу на месту склоњеном од домаће живине и разних штеточина. На томе месту остаје преко зиме и лета, па се тек у јесен семе засеје на леју. Леја треба да је 120 см. широка. На њој се помоћу канпа обележи 5 редова. Затим се узме мотичица срцастог облика, па се њом ископају браздиче 4 см. дубоке. У тако спремане браздиче засеје се семе све са земљом или песком, онако како је семе било стратификовано. Пошто је семе у браздиче засејано, оно се ископањом земљом затрпа. Овако посејано семе ниче лепо идућег пролећа. Кад семе изникне и саднице добију 2—3 листића, треба их пресадити на нове спремане леје, где ће остати, док се не развију до оне висине, у којој се жели добити круна окалењене руже.

Леје, на које се саднице расађују, треба да имају исту ширину 120 см. На њима се обележи 4 реда. Младе саднице пажљиво се помоћу ашона из семеншта ископају, живице мало подрежу и помоћу дрвене седице, као кунус расађују на леју на 40 см. одстојања. После сађења одмах треба засађене саднице добро залити и заливање се понавља сваког дана пред вече, док се саднице не приме, а то бива за 5—6 дана. У току лета треба 2—3 пута извршити окопавање, а у другој години и даље ништа не треба радити око засађених садница, јер се оне и у корову и склопу бујно развијају.

И семе од глога белог и црног ниче тек у другој години, односно стратификовано у јесен 1925. год. изниче тек у пролеће 1927. г. Са семеном од глога ваља исто тако поступати, као са семеном од дивље руже.

Саднице од глога не морају се пресађивати из засејаних леја на друге леје, већ се у пролеће изникле саднице могу употребити у јесен те исте године за подизање живе оgrade, а ако су сувише слабе, треба их оставити још 1 годину у семеншту, да се добро развију.

Семе од дивље руже и глога никад од мразева не пострада.

2. Јан. 1926. год.

Буково.

Војтех Буриан.

Пољопривредници ширите ваш

„ТЕЖАК“

БЕЛЕШКЕ

За унапређење воћарства. — У току прошле 1925. год., у циљу узбуздавања производње воћних садница у новооснованим среским воћним расадницима у областима Јужне Србије и државним расадницима у Босни и Херцеговини, као и обновљеним среским расадницима у предатној Србији, Министарство Пољопривреде и Вода издало им је бесплатно већи број воћних младих дивљачица и то:

I. Из централних воћних семеншта у Топчидеру и Свилајци и из државног расадника у Модричу и Чибачи и то:

1. јабука	140.200	ком.
2. крушака	56.600	"
3. магрива	12.500	"
4. горког бадема	10.800	"
5. шљива-џанарика	13.700	"

Свега: 233.800 ком.

Ове воћне младе распоређене су у току пролећа прошле 1925. године, када су и засађене и према извештајима, са којима располаже Министарство, њихов проценат примања био је врло добар.

II. Распоређено за издавање у току пролећа ове 1926. године из државног расадника у Модричу, Чибачи, Соколуши, Пироту и Смедереву и то:

1. јабука	47.500	ком.
2. крушака	44.100	"
3. белошљива	11.500	"
4. магрива	13.500	"
5. горког бадема	6.000	"
7. ораха	400	"
8. дудова	2.500	"
9. шљива-џанарика	3.500	"

Свега: 129.000 ком.

Поред тога набављено је из додељене помоћи чистог прихода Државне Класне Лутрије, преко пољопривредног референта тузланске области г. Љубомира Стјепановића и Господарске Станице у Новом Винодолу и то:

1. семена од дивљих јабука	170	кил.
2. " " " крушака	31	"
3. " " " трешања	30	"

Свега кил.: 251.

Семе је већим делом још у току јесени прошле године бесплатно издато државним и среским воћним расадницима и Пољопривредним Школама и оно је или већ засејано или мањим делом стратификовано за пролетњу сетву ове године.

Поред тога набављено је у току пролећа прошле 1925. године 111 килограма семена од багрема преко Српског Пољопривредног Друштва и бесплатно распоређено среским воћним расадницима у областима Јужне Србије, као и државним расадницима.

Од тога је произведена знатна количина багровних садница.

Исто тако приступљено је куповини већих количина ораха и питомог кестена од бољих сората, које ће се такође бесплатно раздати државним и среским воћним расадницима за пролетњу сетву ове године.

Стање пољопривреде у атару пољопривредне подружине у Босанској Дубици на крају месеца децембра 1925. г. — Услед великих поплава у новембру и рђавог времена у децембру пољопривредници нису могли засејати дрвољан простор са озимим стрним усевима, које су намеравали засејати, стога су силом околности приморани, да незасејану површину засеју с пролећа 1926. год. пролетњим усевима.

Рад пољопривредника у последња два месеца за 1925. год. сводио се у главном: на хранење и тимарење стоке, у подеснијим данима на крчење и обрађивање земљишта и у неколико на скидању гусеничних гнезда са воћака и околавање истих.

Од Пољопривр. Установа, које раде у срезу Босан. Дубице, има: Среска Пољопривредна Подружина и срески воћни расадник, који је у оснивању и у коме су први радови отпочети 23. децембра 1925. год.

Што се тиче цена пољопривредних производа у току децембра 1925. г., оне су се кретале овако:

Пшеница од 245—260 дин.	100	кгр.
овас (30б)	160—170	"
кукуруз	120—125	"
сено	50—55	"

Закон о сузбијању скупоће. — Господин

Министар Социјалне Политике израдио је нов пројект Закона о сузбијању скупоће руковођен нарочито тиме, што је код нас наступило знатан пад цена живе стоке и жита, док су цене меса, хлеба и јелу по гостионицама, као и робе по дућанима остале исте. Од увећане производње наших земљорадничких производа нема дакле користи ни сељак, ни добар део варошког становништва. Стога је потребно да се постигне и појевњавање животних намирница по варошима, као и потребе дућанске робе, јер кад се то постигне, појефтиниће и наднице, а с тим у вези и индустријски производи. Само тако појевњавање земљорадничких производа имаће благотворног дејства на цео наш живот, и селу и вароши.

Овим новим пројектом, који је назван *Закон о сузбијању недопуштене спекулације са животињним потребама*, све животне намирнице подељене су у две врсте. У првој су најпотребнији предмети за исхрану, а у другој врсти остали предмети потребни за живот: одећа, обућа, огрев и осветљење. За намирнице прве врсте и код одељења за превозниште путника предвиђено је да општински одбори морају извршити таксирање у року од два месеца после ступања на снагу овог Закона. За нетачно вршење законских одредаба одборници ће

бити кажњавани новчаном казном до 5.000 динара. И за намирнице друге врсте предвиђене су мере против вештачког подизања и одржавања високих цена.

Услед чега шљиве не роде? — Ако су у шљиваку густо посађене, мањи је приступ ваздуха и светлости, те постају неродне. У таквим случајевима треба густе, суве и сувише гране разређити, воћке од маховине и лишјаева очистити и окречити.

На јаким и снажним земљама, где су шљиве буйног пораста, треба по могућству сваке треће године круне разређивати уклањањем густих грана, али веома пажљиво. Све ране замазати воћарским-калемарским воском или смолом. Ако су шљиве буйног раста, а слабо роде, могу се гране ка земљи савити помоћу канапа, а при дну привезати какав тежи камен. На овај начин сокови се у кретању успоре и итичу на образовање родних гранича. Кресањем грана на круни регулише се правилно кретање сокова тако, да се тиме подеси правилна размера образовања родних и листнатих пупољака.

Ако су шљиве посађене на слабом или пропустљивом песковитом (порозном) земљишту, треба применити што чешће наводњавање или заливање, одмах по цветању и образовању плода. Ако за то има могућности да се оно физички поправи, треба га снажно ђубрити стајским или вештачким ђубретом. Наводњавање се врши са повољним резултатима са текућом водом у околини Царевог села и Криве Паланке.

На влажним и подводним земљама шљиве такође слабо рађају. У таквим случајевима треба шљиваку оредити дренажирањем — копањем шанчева.

Ако су шљиве посађене на веома кречном земљишту, много цветају, али при цветању мало се плоди приметне. Таква земљишта треба чешће ђубрити ради његове физичке поправке.

П. С. П.

Преговори за закључење трговинског уговора између наше Државе и Француске и између наше Државе и Енглеске. — 4. овог месеца одржана је у Београду прва припремна седница између наших и енглеских делегата, а 5. истог месеца, такође у Београду, прва седница између наших и француских делегата за закључење трговачких уговора између наше Државе и Француске и Енглеске.

Пут Господина Министра Финансија у Париз и Њу-Јорк у циљу уређења нашег ратног дуговања Француској и Америци. — Наш Министар Финансија отпутовао је пре крајег времена у Париз, да ту регулише наше ратне дугове Француској, па ће одатле отићи у Њу-Јорк у истом циљу. Очекује се да ћемо и на једној и на другој страни наићи на добар пријем и да ћемо с обзи-

ром на велике жртве, које смо принели за опште добро и у одбрану наше слободе, добити од наших моћних савезаника повољне услове за плаћање.

Извоз свиња од 1920. године до закључно 1924. године. — Од 1. јануара 1920. године до 1. јануара 1925. године извезено је из наше земље 585.773 бртва свиња у вредности 2.176.146.003 динара и то:

Године	Комада	Вредност динара
1920	22.194	26.861.744
1921	219.554	209.251.054
1922	117.401	220.518.510
1923	140.441	448.150.485
1924	86.183	271.364.210
Укупно	585.773	1.176.146.003
Просечно	117.154	235.299.200

Школске зграде. — У циљу смањивања државног буџета Министарство Просвете намерава да у нове школске законе унесе и одредбу, да су општине дужне о свом трошку подизати све школске зграде. За ту сврху би се закључио већи зајам, из кога би се давале општинама позајмице.

Спремање и чување калемгранчица-вијока. — Калемгранчице треба узети са здраве и снажне воћке, које све особине преносе и дају здрава и плодна стабла. Калемгранчице за пролетње калемљење могу се сећи за све време, када воћка мирује, и то од месеца новембра па до марта, али је најпогодније време за сечење месец фебруар. Доцније, када сокови почну кретати и пупољци почну пушити и развијати се, могу се сећи само такве, које се желе одмах калемнити. Калемгранчице се могу дуже очувати, ако се, везане у снопић, њиховим доњим крајем у дужини 10 см. забоду у земљу или песак. Могу се сачувати у подруму, трапу и отвореном пољу. На отвореном пољу треба их покрити сувим лишћем или сламом.

У колико се дуже желе очувати за употребу, у толико одређено место мора бити хладније, мрачније и од сунца заклоњено.

П. С. П.

Нега и чување вина. — Многи наши виноградарци од доброг грођња справе доста добро вино, али га доцније покваре, због неумешности око његове неге и чувања.

Вино је течност многоструког састава, у њему се налазе више од 10 врста разних алкохола, 25 врста киселина, 15 врста етера, сем обичних састојака: воде, минералних соли, танина, беланчевина, глицерина и т. д. Такву сложјену течност тешко је однеговати и очувати, како треба, а кад се узме уз то, да у вину има и сићушних, малих жњих бића, једночеличних биљчица, које се зову гљивнице алкохолног врења и гљивнице разних болести, онда је природно да се тако течност због неумешности подрумара може лако покварити. А то се,

као што рекосмо, код наших неуких подрумара врло често дешава.

Правила нега и чување новог вина састоји се у претакану, које се врши 3—4 пута у току прве године, у сталном доливању бурди, које се врши у прво време, сваког другог трећег дана, а доцније, после месец дана од дана смештања у бурад, сваке недеље. Даље по потреби треба вршити *вештачко бистрење и филтрирање* вина.

Како се све те радње врше описано је у књизи: „*Како се добија добро вино*“, која се добија код Српског Пољопривредног Друштва по цени од 5 динара комад.

ДОПИС

Изложба и ваџар вина у Ивањковцима. — Виноградарска задруга „Јерузалимчан“ у Ивањковцима у Словеначкој приредила је на дан 10. децембра 1925. год. у сали ресторана „Колодвор“ изложбу вина заједно са ваџаром вина, која је добро успеха.

Према списку било је благовремено пријављено за пробу, односно продају, 160 мустара вина од стране 54 виноградара. Порекло вина било је из виноградских крајева ормошких и љутомерских, и то из: Кајжара, Брезовчака, Бребровника, Светиња, Јерузалема, Обртара, Павловског врха, Михаловског врха, Велике недеље, Грезовшача, Винског врха, Старе горе, Гомиле, Литмерка, Железних двери, Радомерја, Рунеча, Стрезетина, Пренашчака, Калварије, Кога, Жеровница, Церовца, Когла, Малека, Становчака, Иловца, Ивањковца, Подгорца, Глобока и Ројса. Мустре (142) доставило је благовремено 48 лица, а 6 лица задоцило је са шиљањем мустри, те се исте нису ни могле због тога узимати у обзир.

Све мустре изложеног вина биле су од стране нарочите комисије (Кочевар, Мајтцен, Жмаец, Забавник) у погледу квалитета стручно оцењене један дан пре отварања изложбе.

Резултат оцене износимо на крају дописа.

За вино доброг квалитета комисија је признала више диплома. Тако за вина одличног квалитета награђено је дипломама II излагача, а за вина врло доброг квалитета 8 излагача.

Оцена вина показује, да шипон, који сачињава главну сорту Љутомерског вина, као ново вино, није постигао најбољу оцену. Исти је случај и за мешаним вином, чија је подлога шипон и то из разлога, што ток овогодишњег времена није био повољан, те грожђе није могло потпуно да узри. Лепа јесен и позна берба нису биле довољне чињенице за потпуно сазревање шипона, као што је то био случај и. пр. 1921. г. Због тога су га друге ране сорте, у погледу квалитета и хармоније вина, ове године прецигле.

Све вино из Љутомерско-Ормошких винограда, где се са бербом чекало до друге половине

октобра и које садржи преко 10—13% алкохола, ваља убржити у квалитативно вино. Као такво ће се с временом и показати, чим природним путем изгуби киселину, с којом готово без изузетка избује.

Рада јака зима лишава нас наде на богату винску летину 1926., јер лоза, која је оштећена од пероноспоре и града, није имала довољно времена, да потпуно узри, те стога постоји опасност да лоза промрзне, што ће утицати, да цене вина скоче. Кушима вина се дакле препоручује, да пожуре са куповином вина.

О организацији, току и успеху изложбе читали смо већ више разних и повољних извештаја, те исте нећу овде поново цитирати.

Коначно бих само још препоручно, да виноградари у интересу трговине вина у свим виноградским пределима приређују изложбе вина заједно са ваџарима вина по систему, који смо видели у Ивањковцима.

СОРТА ВИНА ГОДИНА	Број мустара	ОЦЕНА*					ПРИМЕДБА
		1	2	3	4	5	
Шипон 1925. год.	9	2	3	2	2	—	*) 6 најбоља оцена и најслабија оцена
Мешаво 1925. год.	39	9	13	11	4	2	
Силванец 1925. год.	6	1	—	3	—	1	2 мустре ком. је одбијана, што с обзиром на велики број мустара није много.
Т. Ризлинг 1925. год.	14	1	3	3	4	1	
Бели Бургундски 1925. г.	14	—	—	4	8	4	
Мушк. Славјански 1925. г.	4	1	—	—	—	2	1
Руљански 1925. год.	4	—	—	—	2	1	1
Тримјански 1925. год.	3	—	—	—	1	1	1
Мали Ризлинг 1925. год.	5	—	—	—	1	2	2
Мушкатавски 1925. год.	4	—	1	—	1	2	—
Старо вино 1917., 1921., 1923. и 1924. год.	38	1	3	13	6	9	6
Свега	140	15	23	34	29	25	14

Забавник.

ЗАПИСНИК

51. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 23. децембра 1925. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партишић, Н. Петровић, А. Рашковић, С. Ратковић, Д. Спремић и Б. Ранковић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

1.

Прочитани су записници:
1) Н. 11371. Л. седнице Управног Одбора, — Одбор прима прочитани записник.

2) Н. 11452. XXXVI. седнице Књижевног Одбора, — Одбор прима прочитани записник, с тим да се тражи од

Срп. Пчеларског Друштва 100 ком. Пчеларства, а да им се да у замену Земљорадничкова Читанка.

II.

Мишљења Финансиског Одбора:

1) Н. 10807. По питању уже литигације између штампарија „Скерлић“ и „Св. Сава“ за штампање Тежана у првој половини ид. године, — усвојено је мишљење да се штампање уступи штампарији „Скерлић“, као јединицом понуђачу, тј. од табака у 10.000 примерака за 2770 динар а клица по 0.80 и 0.90 динара од 1 м/м.

2) По реферату Благодника, да се штампају рачунске књиге, — усвојено је мишљење да се књиге штампају непосредном погодбом.

III.

Мишљења Набављачког Одбора:

1) Н. 9855/10.030. по питању набавка по расписном стечају, — усвојено је мишљење:

а) Н. 11312 да се набави од Банат. Савеза Срп. Земљорад. Задруга 250 ком. Сакових оригиналних раоника Н. 6;

б) Н. 10928. да се набави од Дим. Трукуле 50 ком. дворедних сејалица за кукуруз, с тим да испорука буде 1. марта 1926. год.

в) да се одбију повуде као неповољне: Н. 10866. Б. Тепли за дрљаче, раонике, сејалице и сечке, Н. 10950. Бераси и Комп. за сејалице и сечке; Н. 10991. фармер А. Д. за сејалице и Н. 10989. Људевит Федвари за сејалице.

2) По понудама Н. 10812. Адлера и Комп. за Томасово брашно; Н. 10930. Живе Ђорђевића за дрљаче, Н. 11343. В. Штајхерца за сточну репу, — усвојено је мишљење да се одбију.

3) Н. 11250. По тражењу магационера да се набави 1000 кгр. плавог камена, — усвојено је мишљење, да се ова набавка не врши, пошто је поручено 30.000 кгр.

4) Н. 10911. По тражењу еколома, да се набави извесна количина мешавине вештачких ђубрива, пошто се тражи, — усвојено је мишљење да се тражи повуда.

5) Н. 11557. По понуди Ј. Н. Бенароја за бодљикаву жицу, — усвојено је мишљење да се тражи мустра.

IV.

Мишљења изложбеног одбора:

1) Н. 6328. По представи Пољоприв. Одељења Београд. Области да се предложе за одликовање васници пољопр. изложбе, одржане у Сенти 31. маја и 1. јуна о. г., — усвојено је мишљење да таква предлог треба да упути В. Жупан непосредно Министарству Пољопривреде и Вода.

2) Н. 11009. Прочитан је списак награђених лица на изложби у Петровцу, на је, — примљен знању с тим да се здружи изложбеним актима.

V.

Н. 11474. По молби фабрике Ковина да Друштво упути о њиховом трошку једног стручњака да прегледа фабрикацију прскалица и да присуствује комисијском испитивању истих, као и да се извести и о другим удружењима, која се за ово интересују, — одлучено: да се упути члан Управе г. Н. Петровић и да се тражи од Ковине акonto путних трошкова и дневнице 1500 динара. Друга удружења, која би се за ово интересовала немамо.

VI.

Н. 11479. По молби Л. Арија, да му се пошаље и остатак новца за другу партију прскалица, како би се покрио због пада франака, — одлучено: да му се по-

шље и да се тражи, да обе партије прскалица испоручи концем фебруара. Паковање каиша и ручица да буду одвојено, због царине.

VII.

Н. 11387. По молби Раме Трајковића, добровољца инвалида, да му се поклони чилска шалитра да побубри два хектара мака, — одлучено, да се молба упути Делегацији Произвођача Чилске Шалитре.

VIII.

Н. 11538. По молби Б. Милутиновића, да му Друштво поручи једну сточну аутоматску прскалицу, — одлучено: да се поруче две комплетне, како би једну имало и Друштво. Од г. Милутиновића тражити да одговарајућу суму новца положи у напред. При поручбини тражити, да и ове прскалице дођу са првом партијом, т. ј. концем фебруара.

IX.

П. председник г. Др. Т. Митровић предлаже да секретар у будуће саопштава сваке седнице, у колико су извршене одлуке Управног Одбора, — одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

Сточари!

Ваша скупочена стока гине од метљивости, спасите је, док се спасти може. Против метља је најсигурнији лек

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола
од 20—30	„	4	„
„ 30—45	„	6	„
„ 45—60	„	8	„

За Говеда и биволе:

Од 80—120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија В.
„ 120—170	„	18	„	„ С.
„ 170—220	„	24	„	„ D.
„ 220—270	„	30	„	„ E.
„ 270—320	„	36	„	„ F.
„ 320—370	„	42	„	„ G.
„ 370—420	„	48	„	„ H.
„ 420—470	„	54	„	„ I.
„ 470—520	„	60	„	„ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утршеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75.

|| ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Преплату примају и све поште

Све писма, које Друштво слава својим Пољопривредним и практичним списима, и обрнуто, славају се плаћања поштом, тако по редоследу Министарства Поште и Телеграфа од 17. III—1926. год.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 4.

БЕОГРАД, 22. ЈАНУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 дин.

Њеке и веома добијају лист у пола цене.

Примакли рукописи се не враћају.

Преплата се полако уједнаш
за целу годину.

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по комаду. То важи и за Подружнице и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разасиљање прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

Економски значај луцерке

У погледу економског значаја луцерке мишљења су неподељена. Да наведемо неколика мишљења америчких писаца. „Луцерка је најстарија културна и најдрагоценија пићна биљка. Она је мирас природе човечанству. Она је најбољи институт за скидање хипотекарних дугова. Она у мешавини са анислажом од кукуруза даје најсавршенију рацију за производњу говедине, овчetine и млека. Она ни у ком случају не погоршава земљу. На против поправља је у сваком случају. Своју потребу у азоту она сама подмирује, већ и земљи оставља велике количине ове краљеве материје. Осам до десет пута више је азота у земљи после луцерке но пре ње. Тај азот она скупа из ваздуха. Дакле ни луцерка, нити усеву за њом није потребно куповати и давати азот у виду ког азотног вештачког хубрета или пак стајског. Луцерка ствара плодни и оне земље, које су готово бесплодне. Њени корени су најдрагоценији бесплатни регулатори воде пуних 365 дана у години. Они отварају здравцу необично јако. Ни једна друга културна биљка не оставља земљу у тако добром физичком стању као луцерка. Она износи из дубина земље скривено благо и пружа га човеку. Она на неку руку спаја земљу, ваздух, влагу и светлост и претвара их у корисну храну. Она ступа у земљи у неку врсту ортакулка са микроорганизмима и снабдева путем тог ортакулка и себе и земљу необично обилно азотом из ваздуха. Она

доноси пољопривреднику злато у цеп много тајанственијим путемима, но што су мислили да га створе алхемичари прошлих векова. Има примера, да она издржи из године у годину и преко 69 година, а врло много примера преко 25 година. Има примера а нарочито у крајевима, који немају јаким мразева нити зима и где је земља испод надморске висине, где она даје и по једанаест откоса годишње (Јужна Калифорнија). У долини Рио Гранде (Тексас) даје девет откоса годишње. Има примера, да она наводњавањем за осам година даје просечно годишње око 190 твара сена по хектару (Вашингтон). У Јужном Тексасу даје наводњавањем годишње и по 225 твара сена по хектару. Сено луцерке је најхрањивије међу сенима. Пет и по кгр. овога је равно по храњивости пет кгр. мекиња“.

Овако се мисли о луцерки у Америци и тако се цени. Али се о њој исто тако мисли и свуда другде, где је пољопривредна производња доспела на лепу висину и где се њен значај и схватио и осетио. И сваки наш пољопривредник, који је само један једини пут ма и на најмањој површини засејао луцерку, зна, да је све оно, што наведосмо, тачно. Ми верујемо, да где је она већ једном ушла у газдинство, није више никада из њега избачена. На жалост она се и ту још увек посматра само са гледишта зелене пиће, сена врло ретко, а њеног дејства врло мало или нимало. Онама, који још не познају вредност луцерке, нека предје послужи за поуку и нека се користе туђим искуством и сазнањем у интересу свог сопственог бољитка, у интересу наше опште заједнице. Ово је подељиво важно и за сточну и биљну производњу. Ми смо земља и биљне и сточне производње. Језгро нашег извоза лежи у тој производњи. Опште, целокупно народно материјално богатство црпи се отуда. Па и душевно богатство налази своју основицу ту. Колико и какво произведемо у стоци и зрну, онолико ћемо и добити. Више и боље произведемо, јевтиније произведемо, више ће се извести, боље платити и лакше издржати многу конкуренцију на страним тржиштима. Пољопривреда су далеко корисније хиљаде и хиљаде хектара лу-

церке више, него ли хиљаде и хиљаде тона кулљеног и увезеног азотног вештачког ђубрета, па ма које врсте ово било. Овоме не треба доказа. Али ово није важно само за пољопривреду у опште. Ово је један и нарочити економски моменат за народ, чије је главно занимање пољопривредна производња. Његов годишњи биланс зависи од количине и квалитета његових производа са једне стране, а с друге од вези и тржишта и увезених објеката са друге стране, објеката упућених на подмирење његових потреба. Не може се спорити реални и практични дух Американца. И када су они дошли до таквих закључака, значи да је то тако. И код нас се зна за то, али изгледа, не обраћа се довољно пажње на ово. Или можда то још стоји у групи неразрешених питања у великом склопу неразрешених пољопривредних питања. Луцершта, у колико их је код нас, много страдају и пропадају од вилине косице, тако да нам изгледа, да је култура ове биљке у понеким крајевима готово доведена у питање (у колико су наша сазнања тачна и у колико смо могли да запазимо). Трговина семеном луцерке је и поред закона ипак без довољне стварне контроле. У народу се производи и продаје махом заражено семе (не тврдио у опште, али у много случајева. Од оваквог семена се има само многострука штета.*) На рачун репарација је набављено једанаест најсавршенијих машина за пречишћавање детелинског семена. Чини нам се, да оне чаме негде по магацинима или у најбољем случају пису искоришћене како треба. Наша луцершта издржавају само по неколико година просечно. У народу недостаје још право схватање значаја субвенција вилине косице и потребне неге луцершта. Пушта се све природи. Она своје и чини. Мислимо, да би требало питање и луцерке и детелине много озбиљније посматрати.

Раније смо додирнули ортаклук луцерке и микроорганизама на корист њеној, земље, па дакле на крају крајева нашу. Да размотримо то, што иде у нашу корист, не упуштајући се у суштину тога ортаклука.

Према истраживањима у Европи луцерка прикупни на једном хектару за годину дава у надземним и подземним деловима око 550 кгр. азота и то у надземним око 250 кгр., а у подземним до дубине од 3 м. 300 кгр. Ово је азот из ваздуха и нас ништа не стаје. Целокупни овај азот даје у облику чилске шалитре представља најмање око 12.500 дин. Ова вредност остаје делом у земљи, делом у стоци, а делом кроз њу оде у ђубре. Део прикупљеног азота, који остаје у земљи представља вредност око 7480 дин. Колико ће азота надземних делова прећи у ђубре, не може се са позитивношћу рећи. Ово зависи од многих околно-

сти. То исто важи и за азот, који је прешао у ђубре. Претпоставимо да једна четвртина ипак доспе у земљу. Ово представља вредност од 1600 динара.

Али како се зна, искоришћавање азота зелениг ђубрета, па дакле и луцерке, је 27%, а стајског ђубрета 25% количине даје ђубретом, то онда значи, да би се 7.480 svelo на 2.010, а 1600 на 400 дин., дакле укупно 2.419 дин. Ово би био стварни ефекат. Али ова је цифра далеко већа у упоређењу са чилском шалитром или којим другим азотним вештачким ђубретом из савних појамних разлога. Ни сав азот чилске шалитре не стига у дејство чак ни у најповољнијим приликама. Али ако су прилике неповољне, он може дејствовати једним по све малим делом. Овога код луцерке не може бити или бар не у тој мери. Може се догодити и догађа се, да ђубрење чилском шалитром или којим другим азотним ђубретом не да никакав економски позитиван резултат. Луцерки се ово не може никада догодити.

У сваком случају прва цифра т. ј. 12.500 јесте за нас чист ефекат и наша добит, јер је последица једног свршеног стварања, које нас ништа не стаје.

Али нити је ова, нити су остале нађене цифре прави ефекат дејства луцерке. Изношене хранљивих материја из дубина и стављање следећим условима на расположење значи у крајњем ефекту такође нешто исто тако као и стварање веће порозности у земљи у дубинама. Дакле прави ефекат у оплођавању земље се знатно пење од нађених бројева. Свега тога немају нити шалитра нити које друго азотно вештачко ђубре, а коштају, док луцерка има и не кошта ништа.

Митз Ђ. Николић.

ИЗ АГРАРНЕ ПОЛИТИКЕ

О чињеницама, које утичу на извоз нашег жита

Значај извозне трговине жита за нашу земљу биће све већа, а свакако ће у будуће и знатно утицати на нашу економску моћ, па и поправци финансијског стања.

Да би се видело, како стоји са извозом жита код нас, изнећемо статистичке податке о изведеном житу и добијеној вредности у 1924. год.

	Изведена количина мет. центи.	Вредност Динара
Пшеница	1.754.013	683.579.485
Раж	47.464	14.869.239
Јечам	233.010	79.308.423
Овас	70.885	22.253.317
Елда	4.930	1.376.257
Пиривач	253	257.285
Просо	1.286	411.305
Остала жита	7.439	2.823.150
Свукт :	2.086.250	804.880.491

*) Српско Пољопривредно Друштво већ је набавило за своје чланове гарантовано чисто семе и продаје га по цени од 25 дин. по килограму. Уредништво.

Из предњих података види се, да је у претпрошлој години извезен 2.096.250 мет. цен. жита у зрну, а у вредности 804.880.491 дин. р. Од неизвезене количине у зрну, прерађен је један део у брашно и као брашно извезен, док је остала количина остала у земљи, где је и потрошена.

Од извезеног жита долази на саму пшеницу 1.724.013 мет. цен. Значи да најглавнији извоз жита чини пшеница.

Да би се видело, где је наше жито највише упућено измеђемо податке о извозу пшенице у поједине земље у 1924. год.

У 1924. год. извезено пшенице у

Аустрију	401.284 мет. цен.
Албанију	2.079 "
Грчку	106.545 "
Италију	34.486 "
Мађарску	350.754 "
Белгију	3.905 "
Бугарску	129.930 "
Немачку	100 "
Пољску	49 "
Румунију	241.871 "
Чехо-Словачку	452.708 "
Швајцарску	296 "

Из горњих података види се, да је наша пшеница највећим делом упућена у суседне државе којима на челу стоји Аустрија и Чехо-Словачка, док је један само мали део могао бити упућен даље у Швајцарску и друге удаљеније земље, где не можемо издржати конкуренцију са робом, која долази из других држава јефтинијим воденим путем.

Од велике важности за извоз жита је питање железничког саобраћаја и железничке тарифе. Рђав и неуређен саобраћај има само рђаве последице на извоз жита, јер поред губитка у времену, што изазива пад цене жита на страним тржиштима и роба се квари. Даље једна од рђавих последица услед рђавог саобраћаја је и та, што страни потрошачи губе поверење у нашу трговину, јер наши трговци нису у стању често пута да лиферију робу на време. Ма да се у последње време саобраћај знатно поправио, још није онакв какав, би требао да буде, нарочито за време сезоне извоза, када су нам вагони најпотребнији.

Стога је за извоз жита неопходно потребно уређење железничких веза са довољним бројем вагона, да извоз буде брз и без икаквих застоја.

Од истога толиког значаја је за извоз жита питање водених путева-поморске трговине.

Без уређених морских пристаништа и поморског саобраћаја, не може се замислити ни успешан извоз. Јер не само, да је тај пут јефтинији, већ се њиме може вршити експорт на све стране.

Наша житарска трговина нашла би се у тешкој околности, ако једног дана не би могли извозити у Аустрију и Ческу и др., ако наше железнице и луке не буду способне за повећани промет.

Ми имамо у нашој земљи веома лепих пристаништа: Бакар, Сплит, Груж и Котор и нашој поморској трговини предстоји велики развој, али на жалост, њихово уређење још је у повоју. Између њих још нема железничке везе. Веома је потребно да пожуримо са грађењем пристаништа и везивањем са железничким мрежама.

До душе, схватајући велику важност тога, држава се труди свима средствима, која јој стоје на располагање и која су за сада у њеној моћи, да фаворизује трговачку марињу и да јој да могућности да се развије и код нас. У том циљу бродовладници и бродоградилници ослобођени су за десет година такса и пореза, што је имало за последицу, да су многи бродови са Ријеке прешли на наша пристаништа.

Добијањем наше слободне зоне у Солуну, где ће бити подигнути и житни елеватори, наша ће извозна трговина жита добити много, јер ће наше жито стизати брзо и на удаљенија страна тржишта морским путем, те ће тим постићи и бољу цену.

Даље од не мање важности за извоз жита су трговински уговори.

Ако немамо добре трговинске уговоре, не можемо стећи у иностранству ни сталне потрошаче, већ налазимо купца од случаја до случаја.

Због тога је потребно, да имамо што пре и добре трговинске уговоре, а нарочито са суседним државама. Поред уговора са Италијом и Аустријом постало је у последње време врло важно питање, које у првом реду интересује Јужну Србију, а после и целу земљу, питање њених трговинских односа са Албанијом, Грчком, Бугарском, па и Турском.

За организацију извоза, поред унутрашњег уређења и консолидације потребно је установити наше пољопривредне органе у иностранству, бар у већим и важнијим центрима пољопривредне аташеје.

Пољопривредни аташеи били би придодати на службу дипломатским шефовима, под чијом би контролом били. Они би пратили и проучавали сва важнија економска питања, давали стручна мишљења и чинили потребне предлоге.

Б. М. Станисављевић

ИЗ ВОЂАРСТВА

Рогач*

Рошчић, каруба (*Ceratonia siliqua* L.)

Пореклом је из Палестине, а култивисао се од памтивека. Римљани га не помињу, по чему излази, да у њихово доба није био пренесен у Јевропу. Већ се, да су замарену културу овога дрвета из Арабије или Арабијана и да су га они даље ширили. Тада има по обалама Средоземног Мора, у Сицилији, Ита-

* Из дела „Војне и војне“ од Флака. Д. Тодоровића, које ће се овак дана дати у штампу.

лији, по целој Далмацији, а нарочито на отоцима Виса, Хвара, Шолте, Курчуле, Угљана и у околини Дубровника. Има га и у Боки Которској.

Рогач је осредње дрво (6-12 м). Гране иду више у ширину него у висину. (В. сл. 1.) Лишће је перасто, жљиво, мрко зелено и држи се на грани више од године дана. Цвета од августа до октобра. Зелени или првенкасти цветови су у гроздовима и налазе

Употреба рогача је доста велика. Дрво служи за грејевинске и друге израђевине. Плод је трговинска роба. Служи за храну, нарочито за храну стоке, само при том треба пазити да је мехуна добро сува. Најбоље је давати је са сечком. Плод се употребљава за готовљење алкохола и алкохолских напитака, за готовљење сирупа и као сурогат за кафу.

Трешње на бескречним земљама

Трешње нам из године у годину све мање рода доносе, род им је све ситнији и лошијег квалитета. То увиђају и многи сопственици трешања, али нити за узроке распитају, нити се пак труде да својим трешања помогну, већ и ово приписују „судбини“. То не би требало и даље овако, да остане, а нарочито у овом времену, кад имамо за све пољопривредне радове и потребе врло лепо написаних књига, из којих се може брзо и лако научити све, што је пољопривреднику потребно, само би требало мало више воље. Ово је потребно нарочито оним пољопривредницима, чија су имања у близини вароши и железничких и паробродских станица, где се свака количина, а нарочито лепих трешања, може врло добро увочити.

Учени људи вршили су пробе и доказали, да све воћке за свој опстанак, правилно развиће, дуго трајање и доношење плодова, траже извесне услове и разне хране-ћубрета. Да је ово истина, сваки се може лако уверити у својој непосредној околини, само треба пажљиво, да посматра трешње, посађене по брдима — у виноградима и пашињацима — где има довољно кречњака (оне беле земље, коју у неким крајевима зову „жазбачна“), па ће видети, да су тамо дрвета бујнијег пораста, да сваке године добро рађају и да доносе крупне, депо сазреле и слатке плодове. Док трешње, посађене у равницама, дољама, на тешким и бескречним земљама, у почетку су напредне и добро рађају, али после неколико година престану да напредују, род им је, ако га по мало и има, ситнији и без укуса, кора на стаблу и гранама, негде мање, а негде више испуцава, а на испуцајим местима појављује се „смолоточина“, у почетку по мало, а дошдије и за време кишних дана, све више, услед чега се дрвета у најбољим годинама, овако оболела, осуше баш онда, кад се од истих највише рода очекује.

Трешње засађене на бескречним земљама нису дугог века, а од истих се не може имати користи, као од оних, које су засађене на земљама, где има кречњака, па за то им морамо помоћи и тек онда очекивати користи од њих. Помоћимо им додавањем креча, а по потреби и другог ћубрета, ако је земљиште много слабо. Креч може бити гашен или негашен — какав се има. Додавање креча (и ћубрета) врши се овако:

Пажљиво преријати земљиште испод трешње, добро пазити да јој се жиле не посеку, и то тако да се при риљању у ископане јаме — шанчице —

Сл. 1. Рогач.

се на старијим гранама. Плод је пљосната и стиснута месната мехуна, широка 2-3 см., а дугачка 25 и више см. Не отвара се. У њој је већи број врло тврдих семенака. Сасушени меснати делови садрже 60% шећера и зато се једу и на друго што су употребљавају.

Према томе да ли је мехуна права или српаста, да ли је дужа или краћа, и да ли је сушнија или меснатија, одређују се (беле или лошије сорте. Дрво живи до 300 година. Рађа обилно сваке друге године. Тада добро развијено дрво даје око 400 кгр. плода мехуна. Мехуне сазревају у августу и ваља их брати, чим почну опадати без обзира да ли су све потпуно зреле. Мехуне се затим суше у сувим светлим и промајним одајама да се не би уквариле.

Рогач за своје успевање захтева топло поднебље. Мање је отпоран од маслине, јер се не пење више од 50 м., међутим маслина достиге знатио већу висину (до 950 м.). У земљи није велики пробирач, али му је најпогоднија, ако је дубока и ако је врховита. Иначе расте и на кршу.

Размножава се семеном, па се добијене младине присађују одабраним сортама. Како је семе врло тврдо, то се пре сетве држи у води 4-5 дана, а из разлога што рогач не подноси сасањање жила приликом пресађивања, семе се не сеје у семениште, већ у саксије, па се сађење на стално место у рас тојању од 14—16 м. врши у ископане рупе заједно са земљом из саксије. Сеје се одмах и на стално место, ради пошумљавања; у припремљене јамце засеју се по 2-3 семке, па ако све никну, онда се касније задржи само једна и то најача.

по мало и равномерно посипа креч, па био он у прашку (угашен без воде, т. ј. влагом из ваздуха) или у течности (угашен водом).

Вала знати да воћке храну из земље узимају помоћу најситнијих жилица, које се налазе на крајевима већих жила, па им храну највише тамо нала и додати. Зато риљање треба почињати од периферије круга, који трешњина круна покрива, па риљати ка стаблу. У прву јаму, добијену околу риљањем, сила се креч који се покриве земљом из друге јаме и тако редом, док се не дода довољно креча-хубрета.

Трешње смолотичном нападне, ако нису савним пропале, спашићемо, ако им доламо креча, како је напред казано и сву смолу пажљиво оштрим пожем скињемо, а оболела места јаким сирћетом исперемо. — Ако буде потребе, ово се понови.

Варварин.

Миласав М. Ђорђевић.

БЕЛЕШКЕ

У каквом стању треба давати чичоку (морску репу) стоци. — Морска репа се може давати стоци у свежем стању, али одмах по вађењу из земље. Тако свеже извађена морска репа може се давати кравима музарама по 15 до 20 килограма највише на грло. У таквом стању морска репа је изврсна храна за краве музаре и доприноси лучењу велике количине млека.

Али давана у свежем стању морска репа може да проузрокује надућ код говеди и кржава, а нарочито онда, ако се даде стоци претерана количина ове хране; и кад је репа од поључег времена извађена, није добра, јер садржи и алкохола, те може да допринесе и пијанству. Кад се морска репа искува, тих незгода неће бити.

Свиње веома радо једу морску репу, али је ипак треба пре давати младим грлима, а старијим грлима кромпир, који је бољи за гојење. Може се свињама давати и кувана чичока, али је оне радије једу сирове. У овом последњем случају, то јест кад се дају свињама сирове чичоке, треба их опрати и исећи на кришке. Чичока се мало теже вари него ли кромпир.

Како да се уништи папрад (бујад) на пањаку. — Није познато у пракси никакво радикално практично средство, којим би се папрад могла уништити на пашњацима, где се по катакд у великој мери размножи. Најбоље и најпримитивније је средство будак и ништа друго не остаје него да се тим оруђем ишчупају из земље подземна стабла папради, из којих се развијају сваког пролећа нове биљке.

Како копање тражи много времена, уложеног труда, па и новаца, неће бити рђаво, ако се примени кошење папради и то више пута преко године (у мају-јуну, јулу-августу и у септембру), јер

не се на тај начин знатно ослабити папрад, па ће ова, ако се то кошење продужи за неколико година, најзад и ишчезнути.

Креч је такође непријатељ папради. Растурањем креча по пањаку (1000 килограма на ар) може се такође допринети уништавању папради, јер папрад не воли кречну земљу, нити може креч поднети.

Лепак за дрвене судове. — Деси се да и код најпажљивијег домаћина бачва, буре или каквав други дрвени суд, у коме се држи пиће, прозурни у времену, када нема другог суда, у који би пиће могао одмах преточити.

Стога се препоручују пољопривредницима ова два начина справљања лепкова:

1. Узети 60 гр. свињске масти, 40 гр. кухињске соли и 35 гр. белог воска. Све ово одједном заједно растоњати у чистом суду на тихој ватри. Кад је ово урађено, постепено мешајући додати 40 гр. пепела (од ма ког дрвета), који треба да је пресејан, па све ово добро измешати и лепак је за употребу готов.

2. Узети два дела калафона, два дела жутог воска и два дела окера у прашку, који се купује у бољим бакалницима. Калафон и восак претходно на ситне комадиће исећи, ради лакшег топљења, па оба заједно оједном метнути у суд и на тихој ватри или шпарету растоњати; када је ово урађено како ваља, сипати у исти суд окер и добро измешати.

Са овако спреmlеним лепковима треба добро намазати места, где буде пиће цурило, па ће цурење одмах престати.

М. М. Ђ.

Рад пољопривредника на унапређењу полске привреде на територији Горњо-Милановачке Пољопривредне Подружине при крају 1925. г.— Пољопривредници са подручја ове подружине баве се свима гранама полске привреде, а највише пажње поклањају воћарству и сточарству, од којих највеће приходе и добијају.

Воћарство је развијено врло добро. Од воћа највише гаје шљиву, чији род употребљавају за сушење и пешиво ракије.

Сточарство је такође врло добро развијено и њему се све већа пажња поклања, нарочито пак на одабирње прилодних и набавку чистокрвних грла. Имућнији пољопривредници зидају удобне сточне стаје и сеју у већој мери пићне биљке.

Ратарство долази на треће место. Пољопривредници и овој грани обрађују пажње, јер последњих година стално набављају савршене справе, бирају семе за сетву, па и боље земљу обрађују.

Ратарске усеве пољопривредници овога краја добијају за своју потребу и врло мало за продају, али ако и даље буду већу пажњу овој грани обрађивали, биће довољно и за извоз.

Тржне цене пољопривр. производа при крају

1925. год. кретале су се овако:

Пшеница	100	кгр.	280	дин.
Јечам	"	"	190	"
Овас	"	"	160	"
Кукуруз	"	"	200	"
Пасуљ	"	"	200	"
Кромпир	"	"	180	"
Суве шљиве	"	"	600-700	"
Ракија до 10 гр.	"	"	500-650	"

Н.

Финансијски Одбор Народне Скупштине изгласао је буџет Министарства Пољопривреде и Вода. — Предлог буџета Министарства Пољопривреде и Вода био је 15. овог месеца предмет дискусије у финансијском Одбору Народне Скупштине. Овогодишњи предлог буџета Министарства потпуно је централизован, у њему нема више поделе кредита по покрајинама као што је било у буџету за 1924./25. год., већ је према струци и установама подељен у 12 глава, и то:

	Предвиђена сума у дин.:
Министарство	31,983.080
Државна угледна пољопривредна до- бра, пољопривредне огледне и кон- тролне станице и Државни парк у Топчидеру	12,295.023
Државна Класна Лутрија	11,296.480
Генерална Дирекција Вода	95,988.393
Обласни и срески пољопривредни ре- ференти и њихови помоћници	19,351.829
Пољопривредне Школе	23,714.545
Државне Ергеле, Сточне станице и централна свиларска Управа	16,541.193
Државни всјни и лозни расадници, Енолошке станице и путни настав- ници виноградарства	6,531.169
Ветеринарство	16,925.660
Државне поткивачке школе	1,198.440
Државни Бактериолошки и Сероло- шки Завод	1,763.765
Метеоролошки Завод у Сарајеву	257.534

Први пројект буџета, који је Министарство било поднело, био је много већи од старог буџета за 1924./25. годину. Али је овај пројект био враћен од Министарства Финансија, да се смањи на цифру колико је износио стари буџет. Стога је Министарство поднело други пројект, у коме су првобитно предвиђене суме смањене на 236,665 400 динара тј. само за 12,000.000 већи од старог буџета, као што се то из предњег прегледа види.

Овако предложени буџет финансијски је Одбор примио са врло малом редукцијом. Утешна је појава, што код свих гг. Народних Посланика без изузетка влада мишљење, да је овај буџет у поређењу са осталим мали и да га треба повећати, јер издати по овом буџету иду сви на унапређење наше

пољопривреде, од које живи и село и варош и за коју Министар Пољопривреде и Вода Г. Др. Васа Јовановић у свом документованом експозеу лепо вели: „да је извор и утока целокупног народног богатства...“ Према овом општем расположењу, да се што више омогући напредак пољопривреде, можемо се надати, да ће предложени амандман за повећавање овог буџета бити усвојен при општем гласању буџета у Скупштини, а нарочито да ће се у будуће поклањати све већа пажња нашој пољопривреди, што до сада из многих оправданих и свима нама добро познатих разлога није могло да буде онако и у оној мери, како су то сви у осталом желели.

За заинтересоване доносимо и неколико детаља из овога пројекта буџета. Тако је у одељку *Министарство* за унапређење наставе предвиђена сума од 797.000; за ратарство 2,314.000; за сточарство 6, 186.990; за воћарство и виноградарство 3,000.000; за аграрну политику и кооперације 2,523.000, за ветеринарство 435.000. У позицији за аграрну политику предвиђена је и ове године помоћ Српском Пољопривредном Друштву у Београду у износу од 150.000 динара. Предвиђене су и веће суме за путовања среских економи и држање предавања у народу.

Књижевност

Пољопривредни Календар за 1296. год. — Крајем прошле године Српско Пољопривредно Друштво издало је овај свој тридесет девети календар намењен његовим члановима и свима напредним земљорадницима. Њега је брижљиво и зналачки средио за штампу као и прошлогодишњи Пољопривредни календар, Председник Српског Пољопривредног Друштва г. Паја Т. Тодоровић, Начелник Министарства Пољопривреде и Вода у пензији.

Календар садржи: слику Његовог Краљевског Височанства, Наследника Престола Петра у шумадијском одељу, затим реч уредника, календарски и књижевни део.

Књижевни део је збирка ових одабраних чланака из пера наших признатих пољопривредних писаца: Д-р. Ем. Поповић Пеција, уредник „Пољопривредног Гласника—Нови Саз: *Напредовање наше Пољопривредника*. Милутин М. С. вић, професор и начелник Министарства у пензији: *Кључ за повећавање биљне производње, нарочито хране за стоку*. Константин Поповић, директор школе: *Оглед у пољопривреди, његов задатак и извођење*. Д-р Тим. Локот, професор Универзитета у Београду: *Састављање ливадских смеша и њихов усев*. Недељко Дивац, професор: *Одабирање на основи чиских линија*. Д-р Коста Кондић: *Голубачка мушица*. Ing agr. Драг. Ј. Грујић : *Певећавање носива јаја*. Ал. Г. Јовановић, Директор средње пољопривредне Школе у Ваљеву: *О орезивању ду-*

дова, њиховим белестима и непришашељима. Риста Тановић, надзорник свиларства: *Болести свилоубуба*. Сретен М. Аџић, професор: *Први ичеларски гајеви у нашој Краљевини*. Павле С. Петковић: *Сушење воћа*. Д-р Младен Јосифовић: *Најопасније болести нашег благородног воћа*. Никола Ж. Петровић: *О узроцима пропаѓања винограда и средствима да се оно спречи*. Бож. Скалички: *Ћубрење винограда*. — *Спремање и чување судова за вино*. — *Производња вина за боце*. Бошко Ж. Бошковић: *Правилна и добра исхрана људи тесно је везана са гајењем поврћа*. А. Мајеровић: *О цветним градинама и цвећу нашег народа*. Јов. П. Јовановић: *Багрем*. Марко Мојсиловић, начелник Мин. Пољопривреде и Вода: *О самоуправи у области пољопривреде по нашем законодавству*. Д-р Д. Гер. Поповић: *Привреда и здравље*. Сретен Динић: *Велики и мали соиственик*.

После овог књижевног дела долази енциклопедски део, у коме је у кратким прегледима изнето много корисних података, који служе као упут земљораднику у његовим радонима. Тако су редом по месецима побројани сви радови, који се раде на дому и двору, око стоке и живине, на њиви и ливади, у градини, воћњаку, расаднику, винограду, подруму, пчеланику, код свилоубуба и т. д. Затим су у подсетнику изнети важнији бројни подаци из свих грана пољопривреде, као о саставу и тежини ђубрета, колико кога семена при сетви из руке и сејалицом треба на један хектар; трајање кљивости код градинарских усена, календар бременитости стоке и т. д. и т. д. У одељку о пољопривредним зградама дају се корисни подаци за подизање истих. Изнет је и преглед свих пољопривредних установа у нашој Отаџбини, које служе за унапређење пољопривреде и којима земљорадник треба да се користи. Најзад се износи организација и рад Српског Пољопривредног Друштва.

Књига има 264 стране и већи број лепих слика. Њу добијају уз „Тежак“ сви чланови Подружине бесплатно, а за не чланове цена је само 8 динара. Ниска цена богата садржина књиге, најбоље је препоруку. Стога не би требало да буде сеоске куће без ове корисне књиге, коју треба брижљиво чувати, јер њена садржина не губи вредност.

ДОПИС

О производњи орахових садница. — У једном броју прошлогодишњег „Тежака“ прочитао сам, како се стратификују ораси за производњу садница. Ја нисам школован економ, али сам производно орахе за расад, па хоћу да стечено искуство саопштим читаоцима „Тежака“.

Ја сам прво сејао орахе у новембру и децембру, па нисам добио ништа. Који је од њих никао, после 10—20 дана се осушио, само су неки остали у растилу здрави.

Друге године пробао сам овај начин:

Пробрао осам добре орахе са комушином и сејао у добру, дебелу земљу, доста влажну, далеко орах од ораха за 30 см., а ред од реда за 1 метар. Истина, нисам сејао много, али имало је 300—400 комада. Дубина није била више од 10 см. и у пролеће ми је никло од истих 98%. Сви никли ораси тако су ми напредовали, да су у трећој години сви стигли за расађивање. Шта сам приметио код ових ораха: они 2%, што ми нису били никли, нису ни ваљали, јер нису имали здраву језгру. Штеточине, мишеви нису их јели, јер су ораси били у комушини, која је љута, те није за јело.

Овако сам посејао опет у 1923. г. равно 100 комада ораха у риљевину за виноград и никло ми је 99, дакле самоједан није. Приметио сам да треба сејати само добро зреле орахе, којима је комушина мало напрсла, јер су они здрави, а они, којима комушина није напрсла, нису здрави.

Милан Петрашиновић,
земљонадзир „Брезовице“,
председник пољоприв. подружине

ГЛАСНИК

Нова Пољопривредна Подружина Српског Пољопривредног Друштва. — На заузимање неколико вредних пољопривредника из села Жучковца, а у споразуму са учитељем основ. школе, основана је у селу Жучковцу, срезу Соко-Бањском, Пољопривредна Подружина, која одмах у почетку броји 23 члана.

Ова нова основана Подружина одлуком Управног Одбора Срп. Пољ. Друштва примљена је у састав Друштва 4. јануара т. г. и од тада почиње њен рад.

Оснивачима Подружине и новим члановима, који ступају у исту, желимо срећан рад и истрајност у започетом послу на унапређењу пољопривреде и свом економском подизању.

Годишња Скупштина Пољопривредне Подружине Среза Млавског. — 10. јануара ове године одржан је у Петровцу, у кафани „Адакале“ годишња скупштина ове вредне Подружине, чију су досадашњу управу сачињавали г. г. Председник, Бран М. Милић, свештеник, п.-председник К. Јовановић, држ. економ, благајник Давид Стојановић и чланови: Раденко Станисављевић, Ђорђе Јеремић, Младен Милошевић, Светомир Живковић, Никола Николић и Радислав Штирић.

Нов Члан Утемељач Српског Пољопривредног Друштва. — Г. Милован Миљковић, пољопривредни референт из Штипа, положио је Друштвеној каси 200 динара у место годишњег помена својој жени Макрени и тиме је уписао за члана Утемељача.

Поздрав Српског Пољопривредног Друштва са годишњег Збора Чачанске Пољопривреде

Полудржине. — Управа Друштва примила је 3. ег овог месеца телеграм ове садржине:

Чланови Чачанске Пољопривредне Подружине са своје годишње обилно посећене скупштине поздрављају свога аредстваника — Централну сажељом да као носиоца културно-пољопривредног напретка нашег села истраје у овом корисном раду.

Председник,
Поповић

Записник

52. Седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 30. децембра 1925. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић, чланови Н. Ж. Петровић, С. Партићкић, А. Рајковић, Б. Станисављевић, Д. Саревић, С. Рауковић и Б. Раковић и гост Ч. Рајић, секретар Мин. Пољоприв. и Вода.

Председвао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I.

Прочитани су записници:

1) Н. 11532. 11 седнице Управног Одбора, *Одбор* прима прочитани записник.

2) Н. 11619. XXXVII седнице Књижевног Одбора, *Одбор* усваја прочитани записник као и одлуку, да се обнови претплата за идну годину на све листове, који су претплатени у овој години.

3) Н. 10316. 11451, IV и V седнице свих Секција, *Одбор* усваја прочитане записнике, с тим да се одлука по питању закључења тргов. уговора са Чехословачком пошаље Мин. Трговине и Индустије.

II.

Мишљења Финансијског Одбора:

1) Н. 11697. 11698. По питању штампања рачунских књига, *Успојено* је мишљење, да се штампање уступи штампарии „С. С. Сава.“

2) Н. 11539. 11726. 11727. По понудама за откуп старе хартије, *Одлучено*: да се понуде одбију као неповољне, а питање о начину продаје и цени, да се изнесе на решење идне седнице.

III.

Мишљења Набављачког Одбора:

1) Н. 9855. 10030. По расписаном стечају за набавке, *Успојено* је мишљење да се одбију понуде као непогодне и неповољне: Н. 11780 Средишњег савеза Хрв. Сељач. Задруга за раонице, сечке, дрљаче и дворедне сејалице, Н. 10858. Мих. Миљковића и Комп. за дрљаче, раонице и дворедне сејалице Н. 10863. Дим. Трукуље за раонице сечке но с тим, да му се мустра исплати, Н. 10865. Б. Тепли-а за ножеве, маказе и тестерице, Н. 10865. Блаши и Ком. за маказе, Н. 11012 К. Николића и Комп. за раонице, дворедне сејалице и маказе и Н. 11284. Кине-а за дрљаче, дворедне сејалице и сечке.

2) Н. 11557. По понуди Л. Н. Бенароја, за бодљикаву жицу - *Одлучено*: да се одбије, пошто није доброг квалитета.

3) Н. 11562. По понуди Прве Срп. фабрике Гума за производе од гума, *Успојено* је мишљење, да се понуда има у виду за у будуће, пошто је Друштво сада снабдевано артиклима од гуме.

IV.

Н. 11629. По питању приређивања изложбе вина, *Одлучено*: да се изложба одложи за доцније, пошто Набављач. Задруга Држав. Службеника неће да се исели из павилјона, а и због тога што ће на пролеће бити приређена винска изложба у Загребу.

Павилјон оставити и даље Задругу под кирију но с тим, да од 1. Јануара 1926. год плаћа на име кирије месечно по 5000 (пет хиљада) динара.

V.

Н. 11609. По молби Литерарно-Провоетног Друштва „Плуг“ њака Господарских Школа у Крижевцима за помоћ у новцу или књигама, *Одлучено*: да им се пошаље на поклон по једна од свих књига које има Друштво на продају.

VI.

Н. 11754. По писму Уредника Пољопривредног Речника, да се реши питање даљег рада, *Одлучено*: да се упути Књижевном Одбору на мишљење.

VII.

По решењу на 11 седници, секретар референте о извршеним одлукама Управног Одбора, *Одбор* прима знању.

Са овим је седмица закључена.

Сточари!

Ваша скупљена стока гине од метљивости, спасите је, док се спасти може. Против метљи је *најјасурији лек*:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола
од 20—30	„	4	„
„ 30—45	„	6	„
„ 45—60	„	8	„

За Говеда и биволе:

Од 80—120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија В.
„ 120—170	„	18	„	„ С.
„ 170—220	„	24	„	„ D.
„ 220—270	„	30	„	„ E.
„ 270—320	„	36	„	„ F.
„ 320—370	„	42	„	„ G.
„ 370—420	„	48	„	„ H.
„ 420—470	„	54	„	„ I.
„ 470—520	„	60	„	„ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогерјама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
 На годињу дина 45 дина

Лист и поштом долазију лист у поштом дина.

Примакни рукописи се не враћају.

Претплата се поштом уједињује
 за целу годињу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Толоровић

Одговорни уредник, Божицар Б. Ранковић

Број 5.

БЕОГРАД, 29. ЈАНУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

Организација сточарских за- друга и удружења

При организацији ових установа ваља, пре свега, водити рачуна о њиховој специјалној сврси, која мора бити основ тих заједница и којој се мора ићи свесно, непрекидно и по извесном плану. Сврха, која се жели постићи, различита је у одгајивању домаћих животиња, а ова се у главном поставља према климатским и теренским приликама једног краја, прилагођава се потребама одгајивача и ценама одговарајућих производа на домаћим и страним тржиштима. У неким местима потребан је на пр. добар телећина, пољопривредни коњ, у другим опет лакши колски коњ, у трећим брдски, товарни коњ. У одгајивању говеди на пр., поједина места захтевају говече за месо, друга опет за млеко, или истовремено и за једно и за друго. Што се тиче меса, оно ће се искоришћавати у свежем или прерађеном стању, млеко такође у свежем или прерађеном стању, што је ствар рентабилности и што зависи од близине или удаљености места производње од великих потрошачких центара, од саобраћајних средстава и од тражње и потрошње. Овде долазе у обзир још и цене појединих животињских производа, које имају одлучујућу реч и које су у стању одредити правац саме производње.

Те сточарске заједнице тражиће за своје чланове што веће добити, дакле, да им се производња исплати, а то ће их нагонити, да потраже расе, које су раног стасавања, код којих су стварање меса и гојазност добро заступљени, као и млечност. Јер није свасвим исто, држати говече, које потпуно стасова са навршеном другом годином и тежи 500—600 кгр., и оно, које стасова са пуних 4—5 год. и мери 300—400 кгр. Економски није свеједно држати говече, које се лако тови и оно, које се теже тови; држати краву, која даје 7 лит. млека и озу која даје 10—15 лит. млека дневно. Код свиња долази такође у обзир раностас, плодност, способност за стварање меса и масти. Код оваца

на пр. производња меса, млека, количина и квалитета вуне, раностас и плодност. Код живине производња јаја, меса и раностас.

Све ове чињенице представљају, са економске тачке гледишта, веома важне моменте и при оснивању тих сточарских заједница, који се морају узети у обзир, јер сваки од њих може да буде посебна сврха, која се у одгајивању појединих врста стоке жели постићи у заједници.

Сем свих ових побројаних чињеница, од исто толике важности јесу и прилике, у којима се налазе наши одгајивачи у погледу опште и стручне образованости и прилике њихових газдинства. Био би неопростни грех, препоручити коме одгајивачу неку страну расу, са одличним особинама, када сам одгајивач није вичан њеном одгајивању и када прилаке његовог газдинства не дозвољавају ни одговарајућу негу ни исхрану. Крајњи резултат оваквог одгајивања био би тај, да ова раса изгуби своје добре особине и да њено потомство из генерације у генерацију пропада све више. Одгајивач трпи велику штету, губитком скупљених грла и разочара се не само у овој раси, већ је после тешко приступачан свима новинама. Због тога ваља увек водити рачуна о томе, да ли је у дотичном газдинству припремљено све што је потребно за успешан развој добрих раса. Није довољно дакле, само упитати кога стручњака, која је раса најбоља за говање, која за млеко, па је одмах наставити. При набавци страних раса ваља бити врло обазрив. И при организацији сточарских заједница, капа је већ постарале циљ, треба припремити одгајиваче и у стручном и у материјалном погледу за постизање одређене сврхе. А то се најбоље чини у мањим заједницама, са мањим бројем чланова, чији се поседи налазе на мањем пространству. Тада је све прегледно и надзор бољи.

Пошто су сточарске задруге и удружења нарочите установе и са нарочитом сврхом, то оне морају имати и одговарајућа правила, ради једнообразности у раду и што сигурнијег успеха. Тих одредаба морају се строго придржавати сви чланови, а оне се опет морају стално мењати и при-

лагођавати свакидашњим приликама и правцима одгајивања. Правила никад не треба схватити као нешто стално и непроменљиво.

Д-р Т. Митровић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

О подлогама, начину и времену за калемљење појединих врста вођака

Да би се разни начини калемљења могли корисно применити, потребно је знати, које се подлоге и са каквим начинима калемљења и у ком времену могу употребити.

1. *Јабuka*. — Као подлога за све јабуке узима се дивља јабука дивљака (*M. Comunitis*), произведена из семена, врло подесна за одгајивање са високим и полу високим стаблом. За гајење ниског-чучавог и полувисоког стабла узима се холандска јабука (*M. Doucin*), произведена из изданка. Петровача јабучица (*M. paradisiaca*), употребљава се за одгајивање мањег шпалирног воћа.

Калеми се „оченем“ на будни пупољак, месеца априла и маја и на спавајући притајни-пупољак месеца јула и августа. За дебље и старије подлоге калеме се „под кору“. Спајање такође се употребљаје са добрим успехом.

2. *Крушка*. — За одгајивање крушака са високим и полувисоким стаблом, пирамида и др. великих облика узима се за подлогу дивља крушка,

која се размножава из семена. За одгајивање мањих облика као: разних кордона (кордуница), мањих палмета и других шпалирних облика, узима се дивља дуња.

Крушка се задовољава скоро сваким начином калемљења, али за млађе подлоге препоручује се очене или спајање. За старије разни начини под кору, полу-процеп и процеп. Очене се врши месеца јула и августа, а остали начини од марта до маја. Дивљака изгуби свој сок брзо, стога се са оченем не сме одуговлачити и чим се примети, да је кретање сока престало, мора се пожурити и отпочети са калемљењем око половине јула. Очене се може вршити и с пролећа (априла и маја), зашта се узимају пупољци са прошлогодњих ластара.

3. *Дуња*. — За подлогу узима се дивља дуња, која се размножава нагртањем и резницама. За подсна и сува земљишта узима се бели глог произведен из семена. Најбољи је начин калемљења очене на притајни пупољак, а с повољним успехом може се калемити спајањем, на исечак (коју ногу), полу-процеп и процеп. Ако је зима топлија треба виоке већ у месецу јануару сасећи.

4. *Мушмула*. — За подлогу узима се бели глог, очене на притајни пупољак најподеснији је начин калемљења. Може се калемити на исечак, полу-процеп и под кору. За подлогу узима се и оскоруша, дивља крушка и дуња, али је ипак најподеснији бели глог.

5. *Оскоруша*. — За подлогу узима се бели глог, размножен из семена. Калеми се оченем месеца јула, у процеп, полу-процеп, спајањем и под

ПОДЛИСТАК

Грађа за пољопривредни речник.

Ретке и покрајинске речи из пољопривреде.

Прикупио Драгана Личевић

Амберлија, *амберија*: нарочито справљена ракија, замирсана и заслађена.

Амбер: кора растине *Amomum singiber*

Анасон: *Pimpinella anisum*

Анасонлија, ракија

Бендерка (битолски крај): једна врста кокошију.

Било (Београд, Посавина) је ваљала још Адамова направ. Оно се састоји из једне широке а 3—4 метра дугачке даске или врџике, пробушене на два места и помоћу два дрвета стоји у свези са ојшт-тем. На горњој страни даске има 5—6 клинова, о које се окачи неколико трвића и претисне гљавњом.

Тежак, 1888, 27.

Бирајка (у Арнајеву): *тријер*.

Бирница (у Меглену): једна врста проса.

Бојовача (у окр. ужичком) једна врста наприке, дугачке, сразмерно танке, љуте. Први је почео ову врсту гајити и дуго времена производити свега је-

дан човек, неки Бојо из Узића, па по његову је имену и прозвана.

Браветина — балега бравља.

Брица — јарица пшеница у округу пиротском; *Тежак*, 1885, 649.

Вино-жито (у Македонији): *дуга*.

Вишњевка, ракија од вишања.

Влака (у окр. ужичком): велико дрво које је тешко натоварити на кола, него се вуче.

Врдељ (у окр. ужичком): самотвори точковни.

Гвозденица: комовина.

Грибање (око Скопља): *разгртање*, *обгртање* винове лозе, радња која се у пролеће предузима, чак и у случају кад лоза преко зиме није ни била за-грнута. Управо, то је прављење издубљења око лозе, да би сунчеви зраци јаче продирали до саме тлице и да би се у томе издубљењу дуже задржавала влага од кише.

Горилка (у Бугарској): љута ракиа.

Палинка (у Маџарској): љута ракија.

Граде се (боје се, масе се) јаја у варзилу, српку, броћу, рују, љускама од прнога лука (Левач и Темнић). *Обичаји* народа српскога, I, 134.

Грождина: комина од грођја.

Дебелице (Васојевићи), шљиве пожегаче.

кору. Оскоруша окалемљена на глогу расте бујно.

6. *Трешња и вишња*. — За одгајивање високог стабла узима се дивље трешња, размножена из семена. За гајење високих воћака узима се за подлогу магрива (*Prunus Machaleb*), размножена из семена. За обе подлоге препоручује се ови начини калемљења: преседласто спајање, на исечак, под кору, у полу процен и очење. Сви начини сем очења, врше се марта и априла месеца, а очење у априлу и јулу. Дивље трешње треба очити у јулу, а магриве у августу.

7. *Шљива*. — Све сорте шљива произведене из семена, могу послужити за подлогу. Шљиве „дамасценке“ као подлоге заузимају прво место, јер не само што су бујног раста и дугог века, већ и с тога, што се добро примају очењем, а што код осталих сората шљива није случај. Цанарика (*Prunus Mirabolana*) такође је подесна као подлога; на њој окалемљена шљива „пожегача“ рађа нешто доцније, него одгајена из изданака. Из почетка даје нешто ситнији род, доцније у колико је старија постаје он крупнији и обилатији. За калемљење најбоље је размножавати одређене шљиве за подлогу из коштира, као и цанарику. Цанарика не пробира земљу, подноси доста влажно и песковито земљиште, на местима где је орница плитка, жље цанарике врло лако продире и у саму здравницу. Цанарика има и рђавих страна: изданци њени врло брзо и много избијају и да би се то избегло, треба посађене цанарике још исте године с јесени очити на спавајући пупољак, а с пролећа могу се кале-

мити са добрим успехом на просто и енглеско спајање.

8. *Кајсија*. — Успева на бадему, брескви и шљивама. Од шљива сем цанарике препоручују се као врло добре подлоге шљиве дамасценке. Калемљење се врши очењем и то месеца априла или јула и августа месеца. С пролећа, а у месецу марту и априлу, могу се кајсије калемити на исечак, спајањем и под кору.

9. *Бресква*. — За хладне, влажне и суве земље са плитком орницом, препоручује се из семена размножена шљива дамасцена (*Prunus Damasceno*), али такође и остале шљиве могу се употребити. За топле и кречне земље са дубоком орницом, узима се за подлогу бадем произведен из семена. Цанарика се узима само у недостатку наведених подлога. Очење је најпodesнији начин калемљења бреска на шљиви и врши се у јулу месецу, а на бадему августа и почетком септембра. Може се очити месеца априла, како на шљиви тако и на бадему.

10. *Бадем*. — Као подлога препоручује се обични бадем (*Amigdalus communis*), и домаћа шљива. Очење је најпodesнији начин калемљења, а а може се калемити с пролећа на исечак и полу-процен.

11. *Огрод и рибизла*. — За подлогу узима се жута рибизла (*Ribes aureum*), и црна крупна рибизла (*Ribes nigrum*). Обе подлоге размножавају се из семена и помоћу резница. Калемљење се врши очењем, спајањем са стране и то у јулу месецу, а приљубљивањем, аблактирањем од маја до јула.

И. С. Петковић.

Добричке — су овде биле негда на гласу: С. Ј. П. Тежак, 1885, 203.

Дреника — дрешине.

Дренковица: ракија од дрешина.

Дудовица: ракија од дудина.

Дунавска свиња: врста за гојење. Угојио се као дунавска свиња.

Ђувек (у Сврљигу), јело с оризом и месом: ђувек. *Братство*, VII, 279.

Житије (Бока), жита.

Завезале — „шљиве су свуда добро завезале“; у окр. крушевачком, *Тежак*, 1885, 366.

Закоc — првобитно присвајање шумских пропанака. Др Милован Спасић: *Пољопривредни Гласник*, I, 2.

Злак — пролетња трава.

Зука (у Македонији), рогоз.

Јаро жито, етимолошки од јаре, топлоте, т. ј. жито које се сеје, кад сунце отпочне *јарити*.

Јачмен (око Скопља): *јечам*.

Јесена — озима пшеница, у окр. пиротском. *Тежак*, 1885, 647.

Јесенљак оvas, озими. *Тежак*, 1886, 511.

Јечмен (Заглавак), јечам.

Калац — пролетња трава.

Калемљење трешња се у Левчу и Темнићу

предузима на св. Трипуна, 1. фебруара по старом календару. *Обичаји народа српскога*, I, 132.

Караман: црно куче.

Коминица: ракија комовица.

Компијер (Васојевићи), кромпир. Има их више врста.

Корен — клип кукурузни; Омоље; *Тежак*, 1885, 200.

Крта — ракија.

Крођење (око Скопља): *орезивање* (лозе винове).

Кројити (око Скопља): *орезивати* (лозу винову).

Кромид (Васојевићи), црни лук.

Кромпир се у Левчу и Темнићу обично сеју уочи Младенаца. *Обичаји народа српскога*, I, 134.

Крушовина: ракија од крушка.

Лимџ (Заглавак), крупник.

Лоза од купине (Левач и Темнић): Ој купино *лозо* преплетена. *Обичаји народа српскога*, I, 20.

Љуљика, утринар, утринац: *инглеска трава*, рајграс.

Мерник (Цариброд): *мерица шиник* за узимање ујау у воденици.

Метиљаве свиње (Београдска посавина). *Тежак*, 1888, 27.

(Наставиће се)

БЕЛЕШКЕ

Кратки тецајеви за обуку сеоских младина у калемљењу и нези винове лозе и воћака. — Као и прошлих, тако ће се и ове године у пролеће, месеца фебруара и марта, одржати при свима државним и самоуправним среским лозним и воћним расадницима кратки, десетодневни тецајеви за обуку сеоских младина у калемљењу, орезивању и сађењу винове лозе и воћака, по овом програму:

1. познавање главнијих подлога, као и домаћих сората лозе и воћака важних за дотични крај;
2. избор и припремање земљишта за виноград и воћњак;
3. припремање материјала за калемљење лозе и воћака;
4. о начинима калемљења и практично пршење усвојених начина калемљења лозе и воћака;
5. стратификовање, прорезање и нега калемцова у проризшту, као и нега воћних садница у расту; и
6. сађење лозе и воћака на стално место и негованаје до треће године;
7. орезивање лозе и одгајивање чокота и обрадовање круне код воћака;
8. о пероноспори (пламенаџи) и ондијуму и борби против трожлавог мољца;
9. подизање винограда на живом песку, где је то потребно и
10. упознавање справа за сузбијање болести.

За одржавање ових курсева, поред редовних новчаних средстава, која поменути расадници имају у својим буџетима, Господин Министар Пољопривреде и Вода изволе је прошле недеље својим решењем разделити им из буџета Министарства помоћ у укупној суми од 120.000 динара.

Обуку курзиста вршиће управници расадника са својим помоћницима и путни наставници виноградарства без икакве награде, по својој службеној дужности, а курзисти ће на име помоћи за исхрану добити по 10 динара дневно и у већим расадницима, где има зграда имати бесплатан стан и огрев, и где ће им се заједнички кувати храна. Курзисти ће поред тога добити потребан алат за рад, а они који покажу добар успех, добијаће и награде у алатима и научним књигама.

Поред ових пролетњих курсева држаће се у току године летњи, јесењи и зимски курсеви са другим програмом и њих ћемо такође на овом месту благовремено објавити.

Од колике су важности ови курсеви по напредак нашег виноградарства и воћарства у нашој земљи, за чије добро успевање има иначе свих теренских и климатских погодаба, није нарочито потребно истичати. То се у осталом делу види и по интересовању, које наши пољопривредници показују према њима. Тако је према статистичким подацима само у државним расадницима било курзиста у 1920. години 271, у 1921. г. 285, у 1922.

г. 399, у 1923. г. 433, у 1924. г. 436, а у 1925. години и у државним и у среским укупно 5002 курзиста.

Ниједан сеоски младина не би требао да пропусти ову прилику, а да се не пријави да учествује у овом тецају.

Нова исхрана свиња. — У Немачкој Пољопривред. Преси бр. 1. објављен је један чланак Д-р Трелел-а, практичног ветеринара и инспектора сточарства, који заслужује нарочиту пажњу, јер се ни на једном пољу исхране стоке нису починиле толике грешке, као при храњењу свиња, и то због тога, јер се баш одгајивање свиња и њихово држање налази поглавито у рукама малих поседника. Д-р Трелел вели:

И ако је већ од више година многобројним испитивањима и дугогодишњим искуствима у пракси тачно утврђено, да је по све погрешно, давати свињама храну у облику топле чорбе, ипак се ова врста храњења одржава код већине одгајивача свиња. Писци је међутим увек доносио до искуства, да већина неће о томе ништа ни да чује, да је целесходно давати свињама храну у облику хладне, густе каше. Одгајивачи се плаше да грињу новом начину храњења, јер мисле да ће учинити нешто рђаво, те и даље остају и они и средња већа пољопривредна предузећа, при старој навики, да се исхрана свиња врши и даље у облику чорбасте хране.

Справљање хране за свиње у облику каше бива, када се јака, зрнаста храна у облику јарме или брашна или томе слично, помеша се мало хладне воде и начини густа каша, која се као таква може дати свињама, или се меша са куваним кромпиром, сировим репама, сечком дегелине и т. д. Па пошто ни потреба свиња у води није тако мала, треба их пре или после храњења напојити чистом, хладном водом. Целесходно је налити воду пре храњења у нарочите судове, или у лозе, који служе за прихватање каше при храњењу, који се пре храњења свиња испразне, проспе се вода из њих. Појење свиња, ако је могуће, требало би вршити у дворшћу или у ходишћима стаје. У место воде могло би се дати пуно млеко, посно млеко и сурутка, али се због опасности од туберкулозе мора све претходно прокувати.

Одлик храњења у виду каше према чорбастој хрњи јесу следеће, како писац наводи:

1. Свиње искористљују само сажатану и добро пљувачком наквашену храну.
2. Могу узети више хране (суве материје).
3. Храна има увек исту топлоту и неће се укиселити.
4. При справљању хране знатно се уштеди у времену и у материјалу за гориво.
5. Храњење два пута дневно штеди радну снагу, и даје свињама (нарочито свињама, које се тове) више мира.
6. Спречава се хаљавиво једење и да свиња

преједe, те се животињама могу дати од хладне каше и веће количине као резерва у алову.

7. При исхрану кашом свиња не уноси велику количину течности у организам, која разблажује сокове за варење, оптерећује орган за варење и ствара бубрежна велика рал. Читави потоци мокраће виђају се код свиња при чорбастом хранењу. Тиме се простирка много наврши, лежниште постаје мокро и хладно.

Као што нема ниједног правила без изузетка, тако је и овде целисходно прасадима давати храну — прихрањивати их — не 2, већ три пута, да би се подстакли на узимање хране и даље је добро, у прво време по прашењу, давати храну крмачма које доје, у виду толлог напоја, због потпомагања лучења млека.

Трапљење лишћа од шећерне репе за храну стоке. — При вађењу и спремању шећерне репе за предају фабрикама шећера мала се пажњом обраћа на лишће од шећерне репе, те оно или савим пропадне или се не искористи за сточну храну онако, како би се могло искористити. Међутим лишће од шећерне репе није без вредности, па ако се још како треба очува, може корисно да послужи пољопривреднику, нарочито још онда кад је сточна храна у нестацији, или се по скупе новце набавља. Ево како се по једном француском пољопривредном листу може најбоље утрпати лишће од шећерне репе:

Ископати у земљи на оцедном месту рупу од 1 метра дубине, 2 метра у квадрату ширине у дну и 3 метра у квадрату ширине на површини. Ту рупу испунити лишћем од шећерне репе слажући га слој по слој и набијајући га добро. При том треба лишће и солити рачунајући 1 до 2 килограма соли на 1000 кг. лишћа. Маса од лишћа тако наслана може се издиги до 1,50 метра над земљом и затим покрити једним слојем земље дебелим 70 см. При том није потребно метати слој мазе преко лишћа, као што се то обично чини при трапљењу, него се може одмах бацити земља непосредно на лишће. Услед набјевности лишћа, а и притиска, који слој земље на лишће врши, оно ће ускоро почети да преврије (као купус рибана), услед чега ће изгубити један део хранљивих материја (око 30%).

Разуме се по себи, да се треба постарати, да све пукотине и све отворе на гомили треба марљиво земљом заштити

После 6 до 8 недељно вреће ће се завршити и онда се лишће може употребити за исхрану стоке. Тако спрењено лишће може се чувати преко целе зиме, с тим само што ће се спољни слој мало убуђати и искевати, те га не треба ни употребљавати за исхрану стоке.

Приликом давања тако чуваног лишћа стоци за храну треба му додати 1 килограм спрашене креде на 1000 килограма тежине лишћа, те да стока од њега не би добила пролива. Том и толиком ко-

личином креде у прашку може се у осталом лишће запрашити и у трапу при слагану.

Количине овако спрењеног лишћа, које се могу давати стоци, треба да буду оволике: волу за гојење на 1000 кг. живе мере може се дати до 50 килограма лишћа од шећерне репе, музину стоци 30 до 40 килограма; овама 20 до 30 килограма; свиње га такође радо једу. Бременој стоци давати само половину до две трећине овог оброка, а коњима је боље да се оно никако и не даје.

Збирање семена од јабука и крушака и сејање истог. Ради размножавања јабука и крушака, нарочито у јужним крајевима Србије, тражи се много дивљака за калемљење.

Како државни и средњи воћни расадници за сада нису у стању да потребу подмире, то да би се до ових дивљака што брже и јефтиније дошло, требало би да се и сами пољопривредници побрину за збирање семена од крушака и јабука и подижу своја мала семеништа, па и расаднике, пошто дивљих јабука и крушака код нас има по луговима и шумама доста, које добро рађају и од којих се најбоље семе за сејање добија.

Велина наших пољопривредника мисли, да их набавка семена или дивљака од јабука и крушака са стране јефтиније кошта, по што ће они сами произвести. То није истина! Јер једно лице може за један дан да скупи — набере 100 кг. дивљих јабука или крушака, кад с јесени сазру. Од ових 100 кг. дивљака може да извади до 3 кг. семена, а 1 кг. семена са стране набавен кошта најмале 120—130 динара.

Најлакше се семе од дивљака вади на овај начин:

Кад дивљаке с јесени сазру, покупе се, па или се одмах туцају или оставе да угуљне. Ако се туцају, то се врши у кориту и то оваш, да се семе не би згњечило. Када се дивљаке ступају, помещају се с водом и измуљају затим кроз решето семе изводи и испере у води. Издвојено семе или се одмах с јесени посеје или чува до пролећа у цакчићима на промајном месту. Месо од дивљака стрпа се у кавак суд и после 3 недеље може се пећи ракија.

Од пњих дивљака семе се вади руком. Оне се изгњече и у води испере, па кроз решето семе издвоји.

Економ на свом имању у Жупи, Чеврљаквић, вади семе од дивљака помоћу муљача за грође само што ваљкове мало олабави да му се не би семе згњечило.

Земљиште за сејање семена изриља се раније, дубине за ашов, земља уситни и леје направе. Дужина леја је произволна, а ширина толика колико се може с једне и с друге стране леја дохватити. На лејама се уздуж направе 4—5 браздица и семе сеје као и парника само ређе.

Најбоље је семе посејати, онда када се и збира,

а то је с јесени. Оно се тада не припрема за севу, сем што се потоци у кречно млеко због мишева. А ако се семе сеје с пролећа, треба га припремити због лакшег и бржег клијања. Најбољи, најбржи и најпростији је начин да се семе пре сејања држи 2 дана у млакој води са мало раствора кречног млека.

К. Ив.

Књижевност

Исправка. Моле се читаоци да цифру 1296, која је у прошлом броју „Тежака“ на овом месту погрешно одштампана, исправе и ставе 1926.

Чилска шалитра, њен значај употреба и дејство. — Изашла је из штампе ова књижица, у којој се пропагира употреба вештачких ђубрета, а нарочито чилске шалитре, ове садржине: *Важност азота као биљске хране*; Како се храном биљке за исхрану. Чилска шалитра. *Производња и особина чилске шалитре*. *Употреба и дејство чилске шалитре*. *Наши огледи*.

Питања снажења наших већ изнурених и испошњених земаља добром обрадом и ђубрењем, стајским, тако и вештачким ђубретом, тако је важно, да ми поздрављамо појаву ове књижице, која доприноси да се наш сељак заинтересује и да дозна „*зашто је некад његова земља боље рађала.*“

Књигу је издала *Делегација Чилске Шалитре у Београду*, Поенкарова улица бр. 35, и сваком заинтересованом, који јој се обрати, шаље бесплатно како ову, тако и следеће корисне књиге њеног издања:

Прибирај ђубре.

Мак за опијум — афијон.

Шећерна репа.

Како да појачамо производњу сточне хране.

Пољопривредно газдовање у околини градова.

Упут за гајење поврћа.

О успешном гајењу кукуруза.

Вештачко ђубре и његова употреба.

Подизање и ђубрење винограда.

Борба против суше.

Гајење страних жита.

Закон о минимуму (видна слика).

Поред ових књига, штампаних ћирилицом, Делегација је штампала латиницом и на словеначком још неколико књига.

Пољопривредници ширите ваш

„ТЕЖАК“

Записник

1. Седнице Управног Одбора С. П. Д. државе 4. јануара 1926. г. у Друштвеном Дому, у Београду.

Бисе су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Н. Петровић, Д. Спремић, С. Партић, Б. Станисављевић, Б. Раковић и С. Ратковић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дањановић.

I

Прочитани су записници:

1) 52. Седнице Књижевног Одбора. — *Одбор усваја прочитани записник.*

2) 1. Седнице Књижевног Одбора. — *Одбор прима прочитани записник и усваја одлуке:* да одлови даљи рад на Пољопривредном Реснику, док се не прибави мишљење од Конференције Друштвених чланова, о начину рада; б) да се штампају књиге: *Поуке о ђубрени ствајским и вештачким ђубрелима и Лишћење траве и њихов избор*, у 1835 дан, од штампаног табака, у 5000 примерака, у штампарнији Св. Сава; в) да се у буџету предади позиција на штампање Гласника С. П. Д. и г) да се набави за Друштвену библиотеку Народна Енциклопедија од Ст. Станојевића.

II

Мишљења Финансијског Одбора:

3) Прочитано је стање кесе за месец децембар 1925. год., које показује:

примање динара	4 702.547.91
издавање	3 296.317.58
остатак	1.406.230.33
депозити	308.404.52
свега	1.714.634.85

Одбор прима прочитано стање.

III

4) Прочитан је извештај ујед. Одбора за инвентарисање магацина. — *Одбор усваја прочитани извештај с тим да се у истом означе и вредност робе и прочита на й-дуној седници.* Такође се одобрава расход растура, али да се миграционору скрене пажња, да на растур pazi и да тачно мери.

IV

Мишљења Набављачког одбора:

5) По реферату миграционара да се одреди продајна цена семени дрвене детелине и лудерке, — *Одбор усваја мишљење, да продајна цена буде 25 динар по килограму;*

6) По понуди Грађинарско Цветарске Школе из Новог Сада, за грађинарско семе, — *Усвојено је мишљење да је семе непотребно;*

7) По понуди Браће Радојловића за Нехвилове калнице, — *Усвојено је мишљење да су непотребне;*

8) По понуди П. Миовића да је послао Друштву у комисион сумар на азбесту и винске пумпе, — *Усвојено је мишљење, да се узме за готов новач 50 кгр. сумпора на азбесту, ако га да по 16 динар франку (Пг), а пумпе и друго да не шаље, док му се не саопшти да Друштву прима комисион.*

Мишљење заст. Инспектора за Подружине:

9) По молби Подружине из Жучковца, да се прими у састав, — *Усвојено* је мишљење да се прими пошто је испунила услове;

10) По молби Омладинске Дружине из Штрца, да јој се поклоне књиге за читаницу, — *Одлучено* је: да јој се поклони по једна књига од Друштвених издања и по један Календар.

11) По питању продаје старе хартије, — *Одлучено* је: да се продаја врши на мање количине, по тражњи купаца и то: хартија од новина по 2.50 дин. кгр., а од књига по 1 дин. кгр.

VII

12) По писму Д. Труље, да фабрика плугова Венџа моли да се комисијски опробају њени плугови, и да јој се изда уверење, — *Одлучено*: да у комисију уђу г.г. Д-р Т. Локот, проф. универзитета, Дим. Никодић, инсп. Мин. Пољопр. и Вода Драг. Спремић, држ. економ ср. Врачарског, А. Рашићкић, Управник Краљевских пољопр. добара и С. Ратковић, севр. Мин. Пољ. и Вода. Комисија има да сврши посао за два дана, а дневница им се има рачунати по 150 динара.

VIII

13) По питању штампања рукописа „Грођани мољци“ од Д-р П. Вукасовића, — *Одлучено*: да се штампа као Тежакова Библиотека. Писцу дати на име хонорара 600 дин. од штампањих табака и 20 књига по с тим да сам врши курактуру. Опис инсеката да се штампа гармондом а остало типером.

IX

Саопштење и предлози:

14) Прочитан је позив Клуба за Конзервације воћа и поврћа, из Јагодина, на забаву и изложбу. — *Одбор* прима знању.

15) Прочитано је распоредно решење судије Неспорних дела Привременог Суда за Град Београд, по коме је Друштво остварило легат од 250 динара поч. Урош Палеташевић, бив. учитељ, — *Одбор* прима предње знању са захвалношћу и одлаје пошту завештаоцу устајењем и узвиком: Бог да му душу прости и решава да се упише за члана утешелача.

16) Прочитано је писмо фабрике Ковина, којим извештава, кад ће се извршити проба прскалица, — *Одбор* прима знању.

17) Секретар рефериса, да је ишао код адвоката г. Обрада Благојевића писмом питања убавитијења, — *Одбор* прима извештај знању и одлучује: да се г. Благојевићу упути писмо и да се замоли да ствар што скорје сврши, како би се имао резултат до Годишњег Збора. Г. Благојевићу назначити, да ће му се платити хонорар за рад.

18) Преседник саопштава да је преко Маршала Двора предао Календаре Н. В. Краљу и Краљци, а та кође и Маршалу. Осим тога послао је један Календар г. К. Милетићу, б. Министру Пољопр. и Вода, а сада саобраћају, и да ће одлетети један Календар садањем Министру Пољопривреде и Вода и да га том приликом упозна са радом Друштва. — *Одбор* прима предње знању.

19) Уредник Тежака предлаже да се преко Тежака извеси рад Друштва у виду бележака, такође да се у

изводу штампа и рад Подружине. — *Одбор* прима предње знању и одлучује да Уреднику такве белешке спрема чиновништву сваки из свог делокруга рада и да се такве белешке хоноришу.

Са овим је седница закључена.

НАБАВКА

Српско Пољопривредно Друштво, Немњина ул. бр. 11. набавиће:

2000 — кгр. СЕМЕНА ОД МУХАРА.

Семе мора бити испоручено у цаконима пломбираним од стране надлежне Контролне Станице, и снабдевано уверењем о чистоћи и клијавости.

Понуће ће се примати до 20. фебруара о. г., у којима треба означити: проценат чистоће и клијавости, цену франко Београд, рок испоруке, услови плаћања и др.

Н. 599. — Од Српског Пољопривредног Друштва, 23. јануара 1926. у Београду.

ЦЕНОВНИК

Справа, алата, семена и др. материјала у магацину Српског Пољопривредног Друштва

Азбест за бистрење вина, кгр. — — — —	50
Желатин за бистрење вина, кгр. — — — —	80
Калиум метабисулфит кгр. — — — —	32
Рибља бешка за бистрење вина, грам — — — —	1
Калцијум карбонат, кгр. — — — —	20
Сумпор у праху, кгр. — — — —	5
Апарат за сумпор у шинкама, комад — — — —	20
Апарат са сумпор у праху мљви — — — —	100
Апарат за сумпор у праху већи — — — —	100
Запращивачи ручни за сумпор — — — —	70
Плочне лимене за бурад, 100 ком. — — — —	20
<i>Ебулиоскопи малигани</i> — — — —	600
Залушачи од плуте (за флаше) 100 ком. — — — —	20
Маказе за резање воћа, комад — — — —	30
Тестериде за резање воћа — — — —	30
Маказе за скидање гусеничних гнезда — — — —	30
Ножеви орг. Кундеви — — — —	35
Ножеви за кресљење воћа Солнгина — — — —	40
Ножеви за кресљење воћа Кунде — — — —	50
Ножеви за калемљење Солнгина — — — —	30
Челичне четке за скидање маховине — — — —	20
Резервни федери за маказе — — — —	3
<i>Плугови</i> Сакови Н. 4 (са 1 точком) — — — —	500
<i>Плугови</i> Сакови Н. 6 (са кољечкама) — — — —	800
<i>Плугови</i> обртаци са једним точком — — — —	800
<i>Плугови</i> обртаци са кољечкама — — — —	850
Дрљаче дводеле Сакове теже — — — —	750
лаке — — — —	600
Дрљаче Сакове троделе лакше — — — —	900
Резервни табани за плуг — — — —	10
Резервни плазови за плуг — — — —	20
Резервни цртачи за плуг — — — —	30
Брусени камени — — — —	4
Резервни ланци (леви и десни) — — — —	80
Резервни клијучеви за плугове — — — —	5

Резер. даске за плугове Н. 6	70	ц
Макале за шишање оваца	25	"
Сонде за жито	15	"
Копачице тежне Сакове	700	"
Копачице лакше Кумулус	680	"
Сејалице врстачне од 11 реди	4000	"
Сејалице врстачне од 13 реди	4500	"
Сејкалице за репу	700	"
Сејкалице за сточну храну средње	1500	"
Сејкалице за сточну храну веће	1800	"
Мотор од 8 Н. Р. за нафту	40000	"
Пресе за сено веће	25000	"
Пресе за сено мање	15000	"
Дистол за лечење метиљане стоке, грам	4	"
Цијанамид (у лименим бурадима од 100 кгр.)	400	"
Семе гледичја кгр.	20	"
Семе багрема	30	"
Семе граховице	6	"
Семе ситне проје (просо)	6	"
Семе мухра	6	"
Семе црвене дегелне	25	"
Семе лускерке — гарантовано чисто	25	"
Чилска шалитра 1 кгр.	5	д
Суперфосфат (само на 100 кгр.)	140	"
Рафија првокласна, кгр.	12.50	"
Тријери Хајдови обични II а комад	2400	"
Ветрењаче домаће са 8 сита	2200	"
Ветрењаче Хофхер—Шранц са 12 сита	2600	"
Муљаче за гвозде	1000	"
Пресе мала за малину парадајз и др. 300 и	220	"
Пресе од 100 Л.	2100	"
Калциметар са теразијама и теговима	700	"
Патент тегле од 1 Л.	14	"
Патент тегле од 2 Л.	23	"
Тегле за мед од 1 кгр. са метал. поклошцем	12.50	"
Маказе за дозу	30	"
Сиршите у течности Каштел од 1/2	30	"
Сиршите у течности Каштел од 1/3 Л.	20	"
Круваче „Кине“ са 1 клипом, комад	1100	"

Филтри за вино № 1 (ради дневно 9.600 л.)	22.500	д.
„А“	4.400	9.200
„В“	2.200	4.900
„С“	1.800	4.800
„Д“	1.100	3.300
„Е“	700	2.450
„Ф“	500	2.150

Мали филтри за вино, ракију, ликер, сирће итд. раде на сат од 3 до 20 л. и то: № 1. 365. — д. № 2 570 — дин. 3. 950. — д. 4 2000 —

Пумпа Ректус за вино, без црева, ради 6500 л. на сат 5.200 д. Апарат за запушавање флаша 3.600

Сваки купац при поручбини треба да пошаље половину вредности у напред.

Набавка је извршена у ограниченим количинама, због чега треба благовремено наружити извршити.

Семе шаљемо најмање 10 кгр., тегле најмање 5 ком., а сиршите 3 флаше.

На кредит (отворен рачун, узимати само оно, што ће те сигурно у тој сезони продати, пошто се наручене справе, семе и др. материјал неће натраг примити.

За крупније пошиљке увек тачно назначити најближу железничку или паробродску станицу, а за ситније најближу државну пошту.

В е р м о р е л—прскалице наручене су, а стићиће крајем фебруара. Ко жели да осигура себи прскалице, нека пошаље, на име капара, по 300 дин. од комада. Прскалице ће бити експедиране у марту, по реду пријава. Остатак вредности наплатиће се повучком-доплатом. Цена ће б. та вероватно мања од прошлогодишње. Друштво има и све резервне делове (шрафове, гуме, црева итд.) за горње прскалице.

Сточари!

Ваша скупоцена стока гине од метиљавости, спасите је, док се спасти може. Против метиља је најсигурнији лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20 кгр. живе тежине 2 гр. Дистола	
од 20—30 „ „ „ 4 „ „	
„ 30—45 „ „ „ 6 „ „	
„ 45—60 „ „ „ 8 „ „	

За Говеда и биволе:

Од 80—120 кгр. живе тежине 12 гр. Дистола кутија В.	
„ 120—170 „ „ „ 18 „ „ С.	
„ 170—220 „ „ „ 24 „ „ D.	
„ 220—270 „ „ „ 30 „ „ E.	
„ 270—320 „ „ „ 36 „ „ F.	
„ 320—370 „ „ „ 42 „ „ G.	
„ 370—420 „ „ „ 48 „ „ H.	
„ 420—470 „ „ „ 54 „ „ I.	
„ 470—520 „ „ „ 60 „ „ K.	

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—10

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Претплата примају и све поште

Све поштом, све Друштво шаље својим Пољопривредним и приватним члановима, и обавља, особито по главној организационој тачки по распису Министарства Поште и Телеграфа № 1736 од 17-10-1926. год.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Толоронић

Одговорни уредник, Бонислав Ђ. Ранковић

Број 6.

БЕОГРАД, 7. ФЕБРУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За Краљевину Срба, Хрватска и Словенија:
НА ГОДИНУ 20 ДИНАРА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 динара

Таша и војина добијају лист у истој цени

Примати рукописи се не враћају.

Претплата се поплаћује уједињено
за целу годину.

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по комаду. То важи и за Подружине и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разасињавање прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

Закон о пољопривредном кредиту

Једно велико зло, задуживање по претераним зеленашким интересним стомама, било је поодавно пре рата почело да дави гогоао све земљораднике, и имућне и сиромашне, у многим крајевима и Србије и свих осталих нових наших крајева. Сиромашни се задуживао, што је морао, а богати из беса и неразумевања, желећи на пр. да по сваку цену купи неко непотребно парче земље, или кола на „федерима“ са лепим коњима и опремом, или друго тек што, тек ретко се ко задуживао за паметну ствар: да уреди наводњавање или одводњавање свог имања, да подигне виноград или воћњак, да набави најпотребније справе: добар плуг, прашач, огртач, ваљак, дрљачу и т. д., или добру прикладну стоку и т. д.

Тако није било ретко наћи имућна сељака, где због тога што се задужио, да би купио које парче земље, и он и сва његова чељад и цело његово имање раде и приходе само за то, да отплаћују интерес на непаметно учињен дуг. Или је обична појава у многим селима видети у сваком имућнијег домаћина бесне коње, лепе „каруце“, на којима се он и његови поносно провозају по неколико пута у години у сватовима или за оближњи вашар или црквену славу и то је сва корист, што имају од тог уложеног капитала, док у целом селу нема ниједног ни дрвеног а неки моли гвозденог ваљка, ниједна или гдекоја гвоzdена дрљача, огртач, филтр за чеђење вина и т. д.

То је зло било пред рат већ ухватило дубок корен у народу: село је, барем у појединим крајевима наше Отаџбине, већ било јако задужено. После рата пак једно време, захваљујући добрим ценама пољопривредних производа и паду динара, оно је било готово ишчезло: село се одужило и дахнуло душом. Али у последње време, на жалост пад цена пољопривредних производа, а стално висока цена потребама земљо-аднаковим, учинили су да се сељак почео поново задуживати.

Међутим увек, а особито у даљашњим приликама, кад динар стално расте, није саветно задуживати се, јер за један узети динар на зајам може се десити, да се после годину дана морати вратити истина онег динара, али који вреди два и више пута од оног узамљеног динара. Па не само да задуживање треба избегавати због тога, него је за сваки рад, за свако предузеће, ка за пољопривредни посао, прави услов за напредовање имати довољно *обранног капитала* тј. резервног новца у каквој банци или у каквом производу, који се може брао и по доброј цени увезуовчити. То је случај код сваког доброг и разумног домаћина и такав домаћин неће бити принуђен да буд' зашто продаје своје производе, те што их је прибрао или још „на зелено“, него ће моћи чекати добру, повољну цену.

Али се и поред све предострожности можесити, било што неколико узастопних година нису биле добре или што искрене нека прека потреба, да се у имање уложи већи капитал, те човек принуђен потражати новца у зајам. До сад се знало, чим коме треба пара, ајд код паланачки или сеоских зеленаша и узимај пошто-пото новаца за који се после годину дана има вратити двострука сума. Да тога више не би било или бар да би се то svelo на најмању меру Народна Скупштина изаласала је и Његово Врховно Краљство благоизволео је 12. јуна прошле године потписати **Закон о пољопривредном кредиту**, којим се може користити сваки напредни пољопривредни

Тим законом предвиђа се оснивање *месних и обласних задруга за пољопривредни кредит*

које ће све бити под управом самосталне Дирекције за пољопривредни кредит у Београду. „Задатак је задруга да дају својим члановима кредитне за разлике и побољшање пољопривредне производње, (где се подразумевају: земљорадња, сточарство, воћарство, виноградарство, пчеларство, рибарство, живинарство и свако друго главно занимање пољске привреде) скопчане са својном земљом и да примају како од чланова тако и од нечланова њихове уштеђевине“, како гласи чл. 3. тога Закона.

Капитал задруге образује се уделама њених чланова. Чланови могу бити само пољопривредници, који пуноважно располажу својом имовином. Удели не могу бити мањи од 100 динара код месних, нити мањи од 1000 динара код обласних задруга.

Дирекцији за пољопривредни кредит седиште је у Београду и њен Управни Одбор сачињаваће по један члан Државног Савета, Главне Контроле, Народне Банке, Државне Хипотекарне Банке, седам представника Министра Пољопривреде из реда пољопривредних стручњака и задругних радника, по један представник сваке обласне задруге и један представник Министра Финансија.

Дирекција је један самостални финансијски завод, коме се стављају на расположење за рад у главном ова средства:

а) 500 милиона динара, која ће се сума предвиђати буџетима Министарства Пољопривреде и Вода.

б) 50% од чистог годишњег прихода Државне Класне Лутрије, почевши од 1927. године.

в) Новац од приватних лица, који ова буду Дирекцији поверавала на штетњу.

г) Новац који ће се добити ликвидацијом појединих привредних банака, фондова и т. д. и најзад

д) Суме, које би се доделиле Дирекцији доцнијим законодавним решењима.

Дирекција за пољопривредни кредит даваће краткорочне и средњорочне зајмове обласним задругама за кредит са интересом највише до 4%, а дугорочне зајмове са интересом највише до 3%.

18. децембра прошле године обнародован је у Службеним новинама Правилник за извршење Закона о пољопривредном кредиту, којим се у појединостима објашњава организација и рад месних и обласних задруга и Дирекције.

У буџетским дванајестима август — март за годину 1925/26 одобрен је већ кредит од 50,000,000 д. за увођење у живот овог Закона, а у предлог буџета за 1926/27 унеће се наредна сума од 50,000,000. Уз то Управни Одбор, који је већ именован, држи редовне седнице, расписао је стечај за особље Дирекције и израђује правила за оснивање месних и обласних задруга.

Према досадашњем интензивном раду на остварењу овог закона, можемо се дакле надати да ће он ускоро ступити у дејство и на пракси показати своју несумњиву вредност и велику моћ.

ПОДЛИСТАК

Грађа за пољопривредни речник.

Ретке и покрајинске речи из пољопривреде.

Прикупио Драгиша Лапчевић

Мешано мливо (у Сврљигу): пшеница, раж и кукуруз. *Братство*, VII, 275.

Мумуруз (Заглавак), кукуруз.

Мумурузно мливо (у Сврљигу), кукурузно брашно. *Братство*, VII, 275.

Наут — вариво у округу пиротском; *Тежак*, 1885, 651.

Овас (у Македонији): *овас*.

Овџ (Заглавак), оvas.

Пезивол (у Велесу): мрежа, пређа, сертма; легтена мрежа за хватање рибе.

Печењак (у Сврљигу), прасе за печење. *Братство*, VII, 276.

Пипер (у Сврљигу горњем), паприка. *Братство*, VII, 277.

Пољштар — С. Л. П. *Тежак*, 1885, 205.

Поврзма: сој стоке.

Подвити — јунце утући, срез бољевачки; *Тежак*, 1885, 42.

Праз — ован, бик, нераст за приплод; срез бољевачки, *Тежак*, 1885, 42.

Преложина, прележана земља.

Пурић (Васојевићи), праса.

Пченка (у Македонији): *кукуруз*.

Раван, *раванлук* — турски кас,

Рало (у Македонији); *ралица*,

Рало (Заглавак), *ралица*,

Рамбује — овце; 1884. год. Мин. Нар. Привреде дало срезу бољевачком 3 овна рамбује, и распореди се у Криви Вир, Јабланци и Подгорап. Она прва два још прве године мањкају. *Тежак*, 1885, 41.

Рањеница (у Сврљигу) угојена свиња. *Братство*, VII, 276.

Рж (Заглавак), раж.

Свињопас: напасана свиња, а и свињар.

Сечко (у Македонији): *месец фебруар*.

Ситна жита (Васојевићи), *стрина жита*.

Сладунка (Левач и Темнић) јабука: Порасла је *сладунка* јабука. *Обичаји народа српскога*, I, 30.

Сланутац: *Pisum cicer*, нафут, наут, нахут, нихут, похут, лихут, овчи грах.

Слива: *Prunus domestica*.

Сливак: шљивак, шљивик.

Сливовица: ракија шљивовица.

Од овог Закона без сумње можемо очекивати само добро и он ће вероватно бити једна од најмоћнијих чиница за препорођај и унапређење нашег села.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

Лимун и поморанџа.

(наранџа, citrus*)

Лимуни и поморанџе (наранџе) су воћке јужног и топлог климата. Оне су прагиоци маслине, те се зато гаје свуда онамо, где има маслина. У Далмацији и црногорском пријорју (око Бара), гаје се од вајкада, али им је производња примитивна и незначителна. Наше народне песме помињу их често.

Научно је име лимуну: *Citrus medica* L., а поморанџу *Citrus aurantium* L.

Лимун је ниско дрво с глатком црнкастом сивом кором и округластом чешић трилоном круном. Лишће је кожасто, дугуљасто, једасто по ивици мало рецкасто, местимице прозачно и увек зелено. Цвета скоро преко целе године, а најбујније од маја до августа. Бели цветови избијају из лисних рукаваца или појединце или више њих заједно. Чашица има 5 зелених листића, а круница 5—8 белих листића, који су са спољашње стране нешто цр-

* — Из дела „Воћке и поће“ од Благ. Д. Тодоровића, које је дато у штампу.

Сријез — од голомразнице кад се смрзне влага и избије сријез и са њим изникну пшеницу с кореном.

Стрмина (у окр. ужичком): *бела жита* (пшеница, раж, јечам, крупник, оvas). Назив је дошао од *стрма*, јер су, негда, само у *стрми* сејана бела жита.

Сушене шљива врши се у кући на лестици и то над огњиштем, колико да има преко зиме за јело... У много већем броју *суше се крушке и оскоруше*. Крушке суше на кришке, нижују их на конџе. (Топлица). *Тежак*, 1885, 283.

Сушене шљива — у срезу бољевачком отпочело 1883; тада су подигнуте три сушнице; *Тежак*, 1885, 43.

Требило (у окр. Београдском): *шријер*.

Треби пшеницу (Београдска Посавина). *Тежак*, 1888, 27.

Требити пшеницу (Раброво), плевити је. *Тежак*, 1888, 591.

Требљење пшенице, плевљење. *Тежак*, 1886, 268.

Трика, трленка трлинка, тринка, триника, *Prunus spinosa*.

Трикеница и триковица — ракија од трносливки.

Трносливка, трносливка, кумбула, *Prunus institia*.

венкасти. У цвету има много прашника и 1 тучак. Плод се зове лимун као и дрво. Он је отворено јут, елиптичан, киселог укуса. У њему је 6—12 преграда и у свакој више семена. Између преграде и семена је сочна тврдина. У плоду има око 0.37% шећера и 5.30% лимунске киселине, а у соку око 1.94% шећера и око 6.77% лимунске киселине. Према томе какав је плод, лимун се називају *обичан или кесели лимун* (*C. limonum* Risso) с глатком танком кором и киселим месом; *слашки лимун* (*C. Limetta* Risso) с глатком кором и слатким или горчаким месом; држи се да је добивен укрштањем лимунова цвета с поморанџином; *цштрона*, *цштрун*, са накиселим месом и *чешрун*, *чешруна*, *чедрун*, *чидрун* или *цедрат* (*Citrus medica cedra* L) са бледо жутич, крупним и сочним плодом, чворугавом дебелом кором и накиселим месом („... у руци јој жуто дуња и четруна“). Дрво је веће од поморанџиног.

Поморанџа (наранџа) је налик на лимун, но од њега се лако разликује: по широкој или криластој петелци, по цветовима, који су обично сасвим бели и по округластом жутом плоду.

Према укусу, величини и боји поморанџе се различно називају. Тако, по укусу називају се: *слашке* (*Citrus aurantium dulcis*) с глатком кором и слатким месом; (овде спада и *манџарина* — *Citrus nobilis*), која расте у Кини, Јапану и Сундландским острвима, а која је у Јевропу донесена пре неколико деценија; она има омање плодове с црвенкастом кором и крваво црвеним месом; плод

Убојница (у Сврљигу), угојена свиња. *Брство*, VII, 276.

Угар:

Што ореш, дедо, што ореш.

Тип ми черни угари,

Прелог: угар.

Царевница — кукуруз, прича се у округу пиротском: цар донео семе и наредио да се гаји; *Тежак*, 1885, 650.

Чисто мливо, брашно (у Сврљигу) пшенично. *Брство*, VII, 275.

Бепче (око Скопља): *черен*, *черенац* за хватање рибе. Један носи бепче и баца га испод врба и наноса грања, а други једном дугом мотком више врбе и наноса удара и нагони рибу да бежи доле — у бепче. После тога се бепче брзо вади и риба, ако је ухваћена, из бепчета рукама хвата и баца у корпу (костреницу или, код Арбанаса, кожну).

Џенковица — ракија од џени, од трношљиве.

Шљивача — кошница вршкарка, у околини Крушевца; *Тежак*, 1885, II, 40.

1846. послати први млади људи на страну да уче пољопривредне науке. Д-р Милован Спасић.

Пољопривредни Гласник, I, 3.

сладак, мирисав с глатком кором која се лако љушти; *горке* или *љуте* (*Citrus aurantium amara*). Плоду слатких наравца има око 563% шећера и око 2·43% лимунске киселине, а у соку око 10% шећера и око 139% лимунске киселине. По величини: *круане*, *осредње* и *ситне*. А по боји, *бледо жуте*, *жуште* и *златно жуште*. У последње се златна поморанџа (*Citrus sinensis* Risso) сабучастог облика. (*Apfelsine*). Месо је у поморанџа *жушто* или *црвено*.

Лимуни и поморанџе захтевају за своје успеоање топло кишевато поднебље с благом зимом. Тако је поднебље у јужним крајевима и близини евога. Могу да поднесу доста векику жегу (до +40°C) а у крајевима где топлота спада на нулу не успевају у слободи, а да би се одржале, морају се за време хладнише утопљавати, тј. покривати емлом, сламом или сламастим коњским љубретом.

Размножавају се *семеном*, па се добивене младе присађују озабраним сортама За подлогу се узимају нарочите сорте (*C. bigaradia*, *C. fusca* и *C. trifoliata*) које се сматрају као најотпорније. Сетва се врши у слободи, а приређују се и нарочита клила, у сандуцима. До сетве семе се чува влажном песку. Да поникле биљке у сменити не би страдале од суше и прилеже, покривају се сламом или лишћем. Приликом пресађивања у ратило, поареже се само сржна жила, а ако је из једног семена поникло више биљака, онда се задржи само једна и то најразвијенија.

Размножавају се и *изданцима*, *арпорицима* и *положеницима*, у ком се случају, ако је добра сорта не присађују, али се размножавање семеном претпоставља, јер је таква воћка најјужег века.

Лимуни се употребљавају као зачин. Нарочито је за зачин погодна спољашња мирншљава поко кица на кори, јер садржи у себи ветриво лимуново уље. Угасите пеге које се указују у сушењу лимунове (и поморанџе) коре, делзи од етарког уља. Од коре се кува одлично *слашко*, а из ње справља уље звано *лимуново уље*. Од свежих лимунова цеда се *лимушки сок* из чијег се крезог једињња са сумпорним киселином добива *лимушка киселина*. Вода којој је додано неколико капљи лимунског сока и неколико грмуна шећера у чаши за воду), назива се *лимунада*; он је пријатно и освежавајуће пиће, нарочито за болевике. Постоји и *прашак за лимунуаду*.

Поморанџе су особито пријатне за јело; од њих се кува одлично *слашко* и врло укусна *мармелада*. Из поморанџина цвета добива се *уље*, које лепо мирише, а исто тако из коре поморанџине, но ово је нешто лошије. Зелене поморанџе, кора од дрвета, лишће и цвеће, употребљавају се у лекариству. Кора од *дебеле поморанџе* зване *полчелмус* (*Citrus decumana* L.), која расте у М. Азији, шећерн се *кандира*. Кора поморанџе зване *куракада*, чије дрво расте на западно-Ин-

дијским острвима, нарочито се суши, буде угасити мрка, употребљава се за производњу *ликера* и у *медицини*. Ситне зелене поморанџе зване *арансини* величине грашка, садрже горку материју *хисперидин* и *етарско уље*, због чега се суше, док се не смежурају.

— Д —

Погође од којих зачини добро успевање одраслих воћака

Добро прекопати земљу око воћака исто је тако потребно, као и обилно љубрити. Обично после родних година љубрење са стајским и вештачким љубретом неопходно је, јер добро љубрена земља повећава родност воћка. Она постаје снажнија и отпорнија противу болести и штеочина.

Развиће жила, стабла и круне треба да је равномерно. Нарочито круну треба сузбијати да се сувише не развије и постане неплодна. У колико је кретање сока равномерно, у толико ће жила бити снажнија, а нарочито ако је здравица распресита и пропустљива.

Да кора постане здрава и глатка, треба је с пролећа са четком од челичне жице и стругаљком*) очистити и остругати од старе и испуцале коре, лишајева и маховине.

Да се закржлала и неродна круна оснажи и опорави, треба је с пролећа окресати (подмлачити), како би се добила снажнијетоторасти. На слабој и неразвијеној круни, може бити цвелога, али њени плодови, постаће ситни и неразвијени.

Главни је задатак неговања круне, да се уравнотежи однос родних грана и лиснатих пунољка као и ластара, из којих ће се доцније образовати родне гранчице.

Сувишне водопије — усправне ластаре треба уклонити (набоље лето), а неке оставити, где то буде потребно ради сбразавања родних грана, које ће у многим случајевима послужити као резервне гране на круни. Ако круна не образује продужне ластаре, треба воћку најљубрити и земљу око ње прекопати, а ако је сувише развијена, онда је поткресати.

Ако две гране стоје близу једна поред друге и додирују се или се укрштају, онда треба једну уклонити или обе сасећи тако, да се добију друге гране, које се доцније неће додиривати, нити укрштавати. Усправне снажније грине, мање су родне него водоравне. На водоравним и косим грмама има увек више лишћа и плода.

Круна треба да је изнутра више разређена, а гране да су ка полу окренуте.

Чим се која грана уклони воћарском тестерицом, треба ране глатко ножем поравнати и за-

*) Могу се купити код Спасаког Полупривредног Друштва у Београду.

мазати воћарским — калемарским воском или смолом. Уклањање већих грана, треба вршити лети у другом кретању сока, јер ће раније брже и лакше да зарасту. Свако друго скраћивање и кресање, врши се с пролећа пре кретања сока или у позну јесен или преко зиме.

П. С. Петровић,

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

Накнадно превирање сладуњавих вина.

Дешава се врло често, па нам се и ове године многи виноградари жале, да вина, нарочито бела, по завршеном бурном и тихом врењу остану још слатка. Многи мисле, да то долази отуда, што је грожђе имало много шећера, па сав шећер у шири није могао да се претвори у алкохол и у угљену киселину, него је један део шећера остао, као вишак.

Међутим далеко смо од тога. Наше грожђе обично има просечно толико шећера, колико може, при добро вођеном врењу, увек врло лако да преври. А што један део ипак остане непревreo, то долази обично због тога, што за време врења шире наставу хладнији даши. Како су пак наши подруми и врioniше обично рђаво сagraђени, то се због тога убрзо охлади и подрум, односно врioniца, па затим и шира. Чим се пак топлота шире смањи и нево врење, које је било започело, постаје све слабије, па ако се топлота шире снизи испод 11° С, врење се шире сасвим прекине.

Према томе у коме се времену шира у превирању расхлади, она остаје мзње или више сладуњава тј. или се пре може назвати ширум или вином. У таквом стању шира, односно вино, не треба друго да остане, нарочито не треба да је пролеће затече у таквом стању, јер ће онда услед повећавања топлоте шире, ова отпочети сама поново да превире и том приликом може се у њој развити и каква винска болест.

Да тога не би било, најбоље је још за време јесени тј. приликом првог врења одржавати топлоту шире на потребној висини т. ј. за бела вина око 20—25° С, а за црна око 25 до 30° С, па ће нам шира добро преврети. Али ако се из ма каквог разлога деси, да вино ипак непотпуно преври, онда да би избегли да се такво вино у пролеће случајно не поквари, потребно је да га још у току зиме ставимо у накнадно врење и да га пролеће дочека потпуно преврелог.

То се пак ради овако: Ако је стеља здрава, онда буре с вином откопрати у кавак локал, у коме је топлота око 20° С, па из бурета оточити неколико литара вина, да приликом накнадног врења не би вино преливало преко врања. Затим сваког дана, док не отпочне врење, оточити из бурета помоћу прева од каучука неколико шафоља вина, враћајући вино на левак полако у буре. Ово се ради

стога да се вино проветри и тиме гљивице врења потстакну на рад.

Ако је пак стеља нечиста, т. ј. ако има бојајни да су у њој многе клице болести, онда се вино прво оточи са ове нечисте стеље у чисто буре, па му се приликом претакана дода спремљеног винског квасца т. ј. шире у превирању.

И у једном и у другом случају т. ј. кад је стеља чиста или нечиста, пошто смо недовољно преврело вино ставили у накнадно врење, треба то врење одржати до краја, што се пак постиже одржавањем оне топлоте шире, коју смо горе назначили.

Кад вино потпуно преври, па се затим избистри, изврши се отакање са стеље у чисто сумпорисану бурал.

Ако нам је све вино у подруму остало сладуњиво, а не само у понеком бурету, онда у место да бурал премештамо у топал локал, можемо помоћу пећи загрејати подрум на 18 до 20° С.

Бож. Ђ. Ранковић,

БЕЛЕШКЕ:

Изгласан је закон о занатлијској банци.

После доношења Закона о пољопривредном кредиту било је потребно, да се и овај Закон донесе, јер су се и занатлије као и сељаци, имали борити са истим тешкоћама, да у опште дођу до зајма ма каквог, а да не речемо јефтиног. И пре рата, а нарочито после рата, кад занатлија није имао ни дућана, где ће радити, ни алат, с којим би радио, кредит му је био потребан, па и данас кад се донекле сам помагао, он не стоји боље, јер његов рад потицкује велика индустрија. Стога се морао тражити пут и начин, да се занатлији помогне и то је учињено доношењем Закона о занатлијској банци, који је 30. прошлог месеца Народна Скупштина изгласала. Овим се Законом даје могућности занатлијама, да дођу по повољним условима до потребног кредита за развијање њихове делатности. Како се пак радом занатлија користе на првом месту сељаци и средњи варошки staleж, то ће они од доношења овог закона, после занатлија, посредним путем и на првом месту имати користи.

Колику су највећи приноси постигнути у млекарству у последњим годинама? — Интересантно је знати колико се млека добија од једне краве у земљама са напредним сточарством, нарочито говедарством. Немачка Пољопривред. Преса № 3 забележила је у последњим годинама велике млечне приносе.

На огледном добру Копехоф. Пољопривредне Велике Школе у Берлину, утврђивани су приноси млека 1924./25. год. у 365 дана, од источно пруских, холандских крава, па је утврђено да је највеће приносе млека и масла, дала крава „Хортензија 130760“, са 10.315 кг. млека са 3.52% масти = 355.2 кг. масти.

У годинама 1919. — 1920. износили су највећи годишњи млечни приноси једне краве холандско-фризијске расе, по податцима пореклописне књиге, 10.096 кг., највећи приноси масла били су од једне краве која је дала 8.084 кг. млека са 4.27% масти. Једна угарска крава „Аугуста 26“, давала је за време 5 лактација у 415 дана 12.932 кг. са 6.01% масти = 777.29 кг. масла. Највећа дневна количина млека кретала се око 41.6 кг., највећа количина млечне масти 12%, при количини млека од 39 кг.

Нарочито високи млечни приноси постигнути су у Америци, и то махом од крава холштајнско-фризијске краве; али има извештаја и о рекорд приносима краве других раса. Једна крава холштајн-фризијске расе дала је за 365 дана 16.952 кг. млека; друга крава дала је 1922./23. год. принос 15.583 кг. млека са 4.3% масти; трећа крава дала је 15.165 кг. млека са 4.3% масти = 765 кг. масла годишње.

Највећи приноси осталих раса износили су 1922./23. у Америци: Церзеј = 7.430 кг. млека са 7% масти, Гернзеј = 8.438 кг. млека са 5.9% масти, Ершир = 11.474 кг. млека са 3.5% масти, мрка швицка раса = 10.248 кг. млека са 4% масти.

Да се сузбије јабучни смотавац. — Јабучни смотавац је један мали лептирић са белим горњим крилима, ишараним црним тачкама, који се појављује на јабучкама у јулу месецу; он почиње носити јаја у септембру и младе гусенице проведу целу зиму у улеђеној кори, која покрива јаја. Крајем априла те младе гусенице излазе и нападају на лишће, а крајем маја отпочињу ткати беле мреже у којима и оне саме живе, уништавајући лишће и све зелене делове обухваћене у њима.

И поред тога што мрежа заштити инсекте, може се ипак са успехом уништавати јабучни смотавац, ако се лек примени онда, кад он почиње градити мрежу, то јест у мају.

Рењје, директор ентомолошке станице у Руну препоручује као добро средство за сузбијање јабучног смотавца баријум хлорид и то 2 до 3 кг. те соли и 1 килограм сапуна на 100 литара воде. Ако је вода која се за справљање овог раствора употреби кречна, онда додати горњем раствору и 300 грама натријум карбоната.

Овај лек треба применити два пута: онда кад излазе гусенице и осам до десет дана доцније.

Противу вашију на стоци. — Вашљиво грло ваља добро опрати, четком и чешагијом добро очеткати, а за овим намазати одваром дувана помешаним са сирћетом у размери 1:24 т. ј. на 1 литар одвара 24 литра сирћета.

Да би се уништиле и оне ваши, које се из гњнда доцније излегу, треба мазање поновити после 5—7 дана.

М. М. Ђ.

Уништавање маховине на ливадама и пашњацима. — По старијим ливадама и пашњацима, а нарочито на влажним местима и у осојаку, виде се, негде мање, негде више, површине обрасле маховином. Ова места немају траве, јер је маховином постепено уништена. Стога дакле маховину као великог непријатеља траве морамо уништавати, и то што пре, то боље.

Уништавање маховине на ливадама и на пашњацима врши се на више начина, од којих се овде наводе неколико.

1. Маховину ваља гвозденим грабуљама добро прикупити и изнети ван ливаде, па пошто се осуши, спалити, да се не разиожава.

2. Маховину добро опрскати десето-процентним раствором галице (на 1 литар воде 100 гр. галице) из прскалице.

3. Маховину добро запрашити ситно иступаном галицом. — На 1 м² треба 10—15 гр.

Добро опрскана и запрашена маховина после кратког времена поцрнеће, што је знак да је уништена, али је ради сваке сигурности ипак не треба остављати, већ и њу гвозденим грабуљама лепо прикупити и ван ливаде избацити.

Радове око уништавања маховине треба предузимати, само када траве по ливадама и пашњацима нема — обично преко зиме.

Места, на којим је маховина уништена, ваља одмах прекопати, а у пролеће грабуљама поравинити и засејати семеном разних трава, прикупљеним из сењака и са тавана стаја, где је сено било. Посејано семе грабуљама или трном плитко покрити. Трава на овим местима биће лепша и бујнија него на површини, где је стара трава.

4. Ливаде и пашњаке, које ма из којих узрока није могуће очистити од маховине на поменуте начине, треба безусловно преорати, по могућству што дубље, и неколико година засејавати окопавинама, те ће се и на тај начин маховина уништити.

М. М. Ђ.

Кречна вода за живину. — Живина липсва преко целог лета, па и зими, кад је хладноћа 18° С. испод нуле. Као предохрана и дезинфекција код здраве живине и средство противу пролива, препоручује се кречна вода.

Кречна вода за живину спрема се овако: Узети грумен добро угашеног креча у величини обичне песнице, прелити га са литром воде и раствор с времена на време за три дана мешати. Четвртог дана, пошто се креч потпуно слегне — сталожи, а вода избистри, пажљиво воду, док је бистра, одлити у чисту флашу и од ове сваког дана давати живини да попије и то у почетку по једну кашкицу, а доцније по две, на литар чисте воде.

М. М. Ђ.

Крава да се лако отели. — Да се крава лако отели, без великих напона и мука, треба јој на 15 — 20 дана пре телења давати по 200 гр.

одвара, у коме је сквашан корен од першуна (што се употребљава за супу). У сваких 6 литара воде сквату по 1 кг. корена од першуна.

Тај одвар или теј овако се спрема: Потребну количину першуна очистити од лишћа и земље, опрати, исећи на ситне комадиће и сквату у чистом суду и обичној води.

М. М. Ђ.

Записник

2. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 13. јануара 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, Ј. Стојановић, Б. Бошковић, Б. Ранковић, Н. Петровић, Б. Станисављевић, С. Ратковић и С. Партонић. Председаво Председник г. П. Т. Тодоровић. Бележко секретар г. М. В. Дамњановић.

21) Прочитан је записник 1. седнице Управног Одбора, Одбор прима прочитани записник.

Мишљење Финансиског Одбора:

22) По тражењу Подружине из Неготина, крајин., да јој се пошаље извештај о извршеном прегледу њеног рада, како би могла да оптужи одговорна лица за злоупотребе, — Одлучено је: да се од Подружине тражи извештај: да ли пристаје да се тражи од Гл. Контроле комесар о њиховом трошку, па ако пристаје, онда комесара тражити и њему предата сва акта.

23) Прочитан је извештај уред Одбора за инвентарисање магацина, о вредности робе, из кога се види, да у магацину има:

у саравима, семену и др. материјалу дин.	1.698.336,90
у књигама	346.054,50
Свега	2.044.391,40

Одбор прима знању предњи извештај.

Мишљење Набавачког Одбора:

24) По понуди Прве Хрват. Творнице Шивајних машина за сејалице „Вера“, — Усвојено је мишљење да се тражи мустра и цене франко Београд.

25) По понудама: Творнице Дунгита за дунгит, М. Вајса за плугове, И. К. Панића за смешу вештачких хубрива; Банат. Савез Срп. Зем. Задруга за круњаче, Техничко-Хемијског Трговачког Друштва за вештачка хубрива и Гарвена за моторне пумпе за осоку, — Усвојено је мишљење да се одбију.

26) По предлогу редовног члана г. М. Кукића, да Друштво настави започети рад по питању оснивања Пољопривредне Колоне, Председник саопштава, да је рад на томе прекинут за то, што је Министарство Пољопривреде и Вода узело на себе да спрем пројекат и очекивало се да ће тражити мишљење и од Друштва. Али Друштво није до сада примило никава пројекат, то налази, да се ово питање може узети понова у проучавање. — Одбор прима предње знању и одлучује: да се предлог г.

Кукића упуту Секцији за пољопр. установе, организације и законодавство.

VI

27) Заст. инспектора за подружине реферирше, да су Подружницама упућени расписи: а) да одрже Годишњи Збор у току м. јануара о. г. и пошаљу извештаје; б) да шаљу сезонске извештаје о стању пољопривреде и ценама пољопр. производа у своје крају; в) да поднесу у почетку сваког месеца извештај о стању имовине и г) да благовремено поруче, потребе. — Одбор прима предње знању.

VII

Саопштења и предлози:

28) Прочитан је поздравни телеграм са Годишњег Збора Чачанске Пољ. Подружине. — Одбор прима знању са жељом да им рад буде срећан.

29) Прочитан је позив на забаву „Јадравске Страже“, — Одбор прима позив са захвалношћу.

30) Прочитано је писмо Сенћанске Пољопр. Подружине којим честита Председнику Божић и Нову Годину, — Одбор прима знању.

31) Прочитана је молба Друштвених службеника да им се смање плате, а повећају додаци, због плаћања пореза. — Одлучено: да се упуту Финанс. Одбору да поднесе предлог за исправку.

32) Секретар реферирше, да је послат новац за плави камен. Дале извештава да је ишао код адвоката поводом убавштињења и он му је казао, да ће питање убавштињења бити на сваки начин готово до марта о. г. Одбор прима предње знању.

33) Секретар моли за одлуку, колико се може издати из касе о новој години, на име напојнице, службеницима поште и железнице. — Одбор одлучи: да се у име напојнице може издати 300 динара.

34) Председник предлаже, да се изабере Одбор за састав буџета. — Одбор одлучи: да буде састави финансијски Одбор уз помоћ секретара и благајника.

35) Председник саопштава да је отпочео рад на сређивању материјала за годишњи извештај, који ће обухватити у изводу и извештаје Подружника, које их пошалу на време. — Одбор прима предње знању с тим да извештај буде краћи или прегледан.

36) Члан г. Б. Бошковић саопштава да су му више чланова говорили, како би требало Годишњи Збор држати у неком другом већем локалу, пошто је Друштвена сала мала. — Одбор увиђа и сам да је Друштвена сала мала, али налази да би било негодно мењати локал, јер су чланови навикнути да овде долазе стога одлучује: да се локал не мења.

Са овим је седница закључена.

НАБАВКА

Српско Пољопривредно Друштво, Немањина ул. бр. 11. набавиће:

2000 — кг. СЕМЕНА ОД МУХАРА.

Семе мора бити испоручено у даковима плембираним од стране надлежне Контролне Станице, и савремено уверењем о чистоти и клијавости.

Понуде ће се примати до 20. фебруара о. г., у којима треба означити: проценат чистоте и клијавости, цену франко Београд, рок испоруке, услове плаћања и др.

Н. 599. — Од Српског Пољопривредног Друштва, 23. јануара 1926. у Београду.

ЦЕНОВНИК

Књига, које продаје Срп. Пољ. Друштво:

V пољоприв. поука (Гајење усева)	10 д.
VI " " (Гајење рачог поврћа)	15 "
X " " (Пасањ грах и сочиво)	10 "
XV " " (Болести и штеточине гајених биљака)	10 "
Земљорадничке коморе	5 "
Земски рад тежак	3 "
Одломци из Аграрне Политике	5 "
Споменић 50 год. С. П. Друштва	5 "
Пољска полиција у Србији	2,50 "
Дечији Пољопривредни Клубови у Америци	2 д.
Мара жиниарка	2 "
Поуке о пољопривредном газдовању	10 "
Млекарство	10 "
Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем	3 "
Домаће конзервисање воћа и поврћа сушењем	12 "
Једна практична сунница	3 "
Типови пољопривредне производње у Јужној Србији	2,50 "
Наука о здрављу	1,50 "
Воће, воће и воћарство	4 д.
Предлог С. П. Д. за трговинске уговоре	2 "
Пути пољопривредна настава у Италији	8 "
Подизање врбе за плетарство	3 "
Подизање жиниарника	2 "
Конзервисање јаја	1 "
Наша стара пољопривреда	8 "
Пољопривредне коморе	8 "
Шумарство	15 д.
Извештај о пољопривреди округа Ужичког	2 "
Мале поуке о стојној хигијени	5 "
Земљомерство	15 "
Воће и поврће	6 "
Хитологија	50 "
Безалкохолна пића	10 "
Кромпир у домаћој употреби	10 "
Пшеница и раж	18 "
Надун и колика	6 "
Упут за поткивање стоке	10 "
Земљиште дрино - сав. морав. области	20 "
Гајење дучерке	4 "
Пољска привреда у народним пословицама	55 "
Како се добија добро вино	5 "
Употреба калцијум метабисулфита	2 "
Земљорадничкова читанка	5 "
Успомене из живота П. Т. Толдоровића	10 "
Комплет Тежак за годину: 1910., 922., 924., 1899., 903., 904., 913. и 925. по	20 "
Пољопривредни Календар за 1920. год.	2 "
" " " 1921. и 1922. г. по	5 "
" " " 1923. г. по	6 "
" " " 1924. г. по	8 "
" " " 1925. г. по	10 "
Удуство за пресеке и запрашивање лозе	2 "
Напредна Чехословачка	15 "

Н. З. Књижарима, препродајцима и сваком ко наручи књигу изабраће за 100 динара одобрава се 20% поуста! Новац се шаље у напред. Поштарина и др. не, плаћа се.

Уредништво и администрација Тежак не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Сточари!

Ваша ступовена стока гине од метиљавости, спасите је, док се снасти може. Против метиља је најсигурнији лек:

Штампарија „СКЕРЛИБ“, Краљице Наталије 12. — Тел. 7-11

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20 кгр. живе тежине	2 гр. Дистола
од 20—30 " "	" " 4 " "
" 30—45 " "	" " 6 " "
" 45—60 " "	" " 8 " "

За Говеда и биволе:

Од 80 —120 кгр. живе тежине	12 гр. Дистола	кутија В.
" 120—170 " "	" " 18 " "	" С.
" 170—220 " "	" " 24 " "	" D.
" 220—270 " "	" " 30 " "	" E.
" 270—320 " "	" " 36 " "	" F.
" 320—370 " "	" " 42 " "	" G.
" 370—420 " "	" " 48 " "	" H.
" 420—470 " "	" " 54 " "	" I.
" 470—520 " "	" " 60 " "	" K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола. Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистоло по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—11

Шарнићев на зелен лозни кишњак.

На далеко признати као најбољи. Дво-годишње позљве русистисе да Лот (монтилка) сорте пенске: италијанско, француско, швајцарско, шпанско, савремена бела, мала динка (сервиско русинка), криста ружина, младица, скаларић, шроувац и португалци. Цена по комаду дин. 2-25. На подлози су ише крече земље нур-дер х русистисе сорте: амер. лозе (вршњаци) сорте: рип, норганс, руг, ди лозе и мурадер русистисе по комаду 80 лара. Загаративно одлична класови, првон првокласни и чисте сорте. Експедициј и порубине прима, док латер траје.

Петровардин (Срем)

2—1

Јако Шарнић,
вистава селцима за
виноградство и воћарство.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil

Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЏБАКА ПРИЗНАТЕ
КАО НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, Београд, и у свима велим гвођђарским трговинама.

Главно Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА
гвођђара — Београд. 8—1

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују сеСрп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Претплату примају и све поште

Све поштом, које Друштво сладе својим Пољопривредним и привредним листима, и обрзано, по одобрењу су њихова поштанска такси, по распису Министарства Пошта и Телеграфиа № 17306 од 17-10-1924. год.

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца.

НА ГОДИНУ 20 ДИНА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дина 45 дин.

Листи и поштом долажу лист у пакету

Примерак улазили се не обрачунају.

Претплата се поплаћује уједанпут
за целу годину.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво председник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 7.

БЕОГРАД, 14. ФЕБРУАРА 1926. ГОД.

Година I. III

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су.

Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по комаду. То важи и за Подружнице и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разашавање прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

Производња и извоз кукуруза

Кукуруз служи у нашој земљи за исхрану сеоског, а донекле и сиромашног варошког становништва, за исхрану и гојење свиња и за сиравањање шпиритуса, а један добар део се извози.

Кукуруз по производњи долази на првом месту од свих жита, па и од пшенице. Јер док се пшеница производи на 1,789.115 ха, докле се кукуруз производи на 2,002.918 ха.

Да би се видело, каква је производња кукуруза у нашој земљи, изнећемо статистичке податке за 5 последњих година.

	Засејана површина ха	Покрета покрп. ха	Укупан принос мет. цен.	св 1 ха мет. ц.
У 1924.	2,002.918	1,965.354	37,949.376	19
1923.		1,801.578	21,535.671	11
1922.		1,910.897	22,809.568	11
1921.		1,880.309	18,743.119	9
1920.		1,815.339	25,689.963	14

Као што се види из прелиминарних статистичких података, кукуруз се производи на површини преко 2 милиона ха, док цела површина под њивама износи 5,609.485 ха. Значи, да од целе засејане површине кукуруз износи 35%. На челу свих покрајина, по производњи кукуруза, стоји Србија, а на челу свих покрајина, по највећем просечном приносу, стоји Војводина.

Али и ако у нашој земљи постоје све природне погодбе за производњу кукуруза, приноси и код кукуруза, као и код пшенице, нису онакви, какви

би требали да су с обзиром на његову велику производњу и услове успевања.

Истина са задовољством констатујемо, да се просечан принос, последњих година, повећао према онима 1920., 1921., 1922. и 1923. год., што је већ један велики успех, те ће и наш пољопривредник имати и много веће користи.

Сразмерно мали принос долази отуда, што се не полаже онолико пажња гајењу кукуруза, колика би требала да буде и колику он заслужује. Да би се пак приноси још више повећали и да би се она цифра, која се постиже у напреднијим земљама, постигла и код нас, потребан је сталан и интензиван рад: Да се поред избора доброг и пробраног семена од боље врсте кукуруза, поведе строго рачуна о припреми земљишта за сетву у вези са одржавањем довољне влаге, чији недостатак у сушним годинама кукуруз јако осећа: о потребном ђубрету, као и о другим радњама, које су скопчане за тај посао.

У нашој земљи истина има крајева, где се постиже већи принос код кукуруза и код пшенице, као у Војводини. Али кад се узме природна погодба већег дела Војводине за производњу кукуруза, јасно је да ти приноси могу бити и много већи, него што су данас.

У земљама напреднијим, где се кукуруз много гаји, постиже се принос по хектару и преко 25 мет. цен. Кад се пак узме, да је код нас просечан принос по хектару прошле године, и ако је она била повољна за производњу кукуруза, био 19 мет. цен, док је ранијих година био 14, 11, па и 9 мет. цен., онда је јасно, да се код нас добија још преко 6 мет. цен. мање, него у другим земљама.

Ма да се највећи приноси могу постићи и преко 30 мет. цен. по 1 хектару, народно богатство повећавало би се много, кад би се постигло у целој земљи бар 25 мет. цен. од 1 хектара. Значи да би се са целе површине засејане кукурузом добило више око 11,792.000 мет. цен. него данас.

Извоз кукуруза у истој години:

Извезена количина
у мет. цен.

вредност у дин.

2,541.464

585,228.850

Као што се види извезено је кукуруза у зрну свега 2,451.464 мет. цен. у вредности 585,228.450 дин., што значи да је извезено свега 6% од произведеног кукуруза, док је остала количина потрошена у земљи за исхрану људи и стоке, као и фабрикацију шпиритуса, а нешто мање извезено у другим облицима.

Кад би се постигао просечан принос од 25 мет. цен., онда би се могло, поред извезене количине, да извезе још око 11,792.000. мет. цен., а зашто би се добило још око 2.815.000.000. више него што је добијено, што чини огромну разлику у извозу и приходу. Значи да производњу кукуруза није постигао код нас ни приближан успех и тек има то да се постигне систематским радом.

Постигнућем тога добило би се, као што је наведено, око три милијарде дин. више него сада, те је јасно колико би повећањем кукуруза, имали на првом месту користи наши пољопривредници, а с тим и цела држава, јер би се у државу у толико више унело страног новца.

Из тих разлога потребно је, у првом реду, да ми пољопривредници сви прегнемо на усавршавању гајења кукуруза и дамо му онај значај, који он и заслужује.

Б. М. Станисављевић.

ИЗ ВОЊАРСТВА

Размножавање воћка.

Било за сађење на стално место у воћњаци или за производњу младих, које ће послужити као

подлоге за калемљење, воћке се могу размножавати на ове начине:

1. *Размножавање резницама.* — На овај начин могу се размножити: дуње, рибизале, огрозд, вишње и петровача јабучина (*m. paradisiaca*). За резнице узимају се добро зрели и развијени ластари, који се сасеку од месеца децембра до фебруара и утрале (в. сл. 2).

За размножавање треба изабрати нешто влажну, растреситу и снажну земљу са засењеним положајем, која се пре сађења и што раније прекопа у дубини 35—45 см. и са стајским ђубретом или мешанцем добро нађубри. У спременим леје забоду се резнице-ластари, пошто се претходно скрате у дужини 20—25 см. и над сваким доњим пуцњом косо засече — углави. Саде се у растојању ред од ред 25 см., у реду 10 до 20 см. а толико дубоко, да изнад површине земље вире само 1—2 пуцњка. Затим се леја покриве својим слојем маховине, сувим шумским лишћем или згорелим стајским ђубретом и преко лета чешиће и обилно залива, услед чега земља постаје растресита и умерено влажна. Исто тако уклања се сва трава и коров.

После извесног времена код пресека доњих

Сл. 2. Резница рибизале и огрозда.

ПОДЛИСТАК

ВИНАРСКА И ПЛЕКАРСКА ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА У ЧАКУ.¹⁾

Нама је скоро свима познато, ако не потпуно, а оно бар у неколико, какве све благотворне циљеве и задатке има наше пољопривредно-земљорадничко задругарство. Али, ако смо иоле искрени, морамо признати, да већина од нас или боље рећи сви ми, мало радимо на умножавању и развијању земљорадничког задругарства у опште. Има истина светлих примера и изузетака код појединаца, који скоро све своје слободно време употребе у раду на унапређењу задругарства, али су они тако ретки и њихов је број тако мали, да не може ни приближно да задовољи потребе за рад на овом веома важном послу, који тражи и многобројне и предане раднике.

Ми смо сви данас досадањим радом на овом скупу мало заморени, те не треба, и не желим, да будем опшћан, да вас не бих још више замарао, а и време које на расположењу имамо на измаку је. Но и поред тога ја морам да напоменем главне

циљеве и задатке земљорадничког задругарства, да бих допунио и оправдао даља излагања.

Дакле земљорадничким Задругама је циљ и задатак:

1. — Да удруженим снагама појачавају и подижу пољопривредну производњу на онај ступањ, који ситни сопственици-земљорадници, ако нису удружени, не могу без великих тешкоћа постићи;

2. — Да произвођаче доведу у непосредну везу са потрошачима и на тај начин пољопривредне производе својих чланова непрерађене и прерађене боље уночи, а потрошаче снабде бољом и јефтинијом робом;

3. — Да пропaгaндистичко-васпитним путем подиже културни ниво села и сељака;

4. — Да земљорадницима — својим члановима пружи што јестинији кредит за појачавање и побољшање пољопривредне производње; и

5. — Да земљорадницима пружи средства за појачавање и побољшање пољопривредне производње т. ј. посредује у набавци бољег семена, добре приплодне и радне стоке, добрих и савремених пољопривредних справа и алата, вештачког ђубрета и других потреба, као и средства за намирнице и потребе живота.

Земљорадничко задругарство поред изложених посебних циљева, има општи циљ и задатак у ово-

¹⁾ Преданост Бор, Љ. Нешића на Годншнем Збору Чичакске Поздружине.

пулољака, образују се у земљи жилице, а из горњих пулољака над земљом млади ластари.

Ако резнице у току јесени имају добро развијене жилице и ластаре, изваде се и посаде у воћно растило, а ако су слабе, оставе у лејама још једну годину и с пролећа скрате ластари на два пулољака, па ће се у току друге године добро развити.

Код огрозда и рибизле могу се ластари скратити и месеца августа.

2. *Размножавање Положницама.* — Упстрелбава се код дуње, леске, смокве, дуда, огрозда и рибизле.

Ако се жели добити мањи број положница, онда се у близини воћке (матичњака) ископа рупа у дубини 20—30 см., у коју се повије најближе земљи израсла грана или ластар, закопа, привеже уз тачку, а затим скрати над земљом на 2—3 пулољака. После пролећа дана, одсече се положница од матичњака и с пролећа друге године засади као самостална биљка.

За већу производњу саде се нарочити матичњаки од означених врста воћака, скрате по саћењу што ближе земљи, како би се добили што снажнији ластари. С јесени или с пролећа једногодишњи или двогодишњи ластари повију се ка земљи и затрпају у ископани јарак у дубини до 35 см. са земљом, измешаном са ђубретом машанцем, па причврсте малим дрвеним кукама и привезу уз кошиће. (В. сл. 3.)

У многим случајевима пресеку се положнице за половину њихове дужине, над једним пулољком изнад затрпане земље, а остављени део над земљом,

који служи за образовање стабла, скрати на 3—4 пулољака. Исте или идуће године образује се на затрпаном делу положнице многобројне жилице, а из пулољака над ластарима изнад земље нови ластари.

Сл. 3. Размножавање положницама.

Кад су положнице добро оживљене, обично после 1—2 године, изваде се и засаде као самосталне биљке.

Кинески начин размножавања састоји се у томе, да се све подесне гране и ластари водоравно и у круг положи, затрпају у плитке јамиче од 6 до 10 см. дубине, кукама по целој дужини причврсте и кад избију над земљом ластари у висини 10 см., покрију са 8 см. лаког растресином земљом, ради добијања што већег броја жилица. Овај начин највише се употребљује код огрозда и леске.

3. *Размножавање нагртањем.* — Употребљава се код дуње, холандске јабуке (Doucin), смокве, леске, огрозда и рибизла.

Пре нагртања одсече се матично стабло при земљи, из кога ће потерати већи број младих ла-

ме: да помаже одгајивању добрих карактера, да отклана или бар ублажује пороке код људи, да развија љубав, поверење, слогу и братство међу задругарима; да се стара да се помоћу суда добрих људи решавају ситнији спорови међу задругарима; да се на скупштинама редовни и ванредни и у седницама задругари поучавају рационалној обради земље, штедњи, рационалном газдовању у опште, уљудном понашању и свему осталом што човека подиже и духовно и материјално.

За постигнуће ових циљева и задатака имамо разних земљорадничких задруга као: кредитних, напављачко-потрошачких, винарских, воћарских, млекарских, живинарских, здравствених, па онда задруга за прераду шећерне репе, конопље и др.

Да би одговорила своје позиву и задатку што потпуније и боље Чачанска Пољопривредна Подружница, не само да је морално помагала развијање и унапређење земљорадничког Задругарства, већ је активно учествовала у томе раду речју и делом. А да би и даље истрајала и потстијала рад на унапређењу задругарства, она ми је и ставила у дужност, да ових неколико речи у њено име данас проговорим о задругарству у опште, а посебно о нашим Земљорадничким Задругама т. ј. винарској и млекарској у Чачку, што ја као свагдашњи задругар радо чиним.

1. О винарској задруги.

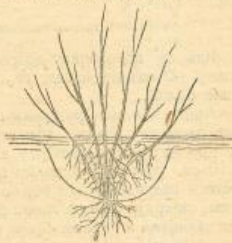
Већини од нас старијих људи познато је, да је „јеличко вино“ т. ј. вино из винограда са подножја планине Јелице и Овчара, због својих нарочитих особина, било нарочито цењено и вољено од стране потрошача у знатном броју већих места наше пређашње Краљевине. Нарочито је јеличко вино цењено стога, што је имало, као што и данас има умерен проценат јачине — алкохола и умерен проценат киселине, увек је ведро, кристално чисто и са вазредно лепим мирисом и укусом.

Када би сви виноградари са Јелице имали удобне и зими и лети приближно једнако топле подруме; потпуно чисто и у реду одржавали винске судове; када би били у могућности да набаве потребне подрумске справе и алате (муљаче, пресе, пумпе, филтрире и др.) и када би сви или бар једна добра већина правилно сређивали бербу и прерађивали грождје и рационално даље гајили и неговали млада вина; — ја сам уверен да би онда било великих количина доброг и једноликог јеличког вина, које би могло да подмири потребу већег броја потрошача и оно би повратило свој стари глас и цену, што би било од користи на првом месту за вредне јеличке виноградаре, затим за нашу околину, а следствено по овом и за нашу богату Отаџину.

(Наставиће се).

стара. Кад они достигну висину 15—20 см., нагну се земљом у висини 10—15 см. После четири недеље поново се нагну тако, да буду у земљи за 20 см. Тако нагнуте младице имају већ у првој години доста жита и могу се још исте јесени од матичњака одвојити. У противном оставе се за другу годину. По одвајању оживљених младица од матичњака, може се опет на исти начин приступити њиховом извођењу, само у том случају треба, да је земља растресита и добро наћубрена.

За већу производњу засаде се ожилене младице на растојању $\frac{1}{4}$ до 1 метра у плитко ископане јарке, па се земља са обе стране реда нагрне у виду банка. Изван јарка и с пролећа углаве се сви ластари што ближе земљи, услед чега ће из остављених пулопака избити многобројни ластари. Кад они достигну висину од 30 см., набави се на њих избачена земља и испуни јарак за $\frac{1}{2}$ дубине. С пролећа друге године скрате се сви ластари над земљом и јарак сасвим затри са остатком избачене земље. С пролећа треће године изваде се сви матичњаци из земље, повједу одвоје од њих оживљени младари-младице и засаде у воћна растила. (В. сл. 4.)

Сл. 4. Размножавање нагртањем.

4. *Размножавање изданцима.* — Шљиве и вишње имају особину да дају врло добре изданке, лако се од жила могу одвојити и као такве на стално место засадити. Нарочито шљиву „пожегачу“, погрешно названу мацарком, наш народ већим делом производи помоћу изданака и седи их на стално место, ради подизања шљивара. Да се издаци нарочито шљива што боље ожиле, могу се једногодишњи издаци, пошто се претходно жиле и стабло скрати, засадити у изриголовано земљиште и ту гајити до образовања круне, а затим засадити на стално место. Купине и малине најбоље је на овај начин размножавати. Исто тако може се лако и брзо размножити „петровача јабучица“, као позлога за гајење ниског воћа. Дивља ружа такође се размножава на овај начин.

П. С. Петковић.

ИЗ РАТАРСТВА

Кад треба сејати Јара жита.

Јара жита стижу за много краће време од озимих. Значи, да она за много краће време морају развити свој корен, лишће и пауљ и завршити образовање плода. Овде се не мисли на кукуруз.

Он заузима једно нарочито место. Из овога излази, да су за успех јарца од пресудног значаја две погодбе, довољно добре хране и довољно влаге. Храна нас овде не интересује. То питање припада припремању земље. Овде нас интересује влага. Питање влаге је у толико више од интереса, што влага много пута, нарочито код нас, на исход жетве има пресудни значај. Често се пута дешава, да су нам пролећа сува, те се и озимце и јарице с муком покрећу у напред или се чак и закуте, подгоре и т. д. Извештаји о стању летине стварају многу забринутост. Грговачки свет улази у моменат неопредељености. Валута трип. У изгледу су или се чак и спроводе разне шпекулације, које на крају крајева ретко да ће погодбе пољопривредника. На кратко, појављује се једно нелагодно стање. Али не само да је то овда онда тако с пролећа већ и с почетка лета па и доцније. Тако нам је хуљиво поднебље. Дешава се, кад је при крају пролећа или с почетка лета озимим житима највише потребно влаге и умерене топлоте, да нема ни капи кише, а поред тога завлада необична топлота па чак и са топлим ветровима. Жита подгоре, скраћују вегетацију и сазре пре времена, на силу а ту су и количина и каквоћа лоши. Најгоре овде пролазе они пољопривредници, који сеју јарице позно и сетву везују за неке дане и празнике — те сеју додно с пролећа као и они, који нису своје озимце с пролећа дрљали. Нису са пролећа једнака, нека су ранија, а нека су познија. Нека је година ранија, а нека познија. Па шта треба да ради пољопривредник, па да се унапред осигура, те да не стрепи, хоће ли имати хлеба или не. Шта треба да ради, те ако и не избегне неволе сувих пролећа и лета, а оно да их бар ублажи и спречи многу невољу и своју и туђу. Треба да искористи до крајње могућности зимску влагу. Како ће он то моћи постићи? Постигћи ће, ако зимску влагу буде што више штедио и искористио и сејао јарице, што је могуће раније. Како се штеди влага при припремању земље за сетву код озимца, изнели смо у ранијим чланцима. Када је већ јарца посејан, влага се штеди дрљањем, а код других усева чешћим прашењем. Није ту коров разлог за прашење, те да се праша само онда, кад има коропа или кад је понова порастао. Ту се праша, да се земља здружи и влага уштеди, али уз то се и коров, у колико га је, ништи. Ништењем корова, било дрљањем, прашењем или плевљењем такође се влага штеди.

Главна је ствар овде искористивање зимске влаге. Да се она што више искористи, те да не отиде у бескорисно испаравање, треба да су и биљке ту што раније. Дакле, као што је речено, јарице треба сејати што раније. Исто то важи и за кукуруз. И сваки је се пољопривредник до сада с.м. уверио, да му је кукуруз увек бољи био, кад га је раније посејао. Ово „рано“ треба опет добро разумети. За кукуруз је рано, кад се земља угрејала већ за 1°—2° преко 9°С. Може да се догоди, да га позни мраз по који пут и опали или бат и сасвим уништи, те се тада мора понова сејати. Може

да се догоди, да топлота у земљи спадне и да семе иструли, те се опет мора сејати. Али успеле године ране севе накнађују те издатке.

Овас се може сејати још крајем фебруара, чим се земља толико просуши, да се може радити. За њим сејати одмах јечам и пшеницу, тако да су најдаље до краја марта ова жита сва посејана и изникала већ. Разуме се, да ово време није свуда подједнако. У планинским крајевима и на висинама у опште је хладније него ли у долинама, те ће и ово време бити нешто доцније. У нашим топлијим крајевима, као што су јужни и приморје, ово је време нешто раније.

Ко рано сеје много добија. Раније посејан усев раније стиже и избегава велике летње жеге и суше. Он искористи благовремено зимску влагу, добро се развије, успосби се за сваку борбу са природним недаћама. Он благовремено образује добар плод, па и ако наступе суше, оне му толико не шкоде. Он улази у летњу жегу са већ свршеним пословима око спог разијања па чак и образовања плода и само још дозри. Такво сазревање је нормално и поред суше и жеге. У крајњем случају, оне му толико не шкоде. Тежак пуни своје амбаре dobrим житом и по количини и по квалитету. За добро жито он добија и добре паре. Паре су пак тежаку нарочито преко потребне за подмирење својих разноврсних потреба. Тада се он неће задуживати и због подмирења тих својих потреба и то задуживати по скуп интерес. На другој опет страни много доброд жита, много извоза. Много извоза, много увоза добрих пара. Много добрих пара, јефтиније његове потребе и намирнице, са мање пара их подмирује, те му и остају у претекну. Дакле поред тога, што је и другоме добро, добро је и њему, а то је за њега главно. Али он много добија и на други начин. Рано стигла жита, рано се и скидају. Може одмах да се отпочне са новим припремањем земље. Што се земља дужи и боље припрема, више роди. Ово припремање земље за следећи усев је на „тенане“, а не на врат на нос. Због тога се она у опште може боље припремити. Рано посејан усев даје могућности, да се у приликама посеје и скине још један усев до зиме, или изведе зелено лубче. Ово бива за јарицама ређе, али није искључено, да где ово може и да буде. Рано посејани усев даје могућности за леп распоред летњих радова, те се не пренагомилавају послови и т. д.

Због свих ових разновремених разлога сваки тежак треба да тежи, да што је могуће раније с пролећа види своја јара жита засејана. Ту је свеколики његов успех у њиховом гајењу, а који стоји у његовој руци и једино зависи од њега.

Мита Ђ. Николић.

БЕЛЕШКЕ:

Конференција у Министарству Пољопривреде и Вода. — У суботу 6. овог месеца одржана

је у Министарству под Председништвом Министра Пољопривреде и Вода Г. Др Васе И. Јовановића конференција начелника свих пољопривредних Одељења, на којој је претресано неколико важних питања за унапређење пољопривреде у нашој земљи и по њима донете одлуке.

Конференција свих секција Српског Пољопривредног Друштва, поводом предлога о оснивању Пољопривредних Комора. — У суботу 6. овог месеца одржана је у згради Српског Пољопривредног Друштва ова важна конференција, на којој је претресан предлог за оснивање Пољопривредних Комора. Конференцији су присуствовали многи друштвени чланови и у дискусији узели живог учешћа. Увиђајући важност оснивања једне оваке установе конференција је једногласно закључила да ово питање проучи и поднесе предлог један ужи Одбор друштвених чланова.

Уштеда радне снаге. — Колико се радне снаге уштеди машинама, показује цифрица: да жетелица за дан пожње 4 хектара, а вршалица за дан оврше 300 твара жита.

Колико би за 4 хектара требало жетвара и колико би коња и људи запослило 300 твара жита?

Тај је случај и са осталим машинама, чак и са најобичнијим справама: треба само видети колико ралица замени саков плуг, колико копаца замени копачица, и т. д.

Нар. (шипак, калинка, *Punica granatum* L). Порекло је из Сев. Африке. Као дивља, расте од Балканског Полуострва, па све до Хималаја, а као култивисан, раширен је по свима областима Средоземног Мора, Јуж. Швајцарског, Јуж. Азији, Аустралији и Америци. Његов плод је на Југу омиљено воће.

У нас се нар гаји у околини Дубровника, Будве, Бара, Мостара и Ђевђелије.

Спада у племе Myrtaceae. Дрво је осредње и доста разгранато; у младости с црвенкастом, глатком, а у старости, са свим испуцалом кором. Корен је кривац и исте боје као дебло и гране. У дивљем стању расте и као шиб, и као такав удесан је да се подиже као жива ограда. Листа у априлу. Лишће је дугуљасто, глатко, наспрамно и на кратким петељкама. Цвета у мају или јуни, а америкашки (*Punica mara*) који се гаји као украсно дрво, од маја па све до августа. Лепи бели или црвени цветови с петељкама избијају појединце или по 2—3 заједно из листних рукаваца. Круница има 5 листића, а у цвету је много прашника сраслих за ивицу чашину. Плод је бобица величине јабуке с кожастом љуском, раздељен на више преграда, испуњен многобројним зрнцима црвене или жуте боје, слатког укуса. На врху плода виде се се остаци од чашице. По испитивању проф. *Замбрано*, плод који је тежио 486 грама, имао је је кору тежку 160 грама и 326 грама зрна. У том је плоду било 12.80% шећера и 2.5% укупних киселина.

Нар је воћка топлог поднебља. За своје успевања захтева присојна места заштићена од ветрова. Задовољан је сваком плодном земљом, само ако није влажна и хладна, а најбоље му годи баштенска земља, колико с тога, што се она одржава у трошном стању, толико и зато, што се она чешће ђубри.

Размножава се *семеном*, па се добивене младе присађују одабраним сортама. Такве су воћке врло опторне и живе дуго. А најлакше и најбрже размножава се *полагањем* или *нагртањем издаванака*, који избијају при дну дебла. Већ идуће пролећа издаци се могу одвојити од мајке и пресадити у растило или на стално место (раздалеко за 4—5 мет.) Расте доста споро. Род доноси већ од 4. године, по највећи принос показује тек од 30. год. Вала брати само зреле плодове, јер они не дозревају на смештишту. Сорте, чији плодови пуцају у зрену, нису за трговину.

Плод нара употребљава се за јело и справљње воћног сока (сирупа) и вина. Воћни сок је као и сок од малина, врло пријатно и освежавајуће пиће. Одвар од коре одлично је средство противу пролива, јер у њој има доста танина. Кора и корен (у коме има такође танина), служе као средство против панталчере, а употребљавају се и за штављење кожа. Од корена се прави екстрактум *ginsaeae granatum*; цвет се употребљава за прваљење црвеног мастила и т. д. *М. Бобановић* у својој поуци „*Neké južne Kulture*“ (1922.) зимера, што овако корисну воћку „не узгаја нико на велико за трговину. Наша продукција (на приморју) тако је малена, да се о њој у опште не води рачуна, јер њоме једва покривао даматинске кућне потребе. Све домаће творнице сирупа и данас уважају сок шипка из вана. Кад се узгој шипка добро исплаћује у Италији, Француској, Малти и Шпанолској, кудикамо би се исплаћивао код нас, јер самоником изврсно успева, а к томе имамо у својој држави добру и сталну продају.“

Младе биљке од прва одбранити. — У семеништу (расаднику), где се разна семена сеју за производњу расада, обично се меће и разно ђубре, услед чега се често намноже многи црви и др. гамад, који уништавају младе биљке, било што их узимају за храну или што, тражећи другу храну, подривајући, уништавају биљкама жилице, те се исте морају посушити.

Противу прва и др. гамади препоручује се одвар од свежег ораховог лишћа. Одваром се — разуме се хладним — расадници, леје, полију и после извесног времена, црви излазе на површину, услед мириса од ораховог лишћа, када их треба прикупити и погинути.

Поливање се по потреби може и половити. **М. М. Ђ.**

Изазивање клијања семена од багрема и гледичја. — Многи се жале да им посејано семе од багрема и гледичја, а нарочито од гледичја, неће да клија. Да би семе од багрема и гледичја добро

и брзо проклијало, треба га, пре но што се посеје, кључалом водом прелити и оставити га у истом суду у тој води, све док му покожица не прсне, а то ће бити, кроз дан-два. **К. Ив.**

Малтер и песак за кокошке. — Преко зиме, а за време дубоких снегова, живина се слабо креће и не може да нађе довољно малтера — креча — и песка, који су јој потребни: први за образовање љуске на јајету, а други за потпомагање варења примљене хране. Зато не остављајте своје кокошке преко зиме без гомилице песка и иситњеног малтера са старих и порушених зграда, што треба да је увек у таквом заклоњеном и сувом месту, где се кокоши преко дана налазе. **М. М. Ђ.**

Упоредни огледи о приносу кромпира и морске репе (чичоке). — Француској Пољопривредној Академији, изложио је г. Жирард преглед о извршеним огледима са културом кромпира и морске репе (чичоке) за исхрану стоке нарочито свиња. Према тим огледима чичока је показала већу вредност у исхрани стоке од кромпира, у једначитијем приносу и бољем чувању од квара.

Огледи су вршени упоредо 5 година узастопце на земљишту једнаког састава под истим условима ђубрења, обраде и др. И према томе, резултат приноса био је овакав:

	Чичока кг/р	Кромпир кг/р
1920. г. земљиште врло кречко	32.500	12.940
1921. г. крчевина	20.940	10.520
1921. г. песковито	18.720	8.340
1922. г. песковито	16.200	6.120
1923. г. крчевина	24.720	6.705
1923. г. кречна иловача	23.670	5.775
1924. г. кречна иловача	18.750	9.520
Укупно свих 7 приноса:	155.000	59.920

Пресечан принос од 1 ха, за време од 5 година, био је: код кромпира 8.560 кг/р., а код чичоке (опране и очишћене) 22.215 кграма. Као што се види чичока је дала $2\frac{1}{2}$ пута већи принос у кртелма на разним земљиштима.

Оваква је разлика у приносу по 1 хектару, али стварна вредност њихова за исхрану стоке огледа се у њиховим хранљивим састојцима. Практична вредност чичоке истина је за $\frac{1}{4}$ мања од кромпира, али је с погледом на принос са 1 ха укупна вредност чичоке за исхрану стоке дупло је већа од кромпира.

Поред овога треба водити рачуна и о исцрпљености земље после једне и друге биљке. Природно је, да чичока са дуплим приносом у хранљивим честицама утроши и дупло количину хранљивих састојака из земље, али у пракси не стоји у таквом односу. Зна се да је принос пшенице засејане после чичоке већи од онаг после кромпира. Ово долази отуда: што чичока са својим многобројним лишћем и развијенијим кореном, захваљујући дугој вегетацији, боље искористиће —

управо експлоатише — елементе за исхрану како у земљи тако и из ваздуха, него кромпир.

Конзервација кромпира с пролећа. — Дужина времена искористишана кромпира много је скраћена услед наглог развића клица, које се почињу јављати још прих дана пролећа. Услед тога морају се употребити старинуте и смежуране кртоле, које су изгубиле готово сва њихова хранљива својства или пак да се купује млад кромпир по високој цени.

Да би се избегле ове штетне последице клијања, А. Cadoret у једном француском листу износи да је испитивао и тражио какав пролиј и јефтин начин, којим би се спречило ово клијање, а да се истовремено сачува његова хранљива вредност.

Из својих огледа утврдио је као најпогодније за ту циљ, следеће две методе.

1° Натопљење у врелој води од 80°С. за време од ½ минута (30 сек.)

За то је најбоље спустити кромпир у котарицу и заједно са овом потопити у воду — затим се кромпир растури по поду и измеша пепелом како би се сасушио.

2° Потопљење у хладној води, којој је додато 20% кујинске соли, за време од 7—8 сати.

На ова два поменућа начина могу се сачувати кромпири чак до месеца јула, те се на тај начин могу искористити огромне количине истога, које би иначе истрепиле по магацинима и морале бити бачене на ђубре.

Најзад, многобројне сиромашне породице, могу на овај начин производити искористишана старога кромпира све до месеца августа и тиме имати знатну уштеду у своме „буџету“.

Записник

3. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 21. јануара 1926. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић и чланови: Драг. Спремић, Б. Бошковић, Б. Станјак-Сављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Партић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

37) 2. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник;

38) 2. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник и одобрава да се Друштво претплати на један примерак Ш књиже Алманаха за 1926. год.

39) 3. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

II

40) Прочитано је мишљење финансијског Одбора по питању Краљевског Првостепеног Суда о дуговању А. Жоржа за сејалице. — *Одлучено*: да члан финанси-

ског Одбора г. С. Партић спреми одговор у смислу вођене дискусије.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

41) По писму Д. Трукуле да му се пошале пола новца унапред за поручене сејалице. — *Усвојено* је мишљење да му се половина исплати по пријему, а друга по уговору.

42) По понуди Енглеско-Југословенског Трговачког А. Д. за плажве даске — *Усвојено* је мишљење да су непотребне.

43) По понуди Држав. Добра „Косачић“ за семе мухара и грахорице — *Усвојено* је мишљење да се не откупљује, пошто нема уверење о чистоћи и клијавости, а осим тога је скупо, јер Друштво има јефтинији понуда. Пошто се грахорица мало тражи, то расписати стецај преко Тежака само за набавку семена од мухара.

44) По понуди „Семзвара“ Д. Д. за семе мухара. *Усвојено* је мишљење да се сачекају и друге понуде.

IV

45) По писму Подружнице из Лесковца, да јој се одобри продаја старих справа примљених раније као поклон; *Одлучено* је: да се тражи комисијски извештај, у коме да се означај поред узрока за раскод и од кога је која справа примљена.

V

46) По писму г. Др. П. Вукасовића да пристаје на услове за штампање његовог рукописа „Грожњани мољци“, и по његовој понуди да му се откупе клише-а, — *Одлучено* је: да се г. Вукасовић одговори, да се клише-а не могу откупити, већ се примају на послугу и за то ће му се платити простор, који заузимају слике, као и текст. Од штампар тражити понуде за 5,000 примерака.

VI

47) По молби Ивана Милчића из Новог Селанда да му се пошале 2 кгр. детаљинског семена. — *Одлучено*: да му се пошале на поклон.

VII

Саопштења и предлози:

48) По прочитању писма Мин. Пољоприв. и Вода да ће се одржати у Италији Међународни Конгрес конструктора машина и апарата за обраду винограда. — *Одбор* прима знању и одлучује: да се пусти нотича у Тежаку.

49) По молби Народне Просветне Задруге из Београда да јој се уступе Друштвена издања у комисион и да јој се пошале по један примерак на угод. — *Одлучено* је: да се молба усвоји с тим да се обрачуни врши тромесечно.

50) Благајник реферирше да је данас слао за кирију код Набављ. Задруге Држав. Службеника, али је признаница враћена са изјавом да кирија није 5,000 дина. — *Одбор* одлучи: да се одмах потражи мишљење од Друштвеног адвоката.

51) Члан Управе г. Н. Ж. Петровић реферирше да је био у фабрици „Ковина“ у Марибору и учествовао у комисијској проби прскалица систем Верморел, Нехвил и Јесеник које ова израђује. Уверео се, да је су прскалице Верморел исправљене премо равнији примедбама Друштвеним. Фабрика израђује све сама. — *Одбор* прима предње знању с тим да г. Петровић поднесе и писмене извештај.

52) Члан Управе г. Б. Бошковић, скреће пажњу на хартију на којој је штампан Тежак бр. 3. — *Одлучено*:

да се штампарии упути писмо и скрене пажња да се придржава услова, у противном одузеће јој даљи рад.

53) Председник саопштава да је посетио Г. Министра Пољопривреде и Воде и упознао га са организацијом и радом Друштва. Скренуо му је пажњу на материјално стање и молио га за потпору, нарочито приликом приређивања изложба. Даље је изјавио да ће Друштво радо сарађивати са Министарством и молио је да нам ради буде сагласан. Такође је замолио Г. Министра да Друштво посети и он је обећао да ће доћи. Осим тога молио га је да дозволи члановима који су чланови Управног Одбора да могу излазити из канцеларије у 5 часова ради доласка на Друштвене седнице, и он је рекао да ће одобрити. — *Одбор прима предње знању.*

Са овим је седница закључена.

НАБАВКА

Српско Пољопривредно Друштво, Немњина ул. бр. 11. набавиће:

2000 — кгр. СЕМЕНА ОД МУХАРА.

Семе мора бити испоручено у џаковима плембираним од стране надлежне Контролне Станице, и снабдевао уверењем о чистоћи и клијавости.

Покуде ће се примати до 20. фебруара о. г., у којима треба означици: проценат чистоће и клијавости, цену франко Београд, рок испоруке, услове плаћања и др.

Н. 599. — Од Српског Пољопривредног Друштва, 23. јануара 1926. у Београду.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Сточари!

Ваша скупљена стока гине од метљивости, спасите је, док се спасти може. Против метиља је *најсигурнији лек*:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20 кгр. живе тежине	2 гр. Дистола
од 20—30 „ „ „	4 „ „
„ 30—45 „ „ „	6 „ „
„ 45—60 „ „ „	8 „ „

За Говеда и биволе:

Од 80 —120 кгр. живе тежине	12 гр. Дистола	кутија В.
„ 120—170 „ „ „	18 „ „	„ С.
„ 170—220 „ „ „	24 „ „	„ D.
„ 220—270 „ „ „	30 „ „	„ E.
„ 270—320 „ „ „	36 „ „	„ F.
„ 320—370 „ „ „	42 „ „	„ G.
„ 370—420 „ „ „	48 „ „	„ H.
„ 420—470 „ „ „	54 „ „	„ I.
„ 470—520 „ „ „	60 „ „	„ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола. Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Упогребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—12

Шарићеви на зеленом лозном калемови.

На зеленом лозном калемови. Два-годишње подлоге рунестрис ди Лот (иштрикла) сорте винисе: итали, разинг, семјон, трамивал, пловина, славинама бел, мала динка (средња ружина), црвена ружина, смедеревка, скарларка, цркована и португалка. Цена по козаду дин. 2-25. На палози за више врсте земље: мур-елтер к рунестрис, сорте пловина, мала динка и скарларка. Цена дин. 2-50 на моту. *Савице амер. лозе* (иштрица) сорте: рина, португал, руп, ди лот и мурелтер рунестрис по козаду 80 пара. Загаритовано одлучени калемови, прваци првокласни и чисте сорте. Експедира и порубине прима, док лагер траје.

Петровградци (Срем)
2—2

Јанко Шарић,
непштани економ за
виноградство и воћарство.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Семе детелне луцерке	по 25 дин. кгр.
„ црвене детелне	„ 25 „ „
„ сточне репе (црвене и жуте)	по 20 „ „
„ дивљих јабука	„ 65 „ „
„ крушка	„ 130 „ „
„ пролетње грахолице	„ 6 „ „
„ гледичја за ограду	„ 20 „ „
„ мухара	„ 6 „ „
„ багрема	„ 30 „ „
„ проса	„ 6 „ „

Порубине, груписати и чинити благовремено, јер ће се пошљике вршити по реду пријаве. 1—1

ПРАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА
које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЧЊАКА ПРИЗНАТЕ
КАО НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорад-
ничких Задруга, Београд,

и у свима велим гвожђарским трго-
винама.

Главно Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА
гвожђара — Београд. 8—2

— ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
улажују се

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Претплату примају и све поште

Све издања, која Друштво шаље својим По-
дружницима и припадницима, а обрнуто,
одобрене су њихова издања, тако по
ратнику Министарства Поште и Телеграфа
№ 17386 од 17-10-1924. год.

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 дин.

Ваша и дејашна добијају лист у пола цене.

Прихваћени рукописи се не враћају.

Претплата се повлаже уједнаку
за целу годину.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Војислав Ђ. Ранковић

Број 8.

БЕОГРАД, 21. ФЕБРУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по комаду. То важи и за Подружине и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разашивање прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

ПРОЛЕЋЕ ЈЕ ТУ.

Зимски су дани већ на измаку. Топло фебруарско сунце подзећа нас на блиско пролеће. Понова ће плуг у земљу. Радини ће окитити поља, а стада оваца на селу заглауиваће својим блејањем као и увек при улазу у село, журећи дому, где су им остала јагњад. Пролеће је ту. Налазимо за корисно да пољопривредницима скренемо пажњу на предстојеће радове.

1. Чим се просуши поваљај сва презимела жита, а наредичава и подрљај.

2. Подрљати можеш свако презимело жито, само пазити, да се много не убокори, јер се онда добија много сламе, а сразмерно мање и лошијег жита.

3. Ако ђубриш цијанамидом, растури га, чим се просуши. Задрљај га. По нужди можеш тако употребити и суперфосфат, ако га ниси с јесени дао. Место цијанамидом можеш употребити амонијум-сулфат и чилску шалитру. Ако употребити чилску шалитру, растури је нешто доцније, једну половину, кад жита крену, другу пред коленчење.

4. Ако је усев слаб, наредичав, пођубри цијанамидом, амонијум сулфатом или шалитром. Ако имаш свог ђубрета, пођубри рано с пролећа добро згорелим стајским ђубретом овалаш, колико само, да усеву помогнеш и то цело усеви или само наредичава места.

Растуре стајско ђубре задрљати.

5. Ливаде, луцерништа и детелишта подрљај ливадском дрљачом.

6. Ако су ливаде па и луцерништа и детелишта ђубрена стајским ђубретом, прикупи све сламасте делове, које дрљача при дрљању скупља и уклони бази у компост.

7. Са припремањем земље за пролетњу сетву почни што раније. Ори, чим се земља довољно просушила, да се може орати.

8. Не ори дубље од 10 см., кад си већ с јесени дубоко изорао.

9. Само пролеће орање без јесењег дубоког није добро, па било и дубоко. Главни спремање земље је с јесени, а не с пролећа.

10. С пролећа се може орати дубоко, само ако је потребно, да се земља што више издигне због претеране влаге, која је са ма којих разлога ту, а нарочито, кад је здравница непروطљива.

11. Ако су лакше и лаке земље, па је јесење орање преко зиме добро измрзло, не ори с пролећа, већ пред сетву, само подрљај или екстирпирај. Овде је добро орати, само кад је здравница непروطљива.

12. Нарочито треба с пролећа само дрљати или екстирпирати у крајевима, који пате од суше, кад су пролећа сува и где су земље пескуше. Само дрљање и екстирпирање штете влагу.

13. Ако ореш с пролећа, одмах подрљај и не дај, да се грудве стврдују, јер ћеш их после тешко моћи разбити. Због тога не ори опет, кад је земља сувише влажна.

14. Земљу добро уситни пре сејања и не сеј семе у грудве. Због тога ваљај и дрљај и неколико пута, док је то потребно.

15. Ако ђубриш с пролећа за пролетње усеве стајским ђубретом, износи ђубре што раније у мањим количинама и што згорелије ђубре. Стајско ђубре растури пре пролећењег орања и одмах затим заори: изврши пролетње орање.

16. Суперфосфат, цијан амид и амонијум сулфат могу се плитко заорати или задрљати. Дакле они се могу преко пролетње или јесење бразде растурити, па задрљати или растурити пре пролетње орања, па заорати. Чим се растуре, одмах орати. На лаким и растреситим земљама радије се употребљава томасова згура место суперфосфата, а радије амонијум сулфат и калијумове соли, ако се нема стај-

ског или није изведено зелено ђубрење. Њих растури и одмах задрљати или екстирпирати, а калијеве соли уз то растури што раније.

17. Не сеј семе, како заграбиш из амбара или коша, већ га одабери. Ако то већ ниси учинио преко зиме, учини благовремено пре сетве, спреми га, јер кад је потребно, обично се има мало времена, па се ради на врат на нос и са недовољном пажњом.

18. Жита сем кукуруза добро истреби тријером и неколико пута, докле год не уклониш сва ситна и крљавана зрна и уродицу. Ако немаш тријер, употреби ветрењачу, ако немаш ни ове, онда добро извеј на јачем ветру и просеј на решету. Ово је за сада још и најбоље за издвајање (сортирање) зрна.

19. Ако за време бербе ниси одабрао клипове кукуруза, учини то сад благовремено у кошу. Одабери добре и здраве клипове. Дobar је клип, ако је поседнут зрнима од дна до врха, ако су редови здрави, прави и збивени, ако су сва зрна једнобојна и добро и правилно развијена, ако је клип у опште особина врсте кукуруза, који гајиш.

20. Не употреби сва зрна са клипа за семе. Врх и доњи део од клипа одбаци, јер ту нису готово никада сва зрна правилно и добро развијена. Дакле употреби само средину клипа и нећеш никада погрешити. Да би сачувао кукуруз од дивљих голубова, врапа и чавака, да ти га на њиви не поваде, пре но што почнеш да сејеш, попрскај мало семе петролеумом (гасом). Ове штеточине не трпе овај мирис, те не дирају њиву.

21. Остала жита пре сејања, а после тријерисања безусловно потопи у плави камен или које дру-

го средство за потапање као успулул, формалин, и т. д. На овај начин ћеш се сачувати од главнице и других штетних биљних болести и помоћи да се жито што боље развије из зрна.

Ко послуша ове савете, послушао је свој интерес, послушао је своје газдинство, коме он служи и коме оно служи, послушао је благодатења свога дома, разумео је и послушао глас пољске привреде, којом се бави, с којом се сродно и с којом проводи свој живот.

Пролеће је ту. Како се који посао отпочне, онако се и заврши. Дobar почетак је увек више него ли половина успеха. Пролеће је ту. Усамљена поља ће се понова окитити радницама све до у дубоку јесен. За то време ће се много зноја слити са чела пољопривредниковог. Па кад пољопривреда већ тражи тај зној, онда нека је што кориснији. Зато ако ништа друго, а оно бар за љубав тог зноја, за љубав свог благодатења, за љубав општег нашег благодатења, за љубав успеха у свом раду, послушај горње савете, па ће бити добро и теби и твојима и свима око тебе ван твога дома.

Мита Ђ. Николић

ИЗ СТОЧАРСТВА

Оцена запатничке вредности стоке.

Једно врло важно питање за праксу јесте оцена запатничке вредности појединих грла, нарочито мушких. При набавци запатничких грла, сваки одга-

ПОДЛИСТАК

ВИНАРСКА И ЖЛЕКАРСКА ЗЕМЉОГОДИЧНА ЗАДРУГА У ЧАЧКУ

(Наставак)

И по оцени стручњака, који нам из Министарства долазе и по оцени нас овдашњих, који смо пропуговали и друге виноградарске крајеве, у колико је бар мени познато, влада једно неспељено мишљење, да виногради — солственици винограда на Јелици, своје винограде обрађују, уређују и одржавају много боље и правилније од многих других виноградарских крајева. За ову имају много заслуга државни економ, свештеници и учитељи, који су први у народу ове околине пропагандирали и уносили гајење винограда на америчкој подлози, јер су давали добре и правилне савете и упуте за рад. Али ову похвалну оцену наших вредних јеличких виноградара није допунила и друга тако важна оцена, да смо и добри подрумари. Зна се да је често пута готово узалудна мука т. ј. рад и трошкови за уређење и одржавање винограда, кад род који дође до руке не сремимо и не прерадимо како треба, онда се за вино и компиу не добију ни приближно онолики приходи, колико смо предвиђали.

Да наводим све узроке и разлоге, зашто ни-

смо и добри подрумари, кад смо већ врло добри виноградири, далеко би ме одвело и доста времена одузело, те ћу само главне да побројим.

Мало јеличких виноградара има удобних подрума за гајење и неговање вина; мало се њих стара да винске судове чисте као стакло одржава; врло су ретки који могу да набаве најважније подрумарске справе и на послетку, мало њих чита поучне пољопривредне књиге и листове о науци, како се грожђе сређује и прерађује и како се вино гаји и негује.

Да би се ови узроци отклонили и постигао успех у томе, да јеличко вино поврати свој стари глас и углед, а тиме повећа принос са јеличких винограда, и да би имали једну народну установу, у којој ће јелички виноградири и њихова деца видети модерне и савремене начине прераде грожђа и гајења вина, а са напред наведеним циљем Задругарства и моћи удружених снага, — основана је у 1922. години „Јеличка Земљоградничка Винарска Задруга у Чачку.“ Задруга већ има подигнут и лепо уређен свој подрум, који је снабдевен најпотребнијим судовима и справима и који је ове јесени омирисао вином и комином. Она је постављена на сигурној основи, а налази се на рукавању код сигурних, искусних и вредних људи, те је њен успех сигуран и ми је као врло корисну

живач мора много полагати на њихово порекло, зато што на њихово здравственост и отпорну снагу.

Грла добре запатничке вредности морају према својој раси и старости бити телесно добро развијена и имати здраве полне органе. Она несмеју носити на себи знаке неплодности, што је од особите важности за женска грла. Болесна вимена, било у погледу количине или каквоће млека, чине женска грла неупотребљивим за запат и његово трајање, а такође и мане, које отежавају сисање младунца. Матере, које доносе на свет слабо и за живот неспособно потомство или имају мало млека, морају се избацивати из запата. Тако исто треба избегавати грла са сувихе високим ногама, узним деловима тела, особито грудног коша, леђа, слабина, сапи и трбуха, малокрвна и која се рђаво хране. Разне болести, мане, злоћудност и пороци, који могу бити наслеђени и нагомилавати се у довијем потомству, доводе до избацивања таквих грла из запата. Кобила на пр. која хоће да убије своје рођено ждребе и не допушта му да сиса, те се мора везивати; крмаче, које не воде рачуна о својим прасадима, већ их половину угуњава при легању, а другој половини, која остане у животу, не дају довољно млека, јер га немају, не вреде ништа за запат, па ма како да су доброг порекла. Бикови и паствуи, који су крвнички расположени и према ономе, који их свакодневно надгледа и храни и вребају моментат да га убију, тако мало вреде за запат.

Грла за запат морају бити изразитих полних ознака, јер мушкарци женска погледа имају у по-

станову препоручујемо свима сопственицима виноградa, да се за чланове упишу.

II О Млекарској Задрузи.

Чачак са својом доста богатом околином и непосредном плодном равнином, на којој се и сама варош налази, показује се као погодан терен за гајење свињу врста домаће стоке. Нарочито повољне услове даје за гајење крвава музара и за лепе дохотке — приходе од млека и млечних производа.

Свима нама је добро позната богата чачанска пијача са домаћим сиром и далеко чувеним чачанским кајмаком — скорупом. Ови производи домаће прераде одличне су каквоће и све што би им се могло непристрасно и хладно замерити и пребацити то је, да се на чистоћу и судова и у раду у опште мало пажње обраћа од знатног броја „планинки“ (станара) и што доста домова нема удобне и чисте млекарнице, те се осетљиве планинке муче и злопате, да свој производ чисто одрже и као такав на пијачу изнесу.

Од прерађевина млечних, справљаних по досадањем начину, наши су пољопривредници имали лепе дохотке — приходе само у доба, када је лактација — мужа млека мања, а у доба јаке лакта-

гледу снаге за наслеђивање често великих недостатака, као и женка мушка изгледа у погледу млечности и плодности.

Једна даља мера за оцену запатничке вредности животиња јесте каквоћа длаке и коже. Какоћа коже зависи од стања здравствености и исхране, затим од пола, старости и расе животиња. Код здравих и добро ухрањених животиња кожа изгледа при пипању масном, меком, растељљивом и лако се набира, док је код рђаво храниених или болесних животиња сува, чврста и крута. Мужјаци имају дебљу кожу од женки, код младих животиња она је тања, него код старијих. Код коња запаљачких, тешких раса на пр. који је дебља него код исто-чњачких, лакших раса, што се код ових последњих познаје по испалим подкожним крвним судовима и по јасно одржаним мишићима и тетивама на ногама.

Кожа говечета подвргава се нарочитом испитивању и по њеној каквоћи суди се донекле и о његовим способностима. Код касносташих раса за вучу, кожа је дебела и чврсто принају уз своју подлогу, дакле тешко прави боре, јер има мало поткожног везивног ткива. Такве животиње мало су наклоњене млечности, али оне дају, кад су добро угојене, а нису престариле, укусно месо. Леп пример за ово јесте наше колубарско говече. Представили раносташих гојазних раса, на пр. сименталско, пинцагауерско говече и т. д. имају кожу средње дебљине, али при том мекану и бузаву. Код животиња млечних раса она је танка, сјајна, али често и сува и то тада, кад краве дају врло много млека и које

ције, а то је лети (подразумевајући специјално онде лето од Бурђева дана до међудневине), млеко и млечни производи због ниских цена и честог кварења млека, једва плаћају уложени труд и рад. Кад још поред овога дође и то, да се вишак у производњи сира и кајмака не може преко лета због високе топлоте да преноси и извози, (јер обоје брзо подлежу квару), онда се мора тражити пут и начин да се ово избегне и млеко прерађује савременije и рационалнije у такве производе, који се могу без штете експедовати и на даље пијаче и тиме повећати приходи ове, за овај крај, врло важне пољопривредне гране.

Да се млеко преради савременije и рационалнije потребне су савремене и савршенije сираве и алати, које појединци не могу и немају рачуна да набаве стога, што смо ми сви ситни произвођачи. Али, оно што појединци — ситни произвођачи нису у стању да ураде сами, сваки за себе, у стању су и могу да ураде онда, кад се удруже. Удружење представља једну произвођачку целину и једну јаку материјалну и моралну снагу, која се бори за своје добро.

(Свршиће се)

хранљиве материје из хране прерађују у првом реду у млечне састојке, те се човек овде може лако преварити. Иначе су краве са меком и сразмерно танком кожом махом врло млечне. У извесним случајима ово не мора бити знак добре млечности, али је тада гојазност врло добра. Ако је кожа и сувише танка, то је знак да су животиње разнежене, да им је отпорност организма ослабила, те је и њихова употреба за запат сумњива.

Као што је кожа, тако је и длака зависна од расе, пола, неге и исхране, на коју још утичу и климатске прилике. Код западњачких раса коња длака је гушћа, дужа и дељва, него ли код племенитих источњачких раса. Исти је случај и код мужјака у односу према женама. Болесне, рђаво хранене и грубо држане животиње, махом под велрим небом, имају дугачку, тамну и чврсту, управо чекињасту длаку. Није никаква реткост видети код наших пољопривредника телад, јунце и материје говече, које је покривено дугачком, грубом и тамном длаком, или како би друкчије рекли, изгледа као мечка. То долази отуда, што је грубо држање спојено још са рђавом исхраном. Ако се грубо држање споји са обилном исхраном, длака је истина тамна, али мекана, често таласаста, што се чини онда, када се жели да запати очврсну, да буду здрави и отпорни, као што је случај са шортхорном гојазног типа. Животиње које се добро хране и држе у топлој стаји, када се за време непогода покривају ћебадима, у њих је длака кратка и сјајна. Животиње, које имају дугачку, тамну, а при том суву, чврсту длаку, морају се подробније испитати и пронаћи узроци овакве каквоће длаке, да ли је она постала од хладне стаје и оскудне исхране, или су по среди какве болести.

Добро одгајене животиње са кратком, сјајном и густом длаком, по правилу су живахне и здраве. Оне са густом, дугачком и меком длаком, при доброј здравствениости, нису тако живахне, троме су, у раду благе нарави, али су добро гојазне. Животиње са ретком длаком, свиње на пр., важе као осетљиве. Од запатних грла захтева се да су равномерно обрасла длаком, јер се мисли да су она и у наслеђивању сигурнија.

Код мерино оваца тражи се на пр. да је вуна добро вијугава, чиста и да је по целом телу исте каквоће, да је подједнака.

Код домаћих животиња длака се прилагођава приликама држања. Код животиња, које су дужи време у години на паши, код њих је длака дугачка и густина јој се повећава растењем доњих длака, које са горњим дужим длакама чине један сигуран покривач противу спољних утицаја.

Д-р Т. Митровић

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

ЦИКЛУЛОСТ И ВИНСКИ ЦВЕТ.

Буре напуњено младим, новим вином убрзо усахне доста осетно т.ј. у бурету се испод враћа појављује празнина. То бива стога, што је ново вино у почетку доста загрејано, те кад се после извесног времена расхлади, оно смањује запремину, поред тога један део вина упију дуге и најзад један део вина увек испарава кроз дуге, нарочито кроз саставке дуга, око чепа и враћа.

Исто тако и буре напуњено старим вином поступно се празни, само у мањој мери, него што је то случај код младих вина.

Рачуна се просечно да је губитак вина, који се на овај начин појављује око 6%.

Празнина, која се овако ствара у бурету, опасна је по даље чување вина, јер ту празнину испуни ваздух, а при додиру његовом са вином на површини овога се развијају клице болести и то *циклулости* и *винског цвета*.

Да би се спречила појава ових болести, буре с вином мора се с времена на време допуњавати— доливати вином исте или бар приближне каквоће, као што је вино у бурету. Допуњавање се врши обично сваке недеље, али се у почетку код младих вина може вршити и чеуће, а код старих, добрих вина може се вршити полу—месечно или месечно једанпут.

Како се код нас обично о овом доливању не води рачуна и како су нам уз то готово редовно судови већ заражени болешћу, а подруми рђаво сарађени, тако да се зими у њима топлота јако слизи, а лети много попење, то су поменуто две болести, циклуклоста и вински цвет, сасвим обичне појаве, тако да и код наших најбољих виноградара постоји наопако веровање, да природно вино мора да цикне и да има цвета. Да то није тако, дољољно ја ако мало bolje проучимо, шта је непосредни узрок појаве тих болести.

Непосредни проузроковачи ових двеју болести су, као и обично код многих болести, сићушна, мала жива бића, биљнице најнижих врста, названих разним именима: гљивце, микробе, бактерије, које су састављене само из једне једине ћелице, то јест једног мехурића са мало густе течности у њему. Гљивица се голим оком не може видети, што је разумљиво јер су и највеће међу њима једва дугачке по 5—6 хиљадитих делова од милиметра. Да се добро виде, потребне су нам справе, које увеличавају и неколико стотина пута. Те се справе зову микроскопи. Сл. 5. показује нам, како изгледају гљивце, зване: *puccoderma vini*, које проузрокују код вина болест *вински цвет*, а сл. 6. показује, како изгледају гљивце, зване *puccoderma acetii*, које проузрокују *сирћетну болест* и то и једне и друге гледане кроз микроскоп у једној капици болесног вина.

Ко још нема „Земљорадничкову читанку“, нека тражи од Друштва. Цена 5 динара.

Као што се види ове две болести, као и многе друге, нису „од Бога“, како се то обично код нас из незнања вели, него од ових сићушних клица, за чије је развиће, као што рекосмо, потребно ваздуха, вина, повољне топлоте и уз то да вино није много јако. Ако дакле спречимо њихово развиће, спречавамо и појаву болести. Ако то не чинимо, онда болест морамо лечити.

Вински цвет се појављује у одбрањеним буранима на тај начин, што се на површини вина ствара наборита и таласта навалка, чију површину ускоро покриву беличасти цветићи. У овим цветићима налази се огроман број описаних гљивица, које утичу да ваздушни кисеоник полако сагорева алкохол у вино, стварајући од тог алкохола, који сачињава јачину вина, воду и угљен — диоксид, од којих вода остаје у вино, а угљен — диоксид одлази постепено у ваздух. Вино у коме се појави вински цвет, као што се види, постепено губи алкохол, постаје све слабије.

Са. 5. Гљивице винског цвета.

Са. 6. Гљивице сирћетне болести.

Кад се болест већ појавила т. ј. кад је нисмо спречили дозивањем бурета, онда морамо што пре приступити лечењу. То се ради овако: на врањ се метне левак, али пажљиво да цев од левка само пробије беду навалку на површини вина, а да је не раздоби. Цев од левка треба да је што дужа, а што тања. У левак се сипа вино, које полако подиже оздо навалку и истерује је кроз отвор на врању. Да се навалка одвоји од дуга, потребно је при сипању вина у левак свуд око врања лупкати песницом или цепаницом. Кад цвет истерамо из вина, добро је после тога преточити га у сумпорисано бурет, па после тога извршити вештачко бистрење.*

Циклулозит или сирћетна болест појављује се пак на површини вина као сивкаста-навалка, мањко, слузавог изгледа, врло танка и по мало наборита. Вино постепено добија укус и мирис сирћета, јер гљивице помоћу ваздушног кисеоника претварају алкохол из вина прво у сирћетну киселину, а кад сав алкохол претворе у сирће, онда сирће претварају у воду и угљен — диоксид.

Ако је болест узела маха, онда је излечити не можемо, стога морамо штомоћи да се вино што брже укисели и претвори у сирће.

Ако је пак болест у зачетку, онда треба поступити овако: додати вину потребну количину неутралног тартрата калијевог или чистог мермера; за неутралисање 1 hl. циклулоз вина узме се у апотеци 60 гр. тартрата, који се раствори у 1 l. вина

и сипа у буре, мешајући уз то добро. После тога вино се остави неколико дана на миру, па га затим кушамо: ако је још накисело, додати му још тартрата на исти начин. Најмање се употребљава 60, а највише 300 грама тартрата.

Пошто смо ово извршили, добро је вештачки избистрити вино, дадајући му уз то и нешто алкохола.

Како се додавањем тартрата вину, не уништавају гљивице болести, већ само њихов производ, сирће, то се овако излечено вино мора одмах трошити, иначе ће се опет укиселити. Да се то пак спречи, потребно је вино добро засумпорити или га пастеризирати т. ј. у нарочитим апаратима — пастеризаторима — загревати на 70°.*

Бож. Ђ. Ранковић.

БЕЛЕШКЕ:

Поздрав са свечане седнице Подружине Српског Пољопривредног Друштва у Сенти, одржане 12. фебруара 1926. године. —

Господину

ПАЈИТОДОРОВИЋУ,

Председнику Српског Пољопр. Друштва

Сакуљени пољопривредници града Сенте и среза сенчанског приликом свечане предаје од стране Министарства Пољопривреде и Вода Цослатих диплома за најбоље одгајиваче стоке, награђенима на изложби у Сенти дана 31. маја и 1. јуна 1925. год. са искреном љубављу и поштовањем се сећају Вас као председника Српског Пољопривредног Друштва и овом приликом се тојоко захваљују на указаној материјалној и моралној помоћи, приликом приређивања горње изложбе.

У име уједног Одбора.

Секретар:

Ињ-агр В. Тарасов

Председник:

Сава Вујић

Конференција свих секција Пољопривредног Друштва. — У суботу 13. овог месеца одржана је конференција свих секција Српског Пољопривредног Друштва, на којој је претресано питање о начину настављања рада на припремању једног „Пољопривредног Речника“ у издању Српског Пољопривредног Друштва. Конференцији је председавао председник Друштва г. П. Т. Тодоровић, а био је присутан већи број редовних Друштвених чланова. Готово сви присутни узели су учешћа у расправи тога питања и на крају су се сви сагласили да Друштво започети рад на припремању овог речника, под уредиштом г. Милутина Савића, начелника Министарства Народне Привреде у пензији, треба да настави и да за извођење тог посла у овој буџетској години осигура довољно средстава, како због оскудице истих не би посао застајао, као што је то било прошле године. Досадашњем

* Како се то ради, види прошле године „Вангласно“ од Бож. Ђ. Ранковића.

уређивачком одбору стављено је у дужност да изради нацрт и упуство за даљи рад.

Приређивање задружних курсева. — Пошто у Јужној Србији и Црној Гори не постоји скоро никакво зануларство и како је идеја о задружарству у тим крајевима слабо развијена, то је Министарство Пољопривреде и Вода, у жељи да помогне развиће Кредитних Задруга и Задружних Пољопривредних Установа, донело решење да се при Главном Савезу Српских Земљорадничких Задруга у Београду одрже Задружни Пољопривредни Курсеви за младе, а по могућству и учитеље и свештенике из Јужне Србије и Црне Горе.

Детаљан програм рада прописаће Министарство Пољопривреде у споразуму са Главним Савезом. Да би Савез могао да одржи ове курсеве Министарство је одобрило да се изда Савезу 150.000 динара као помоћ.

Прошле године одржан је са успехом овакав курс само за младе из Јужне Србије, који су се вратили својим кућама да раде на оснивању Задруга.

Кредитне Задруге, које се развију у Црној Гори и Јужној Србији, моћи ће временом, када се спроведе потпуна организација Пољопривредног Кредита да се по одредбама закона о Пољ. Кредиту створе у месне задруге, или ће се образовати нове, јер ће се кроз те задруге пољопривредник још успешније помоћи у погледу добијања јефтиног кредита.

Да ли је са гледишта економског боље извозити брашно или пшеницу? — Неоспорно је, да је боље извозити брашно и друге прерађевине, него жито у зрну, у толико пре, што у земљи имамо добро жито са свима dobrim особинама, које се траже за добро брашно: тврдо зрно са доста лепка, као што је банатска и овчеполска пшеница, те се наше брашно радо тржи и у иностранству. Извозом брашна не само да се добија већа вредност, него за извезено жито, већ у земљи од прераде брашна остају одлатици, који служе за сточну храну, а који такође представљају извезену вредност. Дале боље је извозити брашно, него зрно и због тога, што прерада брашна запосљава наше раднике и награде излате за тај посао остају у земљи. За потврду ових завода, нека нам послуже ови подаци о извезеном житу у зрну и извезеном брашну и макарони у 1924. год. и о добијеној вредности за њих.

Тако извезено је у 1924. години пшенице 1.724.013 мет. цен., зашта је добијено 683.579.485 динара.

У истој години извезено је брашно 623.177. мет. цен., зашто је добијено 348.682.132 динара, а извезено је макароне 165 мет. цен., зашта је добијено 231.297 динара.

Ако се узме, да се од 100 кгр. пшенице добије 75 кгр. брашна, онда би се добило од 1.724.013 мет. цен. пшенице, колико је извезено 1924. год.

1.293.009 мет. цен. брашна, зашта би се добило 736.210.534 динара.

Да је дакле извезена количина пшенице прерађена и као брашно извезена, добило би се више 52.631.049 дина., него што је узето за извезену пшеницу. Поред тога још је изгубљено од тријера и мекња 25%^о, што је одбијено од извезене количине жита као разлика, која се показује између пшенице и брашна за извоз.

Кад би се даље извезена количина пшенице, извезла прерађена у макарони и другим производима, онда би се унело у земљу неоспорно много више новца, него што би се добило и од брашна.

Уз све то кад се дода и издата награда радницима за прераду брашна и др., које остаје у земљи, онда је јасно, колико се губи, када се извози зрно у место брашна и других прерађевина.

Из тих разлога треба тежити, да се у нашој земљи развије млинска индустрија што више и да се у место зрна извози брашно и друге прерађевине.

Пољопривредници имали би свакако веће користи, када би своје жито прерађивали у брашно и као брашно продавали у место пшенице. Истина је, да су за то потребни доста скупи млинови са добрим машинама, али се и то са добром вољом постиже, ако се удруже и стварају задружни млинови. Таквих млинова већ има у нашој земљи и они са успехом врше посао на велику корист пољопривредника — задругара.

Б. М. С.

Подаци о хмељу, цени, продаји и др. у Војводини. — Чланак о хмељу у Пољопривредном Календару Српског Пољопривредног Друштва за 1924. год. на стр. 40. је веома радо примљен од наших читаоца и многи се обрађују за савет, траже саднице — резнице од хмеља и разна објашњења, нарочито о цени и продаји хмеља. Ево тих података:

Још пре стотину година је властелинство грофа Котека, у Футогу, у околини Новог Сада, увећало културу хмеља помоћу радника Словака, који су били у овој околини као колонисти, насељеници. У 1860. години су исти Словаки сами отпочели гајење хмеља, на сопственим својим имањима. Дошњи су отпочели гајење хмеља овдашњи Немци. Срби пак нису хтели одати се гајењу хмеља, а и данас мали је број Срба, који се гајењем хмеља занимају.

У нашој проширеној домовини гаји се хмељ још у Мариборској Жупанији и у Срему.

Према статистичким подацима из 1924. год. било је у Краљевини С. Х. С. свега 2227.50 хект. површине земље хмељом посађене, од које површине је било у Војводини (Бачка) 1393.50 хект.

у Мариборској Области 736 — .

у Срему 91 — .

на разним местима 7 — .

Укупно 2227.50 хект.

Товар хмеља, 100 кгр., у 1924. год. је плаћан одмах после бербе 2.800 динара, дошњије 4.200 динара.

7000 динара, што чини просечно 4.660 динара, а за добивених 21.856 твара сувог цвета од хмеља 101.980.096 динара.

У Војводини је у Петровцу централно место за продају хмеља, а и за добивање извештаја по свима питањима око хмеља и то преко *Удружења Војвођанских произвођача хмеља*. Петровац стоји у непосредној вези са хмељарском берзом у Сацу - Чехословачкој, одакле добија свакодневно, телеграфским путем извештај о ценама сувог хмеља. Према извештају из Саца на дан 13. новембра 1925. год. била је тамо цена хмеља за 50 кгр. 4600 до 4800 Чех. Круна, што чини код нас, за 100 кгр. хмеља 17.000 до 19.000 динара. Војвођански хмељ продају Петровчани увек 3000 до 4000 дин. јефтине, тако да је садашња цена 13 — 16000 дин. од 100 кила. У Војводини и у Срему продато је до сад 90 — 95%, а у Словеначкој скоро цела овогодишња берба.

Из наведеног виде наши читаоци кретање, трговину, цену и др. око хмеља у Војводини, а и то, да ниједна од наших културних биљака не даје толико чистог прихода за сада, као хмељ.

Стављано нам је и питање: да ли треба и даље хмељ садити и да ли ће бити цена хмеља стална, као што је сада? На ово питање нико не може одговорити! У случају ако ко од наших читаоца ипак жели још обавештени, односно гајења хмеља, или око набавке садница — резница, нека се непосредно обрати Хмељарском Удружењу за Војводину у Петровцу — Бачка, које радо даје објашњење и др. Тамошњи произвођачи све што су створили у хмељарству, створили су без нарочитих учитеља из хмељарства, без државне помоћи, али данас су они жељни да им се искуси, путујући економи - учитељи - поставе, који би им све могуће новости о гајењу, сушењу хмеља и др. давали, објашњавајући и уводили; они су и жељни, да им *сама Држава уреди узорни хмељар ради поука и ошита свих културних и ошробаних врста хмеља*.

На то имају и права, јер су у 1924. год. привредници Држави хмеља у вредности од 101.980.096 динара. Новац је добивен у инострану доброј мери, без уштраба по производњу људске и сточне хране.

Ант. Мај.

Записник

4. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 28. јануара 1926. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, С. Петровић, Д. Сремић, Б. Бошковић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, С. Раčkовић и Ј. Стојановић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

Прочитани су записници:

54/3. седнице Управног Одбора. — *Одбор усваја прочитани записник;*

55/4. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор прима прочитани записник и усваја предлог бр. 43 и 44.*

II

56) Прочитано је мишљење финансијског Одбора да однос између чиновничких плата и додатака, треба да остане као што је регулисана прошле године. — *Одбор усваја мишљење.*

III

Мишљење Набављачког Одбора:

57) По реферату магационара да су распродати плугови Н. Е. 6. — *Усвојено* је мишљење да их не треба набављати, пошто су такви плугови приспели Друштву на рачун репарација;

58) По реферату магационара да се набаве цакчићи за паковање ситног семена и сумпорног праха. — *Усвојено* је мишљење да се набави 1000 ком. и одлучено: да куповину изврши Набављачки Одбор;

59) По извештају да је приспело и увето у магацин поручено семе. — *Усвојено* је мишљење да продајна цена буде: семену крушака 130, јабука 65, сточне репе 20 дин.

60) По извештају да је испитана кљиваост семена гледича, које је дало врло добре резултате. — *Усвојено* је мишљење да се по ранијој одлуци, узме 800 ктр;

61) По понудама Д. Трукузе за разне справе, К. и Р. Жежека за сјајлице и А. Каповића за сепараторе. — *Усвојено* је мишљење да се одбију.

IV

62) Прочитано је мишљење Изложбеног Одбора да понуду Американ Компани за рекламирање Друштвених изложба треба одбити. — *Одбор усваја мишљење.*

V

Мишљење заст. Инспектора за Подружине:

63) По писму држав. ср. економија из Бачке Тополе да је отпочео са организовањем Пољоприв. Подружнина у своје срезу, али да му је потребан путни трошак од 2750 дин. да још једном обиђе сва места, где Подружине оснива, и одржи још по једну седницу. — *Одлучено* је: да му се изда 2750 дин. на име путних трошкова, кад Подружине оснује и пошто их прегледа Друштвени изасланик. Такође му саопштите, да препоручи учење српског језика овим пољопривредницима, који га не знају и желе да оснују Подружину.

64) По питању плаћања упутничких такса. — *Одлучено*: да заст. Инспектор иде у Министарство Пошта и Телеграфа ради објашњења и обавештења, на ако се не успе да се ослободимо упутничких такса, онда увести чековну радњу.

VI

Саопштења и предлози:

65) Прочитано је писмо, којим Народна Банка извештава да Друштву повишава зајам од 120.000 дин. на 200.000 дин. — *Одбор* прима знању с тим да се разлика изузме, кад буде потребна.

66) Прочитана су одговори Мин. Пољопривреде и Вода да по извештају Мин. Финансија нема законске могућности, да се Друштву ослободи плаћања царине на плави камен и прскалице. — *Одбор* примз знању, с тим да се учини корак за ослобођење преко Министарства Трговине и Индустије.

67) Прочитано је писмо Министарства Трговине и Индустије, којим моли за услугу са једним локалом ради смештања изложбених предмета за Филадельфију. — *Одлучено*: да Друштву жали што не може изаћи на сусрет, јер и само оскудева у локалима.

68) Прочитано је писмо Суда Општине Београдске да ће по спору Друштва са Државом због убаштинења,

изаћи на лице места 4. фебруара комисија, ради увиђања.
— Одбор прима знању с тим да се о овоме извести Друштвени адвокат.
Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Сточари!

Ваша скупоцена стока тине од метиљастих, спасите је, док се спасти може. Против метиља је најсигурнији лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20 кгр. живе тежине	2 гр. Дистола
од 20—30	4 . . . . .
„ 30—45	6 . . . . .
„ 45—60	8 . . . . .

За Говеда и биволе:

Од 80 — 120 кгр. живе тежине	12 гр. Дистола	кутија	В.
„ 120—170	18	„	С.
„ 170—220	24	„	Д.
„ 220—270	30	„	Е.
„ 270—320	36	„	Ф.
„ 320—370	42	„	Г.
„ 370—420	48	„	Н.
„ 420—470	54	„	И.
„ 470—520	60	„	К.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“ — Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрешеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогерима. Јама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—13

Бачком Пољопривредном Удружењу у Сомбору потребан је чиновник за привременог секретара, тражи се стручна спрема и знање 3 језика (српски, мађарски и немачки).

Може са знаком плате и са преписима докумената (који се неће вратити) имају се до 7. марта т. г. одаслати Управи Удружења.

1—1

Председништво.

Чувене и најбоље прскалице

„КАРЛ ПЛАЦ“

Лудвигсхафен на Рајни, НЕМАЧКА одликоване највећом наградом „ГРАНД ПРИХ“ могу се добити и закључити код генералног заступништва

КУЗМАНА С. НИКОЛИЋА И КОМП.

БЕОГРАД

Телефон: 7-58 и 38-56

Телеграм адреса: ПЛУТ

1—1

ПРАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЧЊАКА ПРИЗНАТЕ
КАО НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, Београд,
и у свима већим гвожђарским трговинама.

Главно Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЛЛОВИЋА
гвожђара — Београд. 8—3

КУЗМАН С. НИКОЛИЋ И КОМП.

Генерални заступник фабрике плугова БРАЋЕ ЕБЕРХАРДТ из Улама на Дунаву (Немачка), Београд — Сава и Босанска 43. Телефон 758. и телеграм адреса „ПЛУТ“.

СКРЕЂЕ ПАЖЉУ

трговцима, земљорадничким задругама и пољопривредницима, да при куповини плугова обратите велику пажњу на то, **ДА САМО ЕБЕРХАРДТОВА ФАБРИКА** има судски протоколисан фабрички жиг ДИВЉИ ВЕПАР, као што горња слика показује и да је такав жиг утиснут на сваком плугу, који носи назив ЈОТА, ПАНДУР, СЕРВУС, КОМЕТ и т. д., који су већ познати и признати, као и сваки раоник резерви и да ни једна фабрика нема права, да се ма и сличним жигом служи.

Три фабрике са њиховим прозивцима у Србији већ су узети пред судску кривичну и материјалну одговорност за имитацију ЕБЕРХАРДТОВИХ плугова и фалсификарања фабричног жига ДИВЉИ ВЕПАР. 1—1

ЗА БОДЉИКАВУ ЖИЦУ

Примаћемо поручбине до краја овог месеца.
Цена је 8.50 од 1 килограма (око 7½ мет.) франко наш магацин.
Узеће се у обзир само оне поручбине, за које се пошаље новац у напред.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО — БЕОГРАД.

Немањина улица бр. 11.

1—2

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
узују се

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:

НА ГОДИНУ 20 ДИН.

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину лова 45 дин.

Претплата примљује и све поште

Људи и војници добијају лист у пола цене.

Све писма, које Друштво шаље својим По-
дружњацима и припадницима, и обрнуто,
одобро су заштићени поштом, тако да
распоред Министарства Поште и Телеграфа
№ 1730 од 17.-III-1924. год.

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Приказани рукописи се не враћају.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Претплата се полаже уједанпут
за цео годину.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Рашковић

Број 9.

БЕОГРАД, 28. ФЕБРУАРА 1926. ГОД.

Година LIII

ВЕРМОРЕЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ поручене су. Ко жели да прскалицу добије, нека се одмах обрати Друштву и пошаље 300 динара аконто, по команди. То важи и за Подружине и за појединце, пошто је Друштво платило прскалице унапред.

Разашивање прскалица биће у месецу марту 1926. год. уз доплату разлике вредности и по реду пријаве.

За већу пропаганду домаћег конзервисања воћа и поврћа

Српско Пољопривредно Друштво већ неколико година спроводи путем практичних курсева и предавања пропаганду за ширу примену новјих метода за домаће конзервисање воћа и поврћа, а у циљу да се не само боље искористи сувишак воћа и поврћа преко лета, него и да се припреми и разноврснија храна преко зиме. Тај рад Друштва има несумњивог успеха, али је ипак желети да се у том правцу поради више, него што се досада урадило. Не треба чекати све од Друштва, јер и његове подружине, његови многобројни чланови треба да у том погледу покажу више предузимљивости и да сами или уз помоћ Друштва прихвате начине домаћег конзервисања, које Друштво проплагаира и да их и даље шире.

Данас се сви трудимо и настојимо, да наш народ буде просвећенији и културнији, те да би у том погледу дошао више пре на висину оног нивоа, на коме се налазе други напреднији народи у свету. Међутим у колико човек постаје културнији и напреднији, у толико и његове потребе у опште постају и разноврсније и многобројније. Па те потребе огледају се и у начину живота и у начину исхране и у јелу. Просвећенији и културнији човек осећа потребу за разноврснијим јелима и не може да се задовољи оном изреком „од чега сит, од тога и дебео“, која је израка мање просвећених и у култури јаче заосталих људи.

Разноврсност у исхрани човека корисна је још и из хигијенских разлога, па је и сами лекари пре-

поручују. Једнострана исхрана може по који пут бити и узрок разним болестима или бар извесним поремећајима у варењу, док се међутим разноврснијом исхраном осигурава не само боље варење, него и боље искоришћавање хране.

Најзад спремањем зимнице од разног воћа и поврћа, у домаћем газдинству, остварује се знатна уштеда у трошковима за исхрану, јер су намприлике од воћа и поврћа, кад се преко зиме куњују, врло скупе; а с друге опет стране помаже се тим путем већа потрошња воћа и поврћа, а ову треба у интересу веће и боље производње што више потстицати.

И културни и хигијенски разлози дакле говоре да конзервисању воћа и поврћа, а нарочито домаћем конзервисању треба поклонити много више пажње, него што се то досада чинило.

Као један леп пример шта се у погледу ширења метода за домаће конзервисање воћа и поврћа може учинити показује нам клуб за конзервисање воћа и поврћа у Јагодини, једна женска установа, која је основана у 1921. год. иницијативно г. М. Милорадовића, пређашњег управника лозног расадника у Јагодини и редовног члана С. П. Друштва.

Тај клуб, који броји преко 50 ревносних чланова, приредио је у претпрошлој години једну велику изложбу конзервисаног воћа и поврћа, која је оставила на посетиоцима врло дубок утисак и о којој се у јавности тако много и тако похвално говорило.

У прошлој години тај је клуб природно и другу своју изложбу, истина мало скромнијег размера него што је била прва, али чији су изложени производи у погледу вештине припреме, укуса и квалитета могли да стану раме уз раме са сличним производима на највећим светским изложбама те врсте.

Потписати се изненадио, кад је сазнао, да време посете те изложбе, да ретко која чланица није спремила прошле јесени до 50 тегла разног воћа и поврћа за своје домаће потребе и да има чланица, које су израдиле и преко 100 тегла.

По податцима, које је доставио потписатом г. Милорадовић, од оснивања поменутог клуба продато је у Јагодини посредством тога клуба:

У 1921. год.	150 ком. тегли
" 1922. "	400 " "
" 1923. "	1.200 " "
" 1924. "	2.100 " "
" 1925. "	2.500 " "

Месед јавне пропаганде коју води клуб за конзервисање воћа и поврћа, у Јагодини сада има две радње које се баве продајом тегла, а чега радње није било.

Клуб се стара утакмицама, које приређује не само да поттакне своје чланице у бољем и завршенијем раду, него још и да јаче заинтересује и мештане а и друга лица са стране, да се и она подухвате сличних организација. Он то не само тежи да постигне изложбама производа својих чланица него и многобројним практичним предавањима, која са демонстрацијама приређује.

И клуб је имао успеха у томе, јер су неколико оближњих вароши тражице, да их он упуту, те да и оне организују такве установе.

И ако је клуб за конзервисање воћа и поврћа установа састављена од жена, ипак она као таква може, а и треба да уђе у састав Српског Пољопривредног Друштва, као једна женска пољопривредна подружница.

Њега треба да прихвати Српско Пољопривредно

Друштво, да га помаже да изврши путем практичних предавања организацију сличних установа у неколико оближњих вароши, које их траже и да се преко тих организација у варошима шири постепено и даља организација и пропаганда ка селима. Јер у колико се такве женске подружнице, којима би задатак био конзервисање воћа и поврћа у вели са још другим задацима, који се тичу дома и породице, буду у већој мери ширљиве у варошима, у толико ће се воће и поврће више тражити, па разуме се и боље продавати, те ће од тога и сељак, произвођач имати веће користи.

У садашње време када се пољопривредни производи тешко уновчавају, јер се све воћа и већа и отежица и утакмица појављује на страним тржиштима, мора се тежити и за тим да се потрошња тих производа и у земљи повсћава.

У колико се буде више ширила пропаганда за домаће конзервисање воћа и поврћа, како у граду тако и на селу, у толико ће се и потрошња ових пољопривредних производа повећавати, а с тим и тешкоће у њиховом уновчавању олакшавати.

Ето зашто и Српско Пољопривредно Друштво и подружнице и сви пријатељи пољске привреде и пољопривредника треба живо да настану и да шире практичне методе за конзервисање воћа и поврћа у народу.

Д-р В. Стојковић

ПОДЛИСТАК

ВИНАРСКА И МЛЕКАРСКА ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА У ЧАЧКУ

(Свршетак)

Да би се и на овом пољу постигао успех и наредни Чачак добио још једну културну установу више, основана је у 1924. години „Чачанска Млекарска Земљорадничка Задруга.“ Она је 25. маја 1924. год. почела активно да ради т. ј. да прима и прерађује млеко од прва својих задругара и својим производима снабдева Чачак, а слава их је и на друге пијавце, од којих највише у Врњачку Бању.

Наша народна изрека „Сваки је почетак тежак“ може се применити и на нашу млекарску задругу. Несрећно припаљена баш од оних од којих је требало да буде најскупљије припаљена; мало тромо, мало певичшто и небржљиво кретање у раду свих и с, што смо на њеном развијању и унапређењу радити и сарађивати, а готово највише недостатак у материјалним средствима за обртни капитал, за изградњу зграда и друге потребе, — учинили су те је Задруга за ове две непуне године пролазила кроз разне промисне и тешке прилике.

Благодарни Богу и људима из Министарства Пољопривреде, који су и главни иницијатори за оснивање једне модерне млекарне у старим границама Србије и изабрали за њу као најпогодније место баш Чачак, добијена је и обећана оближња помоћ за изградњу ове установе, која ће потом

ству нашем доносити огромне користи, које ми још нисмо у стању да оценимо.

Поред тога Суд и Одбор оштинске чачанске правилно је оценио оснивање млекарске задруге у Чачку као културну тековину и добит, па је на најлепшем месту бесплатно уступио земљиште за подизање модерне млекарне.

Хвала им!

Задруга је саградила до сада и под кров ставила једну од најсепших зграда у Чачку за свој млекарник, набијала најмодернију парну машинерију за прераду млека у најбоље производе, која ће у новој згради бити монтирана и отпочети рад свакојако још у току наредног пролећа.

Поред свега изложеног млекарске ће задруга допети неоцениво велике користи у погледу поправке говедарства у нашој околини, те је и са те стране треба сматрати као неопходну потребу.

Задруга је под управом наших оловрбаних и честитих народних пријатеља и добрих радника, те се са потпуним правом надамо њеном позитивном успеху и препоручујемо је свима пољопривредницима наше околине и молимо их, да се у њиховом интересу, у исту за чланове упишу.

Спас земљорадника лежи у земљорадничком Задругарству, те сви који мисле на културно подизање и материјално побољшање нашега пољопривредника — сељака, треба на њему својски и аредано да раде, а државни економци, учитељи и свештеници треба да буду у арвим редовима, као арви, непосредни учитељи народа, у чијој средини живе и делају.

Бор. Љ. Нешћћ.

Упутство за гајење памука.

Памук се гајио у Далмацији пре 40—70 година у многим пределима, и то према свим веродостојним изворима, са потпуним успехом.

Особито се гајио на отоку Силби, још у млетачко доба, крај Нина, а затим и на фратарском поседу у Земунику у околици Задарској, на острву Брачу, Вису, у јужној Далмацији у општини Будви и т. д.

Поднебље. За развитак биљке памука нужно је, да топлина ваздуха и земље барем 6 месеци остане непрекидно доста висока (за све време вегетације 18°-23° Celsius), да буде што више сунчане светлости, а у колико могуће, опћенито влажно пролеће, мање влаге летње, а топла и сува јесен.

Припрема земље. Памук се може гајити успешно само на прилично равним земљиштима, која су доста заштићена од оштрих и јаких ветрова. *Земља мора да буде дубока, плодна, а лака никако тешка.* Трајно мочварна земљишта нису подесна. Да би се у случају потребе уметно заливање могло лако обављати, препоручује се, да буде земљиште у близини чатрње, ловке, јаруге и т. д. Понајпре треба добро изорати, односно изрилати земљу од 40—60 сантиметара дубине, затим изравнати и добро прекопати или подрвати, тако да не остане ништа у грудвама.

Ђубрење (гнојење). Земља се ђубри пре сејања стајским или уметним гнојем, но свакако боље стајским, а то не дубље од 10 сантиметара. Од уметног гноја употребљавају се само *фосфорна хранива*, и то у облику *сулфурфосфата* и *шомасове Шроске*, у количини од 5 квинтала по хектару. Осим реченог гноја може се са успехом употребити такођер мешавина (компост) као коштано брашно, *сухи рибљи одвадци*, сушањ, блато и т. д.

Сејање. Опћенито се узима семе здраво, једро и велико; лака, празна или смежурана зрна треба што боље одвојити. Непосредно пре сејања мора семе престаяти један дан у млакој води, где се семе међу рукама мало истрља у сврху, да упије што више воде. Свако семе, које после једног дана плива на површини, треба отстранити. Добро семе узима се затим из воде те се, још мокро, натаре, разастре и после са пепелом или гипсом, а након тога осуши и посеје.

Сејање се обавља у јама, а ставља се руком 5—10 зрна у сваку јаму, у дубини од 5—8 см. (У априлу).

Семе се покрије утанко са ситном лаганом земљом, и то на начин да касније, кад избије клица, можемо изравнати сваку јаму; јер овако посејане биљке подносе лакше сушу. Јаме се праве у редове, тако, да ред од реда буде удаљен *један метар*, а јама од јама унакрст у удаљености од 40 сантимет. Клицјање траје 7—10 дана и могуће је уз *сталну*

температуру од најмање 15° С.; према томе не сме се почети сејањем, ако је земља хладна.

Чим из семена биљке проклијају и добију три листића, започне се првим проређивањем: одстране се све биљке најслабије развијене, а истодобно се сва земља по други пут прекопца. Након 10—15 дана поновно се обави проређивање на начин, да у свакој јами остане само једна биљка, а то је и јача и најразвијенија.

Проређивање се спроводи резањем, а нипошто чувањем или гулењем, а то с разлога, да се не оштете жиле зрелијих здравих биљака.

Сејање у расаднику. Уместо, да се семе посеје на своје стално место, може се сејати и у расаднику, у топику или кући (у кухињи) и сандуџићима, или лонцима, а то у циљу да се касније биљке посаде на одрђеном или земљиште. — Овим начином постиже се то, да се могу много раније, наиме када температура земље или ваздуха још не би допустила сетву у пољу, имати добро развијене биљке, које се онда, кад је топлије, усаде, искористив тиме истодобно што боље и пролетње кише. Употреба расадника пружа такођер и могућност, да се још пре сађења на стално место изаберу само најјаче и најразвијеније биљке, те бива сувишно свако даље проређивање слабијих биљака. Након пресађивања из расадника даља нега биљака једнака је као код непосредног сејања у поље: окопава се земља према потреби редовно плитко ради уништења корова. Загртање памука не сме се обављати.

Опћенито обрађивање земље понавља се све до цветања, које почиње од прилике после 100 дана од сетве; од тог времена, па се до жетве, ије потребно никакво обрађивање земље.

Да се биљке памука добро развију, нужно је да за прва 4 месеца падну честе, али краткотрајне кише; у колико тих нема, треба вештачки заливати (натапати), а то је месечно по један или два пута, све до конца јула.

Жетва. Од развитака до зрелости плода потребно је 1 до 2 месеца. Почиње се са жетвом, чим се појави довољна количина раствореног плода, на којем се већ види бели суви памук, а пошто зрелост не бива истодобна, жетва се обавља у више махова. При жетви мора се пазити добро, да се незрели плодови не беру, као и то да се биљка не оштети, док има још назрелог плода.

Након жетве одстране се или боље попали памучно стрњиште, те се може на истом месту припремити и уредити земљиште за поновно гајење памука.

Памук је једногодишња биљка и подноси гонидбу за више година на истом тлу.

А. Газари,
Директор Огледале и Контроле Станице
у Слату.

ЗАШТИТА ВИНОГРАДА ОД МРАЗА И СЛАНЕ.

Виногради могу бити мање или више оштећени од *јесењих, зимских и пролетњих мразева и слане.*

Јесење слане су ретко опасне, пошто су штетне само за винограде подигнуте у северним крајевима, где се берба грожда мора вршити доцкан. У овом случају још непотпуно сазрело грождје страда од мрза, чим то мота падне на — 5° и тако се одржи два до три дана. Смирнуто грождје збрчка се, измени боју и укус. Оно се одмах мора обратити и употребити за справљање белог вина, пошто се од таквог грожда не може добити добро црно вино, јер су му састојци боје уништени. Јесење слане, када их буде, могу оштетити и лозу, нарочито онда, када она није потпуно зрела, што се дешава у годинама, када је виноград страдао од криптогамских (гливичних) болести (пероспоре, оидијума и др.) На овај начин оштећени виноград, до извесне мере, може се поправити ђубрењем фосфатним ђубретом у јаккој количини.

Иначе, у местима и пределима, где су ч. стејесење слане, винограде ваља садити са сортама лозе, које рано стасављу за бербу.

Зимски мразеви опасни су за винову лозу тек онда, када топлиота спадне испод — 15° и то нарочито, ако је виноград подигнут на влажном земљишту.

Ткања промрзле лозе су мрке боје, пунољци су као спрени и њихова унутрашњост је црна. Ако су на чокогу мразом оштећени *кондир* и *резници*, онда је и берба грожда за ту годину, такође, јако оштећена, а понекад и сасвим уништена. А ако је и глава чокага-крља страдала од мрза у јачој мери, онда се део чоког може потпуно осушити. У таквом случају једини је још начин помоћи у томе: да се осушена крља одсече и изврши калемљење на подлози, која из земље потера младаре.

Због могућих опасних зимских мразева, врши се код нас *одртање винограда*, при чему се вази, да цела крља (глава чокотова), као и кондир, и резници, у висини за 3—4 пунољка почев од крље, буду земљом покривени.

Пролетње слане су за винограде најопасније, јер су и најчешће. Од њих може пострадати лоза још и у почетку вегетације, док се пунољци нису ни развили, а и доцније у месецу априлу и мају, када се после кише и влажног времена изведри, заладни и падне слана. Највећа штета од ових слана је онда, када је после њих ведро време и када први сунчани зраци падну на промрзле делове лозе. Јер, ако је после пале слане облачно време и ако се крављење врши постепено, онда је штета мања или никаква. Према томе, за лозу није толико опасна слана, колико је опасно *нагло* одмржњавање.

Заштита винове лозе од слане и мрза.

За заштиту винограда од слане, односно за сузбијање њенога дејства, можемо се помоћи на ове начине:

1) *Садити винограде на косама и брежуљцима*, а никако их не подизати по равницама и долинама. Ово стога, што су виноградске косе и брежуљци више изложени ветровима и мање подложни слани.

2) За подизање винограда на местима, где често падају слане, превентивно узимати сорте лозе, *чији се пунољци доцкан развијају* и које сорте лозе дају мале бербе грожда, чак и онда, када су страдале од пролетњих слана.

3) *Резидбу винограда доцније вршити*. У овом случају непотребни делови лозе очисте-орежу се још у јесен, а потпуна, коначна резидба лозе изврши се у пролеће, *када се пунољци на врховима остављених зрелих ластара почну развијати*. На тај начин успори се за десетак дана развијање доњих пунољака, који при резидби остану на кондирима и резницима; јер ретко се дешава, да се и доњи пунољци почну развијати у исто време, када се почну развијати и остали пунољци.

4) *При резидби, оставити на чокоту усправно један добар зрео ластар (вињагу)*. Вршни пунољци усправно остављеног ластара, пошто су удаљени од земље, мање су изложени опасности од слане од оних пунољака, који су на чокоту ближе земљи. Ако виноград страда од слане, тај се ластар *као лук* повие и чоког ће ипак донети доста грожда; ако не буде слане, онда се тај ластар просто одсече и као неготребан уклони.

5) *Премазати кондире, резнике и њихове пунољке* са раствором сулфата гвожђа (зелене галије) начињеним од 40 килограма зелене галије на 100 литара *топле* воде (да би се раствор брже начињо) или са раствором, начињеним од 10 литара сумпорне киселине (витриола) и 100 литара воде.

Премазивање вршити, колико је могућно доцније, управо у времену када пунољци почну пушити или непосредно пред тај тренутак. Ово премазивање у стању је: да задржи кретање сокова за 8 до 10 дана.

6) *У времену адања слане, и ако је виноград одрзнут и окопан, поравниши земљу и по могућству бречи је ваљком*. Запажено је да више пада слана на земљиштима свеже прекопаном и пораваном, него на онима, која нису копана или орана.

7) *Вршиши засипање младих пунољака у времену развијања мешавином од сумпорног праха и пелела* и то: просејаног пелела два дела и сумпора један део. Запрашивати обилно и више пута, према томе како се пунољци развијају и листићи појављују, као и како ветрови владају.

Ово би се нарочито могло препоручити за лозе по баштама, којих обично има врло мало, а код којих би се запрашивање могло успешно изводити.

8) *Употреба дима*. Зна се да слане не падају, ако је небо покривено облацима, пошто облаци чине

заклон и смањују губитак земљине топлоте зрачењем.

Виноградар може донекле димљењем, да створи вештачке облаке, који би му виноград сачували од слане, на тај начин: што ће на више места по винограду наместити и у згодном моменту упалити гомиле начињене од суве лозе, траве, сламе и других отпака, које гомиле треба још да су посуте и катраном.

Ради извођења овога посла врло је важно знати: *у коме се тренутку ствара слана и црвена шоме кад ваља палити намењене гомиле?*

Пре свега мора се напоменути, да се земља све више расхлађује за време ноћи и да је најнижа топлота достигнута одмах по изласку сунца.

Из ове чињенице, да је најнижа топлота у тренутку кад излази сунце, не излази да се слана не ствара раније. Јер, ако је на пример топлота у времену изласка сунца — 2°, то не смета ништа да је један час раније могла бити — 1°, односно 0° два часа раније.

Као што се види, слана се може стварати не само непосредно по изласку сунца, када је топлота најнижа, *већ и раније.*

Према томе, *важне треба палити и дим стварати, чим термометар, који је намењен на 20 сантиметара над земљом* спадне на + 2°. А ватре одржавати и дим стварати све дотле, докле год је топлота на термометру испод нуле, па чак и после тога времена, ако постоји бојазан од наглог и брзог олажњавања, због појаве сунчаних зракова.

Свуда околу винограда треба наместити гомиле за стварање дима, најбоље у размаку од 15 метара по једну. У унутрашњости винограда распоредити их у редовима на сваких 50 до 100 метара по једну, што зависи од њихове величине. Али поред овога, ове гомиле треба да су чешиће на оној страни винограда, са које обично дува ветар.

Утврђено је, да палење овах ватра и стварање дима успешно дејствује увек, кад топлота не спада даље од 3—4° испод нуле.

Најзд, поједино кокоше, нарочито оно од бољих стоних сорага грожда, може бити заштићено од слане асурама, сламом и другим покривачима.

Ник. Ж. Петровић.

ИЗ ЦВЕЋАРСТВА

О ГАЈЕЊУ ПИТОМИХ РУЖА

Код нас се гаји ружа углавном ради личног задвољства, као украсно стабло или дбул, док међутим у другим странам земљама из њених цветних листића нарочитих сората, справљају се разни и скупоцени мириси.

Да се она што боље одгаји, треба обратити нарочиту пажњу на ове чињенице:

Положај и избор земљишта. — Руже, а нарочито окалењене питоме, најбоље успевају на јужном и југо-источном положају, који треба да је отворен, али не изложен непосредно јаким хладним ветровима, нити јакој сунчајној светлости. Исто тако, не треба да је закопао од дрвећа, зграда и др.

На подесном месту сунчани зраци лако продиру, те се њени цветови постепено развијају. Ако је јако изложена сунцу, онда се они брзо развију, отпадају и мање трају. Што се тиче земље, најбоља је кречна иловача. Тешка, влажна и глиновита земља није подесна за њено повољно успевање.

Сађење. — Садити се с јесени месеца октобра и новембра, а с пролећа од половине месеца фебруара па све до кретања сокова. Рупе-јаме копају се у дубини 50 — 60 см, а ако се желе садити за већу производњу, онда се одређено земљиште предходно изриголује и том приликом наћубри стајским, згорелим ћубретом у дељини за 15 — 20 см. Ово се чини на пола године пре сађења. За брже и боље успевање, треба их по сађењу наћубрити сваки квадратни метар са 0.5 кграма загашеног креча.

У опште узевши, руже се саде толико дубоко, колико су пре тога биле у земљи. Ниско окалењене руже (при кореновом врату) саде се за 3—5 см. дубље. Пре сађења скрате се жиле оштрим ножем, а старе ране поранањају и замоче у воду у којој је размучена говења балега и иловача. При сађењу жиле се пажљиво наместе и разреде, сипа између њих ситно истрошена земља и пажљиво руком утапка, да не би остале шуљине. Пошто се покрију тањим слојем земље, могу се наћубрити згорелим коњским ћубретом или мешанцем тако да не дође одмах на жиле. Затим се рупа испуни избаченом земљом, добро нагази и када се сасвим испуни, начини околу ње чинија-здела и добро водом залије. По сађењу покрије се земља околоруже тањим слојем полузгорелиг стајског ћубрета, са више кратке сламе.

Код јесењег сађења остане се ластари на круни што дужи, а код пролетњег што краћи и скрате на три пулољка. Преко лета за време жеге, треба их што чешиће водом заливати.

При сађењу ружа са високим стаблом побије се колац-тачка и уз њега привеже стабло са рафијоликом на неколико места.

Ћубрење. — Да руже добро напредују и обилно и лепог цвета довосе, треба их ћубрити. Сваке године по сађењу с јесени, ћубре се згорелим стајским ћубретом или мешанцем. Ако су посађене на тешким земљама, онда се ћубре и са загашеним кречом. Преко лета ћубре се са разблаженом питавином-осоком у води (1/3 осоке и 2/3 воде). За разблаживање најбоља је кишиња или устојала бунарска вода. Боље је са разблаженом осоком ћубрити чешиће (2—3 пута недељно) и то не непосредно на жиле, већ ископати мање рупе у дубини до 35 м.м. и у њих сипати.

Кресање. — Да би се стабло и круна оснажили, подмладили, век продужио, добило више и боље цвета, образовао жељени облик круне, — потребно је кресање. Све сорте ружа не крешу се подједнако и у једно исто доба. Сорте које преко лета само једанпут цветају, чије се цветне гранчице налазе на прошлогодишњим гранама, крешу се по цветању и то с јесени, остављајући само по 2 пупољка. Сорте које више пута преко године цветају, могу се кресати од позне јесени па све до пролећа, док не почне кретање сока.

У опште узевши према досадашњим стеченим практичним искуствима, кресање се може вршити на ова три начина: са дугачким, средњим и кратким резом. (Сл. 7).

Сл. 7. Кресање. а) кратак, б) средњи и в) дугачки рез.

Сл. 8. Дугачки рез.

1) **Са дугачким резом.** (Сл. 8). — Употребљава се код сората најбујнијег пораста, а састоји се у томе, да се на ластарима оставе 10—15 пупољка. На њима се јавља обилно цвета, али идуће године цветност се умањује. Ако би се он сваке године поновио, онда би се горњи део круне снажно развио и при дру би остала празна места, без нових младих латораста.

2) **Са средњим резом.** (Сл. 9). — Када се на ластарима остави 5—10 пупољка. Примењује се код сората осредње бујности. Даје обилно цвета и добар облик круне.

3) **Са кратким резом.** (Сл. 10). — Употребљава се код сората слабијег пораста, а највише код „месечарки“, на чијим се ластарима оставе само 2—3 пупољка. Он се сваке године не понавља, да не би младари, који снажно избијају, брзо закржљавили. Најбоље је, ако се једне године ластари крешу краће, а друге године дуже, да би се круна уравнотежила.

Кресање се врши с пролећа, лети и с јесени. С пролећа се крешу осредње гране, а лети укла-

њају ластари, који нису цветни, слабо развијени, густе и ако стоје на неподесним местима. С јесени се крешу обично оне сорте, које обилују са сувишним цветовима.

Размножава се из семена, резницама, изданцима и калемљењем. Код наџ за калемљење узима се за подлогу дивља ружа, произведена из изданака.

Сл. 9. Осредњи рез.

Сл. 10. Кратак рез.

За калемљење најбољи је начин очевем — на пупољак-оци, месеца маја и јуна и од почетка августа па до половине септембра.

Ружа се може гајити и облику цбуна, са високим и полувисоким стаблом, окалемљена при кореновом врату или на ком другом месту стабла, што зависи од саме врсте и сорте, која се жели гајити.

П. С. Петковић

БЕЛЕШКЕ

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 1. до 31. јануара 1926.—*Опште стање* засејаних озимих усева у опште је добро. Доцније засејане озиме стрнице (Шумадијска Област), страдале су услед мразева, којих је било доста у месецу јануару.

Атмосферске промене. У месецу јануару било је свуда доста влаге. У севернијим областима било је снега преко целог месеца, у јужнијим више средњом месеца, дочим је пред крај месеца наступило лепо време. Услед многе кише и снега, који је падао током месеца, усеви су местимично под водом и прети опасност, да не потруну, (Подунавска, Ваљевска, Зетска и Мостарска Област).

Пољски радови. Пошто време у месецу јануару није било повољно за обављање већих радова у пољу, обављали су се већином радови у кући и воћњацима око куће. Пред крај месеца било је време

лепше и рад у пољу одпочео је са изважењем ђубрета и копањем одводних канала за воду. Осим тога у колико је време дозвољавало, одпочело се са обрађивањем и риголањем винограда.

Радови у воћкама кретали су се већином око чишћења воћа од гусеница и маховине. У Сплитској Области је почетком овог месеца довршена берба маслина, чији принос ове године није повољан; у целој Области добило се 11. 300 хл. маслиновог уља.

Од штеточина виша се местимично крвава вап (општа појава). У неким крајевима (Сплитска Област) појавила се пшенична мушица и начинила је знатне штете на раније засејаној пшеници. У Мостарској Области почињава знатне штете на виновој лози са домаћом подлогом, филоксера.

Свање стоке је повољно. Хране има довољно. Од заразних болести појављује се местимично свињска куга (Љубљанска, Сплитска, Брегалничка, Врањска, Тузланска и Дубровачка), овчје богиње (Брегалничка и Подунavsка), антракс, митљ код оваца (Нишка, Ужичка и Врањска) и колера код живине (Сплитска).

Из Оделења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К. Бр. 5778/III од 10. II. 1926.

Маховина на воћкама. — Маховина смета воћкама у напредовању и доношењу лепих плодова, па зато је треба уништавати.

Уништавање маховине може се вршити на разне начине, од којих се овде наводе два.

1. Направити што гушћу смесу гашеног креча и растворене галице и са овом добро намазати места маховином нападнута, од чега ће маховина угинути и отпасти.

2. Направити цеђ од пепела, као што га праве жене за прање веша, па на сваких 10 литара цеђа додати 250 гр. карболне киселине, коју купити у апотеци. Све ово добро прокувати, па затим, пошто се охлади, гужвом од ситног и меканог сена, натрљати сва заражена места.

Маховина ће угинути и дрво ће се исте ослободити.

Како није искључена могућност, да се маховина опет појави, то лечење треба поновити, и то што пре, то боље. М. М. Ђ.

Болесна живина. — Болесна живина често се измечи хранењем пшеницом напољеном у креолину (купити у апотеци), а здрава се грла после јела поменутих пшенице не разболевају или се ређе разболевају.

На 1 кгр. пшенице додати 2—3 кафене кашике креолина, добро измешати и дати живини да једе.

Живина овако спремљену пшеницу, због мириса, верадо једе, али ако јој се друга храна не даје, мораће је јести. М. М. Ђ.

„Пољопривредни Гласник“. — Изашао је из штампе најновији, 4. број овог пољопривредног часописа, као и увек са пробраном садржином, која је од интереса за све пољопривреднике.

„Пољопривредни Гласник“ је већ у петој години излажења и стиче све већи круг читаоца. Излази два пута месечно. Преплата за друштва, општине и читаонице за целу годину 160 динара, за остале 130 динара. Уредништво: Нови Сад, Жељезничка улица бр. 20.

Записник

5. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 3. фебруара 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г.: Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Д. Сремич, Б. Станисављевић, Б. Равковић, С. Ратковић, Ј. Стојановић, Н. Петровић и С. Партовић.

Председава Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамјановић.

I

Почитани су записници:

69)4. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

70)5. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

II

Мишљења Финансијског Одбора:

71) Прочитано је стање кесе на дан 1. ов. мца, које показује:

примање динара	1,659,056.88
издавање „	140,676.94
остатак „	1,518,379.94
депозити „	317,848.89
Готовина „	1,836,228.83

Одбор прима прочитано стање.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

72) По понуди Глише Јосиповића за бодљикаву жицу, *Усвојено* је мишљење: да се расписом понуди бодљикава жица Подружницама и лозним и воћним расадницама, по 8.50 дин. кгр., а такође да се објави преко Техака.

73) По понуди творнице цианамиди из Руше, *Усвојено* је мишљење, да се понуди у комисион Подружницама;

74) По понудама Банат. Савеза Срп. Земљ. Задруга за дрвље и Блаша и Кош. за калемарске ножеве, *Усвојено* је мишљење да се одбију.

IV

75) По прочитању наредбе Управе за Ратну Штету, да се изврши обрачун за примане репарација, — *Одлучено*: да предлохом прелазедају присиле плугове Одбор за пријем материјала и Набављачки, па кад се донесе одлука о овим плуговима, онда секретар да изврши обрачун, по равнијем овлашћењу.

V

Саопштења и предлози:

76) По молби читаонице из Блата у ср. Нишавском да јој се да помоћ у књигама, — *Одлучено* да се извести да јој се поклон не може дати, пошто су Друштвена издања јевтина и може да их купи.

77) По писму Београдске Железничке Царинарице да покљана Друштву један сандук нафталина од 15 кгр. — *Одлучено*: да се поклон прима и колегијуму поклови по један Календар.

78) По прочитању писма Л. Арија да је заиста уступно продају Верморелових прскалица фирм „Барзел“, али само за ову годину. — *Одлучено:* да му се напише протест за такав поступак, а уједно да се о овоме извести и Верморел.

79) По прочитању писма Мин. Пољоприв. и Вода да је г. Министар одобрио чиновницима који су чланови Управе да могу једанпут недељно излазити из канцеларије у 5 час. и долазити на седницу. — *Одбор* прима знању са захвалношћу.

80) По реферату магационера да за корицење има Тежака из 1922. г. 70 комплекта, из 1924. г. 220 комплекта и из 1925. г. 500 комплекта. — *Одлучено:* да се укориче: из 1922. г. сви комплекти, а из осталих година по 100 комплекта.

81) По реферату магационера да за експедицију 2 кгр. лудерке на поклон Ивању Милићу из Н. Селана треба платити око 78 дина. поштарине. — *Одлучено:* да се поштарина плати.

82) По реферату секретара да су у прошлој години добијале Тежак бесплатно Књижице Јака Пољоприв. Школа. — *Одлучено:* да им шаље и ове године бесплатно.

83) По реферату секретара да ће се по стечају Уједињене Банке одржати рочиште 10, 11, 12, 13, 16 и 17. ов. м. *Одлучено је:* да Друштвени интересе заступа члан г. С. Партиновић, који је и раније по овој ствари заступао Друштво, ради чега замолити Мин. Пољоприв. и Вода да му одобри да може по овој ствари ићи у суд.

84) По реферату секретара да ће доћи сутра Комисија по спору око убаштиньења. — *Одлучено:* да од стране Друштва присуствују поред адвоката још и г. Председник, чланови Управе Ј. Стојановић, Д. Спремић, и А. Рашковић, секретар и благајник. Благајник да припреми једну малу закуску.

85) Члан г. Ј. Стојановић реферирше о прибривању података за убаштиньење. — *Одбор* прима знању.

86) Члан г. С. Партиновић предлаже да се одликују похвалницама за ревносан рад секретари Подружница у Нишу, Чачку, Вл. Дољу, Кули и Петровцу Пожар. — *Одлучено:* да се одложи за специјалну седницу.

87) Члан г. А. Рашковић предлаже да се одреде заменици члановима сталних ужој Одбора. — *Одбор* одлучи: да се то питање остави до нове доделе.

88) Члан г. С. Рашковић пита да ли је Набављачка Задруга Држав. Службеника одговорила на писмо којим је извештена да јој је кирија повећана? — *Објашњено:* да Задруга није одговорила и да јој је по други пут писано.

Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ПАЖЉИ!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Семе детелине лудерке	по 25 дина. кгр.
дрвене детелине	25 „ „
сточне репе (црвене и жуте)	по 20 „ „
дивљих јабука	65 „ „
крушака	130 „ „
пролетње грахолице	6 „ „
гледичја за ограду	20 „ „
мухара	6 „ „
багрема	30 „ „
проса	6 „ „

Поруџбине груписати и чинити благовремено, јер ће се пошљике вршити по реду пријаве. 1—1

Вршалица Н. 8. купљена пре рата од „Шранца и Компаније“ са дрешом потпуно испривана. Могу да се намеће и два камена за млењене брашна. Продаје се под повољним условима. Ради погодбе обратити се сопственику Станоју Станковићу земљорад. из Шантровца или окр. Пољопривред. Подружница у Јадгодини. 3—1

ЗА БОДЉИКАВУ ЖИЦУ

Причањемо поруџбине до краја овог месеца. Цена је 8.50 од 1 килограма (око 7½ мет.) франко наш магацин.

Узеће се у обзир само оне поруџбине, за које се пошље новца у напред.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО — БЕОГРАД.

Немањина улица бр. 11.

2—2

Сточари!

Ваша скупоцена стока гине од метљивости, спасите је, док се спасти може. Против метиља је најсигурнији лек

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20 кгр. живе тежине	2 гр. Дистола
од 20—30 „ „	4 „ „
30—45 „ „	6 „ „
45—60 „ „	8 „ „

За Говеда и биволе:

Од 80—120 кгр. живе тежине	12 гр. Дистола	кутија В.
120—170 „ „	18 „ „	С.
170—220 „ „	24 „ „	Д.
220—270 „ „	30 „ „	Е.
270—320 „ „	36 „ „	Ф.
320—370 „ „	42 „ „	Г.
370—420 „ „	48 „ „	Н.
420—470 „ „	54 „ „	И.
470—520 „ „	60 „ „	К.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Угуства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—14

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil

Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЧЊАКА ПРИЗНАТЕ
КАО НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, Београд, и у свима већим гвођђарским трговинама.

Главно Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЛЈОВИЋА
гвођђара — Београд. 8—4

ПРЕТИЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:

НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 ДИН.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Тако и којима долажу лист у поштом.

Примљени рукописи се не враћају.

Све дописе, које Друштво шаље својим По-
дружницама и приватним лицима, а обрнуто,
ослободило су поштом политичких писама по
распису Министарства Поште и Телеграфа
№ 1796 од 17.-III-1924. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Преплата се поплаћује уједанпут
за целу годину.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 10.

БЕОГРАД, 7. МАРТ 1926. ГОД.

Година LIII

52. РЕДОВНИ ГОДИШЊИ ЗБОР СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Одржаће се на основи чл. 36., 37. и 38. Друштвених правила 28. марта 1926. год. у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор.
2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.
3. Председник подноси на решење писмене предлоге Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре збора.
4. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

5. Решава се о куповини и продаји непокретног имања.

6. Решава се о измени и допуни правила.

7. Бирају се чланови Управног Одбора.

8. Бирају се чланови редовни и почасни.

Што се од овог дневног реда не сврши првог дана збора, продужиће се сутрадан.

Право гласа на збору имају редовни чланови и по један изасланик сваке Подружине (чл. 11. правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике, са потребним пуномоћјем.

Бр. 1799.

18. фебруара 1926. год. Београд.

Секретар,

М. В. Дамњановић с. р

ПРЕДСЕДНИК,

П. Т. Тодоровић с. р.

Утринско питање у Србији.

Према званичним статистичким подацима за 1924. г., објављеним од стране Министарства Пољопривреде, укупна површина наше државе износи 24,898,700 хектара. Од овога на обрађену површину долази 11,028,202 хектара или 44.3%, а остало долази на шуме и утрине. Под шумом има 7,607,054 ха или 30.55%. Непродуктивне земље има 6,263,444 хектара или 25.5%.

У продуктивну земљу спадају: зиратне земље, баште и вртови, ливаде, пашњаци, виноградни, воћњаци, баре и ритови и шуме.

У непродуктивну земљу убрајају се: голе утрине, брегови, брда, дубодолине, камењари и т. д.

Непродуктивне земље највише има у Црној Гори 71.55%, затим у Јуж. Србији 57.55%, потом у предатној Србији 42%. Најмање непродуктивне земље има у Војводини 0.45%.

Да видимо како стоји ствар код других европских држава?

Према једној старијој статистици у Луксенбургу је било непродуктивне земље 4.5%, у Немачкој 6.5%, у Италији 13.1% и у Француској 15.1%. Сада је проценат непродуктивне земље у овим државама свакако мањи.

Код нас само у северној и јужној Србији има непродуктивне земље: 4,732,635 хектара.

Смео ли и даље равнодушно гледати да скоро добра половина северне и јужне Србије или $\frac{1}{4}$ од целокупне површине наше земље остане неплодна

и да не даје скоро никакве користи, како пољо-привренику тако и држави, јер се не опорезује?

Златан део од ове стерилне и непродуктивне површине пада на утрине и ридове. *Па иша су утрине?*

— Утрине и ридови су махом неплодне површине по косама, брдима и висоравнима, чешће у равнини, на којима расте разна дивља трава слабе вегетације и хранљиве вредности, коју стока нерадо једе. — На њима се никад није осетило дејство људске руке шти какве пољопривредне справе. — Често се по стрменим странама утрине виђа равно трње, шибље, граб и закржљали хрстини, које стока омета у порасту, а нарочито: козе и говеда.

Због борбе, која постоји у природи међу травама, на овако дивљој и необрађеној површини ретко се виђа по која питома трава, већ махом преовлађују дивље траве слабе хранљиве вредности, које стока у недостатку питомих трава ипак мора јести и себе заваравати.

На утринама трава крене с пролећа нешто доцније по на ливадама. Вегетација траје кратко време. Стока се истерује на пашу до Видов-дана и Петров-дана. За време летње жеге и суше трава се потпуно осуши и наступа т. з. *критични период по стоку*. Као паша за стоку у овом периоду обично служи стрњика после жетве стрних усева. Ако јесен буде кишевита, трава нешто крене и служи за пашу оваца. Говеда се слабо могу с јесени напасати на утринама. Ако се крупна стока не прихрањује изгледа врло рђаво. Музна стока: краве и овце дају врло мало млека.

Утринама се не указује никаква нега. Трава се на њима све више проређује и паша постаје све слабија.

Огромне просторије под утринама дуж железничке пруге, на којима се виђају: ршави човори свиња, стада оваца, говеда, македонских полудивљих коњића и магариха, остављају својом дивљом на странце са запада утисак нечега оријенталског и номадског.

Страници добијају утисак, да је наш народ на врло ниском ступњу пољопривредног образовања, када не осећа потребу да ту сирову и још неиспријену земљу у равнини разоре и претвори у зиратну земљу, која ће му давати силне приносе у житу или којем другом усеву. — С друге стране виђају се по врлетима људи, који у оскудини равничарске земље крче шуму, ору које браске са малим вочићима и ралицом и засејавају их разним усевама, мада је ово чисто шупљски терен. При плаховитој киши и провали облака, земља се спере и свесе у долине, а терен оголоти, који се после са тешком муком може пошумити.

Занста за странце, који не позивају наше прилике, чудновата и интересантна слика! — Као да је наш народ разорао и узиратио сву утрину у равнинама и на благим косама, па му још остало да пооре брда!

Многи ће пољопривредници поставити питање: *иша ћемо радити са нашом стоком и на коју ћемо је начин држати и гајити, ако се утрине поделе и узирате?*

— Одговор је врло прост. Користићемо се искуством Француза, Немца, Белгијанаца и др. народа који су одавно раскрстили са утринама, па ипак имају и бројно више и по каквоћи бољу стоку од нас. — Један део утрине разораћемо и засејаћемо разним усевама и околанима, други ћемо разорати и засејати одабраним семеном од трава и пивних биљака и на тај начин осигурати обичну храну за стоку, код које ће бити примењено стајско храњење и најзад трећи део утрине који се због стрменитости положаја природе земље не може узирати, покушаваћемо да пошумимо. Моћ приватне иницијативе у погледу пошумљавања свакоме је довољно позната. — Садање утрине и гола брда око Скопља, Куманова, Прешева, Врање, Ниша, Алексинца, Зајечара и многих др. места за кратак период времена добиће сасвим нов изглед.

— *Иша је смешало ранијем решењу овог проблема?*

— Сметало је то што утрине нису приватна својина него: сеоска, општинска и државна. Становници једног села односно општине, као лично незаинтересовани нису хтели да раде на пошумљавању утрина. Па и ако је било покушаја пошумљавања утрина у неким општинама, онда се је радило као од беде, стока је несметано свуда крстарила и уништавала засејане саднице и успеха није било.

Пре рата сваки домаћин, који се је користио утрином, плаћао је држави на име утринске порезе око *три гроша годишње*, без обзира на број гла. Под оваквим приликама слабо су се користиле обадве стране, како држава од наплате утринске порезе, тако и пољопривредници од утринске пошаре.

У економско, социјално, државном је интересу да се при премери земљишта у областима, где не постоји катастар, изврши истовремено и подела сеоских и општинских утрина на житеље дотичних села и општина.

Узирајући се на непрегледних данашњих утрина и претварањем у плодне њиве, воћњаке, винограде, пашњаке и др. држава би имала стотруку веће приходе од пореза, а истовремено би била задовољена и социјално правда. Сиромашни сопственици и инвалиди, који не могу доволно своје земље, добили би по 5—10 хектара првокласне утринске земље и на тај начин не би били приморани да раде на напону туђу земљу. — Оваквим решењем утринског питања држава би се у мноштво одужиле оним неустрашивим борцима, мученицима и паћеницима са Цера и Куманова, Брегалнице и Дрине. Бабуне и Битоља, Рудника, Кајмакчалана и многих других места и који у одбрани своје Отаџбине од завојевача не штеђаху своју јуначку крв.

Онако исто, као што је српским добровољцима са Солуна и Добруце дала по 5 хектара првокласне

земље у Војводини, требала би српским паћеницима и мученицима са Солуна и свима инвалидима, којима припада највећа заслуга за стварање ове Државе, да да бар утринске земље у Србији.

Утринско питање је од неobicне важности по наше пољопривреднике и по развој пољопривреде, коме треба поклонити озбиљну пажњу и ускоро га решити.

Овим апелујем на школоване пољопривреднике, да по овом питању изнесу своја стручна мишљења и подигну глас у стручним пољопривредним часописима и јавним гласилима — те како би се ускоро приступило правилном решењу утринског проблема.

Буково.

Ing. проф. Рубејан

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА

РЕЗУЛТАТИ ПОСТИГНУТИ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ У ФРАНЦУСКОЈ СА ГАЉЕЊЕМ РОДНИХ ХИБРИДА.

У „Тежаку“, а у бројевима 38. и 39. од прошле године, изнели смо у кратко: шта су то родни хибриди или непосредни произвођачи и навели смо њихове добре и рђаве стране, а нарочито смо се задржали у излагању циља, који се са тим хибрицима жељи постићи и ради кога се они поглавито и производе.

Та своја ранија излагања сматрамо за потребно допунити са најновијим резултатима, који су постигнути у гајењу и испитивању родних хибрида или непосредних произвођача, да би читаоци „Тежака“, били упознати са развојем овог важног питања.

Пре свега, и овом приликом, налазимо за нужно напоменути: да се ширење и размножавање родних хибрида, и то како старих тако и нових, врши поглавито у оним виноградарским пределима Јужне Француске, у којима се и од калемљене лозе производи *обично и јевтино вино*, т. ј. где се гаје сорте *грођа*, од којих се добија количина, а не каквоћа и где је према томе искључена производња финих вина, која се добро глаћају и траже како за унутрашњу потрошњу, тако исто и за извоз. Јер, родни хибриди, па и они најновији и најбољи, пошто још увек дају такво грође, од кога се може справљати само непостојано и без фине ароме вино, нису продрли у остале француске виноградарске пределе, у којима се производе скупочена и фина вина, намењена нарочито за извоз и конкуренцију другим страним винима.

Према податцима, којима располажемо, у јужним виноградарским пределима Француске родни хибриди показали су прошле године резултате, који се истичу као повољни у *погледу њихове отпорности према гљивичним болестима (пламњача, оидиум и т. д.)* према којима је наша домаћа лоза слабо отпорна. У том погледу вредност родних хибрида, нарочито њихових нових варијетета, све се више истиче и цени. Али непосредни произвођачи у *опште* стекли су већ глас произвођача лошијих вина, — која врло често имају и непријатан мирис, — те то у последње

време врло јако омета њихово опште размножавање и ширење, па и размножавање најновијих и најбољих хибрида. Услед тога и најновији хибриди, произведени на научним принципима, од стране познатог хибридера Seibel-а, који дају боља вина, још нису размножени у довољној мери, те су познати само од врло ограниченог броја виноградача. Међутим, већина Сајбелових хибрида, а нарочито поједини варијетети, истичу се од познатих стручњака као врло отпорни према криптогамским болестима, а и као добри за производњу бољих вина. Тако се на пример истиче хибрид Seibel 6905, који је доста размножен и за кога се вели да *вину даје чак и неки слабији буке*. Исто тако много се препоручује хибрид Seibel 5455. Вино од ових хибрида на одржаој винској изложби у Тулузи добила су врло добре комисијске оцене. А њихови љубитељи наводе још и то, како су вино гради са њима подигнути млади, и како ће њихова вина са старошћу *винограда бити све боља*.

Скупочна радна снага, која је од после рата велика и која све више расте; навала разних криптогамских болести, која је све већа, а чија су узбујања све тежа и скупља; добра продња свих могућих вина произведених последњих година и т. д. — великој мери је утицало на виноградаре, те су по својим виноградилима садили врло разне родне хибриде, не водећи много рачуна о томе каква ће се вина од тих хибрида справљати. С друге стране, хибридери /произвођачи родних хибрида/, којих је све више, а међу којима има и научњака, а и спекуланата, хвалећи претерано и оно што је добро и оно што не вала међу родним хибрицима, потпомогли су такође врло много ширење и гајење разноврсних, па и сасвим рђавих непосредних произвођача. Те крупне погрешке сада не само што се тешко свете сопственицима винограда подигнутих од родних хибрида, већ оне до највеће мере утичу на то: *да се најновији и добри родни хибриди купују и за сађење винограда употребљавају са великим неповерењем*, односно да се такви добри хибриди у опште и не купују.

Ово рђаво стечено искуство научило је виноградаре, а и хибридере, те сада од родних хибрида изискују:

1/да су у стању производити грође, од кога би се добило квалитетно вино;

2/да су у пракси издржљиви и отпорни према пламњачи, т. ј. да могу успевати, а да се никако не прскају, или да се прскају само једанпут у обичним годинама, а двапут у годинама, када је појава болести велика;

3/да су скоро потпуно отпорни антракнози, Rot-blanc-у и Rot-gris-у

4/да доносе што је могуће *више* рода-грођа или бар онолико колико и домаћа лоза;

5/да су бујног пораста и уредне родности. Истиче се да све наведене особине већ постоје не у једном него у десет и више хибрида.

Стога се сматра, да ће родни хибриди у будућности имати врло важну улогу у виноградарству. Али и ови хибриди, за које се верује да испуња

вају поменуте особине, *још се непрестано испитују* и од стране теоретичара, а нарочито од стране практичара и виноградара.

Према томе, и ако се на пракси буде утврдило, да најновији хибриди заиста задовољавају све оне услове, које смо поменули и који се од њих траже, онда ће сви стари родни хибриди бити сасвим потиснути *новим*. Од пових родних хибрида, за које се бар за сада сматра да су намењени за будуће гајење изводио хибриде под нумерама: 5455, 6339, 6905, 6470, 8216, 8218, 8392, 8724 и други.

Међутим, повећи је број родних хибрида, чија су вина на приређеној изложби у Тулузи од стране комисије добила добре оцене. Ти су хибриди:

1. за ружичаста вина:

Сајбелови хибриди под нумерама: 4646, 5484, 4643, 6905, 5455, 5912, 4436, 5966, 5759, 6425, 5656, 5437 и др.

2. за бела вина:

Сајбелови хибриди под нумерама: 4986, 4995, 5356, 6572, 6720, 6218, 6980, 7791, 7580, 4995, 8911, 7588, 4986, 6209, 7510, 7617, 5409 и 4986 и др.

Услед тога, што се од грођа појединих *нових* родних хибрида почело добити боље вино, т. ј. вино постојаније и без непријатног мириса успелосе прошле године *први пут*, те је Виноградско Друштво у Веапне - у на својој изложби вина примило и вина од родних хибрида. Међутим, баш пред првостепеним судом у Веапне - у, водио се недавно спор око тога: да се вино од родних хибрида не сме продавати под именом „Бургоњског вина“ *већ да се оно сме и може продавати само под именом „вино од хибрида“*. На тај начин и ово старо виноградско друштво, овим својим поступком, што је на својој винојској изложби примило и вина од родних хибрида, *пристало је да вредност вина од родних хибрида испитује, а не да га неиспитаног одбацује, као што је до сада радило.*

Напоследку, у прилог нових родних хибрида наводи се и то: што је Швајцарско Министарство Пољопривреде, које је било строго забрањило увоз лозе од родних хибрида у Швајцарску, сада тај увоз *одобрало*. Довољно је пријатни се молбом за увоз, означавајући врсту хибрида, па да се дозвола за увоз добије. Швајцарско Министарство Пољопривреде само задјавља себи право контроле над подигнутим виноградом са родним хибридима, као и право испитивања произведеног вина од хибрида.

Саопштавајући предње нашим читаоцима, у интересу њиховом сопственом, препоручујемо им: да буду још врло неповерљиви према свима хвалама и рекламама, које се чине како за старе тако и за *нове* родне хибриде. Ово стога, што су ти родни хибриди *још у испитивању* и што ће њихову праву вредност да покаже будућност а утврди пракса.

Јер досадашња стечена искуства са гајењем била су по њих *неповољна*, нарочито у погледу каквоће вина, које се из њих добија, а на коју се све више мора пазити, да се не би стварала винска криза.

Ник. Ж. Петровић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Молим Српско Пољопривредно Друштво, да ми преко своје листа „Тежак“ препоручи *изјабоља средства за уништење штетних птица:* врана и др., односно начин, како да се од њих сачува посејано семе на њивама.

Светойар С. Миладиновић,
земљор. из М. Пришти — Пожаревац

Одговор: Предње питање је једно од важнијих питања за нашега земљорадника, нарочито у северним и јужним крајевима Србије, где толико гаврана, врана и чавки има, да њиве у пролеће и у јесен приликом сејања усева од њих поцрне. Они онда поједу све семе, које није добро покривено, али поједу и доцније зелене клине, заједно са семеном приликом израста из земље, тако да поједини делови њива остају толико проређени, да од усева не добијемо ни трећину стварног приноса.

Али ове црне птице нападају и преко лета на зрело воће, нарочито на трешње, шљиве и крушке, а колико оне чине штете у виноградну и кукурузу за време зрења, то се не може израчунати. Поред тога оне су штетне и због тога, што утамањују ситне и корисне дивљачи, од сисара младунце, а од корисних птица јаја и младу пилеж. Наглашујемо, да ову штету сноси највише Србија, јер је у осталим крајевима наше Отаџбине, пре рата, систематски рађено на уништавању штетних птица.

Говорити о чергаљкама, плашцима, дроњцима и крпама, обојеним коњима и другим, значи само губити време, јер то су играчке за локалну одбрану, на малој површини против чворака, врабаца, шева и др., а није противу ових црних напаста, који се у јатима појаве и ничега се не боје.

Утамањивање гаврана, врана, чавки а и сврака, могуће је само пушком-барутом, ситним оловом и отровом, стрихнином.

У Хрватској, Словенији, Далмацији, Босни и Херцеговини, Срему, Бачкој и Банату, пре рата су државни, властелински и градски шумари, подшумари, чувари шума, лугари, пољаци и чувари лова, добијали нарочите награде за убијене наведене штеточне и др. грабљивице и колико би ти службеници предали вари ногу од тих појединих птица, толико би они добијали награде од државе, односно од својих послодавца.

Успех је био у тим крајевима такав, да је реткост било видети те штеточине, а камо ли да штету учине.

Отровом — стрихнином — су исти државни и властелински шумари тровали ове штеточине и грабљивице преко зиме, нарочито онда, кад је било високо и дуготрајног снега.

Шумари су добијали преко својих окружних власти дозволу за набавку отрова.

На видљивим узвишеним местима, доста удаљеним од села и становника, бацали су комадиће

меса од стрвина, или нарочито за тај циљ убијених старих коња, отровано — посуто — стрихлином.

Јављано је онда раније свима жителјима у околини, да строго воде рачуна, ако случајно негде која од ових отрованих птица падне у делокруг њихових имања, да исту уклањају и дубоко у земљу уклањају.

Ти шумари имали су питоме јејине — буљине, са којима су ишли још пред зору на нарочито одређена и за лов удешена места, са малом колибом, или покривеном рупом.

Ту би везали питому буљину, на отвореном месту, уз седиште, па су из заклона убијали све врानе и др. штеточине, које су из мржње на буљину, ради битке налетеле; број убијених грабљивица и назначених штеточина, на овај начин, је био знатан.

Још један успешан начин утамањивања тих црних штеточина састоји се у уништавању њихових гнезда, у шуми, забрану, на родним и неродним дрветима, око кућа, цркве, у парковима и свуда где се може за време њиховог лежења и одхрањивања пилеки тим гнездима приступити.

Према томе треба урадити оно, што друге многе државе раде и што су наши нови крајеви пре рата корисно практиковали.

Да дајемо награде — премије — за убијене штеточине нашим државним и приватним шумарима, под — шумарима, чуварима шума, лугарима, члановима ловачких удружења, пољацима и свима, који имају право на ношење пушке.

За тровање наведених гадова треба одредити од времена на време нарочите стручњаке.

Награде за убијање штеточина да плате поједине општине, срезови, а и окрузи, из једне позиције предвиђене за тај циљ, приликом предаје одређених знакова у канцеларији тих надлежстава.

А. Мајеровић.

БЕЛЕШКЕ

Жупска Пољопривредна Подружина. — На дан 31. јануара о. г. изабрана је нова Управа пољопривредне подружине среза жупског. Тачно у 10 часова пре подне истог дана, у кафани код „Жупе,“ у Александровцу, збор је отворио г. Ранко Лачњевац, председник подружине и изјавио задовољство и благодарност на одличним одзиву, јер је збор био сјајно посећен. Затим је изнео рад подружине у пр. години. Прочитао је биланс прихода и расхода подружине у 1925. год. и извршен упис нових чланова за 1926. годину, растурен Пољопривредни Календар и извршена претплата „Тежака“ за 1926. год. Одзив је био неочекиван! Г. Беочанин, благајник подружине, дао је збору објашњење о приходу и расходу.

Старој управи изјављена је захвалност и дата разрешница за 1925. г. Изабрана је нова Управа. У нову управу ушли су готово сви стари чланови Управе, и

то: Председник, г. Ранко Лачњевац, П. председник, г. Михаило Костић, Благајник, г. Велимир Беочанин, Секретар, г. Коста Иковић. Чланови управног Одбора г.г.: Стојадин Ђалић, Зарије Перић, Павле Стефановић, Бранислав Чеврљаковић и Владан Милош. Чланови надзорног одбора г. г.: Мијаило Марковић, Богоје Андрејић, Нинифор Милић, Магациопар, г. Роса Кнежевић.

Подружина је на дан 14. ов. м. на Св. Трпифуна у саставу са овд. Вишњевском Школом прославила своју Славу у бив. лозном расаднику, а с друге стране Сечење колача извршио је овд. месни свештеник са управником школе, председником подружине и једним ђаком. После овог обреда закуска је била у кафани председника Лачњевића. Увече због бива у хотелу Г. Драгина Максимовића. Одзив је био одличан. Прихода је на каси било преко 1000 динара.

Подружина до сада има око 70. чланова

К. Ив.

Међународна утакмица конструктора пољопривредних машина подешених за механичку обраду винограда у Италији. — Познато је, да сваки даном нега винограда стаје све више, а цена винограда, тако да виноградарство постаје све мање приносно, нарочито за оне виноградаре, који су ради снагу за обраду винограда плаћају. Ово особито тешко пада земљанца, које производе много вина, као што су Француска и Италија, али и ми то јавно осећамо и ако је наша производња сразмерно много мање него француска и италијанска, јер ми опет не умевамо да прерадимо наше добро грождање у добро вино, те је стога потрошња наших вина ограничена на најближе домаће пијавце, па према томе и цена ниска. Французи и Италијани свим сведствима настоје да своје виноградарство учине, ако не приносним, а што је негда било, а оно да га барем сачувају од пропаста.

Једна од најуспешнијих мера за повећање прихода од винограда је смањивање скупе и спорљудске радне снаге при обради винограда, уводењем справе и машина за тај посао, поред других мера, као што су побољшање каквоће вина, прерађивање грождање у разне друге производе сем вина и т. д. Подом тога италијанско Министарство Народне Превреде приређује од 15. априла до 15. јуна ове године при „Cantina Sperimentale“ у Барлети међународну утакмицу између фабрика и лица, која израђују справе и машине подешене за сађење и негу винограда у брду и долини. Право за помицање датума задржава Министарство.

Машине и справе, које према мишљењу оцењивачког суда буду дале најбоље резултате, могу бити доцније огледане и у другим виноградским крајевима о трошку Министарства. После пак оне накнадних огледа, који се по могућству неће продужити даље од краја фебруара 1927. године, пажње мерке, који буду дали најбоље резултате, оккупирани Министарство по пријављеној цени у складу са

данаца Огледним Станицама и Пољопривредним Школама.

Пријаве за овај конкурс примале су се до краја прошлог месеца.

Ми истина у нашој земљи нисмо дотерали дог е да као Французи и Италијани бранимо наше виноградарство од пропасти, али да би му сачували ову важност, коју је до сад имало, потребно је настојати да све корисне мере, које други примењују за његово напредовање, проучавамо и у колико су за наше прилике, да их ширимо код нас. Зато би било потребно да овоме конкурс у присуствују и наши виноградарски стручњаци, нарочито од стране наших већих виноградарских задруга.

Утицај вештачког гнојива на жетву репе шећерне. — Колико вештачко гнојиво утиче на жетвени принос шећерне репе, показује овај преглед, добивен у Мађарској Пољопривредној Академији и саопштен у Deutsche Landwirtschaftliche Presse № 23, март 1912. Принос је по једноме јутру, а толико износи, да просто запрепаштује.

Репа је гајена на поједином земљишту, само разноврсно гнојеном; па је дала ове резултате:

без супер-фосфата 150 кгр. суперфосфата растуреног 75 кгр. суперфосфата у редовима

150 кгр. суперфосфата и 75 кгр. цинске шплатре у расту-рене 75 кгр. суперфосфата и 37 кгр. цинске шплатре у редовима

5.760 кгр. 6.284 кгр. 8.013 кгр. 7.310 кгр. 8.277 кгр.

Примењено је међутим и у Војводини да је жетвени принос шећерне репе знатно већи на оним просторима, на којима се она гаји.

Не би, стога, погрешили наши произвођачи репе, ако би је редовно гнојили вештачим гнојивима, пошто би она, тек тада, бацила изванредно велике приносе, незапамћене у нашим крајевима, као што су, одиста, *изванредно* велики и ови приноси, што их је постигла Мађарска Пољопривредна Академија.

Д. Л.

Како стоји свиларство у Војводини. — За време мађарске управе, свиларство је у Војводини било врло добро развијено, али како су ратови унирадили све, то и оно није поштеђено, а нарочито дударство, јер је уништено око $\frac{1}{3}$ дудових дрвета. Како је ова привредна грана давала велике приходе и то најсиромашнији грађанима, то је Министарство Пољопривреде и Вода одмах по свршетку бата предузело кораке и организовало свиларску

службу преко свиларских стручњака у овим местима: Н. Саду, Тителу, Ст. Бечеју, Ст. Врбасу, Бач. Паланци, Жабливу, Суботици, Сомбору, Панчеву, Белој Цркви, Ковину и Вел. Бечкерек, са једном централом у Новом Саду и ставило им у дужност, да свиларство обнове. Организована свиларска надзорштва са својом централом и данас живо раде да ову грану унапреде, те како би одгајивачи свилених буба могли производити што више и бољих чаура, а тиме и веће приходе добијати.

Како се свиларство кретало за време од 1913. до 1925. године, види се из следеће таблице:

Год.	Број одгајивача	Број дудова	Раздато семе свилених буба кгр.	Произведено сирових чаура кгр.	Вредност коју су одгајивачи добили дан.
1913	43515	911.620	705	689.005	1.395.472
1920	2281	757.395	89	58.354	800.097
1921	9518	1.616.313	162	153.202	2.142.307
1922	16803	654.793	330	292.208	4.968.432
1923	13655	665.130	297	223.236	7.379.099
1924	21999	651.263	392	340.881	16.136.700
1925	21886	653.474	353	369.432	14.232.509

Разлика у приходима за 1924. и 1925. г. је у томе, што је цена сирових чаурама у 1924. била већа но у 1925. г.

Све произведене чауре држава откупљује од произвођача за прераду у својим фабрикама свиле, којих има три и то: у Панчеву, Новом Саду и Н. Кањижи и које стоје под надзором Министарства Трговине и Индустије. Одгајивачима држава даје бесплатно семе свилених буба, лише са државних дудова и бубарску хартију, а она од њих откупљује целу количину произведених чаура по утврђеној цени, која се споразумно са одгајивачима за дотичну годину одређује.

Свиларство је узредна пољопривредна грана, али ипак даје велике приходе најсиромашнији грађанима, па би држава требала унапред да осигура исплату зараде одгајивачима, како не би чекали по неколико месеци за новац и ако су давно предали чауре држави.

Н.

Гајење сочива. — Много има корисних биљака и усева, који се код нас врло мало гаје, а то због тога што се врло мало цени њихова вредност при употр.еби. То је случај са сочивом. Сочиво се код нас врло мало као храна троши, па се услед тога у малој мери гаји и ако оно као храна нимало не изостаје од пасуља. Врло је мали број кућа у вароши, где се сочиво кува за храну, а у селима готово ниједна. Међутим је сочиво врло добра и јака храна за човека, а при том укусна и лака.

Морамо се од сада постарати да се сочиво што више гаји, да га има у што већој количини и онда да се постепено уводи његова потрошња.

Када би гајење сочива захтевало велики рад и јаку земљу, ми не би о њему ни говорили, али како сочиво успева на најслабијој земљи и тражи врло

мали рад: орање, сејање и жетву, као и код стрних усева, онда морамо посаветовати сваког оног земљорадника који има земље за рад доволно, и нарочито, ако је земља слабија, да засеје сочиво, јер ће имати лепе користи и сама ће земља ојачати, пошто сочиво не тражи, као што рекосмо, јаку земљу само тражи да је башта или њива на оцедном месту. Гајење сочива је тако лако и просто, а не стаје скупо да га сваки може гајити, као и остала стрна жита. У месецу мају треба га од корова очистити и онда извршити жетву и вршидбу.

Када данас упоредимо цене пасуља и сочива, видимо да је сочиво скупље 2 и три пута од пасуља, а мало тражи рада и задовољава се слабијом земљом.

Како се и када сочиво сеје, мислимо да то сваки зна, те о томе овде нећемо говорити, него ћемо напоменути само то, да при гајењу морамо пазити и да сејејемо само крупно сочиво, чија је потрошња увек осигурана.

У овом правцу — на повећању гајења сочива — требамо би да раде првенствено државне Пољопривредне школе, да код њака уливају вољу за гајење овог усева, па онда и све остале мале и велике установе, намењене за развиће целокупне пољске привреде.

М. Тол.

Записник

6. седнице Управног одбора С. П. Д. држане 10. фебруара 1926 г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г.: Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, В. Радовановић, Д. Спремић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Партоњић, С. Рагковић и гост М. Кукић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

89) 5. седнице Управног одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник;

90) 6. седнице Књижевног Одбора. — *Одбо*, прима прочитани записник и усваја предложено хонорисање садржаја Тежака за 1925. г. као и штампање извазе у десетим листовима на говор Министра Просвете Г. Ст. Радића.

II

91) Прочитан је извештај финансијског и Набављачког Одбора о приспелим плуговима на рачун ратне штете. — *Одбор* усваја мишљења: да се плугови подигну

III

Мишљења Набављачког Одбора:

92) По реферату магационара да је распродато семе од дивљих крушака и јабука и да се још тражи. — *Усвојено* је мишљење: да се набави још по 30 кгр.

93) По понудама за мале кокове. — *Усвојено* је мишљење да се набави 500 ком. од Т. Владисављевића.

IV

94) По прочитану правилника за приређивање изложба — *Одлучено*: да се правилник умножи и разда члановима Управе, па да се претресе на идућој седници.

V

Мишљења Заст. Инспектора за Подружине:

95) По молби Подружине из Гуче, да јој се одобри кредит од 6000 динара. — *Усвојено* је мишљење да јој се кредит одобри.

96) Заст. Инспектора за подружине рефериса о стању обнављања и оснивања нових Подружина. — *Одбор* прима знању.

VI

Саопштења и предлози:

97) Прочитана је пријава Андрије М. Прелића, из Језевине, да ће да конкурише на расписане стечајеве. — *Одбор* прима знању с тим да се умоли Подружину да му да упуство и води контролу над радом.

98) Члан г. С. Партоњић извештава, да ћеће моћи ићи у Трговачки Суд, да заступа Друштвене интересе по стечају Уједињене Банке. — *Одбор* прима знању и одлучује: да иде благајник ради чега му издати пуномоћје. Са овим је седница закључена.

Реч у своје време.

Примећено је, да неке Пољопр. Подружине: наручују и оне справе, семе и материјал, који не могу продати (ово се дешава код Подружина, које узимају на текући рачун), већ их после, кад прође сезона, враћају. Тиме штете себе, плаћајући два пута пренос и подвоз, а и Друштво трпи, јер се често поједини артикли могу лако, у току сезоне, распродати, а после, кад прође сезона и кад се више не траже, Подружине их враћају.

Дешава се да појединци, па и по нека Подружина наруче извесне предмете, па их после са поште или станице не подигну, изговарајући се да немају новца, или да им ти предмети нису потребни, или да су доцкан стигли, и т. д.

Поред тога примећено је да многи чланови и пољопривредници врше нарубице појединачно, у врло малим количинама, и ако у своје месту или непосредној близини имају Пољопривр. Друштво или држ. економи. Извршивати овако мале поштинке врло је незгодно и захтева много више радне силе, а то све пада на терет куша. Ту је потребно и више материјала на паковање; појављује се велики број пакета за експедицију, а како је примање истих у пошти ограничено, настаје закашњење експедиције, затим разне рекламације и жалбе.

Овако ситне поштинке су и званто скупле, јер је доплатна такса на мале суме знатно већа од крупнијих поштинка: и. пр. на доплату од 50—100 динара плаћа се 3 дин. доплатне таксе; на доплату од 500—1.000 плаћа се 6, а на доплату од 1.000—2.000 динара плаћа се свега 8 дин. и т. д.

Још једна ствар на којој треба скренути пажњу члановима и пољопривредницима јесте врло често недовољна адреса, адреса на којој је само село означено, а о пошти или станици нема ни трага те се на такво писмо не може ни одговорити, а још мање извршити поруџбину.

Неки траже на доплату и такве предмете, чија би експедиција уз доплату коштала скоро исто колико и сам предмет: н. пр. један калемарски нож, 1—3 књиге, 1 пољопр. календар и т. д., те се такве ствари не могу извршити.

Да би се напред наведене незгоде избегле и да би се поруџбина вршила, како треба, препоручује се Подружницама, члановима и свима пријатељима С. П. Д. да се при куповини код Друштва подржавају следећег:

1) При поруџбини на кредит-текући рачун, (ово важи само за Подружине), *наручивати само оно што ће се сигурно, у току дотичне сезоне, продати*, јер се узете справе, семе и др. ни у ком случају не може натраг примати.

2) При поруџбини крупничких справа од стране Појединца, *послати увек унапред 1/2 вредности*, а у исто време *тачно означити најближу железничку или паробродску станицу*, преко које ће се роба послати.

3) Код ситнијих пошиљака, т. ј. за артикле, која се шаљу поштом, *увек јавити најближу држ. пошту*, а кад се зна цена онога што се наручује, *плати се најбоље новац унапред послати*, додајући време и једну малу суму за паковање и експедицију.

4) За књиге *увек слати новац унапред*, јер их тада шаљемо без икаквих других трошкова.

5) Моле се П. Подружине и држ. економи, јер Друштво на њих највише рачуна, *да поруџбине врше групно и заједнички извршују*. На тај начин ће им много брже добити, трошкови око експедиције и паковања биће мањи, а тако исто и растур.

Нарочито се скреће пажња појединцима, (иа да они чланови или не) да своје поруџбине такође групно и заједнички, преко Подружине, а где ове нема, преко држ. економиа благовремено врше.

6) *Избегавати*, у колико је могуће, *наруџбине депешом*, јер се ова често погрешно разуме и откупца, те настаје превиска и објашњавање, а често и поруџбина због тога касни.

7) Појединци, који нису чланови С. П. Д. и његових Подружина плаћају за сваку набавку 10% скупе од чланова, *иа је у интересу сваког да се изгодно упише за члана најближе Пољопр. Подружине* и на тај начин себи осигура набавку справа, семена и др. материјала по најнижој цени.

А. Петровић.

Магацинар Срп. Пољ. Друштва.

Уредништво и администрација Тежак не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Вршалица Н. 8. купљена пре рата од „Шранца и Компаније“ са дрешом потпуно исправна. Могу да се најесте и два камена за млевање брашна. Продаје се под извољеним условима. Ради погодбе обратити се савесно у Станоју Станковићу земљорад. из Шантровца или Срп. Пољопривред. Подружину у Јагдовини. 3—2

Сточари!

Ваша скупоцена стока гине од метињавасти, спасите је док се спасити може. Против метиља је *најсигурнији лек*

„ДИСТОЛ“

Производ домиле фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20	кг. живе тежине	2 гр. Дистола
од 20—30	„	4 „
„ 30—45	„	6 „
„ 45—60	„	8 „

За Говеда и биволе:

Од 80—120	кг. живе тежине	12 гр. Дистола	кутија В.
„ 120—170	„	18	„ С.
„ 170—220	„	24	„ D.
„ 220—270	„	30	„ E.
„ 270—320	„	36	„ F.
„ 320—370	„	42	„ G.
„ 370—420	„	48	„ H.
„ 420—470	„	54	„ I.
„ 470—520	„	60	„ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола. Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогеријама. Упутства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—15

КУЛТУРНА ВРБА.

Учитељска Школа у Неговину (Крајина) има за продају резница разне врсте културне врбе за плетарство и за украс:

1. Ракита; 2. Позна уралка; 3. Златна уралка; 4. Далматинка; 5. Бела конопница; 6. Француска конопница; 7. Меринска конопница; 8. Права поточњача; 9. Леоинбертска; 10. Дунавска обрзница.

Цена 20 динара сто резница. Паковање и поштарина на рачун купца. 3—1

ПРАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЧЈАКА ПРИЗНАТО
КАО НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, Београд,

и у свима већим гвождарским трговинама.

Главно Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЛЛОВИЋА
гвождара — Београд. 8—5

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИИ.

Срп. Пољопривред. Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТРАНСТВО:
На годину дана 45 дии.

Претплату примају и све поште

Ваша и поштом додијелју лист у пола дии.

Све поштом, које Друштво шаље својим Подружинама и приватним особама, и оброто, одобравају се савама поштованима, према распису Министарства Поште и Телеграфа № 17206 од 17-11-1921. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Прислањени рукописи се не враћају.

Цена огласна по таксу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Претплата се плаћаје уједињено
за целу годину.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Бонифат Ђ. Ранковић

Број 11.

БЕОГРАД, 14. МАРТ 1926. ГОД.

Година LIII

52. РЕДОВНИ ГОДИШЊИ ЗБОР СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Одржаће се на основи чл. 36., 37. и 38. Друштвених правила 28. марта 1926. год. у Друштвеном дому у Београду, са озим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор.
2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.
3. Председник подноси на решење писмене предлоге Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре збора.
4. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. ануара.

5. Решава се о куповини и продаји непокретног имања.

6. Решава се о измени и допуни правила.

7. Бирају се чланови Управног Одбора.

8. Бирају се чланови редовни.

Што се од овог дневног реда не сврши првог дана збора, продужиће се сутрадан. Право гласа на збору имају редовни чланови и по један изасланик сваке Подружине (чл. 11. правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике, са потребним пуномоћјем.

Бр. 1799.

18. фебруара 1926. год. Београд.

Секретар,

М. В. Дамњановић с. р

ПРЕДСЕДНИК,

П. Т. Тодоровић с. р.

Прерано оплођење стоке.

Код домаћих животиња мора се водити рачуна о оплођењу женских грла, као што се и мушка грла употребљају за приплод тек у једној одређеној старости. Полна зрелост домаћих животиња зависи од развића полних жлезда, а ове опет зависе од расе, исхране и неге. Примитивне расе, које су касног ставања, при оскудној исхрани у младости и грубом држању животиња, постају касније полно зреле и приближују се у томе дневним животињама. Културне расе, под утицајем наслеђеног раностаса и обилног хранења, брже се развијају и постају раније полно зреле. Према овоме управља се и искоришћавање домаћих животиња за запат; касностасе расе доц-

није се могу оплодити, кржава се доцније оплоди, бик се касније употребљаје за оплођење кржава, него ли раностасе расе, код којих размножавање почиње нешто раније.

Када се младе женке, краве на пр. прерано оплоде, младунче у њиховој утроби захтева за свој развој доста хране од мајке, те она осећа извесну оскудицу у хранљивим материјама. Услед тога је прерано оплођење скоро увек од штетног утицаја на развиће мајчиног организма, на њену отпорност и здравље. Када се мужјак прерано употреби за оплођење женки, ако се овом употребом не претерује, не штоди му онолико, колико женском грлу. Штета од ове преране употребе осећа се у рђавој плодности и у извесној урођеној слабости потомства, мало способног за живот.

Пошто се узимањем хране од ст. ане младунца у развоју организма прерано бремене мајке осећа застој, то ове животиње остају скоро по правилу мале и слабе, нарочито ако се и касније не штете извесно време и добро не негују. Поред ове штете постоји још једна друга, боље рећи опасност, која настаје при порођају за те прерано бремене матере. Услед неразвијености карлице, која нема довољне спиралне, телесне је крива на пр. тешко, јер нема довољно простора за пролаз телета, и често се десн, да младунче утине при телењу, по кад кад и сама мати. Овога треба да се клоње наши одгајивачи и да не дозвољавају сувише рано оплођење, јер најзад је недозвољено бити толико несавестан и излагати животиње мукама, од којих се очекују велике користи за дужи низ година. Ово је исто онако недозвољено као и украсти. Наши одгајивачи често питају, да ли ће крива домаће расе остати у животу при телењу, да ли ће се моћи отелити, јер веле, бик је био велики, неке стране расе, сименталске, пиншгауерске, монгафонске и т. д. па се боје да ће и теле бити велико и крива га неће моћи отелити. Из овога чланка наши пољопривредници могу сазнати, да се добро развијена крива, најмање две године стара, кад се оплоди, може отелити па ма које расе био бик, али да се врло младе и још неразвијене јунице могу врло тешко отелити. А ово се па жалост често дешава у нашем народу код јуница, из различитих узрока, и код крмача, нарочито кад одгајивачи желе искористити високу цену прасади, те пуштају крмаче млаће од 6 месеци да се букаре. За доказ тога нека нам послужи питање једног

пољопривредника, који је желео знати, *шта би ваљало урадити, па да му се крмаче прасе више пута у години, а не само 2—3 пута*. Сваки онај одгајивач, коме је познато, да крмача носи 4 месеца или тачније узето 116 дана, знаће, да се једна крмача може опрасити за годину дана највише 3 пута, никако више. Али како крмаче 3—4 недеље по прашењу траже да се букаре и воља за парењем траје свега 1—2 дана, ово се време пропусти, крмаче се оплоде дошње, те се обично прасе 2 пута у години. Онај, који же и добити више прасади тиме, што тражи да му се крмача праси више од 3 пута у години, неће то постићи, већ нека набави ише крмача, па ће имати више прасади. Скратити време пошења младунца код различитих врста домаћих животиња немогуће је. Код оваквих одгајивача обично се дешава, да се крмаче оплоде и пре 6 месеци старости, јер њима је стало до што већег броја прасади, па ће почети раније искориставати пуну зрелост крмаче, а то је грех.

Да би се наши одгајивачи обавестили, када треба животиње употребити за размножавање, корисно ће бити да наведемо старост појединих врста домаћих животиња, у којој се могу употребити за запат. Пастуви се могу употребити у старости од 3—4 год; кобиле 3—4 год; бикови раностасих раса од 12—18 месеци старости, касностасих раса од 18 до 21 мес.; јунице раностасих раса од 18, касностасих од 21—24 месеца; нерасти од 10—12, крмаче од 9—12 месеци старости. Дакле ни мушка ни женска грла не треба раније употребити за запат, јер би било штетно по животиње, па и опасно.

ПОДЛИСТАК

О употреби арсеникових соли у воћарству као средства противу штетних инсеката.*)

Д-р Павле Вукосовић

II.

Најчешће употребљаване арсеникове соли.

— Досада је велики број арсеникових соли окушан против штетних инсеката. У почетку су нарочито употребљаване арсеникове соли, које се добијају као споредни продукти при фабрикации извесних земских тела, као н. пр. тако звано париско зеленоло, које се састоји поглавито из арсенита бакра или лондонско црвенило (у основи арсеник креча), или најзад штајфуртско зеленоло (ашето-арсеник креча). Те су соли биле у Америци у употреби још од 1859. год. Али како то нису чисте соли арсеника, већ често садрже, у већој или мањој количини, и друга разна тела, то и проценат арсеника њима није увек исти. То отежава јаче њихову потребу, те изко су једнији од чистих арсеникових соли, ипак се све мање и мање троше. Чисте арсе-

никове соли, увек са истом количином арсеника, све се више и више употребљавају и у Европи су нарочито вршени покушаји с разним арсенијатима, као с арсенијатом гвожђа, бакра, цинка креча, олова и т. д.

Нећемо се нарочито задржавати на свим тим разним солима. Свака од њих има и својих мана, као и својих добрих страна. За нас је најважније, да су многобројни опити, вршени у Немачкој, Италији и нарочито Француској, показали, да је *арсенијат олова* једна од најактивнијих соли арсеника. Али и *арсенијат креча* је исто тако једна од врло добрих арсеникових соли, и опитима вршеним пре две године у Француској добио сам исто тако добре резултате с арсенијатом креча, као и с арсенијатом олова. Само арсенијат креча је мање познат, и тек у последње време производе га извесне фабрике у Италији у великим количинама. Остали арсенијати имају сваки за себе извесних врло добрих особина, али су сви без изузетка много мање активни но арсенијат олова или арсенијат креча.

За сада се углавном *арсенијат олова* највише употребљава, и о њему ћемо најпре мало опширније говорити.

Постоје две врсте оловног арсенијата: триовални арсенијат $(AsO)_3Pb^3$ и двоовални арсенијат $(AsO)_2Pb^2$.

* Видети Техн. бр. 2 стр. 13

Физиолошки је могуће много раније размножавање животиња, само што оно није економски. У књижевности су забележени разни случајеви прераног оплођења. Тако је на пр. познато, да је једно мушко теле, старо 6 месеци, оплодило једно женско теле од $4\frac{1}{2}$ месеца старости и ово је у 13 месецу своје старости отелело слабо теле, које је ускоро угнуло, док је мајка остала здрава и развила се у добро млечну краву. Даље су забележени случајеви, да су женска жребад од 10—12 месеци старости оплођена од пастува старих 1 — 2 год.

Један од наших одгајивача саопштио је један такође интересантан случај прераног оплођења, који вреди забележити. Његова кржава отелела је једно женско теле, тешко 30 кг., које је одлично напредовало и развило се тако, да је после седам месеци и два дана од рођења водило и оплођено од бика, старог 4 год. и то на пашу. Сопственик није о томе ништа знао, већ кад су се појавили први знаци бремености, приметно је, да је његова јуница, односно теле, бремено. Када је и завршила 16 месеци и један дан старости, јуница се отелела, теле је мерило 22 кг. И оно је одлично напредовало. Једино благодарећи доброј исхрани и нези, у овом случају није било никакве штете по сопственика, али се она јавља у већини случајева, и то се не може препоручити одгајивачима.

Ми смо напред већ поменули старост појединих врста животиња, у којој је дозвољено употребити запатничка грла за размножавање, и тога се ваља придржавати. Искористићавање полне зрелости животиња, раније од поменутих дозвољене старости, на-

зваемо прераним или превременим, за разлику од поменутих дозвољене старости, коју ћемо према старости грла за економску употребу, назвати раним. И код овог раног искористићавања полне зрелости женских грла има рђавих страна, нарочито ако се не обрати пажња исхрани и нези матера и младунаца, али има и добрих страна. При стајском држању кржава, такве краве боље примају бика и развијају се доцније у добре млекуље. Ако се жељи потпомоћи растене организма по првом телењу, краве првескиње не воде се бику првог идућег месеца, већ тек после 6 месеци, што се ради у Холандији на пр.; или се после шестомесечне мушке краве више не музу, остављају се да пресуше, као што чине Енглези са расом шортхорна, па то се ради и у Немачкој. Још једном напомињем да ове користи не треба тако разумети, да је дозвољено оплодити теле од 7 до 10 месеци старости. То не! Дозвољено време за отлођење јасно је назначено.

Случајеви прераног оплођења, који су напред поменути, а који су махом штетни, догађају се на пашу, стога треба одвајати мушка од женских грла и то: ждребад од 9 месеци старости, телад од 6 месеци старости, јетњад од 5 месеци и прасад од 4 месеца старости; и одвојено их пустити да пасу. Ово ваља чинити прво из разлога горе поменутих, а друго, што одгајивач треба да знају, од кога и каквог је мужјака женка оплођена, односно одгајивач мора бирати мужјака за своје запате и најзад мора знати време, у које очекује рођење младунца, а и како ваља неговати и хранити бремену мајку. Одгајивач мора знати да ли је његова кржава на пр.

Триоловни арсенијат је тешка, бела со, нерастворљива у води. Раније се триоловни арсенијат обично справљао пре употребе, и то од оловног ацетата и натријумовог арсенијата, јер се веровало, да уколико је триоловни арсенијат свежији, утолико је активнији. То је нетачно. Многе фабрике справљају и продају триоловни арсенијат у прашку, и он је исто тако активан као и добро свеже справљени арсенијат. И када се узме у обзир да је справљање триоловног арсенијата скопчано с извесним тешкоћама, а нарочито да је слободна продаја натријумовог арсенијата забрањена у многим земљама, јер ја јаче растворљив у води, и дакле много опаснији од многих нерастворљивих соли арсеника, онда је увек много боље купити већ справљени триоловни арсенијат.¹⁾

Двооловни арсенијат тешко је справити код куће, и увек ја боље купити га већ готовог. Он се налази у трговини као мека, тешка, беличаста маса, која се лако лако размутити у води.

¹⁾ Извесно ипак узрасте, како се справља триоловни арсенијат. Да би се добио савршен раствор који ће имати око 470 — 500 гр. соли на 100 л. воде, раствори се у 30 л. воде 200 гр. натријумовог арсенијата (орто-арсенијата дисолваци), а у другим 30 л. 100 гр. оловног ацетатног ацетата, па се први раствор сипа у други, мешајући добро. Бео талог који се ствара је триоловни арсенијат. Затим се справљањем чорба додаје још 40 л. воде, и тиме је добијен жељена раствор триоловни арсенијат. Ако се жељи јак раствор у коме ће бити око 750 гр. триоловни арсенијата на 100 л. воде, треба узети 300 гр. натријумовог арсенијата и 900 гр. оловног ацетата.

Двооловни арсенијат много боље дејствује од триоловног. Многобројни опити показали су то јасно и у последње време двооловни арсенијат троши се све више и више. Он има још и то преумућство над триоловним арсенијатом да лакше пријања уз разне делове биљке и дужи времена на њима остаје, но триоловни арсенијат.

У Америци обично се употребљавају оловни арсенијати, који садрже и триоловне и двооловне арсенијате истовремено, и према количинама двооловни арсенијата, које улазе у њихов састав, они су више или мање активни.

Покрај оловних арсенијата употребљава се све чешће у последње време *кречни арсенијат*.

Кречни арсенијат је нерастворљив у води и добија се када се помеша раствор натријумовог арсенијата са свеже справљеним кречним млеком. Обично налази неће у књигама да на 100 л. воде треба узети 250 гр. живог креча и 500 гр. натријумовог арсенијата. Тако добијен раствор кречног арсенијата може потпуно сагорети биљке, које су њиме попрскане, јер количина креча није довољна да претвори саврастворљиви натр. су арсенијат, а већ изразније знамо да све, у води растворљиве арсеникове соли опасни отрови по биљке.

Потребно је дакле узети много већу количину креча но што се то препоручује, најмање 500 гр.

сгеона, што је ланку у првим месецима тешко приметити по спољним знацима, да би штелее ту краву, јер се побачаји често дешавају само због тога, што одгајивачи не знају, да су женска грла бремена, па не подешавају према томе ни храну ни негу ни поступање са бременим животињама.

Д-р. Т. Митровић.

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

Неколико нарочитих начина прераде грожђа.^{*)}

Поред обичне прераде грожђа у вино у многим се крајевима једна мња количина грожђа прерађује на неке нарочите начине и то било за добијање специјалних, нарочитих вина, било других производа. Та *специјална* вина или, боље речено, *ти специјална производи од грожђа*, јер многи од њих, немајући нимао алкохола, и нису вина у првом смислу речи, врло су различита и по количини зрелог и непреливог, природног, грожђаног или додатог шећера и по миришљавим и другим материјама, које се при неким од тих начина додају вину. Стога је и број таквих вина врло велики, јер између шире од свежег грожђа и вина потпуно преврелог може постојати и постоји у ствари читав један низ прелазних — специјалних вина. Ево неколико од тих производа:

Слатко „вино“ („вино“ без алкохола). — Ово име даје се обичној шири од грожђа, у којој се помоћу топлоте униште све гљивце како

^{*)} Из књиге „Винарство“, која ће ускоро бити штампана у II допуњавању и прерађеном издању.

Али још је боље купити већ справљене кречне арсенијате, јер како смо рекли натријумов арсенијат је један од најотровнијих, и тешко се добити у у трговини. У Француској кречни арсенијат може се добити као бела, лака маса, коју је врло лако размутити у води. У Италији пак урађује се кречни арсенијат у облику праха, врло лаког и различитих боја, јер им фабриканти нарочито долажу извесне боје, обично зелену или ружичасту, да се не би неко преварио услед њихове сличности с брашном.

Кречни арсенијат је активнији од трисловног арсенијата и чорба од њега справљена лако пријања уз разне делове биљака.

Како је радна снага сваком даном све скупља и како воћке пате од разних болести, противу којих је лек бордовска чорба, то се понекад препоручује да се арсеникове соли додаду бордовској чорби, и да са тако справљеном чорбом прскамо воћке и бранимо их истовремено и од болести и од штеточина. Као што ћемо видети доцније, то је потпуно изводљиво, само, у том случају не треба додати бордовској чорби растворљиве арсеникове соли, како то извесни писци саветују. Према њима на 100 л. чорбе треба метнути 100 до 300 гр. натријумовог арсенијата и он ће, вешто с бакром, нешто с слободним кречом у чорби, дати нерастворљиве арсенијате креча и бакра. То је тачно, али на тај

болести, тако и алкохолног врења, те шира не може ни да преври, ни да се покаари. Према томе назив „вино“, који се овом производу даје, није на свом месту, али је уобичајен.

Да шира не би загорела и добила укус на метал, загревање њено врши се на доста ниској топлоти од 60 до 65° С. и у пастеризаторима од калајисаног или посребљеног бакра или као што се већ почиње радити у сарајима од алуминијума.

Пастерисана шира смешта се у потпуно чисту бурад, добро запарену помоћу водене паре и чува у хладном подруму. Ту се у хладном подруму шира таложењем и бистри и ако је спремна за кућевну потребу, она се просто из бурета точи и у току дана троши.

Ако пак хоћемо, да је продајемо, онда се та шира процеди кроз филтр — апарат са азбестом, па се разлива у чисте боце, које се плутом залуше и стерилизују (загревају) у води на 70° С. Потом се залушачи премажу парафином.

Ако пак желимо да имамо пенушава слатка вина, онда се шири у боцама додаје угљен — диоксид, на начин који ћемо доцније описати, затим се боце залуше и залушачи причврсте кананом или гвозденим копчима, па се одмах врши стерилизација.

Шира је веома сложен и несталан производ, те јој ово вишеструко загревање донекле измени укус. Зато је чување шире помоћу хладноће много боље, али и много скупљи начин, што га у осталом и чини ретко употребљивим.

Згуснута шира и њена употреба. — Згущавање шире од грожђа врши се много у Италији,

начин никада не знамо тачно, колико натријумовог арсенијата можемо додати, па да сав буде и растворен у нерастворљиве соли и не штети биљци. Најбоље је дакле употребљавати већ нерастворљиве арсенијате, и њих додати бордовској чорби. По извесним америчким писцима (Sonders et Brittain), нерастворљиве арсеникове соли додане бордовској чорби гуже много од своје активности (по 43%), али ипак у пракси та истовремена прскања противу болести и штеточина воћака показала су се исто тако успешним, као и појединачна прскања само противу штеточина количина арсеникових соли остајући увек иста.

Остаје нам још да видимо, на који се начин, и противу којих се инсеката употребљују арсеникове соли.

Виноградари!

Приспео је плави камен.

Видите оглас на последњој страни!

Шпанији и Сједињеним Државама. Овако згуснута шира може се рђавих година употребити за побољшање недовољно слатке шире; за справљање вина, пошто се претходно разблажи водом и стави у врење, што се ради нарочито ако се шира преноси на веће даљине; за справљање сирупа (грожђаног меда), који служи као врло пријатно пиће, ако се разблажи обичном водом или содом т. ј. водом, у којој се под притиском налази растворен угљен-диоксид.

Поред тога у родним годинама згущавањем шире на ниској топлоти (око 50° С) и помоћу безваздушног простора умањује се производња вина, да би се по потреби перодичних година површила ставањем у врење. Згущавање се може вршити и у обичним калажиним казанима на ваздуху, али шира мења укус, нарочито ако се непажљиво ради. Згущавање се врши дотле, док проценат шећера не буде 0,500 кгр. на литар или да од 400 л. шире добијемо 100 кгр. згуснуте шире, што у литрима чини 73.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

КАЛЕМАРСКИ ВОСАК.

Код свију начина калемљења сем очевња и извесних начина приљубљивањем врши се премазивање спојног места воћарским воском. Под овим се разуме лепак, који штити ране на калему да се не исушују и не загревају и који се за време јаке жеге не топи, нити се на хладноћи мрзне и круши. Све отворене ране на калему, као и горњи пресечени део калемграчнице-вијоке, треба пажљиво и добро намазати воском.

Добар воћарски восак, треба да има ове особине: да није шкодљив, да је јефтин и да се лако може направити.

Ко Гоше-у, познатом немачком воћару, он се справља на овај начин:

1) *Топал воћарски восак.* Има га две врсте: а) Са мрко сивом бојом, која је слична боји дрвета. Потребан материјал за справљање једног килограма воска састоји се из: 915 грама пречишћене смрчеве или јелове смоле, 15 грама прне паклине (Pech), 30 грама лоја и 40 грама просејаног пепела.

б) Црвенкасто мрке боје. За 1 кгтам воска узме се: 800 гр. чисте смрчеве или јелове смоле, 100 гр. прне паклине, 30 гр. лоја и 40 гр. испрашена црвена окера (боје).

Да се топал восак направи, треба на умереној ватри прво истопити смолу, паклину и лој и чим су ови делови постали течни, сипа се у њих просејан пепео или црвени окер, па се кува и меша све дотле, док се сви делови потпуно не истопе. Пошто се смеша охлади, замеси се у грудву и од исте узима за време калемљења толико, колико је потребно, па се одломљена количина метне у нарочити суд, да се ту растопи. Овај се суд састоји из

једног дела, где се меће восак за загревање, који је покретан и може се лако по потреби надити. Испод њега налази се једна лампа, у коју се сипа шпирит, а која се одмах угаси, чим се восак довољно истопи, па се опет упали, чим се восак охлади и згусне.

За премазивање калема не сме восак бити сувише топал, јер у том случају може кору и делове дрвета изгорети и спречити примање калема. Сувише хладан восак не може калем добро премазати, а такође и не пријања довољно.

Преизазивање калема са топлим воћарским воском, врши се помоћу четкице. Сем четкице за премазивање може се начинити и дрвена лопатица, али се с њом спорије ради, а восак се међутим брзо хлади.

2) *Хладан воћарски восак.* И овог восака има две врсте: а) Сличан боји коре дрвета. Да се направи 1 кгтам, узме се: 830 грама чисте јелове или смрчеве смоле, 15гр. прне паклине, 30 гр. лоја, 35 гр. просејаног пепела и 90 гр. шпирита.

б) Црвенкасто мрке боје, узме се: 735 грама јелове или смрчеве смоле, 100 гр. паклине, 30 гр. лоја 35 гр. истуцана црвена окера и 100 грама шпирита.

Као што се види, хладан воћарски восак разликује се од топлог, што се за справљање хладног воска додаје и шпирит, услед чега је течни стања.

За његово справљање узме се каква стара шерпења или други какав подесан суд, па се метне на ватру тако, да пламен додирује само дно суда. Затим се сипа смола, паклина и лој. Потом се додаје пепео или окер, па пошто се све довољно истопи и измеша, скине се суд са ватре и остави да се у њему течност охлади, а онда се сипа мало по мало шпирит и непрестано меша и све дотле, док се исти потпуно не разређи.

Пара, која се развија услед сипања шпирита, је нездрава и шкодљива, зато се при сипању и мешању шпирита мора глава даље држати. Сем тога треба у близини спремити какав празан суд, те како би се један део течности могао у њега присути, пошто шпирит, када се сипа, кипи као млеко, те би на тај начин могла прилична количина искипети. Ово се може спречити, ако се претходно стакло са шпиритом у топлој води загреје, но пре тога мора се запушач из стакла извадити, а стакло са ватре скинути, док још није вода почела да кључа. Ако је восак после сипања шпирита постао густ, тако да се не може лако мешати, онда га треба понова приставити на ватру и пошто постане довољно течан, скинути га са ватре. Чим се восак прохладни, морамо се одмах уверити, да ли је довољно течан и подесан за употребу, па ако је још густ, онда ћемо сипати у њега још нешто шпирита, а ако је сувише течен-жидак, тада ћемо из другог суда узети истопљене смоле и сипати у њега, па опет приставити на ватру и добро измешати.

Чим је восак добро направљен, треба одмах да се успе у какав суд, најбоље у плехану кутију и добро затворити, да нема приступа ваздуха. Овако

затворен восак, може се дуго одржати у добром стању.

За премазивање калема хладним воском узима се такође четкица или дрвена лопатица.

П. С. Петковић.

БЕЛЕШКЕ

Честитка. — Председник Српског Пољопривредног Друштва г. Паја Т. Тодоровић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода у пензији приликом прославе 50-годишњице свог неуморног књижевног и културног рада на унапређењу пољопривреде, примио је у низу многобројних честитака и ову од *Књижевно — просветног друштва Јака пољопривредних школа „Плуг“ у Крижевцима крај Загребца:*

Управни одбор ђачког литер.-просветног друштва „Плуг“ усвојио је једногласно на својој редовној одборској седници одржаној дне 28. II 1926. предлог тајника, да Вам приликом прославе 50-годишњице Вашег књижевног и културног рада пошаље и од своје стране срдачну честитку, као свој принос тој Вашој прослави. Ценећи рад и заслуге Ваше на подизању наше пољопривреде, упркос многих препрека, на које сте у свом напорном, али испирајном раду нашли, жрели Шако уш млађима, ми не можемо преко тога ћушак да пређемо, а да Вам и ми шакођер, као Ваши следбеници, који ће имати шу задаћу да Ваш заочетни рад наставимо, не зажелимо, да нам поживише што дуже и да свој рад наставите. Пољопривредна омладина скупила ове у „Плугу“ пригодом Вашег јубилеја поздравља Вас као оснивача „Плуга“ и као свога учитеља и вођу, те Вас молимо, да пријмите ову честитку, као израз симпатије, које омладина има према Вама. Желећи Вам још једном, да нам поживише што дуже, те да нам служите као пример испирајног рада, придружујемо се осталима, те Вам кличемо искрено: „Живио“

За управни одбор „Плуга“

Председник,

М. Љубановић

Тајник,

Гашпар Коска

Оснивање сортиментског винограда са грчким сортама. — Да би се поједине добре грчке сорте грожда размножиле по виноградима у нашем Приморју, као и по виноградима у Јужној Србији, нарочито у Тиквешу, где те сорте могу успевати, Министарство Пољопривреде и Вода набавило је прошле године вијоке од *стопанку различитих грчких сората*. Са набављеним калем-гранчицама извршено је калемљење и стратификовање при државном лозном расаднику у Букову, при чему се нарочито водило рачуна: да сорте буду пажљиво подвојене и тачно обележене; а стратификовани калемови од ових сората, такође су пажљиво и одвојено упр-

порени, гајени и у своје време поваћени и строго класирани. Сви прокласни калемови од грчких сората послати су Управнику државног лозног и војног расадника у „Соколуши“ код Биограда на Мору (Сплитска Област), коме је стављено у дужност, да са тим сортама подигне засебан сортиментски виноград. У томе винограду испитивах се све усађене грчке сорте, па ће се у Приморју и по Јужној Србији ширити и размножавати све оне, које се буду показале као добре за наше прилике.

Квочку одбити од гнезда. — Домаћине муку муче са по неком квочком и не могу је одбити од лежања на гнезду, противу чега обично употребљавају кулање, везивање и мучење глауи и т. д. што све често не помаже. Да се квочка од лежања одбие треба је на сред дворишта, где се живина и чељад крећу, поклопити ситом, решетом, или корпом и ту јој увек дати довољно хране и воде. Квочка ће од честог узнемиравања и добре хране, убрзо престати са квочањем и лежањем.

М. М. Ђ.

Мраз у виноградима ове зиме. — Пре него што смо могли надати се, наишли су јаки мразиви ове зиме да их тако рано нико не памти. 8. децембра температура је пала на 18°C, а негде и ниже. Добро је само што је земља била покривена снегом за 20 см., те они који су оставили винограде незагрнуте, нису претрпели знатнију штету. Показало се још једном да је потребно винограде одмах по Митрову-дне добро загрнути земљом, а лозу са наслона и жица на шплицирима и османуцима и у опште ону коју ћемо високо резати, положити у земљу и загрнути је, јер земља најбоље чува лозу од измржњавања. Они којима је потребна калем-гранчица за пролећне зрело калемљење, морају је сећи такође пре 1. децембра, јер остављено за доцније, да се сече увек ће бити у питању њена исправност, чим температура зими падне на — 15°C.

Остаје да расмотримо, на којим су положајима виноградни више страдали и које су сорте лозе више општећене, а које мање.

Пошто су мразиви попустили, након 10 дана, прегледали смо прво винограде на јужним странама са песковитом земљом (50% ситног песка). На поножју тих места, оца су у виноградима измрзла безмало код свију сората. На странама и изсравинима, оца су здрава само до висине докле је држао снег, преко тога била су наизменично здрава и измрзла: 1 здрав, 2 измрзла и т. д. Више је измрзалих пупољакака код прих сората грожда због слабијег састава дрвеног ћеличног ткива и проширених ћелица, због чега у јесен и зими садрже више биљног сока. Беле и ружичасте сорте имају пупољке боље обучене у вунасте листиће, латораста су им тврћи и са честим диафрагмама, па према томе и дурашније су на мразу. Мраз је потпуно уништио оца код свију сората у оним виноградима, који су премо лета слабо прскани бордовском чорбом, те обољевали од пе-

роносворне заразе. Слабо ђубрени виноградни тракоје су више подложни измржњавању.

Виногристи на северним и с-западним странама без разлике на састав земље јаче су измрзли но на другим странама.

Било је врло мало оштећених пупуљака у оних виноградима оцедним и окренутим сунца, који су на великим висинама посађени, где је лоза ванредно сазрела, а нарочито су здрава оцка у виноградима ђубрених вештачким ђубривима: суперфосфатом и калијевој соли, која јако утичу на сазревање и чврстину лозног дрвеног ткива.

Рајски ризлинг, семијон, сиванац и траминац, потпуно су здрави и неизмрзли; док су пловина, смедеревка, бела тамњаника, све врсте дренка, ва, багрна, липов лист, малага, шасде бела и првена, чуш, мадлен анжевин, црвена тамњаника, где више где мање подлегле мразу. Црне сорте грозђа као што је напред речено највише су страдале, првенствено скадарка, затим прокупац ситан зачинак, португизац; мање хамбуршка тамњаника и мускателер.

М. П. Вид.

Противу кртица. — Кртице тражећи храну по башти, налазе и на леје са разним посејаним семењем или никлим биљкама и ту својим каналима-ходницима причињавају много штете.

Противу кртица препоручује се дрво од зове. Младе или старије граве насади са зове и забости у рупе, канале, где кртице пролазе. Зова има мирис који кртица не трпи и услед тога башту - леје напуштају.

М. М. Ђ.

Младе коприве као храна и лек. — Младе коприве препоручују се и употребљају за храну и као лек код свију народа, па се од стране варошана, где их нема, и купују.

Као лек коприве се препоручују код малокрвних, костобољних и др. За јело се спремају, као зеље и спанаћ.

М. М. Ђ.

Корисне књиге за народ. — Српско Пољопривредно Друштво у свом магацину има приличан број врло корисних и јефтиних књига, које ту место леже годинама узалуд, у место да су оне у народу и да се народ њима користи и богати. Многи и сељани и варошани целог века жаде се на теškoће живота, на све неће и веће намет, а све маље и мање приходе, док међутим ништа не чине, да те своје приходе повећају. Кад би такав сељак само мало дубље заораво земљу, а варошанин мало мање завиривао у кавану и једном и другом било би боље. То нас нагони да под овим насловом учинимо преглед свих књига, које је издало Српско Пољопривредно друштво у Београду и које се могу од Друштва купити, ако се само пошаље Друштву новац, колико књига кошта и тачна адреса.

Пољопривредни Календар за 1923. год. Цена 6 динара. Многи ће рећи, што ће ми календар од пре три године, али у овој јефтиној књизи календарски део износи непуних 15 страна, а на осталих, близу 400 страница износе се корисне поуке из ратарства, виноградарства и винарства, заштите од болести и штеточина, сточарства, млекарства, живинарства, свиларства, заштите домаћих животиња од главнијих болести. У сваком од ових одељака изложено је оно што је најважније у дотичној грани пољопривреде, тако да сваки одељак чини једну лепу целину.

На крају се дају корисни подаци о мерењу дужина, површина и запремина, што треба сваки домаћин да зна, затим о новим и старим мерама, образци за вођење пољопривредних књига и статистички подаци из пољопривреде.

Као што се види ова је књига пуна корисних поука и не би требало, да буде сељачке куће без ње.

Записник

7. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 17. фебруара 1926. године у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, Драг. Спринчић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић, С. Рагковић, С. Партовић и Н. Петровић и гост Света Марко, ваћ, председника подружнице из Јегдине.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележник секретар г. М. В. Дамјановић.

1

Прочитани су записници:

99) 6. седнице Управног Одбора. — Одбор усваја прочитани записник.

100) 7. седнице Књижевног Одбора. — Одбор прима прочитани записник и одобрава: да се рукопис господина В. Т. Радоновића упути на оцену и мишљење г. г. П. Т. Тодоровића и Др. Т. Локоту, са хонораром по 200 дин.

101) 1. и 2. и 3. Конференције свих секција. — Одбор прима прочитане записнице и одлучује: која ће се лица предложити годишњем збору за редовне чланове.

II

102) По предлогу Финансиј. Одбора, да се 100 кгр. плавог камена који се налази код др. скомова у Подуђеву, пошаљу Управ. држ. лоз. расадника у Скопљу. — Одбор усваја мишљење.

III

Мишљење набављачког одбора:

103) По понуди Средњиног Савеза Хрватских Сељачких Залуга из Загреба, за прскалице „Чепел“. — Одлучено: да се од Савеза тражи за три члана хонорар за преглед и за уверање 470 динара, па ако новац пошаље, онда прскалицу да испита комисија, у коју да улу г. г.: Б. Ранковић, Н. Петровић и С. Партовић. По свршеном послу, прскалицу вратити Савезу.

104) По понудама П. Миљовића и Кајетана Аначића за косе. — Одлучено је да се не узимају.

IV

Мишљење заст. инсп. за подружнице:

105) По молби подружнице из Жучковца, да јој се одобри кредит од 10.200 динара. — Одбор усваја мишљење да јој се одобри 10.000 дин. пошто је испунила све услове.

106) По молби Клуба за конзер. воћа и поврћа из Јагодине, да се прими у састав као подружнина. — *Одлучено*: да им се траже правила, на поново изнети пред седницу.

V

107) По питању одређивање дана и дневног реда за годишњи збор. — *Одлучено*: да се збор одржи 28 марта са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара збор.
  2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.
  3. Председник подноси на решење писмене предлоге Друштвене Управе, Подружнина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање 15 дана пре збора.
  4. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за тек. год., која почиње 1. јануара.
  5. Решава се о куповини и продаји непокретног имања.
  6. Решава се о измени и допуни правила.
  7. Бирају се чланови Управног Одбора.
  8. Бирају се чланови редовни.
- Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација Тежак
не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Вршалица Н. 8. купљена пре рата од „Шранца и Компаније“ са дрешом потпуно исправна. Могу да се наместе и два камена за млевење брашна. Продаје се под новопишених услова. Ради погодбе обратити се сопственику Станоју Стаиковићу земљорад. из Шантровца или окр. Пољопривред. Подружнину у Јагодини. 3—3

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Семе детелине луцерке	по	25	дин.	кгр.
црвене детелине	„	25	„	„
сточне репе (црвене и жуте)	по	20	„	„
дивљих јабука	„	65	„	„
„ крушака	„	130	„	„
„ пролетње грахорице	„	6	„	„
„ гледичја за ограду	„	20	„	„
„ мухара	„	6	„	„
„ багрема	„	30	„	„
„ проса	„	6	„	„

Поруџбине груписати и чинити благовремено, јер ће се пошиљке вршити по реду пријаве. 2—2

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ. — Фармац. Производа А. Д. Карловац 10—1

КУЛТУРНА ВРБА.

Учитељска Школа у Неготину (Крајина) има за продају резница разне врсте културне врбе за плетарство и за украс:

1. Ракита; 2. Позна уралка; 3. Златна уралка; 4. Далматинка; 5. Бела конопница; 6. Француска конопница; 7. Мерњска конопница; 8. Прва поточњача; 9. Леомберска; 10. Дунавска обрешница.
- Цена 20 динара сто резница. Паковање и поштарина на рачун купца. 3—2

Плави камен 98/99% Друштво је набило из исте фабрике, као и прошле године
Цена је 8.50 динара килограм.
Са поруџбином треба похитати.

ПРАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА
које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЧЊАКА ПРИЗНАТЕ
КАО НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, Београд,

и у свима већим гвожђарским трговинама.

Главно Заступништво код

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

гвожђара — Београд. 8—6

Пољопривредници!

Тражите свуда најбоље светско СИРИШТЕ

У течности и прашку

„ХАНЗЕН“

5—1

Сточари!

Ваша скупочена стока гине од метљавости, спасите је док се спасти може. Против метља је најсигурнији лек

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемиско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола
од 20—30	„	4	„
„ 30—45	„	6	„
„ 45—60	„	8	„

За Говед и биволе:

Од 80	—120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија	B.
„ 120—170	„	„	18	„	„	C.
„ 170—220	„	„	24	„	„	D.
„ 220—270	„	„	30	„	„	E.
„ 270—320	„	„	36	„	„	F.
„ 320—370	„	„	42	„	„	G.
„ 370—420	„	„	48	„	„	H.
„ 420—470	„	„	54	„	„	I.
„ 470—520	„	„	60	„	„	K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола. Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно аромисане количине, јер иначе нећете имати користи од утрощеног новца. Цена је Дистола по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима Апотекама и Дрогерјама. Упуства и обавештења даје фабрика или ветеринарне фабрике Д-р АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—16

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Тако и поштом добијају лист у пола цене.

Преплата се може уједнашити за цео
годину.

Примљене рукописи за штампу не враћају се.

Цена огласна по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Рајковић

Број 12.

БЕОГРАД, 21. МАРТ 1926 ГОД.

Година LIII

52. РЕДОВНИ ГОДИШЊИ ЗБОР

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Одржаће се на основи чл. 36., 37. и 38. Друштвених правила 28. марта 1926. год. у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.

3. Председник подноси на решење писмене предлоге Друштвене Управе, Подружнина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре збора.

4. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

5. Решава се о куповини и продаји непокретног имања.

6. Решава се о измени и допуни правила.

7. Бирају се чланови Управног Одбора.

8. Бирају се чланови редовни.

Што се од овог дневног реда не сврши првог дана збора, продужиће се сутрадан.

Право гласа на збору имају редовни чланови и по један изасланик сваке Подружине (чл. II правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике, са потребним пуномоћјем.

На државним железницама издејствован је попуст у пола цене, стога железничку карту сачувати и за повратак.

Бр. 1799.

18. фебруара 1926. год. Београд.

СЕКРЕТАР.

М. В. Дамњановић, с. р.

ПРЕДСЕДНИК.

П. Т. Тодоровић, с. р.

Рад Српског Пољопривредног Друштва у 1924/25. год.

И ако прилике, под којима ради Друштво, нису баш тако повољне биле, ипак се у његовом раду опажа доста велики напредак у 1924. и 1925. год. према ранијим годинама. У извесним својим пословима Друштво показује највећи напредак баш у прошлој 1925. год. Сем тога, ако се узме у обзир и финансијска страна Друштва, ипак оно и поред све своје скромности у овом погледу, показује извесан напредак. Интересантно је, да тај напредак пада баш у оно доба, у које су нека друга пољо-

привредна Друштва била принуђена да ликвидирају. Значи да Српско Пољопривредно Друштво нешто држи на извесној висини, чега у другим сличним Друштвима нема, и то непоколебљиво и чврсто као и пре рата. Можда је то нека нарочита сила, можда је онај виши морал његових оснивача, који су основали то Друштво не ради себе, не ради својих личних интереса, већ ради једне веће народне целине и ради њених интереса, што је за време рада Друштва од 52 год. постало као нека светиња, која се већ давно чува у томе Дому и која са истом снагом прелази у наследство из поколења у поколење.

Ако рад Српског Пољопривредног Друштва упоредимо са ранијим годинама, запазићемо баш из тога поређења, у чему, се састоји напредак у 1924. и 1925. год. Пошто немамо података из година пре рата, то ћемо морати прибегнути оним подацима, који нам стоје на расположењу, махом после рата. У 1921. год. Друштво је имало 72 Подружине са 6.483 члана и преко тих Подружнина растурило је у народ: справа, алата, семенја и другог материјала у вредности 1,828.791 дин. У погледу књижевног рада Друштво је издало 4 популарне књижице. Предвиђени буџет износио је 5,178.615 д.; од чега је свега примљено 3,627.196,¹¹ дин.; свега издато 3,023.905 дин. У 1922. год. Друштво је имало 113 Подружнина са 8.067 чланова, преко којих је растурило у народ: справа, алата, семена и другог материјала у вредности 2,020.999 дин. Од књижица Друштво је издало три брошурице. Буџетом предвиђена сума у овој години износила је 4,198.893,¹¹ дин.; од чега је свега примљено 4,408.796,¹⁰ дин.; а свега издато 3,230.397,¹⁰ дин. Вредност справа, алата, семенја и другог материјала износила је на крају године 1,415.540,¹⁰ дин. У 1923. год. Друштво је имало 106 Подружнина, са 6.350 чланова, преко којих је растурило: справа, алата, семена и другог материјала у вредности 1,672.246,¹⁰ дин. У тој години Друштво је издало свега две популарне књижице. Буџетом предвиђена сума износила је 4,940.354,⁰⁶ д., али је примљена било свега 3,807.663,⁰⁷ дин.; а издавања 3,586.038,⁰⁴ дин. Стање магацина у тој години представљало је у робин вредност од 3,666.775,⁷⁰ дин., али оптерећено дугом од 57.000 швајцарских франака Рудолфу Саку, који је плаћен тек у 1924. год. са 873.198,⁰⁰ дин.; те би стварна вредност магацина на крају 1923. године била 3,666.775,⁷⁰—873.198,⁰⁰=2,793.577,⁷⁰ дин.

У 1924. год. Друштво имаћаше 115 Подружнина са 6.392 члана, преко којих је распродало: справа, алата, семена и другог материјала у вредности 2,745.324,⁰⁰ дин. У тој години Друштво је штампало само једну зидну плакату о сузбијању болести на виновом лози. Буџетом предвиђена сума износила је 5,447.022,¹⁰ дин., од чега је свега примљено дин. 3,909.570,⁷³ а свега издато дин. 3,086.778,⁰⁷. Вредност робе у магацину на крају године износила је дин. 2,324.654,³⁰.

У 1925. год. Друштво је имало 123 Подружине, са 5.936 чланова, преко којих је распродало: справа, алата, семена и другог материјала у вредности дин. 3,205.664,⁰⁰. Друштво је у тој год. издало десет додатака Тежаку „Грађе за Пољопривредни Речник“ и „Землорадничкову Читанку“. Буџетом предвиђена сума износила је 5,109.128,¹² дин.; од чега је свега примљено дин. 4,702.547,¹¹ а свега издато дин. 3,296.317,⁰⁸. Вредност робе у магацину износила је на крају године динара 2,038.946,⁰⁷.

Када ове бројне податке прикућимо ради боље прегледности у једну таблицу, онда би рад Друштва од 1921. до 1925. год. изгледао овако:

ТАБЛИЦА I.

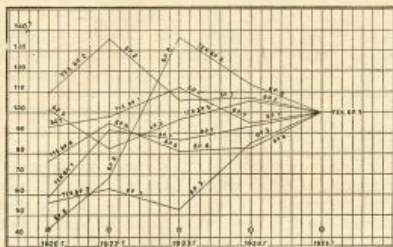
год. оп.	Поједиан послови	1921. год.	1922. год.	1923. год.	1924. год.	1925. год.
1	Број Подружнина	72	113	106	115	123
2	Број чланова у Подружнинама	6.483	8.067	6.350	6.392	5.936
3	Вредност распроданог материјала преко Подружнина у дин.	1,828.791	2,020.999	1,672.246	2,745.324	3,205.664
4	Број штампаних додатака у дин.	3	3	2	1	10
5	Буџетом предвиђена сума у дин.	5.178.615	4.198.893	4.940.354	5.447.022	5.109.128
6	Од примљеног буџета, свега издато у дин.	3.627.196	4.408.796	3.807.668	3.909.570	4.702.547
7	Од примљеног буџета, свега издато у дин.	3.023.905	3.230.397	3.586.038	3.086.778	3.296.317
8	Вредност робе у магацину на крају године	915.915	1.415.540	2.038.946	2.324.654	2.038.946

Још очигледнији рад Друштва у појединим годинама биће нам, ако бројне податке из таблице I упоредимо помоћу процената, узимајући да су поједини послови у 1925. год. били једнаки 100%. Тада добијамо ове бројеве:

год. оп.	Поједиан послови	1921. год.	1922. год.	1923. год.	1924. год.	1925. год.
1	Број Подружнина	58,5%	91,8%	86,1%	93,4%	100,00%
2	Број чланова у Подружнинама	109,2%	133,9%	106,9%	107,6%	100,00%
3	Вредност распроданог материјала преко Подружнина у дин.	57,04%	63,04%	52,01%	85,6%	100,00%
4	Број штампаних додатака у дин.	200,00%	150,00%	100,00%	30%	100,00%
5	Буџетом предвиђена сума у дин.	101,3%	82,1%	96,8%	106,6%	100,00%
6	Од примљеног буџета, свега издато у дин.	77,1%	93,7%	80,9%	83,1%	100,00%
7	Од примљеног буџета, свега издато у дин.	91,7%	98,00%	111,8%	93,6%	100,00%
8	Вредност робе у магацину на крају године	44,2%	69,4%	137,5%	114%	100,00%

ТАБЛИЦА II

Ако најзад све ове бројеве у процентима из таблице II изразимо у једном дијаграму, онда ће нам рад Друштва у појединим годинама бити најјаснији и изгледаће овако:

При разгледању горњег дијаграма, јасно се види на пр. ток линије тек. број 1 која означава број Подружница Друштва, да се она од 1921. г. налази у сталном порасту све до 1925. год. Са линијом тек. бр. 2 стоји друкчије, она је у сталном опадању од 1921. па све до 1925. год. и ако је број Подружница растао, број чланова у њима (линија тек. бр. 2) опадао је. Нагло опадање чланова у Подружницама опажа се од 1922. год., када је он износио 135,9% од онога броја из 1925. г., у 1923. год., у којој је години број чланова износио само 106,9% од броја у 1925. год., што се најбоље види на линији тек. бр. 2 од 1922. до 1923. год. Број чланова у Подружницама зависи у највећој мери од личне иницијативе њених председника и секретара, на којој се дужности махом налазе државни економски, чији премештај утиче не само на број чланова у Подружницама, већ и на опстанак читаве Подружнице. Дешава се, да се по премештају државних економија, обуставља рад у њима и оне се постепено гасе.

Вредност распродатог материјала преко Подружница, представљена у дијаграму линијом тек. бр. 3 и у 1925. год. налази се на највећој висини, износи 100%, док је 1924. год. износила је 85,6%, 1923. год. 52,01%, 1922. год. 63,04% и 1921. год. 57,04%; дакле у 1924. и 1925. год. показује велики напредак. И поред тога, што је доста пољопривредних справа и алата растурено у народу из репарација, рад Друштва у овом правцу ипак је напредовао. Растурањем разног пољопривредног материјала у народ, Друштво ће утицати и на повећавање броја Подружница и броја чланова у њима, а с друге стране и на унапређење наше пољопривреде, на чему ради ево већ шеста деценија.

Предвиђени буџети у појединим годинама стално су расли, означени у дијаграму линијом тек. бр. 5, али им се мора замерити, да су били фиктивни т. ј. да нису остваривани. То њихово неостваривање види се по томе, што је за 1921. г.

предвиђени буџет износио дин. 5,178.615 и одтога растурено пољопривредног материјала у народ свега дин. 1,828.791, док је од предвиђеног буџета 1925. год., који је износио мање, 5,109.128, дин., растурено материјала у народ за дин. 3,205.664, од предвиђеног буџета свега примљено 4,702.547 дин., што значи да је буџет остварен, јер треба имати на уму да се извесна сума у тој години налазила као дуг код Подружница. Што се тиче набавке материјала, Друштво је у 1924. и 1925. г. набављало масу артикала непосредно из фабрике и на тај начин избегло посредништво, које поскупује све артикле.

Од предвиђених буџета стварна примања почињу расти од 1923. год., што се види и из дијаграма, линија тек. број 6. Тај пораст много је већи од 1924. год., што значи да је предвиђени буџет без мало остварен. Нагло опадање примања јасно се опажа између 1922. и 1923. год., и ако су предвиђени буџети релативно велики, што значи да нису остварени.

Од предвиђених буџета стварна издавања била су 1923. год. највећа, 111,8% оних из 1925. год., ма да је буџет био сразмерно мањи од оног у 1924. год.; што значи да се о свима издатцима водило озбиљног рачуна и старало, да им се нађу одговарајућа примања. Линија тек. бр. 7 у дијаграму, расла је до 1923. год., од 1923. почела је опадати и незнатно се повећала у 1925. год.

Вредност робе у магацину на крају године, представљена линијом тек. бр. 8, била је најмања у 1921. год. У 1922. год. нешто се повећала, па 1923. год. нагло расте и достиже највећу висину. Овај нагли пораст вредности робе у магацину 1923 г. долази отуда, што је те године ушло у магацин робе од 57.000 швајцарских франака, као дуг, који је исплаћен Рудолфу Саку тек у 1924 год. са 873.189,50 дин. У 1924. и 1925. год. вредност справа у магацину спала је, пошто је доста справа распродато, али се у толико повећала готовина Друштва. То показује и линија тек. бр. 8. У 1925. г. наручено је доста справа, материјала, семена и др., што је унапред плаћено, као прскалице, за које је плаћено унапред 473.963,20 дин., 20.000 кгр. разног семена, 30.000 кгр. плавог камена и др.

Из свега до сада изнесеног јасно се опажа напредак рада у Друштву, који ће у овој 1926. г. — судећи по почетку — бити још интензивнији и плоднији.

Д-р Т. Митровић.

ИЗ РАТАРСТВА

Како треба кукуруз сејати.

Једно од најважнијих питања у гајењу кукуруза јесте, како треба кукуруз сејати.

Ова важност поред осталог долази и отуда,

што није свеједно, да ли ће по хектару бити највећи и најприноснији број струкова, да ли ће земља бити у пуном смислу искоришћена или не.

Ретко сејање по правилу повећава каквоћу, чешће сејање до дозвољених граница повећава количину. Тако је то у начелу код сејања, не упуштајући се у анализе код кукуруза. Питање је овде, крајња граница повећавања каквоће и количине или крајња граница повећавања количине без уштраба по каквоћу.

У народу се практикује више начина сејања кукуруза.

1. Сеје се *омашке*. Доцније се праши, проређује, нагрће или не и т.д. Овај начин сејања је скроз погрешан. Он потсећа на сетву пшенице, јечма или оваса. Ово још некадштво може бити и добро код ових, али код кукуруза никада. Овај начин сетве се одбацује и код стрнина, а код кукуруза треба га сасвим одбацити. И он се одиста одбацује. Мало ће се још где наћи, да се кукуруз за производњу зрна сеје *омашке*.

2) У неким крајевима се овде онде сеје „*под пету*“ и „*под колац*“ т.ј. петом или коцем се направи рупа и у њу спусти по неколико зрна и ногом нагрне земља и семе покрије. Растојања су неодређена, а зрна су сва у групи, са дакле и струкови доцније.

И овај начин сејања је потпуно погрешан и већ потпуно остављен. Задржао се још само овде-онде. Народ је увидео и све више увиђа, да то није добро.

3) У већини случајева сеје се у *оцаке*, кућице мотиком или за плугом „*под бразду*“.

Сејање у оцаке мотиком је сада најобичнији начин сејања кукуруза, а нарочито у старим и јужним областима.

Сејање у оцаке мотиком је у погледу самог рада свуда једно исто, али не и у погледу растојања и броја струкова у оцаку.

Редови су обично у трећој бразди, а растојање оцака доста произвољно. Одмера се кораком, један велики или два мала. Какве ноге, онакви и кораци. Када се узме још и у обзир, да не сеје само један човек, него је обично више сејача, онда је јасно да о каквом равномерном, уједначеном сејању не може бити ни говора. Успех пак у гајењу кукуруза поред других околности зависи и од подједнаке расподеле струкова и доброг поседа на јединици површине.

У оцак се полажу 3—4 па чак и до 5 зрна мало разбачених. Доцније се при прашењу проређује. У крајевима, где загрћу, разређују при загртању. У неким крајевима зрна се полажу у ред, на 10—15 см. једно од другог па и више а у правцу редова. Ово би било једно подражавање врстачног сејања. Положена зрна у оцак покрију се трошном, иситњеном земљом око 5 см. Земља се мало притисне мотиком одозго. Ово замењује ваљање и омогућава брже нишање.

Сејање за плугом је једноставније и брже.

Оре се плитко. Семе се полаже у трећу бразду и то не на дно већ у половини висине превриуте бразде. На овај начин се поставља потребна дубина. Следићом браздом се семе загрпа. Ако би земља била добро припремљена, ако се зрна полажу на правилном одстојању и то по два, да би се доцније један струк уклонио и ако се по сејању поваља, не би се оваквом сејању могле многе замјерке стављати. Ово је потпуно подражавање врстачног сејања. Растојање појединих група зрна не треба да је испод 35 см. нити преко 40—45 см. Зашто је то потребно видеће се код врстачног сејања. Овакво сејање је на свом месту, ако се нема сејалица.

Сејање у врсте, у колико није за плугом, је машинско. Сеје се *врстачним сејалицама*, нарочито подешеним за сејање кукуруза или се може употребити и обична врстачна сејалица за стрнице, само је треба подесити и непотребне редове затворити. Доцније проредити на потребно одстојање. О том растојању биће доцније речи! Ово би било обично врстачно сејање. Оно се може изводити и нарочито подешеним машинама за сетву кукуруза. Има велики број тих машина, које треба да сеју у кућице, стварно је то у неку руку ипак обично врстачно сејање. Ако се сеје машинско у врсте, а у свакој врсти на извесном растојању полаже семе — образују се кућице, онда је то врстачно сејање у оцаке. Код обичног врстачног сејања треба оставити на 35—40 см. струк од струка, а остало при прашењу уклонити. Посејати треба на 80 см. ред од реда.

Код врстачног сејања у оцаке треба посејати на истом растојању и одстојању т.ј. 80 : 35 до 40. Обично се пак за сада сеје на један метар у квадрат и на 80 см. у квадрат па по два струка односно зрна.

Међу овим савршенијим начинима сетве врстачно је боље од сејања мотиком, за плугом је боље но мотиком, машинско је боље но за плугом, даље је боље 35—40 : 80 од сејања у кућице 80 : 80 или 80 : 100 или 100 : 100. Сејање у кућице 80 : 80 или 100 : 100 може имати само оправдања на великим поседима, где се са ручним радом не може да стигне, те је прашење чисто машинско. Рачуница ће нам најбоље потврдити како треба сејати. Трећа бразда је равна 80 см., један велики корак или два мала 80 до 100 см. Према томе $0,80 \times 0,80$ до $1,00 = 0,64$ до $0,80 \text{ m}^2$ припада двама биљкама, колико их је обично у оцаку. Дакле једној биљци припада $0,32$ до $0,40 \text{ m}^2$. Према томе ће на једном хектару бити $10.000 : 0,32$ до $0,40 = 31.250$ или 25.000 струкова.

Код сејања за плугом имамо: $0,80 \times 35$ до $0,40 = 0,28$ до $0,32$, што ће рећи појединачних струкова по хектару 35.721 или 31.250.

Али ако се семе пушта у ходу на корак т.ј. 0,80 м., имаћемо по хектару ако се сеју по 2 зрна 31.250 струкова, а 15.620 струкова, ако се сеје по једно зрно. Код обичног врстачног сејања имаћемо

0,80X0,35 до 0,40 = 0,28 до 0,32 дакле исти број биљака као и напред т.ј. 35.721 или 31.250.

Код врстачног сејања у кућице по 1 биљка 35.721 или 31.250 или 80:80 имамо 0,80X0,80 = 0,64, што ће рећи 2 струка у оцаку по хектару 31.250 струкова.

Врстачно сејање у кућице 80:100 по 2 струка у оцаку даје по хектару 25.000 струкова. Врстачно сејање у кућице 100:100 даје по 2 биљке 20.000 биљака по хектару.

Ако један струк донесе само један клип, имамо овакав упоредни преглед:

обично у одлке 25.000 до 31.250 клипова,
за плугом 31.250 до 35.721—15.250 клипова.
врстачно обично 35.721—31.250
у кућице]

80:80	31.250
80:100	25.000
100:100	20.000.

Овај преглед најбоље показује, шта је најбоље. Рачунски су једнаки по резултату сејање за плугом, обично врстачно и врстачно у кућице 80:35—40. Али практично и са гледишта родности биљке никоме неће пасти на памет да машинском врстачном предпостави сејање за плугом. Врстачно сејање у кућице по правилу обичног врстачног сејања било би најбоље.

Где нема уопште врстачне сејалице, сејање за плугом, како је напред изнето, у начелу обећава много.

Може да се стави замерка, у колико је ређе посејано, да ће у толико више дати клипова појединачног струк или бар развијенијих клипова.

Теоријски би то можда било само донекле тачно. Пракса то не потврђује потпуно. Велики број клипова јесте знак јаке продуктивности. Она је или својствена сорти или је производна појава код појединих јединки и обично стоји у вези са годишњом влагом и плодношћу земље. Писац има практично запажање у том погледу. Он је по правилу редовно налазио већи број клипова, чак и до седам у правилном склопу кукуруза (80:35—40) него ли тамо, где је појединачној биљци дато и сувише простора. Један примерак нашег данашњег осмака са седам клипова а са огледног поља у Буковцу писац је изложио 1907. године на изложби Српског Пољопр. Друштва у Београду. Оваквих појава писца је имао безброј пута и у свом сопственом гајењу и проматрајући у опште сауда кукуруза и његове особине. На први поглед ова појава изгледа као једно одступање, али је стварно тако. Зашто је то тако, не мислимо овде упуштати се и задовољавамо се само овом тврдњом.

Правилни посед биљака по јединици површине, подејнако и правилно додељене површине свакој појединој биљци а никако групи струкова, дакле сваки струк има за себе да стоји, значи толико исто за успех у приносу, колико и све остале радње око гајења кукуруза.

Са тугом се могу посматрати кукурузишта с

јесени, кад се плод скине и шаша уклони. Ту се најбоље види посед. Много пута ни половина земљишта није искоришћена. То је управо онако, како сам народ лепо каже: „као по гробљу јагоде“. Кад се већ земља ради, кад се човек већ око ње труди и мучи, онда нека бар највише да, што може дати са истим тругом и муком, а не остављати је неискоришћену или се задовољавати бундевама, сејући их међу кукурузом. Место њих је довољно једно парче земље засејано сточном репом. Ни бундева не стиже богзна колико пре репе.

Из предњег упоредног прегледа јасно је, да је машинско сејање у кућице 80:35—40 најбоље. На сваких 35 40 с.м. долази по једна биљка. Сејати треба стварно по два семена. Доцније при арашењу уклонити слабији ситрук, шако да остане само један. Ово се може извести и обичном сејалицом, на доцније проредити при првом прашењу. Мана је, што се не постиже свуда правилан размак међу струковима т.ј. 35 или 40 с.м. и т.д., већ ће негде бити нешто више, негде нешто мање. Оваквом сетвом писац је добијао и по вагон кукуруза у клипу са једног хектара. Уверења је, да се на плодним земљама овај принос може да погне преко тога. Овај је успех у толико сигурнији у колико се тачније спровеле сејање. Ово тврди и један обичан прорачун. Разуме се плодна, пољубрена земља и подесна година т.ј. периодични јаки плусковни у размаку од 7—10—15 дана, а између њих топло време, чак жега донекле.

31.250—35.720 струковз просечно по 2 клипа (код осмака је то под таквим условима правило) даје по хектару 62.500—71.440. Ставимо сваки клип просечно 200 гр. Значило би, да би принос требао да се креће око 12.500—14.280 кгр. Али 200 грама је за такве земље и под изнетим условима сувише мало. Писац је лично мерно и контролисао тежину клипова и налазио на врло много примерака од 600—800 гр. Дакле горњи број стварно мора стајати много више. Овде скрећемо пажњу на околност, да се погрешно не схвати. Под осмаком треба разумети и све његове варијете, почевши од осам па чак и до осамнаест редова, па и мелезе осмака са зубаном, али у којима превлађују особине осмака. Ако бисмо ставили, да сваки други струк донесе по два клипа, имали бисмо 46.975—53.680. Рачунајући клипове по 200 гр., имали бисмо 9.395—10.710, а по 300 гр. 14.092—16.070 кгр. Писац није имао никада ни један једини случај јавности струка при оваквом сејању.

Ту негде око тих бројева нешто горе или доле, кретали би се приноси. Када се овоме дода и потребно одабирање семена с обзиром на родност, онда се добија права слика, шта се све може код кукуруза урадити и постићи. За данас је култура кукуруза код нас просечно још на ниском ступњу. Још се не схватају у маси основна правила гајења кукуруза и све иде по наслеђу.

Не споримо, да нису изнети бројеви на први поглед прилично невероватни за свакога, који о овоме није размишљао или није размишљао у овом правцу. Али ми бисмо били необично срећни, кад би когод предузео, да оповргне ову рачуницу, да проба, да види, шта је могуће, а шта не, наравно савесно до ситуације. Уверени смо, да и ако не би добио ове рачунске резултате, али не за то што се не могу добити и да би нашао за своје прилике други који однос за сејање као најбољи, рецимо 37—55:80 и томе слично, он би сасвим другим очима почео да гледа гајење кукуруза. Кукуруз је наша много занемарена благодет.

Мита Ђ. Николић

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

Неколико нарочитих начина прераде грожђа*)

Печена шира и њена употреба. — Кад се шира загрева на ватри у плитким бакарним судовима, а при слободном приступу ваздуха, добија се једна густа течност, мрке боје, пријатног укуса. Ова јако згуснута, печена шира употребљава се при справљању извесних ликерских вина (марсала, малага) и при изради добрих, храниљивих послатица.

Тако се у Далмацији од укуване шире справља *мантала* на следећи начин: шира од доброг грожђа, процеђена кроз чисто платно, сипа се у чисто кухињско посуђе или у казалисани бакарни казан и кува на тихој ватри докле, док у суду не остане само један трећи део, мешајући је и скидајући пену с површине. Овако укувана шира скида се с ватре, остави да се охлади, па охлађена сипа у дубље дрвене шафоље, где се остави десетак дана да се сталожи. Затим се оточи из шафоља бистра шира и стави на тиху ватру да проври. У заврелу згуснуту ширину сипа се на сваких 7 литара око 1,500 кгр. крупнијег гриза или крупног пшеничног брашна, меша и кува на тихој ватри цео сат, па се на поменути количину шире и брашна дода око 750 грама испечених и исечених бадема; одмах затим иструже се у ширину кора од два лимуна и два морска миришљава орашчића, дода јој се 50 грама самлевеног цимета, 25 грама карамфилића и 50 грама самлевених коријандрла (*cofandrum sativum*). Пошто се све ово дода ширини уз стално мешање, проуджи се кување све докле, догод се може мешати дрвеном кашиком. Овако укувана мантала скида се са ватре и разлива у чисте дрвене калупе, обложене у мокро платно, да се не би лепила уз дрво. После 48 сати, пошто се погача од мантале охлади и просуши, извади се из калупа изврћанем овога на једну чисту даску, од ње одлепи платно, па се затим реже у

четвртасте колаче, а ови обложе лишћем од лаворике.

У другим нашим крајевима справља се од шире и од разног воћа, нарочито дуња, од грожђа, а и од бундева (белих дуљка) врло укусно слатко-пекмез на тај начин, што се бистра шира укува на тихој ватри до половине своје првобитне запремине и уз то стално меша; у ширину се пред крај овога првог кувања спусти пепео од дрвета и то или непосредно или везан у чисту крпу; потом се шира скине са ватре, остави да се охлади и сталожи, па се бистра шира понова ставља на ватру, да проври и том приликом додаје јој се: пупад од грожђа или обарени парчићи од дуња, односно од белог дуљка, па кад се ови добро искувају, скида се с ватре и пошто се охлади, разлије се у тегле или ћупове.

Оваква употреба једног дела шире увек је за препоруку, а нарочито родних година, као и у случајевима кад је шира рђава, било што година није била добра или што су врсте грожђа рђаве (хибриди), јер се овом прерадом добијају корисни, храниљиви производи и у исто време умањује производња рђавог вина, које уништава цену добром вину.

Корисно је најзад нагласити, да се рђавих година шира може поправити на тај начин, што се један њен део згусне и помеша са осталом широм.

Стерилисана шира помоћу антисептичних средстава. — Видели смо да клице у ширини можемо уништити, или како се то каже *стерилисати* је, загревањем, али то исто можемо постићи и додавањем ширини неких материја, које се по тој својој особини, што уништају живе клице, зову антисептичка средства. Од тих средстава у винарству је највише у употреби *сумпор-диоксид* или *двооксид*, а у последње време *бензоат соде*. Имамо и других средстава, али се њихова употреба не препоручује, јер су шкодљива по здравље потрошача.

Сумпорисана шира. То је шира, која се дода сумпор-диоксид или сумпорни дим у количини од 0,4 гр. на литар, па се затим остави да се сталожи, оточи у чисту бурад и чува у хладним подрумима, излажући је што мањем додиру ваздуха. Тако се шира може дуго чувати, па кад затреба употребити за разне сврхе, нарочито да се претвори у вино, пошто се претходно излучи из ње сумпор-диоксид, обично јаким проветравањем.

Шира стерилисана помоћу бензоат соде. — Стерилисана шира помоћу сумпор-диоксида има својих mana, нарочито што се сумпор-диоксид мора додати у већој количини, те шира губи свој првобитни укус. Стога у последње време препоручују употребу бензоат соде, једне кристалне соли, која се иначе употребљава често као лек у медицини. Количина од 0,4 грама на л. шире зауставља врење, а по потреби може се и повећати, јер та со није шкодљива, кад би је дневно човек утросио и преко 4 грама. За разлику од шире стерилисане помоћу сумпор-диоксида, шира стерилисана бензоатом соде не може накидно препрети,

*) Из књиге „Винарство“, која ће ускоро бити штампана у II допуњеном и прерађеном издању. Владети прошао број „Тужака“.

изузев ако се разблажи другом, нестерилисаном широм.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

Гајење малина.

Малина је полу-цбун и налази се по целој Европи и у колико је које место јужније, у толико она успева ту и на већим шумовитим висовима.

Код нас она расте и у дивљини по шумама и пр. у околини Врњачке Бање (Врњци) и од њених се плодова справља добар сок, — али се онт може гајити са повољним успехом у градини, окућници и воћњацима.

Њени плодови особито су укуса и мириса, радо се траже и једу у свежем стању или као прерађевине у виду сока, пекмеза, пиктија, компота и др., а употребљавају се и у лекарству.

Двогодишњи ластари, пошто су род донели, изумиру, а замењују их нови, који из жила избијају, те се на тај начин цбун непрестано подмлађује.

Успева скоро на сваком земљишту. Најбоље, многобројне и укусне плодове доноси, ако је засађена на отвореном, јужном и промајном, сунцу изложеном положају. Затим на земљи са дубоком и растреситом здравицом, која није сувише тешка, а притом хранљива, успева одлично. Кречну земљу треба избегавати.

Малина се гаји највише у виду цбуна и то у редове или појединачно, мање као шпалир или поред зида.

Ако се жели садити у редове, онда одређено земљиште треба прерињати у дубини око 60 см., па при рилању додати сагорелог говећег хубрета тако, да се исто добро са земљом измеша.

Сађење се врши најбоље месеца октобра, а може и с пролећа, у растојању 1,50 — 2 метра ред од реда, а цбун од цбуна 0,50 — 0,70 см. За сађење узимају се добро оживљени једногодишњи изданци, који се по сађењу скрате на 3—4 пупољка. Преко лета треба их заливати разблаженом питтевином у води и хубрити мешанцем, те да избију што снажнији летораст.

Ако желимо малине садити као *чист сад*, онда се саде у троуглу или четворуглу на растојању 1,30 см. цбуни од цбуна и уз сваки цбун побости по једну притку.

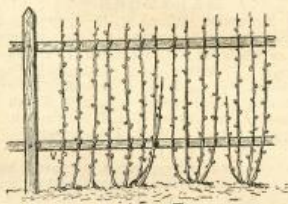
На мањем простору гаји се на овај начин биљка од биљке посади се у растојању 0,45 см., уз цбун се пободу притка, која је дугачка 2—3 метра, па се уз њу привезу два најснажнија прошлогодишња ластара-изданка. Крајем месеца августа, пошто се оберу плодови, сасеку се та оба ластара до саме земље. За време лета изаберу се два нова ластара и привезу уз притку, који ће идуће године донети плод. (Најбоље су за овај начин антверпске сорте).

Холандски начин гајења најлакши је и најподеснији за наше прилике (Сл. 12.) За овај начин посаде се малине у растојању ред од реда 1 $\frac{1}{2}$ до 2 метра и биљка од биљке 0,40 см. Сваке године остане се по 4 нова изданка (а), који се с пролећа привезу уз распету жицу у висини над земљом од 45 см. и скрате (б). Преко лета остане се да расту 4 нова изданка (в), па се идућег пролећа привезу за жицу, а старе до земље сасеку.

Шпалирно гајење. (Сл. 13.) Ако су малине посађене у редове могу се направити приклонци од летави, облица, жице или треске, па цбунове

Сл. 12. Холандски начин гајења малина.

Сл. 13. Шпалирно гајење малина.

разредити и остављене прутове уз њих привезати. Нови изданци могу се такође привезати и они служе као резерва за идућу годину.

Посађени цбунови — малине живе највише 8—10 година.

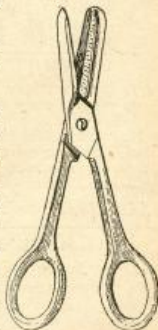
При копању с пролећа мора се пазити да се не повреду ластари, који треба род да донесу.

Скоро сваке године треба цбун хубрити са згорелим говећим хубретом, које се о јесени разбаца по целој површини, где су малине засађене, а затим се с пролећа плитко закопа.

Размножава се поглавито са добро оживљеним једногодишњим изданцима.

Плодове за продају треба брати са дршком у дужини од 3 см. и то најбоље нарочитим маказама (Сл. 14.), тако да се плодови никако руком не додирују и одмах их непосредно у корпу помоћу њих спуштати. За прераду беру се без дршке.

Малине делимо на *једно родне*, које преко лета род доносе једанпут и *двородне*, које преко лета род доносе двапут. Има их више сората и деле

Сл. 14. Маказа за брње малина и јагода.

се по боји плода на: једнородне малине са жутим и са црвеним плодом; затим на двородне са жутим и са црвеним плодом.

Малина нема толико непријатеља као рибизла и огрозд. Понеких година јављају се на плодовима „стенице“ и услед њих добију плодови непријатан укус и мирис. У цвету малине живи и брсти га и једна пипа. Цветови услед тога увену и отпадају са црвћима на земљу. Црвћи се зарију у земљу, учуре и после кратког времена изиђу савршени инсекти пиле. Ови се хране лишћем, презиме у пукотинама коре и земље и с пролећа изађу. Женка снесе јаја у цветове, из којих изађу црвћи и једу их. Утамањивање овог инсекта састоји се у скупљању опалих цветова и риљању око воћака.

П. С. Петковић

ЗАПИСНИК

8. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 20 фебруара 1926. год у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: Б. Ранковић, Д. Сперић, А. Рањковић, С. Царонић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, Н. Петровић и гост М. Кукић. Председано председник г. П. Т. Тодоровић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

1

108) Приступа се појединачном претресу предлога правника за приређивање пољопривредних изложба. Пошто је сваки члан прочитан и претресан, а по потреби унете допуне и измене, — *Одлучено је:* да се упути Књижевном Одбору, да спреми дефинитивну редакцију. Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Плави камен 98/99⁰. Друштво је набавило из исте фабрике, као и прошле године. Цена је 8-50 динара килограм. Са поручбином треба похитати.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ТРАЖИТЕ СВУДА НАЈБОЉЕ СВЕТСКО СИРИШТЕ У ТЕЧНОСТИ И ПРАШКУ

„ХАНЗЕН“

5-2

КУЛТУРНА ВРБА.

Учитељска Школа у Неготину (Крајина) има за продају ревица равне врсте културне врбе за плетарство и за украс:

1. Ракита; 2. Позна уралка; 3. Златна уралка; 4. Дал матинка; 5. Бела конопљика; 6. Француска конопљика; 7. Меринска конопљика; 8. Прва поточњача; 9. Леомбертска; 10. Дунавска обрзница.

Цена 20 динара сто ревица Паковање и поштарина на рачун купца

3-3

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д. Краљевац

10-2

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Семе детелине	лускерне	по	25	дан.	кгр.
„ црвене детелине	„	25	„	„	„
„ сточне репе (црвене и жуте)	„	20	„	„	„
„ дивљих јабука	„	65	„	„	„
„ „ крушана	„	130	„	„	„
„ пролетње гракорнице	„	6	„	„	„
„ глицеја за ограду	„	20	„	„	„
„ музара	„	6	„	„	„
„ багрема	„	30	„	„	„
„ проса	„	6	„	„	„

Поруџбине вршисати и чинити благовремено, јер ће се пошљице вршити по реду пријаве.

5-3

ПРАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98

ОД СТРУЧЊАКА ПРИЗНАТЕ КАО
НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљораднички Задруга, - Београд.
и у свима већим гвождарским трговинама.

Главно Заступништво код

БРАЋЕ П. РАДОЛОВИЋА
Гвождара — Београд 8-7

СТОЧАРИ

Ваша скупљена стока гине од метиљзаста, спасит: је док се спасти може Против метиља је најсигурније лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемијско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и кова потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола
од 20-30	„	4	„
„ 30-45	„	6	„
„ 45-60	„	8	„

За говеда и биволе:

Од 80 — 120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија	В.
„ 120-170	„	18	„	„	С.
„ 170-220	„	24	„	„	Д.
„ 220-270	„	30	„	„	Е.
„ 270-320	„	36	„	„	Ф.
„ 320-370	„	42	„	„	Г.
„ 370-420	„	48	„	„	Н.
„ 420-470	„	54	„	„	Л.
„ 470-520	„	70	„	„	К.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“ — Каштел Употребљајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрешеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима АПОТЕКАМА и ДРОГЕРИЈАМА. Упутства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Др. АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75.

42-17

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

Сви списаници, које Друштво слање својим По-
доштованима и припадницима, и другима,
ослобођени су сваког поштованског такси од
деветицу. Министарство Поште и Телеграфија № 17205
од 17. III-1924. год.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Број 13.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Лист и војнички добровољац лист у пола цене

Преплатата се помаже уједињеном за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

Одговорни уредник, Божиљко Ђ. Ранковић

БЕОГРАД, 28. МАРТ 1926. ГОД.

Година LIII

52. РЕДОВНИ ГОДИШЊИ ЗБОР

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Одржаће се на основи чл. 36., 37. и 38. Друштвених правила 28. марта 1926. год. у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор.
2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.
3. Председник подноси на решење писмене предлоге Друштвене Управе, Подружине и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре збора.
4. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

5. Решава се о куповини и продаји непокретног имања

6. Решава се о измени и допуни правила.

7. Бирају се чланови Управног Одбора.

8. Бирају се чланови редовни.

Што се од овог дневног реда не сврши првог дана збора, продужиће се сутрадан.

Право гласа на збору имају редовни чланови и по један изасланик сваке Подружине (чл. II правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике, са потребним пуномоћјем.

На државним железницама издјелован је попуст у пола цене, стога железничку карту сачувати и за повратак.

Бр. 1789.

18. фебруара 1926. год. Београд.

СЕКРЕТАР.

М. В. Дамњановић, с. р.

ПРЕДСЕДНИК.

П. Т. Тодоровић, с. р.

Добротворна Свиларска Друштва.

Нама је свима добро познато, да се гајењем свиленобуба у току 5—6 недеља може доћи до лепе зараде. Код нас у нашој држави један велики део народа занима се том лепом и корисном граном привреде, ми имамо јако развијено свиларство у Јужној Србији, нарочито у околини Ђевђелије, добро је развијено у Северној Србији, Хрватској и у Војводини, слабије је у Босни и Херцеговини, Далмацији и Црној Гори, а најмање је у Словенији. Дакле свиларство је у нас развијено по целој држави.

У Војводини има само поред друмова, по улицама и другим заједничким местима око 650.000 ком. дувоних дрвета, а толико скоро исто има и на приватним имањима. Свиларство у тој покрајини наше државе, и поред тог огромног броја дудова, још увек није на оном степену, на ком би могло и требало да је.

Нашем је свету у Војводини омогућено набавити бесплатно храну за свилену бубу са дудова поред јавних путева, по улицама и другим заједничким местима, јер иста дрвета сачињавају државну имовину, дакле омогућено је и најсиромашнијем набавити се са свиларством, па макар и немао сво-

јег имања и дудових дрвета. У Јужној Србији и у страним државама, где се народ са разумерањем бави гајењем свилених гусеница, одгајивачи, ако немају на свом добру довољно дудова, морају лише куповати од шпекуланата, те трошкови за лише изнашају при свакој берби један трећи део читаве зараде, па ипак сви се радо баве свиларством, јер знају ценити ову грану привреде.

И ако наши одгајивачи у Војводини имају ту повластицу, да могу бесплатно брати дудово лише, у многим местима ипак већи део те важне хране, сваке године, остане неискоришћен и пропадне, а колики је то губитак по нашу привреду, видеће се из овог једног примера:

У општини Апатин (Бачка) пре 20 и више година, било је око 600 одгајивача свилобуба, а данас једва ако има 20—30 њих, док у истој општини по улицама, друмовима и другим местима има само за брање листа подесних (старијих) дудова око 6000 комада. На једну унцију (25 грама) семена (јаја) свилобуба долазе просечно 15 ком. дудова, и сваки произвођач те општине да гаји једну унцију, то би на 30 њих за исхрану свилених буба било потребно свега 450 ком. дудова. Дакле у Апатину има око 5.500 ком. старијих дудова, са којих се више никако не бере лише и не служе одређеној сврси. Пошто се од једне унције семена добије 60 кг. свилених мехурака, то је код те једне општине годишњи губитак у производњи мехурака око 18.000 кг. Претворимо ли ту робу у новац, штета је на 1.000.000 динара. Овде нисмо узели још оних 3.000 ком. младих дудова, што се налазе поред јавних путева и на другим заједничким местима, а ни она дудова дрвета, која сачињавају приватну имовину.

Тај исти случај имамо још и у другим местима, међу која спада и Нови Сад, у чијем подручју има око 2.000 комада старијих дудова, који су државна имовина. Свиларством се у Новом Саду баве једва 30 одгајивача, према томе више од 1.500 ком. дудова остаје неискоришћено, јер њихово корисно лише нико не бере.

У Новом Саду према бројном стању дудових дрвета могло би се производњом мехурака бавити 150—200 лица т.ј. исхранити свилобуба од 150 унција семена. Пошто сам народ неће, да се овим добром користи, у своју личну корист, то оснивамо Свиларска Друштва са добротворном сврхом.

Таква друштва имала би ту задаћу, да правилим гајењем свилених гусеница искористе све оно дудово лише, које је сувишно. Свиларска Друштва спроводила би извођење јаја свилобуба, практично би израђивала јефтини прибор за гајење свилобуба, организовала рад на већој производњи свилобуба и одржавала би предавања о правилном гајењу свилених гусеница и неговања дудових дрвета.

На раду око гајења свилобуба могао би сваки

суделовати, који год је рад да својом помоћу и најмању стварчицу допринесе за опште добро.

Олаје за гајење свилобуба могу бити суви магацини, затворене шупе и друге подесне просторије, које појединим грађанима нису од потребе за време гајења свилобуба, а вољни би били бесплатно уступити их и добру ствар помоћи.

Код брања листа и неговања свилобуба за послало би се од почетка па до свршетка свега 200—250 радних снага, чији би трошак изнашао око 6.000 динара; у колико би пак било добровољне и бесплатне радне снаге, у толико би расход био мањи.

У првој години за гајење узело би се 10 унција (250 гр.) јаја свилобуба, од те количине семена производња кокона је око 600 ктр. Цена тих мехурака у Војводини прошле године била је 40 дина, од једног килограма, како је цена кокона ове године пала, то предвиђамо, да ће државно свиларство ове године плаћати најмању цену од 30 дина; према томе за произведене мехурке добило би се око 18.000 динара.

Расход је предвиђен, на име наднице, за материјал и друге ситне трошкове динара 8.000, а чист приход од 10.000 динара.

Ове године као почетак, основало би се једно такво Добротворно Свиларско Друштво у Новом Саду. Потребни прибор за гајење, у првој години, због кратког времена, позајмно би се из тамошње свиларе, где га има у огромној количини и лежи узалудно.

Кад би се озбиљно приступило остваривању овог предлога, ми би имали једну важну установу, не само за искоришћавање дудовог лишеа у корист хуманих циљева, већ би се тако свугде основала и свиларска удружења за унапређење наше свиларске индустрије.

Потребна упутства и објашњења по овој ствари радо ћу дати свакоме, а нарочито скрећемо пажњу на ово питање нашим женским друштвима.

Илија Димитријевић,

Управник центр. свил. Управе у Беогу.

Нови-Сад

ИЗ СТОЧАРСТВА

Неплодност и побачај код стоке.

У свима земљама са напредним сточарством и добро организованом ветеринарском службом у народу појави неплодности и побачаја посећује се нарочита пажња и примењују се све мере, да се те немиле појаве у корену сузбију. И о неплодности и о побачају ваља водити рачуна из разлога, што оба ова поремећаја, или боље рећи оболења женских организама, могу имати врло крупних последица по сточарство једне земље и губитци могу бити огромни. У извесним случајевима ове болести доводе у питање целокупно сточарство, у коме лежи огроман капитал народа.

Неплодност женских грла настаје из различитих узрока, које треба тражити у оболењу женских полних органа, у материци и јајницима. Код мало плодних женских грла, јавља се полни нагон или у сувише слабој или у претераној мери. Јако смањени полни нагон јавља се код дебелих или иначе болесних женских грла и то због разнежености или слабости организма и његове отпорне моћи, услед неправилне исхране и неге, услед неких прележаних болести и великог напрезања. А прекомерни полни нагон јавља се најчешће код крlava и то услед болесних јајника и материце, који су болешћу променени. Али било да се полни нагон јавља у слабој мери, било у претераној, последице су и у првом и у другом случају исте, таква женска грла неплодна су, те се мора приступити озбиљном лечењу оболелих органа. Ја не желим намерно давати савете одгајивачима, прво због тога, што сваки одгајивач треба да се обрати ветеринару за помоћ и савет, а друго што се преко писама и листова не могу давати савети, пошто су случаји оболења различити, те маревни лекар мора прво да утврди болест, па да пропише и нарочито лечење.

Ја ћу се овом приликом ограничити само на поједине случајеве оболења полних органа, који су главни узроци неплодности, да би наши одгајивачи сазнали бар нешто о томе. Када оболе јајници, најглавнији делови полних органа женских грла, они постају неспособни да производе женске јајне ћелије. При оболењу јајника и материце, може се догодити да јајна ћелија не може доћи у додир са мушким семеном, услед чега нема ни оплођења. Ово ометање кретања јајне ћелије и спречавање додира са мушким семеном, догађа се услед тога, што јајоводи оболели од запалења постају јако сужени или чак и затворени. Што се тиче материце, њен отвор може бити услед запалења непролазан за мушко семе и то због срашћења, трајне затворености, коју проузрокује јако развијени кружни мишић на отвору материце и залуцавања његовог слузи. И у овом случају немогућ је додир мушког семена и женске јајне ћелије. Најзад се може десити да јајна ћелија нема довољно способности за живот, те не може ни доспети до места на коме треба да буде оплођена мушким семеном. Овај последњи узрок неплодности долази у ред ових, који се могу отклонити извесним мерама држања животиња, променом хране, употребом грла за рад и пуштањем на пашу.

Из ових укратко изнесених узрока, јавља се врло често неплодност крlava наших одгајивача. То потврђују многобројна питања наших одгајивача, упућена Друштву, којим траже савете. Један од одгајивача саопштава ово: „Моја крlava Шарка, која се једном већ правилно отелила, непрестано води, а никако да остане стеона, ма да је вођена бику неколико пута. Сем ње имам још три ма-

торе крlava које скоро сваких 5—6 дана траже бика; водим их њему, али не остају стеоне.“

Из овога једног примера види се, колико може бити штетна и неподношљива оваква неплодност крlava наших одгајивача, те би ову појаву требало озбиљно схватити и подврћи је строгом испитивању. Одгајивачи треба одмах да одведу грла ветеринару, који ће по прегледу грла написати лечење и лек.

Побачај може бити још убитачнији по одгајиваче, особито ако се деси код грла велике заплатничке вредности. Ова болест јавља се код свих домаћих животиња, нарочито опет код крlava, и њене узроке треба тражити у нези, исхрани и у једној нарочитој зарази. Ако је узрок побачаја заразна болест, то се он дешава код више животиња, а може да се рашири и на цео заплат. При стајском држању крlava и других животиња, зараза може трајати годинама у стаји и тешко се отклања. У овом случају настају огромне штете по одгајиваче и често пута заразна побачај затире и цео скупочени заплат.

Из ових излагања види се да побачај код стоке може бити двојак: *незаразне* и *заразне* *природе*. Незаразан побачај може наступити услед механичких повреда организма бремене мајке и случајеви јесу разнолики. Сувишно напрезање при вучи великих терета, рад по рђавим путевима пуних глнба, сувише брзо терање бремених животиња, изазивају побачај. Грубо поступање са бременим материма, нарочито удари кошем и штапом или другим чврстим предметима по трбуху, имају за последицу побачај. Тако исто скакање других животиња на бремене мајке, велики потреси при преносу жељезницом. Када се више животиња нагло терају у стају, обично се више њих заглављују при улазу, при чему настају и такве повреде бремених животиња, да после побаче.

Неподесна и поковарена храна може такође проузроковати побачај. На пр. смрзнута храна или она коју је попала слана, смрзнуте репе и кромпири, нагло расхлађивање организма водом. Даље храна која проузрокује надуве и затвор. Плесница и окужена храна, поковарени уљани колачићи и њихова брашна и т.д. Болести које прати јака узбуђења. Све ово побројано може проузроковати побачај и кад одгајивачи знају све то, лако могу сачувати своје бремене животиње од побачаја. Према томе излази, да бремене животиње захтевају нарочиту негу и морају бити стално пред очима сопственика.

Другициј стоји ствар са заразним побачајем, којега проузрокују као нека потајна запалења слузокоже материце и опни, које омотавају плод, а настају због извесних заразних клица. Овај побачај јесте много опаснији од првог и теже је борити се с њим. Код крlava настапа изабацивање плода махом у 5—7 месецу и то без осветног поремећаја општег стања здравља бремене мајке, те

је због тога и ово запаљење названо потајним. Заразни побачај најчешће се јавља код краве, ређе код свиња и оваца, најређе код кобила. Ради сузбијања овог побачаја и спречавања ширења, за наше одгајиваче врло је важно да знају, како се ова болест шири и преноси на друга грла. Зараза се може пренети помоћу излива из усмина женског полног органа, помоћу мокраће која отиче из стаје нарочитим каналом или уопште не отиче, него остаје у стаји, помоћу простирке, а у маси случајева помоћу биковца, који су раније скакали на краве заражене овом болешћу. Сама зараза, која може дуго времена остати на полном органу бика, није опасна по њега, али кад такав бик заскочи здраву краву, зарази је овом болешћу. Кржава побаци у 5 или 7 месецу. Због тога наши одгајивачи треба да се распитују и да сазнају, да бик, којега мисле они искористити за оплођење својих кржава, није случајно скакао на болесне или сумњиве краве. Таквог бика не треба више употребити за оплођење краве, већ га ваља одвести ветеринару ради прегледа и лечити га. Најзад ваља поменути, да се клице, које проузрокују заразне побачаје, могу наћи и у млеку заражених животиња скоро по правилу и дуго времена и после исцељења.

При појави заразног побачаја најглавнија је ствар, да се оболеле или сумњиве животиње издвоје од осталих, да их надгледају друга лица, која не смеју улазити у стају код здравих животиња и надгледати ове. Сем тога треба извршити уништавање заразе на свима оним предметима стаје, који су окужени. Али је најглавније, да ветеринар предузме лечење болесних грла било женских било мушких и да нареди општи поступак при сузбијању заразе.

ПОДЛИСТАК

Д-р Павло Вуловић.

О употреби арсеникових соли у воћарству као средства противу штетних инсеката.¹⁾

III

Прођишу којих се инсеката употребљавају арсеникове соли. — Арсеникове соли употребљавају се противу свију инсеката, који се хране како лишћем, тако и пупуљцима и плодовима воћака.

Међу инсекте, који се хране лишћем воћака, долазе гусенице многих лептирова врло честих у нас, као и ларве извесних зола. Поменути као најчешће гусенице малог и великог мразовца, јабучног мољца, жутог рбце, глоговца, кукавичје сузе, главоње и дувне; што се тиче зола, ларве лисне, крушкове и трешњево золе наносе обично највећу штету. Арсеникове соли особито дејствују противу свих побројаних штеточина и све гусенице или ларве зола отрују се, чим започну јести лишће попрскано арсениковим солима.

Али соли арсеника врло су успешне и противу

Колико огромне штете могу бити за одгајиваче и уопште по запате, може се видети из ниже наведеног примера. Један одгајивач саопштава ово: *„Имао сам ледос 21 крмачу, које су се ширебале опрасити, али до прашења није дошло, све се изјаловиле, побациле. Хранио сам их кукуррузом и меквињама. Пашу су имале у воћњаку, лединску траву, а и црвену дителину. Молим за извештај, од чега су се изјаловиле.“*

Из свега напред изложеног и овај одгајивач коме се штета догодила и сви остали, моћи ће сазнати од чега је побачај могао настати, али је немогуће рећи то за овај нарочити случај. Не улазећи у детаље и у узроке побачаја, да ли је не-заразне или заразне природе, мени је само циљ, да изнесем одгајивачима огромне губитке, које је један одгајивач претрпео. Узмимо нека би свака крмача опрасила по 5 прасади, од 21 крмаче добило би се $21 \times 5 = 105$ прасади. После два месеца старости, свако прасе од наших обичних раса и при обичним приликама неге и исхране, какве су у маси нашег народа, узмимо да би вредело само 100 дин, по данашњој цени. Изгубљена прасада, 105 комада, представљају чист губитак од 105×100 дин. = 10.500 дин. Али ако предпоставимо, да су крмаче од добрих раса, велике запатничке вредности, онда би једно исхранено и однеговано прасе вредело много више после два 2 месеца старости, речимо 300 дин. Изгубљена прасада представљања би вредност од $105 \times 300 = 31.500$ дин. Губитак је дакле *тридесет и једна хиљада и пет стотина динара*. Али постоји још један случај. Да је раса свиња била нека културна, које просечно прасе по 10 прасади, колико би прасади било, и колики је губитак у овом случају?

инсеката, који нападају саме плодове као и. пр. противу јабучног смотавца,²⁾ врло честог у нас или противу других гусеница и ларва које живе у разним плодовима и које називамо „црвима“ у обичном говору.

Можемо дакле углавном рећи да, прскајући воћке с чорбама справљеним од арсеникових соли, лако их можемо сачувати од њихових најчешћих и најопаснијих непријатеља.

У које се време арсеникове соли могу употребити? — Арсеникове соли смеју се употребљавати само у извесно, тачно одређено време, да би се избегла свака могућност, да на сазрелим плодовима заостану ма и најмање количине отрова. Непотребно је и говорити да би плодови с арсениковим солима били врло опасни по живот свију оних, који их буду јели. Дакле између последњег прскања и доба када плодови зру, мора да прође доста времена да би кише, ветар, роса и т.д. скинули с плодова све остатке арсеникових соли, којима смо их попрскали.

— Наставиће се —

¹⁾ Видети прошле бројеве „Телав“.

²⁾ О борби противу јабучног црва било је опширно говорио „Економу“ бр. 1, 2 и 3, 1925. гоа.

Од 21 крмаче добило би се по 10 прасади, свега $21 \times 10 = 210$ прасади. Ако ставимо исту вредност прасади од два месеца старости, као у другом случају, онда би губитак био $210 \times 300 = 63.000$ дина. Највећи губитак био би у овом трећем случају. И у првом и у другом и у трећем случају губитци су огромни, те због тога и сама болест јесте од огромног утицаја по економско стање појединих наших газдинстава и уопште по сточарство.

Из ових разлога наши одгајивачи треба да се обраћају ветеринарима и при најмањем оболењу стоке, јер кад се касно потражи лек, штета је неизбежна. То би био мој савет нашим одгајивачима.

Д-р Т. Митровић

БЕЛЕШКЕ

Пример за похвалу и углед. — Г. Мил. М. Ранисављевић, школски надзорник за срезове ваљевски и подгорски, увиђајући од коликог је великог значаја за нашу отаџбину унапређење пољопривреде и да томе унапређењу много доприноси читање корисних пољопривредних књига и листова за народ — претплатио је 27 основних школа у свом подручју на лист „Тежак“.

Нова пољопривредна Подружнина Српског Пољопривредног Друштва у Гиљану. — Вредни пољопривредници среза гиљанског, на челу са својим среским економом г. Аћимом И. Шчербаком, основали су 31. јануара тек. год. среску Пољопривредну Подружнину са седиштем у Гиљану. У Подружнину се одмах уписало 43 члана, а надамо се, да ће се овај број ускоро удвостручити. Подружнину Управу састављају г.г.: Председник Подружнине Милан Ј. Живковић, пољопривредник из Гиљана; секретар Аћим И. Шчербако, срески економ из Гиљана; чланови: Пера Савић, Манастије Јовановић, Стојан Арсић, Аритон Филковић, Гила Јевтић, Цветко Младеновић и Ђорђе Јовановић.

У надзорни Одбор изабрани су г.г.: Трајко Дивљановић, Миливоје Базовић, Петар Раденковић и Филип Антонијевић.

Новој Пољопривредној Подружнини желимо успешан рад.

и.

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 1.—28. фебруара 1926. — *Опште стање* засејаних озимих усева је више него добро. Допиње засејани озими усеви су понегде страдали од мразева, којих је доста било ове зиме (шумадијска област). Веће штете од тих мразева нису запажене.

Атмосферске промене. У месецу фебруару било је време знатно променљиво. — Почетком месеца било је доста кише, а дани су били топли са хладним ноћима и јаким мразевима. После 15.

П било је скоро у свим севернијим областима снега, који је падао и до 15 см. дебљине и одржао се понегде пар дана. Пред крај месеца време се знатно пролетњало и било је омогућено обављање приспелих пољских радова. Поплава у овом месецу није било осим у београдској области без велике штете. — Града је било у нишкој области и то скоро без штете.

Пољски радови. Пошто је време дозвољавало рад у пољу, пред крај месеца обављали су се следећи пољски радови: приређивање земље за сејање пролетњих усева, који су местимично и посејани. Сеје се зоб, јари јечам, поједини баштенски усеви и т.д. Воћњаци се чисте од гусеничјих гнезда, маховине, крече се, ђубре и орезују. Пошто је време било променљиво, воће није потерало, те за сада не прети опасност од позних мразева. У виноградама се обављало ђубрење, резање, риголање и сађење нових винограда.

Од штеточина виђа се на воћу крвава и штитња ваш (скоро општа појава). У неким крајевима (мостарске и сплитске области) појављује се житна мушица и чини штету на рано засејаној пшеници. Пољски се мшави појављују у већој мери у осечкој и љубљанској области и могли би нанети веће штете пролетњој сетви.

Стање стоке је повољно. Стока има довољно хране и за лепог времена изводи се на пашу. Од заразних болести појављује се местимично свињска куга (љубљанска, сплитска, дубровачка, тузланска), овчје богиње (пожаревачка, врањска, ужичка, сарајевска), метиљ код оваца (нишка, врањска, ковска, рашка).

Из Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода Бр. 10860/III од 12. марта 1926.

Справе на рачун репарација. — *Министарству Пољопривреде и Вода стигло је током месеца јануара и фебруара преко хиљаду комада разних пољопривредних стара на рачун репарација, које ће се продавати ратом оштећеним земљорадницима Србије и Црне Горе уз најлажу са обвезницама ратне штеће.*

Справе се налазе у магацину управе за ратну штету у Београду и оштећени земљорадници могу их купити, ако се обрате свом среском економу с молбом, да их пољопривредни референт надлежне области уврсти у списак лица, који ће област доставити управи за ратну штету, а управа ће од тих земљорадника изузети за то потребне обвезнице и предати справе лицу, које ће бити опуномоћено за све и само поједине земљораднике те области.

Међу стиглим справама има већи број ручних крувача мањих и већих, сејалица са 11 и 13 редова, ваљача американских гвоздених једноделних и троделних, сточних вршалица, сенкалица за пашу и око 20 комплетних парних вршалица.

Из Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода КБр. 10860/III.

Сејање воћног и шумског семена у воћним расадницима. — Министарство Пољопривреде и Вода издало је бесплатно у току прошле год. среским расадницима и то: разног воћног семена 280 кгр. и багреновог 111 кгр. Од стране Минист. Шума и Рудника добивено је и бесплатно им раздато за пролетњу сетву ове год. 196 кгр. багреновог семена.

Сами срески расадници прикупили су по расадничким буџетима и засејали у току јесени прошле године и то:

1) разног воћног семена	3.866 кгр.
2) „ шумског „	28 кгр.
	<hr/> Свега: 3.894 кгр.

Исто тако срески расадници набавили су по расадничким буџетима, стратификовали и спремили за пролетњу сетву ове године и то:

1) разног воћног семена	904 кгр.
2) „ шумског „	232 „
	<hr/> Свега: 1.136 кгр.

Према напред изнетом види се, да је засејано у току прошле године и спрењено за пролетњу сетву ове године и то: воћног семена 5.050 кгр. и шумског 567 кгр.

Од засејане количине воћног семена у току прошле године и оног, које ће се засејати овог пролећа произвешће се знатан број воћних младих — подлога и са већ засејеним, — одгајиће се већи број воћних садница (калемова) за подмирење пољопривредника.

Поред тога предузете су и друге потребне мере да срески воћни расадници, који су се до сада из разних разлога врло споро и тешко обнављали после рата, што пре одговоре задатку, коме су намењени. а. в. п.

Годишњи збор Удружења Српских Агронома у Београду одржаће се 28. овог месеца у 4 часа по подне у згради Главног Савеза Државних Чиновника (парк Министарства Финансија).

У изгледу је забрана увоза у Сједињене Америчке Државе воћних и ружиних садница почев од 1930. год. — Министарство Пољопривреде Сједињених Америчких Држава доставило је нашем Министарству Пољопривреде овај извештај: „Министарство Пољопривреде потврђује приватну изјаву, дату на збору воћара и цвећара одржану 29. јуна 1925. године, да ће се препорука за ограничење увоза воћних и ружиних садница, предложена од стране америчког удружења одгајивача и друштва америчких цвећара и декоративних воћара, примити са стране Министарства као основа за будући рад. Удружење америчких одгајивача предлаже да дан искључења страних воћних садница не буде раније од 1. јула 1930. године, а цвећари и одгајивачи ружиних садница препоручују да искључење не буде пре 30. јуна 1929. године

Дајући ове предлоге одгајивачи напомињу да би чланови удружења требали срдачно радити у заједници са америчким произвођачима воћака из семена и цвећарима у њиховим потхватима да организују и развију производњу до те мере како би се могло ослонити на њихово снабдевање.

Препоручено је да се сазове збор цвећара после састанка Удружења Америчких Воћара у јуну 1928. године, ради одређивања, да ли је производња америчких садница по квалитету и количини довољна, да послужи као основа одлуци за ограничење. Такође је препоручено да пре ове конференције Министарство изврши пажљиву инспекцију производње садница у Сједињеним Државама.

Министарство, примајући ове препоруке, не обавезује се да сазива раније зборове или да предузима икакве раније кораке, осим ако се каква нова озбиљна потреба укаже. Оно такође препоручује да се ситуација поново размотри на заказаном састанку воћара и цвећара јуна 1928. год.

Обраћа се пажња да састанак није држан по иницијативи Министарства, већ на захтев првака одгајивача и цвећара, ради разматрања могућности ограничења увоза воћних и ружиних садница.

Ови су одгајивачи били уверења, да је крајње време да се провери, да ли је домаћа производња таква — или ће ускоро постати — да искључи сваку потребу страног увоза садница, које увек излажу опасност уношења заразе. Познато је, да се још 1918. године показало се као *животна потреба воћарства*, да се продужи даљи увоз извесних воћарских предмета (подлога, калем — гранича, резница и воћних пуцолока), да би омогућило даљи рад ове важне гране.

Опасност уношења заразе из иностранства са увезеним садницима показала се јасно и зато је утврђена међународна конвенција о увозу и извозу воћних садница и лозе. Али и поред свих прегледа лозног и воћног материјала при увозу и уверења о пореклу, утврђено је да могућност уношења различитих биљних болести није овим отклоњена, те су власти биле побуђене да ограниче увоз сличних садница, изузевши оне које истинска потреба воћарства захтева.

Убеђење је одгајивача да је скоро на измалу потреба за увођењем страних воћних садница, а количина производа из домаћих извора довољна је или ће наскоро бити довољна. Овакав закључак потврђен је са стране Министарства на основу обавештења које је само добило*.

Са епит. М. П.

Да кокошке носе крупнија јаја. — Да би кокошке носиле крупнија јаја, поред других услова потребно је давати им за храну орас, овсену јарму и семе од сушнокрета — сунчогледа.

М. М. Ђ.

ЦЕНЕ

Пољопривредних производа у делокругу појединих Пољопривр. Подружја у току месеца фебруара 1926. год.

Ц Е Г А	На територији Пољопривр. Подружја у Грбовој ваши, средњо-апатовацког		На територији Пољопривр. Подружја у Савојинице		На територији Пољопривр. Подружја у Босни, Дубици		На територији Пољопривр. Подружја у Рачи (Брагујевачк.)		На територији Пољопривр. Подружја у Младуци	
	Денара	лр.	Денара	лр.	Денара	лр.	Денара	лр.	Денара	лр.
Кукуруз у зрну	(од 100 лгр.)	105—105	(од 100 лгр.)	120	(од 100 лгр.)	90—100	(од 100 лгр.)	90—100	(од 100 лгр.)	70—90
у клону		85—90		285		210—250		230—250		230—250
Пшеница		260—285		170		210—220		80—100		80—100
Јечам		120—125		140—145		115—125		80—100		80—100
Овас		150		140—150		150—180		250—300		250—300
Рак		140—145		100		180—200		—		—
Пасуљ		260		100—120		—		—		—
Кромпир		120		—		—		—		—
У гојених свињска		—		—		—		—		—
говица		—		—		—		—		—
Кокони		—		—		—		—		—
Јаја		—		—		—		—		—
Месо		—		—		—		—		—

Ваши на живини. — Ваши на живини толико се намноже преко лета, да по које грло само од њих угине, а да насађена квочка остави јаја, то су врло чести случајеви.

Живинарнике и седала, где кокошке ноћвају, треба чистити и стално чисто одржавати, а жи-

вини увек дати довољно ситног песка да се у њему прпуша (купа), а тиме од вашију чисти. Добро је са песком промешати пепела и сумпорног цвета.

Ваши у живинарнику и на седалима уништиће се овако. У 5 литара петролеума (гаса) сипати $\frac{1}{4}$ кгр. ситно исеченог пераћег сапуна и добро промешати, да се сапун раствори. За овим налити 17 лит. воде, добро измешати и оставити 5 минута, па понова налити 20 лит. воде. Ако се гас пење на површину воде, дојати још $\frac{1}{4}$ кгр. ситно исеченог сапуна и дуго мешати. Овако спремљеном мешом ваља побро намазати дуварове и таван живинарника и седала или прскалицом попрскати.

М. М. Ђ.

ЗАПИСНИК

9. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 24. фебруара 1926. год. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, и.председник Д-р Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, Б. Бошковић, Б. Станисављевић, С. Партонић, Н. Петровић, Б. Ранковић, С. Ратковић, Ј. Стојановић, Д. Спремаћ и гост А. Г. Јовановић, директор Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

109) 7. и 8. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитане записнике.

110) 8. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* примљено прочитани записник са одлукама да се откупи 20 књига „Аграрно питање и привреда у Совјетској Русији“ са 20% попушта, као и да се даље штампање Тежакa откаже садањој штампарии, пошто не испуњава услове.

II

111) По извештају Финансијског Одбора да је отворено четири понуде за израду Друштвених поседа. — *Одлучено:* да се решење донесе, пошто се прибави мишљење стручњака о начину израде.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

112) По понудама за семе мухара и грахорице. — *Усвојено* је мишљење да се набави од Државног добра „Косанчић“.

113) По понуди Р. Рорбаха за Мајерове трајере. — *Усвојено* је мишљење да се поручи 20 ком. Н.1^а, и 50 ком. Н.1.а¹.

114) По понуди Д. Труље за гуме, рафију и манилу. — *Усвојено* је мишљење, да се тражи цена за манилу.

115) По понудама: Прве Хрватске Творнице шинавањих машина за сејалице Вера, Х. Хелмана за вршнице и млинове и Д. Труље за прамаче. — *Усвојено* је мишљење да се одбију.

IV

116) По молби подружике из Сарајева да се помогне у привређивању иложбе. — *Усвојено* је мишљење Иложбеног Одбора: да се од Подружике тражи извештај и пријавна у смислу Правилника о привређивању иложба.

V

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

117) По молбама новооснованих Подружина у Дебелици, Сурдулици, Жупањевцу, Гиљану и Мионици, да се приме у састав. — *Усвојено* је мишљење да се приме, пошто су испуниле све услове.

118) По молба Подружине из Јагодине да јој се одобри кредит од 20.000 дина. — *Одбор* усваја мишљење и одобрава тражени кредит.

119) По молба подружине из Ариља, да јој се одобри кредит од 15.000 дина. — *Одбор* усваја мишљење и одобрава тражени кредит.

120) По молба Подружине из Чачка да јој важи стара обвезница и за ову годину. — *Одлучено*: да се приме, пошто је могуће усвојити, већ тражити од Подружине нову обвезницу.

VI

121) По питању претреса годишњег извештаја. — *Одлучено* је: да извештај прегледају г.г. председници Др. Т. Митровић и чланови Б. Ранковић и Б. Бошковић. За штампање извештаја да Финансијски Одбор позове три штампарије и погоди штампање.

VII

122) Узет је у претрес завршни рачун за 1925. г., па је *одлучено*: да се прими.

Са овим је седница закључена.

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО ДОБИЛО ЈЕ ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ И ПРОДАЈЕ ИХ ПО 900.— ДИНАРА КОМАД. СА ПОРУЉБИНАМА ПОХИТАТИ.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Семе детелине луцерке	по 25 дина. кгр.
„ црвене детелине	25 „ „
„ сточне репе (црвене и жуте)	20 „ „
„ пролетње грахорице	4 „ „
„ гледичја за ограду	25 „ „
„ мухара	4 „ „
„ багрема	25 „ „
„ рајграса	20 „ „

Поруџине груписати и чинити благовремено, јер ће се пошиљке вршити по реду пријаве. 5—3

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ТРАЖИТЕ СВУДА НАЈБОЉЕ СВЕТСКО СИРИШТЕ У ТЕЧНОСТИ И ПРАШКУ

„ХАНЗЕН“

5—3

Плави камен 98/99°. Друштво је набавило из исте фабрике, као и прошле године. Цена је 8-50 динара килограм. Са поруџином треба похитати.

ПРАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

ПАТЕНТ АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98

ОД СТРУЧЊАКА ПРИЗНАТЕ АКО
НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, - Београд. и у свима већим гвожђарским трговинама.

Главно Заступништво к л

БРАЋЕ П. РАДОЛОВАЋА

Гвожђара — Београд 8—8

Уредиштво и администрација Тежана не прима одговорност за садржину приватних огласа.

„КАШТЕЛ“ СИРИШТЕ

Има преимућство над осталим, што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д. Карловац 10—3

СТОЧАРИ!

Ваша скупоцена стока гине од меткљавости, спасите је док се спасти може. Против меткла је најсигурнији лек:

„ДИСТОЛ“

Пронаођ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемијско-фармецеутских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и кова потребно је:

До 20 кгр. живе тежине	2 гр. Дистола
од 20—30 „ „	4 „ „
„ 30—45 „ „	6 „ „
„ 45—60 „ „	8 „ „

За говеда и биводе:

Од 80 —120 кгр. живе тежине	12 гр. Дистола	кутија В. С.
„ 120—170 „ „	18 „ „	„ С.
„ 170—220 „ „	24 „ „	„ D.
„ 220—270 „ „	30 „ „	„ E.
„ 270—320 „ „	36 „ „	„ F.
„ 320—370 „ „	42 „ „	„ G.
„ 370—420 „ „	48 „ „	„ H.
„ 420—470 „ „	54 „ „	„ I.
„ 470—520 „ „	70 „ „	„ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистоло по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима АПОТЕКАМА и ДРОГЕРИЈАМА. Упутства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Др. АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—18

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 ДИН.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Тити и војници добојљу лист у пола цене.

Претплата се пољске уједнаву за целу
годину.

Сва писма, које Друштво шаље својим Пољопривредним и приватним члановима, и одговоре, одлажу се на њихова потраживања према развоју Министарства Поште и Телеграфија № 17203 од 12-III-1924. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Теодоровић

Одговорни уредник, Божидар Б. Ракиковић

Број 14.

БЕОГРАД, 4. АПРИЛ 1926. ГОД.

Година LIII

Против расељавања села

Села се расељавају, док број градских становника, и ако је код њих број рођења мањи, стално расте.

Куда иду десетине хиљада деце сваке године из села, варошица и густо насељених предела одмах по вршетку основне школе, са неочекиваним плановима и надом на лепшу будућност?

Иду у гимназије, а затим у трговачке и друге школе, које их привлаче у маси добрим гласом наставе у њима, или чак и велелепношћу саме школске зграде. То су врло јаке привлачне тачке, које надахнуту и вредну омладину привлаче из најудаљенијих села и заселака да би је у великом броју сручили у вароши. Они дају трговини и другим слободним занимањима живу и свежу снагу, која се непрестано обнавља, која им обезбеђује сигуран успех и напредак.

Све је то лепо и, у начелу, ми не бисмо имали ништа против снажења вароши; али, у недостатку супротних довољно привлачних тачака, они расељавају наша села. Млађи људи, који посећују те школе, подлежу утицају дротова, чији је крајњи циљ у варошом сјају, у огромним приходима, на које они рачунају у трговини. Њихов идеал за село и земљу нишчезава, и они одлазе, одлазе у великом броју, али се више не враћају.

Мали број наших пољопривредних школа, бар оних које су добро уређене и довољно снабдене свима потребама, појављује се у овом огромном покрету пољопривредног расељавања као брана противу те бујице расељавања. И оне имају успеха поред свеколике борбе, коју издржавају са покретом противу села. Опажа се да се ученици почињу окретати њима, долазе у њих већ у толиком броју, да су управе школа приморане да многе одбију, јер немају довољно просторија за смештај свих пријављених ученика.

Те школе сада осетно привлаче нашу послератну и данашњу младеж, која уме да запази и оцени њихове добре стране. Оне их спремају на

један заиста практичан начин за пољопривредни позив. Оне им показују да је тај позив постигао у данашњем савременом друштву једну сасвим нову и завидну величину, да је то једна огромна индустрија са најсавршенијим машинама, којима ће они руководити, преображавати их по вољи, па чак и преправљати их. Затим ту су машине за производњу млека, меса, јаја, вуне, перја итд. то је наша стока, извор целокупног благостања и напретка у савременој пољопривреди. У овим школама млађи људи, будући пољопривредници, виде да је и мали поседник, радећи своју земљу паметно и са разумевањем, независан и срећан; он има посла само са природом и чистим ваздухом, далеко од великоварошке галаме и лажног сјаја, далеко од фабричног угља, дима и прашине.

Пољопривредне школе, чије је целокупно особље састављено од стручњака и специјалиста, припремају младе људе, који ће бити способни да општој заједници буду од велике користи, да не падну држави на терет, већ да сами својој породици осигурају здрав, удобан и пријатан, чак потпуно савршен живот. Оне враћају нашу младеж родној грудви сигурно и постојано.

Но, на жалост, њихов је број у нашој држави, сразмерно њеном становништву, које је 80% земљорадничко, врло мали и недовољан, те оне нису у стању, да зауставе пољопривредно расељавање.

Срећом, ми имамо много пољопривредних организација, како званичних тако и приватних, које пропагирају пољопривреду и помажу пољопривреднике. Пољопривредна друштва и удружења, разне врсте земљорадничких задруга, а нарочито пољопривредна књижевност, која се сваког дана све више развија, чине све што се може учинити за напредак поља и села, а поред ових и читава кадар државних економиа и стручњака ради у истом правцу. Ови последњи држе предавања одраслим (старијим) пољопривредницима, предају и по другим (учитељским, војним итд.) школама, одржавају курсеве, приређују утакмице, те и на тај начин унапређују и шире пољопривреду.

Поред свега тога, за нас су у првом реду потребне стручне пољопривредне школе; оне ће дати најбољу основу и начин да се главни део наше младежи, наша узданица, задржи на родној грудви, те их треба што више оснивати, а оне које постоје снабдевати потребним средствима и дати могућности њиховим наставницима да се усавршавају.

То је потребно да би се хиљаде и хиљаде младих људи, који су рођени за пољопривреду, сачували за њу и да би им се дало воље и могућности да се истом бавае.

А. В. Петровић.

ИЗ РАТАРСТВА

Бокорење и скрњивање озимица

Зимска периода озимих жита јесте периода мировања, спавања, да се тако изразимо. Први пролећни топлији дани прекидају овај сан. Вегетација понова отпочиње и траје све до сазревања и редовног престајања живота у биљци. Са почетком пролећне вегетације озимица стоји у вези и њихово бокорење, стварање бусена. Каже се, жито се добро или лоше убокорило, убусенило. То ће рећи из једног или два презимела стабаоцета потерао је и образовао се већи или велики број нових стабаоца, младих биљака. На овај начин се сразмерно још гола површина покриве једноставним зеленилом. Бокорење је општа особина свију трава, у које наравно спадају и жита. Ово лежи у њиховој природи. На подземном делу стабаоцета образују се чворови. Из ових

чворова навише избијају млада стабла, која наравно образују у земљи и свој слет жила. У колико су услови за успевање подеснији, а нарочито доста хране, влаге и светлости, у толико се више може очекивати, да ће се образовати већи број нових стабала. Дакле код жита из једног семена не добија се само једно стабло, биљка, већ више њих. Број нових стабала може бити велики. Он зависи од услова успевања, врсте жита, сорте па и варијетета. Раж се бокори по правилу врло јако, а нешто слабије пшеница и јечам. Али има примера, да је једно једино пшенично зрно дало и преко стотину добро развијених пауља. Писац има сопствено искуство код озимог јечма. Једно једино зрно дало је преко десет правилно развијених корисних пауљева у правилном склопу, а никако усамљено. Ово није била случајна појава, већ готово редовна у дотичној години културе на истој површини (2 хектара). Најбољи доказ овога бокорења је количина семена и принос. Употребљено је око 50 кгг. семена по хектару, а добивено је око тридесет твара првокласног јечма и око двадесет твара сламе по хектару. Овде је врло карактеристичан однос сламе према зрну. Добивено је за трећину више зрна од сламе. Напомињемо, да нису употребљена никаква вештачка ђубрета. Пролећна жита се много слабије бокоре, јер имају и много мање времена за развијање. Настаје једно природно питање, да ли и сва допунје образована стабаоца т.ј. с пролећа образована, sazру кад и презимела или допунје. Ако је бокорење обично т.ј. није сувише јако, можемо практично рећи, да она сва готово једновремено сазревају. Из овога би се извело опет закључак, да биљка целокупни свој дотадањи живот т.ј.

ПОДЛИСТАК

Д-р Павле Вукосовић.

О употреби арсеникових соли у воћарству као средства противу штетних инсеката.

Наставак

А како све воћке не сазревају истовремено, то за сваку врсту воћака имамо и засебних правила, којих се морамо придржавати.

У Француској је дозвољено да се јабуке, крушке, шљиве и брескве смеју прскати арсениковим солима најдаље на пет недеља по свршетку цветања, док се кајсије, вишње и трешње могу прскати само до свршетка цветања, а затим наново (против инсеката који нападају лишће), тек пошто су плодови убрани.

У нас ће већ бити теже прописати употребу арсеникових соли с погледом на време, јер ми гајимо многе ране сорте јабука, шљива и крушака, што није случај у Француској, где се само позне сорте гаје. Али и у нас ће, с напредком воћарства, изнезнути разне ране сорте које су од мање вредности но позне и наше ће воћарство најзад задржати исто тако само неколико добрих сората од

сваке врсте воћака, уместо небројаних садашњих сората.

Како се употребљавају арсеникове соли. — Арсеникове соли могу се употребити било непосредно противу штетних инсеката, када се појаве, било без обзира да ли њих има или нема, као прехрана од њихових навала.

Арсеникове соли се употребљавају непосредно нарочито противу гусеница и ларва, које нападају брескве, кајсије, вишње и трешње.

Обично је једно прскање довољно, ако је извршено као што треба, када се гусенице или ларве појаве, па да очисте потпуно воћке од штеточина. Прскања се врше с једном од следећих арсеникових чорба:

I Чорба:	трилонови арсенијат	500 гр.
	вода	100 л.
II Чорба:	арсенијат креч	300 гр.
	чист креч	3 к.
	вода	100 л.

Јабуке, крушке и шљиве већ је много теже одбранити од разних штеточина непосредном употребом арсеника. Сем лишћа нападнути су и плодови од извесних инсеката и непо-

живот до пролећне вегетације употреби само на то, да се с пролећа што боље убокори. То је јасно из околности, да влатови образовани у разна времена стижу готово једновремено. Другаче стоји ствар, када се жито под утицајем фактора за успевање убокори необично јако. Ту је разлика у сазревању врло уочљива. Чак се догађа, да по-слетку образовани паули тек цветају или су и у млеку, а првобитни већ стижу или су стигли за жетву. Нарочито се ово може запознати код озимог јечма, кад су услови за бокорење необично повољни. Поред добрих услова за бокорење има дрљање и ваљање за њега такође велики значај. И једним и другим се може бокорење појачати, ако се само употребе до извесне мере. Али jakim дрљањем и ваљањем се може утицати и на проређивање целокупног стања усева на једној површини.

Јасно је, да све ово може имати дубоки значај за практичног пољопривредника. Ми прелазимо преко питања о количини семена за сетву и разматраемо биљке у времену од тренутка буђења пролећне вегетације, па до скидања усева. Може се догодити, да се под утицајем услова за успевање, дакле земље, светлости и влаге али и сетве, дрљања и ваљања, ђубрења ит.д. жито необично јако убокори. Претпоставимо случај баш и да не полегне, имаћемо за последњу неједновремено сазревање влатова. Ако у периоди сазревања првих влатова или у непосредном времену пре тога на-стужи суша са јаким жегом, имаћемо неједначену и лошу каквоћу жита. Првобитни класови ће сазрети још нормално, али доцнији наситно или се чак неће ни довољно изградити. Поред тога образује се несразмерно много више сламе од зрна. Дакле очигледно је штетно. Ако је пак обрнуто

и има сувише влаге, кишна година, полагање је неизбежно и штетно по каквоћу и количину. Однос између сламе и зрна је врло неповољан. Добија се сразмерно много више сламе од зрна. Да се избегне и једно и друго, а нарочито први случај, даје се зрну што мање могућности за бокорење са претпоставком, да је јако бокорење могуће с обзиром на услове успевања. Ово се постиже тиме, што се зрну даје мало простора т.ј. сеје се чешће, јер да се зрно може добро и да убокори, треба да има и довољно простора за то. Оно ће се свакако убокорити, али не у оној мери у којој би се иначе убокорило при обиљу у простору. Овде опет светлост игра главну улогу. Јаче бокорење у склопу биљака, мање светлости за сваку појединицу, дакле опадање даљег бокорења и обрнуто. Као што се види једно подешавање само од себе. Чешће сејање се мора имати нарочито у виду у крајевима честих летњих суша. Овакав је случај у нашим равницама преко Саве и Дунава. Тамо се баца просечно 90—120 кгр. семена пшенице по јутру, па и преко тога. Са гледишта науке ово би било крајње екстензивно газдовање. Али практично искуство је натерало на оволике количине семена. Не тврдимо овим, да нема изузетка и да по негде није другаче. Има научних података и мишљења, да ретко сејање, по потреби и прашење стрижња, нарочито пшенице у тим крајевима не даје ничега доброг због ђубривости поднебља. И овде се не мисли на изузетке, који се могу појавити. Под оваквим приликама ни дрљање ни ваљање нема оно дејство, које би имали, када појединачна биљчица има више простора. Честим сејањем се баш хоће да избегне јаче бокорење, које би иначе било неминувано. У другим

свећеном лицу тешко је знати, када и у којем случају се броју појавили инсекти чије ларве живе у плодовима, те да према томе започне борбу с њима, и осуети продирање младих ларва у плодове.

И зато се код тих воћака, арсеникове соли све више и више употребљавају као предохрана од могућих напада штеточина, као што се и. пр. бордовска чорба употребљава у виноградарству.

У најнапреднијим воћарским крајевима Француске јабуке, крушке и шљиве прскају се сваког пролећа три пута у одређено време, без обзира да ли су се штеточине појавиле, и то с једном од већ наведених арсеникових чорба.

Прво прскање врши се када су цветови напунили и тек што се нису отворили.

У исто време врше се и прскања противу једне опасне болести, врло честе у нас, која напада лишће и плодове крушка и јабука. То је тако звана крастава болест (*Venturia pirina*) и као лек од ње употребљава се бордовска чорба, справљена на следећи начин:

плави камен	1 кгр.
чист креч	3 кгр.
вода	100 л.

У тако справљену чорбу дода се 500 гр. триоловнор арсенијата или 300 гр. арсенијата или 300 гр. арсенијата креча, и истовремено се прскају и бране воћке и од болести и од штетних инсеката.

Па и код шљива треба за прво прскање употребити арсеникове соли заједно с бордовском чорбом, јер и оне пате од разних болести, и бордовска чорба чиниће им врло добро.

Друго прскање врши се када крувичини листићи цветова започну опадати. Оно је управљено нарочито противу разних ларва и гусеница, или како се обично каже „чрва“, у плодовима и при прскању треба нарочито гледати, да течност доспе на зачетак плода.

За друго прскање употребљава се једна од поменутих арсеникових чорба, без плавог камена.

Треће прскање врши се исто тако само с једном од арсеникових чорба и то од 15 дана до пет недеља после првог прскања. У колико се треће прскање буде вршило доцније, утолико је боље, јер ће арсеника бити дуже времена на воћкама.

(Наставиће се).

Крајевине Краљевине је опет другачије. Тако, где је довољно влаге, а нарочито влаге, која је добро расподељена, жели се баш корисно јаче бокорење. Ту се сеје ређе и предузимају мере за што јаче бокорење, као поред одговарајуће сетве и ђубрење или ђубрење преко главе, дрљање и ваљање. Али посматрајући у укупности просторије наше Краљевине и наше ђудљиво поднебље, ми не бисмо никоме могли дати савет за необично јако бокорење. Оно би у већини случајева било штетно по каквоћу и количину, штетно с обзиром на однос између произведене сламе и зрна. Има крајева у Европи, где се сеје врстачно и преко 25 с.м., па се уз то и прашу. То су приморски појаси Западне Европе. Тамо је поднебље благо, довољно је увек влаге, сазревање је редовито. Ту је јако бокорење на свом месту и њему се првенствено тежи. Ту је употреба вештачких ђубрета необично приносна. Па ипак и ти богомдани крајеви за најинтензивнију културу пшенице много пута трпе од увезене пшенице крајева баш крајње екстензивне културе пшенице, која се производи много јевтиније. Овим је опет јасно речено, да треба тежити што обилнијој, али у исто време и што јевтинијој производњи пшенице. Истина је, да ово стоји у приличној супротности. Интензивност представља једновремено повећавање приноса по јединици површине, али и јачу и јаку употребу средстава за производњу или просто у овом случају утрошак производње. Рачунање ће показати приносност рада и могућност утакмице на тржишту. У овоме баш и лежи суштина и вештина приносне производње и утакмице.

У сваком случају код нас треба бити обазрив у погледу бокорења, сејања, па и прашења, које се овда онда чује у јавности као једна препоруљива метода у култури жита. У сваком случају потребно је ову ствар добро испитати. Оно, што је негде добро, не мора значити, да ће и овде бити добро. Не споримо да ће много где бити добро, али то је још увек и сувише далеко од тога, да се сме уопштавати.

Ако су нам презимели усеви слаби, наредивачи и у изгледу је слабије бокорење, но што је то по искуству за дотични крај и за добар успех обично, онда је потребно потпомоћи бокорење. Оно се потпомаже на три начина и то ваљањем рано с пролећа и дрљањем и ђубрењем усева преко главе или се пак предузимају све ове три мере. Додуше дрљањем и ваљањем се биљке задржавају у порасту, али у исто време и надраже на образовање нових стабанаца. Ово нарочито још потпомаже ђубре. Вубри се или добро згорелим стајским ђубретом или најједноставније чистом шалитром. Место шалитре може се употребити и цијанамид или амонијум сулфат. Оба последња задржавају као и стајско ђубре. Може се употребити и амонијак суперфосфат. И њега задрљати. Чистску шалитру употребити бар у два дела, један у почетку бокорења (већи), а један пре почетка

коленчења (мањи). Остава наведена вештачка ђубрета употребити од једном рано с пролећа, чим се снег отопи. Ово је случај кад се жели јаче бокорење. Али ако дођемо до уверења, да је с обзиром на дотичне прилике жито и сувише бујно презимело, да је за почетак пролећне вегетације и сувише бујно и густо, те би од тога било поуздано штете, онда га треба лечити, да се тако изразимо т.ј. спречити, да штете не буде или бар умањити је. За постизање овога има више начина. Најобичнији пут је запасање и скривање. Ова је метода позната сваком пољопривреднику. Бујно и јако убокорено жито треба задржати у порасту и могућег даљег бокорења. Као и код других биљака тако и овде уклоне се вршни делови. Ово се уради српом или косом или још простације песте се ове, те га површно опасу. Ове се радње смеју предузимати само до коленчења. Чим жито почне, да коленичи, сасецање може бити и врло штетно. Може да се догоди, да се одсече цео клас, који је већ у истурању. Сасецањем или опасањем вршних делова биљке губе у лишћу. Ове га убрзо надокнаде. Али утрошени материјал на ову изградњу могао би иначе бити употребљен на изградњу и образовање нових пауљева. Дакле овим се то спречава. За биљку је ради постизања њеног циља много преча и природнија оправка, да се тако изразимо, и одржање већ створеног, него ли стварање новог. У осталом тај је поредак свуда и у природи је у ствари. На овај начин је биљка задржата. Доцније нема времена за ова стварања, јер је време њеног рада одређено.

Ако је земља по својој природи јака или је ђубрено стајским или зеленим ђубретом или су стрине после махуњача, па је друпштено, да се још с јесени пре сетве пођубри суперфосфатом, те је у изгледу јаче бокорење, но што се очекивало и ако је уз то и гушће посејано, пођубрити с пролећа рано суперфосфатом. Гледати поред тога, те ваљањем и дрљањем уздужним и попречним зауставити што више биљке у порасту. Употребити што теже дрљаче. Не мари ништа, што ће се проредити. То се баш и хље. Дрљање се може поновити и два и три пута, а према потреби. То исто важи и за ваљање. Не дрљати нити ваљати, кад је калаво и мокро, али исто тако ни када су биљке у коленчењу. Ако је потребно могу се сви ови начини рада и комбиновати или употребити их и све. Сви они доприносе, да се избегне полагање и несразмерно већа производња сламе на рачун зрна, да се добије што већа количина и што боља каквоћа, наравно у границама могућег под датим приликама.

Као што се види неки и једни исти начини рада дејствују у два разна правца. У једном случају они потпомажу бокорење, кад је слабо, у другом случају они га задржавају, те да не буде претерано и штетно. Успех зависи од тога само, кад се и како и колико пута примене.

Као што се види, бокорење и сетва стоје у тесној узрочној међусобној вези и имају велики значај за каквоћу и количину. Овај њихов значај се нарочито истиче у неуједначним и људљивим поднебљима, као што је случај код нас, а нарочито на северу и југу. Ту се не може ништа рећи, шта би одиста корисно било за све прилике. Сваки мора под својим околностима испробати потребну количину семена и потребну корисну јачину бокорења. Савршенство је лепо, томе сви тежимо. Али сваки крај има своје савршенство. Није то савршенство свуда подједнако. Са тиме се треба помирити и бити на чисто. Изнаћи своје савршенство нека је циљ сваког пољопривредника. Што се тиче крајњег успеха, ми не сумњамо ни мало у његову висину, јер имамо за то основа. Ми не сумњамо, да се под околностима код нас могу добити и 40 твора пшенице по хектару. Овде не мислимо на просечне бројеве, већ овде-онде и овда-онда, како прилике дозволе. Са таквим приносом и имајући каквоћу у виду дотични произвођач би стајао међу првима у светској производњи.

Мата Ђ. Николић.

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

Неколико нарочитих начина прераде грожђа*)

Слатка природна вина. — То су вина бела и црна, која садрже велики проценат шећера, преосталог по завршеном алкохолном врењу и која су стога већином густа, питка и врло слатка.

Она се обично справљају од одабраних сората грожђа, чија се количина шећера повећава делимичним сушењем на чокоту, чему често пута код извесних сората доприноси и гљивица племенице трулежи (*botrytis cinerea*) или пак сушењем обраних гроздова у евенкама обешеним на тавану или распрострајим по чистој слами, итд.

Справљање сојернских вина. — Сорте, које су подложне не оној обичној него племеници трулежи, као што су ризлинг, а нарочито за ова вина семијон и совинјон, оставе се на чокоту да се потпуно смежурају услед испаравања воде помоћу поменутих гљивица. Количина шећера у повољним годинама пење се до 500—600 гр. на литар.

У неколико пута врли се пробирна берба. Грожђе се муља, цеди на цедници неколико пута и шира смести у бурал. Врење је споро и увек непотпуно и даје вина често пута 17% јака. Накнадно врење за време лета спречава се многоструким отакањем и сумпорисањем, помоћу чега се одвајају гљивице врења.

У слатка природна вина увршћује се и вина,

која се у појединим крајевима справљају од миришљавих сората грожђа, која се оставе да делимично превре, па им се дода винског алкохола, али највише 10%. Додавање алкохола најбоље је вршити постепено у току бурног врења.

У Маџарској на тај начин добија се *шокајско вино*.

Код нас се у Далмацији на сличан начин справља *прошек*, а тако исто и у Херцеговини на рочито слатко вино. У Херцеговини се поред тога шира делимично и укува, па јој се додај: алкохол

Ликерска — десертна вина. И ово су слатка вина, али уз то врло јака и што је главно код њих, за разлику од предњих слатких природних вина, један већи део или и сва количина тога алкохола не добија се врењем шире, већ се шири просто додаје вински или индустријски алкохол.

Ликерских вина има разних: многа су јака и слатка, друга пак само су јака; често се код многих тражи нарочита горчина „на загоретину“. Од тих вина поменућемо:

Мистела (пресечена шира). — Овако се у Шпанији зове пресечена шира, т.ј. шира од свежег грожђа, којој се пре почетка врења дода просечно 15 до 20% јаког алкохола (јаке ракије или чистог фабричног шпиритуса). Мистела се прави обично у топлијим крајевима, где је грожђе врло слатко, а служи као основица за справљање ликерских вина и многих медицинских вина и аперитива т.ј. пића која повећавају „апетит“ — улогу за јелом.

Мистеле се праве од обичног белог и црног грожђа и при справљању је главно да се шира и алкохол добро измешају и мешавина остави доста дуго да се сталожи, па да се као бистра течност оточи.

Али се мистела прави и од добрих сората грожђа, нарочито од разних муската — тамњаника. Такво је на пр. вино:

Слатки картагински мускат, који се добија у Тунису на овај начин: Пошто се изврши берба потпуно зрелог грожђа (шира садржи просечно 250 гр. шећера на литар), грожђе се измуља и шепурина одвоји. Кљук се остави да се сам од себе оцеди, затим се цеди на цедници. Шира се пречишти кроз честа сита или се остави 24 сата да се сталожи, а затим оточи, па јој се дода алкохола за 1/2 њене запремине. Затим се добро измеша и наспе у бачву. После 8 дана таложења, отаче се. Друго претакање врши се у децембру, треће у марту, а четврто у јулу. Производ се чува две године, па се тек онда троши. На сличан начин добијају и:

Фронтинански мускат. — На косама око француске варошице Фронтиниана гаји се бели мускат, назван по том месту фронтинански. И ако је тај крај топал, берба се врши доцније почетком октобра. Пошто се одбаце поковарена зрна, грожђе се муља и цеди. Шира се може сад оставити да

*) И књиге „Винарство“, која ће ускоро бити штампана у II допуненом и прерађеном издању. Видети разне бројеве „Тезака“.

преври и да се добије „*слашко природно вино*“ или пак да се преради „*као мистела*“. У овом последњем случају додаје се шира пре почетка врења 15%, алкохола и добро измеша. Пошто се прва, груба нечистоћа сталожки, оточи се и то се понавља више пута, све док вино не постане кристално бистро. После три године старења у бурадима вино се вештачки избистри и оточи; у боце.

Фронтиниански мускат је једно од најбољих десертних вина.

Бањулс. — У околини овога места под истим именом у Француској гаји се једна црна сорта грожда звана *гренаш*. Оно се бере, кад почне да се смежурава. После муљања и одвајања шепурине, остави се шира, да преври, пошто јој се претходно при сипању у бурад дода 8% алкохола. За време од 30 до 40 дана, колико траје врење и држање на комини, вино добије од покожице лепу затворено црвену боју. Претаче се у децембру и у марту. Затим се остави да зри у бурадима.

Горшо. — Прави порто добија се са стрмих обала реке Дура у Португалији. Грожђе се муља ногама за време два до три дана на широким постолјама, затим се кљук цеди и шира остави да преври. Чим се бурно врење заврши, отаче се у бурад и додаје 4 до 10% најбоље комовице и тако у отвореним бурадима остаје до новембра. Вино се избистри. У пролеће се оточи и опет додаје алкохол, упола мање него први пут. Довде сав посао раде виноградари, који овако добијени производ продају трговцима.

Трговци га даље негују; вештачки бистре, претачу, појачавају све до 22% алкохола и мешају са белим или црним мистелом, од којих зависи, каква ће се врста порто-а добити. Често пута појачава се и боја. Справљање и зрење траје више година.

Малага. — Малага се добија у богатој равници истог имена у Шпанији од нарочите врсте грожда, прерађујући га као бело вино, бело слатко и црно слатко. Последње је највише распрострањено. Добија се мешањем у разnoj сразмери белог преврелог вина, белог слаatkог вина и мистеле. Боја и укус на загоретину добија се додавањем 3 до 5% укуване шире на ваздуху. После 15 до 20 месеци неге, претаканња и појачавања, може се извозити.

Марсала. — Добија се у главном од једног опорог белог вина од грожда које успева у Сицилији. После зрења ово вино добије лепу нилбарну боју и укус на мадеру. Марсала је мешавина од тога вина разних година, једне беле мистеле (пресечене шире са индустријским алкохолем) и печене шире и та мешавина остави се да зри, пошто се често бистри.

Ксерес. — Добија се од грожда у околини Кадикса у Шпанији. Грожђе се преради као и обично и остави да потпуно преври. Код ове врсте вина главно је зрење, које траје две године. Да би се

имало вино истог типа, врше се мешања вина из разних година, а поред тога додаје се алкохола и слаatkог вина.

Мадера. — Ово се вино добија са португалског острва Мадере. Прерада у вино је обична. Виноградари преврело вино продају трговцима, који га често мешају са широм жабука, од јапанске мушмуле или шећерне трске. Необично је при добијању овог вина нарочито његово зрење у казанима, који се загревају на 50°, што траје 3 месеца. Потом се врши појачавање и чување у бурадима неколико година. Мадера није слаtkо вино, али садржи мало непреврелог шећера.

Бож. Ђ. Ранковић

БЕЛЕШКЕ

Нова Пољопривредна Подружина. — Вредни пољопривредници села Жупањевца у срезу левачком, основали су у своме селу Пољопривредну Подружину 31. јануара ове године, у коју се одмах уписало 39 чланова — пољопривредника. Основана Подружина примљена је у састав Српског Пољопривредног Друштва и отпочела је дејствовати.

У управни Одбор ове Подружине изабрана су г. г.: председник Александар Д. Милановић; секретар Јован Ивановић; благајник Драгомир Ракић. Чланови: Никола Алексић, Вој. Миловановић, Драгомир Савић.

У Надзорни Одбор г. г.: Милан Димитријевић, Владислав Симић и Андреја Танасковић. Вредним левчанима желимо успеха у раду.

н.

Коров у жито. — И ако је ова прошла зима била доста оштра, чак је још и сада при крају јака, па ипак већ сада се опажају трагови развој корова, који ће се развити по нашем житу.

Да се запречи развој и раст тога шкољњивог корова, морамо већ сада помишљати, на који начин и чиме, да га запречимо и да га утаманимо.

Највећи непријатељ корова је, добро обрађено и снажно ђубрено земљиште. Али на жалост непродуктивног земљишта има код нас веома мало, а да ипак ојачамо усев (жито) и уништимо коров, морамо употребити вештачка ђубрива.

Имамо јако земљиште, тада ће се на њему житарице много више и јаче развити. Развијајући се нагло, чине засен, те тиме спречавају приступ ваздуха до земље, где се налази коров, који без тих услова не може да расте.

Поред тога у сваком случају мора да се жито исплеви тј да се из њега изчупају сви већи корови, који бујно расту.

Овај посао нарочито могу, да изведу мало-поседници, јер имају мање површине, а имају радне снаге. Да се овај посао мора извести, као и да је потребан, доказује нам се тиме, што још

многи наши сељаци не сеју чисто семе, већ онако, како је спрењено иза вршиде.

Очистиш ли житарице од корова, добићеш више и бољег жита. — Имаш ли боље жито, скупе и лакше можеш да га уновчиш.

Дакле пази, да ти поља засејана житом буду чиста од корова.

А. Таа.

Против бувача. — Неких година бувач, инсекат сличан буви, много напада: купус, кел, келерабу ит.д., и целе расаде — леје — уповасти.

Противу бувача препоручује се запрашивање за време росе пепелом или кречном прашином и прскање по суву одваром од дувана. Ако буде потребно, запрашивање и прскање треба обновити.

М. М. Ђ.

Непосредни произвођачи. — Под тим именован подражевамо сорте винове лозе, које су или отпорне филоксери, па се не калеме, или су отпорне криптогамским (гљивичним) болестима, па се само калеме на америчке сорте отпорне филксери, али се не прскају бордовском чорбом, нити запрашују сумпорним прахом — а доносе род који се може употребити за справљање вина. Како је о тим непосредним произвођачима било речи у „Тежаку“, сматрамо да ће читаоце „Тежака“ интересовати мишљење г. Раваза, чувеног француског професора виноградарства о њима. Он у једној распр.ви о томе, да ли се са тим сортама могу попуњавати празна места у виноградама, вели: „*Непосредни произвођачи ошћоран филксери и који даје вина без мана и без нарочитих особина*, т.ј. вино које се ничим нарочитим не истиче да би могло пореметити каквоју обичних вина, са којим би било помешано — *није још пронађен*“.

Коврцаво лишће на бресквима. — Брескве врло често имају коврцав лист, што значи да су болесне. Ову болест производи једна нарочита гљивица. Овако оболеле брескве не могу донети лепе и укусне плодове, а поред тога могу се и посушити. Лечење поменути болести не кошта много, а врши се овако. Пре но што бресква листа, треба добро окречити стабло и гране, а круну — ситне гране — помоћу прскалице добро опрскати раствором од 100 лит. воде, 75 гр. зелене галице и 150 гр. плавог камена.

Или чим почну ластари да расту, треба вршити запрашивање лишћа и ластара са сумпорним цветом, и помоћу запрашивача, са којим се запрашује — сумпорише — винова лоза. Запрашивање по потреби понављати, све док се болест не уништи.

Оболело (заражено) лишће пажљиво прикупити и спалити, да се зараза не би ширила.

М. М. Ђ.

Гајење спанаћа. — Спанаћ је веома корисна биљка за исхрану човека, али на жалост он је код нас врло мало одом ћен. Њега гаје само баштовани, чији је занат производња раног поврћа, а врло мали број има кућа на селу, које га гаје за себе.

На селу се зими једе само пасуљ и купус, а ко има меса или живине, он може да промени, а кад настане пролеће купуса нестане, кромпир се посеје, онда остаје опет пасуљ, ако га има, а кад и њега нестане, остаје само „скроб“ т.ј. врућа вода и кукурузно брашно укувано. А о спанаћу раном ни помена нема, него се чека, док порасте дивље зеље или коприве, то је прва нова храна на селу.

Међутим је гајење спанаћа један врло лак и прост рад и он се састоји у риљању с јесени крајем септембра и почетком октобра и одмах се сеје у редове повучене помоћу канапа да би били прави. Када сте засејали, онда се грабуљом лепо покрије и он још с јесени, ако је ова лепа, никне и одрасте до снега, тако да нема бојазни од мрза.

Рани спанаћ т.ј. који се с јесени сеје, је нарочита врста, а има га и пролећне, који се сеје неколико пута преко године, у извесном размаку, тако да сваког месеца можемо имати млад спанаћ за јело, па и за продају.

Још једна је врло добра страна код спанаћа, што не воли сувише јаку земљу, јер онда расте врло крупан лист са дебелим ребрима, те није укусан. Он воли растреситу земљу умерено јаку.

М. Т.

Да притке дуже трају. — Подесан суд, као што је буре од гаса, а без једног данцета, налити до половине водом и у њој растворити плави камен и то један килограм плавог камена на шест литара воде. У овако спрењени суд и раствор поређати притке, како би их што више могло стати и оставити их тако да остану у оној течности 24 часа.

Овако натопљене притке много дуже трају, не труну брзо, те се трошак и труд потпуно исплаћује.

М. М. Ђ.

Корисне књиге за народ. — У ову врсту књига можемо уврстити и

Пољопривредни Календар за 1924. год., који је издало Српско Пољопривредно Друштво у Београу. Календарски део у овој књизи је врло мали, свега 16 страна, а у осталом делу од 250 и више страна штампано је много корисних чланака из свих грана пољске привреде, од којих наводимо само неке:

Шта треба да има једно село.

О већшачким ђубреним средствима.

Значај гајења дителина и аравилно поидзање дителишта.

Пољопривреда и култура.

Воћне конзерве.

Употреба сумпор-диоксида и селекционисаних гљивица алкохолног врена при преради грозђа у вино.

Судбина.

Образовање круне и нега воћњака.

Гајење и конзервисање поврћа на селу.

О сеоским и сточарским удружењима.

Исхрана млечних крава.

Савремена израда масла.

Производња јаја на селекцијским имањима.

Важније напомене при гајењу свилобуба.

Користић од пчеларена.

Употреба прашака и вршачке сејалице при гајењу кукуруза.

Како се може израчунавати количина сјајског гнојива.

Хигијена рада на селу.

Ствари ниције по српском грађанском закону.

О воћарским задругама.

Стање пољопривреде у Краљевини Срба, Хрватша и Словенаца.

Из марновог лекарства.

О ливадама и ливадарству.

Као што се види из ових неколико наведених чланака, овај календар је у ствари једна читанка, у којој ће моћи сваки земљорадник, да нађе корисних поука за себе.

Књига има 18 штампаних табака и много слика. Цена јој је само 8 динара. Новац се шаље упутницом Српском Пољопривредном Друштву у Београду.

ЗАПИСНИК

10. седнице Управног Одбора С. П. Д. државне 26. фебруара 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Годоровић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, Б. Станисављевић, Б. Бошковић, С. Партиновић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Ратковић, Ј. Стојановић и гост М. Палеташивић, директор Школе за Сточарство из Краљева.

Председавао председник г. П. Т. Годоровић.
Бележко секретар г. М. В. Дамњановић.

I

123) Узет је у претрес предлог буџета за 1926 г. После дуже дискусије одлучено је: да нов предлог саставе по учиненим примедбама члан г. Ј. Стојановић и благајник г. М. Марковић.

II

124) По питању слободне продаје плавог камена, која је забрањена Правилима Мин. Народн. Здравља Лп.Н. 2751- од 29. јануара 1921. г. одлучено је: да се од Мин. Народн. Здравља тражи, да плави камен изузме из Правила.

III

125) Прочитана је понуда Н. Милојевића, академ. сликара, за израду живописних слика осинача и Председника — Одбор одлучено је: да се понуда прими, рачунајући од комада по 570 дин са рамом и стаклом.
Са овим је седница закључена.

За справе и материјал које Друштво не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО ДОБИЛО ЈЕ ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ И ПРОДАЈЕ ИХ ПО 900.— ДИНАРА КОМАД. СА ПОРУЉИМА ПОХИТАТИ.

ЈАЈА ЗА НАСАД

Управа Виноградско-Воћарске Школе у Букову код Неготина има на продају јаја за насад од кокосака расе „Беле Тајданке“. Иста продаје по 2 (два) динара комад. Трошкове око паковања сноси купац. 3—1

СТОЧАРИ!

Ваша ступоцена стока гине од метиљавости, спасит: је док се спасити може. Против метиља је најсигурнија лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемијско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.

За лечење оваца и кова потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола
од 20—30	"	4	"
" 30—45	"	6	"
" 45—60	"	8	"

За говеда и биволе:

Од 80—120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија В.
" 120—170	"	18	"	" С.
" 170—220	"	24	"	" D.
" 220—270	"	30	"	" E.
" 270—320	"	36	"	" F.
" 320—370	"	42	"	" G.
" 370—420	"	48	"	" H.
" 420—470	"	54	"	" I.
" 470—520	"	70	"	" K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утрошеног новца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима АПОТЕКАМА и ДРОГЕРИЈАМА. Упутства и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Др. АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75. 42—19

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д. Карловац 10—4

Плави камен 98/99% Друштво је набавило из исте фабрике, као и прошле године. Цена је 8-50 динара килограм. Са поруџином треба похитати.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Семе детелине луцерке	по 25 дин. кгр.
" црвене детелине	" 25 " "
" сточне репе (црвене и жуте)	" 20 " "
" пролетне грахорице	" 4 " "
" гледичја за оградну	" 25 " "
" музара	" 4 " "
" багрема	" 25 " "
" рајграса	" 20 " "

Поруџином груписати и чинити благовремено, јер ће се попиљке вршити по редов пријаве 5—4

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ТРАЖИТЕ СВУДА НАЈБОЉШЕ СВЕТСКО СИРИШТЕ У ТЕЧНОСТИ И ПРАШКУ

„ХАНЗЕН“

5—4

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Листа и којима добијају лист у пола цене.

Преплати се пољске уједнаку за целу
годину.

Све поштом, што Друштво издаје својим Пољопривредним и приватним лицима, а објављује, одобрено су правима поштоматске таксе од стране Министарства Поште и Телеграфа № 17306 од 17.-08-1904. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљене рукописи се поштом не враћају се.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Бојиндар Ђ. Рајковић

Број 15.

БЕОГРАД, 11. АПРИЛ 1926. ГОД.

Година LIII

52. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва

На дан 28. марта ове године одржан је 52. редовни годишњи збор у Друштвеном дому. Пошто је извршено конституисање збора, послат је поздравни телеграм Његовом Величанству Краљу, највишем Заштитнику Друштва. Председник је затим поздравно присутне народне посланике, и посланике разних других пољопривредних установа и присутне редовне чланове, па се приступило даљем раду.

Прошло је већ 52 године, више од половине столећа од постанка Српског Пољопривредног Друштва, или боље речено, оно живи ево већ просечни људски век. За плодан рад једне хумане установе то је добар век, а за Друштво то је сјајна прошлост, прилично далека. Када се буде писала историја наше пољопривреде, Друштву ће историчари морати посветити једну њену златну страницу, изнесећи крупним словима користи његовог рада на унапређењу наше пољопривреде и рад наших најбољих стручних снага. Док није основано Министарство Пољопривреде, те су врсне снаге кроз Српско Пољопривредно Друштво крчиле пута напредној пољопривреди. Наше Српско Пољопривредно Друштво, то можемо с поносом рећи, представља данас најстарију установу у нашој проширеној држави. За плодно прохујалих пет деценија, Друштво је скромно радило, тихо и нечујно, без икакве рекламе. Али у колико буде више напредовала наша пољопривреда и у колико њен значај буде више порастао, у толико ће се више уздизати и углед нашег Друштва, који је оно стекло само својим радом. Ово Друштво има за собом приличну даљину, светлу прошлост, у којој лежи његов корен и из које оно црпи снагу и сигурност за још бољу будућност.

То се све јасније испољава сваке године приликом редовног годишњег збора. И ове године сви редовни чланови и изасланици Подружнина Друштва били су свесни рада и прошлости његове, па је и понашање њихово у Дому Друштва било

достојанствено и рад текао у примерном реду. Збор Друштва био је добро посећен, ма да је држан у време великих пољских радова, што значи велико интересовање његових чланова. На збору се говорило о развоју пољопривреде у прошлој години и о променама које су утицале на производњу и продају пољопривредних производа. Пошто је сваки члан добио исцрпан извештај о раду Друштва у прошлој години, сви говорници изјавили су, да је Управни Одбор урадио у прошлој години много, према средствима, којима је располагао, што је за похвалу. Као што је у извештају изнесено, члановима је пало у очи, да се Тежак растера у мање примерака, него у прошлој години. *То је дало повода појединим говорницима, да умоле Управу, а и присућне чланове и остале у народу, да настану да се Тежак боље шири и да сваки члан у народу прикупи само по пет аргумента, што би у маси изнело врло много.* Нашем народу потребни су стручни листови као што је Тежак, из којих ће просто написаним чланцима црпети поуке. Тиме ће се повећати интересовање за књигом уопште, што ће допринети стручном образовању наших пољопривредника.

Добре резултате постигло је Друштво приређивањем изложба, што је у народу изазвало велико интересовање и вољу за такмичењем у производњи првокласних производа. Награђивањем излагача справама, алатом, семенем и другим материјалом, народ је видео користи, које долазе од савремених справа и алата, доброг семена и другог. Тиме се уверио, да се трошкови око производње могу знатно смањити, рад убрзати и приноси повећати.

Што се тиче Подружнина сви су се говорници сложили у томе, да оне представљају једну организацију, преко које Друштво најбоље може спровести унапређење пољопривреде. Изјавили су да је рад Друштва на том пољу био задовољавајући. Предложено је да се Подружнине у већем броју оснивају у оним областима, које су доста заостале у пољопривреди. И овом приликом изражена је жеља, да би чланови Друштва требали радити на оснивању јаким Подружнина, што би повољно утицало и на број чланова у њима.

У даљем расправљању о раду Друштва утврђено је, да је рад на пропаганди био у прошлој години обилан, да је снабдевање чланова и Подружња свима потребна, како по квалитету тако и по цени, било врло добро. Једино се замера саобраћају, што разне пошиљке дуго путују и задржавају се. Умољена је Управа да проучи ово питање и да се постара да пошиљке иду на време.

У току расправљања дошло се до једног болног места наше пољопривреде, које проузрокују високе увозне царине на справе, алате, плави камен, вештачко гнојиво, семе и на други материјал, као и подвоз на железницама. Високо оптерећење пољопривредног материјала увозном царином, које долазе из иностранства, јако поскупљује сав материјал, па и саму производњу. Ово ће рђаво утицати на произвођаче, који су данас почели набављати технички савршене справе. Приликом све дебате чуле су се замерке, да се домаћа индустрија хоће да штити на штету пољопривреде. Наша слабо развијена домаћа индустрија пољопривредних справа и других потреба, прво не може за дан да се тако преобрази, да задовољи потребе пољопривредника, а друго, што се често догађа, производи су јој по квалитету слабији, међутим много скупији, него они увезени из иностранства, за које се плаћа и увозна царина и већи подвоз. Наведени су примери са фабрикама шећера, које раде на штету и произвођача и потрошача, монополиштући шећер. Стављањем картела ове су фабрике тежике, да им чиста зарада буде бар онолико, колико износи увозна царина по 1 кгр. шећера. Наведени су и други примери домаћих фабрика, које не израђују тако солидне справе, а цена им је висока.

За време ове дебате посетили је збор Г. Министар Пољопривреде и Вода, Д-р Васа И. Јовановић, кога је Председник поздравио. Сама посета учинила је врло леп утисак на све присутне, нарочито на изасланике Подружња из народа, који у овој посети гледају залогом боље будућности унапређења наше пољопривреде. Својом посетом збора и интересовањем за рад Друштва, Г. Министар је показао да преко Друштва поклања особиту пажњу нашој пољопривреди, и да је вољан учинити све за њено унапређење. То је у својем кратком и лепом говору Г. Министар и потврдио, што је изазвало код свих присутних највећу захвалност, а тако исто обавезало Друштво на особиту благодарност Г. Министру. Код чланова из народа чуло се, да ће својим друговима моћи улити наду на лепшу будућност наше пољопривреде, којој Министар Пољопривреде и Влада пружају свеколику помоћ.

При завршетку рада, Управа је добила овлашћење, да може наставити преговоре са Државом о свом непокретном имању, ако случајно Држави буде затребало. Извршена је и допуна чл. 7. правила, који говори о избору редовних чланова, о члановима утемељачима и добротворима. Као последња тачка дневног реда, био је избор половине чланова Управног Одбора. Избор је извршен и

према највећем броју гласова, у Управу су ушли г. г.: Др Танасије Митровић, као подпредседник, Божа Ранковић, Вића Мартић, Димитрије Николнћ, Александар Рашковић и Сава Ратковић, као чланови Управе.

Др Т. Митровић.

ИЗ СВИЛАРСТВА

Храћење свилобуба лишћем на гранчицама или без њих

У последње време све се више у западним земљама, које гаје свилобубу, јавља тежња, да се упрости и *појевити* гајење свилобуба. Тамо су томе узрок све већа оскудица и скупоћа радне снаге, тако, да с обзиром на пад цена и сама рентабилност долази у питање.

То је навело стручњаци на размишљање, како да се у томе помогну. Нарочито су у незгодном положају одгајивачи у Француској. Примећено је, да је производња свежих свилених махурака у Француској последњих дванаест година у опадању, па је и 1925. година према 1924. години дала неповољне резултате.

Тако је у 1924. години у Француској произведено 4,180,000 кгр., док је у 1925. години произведено само 3,380,000 кгр., дакле мање за 800,000 кгр. или 19%. И број одгајивача је опао од 75,000 на 69,000.

Као један од важних узрока је *покупаљивање радне снаге*. И ако код нас није тај случај, ипак, мислећи на будућност, треба тежити, да се производња што више упрости и појевити. У исто време, износени шта се у томе смеру препоручује у другим земљама, видећемо и то, да не треба олако одступати од метода, на које је народ кроз дуги низ година навикао, које је усвојио као резултат дугогодишњег свог искуства, које обухвата не само технику гајења, већ можда у још јачој мери економску страну т. ј. приходност посла. Ово нарочито важи, ако имамо у виду прилике у Јужној Србији, где нам је свиларство најразвијеније.

Да се рентабилност свиларства одржи и повећа и онде, где се не располаже с довољно радне снаге у Француској данас озбиљни стручњаци препоручују *храћење свилобуба на гранама*, а да се одустане од храћења обраним листовима, како је дотле практиковано.¹⁾

Као добре стране храћења на гранама наводе се ове:

- 1) Уштеда у радној снази — за $\frac{2}{3}$.
- 2) Уштеда у количини листа.
- 3) Уштеда у површини табла, крвета, на којима се свилобубе гаје.
- 4) Бољи хигијенски услови за свилобубе.
- 5) Бољи хигијенски услови за лудове.

¹⁾ В. Revue mensuelle de la sericulture Бр. 11 и 12 за 1925. год.

1) Уштеда у радној снази потиче отуда, што је мање времена потребно, ако се лишће бере с гранама, мање је времена потребно за полагање лишћа бубама и за мењање постеље. У овом случају два лица могу гајити три уније, а по досадањем једну унију.

2) Уштеда у лишћу потиче отуда, што се лишће не растура као постеља, што га свилогусенице потпуније искористе, а ја бих додао и то, што лишће на гранама спорије вене, и, као свежије, гусенице га радије ждереу.

3) Уштеда у површини је у томе, што при храњењу из гранама бубе имају висину, а зато им је потребна мања површина табла, у овом случају 30, а по ранијем 60 квадр. метара за унију јаја.

4) Бубе су у бољим хигијенским приликама; не леже на влажној постељи, не додирују се лако, више простора, више ваздуха.

5) Код дудова су до сада вршена два посла: брање лишћа, а затим орезивање; новим се начином то спаја уједно, те дуд мање трпи и потребно је мање радне снаге.

Као што је већина одгајивача познато, нарочито овим у Јужној Србији, храњење на гранама састоји се у томе, што се већ у трећем периоду свилогусенице почињу хранити лишћем, које се одсеца и полаже заједно с гранчицама. У почетку с мањим, а у познијим периодима с крупнијим гранчицама.

Овај начин храњења свилобуба „на гранама“ одавно је одомаћен у нашим најбољим свиларским реонима Јужне Србије, у срезовима ђевђелијском, дојранском и струмичком, па су успеси врло повољни, те никаквог разлога нема, од њега одступати.

И сама топлија клима тих крајева упућује на тај начин храњења, јер лист на гранама спорије вене, а тамо се лист купује и често доноси с великог растојања. Тако сам једном приликом био очевидац, кад су у село Богданце приспела кола натоварена дудовим листом на гранама чак из Струмице, дакле око 40 км. растојања.

„Храњење на гранама“ одомаћено је у западној Азији и Персији.

У тим крајевима и гајење дудова подешено је том начину храњења: дудови су ниски, орезивање за производњу лишћа врши се до главе, те се добијају за орезивање сваке године подесни младари.

Питање је пак какве би резултате дао тај начин храњења и. пр. у Војводини, где су дудови веома високи и развијени, који се никако не орезају за производњу лишћа, већ се само бере лишће и то већином без неког утврђеног реда и правила.

Ту би требало прво тежити погодном гајењу дудова у погледу облика круне, висине дебла, начину орезивања, које се очевидно не може вршити сваке године као у Јужној Србији, јер то клима не допушта.

Несумњиво је, да би нам у томе погледу најбољих обавештења донели огледи, који би се

по извесном систему предузели у Војводини и Саверној Србији.

Пре тога не би се олако смео и за те крајеве препоручити начин „храњења на гранама“.

Најбоље је да то окуша прво централна свиларска управа у Новом Саду или Панчеву.

А. Г. Јовановић.

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

Неколико нарочитих начина прераде грожђа*)

Подражавање ликерских вина. — Права ликерска вина, као што смо видели, захтевају већином добро грожђе, вештину у раду и дуго неговање, што их све чини врло скупим, тако да то наводи многе трговце, да справаљају слична вина од мешавине јаких јужњачких вина, мистеле, алкохола и разних мпришљавих сирупа, али се та мешавина не може ни издалека поредити са правим ликерским винима.

Аперитивна вина (која отварају вољу за јелом) и медицинска вина. — За та вина употребљују се ликерска вина и мистеле на разне начине. Тако:

Кенкина вино добија се, ако се помешају:

Тинктура дивље кенкине (калисара) јачине 1/5	15 гр.
Тинктура ваниле 1/10	2,5 гр.
Црвено Бањулс вино	200 гр.
Црвено Бордо вино	100 гр.
Алжирски мускат допува до	1 л.

Затим се мешавина вештачки избистри помоћу рибеље бешике, после 15 дана процеди и разлије у боце.

Нарочито кенкина вино:

Тинктура дивље кенкине (калисара) 1/5	20 гр.
" ваниле екстра 1/10	2,5 гр.
" коре горке поморанџе 1/5	5 гр.
" флорентинског ириса 1/5	1 гр.
Црвено Бањулс вино	250 гр.
Алжирски мускат до	1 л.

Вино за оборавање:

Глицеро-фостат соде 50%	5 гр.
Сируп јодо-ганик по кодексу	25 гр.
Сируп коре горке поморанџе	75 гр.
Тинктура дивље кенкине (калисара)	15 гр.
" кока перуанског	5 гр.
" кола ораха	5 гр.
" какао (карак) 1/5	15 гр.
Вино малага црно	200 гр.
Алжирски мускат до	1 л.

Све ово помешати, избистрити помоћу рибеље бешике, филтрирати кроз 15 дана, па разлијати у боце.

Домаћи бермет може се такође уврстити у ова вина. Он се у разним крајевима разно и справаља.

* И књиге „Винарство“, која ће ускоро бити штампана у допуњеном и прерађеном издању. Видети раније бројеве „Текста“.

Узима се најбоље црно грожђе, потпуно зрело, па ако има покварених зрна, ова се одстрани и овако пробрани гроздови у евенкама повешају на какво промајно место да се за извесно краће време провену. За то време припреми се буре, које код врања мора имати шири отвор са поклопцем. Буре се добро очисти, намести у подрум и ту засумпори. Затим се за буре од 1 хл. припреми по проф. Ритигу: један венац смокава, 0,700 кгр. рошчића, 0,800 сувог грожђа, два комадића ваниле, пола шаке горушице, једна крупна раније убрана дуња изрезана у ситне кришке, кора једне поморанџе, 5 до 8 кгр. шећера и пелина мање или више према укусу т. ј. жели ли се имати бермет који мање или више горакне. Исто тако, према укусу потрошача, мења се и сразмера осталих побројаних састојака.

Сада се провенуло грожђе, које се поново пробере, ређа руком у бурету, провлачећи га кроз отвор код врања, и по сваком слоју грожђа баца по мало од горње мешавине. Тако се буре напуни до две трећине или три четвртине грожђем и налије добрим старим црним вином, тако да остане само мала празнина од 3 до 4 см. код врања, па се заврања. После 6 до 8 недеља бермет се може трошити.

Смањали смо, да ће наше виноградаре интересовати, шта све могу још од свог грожђа добити сем обичног вина, стога смо у ово неколико чланака изнели најинтересанијине народне начине прераде грожђа и надамо се да ће им то бити од користи и да ће још за идућу јесен припремити све што им је потребно и окушати неки од ових начина, који најбоље одговара сорти грожђа, које гаје.

Бож. Ђ. Ранковић.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ПОДЛИСТАК

Д-р Павле Вукаловић.

О употреби арсеникових соли у воћарству као средства противу летних инсеката.

— Саопштење —

Та три прскања су сасвим довољна да спасу јабуке, шљиве и крушке од њихових најопаснијих непријатеља.

При прскању, пре но што се прскалице напуне, мора се арсеникова чорба добро измешати, па и за време прскања течност у прскалицу чешће промешкати, јер као што смо рекли, арсенијати крча или олова су нерастворљиви и врло брзо се таложе.

За високе воћке потребне су прскалице с нарочитим дугачким цевима, да се мала течности могао свуда доспети (Види сл. 1. на стр. 116.).

На шта све треба пазити при употреби арсеникових соли. — Арсеникове соли су како

БЕЛЕШКЕ

Нова Пољопривредна Подружина у ваљевској Мионици. — Вредни пољопривредници среза колубарског, са својим средним економом г. Милутином И. Поповићем, основали су 7. фебруара тек. год. Среску Пољопривредну Подружину за срез колубарски са седиштем у Мионици. На дан оснивања ове уписало се за чланове 38 пољопривредника и пријатеља пољске привреде.

Управу Подружине састављају г. г.: председник Властимир Ђосић; пр.председник Лазар Станишић; благајник Јаков Милиновић; секретар Милутин И. Поповић; чланови: Живко Живковић, Бошко Милиновић, Војислав Марић, Милан Радовић и Драгутин Пешић. Надзорни Одбор: Милутин Ђурђевић, Војислав Тодоровић и Никола Шљудовић. Н.

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 1—16. марта 1926. — *Опште стање* засејаних озимих и пролетњих усева је између доброг и врло доброг. — Озимии усеви су добро презимели и добро се развијају. Местимично је било мањих штета од мразева.

Атмосферске промене. — У првој половини месеца марта време је било врло нестално. Почетком месеца било је лепих дана, затим кише и снега и коначно опет пар лепих дана, за којих су се могли обављати пољски радови. Топлота је била врло променљива. Преко дана је топлота обично бивала изнад нуле, а ноћу и у јутро било је хладно и често мразева. Влаге је у земљи довољно, осим у сплитској области, где се осећа мањак влаге и јака киша би била потребна за бољи развој свих усева. — Од елементарних непогода било је у сплитској области доста јаких ветрова, који су нанели велике штете у првом реду бадемима, који су тада били у цвету, затим маслињацима и дру-

за инсекте, тако и за све животиње врло опасни отрови. Прво и пре свега они се морају у кући увек под кључем чувати, а справљање и употребу арсеникових чорба поверити само одраслим и пажљивим лицима. По свршеном послу сви употребљивани судови морају се добро опрати и то далеко од бунара или других места одакле се узима вода за кућне потребе или за појене стоке. Исто тако не смеју се прскати воћке, које стоје на гаји поврће, или биљке чији се плодови једу, као н.п. јагоде, да их не би затровали арсеником. И најзад, ни у ком случају се не смеју употребљавати арсеникове соли после дозвољеног времена, па ма у каквој били опасности да се воћке налазе. Ми не смемо, ради своје личне користи, излагати и најмањим опасностима животе других.

Закључак. — Арсеникове соли су једно од најбољих средстава, којима располажемо против најчешћих штеточина воћака. И ако су оне опасни отрови, не треба се бојати никаквих рђавих по-

гим воћњацима. Ради тога ветра се може већ сада очекивати слаб принос бадема у овој години.

Пољски радови. — За ових петнајест дана није се много урадило у пољу, јер је киша често ометала посао. За лепог времена обављали су се следећи пољски радови: приређивала се земља за сејање пролетњих стрих и баштениких усева. Сетва зоби је у јеку и садња кромпира. — Воћњаци се чисте од гусеничјих гнезда, кржаве ваши, маховине, крече се, орезају и засађују младима.

Од штеточина виђа се на воћу кржава и шгинта ваш (општа појава). У већој мери су се појавили пољски мишеви у области мариборској и ваљевској, где прети опасност, да ће ради њих пострадати засејани пролетњи усеви. У мањој мери појављују се у области љубљанској и врбаској.

Шање стоке је повољно. — Хране има доста осим у области рашкој, где се местимично осећа мањак. Од заразних болести појављује се местимично свињска куга (рашка, зетска, сплитска, дубровачка), метил код оваца (нишка, врањска, косовска, врбаска, рашка, бихањска), шуштавац (љубљанска), богиње код оваца (врањска) и колера код живине (сплитска).

Из Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К.Бр. 12844/III 24. III. 1926.

Болест ораха. — На многим орасима појављује се црна навлака — плесан, која се из године у годину све више шири и плод ораха напада. Од ове болести плодови више нападајући опадају, а мање нападајући тешко напредују, остају ситни и неугледни.

Цена орасима је готово сваке године добра, па би стога сопственици требали својим оболелим орасима, да укажу потребну негу.

Као сигурно средство против поменуте болести препоручује се прскање ораховог дрвећа раствором плавог камена и то: први пут, пред раз-

следница, никаквих несретних случајева, ако само будемо пажљиви при њиховој употреби. Та употреба треба да се у нас тек регулише, и желети је да то што пре буде.

Исто тако не би било уместо оставити само слободној трговини да снабдева земљораднике арсеником солима, јер се ипак не могу вршити веће злоупотребе, но при продаји разних отрова. Пољопривредне Подружине и Земљорадничке Задруге су најпозваније да снабдевају своје чланове првокласним производима.

Најозбиљнији је приговор, који би се могао учинити арсениковим солима, што њихова стања свакогодишња употреба значи један велики издатак, који се исплаћује само код добрих, племенитих врста воћака. Исто тако, већ при подизању воћака треба помислити на разне штеточине и на будућу борбу с њима и дати воћкама разне облике, погодне за прскање.

вићем пулопака са 1%, други пут, пред цветањем са 1/2% и трећи пут, после цветања са 1%.

Прскање се врши прскалицом за прскање винограда, помоћу дужег прева, које треба привезати уз јачи прут или танку и лаку мотку или летву, ако је дрво мање, у противном могло би се и попети на дрво и са истог прскање извршити.

Заражене плодове брати и спаљивати, као и све лишће у колико и када буде пало, а никако га не остављати за доцније, пошто га ветар разноси и заразу шири. Земљу око дрвета — стабла — испрскати крешним млеком помоћу прскалице, са већим отвором на пукању.

М. М. Б.

Сл. 15. Прскање воћака (види поднапис).

Укидање порезе на вино у Немачкој. — Према званичним вестима, у изгледу је да ће се порез на вино у Немачкој укинути, како би исто појефтинило и створила се већа могућност за продају великих расположивих количина, које леже по подручјима и чији је износ преко 1,200.000 хектолитара.

Кожне предмете од мољаца сачувати. — Мољци преко лета много кваре и штете причине на кожним предметима: кожусима, шубарама, либадетима, бундама и т. д. Варошки свет своје кожне предмете преко лета обично даје ћурчијама на чување, за шта им по погодби плаћа. Пољопривредници пак противу мољаца употребљују: орахово лишће, смилкиту, нафталин у прашку, — и т. д., многи пак препоручују као сигурно средство противу мољаца камфор и бибер.

Флашу, потребне величине, налити спиритусом; додати, од прилике, камфора и ситно исту-

цаног бибера, и оставити 2—5 дана на сунцу, да се камфор раствори.

Течност ову процедити кроз платно, а за оним ситно и равномерно — подједнако — попрскати кожане предмете, спаковати их у што веће табакe хартије или платно и чувати их на сувом месту.

М. М. Ђ.

Храњење стеоних крава и поступање са њима.

— Спорији знаци, по којима би се могло да утврди да ли је кржава стеопа, у првом времену не постоје. Доцније познаје се стеоност кржава по томе, што почињу нагло да се шире, нарочито с десне стране трбуха: тако зване глатке руке, потпуно се испуне, а из женског уда излучује се густа љигава материја, која је, код кржава које нису стеоно, водена. Код стеоних кржава после 5—6 месеци може се теле напипати: ако се с десне стране трбуха палицом неколико пута притисне, онда се теле покрене из положаја; исто тако после појења кржаве јутру приметити се кретање телета, ако се пажљиво загледа.

Стеоност кржава траје 40—41 недељу и рачуна се просечно 284 дана, а изузетно може да траје 240, 310 и 320 дана. Телад која се отеле пре 240 дана не могу да живе, јер су услед ранијег телења неразвијена. Мушка телад теле се обично 2—5 дана доцније, док се близанци теле олет нешто раније него женска грла.

Стеону кржаву треба тако хранити и чувати да се у првом реду потпомогне развијање плода — млладунчета. Ако се стеопа кржава недовољно храни са мало храњивих материја, то не само да ће утицати рђаво на развијање телета, већ и на издашност млека. Стога треба да је храна једноставна, али да садржи доста храњивих материја, као: сено, сточна рена, мекнице и др., а избегавати тешко сварљиву храну, а нарочито избегавати храну, која има идражавајуће дејство, као што је: смрзнут и покварен кромбир, кисели пиварски требер, буђаво сено, лишће од репе и т. д.

У стаји треба да има увек довољно простирке, да стеопа кржава има не само меко лежиште, већ да јој сачува трбух од назеба.

Ако се кржава употребљава за рад, стеопа кржаву треба штедити од тешких радова, а нарочито је не треба терати узбрдо са тешким теретом. Ако је на паши, не треба дозволити да буде узнемиравана или гоњена од паса и др.

Са мужом стеоних кржава треба престати у 7. или најдаље у 8. месецу стеоности, ако млеко само не пресуши. Може да се деси да је потребно пред телењем измустити, да се не би појавило запаљење вимена.

Издашност млека је највећа 8—10 недеља после телења, а после постепено опада, а треба да престане сасвим на 7—8 недеља пред телењем.

Кад се већ приближи телење, трбух се јаво спусти, линије са стране крста упадну, виме јаво набубри и појаве се тако зване порођајне вене и

тада се обично телење, ако је правилно, изврши за 5—10 минута.

Ако пак кржава избаци плод пре времена, онда је то побачај и теле тада не може да живи већ обично угине. Ако је побацивање наступило једновремено код више кржава, онда се већ мора мислити на заразно побацивање, које је изазвано услед заразних бактерија, који су узети храном. Ово је већ тежи случај и може да има и теже последице. Ако тај случај наступи, ту треба бити обазрив и одмах треба избачен плод и постелицу уклонити, а место добро очистити и дезинфиковати са кречним млеком. Кржаве које су побациле уклонити и одвести на друго место.

Б. М. С.

Семе сунцокрета изврсна је храна за кокошке. — Сунцокрет (суцоглед) не тражи нарочиту негу и зато га сваки пољопривредник треба у што већој количини да производи. Ако неће за трговину, а оно бар за своју домаћу потребу.

Сунцокрет се не мора сејати засебно од других усева, већ околу њива са кукурузом, кромбиром, бостаном, пасуљом и т. д. — Сазрело семе треба на време обратити (посећи цветове — погаче) и оставити на суво и промајно место, да се добро осуши, да се доцније не би уплеснивило — убуњало. Добро осушено семе и „погаче“ поређати на zgodно место и чувати да употребе.

Кокошке радо једу семе од сунцокрета, само док га науче, па зато им треба давати у печетку по врло мало и са другом храном: кукурузом, јечмом и т. д. Боље је преко зиме поменуто семе давати са „погачама“, а нарочито ако би се исте могле извешати, те да кокошке саме семе кључањем ваде и једу, због чега би се морале више кретати, а тиме у себи топлоћу стварале, која им је за време хладних дана потребна.

Ако кокошке буду имале умерено топле и суве живинарнике, без велике промаје, и буду храњене и са семеном сунцокрета, носиле јаја преко целе зиме.

Сејте дакле што више сунцокрета! М. М. Ђ.

Не бацајте љуске од јаја. — Многе домаћице бацају љуске од употребљених јаја са осталим сметлиштем на буњиште и не помишљајући да то не треба чинити.

Кокошке најрадије траже храну на ђубришту, којом приликом нађу и избачене љуске од употребљених јаја, па услед недостатка материјала, креча, за образовање љуске на јајима, која имају да снесу, радо једу нађене љуске. Поред овога, кокошке по који пут нађу љуску са по мало беланца или жуманцета, које такође са љуском поједу.

Овако научене кокошке, хоће да једу и своја јаја, чим их снесу. Кокош, која се научила јести јаја, од овога се никако одучити не може, а за таква грла препоручују се нарочита гњезда, у која се ставља вештачки полог (од порцулана), али та вештачка гњезда нису тако јевтина, те да их св ки

може купити, па с тога се препоручује не бацати љуске од употребљених јаја на ђубриште, већ исте оставити на суво место и с времена на време, а парчице преко зима, ситно их угући и са меканима или јечмом помешане дати кокошкима да их поједу, од чега ће бити две користи: кокошке ће имати кречњака и веће јести јаја. М. М. Ђ.

Крушке са испуцаном и флакавом љуском — кожницом. — Није ретко видети крушке, чија је љуска испуцала и нападнута неком прљавом навалаком. Ови су плодови ситнији, неукусни и неугледни.

Дрвета, која овакве плодове доносе, оскудевају у храни — ђубрету — па се препоручује, да им се даде по 200—250 гр. Томасове згуре на 1 квадратни метар.

Томасова згура је вештачко ђубре и може се купити преко Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

М. М. Ђ.

Нове корисне књиге за народ. — Изашла је из штампе III књига *Поучне Библиотеке за народ* са овом одабраном и поучном садржином: *О прак-тичном одгајивању пернаше живине* од Мил. Ђ. Ђурића, начелника Министарства Пољопривреде и Вода. *Заразне болести пернаше живине* од Станка Арка. *Наше пољопривредне установе* од Д-р Људевита Прохаске. *Кроз Бердајску клисуру* од Г. Радивојевића и *Како да се сачувамо од туберкулозе* од Д-р Николе Вучетића.

Цена књизи 7 динара. Годишња претплата за 6 књига 30 динара. Новац се шаље на Уредништво Поучне Библиотеке — Палата Извозне Банке — Београд.

ЗАПИСНИК

II. седнице Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва, држане 3. марта 1926 год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, п-председник Др. Т. Митровић, чланови: Д. Спремић, Б. Ранковић, Б. Бошковић, Б. Станисављевић, С. Партонић, С. Ратковић, Н. Петровић, А. Рашковић и гост Милан Курјалић, провазач вина из Столца (Херцегована).

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић. Бележио секретар г. В. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

- 126) 9. и 10. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитане записнице;
127) 9. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записници.

II

Мишљење Набављачког Одбора:

126) По питању одређивања цене плавом камену. — *Усвојено* је мишљење, да му продајна цена буде 8.50 динара.

129) По понуди Рудолфа Рорбаха са сиршште. — *Усвојено* је мишљење, да се тражи цена и од „Каштела“.

III

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

130) По молби Подружине из Макаца, да јој се одобри кредит 25.000 динара — *Усвојено* је мишљење, да јој се одобри 15.000 динара.

131) По молби Подружине из Куле, да јој се одобри кредит у 6.900 динара. — *Усвојено* је мишљење и одобрена је тражени кредит.

132) По молби Подружине из Крупња, да јој се одобри кредит 30.000 динара. — *Одлучено* је: да јој се кредит не може одобрити, док не ликвидира стари дуг и не пошаље члански улог.

133) По молби Подружине из Лазареваца, да јој се одобри кредит од 10.000 динара. — *Одлучено* је: да се кредит не може одобрити на непотврђену обвезницу.

134) По молби Подружине из Зворника, да јој се одобри кредит у 2.500 динара. — *Усвојено* је мишљење и одобрен је тражени кредит.

135) По молби Школ. Надаорника из Ваљева, да се шаље Тежак школама у његовом подручју, а он ће претплатити послати, док је припусти, — *одлучено*: да се лист шаље и надзорник похвали за ширење Тежака.

IV

136) Прочитано је стање кесе на дан 1. ов. мца, које показује:

примање	дин.	1.933.648.43
издавање	„	225.301.50
остатак	„	1.708.346.93
деповити	„	377.471.16
гот-вина	„	2.085.818.09

Одбор прима прочитано стање с тим, да се ургира код Верморела и Арија за испоруку, прскалица, како би се привремено издатак могао расходовати.

V

137) Приступа се претресу буџета за 1926. г. па је *одлучено*: да се усвоји, по предлогу ужег Одбора.

VI

138) Прочитани су предлози, који се имају поднети Редовном Годишњем Збору, по тач. 5. и 6. дневног реда. — *Одбор* усваја предлоге.

VII

139) Прочитан је пројекат за измену правила Међународне Пољопривр. Комисије — па је *одлучено*: да о томе реферисне идуће седнице члан г. Б. Станисављевић.

VIII

140) Прочитан је предлог члана г. С. Партонића за одликовање похвалицама председника и секретара Пољопривредних Подружине, који то заслужују својим досадашњим радом. — *Одбор* одлучује: да се одлакују похвалицама од предложених лица само она, који нису предложени ове године за редовне чланове Друштва. Исто тако, да и изложбени Одбор поднесе предлог за оне Председнике и секретаре, који су улагали труда око приређивања изложба.

IX

141) Секретар реферисе да Набављачка Задруга Држ. Службеника, не одговара на писма о повећању киреје и отказу локала од 1. ов. мца. *Одбор* одлучује: да се секретар лично обавести код Задруге по овој ствари.

X

142) Прочитан је одговор штампарје „Скерлић“ да прима отказ за даље штампање Тежака, који се има рачунати по истеку четрнаест дана. — *Одбор* прима отказ знању с тим, да се од 15. марта о. г. понуди даље

штампане Тежака, штампарији Св. Сава, ако остаје при својој понуди од 22. децембра пр. г.

Х)

Саопштена и предлози:

143) Прочитано је писмо г. Др. Драгутина Грчића, јавног бележника и поседника из Шпида, којим нуди Друштву на поклон 500 кгр. ситног селекционисаног Румског кукуруза. — *Одбор* прима понуду са захвалношћу с тим да се партија изврши, кад се кукуруз прими.

144) Прочитан је одговор Управе за Ратну Штењу, да Друштво може набавити штампарију на рачун репарације, ако испуни услове предвиђене правилником. — *Одбор* прима знању.

145) Прочитан је одговор Мин. Трговине и Индустије да нема могућности да се прскалице и плави камен ослободи царине. — *Одбор* прима знању.

146) Прочитано је писмо члана г. Б. Бошковића, којим јавља да се слаже са протестом упућеним преко јавности г. Министру Просвете, на говор којим је омаловажавао српског сељака. — *Одбор* прима знању.

147) Прочитано је писмо Кметове Дружбе којим моли да се и Друштво заузме код Мин. Пољопр. и Вода да се плави камен и вештачка ђубрива ослободи царине. — *Одбор* прима знању.

148) Прочитани су позиви на изложбу у Пешти и Пољњеву. — *Одбор* прима знању.

149) Секретар реферисе да је по овлашћењу извршио обрачун са Мин. Правде за набавке на рачун репарације. За пријемни материјал у суми од динара 176 942-25, дао је потврду о ненадатом бону у вредности 307 000 дина, из које ће се наплатити горња сума. — *Одбор* прима знању.

Са овим је седница закључена.

П Р А В Е НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

ПАТЕНТ АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil

Wien, Margaretenstr. 98.

ОД СТРУЧЈАКА ПРИЗНАТЕ КАО
НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, - Београд.

и у свима већим гвојђарским трговинама.

Главне Заступаштво код

БРАЋЕ П. РАДОЛОВИЋА

Гвојђара — Београд 9-12

За справе и материјал које Друштво не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ТРАЖИТЕ СВУДА НАЈБОЉЕ СВЕТСКО СИРИШТЕ У ТЕЧНОСТИ И ПРАШКУ

„ХАНЗЕН“

5-5

ЈАЈА ЗА НАСАД

Управа Виноделско-Воћарске Школе у Букову код Неготина има на продају јаја за насад од кокошака расе „Беле Талијанке“. Места продаје по 2 (два) динара комад. Трошкове око паковања сноси купац

3-2

СТОЧАРИ!

Ваша сточуца стока гине од метиљавости, спасити је док се спасити може Против метиља је најсигурнији лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемијско-фармацевтских производа А. Д. Карловац

За лечење оваца и коза потребно је:

До 20 кгр. живе тежине 2 гр. Дистола

од 20—30 „ „ 4 „

„ 30—45 „ „ 6 „

„ 45—60 „ „ 8 „

За говеда и биволе:

Од 80—120 кгр. живе тежине 12 гр. Дистола кутија В.

„ 120—170 „ „ 18 „ „ С.

„ 170—220 „ „ 24 „ „ D.

„ 220—270 „ „ 30 „ „ E.

„ 270—320 „ „ 36 „ „ F.

„ 320—370 „ „ 42 „ „ G.

„ 370—420 „ „ 48 „ „ H.

„ 420—470 „ „ 54 „ „ I.

„ 470—520 „ „ 70 „ „ K.

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражите само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—Каштел. Употребљавајте тачно прописане количине, јер иначе нећете имати користи од утршеног ноца. Цена је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистол се продаје у свима АПОТЕКАМА и ДРОГЕРИЈАМА Унуштва и обавештења даје фабрика или ветеринар фабрике Др. АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд — Кнез Милетина 75 42-20

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д. Карловац 10-5

Плави камен 98/99% Друштво је набавило из исте фабрике, као и прошле године. Цена је 8-50 динара килограм. Са поруџбином треба похитати.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају најбоље семе за наступајућу сезону и то:

Сме детелине луцерке по 25 дин. кгр.

„ дрвене детелине „ 25 „

„ сточне репе (дрвене

и жуте) „ 20 „

„ пролетње трагорнице „ 4 „

„ гледичја за ограду „ 25 „

„ мучара „ 4 „

„ багрема „ 25 „

„ рајграса „ 20 „

Поруџбине груписати и чинити благовремено, јер ће се пошиљке вршити по реду пријаве.

5-5

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО ДОБИЛО ЈЕ ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ И ПРОДАЈЕ ИХ ПО 900.— ДИНАРА КОМАД. СА ПОРУЉБИНАМА ПОХИТАТИ.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИНА.ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дина.

Ваши и војници добијају лист у пола цена.

Преплата се подиже уједнашту за целу
годину.

Примљени размени са штампу не враћају се.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују сеСрп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУСва доцна, које Друштво издаје својим Пољопривредницима и привредним људима, и откупа, особито су веома позитивне гледајући на развоју Вањоградског Поља и Темпограја № 17000
од 17. III. 1924. год.

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, В. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Бојдидар Ђ. Рајковић

Број 16.

БЕОГРАД, 18. АПРИЛ 1926. ГОД.

Година LIII

ПРЕТАКАЊЕ ВИНА

У нашим виноградским крајевима, нарочито у старим границама Србије, најчешће се на примерно уређене винограде са одличним винским сортама грожда, али у тим истим крајевима, олет нарочито у старим границама Србије, реткост је у кога домаћина наћи добро вино.

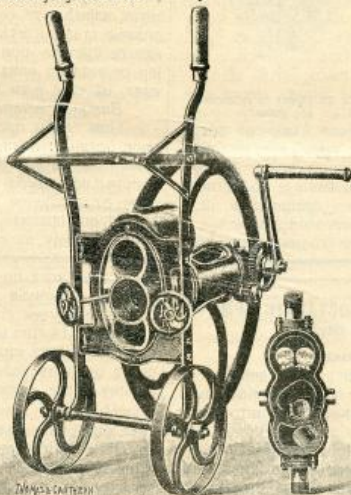
За време зиме још је и које-како, грожда је тако добро, да је и вино, и ако не на око, а оно бар по укусу добро — „мирише на грожда“. Али чим настану топлији дани с пролећа, вино ретко код кога да се одржи, како треба. Оно почиње да се мути, затим се у њему обично појављује вински цвет, сирћетна киселина, у многим случајевима вино почне да се отеже као расо или горакне, а врло често, нарочито ако је грожда брано по рђавом времену и било натруло, вино остављено у чаши на ваздуху врло брзо по-тавни, боја му се мења и таложни, или како се каже, вино се преломи.

Од колике је штете ово за наше виноградаре, није потребно много доказивати. Такво болесно вино, ако не изгуби са свим трговачку вредност, ова се смањи толико, да виноградар онда кад би требало да продаје најскупије свој производ, он га мора давати, што пре, у бесцење.

Свега овога не би било, кад би се грожда прерађивало у вино са мало већом пажњом, по поступцима, која се често у „Тежаку“ или нарочито

читим књигама штампају*) и кад би се оно неговало, како треба.

Главне радње око неге вина су претаканье и доливање. О доливању буради са вином, тако да су ова увек пуна, било је скоро речи у „Тежаку“, стога ћемо у овом чланку само говорити о претаканью вина.

Сл. 16. Винска пуња са клипом, извртну да би се видео металним на доњем делу.

За време зиме, пошто се заврши тихо врење, под утицајем хладноће, ново вино почиње постепено да се бистри. На дну бурета образује се *шало*, *стеља* или *мајка*. Ова стеља састављена је за умртвљених гљивица врња и болести, из стреше, блата, семенака, делића покожице итд.

Кад би били сигурни, да се вино не би у бурету узмутило, онда би га могли оставити на стељи, да лежи, докле траје и то му не би ништа шкодило, напротив, постоји уверење, донекле оправдано, да вино, лежећи на својој стељи, дуже времена, добија у квалитету.

Али како што је сваком виноградару добро познато, вино не мирује ни у бурету, ма да оно не мирује у глави, а у бурету мирује*.

Бурад са вином изложена су потресима од земљотреса, пролаза кола, случајних удара при раду у подруму итд., услед чега се вино може тако узмутити.

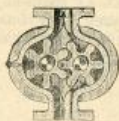
*) Види класу „Винарство“, „Како се добија добро вино“ и „Упутство квалитетно-техничког виноградарства у винарству“, које се могу добити преко Српског Пољопривредног Друштва.

Али што се најчешће дешава, узрок мућењу вина није у овим потресима, него у промени топлоте у подруму. Врло су ретки добри подруми, у којима је топлота и лети и зими приближно стална. Обични су пак код нас подруми, у којима се зими спушта топлота до нуле, а лети се пење и преко 20° С.

Нешто услед самог загревања вина, а још више због тога што гљивиче болести и алкохолног врења, које се, као што смо видели, налазе у стељи и вину умртвљене, отпочну оживљавати и радити при већој топлоти, то се вино врло брзо узмути. А кад се гљивиче болести уздигну у вино, природно је, да се оно излаже квару, што се обично дешава. Ново вино нарочито се узмути при наглим променама топлоте у пролеће, кад почну сокови винове лозе кретати, почетком лета, кад винова лоза прецвета и пред јесен, за време зрења грозђа.

Сл. 17. Пумпа са лопатницама.

Сл. 18. Пумпа са зубчастим токовима.

Кад вино не би дакле било изложено потресима и кад му се топлота за време лета не би повећавала преко 12° С, онда би га могли без бојазни оставити на стељи. Али како је то реткост, *што по правилу вино морамо прешакавати, т. ј. одвајати чисто и бистро вино од стеље.*

Ново вино мора се прве године више пута

претакати и то увек пре него што се топлота у подруму не повећа.

Прво, зимско, прешакање нових вина, која су добијена од натрулог грозђа, врши се одмах с јесени, да се укљони из њега она најгрубља стеља, која је и најопаснија. За вина добијена од обичног грозђа прво претаканье почиње око Божића, а за вина добијена од сасвим здравог грозђа, или из кога је издвојено трупло грозђе, ово се зимско претаканье може изоставити и извршити раније с пролећа само пролећне претаканье.

Друго, пролећне, прешакање, које је главно, врши се у фебруару, марту, а најдаље у априлу месецу т. ј. у овом месецу.

Треће прешакање потребно је понекад у јуну. *Четврто прешакање* врши се почетком јесени, у октобру.

Идућих година једно или два претаканья су довољна.

За претаканье треба изабрати хладно и суво време, кад нема ветра или кад дува тих северац. То је потребно стога, што је тада ваздушни притисак највећи, те се тим спречава превремено издизање стеље и мућење вина, што може да се деси, ако се претаче при мањем ваздушном притиску, јер се тада из вина ослобођава доста угљен-диоксида, па се с њим издиже и стеља.

Вино се отаче у чисто сумпорисану бурад.

При самом претаканью ваља се придржавати овог правила: *нова, здрава вина прешачу се само араи ауш на ваздуху, а заштим при даљим прешаканьяма треба вино све више чувати од додира са ваздухом.*

И ово правило има изузетака. Тако стара вина, која заударāju на сумпор-водоник (задах на поква-

ПОДЛИСТАК

НОЛИНО ПРАСАДИ ТРЕБА ОСТАВИТИ КРМАЧИ

M. Lapland et E. Degeois.

I. Број осивчади

У тренутку, када крмача почиње дојити своје мале, неопходно је потребно утврдити број ових, како би их она могла отхранити, као што треба. Код јоркширске расе тај је број од 10—12. Када их има више, онда се обично међу њима наилази по неко мртворођено или такво, које живи само неколико сати, па угине. Врло често не треба жалити ову смртност. Чак и када се роде живи, најслабија прасад неће имати потребне отпорности и биће осуђена на скору смрт.

Треба нарочито водити рачуна о могућности да ли крмача може дојити толики пород, а та је могућност везана с једне стране са бројем сиса, а са друге са количином млека, коју оне могу лучити.

Отуда и произлази потреба одређивања броја осивчади на крмачу, као и одређивања неке млечне способности.

Обично се као основа за то узима број сиса. Тај је број обично 10—12, а по неки пут и 14.

На основу тога по неки држе да је крмача са 14 сиса боља дојиља од оне са 10. Али та претпоставка није увек стварна. Разуме се да ће једна крмача са 14 сиса моћи дојити истовремено 14 прасади, но ништа при томе не доказује, да ли ће свако од њих наћи у својој сиси довољну количину хране, млека.

Ништа не доказује да ће код крмаче са 14 сиса бити више млека, но код оне са 10. У пракси чак шта више често се наилази на добро млечне крмаче само са 10 сиса, као и знатан број слабо млечних, ма да имају 12—14 сиса. Према томе, очигледно је да *број сиса није основно мерило за одређивање млечности код крмача.*

Испитивање дојки даје бољи основ за ово одређивање. На извесно време пред прашење дојке почињу да бубре, да се заокружују и луче млеко. Добро млечна крмача познаје се по њеним, добро испуњеним и скоро подједнаким дојкама. Сматра се да су крајње дојке, нарочито оне задње, мање развијене и да дају мање млека но остале, што потврђује појава да се прасад, која их сишу, много спорје развијају од осталих истога порода. Истина да је ова појава врло честа, но зато ипак није оп-

рена јаја), морају се претакати при што јачем додиру са ваздухом, а ако то не помогне, онда се претачу преко струготина од бакура.

Даље од овог се правила изузимају и нова вина, која су подложна болестима, нарочито прелому: ова се не смеју никако претакати на ваздуху, као ни она вина, која имају нарочите укусе: на дрво, трулеж итд. — у опште тако звана судовна вина, јер се на ваздуху тај укус повећава.

Најпростији начин преткања је помоћу *славине и шафоља*. Прво се буре одврати, затим се место чепа удари славина. Славина при том мора бити мало отворена. Испод славине намести се дрвени шафољ, славина се сасвим отвори и вино истиче у шафољ и за то време врањ се никако не меће. Ако треба да умањимо присуство ваздуха, на славину се натакне једно парче црева од каучука, тако да падне на дно шафоља. Вино из шафоља сипа се у чисто, сумпорисано буре и то кроз отвор за врањ, на који се стави дрвени левак. Кад треба да умањимо присуство ваздуха, онда се и на цев од дрвеног шафоља, која се провлачи кроз врањ, натакне црево од каучука, толико дугачко да пада до дна бурета. Вино се отаче на славину све док тече брзо, затим се буре лажљиво нагне ка славини, било помоћу нарочите справе, било ударањем подметача под задњи крај бурета.

Вино се из мањих бурди може отакати и помоћу *сифона*, односно помоћу цеви од каучука или металина. Ово се преткање може вршити само кад је буре, из кога се вино истаче, на већој висини по буре у које се утаче. Црево од каучука привеже се уз чист штап, али не до краја штапа, тако да кад се штап увуче кроз врањ у буре и спусти полако до дна, отвор од црева не достиже

шта. Остале су дојке правилног облика, заобљене и приближно исте величине. — *Добро набрeкла дојка са испуњеном и набрeклом брадавицом несумњиво да је знак врло добре млечности, док на вршци очигледно је да млишава и висећа дојка не може дати доста млека.* Крмача са добро развијеним дојкама одржаће се по порођају у добром стању и савлађујући замор око дојења сачуваће своје телесно стање, као и све знаке доброга здравља. Код млиставих и висећих дојки, ма колико да их је, следи наскоро мршављење крмаче, а тиме самим гладовање сисанчади и њихово бедно развијање.

Ако имамо слабо млечне крмаче, неопходно је смањити број сисанчади, а ако је то пак добро млечна женка, не треба јој остављати више прасиди но што има дојки.

Важно је знати, при томе, да ли је боље одгајити већи број прасиди, од којих ће знатан број имати слабо развиће или пак извршити одабирање мањег броја оних, који за то имају најбоље услове.

Према економским приликама овај се други случај чешће претпоставља. Крмача је доста плодна, тако да се не јавља неопходна потреба за одгаји-

до дна, него нешто више стеље. На други крај црева извлачи се устима ваздух и кад вино потече, тај се крај увуче у буре, у које се отаче вино.

Најзад за преткање вина постоје нарочите справе, *думае*. Винских пумпа има три врсте: са клипом, са лопатицама и са зубчастим точкицима.

Пумпе са клипом су обичне пумпе (в. сл. 16), које имају ту ману да „бију“ или „лупају“ вино, јер раде на махове. Да се то избегне, обично ове пумпе имају и ваздушни звоно.

Код пумпа са лопатицама и зубчастим точкицима то „лупање“ вина се избегава. Сл. 17 и 18 показују, како те пумпе раде: При окретању пумпе лопатице, које се увлаче и извлаче, или зубци точкића, који залазе један поред другог, стално захватају вино и истерују га на други отвор пумпе у правцу стрелца на поменутих сликама.

Преткање помоћу пумпе врши се на тај начин, што се вино отаче у шафољ, и одатле помоћу пумпе тера у чисто буре. Или да би се умањило додир с ваздухом, место чепа у буре се удари метална славина и на њу се зашрафи цев, која се споји са пумпом, тако да вино право из бурета иде у пумпу, а одатле у чисто буре.

Да се тај додир с ваздухом још више избегне, код финих старих вина врши се преткање и *помоћу аритиска* на површину вина у бурету, кроз отвор за врањ, помоћу нарочитог апарата са угљеном киселином или просто помоћу притиска ваздуха, који се производи помоћу мехова. Код ова ова начина притисак се производи кроз отвор за врањ на површину вина, које се претаче, а буре с вином споји се с празним чистим буретом помоћу црева од каучука, које се натакне на славину и једног и другог бурета.

вање целокупног порода, чак шта више корисније је ограничити број прасиди, која се стављају крмачи на дојење.

Многи одгајивачи остављају да се одабирање врши само по себи природним путем, рачунајући да ће сама смртност разредити пород. Овај начин има једино у томе добру страну што се још одмах по порођају не мора донети коначна одлука, на који ће се начин извести одабирање, али је његова слаба страна много већа и састоји се у томе што она сисанчад, која су иначе осуђена да исцезну — угину, због свога слабог састава, безкорисно одузимају знатну количину хране онима, који ће остати и успешно наставити своје развиће, чиме знатно ометају то развиће, а често их, чак шта више, тиме могу довести и у такво бедно стање, да постају врло лако подложни разним оболењима, па следствено и смрти.

Према томе, очигледно је, да је много боље извести одабирање још одмах првих дана по прашењу и да се крмачи не остави на дојење више прасиди, но што је она за то у стању. Једна добра и одрасла крмача успешно ће дојити 10 сисанчади;

Многе фабрике израђују пумпе мање или више добре. Куповину пумпе најбоље је извршити преко Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ СТОЧАРСТВА

Исхрана коња на паши и зеленом храном

У историји стварања различитих раса коња пракса је у току дугог времена утврдила извесне чињенице од врло великог значаја. На стварање појединих облика коњског тела утиче пре свега географски положај и поднебље, који у вези са каквоћом земљишта и порастом биљака чине појам родне грудве или завичаја. Држање и нега, крв, односно раса, утичу такође на стварање облика тела. Све су ово моћне чињенице, под чијим се заједничким и непрекидним утицајима стварају нарочити облици и крој коњског тела.

Према разноликим условима за успевање расте у разним областима разнолико биље, које служи коњима и осталој стоци за храну. Услед ових околности разликује се и исхрана коња, која је од првокласног значаја за развој и напредовање животињских организама уопште. Још у древно доба паша је представљала једину исхрану и животиње било да су у дивљем или полудивљем стању саме су је тражиле. То је и данас остало у многим степским крајевима и у земљама са заосталом пољопривредом, у којима је паша једина главна храна стоке и где ова проводи на паши скоро целу годину. Пашњаштво је за све време остало врло важио, а паша најважнији начин исхране, те преко ње за-

вичај одскаче у важности од осталих поменутих чињеница, које учествују при стварању коњског тела. Поред паше долази у обзир исхрана коња сеном и зрнастом храном. Дејство паше познајемо, ако погледамо расе тешких телећих коња и расе лаких коња за брза кретања. У овом случају запазићемо, да су прилике стварања њихових облика нарочито исхране, сасвим различите. Тешке телеће расе коња траже за своје развијане пашњаче са бујним порастом трава, што бива на влажним долинским пашњацима, под влажном климом. Племените расе лаких и брзих коња испуњавају на пашњацима и ливадама веће надморске висине, које су суве, на којима траве не расту тако бујно и махом су кратке. Многобројна иситивнања показала су, да биљке, које бујно и високо расту, дају веће приносе, али њихова хранљива вредност мања је, те су више подесне за телеће расе коња, мање за лаке коње. За све расе коња показали су се подесним ливаде и пашњаци, чије је земљиште богато кречом. А веома здраве и хранљиве биљке за коње, успевају на земљиштима песковитих глинуша, са доста креча и калија, чија је подлога само толико пропустљива, да не наступа штетно сушење земљишта.

Поред тога што се на паши добија најбоља и најздравија храна, само кретање на паши и дуго бављење и на чистом и свежем ваздуху корисно дејствују на организам коња. К томе се придружује и врло корисно дејство сунчане светлости, која убија многе опасне клице и доприноси повећању животне снаге. Ветрови и кише, који често затичу коње на паши, честе промене топлоте, чине коње отпорним и дурацијим према временским непогодама и извесним болестима и јачају цео нерви-

крмача осредње млечна или још млада, при својем првом прашењу, неће моћи подићи више од 8, па некад и од 6 прасади, али ће зато имати врло напредну синскад.

Несумњиво је да је потребно издвајати само ову синскад, која је најслабија.

Да би доказали ово тврђење, ми смо код многих крмача при порођају вршили поређење прасади по тежини и то прво одмах по порођају, а затим на крају сваког од три следећа месеца.

У следећем прегледу излажемо, како је изгледало поређење порода једне добре крмаче:

Први дан по порођењу	На крају 1-ог месеца	На крају 2-ог месеца	На крају 3-ег месеца
1	1	1	1
2	3	3	2
3	2	2	3
4	8	7	7
5	6	7	5
6	5	5	6
7	4	6	8
8	7	8	9
9	9	9	4

Изузимајући четвртг, које је дошло на последње место и седмог, које је дошло на место предходног, сва су остала прасади приближно за-

држала свој првобитни ред. Сличан је резултат био и за друге породе исте крмаче.

Код једне друге крмаче први су остали први, а задњи задњи, али је 8-мо завршило на челу.

Код треће крмаче првих четворо задржали су такође своје челно место.

Према томе, може се узети као правило, да ће она прасади, која су при прашењу била најкрућија и најтежа, имати и најбољу будућност и, без уштезања, треба се оштрено ослониш на то, да би се одабирање још одмах по прашењу извело онако, као што треба.

(Наставиће се).

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ширите ваш лист

„ТЕЖАК“

систем. Овако челичење организма не даје се постићи држањем коња само у стаји.

Сама исхрана коња на паши има извесног преимућства над исхраном у стаји. Наши пољопривредници имали су прилике запазити, да кад полажу коњима храну у јасла, ови пуне њоме уста и хапљиво једу. Тако се може догодити, да коњи претоваре свој иначе мали стомак, услед чега се поремети и сам ток варења хране. На паши тога нема, јер коњи бирајући биљке, уносе мале количине у стомак. На паши коњи налазе младе и најбоље траве, које су пријатне и врло укусне. Тај укус и пријатност губе донекле траве у оном међувремену, које протеку од кошења па до третмана хранења стоке њоме у стаји. Најзад, извесне хранљиве материје младих, зелених биљака, коњи најбоље искоришћују пасући их, пошто њих понекад нема у покошеној трави, јер се као танке и нежне биљке повивају пред косом и остају на ливади. Што се исхране тиче, ово би било преимућство паше над стајском исхраном. Овде ваља напоменути, да прелаз од стајске суве хране на зелену храну, треба да је постепено, никако да су прелазу нагли. Ово важи за коње, па и за осталу стоку.

Даље користи, које долазе од паше, леже у томе, што су коњи на паши приморани да сами траже храну, да је бирају и да иду за њом, причему се крећу стално и лагано. То кретање корисно утиче на рзвој копита, тетива, мишића и костију, на правилне ставове ногу, на њихово добро постројење, па с тим у вези и на правилан ход и кретање у касу. Из овога наши одгајивачи коња могу извући поуку, да се код сталног држања коња у стаји не могу постићи, оне поменуте правилности. То видимо најбоље код оних коња, који су скоро стално на паши, код коња који се налазе на пустарама, и код којих грађа појединих делова тела, нарочито ногу, иде до савршенства. Када су коњи на паши, по своме природном нагону, они брзо прелазе дотичне пашњаке, тражећи њихове границе. Они се интересују свим оним, што нађу на паши, љубопитљиви су при опжањају и најмање појаве, играју се са својим друговима. Све то доприноси развоју и изостравању њиховог памћења и уопште памети. Бављење коња на паши јесте и једно средство против плашења коња, јер се за свакодневну употребу, па и иначе, захтева да коњи не буду плашљиви. Употреба јако плашљивих коња ограничена је, руковање таквим коњима прилично је тешко. Такви коњи могу бити опасни и по живот сопственика и његове породице. Сваки од нас памти по који језовити догађај, да се на пр. коњи плаше од разних предмета, на које нађу на друму, скрену у страну, и ако је какав шанак у близини, кола се претуре и тада се дешавају разне лакше и теже повреде. Јако плашљиви коњи јесу махом они, који су одгајени у стаји и који сем стајских предмета нису видели ништа друго. На основу свега до сада изложеног види се, да у колико је паша за коње већа, у ко-

лико су промене на њој веће (шума, потоци, шанчеви, долине, брежуљци), да у толико јасније долазе до изражаја све одлике коња.

Па када је паша толико важна у погледу исхране коња и стварања појединих делова тела и осталих одлика, онда свакако да ти пашњаци заслужују да се о њима више поведе рачун. Код нас се мало води рачуна и о пашњацима и о ливадама, оне се не негују онако како ваља, према томе не можемо много ни очекивати од саме стоке, која се гаји на њима. Када храна са пашњака треба да ствара код крвава млеко, код оваца вуну, код волова месо и маст, код коња поглавито мишиће, добре верве, суву грађу, племенитост и животног снагу, онда свакако не можемо оставити пашњаке да на њима расту корови. За ту сврху морају се бирати најбоље траве, одабране и у другом правцу, на пр. да траве на пашњацима могу поднети и ударе копита коња, који по њима јуре. У извесним случајевима пашњаци се морају преорати и засејати одабраним травама или њиховом мешавином.

По мишљењу неких стручњака, само ако прилике допуштају, треба подизати пашњаке као сталне или дуготрајне. Потребне биљке за подизање сталних пашњака треба одабрати према какавој земљишта, влази и клими за сваки крај посебно. Ја се овде нећу упуштати у подробице у подизање сталних пашњака, у избор смеса трава и у њихово сејање, јер о томе постоји лепа књижица „Ливадске траве и њихов избор“, коју је пре месец дана издало Српско Пољопривредно Друштво, коју треба да набаве наши пољопривредници. Пошто је пролеће почело, то би требало припремити и пашњаке и ливаде за давање добре паше и сена стоци.

Др Т. Митровић.

БЕЛЕШКЕ

Члан Добротвор Српског Пољопривредног Друштва. — Г. Др. Драгутин Грчић, Краљ. јавни бележник из Шида, ценић рад Српског Пољопривредног Друштва, уписао се за члана *Доброшвора* Српског Пољопривредног Друштва са улогом од 1000 динара, коју је суму положио Друштвеној каси.

Овакав поступак Г. Грчића је за сваку похвалу, па би се на њега требали да угледају и остали пољопривредници и пријатељи пољске привреде, којима доиста унапређење пољопривреде лежи на срцу.

Радови у априлу. — На дому и двору. — Кречење и домова и проветравање. Чишћење и спремање семена од усева, које још треба сејати. Прегледање житница. Спремају се сламарике (асуре) за покривање осетљивијег поврћа за случај сламе (у априлу и мају).

Око стоке и живине. — Старати се да стока за рад буде добро храњена, те стога треба одвојити за њу што више хране (сена, сламе и др.).

Остало стоји, нарочито млечној, поступно додати зелену храну, а од ове најпре стиже за употребу: раж са грашком посејани рано с јесени, септембра, а после ових и руменика (шкарнатска детелина). У влажнијим пределима стиже за прво кошење и луцерка. Оласивање кобила. Букарење свиња. Пошто је престала попаша ливада, овце се хране зеленом ражи (са и без грашка), зеленим јечмом, сејаним рано с јесени као и раж, репицом и слачицом за пићу. Лучење јагњаци и шкољење мушких. — Живина почиње да квоче, те се насађује. Бирати мирно и склонито место.

На њиви и ливади. — Где је у плодороду задржан угар, сад се оре први пут. Озима пшеница сејана врстачном сејалицом праше се коњским прашачима. Исто тако и озими јечам, оvas, пролетњи грашак, боб и мак; окопавање морске репе. Плевљење паламиде, дивље слачице и турчинка и избацивање из њиве. Припремање земље и сејање: репе, женетрге за кафу, луцерке, детелине (сејање у пролетњи јечам или оvas), грахорице, грахорке (еспарзете), сејање вуџца, кукуруза, пасуља, дуљка, динја и лубеница, проса, сирка, метле; сађење кромпира. Коси се раж, оvas, репица, као зелена пића, руменика, луцерка, детелина и др. Растура се где је потребно шалитра (нитрати) и суперфосфат. На ливадама се наставља дрљање и скупљање маховине. Прво наводњавање, које може бити помешано са осоком. Спроводи се дренажа (исушивање подземним дењима).

У градини. — Припремање земље и сејање пасуља (граха) као и свих осталих усева, који нису посејани прошлог месеца. Сејање у одељцима: краставаца, динја и лубеница. Стасавају за потрашњу: лукови, спанаћ, кисељак, шваргле, салата, першун, паштрьњак, мркве, ротквице, рани грашак, рани кромпир (у топлим лејама и оквирима). Рацађивање цвећа.

У воћњаку и воћном расаднику. — Многе врсте воћака су у цвету и замећу плод. Да би се сачувале од мразева и слане, прикупити материјал за произвођење дима и палити, кад је опасност да ће се ноћу смирзнути. На палметима (шпалирима) не уклањати зелене изданке, док не прође опасност од слане. — У расаднику се продужава калемљење, а сад и по начину „под кору“.

У винограду и подруму. — Завршује се побијање притака и жице. Наставља се калемљење подлога на сталном месту. Завршује се калемљење за столом; стратифицирани калемови се приоре. Завршује се сађење нових садова. Лачење (откидање неродних и непотребних ластра). Снабдећи се средствима за сузбијање болести и штеточина лозних (плави камен, креч противу пламењаче — перноспоре, зелена галица противу црвевине — антракнозе, сумпорни прах или цвет проливу оидиума — плесни) и справама (апаратима) за употребу тих средстава (прскалице, запрашивачи и др.). Прво прскање противу пламењаче треба неодложно предузети, чим ластар израсте до 10 сантиметара.

— У подруму завршује се претакање. Редовно доливање буради. Чешће прегледање вина у бурадима и у боцама, да би се благовремено предузео рад у случају појаве какве винске болести. Празна бурад по претакању одмах испрати и задимити сумпором.

На ичеланику. — Крајем априла може почети ројење. Лета проширити. Проширивање легла. Примена вештачких основа.

Код свилюбуба. — Извођење јаја свилюбуба постепеним загревањем до 20°.

Прибор за гајење да је готов. Кад се гусенице излегу, почиње храњење и неговње.

(„Плодопривредин Календар“)

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 16 — 31. марта 1926. — *Опште стање озимих и пролетњих засејаних усева је између доброг и врло доброг.*

Озиме усеви у појединим областима стајали су: *Врло добро* у обл. београдској, подунавској, ваљевској, шумадијској, пожаревачкој, тимочкој, нишкој, врањској, скопској, брегаличкој, ужичкој и врбаској. *Између добро и врло добро* у обл. мариборској, сремској, бачкој, подринској, дубровачкој и тузланској. *Добро* у обл. љубљанској, загребачкој, осечкој, моравској, косовској, битолској, рашкој, крушевачкој, зетској, сплитској, сарајевској, мостарској, трговишкој и бихањској. *Слабо* у обл. приморско-крајишкој и то услед јаких мразева, који су знатно оштетили озиме усеве.

Атмосферске промене. У другој половини месеца марта време је сталније него у првој половини, према је и у овом полумесечју било кише, кише са снегом, снега и јаких мразева. Лепих и топлих дана је било знатно више него у првом полумесечју тако, да је било више радних дана за пољске послове које су у јеку. Полвнином полумесеца било је у севернијим областима снега, који се и по недељу дана одржао у брдовитим крајевима, док је у равници и више према Југу, снег падао са кишом и брзо га је нестало. — Тих дана топлата је била знатно ниска и пречила је јачу пролетњу вегетацију. Града и поплава у овом полумесечју није било. Поплављене низине београдске области, које су биле засејане озимима, исушују се и неће бити веће штете, пошто ће се још моћи те поплављене површине засејати са кукурузом.

Пољски радови. — Пошто је током овог полумесеца било доста лепог времена, довршава се сетва овса, а у пуном јеку је сетва пролетњих стрних усева и љубрење и припремање земље за сетву кукуруза. У јужним областима поред већ поменутих пољских радова, окопава се и праша афијон и сеје семе дувана за расад. Осим радова у пољу, живо су се обављали текући радови у баштама, воћњацима и виноградима.

Од штеточина појавили су се пољски мишеви у већој мери у подравни мариборске области, у мањој мери у обл. осечкој и ваљевској.

Стање стоке је повљено. У обл. крушевачкој, рашкој и ужичкој осећа се мањак суве хране, нарочито сена. Од заразних болести опажа се местимично у мањој мери црвени ветар и шуга (подонавска), свињска куга (ваљевска, рашка, дубровачка и тузланска), метиљавост код оваца у већој мери у нишкој, рашкој и ужичкој области.

Из канцеларије Одељења за Ратарство, Министарства Пољопривреде и Вода КБр. 15946/III од 8. априла 1926.

Црвље трешње. — Приликом једења трешања, није ретко наћи црва унутра. Црви у трешњама су од једне врсти ситних мува, које носе јаја на род трешања. Црвић који се излезе из снесених јаја прогризе кожицу — љускицу на трешњи и завлачи се унутра. Ова мува излеће у мају и јуну; она је боје сјајно црне, на крилима има по три тамне линије. Црвић излазе из трешње, завлаче се у земљу, променују се у лутке и тамо преазне.

Чим трешње почну рудети, излеће поменути мува и снесе по једно јаје на месту, где се састављају петељка и плод. Рапа кроз коју се црв у месо завлачи не види се, брзо се залечи. Црв једе околно коштицу, обилазећи око исте, од чега трешња омекне и падне.

Да би се ларве уништиле и црвљање трешања предупредило, ваља сваке јесени и пролећа око дрвета трешњевих преколати, а тиме ларве изложити времену и птицама, да их униште, а поред тога скупљати и уништавати црвљиве плодове.

М. М. Ђ.

Једна новина. — Многим читаоцима Тежака познато је, како се наш варошки свет, нарочито омладина, занима разним спортовима: играњем лопте, гимнастиком, трчањем, рвање, пливањем, јахањем итд. Без сумње варошком свету, који нема довољно кретања, ништа има довољно ваздуха и светлости, неопходно је потребно телесно вежбање, али се мора једно приметити: при тим вежбањима троши се велика количина људске снаге, а не производи се никакав користан рад, изузев што онај који се вежба добија у здрављу. И овај добитак је неоспорно врло велики, али нема спора такође ни о томе, да би требало гледати да спорт буде и нечем другим користан. Зар није смешно видети здравог варошанина, где цело после подне игра лопте, враћа се кући уморен и ознојен, а код куће неће да се прихвати никаквог корисног телесног посла: стругања и цепања дрва, копања баштице око куће, залаивања поврха и воћа?!

Али оставимо варошане на страну, па да видимо да ли спорт треба и сељаку? Спорт је користан и сељаку, што се види и по томе да се у селу од вајкада, онда кад се у вароши на то није подлагала нарочита пажња, приређују та вежбања: игра у колу на свежем ваздуху код цркве или записа, бацање камена с рамена, рвање, трке

на коњу и пешине. Међутим практични Французи дошли су на корисну помисао, да, пошто је и пољопривредни посао један спорт и то спорт, који над осталима има и то преимућство да служи збиља нечему вишем, него обичан варошки спорт, да и у том спорту, сељачком раду, треба приређивати утакмице.

И сада се у Француској приређује *једна пољопривредна спортивска утакмица* са наградама у вредности 400.000 франака. У одбор за приређивање те утакмице ушли су најугледнији људи: бивши министри пољопривреде, сенатори, посланици, председници пољопривредних удружења и др.

Утакмице ће бити подељене прво на сеоску утакмицу, затим окружну и најзад завршну, која ће бити у Паризу. Сеоска утакмица је главна, а главни посао, у коме ће се такмичити, је орање. Најбољи такмичар у селу, такмичиће се у округу, а најбољи из округа у Паризу.

Услови за такмичаре су: да је Француз, добродошљив; да се стварно бави ручним пољопривредним послом било као радник, било закупца, односно сопственик; да је грађанин у дотичном округу; да не буде уписан и у другом округу за ову исту утакмицу.

ЗАПИСНИК

12. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 10. марта 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: А. Ракивић, Д. Спремић, Н. Петровић, С. Партовић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

150) 11. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

151) 10. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

152) 1. седнице ужег Одбора за Пољпр. Комору. *Одбор* усваја прочитани записник.

II

153) Прочитано је мишљење финансиј. Одбора о штампалоњу Годишњег извештаја, буџета и коверата. — *Усвојено* је мишљење да се штампање уступи штампарији Св. Сава.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

154) По понуди Р. Рорбаха за ручне вршалице и др. — *Усвојено* је мишљење да се тражи једна вршалица као мустра, па ако се утврди да је добра, онда откупити свих 14 комада.

155) По понудама Банат. Савеза Срп. Земљорад. Задруга за тријер, Техничког Друштва из Беча за гуме, Плуга А. Д. за разне справе. — *Усвојено* је мишљење да се одбију.

IV

156) По реферисању Илаложног Одбора о извештају Нашке Подружине о одржаној обл. изложби у пр. с. одлучено је: да се део који говори о изложби штампа, а рачунички део да прегледа финансијски Одбор. Од Подружине тражити, да пошаље списак излагача са својим подацима, као и рачуне, како би се издате суме могле ликвидирати.

V

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

157) По молби Подружине из Мионице да јој се одобри кредит. — **Одбор** усваја мишљење и одобрава кредит од 8000 динара.

158) По молби Подружине из Гиљана, — **Одбор** одлучује да се одобри кредит од 12000 динара.

159) По молби Подружине из Јасиковице, да јој се одобри кредит. — **Одбор** усваја мишљење и одобрава кредит од 10000 динара.

160) По молби Подружине из В. Поповића да јој се одобри кредит. — **Одбор** одлучује да се нов кредит не може одобрити, док не ликвидира стари дуг.

161) По молби Подружине из Аранђеловца да јој се одобри кредит. — **Одбор** усваја мишљење и одобрава кредит од 30000 динара.

VI

162) Секретар реферисе да се обавестио да се Набављач. Задруга Држав. Службеника не може иселити из павиљона пре 1. маја о. г. нити пристаје на повећавање киреџије. — **Одбор** одлучује: да се Задруга откаже од 1-ог маја о. г. преко полиције закупа.

VII

163) Прочитани су одговори Верморела о прскалицама. — **Одбор** прима знању.

Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација Тежак не прима одговорност за садржину приватних огласа.

П РАВЕ НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

које израђује Franz Nechvil
Wien, Margaretenstr. 98.

**ОД СТРУЧЈАКА ПРИЗНАТЕ КАО
НАЈБОЉЕ**

Могу се добити:

у Главног Савезу Земљорад-
ничких Задруга, - Београд.
и у с вима већин гвождарским трго-
винама.

Главно Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЛОВИЋА
Гвождара — Београд 12—10

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је
дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ. — Фармац. Производа А. Д.
Карловац 10—6

ЈАЈА ЗА НАСАД

Управа Виноградско-Воћарске Школе у Букову код
Неготина има на продају јаја за насад од кокошачка расе
„Бјеле Тамијанке“. Иста продаје по 2 (два) динара ко-ад.
Трошкове око паковања сноси купац 3—3

СТОЧАРИ!

Ваша скупоцена стока гине од метиљавости, спасит: је
док се спасити може Против метиља је најсигурнији лек:

„ДИСТОЛ“

Производ домаће фабрике

„КАШТЕЛ“

Хемијско-фармацевтских производа А. Д. Карловац.
За лечење оваца и коза потребно је:

До 20	кгр. живе тежине	2	гр. Дистола,
од 20—30	"	4	"
" 30—45	"	6	"
" 45—60	"	8	"

За говеда и биволе:

Од 80—120	кгр. живе тежине	12	гр. Дистола	кутија	В
" 120—170	"	18	"	"	С
" 170—220	"	24	"	"	Д
" 220—270	"	30	"	"	Е
" 270—320	"	36	"	"	Ф
" 320—370	"	42	"	"	Г
" 370—420	"	48	"	"	Н
" 420—470	"	54	"	"	1
" 470—520	"	70	"	"	К

Чувајте се фалсификата и лажног Дистола.

Тражити само капсуле, на којима стоји реч „Дистол“—
Каштел Употребљавајте тачно прописане количине, јер
иначе нећете имати користи од утршеног новца. Цена
је Дистолу по граму Динара 4.—

Дистола се продаје у свима АПОТЕКАМА и ДРО-
ГЕРИЈАМА Аустроугаја и обавештена даје фабрика или
ветеринар фабрике Др. АНДРИЈА ВРВИЋ, Београд —
Кнез Милетина 75. 42—21

**За справе и материјал које По-
дружине не набаве од Друштва,
Друштво не прима одговорност.**

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Плави камен	98.99%	8.50
Рафија — првокласна		12.50
Сумпор у праху		5.—
Запращивачи — ручни		70.—
Дистол за лечење метиља 1 гр.		4.—

ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ

900.— ДИНАРА

Копачице Еберхардове „Кумулус“	680—
„Секове — теже	700—

Семе детелине ливерке	по 25 дин. кгр.
„ црвене детелине	„ 25 „
„ сточне репе	„ 20 „
„ пролетње граховице	„ 4 „
„ гледичја за ограду	„ 25 „
„ мушара	„ 4 „
„ багрема	„ 25 „
„ рајграса	„ 20 „

Поруцине грудисати и чинити благовремено, јер
ће се пошљике вршити по реду пријаве 2—1

Са поруцином треба похитати.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Баш и којима добијају лист у пола цена

Претплата се сваке ујединит за целу
годину.

Промена адреса за штампу не враћају се.

Цена огласима по таксу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божида Ђ. Ракивић

Број 17.

БЕОГРАД, 25. АПРИЛ 1926. ГОД.

Година I. III

Пламењача на виновој лози

Пероноспора или пламењача је најопаснија од свију болести, које нападају винову лозу. О којој је било врло често речи у „Тежаку“, а Српско Пољопривредно Друштво у Београду издало је једно кратко „Упутство за сузбијање пламењаче и ондијума на виновој лози“, коме је цена 2 динара. У овом Упутству, које су написали Бож. Ђ. Ракивић и Ник. Ж. Петровић, изнети су прегледно опис болести, штете од ње и начин њеног сузбијања и мало се нешто више о томе за практичног виноградаря може написати. Али како је та болест, као што рекосмо, најопаснија од свију оних, које се на виновој лози појављују, налазимо да неће бити од штете да, на време, скренемо пажњу наших виноградаря на неке појединости у појављивању и сузбијању.

Пре свега сваки виноградар мора да зна, да ову болест не проузрокује просто сама појава сунца за време кише или одмах после кише, т. ј. само сунце не опрли мокро лишће винове лозе, него на мокро, влажном лишћу винове лозе, кад сунце греје, т. ј. кад је топло време, клијају ситне, невидљиве семенке, зване споре, ове опасне болести, назване пероноспора или просто пламењача. Под повољним условима, т. ј. кад је лист влажан и време топло, спора врло брзо клија и клица улази у лист, ту се шири, црпи храну из ћелија листа, те ове постепено изумиру, па затим клица излази на налице листа, ту се грана и на врховима тих гранича доноси ситне, невидљиве плодове, који се зову летње споре. Ове споре падају на лишће винове лозе и ако има услова, оне као и оне прве споре, клијају, развијају се и донове убрзо нове споре и тако се то понавља више пута узастопно, ако има повољних услова и ако се ништа против болести не предузима.

Заражен лист лако се познаје: ако се посматра према сунцу, она места у листу, која су тек заражена, светлија су но остали део листа, управо као што изгледају масне мрље на чистој хартији, а доцније, кад клица изађе на налице листа испод ових пређашњих светлих мрља појављује се бели-

части прах, који се прстом отире. Доцније оне светле мрље постану жуте, затим затворено мрке, па пошто је ткиво листа ту потпуно изумрло, сасушено, оно се истроши и на место некадањих мрља на листу се виђају рупе, окружене мрким венцем изумрлих ћелија. Кад се болест не би сузбијала, онда би се ове мрље на листу стопиле у једно и цео лист би пожурио, поцрнео и отпао, а ако су погодбе за развијање болести повољне, цео чокот остао би без лишћа, па с тим и без хране, ластари би закрјавили, грожђе увенуло.

Болест се јавља сем на листу, још и на зеленим ластарима и зеленом грожђу. На гроздовима проузрокује сушење и отпадање пучади у већој или мањој мери. Цела берба може бити доведена у питање, ако се болест не сузбија.

Пошто је за развијање болести потребна влага и топлота, то је разумљиво, што се болест не развија по сувом времену, или кад после кише дува сув ветар, те капљице са листа брзо испаре. Зато се стално препоручује да се виногради не подижу по равници, у влажним, заклоњеним удољинама, него на косама брежуљака, на висоравнима изложеним промаји.

Видели смо, како се ова болест развија, како за врло кратко време уђе у лист, затим врло брзо доноси плод, споре, које опет клијају брзо и тако се болест даље све више шири. Из овога је разумљиво да болест треба спречити, да се не појави, јер кад једном она уђе у лист, у листу је не можемо више никаквим средством уништити.

Зашто је потребно да се болест аредује ш. ј. спречи, а за то имамо сигурно средство бордовску чорба, ш. ј. раствор плавог камена и креча у води.

Ако се на листу винове лозе увек налази сасушене, добро сирављене, бордовске чорбе, нема бојазни да ће се болест појавити, јер ако падне киша, у кишним капљицама на листу раствори се бордовска чорба, а у том раствору пламењачине споре угину.

Зато је потребно прскати виноград бордовском чорбом редовно, т. ј. да је увек буде на лишћу винове лозе. Обично се врше 4 прскања: прво, чим

су ластари избили највише за 10 центиметара, друго одмах за њим, чим се гроздићи појаве, а пре цвешања, пазећи пришом да се и гроздићи добро појрскају; треће одмах по цвешању, а четврто прскање пре појаве шарка, пазећи шакође при овим прскањима да и грозђе буде добро порошено.

То у редовним годинама, а ако постоје нарочито повољне околности за ширење болести, т.ј. учестале кише при топлој и тихој времену, онда број прскања треба повећати на 6, 8, 10 и више. Нарочиту пажњу обратити на прва прскања. Ако је објасности од аламењаче велика, не треба се бојати прскања бордовском чорбом и за време самог цвешања. Поједини виноградарски, који су често страдали, иду чак тако далеко да прскају и за време саме кише, само ако није плаха, а већ није реткост видети виноградаре одмах после кише да винограду прскају и не чекајући, да се лишће провене. Јер готово нема виноградар, који није имао таквих случајева у свом сопственом винограду, да је потпуно спасао од болести један део, који је прскао пред кишу или одмах после кише, док је други део винограда онај, који није стигао да попрска пред кишу, или који је прскао доцније после кише, потпуно пропао. Дешава се, да оно што се попрска пре подне остане сасвим здраво, а оно, што се остави за после подне, пропадне. *Поред броја прскања, још је веома важна ствар при сузбијању ове болести јачина бордовске чорбе и каквоћа плавог камена, јер у шуме многи виноградарски греше, те сиравају слабу чорбу и кукују ржав, нешто једвајинији, плави камен код несавесних трговаца, у мисли да га набављају, макар и нешто скупаје, од добрих трговаца, или*

најбоље од Српског Пољопривредног Друштва или Савеза Земљорадничких Задруга.

Да бордовска чорба буде добра, треба узети два, а за прво прскање чак и три килограма доброг плавог камена на сто литара воде и потребну количину креча. Креч треба потпуно да неутрализује, засити плави камен, т.ј. да чорба, како се то научно каже, буде базна, што се познаје по томе, што црвен лакмусов папир, који се замочи у њу, лако поплави и ту боју листићи задржава и кад се опере у води. Није још добра чорба, у којој плав лакмусов папир поцрвени и таквој чорби треба додавати још креча, све док у њој плав лакмусов папир не остане и даље плав или црвени лакмусов папир поплави.

Количина креча зависи од његове чистоће; обично треба 600 до 700 грама скоро печеног креча у праху на сваки килограм плавог камена, то јест на два килограма плавог камена један и по килограм чистог негашеног креча, а на три килограма плавог камена два килограма чистог негашеног креча. Ако се употребљава гашени креч, онда га треба узети два аушта више него негашеног. И поред тога пробати са лакмусовим папиром, који се може купити код Српског Пољопривредног Друштва или у апотеци.

Нарочито 1924. година показала је да на плавом камену не треба штедити, јер ко је то радио, употребно је потпуно бербу за ту годину. Означена јачина чорбе не треба да плаши виноградаре, јер ако се на 100 литара воде узме тачно 3 кг. плавог камена и 2 кг. чистог, негашеног креча, та чорба неће нашкодити младим ластарима, али ће бити довољно јака да пламењачину клицу од-

ПОДЛИСТАК

КОЛИКО ПРАСАДИ ТРЕБА ОСТАВИТИ КРМАЧИ

M. Lapland et E. Degeols.

— Наставак —

II. Вештачко дојење прасади

Вештачко дојење, које захтева толико пажње, када се тиче човечије врсте, а које се сматра као главни узрок дечије смртности, много је мање штетно код животиња и у главном даје врло повољне резултате код свиња.

Познато је да се прасе, одвојено од крмаче, врло лако може одгајати млеком краве. Изгледа да разлика у саставу млека краве и крмаче, може бити велика сметња за развиће прасета. Млеко крмаче је много богатије у масним и беланчевинастим материјама од млека краве, те изгледа, да прасе, дојено вештачки, нема довољно хране при томе. Огледи, као и пракса показују међутим да се прасе брзо прилагоди крављем млеку и да му је при томе развиће напредно.

Вештачко дојење врло се често намеће при одгајивању прасади. Понекад је број прасади већи од броја дојки, али ако то и није случај, треба

ипак водити рачуна о чињеници, да крајње, а нарочито задње дојке увек луче много мање количине млека. Затим крмача може бити слабо млечна, или чак шта више са оболелим дојкама, при чему млеко може потпуно пресушити. Дакле, у свима тим разним случајевима неопходно је потребно прибегнути вештачком дојењу крављим млеком. При томе се може десити, да се доје само неколико

Сл. 19. Чувањ за дојење прасади.

прасади из порода или чак и сав пород. Када има више прасади но дојки, вишак прасади треба гајити искључиво вештачким дојењем. Када је крмача слабо млечна, може јој се ипак оставити цео пород с тим, да се исхрана овога потпомогне суцлом, (в. сл. 19), или се пак пород подели, по један део подиже сама крмача, а други се подиже вештачки.

мах у зачетку уништи и тако онемогући даље ширење болести.

Креч се врло добро чува, кад је угашен, јер се не скамењује. Једина му је мана, што се при употреби не може тачно одредити, колико садржи воде, стога при употреби гашеног креча треба увек огледати чорбу са лакмусовим папиром.

Креч у праху, скоро печен, врло је добар. Он се сада једино употребљава. Пошто се он постепено претвара у карбонат, т.ј. скамењује се, *што прошлогодишњи негашен креч не треба употребљавати.*

Да се попраска један хектар винограда, треба 500 до 700 л. чорбе. Чорба се справља овако: у једно однивено дрвено буре наспе се одмерена количина воде, рецимо 200 литара. Одмери се потребна количина плавог камена, у овом случају на 200 литара воде 6 килограма, т.ј. по 3 кг. на 100 литара, па се тих 6 кг. плавог камена у каквом чакету или у плетеној корпи спусте у кашу и то само толико колико да буде сав плави камен у води, али не дубоко у бурету.

У другом каквом дрвеном суду угази се потребна количина живог креча, у овом случају 4 кг. живог креча.

Кад се плави камен раствори и кречно млеко расхлади, сипа се постепено, на махове све кречно млеко кроз сито у раствор плавог камена и не престано меша. Да би чорба боље пријела уз лит, треба јој додати на 100 литара, један литар оплављеног млека, у овом случају 2 литра. Чорбу пре употребе треба увек добро промешати.

Бож. Ђ. Ранковић.

Извођење вештачког дојења. — Колострум, који се налази у млеку првих дана по прашењу, има својство чишћења канала за варење код младунца, што је добро познато, т.ј. он чисти канал за варење од остатака хране, који су се ту нагомилали приликом развића заметка и чини исти способнијим да искористи храну, која ће потом следовати.

Према томе, кадгод има могућности, врло је добро, а и неопходно, да се млада прасад остане 2—3 дана под крмачу, како би се ова припрема цревног канала извела.

Прасе, у први мах, по прашењу, нема велике потребе за храном и може се, без штетних последица, задовољити и најмањом количином крмачиног млека у току три прва дана.

Ако се то не може извести, онда се одмах почиње исхраном са крављим млеком.

Првих 15 дана сисанче не уме до да сисе, стога је потребно да му се да цуцла — боца од 300—500 грама са браданицом од каучука.

Млеко, које је добивено на гадизнству, нема потребе да се кува, ако смо уверени да су краве потпуно здраве. Сирово млеко је прворедна храна,

ИЗ НАУКЕ О БУБРЕЊУ

Употреба вештачких гнојива у пролеће

Пролећни усеви имају мање времена за свој пораст и сазревање, него озими усеви. Зато им је потребна већа количина лако пријемљивих хранљивих састојака у земљи, да би се брзо и правилно развили и донели што већи и бољи род.

У пролећне усеве рачунамо оне стринице, пиње биљке и окопавине, које сејемо у пролеће.

За њих треба некоја вештачка гнојива бацити на земљу пре сетве, а некоја после сетве, односно после ницања.

Вештачких гнојива имамо у главном 4 врсте, и то: фосфатна, калијева, кречна и азотна.

У Техаку је већ чешће писано, који се хранљиви састојак налази у поједином вештачком гнојиву.

Код нас се најлакше набаве и највише су у употреби суперфосфат као фосфатно гнојиво, 40% тна калијева сб, као калијево гнојиво, гипс као кречно гнојиво, нарочито одличан за детелину и луцерку и напослетку чилска шалитра као азотно гнојиво.

Суперфосфат, калијева 40% тна сб и гипс, растурају се бар 2 до 3 недеље пре сетве. Најбоље је, да се заору нарочито на тежим земљама или се дрљачом добро задрљају. Овако се поступа код свих пролећних усева.

За стринице и пиње биљке растура се по хектару: суперфосфата 150 до 200 кила, калијево соли на тежим земљама 80 до 100 кила, а на лакшим 100 до 150 кила, гипса на земљама, које немају довољно креча, 120 до 180 кила.

По детелиштима и луцерштима растура се рано у пролеће 200 до 300 кила гипса.

док је варено много мање вредности — храна нуржде, када сумњамо да је оно загађено или заражено заразним клицама.

Сирово млеко се само толико загреје, да би се замлачило и довело на повољну температуру за дојење.

Ми смо постигли изврсне успехе са обичним крављим млеком. Ми не видимо потребу да се количина баланчевина повећа јажима, нити млечног шећера помоћу обичног шећера. Пошто кравље млеко само собом задовољава све потребе, ми сматрамо да је некорисно овим додавањем повећавати и рад и цену ове хране.

Дојења треба да су што чешћа.

Када крмача сама доји, прасад у току дана сису сваког сата или сваког другог. Кад би се то исто хтело чинити при вештачком дојењу, рад би око тога био врло заматан и заморан — но истина при томе би развиће прасици било много боље. Обично се узима да цуцлу треба прасидима дати 4—5 пута дневно. После првог покушаја прасе лако прима цуцлу и врло радо јој прилази.

(Наставиће се.)

За окопавине растура се на хектар од спомених гнојива 30 до 50% више, према томе да ли је земља слабија или врло слаба.

Код усева, који се гаје на кућице — ојаци, може се ђубрити у кућице. У том циљу се њива добро припреми за сетву, па се шпартачем — маркером шпарту уздуж и попречно. Тамо где се секу линије, које су означене шпартачем, радник удари једаред-дваред мотиком и избаци земљу. Други радник носи у џаку 10—20 кила суперфосфата, или калијеве соли, или гипса, или помешан суперфосфат са калијевом соли, па од тога убаци у сваку кућицу пола шаке и у кућици се добро измеша са земљом, а онде се ногом или руком нагрне одозго пола земље, која је била мотиком избачена.

После тога, или после недељу-две, приступа се сетви, тако да се семе меће у кућицу и нагрне са оним делом земље, који је остао неупотребљен после метања вештачког гнојива у кућицу, па се онда ногом мало нагази.

Тиме се знатно уштеди на вештачким гнојивима, а успех буде добар.

После сетве, односно пошто је усев никако, растура се чилска шалитра. Ово је неопходно потребно за све, макар мало слабе земље, а нарочито за песковите и исплоћене земље. Таквих земаља има код нас највише.

Дејство чилске шалитре је врло добро и брзо. Она садржи азот, један од најважнијих хранљивих састојака за све биљке. Он је у чилској шалитри у таквом облику, да га биљка може одмах употребити без нарочите прераде.

Пре употребе треба чилску шалитру разастрети на суво место, да се просуши, а онда је треба уситнити, ако има гругмења.

Растура се руком, као кад се жито сеје омашке. Листови усева, на који се растура, не смеју бити мокри.

За јаре стрине и од пићних усева за мухар, кукуруз за пићу — за сачму, баца се на хектар око 150 кила чилске шалитре, пошто усев никне. Није потребно дрљати, изузев ако је земља сасвим сува или ако се ухватила кора.

За окопавине се на хектар растура око 250 кила чилске шалитре, пре првог прашења и приступа се првом прашењу.

Ако се ђубри у кућице, онда се око струка разбаца једна обична кашика чилске шалитре и приступа се прашењу.

На јако лаким земаљама треба пола чилске шалитре растурити пред прво прашење, а другу половину пре другог прашења.

Врло важно је споменути, да ће вештачка гнојива дозети одличан род, само ако су на време растурена и ако је земља добро урађена, затим ако се усев одржава у реду — плевси се и праша, а то треба да ради сваки пољопривредник, који себи жели добра и напретка.

Проф. Јанко Вукичевић,
Директор Пољопр. Школе.

ИЗ СВИЛАРСТВА

Припрема одаје и прибора за гајење свилобуба

Како се већ приближује доба гајења свилобуба то је, поред доброг и здравог семена, на првом месту потребно обратити пажњу на одају, у којој ћемо гајити свилобубе.

Одаја треба да је чиста, пространа и добро проветравана; такође и да је видно. Ако је у прошлој години у истој одаји гајена свилобуба, и ако је било болести, од које су бубе страдале и пркавале, неопходно је потребно, пре него што би се опет отпочело са гајењем свилобуба, одају добро прочистити и опрати. То се врши кречењем зидова и тавана и прањем пода. Затим треба извршити потпуно дезинфекцију одаје.

Најпростија дезинфекција може се извршити на овај начин: За одају, где се гаје свилобубе, за сваких 100 кубних метара узме се 2½ до 3 кграма сумпора. Тај се сумпор добро истуца као брашно и метне се у један земљани суд (лонац, шерпу, каленицу и томе слично), дода се одговарајућа количина воде, добро се меша, док се начини скроб. Тада се узме неколико старих пртежих (памучних, конопљачних ит.д.) крпа, које нису већ ни за какву употребу, па се поцапају у комаде широке 8—10 сантим., потопе се у ову чорбу од сумпора, те се чорба упије и онда од њих начине фитиље, метну на неко склонито место, где нема ветра (у стају, собу ит.д.), да се осуше. Треба пазити, да се од њих не отресе сумпор.

Пошто је ово све приготовљено, сумпорисане се крпе метну на неке земаљне судове на 4 краја у одаји. Ако је одаја патосана даскама, испод судова треба подметнути црепове или камена да се не би даске упалиле. Онда се сумпорне крпе жицом упале, док су још зидови влажни од кречења.

Треба имати на уму да предходно, пре него се сумпор упали, треба све руке на одаји и око прозора старим крпама или хартијом зачепити и затиснути, да ветар споља не може унутра проћи нити пак дим изнутра на поље изаћи. Пре него се упали сумпор, треба из одаје уклонити све бакрене и металне предмете, да се не би покварили; дрвени предмети се не кваре. Исто тако и врата се добро затворе. После 15—20 минута унутрашњост одаје напуни се димом од сагоревања сумпора. Тако се одаја остави затворена 24 сата. После тога се одаја отвори и проветри и могу се свилобубе унутра унети и гајити.

И прибор за гајење свилобуба, као: полице (етажере), лесе (кревете) и др. треба пре употребе такође опрати, и то врелим и јаким цеђом, или раствором плавог камена 5—7%. И кад се то уради, унети их у одају пре палења сумпора, још влажне, како би се и они на тај начин потпуно очистили од заразних клица, ако би их било.

Рад. Силоновић,
универзитет Централ. Сива. Управе у пенз.

БЕЛЕШКЕ

Извоз нашег вина у Чехословачку. — У изгледу је да ће се ускоро приступити закључењу новог трговинског уговора између наше државе и Чехословачке, којом ће приликом бити предвиђен и нов тарифни уговор за увоз наших вина у Чехословачку.

Засада пак за извоз наших вина у Чехословачку важи ранији уговор, по коме можемо извести у Чехословачку 110.000 hl. При увозу у Чехословачку наплаћује се на наше вино од 1 литра 1,00 чехосл. круна за вино испод 13% алкохола.

Крава млеко да не крије. — По неки сопственик жали се да му крава прикрива млеко и ако он оставља довољно за теле. Противу тога, да крава не прикрива млеко, много се што шта препоручује, као: давање соли да лиже за време муже, давање зоби, покривање преко крста мокром губерницом, поњавом, цаком итд., тимарење итд. Неки пак препоручују давати крави одвар од веће. Одвар од веће сипати у обичну воду, од прилике, и давати с времена на време приликом појења.

М. М. Ђ.

Против уједа пчела и оса. — Код неких лица ујед пчела и оса изазива оток и јаке болове по неколико дана.

Да се болови и отицање умање, препоручују се многи лекови, па и огрозд и бресква. Ваља у брзо (по уједу) наћи и расећи огрозд или брескву и привити на уједено место. Од тога ће болови престати и уједено место неће отећи.

М. М. Ђ.

Нове корисне књиге за народ. — „Воћке и Воће“, за школе и народ од Благ. Д. Тодоровића, начелника Министарства Пољопр. и Вода у пенз. Први део, Произвођење воћака, са 298 слика. — Цена 60 динара.

Ових дана изашла је ова књига, у величини 23 штампана табака, а украшена са 298 слика. Садржина ове прве свеске „о произвођењу воћака“ изведена је потпуно и веома пажљиво, као што се види из овога, што иде: Грађа воћака, живот и погодбе за живот, познавање воћака, размножавање, присађивање (калемљење) и разни начини за то, начин и време присађивања појединих врста воћака, радови у расаднику и произвођење високих, осредњих и ниских воћака.

Сем тих поука, лепо је изложена историја и користи од воћарства.

Ове су воћке описане у овој поуци: јабука, крушка, дуња, мушмула, оскоруша, трешња и вишња, шљива, кајсија, бресква, бадем, орах, дрен, леска, кестен, дуд, маслина, лимун и поморанџа, смоква, нар, рогач, винова лоза, огроз, рибизла, малина, купина и јагода.

У одељку користи од воћарства изнећене су само напомене о многоврсним користима воћарства. Податке цифрене о томе очекивамо у III свесци,

где ће се говорити о употреби воћа. Ти ће подаци најпотпуније осветљавати велики значај воћа, нарочито прерађеног и осушеног. Они ће не само оправдати све издатке, што се чине око унапређења воћарства, но у пуној мери оправдати још и неке жртве, које се имају поднети, да се што пре ови дивни воћарски предели још и јаче оките воћкама.

Наше пољопривредне школе могу ово дело с највећом користи употребити, нарочито оне школе, које су и иначе намењене више воћарству (Буково, Марибор, Илок итд.). А тако и све остале, па не мање и богословије и учитељске школе итд. Но сем школа и народ може наћи исцрпне поуке и упутства за рад, и то како онај на селу, за одгајивање високих воћака, тако и онај по варошима за одгајивање средњих и ниских. Учитељи народних школа и свештеници имаће у тој књизи пријатну и корисну забаву, а читањем ове лепе књиге још ће се и више одушевити за тај посао око воћака. Многи свештеници, добри воћари, вадају се жељели сазнати што више о избору бољих сорта воћака, па ће зажалити што овде није увршћена и помологија или опис разних врста воћака. Но ваља знати, да би то знатно морало повећати и поскупити дело. Опис воћа без лепих и верних слика у боји не би помогао, а оне стају сунвише много. Сем тога, на жалост, још нису довољно научно ни проучене све домаће сорте воћа, ни поређени и на чисто изведени називи њихови по разним пределима Југославије. У накнаду за то изнет је на стр. 99, а у одсеку размножавање воћака оно, што је Министарство Нар. Привреде још 1899. године на предлог стручне комисије Краљевине Србије усвојило за гајење по среским расадницима, како од домаћих тако и од страних сорти воћа. Ово је истина утврђено за четири воћарска краја старе Краљевине Србије, али се лако може пренети и на остале крајеве у проширеној држави Југославији, или реконструисати, као што о томе лепо каже и сам писац, овим речима: „Светски рат пореметио је овај распоред, а проширена отаџбина Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца на области, свакако ће изазвати и нову поделу воћних крајева, за целу земљу“.

Сем тога ново-уједињени крајеви већ имају своје израније одабране и већ одомаћене сорте, које су од чести прилагођене, а у сваком случају и добро узгојене.

Прилазећи ближе разрађеном материјалу морамо истаћи са нарочитом похвалом пажљиво прибирање разних имена воћака по разним нашим крајевима, што ће учинити да књига свуда буде боље разумевана. Сем тога обрађена је пажња на све оно што је у нас, у току времена опробано и већ пречишћено, како се не би излагали новим издацима и губитку времена. Овде је занимљиво поменути из књиге све, што је чинио Љуба Степановић, обласни пољопривредни референт о размножавању воћа (види страну 107). Тако би се

могло навести и оно што чине многи земљорадници поред Мораве, прикупљајући самонике младице дудове, али је искуство неоспорно доказало да је свуда и свагда размножавање из семена и пажљиво одабирање боље развијених младика *најбољи начин* размножавања, који циљу води. А поучи о томе извођењу из семена поклоњена је велика пажња у овоме делу. Нарочито пажљиво, опширно и јасно изнето је све што се односи на калемљење — присађивање — воћана, које је било и остало један од најважнијих послова у воћарству. Оно је заузело скоро четвртину целокупног дела, и уз припомоћ јасних и лепих слика потпуно ће одговорити ономе, чему је намењено.

Поред детаљисаног прегледа — садржике — израђен је на крају „кључ“, којим се олакшава сналажење у делу и олакшава употреба.

Поводом приказа ове корисне књиге нека је допуштено старом пољопривреднику, који је и сам доста радио на воћарству, и упознавао народ са користима те привредне гране, потсетити младе и најмлађе другове среске Економе да пажљиво читају ову књигу и негују воћке, па и народ упознају с овом корисном књигом. Њих ће народ по томе поминати дуго и после њиховог премештања и одсељавања, указујући својима шта су научили од Економе, и шта су произвели по њиховом савету. Лепши спомен не могу ни желити.

На први поглед изгледа да један човек не може много учинити на воћарству у целом срезу, али паметан Економ одмах ће себи спремити у томе сараднике на курсу, и на један мах, тако рећи за дан, устостручити своје руке, и на сто страна отпочети рад, који ће дати видниог успеха.

М. Савић.

ДОПИСИ

Сточарске задруге у срезу крижевачком. — Срез Крижевац, као и град Крижевац са својом околином, познати су надалеко са свога сточарства већ одавна. Одавде су већ пре више десетина година купована издалека приплодна говеда обојег пола, те има потомства дуж целе наше домовине.

На подручју среза крижевачког постоје три (3) сточарске удруге и то: у Св. Иван Жабну, Врбовцу и Крижевцима са околином.

Сточарска удруга у Св. Иван Жабну и она у Крижевцима бави се искључиво гајењем чистокрвне сименталске пасмине, дочим сточарска удруга у Врбовцу узгаја чистокрвну пинцгавску пасмину. — Код оснивања ових удруга, уколико ми је познато, узело се је у главном за циљ узгој говеда за расплод. Томе циљу је доиста у целисти удовољавано све до пред светски рат, који је уздрмао и пореметио сав правилан рад око унапређења пољопривреде уопште, па и код ових предузећа.

После рата, као свако предузеће, тако и сточарство морало је проћи кроз кризу. Сточарске

удруге почеле су знатно опадати, јер су се појавила мишљења о приносности код појединих начина одгајивања. Тако су многи напустили узгој за приплод, па су се определили за гајење ради млека или за товљење.

Код узгоја на млечност код малопоседника одпадна гајења за приплод, јер сељак настоји, да што више млека произведе, па се не устеже прикратити и само теле у млеку, његовој јединој храни у раној младости. Знам за више случајева, да је сељак већ у 14. дану почео додавати воду у млеко телету. Може ли од такова телета постати савршено говече? Они пак који су се определили за узгој на месо т.ј. товљење говеда, многи су се преварили, јер су почели товити, не рачунајући имају ли за то могућности и средства т.ј. крме и других хранива.

Они који су остали и даље код узгоја приплодних граја, ти су скоро још најбоље прошли, јер њихова стока увек нађе добру проћу, а и много се тражи.

Да ствар доиста тако стоји нека ми служи доказом успех сајмова мушких расплодњака дотичних удруга, који су одржани током месеца јануара 1926.

Сточарска удруга Св. Иван Жабно приредила је 14. јануара 1926. сајам за расплодају својих одгајених удружних бикова. Услед веома лошег времена дотерано је на сајам свега 22 бика.

Материјал је био примерено добар, чак је било међу њима и врло лепих примерака. Од 22 доведена бика продати су тога дана 16, уз цену од 12—15 д. по кгр. живе мере. Успех је у главном био добар, но морам споменути и то, да је то једна од најстаријих удруга у целој Хрватској и Славонији.

Сточарска удруга у Врбовцу приредила је расплодају бикова дана 26. јануара т.г. Предведено је у свему 60 бикова. Од тога је продано у свему 16 комада. Плаћано је 12—13 д. кгр. живе мере.

На овоме сајму био је главни купац шеф сточарског одељења приморско—крајишке области г. Др. Ритзофи. Материјал дотичне удруге доста је слаб. Кривњу зато носе тамо смештена два сабиралшта млека, који од сељака узимају свеже млеко, а сточари тиме према напред описаном начину прикраћују телад и добијају слабији материјал.

Сточарска удруга у Крижевцима имала је расплодају својих бикова дана 28. јануара т.г. Предведено је у свему 18 комада бикова.

Од тога продано је 12 комада, уз цену од 12—15 д. по кгр. живе мере. Главни купци на овоме сајму били су изасланици среза Дугосело и општине Војаковац среза Крижевац.

Код сточарске удруге Св. Иван Жабно продано је наикнадно 9 комада бикова за Србију (Врање), по које је дошао изасланик Министарства

пољопривреде и вода из Београда. Плаћани су између 12—18 д. за кгр. живе мере.

На сва три одржана сајма, у сва три места, присуствовао је сточарски референт г. Др. Позајић. Од стране среске власти присуствовао је сајмовима срески ветеринар и срески економ из Крижеваца. Код Крижевачке удруге били су присутни тајник удруге г. Д-р Турковић и председник г. А. Штигић, управитељ ниже пољоприв. школе.

У главном сајмови у сва три места, према поратним приликама, успела су примерно добро.

Али да би успех могао бити још бољи, то сам уверен. Кривња, што се није пошло даље напред, лежи у оној Христовој „многа је званих, али мало одобраних“, јер и ако у свакој од напред описаних удруга, има врло добрих сточара, али их има и таквих, који немају ни трунке задружне свести, као ни смисла за задружни рад. Прошле године имале су све удруге своје изложбе, о којима сам већ раније писао, па сам имао згоде да чујем и пр., где каже сточар—удругар, када није добио награду, јер је имао лош материјал, вратите ми члански улог, нећу да будем чланом, све зато, јер није награђен.

Дакле задружна свест је слаба. То стоји. Али има још једно горе зло, које раствара сва наша хуманитарна и привредна удружења, а то је политика. Оно друштво, које оболело од ове болести, мора да клоне. Када се удругари почну међу собом опадати ради партија и појединих врста политичких боја, тада престаје солидан и трезвен удружни рад. Пригодом предавања, која сам у неким згодима држао, казао сам јавно: „*када полазиш на седницу или скупуштинску задругу било сточарске или које друге привредне, иада оставиш дома мржњу и зависност на суседа и на свакога, а у седници ући само као свеслан удругар, који сва питања трезвено и паметно расправља и решава*“.

У питању уздржања и унапређења сточарства и поглавито сточарских удруга, требала би државна власт дати таквима већу помоћ за што чешћу пришову расплодних грла за измену и обнову крви и ставити их под строги стручни надзор зато званих органа. Осим тога имала би да води бригу, да се узгојени приплодни материјал увек на време и што боље уновучује, тиме би се подигла воља сељака за валано сточарење према данашњем духу времена.

Адам Талап,
економ Крижевац — Хрватска.

ЗАПИСНИК

13. седнице Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва, држане 17. марта 1926 год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, п.председник Др. Митровић и чланови: А. Рашковић,

Б. Ранковић, Б. Станисаљевић, Н. Петровић, С. Партић, С. Ратковић, и Д. Спремић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. В. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

164) 12. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

165) 11. седнице Книжевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник, као и предлоге: да се г. Др Т. Митровићу, уреднику књиге „Ливадске траве“ призна хонорар по 400 динар од штампањог табакса, да пројавна цена књиги буде 7 динара и да се књига изда бесплатно предложеним лицима и установама. Такође је усвојено и предлог, да се даље штампање Тежак повери штампарији Св. Сава по 2.900.

II

166) По извештају финансијског Одбора, да је отворио офerte за штампање рукописа „Грођани молци“ — *Усвојено* је мишљење да се штампање уступи штампарији „Мироточни“ за 1.503 динар. од штампањог табакса, као највештинјем понуђачу.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

167) По молби г. М. Јованића, агронома из Београда да Друштво набави врстачну копачицу, плуг за једно-временно орање и подривање и ортар за тешке земље, па да њему да на испитивање, — *одлучено* је: да се изврши набавка предложених справа по један комад, као и виноградски плуг.

168) По понуди Средишњег Савеза Хрватских Сељачких Задруга за парне вршалице, — *Усвојено* је мишљење да се не узимају.

169) По реферату магационера да, је потребно набавити још семена првене детелине, — *Усвојено* је мишљење да се набави од А. Ебеншпангера из Љубљане 1000 кгр. и пломбирано.

170) По извештају Одбора за пријем материјала да су примљени раоници и двердне сејалице, али да је обележивач редова кратак, *одлучено* је: да се раоници продају по 30 динар, а сејалице по 900 динар, но сејалице да се не продају, док се обележивач не измени.

IV

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

171) По молби Подружине из Бугојна, да се прими у састав, — *Одбор* усваја мишљење да се прими, пошто је испунила све услове.

172) По молби Подружине из Чачка за кредит, — *Одбор* одлучује: да јој се одобри кредит од 50.000 динар.

173) По молби Подружине из Ковина за кредит, — *Одбор* усваја мишљење да јој се одобри 20.000 динара.

174) По молби Подружине из Раче Краг. за кредит, *Одбор* одлучује да јој се одобри 11.000 динара.

175) По молби Подружине из Крупања за кредит, — *Одбор* одлучује: да јој се одобри 30.000 динар, у коју суму има да се урачуна и дуг.

176) По молби Подружине из Крушевца за кредит, — *Одбор* одлучује: да јој се одобри 20.000 динар, урачунавајући у ту суму и дуг. У исто време овлашћује члан Управе г. А. Рашковића да прегледа рад ове Подружине и наплати дуг.

177) По пријави Николе Бугарчића, да ће се такмичити по расписаним стечајима. — *Одлучено*: да се замоли Подружња из Чачка, да му да упуства и води надзор.

V

178) По тражењу Мин. Пољоприв. и Вода за мишљење о измени правила Међунар. Пољопр. Комисије. — *Одбор* одлучује: да се поднесе Министарству извештај, да се предложени текст може усвојити.

VI

Саопштења и предлози:

179) По молби Друштва Студената Агронома из Београда за означу помоћ у циљу привређивања екскурзије. — *одлучено*: да се молба препоручи Мин. Пољопривреде и Вода.

180) Прочитано је писмо Мин. Саобраћаја, којим извештава да је одобрио посетитиоцима Друштва Венг. Године Збора, повластицу на железницама у пола цене. — *Одбор* прима знању.

Са овим је седница закључена.

СТЕЧАЈ ЗА ИНСПЕКТОРА ЗА ПОДРУЖИНЕ

Српском Пољопривредном Друштву потребан је Инспектор за Подружине.

За место Инспектора могу конкурисати школовани пољопривредници са праксом, познавањем пољопривредних прилика на селу, познавањем администрације и подобношћу за дужност народног пољопривредног учитеља.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Кандидати уз молбу треба да приложе препис потребних докумената и да опишу свој живот од школе до сада.

Молбе упућивати до 1. јуна о. г. Српском Пољопривред. Друштву, Београд, Немањина ул. Бр. 11.

6-1

П РА В Е НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

воје израђује Franz Nechvil
„Wien, Margaretenstr. 98.“

ОД СТРУЧНАКА ПРИЗНАТЕ КАО
НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорадничких Задруга, - Београд, и у свима већим гвождарским трговинама.

Главно Пастушанство код

БРАЌЕ П. РАДОЛОВИЋА

Гвождара — Београд 12—11

Уредништво и администрација Тезака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

СУЛФАРОЛ

јест у води топови *сумпор*, те је најбоље средство за побијање *оидиума* на виновој лози, *алијесни* на ружама, јабукама, краставцима итд. 1 ктр. Сулфарола одговара 50 кгр. сумпора, цена 1 ктр. Сулфарола дин. 40.—

ПОРЗОЛ Р.

средство у прашку против трулежи на корену шећерне и сточне репе, цена 1 кгр. Порзола Р динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против сијети на пшеници, зоби итд., цена за 1 кг. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, репне пипе и гусенице, цена за кг. дин. 44.—

ДРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кг. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„КАШТЕЛ“ Д. А. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.

Загреб, поштански претинац 104.

ПА Ж Њ А !

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Плави камен 98/99 ^{0/0}	8-50
Рафија — првокласна	12-50
Суппор у праху	5.—
Запращивачи — ручни	70.—
Дистол за лечење метиља 1 гр.	4.—

ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ

900.— ДИНАРА

Копачице Еберхардове „Кумулус“	680.—
Сакове — теже	700.—

Семе сточне репе	20 дин. кгр.
„ пролетње грахорице	4 „ „
„ гледичја за ограду	25 „ „
„ мукара	4 „ „
„ багрема	25 „ „
„ рајграса	20 „ „

Поруџбине груписати и чинити благовремено, јер ће се пошиљке вршити по реду пријаве. 2—2

Са поруџбином треба похитати.

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д.
Карловац. 10—7

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ

упућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЗА ИНОСТАНСТВО:

На годину 45 дин.

Баше и поштом добијају лист у пола цени

Претплата се може уједињити за целу
годину.

Приндари рукописи из штампе не враћају се.

Сви списаци, које Друштво шаље својим Пољопривредним и приватним члановима, и списаци, ослобођени су плаћања поштинских такси по распису Министарства Поште и Телеграфа № 17000 од 17. III-1904. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 18.

БЕОГРАД, 2. МАЈА 1926. ГОД.

Година LIII

Прскалице ВЕРМОРЕЛ

приспеле су. Цена је Дин. 500.— комад франко
магазин С. П. Д., са експедицијом Дин. 510.—

Код свих прскалица ручица за пумпање
налази се на левој страни, а цев
за прскање на десној. 6—1

ЗАКОН

о уништавању штетних животиња и биљака и о
заштитивању корисних животиња

Било је старо правно правило: „Сваки је закон добар“. Разуме се у томе смислу, да је сваки закон у основи својој правичан и моралан. Зависи од његове примене: да ли ће он показати корисне, и са правном свешћу околине складне, последнице.

Овај закон, о коме ћемо проговорити неколико речи, у основи је врло добар. Његовом применом постигли би се свакако повољни резултати. Али закон је жива снага, жива моћ, тек кад се примењује; док се не примени, он је мртав, боље рећи: „мртво слово на хартији“. Непотребни су закони, који не регулисавају друштвене односе. Колика је корист од овога закона, ако се буде живо настојало на његовој примени, боље је познато економским стручњацима него нама. И баш због тих користи, које ми увиђамо, желимо да упозоримо економске стручњачке, да о примени овога закона поведу више рачуна, а у време кад то треба. На ову опомену нагонило нас је баш то непријемљивање овога закона. А да би економски службеници знали, како имају поступити у случају прекршаја овога закона, даћемо им нека упутства.

Закон о уништавању штетних животиња донет је још 1898. године. Простире се само на територију Србије и Црне Горе. Није потпуни у погледу формалних одредаба, јер се ослања и на друге законе. Материјалне одредбе закона допу-

њене су одредбама из правилника донетог на основу истог закона.

По чл. 1. Закона: „Сваки држалац ма каквог земљишта, био он сопственик, уживалац или закупник, дужан је да уништава штетне животиње и биљке, које се на њему налазе.“ Одредбе врло јасне и одређене. Које се животиње и биљке имају сматрати штетним, а треба их уништавати, набраја правилник издат на основу закона — чл. 3. Закона.

Сем ове појединачне дужности по чл. 1., чланом 2. истог Закона предвиђена је и заједничка дужност грађана. Тако по чл. 2 „сви грађани једне општине, на позив општинске власти, дужни су да заједнички уништавају штетне животиње и биљке, које се налазе на општинским земљиштима, по сокацима и друмовима, као и на приватним имањима, кад је за то удружена снага потребна.“

Из самог текста закона излази да је ова заједничка дужност, јавна дужност. А јавна дужност мора се испуњавати на позив надлежних власти, јер за вршење јавних дужности постоје и принудне казне.

Као што је дужност грађана да уништавају штетне животиње и биљке, тако им је дужност, по истом закону, да заштићавају корисне животиње — чл. 5.

Казне за невршење одредаба овога закона предвиђене је сам закон у чл. 6., по коме извршење одредаба овога закона и прописаних правилника спада у дужност општинских власти.

За невршење одредаба овога закона предвиђена је казна за појединце од 50—200 дин. у корист општинске касе, а утамањивање штеточина врши се на терет осуђеног.

Жалбе против осуда општинских власти, чл. 7. Закона, односно вршења овога закона, вршиће ереске власти непосредно или преко државних економа.

Из овог текста види се: да је државним економима извесно предато право надзора над извршењем овога закона. Из овога датог права државни економ, као стручњаци, могу натерати општинске власти, разуме се посредно, преко полиц. власти,

да поступају у појединим случајевима онако, како економ, као стручњак, налази да је најбоље. Ово њихово право, са једног другог гледишта и дужност, могу државни економии врло лако испуњавати, јер сама њихова служба захтева кретање из села у село. А кад су већ на лицу места, лако им је уочити, у каквом се стању воћњаци по селима налазе. Своје гледиште па и захтеве могу одмах доставити општинским властима, разуме се усмено, па ако не помогне, полицијским наређењима.

Казна за лабаво вршење овога закона од стране општинских власти, предвиђена је од 100—500 динара у корист државне касе, чл. 7. Закона. Као што се види, с једне стране, величина казне није мала и довољна је да општинске власти натера на вршење закона; а с друге стране јасно је, да је законодавац придавао велику важност овом закону, кад је прописао тако велике казне и то још у време издавања овога закона. Кад је већ законодавац сматрао овај закон тако важним и корисним, онда и ми немамо разлога да га данас потцењујемо непримењујући га! Најзад овај је Закон и правичан, јер од његовог неизвршења не сноси само штету дотични, који га прекрши, него и његови суседи, па је право да сноси казну.

Разлози: да ће сељак пре посети своје воће, него што ће допустити, да због истог бива кажњаван, неоправдани су, јер воћњаци представљају негде главни економски извор прихода за сопственика; мале казне и притом сопствеников интерес сачуваће воћњаке од грубе секире.

Душ. М. Путниковић.

ПОДЛИСТАК

КОЛИКО ПРАСАДИ ТРЕБА ОСТАВИТИ КРМАЧИ M. Lapland et E. Degeois.

— Наставак —

Када се више прасиди доје заједно на цуцлу, чим се цуцла донесе, наступа једна велика гурњава, мување и отимање, ко ће пре да је се дочепа.

Нестрпљивост оних, који чекају, нема себи равне до халаловости онога, који се први дочепао цуцле и не пушта је из уста и поред свет мувања и отимања осталих. После оброка, када му се трбушчић заоблио, прасе иде да спава до идућег дојења.

Добро је да се мала прасад метну у овећи сандук, у коме се у једном углу метне сламе. Они ту направе легло и спавају гагомилали, а у слободном делу чине по малу кретања.

На крају друге недеље треба покушати да се млеко даје у каквом суду. Они при томе почну прво да брчкају њушком по млеку, затим да лочу и наскоро се науце, да сами пију млеко. На тај се начин смањује рад око њихове исхране. Понајбољи судови за ту сврху су метални судови за псе, који се не могу разбити ни преврнути, а који се

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

ПЕНУШАВА ПИЋА

Многа пића, нарочито она која немају довољно киселине, постану свежија, питкија, ако им се дода или ако се у њима произведе угљен-двооксид, услед чега, кад се сипају у чашу, пенушају. Тако се могу справљати пенушава вина, јабуковача, ширира од грођја или разне лимонаде. Нас нарочито интересује справљање пенушавих вина.

Справљање пенушавих вина код нас се врши на више места са добрим успехом, што показује да је наше грођје изврстан материјал, од кога се могу справљати одлична вина и да многи наши виноградарии чине грех и према себи и држави, што се не труди довољно, да од тог доброг грођја справљају добро вино.

Поред великих подрума, у којима се производе пенушава вина, имао сам прилике да пијем код нас у приморју и у неготинској крајини, врло укусна пенушава вина, која су поједини сами виноградарии справљали за своју домаћу потрошњу.

Како су ми многи виноградарии тражили упут за справљање таквих вина, ја им то упутство дајем у овом кратком чланку.

Има два начина справљања пенушавих вина; да им се вештачким путем дода угљен-двооксид или да се тај гас произведе врењем у самом вину.

Угљен-двооксид (CO₂) је гас, који се за ову сврху обично производи преливањем камена кречњака са каквом киселином, најчешће сумпорном. Тај се исти гас производи и приликом врења вина и то он одилази у клубуцима у ваздух. Данас се

поред тога врло добро перу и чисте. За исту сврху може се употребити и сличан лончарски суд од печене глине. Они су несумњиво много бољи од дрвених судова, који се тешко чисте, као и од тањира печене иловаче, који се врло лако разбијају. Један добар суд за храњење прасиди представља сл. 20.

Сл. 20. Суд за појење прасиди млеком.

На крају првог месеца почиње се у млеко постепено додати каква чврста храна, која је лако сварљива. Двапут дневно додаје се млеку брашно од ражи или кромпира у виду ретке каше, која постепено постаје све гушћа током времена. То се постиже на тај начин, што се количина брашна сваког дана постепено све више повећава, при чему

најчешће угљен-двооксид употребљава у течном стању, јер се тај гас под притиском лако претвори у безбојну течност, у ком се стању може боље и лакше чувати у бутељима и челичним цевима-бомбама. При преносу и при употреби ових челичних цеви са угљен-двооксидом треба бити обазрив, да би се избегле експлозије и несрећни случајеви.

Угљен-двооксид раствара се у води, а још лакше у алкохолним течностима. Течност у којој се угљен-двооксид налази у већој количини и под притиском при сипању у чашу пенуша, из ње избијају искре, а кад се пије резни. Неке воде имају природно овог гаса, то су минералне воде, а ако се обичној води под притиском дода овај гас, добија се тако звана „сода“ или ако се уз то води дода и шећера и миришљавих материја, добијају се разне лимонаде.

Али се угљен-двооксид употребљава много и у винарству. Он се додаје или „вину“ без алкохола т.ј. конзервисаној шпир или преврелом вину. У овом последњем случају обично се вину додаје и какав ликер, мање или више слadak, према укусу потрошача.

Казали смо да се угљен-двооксид производи и при врењу шпире, али он тада, као што знамо, одилази у ваздух, док се само један мали део задржава у новом вину. Међутим ако овај одилазак угљен-двооксида из шпире, која превире, у извесној мери спречимо, добићемо пенушаво вино, као што је то случај са шампањцем.

1. Производња шампањца.

У опште о шампањцу. — Производња шампањца отпочета је пре 250 година у Шампањи, чувеном виногорју у Француској, па и данас се прави шампањца производи само ту, док се

се нарочито пазе, да ли је храна потпуно искоришћена. Уз то се нешто доцније почиње и са додавањем неке јаче хране, као и разних уљаних колачића.

Тада се чисто млеко може заменити оплављеним, пошто се у додатој чврстој храни налази довољна количина хранљивих материја, које потпуно замењују оне у пуном млеку. На тај начин постепено се долази до одбијања од млечне хране.

Али се све ово мора изводити са необиљно много пажње, повећавајући чврсту храну по мало, али редовно и правилно. Па и када прасе ојача, повећање чврсте хране увек треба изводити сходно његовој старости. Чак шта више у томе смислу треба ићи много спорје код ових прасади, но код ових који су одгајени на мајчиној дојци, — јер је мајчино млеко увек много боље схварљиво него млеко ма које друге врсте животиње, а тим самим много боље припреми организам прасета за храну, која ће следовати мајчином млеку.

Ми ћемо навести неколико примера вештачког подизања прасади, које смо лично извели.

1. Ми смо из порода крмаче № 11 расе крупних јоркширана узели једно женско прасе.

шампањски начин прераде грождја раширио по целом свету, али та вина не можемо назвати шампањцем, већ само *пенушавим винама*.

Клима у Шампањи је континентална, са просечном годишњом топлотом од 11°. Земљиште шампањско по свом саставу је кречно, местимично само крета, и оно је првобитно било пусто. Тек доцније утпајајем времена и наносом блата са оближњих брежуљака створио се један слој земље, да се је могло почети са саћењем винограда. Сваке године ово се земљиште ђубри компостом и стајским ђубретом. Просечна дебелина овог земљишта је 50 до 60 см.

Главне сорте грождја у овом крају су *врши аино*, који даје шампањском вину јачину и арому и *бели шардоне*, који даје мешавини фанову и свежину. Просечна јачина вина је 10, до 12%.

Справљање шампањца врши се овим редом:

Справљање белог вина. — Грождје се бере, кад је просечно зрело, пробира се брижљиво, одвајајући трула и незрела зрна (в. сл. 21). Грождје

Сл. 21. Прибирање грождја у Шампањи.

Одмах по рођењу тежило је један кгр. 200 гр. Пошто је са мајком провело три дана, почели смо да га гајимо пуцном на начин горе наведен.

На крају друге недеље оно је тежило 3.00 кгр., исто колико и најбоља прасади, које је само крмача дојила.

На крају првог месеца тежило је 8.00 кгр. — за 400 гр. теже од најтежих међу својом браћом, а за читавих 2 кг. теже од њине средње тежине.

После 2½ месеца тежило је 34 кг. и тежином знатно било јаче од свих прасади истог порода.

2. Ми смо такође пратили развиће 4 прасета крваонске расе, који су остали од порода од 8 младунчади, будући да их мајка, слабо млечна, није могла да доји. Пошто су првих дана много оскудевали у храни, дошпије су с муком ојачали. Петога дана једва су тежили по 1.00 кгр., десет дана дошпије тежаху по 4.00, а у петог недељи по 7.00 кгр. На крају првог месеца почела се додавати чврста храна. После 2 месеца и 5 дана тежили су по 20 кгр. На тај начин они су, и поред бедног почетка свога развића услед слабо млечне мајке, ипак постигли прилично правилно развиће, захваљујући савесном вештачком одгајивању.

се преноси у плетеним корпама у врioniцу, где се изручује у цеднице и ту одмах без претходног муљања цеди у танким слојевима. Цеђење траје око 10 сати.

Од првог цеђења, за време кога се на преси повећава притисак у три маха, добија се шира за справљање првокласног шампањца. Затим се у два маха сасеца комина свуда унаоколо и баца у цедницу и поново цеди и од та два цеђења добија се вино за обичне врсте шампањца. Најзад се комина сва раздроби и још једном, четврти пут, цеди, али се од те последње шире не справља шампањца, већ обично вино за домаћу потрошњу.

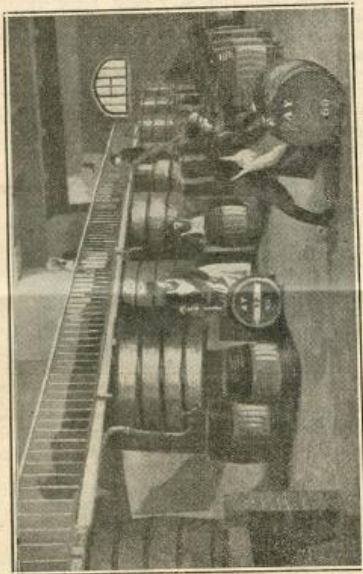
БЕЛЕШКЕ

Радови у мају. — На дому и двору. — Како су у овом месецу главни радови окопавање и кошица, то припремати све справе и приборе за те радове, као: мотике, копачице (прашаче — огртаче), косе, косишта, брусеве, косачице, грабље, виле и остали прибор. Обезбедити и радну снагу. Мотрити на концентрисање стајског гноја: прскањем осоком, покривањем земљом итд.

Око стоке и живине. — Прелаз на зелену храну и пашу, старајући се да прелаз не буде нагао, повећавајући у току најмање десет дана зелену храну, а смањујући у толико, досадашњу суву — зимску — храну, док се сасвим не пређе на зелену или на пашу. С највећом обазривошћу изгонити овце на детелишта, а док је још роса или по киши никако. Рогату стоку нарочито чувати од влажне детелине. Услед таквих погрешака у овом месецу се најчешће појављује *наду* код преживара. Из стаја износити гној и слагати на гнојишту (хубришту). Где је у обичају „торење“, почињу се овце затварати ради тога на њивама које треба да се наторе; начин нарочито употребљив за угаре. У планинским крајевима селидба стоке у планинске станове, на паше и сувате. Почине бачијање и израда млечних продуката на летњим станима. Стрижа оваца. — Живина се изводи најживље. Старати се, да се шлеж добром храном и брижљивим чувањем одржи и потпомогне за брзо развијање; нарочито је то потребно хурићима и гушчићима. Обратити пажњу на чешиће мењање воде у судовима за појење. Мада живина налази доста хране и напољу, опет не треба много умањивати добру зрнасту храну.

На њиви и ливади. — Довршава се сејање кукуруза, пасуља, проса, сирка; а сеје се: конопља, хељда, мухар, кукуруз некопац („сачма“, „зелен“) и остале пиће биљке за лето (грахорица, грашак, мешовита пића). Дрљати кромпир; шлевити пролетње стрне усеве. Проређивати репу и прашити. Прашидба и раних кукуруза. Расађује се: дуван, сточна репа (изведена у леји), купус и памук (у јужним крајевима). Жетва детелине, јесење грахорице и озиме репице. Зарезују се главнице мака ради добијања опијума (афјона). — На ливадама: умерав се наводњавање, пошто је трава висока. При крају месеца отпочиње кошица вештачких па и природних ливада, чим се већи део трава расцветва. На осам дана пре кошидбе обуставити наводњавање. Излетање гнудеља, чије ларве много штете трави на ливадама, и уништавање ових.

У градини. — Наставља се сејање поврћа из прошлог месеца, нарочито: краставаца, диња и лубеница, дулека. Прашење и окопавање поврћа. Старији краставици, диње и лубенице и црвени патлици орезају се. Почине и заливање јутром и вечером. Жетва: грашка, боба, салате, мрква, ротквица, лукава, раних кромпира. Бранити од слане. — Окопати јагоде. Јагоде почињу сазревати;

Сл. 22. Коше у којима се правили шира.

Од 200 кг. грожда добија се 100 хл. првокласне шире.

Шира лако сумпорисана оставља се у кацама 12 сати, да се сталожу (в. сл. 22), па се донекле бистра отаче у подрум у засумпору бурад од 200 л. запремине, остављајући у њима празнину 5—10 л. У чепу за врањ налази се мали отвор, кроз који се провуку три класа јечма, да служе као неки затварач. После бурног врења вино се излаже хладноћи, да се сталожу, претаче се, вештачки бистри и додаје му се танина. Овако спремељено вино чува се у хладним подрумима до употребе.

(Наставиће се.)

подастри крупу сламу око бокора да род не пада на земљу.

У воћњаку и воћном расаднику. — На палметима зелено орезивање. Уклањање изданака из стабла. Употреба средстава противу штеточина — инсеката. Прскање бордовском чорбом шљива противу „пласењаче“ (рђе) и бресака противу коврчавости. Брање раних трешања. — У расаднику почиње летње калемљење пулољком (окулирање); калеме се ораси и кестени. Пикирање (привремено расађивање) младаци у семенштупу.

У винограду и подруму. — Друга прашидба. Друго прскање противу пламењаче пред цветање, па онда запрашивање сумпором (за време цветања). Сузбијање разних штеточина на лишћу и роду. Сабирање пужева. Отпочиње зелено калемљење. — У подруму довршује се претакане. Врштит брижљиво долинае. Прегледати вина (због превртања, циклустости). Ноху проветравати подрум.

На ачеланику. — Ројење у јеку. Кошницама за производњу меда додати празне оквире Вештачко ројење. Прво вађење меда.

Код свилюбуба. — Храњење и неговање свилюбуба. Крајем месеца завијање. Наместити прибор за завијање.

(„Пољопривредни Канцелар“)

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 1—16. априла 1926. — *Опште стање* озимих и пролетњих засејаних усева је између доброг и врло доброг.

Озими усеви у појединим областима стајали су: *врло добро* (обл. сремска, бачка, београдска, подунавска, подринска, ваљевска, шумадијска, тимочка, нишка, врањска, скопска, брегалиничка, рашка, ужичка и бихаћска). Између *добро* и *врло добро*: (обл. љубљанска, мариборска, осечка, пожаревачка, косовска, дубровачка, врбаска и тузланска). *Добро*: (обл. загребачка, моравска, битолска, крушевачка, зетска, сплитска, сарајевска, мостарска и травничка). *Слабо*: у обл. приморско-крајишкој услед јаких мразева, којих је било у другој половини марта.

Атмосферске промене. У првој половини априла, време је лепо и топло. У самом почетку полумесеца, било је пар кишних дана са хладним ноћима. Тих дана је било у више области мрза, али он није нанео штете ниједном усеву. Од елементарних непогода било је града у обл. дубровачкој, тузланској и мостарској, али без веће штете. Влаге је у земљи довољно, осим у дубровачкој области, где је потребно кише да вегетација боље напредује.

Пољски радови. — Пошто је лепо време дозвољавало све радове у пољу, обављали су се ови радови: сетва јечма, овса и ражи, сетва грашка, боба и сочива, сетва детелине и лудерке, сетва сточне и шећерне репе, завршавање сетве дувана за производњу расада, садња кромпира, почетак сетве јарог лана, докончавање првог окопавања винограда, окопавање бухача, спремање земље за кукуруз, чија је сетва местимично и одпочела.

Од штеточина појављују се местимично полски мишеви (обл. љубљанска, осечка, мариборска, ваљевска, нишка и брегалиничка). На ноћу проузрокује штету кржава и штитна ваш (општа појава). У сплитској и мостарској области опажа се штетно деловање житне мушице.

Стање стоке је повољно. Мањак суве сточне хране осећа се местимично у обл. подринској, рашкој, крупевачкој и ужичкој. Од заразних болести појављује се местимично свињска куга (љубљанска, подунавска, ваљевска, сплитска и дубровачка), шуга на овацама (подунавска и дубровачка) и метил код оваца (у нишкој, рашкој и мостарској).

Из канцеларије Одељења за Ратарство, Министарства Пољопривреде и Вода КБр. 17420/III од 22. априла 1926.

Пред сезоном гајења свилогусеница. — Економска криза може се ублажити, ако се примају савети људи, који се свесрдно бришу о благодатању пољопривредника. Пред сезоном гајења свилогусеница, поред савремених упутстава о гајењу истих, вредно је, корисно и интересантно из најстаријих уџбеника свиларства изнети користи, које земљоделач може, само ако хоће, да добије од гајења свилогусеница.

Јасно поученије о свилогделију издано из канцеларије *Победитељства Внутрених Дјела Књажевства Србије*. У Београду у *Правитељственој Књижовчанини 1846.* каже:

„О ползи (користи), која произтиче из раанења свилене буба.

Милии Роде!

Кад је земљедјелач у пролеће већу част својих послова сршио, кад је т.ј. своје њиве и баште посече, винограде орезао, онда пристје лјето мајско време, које нас топлим својим сунаштем загривава, а од половине мјесеца Маја скоро до свршетка Јунија кроз цјели свет неђеља, у више предјела отечества нашег нема земљедјелач баш тако много посла, док му време жетве не приспје. Ако би ме ти питао, шта би овај земљедјелач за ово време од 6 неђеља најполезније радити могао, тако да би му и дјеца негова помагати и раану своју заслужити могла, ја ти никакав љепши и полезни рад препоручити неби могао, ни младежи, ни родитељем, него да држите, и одрањивате свилене бубе. А зашто? зато, јер ови посао врло нам велику ползу обећава. Зато питам:

I. Које је време одредјило Бог за држање свилених буба?

Одговор је. Бог је одредјило за одрањивање свилених буба и произвођење свилене шест неђеља, од средине месеца Маја до конца месеца Јунија.

II. Зар земљедјелач и газда у ови шест неђеља никаква посла нема?

Добар газда у ови шест неђеља као и свагда уме и за себе и за своје домаће полезни послова наћи, но онда је најзгодније и најполезније држање и рањење свилене буба.

III. А зашто је овај посао тако врло полезен? Зато, јер за ово кратко време може сваки земљедјелац толико заслужити, да с оним новцем, који за свило добије, сав свој годишњи данак исплатити и осим тога за цјелу годину својој кући соли набавити може.

IV. Зашто је још ово одрађивање буба полезно?

Зато, јер дуово дрво, које врло брзо расте, много већу ползу приноси него јабука, крушка, шљива или ма која друга вољка; дуд сваке године и плод и лишће нам даје, а његово лишће никакве хрђаве гусенице додирнути не смеду.

V. Која је још трећа полза овог посла?

Трећа је полза још и та, што овај посао, није управо посао него само забава за прве четри недеље, тако, да га једна стара жена с једним дјететом лако свршити може, а само посљедње две недеље мало више труда изискује.

VI. Имали овај посао још какву ползу?

Има још и ту ползу, што само мали трошак од неколико пара изискује за које ће се сјеме купити, из кога се ове бубице легу.

VII. У чему је још овај посао за нас пробитачан?

У томе, што покрај приљезног чувања наши бубица свагда нам овај рад срећно за руком изићи може, нити му град, мраз, вода и киша шкоди.

VIII. Ако се дакле по овоме савјету владати, и свилене бубе раанити желимо, шта се томе изискује?

Полезном раанењу буба изискује се прво, довољна и достачна раана; друго, доста пространо, свјетло и суво мјесто; а треће, при раанењу позорност и точно набуљдавање (испуњавање) правила.*

Свилогојство за пук од Стјепана Мажурапића издано од Друштва Св. Јеронима у Загребу 1887. о користима гајења свило-гусеница каже:

„Корист свилогојства.

Прошло је вријеме, када је толико људство с мало знања, рада и мира могло живјети. У садање напредно доба може се уз благослов Божји само знањем и великом марљивошћу штогод привредити. Бог свемира, којег милост и љубав све народе и земље једнако окриљује, показује нам непрестано путеве к нашем душевном и тјелесном бољку, па уз то нам његова благодарна десница подаје и разна средства. Таково средство међу осталим јест и свилогојство, које је у нашој домовини још увијек као мртво лежеше благо. То подићи морају сједињеним силам свих пријатељи народнога благостана.

Сваки а нарочито пољодјелац може си заслужити ле само продајом жита и стоке, већ и свилогојством лиених новца. Незнатни свилци обогатили су циеле покрајине Италије и Француске.

Прођа свиле још увијек расте, па би се особито наш пољодјелац уз мало труда, добре воље и вјештине у кратко вријеме, које још к тому између сјетве и жетве пада, ласно могао по сто и више форинти заслужити. А оним сиромасом,

који немају доста поља за обрађивање, било би свилогојство врло нове привреде.

Кад се свилци гоје, може сељак обављати и пољске и ливе послове, пошто се прве четри недеље могу само као забава сматрати, а само задњих четрнаест дана хоће се нешто више посла. Па ипак овај посао могу обављати опет они, који нису способни за тежки пољски рад, а хранити смо их и онако дужни, а то су: старци, старице и дјеца. Прве ће веселити што си тако лаким послом могу нешто кући привредити и вријеме си прекратити, а млађи се опет уз ове подучавају и потицу на рад и марљивост.

Имајући лиепу корист пред очима, што ће нам је донети гојење свилци, употребимо вријеме од шест недеља, те не штетимо труда и мара.*

ж. в. м.

Нове корисне књиге за народ. — Изашла је из штампе књига: *Поуке о хубрењу сјајским и вештачким хубрењом* од Мите Ђ. Николића у издању Српског Пољопривредног Друштва на 16 штампаних табака величине Тежакове библиотеке са 6 слика у тексту. *Цена је десет динара.* Целокупна грађа срећена је на практичној основи и обрађена за практичну употребу. Она се згруписава у главне и пет одељака. У првом одељку (увод) говори се о појму: хубре и хубрење, колико разни усеви поцрпе из земље хранљивих материја и о подели хубрива. Други део обухвата сва природна и вештачка хубрива садашњице, подизање хубришта и осочара, количине хранљивих материја, које се налазе у разним хубривима и разним количинама хубрива, искористићавање тих хранљивих материја, специфична дејства хубрива и т. д. Трећи одељак обухвата хубрење појединих културних биљака напоје и у плодореду на разним врстама земаља. Унето је и хубрење воћа, винове лозе, врбе, ливада, шума, шумских расадника, па чак и бара и рибања. Наведени су и многобројни примери хубрења у плодореду за све врсте земаља. Четврти одељак обухвата огледе и принципи рачуна. Пети и последњи одељак је тако рећи рекапитулација и кључ за практичну употребу ове књиге. Он даје упутства, како треба практично искористити целокупни унети материјал, таблице, прегледе и бројеве. Он указује, којим путем треба пољопривредник да иде у питањима хубрења. У њему је свеколики унети материјал стопљен у једну целину. Ту је постављена логична веза за практичну употребу. На темељу рачунице, огледа, специјалних особина хубрива и биљака и плодоредна изналазе се или траже жељени приноси.

Књига је написана јасним и лаким стилем. Сваки пољопривредник се са мало труда и воље може њоме одлично користити у својим приликама. Из целокупног материјала се лако закључује, да је писан уложио много труда, да што више, истакне практичну страну најважнијег дела биљне производње, на име хубрења биљака и да одавде полазиће утиче на повећање продукције и у томе потпуно успео.

ЗАПИСНИК

14. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 24. марта 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Д-р Т. Митровић, чланови: Б. Станисављевић, С. Партонић, А. Рашковић, Б. Ранковић, Н. Петровић, Б. Бошковић, С. Раčkовић, Д. Спремић и гости: В. Бурџан, учитељ пољопривреде В. В. Школе у Букову, М. Нешћин, пољопр. референт Београдске области, Милош Николић секр. Мин. Пољ. и Воде и ср. економи; Милаш сав Стојић са Умке, Душан Тапавица из В. Бечкерке, Борис Стефановски из Н. Кањџке, Константин Герман из В. Кикинда, Иван Бебуш из Ј. Томња, Александар Вороних из Н. Бечеја, Милашко Ђвратенко из Ковачице, Никола Рајнфелд из Панчева, Василије Тарасов из Сенте, Сергије Виноградов из С. Бечеја, Павле Чингрицов из Жабља и Никола Пагануци из Титела.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамјановић.

I

Прочитани су записници:

181) 13. седнице Управног Одбора. — Одбор прима прочитани записник.

182) 12. седнице Књижевног Одбора. — Одбор усваја прочитани записник као и одлuku да се књига „Поуке о употреби стајског и вештачког ђубрива“ продаје по 10 дина, а да се по I примерак покљони истим лицима и установама која су добила и књигу „Ливадске траве“.

II

183) Председник моли маџорнара да пре предаса на дневни ред прими знању, да је данас посетио Г. Министра Пољопривреде и Воде предао му најновија Друштвена издања и извештај о раду у 1925. г. и позвао га да посети Збор. Г. Министар се захвалио на покљону и обећао је да ће на Збор доћи. Распитивао се о раду Друштва и пошто му је дао обавештење, обећао је своју помоћ а нарочито за приређивање изложба. При станку замолио га је да изручи његов поздрав члановима Управе. — Одбор прима предње знању са задовољством.

III

184) По предлогу финансијског Одбора да се расходују 198 дина, који су издати из касе још 1921. год. за пренос круњача. — Одбор усваја предлог.

IV

Мишљење Набављачког Одбора:

185) По понуди фабрике Хајде за тријере. — Усвојено је мишљење да нису потребни.

186) По реферату, маџорнара да треба набавити маказе за шишање оваца и дворде сејалице за кукуруз. — Усвојено је мишљење да се набави 250 маказа и још 100 сејалица.

187) По реферату маџорнара да су потребни цркови и цакчићи за експедицију. — Усвојено је мишљење да Набављачки Одбор набави 100 цакчића и 500 цакчића.

188) По реферату маџорнара да ће требати да се набави још плавог камена. — Усвојено је мишљење да се набави још 30.000 кгр. с тим да се понуда тражи од Монтекатини и Кметјиске Дружбе.

189) По извештају Одбора за пријем материјала да је пријем саме црпне делатине. — Усвојено је мишљење да продајна цена буде 25 динара.

190) По извештају Одбора за пријем материјала да су пријемни плугови на рачун релације. — Усвојено је мишљење да им продајна цена буде Е 6 по 480 дин Д 6 МН по 650 динара.

191) По извештају Одбора за пријем материјала да је код дворедних сејалица нарађен брадач као што треба. — Одбор прима знању.

V

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

192) По поновитој молби Подружине из В. Поповића да јој се одобри кредит. — Одлучено да се кредит не може одобрити, док не исплати стари дуг.

193) По молби Подружине из Плеваља за кредит. — Одлучено: да јој се одобри 30.000 динара.

194) По молби Подружине из Сураулице за кредит. — Одлучено: да јој се одобри 8500 динара у коју суму урачунају и дуг.

195) По молби Подружине из Петровца Пож. за кредит. — Одлучено: да јој се одобри 30.000 динара.

196) По молби Подружине из Барајева да се прими у састав. — Одлучено: да се прими пошто је испунила све услове.

VI

197) По реферату маџорнара да је примио кукуруз који покљана Друштву г. Др. Драгутин Грчић бележник из Шида. — Одлучено: да се нада бесплатно: Подружинама у Петровцу Пож., Александаровцу Пож., Јагодини, Нишу, Чачку, Крушевцу, Паланци Смед., Куманову, пољоприв. школама у Ваљево, Шапцу Ђуприји, Алексинцу и Битољу; војном расанику ср. Врачарског; лоним расадницима: у Јагодини, Нишу и Модричу и окр. пољопр. станици у Скопљу. Означеним установама скренути пажњу да сетву изврше одмах и да у своје време поднесу Друштву извештај.

VII

198) По писму држав. економи из Бабушнице да је зграда бив. Подружине склона паду. — Одлучено: да се овласти да зграду прода на да добивени новац купи материјал и огради Подружиско имање, па о свему поднесе извештај. Такође да се постара, да обнови Подружину.

VIII

199) По предлогу Подружине из Пирота да Друштво смањи цену плавог камену и прскалицима. — Одлучено: да се Подружину извести, да се цена плавог камену не може смањити, а за прскалице цена није још одређена, док се не прими, што ће се објавити. Подружина може набавке да врши и на другом месту али са своју одговорност и кад Друштву дуг исплати, јер се не може одобрити да са Друштвеним новцем кукује на другој страни.

IX

200) По молби Пољоприв. Референта из Сарајева да Друштво покљони кукурузима 16 пољопр. Календара из 1925. г. — Одлучено: да се Календари покљонају кукурузима ио с тим да Друштву пошаље списак са својеручним потписима кукуруза.

X

201) По реферату секретара да није пријемна ии једна понуда за коричење Тежака. — Одлучено: да финансијски Одбор уступи коричење путем директне погодбе.

XI

Саопштења и предлози:

202) Секретар реферине да су примљени извештаји од Верморела и Арија о експедицији прскалица. — Одбор прима знању.

203) Прочитано је писмо Набављачке Задруге Државних Службеника да ће се иселити на павилјона најдале до I. маја о. г. — Одбор прима знању.

204) Прочитано је писмо Ферма Д. Д. да у дворшћу смејти неколико вршаћих гарнитура. — Одлучено је: да се упути на мишљење Одборима за пријем материјала и Набављачком.

205) По питању дуговања Народној Банци. — Одлучено: да се дуг о року исплати.

Са овим је седница закључена.

НОВЕ КЊИГЕ

НОВЕ КЊИГЕ

Изашла је из штампе књига

ВОЋКЕ И ВОЋЕ

Први део: произвођење воћана.

Књига износи 23 штампана табака а слог је објашњен са 298 слика. — Цена 60 динара.

Обрати се Српском Пољопривредном Друштву, Удружењу Економа или писцу **Благ. Д. Тодоровићу**, начелику Министарства Пољопр. и Вода у пенз. — Краља Милутина бр. 20. — Београд.

4-1

ВИЛНУ КОСИЦУ у детелишту, уништава потпуно „**Нускутин Б.**“. 1 кутија стаје 25.— динара. Раствара се у води и помоћу обичне прскалице ороси заражено место. Успех сигуран.

Главни продавац: **Тима Владисављевић** — Београд, семенарски магацин (Босанска 30.) 1-1

СТЕЧАЈ ЗА ИНСПЕКТОРА ЗА ПОДРУЖИНЕ

Српском Пољопривредном Друштву потребан је Инспектор за Подружине.

За место Инспектора могу конкурисати школовани пољопривредници са праксом, познавањем пољопривредних прилика на селу, познавањем администрације и подобношћу за дужност народног пољопривредног учитеља.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Кандидати уз молбу треба да приложе препис потребних докумената и да опишу свој живот од школе до сада.

Молбе упућивати до 1. јуна о. г. Српском Пољопривред. Друштву, Београд, Немањина ул. бр. 11.

6-2

П РА В Е
НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

ПАТЕНТ АУСТРИЈА

које израђује **Franz Nechvil**
Wien, Margaretenstr. 98

ОД СТРУЧЈАНА ПРИЗНАТЕ КАО
НАЈБОЉЕ

Могу се добити:

у Главном Савезу Земљорад-
ничких Задруга, - Београд.

и у свима већим гвојђарским трго-
винама.

Главни Заступништво код
БРАЋЕ П. РАДОЛОВИЋА

Гвојђара — Београд 12-12

СУЛФАРОЛ

јест у води топиви *сумпор*, те је најбоље сред-
ство за побијање *оидиума* на виновој лози,
алијени на ружама, јабукама, краставцима
итд. 1 кгр. Сулфарола одговара 50 кгр. сум-
пора, цена 1 кгр. Сулфарола дин. 40.—

ПОРЗОЛ Р.

средство у прашку против трулежи на корену
шећерне и сточне репе, цена 1 кг. Порзола Р
динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против снџети на пшеници,
зоби итд., цена за 1 кг. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, репне пиле
и гусенице, цена за кг. дин. 44.—

АРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кг. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„КАШТЕЛ“ Д. Д. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.

Загреб, поштански претинац 104.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Плави камен 98/99%	8.50
Рафија — првокласна	12.50
Сумпор у праху	5.—
Запашивачи — ручни	70.—
Дистол за лечење метиља 1 гр.	4.—

ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ

900.— ДИНАРА

Копачице Еберхардове „Кумулус“	680.—
Сакове — теже	700.—

Семе сточне репе	20 дин. кгр.
„ пролетње гракорнице	4 „ „
„ гледичја за ограду	25 „ „
„ мухара	4 „ „
„ багрема	25 „ „
„ рајграса	20 „ „

Поруџине груписати и читати благовремено, јер
не се пошљак вршити по реду пријаве. 4-3

Са поруџином треба похитати.

„Каштел“ Сириште

Има преимућство над осталим што је
дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д.
Карловац 10-8

**За справе и материјал које По-
дружине не набаве од Друштва,
Друштво не прима одговорност.**

ПРЕПЛАТА и РУКОПИСИ
увиђују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Ђака и илустрације добијају лист у пола цене

Преплата се може уједанпут за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

Цена огласима по такси.

Илустрован лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Рачковић

Број 19.

БЕОГРАД, 9. МАЈА 1926. ГОД.

Година LII

Прскалице ВЕРМОРЕЛ

приспеле су. Цена је Дин. 500.— комад франко
магаџин С. П. Д., са експедицијом Дин. 510.—

Код свих прскалица ручица за пумпање
налази се на левој страни, а цев
за прскање на десној. 6—2

О одабирању у живинарству

У свакој грани сточарства одабирање приплодних грла је основ за поправку и утврђивање расе и њених особина, па је тако и у живинарству. Како смо сада у добу насађивања кокошака, а познавајући, колико је тај посао остављен случају од наших пољопривредника, сматрали смо за корисно, да у овом чланку изнесемо начин одабирања као и резултате, до којих се је дошло огледима и радом у великим запатима Северне Америке и Енглеске.

Позната је ствар, да мужјак и женка носе на потомке своје особине и поглавити код живине запажено је, да женка преноси крупноћу, док мужјак преноси нарочито боју и плодност — способност ношења. Дакле ако хоћемо, да имамо крупну живину (код раса за месо), онда при одабирању треба обратити већу пажњу на женку, а ако хоћемо живину за ношења јаја, онда је главно петло, т. ј. ћерке петла, чија је мајка била добра носиља, биће такође добре носиље. У томе је одабирање у живинарству, да се приликом насађивања води рачуна о особинама петла и кокошке, чија су јаја. Ово одабирање има нарочито свога значаја код запата, који се гаје ради јаја. Код нас се у већини случајева о овоме не води рачуна, те се у запату задржавају кокошке, које слабо носе, те оне поједу принос од оних, које су добре носиље. Није довољно чак ни имати какву чисту расу живине, која ужива глас добре носиље, јер и код најбољих раса има кокошака рђавих носиља, као што међу обичним домаћим кокошкама има одличних

носиља. Другим речима, у живинарству, нарочито за производњу јаја, није главно раса, већ линија, те према томе паметним одабирањем може сваки одгајивач у своје запату, да створи своју линију добрих носиља.

У практичном погледу одабирање у живинарству врши се и приликом насађивања. Треба за насад узимати увек само она јаја, за која се тачно зна, од које су кокошке и петла и каквих су особина обадвоје. И онда за плодност — ношење јаја задржати само петлове, чије су мајке биле добре носиље, јер ће и њихове ћерке бити исто тако. Разуме се, да се у једном већем запату не може без нарочитих метода тачно знати, колико је јаја снела која кокошка и која су њена јаја. До тачног сазнања о овоме долази се контролом ношења. Ево како се она врши.

Прво, потребно је тачно обележити сваку кокошку. У малим запатима то се зна на памет, а где је већи број кокошака, да се не могу тачно распознавати, нарочито ако су једине расе, ту се то постиже нарочитим обележавањем, помоћу прстенова, на којима је број и које кокошке обично носе на ноzi.

Да би се пак тачно знало, кад и која кокошка снесе, служи се контролним гњездима. То су гњезда, која су улешена тако, да кокошка може да уђе у њих, кад хоће да снесе, али не може да изиђе, док је ми не пустимо. Једна врста клопке у облику сандучета, на чијем се улазу налазе вратанца на прекрет, кроз која кокошка може ући у гњездо, гурајући их, али не може изаћи, него је сопственик пушта и том приликом види на прстену број кокошке.

И ад живинар води бележник носива својих кокошака и бележи тачно № кокошке, од које је јаје снесено и датум, кад је снесено.

На тај се начин тачно зна, која кокошка колико носи, те се шкартирају рђаве носиље, задржавају само добре и њихова се јаја насађују.

Колико времена треба вршити ову контролу? Најтачније је вршити што дуже, преко целе године, али ако је то немогуће, ради уштеде времена, онда је треба вршити у месецима октобру, новембру, децембру и јануару, јер је утађено, да кокошке, које највише јаја носе у то доба, носеће и преко целе године.

Милутин Геџ.

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

ПЕНУШАВА ПИЋА

— Наставак —

Шампањизација. — Шампањизација се састоји из ових радња:

а) **Припрема вина.** Да би се задовољно укусу потрошача и имала увек иста каквоћа, мешају се нова вина са разних положаја, додајући уз то већто и старог вина. Мешавина има 11,5 до 12% алкохола и 5 гр. киселине на литар.

б) **Разливање у боце** овако припремљеног вина врши се од маја до августа, да се тако искористи време, кад гљивнице алкохолног врења почињу накнадно радити. Да би се рад тих гљивница помогао, управо да би се у вину произвео угљен-двооксид и помоћу њега вино учинило пенушавим, приликом разливања у боце додаје се ликер, који је у ствари раствор шећера у вину (500 гр. на литар). Да би се добила добра, постојана пена, сматра се, да вино треба да садржи 26 грама шећера на литар, па му се толико од ликера и додаје. Добро је, да се истовремено са овим ликером дода вину и квасац од одабраних гљивница. Разливање се врши помоћу нарочитих справа у боце, које могу одолети притиску од 6 килограма, затим се помоћу нарочите справе удари запушач и овај причврсти гвозденом копчом (в. сл. 23 и 24).

Сл. 23. Боца запушена латунском копчом преко запушача.

Сл. 24. Гвоздена копча за причвршћивање запушача.

Затим се боце ређају на гомиле, већто начињене помоћу летава и плутаних подметача (в. сл. 25 и 26).

Сл. 25. Ређање боца на гомиле у дубоким шампањским тунелима.

в) **Врење у боцама,** које тада настаје, траје два до три месеца и за то време 1 до 2% боца под притиском угљен-двооксида попрска или запушачи из њих излете. После тога гомиле боца се претресу, одстране се све попуцале и празне боце. Затим наступа бистрење и зрење вина у боцама и то траје доста дуго, и до две године, да би вино добило сталност. Зрење и бистрење могу бити потстакнути и вештачком хладноћом.

Довде посао око шампањизације није тежак. По овом начину многи виноградарци и код нас справљају пенушаво вино, али у том вину има талого, који се при точењу узмути, што вино не чини пријатним ни на језику, ни на око.

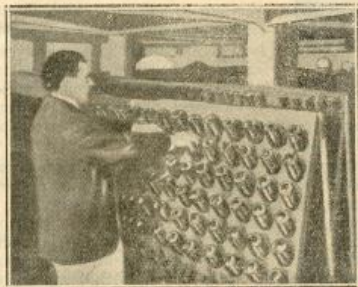

Сл. 26. Боце у храстовим наслоњима (лево) и у гомилани (десно) у дубоким подрумима (тагуна) у Шампањи.

г) **Одвајање талого.** — Овај посао изводи се на тај начин, што се сав талог постепено доведе у грлић боце, а одатле напоље. Зато се свака боца, кад се вино у њој избистрило и сазрело, добро узмути, да се талог одвоји од стакла, па се онда намештају у отворе избушене у наслоњима од храстових дасака (в. сл. 26 и 27). Обим ових отвора је такав да дозвољава да се боцама да мањи или већи нагиб.

После десетак дана почне окретање боца: један вешт радник пролази свако јутро поред наслона, хитро узима редом сваку боцу, и држећи је у руци под истим нагибом, под којим је била и у наслоњу,

вешто и брзо је окрене с лева на десно и с десна на лево (в. сл. 27), па је остави у наслон, али је мало помера са првобитног места и то чини при сваком окретању увек у истом правцу, тако да за време док траје ово окретање свака боца у свом отвору учини померање за читав круг. Поред овог окретања боце у руци и неприметног обртања у отвору наслона, повлача се и нагиб боца у отвору наслона, т. ј. приближава се усправном положају,

Сл. 27. Окретање боца.

нарочито пред крај ове радње, која траје свега један до два месеца. Цео овај посао има за циљ, да се талог скупи на запушачу, а да се не прилепи за стакло и, као што се види, захтева велику вештину радника.

Избацивање овог накупљеног талога из грлића боце врши се лакше него окретање боца, али

ипак и за то треба вешт радник. Овај се стави пред једно усправно намештено буренице, на чијем је боку онде, где треба да је отвор за враћ, направљени већи отвор, пред којим се отварају боце, те талог са нешто вина под притиском угљен-двооксида излети из боце у буренице. Рад почиње овако: радник узима боцу са наслона и држећи је у усправном положају са грлићем наниже, избрише је од прашине и прегледа пред једном лампом, да ли је вино бистро. Затим положи боцу полако на лакат леве руке тако да грлић буде мало нагнут на ниже ка отвору буреница, а дио боце ослободено му на трбух, држећи при том грлић боце између прстију и то палац озаго, а остале прсте оздо, од којих кажипрст на самом запушачу. Потом са једним шилом откачи гвоздену копчу са запушача, па затим са клештима почне полако извлачити запушач, држећи стално кажипрст на њему. Кад под кажипрстом радник осети, да ће запушач излетети, он уклони прст, оштро лупи клештима по запушачу, овај излети у буренице, а заједно са њим талог са нешто вина. Истовремено варочитим и брзим покретом радник уклања мало боцу од свог тела, подижући грлић у вис, али највише под углом од 30°, зато да ваздушни мехур из боце дође у грлић, али то, као што рекосмо, изводи тако, да запушач излети истовремено, кад и мехур дође у грлић. Само овако радећи, неће се талог издићи и вино замутићи. Чим излети запушач са талогом и пена почне куљати на грлић, радник завуче кажипрст у грлић, а палац ослони на сам венац грлића, па окрене боцу, чистећи на тај начин од талога и нечистоће грлић и споља и изнутра. Затим осмотривши опет боцу пред лампом, да ли је сав талог излетео и да ли је течност

ПОДЛИСТАК

КОЛИКО ПРАСАДИ ТРЕБА ОСТАВИТИ КРМАЧИ

M. Lapland et E. Degeois.

— Српски текст —

3. Да би дали још јаснију слику, упоредићемо поред крмаче „топаз“ и „агата“ расе средње великих јоркшираца.

„Топаз“ је имала 12 малих, али мало млека, те стога их није могла добро дојити. Она је за то била потпомогнута на овај начин.

Сваког дана је по шесторо прасади наизменично било издвојено и дојено на цуцу, а других шесторо остајали су код мајке и њихово је дојење појачавано са две цуце. Увече су прасад била сва остављена код мајке да проведу ноћ.

Развиће свих ових прасади било је слично и редовито, али се пород смањило за 4 њих у 25. дану услед непажње свињара, који им је дао густ сублијаш у доброј намери, али крајње непажљиво.

Очигледно је, да су се ова прасад редовно развила, стога што су правилно била храњена, с друге стране, несумњиво је да ће правилно веш-

тачко дојење дати увек много боље резултате но слабо и неправилно природно дојење.

Прасад ове крмаче тежила су у трећем месецу око 16.⁰⁰⁰ кгр., док су прасад „агата“ после 3½ месеца тежила око 15.⁰⁰⁰ кгр. средње тежине.

Резултати и једног и другог порода нису баш особити, али њихово поређење показује да се вештачким дојењем може постићи исто тако добар успех, као и са природним.

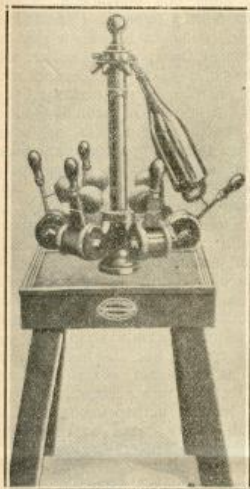
Вештачко дојење је мера нужде. Несумњиво је да ће се младунче најбоље подићи млеком своје мајке, али као што смо видели, често се догађа, да она то није у стању извести, те се неминовно мора прибећи цуци. Када се већ јави такав случај, онда без устезања треба употребити ову вештачку методу и бити чврсто уверен, да ће развиће прасади бити потпуно нормално, али под условом да се оно изводи потпуно правилно и са многом обазривости.

Преп. с франц.

Ing. agr. Рад. Јинић.

остала бистра, он примирише или куша саму пену, да види да ли случајно више нема какав рђав мирис. Да би се изгубио даљи губитак пене, боца се одмах привремено запуши или још боље намести на један турнике (в. сл. 28), са кога се после скида ради коначног запушивања.

д) *Додавање ликера.* — Укус овако спремног шампањца није најпријатнији, стога му се додаје нарочити ликер за поправку. Овај се ликер састоји из раствора шећера у добром вину (700 грама шећера на л. вина), коме се додаје старе комове ракије (2 до 6%), па се брижљиво процеди. Додавање овог ликера врши се било руком

Сл. 28. Справа за привремено запушивање боца са шампањом.

било варочитом справом (в. сл. 29). Количина ликера зависи од укуса потрош. ча. Обично има три врсте шампањца: са 1 до 2% шећера, то је *суви* (или

како Французи кажу „сек“); са 2 до 7% шећера то је *полу-суви* („деми-сек“) и са 12 до 20% шећера то је *слашки шампањца*.

Сл. 30. Шампањско запушивање боца.

ђ) *Запушивање.* — Коначно запушивање врши се са запушачима од плуте најбоље квалитете, умешаним прскањем хладном водом, затим замакањем у вино пред употребу. Запушивање се врши нарочитом справом, тако да запушач уђе око половине у грлић. Затим се запушач увече увијеном жицом (в. сл. 30), и боца добро промукна, да се ликер измеша са вином. Назад боца се пред експедицију спреми — обуче: прилепи се етикета,

запушач се обмота листићем ствањла или се превуче слојем воска.

Справљање пенушавих вина по шампањском начину. — У Француској, а и по свима осталим земљама, па и код нас, по истом начину као у Шампањи справљало се и справља се и данас пенушаво вино од вина боље или лошије квалитете. Пошто оваква вина немају онако велику цену као прави шампањца, то се при њиховом справљању гледа, да се умање трошкови, а то се постиже скраћивањем времена прераде. Тако се у новије време тежи, да се убрза врење у боцама повећавањем топлоте и да се произвођење пене, односно врење, врши у кацама уместо у боцама.

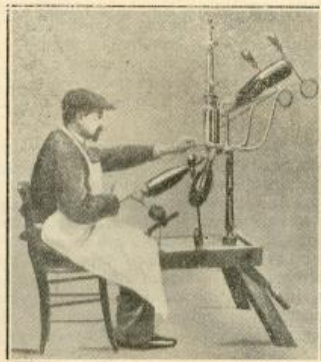
(Сарајево, 1926.)

БЕЛЕШКЕ

Похваљан пример. — Школски надзорник за срез тимочки г. Т. Комарчић претплатио је 19 основних школа у своме подручју на лист „Тежак“ за ову 1926. год. и тиме доказао и овом приликом, колико му на срцу лежи унапређење наше пољопривреде.

Овакав рад г. Комарчића је за похвалу, па би требало да се на њега угледају и остали надзорници основних школа.

Корисна предавања. — Ново-основана Пољопривредна Подружнина Жупанчевачка, да би својим члановима могла пружити корисне поуке и савете из појединих грана пољопривредних, позвала је држ. економом срез левачког, да у њиховом селу одржи таква предавања. Г. Велизар Варагић, средски економ радо се позиву одазвао и одржао је пред 35 подружњинских чланова и 25 гостију предавање о рационалној обради земље и правилном избору припадних грла стокe. Слушатоци су се по свршеном предавању развили потпуно задовољни, пошто су чули и добили врло корисне савете и поуке. Пошто су оваква поучна предавања и савети на лицу места врло корисна за народ, то би требало да раде у овом правцу и остале Пољопривредне Подружнине и средски економ. и.

Сл. 29. Додавање ликера пенушој справом.

Пољопривредна изложба у Прагу. — Циљ је ове изложбе да да једну верну слику садашње пољопривредне индустрије и производње у Чехословачкој Републици. Њен циљ је такође да убрза напредак у пољопривреди, да постави непосредне везе између произвођача и потрошача и да допринесе развоју и повећању пољопривредне производње и потрошње.

Изложба обухвата следеће одељке:

I. *Пољопривреда у опшће*: огледи, књижевност и штампа, радови на администрацији и побољшању тла, пољопривредна статистика.

II. *Биљна производња*: жита, кромир, репа, лан, дуван; виноградарство, воће и поврће, хмељ, лековито биље и биљне болести.

III. *Шумарска производња*.

IV. *Домаће животиње*: изложба домаћих животиња, живине, голубова, зечева; пчеларска изложба, ваљар за коње, за приплодна грча и грла за клање; ветеринарска медицина и заштита домаћих животиња.

V. *Пољопривредна индустрија*: шећеране; млинови; прерада млека; справљање алкохола; справљање скропца (штирка); сушнице; фабрикација уља; искоришћавање воћа и поврћа; производња хемијских ђубрива; индустрија сурогата кафе.

VI. *Пољопривредне машине*: мотори; ратарске справе и алати; машине и инструменти за искоришћавање земље и природних производа (примају се само машине са потребном заштитом, законом прописаном).

VII. *Ручна занатли и израде*.

VIII. *Задругарство*.

IX. *Пољопривр. грађевине*: планови, пројекти, модели, цртежи, материјал за грађевине; разни предмети за унутрашњу инсталацију пољопривр. зграда; цигларска и керамичка индустрија ита.

Специјалне изложбе: изложба лана и предивних биљака у опште, придодата изложби чехословачких брдских крајева; изложба индустрије шећера; изложба хигијене села и снабдевање истог водом; домаћинска изложба — хигијена сеоске жене; изложба инсеката и штеточина; шумарска изложба — значај шумарства у погледу економске организације и изложба коња.

Посетиоци са картом за сајам, која се може добити за К.С. 7.— имају 33% попушта на свима чехослов. железницама (изуев луксузних — експрес возова), ма у којој класи.

Отварање изложбе биће 12. маја пре подне, а затварање 17. маја у вече.

А. В. П.

Размножавање ружа. — У баштама вредних домаћина и домаћица, поред осталог лепог цвећа, нијају се и врло лепе разнобојне окамљене руже, штр је за похвалу. Неке домаћице немају кога да им руже окалеми, и ако су шилкове (дивље руже) пресадиле. Да би вредне домаћице, које уживају у лепим ружама, могле разне сорте размножавати

без *калемљена* прпорњем летораста, за себе и за продају, даје им се овај упут.

Време за размножавање ружа леторастима (прпорњем) јесте од половине маја, па до половине јула. За размножавање узимају се само сазрели, очврсли овогодишњи летораст. Изабрани летораст одсече се и скрати с горње стране на три пупољка (листа). Доњи лист одсече се са петељком (дришком) близу коре, а остала два оставити или их пресећи на половину. Триње, ако би га било, може се с доњег краја очистити, да не би сметало при сађењу — прпорњу. Тако припремљене резнице пободу се до петељке првог листа у саксију, до пода напуњене чистим ситним речним песком. У једну саксију може се посадити неколико резница удаљених једна од друге по 3—5 см.

Овако упрпорене резнице ваља довољно по лити и стаклом добро поклопити, како би се спречио приступ ваздуха. Ако се не прпори више од 1—2 резнице заједно, поклапање се може извршити и већом чашом или стакленим теглом. Саксије оставити на zgodно место у башти поред каквог дрвета или цвећа, како сунчани зраци не би падали непосредно на стакло, пошто би се у том случају резнице могле спарити — осушити. Заливању треба обратити нарочиту пажњу, да се врши на време и по потреби, — јер од тога зависи пријем резница.

Добро је сваку саксију држати у тањиру или каленици, па заливати одоздо, сипањем воде у тањир, а вода ће се постепено помоћу песка пењати на више. Често скидање стакла са саксије није за препоруку, пошто се толико често мења, што биљкама шкоди. Вода се не сме сувњене сипати, пошто би код биљке изазвала трулење. У том случају треба је из тањира одасути, пазићи да се стакло са саксије не обрзи.

За 3—4 недеље добро неговане резнице приме се и добро ужиле. Да ли су се пак резнице добро ужиле, види се по кретању лишћа на пупољцима, у ком случају могу се пресадити, али ради сваке сигурности са расађивањем не треба журити, све док се резнице добро не ужиле.

Пресађивање треба извршити у саксије или у башту, у за то спремљену ситну баштенску земљу, која треба да је промешана и са ситним речним песком. При пресађивању треба сваку резницу за себе посадити.

М. М. Ђ.

Сејте мухар! — Мухар је добра биљка за сточну храну, било у виду зелене шиће, било у виду сена. Најбољи је тзв мађарски мухар, са мрким влатом, који се гаји код нас у Војводини. Зрно мухара је врло добра храна за живину.

Мухар успева на свакој земљи, само кад у почетку има довољно влаге. Земља мора бити добро припремљена, ситна и очишћена од корова. Осетљив је на мразу, због тога се сеје тек од половине априла па све до јула месеца. Потребно је 25—30 кгг. семена по хектару за зелену шићу или

сено, а за производњу семена треба сејати ређе око 15—16 кгр. по хектару.

За косяду стиге после 60—70 дана. Нарочито је добра храна за радну — запрежну — стоку и за краве музаре.

Мухар, употребљен као зезена пића, може дати до 25 000 кгр. приноса по хектару, а кад се осуши — као сено, до 12 000 кгр. Принос у зрну је 700—800 кгр. по хектару*).

А. В. П.

Лек против голубачке мушице. — Пољопривредна станица у Пожаревцу у борби против голубачке мушице употребљава са успехом следеће: помеша се $\frac{3}{4}$ домаћег (ужичког) катрана, $\frac{1}{4}$ олаја (олај који се употребљава за мазиво машина) и $\frac{1}{2}$ свињске масти. Овом смешом намазати нежније делове и делове око њих; апсолутно није примећено приближавање мушица намазаним деловима. Штетан утицај смеше на даљу не постоји. Без изузетка могу се сва грла мазати, а поглавито она што иду на пашу. Лек је сигуран и веома прост, а уз то врло јефтин, те према томе могу га земљорадници употребљавати без великих тешкоћа са успехом.

Препоручује се и ово средство: Пола килограма вазелина, или препране свињске масти, растопи се у суду на ватри, па кад постане млака, дода се педесет грама нафталина, да се раствори у вазелину или препраној масти. Кад се нафталин раствори, сипа се ова смеша у какво лонче или теџу и одатле, кад отвордне, узима за употребу, на јак начин, што се захвати прстом из лончета и протрља међу длановима и длановима омажу сви меки делови, где напада мушица: уши, око очију, око губице, између ногу, виме итд.

КЊИЖЕВНОСТ

Голубачке мушице, практична поука о њиховој распрострањености, развићу, ројењу, нападану на стоку и људе, природи и дејству њиховог отрова, предохрани и начину сузбијања и уништавања. Са сликама. Написао *Dr Косић Кондић*, инспект. Министарства Пољопривреде и Вода. — Цена 8 дин.

Ова књижица, која има 38 страна, садржи најновија испитивања овог у нас по злу веома познатог инсекта, који се у ројевима појављује сваког пролећа. У времену, дакле, кад се сва природа поново буди и кад вредни пољопривредници напрегну све своје силе да савладају безброј пролетњих радова, овај штеточина јавља се као весник пролећа. И уместо радности, он изазива страх, изазива забринутост у одбрани противу њега, јер стока, нарочито радна, па и људи, радници, изложени су њиховом сивловитом нападу, тако, да су у стању увелико ометати радове на пољу. Тога ради и државна управа старала се, да колико је

могућно сузбија ово зло. А да се то постигне потребно је било, пронаћи *легло* тог инсекта, јер се увек мислило, да је оно у неким шупљинама код града Голупца (на капији Ђердапа). И све до најновијих испитивања тако се и веровало, те је по томе и сама мушица названа „Голубачка“, па под тим именом позната је, све докле ројеви мушица допиру.

Из ове књижице, чији смо наслов горе навели, сазнаје се, да су испитивања године 1924. и 1925. утврдила *више видова* голубачке мушице. Тако на стр. 9 стоји: „У ствари под именом голубачка мушица морамо разумети неколико различитих врста, малих попут комараца ситиушних мушица истог рода и фамилије, које се и у боји и у величини и другим карактеристичним ознакама разликују једна од друге, и од којих су једне отровне, а већи број неотровне... Досад их је у Голупцу и околини пронађено око 12 врста“... Даље, — да се легла ових мушица не налазе само око Голупца, него да су јаја, ларве и лутке налажене и у брзим, плитким и бистрим притоцима Дунава, Пека, Млаве, Мораве, Тимока, Нишаве, Береја, Тамиша, Караша и Нере; по томе, мушице се не легу само у пећинама, већ и у рекама и речицама, много даље од Голупца.

У књижици читалац се упознаје са целим развићем мушица, почевши од јаја па до савршеног инсекта. Све је то објашњено тачним сликама, па се у слици показује и изглед ларва у води, и лутка на трави у води. Даље се описује ројење инсекта, како и кад напада стоку и људе и како се они бране од тога, природа и дејство отрова, и онда се доста опширно наводе мере и шта треба радити за одбрану од инсекта, и изјад какве мере и начине треба предузимати за сузбијање легла ових штеточина, које спадају у надлежност државе.

Као што се види, појава ове књижице је савсим савремена. Она се својом садржином сама препоручује, и ми налазимо, да је у интересу напретка наше пољопривреде, а нарочито сточарства, да се што више рашири у народу. Но, право је, да се, на крају, за изложене резултате рада у овој књижици захвалимо поред писцу г. *Dr Кондићу*, и његовом вредном сараднику г. *Н. Баранову*, ентомологу Топчидерске Пољопривредне Огледне Станице.

— — Ђ.

Дадан-Блатова кошница и руковање њоме. — Од Божидара Ж. Мићића, пчелар из Годовика Издање Српског Пчеларског Друштва Београд. 1926. год.

Уз кратак *Увод*, г. Мићић је прешао на *опис кошнице Дадан-Блатове*, затим на *описи поглед на израду кошница*, потом је, у другом делу, описао *Руковање кошницом*.

Као практичан пчелар, који се годинама тим послом бави с изванредном коришћу, г. Мићић је савсим зналчки говорно о Дадан-Блатовој кош-

*) Семе ове корисне биљке може се добити код Српског Пољопривредног Друштва, по 4.— дин. килограм.

ници, која има сва одлична предности онамо, камо је паша добра.

На писану реч г. Миџићу се може сваки пчелар с поверењем ослонити, јер је он дугим искуством и с одличним теориским разумевањем стекао право једнога трезвенога пчелара и човека који тај посао обавља с максимумом користи. А у пчеларству и јесте главна ствар: да ли се оно обавља с коришћу и с коликом.

А. А.

Упутство за сузбијање виљине косице -- преденице. — Изашла је из штампе у издању Ратарског Одељења Министарства Пољопривреде и Вода ова књижица од Д-р Младена Јосифовића, доцента пољопривредног факултета. У књижици се лаким и лепим језиком износи развиће виљине косице, затим начини сузбијања и предохране. Штета коју ова готованка наноси нашим пољима засејаним луцерком, детелином и грахорином, огромна је, стога сваки земљорадник да би ту штету избегао треба да набави ово корисно упутство.

Књигу раздаје бесплатно Министарство Пољопривреде и Вода — Одељење за Ратарство.

Извештај о раду Државног Фитопатолошког Завода у Сарајеву за 1925. год., изашао је из штампе са 20 илустрација биљних болести. Извештај обухвата историјат Завода, организацију фитопатолошке службе, информативни рад, један рад од Д-р Б. Протића и регистар.

У информативном делу се износи кретање биљних болести и штеточина у крајевима Босне и Херцеговине, у колико су сарадници ове установе могли прикупити података, описујући поједине болести и штеточине и указујући овде онде и на пројекат штете. У истом је смислу и рад г. Протића.

Илустрације су врло лепе и поучне.

Извештај заслужује сваку пажњу и са научног и практичног гледишта.

ЗАПИСНИК

15. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 21. марта 1926. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, п.председник Др. Т. Митровић и чланове Управе: Б. Станисављевић, Б. Бошковић, Н. Петровић, Б. Ранковић, С. Ратковић, С. Партовић, В. Матић, Д. Спремић, А. Рашковић и М. Ђ. Николић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. В. М. Дамњановић.

I

206) г. Председник пре преласка на дневни ред конститује да је 52. Редовни Годишњи Збор текао примерним редом и да је потврдио и одобрио рад Управног Одбора, што је најбоље доказано избором истих чланова у Управу. Осврће се на примедбе, које су пале на Збору, и моли да се о њима води рачуна ради будућег рада.

Поздравља старе и нове чланове Управе и моли да се послови отпразњају на општу корист и одржи традиција да се ради пуном енергијом, сложено и истрајно. Нада се да ће се и ове године тако радити, те да резултат буде крунисан успехом на корист чланова и пољопривреде. У то име жели срећан рад. — *Одбор* саслушавши поздрав, одваја се са: Живео!

II

Прочитани су записници:

207) 14. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

208) 13. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

III

209) Приступљено је подели чланова Управе на уже Одборе, у смислу чл. 9. и 10. Пословника, па је *одлучено*: да уже Одборе образују:

а) *Финансијски* г. г.: С. Партовић, Б. Станисављевић и С. Ратковић, а референт да му буде благостај;

б) *Набављачки* г. г.: Б. Бошковић, Д. Спремић и А. Рашковић, а референт да му буде магационар;

в) *Књижевни* г. г.: П. Т. Тодоровић, Б. Ранковић и М. Ђ. Николић, а референт да му буде секретар, и

г) *За изјаву и извршење програма* г. г.: Др. Т. Митровић, Н. Петровић и В. Матић, а референт да му буде инспектор.

IV

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

210) По молбама Пољопривредних Подружина у Рајњу, Љешници (ср. звишци) и Србјугу, да се приме у састав, — *Усвојено* је мишљење да се приме, пошто су испуниле услове.

211) По молбама Подружине за кредит, — *Усвојено* је мишљење и одобрено: Подружину у Жупањевцу 13 000 дина, у Мрчаљевцима 6000 дина, у Краљево Селу 11 000 дина, са дугом, у Бегежу 800 дина, са дугом и у Куршумлији 7965 дина, са дугом.

212) По молби Подружине из Куманова, да јој се одобри продаја неупотребљивог алата и справа. — *Одбор одлучује*: да се продаја начелно одобрава. Коначно одобрење следоће, кад се пошаље комисијски списак.

V

213) По молби г. В. Т. Радовановића да му се одобри на кредит 300 кгр. суперфосфата. — *Одлучено*: да му се преда тражена количина по утврђеној продајној цени.

VI

214) По предлогу Привредне Банке из Скопља, да јој се даје роба у комисион. — *Одлучено*: да се предлог не може усвојити, пошто то не практикујемо, а имамо и Подружину у Скопљу.

VII

Саопштења и предлози:

215) Прочитано је писмо Подружине из Жупањевца, да је ср. економ г. В. Варагић одржао 6. ов м-ца предавање о циљу и задатку Подружине, рационалној пољопривреди и на сточарства. — *Одбор* прима знању.

216) Прочитано је писмо Подружине из Неготина Кр. о избору новог председника, пошто је ранији премештен. — *Одбор* прима знању.

217) Прочитан је предлог члана г. Б. Бошковића да се регулишу плате и сталност Друштвених чиновника и да се поопуне упражњена места. — *Одлучено*: да се упути финансијском Одбору на извештај за идућу седницу.

218) Председник предлаже да се свима редовним члановима у месту пошаљу изашли бројеви Тежака за о. г. са позиваницом на претплату. — *Одбор* усваја предлог.

219) Председник предлаже да се новим члановима Управе покљони по један укоричен примерак оногочиш-Друштвених издања и то: г. М. Ђ. Николићу „Ливадске траве“ и г. В. Матићу „Ливадске траве“ и „Поуке о љубрењу“. — *Одбор* усваја предлог.

Са овим је седница завршена

КОМАНДИГНО ДРУШТВО

А. ЂЕРАСИ И Ко. БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЊИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Друштва, Осиек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ:

„ЂЕРАСИ“
БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Канцеларије 872
Кубе 37-08

Поред вршањих гарнитуре на стоваришту има шведских Болиндерових мотора на нафту, као и осталих мотора, млинова свих врста.

Продаја „Case“ Трактора, Генерално заступништво РИГЕРОВИХ вљачара и ваљаница.

Продаја и на почек под врло повољним условима.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Плави камен 98/99	8-50
Рафија — првокласна	12-50
Сумпор у праху	5.—
Запращивачи — ручни	70.—
Дистол за лечење метиља 1 гр.	4.—

ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛНИЦЕ ЗА КУКУРУЗ

900.— ДИНАРА

Копачице Еберхардове „Кумулус“	680—
Сакове — теже	700—
Семе сточне репе	20 дин. кгр.
пролетње грахорице	4 „ „
гледичја за ограду	25 „ „
мухара	4 „ „
багрета	25 „ „
рајграса	20 „ „

Поруџбине грузовати и чинити благовремено, јер ће се пошљке вршити по реду пријаве.

Са поруџбином треба похитати.

СТЕЧАЈ ЗА ИНСПЕКТОРА ЗА ПОДРУЖИНЕ

Српском Пољопривредном Друштву потребан је Инспектор за Подружине.

За место Инспектора могу конкурисати школовани пољопривредници са праксом, познавањем пољопривредних прилика на селу, познавањем администрације и подобношћу за дужност народног пољопривредног учитеља.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Кандидати уз молбу треба да приложе препис потребних докумената и да опишу свој живот од школе до сада.

Молбе упућивати до 1. јуна о. г. Српском Пољопривред. Друштву, Београд, Немањина ул. бр. 11.

6-3

„КАШТЕЛ“ СИРИШТЕ

Има преимућство над осталим, што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“

Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д.
Карловац 10-9

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

СУЛФАРОЛ

јест у води топиви *сумпор*, те је најбоље средство за побијање *оидиума* на виновој лози, *алијесни* на ружмака, јабукама, краставцима итд. 1 кгр Сулфарола одговара 50 кгр. сумпора, цена 1 кгр. Сулфарола дин. 40.—

ПОРЗОЛ Р.

средство у прашку против трулежи на корену шећерне и сточне репе, цена 1 кгр. Порзола Р динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против снјети на пшеници, зоби итд., цена за 1 кгр. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, репне пиле и гусенице, цена за кгр. дин. 44.—

ДРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кгр. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.

Загреб, поштански претинац 104.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Листи и поштом долажу лист у пола цене

Преплате се одводе уједнакут за целу годину.

Прикази рукописа не шаљују се враћајући се.

Цена огласима по таксу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, В. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 20.

БЕОГРАД, 16. МАЈА 1926. ГОД.

Година LIII

Прскалице ВЕРМОРЕЛ

приспеле су. Цена је Дин. 500.— комад франко магацин С. П. Д., са експедицијом Дин. 510.— Код свих прскалица ручица за пумпање налази се на левој страни, а цев за прскање на десној. Имамо на продају и све резервне делове за прскалице.

6—3

КАЛЕМЉЕЊЕ ОЧЕЊЕМ

Од свих начина калемљења очеење заузима прво место. Лако се врши и пупољак још у првој години даје снажан ластар, који се тако лако и често не ломи, као што је то случај код калемљења под кору, на исечак, процен и др. За кајсије и брескве очеење је најподеснији начин калемљења, а са врло добрим успехом могу се калемити тако и све остале врсте воћака.

У које се доба врши очеење? Очеење се може вршити за све време, док је подлога довољно сочна и то месеца *априла, маја, јуна, јула, августа и септембра.*

За очеење, које се предузима месеца априла и маја, узимају се окца — пупољци са прошлогодишњих ластара. Ово пролећне очеење најподесније је за трешње, брескве, кајсије, бадем, јабуке и крушке. Калемгранчице треба одсећи јануара или фебруара месеца и пажљиво до употребе чувати.

Пролећне очеење на *буони пупољак* и летње и јесење очеење или очеење на *арипајни — саввајући пупољак* врше се подједнако, изузев што се код пролећнег очеења дивљи младари савијају и привезују за подлогу и тако оставе све догле, док питоми пупољак (калем) не потера. Кад он потера, онда се младари одреже и скрате. И без овога примили би се пупољци, али не би тако брзо потерали.

Од месеца јуна до јула предузима се летње очеење, за чију се примену узимају пупољци са

ластара, који су се у току тога лета развили. У то доба не треба вршити очеење на будни, већ на спавајући пупољак, јер у противном врло слаби и млади питоми ластораста могу врло лако страдати од мрза.

Право очеење на спавајући — притајни пупољак врши се од половине месеца јула па све до половине месеца септембра. При очеењу треба узети подлогу, кад код њих сокови почну да се умирују, а при том треба старије подлоге очити пре младих, а младице слабијег пораста пре младница снажнијег пораста. Сем тога, да се оче пре високе, па онда ниске воћке.

Ако се очеење врши у доба, кад су подлоге врло сочне, нарочито код шљива, дуња, бадема, данарика, магрива и др., у том случају примање и срашћивање пупољака потпомоћни се, а у исто време спречити да пупољци не потеряју, — ако се младари на подлози заломе. Ако су ластари на подлози већ одебљали, онда их треба скупити и заједно при врху везати.

Није довољно само одредити сочност подлоге за очеење, као и изабрати подесне калемгранчице, већ је потребна брзина, извезбаност калемара и поволно време. Брзо одвајање пупољака са оштрим ножем, затим брзо и чисто уметање пупољака у подлогу и брзо везивање од неоцењиве је вредности. Сем тога, сувиче суво и влажно време шкољиво је за очеење. Не треба очити, кад пада киша, нити рано ујутру за време јаке росе.

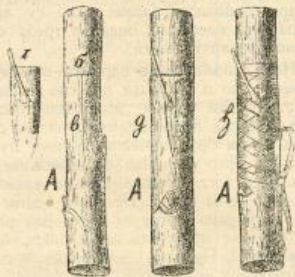
Одвајање пупољака са калемгранчице и с њим начин очеења. Пупољак-окце може се скинути са калемгранчице без *дрешта* или с *дрештом*. Први начин састоји се у томе, што се на калемгранчици на одстојању 10—15 м.м., изнад и испод одређеног пупољака за очеење, засече кора водоравно, па се затим с једне и с друге стране од пупољака за неколико милиметара засече кора уздужно тако, да се ти уздужни засеци испод њега састају. Тада се засечена кора заједно с пупољком скине, пазећи да се на унутрашњој страни налази клица. Ако би се при одвајању пупољака скинуо и извесан део дрвета, онда се дрво мора пажљиво помоћу ножа уклонити, а да се клица не повреди.

Да се одвоји пупољак са дрвештом треба у једну руку узети калемгранчицу, а у другу нож и према дебљини калемгранчице и подлоге 10—15 м.м. изнад пупољка и 10—15 м.м. испод пупољка засећи кору у виду троугла, а затим озго наниже у дужини обележеног места исећи пупољак, пазећи да на доњој страни пупољка остане тањи слој дрвета (сл. 31). Овај начин врши се врло брзо и срашћивање као и примање пупољка много је сигурније од првог начина.

Сл. 31. Скидање пупољка са калемгранчице: а) Како се скида пупољак и б) Одсечен пупољак са дрвештом.

Пошто је пупољак било на један или други начин одвојен са калемгранчице, изабере се на подлози А (сл. 32) место где је глатка кора, ова се засече у виду слова Т (на сл. 32. б и в), пазећи да се кора кроз прореже, а да се дрво дубоко не засеће. Код водоравног уреза (б) помоћу коштаног дела на ножи или његовим продужним врхом одвоји се кора с једне и друге стране у целој дужини уреза (в), а затим се одвојени пупољак (г) што брже умести у одлућени део подлоге (д). Потом се помоћу рафије, вуненог конца, лике од липе или др. добро увеже (ђ).

Сл. 32. Каземљење воњака очењем.

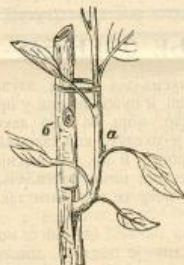
Код старијих и дебелих подлога, а нарочито код оних воњака, које се желе у круни очити, умећу се на једној грани 2 и више пупољка.

Нега калема после очења. Да се омогући повољно и брзо примање оченог пупољка, мора се строго пазити и на саму везу. У случају да је веза олабавила, треба калем јаче везати, а у случају ако се одршила и отпала, треба калем поново везати са старом или новом везом.

Пошто на подлози потерају леторасте, то ћемо неке сасвим уклонити, а оне више при врху заломити. Леторасте, који се јаве на подлози од површине земље до оченог места на навнше за 10-15 см., уклонимо. Неопходно је потребно, да се одмах после очења сва земља у близини подлоге опраши.

Младаре — леторасте, који се из калема (пупољка) развију, треба привезати за подлогу (патрљ) или уз штапове, како се не би поломили од ветра, птица и др. Тада треба на подлози све остале леторасте и гранчице уклонити и на тај начин омогућити пораст калема.

Код очења на притајни — спавајући пупољак треба подлогу, чим престане кретање сока, крајем октобра орезати на патрљ. Сем тога, подлога се може скратити и с пролећа и то најдале до половине месеца марта, кад сокови нису у кретању. До тога времена треба скинути везу са пупољка и подлоге. Дужина остављеног патрља, треба да је 10—20 см., а он служи за привезивање младара, који се из калема развија (сл. 33.). Младар се може привезати према својој дужини на 2—3 места, а патрљ се уклања, пошто је младар — калем довољно чврст и дрвенат.

Сл. 33. а) Младар — калем, привезан уз патрљ б) Калемљење очењем.

Сви побочни непотребни дивљи ластари и гранчице на патрљу уклањају се, и то од кореновог врата подлоге, на све до на врх патрља. Ово се понавља за све време избијања ластара. У противном ови дивљи ластари омели би примање калема, а многи пупољци услед тога не би могли потерати.

Да се остављени патрљ не осуши пре времена, као што је то случај код дуња, треба на његовом врху оставити 3—4 здрава листа. Летораст калема привезује се за патрљ у зеленом стану, чим достигне дужину од 10 см. и то први пут, при самом његовом доњем крају. Патрљ је довољан ослонац за воњке, чије врсте и сорте право терају, али за воњке старијег раста, за воњке чије се гране на ниже савијају или су крте и лако се очењују, као и за оне чија су стабла крива, потребно је заброти какву праву притку или тачку. Кад је младар — калем довољно чврст и дрвенат, па ако младар сам за себе стајати, да га ветар или олуја лако не очене, тада се патрљ одсече. Он се обично сече месеца августа и септембра, ако је очење вршено на будни пупољак. Сече се помоћу оштрог ножа глатко и косо при самом горњем крају окалењеног места.

Сем поменуте неге потребно је, да се што више утамањују и разне штеточине, које ометају калемове у њиховом примању и напредовању. Као најопасније штеточине јесу: гусенице, лисне ваши, крвава ваши, разни пужеви и сви остали, што штете калем и што на његов рачун живе.

Да се утамање гусенице, треба хватати и утамањивати њихове лептире, а такође треба скидати гусеничани гњезда и јаја и одмах спаљивати.

Лисне ваши најбрже се утамањују прскањем растворог дувана у води.

Крвава ваши утамањује се, ако се калем добро истрља са раствором соде помоћу какве четкице. Сем тога, ако се премажу све ране на калему са воћарским воском измешаним са прахом од дувана, то служи као врло добро средство за предохрану противу кржаве ваши.

Павле С. Петковић.

ИЗ ПОДРУМАРСТВА

ПЕНУШАВА ПИЋА

— Савиетак —

II. Справљање пенушавих вина додавањем угљен-двооксида.

Рад око справљања пенушавих вина шампањским начином дуг је, тежак и скуп. У новије време отпочело се справљати пенушава вина додавањем угљен-двооксида, прво у гасовитом стању, а у најновије доба у течном стању. Посао је брз и лак и не захтева неке нарочите вештине и пажње. Нарочито на шта треба пазити то је, да сви метални делови на справама, који долазе у додир са течностима, буду посребљени, да би се избегао укус на метал.

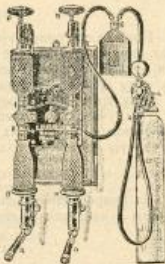
Обично се за ову сврху употребљава добро преврело вино, које се по потреби поправи, па му се затим додаје ликер, као и код шампањаца.

Угљен-двооксид може се додати вину у боцама или у јаким дрвеним бурадима.

Додавање угљен-двооксида у боце. — То је начин, који је данас највише у употреби. Додавање угљен-двооксида врши се помоћу апарата преврџача, којих има много врста. Непосредан додир течности и гаса врши се помоћу једне славине-растураче. Рад се убрзава употребом двоструког апарата.

Слика 34 показује један такав аутоматски апарат, система Quégu.

Слика 35 показује нам пак, како се рукује једним сличним апаратом истог система:

Сл. 34. Справа за додавање угљен-двооксида у боце.

1. Подесити *доделивач* притиска на потребан притисак, обично 3 до 5 кгр. за јабуковачу, 5 до 7 кгр. за вина. На сл. 35 тај је део за подешавање притиска обележен саречју *доделивач*.

2. Отворити славину на бомби са угљен-двооксидом. (На сл. 35 бомба је обележена са CO^2 *Шечан*, а славина на бомби са речју *славина*). Гас CO^2 пролази кроз једну кутију са алкохолом за испирање (*испирач*), затим иде у *засињивач* т. ј. одељење, где се у течности раствара угљен-двооксид, одакле излази ваздух кроз *славину-растурачу* која се остави отворена. То чишћење ваздуха врши се само једном у почетку рада.

3. Метнути на одређено место боцу са вином, које ћемо да учинимо пенушавим и оно се претходно расхлади. Отворити потпуно брану славине-растураче. Истерати ваздух из тринћа боце помоћу *славнице за чишћење*, која се мало отвори, па одмах затвори.

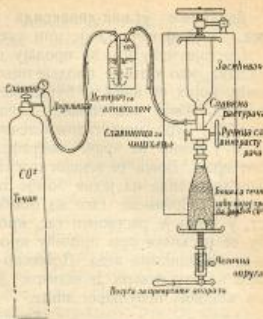
4. Преврнути апарат око његове осовине помоћу *полице за преврћање апарата*. Вино силази сад из боце у *засињивач* угљен-двооксидом и то у танким млазевима и ту се вино засити угљен-двооксидом.

5. Окренути апарат на његово првобитно место. Засињено вино угљен-двооксидом враћа се у боцу. Затворити славину-растурачу. Отворити мало славиницу за чишћење, да би се вишак угљен-двооксида ослободио.

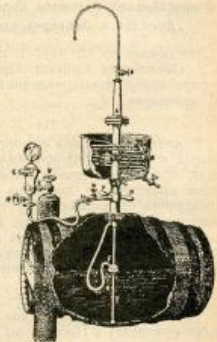
6. Дићи боцу, метнути је на турнике (в. сл. 28 у 19. броју „Тежак“), где је привремено запушена.

7. Завршити, као код шампањаца, коначним запушивањем и везивањем запушача увијеном жицом (в. сл. 30 у 19. броју „Тежак“).

8. Прилепити етикету око боце и омотати запушач стањолом.

Сл. 35. Делови једног апарата за додавање угљен-двооксида у вино.

Сл. 36. Апарат „Eclair“ за додавање угљен-двооксида вину у бурету.

Додавање угљен-двооксида вину у бурадима. — Овај начин није још усавршен.

Постоје међутим за продају пенушавих пића у чашама, као што се продаје пиво, више апарата, помоћу којих се пићу у бурадима додаје угљен-двооксид. Тако код справе „Eclair“ фирме Périp (в. сл. 36) буре, које садржи течност, има дебеле дуге и у отвор за врањ зашрафљен је један метални врањ. Врањ се замени апаратом за додавање угљен-двооксида из једне бомбе са раздљивачем притиска. Притисак гаса из бомбе истерује течност, у којој је растворен гас, кроз средншну цев и ту се расхлади при пролазу кроз један суд напуњен комадићима леда. Довољно је да се славина В при излазу отвара и затвара, да би се добила чаша хладног, пенушаваг пића.

Бож. Ђ. Ранковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Одговор на питање Стеве Чиче, из Рујишке (Босанска Крупа).

Из Вашег писма од 28. фебруара т. г. види се, да Вам кукуруз *аши* преко лећа од црвљања — *црвоточине*. Ваша примедба, да је у долини и поред река мање ове штетне појаве на кукурузу но на издигнутим местима сасвим је тачна и оправдана. Шеточина, који проузрокује црвоточину на кукурузу, лакше издржи зиму на сувљем месту него ли на влажном.

Да кукуруз сачува од црвоточине треба:

1) 28—30 грама бухача (прашак противу бува) растворити у 4,5 литра воде и овим раствором добро попрскати кукуруз, још док је млад, тако

ПОДЛИСТАК

П РА В И Л Н И К

О приређивању Изложба Српског Пољопривредног Друштва и Пољопривредних Подружнина.

На основу чл. 2. тач. 1. под а Правила и чл. 8. тач. 2. Подрушника Српског Пољопривредног Друштва за приређивање пољопривредних изложба прописује се овај правилник.

Чл. 1.

У циљу подстицања пољопривредника на рационални рад и обилнију производњу пољопривредних производа, проучавања пољопривредне производње у до тичним крајевима и довођења у везу произвођача са потрошачима пољопривредних производа, Српско Пољопривредно Друштво и његове Подружине приређивање пољопривредне изложбе, према својим буџетским средствима и помоћи, која се на овај циљ добије и награђивање све напредније и истакнуте пољопривреднике.

Чл. 2.

Изложбе се приређују као Опште (из свих грана пољске привреде) и Посебне (из појединих грана), а могу обухватити једну или више општина, срезова или области. Које ће се изложбе приредити, одлучује Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва.

да течност сиђе и међу још неразвијеном лишће т.ј. до усмина и рукаваца.

2) Исто се дејство може постићи и кад се по- прска непречшеницима петролеумом и то помешати: 100 литара воде са 1 литром таквог петролеума и добро измешати. Овим попрскати као и горе.

Поред ових средстава треба у њивама и околу њих уништавати сваки коров. Исто тако шашу са- сецати до земље. Земљу дубоко орати с јесени. Ако све ово не помогне или се прве две мере не могу применити због обимности површина, онда за коју годину сејати што друго.

М. Ђ. Ивокић.

БЕЛЕШКЕ

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С.

од 15 — 30. априла 1926. — *Опште стање* озимих и јарих усева у целој Краљевини је између доброг и врло доброг. Озими и пролећни усеви у појединим областима стајали су: *врло добро* (обл. срем- ска, шумадијска, моравска, нишка, врањска, скопска, ужичка и битољска), *Између добро и врло добро*: (обл. дубљанска, мариборска, осечка, бачка, београдска, подунавска, подринска, ваљевска, пожаревачка, косовска, дубровачка, тузленска, травничка, врбаска). *Добро*: (обл. приморско крајинска, загребачка, тимочка, брегалинска, битољска, рашка, крушевачка, зетска, сплитска, сарајевска, мостарска).

Ајмосферске промене. У другој половини априла, време је било посуда једнако — северније области Краљевине имале су поред лепих дана, доста кишних дана, те се тамо у овом полумесецу није осећао мањак влаге у земљи. У старим границама Краљевине Србије и Јужној Србији није

Чл. 3.

Српско Пољопривредно Друштво приређује своје изложбе у местима, где са сходног назива и даје помоћ Пољопривредним Подружнинама за њихове изложбе.

Ако у местима, где Друштво приређује изложбу, постоји Пољопривредна Подружнина, Друштво ову приређује уз сарадњу Подружнине.

Чл. 4.

Подружине приређују своје изложбе из својих средстава, помоћи округа, срезова, општина и других корпорација, као и помоћи Српског Пољопривредног Друштва, коју могу тражити тек тада, кад претходно осигурају бар једну тренину од предвидених трошкова за изложбу.

Подружине су дужне пријавити Друштву приређивање изложбе најмање на три месеца пре изложбе. Оне то утврђују на својим годишњим зборонима.

Чл. 5.

За приређивање изложба претходно се утврђује програм и осигуравају локали.

Чл. 6.

За сваку изложбу одређује се директор, по потреби и заменик директора и Изложбени Одбор, који се старају око објављивања изложбе, прикупљања предмета и уређења изложбе.

у овом полумесеју било кише и настала је суша, ради које се осећа јак застој у вегетацији озимих и пролетњих култура. Суша је нарочито јака у обл. подринској, шумадијској, рашкој и крушевачкој, где је местимично обустављена сетва јарих усева и кукуруза ради тога, што је земља неушана топлим ветровима којих је много било, те према томе је тврда и нема довољно влаге за клијање. Према примљеним извештајима почетком маја киша је почела падати и изгледа да ће се ово стање суше брзо поправити. У областима Босне и Херцеговине и Далмације било је доста кише и усеви се добро развијају. Од елементарних непогода било је местимичних поплава услед јаких киш и то у обл. прим. крајишкој, дубровачкој, врбаској и бихарској. Бујице од наглих киша нанеле су знатне штете засејаним усевима. Града је било у обл. сплитској (без штете) дубровачкој (са већом штетом), врбаској (са штетом, пошто је падао у време најјачег цветања воћа). Слане је било у ужичкој области (без штете). Снега је било у ужичкој и мостарској обл. (без штете).

Пољски радови. — Завршавање са сетвом јарина, сетва кукуруза, пресађивање дувана и баштенског биља.

Од штеточина појављују се у већој мери пољски мишеви у обл. љубљанској, мариборској, битолској и травничкој.

Стање стоке је повољно. У рашкој, крушевачкој и ужичкој области пишно биље слабије напредује услед суше.

Од заразних болести појављују се у мањој мери свињска куга (љубљанска, ваљевска, дубровачка, сплитска и битолска) и метиљ код оваца (нишка).

Чл. 7.

Да би изложбе, које приређује Друштво, биле уређене како треба, Друштво ће претходно упућивати своје изасланике у дотична места ради избора Изложбеног Одбора и израде изложбеног програма и осталих потреба.

Друштво може своје изасланике упућивати и ради припреме изложбе, коју приређују Подружине, јако да оне то захтевају или не.

Чл. 8.

Кад се утврди дан изложбе и програм, и ово одобре Српско Пољопривредно Друштво, директор и Изложбени Одбор објављују то у обиму изложбе, за коју се ова приређује и позивају пољопривреднике да у овој учествују.

Чл. 9.

Објављивање се врши путем плаката, преко месних листова, државних економских органа и осталих пријатеља пољске привреде и у колико је могуће и личним обилазком реона и дачањем упуштава за приређивање изложбе и прикупљање предмета за исту.

Чл. 10.

Програм се утврђује: у коме се року, месту и којој личности имају пријављивати и предавати изложбени предмети.

Из канцеларије Одељења за Ратарство, Министарства Пољопривреде и Вода КБр. 19630/III од 11. маја 1926.

Слободна трговина плавим каменом. — Плавни камен био је увршћен међу отрове, стога је његова продаја у новом Правилнику Министарства Народног Здравља била подвргнута контроли. Међутим је Господин Министар Народног Здравља решењем својим од 31. марта 1926. год. под Ап.Бр. 14680 изволе одобрити слободну продају плавог камена, а на посредовање Господина Министра Пољопривреде и Вода и Српског Пољопривредног Друштва. Распис је послат Службеним Новинама и почеће важити, кад се обнародује. Овим својим решењем Господин Министар Народног Здравља задужио је много све виноградаре, јер би свака сметња у продаји овог тако важног средства у борби против пламењаче била од огромне штете по одржавање и напредак виноградарства.

Пољопривредна криза у Немачкој. — „Немачка Пољопривредна Преса“, која важи као најбољи пољопривредни лист у Немачкој, у свом чланку „Привредни преглед“ (бр. 15 ов. г.), разматрајући индустријску кризу, извозну политику и недаће у пољопривреди, утврђује ово: „Највећи део немачке индустрије моћи ће само тада развити добар извоз, ако се ослања на јако унутрашње тржиште... Једна индустрија, која иза себе има слабо унутрашње тржиште, мора рачунати са високим трошковима произвођења за страном тржиште. Истина, да једна развијена пољопривреда не само да је основица унутрашњег тржишта, него да је и претпоставка за успешан извоз, изгледа да наши привредни политичари још нису

Чл. 11.

За посећивање изложба издавање се посетиоцима улазнице: за пољопривреднике зелене, а за остале посетиоце беле.

Посећивање изложба бесплатно је, а може се и наплатити по предлогу директора изложбе и одобрења Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва.

Чл. 12.

За излагање примаће се:

- 1) Од ратарских и градинарских усева најмање по 1 кграм.
- 2) Од трговинских биљака најмање по $\frac{1}{4}$ кгр.
- 3) Од сировог воћа и грожђа најмање по 2 кгр.
- 4) Од прерађеног воћа (конзерве) и сушеног воћа најмање по 1 кгр.
- 5) Од пића (од воћа и грожђа) и то: ракије, коњака и ликера, најмање по 1 боца од 700 грама, а остала пића (вина и безалкохолна пића) најмање по 2 боце по $\frac{1}{4}$ л.
- 6) Од прерађевина ратарских усева најмање по 1 кграм.
- 7) Од сточних производа најмање по 1 кгр.
- 8) Од стоке и живине појединачна грла или по 1 стабло (код живине 1 мужјак и 2 женке, а код стоке: дед, отац, мајка и син).

(Српскице се)

свесни тога. Пољопривреда се налази још увек ниско. Цена пшенице је недовољна; а цена ражи, мада се у потоне време мало приближила цени пшенице, опет је управо упропашћујућа. Цене кромпира воде правој катастрофи. Заводи за производњу семена жале се на оскудну продају и рђаво плаћање; шпиритусне залихе монополске управе јако се томилају, а и тржиште шећера не задовољава производаче. Домаће коњарство налази се у застоју, а млекарска производња је у јаким наплатку. Највеће опасности прете од рђавог тржишта ражи и кромпира... Док је пре рата пољопривреда уклањивала са 3% данас чист приход (добит) далеко заостаје иза тога, те је потребно радити на томе да се зајмови са високом каматом и краткорочни преобрате у зајмове са ниском каматом и дуторочне. Потребно је пољопривредницима на тај начин повећати обртну главницу (капитал), ради набавке на пр. семена усева и вештачких ђубрива... Али право оздрављење пољопривреде не лежи, разуме се, само у добро организованом кредиту. Зато је потребно довести у склад приходе са расходима..."

Пажња извозницима сувих шљива. — Министарство Извозних Дела доставило је Министарству Пољопривреде овај извештај: „Краљевско Посланство у Варшави извештава на основу добријих обавештења у тамошњем Министарству Трговине и Индустије, да увоз шљива у Пољску није контингентан на поједине државе посебно, већ да постоји један заједнички контингент за све државе-увознице. Увозни контингент за прва четири месеца ове године одређен је на 4500 тона и додељује се пољским трговцима-увозницима, без обзира на порекло артикла. Дозвола за увоз не даје се страним извозницима, већ пољским трговцима-увозницима, који се за то буду обратили молбом Централној Увозној Комисији. У случају пак, да се увозни контингент исцрпи пре рока, за који је одређен, Министарство Трговине не дозвољава никакве нове контингенте до истека четири месеца — време за које су увозни контингенти били унапред фиксирани.

Увозни контингенти шљива за периоду јануар—април ове године за сада још нису исцрпљени, те не постоје никакве препреке нашем увозу. Потребно је дакле, да наши извозници ступе у везу с пољским увозницима шљива, како би они, према постојећим пољским прописима, издјестовали дозволу за увоз. За евентуално посредништво у овом послу и сва потребна обавештења заинтересовани би се могли обратити на нашу тамошњу Повлашћену Трговинску Агенцију."

КЊИЖЕВНОСТ

Извештај за школску 1923/24. и 1924/25. годину Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву.
— Страна 59. 1926. год.

Поред два пољопривредна факултета, за више пољопривредно школовање, у Загребу и Београду, постоје у нашој држави и три средње пољопривредне школе за средњешколско образовање, у Марибору, Крижевцима и Ваљеву. Обе ове врсте пољопривредних школа намењене су у првом реду школовању пољопривредног подмлатка за службу особље, мање за самосталан рад, док су ниже пољопривредне школе за то да оспособљавају пољопривредни подмладак за праксу, за рад на сељачким добрима. Као што су у осталим напредним државама, у којима се признаје пресудна важност пољопривреде у привредном поретку, заступљена сва три вида ових пољопривредно-просветних зова у потребној размери, тако се и у нашој држави стало на исту основу и ради се, да се установи потребан број свих ових школа. У томе, разуме се, мора постојати поступност; јер да се установи што већи број нижих пољопривредних школа, потребно је за то имати на располагању стручно спремно особље, а то има да прибави пољопривредни факултети и средње пољопривредне школе.

Средња пољопривредна школа у Ваљеву постоји од 1. јануара 1923. године, а прва школска година почела је 1. октобра 1923. год. Основана је на добру окружење пољопривредне станице. Отворена је са лелом свечаношћу, и, као што се из горе наведеног извештаја школског види, прве школске године уписано је било у 1 разред 58 ученика, по претходно положеном пријамном испиту, од пријављених 89 кандидата. И да је школа располагала добро уређеним интернатом, свакојако би могла примити и већи број ученика, али она у томе још оскудева.

Уређење и рад у овој школи изложен је потанко у наведеном извештају. Он садржи податке: о постанку школе, особљу, ученицима, стипендијама, трајању школске године, боловању ученика. Даље садржи: преглед ученика, наставни план, распоред часова и екскурзије, ђачка удружења, књижнице и др. Други део описује: школско имање у свима његовим деловима, плодород, принос и сточарство. На крају налази се и летопис школски и услови пријема ученика у средњу пољопривредну школу.

Извештај је донео и „Поздравни Говор“ директора г. Александра Г. Јовановића, приликом свечаног отварања школе, и јавно предавање сулплента г. Ст. Николчића „о главним врстама земљишта и њиховом саставу у ваљевском пољопривредном реону“.

Извештај је овај учинио услугу школи, да се позна задатак, уређење и рад њен у току две минуле школске године, а и свима онима који се интересују за школовање у овој школи. И ми га препоручујемо пажњи свих оних, којима је потребно обавештења како о школи, тако и у опште о средњој пољопривредној настави.

„Почна Библиотека за Народ“. Ишла је из штампе четврта књига ове корисне библиотеке, са овом садржином: Мита Ђ. Николић, *Како да очувамо и повећамо плодност наших доља* — Др. Жиберт, *Сузбијање прострела код стоке*. — Марко Мојсиловић, *Закони који помажу нашу пољопривреду*. — Јован П. Јовановић, *Сликe из народног живота*. — Др. Ђ. М. Поповић, *О шtetном дејству алкохола у народу*. — Цена је овој књизи дин. 7.—. Годишња претплата за 6 књига стаје дин. 30.— Новац за претплату и књиге треба слати: Уреднику ове библиотеке г-ну Сави Николићу, инжењеру агрономије, Палата Извозне Банке, Београд.

НЕКРОЛОГ

† Милутин В. Митровић

На дан 6. марта ове године умро је, а 7. сахрањен у Љубињу, среза љубињског, шумадијске области Милутин В. Митровић, пољопривредник и редован члан Чачанске Пољопривредне Подружине.

Покојник Милутин је био примеран грађанин, отресит, вредан и разуман пољопривредник, а кад се још узме у обзир то, да је умро у 25 година свога живота, онда се може рећи, да га је немилосрдна смрт отргла онда, кад су његова породица, његов ојањени деда Вучић и остала родбина, његово велико и лепо уређено имање и читава околина од њега много очекивали, јер је он својим неуморним радом и својим понашањем у опште много и много обећавао.

Око, које је видео његов неуморни рад на имању и сточарству, како је много што-шта лепо урадио и уредио, како је увек био трезвен и озбиљан, приступачан и благородан, морало је сузу пустити, кад се је чуло, да је неумитна смрт угрabila овог сокола, овог корисног члана друштва. И Чачанска Пољопривредна Подружина са својим многобројним члановима оплакује и жали прерану смрт свога члана и великог сарадника, који је очигледним примерима у своју околину уносио оно што је боље, што је савременије и корисније. Нека би се Свевидиши Господ Бог смиловао, да му племенитој души грехе опрости и рајско му насеље подари, јер се је у кратком животу много друштва и човечанству одужио.

Покојник Милутин је са собом оставио многобројну ожалостљену родбину, међу којом највише и за навек ојањене жену и двоје деце, старог и намученог деду Вучића и родитеље.

Бор. Љ. Нешић.

Пољопривредници!
Ширите ваш лист „Тежак“

ЗАПИСНИК

16. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 8. априла 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Др Т. Митровић, чланови: Б. Станисављевић, Б. Бошковић, С. Партонић, Н. Петровић, Дим. Николић, С. Ратковић, А. Рашковић, Б. Ранковић, Д. Сремић и гост: М. Николић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

220) 15. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

221) 14. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник с тим да се бележне хонорару са 500 дин. а преводи са 400 дин. и да се хонорар уреднику Тежакa повиси на 1000 динара.

II

Мишљења финансијског Одбора:

222) Прочитан је извод стања кесе за месец март, које показује:

примање дин.	2.345.134.88
издавања	974.532.04
остатак	1.370.602.84
депонити	313.224.84
свега	1.683.827.08

Одбор прима прочитано стање с тим да се дужник Мустафа Салихбеговић тужи суду, пошто се предходно прибави мишљење од адвоката.

223) По предлогу члана г. Б. Бошковића, да регулисана плата и сталности чиновника, и попуњавања упражњених места, — *одлучено*: да се узвији оставна хонорар. књиговођи г. С. Партонићу од 1. маја о. г., а на његово место узме такође хонорарно лице за двојно књиговодство, равн чега да г. Председник оде у Народну Банку и замоли да Друштво препоручи једног од својих књиговођа за хонорарни рад по подне; да се расписне конкурс за инспектора за Подружине, да финансијски одбор учини предлог за регулисане плата особљу с обавром на буџет и да се са особљем закључи уговор о службовању на годвину дана.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

224) По реферату магационара да је приспело семе мухара и грахориче. — *Усвојено* је мишљење да му продајна цена буде 4 динара.

225) По реферату магационара да су потребни ручни заправљачи. — *Усвојено* је мишљење да се набави 200 ком. од М. Милошевића и Петровића.

226) По понуди Банат. Савеза Срп. Земљорад. Задруга за дрљаче. — *Усвојено* је мишљење да се не набављају.

227) По понудама за сиршиште, — *Усвојено* је мишљење да се набави тежио сиршиште од Каштела и то 100 флаша по 1 кг. и 200 флаша по 1/2 килограма.

228) По реферату магационара да је потребно набавити семе црвене детелине и луцерке. — *Усвојено* је мишљење да се набави од А. Ебеншпангера из Љубљане 2000 кг. луцерке и 600 кг. црвене детелине.

IV

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

229) По молби Подружине из Бихаја да се прими у састав с тим да члански улог повремено уплати. — *Одлучено*: да се прими у састав, а улог да пошље од једном кад га прикупи.

Са овим је седница закључена.

НОВЕ КЊИГЕ

НОВЕ КЊИГЕ

Ишла је из штампе књига

ВОЋКЕ И ВОЋЕ

Први део: произвођење воћана.

Књига износи 23 штампана табака а слог је објашнута са 298 слика. — Цена 60 динара.

Обратити се Српском Пољопривредном Друштву, Удружењу Економи или писцу **Благ. Д. Тодоровићу**, начелнику Министарства Пољопр. и Вода у пенз. — Краља Милутина бр. 20. — Београд.

4-2

КОМАНДИТНО ДРУШТВО

А. БЕРАСИ И Ко, БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЊИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Друштва, Оспјек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ:

„БЕРАСИ“
БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Каша-
априје 672
Куће 37-08

Поред вршањих гарнитура на стоваришту има шведских **Боллиндерових мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млинова** свих врста.

Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** вљачара и ваљаница.

Продаја и на почек под врло повољним условима.

6-2

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Плави камен 98,99%	8-50
Рафија — првокласна	12.50
Сумпор у праху	5.—
Запрашивачи — ручни	70.—
Дистол за лечење метиља 1 гр.	4.—

ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ

900.— ДИНАРА

Копачице Еберхардове „Кумулус“	680.—
Сакове — теже	700.—

Семе сточне репе „ 30 дин. кгр.

„ пролетње трагорице „ 4 „ „

„ гледичја за ограду „ 25 „ „

„ мухара „ 4 „ „

„ багрема „ 25 „ „

„ рајграса „ 20 „ „

Поруџине груписати и чинити благовремено, јер ће се поновиће носити по реду пријаве.

6-5

Са поруџином треба похитати.

СТЕЧАЈ ЗА ИНСПЕКТОРА ЗА ПОДРУЖИНЕ

Српском Пољопривредном Друштву потребан је Инспектор за Подружине.

За место Инспектора могу конкурисати школовани пољопривредници са праксом, позивањем пољопривредних прилика на селу, позивањем администрације и подобношћу за дужност народног пољопривредног учитеља.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Кандидати уз молбу треба да приложе препис потребних докумената и да опишу свој живот од школе до сада.

Молбе упућивати до 1. јуна о. г. Српском Пољопривред. Друштву, Београд, Немањина ул. Ср. 11.

6-4

„КАШТЕЛ“ СИРИШТЕ

Има премнућство над осталим, што је дуготрајније, чистије и јевтиније.

„КАШТЕЛ“
Фабрика ХЕМ — Фармац. Производа А. Д.
Карловац 10-10

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

СУЛФАРОЛ

јест у води топливи *сумпор*, те је најбоље средство за побијање *оидиума* на виновој лози, *илџесни* на ружма, јабукама, краставцима итд. 1 кгр. Сулфарола одговара 50 кгр. сумпора, цена 1 кгр. Сулфарола дин. 40.—

ПОРЗОЛ Р.

средство у прашку против трулежи на корену шећерне и сточне репе, цена 1 кгр. Порзола Р динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против снџети на пшеници зоби итд., цена за 1 кгр. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, репне пиле и гусенице, цена за кгр. дин. 44.—

ДРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кгр. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.

Загреб, поштански претинац 104.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ПРЕТЛАТА и РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

Ћ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Зачин и поштом одбојачу лист у поштом џебу

Претплата се може ујединити за целу
годину.

Све поштом, које Друштво шаље својим Пољопривредним и приватним члановима, и одређено, ослободено су давања поштомарског такса по одговору Министарства Поште и Телеграфа № 17308 од 17-III-1924. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Приватни доноси за штампу не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 21.

БЕОГРАД, 23. МАЈА 1926. ГОД.

Година LIII

Неколике напомене за унапређење наше пољопривреде

Из дана у дан све се више говори о напредној пољопривреди у нашој земљи. На све стране се препоручује употреба савремених справа за обраду земље, употреба вештачких ђубрива, употреба бољег семена и т. д. Чине се огромни напори за што боље усавршавање наше пољопривредне производње. При свем том наш пољопривредник добија најмањи просечни принос по хектару, па према томе и најнижу чисту добит, што значи, или су наша земљишта врло неплодна, док цео свет говори о *богачици наших земљишта*, или их наш пољопривредник из незнања слабо искоришћује.

Шта управо треба да зна наш пољопривредник?

Прво треба да зна добро обрађивати своју земљу, да сам одабира потребу му семена за сетву, затим да цени потребе неговања разних усева, да производи што веће количине стајског ђубрета одличног квалитета и да ово што паметније искористи. Увек треба да буде прожет идејом да произведе што више и што јевтиније, да са што мање труда постигне што веће резултате, те на тај начин оствари што већу добит и тиме своје благостање поправи.

Обрада земље је једна од основа за биљну производњу. Ваљано и на време обрађено, упола је принос готов. Наш пољопривредник ово као да потпуно занемарује или незна. Ово ме је баш и побудило, да напишем ово неколико редака. Не познавајући потребу појединих културних биљака, наш пољопривредник слабо води рачуна о томе, да за неке усеве треба извршити јесење или зимско дубоко орање, јер је то потребно, како због нагомилана водене резерве, тако исто да се добије што поволнији састав орањег слоја земљишта, где треба углавном да се усев развија. Не водити рачуна о томе, наш пољопривредник на пр. разарава старо кукурузиште тек априла месеца, пред саму сетву опет кукуруза, и то на дубину од 6—10 см. Свакако да сии наши пољопривред-

ници не раде овако, али ипак тако раде у тако великом броју, да то знатно утиче на целокупни принос кукуруза по хектару код нас. Исти је случај и са другим усевима. Малом приносу не може бити узрок само неплодност земљишта. Ваљана обрада и на време обављена оплођава земљиште! *Подзоли*, као *исцрпана земљишта*, сматрају се и као сиромашни у хранљивим састојцима, а поготово као слабо плодни. При свем том краљевачки *подзол* у огледима од 1924/25. год. дао је од 22 до 32 твара по ha кукуруза у зрну са контролних парцела, т. ј. парцела које нису добиле никакво ђубре најмање од пре 4 године, а са ђубрених парцела добивено је од 47 твара са хектара кукуруза у зрну. Просечан принос кукуруза у 1924. год. за целу нашу Краљевину био је нешто мањи од 12 твара по хектару. Кад ову цифру упоредимо са горњим, видимо велику разлику од најмање 10 твара, упоређење извршено са не-ђубреним *подзолом*. У нашој Краљевини има толико плодних земљишта, као што је Стиг, Поморавље, Повардарје и др., са којих наши пољопривредници треба да очекују приносе и преко 40 твара са 1 ha. Добивени принос од 22 твара са ha са краљевачког *подзола* без ђубрења показује очито, шта значи добра припрема земљишта и добра нега усева после нишања. Дакле, да би и сваки наш пољопривредник постигао што већи принос, за окопавање треба да оре још с јесени, или зими, кад време дозвољава и то што дубље. Уопште при обради земље треба да се држи начела, да никада не остави површински слој земљишта необрађен, јер обрађивањем ништи коров, помаже задржавање резервне влаге, потпомаже оплођавање земљишта и тако постиже свој крајњи циљ: повећавање приноса.

Каже се, *какво семе сејеши, такво ћеш и жетити*. Ово је врло добро познато сваком пољопривреднику, али врло често као да за многе од њих ово не важи! Колико пута сам имао прилике да видим, какво семе сеје наш пољопривредник, само зато што нема друго, а треба га набавити. Много њих купују и на пијаци врло рђавог семена, нарочито пшенице. У више махова сам виђао да се

продаје кроз главничаву пшеница за семе. Купац се на то и не обазире, а продавац на тоју приредбу каже: „Па то неће никнути“. Дакако неће никнути чиста пшеница, већ са много више главнице. Уопште треба одбацити сва семена, која на око показују присуство ма које болести, па и после тога сва семена, била ова на изглед здрава, или не, потребно је опрати 1% -ним раствором плавог камена. Ако се жали 10 дин. за 1 кг. плавог камена, или из буди каквих разлога ако се овај не може добити, онда извршити прање обичном водом. На овај начин опет ће се нешто добити, само треба избацили, као и са раствором плавог камена, све оно што плива по течности, а што не плива добро истрљати рукама. Пре ове радње потребно је увек семе намањено за сетву претријерисати, или још боље пустити кроз сортирач, те да се на тај начин добије још боље семе: чисто од ситних и коровљивих зрна.

Код нашег је пољопривредника уобичајено, да чим засеје стрнине, сматра да ту више нема посла до жетве. Међутим и стрнине захтевају извесну негу. Неопходно је потребно, да се сваки стрин усев рано с пролећа, чим се довољно просуши, поваља. На 10—15 дана по ваљању треба подрљати. Не треба се освртати за дрљачом, бојећи се да не почула сав усев, неће му бити баш ништа. Дрљачем стрнина постижемо то, што се разбија образована кора, те тиме донекле спречавамо велико испаравање влаге из земље, а у случају кише, земљиште, будући расцепкано, лакше упија воду и напослетку дрљачем се уништава коров и помаже се енергичније бокорење усева. Све ово је нарочито потребно, ако је усев рђаво презимио. Што се тиче неге осталих усева, наш пољоприв-

редник ту показује више разумевања и поклања им више своју пажњу, те о томе овде нећемо ни говорити.

Неопходно је потребно такође да пољопривредник паметно искористиштаје стајско хубре, као и све органске отпадне, које добија у своме газдинству. У опште није паметно оставити да пропадне оно, што се има, а набављати друго за скупе паре. Стајско хубре је било, јесте и још за дуго остаје као главни чинилац за одлобавање земље, а вештачко му је хубре врло корисна допуна, особито ако се у стајском хубрету оскудења. У осталом ево један пример ради објашњења вредности стајског гноја, као и вештачких:

1) Без икаквог хубрива, принос 2244 кг. кукуруза у зрну;

2) 15.000 кг. стајског хубрета, принос 4227-5 кг. кукуруза у зрну;

3) 250 кг. чилске шалитре + 400 кг. суперф. + 200 кг. калија, принос 4240 кг. кукуруза у зрну;

4) 15.000 кг. стај. хубрета + пола горње порције вештачких, принос 4731 кг. кукуруза у зрну.

Принос са 2 и 3 скоро је исти, али вредност употребљених хубрива је сасвим различита, тако излази да је стајско хубре, где га има довољно, рентабилније.

Овде се може приметити, како се вештачка хубрива исплаћују нарочито у земљама, где се ниста употребљавају у великим количинама. Али не треба заборавити да су то земље са индустријализованом пољопривредом и да се у тим земљама све производи новцем, што нашем пољопривреднику недостаје, нарочито при садањој рђавој пројни скоро свих пољопривредних производа.

Стога, не занемарујући употребу вештачких хубрива, стајско хубре треба да производимо у

ПОДЛИСТАК

П РА В И Л Н И К

О приређивању Изложба Српског Пољопривредног Друштва и Пољопривредних Подружња.

— Српштак —

Чл. 13.

Предмети, који не подлежу квару, предају се на пет дана пре отварања изложбе, а предмети изложени квару, на два дана.

Сви предмети примљени после одређеног рока, губе право излагања и награђивања, о чему одлучује директор и Изложбени Одбор.

Чл. 14.

Изагање предмета из места ван одређеног обима, може бити по одлуци директора и Изложбеног Одбора, али без права на награде.

Сви излагачи ван изложбене области, дужни су поднети све трошкове око локала, преноса предмета и уређења својих предмета.

Чл. 15.

Трошкови око преноса предмета осталих излагача изложбене области падају на терет изложбеног одбора, ако се буду предавали одређеном лицу. Непосредне пошиљке могу се вршити само по споразуму.

Трошкове око транспорта и исхране стоке регулираће Изложбени Одбор.

Чл. 16.

Сваки излагач дужан је дати уз изложене предмете ове податке:

- 1) Име и презиме;
- 2) Место производње — назив предмета;
- 3) Количину и број који излаже;
- 4) Количину и број који има за продају и по којој цени;
- 5) Порекло изложеног предмета (семе одакле је набављено; код воћа и грожда одакле су саднице; код стоке и живине отац и мајка и од које су пасмине);
- 6) Просечни принос по хектару, односно способности грла (како се гоји, колико крвава даје млека итд.).

Чл. 17.

Пријем предмета за изложбу у месту приређивања ове врши директор или његов заменик, са Изложбеним Одбором. Они се старају о уређењу ове, распореду послова, уређењу спискова за свако оделене за себе, које закључују по завршеном послу, потписују и предају секцијама оцењивачког суда.

Каталог изложбених предмета, по могућству штампаће се и продавати по одређеној цени.

Чл. 18.

Изложбени предмети сређују се по грамама и обележавају само редним бројевима спискова, у којима су

што већим количинама, а то се може постићи опет *стајским храњењем стоке* што дуже времена преко године. За ово пак је потребно да производимо што више сточне хране гајењем разних пилних биљака, нарочито из фамилије лептирица, а то омогућава обогаћење дотичних парцела у азоту. Дакле, гајењем лептирица на ораници постижемо двојак циља: обогаћујемо своје земљиште азотом, а производимо већих количина сточне хране, омогућавамо већу производњу стајског ђубрета.

Али циље довољно само произвести велике количине стајског ђубрета, већ га треба што боље однеговати. За то је потребно да сваки пољопривредник има добро ђубриште, где ће редовно износити из стаја ђубре и слагати га у слојеве, а не да га разбацује, како стигне, као што уобичајено бива. Гомила на ђубришту треба да има свој правилен облик, облик правоугаоника. Уз свако ђубриште потребно је, да буде и јама за осоку. Разблаженом осоком треба ђубре редовно заливати, било шпрком за осоку, било каквим судом, чиме се омогућава правилно сагоревање ђубрета. Још је боље употребити воду за поливање места осоке. Кад је ђубре унола зрело, онда се може износити на њиву и по могућству га што пре треба заорати, јер ђубре, које остаје дуже времена у гомилицама на њиви, брзо изгуби своју хранљиву вредност.

Свакако ово што је напред изложено, не садржи свеколику мудрост у пољопривредној производњи, али нема сумње, да када би сви пољопривредници поклањали довољну пажњу на напред поменуто чињење, очигледно да би тиме целокупна наша пољопривреда учинила један знатан напредак.

Коста Јанчић.

уписани. Белешке ове утичују се за суд, у коме су смештени производи. А на овим белешкама сем броја може бити назначена још и количина за продају и продајна цена.

Чл. 19.

Директор изложбе потписује налоге свих примања и издавања, прописује распоред послова и одговара за све до ликвидирања изложбе.

Ликвидирање изложбе и подношење завршног рачуна има се извршити најкале у року од месец дана, по затварању изложбе.

Чл. 20.

На месец дана пре отварања изложбе одређују се чланови секција оцењивачког суда за сваку грану посебно, и то по три члана. У недостатку овог броја чланови једне секције могу извршити оцену предмета више група.

Чл. 21.

Чланове секција оцењивачког суда одређује Српско Пољопривредно Друштво за своје изложбе. Ако се изложба приређује у месту, где постоји Подружнина, онда ће Подружнина одређивати трећег члана за сваку секцију.

За изложбе, које приређују Подружнине, оне саме одређују чланове секција оцењивачког суда.

На захтев ових Подружнина Друштво ће им одређивати и од своје стране чланове оцењивачког суда.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: У цењеном листу „Тежак“ у бр. 17. за 1926. г., под насловом „Пламењача на виновој лози“ и потписом г. Бож. Ђ. Ранковића, препоручује писац за 1 прскање лозе на 100 л. воде 3 кг. плавог камена. Ми сви чланови наше Подружнине не можемо то да верујемо, већ мислимо, да је то грешка, јер при првом прскању је лоза још врло нежна и може се сигурно спржити. Ја сам 30 година виноградар и увек сам читао и знао да се за прво прскање узима 1 кг. плавог камена на 100 л. воде, друго прскање 2 кг. итд.

Молим за објашњење, јер су се наши виноградарски узбунили тако, да у целој нашој Војводини нема ниједног виноградача, који би смео употребити 3 кг. плавог камена на 100 л. воде.

С поштовањем,

Васа Бунда,

благајник Подружнине у Ковину (Банат)

Одговор: Чланак „Пламењача на виновој лози“ у 17. броју „Тежак“ од ове године написан је према најновијим теоријским и практичним искуствима најприматијег живог виноградарског стручњака г. Раваза, професора виноградарства у чувеној виноградарској школи у Монпељеу у Француској, из које је школе после појаве филоксере поникло садање виноградарство. Тврђења у том чланку уз то да су проверена на пракси на виноградима Виноделске Вођарске Школе у Букову, код Неготина, где је потписати био професор виноградарства и управитељ школе више година и за све време примене овог новог начина сузбијања пламењаче није имао неуспеха, и ако је тако година веома повољних за развијање пламењаче, тако

Чл. 22.

Чланови оцењивачког суда могу бити само стручна лица, а у недостатку ових могу се узети угледнији пољопривредници.

Чл. 23.

Чланови свих секција оцењивачког суда састају се у месту приређивања изложбе уочи дана отварања изложбе и под председништвом директора изложбе држе седницу, на којој се сваком изложбеном оделу, према броју и важности изложбених предмета, додељује број награда.

Чл. 24.

Секције оцењивачког суда по пријему спискова од директора изложбе, а према броју награда, одређују за своја оделена висију награда, I, II, III, итд.

Оцењивање предмета приступа се одам првог дана и мора се завршити пре затварања изложбе. По свршеном послу записници се предају директору изложбе.

Оцењивање стоке вршиће се по нарочитом пропису. Награђени предмети обележиће се нарочитим видним знацима.

Чл. 25.

Српско Пољопривредно Друштво издаје све награде у справама, алату, материјалу, семену, књигама, похвалницама и медаљама. Сваки награђени излагач добија уверење о награди. Тако исто даваће и помоћ Пољоприв-

да је код оближњих винограда, који су употребљавали слабији раствор и плавни камен сумњивог порекла, берба била више него преполовљена. А права вредност неког средства у борби против неке болести, најбоље се цени, онда кад има највише услова за развијање те болести.

Према томе у поменутом чланку, с обзиром на најновију теорију и праксу, засада нема никакве грешке. Кажем засада, јер доцније може да се зна нађе неко новије и боље, сигурније средство у борби против пламењаче, као што је и досадањи начин, по коме се за прво прскање препоручивала мања количина плавог камена, замењен начином који се у поменутом чланку описује. Наше старе виноградаре ово може зачудити, као што је и мене зачудило, али се не може тврдити да је неки стари начин бољи, *док се нови начин не испишта, ако не у великом обиму, а оно у мањој мери.* Професор Раваз бави се виноградарством 40 година, он је дуго година учио своје ђаке, међу осталима и потписатор, да за прво прскање треба узети слабији раствор, па је и он испитивањима дошао до сасвим обратног закључка и променио своју првобитну науку.

Нашим старијим виноградарима познато је, да ми имамо с времена на време јаку навалу пламењаче, тако да и поред најбрижљивијег прскања по старом начину добар део бербе пропадне, што сведочи, да тај стари начин борбе против пламењаче, и ако је добар, није био у сваком случају потпуно сигуран.

У поменутом чланку дословце стоји: *„Да бордовска чорба буде добра, треба узети два, а за прво прскање чак и три килограма доброг пла-*

вог камена на сто литара воде и потребну количину креча“. Значи, да редовно треба узимати два килограма плавог камена, а ако има услова за развијање пламењаче, т.ј. топло, тихо време и учестале кише, онда за прво прскање употребити чак и три килограма плавог камена и потребну количину креча. А зашто се баш на прво прскање обраћа највећа пажња, такође је у чланку објашњено, те то не треба понављати. Чланак треба само пажљиво проучити.

Бојазан, да ће овако јака бордовска чорба млади лозу, да сирљи, потпуно је неоправдана, јер у чланку лепо стоји, да уз већу количину плавог камена иде и потребна већа количина креча, а креч има то дејство да киселину плавог камена засити. Може се употребити и више од 3 кг. плавог камена, па да лози не буде ништа, ако се само употреби довољна количина креча, и обратно може се употребити и мање од 1 кг. плавог камена, па ако му се не дода довољно доброг креча, тај ће незасићени вишак плавог камена, да с места опрљи лозу.

При првом прскању лоза је истина нежна, али на чокоту увек има нежне лозе при врховима, па се она не сирљи, кад је чорба при другом и трећем прскању јача, само кад је добро справљена. И ако се деси, да се вршина лоза сирљи, њу сирљи или рђав плави камен или рђаво справљена бордовска чорба или болест пламењача, *а никад што се употреби већа количина доброг плавог камена и потребна количина креча.*

Бож. Ђ. Ранковић.

Пољопривредници! Ширите ваш лист „Т Е Ж А К“

вредним Подружницама за њихове изложбе у напред поменутих предметима. И Подружнице издавање награде само у пољопривредном материјалу.

Похвалицама и медаљама награђивање се само она лица, која су у једном или више оделена одликована премјима или I наградама.

Чл. 26.

При оцени предмета награђивање се првенствено предметима који имају веће важности са привредно-трговинског гледишта. Једно лице, које добије за изложене предмете у једном или више оделена премије или I награде, примеће само једну по свом избору, а за остале премије и I награде, доделиће му се следеће мање награде, по одлуци оцењивачког суда.

Државне и самоуправне установе, награђују се само похвалицама.

Чл. 27.

Свечано отварање изложбе Друштва врши председник или п.председник, а у одсуству ових, одређено лице од стране Управног Одбора.

Изложбе Подружничке отвара одређено лице од стране Подружнице.

Чл. 28.

Изложена стока, живина и остали предмети веће вредности, као: свила, вуна, индустријски и ручни ра-

дови, враћају се излагачима по завршеној изложби, а остали предмети издавају се за научне збирке Друштва и Пољопривредног факултета у Београду и Пољопривредне Музеје или продају у корист изложбе.

Чл. 29.

По завршеном раду око приређивања изложбе, директор изложбе подноси Друштву опширан извештај о подели награда и др.

Исто тако и за Подружничке изложбе има се поднети Друштву извештај.

За справе и материјал које Подружнице не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

ЧИТАЈТЕ

„Поуке о ђубрењу стајским и вештачким ђубретом“.

БЕЛЕШКЕ

Похвалан пример. — Г. Павле Бркић, пољопривредник из Бањевца, среза посавског, ценићи рад Српског Пољопривредног Друштва на унапређењу целокупне пољске привреде, уписао се за члана утемељача Српског Пољопривредног Друштва са улогом од 200 динара, коју је суму одмах положио Друштвеној каси.

Овакв поступак Г. Бркића је за похвалу и за углед осталим имућнијим пољопривредницима из целе наше доловине, којима истински лежи на срцу унапређење пољске привреде. н.

Пољопривредна предавања у 1926. год. — Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва предвидео је и одобрио, да се у току ове године одрже разна пољопривредна предавања са демонстрацијама код ових пољопривредних Подружја: у Босанској Дубини, Бугојну, Власотицима, Гњану, Дебру, Житковцу, Жилчи код Тетова, Жабарима, Зворнику, Зеници, Нишу, Новом Пазару, Обреновцу, Пављу, Пећу, Прокупљу, Поштењу код Новог Пазара, Кладову, Кратову, Кичеву, Карбунци, Љешници код Кучева, Модричу, Предејанима, Руднику, Сврљигу, Сурдулици, Тополу, Салашу (Крај), Куманову, Приједору, Рањку, Гроцкој, Бихану, Приштини, Пироту и Бабушници.

Осим ових предавања Друштво ће приредити и практичне пољопривредне курсеве, где за то буде имало могућности. н.

Награде ученика средњих и нижих пољопривредних школа. — Српско Пољопривредно Друштво из својих буџетских средстава одредило је три награде у вредности по 500 динара, са којима има да се награде три најбоља ученика и то: један из средњег пољопривредне школе у Ваљеву, други у Марибору и трећи у Крижевцима.

Поред ових награда, Друштво је одредило и 20 награда у вредности по 200 динара, са којима има да се награде најбољи ученици, по један из ових нижих пољопривредних школа: Букова, Краљева, Шапца, Туприје, Битола, Алексинца, Врша, Аде, Лока, Бутмира, Бања-Луке, Главице-Книна, Слав. Пожеге, Крижевца, Св. Јураја, Новог Места, Грма, Госпића, Петриње, Новог Сада и Александровца-Жупског.

Одрешене награде, које ће бити у справама и књигама, Друштво ће издати по препоруци и мишљењу Школске Управе најбољим ученицима, који ове године завршавају школовање, без обзира на награде, које ће и Министарство Пољопривреде и Вода делити најбољим ученицима. н.

Сапуњавица — помије — од прањог веша као ђубре. — Многе домаћине, приликом прања веша, сматрају да ону воду „полужину“ од прањог веша ваља расипати на склоњено место, где се не пролази, не мислећи да се и са том водом може вршити ђубрење.

Препоручује се домаћницама да сву сапуњавицу приликом прања веша, узмивања ит.д., сипају под воћке и у багину — разуме се само хладну.

И. М. Ђ.

Јачина овогодишњих пиротских вина са разних положаја. — 1.) *Бело вино од арокуица и аловдине* (по пола) са места „Куси Део“, земља црвена, шљунковита иловача са осредњом влагом, подлога дн Лот: 10.2 Малигана (8%) алкохола (по тежини); *црно вино* са истог места *исте јачине*.

2.) *Бело вино од арокуица* са места „Жуково“, земља црвена иловача са осредњом влагом, подлога дн Лот: 11.2 Малигана (9.03%) алкох.а по тежини).

3.) *Црно вино од арокуица* са места као и оно под 2.), за чије је справљање одвајано само зрелије грожђе и од којег је шепурина одвајана: 15.0 Малигана (12.1%) алкохола (по тежини).

4.) *Бело вино од ¼ арокуица и ¼ аловдине* са „Провалије“, земља црница, влажњина, али на великом висоравну, подлога Порталис: 11.0 Малигана (8.87%) алкохола (по теж.).

5.) *Црно вино од разних винских и асталских домаћих и страних сораша грожђа* са „Прчева“, земља пескуша јако оцедна, подлога дн Лот: 12.5 Малигана (10.1%) алкохола (по теж.).

6.) *Бело вино од беле Шампанске* са „Мунтине Падине“, земља црвекаста иловача, умерено влажна, подлога дн Лот: 13.8 Малигана (11.3%) алкохола (по теж.).

7.) *Црно вино од мускателера*, са истог места као под 6.), подлога Порталис, показало је 14.6 Малигана (11.7%) алкохола (по теж.).

8.) *Бело вино од Шрамцица* са истог места као под 6.), подлога шаста берландијери № 41 В, показало је 13.5 Малигана (10.9%) алкохола (по теж.).

Желети је, да се види анализа вина и из других винородних крајева да би се оценило, шта који крај производи, и ако % алкохола није једини критеријум, по коме се квалитет вина цени.

И. М. Ђ.

Кречне ноге у кокоши. — Све чешће се виђају кокоши — нарочито старија грма — са оболелим кречним ногама, што им, разуме се, шкоди. Кречне ноге лече се овако: Спремити две кришке, једну шољницу петролеума (гаса) и другу шољницу глицерина. Прво вече лечења узети једну кришку, натопити је „гасом“ и са истом кречаве ноге у кокоши добро намазати, а одмах за овим, узети другу кришку натопити је у глицерин, па и са њом ноге намазати. Тако радити три вечери. Друго и треће вече моћиће се скидати с оболелих ногу по мало креча и четвртог дана оболеле ноге биће потпуно чисте.

И. М. Ђ.

Креча даје воћкама. — Многе воћке оскудне су у кречаку — кречу — и за то им га треба додати. Одраслијем дрвећу треба додати по 250—500 гр. на сваки квадратни метар.

И. М. Ђ.

ЗАПИСНИК

17. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 14. априла 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: Д. Николић, А. Рашковић, Д. Спрежић, Б. Станисаљевић, Б. Божиновић, Б. Ранковић, С. Партонић, Н. Петровић и С. Рањковић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

230) 16 седнице Управног Одбора. — *Одбор* прими прочитани записник.

231) 15 седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

II

Мишљ. ње Одбора за нареду и извршење програма:
232) По прочитању предлога за програм рада у 1926. г. — *Одбор* усваја програм, који гласи:

Програм рада Српског Пољопривред. Друштва у 1926. г.

Ради што успешнијег рада и испуњења својих циљева, Друштво ће се придржавати овог програма:

I

У васиштно-пропагандистичком правцу

1. Као што већ дуги низ година чини, Друштво ће давати свима пољопривредницима обавештења и узуте, које затраже писмено и усмено, и то преко својих чланова, листа и остале поуне литературе.

2. Друштво ће ове године приредити једну анкету за проучавање пољопривредне кризе и предузимање мера за њено отклањање. У ту сврху, Друштво ће предходно прикупити потребан материјал помоћу својих Подружина, својих чланова у народу и других лица, или институција, који ће бити у стању дати потребне податке.

3. Друштво ће наставити започети посао око оснивања Пољопривредне Коморе, израдиће уз сарадњу стручних радника и пошараће се, на надлежном месту, да се она оснује.

4. Друштво ће узети иницијативу за отварање Привредног Савета.

5. Приређивањем скупова и конгреса Друштво ће настојати, да распродљављем важних пољопривредних питања увесе у шире народне масе што више корисног знања и практичних метода рада.

6. Приређивањем изложба и утакмица, расписивањем разних стежаја Друштво ће се старати, да, користећи се при том предавањима из разних грана пољопривреде, увесе у народ савремене машине, справе и алате, одговарајућу расу стоке, семена и другог пољопривредног материјала.

7. Друштво ће на изложбама прикупљати податке о свима изложеним производима, који ће се састојати у ближем опису, фотографским снимцима и одређену рентабилности производње појединих производа. Тај материјал послужити ће за проучавање наше пољопривреде и стварање подлоге за њено системско унапређење.

8. Друштво ће расписивати и додељивати разне награде за напредније начине рада и на тај начин давати поткрепа појединцима и интензивирати најрентабилнију производњу.

9. Друштво ће из својих сопствених средстава, а и из помоћи коју добије од Министарства Пољопривреде и Вода и других установа, којима се за помоћ обрати, приредити више сточарских, живинарских, ратарских, воћарско-виноградарских и општих изложба, у равним покрајинама наше земље.

10. Друштво ће у границама могућности помагати Подружине у приређивању изложба.

11. Друштво ће израдити нарочита правила и програм за приређивање изложба.

12. Друштво ће преко државних економи, народних учитеља и свештеника, радити на оснивању нових Пољопривредних Подружина, и за то ће се обратити г. Министру Пољопривреде и Вода, Просвете и Вера, и умољавати га, да са своје стране препоручи државним економима оснивање Подружина, напомињући им, да ће и рад на овом пољу ући у оцену њиховог општег рада у народу. Друштво ће радити и на оснивању Савеза Подружина.

13. У интересу што чвршће везе између Друштва и Подружина Друштво ће их чешће контролирати преко својих изасланика, који ће том приликом држати по једно корисно предавање.

14. Друштво ће или својом иницијативом или на захтев појединих чланова и Подружина приредити низ популарних јавних предавања и практичних курсева.

15. Друштво ће настојати да се у овој години оснивају Омладинске Пољопривредне Дружине; помаћавати их; продижећи штампање месечних извештаја за њих и за исту сврху тражиће материјалне помоћи од Министарства Пољопривреде и Вода.

16. Друштво ће се старати, да преко својих чланова и Пољопривредних Подружина приређује практичне курсеве на својим приватним, државним и самоуправним пољопривредним установама.

17. Друштво ће приредити изложбе проваода Омладинских Пољопривредних Дружина.

18. Сем Тежакa и Пољопривредног Календара Друштво ће издавати и повремене часописе „Гласник Српског Пољопривредног Друштва“.

Друштво ће у своје домо одржавати пољопривредну читаоницу и трудити се да своју библиотеку попуни домаћим и страним стручним књигама, училима и др. за демонстративна предавања.

Друштво ће настојати да и Подружине оснивају постепено своје читаонице и да своје књижице попуне популарним књигама из области пољопривреде.

19. За штампање пољопривредних књига Друштво продужује рок до 1. априла 1927. год., ако се нико не буде јавио за већ расписан стежај до 1. маја ове године и то:

а) За књиге које би се штампале као библиотека Српског Пољопривредног Друштва: Гајење биљака за исхрану стоке; Грдинарство; Живинарство и Гајење свиња.

б) За књиге које би се штампале као Тежакова библиотека: Гајење луцерке и дрвене дегелите; Гајење лана и конопље за домаћу прераду; О плодореди; Прерада шљива; Пољопривредно књиговодство на добру намеру земљорадника; Основи сточног лектарства; Храњење домаће стоке; Одагавање стоке; Кољарство; Говедарство; Овчарство; Рибарство; Штеточине културних биљака и мере за борбу против њих; Хигијена домаћих животиња.

20. Друштво ће настати да сваки његов редован, почасан и члан добротвор уредио прима Тежак и остале Друштвене публикације.

21. Друштво ће се старати да се сви чланови ушину у поједине Секције и учине што треба, да оне израде програме рада за дужи низ година, којим би се ишло поступном унапређењу целокупне домаће пољопривреде. Ради самог извођења тих планова радиће сагласно са Министарством Пољопривреде.

Поједине Секције израдиће и програм за расписивање стежаја.

22. Друштво ће наставити рад на штампању Пољопривредног Речника. Одбор ће израдити програм рада и поднети га Управном Одбору.

II

Пословно-испеднички правцу.

23. Друштво ће посредовати у набавци стоке у земљама и на страни, пољопривредних машина, справа,

алата, семена и остали материјала за рачун својих чланова, својих Подружја и Омладинских Пољопривредних Дружина.

24. Друштво ће се постарати, да неке новије справе и алате, које поједини чланови препоруче, набави и испита њихов рад и практичност.

25. Друштво ће се старати да се све набавке изврше на време и да од набављеног материјала одлази народу само оно, што се по испитивању покаже најбоље.

26. Да би располагало што већим капиталом, Друштво ће се постарати да искористи своју ратну штету за равне набавке.

27. Друштво ће водити рачуна преко одговарајућих лица, да поједине организације Друштва сав материјал, добијен од њега искористи у најбољем смислу и вршиће строгу контролу над целокупним радом тих организација.

28. Друштво ће од својих Подружја тражити податке о новим саравама и материјалу, који би им био потребан, а Друштво га до сада није набављало.

29. Друштво ће од својих чланова и Подружја захтевати да шаљу извештаје о несправности послатог им материјала, пакованя итд.

30. Друштво ће радити на томе, да се сав материјал, набављен у иностранству ради унапређења пољопривреде, ослободи царине или царини по најнижем ставу и да се транспортом целокупног материјала, који врши Друштво железницом и бродовима, обавља у пола смањеној тарифи и на време.

31. Друштво ће радити, да се произвођачи разних семена врши-у-нашој земљи и данашње произвођачима подрста:

а) Награђивањем најбољих производа, и

б) Откупом вишка произведеног семена, ако буде одговарало условима за откуп.

III

Остали радови Друштва.

32. Друштво ће одржавати везу са досадашњим пољопривредним организацијама у земљи и на страни и ступаће у везу са новим организацијама пољопривредног карактера.

33. О својој Слави Друштво ће по могућству придати какву изложбу или једно популарно предавање.

34. Друштво ће предузети све мере, да дође до уобичајнега зграда и целог простора, на коме се до сада налазило.

У границама овлашћена 52. редовног годишњег Збора, Друштво ће ступати са Државом у преговоре односно свога непокретног добра.

35. Ако се случајно у току године преговори по питању Друштвеног непокретног добра поново реше, Друштво ће постепено приступити подизању свога дома и потребних магацина у Београду.

36. Друштво ће се постарати да у овој години умножи повеће и разди их свима својим члановима.

37. Друштво ће у овој години припремити све што је потребно за израду својих одлијча (сребрне и златне медаље) за ревносан рад у пољопривреди и за заслуге стечене у пољопривреди.

38. Друштво ће се постарати да у току године организује и изведе једну стручну екскурзију, у којој ће учествовати по могућству већи број чланова Друштва и чланова Управног Одбора. Екскурзија да се изврши у Барањи, а по могућству и у Срему.

39. Друштво ће настати да у Јужној Србији, Босни и Херцеговини помогне што више приватних пољопривредника, те да се на њиховим имањима створе угледна газдинства, која ће околина служити за углед и пример. У том циљу Друштво ће помагати приватна лица у разним местима поглавито давањем помоћи у натури (справама, алату, семену итд.).

233) По прочитању редигованог Правилника за изложбе. — *Одбор* га усваја и одлучује: да се штампа у Тежаку гармовом, па да се слаг сачува ради прештампавања у засебну књижицу у 1000 примерака.

III

Мишљење финансијског Одбора:

234) По предлогу о повишицама припадљивости Друштвеним службеницима. — *Одбор* усваја прочитани предлог с тим да се повишице имају рачунати од 1. маја о. г.

IV

Мишљење Набављачког Одбора:

235) По питању набавке плавог камена. — *Одлучено* је: да се делешом пита „Монтекатини“ да ли може да испоручи 30000 кгр. одмах или најкаље за 20 дана. Ако може, овлашћује се Председништво да куповину закључи.

236) По понудама Друштва „Исток“ за моторе и Друштва за продају сепаратора „Балтик“. — *Одлучено*: да се одбју.

237) По понуди А. Пенћића за Алфа сепараторе. — *Одлучено*: да се траже цене за комисион, како за понуђене справе тако и за остале млекарске алате и потребе.

238) По молби „Ферума“ да смести у Друштвено дворниште извештај број вршашких гарнитура. — *Одлучено*: да се смештај одобрава под условом: а) да на име кирине плаћа по 100 дн. месечно од сваке гарнитуре, с тим да ову кирилу плаћа тромесечно унапред; б) да на име лежарине плати $1\frac{1}{2}\%$ од вредности сваке гарнитуре; в) да на име провизије плати још $1\frac{1}{2}\%$ ако Друштво нађе купца; г) да се ни једна гарнитура не може изнети док се Друштво не плати одговарајући проценат; д) да се о одржању гарнитура у исправном стању стара сам „Ферум“ и е) да ови услови важе за шест месеца.

V

Мишљење Заст. Инспектора за Подружјине:

239) По молби Подружјине из Гроцке да се прими у састав. — *Усвојено* је мишљење да се прими, пошто је испунила услове.

240) По молбама Подружја за кредит. — *Одлучено* је: да се одобри: Подружјини у Вл. Долу 15000 днл. Подружјини у Тополи Краг. 12000 днл. Подружјини у Чифлуку кредит се не одобрава, пошто много дугује, а примити јој три плаћа натраг о њеном трошку.

241) По молби школског надзорника ср Тимочког, да се иље основним школама у његовом срезу Тежака, а он ће послати претплату, док је прикупи. — *Одлучено*: да се Тежака шаље и он изнесе за пример преко Тежака.

242) По молби Подружјине из Лескова да јој се одобри продаја справа примљених на поклон од равних жњача. — *Одлучено*: да се тражи одобрење од Министарства Пољопривреде и Вода, пошто је оно делило те справе.

VI

243) По молби г. Б. Д. Тодоровића, начел. Мин. Пољопривреде и Вода у пензији, да му се откупе клише-а од приг дела његове књиге „Воћке и Воће“ у вредности 15180 днл. — *Одлучено*: да се не могу откупити, пошто нема буџетске могућности.

VII

244) Председник саопштана да је ишао у Народну Банку и молио да Друштво препоручи једног од својих књиговођа, за хонорарног књиговођу. Тамо му је речено да Друштво упути акт, па ће Банка препоручити лице. Акт је упућен Банци. — *Одбор* прима предње знању.

Са овим је сед-ица закључена.

НОВЕ КЊИГЕ

НОВЕ КЊИГЕ

Ишла је из штампе књига

ВОЌКЕ И ВОЋЕ

Први део : произвођење воћана.

Књига износи 23 штампана табака а слог је објашњен са 298 слика. — Цена 60 динара.

Обратити се Српском Пољопривредном Друштву, Удружењу Економа или писцу **Благ. Д. Тодоровићу**, начелнику Министарства Пољопр. и Вода у пенз. — Краља Милутина бр. 20. — Београд.

КОМАНДИНО ДРУШТВО

А. БЕРАСИ И Ко. БЕОГРАД

Краљ. Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЊИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Друштва, Осиек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ:

„БЕРАСИ“
БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Канцеларије 672
Куће 37-08Поред вршањих гарнитура на стоваришту има шведских **Болндерових мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млинова** свих врста.Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** вљачара и ваљаница.

Продаја и на почет под врло повољним условима.

ПАЖЊА!

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Плани камен 98/99%	8-50
Рафија — првокласна	12.50
Сумпор у праху	5.—
Запращивачи — ручни	70.—
Дестил за лечење метиља 1 гр.	4.—

ДВОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ

900.— ДИНАРА

Копачице Еберхардове „Кумулус“	680.—
Сакове — теже	700.—
Семе сточне репе	20 дин. кг.
пролетње гракориче	4 „ „
гледичја за ограду	25 „ „
мухара	4 „ „
багрема	25 „ „
рајграса	20 „ „

Поруџице груписате и чинити благовремено, јер ће се пошљике носити по реду похитате.

Са поруџицом треба похитати.

Тежаци и Пољопривредници!

Ако хоћете да весело косите своје ливаде, наручујте само гласовите и опробане коване косе Варцарске од најбољег енглеског челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад потпуна гаранција. Цена по комаду Дин. 100; мање од 2 комада не шаљемо. Јављамо свима муштеријама и пријатељима да смо цену снижили 25 дин по комаду према дањској цени (молимо тачну адресу наручитеља).

ПАВЛЕ КОСИЋ ГРГИЋ,

радионица нованих коса

Варцар Вакуф — Мркоњић Град, Босна.

6—1

СТЕЧАЈ ЗА ИНСПЕКТОРА ЗА ПОДРУЖИНЕ

Српском Пољопривредном Друштву потребан је Инспектор за Подружине.

За место Инспектора могу конкурисати школовани пољопривредници са праксом, познанима пољопривредних прилика на селу, познавањем администрације и подобношћу за дужност народног пољопривредног учитеља.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Кандидати уз молбу треба да приложе препис потребних докумената и да опишу свој живот од школе до сада.

Молбе упућивати до 1. јуна о. г. Српском Пољопривред. Друштву, Београд, Немањина ул. бр. 11.

6—3

СУЛФАРОЛјест у води топиви *сумпор*, те је најбоље средство за побијање *оидиума* на виновој лози, *алијесни* на ружама, јабукама, краставцима итд. 1 кг. Сулфарола одговара 50 кг. сумпора, цена 1 кг. Сулфарола дин. 40.—**ПОРЗОЛ Р.**

средство у прашку против трулежи на корену шећерне и сточне репе, цена 1 кг. Порзола Р динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против снијети на пшеници, зоби итд., цена за 1 кг. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, репне пиле и гусенице, цена за кг. дин. 44.—

ДРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кг. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„КАШТЕЛ“ Д. Д. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.

Загреб, поштански претинац 104.

Све поштом, које Друштво слаже својим Пољопривредним и приватним листовима, и објављује, ослобођене су свађама поштомачког такса по распису Министарства Поште и Телеграфије № 17366 од 12-10-1924. год.

Цена огласима по такси.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, В. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 22.

БЕОГРАД, 30. МАЈА 1926. ГОД.

Година LIII

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:

На годину 45 дин.

Баци и војници добијају лист у пола цене

Претплата се може уредити за цео
годину.

Приватни рекламни заштито не крађују се

Прскалице ВЕРМОРЕЛ

приспеле су. Цена је Дин. 500.— комад франко магацин С. П. Д., са експедицијом Дин. 510.— Код свих прскалица ручица за пумпање налази се на левој страни, а цев за прскање на десној. Имамо на продају и све резервне делове за прскалице.

6-4

**Стање пчеларства у Краљевини Срба,
Хрвата и Словенаца**

И ако постоје нарочити пчеларски листови, потребно је читаоце „Тежака“ обавештавати и о стању пчеларства, јер највећи број од њих још не држи специјалне пчеларске листове.

Овом приликом желим их упознати са стањем пчеларства у нашој држави у опште.

У старој српској држави средњег века пчеларење је било јако развијено и раширено. То показују између осталог називи многих места у српским земљама, од којих сам прикупио ове: село *Пчелице* у окр. крагујевачком, *Уљаре* у Лабу, *Пчелина стена*, *Уљари* близу Скадра, *Пчелина грета* (стена) у Црној Гори, *Кованлук* брдо код Ниша, *Медошевцац* код Ниша и код Лазаревица у срезу клубарском, *Медовица* поток код Златарића у срезу подгорском, области ваљевске, *Медовник* острво спрам Голупца, *Медок* у срезу господњем, *Уљаник* у срезу даруварском, *Челић* у срезу брчком, област тузланска. Несумњиво, да има још много назива у нашој држави, који потсећају на некада развијено пчеларство у нашем народу.

У оно се доба није знало за шећер и за стеарин, те је мед замењивао шећер, а восак стеарин.

Мед и восак били су и важни извозни артикли; највише су извожени у Дубровник и у Млетке.

Због велике важности производње меда и воска по народну привреду и државне финансије пчелари су у старој српској држави уживали нарочите почастице, као и.пр. ослобођење од кулукса и работе по царским, властелинским и црквеним баштинама.

Сем тога и хришћанска црква је подизала пчеларство, јер је прописивала, да се у цркви могу горети само свеће из чистог пчелињег воска.

Проналаском шећера из шећерне репе и разних материја за осветљење новијег доба опао је и значај меда и воска, па је и пчеларство опало.

У последњем светском рату пчеларство је нарочито много страдало; сада се лагано подиже, а цене намirnица такве су, да подизању пчеларства иду на руку.

Колико је пчеларство за време рата страдало, види се и.пр. из тога што је у Северној Србији године 1910. било свега 269.768 кошница или на квадратни километар 5,5, а године 1921. свега 175.436 или на квадратни километар 3,5 кошнице.

Стање пчеларства у нашој Краљевини види се из следећег прегледа:

	Кошница		Свега	На		На 100 квад. ста- но- в.
	Врш- кара	С. по- крет- љивом		1000	1000	
1. Северна Србија	161.398	14038	175.436	3,5	65	7,5
2. Јужна Србија	31108	2268	33376	0,7	23,5	5,—
3. Црна Гора	7851	451	8302	0,8	41,—	6,—
4. Босна с Херцеговином	73987	14544	90541	1,8	48	19,—
5. Далмација с Крком	10490	2200	12700	0,9	20	20,—
6. Хрват., Салзон., Мехумур.	70792	32915	104207	2,4	39	46,—
7. Словенацка	36434	23068	59502	3,6	55	65,—
8. Банат	6267	17491	21758	2,5	41	63,—
9. Бачка	9862	16730	26592	8	33	42,—
Свега	409689	123717	533406	2,3	44,3	
Швајцарска (1911)				5,5	59,9	
Француска (1902)				3,—	41,—	
Румунија (1900)				7,7	100,8	
Чехословачка (1920)				35,—		
Данска (1914)				2,5	35,—	

Кад се предњи бројеви боље загледају долази се до закључка:

а) Да су у пчеларству најнапреднији Словенацка, Банат и Бачка, па за њима Хрватска са Славонијом и Мехумурјем.

б) Северна Србија бројно стоји добро, шта више у односу према становништву најбоље, али има мало кошница с покретним саћем.

в) Да најгоре стоје Јужна Србија и Далмација и бројно и квалитативно, а нарочито Јужна Србија, па за њима Црна Гора.

г) Босна с Херцеговином бројно стоји прилично, али је мало кошница с покретним саћем.

д) У упоређењу са страним државама ми бројно спадамо у средње - богате државе, у односу према становништву, али смо сиромашни у односу према површини и имамо мало кошница с покретним саћем.

Што се тиче Северне Србије посебно, у њој је пчеларство мало напредовало, а то се види из ових бројева:

Године	Свега кошница
1866	106452
1890	125079
1900	183056
1910	269768
1921	175436

Бројно је највише кошница било у ваљевском округу — на 100 хектара 4,5, на 100 становника 7,92—, па у крагујевачком, пиротском, пожаревачком, а најмање у округу топличком (на 100 ха 1, на 100 становника 2,68).

У ваљевском округу је било кошница:

Године	Кошница
1859	14216
1866	10013
1925	11471

(на 1 км² 4,6, на 1000 ст. 80)

Од тих 11471 кошница било је:

с покретним саћем	16%
с непокретним	84%

Иначе, према предатном стању, у погледу кошница с покретним саћем најбоље су стајали окрузи: крајински, пожаревачки и моравски, а најгоре округ топлички.

Спољна трговина пчеларским производима Краљевине С. Х. С.

Из наше Краљевине	извезено је меда и воска:	
Године	Кг.	Вредност динара
1922	4833	63871
1923	30654	815685
а увезено је		
1922	22570	468429
1923	41284	1.848.986

Као што се из предњег види, увоз далеко премаша извоз, што доказује да је домаћа производња још увек недовољна, ма да природа пружа све погодбе за развијено пчеларство.

Пчеларити се може свуда онде, где има медоносни биља у довољној количини. У томе погледу постоје велике разлике како између појединих предела исте државе тако и између појединих држава, али у главном, главни је чинилац географски положај.

Што је земља јужније, то је и принос по кошници већи, што опет стоји у вези с дужином вегетације, Грчка показује највећи принос меда по кошници. Наша држава лежи до Грчке, па нема сумње, да с обзиром на такав свој географски положај, спада у земље, које имају одличне услове за напредно пчеларство, што доказује донекле и стање пчеларства у средњевековној српској држави.

Што се у нас ипак не пчелари у довољној мери и довољно рационално има више узрока, од којих да поменем:

ПОДЛИСТАК

БОСАНСКЕ ШЉИВЕ

(Од М. Т. dell'Elmo-a, публиковано у 4425 и 4426 № Gardener's Chronicle-a)

С енглеског илж. агр. М. Н. Поповић.

Повећано интересовање за босанске шљиве, показано у неколико европских земаља, сада и у Енглеској, и узрок да се тако мало зна о Југо-славији и начину гајења, приправљања, трговине и извоза овог одличног воћа, дали су ми повода да забележим нешто о овом производу, који је из давнина познат због свог пријатног укуса.

Осим тога, овај кратки опис извода историје развитка и индустрије босанских шљива може да буде користан у главном за упознавање сељачког staleжа Југославије, код кога је ова шљива више одомаћена него игде на другом месту, и где има више могућности да послужи као добра реклама и да заземчи један здравни трговачки развој.

Слика 37 показује Брчко, извозно средиште Босанских шљива, занимљиву варошицу, насељену са преко 50% муслимана, са старим живописним

и неизмењеним обичајима. Вековима је ова земља била приморана да остане у стању зачмалости; али, премда у култури заостао, народ је високе при-

Сл. 37. Брчко, центар босанског извоза суних шљива.

родне интелигенције, а нема сумње да ће ускоро ово постати важна индустријска и трговачка земља.

У старинској географији, Босна и Србија биле су као Империје. У доба Римљана ове земље сачињавашу део Паноније. У почетку прошог века пре Христа, под Јулијем Цезарем, Босна беше присвојена Јулијанцима, док је Србија представљала један део Горње Мезије. У четвртој и шестом столећу ове земље припадаху Хунзима. Историјски Готини и Ломбардици. Године 638. словенско племе, Срби, доселили се у ове крајеве и читав тај крај назива се Србијом. Ово име обухвата поред

1. што у народ још није у довољној мери продрла свест о правој користи савременог пчеларења као и пчеларења у опште; 2. што су потребе земљорадника неразвијене и привреда му и у осталим гранама примитивна; 3. што се не врши у довољној мери код народа пропаганда за савремено пчеларење, па и оно што се врши, не врши се по строго утврђеном плану и систему, што нарочито важи за крајеве јужно од Саве и Дунава; 4. на ширење медоносних биљака не обраћа се довољна пажња; 5. недостају организације за трговинско пласирање пчеларских производа и лакше и јевтиније снабдевање пчелара потребама и 6. нема пчеларских школа, ни путне пчеларске наставе по народу.

Разуме се, да неразвијен саобраћај, тј. недостатак добрих путева и железница, у многим крајевима не иду на руку савременом пчеларењу, а и недовољна просвећеност народа сметања је бржем напретку.

Желети је, да се што енергичније поради и на овој привредној грани — на успех неће изостати, јер се и поред свију тешкоћа опажа извесан напредак.

Валево, 1926.

А. Г. Јовановић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Одговор г. Александру Ст. Думановићу, земљораднику из Александровца (Жупа). — На постављено питање, на који ће начин своју шуму, у величини око 150 хектара, сачувати од сапшарава, које врше мештани, Српско Пољопривредно Друштво налази, да због тога, што овде недостају многи елементи, који су потребни за давање правниог мишљења, не може ни дати своје мишљење

у овом конкретном случају у толико пре, што је ово предмет приватне правне природе и незгодно је, па чак и недозвољено, давати правне савете једној страни, на евентуалну штету друге стране. Друштво у опште не може давати нарочито правне савете у појединим конкретним случајевима, већ само опште правне савете, који су од користи свима пољопривредницима. Питању се једино може препоручити, да кривце за сатирање шуме отуђи надлежном суду и стрпљиво чека његову праведну одлуку.

М. М.

Одговор г. Дим. С. Николићу, учитељу из Ораовице (п. Грделица). — На Ваше питање, да Вам из „Упутства за сузбијање пламенаће и ондијума на виновој лози“ од Бож. Ђ. Ранковића и Ник. Ж. Петровића, као и из мог чланка „Пламењаћа на виновој лози“ у 17. броју „Тежака“ за ову годину, — није јасно: да ли и у којој сразмери треба повећавати количину плавог камена и креча за друго, ширећи шид. арскане винограда, или та остала арскана треба вршити са истом количином, као и при првом арскању, одговор сам већ донекле да у прошлом броју „Тежака“, ма да се он садржи и у постављеном правилу, које понављамо: „Да бордовска чорба буде добра, треба узети два, а за прво арскане чак и три килограма плавог камена на сто литара воде и вишребну количину креча“.

Ипак, како је ово питање важно, сматрам да је потребно нагласити: да ако смо за прво прскање употребили 2 или 3 кгр. плавог камена и потребну количину креча, онда за друго, треће итд. прскање не треба повећавати количину плавог камена. Напротив за ова остала прскања, ако смо са првим

Србије новоста доба Босну и Прву Гору. У IX веку Мађари се насељавали у Угарску, суседну земљу за северу Србије, и, по предању, узели своје шљиве, за које се знало да је *аурассисав од Порече*. У извесним босанским крајевима шљива се још назива „мађарско“, „наварско“, а и „дометско“. Стари писи савременари и познати помену да је шљива постојала у Европи од пре 2000 година. У првом столећу пре Христа, Плиније Старији позива огромне количине шљиве познате у његово доба: *инден, тива, рипониум*. Старијско мулатисавне врстуних шљива, као и суседне, познато је било од незнатних времена, будићи да шљиве биве шевале због својих особина као средство за чистиње, те су и употребљавале као лек.

У почетку хришћанске епоке, Мартинаш шиве старинне врсте, које је време набрало; оне су извесно средство за чистиње. У другом писму Плинијевом: „Оне шљиве из Србије, које ти долазе у затворени кулестина површина, да су мале велике, може би бити сматране за својеве“. Оне шљиве биле су врло добро познате у Грчкој под именом „*дајакоско*“ за време Александар Великог, а налазе, да су биле обична ствар у Риму за време Помпејевих ратних полова.

У Египтској свеже шљиве и врло познате се рипи, код суседних производа своје познате врсте. Рипи долази од атинске реч *рипи*, а то од рипи (слада, мрзак), јер је што обилат биве врста који поседба на шиве; или од брипи, што означава боју извесне арске шљива. Назив *рипи* је данас опште и уздекује све врсте шљива.

Према је извоз шљива већи у Србији него у Босни, трговачки назив производа: „босанска шљива“ обично се употребљава. Како нема стварне разлике између српских и босанских шљива, то ми претпостављамо да употребимо, боље познати назив (овај последњи). Осим тога, оне се не разликују у каквојин, а с обзиром на трговину, очигледно је, да се иста врста шљива извози из обеју

покрајина, које географски представљају целину. Шљиве су расле у великом броју у Србији и Босни стотинама година, нарочито на југу Саве и Дунава. Један део становништва скоро је економски зависан од овог воћа. За време бербе (август, септембар) шљиве су њихова главна храна. Најбоља врста суши се и извози; један део се употребљава за печење ракије, (шљивовице) или прављење пекмеза.

Американске и француске шљиве.

Око 1880. године у Босни су велике количине суних шљива извожене у бурадима од 150 до 200 килограма у Немачку, док су друге врсте тако зване „меркантиле“ (најситнија врста) паковане у бурадима од 700 килограма и слате у Америку. Потоњи значајни извоз за Америку био је 1893. године. 1894. почело је такмичење са америчким воћем, које се показало најопаснији такмач босанских шљива. Око 1860. извесне количине шљивових коштица беху донесене у Калифорнију, где под најбољим условима климе и обраде саднице беху у стању да се zgodно развију.

(Пастабиће се).

прскањем успели и прву навалу пламењаче онемогућили, можемо *ушпоредљиво* увек два кгр. *плавог камена* на сто л. воде и потребну количину креча.

Само у случају веће опасности од пламењаче, — ако је кишно, топло и тихо време, треба и за прскање, које се у то време врши, употребити до 3 кгр. *плавог камена* на 100 л. воде и потребну количину креча.

Бож. Б. Ранковић.

БЕЛЕШКЕ

Измена чл. 7. Правила Српског Пољопривредног Друштва. — Господин Министар Пољопривреде и Вода решењем својим од 30. априла т. г. Бр. 16.795/VI извршио је одобрити измену чл. 7. *Правила Српског Пољопривредног Друштва*, која је усвојена на 52. Редовном Годишњем Збору, како гласи:

Чланови *оснивачи* јесу они, који су основали ово Друштво.

Чланови *редовни* могу бити: 1. стручни пољопривредници, који су у вези са Друштвом, који са њим сарађују и имају заслуга за остварење Друштвених циљева; 2. они, који се баве помоћним наукама пољске привреде; 3. они, који својим угледним практичним радом помажу, да се остварују Друштвене задатке.

Почасни члан може бити сваки онај, кога Друштво изабере по особитим заслугама за напредак домаће пољопривреде и за постизање Друштвених циљева.

За свако предложено лице за редовног или почасног члана, мора бити посебна мотивација.

Редовне и почасне чланове бира Редовни Годишњи Збор, на предлог Друштвене Управе.

Чланови *добротвори* јесу она лица или правне личности (окрузи, општине, друштва, усташове, предузећа, цркве итд.) који положе Друштвеној благајници на име улога најмање 1000 динара. Добротвори могу бити и она лица, која учине поклон Друштву у непокретном или покретном имању, у горњој или већој вредности, или му завештањем обезбеде сталан доходак у суми од најмање 100 динара годишње.

Чланови *ушмељачи* јесу она лица или правне личности, које положе Друштвеној благајници најмање 200.— динара на име улога.*

Радови у јуну. — *На дому и двору.* — Спремити се за жетву. Прегледати жетелице и остали прибор и извршити потребне набавке. Прегледање и оправка кола за пренос снопова. Оправка путева и мостова. Очистити шупе за смештај снопова, ако се не врше још истог лета. Очистити гумна; прегледати вршнице, очистити и подмазати их. Осигурати се за радну снагу и спремне људе за ручковате машинема. Спремити угљак или дрва за гориво. Очистити и успремити житнице.

Око стоке и живине. — Наставити храњење зеленом храном и истеривање на пашу. Стоци за рад појачати оброк пред жетву и вршиду, због напетих радова: полагати сено и ујармљено зрнелвје. Попаша старих лудеришта, граорнице и грашка оваца. После прве косидбе детелине, ова се тори. Довршује се стрижа оваца. Одбијање жребади и јагдади која су рођена у фебруару. На планинским становима продужује се бачијање. — Живина одрасла одваја се од кпчке, да би ова пронела. Чувати ћуриће од росе и влаге.

На њиви и ливади. — Сејање се прекида изузев још хеље (на високим местима), и детелине и лудерке у овсу, као и угарњаче (туринис). Сеје се и кукуруз некопац за кошење у зелен. Окопавање кромпира, репе, кукуруза, пасуља, дувана, купуса. Завршује се проређивање репе. Расађује се репа и купус. Жетва јечма (озимог), крајем месеца почиње и жетва пшенице (озимце). У јужним крајевима после жетве оре се и сеје кукуруз скорозрел за други род. Бер се мак за семе. — На ливадама косидба и сређивање сена. На 15 дана по косидби наставља се наводњавање. Чистити баре и рибање.

У градини. — Сеје се у одељенима: пасуљ, летње ротквице, спанаћ, салата, кречава салата, грашак за јесењу потрошњу; а расађује се: купус, цветни купус, кел, келераба. Тачка се пасуљ и грашак. Орезују се (шкоче се): плани патлиџани, краставац, диње, црвени патлиџани (томати). Окопавање и обилато заливање вечером. Жетва: мрква (карот), раног купуса, келераба, бораније, салате, лукова, кромпира, ротквица, краставаца. Кујињска зелен може се изнова сејати.

У воћњаку и воћном расаднику. — Орезивање непотребних пупољака и летораста на обичајним воћкама. Проређивање круне код брескава. Берба: трешања, вишања, кајсија, малина, огрозда, рибизла. Сузбијање гусеница, јабучног смотавца и њених лептира.

У винограду и подруму. — Летњи радови у винограду: лачење, заламање, везивање. Прегледање калемова и сасепање жилица, које избијају из вијоке. Енергично сузбијање штеточиња — инсеката на лишћу и роду. Ако је кишовито време прскати противу пламењаче. Цветање лозе. Наставља се зелено калемљење. Подруме проветравати ноћу. Довињање. Прегледање празних буради. Треће претакање нових вина.

На пчеланику. — Ројење. Вештачко ројење. Вађење меда. Путничко пчеларење.

Код свилоуба. — Берба свилених мехурака. Производња јаја.

(Пољопривредни Календар*)

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 1—15. маја 1926. — *Опште стање* засејаних озимих и пролетњих усева било је у првој половини маја: *врло добро* у обл. сремској, шумадијској, моравској, нишкој, врањској, скопској, ужичкој и бихаћској. Између *добро* и *врло добро* у

обл. љубљанској, мариборској, осечкој, бачкој, београдској, подунавској, подринској, ваљевској, пожаревачкој, косовској, дубровачкој, тузланској, травничкој и врбаској. *Добро*: у обл. приморско-крајшској, загребачкој, тимочкој, брегалиничкој, битолској, рашкој, крушевачкој, зетској, сплитској, сарајевској и мостарској.

Атмосферске аромене. У почетку полумесеца време је било скоро у целој држави кишовито и хладно, дочим је у другој половини полумесеца било наизменично — лепо и кишно време. Суша која се осећала у другој половини априла престала је падањем кише и влаге сада има довољно у обл. подринској, подунавској, ваљевској, шумадијској, пожаревачкој, тимочкој, нишкој, врањској и косовској. У обл. скопској, битолској, крушевачкој и зетској било је кише у малој мери, те се осећа потреба кише. У обл. брегалиничкој пала је 11-У слаба киша, која није довољно навлажила земљу, те се осећа велика суша. Према стиглим извештајима почетком друге половине маја било је и у тим областима кише, тако да се више не осећа суша. Од елементарних непогода било је слабијег града у обл. мариборској, сплитској, тузланској, мостарској и врбаској, и то без веће штете. За хладних дана првог полумесеца, снега је било у планинским пределима области узичке, сарајевске и врбаске.

Пољски радови. — За топлих дана обављали су се радови у пољу: Орало се и спремало земљиште за сетву кукуруза, који је већим делом засејан, те се обавља и прво окопавање. Сетва се обавља тамо где се није могло сејати пре ради јаке суше. Докопчавала се сетва окопавина ит.д.

Виногради се сумпоре и прскају. Рано ореани виногради у осечкој области посебли су делимично од мразева, те се опажа да многи пупови не терају. Пероноспора се појављује у мањој мери у обл. сремској и моравској.

Детелишта и луцерништа су се иза кише поправила и дају добре одкосе.

Од инсеката штеточина, појављује се: хрушт у већој мери у обл. осечкој, скакавици у већој мери у срезу њеђелијског и шљивова пипа, која чини знатне штете на шљивама у рашкој области. Гљивичне болести још се не запажају у већој мери.

Стање стоке је повољно. Од заразних болести појавила се у мањој мери свињска куга у обл. љубљанској, метиљ и шуга код оваца у обл. сремској, нишкој, скопској и дубровачкој.

Из канцеларије Одељења за Ратарство, Министарства Пољопривреде и Вода КБр. 21738/III од 22. маја 1926.

Гајење хмеља у Бегечу (Бачка). — Пољопривредници овога места највише гаје хмељ, па онда остале усеве. Само село Бегеч има засеђеног хмеља 200 јутара, и од сваког јутра добијено је приноса у 1925. години по 4—5 мет. центи, чија је цена варирала између 9—15.000 динара.

н.

Наше суве шљиве у Холандији. — Један познати холандски лист писао је ту скоро, како српски трговци нису задовољни са извозом тога артикла у Холандију. На тај чланак „Холандско Удружење за трговину са сувим воћем“ упутило је нашег Конзулату у Ротердаму писмо, у коме вели: „Читали смо у једним одашњим новинама извештај о југословенским шљивама. У вези са овим слободни смо обратити вам пажњу, да главни узрок мале продаје ових шљива у Холандији лежи у чињеници, да су *оне врло право стремљене*, што штоди њиховој прођи. Пошто се са калифорнијским шљивама много боље рукује, то се врло ретко чује о таквим жалбама. Сматрамо да је корисно, да вам скренемо пажњу на ово у интересу увећања пословних веза са Југославијом“.

Овакве жалбе на жалост нису усамљене и наши пољопривредници, који суше шљиву и наши трговци, који ту шљиву купују и извозе, чине и себи и држави велику штету, не обраћајући само мало више пажње овој нашој важној грани привреде, која то потпуно заслужује, јер доноси земљи и произвођачима годишње просечно само од извоза у иностранство близу 200 милијона динара и при овако рђавом раду.

Мутно сирће избистрити. — Сирће се умножава обично доливањем са вином, које преостаје при тротошњи и претакању и тако се прекоцеле године има довољно и доброг сирћета, али се по који пут сирће и замути, што је знак да је болесно.

Мутно сирће избистриће се, ако му се дода на сваки литар по једна кафена кашичица свежег млека (одмах по мужи). После 24 часа стајања, сирће ће се избистрити — сав мутљак, талог, пашиће на дно суда, када га треба пажљиво преручити у други суд.

М. М. Ђ.

Стање пољопривреде у селу Чичолику код Печевеца. — Рационалној обради земље у оном селу и околини пољопривредници обраћају довољно пажње, али им недостају свршеније справе, па да би се могли снабдети свима потребама, вредни пољопривредници овога села образовали су у прошлој години Пољопривредну Подружницу, која је још нова, али која ће неуморним радом својих чланова брзо попунити ову празнину и снабдети своје чланове потребним справама и свима осталим потребама и кренути све пољопривредне гране у напред.

н.

Семе од коприва. — Семе од коприва препоручује се као здрава храна и као лек противу многих болести код кокошака.

М. М. Ђ.

КЊИЖЕВНОСТ

Ливадске траве и њихов избор од Др Т. Локота, професора Београдског пољопр. факултета. — *Издане Српског Пољопривредног Друштва*,

9. Тежакова библиотека. Припремно за штампу Др Т. Митровић, доцент Беогр. пољопр. факултета. Страна 87, 35 слика у тексту, цена 7 дин.

Целокупни материјал подељен је у три дела. У првом делу су изнети податци о значају различитог ботаничког састава ливадских трава, површине ливада и пашњака у нашој Краљевини, процесни принос, две ботаничке анализе ливадских трава у старим границама Краљевине, ботаничке анализе трава по Штеблеру. На основу свих тих анализа писац доноси закључак, да је неопходно потребан избор ливадских трава при правилној култури ливада и обради земље. У даљу потврду истакнуте истине писац наводи и хемијске анализе трава и легуминоза по А. Boitel-у, а затим и анализе сена. У кратким потезима је обрађен значај корена овог система код трава и легуминоза, издржљивост ливадских трава, значај горњих и доњих трава, карактер бокора, значај мешавина на каквоћу и припремање сена итд.

Други део обухвата ботанички преглед најважнијих ливадских трава. Он се ограничава на граминеје и легуминозе. Описи појединих биљака су јасни и исцрпни. Ту нема ничега сувишног, нити пак недовољног. Све важније траве су представљене и сликама. Називи појединих трава су или српски и латински или само латински. Даје се запазити још непречишћена номенклатура у нашем језику. Желети је, да ово питање што боље реши пољопривредни речник, на коме је отпочело да ради Српско Пољопривредно Друштво. Писац је у оскудици наших назива морао сам да ствара називе или их је преводио. Неки су називи сасвим успели. Све ово важи подједнако и за биљке из фамилије граминаеа као и легуминоза.

Трећи део обухвата састављање — справљање меша ливадских трава и сетву. Износ се принцип, који су од значаја при справљању меша. Поред општих принципа говори се и о чистоти и клијавости семена. Рачунски се изналази вредност семена за сетву. Изнет је преглед потребне количине семена разних трава по јединици површине — метру и хектару. Изнет је поступак, како треба израчунати потребне количине семена разних трава у некој мешавини. Наведени су примери мешавина по Штрекеру и Штеблеру. Као најпросторије формуле за ливадске меше препоручене су оне од Боател-а. Сасвим је оправдано, што писац каже: „да су сви ови примери или стварни, узети из појединих газдинстава, или више мање шематизирани, за читаве пределе у извесној земљи. Али никада не треба заборавити, да је на рационалности и најсигурније, састављати меше, на лицу места, и најсигурније, дини случај и то на основу познавања свих месних прилика и на основу неких предходних опита, који ће показати, да ли је за дотично место најбоља ова или она меша.“ На крају публикације су изнети време, начин и техника сејања.

Ово је код нас након готово две деценије прва публикација овакве врсте, која обрађује питања

нашег ливадарства. Писац нас је необично задужио и мислимо да му наша млада пољопривреда дугује захвалности за уложени труд. Надамо се, да се писац неће само на овоме задржати, већ да ће целокупно питање нашег ливадарства у скорој будућности исто тако темељно обрадити, као и главни део ове публикације, те ћемо на тај начин у својој литератури имати једно потпуно дело, које за сада још немамо.

Ливадарске траве и њихов избор од Др Т. Локота најтоплије препоручујемо нашим пољопривредницима, онима, који су стигли да мисле о својим ливадама као и онима, који са ма којих разлога то још не чине у довољној мери или и никако.

М. Ђ. Николић.

Здравље — месечни лист за здравствено просвећивање, под највишом заштитом Љ. В. Краља Александра, издаје Југословенско Друштво за чување народног здравља.

Већ је шеснаеста година, како Друштво за чување народног здравља издаје овај лист у месечним свескама. У овој години је изашла већ пета свеска т.ј. мајска свеска под уредништвом Др Стевана З. Иванића и Др Б. Константиновића. Лист доноси кратке чланке о здрављу, савете и поуке, приче и белешке таквим стилем и начином да су и најнижим слојевима народа разумљиви. Оваква редакција листа одговорноће потпуно потребама народа и намењеном задатку т.ј. народном здравственом просвећивању. На овај начин овај лист узима понова стару линију, коју је био ударио наш познати популаризатор хигијене професор г. Др Милан Јовановић — Батут. На крају листа је унета и рубрика „Питања — Одговори“. У овој рубрици лист доноси питања упућена читаоцима у циљу добијања одговора и даје одговоре на питања, која постављају читаоци и претплатници листа. Овакав начин обавештавања је необично користан. И многи други технички, практични листови завели су га. Он даје могућности да се сваки чује, кога нешто мучи, да му се помогне без пара и дивара.

Лист стаје за нашу Краљевину 20 дин. годишње а за иностранство 40. На тај начин свеска свеска стаје у границама Краљевине 1,66 дин. те се може сваки па и најсиромашнији претплатити. Поред тога претплатници имају две повластице:

25% на савском купатилу „Здравље“.

„Остенде“.

„Вел. Србија“.

10% у радионицама дома малолетника (Краљ Милана 7).

25% Биро предузећа „Атлант“. Превоз у пола цене за купање.

15% у апотеци Саве Мрциловића.

Душана Јанковића.

10% у првој српској фабрици запушача Арсе Ж. Илћа.

Ми свакоме најтоплије препоручујемо лист „Здравље“ у његову сопствену корист.

М. Ђ. Николић.

† ПАУЛИНА МАТИЈЕВИЋ рођена Лађевић

Супруга уваженог и много заслужног потпредседника Друштва „Привредник“ г. Владимира Матијевића, Госпођа *Паулина Матијевић, рођена Лађевић*, преминула је 17. маја о. г. у Паризу, после једне тешке операције.

Госпођа Матијевићка је исто тако позната, као и њен муж Господин Матијевић. Она се са својим добротворним делима према привреди, и нарочито извођењем на пут сиромашне деце, јавља упоредно са својим мужем, и у томе дели са њим заслуге, које су стечене за велике резултате постигнуте у раду „Привредника“. То јој је признао и онај величанствени збор, који је одржан на дан двадесетогодишњи свечаности, у Београду. И по томе, смрћу госпође Паулине „Привредник“ губи једну добротворку не само по симпатијама него и по делима, и спомен на њу обележен је трајно у оно неколико хиљада Привредникових питомаца, којима је отворен пут за привредан и поштен живот.

Једној таквој великој добротворки дужност је и наша, да јој одамо заслужно признање. Њеном супругу г. Матијевићу, непоколебљивом пријатељу Српског Пол-опривредног Друштва, шаљемо наше топло саучешће. Верујемо, да у Госпођи Паулини, с којом је провео 43 године срећна живота, губи један чврст наслон у његовом одушевљеном раду, али успомена на њену необичну доброту, нека га одржава у моћи, да у свом патриотском послу не малакше.

— — Ђ.

ЗАПИСНИК

18. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 21. априла 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Б. Бошковић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, С. Раковић, С. Партовић и Д. Сремић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

245) 17. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

246) 16. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

II

Мишљење финансијског Одбора:

247) По питању коришћења Тежака из ранијих година — *Усвојено* је мишљење да се коришћење уступи Анатољу Падановском и то: тврда повећ по 20 дина., а мек по 11 динара од комплета.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

248) По понуди М. Шалга за цакве. — *Усвојено* је мишљење да се тражи муштра за цакчиће.

249) По понуди Севера и Комп. за семе луцерке. — *Усвојено* је мишљење да се не узима, пошто није пломбирано.

250) По понудама: И. Димитријевића за парне вршнице и Индустије Ђожића за разне пољопривредне справе. — *Усвојено* је мишљење да се одбије.

251) По писму Феруша Д. Д. да пристаје на услове за смештај вршних гарнитуре у Друштвеном дворцу. — *Усвојено* је мишљење да се смештај одобри.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

252) По тач. 3 програма рада, који говори о изради правилника за Пољоприв. Комору. — *Усвојено* је мишљење да ужи Одбор настави рад и исти што пре заврши.

253) По тач. 12 програма рада која говори о обнављању и оснивању Подружника. — *Усвојено* је мишљење да се узети апел необновљених Подружницама да рад обнове, и свима пољопр. службеницима, учитељима и свештеницима да узму иницијативу за оснивање Подружника у њиховим местима.

254) По тач. 9. програма рада који говори о приређивању изложба, — *Усвојено* је мишљење да се известе Подружника у Сарајево, да јој се не може одобрити приређивање изложбе, јер није обновила рад, односно има свега 2 члана. Подружници у Ваљево, Плевљу, Геретиноу Кр. Житковцу, Аранђеловцу и Срем Митровици, да се пошаље правилник о приређивању изложба, да по њему поступи.

V

255) Председник саопштава да је прихватио одласка у Двор роди предаје последњих Друштвених издања за библиотеку Н. В. Краља говорио са Г. Министром Двора о пољопривредној пропаганди, на рачун Краљевог Флида. Г. Министар је изјавио жељу, да се састави програм и да му се поднесе на увидња. Он је позив прихватио и замолио Председника г. Др. Т. Митровића и члана Управе г. Д. Николића, да израде програм, који ће се сад прочитати.

Председник износи да су израдили програм који се има систематски спроводити дужи низ година, и да су нарочито важну обратили на реалну страну, а не само на превањања. Чита програм. — *Одбор* прима предње знању и усваја прочитани програм.

VI

Мишљење Заст. Инспектора за Подружнике:

256) По молби Подружнике из Барајева да јој се одобри кредит. — *Одлучено* је: да јој се одобри 10,000 динара.

VII

257) По писму Народне Банке да упућује г. Михаила Ђорића, вишег књиговођу, који пристаје да у Друштву ховорарно ради, — *Одлучено* је: да се г. Ђорић прими за ховорарног књиговођу са ховораром од 1300 динара на месец, који му рачунати од 16. ов. м-ца, кад је на посао ступио; да се одобрава набавка потребних књига за вођење двојног књиговодства, и да се попис целокупне имовине изврши комисијски у коју да уђу чланови г. г. Б. Бошковић, Б. Станисављевић и Д. Сремић, с тим да посао обаве за 6 дана и да им се за тај рад призна дневно по 10 динара.

Са овим је седница закључена.

НОВЕ КЊИГЕ

НОВЕ КЊИГЕ

Изашла је из штампе књига

ВОЌКЕ И ВОЋЕ

Први део : произвођене воћана.

Књига износи 23 штампана табака а слог је објашњен са 298 слика. — Цена 60 динара.

Обратити се Српском Пољопривредном Друштву, Удружењу Економиа или писцу **Благ. Д. Тодоровићу**, начелнику Министарства Пољопр. и Вода у пенз. — Краља Милутина бр. 20. — Београд.

4-4

КОМАНДИТНО ДРУШТВО

А. БЕРАСИ И Ко, БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЋИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Друштва, Осijek и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ:

„БЕРАСИ“
БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Канцеларије 672
Куће 37-08Поред вршаћих гарнитурa на стоваришту има шведских **Болндерових мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млинова** свих врста.Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** влачара и ваљаница.

Продаја и на почек под врло повољним условима.

6-4

НА ПРОДАЈУ

Три алгајска бика за прилодНа имању **Јосипа Пикуовића** у Суботици (Жедник) налазе се три племенита прилодна бика чисте алгајске расе. Бикови су у трећој години, снажни, лепо развијени и без икаквих мања.

Препоручује се ова добра и за наше прилике корисна раса специјално појединим општинама или великим пољопривредницима, ради поправљања расе и добијања лепе млечне и отпорне стоке, која се може корисно употребити и за рад.

Бикови се могу видети сваког дана на имању Жедник.

За цене и услове обратити се Управи имања и централној млекарни **ЈОСИПА ПИКУОВИЋА** у Суботици. 3-1**За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.****Тежак и Пољопривредници!**

Ако хоћете да весело косите своје ливаде, наручујте само гласовите и опробане косаче марке Варцарске од најбољег енглеског челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад и тпуна гаранција. Цена по комаду Дин 100; мање од 2 комада не шаљемо. Јављемо слима муштеријама и пријатељима да смо цену снижили 25 дин по комаду према лањској цени (молимо тачну адресу ирчујте!).

ПАВЛЕ ЋОСИЋ ГРГИЋ,

радионица коначних носача

Варцар Вакуф — Мркоњић Град, Босна.

6-2

СТЕЧАЈ ЗА ИНСПЕКТОРА ЗА ПОДРУЖИНЕ

Српском Пољопривредном Друштву потребан је Инспектор за Подружине.

За место Инспектора могу конкурисати школовани пољопривредници са праксом, познавањем пољопривредних прилика на селу, познавањем администрације и подобношћу за дужност народног пољопривредног учитеља.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Кандидати уз молбу треба да приложе препис потребних докумената и да опишу свој живот од школе до сада.

Молбе упућивати до 1. јуна о. г. Српском Пољопривред. Друштву, Београд, Немањина ул. бр. 11.

6-6

СУЛФАРОЛјест у води топини *сумпор*, те је најбоље средство за побијање *оидиума* на виновој лози, *илејесни* на ружама, јабукама, краставцима итд. 1 кгр. Сулфарола одговара 50 кгр. сумпора, цена 1 кгр. Сулфарола дин. 40.—**ПОРЗОЛ Р.**

средство у прашку против трулежи на корену шећерне и стојне репе, цена 1 кг. Порзола Р динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против снјети на пшеници, зоби итд., цена за 1 кг. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, репне пиле и гусенице, цена за кг. дин. 44.—

АРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кг. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„КАШТЕЛ“ Д. Д. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.

Загреб, поштански претинац 104.

ПРЕПИСАТА И РУКОПИСИ
 упућују се

 Срп. Пољопривредном Друштву
 у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

 ЗА ИНОСТАНСТВО:
 На годину 45 дина.

Лист и цео број долази лист у поштом поштом

Прислаћена се поштом уједначују за целу годину.

Прислаћени рукописи за издавање не враћају се.

Цена огласима по таксу.

За С. П. Друштво власника, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Радковић

Број 23.

БЕОГРАД, 6. ЈУНА 1926. ГОД.

Година LIII

Да ли се исплаћују вештачка гнојива у садашњој пољопривредној кризи.

Немачка „Пољопривредна Преса“ од 7. маја т.г. № 19. доноси од Ф. Феглера, дипломираног агронома следеће:

Пореска оптерећења и неповољне цене у пољопривреди све више приморавају пољопривредника, да писаљком у руци рачуна чисто трговачки, шта му се у газдинстау исплаћује, а шта не, јер је само тако могуће у садашњим околностима добро на својој висини. Питање, које се стало понавља, јесте питање *јаче* употребе вештачких гнојива на име: да ли се још исплаћује *јача* примена вештачких гнојива или другим речима: треба ли од интензивног начина газдовања вратити се екстензивном. Даље писац наводи, да је мали пољопривредник прошле јесени знатио смањено употребу вештачког гнојива и да је на најбољем путу да се поврати екстензивном начину газдовања. Оваква појава лежи без сваке сумње у сопственој новчаној кризи, али у великом делу још и у нерационалној употреби вештачких гнојива. Великом се вештачка ђубрета употребљавају без познавања појединих ђубрива, без познавања саждржаних у хранљивим састојцима, без познавања питања, колико културне биљке црпу из земље хранљивих састојака за своју изградњу. Разуме се, да под таквим околностима могу наступити и наступају неуспеси и употреба вештачких гнојива може водити и води смањивању чисте добити (ренте). Ово је по себи јасно. Пољопривредник зна сигурно, да употребљајући вештачко гнојиво улаже свој новац, али незна, шта ће од тога добити. Па ипак у садашњим биљне производње вештачка би гнојива морала доћи на прво место. Када се има у виду, да данас имамо вештачка ђубрета по предатим ценама, онда је јасно, да би она морала донети и одговарајућу ренту. Али огледима се мора доказати прво (систем Наубауер), које и колико хранљивих састојака треба земљи дати и треба употребити таблице, које показују, колико усевни црпу хране из земље. Ако

би се успело поставити и увести у живот стручним вођењем један низ огледа на селачким имањима, добило би се много. Али и ово има својих тешкоћа, те се морамо задовољити у много случајева појединачним огледима. Али и такви појединачни огледи добро спроведени, дају могућности школованом пољопривреднику, да утиче на целокупну примену ђубрета на дотичном добру.

Под утицајем наведених чињеница писац износи резултат једног таквог огледа. Он показује да се разумна употреба вештачких ђубрива исплаћује и да такав успешан оглед мора имати утицаја на пољопривреднике дотичног места.

Оглед је са пролетним јечмом (парварски).

За ђубрење је употребљено по хектару:

Суперфосфата (18%)	276,5	кгр.	
40% калијумове соли	200	"	
Амонијум-Сулфат	150	"	} у три разне количине
"	217	"	
"	300	"	

Добивен је овај резултат:

	просечно по хект.	више добиљено тогара по хект.
1. непођубрено азотом	28,75	—
2. пођубрено 150 кгр. $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$	32,32	3,75
3. " 217 " "	37,24	8,67
4. " 300 " "	41,40	12,83

Обрачуни добитка када се стави 100 кгр. јечма 24 м. и 100 кгр. амонијум-сулфата 24 м.

вишак по хектару у маркама	трошкови за азотно ђубрење у маркама	чист принос у маркама издваја азот. ђубретом
1.	—	—
2.	90	36,00
3.	208,10	52,00
4.	307,92	72,00
		54,00
		156,10
		235,92

Из овога писац изводи, да се азотним вештачким ђубретом уз садејство калијумових и фосватних вештачких ђубрива може необично много попети чиста добит. Успе ли малопоседник, да са разумевањем примени вештачко гнојиво, онда ће, нема сумње, вештачка ђубрета бити прва та, која ће моћи попети пољопривредну производњу и то не само на добро пољске привреде већ и укупног економског живота.

Тако ово питање посматра један Немац и са пуно разлога начелно.

Али пре свега да размотримо неке чињенице из огледа ради потребне исправке.

За оглед је употребљено и 276,5 кг. суперфосфата и 200 кгр. 40% калијумове соли. Ове количине нису узете у обрачуи. Ми немамо никаквих доказа, да ова ђубрива нису деловала на производњу, прво, то, а друго, она представљају уложени капитал и морају се и у овом случају узети у обрачуи; те би се за толико предње цифре чистог приноса имале да смање. Ми немамо при руци цене вештачких ђубрива у Немачкој. Али судећи према амонијум-сулфату, оне би биле за суперфосфат и 40% калијумову со око 8—10 марака. На крају крајева за крајње закључке ово неће имати никаквог значаја. Ако ставимо цену 10 и 8 имаћемо овако поправљене бројеве:

Вишак по хект. у марака	Трошкови за вештачко ђубре фосф. и калиј.	азотно	Чист принос у марака	
1.	—	—	—	
2.	90	43,65	36	10,35
3.	208,10	43,65	52	112,45
4.	307,92	43,65	72	192,27

Ови би бројеви представљали чисту добит с обзиром на употребљено вештачко ђубре. Ако бисмо ово преобратили у нашу монету, имали бисмо

под 2	139,73 дин.
3	1518
4	2505,65

Али и кад бисмо код нас добили ове вишкове, стварне цифре добити би биле далеко испод ових бројева са два разлога: што су цене вештачких ђубрива код нас много веће и што су цене продуката ниже.

100 кгр. Чилске шалитре	стаје 500 дин.
100 „ Суперфосфата	140 „
100 „ 40% соли	180* „
100 „ амонијум-сулфата	600 „
100 „ цијан-амида	400 „
100 кгр. пиварског јечма код нас	стаје данас око 170

Према томе целокупни рачун овако би стајао код нас са претпоставком да су добивени исти резултати:

Вишак по хект. у динарима	Трошкови за вештачко ђубре фосф. и калиј.	азотно	Чист принос у динарима	
1.	—	—	—	
2.	337,50	747	900	1309,50
3.	1474,90	747	1302	564,10
4.	2181,10	747	1800	366,—

Сличан је однос, кад би се употребила чилска шалитра, ма да она код културе пиварског јечма ретко може доћи у обзир. Ту је на свом месту амонијум-сулфат, перу-гуано, па и цијанамид. Ако бисмо узели у обзир цијанамид и претпоставимо да добијемо исте резултате као и амонијум-сулфатом имали бисмо овај прорачун:

2.	337,50	747	600	— 1010,50
3.	1474,90	747	868	— 160,10
4.	2181,10	747	1200	+ 233,9

Као што се види стварни вишак би се појавио тек у трећем случају.

Не тврдимо, да се не би могли добити и други можда повољнији односи код ове као и других култура, али по свему судећи чиста добит не би ни близу била задовољавајућа, бар не онаква какву износи у овом огледу Пољопривредна Преса. Последњи прорачун показује у ком правцу код нас треба и покушавати рад у тежињу за чистом добит путем вештачких ђубрета. Цијанамид код нас овако рачунски бар обећава неку крајњу чисту добит. Дакле пробати и постављати огледе у разним правцима у циљу добивања што веће чисте добити у колико је то могуће.

У свему овоме једна је ствар врло значајна, на име, да један немачки пољопривредни пропатор тврди да и немачки пољопривредник у маси је још увек и поред толике пропаганде, и државне и приватне, неупућен у праву употребу вештачких ђубрива, да им још незна прави смисао и њихову суштину и још увек у многоме конзервативан и неповерљив. Он тежи, да спроведе организацију огледа на приватним имањима. Он налази, да би помоћу такве организације дошао ипак до жељеног циља. Ми налазимо, да је потпуно оправдано овакво његово гледиште. Само огледи и опет огледи у што већем броју са тачно одређеним планом и циљем на што већем одређеном простору (слично код сточарства затворени реони).

Овакав рад је нама још много потребнији, јер смо у много горем положају од немачког пољопривредника. Ово јасно показују предњи прорачуни. Али не само то, већ и само знаствено стање и разумевање немачког и нашег пољопривредника је необично различито. И кад је он још у оваквом положају, онда је тек нашем пољопривреднику потребно још много више знања.

Некада је Винодељско-Воћарска Школа у Букову ради подизања виноградарства на подлози америчке лозе поступила необично мудро и успешно. Први виноград на америчку лозу подигла је о свом трошку на земљишту једног пољопривредника, који је имао поверења у ту новину и поклонила му виноград. Кад је после неколико година почео да продаје грожђе по скупе паре, конзервативни дух других пољопривредника, који су целокупни рад посматрали са неповерењем и непоузданошћу, претворило се у завист и тежињу за старим благостањем. Виногради су почели нишати брзо. Зар се тај начин пропаганде не би могао и и овде применити. Није добро свакоме продавачу ђубре, које се још незна да правилно употреби, а пре свега писалка није казала своје.

Ако икада, данас је писалка у пољопривредној производњи преко потребна. Ми не мислимо, да би садање њено стање требало код нас назвати таквом кризом, како се то једнако чује. Односи

су снакао измењени у многе. Нема више оних великих зарада исто тако, као што их није било пре рата. Све се лагано враћа редовном стању. У том стадојавњу бива многих појава, али оне су пролазне и краћег века. И баш због тих појава пољопривреднику је данас писаљка и добра рачуница преко потребна. Не треба радити само за другога или бар без своје поштене сопствене зараде. Не треба не умети се снажи у таквим повременим појавама, којих је увек бивало и биће. Тежити и произвести што више, са што мање издатака т.ј. новчаних улагања, у колико је то могуће. Употребити све што се није употребило, а не тражи улагање новца или бар не много. Што немачки пољопривредник ограничава употребу вештачких ђубрива сасвим је логична појава. Оно што се не исплаћује, не примењује се. Тим опет није речено, да ће се он вратити од интензивног ка екстензивном газдовању. То сигурно неће бити. Економски закони решеће то питање. Предратне цене ђубрива не морају баш значити и права основица за прорачунавање. Можда ће цене вештачких ђубрива моћи бити јевтиније ит.д.

Свакако је истина, да иста брига, која мучи немачког пољопривредног агитатора, мора мучити и нас. Само са том разликом, што бисмо се ми имали бојати да наш леп напредак ка интензивности не стане или исчезне. Биће теškoћа, али нема нимало бојазни. Има много пута и начина за интензивно и рационално газдовање и подизање производње. Има много метода, које код нас нису још у народ дошле ни до правог сазнања. Наш ће пољопривредник много лакше издржати изглед овога момента, него што се мисли.

М. Ђ. Николић.

ИЗ СТОЧАРСТВА

О надуњу код говечета

Надуњ се појављује обично у пролеће код преживара, и то чешће код говеда, а ређе код оваца и коза.

Седиште надуња је у бурагу. Ову болест проузрокује млада и бујна детелина при прелазу са суве на зелену храну, а врло често и обична млада росна трава, али и иначе увенуло и запарено лишће од свих врста зеља па и репе.

Сав овај материјал својим врењем развија у бурагу гасове таквом брзином, да је помоћ без одлагања преко потребна. Говече, које је добило надуњ, лако се може запазити по испупченим бочковима, тешком дисању, врло је немирно; целим телом дрхће и зноји се, и ако ускоро не буде помоћи, говече ће најзад и на земљу срушити падне и угине.

Због тога је потребно, да се одмах притекне у помоћ, јер кад говече падне на земљу, онда се врло тешко може спасти.

Да би се случајеви надуња спречили, потребно је знати ово:

1.) Да се стока не гони на росно и мокро детелиште на пашу и да прелаз са суве на зелену храну буде постепен. Најбоље је, да се у почетку млада детелина меша са сеном, а у недостатку сена и са сламом или плевом. Још је боље, ако се сено или слама помеша са детелином и исеца на сечки и добро измеша; јер у томе случају стока поједе и суву храну, те нема никакве опасности од надуња.

ПОДЛИСТАК

БОСАНСКЕ ШЉИВЕ

(Од М. Т. dell'Elmo-а, публиковано у 4425 и 4426 № Gardener's Chronicle-а)

С енглеског илж. агр. М. Н. Поповић.

(Наставак)

Због вреле сунчане калифорниске климе, босанске шљиве изгубише нешто свога укуса, добише већу количину шећера, дебелу кожу, већи размер и обалу коштицу, која се не одваја лако од меса.^{*)}

^{*)} По овом наставку даје интересанте податке г. Љубомир Степановић, обл. пољопривредни референт из Тузле, наш познати стручњак:

„Пре неких 25 година причао ми је један председник општине бршнице, да су једне јесени за отоманске владе савте коштице босанске шљиве у Америку. Резултати ових општа, али су у опште приликама, исувише познати, али по класичној стенографији, најде се приликама предхојило проведено одливање, правило развијених розних матичних дебла са крушним плодом, него је узимало, шта је до руке дошло. Није употребљено у опште, јер да не коштице употребљене у Калифорнији за производњу садница, па и ипаче навод, да су босанске шљиве у Калифорнији изгубиле нешто свога укуса, добиле већу количину шећера, дебелу кожу, већи размер, обави коштице, која се не одваја од меса“, после је произвођач.

Калифорнија има своје врсте шљива, односно тургуза, које су дошли из европских расадника, као: „D'Agen, Bonne de Br., Fellenberg, Kirke, Epineuse, Sergeant и које су сами произвођачи, као: Tragedie, Sugar и др. Оне су сави прије две, француске шљиве, све остале тур-

Французи, који после Римљана, беху учители у гајењу, нези, чувању и паковању шљива, још и данас предјаче свету у том послу. Француска шљива има мање-више укуса босанске шљиве. Најбоље врсте шљива у Француској су: Pruneau, Св. Катарина, Prune d'Ente (Prune d'Agen), познате нарочито због свог изврсног укуса и особине да се дуго одрже.

Румунија и Бесарабија имају за извоз око 1000 тона шљива годишње. Сушнице по сеима тако су примитивне, да суво воће поприми непријатан мирис дима. Воће је врло ситно. Бугарска производи још ситнију врсту шљива, финог укуса, које могу дуго да се одрже.

Развитак трговине.

За време турске владавине, Босна и Србија, које не имаћу везе са суседним земљама, не беху у могућности да развију страну трговину. Међутим, кад француске трупе под Бонапартом окупираше неке граничне славонске територије, омање

туље, које ису могае имати никада средства са њихом првом шљивом „деначом“. То се нећутим ипаче и на ипаче време употреде француске са босанском шљивом.“

2.) Ако се стоји даје дотелина, несме се ова пре тога оставити, да стоји на гомили, већ је треба увек растрети на танке слојеве. То исто ваља учинити и са сваком зеленом храном, јер се на гомили сирова храна угреје, прелази у вреше и проузрокује наду, кад се њоме говеда храни. За све време храњења стоке дотелином, најбоље је дотелину косити данас, а сутра је давати стоци. Она стојехи у откосу завене, и нема велике опасности, као кад се одмах после коsidбе даје стоци, нарочито ако је још дотелина мокра.

3.) Када се говече нахрани дотелином, не треба га одмах појити, јер се у томе случају образују опет гасови у желуцу. Њихов притисак на желудац повећава се и притиском воде, коју је говече попило.

4.) Када се опази, да се говече надуло, не треба ни часа чекати, већ му одмах притећи у помоћ. Треба узети један клип, дуг 40—50 см., дебео око 4—5 см. Овај клип ставити говечету у уста и извући језик. Обе стране клипа ван уста везати за рогове. У исто време добро је надувено говече увести у воду, или га по трбуху поминати хладном водом. Поред тога добро је трљати му трбух и притискати пеницом леву слабину, јурити говече да трчи отворених уста, те да би изашло што више нагомиланих гасова из желуца. Ако је мањи наду, простим трљањем и јурењем говечета могу нагомилани гасови изаћи за 3/4 до једног часа.

Као најбољи лек је кречна вода, која се може добити у апотеци. Али како је свако село далеко од апотеке, то се за ту цел може употребити и креч. Треба узети неколико комада негашена креча око 40—50 грама. Овај се креч угаси у каквом

суду и измеша са водом и оставити да се вода избистри, па је одлити од креча и дати болесном говечету 3—4 литра да силом попије.

Кречну воду најбоље је насути у пивску боцу, или другу боцу са грлићем, дићи говечету главу и са стране уста нагнути напуњену боцу кречне воде да је говече силом попије. Кречна вода унија гасове, који су се у бурагу развили, те је на тај начин и говече спасено.

У случајевима јаког надуна треба без оклевања употребити трокар (в. сл. 38).

Сл. 38.

Трокаром ваља убости са леве стране на излученијем месту бока, у средини између крајњег ребра и кука (в. сл. 39).

Сл. 39.

количине шљива донашане су од славонских трговаца у граничаним места: Рајево Село, Гуњу и варош Осијек. Из ових места воће је приспело у разним облицима у Аустрију или Немачку. Само је по себи разумљиво, да у то време не беше сортирања сувог воћа, као ни етиваже, а исто тако ни правилног паковања. Трговина је почела са воћем, које су сељаци сушили на најпримитивнији начин, а није излагано свима радњама, кроз које данас пролази, пошто је купљено од сељака и воћара. Неких сезона воће је било крупно, других ситно. Цене нису зависиле од величине шљива, већ од количине целокупне бербе. Богата берба обично је доносила ситно воће. Најбогатија берба почев од 1878. била је у 1894., а састојала се од веома ситног воћа, али у 1898. обилна берба донела је фино и крупно воће. Занимљива је чињеница, да у 20 последњих година количина крупних шљива опада.

После окупације Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске, 1878., трговина са шљивама развила се и то у разним облицима. Раније за време бербе, трговци су обично долазили из Пеште и Беча у све босанске крајеве и остајали до краја

сезоне. Сваки од ових трговаца имао је по једно стовариште и држао по једног купца, (посредника), који је на тржишту непосредно куповао воће од сељака. Ови су трговци почели да сортирају воће по количини и квалитету, и чувају у засебним гомилама. Једна будимештанска теорица пронашла је 1882. тријер за тачије и брже сортирање разних врста. После овог проваласка, босанска шљива јавља се на међународном тржишту.

Немачки и аустријски трговци беху нарочито заинтересовани у развоју и организацији ове трговине, а њихова настојања била су успешна. Пре европског рата они су контролисали и куповали скоро читаву бербу шљива. Немци су такође подигли неколико етиважа у својој земљи и још и данас су сачували глас водених међународних купца и извозника.

Раније, сезона за шљиве трајала је око три месеца, разликујући се у многе од садашње сезоне, која се продужава до априла и даље.

Правац трокара треба удесити косо према шипку грудне кости.

Ово је врло важно ради тога, да се не позледи бубрег. Место операције — убода треба прво добро очистити. Пошто се одреди правац, којим трокар има да иде, и трокар постави на своје место, левом руком ухватити трокар, а десном средином шаке ударити снажно одозго. Ово је потребно зато, што би се могло догодити, да трокар, гоњен спорије у трбушну шупљину, поклизне на слузокожи желуца, потисне исти у страну и не прободе га. У оваквом случају је операција по све узалудна, јер није постигнута сврха.

Када је трокар довољно збодеи на описати начин, онда се полагано извади нож, а корице се оставе унутра. Кроз отвор од корица одмах почну одлазити накупулени гасови из желуца; канија се држи унутра све дотле, док изнутра не изађу сви гасови на поље. Ако се канија, док је унутра у говечету, запуши, треба је прочистити чистом дрвеном шипком или оштрицом трокара.

Када су гасови из желуца изашли, треба полако и опрезно извадити корице. Рана се сама по себи затвори. Рану, која је направљена убодом трокара, треба је по могућству намазати јодном тинктуром или терпентином, а у случају ако се ништа нема при руци, површину направљене ране опрати сланом водом или гасом, да се не би инфицирала.

У случају да после неког времена рана почне да гноји, потребно је гној исцеђивати и површину ране испирати сублиматом или хипермангановом водом. Ако се ништа од лекова нема, онда се може употребити обична слана, прекувана вода или петролеум (гас). Често се пута деси, да рана врло брзо зарасте, без икаквог гнојења, што све зависи од отпорности говечета и чистоте.

Поред трокара у лакшим случајевима и на време може се за одстрањивање гасова из желуца код надуца употребити и нарочита гумена цев за испражњивање желуца т.зв. „Моирова цев“. У случају да нема ове цеви, може се употребити и обична гумена цев, која се употребљава код претакња пића, коју обично имају кафеџије. Било да се употребљава Моирова или обична цев, потребно је пре употребе добро је намазати чистим зејтином, да би се лакше спустила у желудац, те да не позледи слузокожу. Поред гасова, који кроз ову цев излазе из желуца, бива да излазе и делови хране, која се налази у желуду.

Маја 1926. год.
Крупань.

Маринко Ј. Којић,
срески економ.

ИЗ ПРАДАЕ ВОЂА

Прерада трешања

Поред употребе у свежем стању, плодови трешања могу се прерадити, и то на ове начине:

1. *Сок од трешања.* — Плодови се измуљају и прокувају, оставе тако неколико дана, а затим сок оцеди. На $\frac{1}{2}$ килограма сока дода се 250 грама шећера и кува најмање $\frac{1}{2}$ сата, да би постао бистар и тада разлије у боце.

2. *Вино од трешања.* — Одвоје се петелке, плодови измуљају и остави тако у каквом суду неколико дана да престоји. Затим се сок оцеди и на сваких 2 кграма сока дода по $\frac{1}{2}$ килограма шећера и остави да преври. После превирања оточи се д-бивно вино, избистри — филтрира, разлије у боце, добро затвори и остави у какав подесан подрум до употребе.

3. *Ракија од трешања.* — Треба узети ране или позне сорте, које престану. Добро се измуљају, одстране петелке и коштице и остави у какав суд, да потпуно преври. Од добивеног вина вече се ракија. Од трешања црног плода добија се прво добра ракија са црвеном бојом, која има и добру трговачку вредност.

4. *Пекmez од трешања.* — Најбоље је узети сорте са црним плодом: очисте се од петелке, ставе у какав суд, дода им се нешто воде и на ватри прокува. Затим се сок процеди кроз какво сито, сипа у други суд и опет мало прокува и тако врео сипа у ћулу, покрије и остави у какву топлу пољску пећ или сушницу 1—2 дана, да би се сок што више згуснуо. Тада се повеже пергамент хартијом, замоченом у рум и остави на каквом удобном месту до употребе. Овако спремљен пекmez може се дуго година очувати у добром стању. Пре употребе разреди се у млакој води, а употребљава се у мешавини са вином, као посланица за справљање разних теста. Овакав пекmez врло је пријатног укуса.

5. *Трешње у сирћету.* — Из зрелих плодова повале се коштице, уклоне петелке, сместе у какав суд и прелију винским сирћетом. Другог дана оточи се сирће, измере трешње и на сваких $\frac{1}{2}$ кграма плода дода $\frac{1}{2}$ кграма ситног шећера. Ово се добро измеша и остави у други суд, да се шећер истопа. Затим се плодови изваде, поређају у тегле, прелију сирћетом, повежу пергамент хартијом и оставе на каквом подесном месту до употребе.

6. *Слајко од трешања.* — Очишћене трешње, рецимо 1 кграм, спусте се у какав суд, где је претходно прокуван 1 кграм шећера са водом. Чешће се меша, скида пена и томе дода 1 лимун исечен на котурове. Кад се слатко охлади, сипа се у тегле и добро повеже, најбоље пергамент хартијом.

П. С. Петковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Пламењача на виновој лози.

Одговор г. Кости Р. Симићу, трг. из Претрешње.
О питању, које сте упитали „Тежаку“: како је

*охлађено млеко, које се додаје бордовској чорби, да би ова боље припањала уз лист, шта се све у њему садржи и у којој количини, — није било говора у мом чланку „Пламењача на виновој лози“ у 17-броју „Тежака“ за ову годину из разлога, што то питање не интересује непосредно нас винограде. Виноградари је главно, да зна да *охлађено* млеко, т. ј. млеко из кога су издвојени масни састојци, са кога је, дакле скинута павлака, има горе поменућу особину. И *ауно* млеко има ту исту особину, само је штета употребљавати пуно млеко, кад се за исту сврху, и још успешније, може употребљавати јефтиније пиво, оплавлено млеко.*

Ако Вас пак питање, које сте горе поставили, интересује из ког другог разлога, јаните то „Тежаку“ и он ће Вам тражити одговор дат.

Пошто питање о сузбијању пламењаче, које је покренуо „Тежак“, како се види, нарочито интересује његове читаоце, сматрамо да ће бити од користи ово неколико речи, које се односе на исту ствар, у толико пре што су последњих дана месеца маја учестале кише, без великих ветрова и доста топло време, те то ствара врло повољне услове за ширење пламењаче на виновој лози. Виноградари морају бити на опрези и не жалити ни труда ни издатака, да спасу род винограда од сигурне пропасти.

Српско Пољопривредно Друштво чини све, да своје чланове виноградаре упуту добрим путем и помогне. Оно је на време набавило најбоље прскалице, система „Еклер-Верморел“, непосредно из саме фабрике у Француској и продаје их по најумеренијој цени, скоро без икакве зараде. Оно је такође набавило плави камен, одличне квалитете, непосредно из фабрике „Монтекатини“ из Италије. Путем предавања у народу, преко свог листа „Тежак“ оно указује виноградарима најсавршенији и најбољи начин борбе против пламењаче. Пре две године Друштво је издало и кратко, али потпуно „Упутство за сузбијање пламењаче и оидијума на виновој лози“ од Бож. Ђ. Ранковића и Ник. Ж. Петровића. То је зидни плакат, са сликама, написан прегледно и јасно. Ево једног става из тог *Упутства*:

„При прскању ваља pazити:

1) да се пре употребе бордовска чорба добро промеша;

2) да се свеколико лишће, ластари и гроздови попрскају;

3) да се течност растура у виду најситнијих капљица, као измаглица, стога млаз треба издаље да пада на лозу;

4) да се лишће нарочито прска с *горне* његове стране, али у случају јаче навале болести, треба подешавати млаз из прскалице тако, да се и наличје листа добро попрска;

5) да се највећа пажња обрати на прскање доњег лишћа на чокоту;

6) да се ниједан чоког не остави непопрскан;

7) да се виноград прска, кад лишће није влажно;

8) да се не прска сувише много, те да лоза изгледа, као да је окречена;

9) да се прскање прекине непосредно пред кишу и настави одмах после кише, чим се лист мало провене и

10) да се после свршеног рада у вече, прскалица опере, а кад се прскање сасвим заврши, ваља прскалицу опрати, подмазати и оставити на суво место“.

Ето шта вели „Упутство“. Томе нема шта да се дода, изузев напомене, да у случају повољних услова за развијање пламењаче, и велике навале пламењаче морамо прскати виноград и кад је лишће влажно, одмах чим киша престане, па чак и пре него што престане, само ако је тиха киша.

Упутство се може добити од Српског Пољопривредног Друштва по цени од 2 динара и без њега не треба да буде ниједан виноградар.

Бож. Ђ. Ранковић

БЕЛЕШКЕ

Како да се опораве градом оштећене воћке.

— Скоро сваке године дешава се, да град местимично нанесе знатне штете воћкама. Од њега се повреди лишће, младари, гране, гранчице, плод, па и само стабло, — те услед тога воћке заостану у порасту, умање родност, а у многим случајевима и осуше се. Зато треба одмах после града, јаче повређена места на стаблу и гранама премазати иловачом, размученој у води, да се направи блато и *томе* додати говеђе балеге и пепела. На овај начин убрзаће се на повређеним местима образовање нове — младе коре. Таква места могу се премазати и калемарским воском.

Да би се пак градобитне воћке подмладице, треба гране на круни скратити, како би се добили нови млади и снажни ластари. Ово се врши на исти начин као код „*подмлађивања*“ старијих воћака у опште.

У многим случајевима ако је град и сувише оштетио воћке и сам се пољопривредник пита у чуду, шта ће да ради, јер нема лека. Зато би могао за сваки случај да се сваке године осигура код наших домаћих осигуравајућих друштава, као што то чине пољопривредници у страним државама, — те да не дође у неприлику тешког задуживања.

П. С. П.

Пролив кокошана. — Пролив код живице треба лечити или узроке отклонити. Узрок проливу је обично поварена храна, устајала вода, влажан кокошар ит.д. Против пролива треба кокошкама давати за храну печен овас или јечам, а за пиће слану воду, у коју се метне и стално држи парче гвожђа.

М. М. Ђ.

НЕКРОЛОГ

† ЈОВАН МИОДРАГОВИЋ

професор у пензији.

Име Јована Миодраговића познато је међу учитељима и просветним радницима, али се о Мио-

драговићу чуло и у ширим круговима, па и пољопривредним. Његова дела и написи имају научни значај, али имају и шири васпитачки и народни. Он је писао књиге које су завољене и читане као лепе и поучне књиге за народ, за васпитање и просвећивање подмладка, а и за облагоурађивање старијег покољена. Он се као велики народни учитељ обраћао својим стручним поукама родитељима и показивао путеве паметног подизања подмладка, упућивању к раду и самосталности кретања. Он се обраћао и српској мајци и казивао путеве, како се долази до врлина и вршења многоструких задатака које узимају мајке на себе. Име Јована Миодраговића важно је и за оснивање многих просветних установа, и он је један од првих и одлучних пропагатора за увођење *ручног рада** у школе, а под овим је разумео: пољопривредни у сеоским и занатски у грађанским варошким школама. Од његовог службовања у Министарству Просвете почиње смишљени рад на оснивању и уређењу „школских баншта“ и свраћање јаче пажње на усавршавање учитеља у пољопривреди и занатском ручном раду.

Миодраговић је доживео лепу старост, али његово перо престао је много раније да дела. Сломљен за време непријатељске најезде, он је изубио моћи за даљи користан рад, док га не сустигне и неумитна смрт. Умро је у крилу своје породице 14. маја ове године у Београду. . . .

Његове научне радове описаће стручњаци којима је припадао, а ми ћемо га задржати у најлепшој упомени као пријатеља пољопривреде и културног напредка пољопривредника на селу. Нарочито ће се њега са захвалношћу сећати многобројни читаоци његових родољубивих књига: *Засоркиња*, *Радише* и *Нове Мајке*, па и који их нису читали, препоручујемо им да их прочитају, јер лепших и бољих књига, како по лепоти речи тако и по разговорности поука, тешко је наћи.

Бог да прости Јову Миодраговића, и нека му је светао, спомен и међу нама! . . . — Ђ.

ЗАПИСНИК

19. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 28. априла 1926. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник Паја Тодоровић, и. председник Др. Т. Митровић и чланови Управе: Б. Станисављевић, Н. Ж. Петровић, Д. Ђ. Николић, Б. Ранковић, С. Партовић, С. Ратковић, и В. Бошковић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. В. М. Дамјановић.

I

Прочитани су записници:

258) 18. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

259) 17. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник као и одлуку да уредник Пољопр. Календара за 1927. г. буде председник г. П. Т. Тодоровић, а Гласника С. П. Д. члан Управе г. Д. Николић, пошто се и. председник г. Др. Т. Митровић пријомо за уредника Пољопривр. Речника.

260) 1. и 2. седнице Редакционог Одбора за Пољо-

привр. Речник. — *Одбор* усваја прочитане записнике, као и одлуку да уредник Пољопр. Речника буде г. Др. Т. Митровић, а помоћник уредника г. Драг. Ђосић, и да чланови редакционог Одбора добијају по 30 дин. од седнице, рачунајући од прве седнице. Седнице ће се одржати по потреби, а на повиз председника.

II

Мишљење финансијског Одбора:

261) По питању израде чланских повеља *одлучено* је: да се претколно тражи од фирме П. Марковића да сними цену за репродукцију на картону В на 9— дин. за 6000 примерака и да притане на услов: да прво ре-продукује један комад, па ако одговара оригиналу, онда да му се уступа у израду свих 6000 комада.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

262) По извештају да су пријамне Верморлове прскалице — *усвојено* је мишљење да им продајна цена буде 800 — динара, а упаковане у сандуку 510 — дин.

263) По понуди Енгл. Југосл. Тргов. А. Д. за три јере, — *усвојено* је мишљење да нису потребни.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

264) По тач. 18. програма — *усвојено* је мишљење да се набаве књиге за друштвену библиотеку у границама буџета.

265) По истој тач. алинеја III — *усвојено* је мишљење да се тражи извештај од Подружника имају ли своју читаоницу и од каквих књига и листова.

266) По тач. 28 — *усвојено* је мишљење да се тражи од Подружника извештај о потребним справама и материјалу, које Друштво до сада није набављало.

267) По тач. 35. — *усвојено* је мишљење да се приступи изради Друштвених повеља и сребрне и златне медаље.

268) По тач. 8. — *усвојено* је мишљење да се награде по један од најбољих ученика и то: средњих пољопр. школа у Валељу, Марибору и Крижевцима по 500 дин. и нижих пољопр. школа по 200 дин. стим да награде буду у справама и књигама.

269) По тач. 14. — *усвојено* је мишљење да се одрже сезонска предавања са демонстрацијама у Босни, Дубици, Бугојну, Власотинцима, Гилању, Дебру, Житковцу, Жичи, Жабарима, Зворнику, Зеници, Кладову, Кракову, Кичеву, Карбуници, Лешници, Модричу, Нишу, Н. Парару, Обренову, Пећи, Пљељу, Прокупљу, Постељу, Предејанима, Руднику, Сврљигу, Сурадуци, Тополи, Урошевцу, Цариброду, Чачку, Новој Вароши, Косов Митровици, Салашу, Куманову, Приједору, Рањку, Гроцкој, Бихаћу, Штиму, Приштини, Пироту и Бабушници. За предавања ангажовати ср. економе и тражити да јаве на који ће грање могли да држе демонстративна предавања, која могу држати у пролеће, лето, јесен и зиму, а да известе: да ли би се могао одржати какав курс, где и из чега.

V

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

270) По молбама Подружника за кредит. — *Одлучено* је да се Подружници у Јагљеву одобри 6000 дин. а подружњинама у Лазаревцу и Голобоку, да ће се одобрити кад плате стари дуг.

VI

Саопштења и предлози:

271) Прочитано је писмо Дворске Канцеларије којим се захвалује на пошловене књиге „Поуке о хубрењу“ и „Лаванде траве“ за књижицу Њ. В. Краља. — *Одбор* прима знању.

272) Прочитано је писмо Мин. Нар. Здравља да је одобрена слободна продаја планог камена. — *Одбор* прима знању.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

Српско Пољопривредно Друштво има на свом стоваришту:

прскалице „Верморел“ оригиналне	ком.	500	дин.
запашиваче „Торил“	ком.	400	
запашиваче ручне		70	
калемарске ножеве „Кунде“		35	
копачнице „Кумулус“ лакше		600	
копачнице „Сак“ теже		600	
тријере Хајдове Н. 1а		2400	
тријере „Мајерове“ Н. 1а ¹ / ₂		3000	
тријере Н. 1 ¹ / ₂		3500	
мале пресе за малину, парадајз и др.	300 и	250	
плавни камен „Монтекатини“	кг.	8,50	
сумпор у праху		5	
семе мухара		4	
сиршите „Каштеа“ у боци	¹ / ₂ л.	25	
сиршите	1 л.	40	
трокари за говеда	ком.	50	
лакмусова хартија	књижица	5	
патент тегле за конзервисање од 1 л.	ком.	14	
патент тегле	2 л.	23	
тегле од 1 кг.		12,50	
тегле од ¹ / ₂		7	
тегле од 2 килограма од мајолике		18	
маказе за шишање оваца		15	
брусеви од природног камена		4	
ветрењаче домаће са 8 сита		2200	
ветрењаче „Хофхер Шранц“ са 12 сита		2600	
ков за косе (чаканац и бабица)	пар	15	
круњачи „Кине“ за 1 кл.	ком.	1100	
округла гумена плоча (бр. 17)		10	
гумена црева од 1 м. (бр. 34)		12	
пужини прости		20	
део за сисак (бр. 4)		4	
део за сисак (бр. 5)		6,50	
део за сисак (бр. 6)		4	
завртањ вентил озго бр. 8		4	
завртањ (шраф) за округлу гуму бр. 9		3	
вентил бр. 10		3	
лагере бр. 11		3	
спојница за пумпу бр. 15		25	
вентил од гуме бр. 13		1	
лежишта (лагери) већа и мања бр. 16 и 17		6,50	
продужне цеви за прскање већа бр. 18		20	
завртањ са ушцама (холендери) бр. 28		15	
славине бр. 31		25	
комплетна цев са решетом, славином и пуж. бр. 32		100	

Бројеви се односе на пртеже у ценовнику (проспекту) који иде уз сваку Верморелову прскалицу, стр. 40 и 42.

Напомена: Тегле шаљемо најмање 6 комада; сиршите 3 боце; сумпор, плавни камен и семе мухара најмање 10 килограма. Мање порубине не могу се извршити, те их и не чинити. Мање количине могу се добити код Подружина.

За поједине делове од прскалица слати увек новац унапред, јер је незгодно и скупо слати на доплату тако ситне ствари. Пошиљка се по пријему новца извршује одмах, без икаквих других трошкова.

П. Подружине и чланови, добијају 5% поуста од горњих цена. Ово важи и за остале пољопривредне потребе, које нису овде означене, а Друштво их има на стоваришту.

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

Тежаци и Пољопривредници!

Ако хоћете да весело косите своје личаде наручите **само гласитице и опробане** коване косе Варцарске од најбољег енглеског челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, за сваки ковац и тпуна гаранција. Цена по комаду Дин. 100; мање од 2 комада не шаљемо. Јављемо сима муштеријама и привателима да смо цену снижали 25 дин по комаду према ланској цени (жзлимo тачну адресу изручатеља).

ПАВЛЕ ЂОСИЋ ГРГИЋ,
радионица кованих носа

6—3

Варцар Вануш — Мркоњић Град, Босна.

КОМАНДИНО ДРУШТВО

А. ЂЕРАСИ И КО. БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЋИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (бреше Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Друштва, Осипке и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ:

„ЂЕРАСИ“
БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Кашне-
ларце 872
Кубе 37-08

Поред вршаћих гарнитуре на стоваришту има шведских **Болиндерових мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млннова** свих врста.

Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** влачара и ваљавица.

Продаја и на почек под врло повољним условима.

6—5

НА ПРОДАЈУ

Три алгајска бика за приплод

На имању **Јосипа Пиунковића у Суботици** (Жедник) налазе се три племенита приплодна бика чисте алгајске расе. Бикови су у трећој години, снажни, лепо развијени и без икаквих мања.

Препоручује се ова добра и за наше прилике корисна раса специјално појединим оштинама или великим пољопривредницима, ради поправања расе и добијања лепе млечне и отпорне стоке, која се може корисно употребити и за рад.

Бикови се могу видети сваког дана на имању Жедник.

За цене и услове обратити се Управи имања и централној млекарни **ЈОСИПА ПИУНКОВИЋА** у Суботици. 3—2

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 зли.

Биле и војскама пошљају лист у поштом пену

Преплата се понаке уједнавује за целу
годину.

Све поштом, које Друштво може послати По-
љопривредни и приватни списаци и издања,
ислађене су поштом поштом, како се
рекламу Министарства Поште и Телеграфа № 11208
од 17-11-1924. год.

Цена огласима по таксу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Раковскић

Број 24.

БЕОГРАД, 13. ЈУНА 1926. ГОД.

Година LIII

Лековито биље.

Недавно је изашла из штампе у Загребу књи-
жица г. Ј. Хамперла „Гајене лековитог биља“
(1 део¹). Ова књижица додирује врло интересантно,
а и доста важно питање о култури и купуњау
лековитих биљака.

Без обзира у ком ће правцу или примењива-
ње лековитих биљака у медицини, у сваком случају
фармација — медицина — сада троши
огромне количине биљних лекова, — а не само
хемијских — и за то се мора обратити пољоприв-
реднику, било да овај лековито биље правилно
култивира, било да сакупља биљке, које расту у
дивљем стању. Неке државе, особито Немачка, већ
су одавно прешле на културу медицинских би-
љака, и на томе немачки пољопривредници, који
рисктирају са овом културом, често пута зарађују
добре паре. Али још више, и Немачка, и друге
западне европске земље, где је производња биљ-
них лекова доста развијена, купују сирови матери-
ријал за ове лекове из земаља са мање напредном
пољопривредом, особито из Русије, и код себе
перајују овај материјал у лекове, а после продају
ове лекове — по много купуњау цени — и тим
земаљама, из којих је био купљен сирови матери-
ријал за ове лекове. Зато је напр. и у прелатној
Русији званично било покренуто питање о култури
и о преради лековитих биљака, бар у том размеру,
у којем је Русија обично извозила сирови лековити
материјал у западну Европу. За тај циљ биле су
осниване специјалне станице за културу лековитих
биљака и ширила се пропаганда ове културе код
сељака и уопште у мањим газдинствима. И на
опитној ферми Ново-Александријског Пољоприв-
редног Института, чији је директор био ниже
подписани, биле су вршени опити са културом
многих лековитих биљака; производи културе про-
давали су се местним фармацијским заводима.

Са практичког погледа најважније је питање
у целој овој ствари — рентабилност културе ле-

ковитих биљака, упоредно са културом обичних
ратарских биљака. А рентабилност ова зависи пре
свега и највише од цена, које су — обично до
сада — потпуно у рукама неколико крупнијих
европских фирма, које тргују са лековитим матери-
ријалима. Овде — више, но у другим гранама
трговине — цене су готово потпуно монополисане
од појединих крупних фирма; а осим тога знатни
део зараде узимају и местни, ситнији трговци —
посредници између пољопривредника и крупних
фирма. Зато обично ситним произвођачима остаје
само мали део зараде, тако да се често пута труд
произвођача и сасвим не рентира. А култура ле-
ковитих биљака доста је интензивна култура, т. ј.
потребује много рада, хубрења и других трошкова.

Због тога обично и видимо, да ситни произ-
вођачи не иду тако радо на ову специјалну кул-
туру. Али понекад и понегде опет има тих про-
извођача, који пристају да пробају и овај посао,
особито кад располажу обилном и јединином рад-
ном снагом, у том реду чак и децим радом, јер
при култури лековитих биљака, особито при бер-
би лиша, цветова, семена и т. д., лако се и ко-
рисно може применити и рад дедача. Али разуме
се — на томе се не може решити и проширити
питање о озбиљној култури лековитог биља.
Једино корисно — у народном и државном смислу
— решење питања могло би се постићи само кон-
центрацијом и чак монополисањем производње и
трговине лековитим биљем у државним рукама,
ако би за то било довољно рачуна. Само при
овом услову ситни произвођач могао би постати
мало сигурнији за свој рад и за своју зараду.

Дакле у сваком случају ово питање, ако оно
има озбиљног државног значаја, пре свега мора
бити проучено и више-мање испитано од држав-
них институција; пре свега — вероватно — од
Министарства Пољопривреде, у вези са осталим
министарствима, која могу бити заинтересована у
о овом питању. На државним школским и опит-
ним имањима могло би се полако почети проуча-
вање и испитивање лековитих биљака, да би се
прикупили стварни подаци о култури ових би-
љака у појединим местима. А после могле би бити

¹ Књижица се може добити од писца, Милана Пешана уа. 30.
Загреб, цена 15 динара

оснивање и специјалне станице за културу лековитог биља.

Књижица г. Намрега може да послужи као почетни књижевни материјал за ову културу. Она садржи кратко описивање културе више од 40 појединих врста лековитих биљака, а и поједине опште податке о томе, како треба да се приступи ка овој култури.

Dr. Tim. Lonot,
професор универзитета.

ИЗ ПРАРАДЕ ВОЋА

Воћни сокови.

Воћни сокови дају веома укусно и освежавајуће пиће, које не би требало да изостане у домаћој потрошњи. Сам начин справљања је веома лак и многе наше домаћице справљају га са добрим успехом.

Поглавито где се воће гаји у мањим баштама, окућницама и воћњацима, може се веома корисно употребити.

Справља се, ако се из зрелих плодова одмах одеци сок или, ако се претходно нешто прокува, па тек онда исцеди сок. Препоручује се, да се сок претходно скува са шећером, наспе у боце и стерилише — прокува у херметично — потпуно затвореним теглама 20 минута на топлоти од 75° С., — јер при већој топлоти изгуби од свога укуса.^{*)}

^{*)} Пошто воће стерилисана може се видети на књижици Др. Вел. Стојковића „Коварисање воћа и поврћа — стерилисање“, издање Српског Полупривредног Друштва; цена 3 дина; кошта.

ПОДЛИСТАК

БОСАНСКЕ ШЉИВЕ

(Од М. Т. dell'Elmo-а, публиковано у 4425 и 4426 № Gardener's Chronicle-а)

С енглеског инж. агр. М. Н. Поповић.

(Наставак)

Опажа се у потоње време жеља, да се купује директно из Југославије, а неколико националних друштава постарала су се, да омогуће и створе директан извоз, чувањем и стерилизацијом шљива на најбољи начин и са највећом опрезношћу. Ово се показало успешно и веч се развија у приволастички трговачки посао. Пре неколико година, по уједињењу, почеле су се оснивати задруге. Немци и Аустријанци су покушали оснивање задруга, али без успеха. Сад постоји неколико банкарских подuzeћа, која контролишу куповину и извоз шљива, а неки од њих су примила тачне и опште познате пословне методе. Ове организације (задруге), образоване од људи са искуством, у својим основним принципима не разликују се много од кооператива у Сједињеним Државама, нарочито организација

Сок је још укуснији, кад се по цеђењу остави неколико дана да престоји, па се пре кувања допуни са нешто свежег сока.

Сок од јагода: 1.) Узме се 1 кграм очишћених јагода (најбоље су шумске јагоде због њиховог пријатног укуса и мањег садржаја воде), па се читање наслажу у боцу за половину или $\frac{2}{3}$ њене запремине, поспу са $\frac{1}{2}$ кграма ситног шећера, добро промукна и остави неколико дана на умерено топлим месту. Шећер постепено са водом из јагода образује врло пријатну и бистру течност — сок.

2.) Плодови се очисте, оперу и поређају у какав суд и сваки ред после ситним шећером. На 1 кграма јагода додаје се $\frac{1}{2}$ кграма шећера. Остави се тако неколико дана, па се сок процеди кроз ланено платно, не вршећи муљање. Затим се сипа у боце, па се стерилише на топлоти од 75° С.

3.) На пола кграма јагода дода се најмање 400 грама шећера, после као код предњег начина и остави 1—2 дана да престоји, процеди, сипа одмах у боце, добро запуши и учврсти. Такав сок леп је и бистар, сачува природни укус и слadak је.

Сок од поморанџине коре. — Натруже се кора од 6 поморанџа на каквом рендету, дода 2 кграма шећера и $\frac{1}{2}$ литра воде, која се претходно скува и охлади. Течност се остави неколико дана, да преври, а потом дода 25 грама лимунске киселине у кристалима, истопљеним у води. Затим се кроз какво платно процеди и сипа у боце.

Сок од црних рибизала. — Зрели плодови оперу се и изгњече, оставе у каквом заклопљеном суду 2—3 дана, а затим сок одеци и сипа у суд за превирање. После превирања, а пошто се избистри, преточи се и на сваки литар сока дода

држава: Калифорније, Орегона, Вашингтона, Ајдаха и Монтане.

Начин припремања шљива за извоз.

Шљиве се суше или на сунцу или у земљаним пећима. Први начин се стално примењује у топлим крајевима, (Калифорнији, Аустралији и Јужној Африци), осим ако је време незгодно. Од више начина сушења шљива на сунцу описале смо један: обраде шљиве исперу се у топлој води; слабе шљиве се избаде напоље, а остатак се сортира по величини. Затим се шљиве замоче у шећ (течност алкалних соли од дрвеног пепела), да би кожа напукла, како би сунчани зраци могли продриети у месо воћа. После се шљиве разастру на *лесама* или изврнутим сандуцима и оставе на сунцу за недељу или дуже, да се осуше. Неколико пута дневно треба шљиве промешати, тако да се са свих страна суше једнако. Кад су потпуно осушене, шљиве се смештају у нарочите сандуке у стоваришта.

Пошто је берба и сушење завршено, шљиве се поново сортирају и пакују у сандучиће за тржиште. У Југославији се шљиве суше у земљаним

500—750 грама шећера. Потом се кува краће време и као врео сипа у загрејане боце, које се запуше, увек са жицом и стерилишу $\frac{1}{2}$ часа на топлоти 75°С. Кад се боце довољно охладе, скине се жлица, запушач равно пресеке, а грлић од боце замочи у раствор црне смоле. Овакав сок има лепу боју и мир.

Сок од малина. — 1.) Зрели плодови очисте се и замуљају, па кљук остави око 14 дана да црвени. У колико је превирање бурније у толико ће сок бити бистрији. Горња павлака по превирању скине се и сок процеди. На $\frac{1}{2}$ литра сока додаје се 400 грама шећера, затим кува 15 минута и сипа као врућ у претходно загрејане боце, па добро затвори.

2.) Добро зрели и очишћени плодови изгъече се у каквом суду дрвеном кашиком, па кљук остави око 8 дана да црвени. За то се време чешће меша и пажљиво покрива, да ваздух унутра не улази. После овог времена сок се оцеци кроз какво платно и сито у други суд, па дода на сваки литар 1—2 грама шећера. Затим се пристави на ватру и добро прокува и при кувању пена уклони. Пошто се скине са ватре, расхлади, разлије у боце, па добро запуши, понеке пергамент хартијом и смолом залепи. Да би сок добио лепу црвену боју, дода се на 4 дела малина 1 део очишћених коштица од трешава.

3.) У срезу трстеничком — општини врњачкој, справља се већа количина сока и то од планинских малина, који се продаје по апотекама, деликатесним радњама и посетиоцима Врњачке Бање (Врњаци).

Справља се на овај начин: Узабране зреле малине треба руком или дрвеним маљем добро изгъечити, сок одвојити и пошто у неколико пре-

пећима и стерилизују кроз етиваже. Прву етиважу подигао је 1884. у Брчком један француски инжењер. Од тог доба много је етиважа подигнуто, што је узбрало посао и умањило трошак.

Стерелизација је процес загревања до степена, на ком су сви ситни организми уништени, и тим повећава могућност чувања воћа од трулења. Обично се стављају у пећ шљиве већ паковане у сандуцима, чиме се спречава свако даље излагање воћа ваздуху и сваком додиру са ситним организмима (бактеријама), које путем ваздуха, мрави, мува, нисеката ит.д. могу доћи у додир са воћем. Топлота у пећима је различита, а воће се обично држи у етиважи између осам и дванаест сати. Обичава се једна стерелизација, а по кадкад и две се препоручују.

Ако су у августу и септембру кише сунчеве обилне, количина шећера у шљивама је смањена, и шљиве је теже сачувати. Таква је била година 1922. Срећом, такве су се године од 1886. јављале свега три пута. Време с пролећа има врло много утицаја на количину бербе, 1919. мраз је уштитно скоро читаву бербу шљива у Босни и Србији.

ври, оцеци се дода шећер и прокува. Кад се охлади, сипа у боце, добро затвори и чува до употребе.

П. С. Петновић.

БЕЛЕШКЕ

Сирће од руже. — Сирће од руже употребљује се као и сирће од вина за разне домаће потребе, само је много миришљавије. Кад се на уснијано гвозди: кане неколико капи ружиног сирћета, од паре ваздух добије врло пријатан мирис.

Сирће од ружиног цвета справља се овако: Набрати ружине цветне листиће, пре него што опадну, метнути их у боцу са ширим грлићем, преити их добрим винским сирћетом, покрити каквом јачом хартијом и оставити на светло, али не на сунчано место, да стоји 2) — 30 дана. За овим се процеди кроз чисто платно, сипа у боцу, затвори и до употребе чува на умерено топлој месту. Овако спрењено сирће употребљено у салати врло је пријатно.

М. М. Ђ.

Буђаву боцу очистити. — Ако се боца добро не опере, пошто се из исте изручи: малина, компот, парадајз ит.д., она се обично буба. Буђана боца најбоље ће се опрати, ако се у исту сипа доста ситно истуцан дрвени угљен и налије водом и тако за више дана остави, а за које време времена на време ваља боцу промућкати. Ако је потребно, ово се мора поновити.

М. М. Ђ.

Курс из виноградарства у Љубушком. Код Државног Лозног и Воћног Расадишника у Љубушком у Херцеговини приредио је управник г.

Шљиве без коштица (коштица: извађене руком) извозе се у Северну Европу, нарочито у Данску. У 1923. и 24. извоз шљива без коштица био је повећан. Али, због подигнуте увозне царине у Данској, извоз је нагло стао.

Пекмез је припрељан пре 1914. у великим количинама. Извесних година припрељано је до 10,000,000 килограма, а највећа количина извозила је за Немачку, Пољску, Аустрију и Мађарску.

Од 1918. год. земље, у којима је велика потрошња пекмеза, предузеле су мере да заштите своје производе и развој своје властите индустрије, увођењем великих увозних царина на стране конзерве.

Продаја.

Продаја производа је највећи проблем произвођача и купаца у Југославији, а истовремено и најтежи предмет пословног развоја. Сав трговачки свет је заузет тим проблемом и напорно настоји, да га поправи. Гађење шљива је у рукама сељака, и занимљиво је посматрати њихову спретност и вештину у руковању воћем.

(Наставиће се.)

Франьо Кури, 12. маја т. г. тродневни летњи курс за поучавање сеоских младина у обнови и унапређењу виноградарства. Курс су похађали 43 курсиста, млађи виноградар из среза Љубушког. Успех виногр. курса у Љубушком био је и са теоријске и са практичне стране потпуно задовољајући, јер су учесници показали нарочито живо интересовање за зелено калемљење лозе, којим обнављају своје винограде и настојали, да се у том послу што боље усаврше. По завршетку течаја курсисти су награђени калемарским алатом.

Сл. 40 претставља нам учеснике виноградарског курса у Љубушком при калемљењу у виноградима са наставником г. Куријем. Т-ик

Шљивин рогач.*) — Шљиве заражене овом болешћу не могу се нити јести, нити конзервисати, нити прерађивати у лекмез или шљивовицу. На-

Ако се заражени плод испитује микроскопом, налазе се са спољашне стране безброј малих и усправних цевчица, које образују споп. Ове цевчице полазе испод најгорњег слоја спољашње шљивине коре, пробијају је и излазе на површину. У свакој цевчици образују се споре или другим речима семе за размножавање гљивица. Кад ово семе сазри, попуцају омотачи и оно испада напоље, дакле слично као и код других биљака. Али гљивица се не задржава само на површини рогача, већ продире и у унутрашњост, па прелази и у петелку, па и у саме граничне и оградне. Ту она живи годинама и споља се не примећује. С пролећа ураста кроз цветне петелке у младу оплодницу и изметне плод у рогач.

Против ове болести треба употребити ова средства:

Сл. 40. Обука сеоских младина у калемљењу лозе при Државном Лозном Расаднику у Љубушком (Херцеговина).

паднута шљива (плод) се не развија нормално. Она се издужи, плосната је, без кошнице, нешто махунаста, опора и блутава. Овакви плодови се у народу називају рогачи (криваћи). Штета може бити велика. Болест се запажа, тек кад шљиве нешто одрасту, у мају. Где се ова болест једанпут појави, појављује се и сваког лета дошњије, док се не сузбије. Болест се појављује у разним годинама различитом јачином. Јачина зависи до извесне мере од временских прилика. Нарочито се појављује, кад воћке прероде, кад су у заветрини и кад су у заклоњеним местима.

Болест проузрокује гљивица позната у науци под именом *Exoascus grani* или *Tarphina grani*. Ова гљивица не напада друге биљке сем шљиве и још неких сродних шљиви. Она се не развија нити у земљи нити на угинулим деловима биљке.

1.) Прегледати сваке године у мају и јуну гране и стабла, на којима је било рогача прошле године, па ако има који рогач, обрати га, па спалити или закопати.

2.) Све гране и границе, на којима има много рогача треба одсећи, односно подкресати и одсечене делове спалити.

3.) Ако је у близини сремза и њу прегледати и погубити као и код шљиве или је уклонити сасвим. Ово је потребно зато што ова болест напада и сремзу.

4.) Од болесних шљива не узимати калем-гранчице.

5.) Ако све ове мере не помогну, те је сваке године рода све мање, онда заменити шљиву којом другом воћком или шљивом тургуљом, која по искуству не пати од рогача.

М. Ђ. Н.

*) По расправи Државног Фитопатолошког Завода у Сарајеву.

КЊИЖЕВНОСТ

Бухач као инсектицид, издање Пољопривредне Огледне и Контролне Станице Томидер — Агрохемијски Одсек бр. 1, страна 27. Текст је на српском и француском језику са многим таблицама анализа и другим бројним прегледима. Има три слике.

У књижици се у почетку износи значај културе бухача у нашим приморским крајевима, по вршине и годишња производа. У даљем разрађивању су обухваћене врсте бухача и њихово гајење, берба, сушење и употреба као инсектицида. Нарочито лепо је разрађен партија активног дела инсектицида и начин употребе код разних инсеката. Наведени су рецепти, прописи разних аутора светског гласа, који се односе на начине употребе.

На крају је изнета и хемијска анализа цвета и петељке различитих прашака бухача и упоредни огледи у погледу активности нашег бухача са бухачима других земаља. Питање, да ли и у колико ђубрење утиче поред приноса и на активност прашка врло је важно и за сада остало још необрађено од стране станице. И ми делимо мишљење станице, да ово питање треба да буде једно међу првима, које треба што скорије расправити, а нарочито имајући у виду огледи, који су чинени са ђубрењем бухача, чији су резултати изнети у Пољопривредном Гласнику Бр. 21 и 22 од 1925. год., како ће се дошло до једног правилног становишта у култури обе биљке.

Публикација заслужује сваку пажњу.

М. Ђ. И.

Занатско задругарство на делу — свеска прва средио за штампу Др. Божа Хајдук-Вељковић, инспектор Мин. Пољопр. и Вода. — Страна 68, цена 5 дина.

Ова свеска обухвата извештај о раду Главног Савеза Занатских Задруга Краљевине у години 1925. У уводном делу је једна мала расправа о значају Занатских Задруга од Павла Кара-Радовановића.

Целокупни остали материјал може се поделити на два дела:

а) Рад четвртог конгреса Главног Савеза Занатских Задруга, који је одржат у Чачку 8. новембра 1925. год.

б) Конференција београдских задругара и занатлија одржана 27. децембра 1925. год.

Свеска се завршава рефератом о раду четвртог конгреса Главног Савеза Занатских Задруга.

Поред овога унет и други материјал, као: Прва велика опште занатска забава, шта је задругарство од Д. Димитријевића, експонент Занатске Коморе и т. д.

Сређујући материјал за штампу Г. Хајдук-Вељковића није жално труда, да читаоцу предочи тешкоће, са којима се бори наше занатско задругарство у савременом развоју. Ово се врло лепо

види из многобројних реферата и дискусија приликом рада самог конгреса или конференције, као и другог унетог материјала.

М. Ђ. И.

РАД ПОДРУЖИНА

Обласна Пољопривредна Изложба у Нишу (26-29. септембра 1925. год.) — по извештају Окружне Пољопривредне Подружине у Нишу.

Изложба је приређена у просторијама основне школе у „Вождовој“ улици у Нишу, по одлуци Српског Пољопривредног Друштва од 3. јуна 1925. год. Бр. 5915, а уз сарадњу: нишке окружне Пољопривредне Подружине, Моравског Кола Јахача, свију пољопривредних чиновника вишке области и Изложбеног Одбора, који је за то нарочито изабран.

На изложби су узели учешћа пољопривредници из целе нишке области, која се састоји из 11 политичких срезова, на којој су били заступљени: сви ратарски усеви, баштенски-градинарски производи, воће у свежем и прерађеном стању, виноградарство и винарство, пчеларство, свињарство, сточарски производи, вештачка ђубрива, препарати против метила и биљних болести, прерађени и непрерађени дуван, домаћа радност и индустријски предмети из целе области. Од живе стоке изложени су били: коњска грла, говеда, овце и козе.

По групама пак како су оцењивачки судови подвојили изложбене предмете ради оцене, — било је излож: но:

1.) Ратарских усева (жита, варива, трговинске биљке, сточна репа, дулеци, буидеве и разна семена)	1474
2.) Баштенских-градинарских производа	687
3.) Воћарских производа у свежем и прерађеном стању	761
4.) Виноградарских производа:	
а.) свежег грозња	372
б.) вина и ракије	159
в.) зрелих калемова и резница	38
5.) Пчеларских и свињарских предмета:	
а.) пчеларских	207
б.) свињарских	31
6.) Сточарских производа	96
7.) Рукотворне, занити и индустрија:	
а.) урукотворне и зан. предмета	128
б.) индустријских око	400
	538

Свега изложено предмета 4353

8.) Од живе стоке било је изложено:

    I Коњских грла:

а.) Кобила са жарбадима	36
б.) једногод. грла муш. жен.	24
в.) двогодиш	27
г.) трогодиш	5
д.) старија грла за продају	10
За пренос:	102

Пренето	102
II Говеда:	
а.) краве са теладима	33
б.) муш. и жен. двогод. грла	34
в.) бикова	20
III Оваца и овнова.	83
IV Коза и јарчева	22
Свега грла живе стоке	294

Према записницима оцењивачких судова награђена је:

1) Премета из ратарства	материјално	164	похвали	102 = 366
2) " " " " " " " "	" " " "	204	" "	5 = 209
3) " " " " " " " "	" " " "	151	" "	86 = 237
4) " " " " " " " "	" " " "	165	" "	29 = 194
5) " " " " " " " "	" " " "	32	" "	19 = 51
6) " " " " " " " "	" " " "	33	" "	5 = 38
7) " " " " " " " "	" " " "	3	" "	37 = 40
8) Жива грла, говедна награђена	" " " "	36	" "	5 = 41
9) " " " " " " " "	" " " "	21	" "	1 = 22
10) " " " " " " " "	" " " "	4	" "	3 = 6
Свега	813	291 = 1104		

Вредност предњих 1104 награда износи 140.929 динара, која је издата и то: а.) у исправама, алатима, семењу, поучним књигама и похвалицама у вредности 128.129 динар и у готову 12.800 динара.

За награду коњских грла особено је издато: а.) материјалних награда 48, у вредности 14.200 динар, у готову.

б.) Повеља Министарства Пољопривреде и Вода 8 комада

в.) Похвалница Моравског Кола Јахача 48 ком. Предњу суму у 14.200 динар. Коло Јахача примио је од одбора округа нишког и она и није улазила у општи рачун новача, са којим је располагала Подружница, односно Изложбени Одбор.

Као што се из напред изложеног види, многи су од бољих излагача — у недостатку материјалних награда — награђени похвалицама Српског Пољопривредног Друштва, а излагачи коња похвалицама Моравског Кола Јахача. Поред тога Министарство Пољопривреде и Вода наредило је, да се излагачи најбољих сточних грла поред награде материјалне — одликују и повељема Министарства Пољопривреде, које су из Министарства послате изложбеном одбору. Овим повељама одликовано је 15 излагача најбољих сточних грла и то:

а.) За коњска грла: Окружна Банка у Нишу, Милан Симоновић, арт. п. пуковник из Ниша, Чедо Живковић, трг. из Ниша, Фрања Паецк, пешад. п. пуковник из Ниша, Окружна Болница — Ниш, Светозар Д. Димитријевић, коњич. п. поручник, Ђорђе Митровић, тежак из Мезграје ср. нишког, и Петар Браковић, коњич. капетан из Ниша.

б.) За најбоља грла говеда: Нижа Пољопривредна школа у Алексинцу; Милутин Бузизборић, инж. агроном из Ниша; Костадин Николић, тежак из Медошевца; Управа Нишког Казненог Завода и Станоје Богосављевић, тежак из Лошике ср. моравског; и

в.) За козе и јарчеве: Алекса Радековић, теж.

из Барје Чифлик среза нишавског и Јован Голубовић, тежак из Градашнице среза нишавског.

(Сарајеве)

НЕКРОЛОГ

† МАРКО МАРЧИЋ

обласни пољопривредни референт у Дубровнику.

Ево принуђени смо, да данас забележимо и једну тужну вест са нашега мора! Марко Марчић, пољопривредни референт Дубровачке области, преминуо је 19. маја једном неочекиваном смрћу.

Покојни Марчић радио је више можда по и један од наших стручњака за наше приморје, и својим радом задужио га је на вешито признање. Поред осталих пољопривредних грана он је изабрао био поглавито *маслинарство*, једну битну животну пољопривредну грану за наше приморје. Он се тој грану био посветио из тежеља, па не само да је све своје знање, које је стекао у школи и у пракси, уложио био у корист подизања те гране корисног рада, него се старано, да проучи станае напредног маслинарства у страним државама, те да добре ствари и отуда препоручи и обради у својој домовини. Последња тога су и његове: *Пошнице пушовања до Италији**, у којима је указао на напредније радове маслинарства у Италији. А у књизи *Гојдба маслина на источним обалама Јадрана** излаже свеколике поуке, којих треба да се прихвате наши приморци, сретни што су у прилици да могу да гаје и производе једну од најкориснијих културних биљака — маслину. Да би и у пракси помогао да се поуке његове приме, он је живо настојавао на оснивању расадника за одгајивање маслинових садница; путовао по народу и држао практична предавања: сам собом руководио радовима на сузбијању онаких штеточина, које умањују род и штете стаблу маслина, вршио огледе са средствима и начинима, које је и сам измишљао, и са потпуним успехом.

Поред многих његових књига и књижица, покојни Марчић се врло ревностно јављао као сарадник многих листова и часописа, да би и на тај начин својој јакој агилности дао одушке. И *Тежак* је донео из пера његовог неколико стручних чланака о културама нашег приморја: маслинама, лимуну и његовом калемљењу итд.

Но, покојни Марчић уколико је предано служио своје народу писмом и речима, уколико је познат био и као редок родољуб и искрени народни човек, нежалећи жртвал, кад је требало да се народу добро учини. Поради тога он се радо примио положаја обласног пољопривредног референта, јер је у томе видео одликовање за његову исправност, а и место одакле ће моћи с јачом енергијом утицати на пољопривредно унапређење свога родног краја. И одиста, он је свесно и с пуном енергијом одговарао својим дужностима, тако да је његова смрт ожалена с великом тугом, јер је тиме прекинут једин рад, који је упућен био добрим правцем,

јер је изгубљен један одличан родољуб и народни човек.

Покроти Марко Марчић био је и редовни члан Срп. Пољопривредног Друштва.

Бог да га прости и вечни му помен!

— — Ђ.

ЗАПИСНИК

20. седнице Управног Одбора С. П. Д. државне 5. маја 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Годоровић и чланови: Б. Станисаљевић, С. Паруновић, Н. Петровић, С. Ратковић, Д. Николић и В. Матић.

Председавао председник г. П. Т. Годоровић.
Бележко секретар г. М. В. Димљановић.

I

Прочитани су записници:

273) 19. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

274) 18. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

II

Мишљење финансијског Одбора:

275) Прочитан је извод стања кесе за месец април који показује:

примања дин	2.830.756,58
одавања "	1.101.337,39
остатак "	1.729.419,19
депозити "	318.683,37
Свега "	2.048.102,56.

Одбор прима прочитано стање.

III

276) Прочитан је предлог Одбора за попис имовине, да се расходују по инвентару ствари, које су дужио употребом постале неупотребљиве, као и оне, које се имају водити као канцеларијски материјал. — *Одбор* усваја предлог и одобрава расход.

277) Прочитан је предлог Одбора за попис имовине да се пренесу у магацинску књигу справе, које се воде по инвентару ствари као модели. — *Одбор* усваја предлог.

278) Прочитан је попис Друштвене имовине на дан 30. априла о. г., који показује овако стање:

I Активна:

1. готовина	341.956,19
2. хартије од вредности	147.649—
3. намештај и прибор	56.733,70
4. непокретност	8.652.000—
5. роба	1.773.997,60
6. потраживања	1.379.142,88
Укупна актива динара	12.351.479,37

II Пасива:

1. дуг по привр рачунима	321.683,37
2. дуг за робу у комисиону	90.714,50
3. фонд пољопривредни	2.966.089,83
4. фонд † Ф. Виетечког	10.000—
5. приход † Ф. Виетечког	16.139—
Укупна пасива динара:	3.404.626,70
Укупна актива динара:	12.351.479,37
Укупна пасива динара:	3.404.626,70
Чиста г. актива динара:	8.946.852,67

Одбор прима предње стање збиљу стим, да се од оштинце тражи извештај о цени земљишта.

* IV

Мишљење заст. Инспектора за Подружнице:

279) По молбама Подружника; да им се одобри кредит. — *Одлучено*: да се одобри: Подружници у Гроцкој дин. 30.000 у Дебелци 6.900; у Љешници 6.300; у Чифлуку 7.500.

280) По акту Мин. Пољопривреде и Вода, да не одобри Подружници у Лескову расход справа, које је добила као поклон. — *Одлучено*: да се предње саопшти Подружници и да се урути, да даљу преписку води непосредно са Министарством.

281) По реферату инспектора да више нема ни један примерак Правила за Подружнице. — *Одлучено*: да се оштампалу у 20.0 примерака.

V

Саопштена и предлози:

282) Прочитан је акт Министарства Пољопривреде и Вода којим молди, да му се стави на расположење један део подрума ради смештаја коћа, које ће служити за уташњавање сората. — *Одлучено* да се потребне просторије одобре.

283) Председник саопштава да је ишао са председником к. д. г. Министра Двора, и да су му предали програм за пољопривредну пропаганду на рачун Краљевског фонда. Г. Министар је саслушао програм и објашњења и изјавио да је врло добар. У даљем говору напомену је да треба обратити већу пажњу практичном раду, а мање се бавити предавањима. Остало је на томе да сазове једну конференцију, на којој ће наћи програм да служи као основица за даљи рад. — *Одбор* прима изјаву.

Са овим је седница завршена.

СУЛФАРОЛ

јест у води топиви *сумпор*, те је најбоље средство за побијање *оидиума* на вишој дози, *илузијски* на ружма, јабукама, краставцима итд. 1 кгр. Сулфарола одговара 50 кгр. сумпора, цена 1 кгр. Сулфарола дин. 40.—

ПОРЗОЛ Р.

средство у прашку против трулежи на корену шећерне и сточне репе, цена 1 кг. Порзола Р динара 77.—

ПОРЗОЛ

средство у прашку против снјети на пшеници, зоби итд., цена за 1 кг. дин. 40.—

АРСОЛА

средство против гроздовог мољца, реписе вино и гусенице, цена за кг. дин. 44.—

ДРВОРИН

воћни карболинеум. Цена 1 кг. дин. 15.—

Потребна упутства дају се при куповини.

„НАШТЕЛ“ Д. Д. Карловац.

Главна продаја:

„ПРОГРЕС“ К. Д.
Загреб, поштански претинац 104.

Ценовник

Српско Пољопривредно Друштво има на свом стоваришту:

прскалице „Верморел“ оригиналне ком.	500	дн.
запративаче „Торнил“	400	•
запративаче ручне	70	•
калемарске ножице „Кунде“	35	•
копачице „Кумулус“ лакше	600	•
копачице „Сак“ теже	600	•
тријере Хајдове Н. 1а	2400	•
тријере „Мајерове“ Н. 1а ^{1/2}	3000	•
тријере Н. 1 ^{1/2}	3500	•
мале пресе за малину, парадајс и др. 300 и	250	•
плави камен „Монткатини“	кг.	8.50
сумпор у праху	•	5
семе мухара	•	4
сириште „Каштел“ у боци	л.	25
сириште	л.	40
трокери за говеда	ком.	50
лакмусова хартија	књижца	5
патент тегле за конзервисање од 1 л. ком.	•	14
патент тегле	л.	23
тегле од 1 кг. за мед	•	12.50
тегле од 1	•	7
тегле од 2 килограма од мајолике	•	18
маказе за шишање оваца	•	15
брусеви од природног камена	•	4
ветрењаче домаће са 8 сита	•	2200
ветрењаче „Хофхер Шранц“ са 12 сита	•	2600
ков за косе (чаканац и бабница)	пар	15
круњачи „Кине“ за 1 кл.	ком.	1100
округла гумена плоча (бр. 17)	•	10
гумена црева од 1 м. (бр. 34)	•	12
пуживи прости	•	20
део за сисак (бр. 4)	•	4
део за сисак (бр. 5)	•	6.50
део за сисак (бр. 6)	•	4
завртањ вентил озго бр. 8	•	4
завртањ (шраф) за округлу гуму бр. 9	•	3
вентил бр. 10	•	3
лагере бр. 11	•	3
спојница за пумпу бр. 15	•	25
вентил од гуме бр. 13	•	1
лежишта (лагери) већа и мања бр. 16 и 21	•	6.50
продужне цеви за прскање воћа бр. 18	•	20
завртањ са ушцима (холандери) бр. 28	•	15
славине бр. 31	•	25
комплетна цев са решетом, славином и	•	
пуж. бр. 32	•	100

Бројеви се односе на цртеже у ценовнику (проспекту) који иде уз сваку Верморелову прскалицу, стр. 40 и 42.

Напомена: Тегле шањемо најмање 6 комада; сириште 3 боце; сумпор, плави камен и семе мухара најмање 10 килограма. Мање поруџине не могу се извршити, те их и не чинити. Мање количине могу се добити код Подружња.

За поједине делове од прскалица слати увек новац унапред, јер је незгодно и скупо слати на доплату тако ситне ствари. Пошлица се по пријему новца извршује одмах, без икаквих других трошкова.

П. Подружние и чланови, добијају 5% полуста од горњих цена. Овај важи и за остале пољопривредне потребе, које нису овде означене, а Друштво их има на стоваришту.

За справе и материјал које Подружние не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

Тежаки и Пољопривредници!

Ако хоћете да весело косите своје ливаде наручите сачо гласовите и опробане копане косе Варцарске од најбољег енглеског челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад потпуна гаранција. Цена по комаду Дин. 100; мање од 2 комада не шањемо. Јакома свима муштеријама и пријатељима да смо цену снижали 25 дин. по комаду према дањској цени (молимо тачну адресу и-ручатеља).

ПАВЛЕ ЋОСИЋ ГРГЋ,

радница кованих коса

Варцар Валуф — Мркоњић Град, Босна.

КОМАНДИНО ДРУШТВО

А. ЂЕРАСИ И Ко, БЕОГРАД

Краљ. Миланава улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЋИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Друштва, Оснијек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ:

„ЂЕРАСИ“
БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Копије 872
Кубе 37.08

Поред вршаћих гарнитуре на стоваришту има шведских Болиндерових мотора на нафту, као и осталих мотора, млинова свих врста.

Продаја „Сазе“ Трактора. Генерално заступништво РИГЕРОВИХ влачара и ваљаница.

Продаја и на почетак под врло повољним условима.

6—8

НА ПРОДАЈУ

Три алгајска бика за приплод

На имању Јосипа Пикуовића у Суботици (Жедник) налазе се три племенита приплодна бика чисте алгајске расе. Бикови су у трећој години, снажни, лепо развијени и без икаквих мана.

Препоручује се ова добра и за наше прилике корисна раса специјално појединим општинама или великим пољопривредницима, ради поправљања расе и добијања лепе млевне и отпорне стоке, која се може корисно употребити и за рад.

Бикови се могу видети сваког дана на имању Жедник.

За цене и услове обратити се Управи имања и централној млекарни ЈОСИПА ПИКУОВИЋА у Суботици. 3—3

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ

узубују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.ЗА ИНОСТРАНЦЕ:
На годину 43 дин.

Лист и верни добојају лист у пола цена

Преплата се подиже у складу са ценом
годину.

Примљено уредништво на издању не враћају се.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво насланик, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Б. Ранковић

Број 25.

БЕОГРАД, 20. ЈУНА 1926. ГОД.

Година LIII

**Борба против болести и штеточина на ви-
новој лози у вези са начином гајења
ове културне биљке.**

Штета, коју су нанеле 1924. и 1925. год. нашим виноградима болести и штеточине винове лозе, а у првом реду пламењача, тако је огромна, да може служити као доказ, да је *пањање одбране ове културне биљке од болести и штеточина још у многоме нерешено.*

Појави ли се н. пр. пламењача једне године јаче, то се ово објашњава обично на следеће начине:

1.) Кишовито време било је по развој ове болести у такој мери подесно, да се са средствима до сада познатим њеном ширењу није могло стати на пут.

2.) Пласти камен био је рђаве калкове.

3.) Са прскањем се није погодило право време.

Из разлога што је пласти камен употребљен као бордовска чорба и поред тога још као „Хорстов прахак“ сасвим сигурно средство за одбрану винограда од пламењаче, то је прва тврдња потпуно неоправдана. Ако се даље помисли, да је сасвим искључено, да су 1924. и 1925. год. читаве винородне земље употребљавале пласти камен дошњијег квалитета, као и, да је немогуће, да се баш ових година свуда редом није погодило право време са прскањем, онда се мора на сваки начин доћи до закључка, да свакако постоје поред наведених још и друге важне чињенице, од којих зависи, да ли ће се пламењача и у коликој мери појавити.

Један од ових „других узрока“, од највеће важности, која му се пак до сада ниједна од нас ни у другим виноградским земљама није приписивала, јесте *гајење винове лозе уз притку*, који начин преовлађује у нашем виноградарству. Чим више тежи један или други винородни крај ка производњи великих количина вина (квантитативно виноградарство), тим непрактичнији је са гледишта одбране винове лозе од болести и штеточина тај узгој. Сматрамо да није потребно поближе описивати овај начин гајења.

Како је могуће, да се н. пр. пламењача у из-

весним годинама и против прскања, о коме су наши марљиви виноградари уверени, да су га најтачније извршили, може у већој мери појавити, изнећемо у наредноме, а у вези са већ споменути узгојем уз притку.

Уклонимо, речимо почетком месеца јула, у једноме или другоме виноградку рафињу са неколико чокоћа, тако, да се ластари сваки за своју страну нагну и посматрајмо тачно све зелене органе, то ће нам се показати у највише случајева ова слика:

Ма да се прскање редовно обављало, то је ипак један велики део лишћа неопрсан, а други је део непотпуно опрсан. Искључиво оно лишће које је било на спољној површини чокоћа, добро је опрсано, често и сувине. Грожђе висе врло ниско, испрзано је од земље, те исто тако није највећим делом опрсано.

Овакву исту слику наћићемо на жалост у већини винограда широм наших виноградских покрајина, а поготово наћићемо је тамо, где *арео-влађује производња квалитативних вина* и где нас климатске прилике нагоне, да држимо краљу врло ниско, а сваки чокоћ има често преко 20 ластара привезаних уз притку.

Чокоће је ипак овако неваљало опрсано, и ако се прска код нас до овог времена (почетак месеца јула) редовно до три пута, у кишовитим годинама до шест пута и више! Чокоће се прска са свих страна, чак се унутра између ластара завлачи цев! Како је онда могуће, да се дешава да пламењача упропашћује винограде? Много је томе крив овај непрактичан, неподесан узгој уз притку! *Не само да овакав узгој онемогућује заштити темељито прскање свих зелених делова чокоћа*, што је неопходно потребно, да би се сачували од пламењаче, него осим тога проузрокује он и *саору сушине чокоћа након кише или росе, што још више доприније ширење болести.*

Многи су сматрали, да је досадашњи начин сузбијања болести и штетника винове лозе са техничко-практичног гледишта већ узвршен. Да није тако, искусили смо темељито 1924. и 1925. год. Овако кишовите године могу нама служити као доказ, да ће ова зла и у будуће упропашћивати

принесе винограда, а ова важна грана пољске привреде остаће и надаље — као што се то често каже — нека врста лугрије.

Потребно је, да се овом приликом напомене, да и у другим виноградним земљама 1924. и 1925. год. нису били задовољни са резултатом сузбијања болести и штеточина винове лозе. У стручним пољопривредним новинама читали смо нпр., да су у Француској препоручивали, да се скине са чокоћа један део лишћа, како би се могло грождије након кишне или росе брже осушити и уопште против болести и штеточина прскати и запрашивати. Ово је доказ, да је и тамо, где се то препоручивало, један непрактичан узгој у употреби. У Аустрији надаље имали су прошле године искуство, да нови арсеникови препарати против грождјаног мољца нису дали жељеног резултата, јер се при оваквом начину рада никако нису могли тачно сместити на грождју. И у овоме случају крив је неуспеху непрактичан узгој уз притку.

У северној Бачкој вршени су надаље 1924. и 1925. год. огледи са различитим арсениковим препаратима и са суаликолом. Резултат се морао сматрати као неповољан само из разлога, што се код узгоја уз притку треба да траже између лоза и лишћа поједини гроздови, како би се могли на њима сместити ови препарати. Оваквaв спор и скуп посао у велико изведен, довео би у питање рентабилност виноградарства.

Последњих година појављује се тежња, да се уведе у праксу сузбијање пламењаче помоћу бордовске чорбе са јачом концентрацијом, што служи опет као доказ, да са резултатом код сузбијања ове болести у кишонитим годинама нисмо задовољни. Овом приликом нећемо се опширније ба-

вити са овим питањем, него ћемо само нагласити, да и оваква чорба штити од пламењаче само оне тачне делове винове лозе, на којима се налази такво расподела, што опет зависи од тога, да ли је код постојећег узгоја и код обичног солидног рада оваква расподела ове течности уопште могућа.

Стим да се може европска клемљена лоза гајити и тамо где је земља заражена од филоксере, може се данас сматрати као решено једно од највећих питања, што их уопште пољопривреда познаје! Како прилике од нас траже, да у пољопривредној производњи одстрањујемо сваку несигурност и по могућству узгојимо је на најмању меру, то је наша дужност, да најодлучије приступимо решавању и другог крупног проблема у виноградарству и то *проблема о сигурној заштити винове лозе од болести и штеточина*.

Решењу овог важног проблема приближићемо се за један велики корак увођењем *правилног, стручњачки — усавршеног узгоја винове лозе уз жицу, уместо досадашњег гајења уз притку*.

Највеће преимућство узгоја винове лозе уз жицу постоји у томе, што сви ластари винове лозе укупно чине једну површину — танак зид, који се без потешкоћа може са обе стране тачно и правилно прскати и запрашивати. Ластари се не покривају међусобно, те су распоређени у реду један за другим, што није случај код узгоја уз притку, код којег ластари чине укупно један ваљак — снап.

Шему једног и другог начина гајења, гледано озго, приказују слике 45 и 46. На сл. 45 видимо узгој уз жицу: а) горњи ред чине две жице (сл. 42, 43, 44), б) горњи ред чини само једна жица (сл. 41). Сл. 46 приказује узгој уз притку, а чокот је

ПОДЛИСТАК

БОСАНСКЕ ШЉИВЕ

(Од М. Т. dell Elmo-а, публиковано у 4425 и 4426 № Gardener's Chronicle-а)

С енглеског јиж. агр. М. Н. Поповић.

(Истаква)

Чим су шљиве зреле, сељаци их личну су шити у својим пелима. Сваки већи посед има своју сушницу, и у кратком времену воће је суво. Време бербе ствар је оцењивања а, што се тога тиче, треба бити узодан са ноћем. Берба се врши узстопаце за неколико дана, почињући са бербом воћа правилне величине и најбоље боје; процес се понавља следећег дана или после неколико дана. Рђаве и прездреле шљиве остављају се у великим буррадима, да се од њих додичи прави шљивовица. За један килограм сувих шљива треба три до четири килограма свежег воћа.*) Свеже воће продаје

се у веома малим количинама, док се највећи део употребљава за сушење, шљивовицу и пекмез. Поред великих растојања између села и тржишта, слаби путеви стварају продају свежег воћа у великим количинама скоро немогућом.

Воће се суши током августа и септембра, а 15. септембра обично се сматра као први дан пазара са сувим шљивама.

Дошавши на трг, сељаци морају да прођу државну установу за вагу и трошарину, која контролише количину и каквоћу воћа. Пошто је воће измерено власник прима потврду о тежини. Са потврдом власник полази на тржиште. Закључена погодба се означава подизањем руке. Овај је начин врло примитиван; нешто пренижачи и упрошћен римски обичај, али има потпуну узгодност и нико се не би усудио да га прекрши.

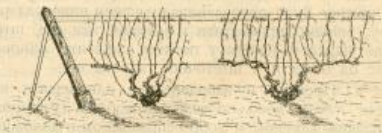
Са највећом количином шљива на тржиштима рукују месни трговци, чије је главно занимање да купују мале количине од сељака и састављају вагонске товаре, те тако дођу до бољих цена. Они поседују велике магацине, где чувају куљене количине, док се вагонски товар састави или док се укаже прилика погодна за извоз. Купци плаћају

*) По г. Stenbohm-у у Босни се рачуна, да из 100 кг. суве треба пресног 400—410 кг. сиروه шљиве, што је шљива зрелија треба више сиروه. Са сушењем се почиње у Босни око 1. септембра (по понов), а у неким пазарским крајевима Зворничког, Тузланског и Бијелованског среза веће сељаци да почи шљиву сушити пре Аранђева дана (1. септембра Муч. Аранђев). — Примедба Уредништва.

пресечен у средини, код друге везе: а) Ластари су врло рђаво распоређени, као што се то најчешће нађе, б) најбоља могућност распореда ластара при-

Сл. 41.

Сл. 42.

Сл. 43.

везаних уз притку, која се пак у пракси врло ретко налази.

Као што се види из слика 41, 42, 43 и 44 може се код овог узгоја лоза орезивати на све могуће

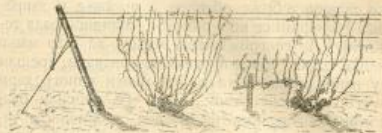
селамаца у готову, олакшавајући овим посао произвођача. Они сортирају воће, утврђују цене, олакшавајући овим посао извознику. Посао оваквих посредника у првом руковању воћа оправдава њихова вештина и разумевање посла и њихова је услуга опште призната.

Сортирање

Воће купљено на тржишту, односи се у трговачке магацине, где се поново сортира и пакује за етيفاжу или за извоз у иностранство. Чим је воће купљено, почиње сортирање. Сортира се по извесним правилима. Раније није било *утврђених класа*, а тек у садашње време ове су установљене.

Шљиве се наместе у спремиште тријера, радник окрене точак, овим се покрене решето, које представља сву горњу површину тријера. За време окретања точка шљиве клизе низ решето, а на тај начин доспевају до доњег дела, ако су довољно крупне, где падају у корпе или цакове. Мање шљиве пропадају кроз решето и скупљају се на други крај тријера. Други радник је запослен одбирањем и раздвајањем залеђених или састављених шљива, док оне пролазе преко решетке. Трећи

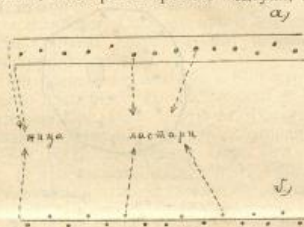
начине, који су потребни с обзиром на сорту, климатске прилике и др. Из истих слика види се, да су ластари најбоље и најодесније распоређени код орезивања на дугачке кондире, слично Др Гип-

Сл. 44.

јовом начину орезивања, којег траже у првом реду квалификативне винске сорте.

Код узгоја уз жицу висе грошће слободније, те се стога и грошће може тачно прскати и заправшати, што треба нарочито подвући, а након

Сл. 45.

кише и росе осуши се цео чокот брзо. Везивање код овог узгоја у опште отпада!

радник је на крају тријера да сакуља воће, које не пропада кроз решето. Он мери шљиве од времена да би проверио број шљива у извесној класи. Ако на пример много шљива пролази за $\frac{1}{2}$ килограма, окретање точка се успори, или обрвати, ако сувише мало шљива пропада. Сортирање (класификација) почиње са крупним шљивама, употребљавајући велика решета. У јесен овај рад траје непрекидно дневно и ноћно.

Утврђене класе

У главном има три утврђене класе шљива: *велика гарништура*, *мала гарништура* и *меркантила*. Велика гарништура садржи: 70—75 шљива на $\frac{1}{2}$ килограма; 80—85 шљива на $\frac{1}{2}$ килограма или 110—120 шљива на $\frac{1}{2}$ килограма.

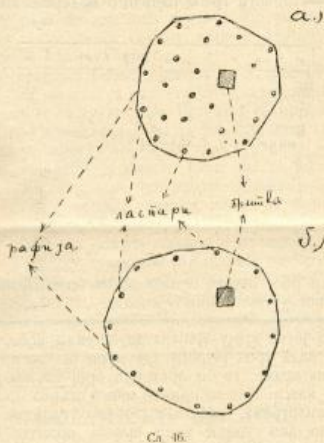
Мала гарништура садржи 80—85 шљива у $\frac{1}{2}$ кг., 95—100 шљива у $\frac{1}{2}$ кг., 110—120 шљива у $\frac{1}{2}$ кг.

Меркантила је најмања класа; у њој шљиве нису бројене. Извесне класе садрже 120—130 шљива у $\frac{1}{2}$ килограма, но ове су врло ретке, нарочито у Југославији.

(Настаће се).

Жица и импрегнирани стубови дају мање посла, него пртке и трају дуже времена, што смањује уложени капитал. Надаље се може зелено орезивање тачније и брже обавити, а прскање и запрашивање изврши се код обичног, солидног рада темељитије. Да се грожданом мошћу да што мање прилике, да као ларва презими на прткима, прешли су у напреднијим земљама већ многи виноградари на узгој лозе на жицу. С тим се присили овај штетник, да презими на крљама, а приликом чишћења истих рано у пролеће, што је један врло користан посао, уништи га се у великом броју.

Свакако се штеди код узгоја уз жицу на капиталу и на материјалу, потребним за обрађивање винограда. *Са увођењем оваквог узгоја нећемо унећи у нашу производњу вина само више сигур-*

ности, него ћемо и појевљивити ову производњу, што је с обзиром на конкуренцију, која постоји за наша вина на страним пијацима, нарочито важно.

Без обзира на трошкове спасавају и у кишовитим годинама поједини напреднији виноградар донекле винограде од болести. Они прскају толико пута и тако тачно, да и код непрактичног узгоја уз пртку изгледа чокоће „као да је кроз буре бордовске чорбе провучено“. То су они ретки поседици винограда, који могу и хоће да уложе више капитала у обрађивање винограда. Код правлног узгоја уз жицу међутим изгледа чокоће већ након неколико редовних, солидно извршених прскања „као да је кроз буре са бордовском чорбом провучено“, што је сигурно једно од највећих пренуштава овог узгоја.

Из наведеног следи, да ћемо унећи у нашу винску производњу више сигурности и тим подићи рентабилност ове гране пољске привреде, ако будемо у будуће подизали винограде са узгојем уз жицу на један или други савремен начин. Поред побројаних имају овакви виногради још и ово пренуштво, да се могу врло добро обрађивати са теглећом запрегом — у случају да то допушта терен. И код постојећих, и не сувише старих винограда, могу се заменити пртке са жицом.

Дотле пак, док досадашњи непрактичан узгој уз пртку буде преовлађивао у нашем виноградарству, морамо прихватити и искористити све, што нуде наука и пракса у погледу заштите винове лозе од болести и штеточина, као на пр.:

а.) Прскање и запрашивање извршавати на време тачно, довољно често, са добрим сумпором и плавим каменом и добро справљеном и довољно јаким бордовском чорбом;

б.) Уклањати све што потпомаже развој и даје заклон клицама и штеточинама;

в.) Настојати, да има што мање ластара, које треба везати уз пртку, тим, да се непотребни на време уклоне;

г.) Код орезивања на дугачке кондире чини се често крупна грешка на тај начин, што се овакви

Са 47.

Са 48.

кондире привезу уз пртку (слика 47). Сплет лозе, који се на тај начин створи, искључује потпуно успешно сузбијање болести и штеточина. Са дугачким кондирима треба поступати, као што показује слика 48:

д.) Код везивања несме се гужвати лишће, грожди и ластари, већ овлаш везати тако да сваки ластар има довољно места. Зелено орезивање на време и тачно извршити!

ђ.) Под нашим поднебљем је неопходно потребно, да грожди висе што ближе земљи, како би брже и боље сазрело. У овоме се несме прегривати! Грожди несме да висе сувише ниско, у блату и трави, што чини, да је увек у влази.

Станко Шнајдер,

в. л. путног наставника виноградарства.

РАД ПОДРУЖИНА

Обласна Пољопривредна Изложба у Нишу

(26-29. септембра 1925. год. — по извештају Округне Пољопривредне Подружине у Нишу.

(Сврстано)

Изложбени предмети били су распоређени у једанаест ђачких учионица и један простан ходник у дужини 80 метара. Справе и крупнији предмети, као и све оне ствари, које се нису могле изложити у згради, распоређене су у школском дворшћу под ведрим небом, пошто није било материјалне могућности да се подигну нарочити павиљони или какви закони.

Управа Монопола односно фабрика дувана у Нишу са Управом Магазина непрерађене робе имала је засебно одељење, у коме су приказане у листу и прерађеном стању све врсте дувана, које се производе у вашој Краљевини. У истом локалу Управа је инсталирала машине и потребна оруђа за прераду дувана, са којима је демонстрирала с времена на време за све време изложбе, а било је уређено и продајно одељење, где су посетиоци могли купити све врсте дувана, цигарета и цигара у листу, у нарочитим завојима, које је управа специјално за ову прилику спремила, да служи као успомена са нишке пољопривредне изложбе.

Изложба је била ванредно лепо украшена на улазу природним цвећем чувеног цвећара и одличног економа Г. Буре Цамоње, из Марибора, који је из сопствених побуда и о своје трошку донео у Ниш цео вагон свежег собног цвећа у саксијама, од којег је велики део био изложен у засебном одељењу, као и у великом ходнику, поред осталих изложбених предмета.

На нарочиту молбу приређивачког одбора и пријатеља из Ниша изложбу је посетио Министар Пољопривреде и Вода г. Крста Милетић, који се враћао из Скопља. После водоосвећења које је извршено у 9 часова пре подне, почасни Председник Изложбеног Одбора Њ. Преосвештенство Епископ нишки Г. Доситеј поздравио је изасланике и присутне госте, пожелавши им добродошлицу и пријатан боравак у Нишу. Потом је Председник Српског Пољопривредног Друштва г. Паја Тодоровић такође поздравио присутне и у кратко објаснио значај и потребу приређивања оваквих изложба, захвалио се приређивачима и истакао нарочито суделовање државних економских органа, и захваљујући се Господину Министру и свима осталим на материјалној помоћи, умолно га је да изложбу отвори. Г. Министар је изразио своју радост, што му се дала прилика да изложбу отвори и лично је разгледао. Напоменуто је, да се враћа са службеног пута из Јужне Србије и да је у Нишу застао — и ако су га у Министарству очекивали врло хитни послови — само да би изложбу разгледао. Захваљујући предговорницима на поздраву, а излагачима

и приређивачима на уложеном труду око приређивања изложбе, г. Министар је изложбу отворио. Одмах после тога прочитан је телеграфски поздрав Њ. В Краљу, који је с одушевљењем примљен с узвиком: Живео Краљ! Свечаности отварања изложбе присуствовали су још и: Председник, г. Др Т. Митровић; чланови управе: г.г. Божа Ранковић, Бошко Бошковић, Никола Петровић, Софроније Партонић, Павле Петковић, Александар Рашковић, Јован Стојановић и секретар М. Дамњановић. Из места пљк били су присутни: г.г. Велики жулан и председник Изложбеног Одбора г. Милан Петковић; Њ. Преосвештенство Епископ г. Доситеј; команданти дивизија: обласне и 1 коњичке дивизије; народни посланик г. Тешман Николић; представници свију напредштава и корпорација из места и области; цела управа и многи чланови окупљени Пољопривредне Подружине са председником г. Цветановићем на челу; сви чланови изложбеног Одбора; многи изасланици из области и других покрајина, као и многобројно грађанство обојега пола.

При прегледању изложбе г. Министра Пољопривреде пратили су: Њ. П. Епископ г. Доситеј, Председник Срп. Пољ. Друштва, Велики жулан, Команданти Дивизија, народни посланици и други одабрани гости, председник Окр. Пољ. Подружине г. Цветановић, директор г. Гроздановић, председништво и чланови изложбеног одбора, а по одељењима сачекали су госте и дávalи им потребна обавештења дежурни државни економски из целе области. Чланови одбора и дежурни економски по одељењима једва су успевали, да одрже ред пред великом навалом посетиоца, који су са великим нестрпљењем чекали отварање изложбе.

Изложба је врло добро успела и чинила ванредно пријатан утисак на посетиоце, поводом чега су се, и г. Министар Пољопривреде, као и сви остали посетиоци врло ласкаво изражавали, како у погледу броја и квалитета изложбених предмета, тако и о самом уређењу целокупне изложбе.

Министар Грађевина г. Н. Узуновић због neodложних послова није стигао да присуствује отварању изложбе, али је зато одмах сутрадан дошао у Ниш и разгледао изложбу, и о њој се такође врло похвално изразио приликом разгледања појединих одељења.

Другог дана било је велико изненађење, када се је у изложбеним просторијама појавила већа група новинара, који су, на путу за Скопље, у коме су тада одржали свој конгрес, а користећи застанак у Нишу специјалног воза, којим су путовали за Скопље, посетили изложбу и у својим листовима донели исцрпне и похвалне извештаје о њој.

За време трајања изложбе била су заказана 4 предавања, која су имали одржати наши признати стручњаци, и она су одржата, али са релативно малим успехом. Најбоље је успело предавање г. Павла Петковића, секретара Министарства о

конзервисању воћа и поврћа, зато што се за исто заинтересовале чланице женских друštava: Коао Српских Сестара, женска Подружница и друштво Књагиње Љубице. Доста је добро успело и предавање о голубачкој мушци г. Николе Баранова, асистента Огледне Пољопривредне станице у Београду — захваљујући вредном цвећару г. Ђури Цамоњи из Марибора, који је у истом локалу пре тога одржао врло успело предавање о гајењу и неговању собног цвећа. Предавање о метиљу и употреби дистола које је одржао заступник фабрике „Каштел“ г. Ђира Ђирковић, у сали биоскопа „Србија“ прерађено пројекцијом било је слабо посећено од стране пољопривредника са села, којима је ово предавање у првом реду и било намењено, нарочито сточарима који су требали да се највише заинтересују. Исти је случај и са предавањем „О преради грожда у вино.“ које је одржао г. Божа Ранковић, начелник Министарства Пољопривреде и Воде, те је штета, што винари и виноградарци са села нису чули ова интересантна предавања. Узрок овоме је, што су ова предавања заказана последњег дана изложбе, када је посета попустила, нарочито је било мало пољопривредника са села, јер је у то доба била берба кукуруза и грожда, међутим су ова предавања — као и сва остала — била намењена првенствено пољопривредницима са села.

Посета је била огромна како од стране мештана, тако и из нишке и других области, па и из осталих покрајина наше простране Краљевине. Управа Подружине жали, што није имала могућности да контролише број посетилаца, но од прилике се може нагласити, да је изложбу посетило око 40.000 посетилаца, не рачунајући овде јакe свију школа, који су изложбу посетили, као и војску из нишког гарнизона.

Последњег дана изложбе — 29. септембра — у 5 часова по подне изложба је затворена од стране Председника Српског Пољопривредног Друштва г. Паје Тодоровића. Том приликом г. Тодоровић је пред мноштвом присутног света јавно изказа своје велико допадање, што је изложба овако сјајно успела. Нарочито се је захвалио свима државним пољопривредним чиновницима из целе нишке области и велики део за успех ове изложбе њима приписао у заслугу, не заборављајући ни Управу нишке Окружне Пољоприв. Подружине, која је и дала иницијативу за приређивање ове изложбе. Одлука Друштвене Управе да се у Нишу приреди ова изложба — нагласио је г. Тодоровић — јесте морална награда нишкој окружној Пољопривредној Подружници и њеној Управи за њен агилан, предан и исправан рад на унапређењу целокупне пољске привреде и напредак села и сеоског живота. Исто тако се је г. Тодоровић захвалио целом изложбеном одбору и свима онима, који су сарађивали у припремању и извођењу ове изложбе, па ма и најмање допринели да изложба покаже овако леп успех.

По том је почасни председник изложбеног

Одбора Епископ г. Доситеј у име изложбеног Одбора и излагача из целе области захвалио г. Тодоровићу и Српском Пољопривредном Друштву што је довело одлуку да се ова изложба приреди у Нишу, — као и свима онима, који су извођење ове изложбе материјално помогли. Захвалио је свима државним економима и осталим органима који су, не жалећи труд и жртвујући се и материјално, прикупили овако велики број и квалитативно одличних изложбених предмета из свију пољопривредних грана, а вредној Управи окруж. Пољоприв. Подружине и свима члановима изложбеног одбора као и властима што су озбиљно схватили и извели своје улоге у сарадњи за извођење ове изложбе. Нарочито се је захвалио директору изложбе г. Гроздановићу, г. Рашковићу секретару Министар. и свима њиховим вредним сарадницима, који су га помагали било морално или физички, те су прикупљени предмети овако зналачки распоређени били, ради чега је изложба са свим изложбеним просторијима чинила тако естетично леп утисак на све посетиоце. Напоменуто је даље да су државни економи са директором изложбе у овој прилици дали максимум који се је од њих, као народних пољопривредних учитеља могло очекивати и пожелело да економи и даље овако истрајно и предано послуже својој струци.

Председник Подружине г. Цветановић, захваљујући се свима који су на извођењу ове изложбе сарађивали — изјавио је, да је иницијатива за приређивање ове изложбе потекла од управе нишке окр. Пољ. Подружине, јер је он као Председник Управног Одбора на свима подружинским седницама — кроз две год. од када је Подружница основана — увек покретао питање о приређивању пољопривредне изложбе у Нишу, као што јасно сведоче и програми рада ове Подружине за 1924. и 1925. годину. Завршујући свој говор са изјавом: да је — и у прелесној жалости за изгубљеним сином — срећан што је доживео да се приређивањем ове овако успеле изложбе једном реализује његова данашња жеља.

После тога је директор изложбе г. Гроздановић у кратким потезима изнео историјат ове изложбе, нагласивши такође да је иницијатива за ову изложбу потекла од ове Подружине, јер није прошла ни једна седница а да се на њој не покрене питање о изложби. Нарочито је Председник г. Цветановић био велики поборник и живо настојавао, да се што пре приреди изложба у Нишу, у коме то сада није приређена никаква изложба за ових скоро 50 год., од како је исти ослобођен од Турака. Једновремено се је захвалио и Председнику Срп. Пољопривредног Друштва и почасном Председнику изложбеног одбора на лакшавим похвалама за постигнути успех на изложби, изјављујући да упућене му похвале не може примити лично за себе, већ их прима у заједници са свима пољопривредним чиновницима из целе нишке об-

ласти, Управом Пољопривредне Подружине и свима онима који су ма и најмање сарађивали и допринели да изложба овако лепо успе, јер без њихове сарадње и преданога рада овај успех иначе не би био постигнут.

После затварања изложбе Одбор је у част изасланика из Београда, државних економи из области, осталих гостију са стране и нарочито позваних представника државних власти и појединих установа из места, — на место уобичајених банкета у сличној прилици — приредио закуску у дворништу изложбених просторија.

Суздаст по затварању изложбе сви предмети од веће вредности: индустријски, занатлијски; рукотворине, справе, пчеларски и свиларски предмети враћени су излагачима на употребу, а пољопривредни производи: ратаски, градинарски, воће, грожђе, пића, семена, поврће итд. лиценцијом су распродати.

ЗАПИСНИК

21. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 12. маја 1926. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Д. Николић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, С. Раtkовић и С. Партеновић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитана су записници:

284) 20. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник;

285) 19 седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

286) По питању штампања Подружинских Правила. — *Усвојено* је мишљење да се штампање уступи штампарии Св. Сава за 1500 динара у 2000 примерака.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

287) По питању набавке жаниде. — *Усвојено* је мишљење да се набави 1000 кгр од Банат. Савеза Срп. Земљорад. Задруга.

288) По реферату магационара да је примљено сириште. — *Усвојено* је мишљење да се продајна цена буде боци од 1 лит. 40 динара, боци од $\frac{1}{2}$ литра 25 динара.

289) По реферату магационара, да су примљени ручни запираници. — *Усвојено* је мишљење да се продајна цена буде 70 дина.

290) По реферату магационара да је примљен плави камен. — *Усвојено* је мишљење да се продајна цена буде 85 динара, с тим да се поручи још 15 тона, ако цена не буде већа.

291) По поведеној дискусији о регулисању продајних цена. — *Одлучено* је да у будуће чланови Друштва и Подружнина добијају 5% попушта од продајних цена.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

292) По питању приређивања пољоприв. изложба. — *Усвојено* је начелно мишљење:

а) да се приреди и помогну локалне изложбе у Плевљу, Бихаћу, Неготину Крај, Валежу, Житковицу, Аранђеловцу, Коцељурају и ср. Брачарском. — Прву помоћи са сумом од 8000 дина, а остале до 5000 динара.

б) да се приреди у Сремској Митровци за сремску област ошита пољопривредна изложба у вези са пољопривред. индустријом и занатима, који имају везе са пољопривредом;

в) да се приреди у Друштвеним просторијама пољ. изложба воћа, грожђа и њихових прерађевина и конзервисаног воћа, приликом Друштвених Славе, и да се предмета за ову сврху прикупе првенствено од предмета локалних изложба, ради чега имају се Подружине известити, да са изасланицима Друштвеним одноје предмете за пошљавање Друштву, и

г) да се тражи помоћ за приређивање пољопривредних изложба од Мин. Пољопривреде и Воде, Мин. Војске и Морнарице, Народне Банке, Извозне Банке и осталих институција.

293) По питању извршена тач. 21. програма рада. — *Усвојено* је мишљење да се позову ново изабрани чланови Друштвени, да се упушту у одговарајуће секције, а тако исто да се позову и све секције да израде програм рада и учине предлог за расписивање стечајева за напредније начине рада.

295) По питању извршена тач. 38 програма рада. — *Усвојено* је мишљење да се тражи помоћ од Министарства Пољопривреде и Воде, ради приређивања екскурзије и проучавања прилика и међусобног упуознавања пољопривредника.

V

Мишљење васт. Инспектора за Подружине:

295) По молбама Подружнина да им се одобри кредит. — *Одлучено* је да се одобри Подружници у Лазаревцу 10.000 дина; Подружници у Голобоку 10.000 дина, и Подружници у Рањњу 10.000 динара.

296) По молби Подружине из Сараораца да врати Друштву о своје трошку 1 плуг и 1 дрљачу. — *Усвојено* је мишљење да се справе приме натраг, ако су у исправном стању.

VI

Саопштења и предлози:

297) Секретар саопштења да је Друштвени адвокат известио, да је Министарство Унутрашњих Дела, упутило државу на парницу, по питању убацивања, и да се предмет сад налази пред Државним Саветом. — *Одбор* прима знању.

298) Прочитан је позив Прашког Велесајма на свечано отварање сајма. — *Одбор* прима знању.

299) Посчитано је решење г. Мин. Пољоприв. и Воде, којим одобра измену чл. 7. Друштвених Правила. — *Одбор* прима знању.

300) По питању иселења Чинов Набављач. Задруге из Друштвеног навилјон, — *Одлучено*: да секретар иде у Задругу и гатражи, да што пре преда Друштву навилјон у исправном стању.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

Српско Пољопривредно Друштво има на свом стоваришту:

прскалице „Верморел“ оригинале	ком.	500	дин.
запрашваче „Торпил“		406	
запрашваче ручне		40	
калемарске ножеве „Кунде“		35	
копачице „Кумулус“ лакше		600	
копачице „Сак“ теже		600	
тријере Хайдове Н. 1а		2400	
тријере „Мајерове“ Н. 1а ^{1/2}		3000	
тријере Н. 1 ^{1/2}		3500	
маде пресе за малину, парадајз и др. 300 и		250	
плавни камен „Монткатини“	кг.	8,50	
сумпор у праху		5	
семе мухара		4	
сириште „Каштел“ у боци	^{1/2} л.	25	
	1 л.	40	
сириште		50	
трокари за говеда	ком.	5	
лакмусова харта	књижица	5	
патент тегле за конзервисање од 1 л. ком.		14	
патент тегле	2 л.	23	
тегле од 1 кг. за мед		12 50	
тегле од ^{1/2}		7	
тегле од 2 килограма од мајолике		18	
маказе за шисање оваца		15	
брусеви од природног камена		4	
ветрењаче домаће са 8 сита		2200	
ветрењаче „Хофхер Шранц“ са 12 сита		2600	
ков за косе (чапанац и бабана)	пар	15	
круњачи „Кине“ за 1 кл.	ком.	1100	
округла гумена плоча (бр. 17)		10	
гумена прева од 1 м. (бр. 34)		12	
пужњих прости		20	
део за сисак (бр. 4)		4	
део за сисак (бр. 5)		6,50	
део за сисак (бр. 6)		4	
завртањ вентил озао бр. 8		4	
завртањ (шраф) за округлу гуму бр. 9		3	
вентил бр. 10		3	
лагере бр. 11		3	
спојница за пумпу бр. 15		25	
вентил од гуме бр. 13		1	
лекњишта (лагери) већа и мања бр. 16 и 21		6,50	
продужне цеви за прскање воћа бр. 18		20	
завртањ са ушицама (холандери) бр. 28		15	
славине бр. 31		25	
комплетна цев са решетом, славином и пуж. бр. 32		100	

Бројеви се односе на цртеже у ценовнику (проспекту) који иде уз сваку Верморелову прскалицу, стр. 40 и 42.

Напомена: Тегле шаћемо најмање 6 комада; сириште 3 боце; сумпор, плавни камен и семе мухара најмање 10 килограма. Мање порудибе не могу се извршити, те их и не чинити. Мање количине могу се добити код Пољопривредног Друштва.

За поједине делове од прскалица слаш увек новца унапред, јер је незгодно и скупо слаш на долплату тако ситне ствари. Пошљака се по пријему новца извршује одмах, без икаквих других трошкова.

П. Подружине и чланови, добијају 5% попушта од горњих цена. Ово важи и за остале пољопривредне потребе, које нису овде означене, а Друштво их има на стоваришту.

За справе и материјал које Пољопривредно Друштво не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

ВИНОГРАДАРИ!

О справљању, нези, лечењу и поправци болесних и слабих вина; справљању ликерских и пенушавих вина, пецењу ракије, као и за сваки други рад у подуму наћићете потпуно упутство у новој књизи **„ВИНАРСТВО“**. Књига има 224 стране са 78 слика и цена јој је 30 динара. Новац слаш Српском Пољопривредном Друштву или писцу **Божидару Ђ. Ранковићу**, начелнику Министарства Пољопривреде и Воде. — БЕОГРАД — Проте Матеје ул. 62.

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

писите приходе ваших имања модерним обрађивањем и употребите средства за заштиту биља, лозе и жита, које производи *Каштел А. Д.* у Карловцу.

СУЛФАРОЛ

јесте у води растворљив сумпор! најбоље средство за сузбијање ондуима на виновој лози, болести на ружама, јабукама, краставцима итд.

Цена сулфаролу у прашку дин. 40 од кг. сулфарол у пасту . . . . . дин. 48 од кг.

АРСОЛА

јесте у води растворљиви арсени, а служи за уништавање грожданог мољца, завијача грожданог, репне болести (репна пица), гусеница и свију штегочина, који нагризају зелене делове биљака.

Цена дин. 44 од кг.

ПОРЗОЛ

суво средство за запрашивање семена, за уништавање сњети (главнице) на пшеничном класу, за 100 кг. пшенице треба 200 гр. порзола.

ИСТО ТАКО СВА СРЕДСТВА ПРОТИВУ БОЛЕСТИ ХМЕЉА

Упутство даје бесплатно:

„КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБАЧКА ПОСЛОВНИЦА
поштански фах 104. Загреб.

Тежаци и Пољопривредници!

Ако хоћете да весело косите своје ливаде, наручите само гласовите и опробане коване косе Варцарске од најбољег енглеског челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад потпуна гаранција. Цена по комаду Дин. 100; мање од 2 комада не шаљемо. Јављамо свима муштеријама и пријатељима да смо цену снижили 25 дин по комаду према ланској цени (молимо тачну адресу вараучеља).

ПАВЛЕ ЂОСИЋ ГРГИЋ,

радионица кованих коса

Варцар Вануф — Мркоњић Град, Босна.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ПРЕПИСАТА И РУКОПИСИ
ушућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Ђака и војника добијају лист у пола цене

Преплати се поднаме уједанпут за целу
годину.

Продатије радилози на платну за издању 10.

Све поднаме, које Друштво издаје својим Пољопривредним и приватним члановима, и збирку, особито се су владина поднаме, тачно се даје у редакцију Министарства Пошта и Телеграфија № 12000 од 17-III-1924. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Теодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 26.

БЕОГРАД, 27. ЈУНА 1926. ГОД.

Година LIII

Успешно гајење пшенице на лакшим земљама

Пшеница даје најбоље резултате на тежим и тешким земљама. Ако се догоди стицајем околности, да се мора гајити и на лакшим земљама, она у приносу знатно подбаца. Даје се запазити, да се пшеница на лакшим земљама развија с пролећа бујније и много боље изгледа од пшенице на тежим и тешким земљама. Али и поред таквог стања у почетку развија она ипак у крајњем резултату стоји далеко позади друге. Поред хране овде главну улогу игра влага.

Према неким огледима са зеленим и вештачким ђубретима могу се и на лакшим земљама постићи одлични резултати код пшенице. Наводимо оглед од Дг Маса (Пољопр. Преса).

Земља је новина — пескуша, средње влажна. Пшеница је посејана у четвртој години по разоравању. Предусев је раж. Раж је ђубрена стајским и пуним вештачким ђубретом т. ј. калијумовим, азотним и фосфатним ђубретима. У раж је с пролећа усејана серадела као зелено ђубре за пшеницу и с јесени при припремању земље за пшеницу зорана. Поред овог зеленог ђубрета поћубрено је за пшеницу с јесени томасовом згуром 8 твара по хектару и 12 твара канинта. Рано с пролећа је пшеница поћубрена амонијум-сулфатом 2 твара, дакле употребљено је поред зеленог и пуно вештачко ђубре. Добивен је овај резултат:

Само зелено ђубре дало је 10 тов. зрна и 25 тов. сламе по хектару.

Зелено и вештачко ђубре дало је 38 тов. зрна и 90 тов. сламе по хектару.

Добивено више 28 тов. зрна и 65 тов. сламе по хектару.

Ако узмемо зрно у разматрање и изразимо у монети а 280 дин. товар, добићемо бруто вишак од 7.840 дин.

Ако ставимо цену згур	160 дин.
" " " канинту	120 "
" " " амонијум-сулфату	600 "

овда ће целокупни издатак за вештачко ђубре из-

нети 3.920 дин. Ово значи, да би чист добитак по хектару изнео око 3920 дин., не рачунајући ту и сламу. Од овога броја би се имала одбити сума издата за све сераделе као и извесна поправка цена вештачких ђубрета*) па онда поправка у погледу цене пшенице, јер је употребљена цена пшенице берзанска. У сваком случају према овоме огледу можемо рачунати на зараду бар око 2—2500 дин. најмање по хектару.

Не мислимо овим, да овај прорачун и ове вишкове у приносу треба сматрати као прилично, те да би се и код нас могао очекивати у сличном случају исти успех. Али овај оглед показује пут, којим треба ићи. Ко хоће или мора под оваквим околностима, да гаји пшеницу и да добије добре резултате, нека се користи овим искуством, постави оглед на 10—20 ара или $\frac{1}{4}$ хектара, па добивене резултате подвргне контроли писаљке и прорачуна. Писаљка и чисти вишкови приноса показује, да ли му се овакав рад исплаћује. Може се поставити оглед и само са зеленим ђубретом и томасовом згуром или и зеленим ђубретом, томасовом згуром и канинтом. Место зеленог ђубрета може се употребити и добро згорело стајско ђубре у вези са вештачким ђубретима као и напред.

У једном ранијем броју Тежак изнет је један оглед и прорачун код пиварског јечма под другим околностима. Тај прорачун није дао особите повољне резултате за вештачко ђубре. У овом огледу је њихово дејство и јасно и корисно. Мислимо, да би слично било и са стајским ђубретом. Поред тога треба имати у виду, да је тамо био јечам, а овде пшеница, тамо иловача, овде пескуша итд. Као што се види, разни су односи, разне комбинације, разна ђубрива, разни методи, разни резултати итд. Из целог комплекса чињеница треба извући и узети што је за кога најкорисније.

Ово је нарочито потребно у садашњем мало нелагодном стању у пољопривредној производњи. Шта је пак избоље и шта треба узети, огледни писаљка једино има да одреде.

Износени ове мисли, циљ нам је, да заинтер-

*) Могу се узети само као приближне — тачне податке о ценама тих ђубрива исто моћи добити.

ресујемо приватну иницијативу у погледу постављања огледа и разних прорачуна, управљања култура у једном или другом корисном правцу на газдинству, а у циљу што веће, што јевтиније и рентабилније производње, како би сваки сам учинио, да што више олакша себи у садашњој ситуацији, али и знатно утицао на повећање своје производње, а друго и на повећање целокупне наше производње. Има много путева, да се пољопривредник помогне. Негде ће један бити добар, негде опет други.

Мита Ђ. Николић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

Кад и како треба брати јагодичасто и коштичаво воће.

Чим је воће сазрело, треба га брати и то по сувом времену, а никако при влажном, јер би тада брзо иструлило и не би се могло очувати.

Треба избегавати брање воћа у подне, кад је највећа жега, јер тада узабрани плодови врло се лако доцније смежурају и увену. Сем тога несме се воће трљати руком или крпом, јер би се са њега скинула воштана навлака, пепељак, услед чега би постало неиздржљиво и знатно изгубило од свог лепог изгледа.

1 Јагодичасто воће.

1. *Јагоде* треба брати у јутру или пред вече. Као стоно воће или за брзу потрошњу беру се, кад су добро зреле, што се по боји и мирису може оценити. За трговину-транспорт беру се са

ПОДЛИСТАК

БОСАНСКЕ ШЉИВЕ.

(Ох М. Т. dell'Elmo-a, публиковано у 4425 и 4426 № Gardener's Chronicle-а)

С енглеског инж. агр. М. Н. Поповић.

(Свршетак)

Врло је ретка класа, која садржи 60—65 комада у $\frac{1}{16}$ килограма, па се обично не узима у обзир. У Југославији, као и осталим земљама, које тргују шљивама, сувишак од две шљиве дозвољен је у сортирању. Тако, на пример, у место 70—75 може се бројати до 77. После стерилизације, ради сасушивања и због смањивања у тежини за време дугог превоза, узимају се по две шљиве изнад одређеног броја у класи. Ово изгледа оправдано, и по себи се разуме у трговини.

Паковање

После сортирања шљиве су готове за паковање и стерилизовање, те се доносе у етиважу. Овде се прегледају различите класе по какоћи и величини. Пошто су шљиве довезене у етиважу, пакују се у сандуке разних величина, који су обично

дршком у дужини од 2 см., јер остану дужије у свежем стању. За паковање ради продаје узимају се са добрим успехом мале корнице, исплетене од врбовог прућа или од танких дашчица, у које може да стане до 5 грама јагода.

2. *Огрозд и рибизле*. — Зрели су, кад им је љуска прозачна. Тада се беру и одмах употребе, јер у таквом стању не могу се дуго очувати. За конзервасање не смеју остати потпуно зрели на цбуу. Берба се обично врши јутром или пред вече.

3. *Малине и кушине*. — Беру се, кад покажу своју природну боју и петељке им се лако одвајају од плода. За јело беру се са дршком, а за прераду без дршке. При берби употребљавају се нарочите мање корпе, које се изнутра обложе хартијом, да не би из њих сок исцурло.

II Коштичаво воће.

1. *Трешње*. — Берба трешања најтежа је и најскупла, јер се сви плодови морају брати руком. Беру се по сувом и лепом времену и то са дршком, те да не би сок исцурло и повређена места убуђала се.

2. *Кајсије*. — Асталске сорте за конзервасање и продају морају се брати руком, пошто имају веома осетљиву љуску. Дршка је кратка, она се не држи на плоду и пошто нема вредности при продаји, то се плодови беру и без ње. За прераду беру се пре праног зрења, док је месо још чврсто, а нарочито за конзервасање. Не треба их оставити на дрвету да преазу, јер ће изгубити од укуса и постати брашњава.

3. *Шљиве*. — Раве шљиве (рингловке, ранке) и др. које служе као асталско воће, за конзерви-

обложени изнутра пергаментним папиром. За Европу највише се употребљавају сандуци од 24 кг.; за Енглеску 12 $\frac{1}{2}$ или 11,35 килограма. Најгорњи слој је пажљиво и укусно уређен руком у једнаким

Сл. 49. — Треговачки магацин са сувим шљивама у Брчком.

редовима, да би воће дало бољи утисак, кад се сандуци отворе. Ово раде девојке. Друга операција је пуњење сандука. Шљиве се измере и пре-

сање или за продају беру се пажљиво руком. У том случају не треба да су плодови потпуно зрели и омекшали. За сушење, прављење пекмеца и печење ракије, остављају се на дрвету да потпуно сазру и све дотле, док се дршке не почну лако одвајати. Тада се тресу и у том времену месо им је доста жиљаво, те остају без већих повреда. Беру се по сувом и лепом времену и то јутром обично до 11 часова и по подне од 3—6 часова, јер тада имају најбољу вредност.

4. *Брескве.* — Беру се веома пажљиво руком. За продају и конзервисање несмеју бити сасвим зреле. Кад љуска постане јасна, покаже свој мирис и плод се почне лако одвајати од родне границе, — тада је време берби. Ако се желе одмах употребити за јело, могу се оставити на дрвету да потпуно сазру. Берба се врши такође као код шљива.

П. С. Петковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Како је ђубре потребно за пиринач и како га треба употребити.

Кочиска Земљорадничка
Задруга за унапређење пиринча,
Пресељани.

Тодор Д. Нишанијевић.

Одговор: На горње питање чест ми је изјавити да Управа Државног Угледног Пољопривредног Добра „Косанчић“, па ни приватни одгајивачи пиринча не ђубре земљу чилском шалитром.

Ђубрење се врши згорелим стајским ђубретом, које се зими изведе на њиву и дубоко заоре, или се пиринач сеје, као што Управа Добра чини,

сују сандуке у 2 или 3 пута, према величини сандука. Затим се сандуци затворе, закују и ставе у пећи за још једну стерилизацију. Кад је и ово учињено, онда су сандуци готови за извоз. Разуме

Сл. 50. — Сандуци са сувим шљивама готови за извоз.

се, да има и других начина, али се овај кроз 40 година показао као најбољи, јер може да очува природну боју и слат воћа.

после црвене детелине, тако да пиринач дође на исто земљиште тек четврте године.

Бран. М. Јакшић

Управник Угледног Поа. Добра
„Косанчић“.

БЕЛЕШКЕ

Пољопривредне изложбе. — Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва одредио је помоћ за приређивање пољопривредних изложба у овој години и то: Пољопривредној Подружини у Плељу 8000 динара, у Зворнику 5000 дин., у Кошерићу 5000 дин., у Ваљеву 5000 дин., у Аранђеловцу 5000 дин., у Житковцу 5000 дин., и у Неготину (Крај.) 5000 динара — свега 38.000 динара.

Осим ових изложба, које приређују дотичне Пољопривредне Подружине и којима ће се одређене им помоћи издати за награде у справама, семену, алатима и осталом пољопривредном материјалу, Српско Пољопривредно Друштво приређује и једну обласну пољопривредну изложбу у Срем. Митровици, за коју је предвидео кредит од 50.000 динара, а поред ове и једну воћарско-виноградску изложбу у Београду у своме Дому приликом Друштвених Славе, за коју је такође предвидело кредит од 50.000 динара. и.

Учитељски течајеви код пољоприв. школа. —

Од стране Господина Министра Просвете, а споразумно са Министарством Пољопривреде и Вода, расписан је стечај за пријем и учествовање учитеља основних школа на пољопривредним курсевима са теоријском и практичном пољопривредном наставом, који ће се одржати и то:

Чување

Чување паклованих шљива зависи много од складишта, које треба да буде суво и хладно. Непажња ма које врсте може да уништи воће. Ако су сви савети узети у обзир, а уз то берба била здрава, као што је био случај у 1923. год., може се бити сигуран, да ће шљиве бити очуване за две или више година. Појава беле масе („кандирање“) на шљивама, одмах после Божића, може да буде само последица шећерне транспирације воћа, или једне безопасне гљивице, *Monilia candida*, која се обично јавља на сувим смоквама и другом сушеном воћу. Гљивица и плесан јављају се само на нездравом и слабо осушеном воћу, а шљиве овако нападнуте пролазну за релативно кратко време.

(Крај)

Уредништво и администрација Тежана не прима одговорност за садржину приватних огласа.

1) При нижој пољопривредној школи у Шапцу, од 10. јула до краја истог месеца, за 20 слушаоца.

2) При нижој пољопривредној школи у Ади-Бацка, од 5—25. јула тек. године, такође за 20 слушаоца; и

3) При нижој пољопривредној школи у Слав. Пожеги, за 20 слушаоца.

За исхрану слушаоца образоваће се код Управа дотичних школа, заједничке трпезе, а такође биће и станови код истих осигурани.

Молбе за упис подишане су Наставном Одељењу Министарства Просвете преко школског надзорника до 25. јуна тек. год.

На ове течајеve примиће се првенствено они учитељи, који успешно раде на продужним школама.

н.

Једно веома заслужно друштво. Ускоро после овог времена, када је неколико родољуба из реда образованих људи покренуло да оснују удружење, које ће узети на себе задатак: просвећивања и практично унапређења нашег сељака, — данашње Српско Пољопривредно Друштво, извршен је покрет и међу просвећеним женама у Београду, да оснују друштво, које ће радити на просвећивању српске жене и практичном обучавању женског подмлатка у женским домаћим радонима. Тако је постало у Београду *Женско Друштво*, које је 30. маја о. г. прослављало своју педесетогодишњицу. Прослава је имала у програму један низ свечаности и трајала је 3 дана. Првог дана после благодарења у цркви одржан је *свечан скуп* са учешћем свих женских организација у држави; а другог дана било је отварање *изложбе женских радова* Занатске Школе Друштвена и његових подружница. Свечан скуп је био посећен од многих изасланица и чланица, делегата других државна, Министара, народних посланика и др. На скупу је био и Њ. С. Патријарх Димитрије. После поздравног говора председнице Друштва ређали су се говори изасланица женских удружења из покрајина: Хрватске, Словеначке, Босне, Црне Горе, Јужне Србије, Војводине и др. Све су оне јединим жарким родољубљем уздицале дугогодишњи и веома плодан рад те најстарије матице женског удруживања у нас, и све су доносиле топле поздраве и жеље за даљи успешан рад Друштва. Сви су говори били тако добро смишљени, тако изразити, да их је збиља било вредно чути. Нарочито се својом топлином, широким погледима и пуном језгрите одликовао поздрав сестре Словенкиње, који нам је дао пуно доказа високе интелигенције и јасног схватања жена браће нам словеначке. Дао би Бог, да такво схватање продре у душе свих слојева, и будућност нашег дела, народног ослобођења и уједињења, била би осигурана. А кад се оно усели у душу *жене*, онда је успех несумњив. И *изложба женских радова* отворена је на свечан начин. Њу је отворио Министар Просвете г. М. Трифуновић пригодном говором. Изложба је распоређена у 5 соба новог Дома Дру-

штвеног, — где је био и свечани скуп — и већи део је заузет био изложбеним предметима Подружница Женског Друштва, међу којима могли су се видети извршни женски радови и ношће разних крајева Србије (и Јужне Србије). Радови школе (ниже и више) Женског Друштва такође су привлачили пажњу, а у ходнику била је и прилична збирка цртежа у бојама, рад ученица исте школе. Једно засебно одељење било је од радова послатих од румунских жена.

За ову прославу Женско Друштво приредило је и издало опсежну књигу — споменичу, под насловом: *„Извештај о педесетогодишњем раду Женског Друштва“*. У тој књизи је описан исцрпно рад Друштва од оснивачке године 1875, па до краја 1925. У свакој години описан је рад, догађаји и предузећа Друштвена, тако да се из тога види и један ток догађаја и од историјске вредности. Нарочито се ово тиче учешћа Друштва у ратним догађајима...

Ценећи тако родољубиви плодан и успешан рад Женског Друштва кроз пуних 50 година, а нарочито што је Друштво узимало у заштиту и потпомагало и *својку* женску радност, Срп. Пољопривредно Друштво честитало је нарочитим писмом Женском Друштву ову прославу.

— б.

КЊИЖЕВНОСТ

Словеначка свеска Пољопривредног Гласника. — Изашла је из штампе словеначка свеска *Пољопривредног гласника*. Она обухвата бр. 11—13 Пољопривредног Гласника под Уредништвом Др Емила Поповића — Пеције — Нови Сад. Свеска обилује илустрацијама и обрађује целокупну пољску привреду Словеначке. Сарадња је од најистакнутијих стручних пољопривредних радника словеначке пољске привреде. Целокупни материјал је подељен на ове одељке: Биљна продукција са хмеларством, воћарство и виноградарство са подрумарством, сточарство и планинско газдовање (у Горњској), млекарство, шумарство, пољопривредна настава, задругарство, аграрна политика и организација пољопривредних стручњака. Сви чланци необично добро илуструју развој и садашње стање пољске привреде у Словеначкој. Ово допуњавају и многобројне илустрације. Они пружају и стручњаку и трговцу толико много података за потребну оријентацију. Они доказују, да је пољска привреда у Словеначкој у многоме одмакла према многим крајевима наше Краљевине.

Чланци су концизни и на бази темељних проучавања и критичког прикупљања материјала. Све почива на утврђеним документима из прошлости и садашњости. Добија се утисак о створеној систематичи и спроведеном систематском раду кроз године.

Словеначка, овај лепо кутак наше простране

Краљевине и ако прибiven уз последње оградке Алапа са мало привокласног земљишта ипак је знала вредним рукама, стваралачким духом и систематским радом да искористи све природне чињенице и створи себи удобан живот и сигуран успех и напредак. Просечни принос пшенице од преко 13 твара по хектару за наше прилике, а с обзиром на положај Словеначке много говори, али исто тако и хмељарство са око 10 твара хмеља по хектару и организација Хмељарско Друштво. Воћарство је из старина још привокласно и ако још увек преовлађује екстензивни правац као и у свима нашим воћарским крајевима. Виноградарство је као и свуда најездом филоксере претрпело уштрб и svelo се од 24.000 хектара на 14.000 и то са преко 13.000 на америчкој подлози. Словеначке планине су привокласан сточарски крај и крај планинског газдовања. Коњарство има свој нарочити правац и одступа од коњарства остале Краљевине. У великој превали гаји се тежак, хладнокрвни, оришки коњ. У овчарству је спроведено одабирање сопствених типова. Задругарство је представљено са око 800 задруга са неколико савеза. Међу овима се нарочито истиче Кметска Дружба. Пољопривредна настава је заступљена трима пољопривредним школама, од којих је једна средња и са четири домаћичке школе, и т. д.

Има још нешто, што нас привлачи Словеначкој. То су њене лепе шуме, њена лепа брда и њена лепа одморшта. И када летња жега и запара долина наше Краљевине постану тежки и када се осети потреба за одмором после напорног рада, потражи се лепота и тишина словеначких брда и њихових опоравилишта и одморшта.

Ово је друга или трећа свеска *Пољопривредног Гласника*, која излази у оваквом облику и оваквим садржајем. Оваквим радом гласник и његов уредник необично задужују нашу младу пољопривреду. У оваквој свесци *Гласника* ми налазимо сав материјал прикупљен на једном месту, који се иначе тешко даје прикупити и наћи. Оваква свеска приказује нам право стање пољске привреде појединих наших крајева. Кад се има у виду, са колико је тешкоћа скочано све то, као и скрупулозна пажња, да свеска и одговори свом задатку, онда је јасно, колико је за све то потребно труда и жртава. Уреднику за ово припада свака похвала, пажња и признање.

Ми најтоплије препоручујемо Словеначку свеску *Пољопривредног Гласника* као и у опште *Пољопривредни Гласник*, који се већ шеста година са успехом бави свима нашим научним и практичним пољопривредним питањима, али и пољопривредним питањима општег карактера.

Цена је листу за друштва, општине и школе 160 дина, за остале 130 дина.

Изради два пута месечно.

М. Ђ. Николић.

ДОПИСИ

Са пута по Хрватској, Словеначкој и Далмацији.

Сврха себи путовања по Срему, Славонији, Хрватској, Словеначкој и Далмацији била је, да се упознам са уређењем пољопривредних школа, а нарочито ради изучавања виноградарства у тим крајевима: њене ампелографије, начина обраде и по могућству географије винове лозе. Да се стање виноградарства у предњим крајевима потпуно упозна, потребно је више времена и више средстава, у толико пре што је виноградарство у тим крајевима доста компликовано и различито, нарочито у ампелографском погледу, а још више у географском. Ампелографија је комбинована са разних центара: Немачке, Италије, Француске, Грчке, Шпаније и др. И поред свеколике изукрштениости утицаја ових ампелографских центара, ипак је у појединим покрајинама велика згустљеност и предоминирање немачког, италијанског, грчког, француског или којег другог центра ампелографског, или су пак они тако изукрштани, да у појединим крајевима сачињавају један ампелографски центар.

Сви су ови крајеви пуни многобројних старих домаћих сората са малом или незнатном вредношћу. Пуни су најодабранијих страних сората чувених са свога вина светског гласа. Данас под утицајем нових привредних прилика виноградлар излази из своје романтичне традиције. Напушта оне сорте и методе, са којима је столећима заједно био. Напушта све оно, што се у неумитној борби са конкуренцијом показује слабије и непрактичније. Напушта полако, али систематски један од главних узрока, који је стварно и подржавао последњу винску кризу. Напушта све оно што му спречава економско подизање. Еманципује се у духу реалистичком, практичном. У духу времена.

Обишао сам виноградје Фрушке Горе (Mons Almus) по целој јужној падини њеној, све до близу Ердевика, а са северне стране до Чаревића. Ампелографија датира још од 278. године по Христу, када је прву лозу донео у овај крај цар Проб, из Грчке и Италије. Још од тада су се многе сорте у овом виноградју одомаћиле, аклиматизирале, па неке и дегенерирале. И на северној и на јужној страни Фрушке Горе, као и на осталим њеним положајима, виноградарство је доста напредно, а нарочито на северној страни, јер је близина Дунава овде једна чињеница, која има јаког утицаја на успех у виноградарству — на количину и квалитету вина. Нешто је слабије заступљено виноградарство по оброчицама околине манастира Крушедола, Хопова, Јазка, места Врдника, па све до Ердевика (јужна страна Фр. Горе). На првим границама Фр. Горе са северне падине Карловачких страна почиње *шија фрушкогорског вина*, које се нарочито истиче по северним и северозападним странама Петроварадина, Каменице, па све до Илока.

Од прних сората највише је заступљена скадарка од које се, са кречаном и иловачаџом земљишта, справља добро дезертно црно вино. Од белих сората италијански ризлинг, сланкаменка, рајски ризлинг, ружица и бела шасла, од којих се прави тип белог фрушкогорског вина. По свима крајевима северног фрушкогорског виногорја доста је распрострајена сорта мрквача, која је код ненапредних виноградара врло омиљена због њеног огромног приноса, а коју напреднији виноградар не трпе и због њене посве рђаве кавкоше. Од директних произвођача су најчешћи делаваре и поак.

После фрушкогорског виногорја дошло је на ред виногорје *Пољешко Жуданије* све до Трнавe крај Бакова, а нарочито по обронцима са леве и десне стране пољешке котлине, познате још из римског доба под именом „*Valis aurea*“ (златна долина). Цвет пољешког виногорја јесте „Соколовац“, који је давао правац целој околини у погледу ампелографском, начину обраде и неге винограда, као и вештини у уметности справљања и неговања вина. Нигде болести, нигде травке, нигде неуредности по виноградима. Свауда пример од разумевања и марљивости. Сваки виноградар је крајње послушан и придржава се савета, а често и наређења тамошњег виноградарског стручјака г. Којала, који у локалним пољешким новинама редовно даје савете и улуте виноградарима у свима питањима. Он преко месних новина похваљује једне због уредности у раду, а друге прекоравља због неуредности и немарности. Он стално надгледа њихов рад и рад даљне околине, што је све дало резултате, какви се само могу пожелети.

Valis aurea позната је по томе што су највећи шљивари у свету били у њој. Имање барона Турковића у селу Кутјеву, Хрњевцу, Винкомиру, Томачеву и Бектежу чувено је са својих огромних шљивика, јабучара и винограда. Сопственик је у Калифорнији проучавао шљиву, чији је начин гајења пренео у Славонију, разрадио је и увећао боље, но што је ма где у свету.

Воћњаци су за време последњих ратова знатно узавађени, јер се због оскудице у радној снази нису рационално обрађивали, те је површина од хиљаду хектара сведена на неколико стотина хектара и на 80 хектара винограда.

Поред разних старих домаћих сората пољешко виногорје има врло леп ампелографски избор. У пољешком крају нарочито су заступљене: бургундац, траминац, италијански ризлинг, совњон и шасла; у плетерничком виногорју („кликун“); у пакрачком: бургундац, траминац, италијански ризлинг; у даруварском: италијански ризлинг; у бродском: скадарка (кадарка) и италијански ризлинг. По целој пољешкој жупанији земљиште је чисто виноградско: лапорасто, каменито, песковито и иловачасто. Од директних произвођача најчешћи је поак.

Ништа мање није интересантно загребачко виногорје, које је у географском погледу распарчано

на неколико виногорја, међу којима се својом ампелографском чистином и груписаношћу одликује плато *Окаш—Пашевица*, који је у хрватском, а посебно у загребачком виногорју више него што је у Рајач и Рогљеву у Крајини и Александровцу у Жупи. Виноградски центар Св. Иван Зелине, Горње и Доње Загорје, варајдинско и подручје Драве, чине једину целину у погледу географије њихове лозе ширега смисла. Чине једино виногорје или боље рећи једино окружје. Сви се ови центри један од другог одликују каквомом свога вина, на коју утиче физичка особина земље, која је код разних центара врло различита, са свима мешавинама од ситног песка до камена, од лаке и растресите до тврде и збијене; од бескречних па до јако кречних. Имају утицаја на разлику у кавкоши вина по појединачним центрима: клима, сорта лозе и начин обраде, који, није свауда једнак.

Хрватска има мноштво својих старих домаћих сората, које се још од старине воде по старим виноградима, а које се из винограда у последње време истискују бољим и племенитијим. У последње време у овом се погледу нарочито ради, чему је доста припомогао г. Павао Цезар дугогодишњи виноградарски стручњак у овом крају. Нигде ампелографија у последње време не обећава, да ће се много и то врло много свести као у хрватском виногорју. Изгледа су, да ће се по њиховим виноградима у толикој мери извесне добре сорте размножити и задржати, да се већ сада могу с правом назвати хрватске сорте, које се апсолутно свауда нагло шире, те дају наде да ће хрватско виноградарство стати у ред најнапреднијих. Те сорте су: италијански ризлинг, мославац, траминац, шасла, и то за бела вина; а за црна вина франковка, бургундац, скадарка и португизац. А у ужем избору италијански ризлинг и бургундац црни.

Што је интересантно, да се по свима хрватским виноградима необично цени шасла и португизац и то у винарству, и увек у мешавини са другим сортама, што даје леп тип вина. У Србији се ове две сорте слабо цене, и заступљене су само у толикој мери, колико је потребно, да се изнесе на сто у домаћој потрошњи или пак у трговини свежим грођем и то само у близини већих вароши и насеобина. Пажња, која се тим двома сортама поклања потпуно је оправдана из разлога, што шасла даје количину, а оскудева у киселини, док шећера дојрих година може да има око 20%. За здруживање са другим правим винским сортама ове две су изванредне.

Хрватска има још неколико својих виноградарских центара са лепит и типичним винама: мославацко, петрињско, приморско (почев од историјске границе, па све до Новог Винодола). Поред поменутих хрватских виногорја има још неколико ужих виноградарских центара, који су растурени као: срезови Нашице, Слатина, Вировитица, Осјек, Винковци, долина Зрмање, Лико-Крбава и др.

Виноградарство у Словеначкој је врло напредно,

за што се има благодарити стручној Виноградској и Воћарској Школи у Марибору, која постоји преко 50 година, и која је ову пољопривредну грану најинтензивније развијала и ширила. Словеначко виноградарство одликује се од осталих по томе, што је надморска висина за успешно гајење винове лозе, доста ограничено. Нема или су ретки виногради по равницама, ретки су виногради и на великим надморским висинама. Најбољи су виногради између 250—400 метара. Виноградарско груписање, односно географија винове лозе би се у Словеначкој могла овако извршити: У Љубљанској области 1. — *Бизелско—Сромелско виногорје*. Ово је виногорје распрострањено по левој и десној обали реке Саве, почевши мало ниже од Кришког, па све скоро до Запрешина, то у долини доњег тока реке Сотле. 2. — *Виногорје долине реке Крке*. То је виноградски крај, који се простире од места Страже до Костаневце и то већим делом на левом делу реке Крке и виногради западно од варошице Кришко. 3. — *Виногорје долине реке Мирне*. У ову област убрајају се виногради у долини реке Мирне, која тече северно од Крке од запада на истоку и улива се у Саву. Виногради се распрострањују по долини ове реке. 4. — *Виногорје Бела Крајина*. Виногради ове области распрострањују се по срезу Черномелском и то у западном делу среза око Черномела и Семича и у источном делу среза око варошице Метлике.

Мариборска област има неколико лепих и чувених виноградских центара: *Коњско, Љубомерско, Преко-Мурско и Халочко виногорје*.

Ампелографија је доста компликована многобројним словеначким домаћим и одомаћеним сортама, али знатно преовлађује стране сорте, које дају чувена вина. Справљање црних вина је доста ограничено, тако да је сведено на једну трећину целокупне производње вина у Словеначкој. Најраспрострањенији су: сиви бургуњац или рулендер или клевања, италијански ризлинг, траминац, рајски ризлинг, семсион и совињон, као и шасла (жлехтина). За црна вина: црни бургуњац (црни пино), краљевина, црна кавшчина, црна франковка и португизац. У Крањској је познат тип вина „долењско вино“. Од мешавине разних црних сората, где преовлађује црна кавшчина добије се крањско ружичасто вино познато под именом „цвечек“.

Виноградска школа у Марибору има најуређеније винограде од свих школа у нашој држави, у толико је интересантније што су сви на терасима. Заступљене су све најважније сорте домаће и стране. Огледна табла, која је имала за циљ да експериментално објасни флукуацију и индивидуалну наследност: да ли винова лоза своју неродност преноси и задржава је као индивидуалну особину на своје потомство кроз целу своју врсту, или је то пак случајна или привремена особина појединог чокоћа, која са временом или исчезава или се поправља. Већ деценијама се неродност одржава.

Пољопривредну школу у Новом Месту (на Грму) и ако није типа виноградског, ипак је овај објект развила и служила је за Крањску као један културни центар, који је у толико важнији посао, што је стручњак г. Скалицки деценијама ту радио и упуте је давао. Исто тако пољопривредна школа у Св. Јуру служила је и служи као центар унапређења словеначког сточарства, што је највећа заслуга генијалног стручњака пок. Беле.

Далмација представља један виноградски центар са свима својим оточица и острвима, изузев извесних крајева, које због структуре земљишта нису ни за какву културу, па ни за винову лозу. У ампелографском погледу, Далмација чини један изузетак, јер је она још од старих времена имала трговачких веза са Италијом, Грчком, Северном Африком, Шпанијом. Свака од ових држава остављала је у Далмацији свога утицаја, што се показује ампелографском испреплетаншћу, што није случај код других наших виноградских крајева. Далматинска ампелографија је у толико компликованија, што се једна добра сорта назива у разним крајевима врло различито и то обично по оном, коју је донео по месту олакше је донета, по месту где је донета, по времену када је донета, по својим добрим или рђавим особинама и т. д. За њено проучавање потребно је времена и само времена. Далмација је сама по себи виноградска земља. Што је њено виноградарство уздигнуто, има доста заслуга г. Ст. Ожанић, виноградарски стручњак. Винарство по селима далматинским није на завидној висини, а у колико је код појединаца и у појединим местима кренуло напред за то има највише заслуга г. О. И. Билић.

Мил. Ј. Никетић,

проф. Средње Пољ. Школе у Валеву.

ЗАПИСНИК

22. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 19. маја 1926. год. у Друштвеном domu у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, и чланови: С. Партонић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, Д. Николић и Д. Спремић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

1

Процитани су записници:
301) 21. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник.

302) 20. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник стим да продајна цена књиге „Грохњани мољци“ буде 4 динара и да се покљони по један примерак лицима, како је предвиђено у записнику. Пољопривредни Календар за 1927. годину да се штампа у 20000 примерака.

II

Мишљење финансијског Одбора:
303) По питању израде чланских повеља. — *Одлучено је*: да се израда уступи литографском издателу П. Марковића у 6000 примерака, под условима означеним у његовој понуди, и да му се аконто рада изда 30%, од

понуђене суме, кад изврши први примерак и кад га усвоји Управни Одбор.

304) По питању ликвидације имовине Подружине из Мрчајеваца. — *Одлучено је:* да се на ванредну скупштину, која ће се одржати 23. ов. мџа, упути члан Г. Б. Ставишаљевић с тим да тражи: да одговорно лице да Подружину у замену за продато земљиште исто толико парче од своје ливаде, која граничи са Подружинском баштом; исто тако да тражи, да плати кривују на земљиште, које је бесправно узимао од ослобођења до предаје Подружини на даље руковање. Ако одговорно лице Г. Павле Анђелић не пристане на ово, онда препоручити Подружини, да га тужи суду.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

305) По питању смањења цене прашачима, — *усвојено је* мишљење да им се цена смањи од 680 на 600 динара, са 5%, попушта за чланове.

306) По питању набавке калиметабисулфита, — *усвојено је* мишљење да се траже понуде на 1000 килограма.

307) По понудама Јена и Шмијта за плужне главе, Р. и Ф. Шредера за плугове, А. Ебеншлангера за семе и Трестера за сејалице, — *усвојено је* мишљење да се одбију.

IV

Мишљење Заст. Инспектора за Подружине:

308) По молбама Подружине за кредит. — *Одлучено је* да се одобри: Подружини у Ј. Брозу 1722 дин. само за справе и Подружини у Солоту 20.000 динара.

309) По молби Подружине из Пирота, да јој се прими натраг једна преса од 250 литара. — *Одлучено:* да се преса прими натраг о трошку Подружине, ако је исправна.

V

310) По реферату секретара, да је 15. ов. мџа. примио кључеве од павилјона у коме је била продавница Набављачке Задруге Државних Службеника. — *Одлучено је* да финансијски Одбор изврши преглед и поднесе предлог за оправку.

VI

311) Г. Председник извештава да је код њега долазио чиновник Гл. Савеза Срп. Земљоправних Задруга ради прскалица и планаг камена. Он му је казао да могу све добити по цени које, важе и за Подружине, пошто и Савез даје нама по цени, која важи за Задруге, — *Одбор* прима предње знању и одобрава поступак.

Са овим је седница закључена.

Тежаци и Пољопривредници!

Ако хоћете да весело косите своје ливаде, наручите само гласовите и опробане коване косе Варцарске од најбољег енглеског челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, са сваки комад потпуна гаранција. Цена по комаду Дин. 100; мање од 2 комада не шаљемо. Јаељемо свима муштеријама и пријатељима да смо цену снижили 25 дин по комаду према ланској цени (молимо тачну адресу наручителја).

ПАВЛЕ КОСИЋ ГРГИЋ,

радионица кованих коса

Варцар Вануе — Мркоњић Град, Босна.

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

КОМАНДИТНО ДРУШТВО

А. ЂЕРАСИ И Ко, БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЋИХ ГАРНИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Груштва, Осиек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ

„ЂЕРАСИ“

БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Каште-

пређе 672

Кубе 37-08

Поред вршаћих гарнитуре на стоваришту има шведских **Боллиндерових мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млинова** свих врста.

Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** вљачара и ваљавица.

Продаја и на почет под врло повољним условима.

10-7

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

повисите приходе ваших имања модерним обрађивањем и употребите средства за заштиту биља, лозе и жита, које производи *Каштел А. Д.* у Карловцу.

СУЛФАРОЛ

јесте у води растопљив сумпор! најбоље средство за сузбијање ондиума на виновој лози, болести на ружама, јабукама, краставцима итд. Цена сулфаролу у прашку дин. 40 од кгр. сулфаролу у пасту . . . дин. 48 од кгр.

АРСОЛА

јесте у води растворљив арсен, а служи за уништавање грођаног мољца, завијача грођаног, рпне болести (репа пипа), гусеница и свију штеточина, који нагризају зелене делове биљака. Цена дин. 44 од кгр.

ПОРЗОЛ

суво средство за запрашивање семена, за уништавање сњети (главнице) на пшеничном класу, за 100 кгр. пшенице треба 200 гр. порзола.

ИСТО ТАКО СВА СРЕДСТВА ПРОТИВУ БОЛЕСТИ ХМЕЉА

Упутство даје бесплатно:

„КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБАЧКА ПОСЛОВНИЦА

поштански фах 104. Загреб. 2

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПРЕТИЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Све писмама, које Друштво шаље својим Пољопривредним и Аграрним листовима, и обрнуто, одобравају се од стране Министарства Поште и Телеграфија № 17300 од 17. III-1924. год.

Цена огласама по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Број 27.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Раквић

БЕОГРАД, 4. ЈУЛА 1926. ГОД.

Година LIII

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
На ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Лист и поштом долажују лист у пошти цене

Претплата се поштом уједнакује за целу годину.

Примљени рукописи за издавање се враћају се

ЦЕНОВНИК

књига, које продаје Срп. Пољ. Друштво:

V	пољоприв. поука (Гајење усеса)	10 д
VI	" " (Гајење раног покрфа)	15 "
X	" " (Пасуљ, грах и сочиво)	10 "
XV	" " (Болести и штеточине гајених биљака)	10 "
	Земљорадничке коморе	5 "
	Земски рад тежаков	3 "
	Одломци из Аграрне Политике	5 "
	Споменница 50 год. С. П. Друштва	5 "
	Пољска полиција у Србији	2,50 "
	Дечији Пољопривредни Клубови у Америци	2 р.
	Мара живинарка	2 "
	Поуке о пољопривредном газдовању	10 "
	Млекарство	10 "
	Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем	3 "
	Домаће конзервисање воћа и поврћа сушењем	12 "
	Једна практична сушница	3 "
	Типови пољопривредне производње у Јужној Србији	2,50 "
	Наука о зарављу	1,50 "
	Предлог С. П. Д. за трговинске уговоре	2 д.
	Путна пољопривредна настана у Италији	8 "
	Подизање врбе за плетарство	3 "
	Подизање живинарника	2 "
	Конзервисање јаја	1 "
	Наша стара пољопривреда	8 "
	Пољопривредне коморе	8 "
	Шумарство	15 д.
	Ивештај о пољопривредној области ужичког	12 "
	Земљомерство	10 "
	Воће и поврће	6 "
	Хипологија	50 "
	Беваљкохолна пића	10 "
	Кромпир у домаћој употреби	10 "
	Пшеница и раж	18 "
	Маџун и колика	6 "
	Упут за поткивање стоке	10 "
	Земљиште дрвно-сав. морав. области	20 "
	Гајење луцерке	4 "
	Пољска привреда у народним пословима	55 "
	Како се добија добро вино	5 "
	Употреба калијум метабисулфата	2 "
	Земљорадничкова читанка	5 "
	Успомене из живота П. Т. Тодоровића	10 "
	Поуке о ђубрењу стајских и вешт. ђубретом	10 "
	Дивадске траве и њихов избор	7 "
	Грождани мољци	4 "
	Аграрно питање у Совјетској Русији	30 "
	Комплет Тежака за годину: 1910, 1922, 1924, 1899, 903, 904, 913, и 925. по	20 "

Пољопривредни Календар за 1920. год.	2 "
" " " " 1921. год.	5 "
" " " " 1923. год. по	6 "
" " " " 1924. год. по	8 "
" " " " 1925. год. по	10 "
Упутство за прскање и зарављивање лове	2 "
Напредна Чехословачка	15 "

Н. З. Књижарима, предроданима и свакоме ко наручи књига најмање за 100 динара одобрава се 20% попуст. *Новица се шаље унапред.* Поштарина и друго не плаћа се.

Гајење хмеља

Без сумње већи део читалаца видели су у Бачкој, Банату и Срему читана поља под хмељом. Подигнута стубови, затегнута жица, наведени хмељ, вешто слично приткашу, чардаклији или шпалеријам.

У тим крајевима има села, која се баве гајењем хмеља као главним занимањем. Ко није имао прилике да види, читао је сигурно из новина, или је слушао, како је гајење хмеља један приносан рад. Селаци тих крајева веома су задовољни приносом и већином су имућни. Врло су богата села у Чешкој, која се баве хмељарством.

Данас се продаје један килограм сувог југословенског хмеља на страним пијацама од 70—100 динара један килограм, а када се узме да један ар засађен хмељом може да да од 5—8 кгр. сувог хмеља, онда је за свакога јасно, колико се користи има од гајења хмеља, а има година, када су приноси и већи и квалитет бољи.

Наши су најбољи потрошачи Чеси и Немци, и плаћају најбољу цену, али ми немамо те количине, колико би могли продати — извести на страну.

Ми имамо различита земљишта, те смо мишљења да би хмељ, ако не у целој држави бар у појединим крајевима, могао да се гаји, и да би га ту прво проба ради требало гајити. Врло би добро било, да и наше пољопривредне школе уведу културу ове биљке на својим имањима. То исто важи и за угледна добра и обласне пољопривредне станице. На овај начин би се створили мали центри

за пропаганду културе хмеља, наравно тамо, где се покаже ова култура као успешна.

Писац ових редова сећа се врло добро, да је као ђак Ратарске Школе у Краљеву на школском имању 1891. године гајен хмељ на једној парцели школске баште за поуку ђака. Тај хмељ је успевао врло добро и дао је и добар принос и добар квалитет.

Одлазећи на државно имање у Добричево ранијих година, видео сам да је гајен хмељ и када сам питао за успех и користи, речено ми је, да је дао вредно добре резултате.

Мислимо, да су и многи други приватни пре ових ратова вршили пробе и верујемо, да се је дошло до уверења, да има услова за гајење. Но како се пре ратова код нас хмељ није ни тражио за извоз, то мислим да се због тога и стало са гајењем хмеља.

Док ми овако стојимо са гајењем хмеља, докле други узимају силан новац за хмељ.

Хмељарство је једна важна и корисна пољопривредна грана за крајеве, где се може завести. Код нас је тек у развоју. Оно се већ одомаћило у неким крајевима преко Саве и Дунава. Треба радити на томе, да се заведе и у другим крајевима Краљевине, где га нема, а где има услова за њега.

Марко Тодоровић

БЕЛЕШКЕ

Педесет година рада истакнутог српског пољопривредног стручњака Павла Т. Тодоровића-Ђаковчића (Београд). — Под овим насловом донео је „Весник Чехословенске Пољопривредне Академије“, у свесци за мај—јуни о. г. приказ педесетогодишњег рада председника нашег Друштва г. Паје Т. Тодоровића.

ПОДЛИСТАК

Стјепан Којда,
окр. саовиш и Пожети.

ОБНОВА НАШИХ ШЉИВИКА

Није потребно, да нарочито истакнем, како велику важност има наша шљива (бистрица, трница, пожегача, *prunus domestica*) по развитак наше народне пољопривреде, будући да би се могло тврдити, да многи наши крајеви у Србији, Босни и Славонији живе тако рећи од шљива. Наша шљива — у нашој држави има 56,268.383 стабала шљива — позната је у целом свету, што није чудо, кад се узме у обзир чињеница, да нигде више не постиже шљива тако сјајан укус, мирис и количину шећера, као у односним крајевима наше државе. Јасно је стога, да се страни купци управо јаме за нашом шљивом, и то тим више, што је она како у свежем, тако у прерађеном стању (сува

Писац г. Д-р Е. С. Поповић-Пенија, уредник новосадског *Пољопривредног Гласника*, у кратким потезима упознао је браћу Чехословаци са практичним и књижевним радом г. Тодоровића.

Радови у јулу. — *На дому и двору.* — Главно је занимање: око жетве и вршидбе и смештања зрна у житницу, а сламе у плевне или на камаре. Поливати гнојнице и прервати компост (мешанац). Дене се сено у котаре. Вуна од оваца се продаје, а задржана се пере и смешта на подесна места где није вала.

Око стоке и живине. — Стоци за рад подлагати појачану храну. Осталу стоку изгонити на пашу. За време јаке врућине држати на пландишту, нарочито младу стоку. Тореше стрњика. Продаја пролећних овнова. Мркање оваца за раније јагњење. Летње јагњење. Купати свиње и изгон на стрњике. — Пуштање живине на стрњике да побирају опало зривље од усева и корова.

На њиви и ливади. — Завршује се вршидба и уношење зрна у житнице. Окопавање и ортање репе, кукуруза, кромпира. Сузбијање корова косидбом по стрњикама и сагоревањем. Подорвање стрњике. У дегелини и луцерки јавља се самовила (вилана косица), коју треба уништавати. Косидба дегелине и осталих пићних биљака. Орање, и сејање пићних биљака за јесен. Берба раних кромпира.

У градини. — Сејање ротква и мрква за јесен и зиму, продужује се расађивање купуса, цветног купуса, празјег лука. Уноси се у сувоте прибор топлих леја. Жетва свих варија; купуса, краставца, диња, дубеница и свег осталог поврћа, које стасава сад у највећој количини. Прибирање семена. Уз то се окопава где год је потреба и обилато врши заливање.

У воћњаку и воћном расаднику. — Летње орезивање обличастих воћака. Најважније доба

шљива, шљивовица, пекmez итд.) од потрошача веома тражена. Она роба пак, која се на тржишту тражи, та се и добро плаћа!

Кад је, дакле, наша права домаћа шљива тако тражена и омиљена, те кад она представља један изванредно важан извозни производ, услед чега расте наша валута и наш углед у иностранству, е онда морамо већом снагом настојати, да узгој и садњу шљиве унапредимо, односно да наше шљивике обновио.

Обнова наших шљивика мора се безусловно што пре извршити, с разлога, јер је то у интересу благостања народнога уопште, а нашег шљиварства нарочито. Промотримо ли, наиме наше давнашње шљивике, тад ћемо моћи утврдити, да ови у већим случајевима пропадају, дегенерирају!

Узроци пропадања наших шљива јесу:

I Уморност гла.

II Прегуста, предубока и немарно извршена садња.

(эпоха) производње воћа. Беру се мареле, кајсије, ране брескве, шљиве — ранке, крушке, малине, огроз. У расаднику почиње калемљење притајеним пунољком (окуирање), и то: кајсије, јабуке, крушке, шљиве — жољегаче.

У винограду и подруму. — Довршују се последњи летњи радови у винограду. Прска се последњи пут противу пламењаче, и ако је потребно запрашује се сумпором противу плесни (оидиума). Скупљање уврнутог лишћа од цигараша (инсекта) и спљивање овога. Код раних сората јавља се шарак и до краја месеца може бити и зрелог грођа (малингера, мадлене, шасле — ранке, и др.). Прегледање калемова у новом саду. — У подруму пошто проветравање. Надгледање вина, али се не дира.

На ичеланику. — Ројење спречавати. Слабе ројеве удруживати. Трутови гину. Путничко пчеларење. Вађење меда.

Код свилюбуба. — Производња јаја свилюбуба.

Сорте воћа у воћњаку пок. поп Косте Бунарића у Девецима. — 1.) *Јабуре: Одомаћене старане:* енглеска златна парменка, француска кожарка, канадска ренета, лепоцветка, бауманова ренета, каселска ренета, восковача, ананас ренета, ребрача и др.

Наше домаће сорте: маљенка (краница), кабларка (бела кољачарка), кољачарка, сенбаја, хулабија, авајина, попадија, стрекња, шуматовка, шећерлија, бедрика, илињача и др.

2.) *Крушке: Одомаћене старане сорте:* калуђерка, зимска деканткиња, дилова водењача, царска водењача, краљ виртембершки, лепа лужина, боскова бочница, наполеонова водењача и др.

Домаће сорте: такуше, арапке, караманке, никољаче, водењаци и др.

Исто тако има и врло добрих сората од осталих врста воћа.

Побележено
п. с. п.

III Рђав, односно никакав узгој стабла и круње.

IV Никаква нега у засађеним шљивницима; болести и штеточине; недостатак хранивних састојака и креча у тлу.

I Уморност тла.

Узроци уморности тла јесу: производи измене састојака, киселине, које излучују жиле, и то у сврху раставања тла. Ових се производа накупи у тлу током времена у толиким количинама, да штетно утичу на развитак воћака (шљива). Поред тога се на таквим местима — шљивницима — појављују у све већој мери непријатељи и болести, ради чега воћке штетују, пропадају, и то тим пре, што су ослабиле, а тло је осиромашило и отровано.

На основу ових истина развио се је у ратарству и вртларству најважнији принцип (закон), т. ј. закон о измени усева или воћака, према коме не би смеље никада две генерације исте врсте би-

Стечај. — Нижа Пољопривредна Школа Книн-Главница треба једног баштована, који је упућен и у виноградарство, подрумарство и у воћарство. Исти ће бити постављен у својству званичника према закону о држ. чиновницима и осталим државним службеницима грађ. реда. Кандидати нека поднесу молбу са свима документима потребним за постављење у истом својству Равнатељству Школе најдаље до 15. јуна ов. год.

Соколски Велики Сајам у Прагу. — Пригодом VIII Свесокског слета биће приређен у Прагу Велики Соколски Сајам, на којему ће бити изложени сви предмети, који соколима требају, како за телесну вежбу, тако и за њихову просветну делатност. Овај Соколски Сајам свечано је отворен у недељу дне 27. јуна и трајаће до 7. јула.

Велесајам и Изложба у Осигењу. — И ове године одржаће се у Осигењу велесајам и изложба од 11.—26. септембра тек. године.

Поред индустријског, трговачког и занатског дела изложбе, ове године уредиће се и одељење за живину — (гуске, патке, голубови итд.), даље за зечење, пчеларство, воћарство и виноградарство.

Обавештење тражити на адресу: Управа велесајама и изложбе. Осигењ I телефон интерурбан 2—53.

Плесниве (буђаве) подруме и собе очистити. — Подрум, собе и др. локале од влаге и недовољне сунчане светлости често попадају плесан (буђ), да се у њима не може ништа држати, нити становати, и за то их треба лечити.

Лечење се састоји у одстрањивању влаге и уништавању плесни (буђе). Одстрањивање влаге вршати према приликама (одвојењем воде, бетонирањем итд.), а уништавање плесни (буђе) сумпорисањем. Сумпорисање се врши овако. Подрум или собу добро очистити, дуже проветрити, све прозоре и друге отворе, сем врата, добро затво-

љака следити на истом тлу непосредно једна за другом. *Закон о плодоређу* важи у потпуном опсегу и за воћарство.

Познати немачки воћарски стручњак А. Јансон вели, да би се у интересу осигурања успеха, морале младе воћке садити — ако је то икако могуће у тло, које у опште, од памтивека — није било засађено воћкама!

Не стоји ли међутим крчевина на располагању, т. ј. морали се бивши шљивик поновно засадити шљивама, тад се мора, да уважи следеће: Дотично земљиште мора пре садње воћака више година почивати. У току тога почивања треба тло да лежи на угару, или се пак засејава — уз обилно хубрење — биљкама, које га неће исцрпљивати. Најбоље је, да се дотично земљиште често сеје — поред обилног хубрења с фосфатима, калијем и кречом, као и гипсом — лептирицама или махуњачама, т. ј. детаљном, луцерком, грахорицом итд., од којих се искористи један откос,

рити, напред одаје (подрума или собе) на плеху или шрепуљи метнути што више крупног жара, а преко овога сумпора. Чим је сумпор преко жара метнут, ваља што пре навоље изаћи и врата за собом добро затворити, и тако оставити 24 часа. После двадесет четири часа врата и прозоре отворити и оставити да се добро проветри, а за овим тек угашеним кречом добро окречити и плесни (буђе) ће нестати.

М. М. Ђ.

Стање пољске привреде код пољопривредних подружња. — *Кладово.* Озиме и пролећни усеви местимично су врло добри, а местимично добри. Услови за напредовање свих усева у току месеца маја били су задовољавајући. Потребни радови на време су обављани. Болести и штеточница није било. Стока је здрава. Цене пољопривредних производа у току маја биле су ове: пшеница 260 дин., раж 110, јечам 110, овас 125, кукуруз 100—125, кромпир 200 и пасуљ 250 динара од сто кгр.

Рава (Краг). Сви усеви до сада изгледају врло добри и обећавају задовољавајући принос. Цене производа ове су: пшеница 250—260 дин., јечму 200—220, овсу 150—180, кукурузу 110—125, пасуљу 120—150, кромпиру 150—200 дин. од сто кгр. Цене живој стоци од једног грла била је ова: коњ 1800—8000 дин., крава стелетом 4000—10.000, а за пар радних волова 4000—6000 дин. и.

ДОПИСИ

Развитак виноградарства у Хрватској и Славонији после Филоксере. — Филоксера је примећена у Хрватској у месту Шенковцу код Добове на граници Штајерске године 1889. Како је нагло почела пустошити, то је највећи део старих вино-

*) Види допис у прошлом броју „Тезана“.

док се поновно израст маса у јесен заоре. Често ће и дубоко обрађивање тла утицати такође врло повољно на будући насад (шљиве). Уз овај се поступак може након 4—7 година дотично земљиште засадити шљивама, према се преимућства крчевине никада не постигу.

У случају да се поновна садња шљива има извршити без претходног — гореспоменог — поступка (што дакако треба по могућности избегавати), рад се мора, односно земљиште обилно наћубрити кречом или гипсом и осталим гнојивима. Поред тога је безусловно потребно, да се тло опењено и дубоко преорава. Надаље се мора pazити на то, да се нови редови управе тако, како би се младе шљиве засадила у средину између бивших редова, дакле на места, на којима нису биле засађене старе шљиве; јер би у противном случају свака млада шљива, која се засади на место, на којему је пре стајала стара шљива — била већ унапред осуђена на пропаст!

града у подручју бивше загребачке и varaždinske жупаније већ године 1891.—1896. био уништен.

Одмах године 1890. основан је први лозни расадник у Шенковцу, где су се поглавно узгајале резнице амер. лозе од рипарије, рупестриса и солониса, као и онда најпознатијих врста непосредно родене лозе.

Године 1891. приступило се оснутку даљних лозних расадника у крајевима, где се је појавила зараза филоксере.

Те године основани су лозни расадници: у Плешивичкој Реки, Сремским Карловцима, Иригу, Мољницама, Самобору, Каменци, Пристави (Хрв. Загорје), Шиду, Ловречану (Хрв. Загорје) и Бурђевцу на живом песку за узгој домаће и америчке лозе.

Године 1892. постављен је рад око оснутка лозних расадника, па су даље основани такви расадници: у Св. Хелени код Св. Ивана Зеине, Љашцини код Загреба, Гољаку крај Загреба, Шилковици код Вел. Горице, Крижевцима, Стењевцу код Загреба, Св. Ани код Јастребарске.

Године 1893. уређени су лозни расадници још на Трстачу и уз бивше господарско училиште у Крижевцима и бившу ратарницу у Пожеги.

Године 1896. устројен је велики расадник, уређен поглавито за гајење калемљене лозе у Бормгају на површини од 41 кат. јутра.

Површина свих лозних расадника основаних од године 1891—1896. износила је укупно 184 катастр. јутра.

У тој периоди, напме од 1891. до 1899., произведено је било у тим лозним расадницима резница 17, 220.000 комада.
прпорака 6, 715.000 „
калемова 4, 656.000 „

До тада се је посао око регенерације развијао врло брзо, повољно и по сталној основи.

Нипошто се не може препоручити, да се обично шљивика извршује на тај начин, да се у средину између још постојећих редова старих шљива засађују младе шљиве, јер би ове у врло великој мери штетовале у својем развоју, и то како услед притиска хлада, којег бацају старе шљиве, тако и услед уморности тла.

Како се може из напред наведенога разабрати — нови се шљивници заснивају тако рећи искључиво на неисцрпљеном, свежем, необрађиваном тлу, и то с разлога, јер је то у интересу развојка, отпорности, плодности и дуготрајности насада (шљива).

Шљиве успевају најбоље у заштићеним положајима; оне успевају боље у долинама, пролозима, уз токове и реке, него на високим положајима, поготово, ако нису у току цватње — на вишим положајима — заштићене од хладних северо-источних ветрова.

(Наставиће се.)

Али када је године 1896. земаљска влада на-
бавила добро Божјаковину, почела је без знања
и питана стручног руководства тих расадника уки-
дати лозне расаднике, тако да су године 1899.
били већ укинати сви осим оних уз господарско
училиште, ратарницу у Пожеги и на Трсту.

Место тога основан је велики лозни расадник
на државном добру Божјаковини, и то на повр-
шини од 47 катастр. јутара. Узме ли се у рачун
ових 47 кат. јутара спрема 222 кат. јутра напуш-
тених лозних расадника, то се долази до разлике
од 175 кат. јутара, што је био врло осетљив ударац
по унапређење виноградарства у Хрв. и Славонији,
јер је народ остао без лозе, без вођства и без упута.

Ова централизација рада око производње лозе
у Божјаковини, брзо се је увидела погрешном, те
се је почело наново са оснивањем лозних и воћних
расадника у Новом Винодолу, у Илоку, Петрињи
и Госпињу, уз тамошње пољопривредне заводе.

Онако се вегетирало све до године 1915. Од
године 1915. настављено је оснивање лозних ра-
садника тако у Броду на Сави, Ориовцу, Новој
Градишци, у Самобору и Пешивци, а уз госпо-
дарске — пољопривредне — заводе са прошири-
вањем.

Од године 1899. до године 1922. узгојено
је свега:

резница	16,500.000. комада.
прпорака	3,000.000. "
калемова	1,140.000. "

Задња периода рада с лозним расадницима
може се узети од године 1922. до конца 1925.,
те је у том раздобљу произведено:

резница	2,500.000 комада
прпорака	200.000 "
калемова	110.000 "

У првом осмогодишњем раздобљу како се
из горњег види произведено је највише лозе, рад
је у другом раздобљу, кад је концентрован док
тек на неке само крајеве, знатно пао, услед чега
је настао велики застој од године 1899.

За унапређење виноградарства и вођарства
основане су биле виноградарско-вођарска школа у
Илоку и Петрињи, Пољопривредна станица у Новом
смера виноградарско-вођарског, надаље винарски те-
чај у Загребу и виноградарски течај у Божјаковини.

Напоком током целог тог времена одржавани
су сваке године виноградарско-вођарски курсеви
као и предавања и поуке од стране путних настав-
ника.

Последњих година провађано је картирање ви-
нограда, као и анализа сваке годишње бербе на
шећер и киселину.

Од страних бољих сорта као: ризлинг, бур-
гундац, силванец, траминац раширене су највише
кроз земаљске лозне расаднике. Такву лозу нај-
више су тражили и садили већи поседници, док
се код малопоседника више садиле домаћа лоза
крајевина, липовина, шипец, белина, плавец, му-
коватка, сланкаменка, ружица, кадарка, домаћа пр-

нина, а од страних племенка и поцугизац. Највеће
виногорје у Хрватској јест виногорје Окајко—
Плешивичко, које се протеже све од Самобора па
до Метлике у дужини 70 км., а ширини 6 км. По-
вршина виноградарског земљишта износи око 8000
хектара. Земља је претежно иловачко-лепараста,
са 20—50% креча. Око 80.000 житеља у Плешив-
ничком виногорју живи у главном од гајења ви-
нограда. Народ је овде врло радан и приступачан
сваком напредку.

Плешивци даје добра јака вина, али нешто
претрпка, опора, а бела су и нешто превисоке боје.

Уз вечу пажњу, да се не бере прерано и уз
боље справљање вина, негу, по свом повољном гео-
графском положају може да производи првораз-
редна вина.

У Хрв. Загорју разбацани су више виногради
овде-онде по брежуљцима међу другим културама.
Нешто веће површине чешћих винограда налазе
се у подручју среза Крапине и Преграда и Ва-
раждина.

Добра вина справљају Вараждинбег, Воћа и
Виница, која имају донекле тип гласовитог вина
Љутомерског.

Загорска вина позната су као претежно ки-
села. Но овоме је главни разлог прерана берба и
примитивни поступак у преради грожда у вино.
Ова је погрешка општа у Хрватској.

Као што у Хрватској, тако и у Словенији,
финијих вина најве се претежно код већих посед-
ника, док су код малопоседника вина нешто сла-
бија и лошије справљена и однегована. Напредније
је виноградарство у подручју Мариборске области.
Овде су бољи положаји, док је у Љубљанској о-
бласти слабије.

Последњих година на домаћем тргу много
конкурира далматинско вино, које се је пре из-
возило за Аустрију, Чешку, Немачку, па и Фран-
цуску, сада се у велико довози на загребачко
тржиште и сва већа места у Хрватској и Словенији.

Дозове се готово искључиво црна вина, која
се одбојадису, те као бела, помешана са слабијим
домаћим белим вином даље распродају. Ово је
довело у велику неприлику домаће производње,
јер извоза нема, а на домаћем тржишту развила
се конкуренција јефтиним далматинским вином, а
није могућност искључена, да се кријумчари и та-
лијанско вино и петит.

За унапређење нашег виноградарства и винске
трговине било би од потребе:

- 1) производња и точење само бољих врста,
која дају боља вина;
- 2) подизање бољег, напреднијег начина подру-
марства поуком;
- 3) оснивање винарских задруга у сваком већем
виногорју;
- 4) подизање складишта у свима већим цен-
трима Чешке, Аустрије и Пољске за извоз наших
бољих вина, као и боља организација продаје на
домаћем тржишту;

- 5) забрана садње винограда у равници;
- 6) строго провађање забране садње непосредно родеће лозе;
- 7) систематска организација поуке у напредном виноградарству, — вођење тачне евиденције о развоју читавог рада;
- 8) организација одпреме и продаје сталног грождја за јело;
- 9) оснивање спремишта-хладионица за чување велих количина свежег грождја у свим велим нашим градовима, конзервирање и прерада грождја, односно грождјане шире;

10) строго провађање винског закона.

Напокон што се тиче воћарства у Хрватској и Славонији узгојено је и раздјељено воћака међу народ и то:

од 1891. до 1899. год. свега 205.000 комада
 од 1899. до 1922. год. „ 690.000
 од 1922. до 1926. год. „ 60.000

Кад се спомиње рад око унапређења виноградарства и воћарства у Хрватској и Славонији, тад се не може, а да се не спомене и име г. Милана Хржића, господарског саветника у Загребу, који је још године 1891. преузео руководство целе управе око виноградарства и воћарства, коју је службу све до године 1924. вршио, а и још данас врши; само у нешто ограниченом делокругу, те имаде знатне заслуге за све, што је учињено до данас у раду око унапређења обеју култура.

Павао Цепар.

НЕКРОЛОГ

† Коста Бунарић-Сретеновић

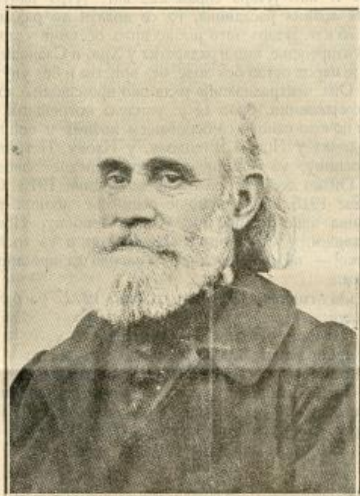
свештеник дедевачки

Редовни члан Срп. Пољопривредног Друштва

Има два светла имена међу нашим родољубивим свештеницима, која су често и у пољопривредној књижевности спомињана, и која су позната као изврсни практичари и пропагатори напредне пољопривреде, нарочито — воћарства. Та су имена: прота *Ваћа* — Вићентије — *Пољовић* из Јежевице код Чачка и поп *Коста Бунарић*, из Девеца код Краљева. И један и други били су неуморни пресађивачи свега онога, што их је школа и књига научила и што су пољопривредне установе показале. Ако сте хтели видети правилно подигнут воћњак и од одабраних и кориснијих сората воћака, нашли би га код њих; ако сте хтели видети пчеланик од савремених кошница, нашли би га код њих; ако сте хтели видети правилно подигнут виноград од одабраних сората грождја, нашли би га код њих. Па такви су били и у сточарству, ратарству и свему осталом. На изложбама воћа, које је Срп. Пољопривредно Друштво приређивало, као и које су приређивале подружине њиховога краја, најпосејније и најлепше збирке биле су њихове. Па тако је и са осталим производима њиховим.

И на жалост, прота Ваћа умро је већ пре неколико година, а ево сад морамо забележити и смрт другог веома заслужног — *попа Косте Бунарића—Сретеновића*.

Поп *Коста* је рођен 1852. године у селу Девецима код Краљева, а умро је у истом селу у свом обилном дому 11. јуна о. г. у 74. години. По свршетку богословије дошао је за свештеника

Сл. 51. — Коста Бунарић-Сретеновић, свештеник дедевачки.

свога родног места 1871. године. 1911. године прослављао је четрдесетогодишњицу своје узорне свештеничке службе, којом приликом, а за његове особите заслуге за унапређење пољске привреде, био је одликован орденом Св. Саве IV степена, и то му је одликовање лично донео и предао био тадашњи начелник Министарства Народне Привреде лок. Душан Спасић.

Дужни смо, да бацимо један кратак поглед на рад лок. попа Косте, нарочито — на воћарство, на чему је и највише као и с најбољим успехом, делао. Он је добро проенио повољне погодбе свога места и околине за развијање воћарства, па се свом вољом и разумеванем посветио тој грани. У почетку је за калемљење узимао подлоге од шумских младина, а вијоке — калемгранчице — набављао је из расадника „Топчидерске Економије“, „Ратарске школе“ у Краљеву, а у потоње време и од Винодејско воћарске школе у Буккову, код Неготина). Градина школе у Краљеву пружала му је прилику, да се и лично уверава о

ЗАПИСНИК

23. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр.
Друштва, држане 26. маја 1926. год. у
Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, п. председник Д-р Т. Митровић и чланови: Б. Станиславић, С. Ратковић, С. Партонић, Д. Николић, В. Бошковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

312) 22. седнице Управног Одбора. — *Одбор прима прочитани записник.*

313) 21. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор усваја прочитани записник стим, да се прибави мишљење финансијског Одбора да ли се и из које позиције може повећати кредит на штампање Гласника Српског Пољопривредног Друштва тако, да са неутрошеном сумом буде 25—30.000 динара. Осим тога одобрава одлуку, да се г. Мих. Видановићу рачуна хонорар за белешку 800 дин. од штампаног табака, пошто је рад оригиналан.*

II

Мишљење финансијског Одбора:

314) По предлогу магационара, Бр. 5854 — *Усвојено је мишљење да се изада 300 дин. награде споменутом особљу, на терет позиције ванредних расхода.*

III

Мишљење набављачког Одбора:

315) По извештају о приспелој роби од Верморела. — *Усвојено је мишљење да продајне цене буду: прскалице људског без сандука 500 дин.; а са сандуком 510 дин.; прскалице стојној 6.500 дин, запразивачу „Торпал“ 400 дин. и резерв. цени са решетком и пуцањем 100 динара.*

316) По извештају да су приспели тријери Мајерови. — *Усвојено је мишљење да им продајна цена буде: Н. 1/2 дин. 3500, Н. 1а 1/2 дин. 3000.*

IV

Мишљење Одбора за извршење програма.

317) По прочитању писма Подружине из Срем. Митровице, да врло радо прихвата да се тамо приреди обласна изложба. — *Одлучено је: да се упути ради споразума и давања инструкција п. председник г. Д-р Т. Митровић и члан Управе г. Б. Ж. Бошковић ради чега Подружину да сазове конференцију чланова Управе и виђених грађана за 30. ов. мца. Такође замолити и Великог Жупана, да на конференцију упути пољопривредног референта.*

V

Мишљење заст. Инспектора за Подружине:

318) По пријави Живојина Поповића из Тмаве на расписане стечајеве за напредније начине рада из одеља 1/2, 1/1 и III б/1 — *Одлучено је: да се пријави прима аа стечај под 1/2 и III б/1 и да се замоли ср. економ из Прокупља да води надзор, ради чега му послати потребна упутства.*

VI

319) Прочитан је реферат секретара да је фабрика „Фармер“ пала под стечај и да су њене справе, које се налазе код Друштва узете у попис. — *Одбор прима предње анауу стим да се за лежарину тражи 3 дин. дневно од 22 ов. мца, кад је попис извршен, и да се Друштво пријави као поверилац за 116 динара, колико је платило за подвоз ветрењача.*

ваљаности појединих сората воћа, па је међу овима вршио одабирање. Најпре око куће, а после подизањем воћњака на искрченој шуми, размножавао је све сорте, домаће и стране, које су се показале као добре за њега... И тако је на имању пок. поп Косте воћарство постало не само за уживање, као реткост, него и као и јака производна и приносна грана. Јер воће из воћњака пок. поп Косте, гдегод се јављало, тражено је најачко и плаћано ванредним ценама, тако да су се и неке веће куће београдске снабдевале само његовим воћем. А томе је допринело: погодно земљиште, положај и природне погодбе овог краја (испод планине „Троглава“), те су воћке биле снажне, здраве и одличне родности, а плодови њихови одликовали су се развијеношћу, лепотом и свима особинама, па у нечему и бољим. У његовим воћњацима било је неколико хиљада све само облагоуђених воћака, које су руком пок. поп Косте, а у потање време и уз помоћ сина му Миће, одтајене и неговане. Скоро сви воћарски стручњаци посетили су имање пок. поп Косте, и констатовали једно изванредно повољно стање његових воћњака и обилат избор сората, (што ће се навести на другом месту), те је и Министарству Пољопривреде и Вода послужило то као разлог, да нареди управницима среских и државних воћних расадника набављање воћних виока за своју потребу из воћњака пок. поп. Косте. На тај начин размножиће се велики број одабраних домаћих и одомаћених страних, сората, нарочито јабука и крушака, те ће послужити као матице за размножавање у народу. Заслугу за то понеће у првом реду име пок. поп Косте Бунарићина.

За своје воће пок. поп Коста био је на изложбама одликован првим наградама и премијама. За примерну службу и за заслуге на пољопривреди одликован је био, поред споменутог одликовања и златном медаљом за грађанске заслуге, а раније и Таковским крстом.

Пок. поп Коста био је задовољан, што може мирно боравити у свом селу. Мада је као виђен и ванредно напредан човек могао поћи за бољом каријером: он ју је одбио. Једино што је сматрао као дужност народног човека да се прими избора за посланика Велике Народне Скупштине 1888. године. Као примеран на дому, он се старао да и своје синове изведе на добар пут. Најстарији Михајло био је лекар, и он је у рату подлегао страшној зарази; други син Милоје, професор је Војне Академије, а Милутин—Мића остао је као стојкер куће и да одржи и настави тако обимно и корисно дело светлога им оца...

Праштајући се са ово неколико редака са пок. поп Костом Бунарићинем, молимо се Богу, да му подари рајско насеље, које је он као врли свештеник и признати посленик на добру својих ближњих, потпуно заслужио.

VII

Саопштенa и предлози:

320) Прочитано је писмо Управе Краљевог Фонда којим се захваљује на састављеном програму за пољопр. пропаганду, са којим ће се користити и обратити се Друштву за потребну помоћ у сарања. — *Одбор* прима знању.

321) Прочитан је позив Београдског Женског Друштва на прославу десетогодишнице. — *Одлучено* је: да им се прослава честита писмено и преко г. г. председника П. Г. Тодоровића и члана Управе Б. Станисављевића.

322) Прочитан је позив Подружине Кметijske Дружбе на Н. Места, на сточну изложбу. — *Одлучено* је: да се поздраве телеграмом.

323) Члан Управе г. Б. Бошковић реферисао је раду Подружине у Пароту, Бабушници и Цариброду, приликом његове посете у поменутиим местима. Излаже рад Подружине у Пароту с напоменом да је отежана продаја појединих предмета у овој Подружини, због скупог преноса и висине амбалажирања и преносних трошкова, од Дома Друштвеног од жел. станице у Београду. Потраживања Друштвена осигурана су од стране ове Подружине, а Одбор је вољан и даље да сарађује са Друштвом. Мисли да би требало проучити питање одређивања цена за удаљење Подружине, како би се избегла конкуренција трговаца. Подружина у Бабушници извршила је одлуку Друштвеног о продаји старе зграде и издавању под закуп плаца за испашу. Њој је потребно слати и мекарске справе и алате, пошто је у овом крају поред воћарства и сточарство доста развијено. За царибродску Подружину вели да је раније много агилнија била, али сада није, а то је последица неагилности економи, који се много не заузимају за ствар Подружине. Предлаже да се и ова подружина покрене на бољи рад. — *Одбор* прима извештај знању и захваљује г. Бошковићу на заузимању, поред своје редовне и авичне дужности, обиласком ових места.

324) Члан Управе г. Н. Ж. Петровић извештава да је приликом свог службеног путовања у Јужној Србији, говорио са члановима Штвпске Подружине, који су и државни чиновници, о бољој организацији и раду те Подружине. Умољени су г. г. Мил. Миљковић и М. Спасић, да се приме вођења Подружинеких послова. Даље извештава да је од члана скопске Подружине г. Гојковића школованог економи обавештен: да је тамо обновљена Подружина и да су у Управу ушли агилни људи. Очекује се одличан резултат рада те Подружине. — *Одбор* прима извештај знању са захвалношћу.

325) Члан Управе г. Б. Станисављевић извештава да је по одлуци Одбора ишао у Мрчађење на Ванредни Збор Подружине, ради ликвидације питања о непокретној имовини: намењу Подружине и г. П. Анђелића, који је земљу самовољно отуђио. Пошто је претходно позвао г. Анђелића, да врати Подружини земљу, коју је без одобрења отуђио, и пошто је г. Анђелић то одбио, предложио је и Подружина је усвојила: да Подружина одузме своје земљиште од досадашњег уживаоца, који нема тапију од тога земљишта. — *Одбор* прима предње знању с тим да се препис извештаја пошаље Подружини и Поглавару, кога замоли да Подружини буде на руци Г. Паула Анђелића предложити Збору да се исклучи из редовног чланства.

Са овим је седница закључена.

За прашње и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

КОМАНДИТНО ДРУШТВО

А. ЂЕРАСИ И КО, БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЋИХ ГАРИТУРА

Фабрикат Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фехер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Груштва, Осиек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ

„ЂЕРАСИ“

БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Каштел

Број 672

Куће 37-08

Поред вршних гаритур на стоваришту има шведских **Болиндерих мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млинова свих врста**.

Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** вљачара и ваљаница.

Продаја и на почет под врло повољним условима.

10-8

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

и висите приходе ваших имања модерним обрађивањем и употребите средства за заштиту биља, лозе и жита, које производи *Каштел А. Д.* у Карловцу.

СУЛФАРОЛ

јесте у вјди расопљиви сумпор! најбоље средство за сузбијање оиднума на виновој лози, болести на ружма, јабукама, крастањима итд. Цена сулфаролу у прашку дин. 40 од кгр. сулфаролу у пасти . . . дин. 48 од кгр.

АРСОЛА

јесте у води растворљиви арсен, а служи за уништавање грожданог мољца, завијача грожданог, репне болести (репна пина), гусеница и свију штеточина, који нагрзају зелене делове биљака. Цена дин. 44 од кгр.

ПОРЗОЛ

суво средство за запрашивање семена, за уништавање сњети (главице) на пшеничном класу, за 100 кгр. пшенице треба 200 гр. порзола.

ИСТО ТАКО СВА СРЕДСТВА ПРОТИВУ БОЛЕСТИ ХМЕЉА

Упутство даје бесплатно:

„КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБАЧКА ПОСЛОВНИЦА

поштански фах 104. Загреб. 3

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
улажују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Зави и војници добијају лист у повољни

Преплата се поклаже уједнаку за целу
годину.

Све издавашке, које Друштво шаље својим Пољопривредницима и приватним лицима, и одређене, одобрене су издавашке поштомалих листова по одобрењу Министарства Пошта и Телеграфа № 17399 од 17.-го-1904. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 28.

БЕОГРАД, 11. ЈУЛА 1926. ГОД.

Година LIII

Баштена буба-мара*)

(*Subcoccinella 24-punctata*)

Последње три-четири године по разним местима наше Краљевине нагло се множи и наноси штету детелини, луцерки, шећерној репи и кромпиру т. зв. буба-мара на поврху или баштена буба-мара (*Subcoccinella 24-punctata*), која једе лишће. У току јуна месеца Пољопривредно Друштво примило је од својих чланова више извештаја из разних места о уништавању детелине-луцерке од стране те буба-маре. Нашим читаоцима можемо саопштити о тој штеточини следеће податке:

Као што је познато, већина буба-мара су корисне животиње, пошто се исхрањују у стању ларва и одраслих инсеката у главном разним ситним инсектима, — нарочито листовима; ипак има неких буба-мара, које сачињавају релативно малу групу (и то субфамилију Eplachnini), а које се хране биљним деловима, — најчешће лишћем. Ове бубе-маре — биљождере наносе по кат-кад осетну штету гајеним биљкама и нарочито је позната са те стране баштена буба-мара, која спада у ту групу.

Баштена буба-мара је врло широко распрострањена не само по целој Европи, Малој Азији, Кавказу и Сибири, већ и по северној Америци. Ова је буба око пола сантиметра дужине, готово полулоптастог тела, риђе-црвенкасте боје са 24 црне мрље на покрилцима (горњим крилима). Ипак црне мрље могу бити разно развијене; често пута су тако велике, да се местимце спајају тако, да понекад буба изгледа као црна са црвенкастим мрљама, или баш обрнуто — црна боја је врло слабо развијена, те је буба готово једноставно црвене боје. Ова боја баштене буба-маре нема сјаја, као код већине буба мара, пошто је велика површина њеног тела густо посута малим гличицама.

Штетне су како одрасле бубе-маре, тако и њихове ларве. Ларве су сиве боје са врло карактеристичним израслима на телу, који су наоружани

ситним бодљикама. Пред претварање у лутке ларве се чврсто прилепе задњим крајем тела на површину листа или других делова биљке, на којој су живе. При претварању у лутку хитинска ларвина кошуљица се свлачи само у пола тако, да из отвора на предњем крају кошуљице вири само предњи део лутке. Такве лутке можемо посматрати на биљкама средином јуна. Луткино стање траје неколико дана.

Брстећи лишће, буба-маре поједу га, ако је младо, потпуно или, ако је старије, направе на њему рупе; ларве обично огуде и скелетирају лишће са доње стране. Највише је уочљив рад штеточине после првог кошења луцерке, јер услед уништавања листића и уопште младих делова биљака растене ових се задржава или прекида.

Баштене буба-маре се хране врло различитим биљем; сем горе поменутих гајених биљака, нападају такође и разно поврће, исто тако ливадско зеластво биле са меканим лишћем, руже и разно цвеће по баштама и т. д.; у Угарској најмилија је храна буба-мара *Cypsothrips paniculata*, у Русији — *Saronaria (sapunčaca)* и *Melandrolyta*. Са дивљих биљака бубе стално прелећу и прелазе на гајене; стога борба против њих није лака. Нагло се множење баштених буба-мара последњих година поклапа са ширењем у Краљевини културе лептирских биљака, али није искључено, да су разлог тога — метеоролошке прилике. Уопште у Краљевини нико још није проучавао биологију баштене буба-маре.

Од мера које би се могле предузети ради сузбијања штеточине, наравно, у првом реду треба поменути отровне инсектисиде, — на пример раствор натриум-арсената, који се примењује за прскање ливада у Италији. Инсектисид се справља овако:

I раствор: $\frac{1}{2}$ кил. натриумарсената у 50 лит. воде;

II раствор: 10 лит. свежег кречњог млека;

I и II раствор се помешају, па се дода још 40 лит. воде, тако да се добије свега 100 лит. инсектисид. Мислимо, да ће два прскања бити довољно, ако се прво прскање учини при првом појављивању буба, а друго укратко по излажењу ларва

*) У исто време овај чланак ваје и одговор на питања наших читалаца г-г. Миломира Живановића из Требиња, Манојла Манојловића из Купислева, Хранислава Јовановића из Рушаника.

из јаја; на овај начин можемо спречити прекомерно множење бубе почетком лета.

Што се тиче специјално луцерке, препоручујем у годинама наглог множења баштених буба-мара, да се одмах после кошења покошене биљке уклањају са њива; сем тога, ако је могуће, време кошења требало би тако удесити, да се поклапа са временом претварања ларва у лутке, јер ће већина инсеката у том случају остати на покошеним биљкама.

Најзад препоручује се, ако допуштају прилике, кошење по биљкама мрежом, сличном мрежи за хватање инсеката. Оваква ентоталошка мрежа представља једну кесу, која је наведена на колут причвршћен на крају мотке. За кошење кеса се израђује из јачег материјала. Кеса мора бити један и по пута дужа од пречника колута. Радник, који се лагано креће по њиви, маше таквом мрежом по биљкама, преврћући је, наизменце, то у једну, то у другу страну, тако, да бубе и њихове ларве, које су на врховима биљака, падају у кесу. Наравно, кошење мрежом се врши само по лепом времену и у доба дана, кад се бубе и ларве држе на горњим деловима биљака. Кошење се понавља згодном приликом неколико пута. Похватани се инсекти са времена на време истресу из кесе ради убијања или у канту са мало воде и нафте (петролеум) или претходно у другу кесу, која се добро завеже канопом.

L-VII-1926,
у Београду.

Професор Д р Јул. Вагнер

Пољопривредници! Ширите ваш лист „ТЕЖАК“

ПОДЛИСТАК

Стјепан Којдл,

окр. савном у Пожегу.

ОБНОВА НАШИХ ШЉИВАКА

II Прегуста, предубока и немарно извршена садња

Промотре ли се наши шљиваџи, тад се може опазити, да су ови засађени прегусто, у много случајева предубоко, уз то немарно и лоше — последица чега је та, да се вошке нису могле ваљано развити. Услед поманькаља простора, светла, ваздуха и топлине нису биле засађене шљиве кадре, да развију широку, ниску и јаку круну са много здравих плодних гранича, већ се је напротив р-звила уска круна са тек неколико грана, које су тражећи свегла, израсле у вис попут јаблана! Дакле, да се на таквим крунама не могу развити ваљане плодне граниче у довољном броју, а према томе ни обилан род. И каквоћа плода са тако високих шљива није прворазредна, и то с разлога, што се плод у великој висини изнад површине земље не може како с обзиром на крупиноћу, тако и с об-

ИЗ ПРЕРАДЕ ВОЋА

Справљање ликера

Ликери од воћа слатког су укуса и доста јака алкохолна пића. За справљање ликера није потребно превирање воћа и за неколико недеља ликер се може зготовити.

Најбоље су за ову сврху оне врсте воћа, које имају добру арому, као што су: јагоде, малине, црне рибизле, кајије, вишне, шљиве-ранке и дуље. Док међутим црвене рибизле, купине и дуђице нису за препоруку.

При справљању ликера треба узети добро развијене и зреле плодове, а незреле, повређене и натруле одбацити. Презрели плодови нису за препоруку, јер су изгубили доста од свога укуса. Са уношењем разних додатака треба бити пажљив, како се не би изгубио природан укус и мирис дотичног воћа.

Да постане слатка, додаје се шећер, који се претходно кува обично без воде и при кувању пена уклони. Да постане јак и издржљив, додаје се чист алкохол, а у недостатку пречена шљивовица, комовица и трешњевача. Добро је, ако се ликер филтрира — избистри.

На $\frac{1}{2}$ кграма плода додаје се обично $\frac{1}{2}$ л. алкохола, 1 литар воде и $\frac{1}{2}$ кграма шећера. Ако се узима јака ракија, онда је потребно узети 1 литар ракије и само $\frac{1}{2}$ литра воде. Добија се пиће са 25% процента алкохола и 25% шећера.

Справљање се врши овако:

1) Ликер од јагоде. — Један килограм очишћених шумских јагода метне се у коњак и остави

зиром на укус, мирис и садржај шећера ваљано развити.

Жиле предубоко засађених воћака трпе пак услед поманькаља кисеоника (ваздуха) и топлине, поради чега воћке започињу кржљавити и пропадати.

Под немарно и лоше извршеном садњом има се разумети то, да јаме нису ископане доста дубоко и широко, да жиле нису непосредно пре садње прописно прекраћене, да празнине између жила нису испуњене трошном и плодном земљом — једном речи: да је садња воћака извршена не-савесно и онако по „домаћи“, а не — по пропису!

Како би, дакле, већ сам начин садње омогућио несметан и ваљан развитак, плодност, отпорност и дуготрајност наших шљивака, то је безусловно потребно, да се уваже ова улупства:

Пре него се започне са копањем јама за садњу — мора се односно земљиште исколчати, што значи, да се у размаку од 10×6 метара (= ред од реда 10 метара, а шљива од шљиве у реду 6 метара) поставе сасвим округли, глатки, и равни

*) За посија, слабија земљишта и растојане између редова треба да буде мање.

у каквом суду 10—14 дана, па се потом течност оцеди. Тада се узме $1\frac{1}{2}$ литар кишнице и у њој истопа 400 грама шећера, па помеша са добивеним соком и избистри. Томе се може додати нешто ваниле или доброг црвеног вина, а које даје добар укус овом ликеру.

2) *Ликер од рибизла.* — Подједнаки делови оцеђеног сока и доброг коњака измешају се и на сваки $\frac{1}{2}$ литра ове течности дода се $\frac{1}{2}$ кграма шећерног сирупа (прокуваног шећера у води).

3) *Ликер од малина.* — Један кграм шећера прокува се у 1 литру кишнице, процеди и у то спусти 1 кграм очишћеног плода и остави тако неколико дана да престоји. Затим се течност процеди, избистри — филтрира и разлије у боце.

Справљени ликери сипају се одмах у боце, ове добро запуше и оставе до употребе. Кишница или дестиллирана вода много је боља од буварске, јер би ликер и услед најмањег процента креча, који се налази у буварској води, постао мутан.

П. С. Петковић.

БЕЛЕШКЕ

Сирће од меда. — Узети 25 лит. чисте кишнице, помешати са 2 кгт. меда (може бити и више, сирће ће бити јаче), сипати у подесан чист суд и ставити на ватру да проври, за које време ваља стално мешати. За овим скинути с ватре и оставити да се добро охлади. Потом преручити у суд од 30 лит. који допунити са добрим природним сирћетом. Отворен суд оставити на топло место, да се сирће добро укисели.

И. М. Ђ.

колци, уз које ће се врбовим пругићима привезати засађене воћке. Колци имају дебелину од 7—8 см., а изнад земље исту висину као и стабло воћке; у саму круну несмеју допирати. У облику четвороугла копају се на местима, где су постављени колци, јаме, које треба да су 120 см. широке, а 50—60 см. дубоке: дно (здравца) ових јама мора се прекопати.

Приликом копања јама има се земља врстати, тј. ораница се слаже на једну, а здравца на другу страну јаме. Овако ископане јаме морају се 8—14 дана пре садње шљива (воћак?) попуњити, и то тако, да се ораницом испуни доњи (жиле), а здравцом горњи део јаме — или се пак ораница и здравца просто помешају.

Поред копања нарочитих јама — који је најстарији начин садње воћака — особито се препоручује риголање целог земљишта, које је одређено за шљивак. Риголање се врши руком или плугом (парним и др.) — или се пак дотично земљиште оре, а затим подривачем ситни.

Риголање земљишта руком извршује се тако, да се земља пребаци на дубину од 50 см., а затим се здравца (дно) прокопа још на даљих 20

Против мува на стоци. — Као опробано и сигурно средство против мува на стоци препоручује се одвар орахове клапине. Набрати свеже ораје са дрвета, скинути клапину са плодова и добро је скувати. Одваром намазати грла, нарочито нежнија места, где муве много падају и стоци досађују. Муве не трпе мирис поменутог одвара и неће нападати намазана грла.

И. М. Ђ.

Глисте отерати. — У лејама и саксијама по који пут намноже се глисте и сметају напредовању билькама. Противу глиста препоручује се поливање водом, у којој је добро искуван дивљи кестен. Глист се по поливању изаћиће по површини, кад их треба скупити и дати живини да их поједе или ову пустити да их сама покупи.

И. М. Ђ.

Липов теј као лек и напитак. — Теј или чај од липовог цвета препоручује се против многих болести као лек, и то против назеба, кијавице, костобоље, грознице и др. болести. Пију га и здрави, пошто је врло пријатан напиток, а нарочито за оне који не пију друга пића.

Теј се пије више преко зиме него преко лета, а кува се само од сувог цвета, са петелкама и оним узаним листићима на петелици.

Брање липовог цвета врши се ујутру рано и када нема много влаге — росе. Беру се само они цветови, који су скоро цветали, у којима има више жутог прашка, а не и стари у којима нема поменутог прашка, већ се почело образовати семе. Цветове себи маказама много је брже, него их кидати. Брање и преношење поменутог цвета ваља вршити у чистим чаршавима или већим марамама

см. дубине. Овај изврстан начин приредбе тла препоручује се међутим само за мање насаде, будући да је врло скуп!

Риголање плугом извршује се у већим насадима, и то 40—50 см. дубоко. — Уместо риголања моторним или парним плугом — може се дотично земљиште преорати и обичним плугом, и то тако, да се свака бразда још престити подривачем.

Најбољи се успеси постижу обрадом целе површине тла, најлошији садњом воћака у јаме, док у средини стоји обрадка 2—2 $\frac{1}{2}$ метра широких пруга или слогова, у које се воћке засађују.

Битно су боље од јама, које су копане ашовима (лопатима) у земљишту које има чврсте стране стене и тврда дна — оне јаме, које су настале разваљивањем — лагумом — и то помоћу патрона Romperit C (1—2 патрона).

Најбоље се развијају воћке у земљишту, које је разваљено или разбијено, ради чега се има овај начин припреме тла сматрати најбољим. Што се тиче годишњег доба са обзиром на садњу воћака, то треба у лакој, трошном, песковитом тлу садити воћке у јесен, а у тешком, збијеном, влажном тлу у пролеће. Прочећна се садња у

Сушење набраног цвета треба вршити на промајном и од сунца заклоњеном месту, разастрто на танке слојеве, на платну, хартији или даскама. Цвет се мора добро осушити; у противном би се убуђао и не би се могао употребити. Добро исушен цвет прикупи се у платнене кесе, а ове се обесе на таван или које друго промајно и суво место и до употребе чувају.

Купање теја врши се као и од чаја. — Проври се вода и у исту, пошто се са ватре скине, метне мало (од прилике према количини воде) цвета у врелу воду и суд одмах покрије. — После 2—4 минута теј се одлије (пропеди) заслади медом или шећером, мање или више, према укусу особе, и пије, док је још врућ.

Добар теј мора имати јасно жуту боју, па према томе треба и цвет у води дуже или краће држати.

М. М. Ђ.

Пероноспора, оидиум и стимулација на виноградној лози (огледа). — У овогодишњем 3. броју пољопривредног листи „Меја“, који излази у Загребу, из прва нашег познатог виноградарског стручњака г. Андрије Жмавица, директора винарске и воћарске школе у Марибору изашао је под горњим насловом чланак, који у целисти, са малим измена речи, доносимо у циљу упознавања наших виноградарца са овим важним питањем, о коме се често пише у „Тежаку“: „Секција винарска и воћарска школа у Марибору провела је у год. 1925. много опита са разним средствима, која пословни свет препоручује против најопаснијих болести винове лозе, као нпр. пероноспоре и оидиума. Осим тога провела је многе огледе са 10% раствором каинита у сврху стимулације т. ј. подраживања биљног ткива на што јачу делатност.

потоњем случају препоручује већ и ради тога, да се избачена земља извргне утицају ваздуха, мрза и растварања. Касна јесенска садња у тешком, збијеном, влажном тлу штетна је по воћке, будући да пресеци на жилама започињу трунути. Садн ли се напротив, рано с јесени, тад пресађена воћка ствара још пре наступа зиме и зими ново ткиво на пресецима, тако, да је на почетку вегетације у пролеће делимично већ извршено зарашћивање. У неповољним положајима треба воћке садити вазду у пролеће.

Пролећна се садња извршује у месецу марту или најкасније у месецу априлу, тј. чим земља није више смрзнута, односно чим се је довољно осушила.

Јесенска садња започиње одмах, чим је лишће попадало, а траје до наступа јаким мразова. У лаганом тлу може се садити и усред зиме, ако је благо време.

Непосредно пре садње морају се жиле воћака прекратити оштрим воћарским ножем, будући да то прекраћивање утиче врло повољно на пораст. Скратити се мора свака жила, и то јаче на дужину од 30 см., болесне и суве жилице одстране сасвим,

За све ово служило је 23 огледне парцеле, свака са 75 до 100 чокога. Опити су се водили строго под стручним водством и што могуће тачније. Тако су се вршила и каснија опажања као и коначни резултати ових покуса.

Потанко нећу овде да расправљам, већ ћу само укратко навести успешне резултате, претпостављајући, да је начин припремања и употребе ових средстава сваком нашем виноградару већ у главном познат.

Против пероноспоре су плави камен (98—99%) и боснапаста једнаковредна средства само се мора имати $\frac{1}{2}$ —1 кг босна-пасте на 100 лит. воде више него ли при употреби плавог камена. Новије средство „Куртакоа“, немачког порекла, јесте исто тако подесно и делује добро, док „Хорстов бакрени препарат“ није баш за препоруку, пак морамо наше људе одвратити од тога да га употребљавају, барем док је овакове каквоће, као што је до сада био. Додатак $\frac{1}{2}$ стиглесте раствору плавог камена и креча не повећава дејство.

Против оидиума је још увек на првом месту сумпор добре каквоће (двапут рафиниран, самлевик и вентилиран са 80—90%), а за њим следи сулфок (сумпор у колоидном стању), но мора га се више имати, него што то препоручују продавци, дакле $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{2}$ %. Натријев тиосулфат (салондин) није могао прошле године показати никаква дејства, јер на контролној парцели није било оидиума.

Против пероноспоре и оидиума су били проведени покушаји са зеленим сумпорно-бакреним прашком из Карловца „Вердоле“. Његово дејство против пероноспоре није никако задовољило, док се против оидиума није могло ништа утврдити,

док се остале прекрате до здравог дела. Пресеци морају бити свежи и бели и окренути према земљи.

Прекраћивањем жила развијају се из резотина нове жилице, а тиме многобројна апсорпциона места, услед чега се повећава могућност исхране воћке.

Одмах чим су жиле прописно прекраћене — мора се воћка засадити. Приликом садње постави се преко јаме летва, чији доњи крај показује површину земље: „коренов врат“ треба да се у часу садње постави 10 см. изнад ове летве! После тога се жиле јединолично разреде и ваљано испуне (шупљине) и покрију ситном, плодном земљом, а затим умерено нагазе. Пре него се јама сасвим напуни — препоручује се, да се изнад жила метне један слој арелог ђубрета, јер ће се тиме чувати воћка зими од мрза, а лети од суше, док ће хранљиви састојци, које киша испира служити као храна. На речени слој ђубрета долази опет земља, и то све дотле, док није јама сасвим напуњена; након чега се око засађене воћке начини „зделица“ — чинија, у којој ће се сакупљати кишница (влага), која је за воћку у опште, а за тек засађену наносе, од велике важности.

(Настаће се)

јер се ондиму на односним парцелама није уопште ни појавио.

Стимулација са 10% раствором калишта није при првим покушајима показала никаква позитивниог резултата; нити је успело биљку надражити на бујици пораст, нити је штета од перовоспоре била мања.

Покушаји с овим и другим препаратима ће се и даље наставити и резултати ће се обелоданити.

Неки мало или ништа вредни препарати се од времена до времена поновно појављују на тржишту под другим замамљивијим именима као потпуно нови препарати. Упозоравају се наши виноградари, да се не упуштају у куповање ових препарата, пре него што се објаве резултати покушаја обављених с њима, јер при томе само добро пролази безавесна шпекулација, а лаковерни виноградари имају од тога само штету.*

Клице од пиварског слада — Код нас се за ову врсту сточних хранива врло мало зна, међу тим се клице пиварског слада производе у приличној мери, где год има пивара, њихови је хранивна вредност врло велика и од нарочитог значаја због садржине беланчевина. Састављање т. зв. „рационалних оброка“ код нас је ретко могуће, баш због тога што се оскудева у јаче беланчевинастим хранивима.

Док је „млато“ (т. зв. „требер“) прилично познато и у околина пивара се много троши, сладове клице налазе код пољопривредника слабу употребу, јер не познају њихову вредност. Шта су то сладове клице?

Сладове клице су отпадук при преради јечма у пиво. Јечам се пушта да проклија, па се затим суши и кад је осушен у нарочитим машинама одбијају се клице, а остатак иде на даљу прераду.

По хемијском саставу у сувим сладовим клицама има просечно 22—25% сировог протеина, 1—2% масти, 12—13% целулозе и 12—13% инвертног шећера и малтозе, а у најзривије доба констатован је и један алкалоид, звани *хорденин*.

Сладове клице треба да су отворене боје, а не мрке, не смеју бити влажне, ни плевнине. Сладове су клице на првом месту погодне за краве — музаре. Музарама их се може дати до 3 кг. дневно на грло, и то, да су навлажене водом или попарене или у смеши, зими са сецканом репом. Исто се толико може дати дневно воловима за рад и за гојење. Радним коњима се даје до 3 кг. дневно, а овцама до 0,52 кг. и то суве. Свиње за гојење подносе до 1 кг.

Омадама се дају суве, према старости, 0,5—1 кг., а теладма, попарене, до 2 кг. За телад што још сишу, нису добре, јер могу изазвати пролив, исто тако неваљају за бремена грла, ни за прасад.

При давању сладовних клица не би ваљало горе наведене количине одједанпут прописивати, јер грла треба да се на њих *доставе*о навикну.

С тога треба у почетку, за неколико дана дати само трећину пуног obroка, па за неколико дана прећи на половину и на послетку на пул оброк. Напред наведене границе пуних obroка важе за грла нормалне тежине, тако од 4—500 кг., а за ситнија грла, каких код нас најчешће има, треба прописивати сразмерно мање и увек грла пажљиво посматрати, како по тежини, тако и по производњи (млечност и др.).

Цена им је разнолика. Ваљевска пивара и.пр. продаје их по 1 дин.р килограм, те их је због повољне цене и средња пољопривредна школа за своју стоку употребљавала преко зиме.

Према садањим ценама сладовних клица и осталих снажних хранива однос је овакав: док 1 кг. сварљивих беланчевина у виду сладовних клица стаје 8,77 дин., дотле 1 кг. сварљивих беланчевина у виду кукуруза, чија је цена око 130 дин. товар стаје 19,70 дин., у виду *јечма*, чија је цена око 160 дин. товар, стаје 26,10 дин., а у виду *овса*, чија је цена око 180 дин. товар, стаје 25 дин.

Из предњег излази, да су сладове клице не само врло добро храниво, већ и врло јефтино храниво. Баш и кад би биле двојном скупље, пољопривредници би нашли рачуна да их употребљавају, нарочито за музну стоку.

Ваљевско

А. Г. Ј.

РАД С. П. ДРУШТВА

Речи за Пољопривредни Речник

Српско Пољопривредно Друштво наставило је рад на изради Пољопривредног Речника и решило је, да се ове године израде све речи из разних грана пољопривреде, које почињу са А и Б. Да би рад био што потпунији, моле се читаоци Тежака да уложе нешто труда у разгледање сакупљених речи, па ако је која реч изостављена, да је са кратким објашњењем доставе Друштву најдаље до 1. августа ове године.

Ако би који читалац случајно имао какав сакупљени материјал, који би се могао искористити за речник, моли се, да и то достави Друштву најдаље до 1. августа ове године.

Речи које почињу са А:

абад, в. апговина	авинирање
абердин — ангус говече	аврље — опало, делимич-
аблаковање в. калем-	но труло лишће
љење	аганија — трешња
абнос	агар — агар
абортус, в. побачај	агонија
абортива, в. средства за	аграрни закон
побачај	агрикултура
абсорпција, в. упијање, у-	агрикултурна хемија
сисавање	агрономија
абсинтин	адамова јабука, јабучица
авајније (ужич. окр.) сор-	в. грљан
та јабуке	адакалка грожђе

адвентивна образовања
 аденин
 аденилис, в. ждребећак
 (гунтураћ)
 адреналин
 адхезија земље
 аеробије
 азбест
 азот
 азотне материје
 ајвар
 ајгир, пастув в. ждребац
 ајгировит
 ајдамац (С. Т.) кукуруз
 ајдештетска овца
 ајдучица, ајдучка трава
 ајдук (патега)
 ајдучица
 ајдучка опута
 ајкула
 ајчица
 акација в. багрени
 аклиматизација
 аков
 акомодација
 актапад
 аконитин
 актиледоне
 актиномикоза, активно-
 мицес
 акумулатор
 акутна болест
 алабастер
 алантоис
 алас
 алат пољопривредни
 алат коњ, алагаст, ала-
 туша
 албанско говече
 албинизмус
 албумини
 албуминурија
 албуминоиди
 албумозе
 алвеола
 Алагај
 алгајско говече
 алгертка (С. Т.) сорта
 трешње (Охрид)
 алдехиди
 алдозе
 алжирска маснорепка овца
 алига, алој
 алил
 алица — прва трешња
 (Мостар)
 алка
 алкалије
 алкалоиди
 алкохол

антисептика
 антителиа, антитоксини
 антифебрин
 антракс, в. прострел
 антрацит
 антропологија
 анхитериум
 аорта артерија
 апта, аптовина
 арабин
 арамон лоза
 арапски коњ
 арапка крушка
 аргали овца
 ардаљ, ардаљница в. го-
 рушица
 арденски коњ
 ариш
 аркали овца
 аријеви
 арома
 ароматичка једињења
 арпацник
 арсен
 артерски бунар
 артиодактила
 артишока
 аршлама трешња
 аршлама црни лук
 архимедов закон

асимилација
 аспа в. оспа
 аспарагус
 аспергије
 астма в. сипња
 астрахан
 асура в. рогозина
 асфалт
 ат
 атавизам
 атар
 аугит
 аутопсија
 аутоклав
 афрички биво
 афричка гриваста овца
 афијон в. мак
 афинитет
 ахенија
 ахилова тетива
 ахродекстрин
 ацидбутирометрија
 ацетати
 ацетометар
 ацетум
 ацетилен
 ацидалбумини
 ацидитет
 ашов
 ашани

— Наставиће се —

Уредник Пољ. Речника
 Др. Т. Митровић.

ЗАПИСНИК

24. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр.
 Друштва, држане 2. јуна 1926. год. у
 Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић,
 п. председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић,
 С. Партовић, Б. Станисављевић, Д. Николић, Д. Спремић,
 Б. Раиковац, В. Матић и С. Ратковић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
 Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

326) 23. седнице Управног Одбора. — Одбор прима
 прочитани записник;
 327) 22. седнице Књижевног Одбора. — Одбор усваја
 прочитани записник.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

328) Прочитано је стање благостаје на дан 1. ов. м
 које показује 958,463,15 динара. — Одбор прима знања.

III

Мишљење Набављачког одбора:

329) По питању набавке плавг камена. — Усвојено

је мишљење да се прими понуда Монтекатини са роком испоруке у другој половини о. м.

330) По извештају магаџонара да су приспеле ручне вршалице. — *Усвојено је* мишљење да се приме дванаест ком., с тим да им продајна цена буде 2500 динара.

331) По понуди В. Кожина да се приме његове ручне вршалице у Кописно. — *Усвојено је* мишљење, да се за сада задржи само мустра, па ако буде тражње, онда узети још који комад.

332) По понудама Ф. Бове за жетелице, М. Шалга за џакове и М. Миљковића за коњске грабуље. — *Усвојено је* мишљење да се одбију.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

333) По питању одређивања помоћи Подружницама за изложбе. — *Усвојено је* мишљење:

а) да се да помоћ по 5000 дина. Подружницама у Ко сјевињу, Зворнику, Ваљеву, Аранђеловцу, Житковцу и Неготину (Крајинском), а 8000 динара Подружници у Шваљу;

б) да се на обласну изложбу у Ср. Митровици утроши 50 000 динара;

в) да се за Друштвену изложбу у Београду, утроши остатак суме по буџету; и

г) да се не приређују изложбе у Бихаћу и Сарајеву због тога, што у Бихаћу приређује ове године изложбу Министарство Пољопривреде и Воде, а у Сарајеву због тога што там. Подружница има веома мали број чланова;

334) По питању држања предавања. — *Усвојено је* мишљење да се одрже предавања у овим местима:

а) у *Приједору*: О гајењу стрних усева и исхрани и гајењу стоке. Предавање да држи председник Подружнице г. Т. Радећки;

б) у *Кладову*: О сузбијању пламенаџе на виновој лози, вјерба грожда и справљању вина, и о конзервисању воћа и поврћа. Предавање да држи срески економ;

в) у *Зворнику*: О сушењу шљива и конзервисању воћа и поврћа, са демонстрацијама. Предавање да држи срески економ;

г) у *Предејанцима*: О конзервисању и преради воћа. Предавање да држи председник Подружнице г. С. Кучларки;

д) у *Салашу Крајинском*: О подизању винограда на америчкој подлози и о штетности фабријације вина. Предавање да држи срески економ;

е) у *Сурдулицы*: О преради воћа. Потребан материјал да набави Подружница, а предавање да одржи срески економ;

ж) у *Косовској Митровици*: О значају млекарства и користи од оснивања млекарских Задруга. Предавање да држи срески економ;

з) у *Руднику*: О берби и сушењу шљива и кувању пекмева, и о зимској исхрани стоке и њеној нези. Предавање да држи срески економ.

Предавачима у Приједору и Кладову дати на име награде по 200 динара, а осталима по 100 динара, кад пошаљу написано у кратким потезима одржано предавање, ради штампања.

V

335) По питању избора инспектора за Подружнице по поднетим молбама на расписани стежај. — *Одлучено је*: да се изабере ужи Одбор, у који да уђу г. г.: Б. Ранковић, Д. Николић и Б. Станисављевић, који да прегледа молбе и да мишљење, који од кандидата да се прими.

VI

336) По молби Д. Станковића учитеља да се Друштво претплати на његово Пелеларство, како би га могао дати у штампу. — *Одлучено је*: да се Друштво не може претплатити, јер нема буџетске могућности, али му тражити да пошаље рукопис на оцену, па ако ова буде повољна препоручити га Мин. Пољопривреде и Воде.

VII

Саопштења и предлози:

337) Прочитано је писмо Народне Банке, којим извештава да даје 10 000 дина. прилога за изложбе. — *Одбор* прима знању са захвалношћу.

338) Прочитан је позив Јадранске Страже на састанак делегата. — *Одлучено је*: да састанку присуствује председник г. П. Т. Тодоровић.

339) Прочитан је позив Друштва „Књегуња Зорка“ на свечано откривање споменика. — *Одлучено је*: да присуствују чланови управе г. г. Д. Николић и С. Ратковић.

340) По питању штампања Тежака за друго полугодје о. г. — *Одлучено је*: да се штампање и даље повери штампарји Св. Сава.

341) П. председник г. Др. Т. Митровић извештава да је ишао у Ср. Митровицу са чланом Управе г. Б. Бошковићем ради предходног договора и давања инструкција за приређивање обласне пољопривредне изложбе. По доласку, прво су затражили да виде зграду, где би се изложба држала, па пошто Подружница није била изграђена, то су отишли до основне школе и решили да се у њој изложба приреди. Сутрадан је одржана конференција од виђених људи, на којој су били г. г.: Велики Жунап са пољопр. референтом, председник општине, тоглавар, представници земљопоседничког заједница, управник каменог завода, директор гимназије, управник основне школе, управник хрватских сељачких задруга, представници женског Друштва и др.

Пошто им је објашњен циљ изложбе, приступљено је избору Изложбеног Одбора, коме је стављено у задатак да изабере директора изложбе, који би имао одмах да предузме рад у смислу правила. За техничко уређење изложбе речено им је, да ће Друштво извршити.

На конференцији је пао предлог, да улазнице наплаћују и да привредне трке у корист подизања Ратарског Дома. Осим тога предložили су, да Друштво тражи помоћ за изложбу од В. Жунапа и др. институција. Препоручено им је да израде програм и пошаљу га Друштву са предлозима ради одобрења.

Да би изложба што боље испала, Друштво треба да одреди техничког директора. — *Одбор* прима предње знању стим да се у своје време одреди технички директор и да се кроз месец дана упути један члан Управног Одбора да види шта је Подружница урадила и да им да даље упутство.

Са овим је седница закључена.

За справе и материјал које Подружнице не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Ценовник

Српско Пољопривредно Друштво има на свом стоваришту:

прскалице „Верморел“ оригиналне	ком.	500	дин.
запашиваче „Торпил“		400	
запашиваче ручне		70	
калемарске ножеве „Кунде“		35	
копачице „Кумулус“ лакше		600	
копачице „Сак“ теже		600	
тријере Хајдове Н. 1а		2400	
тријере „Мајерове“ Н. 1а ¹ / ₂		3000	
тријере Н. 1 ¹ / ₂		3500	
мале пресе за малину, парадајс и др.	300 и	250	
плавни камен „Монтекатини“	кг.	8,50	
сумпор у праху		5	
семе мухара		4	
сириште „Каштел“ у боци	1 ¹ / ₂ л.	25	
сириште	1 л.	40	
трокари за говеда	к.м.	50	
лакмусова хартија	кв. фута	5	
патент тегле за конзервисање од 1 л.	ком.	14	
патент тегле	2 л.	23	
тегле од 1 кг. за мед		12,50	
тегле од 1 ¹ / ₂		7	
тегле од 2 килограма од мајолике		18	
маказе за шишање оваца		15	
брусове од природног камена		4	
ветрењаче домање са 8 сита		2200	
ветрењаче „Хофкер Штрам“ са 12 сита		2600	
ков за косе (чакнац и бабина)	пар	15	
крувачи „Кине“ за 1 кв.	ком.	1100	
округла гумена плоча (бр. 17)		10	
гумена прера од 1 м. (бр. 34)		12	
пужњиви прости		20	
део за сисак (бр. 4)		4	
део за сисак (бр. 5)		6,50	
део за сисак (бр. 6)		4	
завртањ вентил озго бр. 8		4	
завртањ (шраф) за округлу гуму бр. 9		3	
вентил бр. 10		3	
лагер бр. 11		3	
спојница за пумпу бр. 15		25	
вентил од гуме бр. 13		1	
лежница (лагер) већа и мања бр. 16 и 21		6,50	
продужке цеви за прскање воћа бр. 18		20	
завртањ са ушцама (холелендери) бр. 28		15	
славине бр. 31		25	
комплетна цев са решетом, славином и пуж. бр. 32		100	
ручне вршлице		2500	
манјак за везалице (клубе око 2 ¹ / ₂ кг.)		55	

Бројеви се односе на цртеже у ценовнику (просекту) к њи иде уз сваку Верморелову прскалицу, стр. 40 и 42.

Напомена: Тегле шаљемо најмање 6 комада; сириште 3 боце; сумпор, плавни камен и семе мухара најмање 10 килограма. Мање поруџбине не могу се извршити, те их и не чинити. Мање количине могу се добити код Подружња.

За поједине делове од прскалица слају увек новца унапред, јер је немојдно и скупо слају на доплату тако ситне ствари. Пушњачка се по пријему новца извршује одмах, без икаквих других трошкова.

П. Подружње и чланови, добијају 5% попушта од горњих цена. Ово важи и за остале пољопривредне потребе, које нису овде означене, а Друштво их има на стоваришту.

КОМАНДИТНО ДРУШТВО

А. ЂЕРАСИ И КО, БЕОГРАД

Краљ Миланаова улица 36 (у авлији)

СТОВАРИШТЕ И ПРОДАЈА ВРШАЊИХ ГАРНИТУРА

Фабрикар Мађарских Државних Железница — Мађаралом — (пређе Никола Фежер и Ко. Београд). Заступништво у Београду, „РЕКОРД“ Акционарског Груштва, Осиејек и Нови Сад.

ТЕЛЕГРАМ

„ЂЕРАСИ“

БЕОГРАД

ТЕЛЕФОН:

Каште-

ларје 672

Куће 37-08

Поред врш њих гарнитуре на стоваришту има шведских **Болиндерових мотора на нафту**, као и осталих мотора, **млинова свих врста**.

Продаја „Case“ Трактора. Генерално заступништво **РИГЕРОВИХ** вљачара и ваљаница.

Продаја и на почек под врло повољним условима.

10-9

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

повисите приходе ваших имања модерним обрађивањем и употребите средства за заштиту биља, лозе и жита, које производи **Каштел А. Д.** у Карловцу.

СУЛФАРОЛ

јесте у води растопљив сумпор! најбоље средство за сузбијање ондуима на виновој лози, болести на ружма, јабукама, краставцима итд.

Цена сулфаролу у прашку дин. 40 од кг. сулфарол у пасту . . . . . дин. 48 од кг.

АРСОЛА

јесте у води растворљиви арсен, а служи за уништавање грожђаног мољца, завијача грожђаног, ревно болести (рениа пшпа), гусеница и свију штеточина, који нагризају зелену делове биљака. Цена дин. 44 од кг.

ПОРЗОЛ

суво средство за запашивање семена, за уништавање смети (главнице) на пшеничном класу, за 100 кг. пшенице треба 200 гр. порзола.

ИСТО КОД СВА СРЕДСТВА ПРОТИВ БОЛЕСТИ ХМЕЉА

Упутство даје бесплатно:

„КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБАЧКА ПОСЛОВНИЦА

поштански фах 104. Загреб.

4

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се
Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ**ТЕЖАК**ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 шп.

Све поштом, које Друштво шаље својим Пољопривредним и претплатним листима, а обраду, ослобођење су поштом позитивних такса, по одлуци Министарства Поште и Телеграфа № 17386 од 17.-III-1924. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Листи и листици добијају лист у пола цене
Преплата се поклаже уједнаку за целу годину.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Бојкид Ђ. Ранковић

Број 29.

БЕОГРАД, 18. ЈУЛА 1926. ГОД.

Година LIII

Прерада воћа

Ова нам је година, Богу хвала, обилно понела воћем готово у свима крајевима, па стога нам је намера да проговоримо коју корисну и поучну реч о преради воћа.

Летње воће већ у велико зри, а иду дани, кад ће и јесене воће бити зрело и за прераду подесно и кад они срећни земљорадници, који имају воћа, могу то лепо да прераде и искористе.

Наша је земља са воћем богата и кад су године повољне имамо толико воћа, да се лети и с јесени немилосрдно растура, а зими немамо шта да окусимо. Велика је штета и грех имати, а неумети искористити.

Напреднији народи са стране увозе сирово, непрерађено воће, плаћају скулу царину и остале трошкове, те за зиму спреме разне компоте, пекмезе и друга јестива од воћа, како би преко зиме имали промене у храни, што је у интересу здравља, а и штедње.

Код нас су пак ретке сеоске куће, у којима се спрема од воћа преко лета и јесени, што им за зиму треба. Међутим боље је, корисније и здравије је имати 30 кило пекмеза или мармеладе од воћа, но 100 кило ракије. Па и кад би било обротно, сваки родитељ, кад се за себе постара, да има ракије, много пре треба да помисли и на своју децу и да њима спреми здраве хране: пекмеза, сувог воћа и т. д.

Прерада воћа међутим није тако компликован рад, да би ту требало велико знање и велике паре, то је лака и проста ствар и сваки може брзо и лако то да научи, само кад се за то има воље.

Кад би нека наша села учила брзо прераду воћа, као што брзо увводе моду и луксуз, ми би

данас у сваком од тих села имали бар по једну малу фабрику за прераду воћа.

У Немачкој, Аустрији, Чешкој и Мађарској немају воћа као ми, али баш тамо има велики број тих фабрика за прераду воћа, и они га увозе и прерађују, запосле своје људе, и извозе га код нас као прерађено, много зарађују. Поред тога они много троше у својим кућама тих прерађенина, нарочито пекмеза од шљива, сувих шљива и другог сувог воћа.

Наша омладина сва листом полетела у факултете; нико неће да учи пољску привреду, индустрију и занате, но сви хоће у чиновнике, јер зна да се овамо мора радити на киши и сунцу и зими.

Ми смо земља земљорадничка, нама треба добрих економа, ваљаних радника и пролагатора на привредном пољу — треба рад и то озбиљан рад. Разумни и учени економ од ђубрета прави злато, а многи од новца ђубре.

Досада је у Тежаку много писано, а и засебно оштампано доста поука крајних и дужих о преради воћа, и оне су сваком добро дошле, да овај рад науче, а ко их нема може их добити код Српског Пољопривредног Друштва, преко својих економа.

Свима нама просвећеним и школованим, који живимо у народу, дужност је да својски настајемо да се прерада воћа у народу одомаћи и да постане један обичан рад као и остали.

За то треба воље, стрпљивости и истрајности, а надлежнима је дужност, по нашем мишљењу, да то помажу.

Приватна иницијатива је јача од свега, и њу треба ширити. Селјак од селјака боље, лакше и са вољом учи, па зато те установе за прераду воћа, нарочито задружне, треба по селма и стварати, тамо где има услова — где има воћа.

Марко Маша Тодоровић
ЕКОНОМ**Тражите корисне књиге:**

- Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем цена дин. 3.—
Домаће конзервисање воћа и поврћа сушењем . . . . . 12.—
Једна практична сушница . . . . . 3.—

ИЗ ВОЂАРСТВА

Кад и како треба брати јабучасто и језграсто воће

У једном од прошлих бројева „Тежака“ видели смо, како се бере јагодичасто и кошничаво воће, у овоме чланку износимо како се бере остало воће. Опште напомене, које смо у првом чланку навели, важе и овде.

III Јабучасто воће:

1. *Јабукe.* — Код јабука разликујемо бербу летњих, јесењих и зимских сората. Код летњих сората долази зрење плода упоредно са семеном. Ако се такви плодови желе продавати или очувати, тада их не треба оставити на дрвету да потпуно сазру. Беру се јутром, кад сладне роса или кад је облачан д.н.

Јесење сорте могу се очувати до новембра, а беру се кад плодови потпуно сазру и кад се дршке лако одвајају од граница. Беру се по сувом времену.

Зимске сорте, које сазревају обично октобра, оставе се што дуже на дрвету, како би се плодови што боље развили. Слабији мраз неће им нашкодити. Ако се рано узберу, добију рђав укус и брзо увену. Берба се врши по сувом времену.

2. *Крушке.* — И код њих се деле сорте на летње, јесење и зимске. Код летњих сората врши се берба постепено и само оних плодова, чија је

љуска почела да жути, а берба се врши као код летњих јабука. Код јесењих сората берба се врши у правом зрењу. Дужим стајањем на дрвету постају неукусне, а рано узабране брзо увену и постану дрвенасте. Беру се по сувом времену. Извесне зимске сорте морају се пре правог зрења брати, а извесне оставити на дрвету да би се при крају сазревања плодови што боље развили. Беру се по сувом времену.

Јабукe и крушке треба брати делимично руком, (служећи се притом лествицама), и са нарочим берлима.

IV Језграсто воће.

1. *Ораси.* — Зрели су кад њихова зелена љуска почне да пуца и плодови из њих испадају. Берба се врши тресењем и пажљивим млаћењем помоћу какве дугачке мотке, пазећи да се не повреде родне границе. Да би плодови постали чисти и бели, метну се у хладну воду, па затим каквом крпом добро очисте, простру по поњави у тањем слоју, оставе извесно време на сунцу, а затим скупе и сипају у џакове и склоне на суво и угодно место до употребе.

2. *Лешници* се беру руком, пошто се лако одвајају од љуске.

П. С. Петковић.

ПОДЛИСТАК

Стјепан Којда,

окр. сеном у Помегу.

ОБНОВА НАШИХ ШЉИВАКА

(Наставка)

II Рђав, односно никава узгој стабла и круне

Прописно засађене воћке (шљиве) морају се ваљано узгајати, будући да ће само такве воћке бити отпорне, вазда плодне и дуготрајне. Први посап после довршене садње је тај, да се све гране, које сачињавају круну — прекрате, и то по прилици на половици своје првобитне дужине. Прекраћивање појединих грана извршује се глатко изнад једног спољњег пупа (окце), с разлога, како би се узмогла развити широка и јака, а не уска и висока круна. Средња грана (вршна) у круни прекраћује се вазда тако, да расте усправно.

Ово обрезивање има ту сврху, да утиче — како је већ речено — на развитак јаке, отпорне и широке круне са много здравих плодних граница, која ће — круна — бити кадра, да доноси и подноси што већу количину прворазредног плода, а да се под теретом тога плода гране не полове. Прописно обрезивање круне извршује се тако дуго, док није свакој грани одређен правац, којим се има развијати — што траје 3—4 године после садње.

Чим је тај циљ постигнут, онда престаје редовити рез, будући да се од сада одстрањују — према потреби — само све сувине и суве гране и границе.

Поред круне мора се поклонити нарочита пажња и узгоју правог, јаког и отпорног стабла (дебла), које ће моћи носити круну с плодом и које ће бити кадра, да се опире ветровима и бури!

IV Никаква нега у засађеним шљивацама; болести и штетници; недостатак хранљивих састојака и креча у земљи

Завири ли се у наше шљиваке, тад се може у већини случајева констатовати, да су ови потпуно занемарени, будући да се о каквом оковавању или орању тла, о подкултурама, одстрањивању старе (обзирале) коре, стругању маховине и лишајева, сузбијању разних болести, тамањењу штетника, кречењу кречним млеком, редовном ђубрењу и додавању креча у тло — нема ни говора! Како пак уредан и марљиво негован шљивик служи доказом, да му је власник напредан и културни човек, како с друге стране доноси ваљано неговане воћке (шљиве) редовно и много прворазредног плода, то је безусловно потребно, да се у шљивацама извршује ово:

Тло у шљивацама треба преоравати и употребавати за разне подкултуре, као што су: кром-

БЕЛЕШКЕ

Сок од малина. — Већ смо у једном од прошлих бројева изнели укратко неке од начина справљања овог сока. Овим то допуњујемо.

Сок од малина брло је пријатан напитака, ако се изради како треба и од потпуно сазрелих малина.

Сок израђен без малина — вештачки — никада се не може равнати са природним соком, па ма како вешто направљен био.

Сок се израђује на разне начине, од којих се овде приказују два.

1. *Кувани сок.* Набрале малине добро очистити, ако би у истима било лишћа, петељке и др., измерити и колико буду малине мериле, толико исто и шећера одмерити.

У земљан лонац или ђуп сипати ред малина, ред шећера, док се лонац-ђуп-напуни, односно док има малина. По врху малина мора доћи шећер. Лонац се добро покрије и остави три дана на хладном месту. За то време шећер треба да се раствори.

Смешу, пошто се шећер потпуно растворио, процедити кроз какво чисто платно, па затим 10 минута кувати. — Ако се дужи кувати, сок изгуби природну боју и постане затвореније боје.

Хладан сок пресипати у чисте боце, и поврх овога, додати по врло мало чистог зејтина. Напуњене боце добро затворити и у згради на мрачном месту до употребе чувати.

пир, кукуруз, поврће, јагоде итд. Ове подкултуре доносе двоструку корист, и то прво својим родом, а друго ради тога, што шљиве у таквом земљишту боље напредују, будући да се земљиште мора за подкултуре окопати, ђубрити, а према потреби и наплатити. Дакако, да ће овакав поступак утицати врло повољно не само на развитак речених подкултура, већ истодобно и на развитака, плодност, отпорност и дуготрајност засађених шљива.

Што се тиче одстрањивања старе (обамрле) коре и стругања маховине и лишћајева, то ваља знати, да су у негованим и редовно ђубреним воћњацима (шљивцима) ови послови тако рећи непознати, будући да се у рационално обрађиваним шљивцима маховина и лишћајеви уопште не појављују, док стара, обамрла кора отпада — сама од себе.

У запуштеним шљивцима мора се међутим стара, обамрла кора опрезно одстрањивати, пазећи, да се том згодом не озледи млада, глатка кора. И маховина и лишћајеви морају се пажљиво остругати са дебла и дебелих грана.

Од болести појављују се у нашим шљивцима: *Polystigma rubrum* (= црвено-меснате набрекле пеге на лишћу); *Rusicina Pruni* (рђа на лишћу); вештинне метле (= „гнезда“ у круни), рогачи или „киле“ (или „папуче“ — како називају такве болесне плодове шљива у ужичком, чачанском и ва-

2. *Некуван сок.* Добро зреле малине од 3 кгр. ставити у земљан лонац или ђуп, прелити са 2 литра прокуване воде и додати 10 гр. винске киселине. Оставити 24 часа на хладном месту. Спремити чисто платно и процедити. За време цеђења малине треба гњечити руком или дрвеним кашиком, а никако плеханом због оксидисања.

На један литар процеђеног сока додати 1 килограм ситно истуђеног шећера. Сок мешати дуго, док се шећер у њему потпуно не раствори, а сок бистар постане. Овај се сок налије у танке боце. У сваку боцу налијти по мало чистог зејтина (да се не би побуђало по врху). Боце затворити и оставити на суво и тамно место у згради.

Овако спремљен сок има јасно црвену боју и природан мирис свежих малина.

М. М. Б.

КЊИЖЕВНОСТ

Наука о пољопривредном газдовању. II поправљено и умножено издање. Израдио *Милан Дувић*, професор и начелник Министарства Пољопривреде и Воде у пензији.

Самим тим, што ова књига после непуних 5 година излази у II издању, у времену кад се књига у опште, а нарочито пољопривредна и стручна, мало тражи, потврђује се њена вредност.

У овој књизи писац, наш познати и признати пољопривредни стручњак, излаже, јасним и разумљивим језиком за свакога, основе ове тако по-

љевском округу, или „криваћи“ у крагујевачком округу) на плоду; чађ (*Fumago, Sordidum*). Од штетника: штигаста вањ (*Lecanium corni*), лисна вањ, оса-шљиварица, разне гусенице, јабланир медасти (*Rhynchites cireus*).

У борби против споменутих болести треба шљиве марљиво неговати и ђубрити, а поред тога прскати с раствором „дендрина или дрворани“ или с раствором плавог камена и креча; вештинне метле морају се из круне изрезавати и спалити; „рогаче“, „киле“, „криваће“ или „папуче“, ваља сакупљати и спалјивати, а вошке (шљиве) прскати раствором плавог камена и креча; чађ се сузбија проређивањем круне и прскањем ваздуха у зимско доба дендрином, а лети раствором плавог камена и креча.

Штетнике (гусенице, пиле) на шљивама треба марљиво сакупљати и спалјивати. Против лисне вањ употребљавати се у летње доба успешније раствором дуванског екстракта, а зими — против њених јајашца — 15% раствор дендрина. Јајашца лисне вањ опажују се на младцима као малене црне тачкице — попут ч ђе! Пунојке на младцима ваља пригодно мазати дендрином — чувати.

Бубрење у шљивцима је тако рећи неизлечиво, и ако наши људи знају говорити: „Најбоље се развијају шљиве тамо, где у шљивцима рију свиње и где се задржавају овце“.

требне науке за пољопривредника, проткивајући је примерима и објашњењима чисто из наше праксе, коју писац познаје врло добро, јер је дуго година са успехом радио и руковао државним и лично својим имањем.

У првом делу књиге писац нас упознаје са средствима за газдовање: *капиталом и радом*.

У другом делу приказано је *уређење газдинства*, шта му је задатак, начин извођења и уређења газдинства.

У трећем делу обухваћена је *управа газдинством*, задатак, књиговодство и личне моралне и умне особине пољопривредника.

При крају, у засебно одељку, изложени су основи задругарства у пољопривреди и изнети начини обезбеђења пољопривредних добара: обезбеђења у опште, обезбеђења зграда и хране од пожара, усева од града и стоке од разбољевања и помора.

Како је наш привредни сталеж у последње време почео мало озбиљније да схваћа данашње наше привредне прилике, да увиђа да више нема места олакш послератним зарадама, где је сваки, који је имао нешто мало знања или окретности и доста дрскости, врло лако и брзо долазио до огромних зарада, дакле да нема више доста и доброг хлеба без мотике, то сматрамо да ће ова књига бити добро дошла и од велике користи тим привредницима, који су жељни да науче, како ће поштени и предани радом постићи у свом газдинству *што већи и шрајнији чист приход*.

Наши сељаци треба да уведу у својим шљивницама редовно ђубрење, и то како стајским, тако и вештачким гнојивима, а поред тога и такозваном зеленом гнојидбом. Редовно ђубрење утицаће на име у сваком погледу врло повољно на развитак шљива, а тиме и на рентабилитет нашег шљиварства. Што се тиче ђубрења стајским гнојем, то треба сваке треће године употребити на један хектар (= 10.000 м²) шљивика 400–500 метричких центи ђубрета и то тако, да се ђубре у шљивнику с јесени једнолично разбаца, а затим заоре или закопа.

Од вештачких гнојива сипа се сваке године по хектару (10.000 м²) шљивака: 300 кгр. суперфосфата, 200 кгр. 40%-не калијеве соли и 200 кгр. чилске шалитре (или амонијевог сулфата или кречног азота).

Зелено ђубрење састоји се у том, да се у шљивницама засеју биљке, које развијају велику количину зелене масе и које искоришћују азот из ваздуха, након чега се — пре него створе семе — повале и заору.

Биљке, које се употребљавају за зелено ђубрење, утичу на земљиште врло повољно ради тога, што га засењују и што га обогаћавају азотом и хумусом (црницом). Споменуте биљке, такозване легирице, поседују особину, помоћу које су кадре, да примају, и то посредовањем становитих бакте-

За најпростији занат потребно је знања и праксе, а у толико више и толико пре за пољопривреду, која је најлеше, али и најтеже занимање. Код нас се напротив сматрало, а сматра се и данас, да је најлакше, т.ј. најпростије занимање, за које је потребно најмање знања и вештине — пољопривреда. Такво мишљење може да се и опрости онима, који нису пољопривредници, али и међу пољопривредницима нису ретка таква мишљења. Обична је појава барем била доскоро, да најотрестивијем свом детету, отац сељак не прориче, да ће бити *добар и имаућан земљорадник*, него да ће га дати да учи за попа, докт. ра или официра, не помишљајући да постоје најкорисније за њега пољопривредне школе. Разуман пољопривредник на против најбистрије своје дете шаље данас у пољопривредну школу, да отуда и њему и целом селу донесе знања и упута, како ће што боље и са што већом зарадом обрађивати своје имање. А дотле он се, и сам, колико може труди, да читањем, често срцањем, овако корисних пољопривредних књига, као што је ова, што више и боље научи.

Књига је поред тога и укусно опремљена, на 8^{1/2} штампаних табака, на лепој хартији. Цена јој је 25 динара.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

рија азот из ваздуха, услед чега поседник шљивика приштеди дозов азота. Кали и фосфор додаје се пак земљишту у калијевој соли односно у суперфосфату.

Најприкладније биљке за зелено ђубрење шљивика (воћњака) јесу: грашак, жута и модра лупина, косматка зимска грахорица, гримизна детелина (инкарнатка) и црвена детелина.

С обзиром на ђубрење шљивика кречом ваља знати ово:

Сваке треће или четврте године треба у шљивницама једнако разасути кречног праха, и то око 1/2 кг. (500 грама) на сваки квадратни метар земљишта. Угашен креч, који се је после тога претворио на ваздуху у прах, делује брзо, чисти земљиште од штетних састојака (разних отрова) и веже сувишни азот.

У новије се време употребљава много негашеног креча. Овај креч фино самлевен, не делује оштро, раствара се спорије и не долази тако брзо до деловања. Како се пак у воћарству ради за будућност, то је такав креч управо ту на месту.

Креч се може сипати у јесен и у пролеће. Главни је код тога време, које мора бити лепо, суво, како би се могао креч ваљано сипати, те с мекотом темељито измешати.

(Наставиће се.)

РАД С. П. ДРУШТВА

Речи за Пољопривредни Речник

Српско Пољопривредно Друштво наставило је рад на изради Пољопривредног Речника и решено је, да се ове године израде све ове речи из разних грана пољопривреде, које почињу са А и Б. Да би рад био што потпунији, моле се читаоци Тежака да уложе нешто труда у разгледању сакупљених речи, па ако је која реч изостављена, да је са кратким објашњењем доставе Друштву најдаље до 1. августа ове године.

Ако би који читалац случајно имао какав сакупљени материјал, који би се могао искористити за речник, моли се, да и то достави Друштву најдаље до 1. августа ове године.

Речи које почињу са Б.

бабаје, трешње у Мостару
 бабац, бабушњак крупни
 орах
 бабин зуб
 бабина душица в. мајкина
 душица
 бабино уво
 бабљача сорта јабуке
 бабичење, бабљење
 бабјурса свиње
 бабица (и чаканец).
 бабње
 Баболна — ергела
 бабура, бобошара
 бабушина (мeko месо)
 бабушка в. шиншарка
 бага (болест копите) в. а
 о; слаб. ногу
 баган (јагњ. кожа)
 багра в. сој
 багрем, багрен
 багренак
 багрина, сорта лозе
 бадем
 бадал в. обад
 базалт
 база, базга в. зова
 базе
 базјан
 баја (С. Т.)
 бјјам, в. бадем
 бакалар
 бакарлија (узенија)
 бакатор, сорта лозе
 баква сорта крушке
 баквица
 бактерије
 бактернум
 бактериологија
 бактерицид
 бактерицидија млека

бакуља
 балавац риба
 балдингерска свиња
 балега
 балсам
 балсам дрво
 балучка
 баљур
 баљешка врста дивље
 пловке
 бамбус
 банана
 банатска пш ница
 бандаш риба в. костреш
 бантенг
 банкива кокош
 бара, биљка
 баран в. ован
 бардаклија сорта шљиве
 бареш в. мочвар
 барика
 бзрнум
 барит
 барка
 барловска болест
 барњача
 барометар
 барограф
 барске биљке
 барут
 басидије
 басидиомицете
 баскија
 бастра
 басуља в. мангулица
 бастард
 бастард-ране
 бат
 батак
 батара
 батељница (стабло лук.)

батица в. жежевца
 баток (на диму сушено
 рибе месо)
 баура, овца без рогова
 бацелника
 бацили
 бачија, бачијање
 бач, бачар
 бачва
 башта в. врт
 башкирски коњ
 беас (С. Т.) трешња у
 Охриду
 беганица сорта јабуке
 бегонија
 бедевија (арапска кобила)
 бедем
 бедро, а
 бедрена кост
 бедреница в. прострел
 бедрењача
 бедрика сорта јабуке
 бедринац
 беква
 белавица риба
 бела боца
 бела врба
 бела кадуља
 бела липа, в. павит
 бела лоза
 бела рада
 беланце
 бела саса
 беланчевина
 беланчевинасте материје
 бела топола
 бела утробница в. плућа
 бела шума (С. Т.)
 белац коњ
 белгијски коњ
 белгијски зец
 белешина
 беле шљиве у Грузи
 (С. Т.)
 бели бор
 бели брест
 бели глог
 бели граб в. граб
 бели дуд
 бели јасен
 белина грожђе
 бели лом
 бели оман в. оман
 бели слез
 бели три в. бела боца
 бели угас в. угас
 бели чкаљ
 бели греч риба
 белити
 белика в. красуљак

белодун
 белонога в. пенушавац
 бел, белиг
 белија пшеница (белица)
 белика сорта шљиве
 бели пришт
 белка риба
 белов, бели пас
 белојка
 белоња, бео в. о
 белоперка
 белочица
 белошљива
 белутак
 белуша (С. Т.)
 бендуша, в. шафран
 бензин
 бензински мотор
 бензојска киселина
 бензилдехид
 бензојева киселина
 бензол
 беовица риба
 беоњача
 беочуг
 берба
 берберски коњ
 бергамаска овца
 бергамота крушка
 беркширска свиња
 берлинско плаветнило
 бермет
 берниско говече
 бери — бери болест
 берса, вински камен
 беснило
 бесплодан
 бехар (С. Т.)
 бешика
 бзсва, бзовика, в. зова
 бибер
 биво
 биволско млеко
 биволчићи в. татула
 бигар
 бизон в. зубр
 бизмут
 бик
 бика
 биковит
 билница в. вијук
 било
 биљар
 биљски елементи
 биљарица
 биле
 биљка
 биљни
 биљодер
 биљослов (ботаничар)

биљски	борик (борова шума)	брог	бујак в. стричак
бина	боровница	брљ	букагије, в. сапињача
биологија	борињак (рибизла)	брићуша	букање
биохемија	бр'је (шума бора)	брња (бео нос код коња)	букарати се
бирка (овца)	борна киселина	брњаст	буква
бисер	босиљак	брњица	букег вински
бисерак	босиљ, босиљак, боснока	брод	буквик (шума)
бистрење вина	босиљак коњски	бродаста кост	буквина в. бела топола
биће	босиљак водени	бром	буклија, в. чутура
бићуг коњ	босиљак пољски	бромиди	буланика сорта јабука
бјелица (С. Т.) врсте земље у Херцег.	бостан	бромофори	булдок
блаван	ботаника	бронза	булка
благован	ботаничка башта	бронзана болест	буљина
благун (С. Т.)	боца	броћ	буљук
блатарица	брабантски коњ	броћац	бун, буника
блатина сорта грожђа	брабоњак (Д. Л.)	броћаст	бунар
блеђење	брабоњати	брст	бунгур (Д. Л.)
блатушина	брбуљка (С. Т.)	брстан, бршљан	бундева
бликљење	брав	брстити	бургонско, бургундско вино
близнак	бравче	бршљан	бусен
блитва, в. репа	брадавица	брус	бусати
бљужд, бљушт	брадат	брусити	бусола
боб	брадата свиња	брусница	бусењање
бобати се	брадва	бруши	бутер в. масло
бобица (С. Т.)	брадица	брч	бутирометрија
бобице (плод, израшт. на врату код ћурке)	бразда	бубањ	бутирометар
бобице (код свиња у месо).	браздати	бубна опна	бутил
бобичав, бобичаст	брајтенбуришко говече	бубар (трг. са свилен. бубама)	бутилизкохол
бобње в. бабње	брама кокошке	бубац, бушци	бутан
бобов	брана	бубождер	бућкалица
бобовина (стабла и лишће од боба)	бранати, в. дрљати	бубрег	бухарска овца
бобовињак	браник	бубрежност	бухачица
богаз (С. Т.)	бранич	бубрежњак	буца (Д. Л.)
богородичин лан в. лани-лист	брач (комин од маслина)	будак	буцварика (танко млеко)
богородичина трава	брашно	будимлија	буџон риба
бодаљ в. стричак	брашно	буђ	буџак
бодаљац	брашњак	буздика	буџа, биџа
бодљикавци (биљке)	бравнара	бујад	буџуља
бодљиви грчех	бравнати	бујадњача, бујадара (С. Т.)	буша
боза	брвно	бујач	бушав (мали, трбушаст во)
бојан риба	брдар	бујача, сорта тикве	бушав (мали планински во)
бок	брдарица	бујина, сорта јабуке	
боква, боквица	брдо на разбоју	бујица	
бокор	бреберниа		
бокорити се	брезица		
болест велика в. падвица	бреза		
бор (дрво)	брезик		
бор (хем. елем.)	брекиња		
бора	бреме		
бора (ветар)	бременост		
борак, ка (шума)	бресина в. бороница		
боракс	бресква		
боранија	брест		
борач	бресговина		
бордовска чорба	бретањски коњ		
бордовско вино	бретањско говече		
	бразак		
	бризгање (нагомил. млеко у вимену)		
	бризгати (лачити млеко)		

Уредник Пољ. Речника
Др. Т. Митровић.

ЗАПИСНИК

25. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва држане 9. јуна 1925. године у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Годоровић, л. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Николић, Б. Ранковић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, С. Партонић и Н. Петровић.

Председавао председник г. П. Т. Годоровић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

Процитирани су записници:
342) 24. седнице Управног Одбора. — Одбор пријма прочитани записник.

343) 23. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима прочитана зависни.

II

Мишљење финансијског Одбора:

344) По питању оправке правилона. — *Одлучено је*: да се предходно тражи прерачуна за сваки рад понаосб.

345) По реферату књиговође о стању депозита. — *Усвојено је* мишљење да се пренесу у корист рачуна вредности у тежају.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

346) По понуди Млајковића за инкубаторе. — *Одлучено је*: да се траже у комисион два комада Идеал бр. I са одговарајућим кључкама.

347) По понуди Банат Савеса Срп. Земљ. Задруга за пресе. — *Усвојено је*: мишљење да се набави 16 комада

348) По понуди Хрват. Творнице Шивањих Манина за д'оредо сејалице. — *Усвојено је* мишљење да се одбије.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

349) По питању држања предавања. — *Усвојено је* мишљење да се предавања одрже:

а) у *Модричу* (Босна) из воћарства са демонстрацијама. Предавање да одржи ср. економ код Пољ. Подружине. У име награде дати му 100 динара.

б) у *ср. трнавском и љубишком* у јуну месецу: о гајењу винограда преко лета и сузбијању болести, ватим у *ср. трнавском* у месецу јулу: о избору приплодних грла стоке и гајењу бремене стоке, и у *Чакову* у месецу септембру код Винарске Задруге: о берби и преради грожда и неговану младог вина. Предавања да одржи г. Б. Нешић, пољопр. референт, коме дати на име награде 500 динара.

в) у *Рањну* у ср. расаднику: о конзервисању воћа и поврћа, о берби и преради грожда, о припреми винских судова и негов нових и старих вина, и припреми земљишта за сетву озимих усева. Предавање да одржи ср. економ. коме дати на име награде 150 динара.

г) у *Прилопци* или *Жашковцу* одржати плетарски курс. Материјал да припреми Подружине, а плетара д. упути Друштво, из александарске пољопр. школе, коме признати 500. — динара утросак око приређивања курса, и

д) у *Босанској Дубици* код Пољопр. Подружине: да одржи предавање ср. економ. о употреби савремених справа за обраду земље, заоравању странике и јесењем дубоком орању. Пошто је сама Подружине решила да сноси трошкове око приређивања ових предавања, то јој изјавити захвалност на старану ову унапређења пољопривреде.

Награде издати, кад предавачи пошалу извештај са кратким описом предавања ради штампања у Тежаку. — *Одбор* усваја овај распоред

350) По писму Црвеног Крста, да Друштво узме учешћа у њиховој изложби. — *Усвојено је* мишљење да се позову Женски Клуб из Јагодине и Пољопр. Школе да се пријаве на изложбу са конзервисаним воћем, грољем, безалкохолним пићем, соковима и пошрем.

351) По пријави Мите Т. Катанића из Гилана на расписани стечај за подигнути виноград. — *Усвојено је* мишљење да виноград прегледају и поднесу извештај: г. г. Спасоје Пешћћ управ. држан. лоз. расадника из Скопља, средња економ из Гилана и председник Пољоприв. Подружине из Гилана.

V

352) По питању избора инспектора за Подружине и пошто је саслушано мишљење Ужг. Одбора за преглед молби и докумената — *Одлучено је*: да се избор одложи до јесења, а дужност инспектора да и даље врши досадашњи задатак.

VI

Мишљење васт. Инспектора за Подружине:

353) По писму Подружине из Наша да понуђену вишњу пресу може примити, али само у комисион. — *Одлучено је*: да јој се да у комисион.

VII

354) По питању одређивања делегата за сталну комисију код Међунар. Пољопр. Института. — *Одлучено је*: да се тражи од Мин. Пољоприв. и Вода да Друштву одреди сталну помоћ на ову сврху.

VIII

Саопштена и предлози:

355) Прочитано је писмо Извозне Банке, којим извештава да је одобрила на име помоћи за изложбе 900— динара. — *Одбор* прима знању са захвалношћу.

356) Прочитан је позив Љубљанског Велесајама, на свечан. отварање Сајма. — *Одбор* прима знању и одлучује: да отварању присуствује као делегат г. П. Т. Тодоровић Председник Друштва.

357) Председник г. П. Т. Тодоровић извештава да је присуствовао Конгресу Јадранске Страже, на коме су расправљана питања: о досадашњем раду Јадранске Страже и како треба овај да се развије са обзиром на трговачке, војне и народне потребе на Приморју. Говори су били исцрпни, нарочито се истicao говор католичког свештеника г. Фрнца Изаишевића дубоком патриотском садржином и набрајањем свих средстава за орава нашег народа на Приморју од туђе пропаганде. Одлуке које су донете врло су корисне. Такође је упућен и апел да се оснивају Подружине, како би могли све стране да раде на постигању својих одлука и подизању тамошњег народа. — *Одбор* прима реферат знању.

Са овим је седница закључана.

Ценовник

Српско Пољопривредно Друштво има на свом стоваришту:

прекалени „Верморел“ оригиналне	ком.	503	днн.
запразиваче „Торпил“	„	406	„
запразиваче ручне	„	70	„
калемарске ножеве „Кунде“	„	35	„
копачице „Кумулус“ лакше	„	600	„
копачице „Сак“ теже	„	600	„
тријере Хјадове Н. 1а	„	2400	„
тријере „Мајерове“ Н. 1а ^{1/2}	„	3000	„
тријере Н. 1 ^{1/2}	„	3500	„
мале пресе за малину, парадјас и др.	300 и		
плави камен „Монтекатини“	кгр.	8.50	
сумпор у праху	„	5	
семе мухара	„	4	
сириште „Каштел“ у боци	л.	25	
сириште	л.	40	
трокари за говеда	ком.	50	
лакисовна хартија	књижница	5	
патент тегле за конзервисане од 1 л. ком.	„	14	
патент тегле	2 л.	23	
тегле од 1 кгр. за мед	„	12.50	
тегле од 1/2	„	7	
тегле од 2 килограмма од мајојике	„	18	
маказе за шишање овца	„	15	
брусеве од природног камена	„	4	
встрепаче домаће са 8 сита	„	2200	
встрепаче „Хофтер Шранц“ са 12 сита	„	2600	
ков за косе (чакаца и бабца)	пар	15	
круљачи „Кине“ за 1 кл.	ком.	1100	
округла гумена плоча (бр. 17)	„	10	
гумена црева од 1 м. (бр. 34)	„	12	
пукићки прости	„	20	
део за сисак (бр. 4)	„	4	

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Клаустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвати
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Бити и појавити долази лист у пола нив

Преплата се подже уједнакују за цео
годину.

Примљени отписи за штампу не враћају се

Цена огласима по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ракковић

Број 30. и 31.

БЕОГРАД, 1. АВГУСТА 1926. ГОД.

Година LIII

Корови, паразитске гљивице и инсекти у житу.

Извећемо важније короње и паразитске гљивице и њихов штетан утицај на жито, брашно и хлеб.

Кукољ (сл. 52). Брашно од кукољичавог жита није чисто бело. Оно изгледа упрљано бело. Хлеб пали. Он чак и опија. Ако се

Сл. 52.

за следећи дан или и доцније, он постаје сивкасто плав. Кукољ је човечијем здрављу врло штодљив. Каже се, да чак и шпиритус из кукољичаве ражи више опија, но обичан шпиритус. Кукољ штоди и стоји, кад га је више у храни. Он је свињама нарочито штодљив. Изгледа само, да код остале одрасле стоке мање штоди. Али и ту треба бити на опрези. Чим се појави какав поремећај у варењу треба

одмах престати са давањем кукољичаве крме.

Из овога је јасно, да у интересу здравља кукоља не сме бити у житу, које се носи у воденицу ради млевења.

Кукољ се издваја из жита тријером. Сејати треба само чисто семе. Ако се ипак појави на њиви у житу, оплевити га добро.

Пољски лединяк — **љушић** (сл. 53.) Стока тешко жваће и гута храну, у којој има семена ове биљке. У пшеници га је ређе, а чешће у јечму и овсу. Може се ветрењачом очистити. Помоћи се и плевљењем.

Дивља ротквица (сл. 54) и **дивља слачица** (сл. 55). Семе самлевено са житом даје хлебу непријатан укус. Брашно и хлеб горчи, а при млевењу се брашно лепи за камен. Мисли се чак, да код домаћих животиња утиче штетно на органе за варење. Најлакше се уклања из жита тријерисањем. На њиви их треба плевити. Најбоље и најбрже се сузбија на њиви дивља ротквица прскањем зеленом галицом или запрашивањем цијан-амидом.

Дивљи — **врањи лук** (сл. 56). Брашно, у коме

је самлевено и семе овога лука, има оштар укус сличан белом луку. Његово семе при млевењу отежава избацивање брашна испод камена, а нарочито на отвору, где камен изблцује брашно. Семе уклонити тријером и центрифугом.

Подоњац (сл. 57).

Није штодљив по здравље, али уди лепом белом изгледу брашна, прља га. Семе уклонити тријером. На њиви плевити.

Adonis aestivalis

— врста гороцвета — ђаволе око. Цела биљка и семе су отровни. Нарочито се појављује у пшеници и јечму. Тријерисањем уклонити семе. На њиви плевити.

Пољка — **дивља металица**. Њено семе изазива исте појаве при млевењу као и семе дивље ротквице. На њиви плевити.

Булка (сл. 58.) Ње има нарочито у пшеници. Због црвене боје цвета је врло лако уочљива у житу. Здрављу не штоди, али уди угледу брашна. Семе треба уклонити тријером, ветрењачом или и вејањем. На њиви плевити.

Сл. 53.

Пиревина (сл. 59). Здрављу не шкоди, али прља брашно. Уклонити је из жита ветрењачом или тријером. На њиви с јесени и с пролећа при припремању земље скупљати и спаљивати. Орати дубоко, сејати окопавине, гајити пишне биљке, које брзо расту и често се које.

Дивље граорнице нису шкољиве, али уде каквоћи брашна и хлеба. Уклонити их тријером. На њиви плевити.

Класача (ражна). Она ствара мрку боју код брашна. Исто тако је и хлеб одговарајући мрк и нездрав. Кад се стока храни зрнастом храном, у којој је семена ове класаче, њено семе несварено прође

При млевењу изазива облепливање. Хлеб од брашна, у коме је и самлевоено семена ове биљке, је плавичаст, прљав и непријатног укуса. Она се појављује нарочито у пшеници и ражи. Семе јој се тешко уклања из жита. Једино се центрифугом може потпуно уклонити. Ништа не стоји на путу употребити и ветрењачу и тријер, јер ће је у сваком случају бити увек мање. Поред тога и плевљењем је уклонити из жита.

Звонце — (*Alecterolophus hirsutus*). Изгледа да његово семе самлевоено са житом чини брашно влажним. Већ 1—2% семена овога корова т.ј. 1—2 кг. на 100 кг. жита обоји при млевењу брашно

плаво. Нарочито укоровљава пшеницу и раж. Уклонити га тријерисањем. На њиви плевити.

Скабиоза (*cephalaria syriaca*). Семе јој је при жватању у почетку сладуњаво, а затим горко и изазива у устима осећај храпавости. Брашно, у коме је самлевоено њено семе, добија сличан укус.

Такво брашно се по изгледу ничим не разликује од здравог и чистог брашна. Хлеб је плавичаст до модро-црн. Горак је и мирише неким нарочитим мирисом. Уклањање семена из жита има потешкоћа. Са успехом се може издвојити само машинама, које сортирају жито по специфичној тежини. Али кад њих немамо, добре су све мере, које се могу предузети, да се жито очисти, као: плевљење, вејање, ветрењање, тријерисање, прање, требљење и т. д. На њиви плевљење.

Поред наведених корова врло често се у житу појављује палиида, боца, бурјан, па и вучина јабучица и т. д. Дубоким орањем, плевљењем, че-

Сл. 54.

кроз органе за варење, доспе у ћубре, а по том на њиву, те тако изазива све веће укоровљавање. Мање је има у пшеници, а више у ражи. Она често може бити и гламничава. Тада је још шкољивија по здравље, а заразу преноси на раж. Ветрењачом је из жита уклонити. На њиви и увратинама почупати или сасећи.

Враш (сл. 60). Он боји брашно мрко и омета добро мешање. Има га нарочито у јарицама. Он сам по себи није отрован, како се раније мислило. Али он носи собом готово увек паразитске гљивце, које су по здравље врло штетне, те се тим самим и он мора практично сматрати као врло шкољивим по здравље. Са њега зараза прелази и на жита. Уклонити га вејањем, ветрењачом или тријером. На њиви и увратинама плевити и сасејати.

Гиздавка — **моштруна** — **ливадар** (једна врста гавеза — уродица — *melampurum pratensis* (сл. 61).

Сл. 55.

Сл. 56.

Сл. 57.

стим сасецањем уклањати и на тај начин у току времена очистити њиву. Корен бурјана по могућству потпуно извадити (ашовом).

Гламница је врло отровна, 0,20% у брашну при дужој употреби таквог брашна већ шкоди

Сл. 58.

Сл. 59.

Сл. 60.

здрављу. Не има највише у ражи. Главничаво зрно је крупно, те га је лако уклонити. Раздробљена зрна, ситнија парчад се врло тешко уклањају, а нарочито кад су у величини зрна. Сасвим ситни

делићи се најлакше уклањају вејањем на јаком ветру, сејањем, ветрењачом или тријером. Најбољи је лек припремити добро и здраво семе и пре сетве потопити у раствор плавог камена или који други савремени препарат, као успулуи, сегетан, формалин и т. д.

Уклањати на њиви заражене класове, а нарочито косити траву на увратицима пре цветања. Мекније и прекрупа, у којима има уродлице, изазивају код стоке болове у органима за варење и побачај код бремене стоке. Главничаво брашно има врло неугледну боју, која се прелива у виолет. Хлеб од таквог брашна изазива код људи тровање, па чак и смрт. Гламница има више отровних састојака као: ерготин, корнунин, сфацелинску киселину (добивена из ерготина). Сфацелинској киселини се приписује утицај на побачај и код људи и код стоке. Побачај бива на неко-

ПОДЛИСТАК

Стјепан Којда,
опр. екском у Пожеги.

ОБНОВА НАШИХ ШЉИВАКА

(Свршетак)

В.

Од памтивека подиже наш народ шљивике изданица или пак узгаја младе саднице из семена домаће шљиве (бистрица, шљива-црница, *prunus domestica*). Овај је начин подизања шљивика имао потпун успех, будући знамо, да је наше шљиварство од вајкада познато и гласовито, а такво је постало поради тога, јер на речени начин узгојене шљиве доносе плод одличних особина: богат је — како је већ речено — аромом (мирисом), укусом и шећером, крупан је, изврстан за сушење, кување пекмеза, печење шљивовице, укување, трошење у свежем стању итд. Поред тога су на тај начин одгајене шљиве отпорне (дрво је тврдо) и дуготрајне.

У новије време започели су међутим воћни расадници (цјепињаџи), да узгајају нашу шљиву калемљењем на џанарику (*prunus tyrbolana*), и то с разлога, јер на џанарици калемљене шљиве расту брзо и бујно, те праве лепа, права стабла, услед чега су власници воћних расадника кадри,

да у року од 3—4 године ставе у промет лепо развијене калемљене шљиве — не бринући се, шта ће даље бити с тим шљивама!...

Но искуство је показало, да шљиве, које су калемљене на џанарици, не доносе плод с тако одличним особинама, као што га доносе некалемљене (изданици, или из властитог семена одгајене) шљиве; надаље плодност шљива, које су калемљене на џанарици, слабија је, а негде такве шљиве не роде уопште!... Поред тога су стабла и круне овако узгојених шљива мање отпорни према бури и ветру, дрво је мекано — спужвасто, лако позебе, те није прикладно за техничку употребу, као што је дрво од шљива, које нису калемљене на џанарици.*)

О овом врло важном питању, т. ј. о рационалном узгоју шљива изменио сам мисли с неким уваженим воћарским стручњацима, као што су: I. Löschnig (Wien), A. Ianson (Eisenach) и F. Rebholz (München); надаље с „Reichsverband des Deutschen Gartenbaues E. V.“ (Berlin), који сви редом потврдише горње моје наводе. Исто то потврђују и својим воћарским делима и стручњаци I. Böttner, проф. Gross и господарски саветник Garcke.

* Међутим многи сопственици шљивара подигнутих од калемљених џанарици хваљу се са овим и желе да су врло родни, бујни и дуготрајни. По овоме је било рече у „Тешаку“ и за сада прослављује мишање да за слабија земљишта треба узгајати шљиву калемљену на џанарици.

лико дана по кадишто шта више на неколико часова по поновљеној употреби главничавог хлеба. Ако се продужи са таквим хлебом, наступа код оба пола, старог и младог, неосетљивост прстију и врхова палача на ногама. Они уз то постају хладни са или без предходних грчева у стомаку. Дотични делови тела се постепено обоје плаво-црно и отпадне или само ношти или покожица или делом и кожа и меки делови испод ње. Може се догодити чак, да и један део кости или и цео чланак отпадне. Обично се кривљење не појављује. Може да се догоди, да се сасуши и отпадне цела рука или нога

Мотруна

Сл 61.

без кривљења и гнојења. У класним случајевима појављују се само пликови на кожи или опадне коса.

Корнутаи утиче и на мозак. Он изазива ужасне грчеве сличне падавици. Ако су овакви наступи чешћи, онда услед тога наступа згрчавање удова.

Неки воћари, а то су они, који узгајају воће у воћним расадницима, али који не проматрају даљни развитак узгојених воћака на њиховом сталном месту — у шљивуку — тврде, да је узгој шљива изданицима, односно из властитог семена дуготрајан, јер да треба много година, док се како изданиц, тако саднице из властитог семена развију до таквих воћкица, које су прикладне за пресада.

То је истина, — али само у оном случају, ако се млади изданици остављају у шљивцима, под матичним стаблима, дужи низ година, односно ако се сеје семе у уморно, исцрпљено тло! У таквом, напиме, случају страдају млади изданици у свом развитуку, и то услед недостатка светла, топлине, неге и хране, а исто тако штетују и закржљаве саднице, које се узгајају из семена у уморном тлу.

Ну ствар је сасвим другачија, ако се изданици ископају одмах прве године у јесен — како су се појавили, и ако се онда засаде прописно — ред од реда 80 см., а садница од саднице у реду 40—50 см. у расадник, у коме је тло 50—60 см. дукоко изригољано и у коме од памтивека није било засађено шљива!

Поступајући на тај начин, развиће се изданици тако, да ће уз ваљану негу бити већ у року од 3—4 године прикладни за пресада у шљивак. То исто вреди и за узгој шљива из властитог семена.

Узгајајући пак шљиве калемљеним на цана-

рђа. Рђа на стаблу, лишћу и класу ствара нездрава и кржљава зрна. Сва кржљава зрна треба помоћу сита уклонити. Пиња, која је јако заражена рђом, сматра се као шкочљива. Најбоље је чувати усев на њиви, да се не зарази. Дубоко орати с јесени, мењати усеве и ништити коров и шибље по утрпањима.

Прашаста гламница. Она је јако распрострањена. Пшенично зрно је од ње на свом длакавом делу упрљано, мрко или црно. Ово долази од гламничног праха. Овај прах се може потпуно само прањем уклонити. Вода, у којој је испрано много овакве пшенице, мирише на харингу. Овако често мирише и просторије, у којима се стално пере оваква пшеница. То су тако зване перјонице. По себи се разуме, да хлеб од овако упрљаног и неопраног жита не може бити здрав.

Курољаста пшенична зрна. Зрна су слична курољу. Тврда су као дрво. Маса им је бела и није брашњава. Она не садржи брашно, већ мале и дуге црвице. Ови црвици су необично отпорни. Они издрже у пшеничном зрну и по 20 година. Од хладноће не маре. Могу издржати врло велику топлоту, чак и до 70° С. Ова се зрна могу врло лако уклонити тријером. Ваља само пшеницу потопити у воду и сва таква зрна одмах испливају на површину. Одмах их треба уклонити. Ако се то не уради, она се напију водом и потону.

Жито нападају и разни инсекти, док лежи у амбару. Најштетнији и најраспрострањенији су: житин жижак, житин молац и житна зоља.

рику, потребне су такође 3—4 године, а више, — рачунајући од сетве семена цанарике — да би се узмогле узгојити прикладне воћке за пресада у шљивик. Ну кад би узгој шљива калемљеним на цанарику био и бржи, него ли узгој изданицима или из властитог семена — тада му се ипак не би могло дати првенство пред потоњим начином узгоја, и то с разлога, јер се услед можда нешто спорнијег развитака изданка и садница из властитог семена добијају — како је већ речено — отпорније и дуготрајније воћке!

На основу истакнутих чињеница препоручујем, да се у интересу будућности нашега шљиварства узгајају у свим нашим воћним расадницима шљиве („бистрица“) на ова три начина — и то:

1. Изданици — од изабраних шљива с крупним и слатким плодом — имају се као једногодишње биљке ископати и пресадити у јесени или у рано пролеће у воћни расадник, и то онако како је то већ споменуто. У воћном расаднику гаје се изданици дотле, док не буду прикладни за пресада у шљивик, т. ј. док се не узгоји ваљано стабло — 120—130 см. високо — и круна.

2. Семе од изабраних, крупних шљива сеје се у јесен у семениште, а једногодишње се биљке пресађују из семеништа у воћни расадник, где се гаје као и изданици.

1. *Житни жижак* (сл. 62). Женка набуши зрно и снесе у сваком зрну по 1—3 јајета. Из ових се излегу црвнићи за 10—15 дана и даље буше у зрну и даље се развијају. После четири недеље претвори се у ларву, а потом за 10 дана изађе као савршен инсекат. Он пробуши себи отвор на врху зрна или близу клице; кроз ову рупу инсекат напушта нешто дошње зрно.

Житни жижак

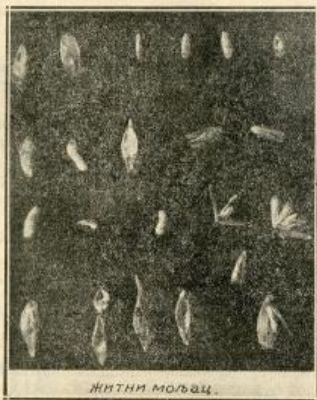
Сл. 62.

Ако се жижак појави у масама у амбарима може проузроковати велику штету. Ако се инсекат додирне руком или ако се зрна покрену, он се намах умири, као да је мртав.

Противу њега је најбоље често проветравање амбара, лопатање, остављање малих камирица, у које се инсекат увлачи, сумпор-угљеник, запаривање, држање чистоће у опште.

Житни мољцац (сл. 63). Врло је сличан обичном кућевном мољцу. Женка снесе јаја на зрну. Из њих се излегу врло живахне ларве. Неке од њих набуше зрна, а често и више зрна обмотају науочном. Друге опет нагризу и увуку се само у једно зрно и потпуно га поједу изнутра. Ларве се доцније учауре — прећу у лутку, а потом

напуштају зрно као савршени инсекат — лептирић. Лептирић излази кроз рупу, коју ларва припреми

ЖИТНИ МОЉЦАЦ.

Сл. 63.

још за времена. Често се ларва учаури и у пуко-тине амбара.

Јако мољчиво жито има непријатан задах. Овакво је жито нездрово.

3. Шљиве се калеме на бардаклију „*St. Julien*“, која се подлога однегује у воћном семеншту, а затим пресадити у растило, где се окалеми (окудира), након чега се млади калемци и узгајају, догле док не буду прикладни за пресад у шљивик.

Према потреби могу се калемити и изданци, а исто тако и шљиве, које су узгојене из властитог семена.

Племке, вијоке, калем-гранчице за калемљење морају се узимати искључиво са изабраних селекционираних, најздравијих и најроднијих матичних стабала (шљива).

С.

Све оне шљиве, које су попустиле у роду — будући да су изумрле плодне гранчице — али које су иначе још здраве и неопштећене и прикладне за даљни живот — треба подмладити.

Подмлађивање шљива састоји се у том, да се у јесен прекрате све гране у круни на две трећине (дебље) или на једну трећину (тање) своје првобитне дужине. Из тако прекраћених грана развиће се много младина — попут грма — од којих се морају изабрати оне, које ће бити најприкладније за узгој нове, подмлађене круше, док се све непотребне младице имају одстранити (одрезати).

Првобитно прекраћивање круне у сврху подмлађивања — није дефинитивно, будући да се не може у напред знати, на коме ће делу поједине прекраћене гране избити — из невидљивих, спавајућих окаца — младице, које ће бити најприкладније за узгој нове крошње. Према томе ће се, дакле, моћи поједина грана дефинитивно прекратити тек онда, кад се развију младице. Из потералих младина се мора узгојити нова правилна круна са много здравих плодних гранчица.

Да би подмлађивање шљива било већ унапред осигурано потпуним успехом, т. ј. да би прекраћене гране узмогле развити нову круну са обиљем плодних гранчица, то је безусловно потребно, да се подмлађене шљиве марљиво негују: окопавају и ђубре, а према потреби снабдевају и кречом.

Нову круну треба — ваљаним резом — узгајати тако, да се развија у ширину, а не у висину. Штетнице и болести треба марљиво сузбијати — једном речи: мора се разумним поступком омогућити, да подмлаћене шљиве постану плодне, здраве, отпорне и дуготрајне.*)

*) „Овај чланак штампан је у „Господарском листу“ од 1925. год., одакле је прештампан у засебну плакату. Из ове је пак, по одобрењу писца, прештампан и овак.“

Средство као и код жишка, али и премази-
вање кречом.

Жишна зolja (сл. 64) је мање опасна. Она
набушује зрна, где је житни жижак оставио своја
јаја. То чини стога, што њена ларва напада ларву
жишка и њоме се храни. Често пута ова зolja
остави своје јаје у самој ларви житног жишка.
Она се донекле може сматрати чак и корисном у
сузбијању жишка.

Против свих ових инсеката главно је средство
чистоћа амбара. Ако се појаве, запаривати, кречити
чистити и т. д. У крајњем случају мењати амбар.

Када се размотри све, што је до сада речено
о појединим коровима и паразитским гљивницама,
опцртава се велика дужност и одговорност нашег
пољопривредника према свом житу, којим себе и

ЖИТНА ЗОЈА

Сл. 64.

нас храни, па дакле и према самом себи на првом
месту. Савесан и вредан тежак уз мало добре
воље биће увек довољно у могућности да се
одоуре безбројним непријатељима свога здравља,
који му кроз жито прете. Они пак нису ни мало-
бројни ни невини. Треба само хтети. Воде има
свуда. Ако нема свуда ветрењаче и тријера, има
ветра, сита, руку и прстију, има плавог камена и
треба да има добре воље. Наше је мишљење, да
бар ветрењача треба да буде довољно у једном
селу. Ако сваки не може имати тријер, може их
неколико општина имати и задовољити своју сеоску
потребу.

Колико ли је пута узвикнула у незнању по
која домаћица на селу: „Убио га Бог, укварих
тако лепо брашно! Мора бити да ми је што год
упало у воду? Можда је, ето, и овај бакрач крив?!
Одавна није калајсан! Сав ми хлеб модар као
чивит и т. д.“ ... Па онда меси други, који ништа
није бољи од првог, тражи му разлоге и не на-
лази или тражи их у напратама и чинима или по-
зајмљује друго брашно од суседа. Овакв је случај
још срећа, јер се види, да нешто није у реду.

Много је горе, кад се једе, а незна, шта једе
и уноси у организм. Много пута се ту сопственом
муком, сопственим хлебом уноси отров у тело.
Нека би ово што изнесмо, корисно послужило
онима, којима је све ово било непознато и који
су због тога много пута патили.

Али не само што је штете по здравље, већ
и по кесу Коровљиво, гљамничаво и жижљиво

жито слабо се тражи на тржишту. Па и ако се
прода, прода се по много нижијој цени. Када је
корова и гљамнице на њиви, она много мање роди,
жито се теже прибира и теже чисти при вршају.
Нема пољопривредника, који ово незна из соп-
ственог искуства. Па кад је то тако, онда нека
не дозволи, да због нехата трпи многостране штете
и по здравље и по свој деп.*)

Мита Ђ. Николић

ИЗ МЛЕКАРСТВА:

Трапист

Овај се сир доста израђује у Ческој и то
више у Ческо-Моравској, одакле се извози за
иностраниство.

Израђује се овако: процеди се и сипа у казан
500 л. крављег, неоплавленог млека (3—3½^д, масти
по Герберу). На сваких 100 л. млека сипа се 1 см³
орлеанске боје и добро промеша, пошло се млеко
загреје на 30° С. и подсири. На сваких 100 л.
млека, треба 20 см³ течног сирништа, које се пре
подсиравања мора разблажити.

Подсиравање траје 15—18 минута. Затим се
узме плекана лопата са кратком дршком и истом
се захвата подсиревина са средине казана и сипа
около казана, јер је иста по ивицама већ хладнија
него у средини казана, мада казан мора за време
подсиравања бити поклопљен. Несме се чекати да
се подсиревина, која се сипа по ивицама казана,
потпуно подсири, већ се мора почети што пре са
разређивањем; затим се, узме сирарски нож и под-
сиревина исече и са једне и са друге стране уна-
крст тако, да је површина издељена на квадрате.

По свршеном сечењу унакрст, узме се плекана
лопата и са истом се подсиревина нуче са једног
краја казана ка другом, при чему се подсиревина сече
на парчад величине најкрупнијег ораха. Кад је сва
подсиревина исечена у парчад, остави се мало на
миру, да сурутка изађе на површину. Мало до-
није, узме једно лице плекану лопату и држи је
усправно у казану, а друго лице узме сирарску
харфу и са њом сече и меша у круг подсиревину,
све без престанка 20—30 минута и то што брже.

За време док се подсиревина у казану, харфом
сече и меша, она се и досушује на тај начин, што се
загрева на 41° С. и чим се досуши, онда се
престане са мешањем и врши се проба. Проба се
врши овако: узме се у руку подсиревина, која је
уситњена као зрно од пиринча и стегне у руку,
и ако се после лако раздроба, значи да је довољно
осушена, а ако је пак жилава, мора се још досушити.

Кад је подсиревина досушена, остави се на миру,
док се не слегне на дно казана. Чим се је слегла,
онда се узме цимента или криви затег и истим се
из казана исцрпи ½ сирутке, а у заосталој сирутки
се подсиревина изваља тако, да изгледа као ду-
гачко тесто.

* Један део овог чланка био је штампан у листу „Зариса“.

Чим је подсиревина уваљана на дну казана, поређају се на сирарски сто калуни, којих има и дрвених и плеханих, а истог су облика. Њихова је размера ова: пречник 20 см; висина 10 см., а обим 65 см. На истим су 10—12 рупица, у два реда, ради отицања сурутке.

У тако поређане калупе, преко којих је платно, меће се подсиревина, тј. подсиревина се сече брзо и меће у платно, које је преко калуна, пазећи да да сви сиреви буду подједнаки, да би се лакше пресовали.

Кад се који комад одсече, меће се у платно, а друго лице обема рукама притиска подсиревину што боље, да не би остале шупљине у сиреу.

По свршеном пуњењу калуна, исти се прервљу да би сиревина горња страна дошла доле и изравнала се, а при равнању сиреви се поливају сурутком.

Кад је свршено са поливањем и равнањем, сиреви се ређају у пресу, преко које се ставља дрвени котур, који не да подсиревину да излази из калуна, при притиску. Пречник котура, који се ставља преко сирева, нешто је мањи од пречника самог калуна.

Кад су већ поређани калуни у преси, стави се поклопац и сиреви притиску теговима, а после једног сата прегледају се, да би се видело, да ли се који котур није накривио, јер би у том случају сир имао косу површину.

У преси се сиреви пресују 4—6 сати, а затим се ваде из пресе и калуна, платно се скида тако, што се оштрим ножем гребе по платну да би се она скрама очистила и олакшало скидање платна.

Чим се платно скине, сиреви се заравне и угаде им се ивице. Потом се на сваком сиреу напише датум, када је израђен и то овако: на пр. 25.-III се пише 253. Пише се мастилавом оловком, да се при омивању не би могло тако лако избрисати.

Датум је потребан зато, да се зна, кад су сиреви зрели.

По свршеном нумерисању, сиреви се носе у сушницу, у којој остају 6—8 дана и за све то време они су у истим калунима у којима су били у преси, да би сиреви били сви подједнаки по величини.

Сиреви се соли, чим су однећени у сушницу и то мањи сиреви 4 пута, велики и 5 пута. Прво сољење врши се сутрадан по пресовању и то са свих страна; други пут се соли два дана доцније и то ивице и нешто мало доња површина сира, која је лежала на дасци; а трећи и четврти пут врши се сољење само ивица и то три дана доцније од другог сољења.

Када су сиреви осуљени, ваде се из колуна и носе у подруме, у којима је 70—80% влажноти и у тим подрумима се држе све до зрења, које траје 3—4 месеца.

Док се сиреви налазе у подрумима, прегледају се често и чим се види да почињу да плесњиве, одмах се у слајој води омивају, а по потреби и оштром четком чисте и ланеном крпом истрађају.

После сваког омивања, сиреви се ређају на чисте полише и то тако, да страна, која је била горе дође доле и обратно, а ређају се све по 2 сира један на други.

Да ли су сиреви зрели знаемо, ако узмемо једну справу сличну сврдлу и са њом извадимо из једног сира један чепчић, који кушамо и ако је добар по укусу, што се лако познаје, значи да се може трошити.

А још боље ће се познати, ако расечемо један сир и ако су му шупљике ситне, округле и једнаке величине, значи да је добар за јело.

Трагисти се транспортују у нарочитим сандуцима, који су направљени од два дрвена котура величине самог сира, а око њих се укују понеколико летова, те изгледају као некакав вљак.

Кривољо—Сарајево
ср. орашки опр. шведерски.

Душан А. Миловановић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Имам у свом воћњаку *кајсија* од 10 година старости, које су биле цветале и род добро одржале, али од пре 5—6 дана видим, да им се нагло *суше границе* од 10 см. дужине: прво се *спуре*, па потом *исуше* и све изгледа да ће пропасти. Мојим за одговор преко „Тежак“.

Душан М. Милошевић,
пољопр. из Трпана

Одговор: Како у питању није дата довољно обавештења, то смо принуђени мало више по овоме предмету писати, тим пре што заиста свакодневно племените и крупне кајсије код нас нестaju.

Кајсије могу бити семячаче-самоникле и калемљене на подлоге од разних шљива.

Семјачаче дају ситније плодове, али су издржљивије и дуготрајније од окалемљених дрвета.

Ми ћемо говорити о калемљеним кајсијама и неколико узрока сушења, из праксе, навести.

1. Положај, ако је према северу окренут, а више од 600 надморске висине, спречава пораст кајсијама; оне се исуше постепено, ако их не повадино и на повољно место пресадимо.

2. Земља, ако је непропустљива, неплодна, сам песак без креча и подводна. Ту треба додати земљи ону материју, која њој недостаје и извршити дренажу-одводњавање.

3. Дубоко сађење, може се са откопавањем земље са жила-кореновог врата-излечити.

4. Мраз-хладноћа-ако је било у прошлој зими више од 20° К, онда су летораста промрзли. Ово се познаје приликом љушења коре и у просеку саме границе; исте су местимично поцртеле. Лечење је: скратити прошлогодишње леторасте до здравог дрвета и доцније нове леторасте према потреби проредити.

5. Превелика родност. У неколико заступних родних година, истроши се дрво и сушење гран-

чица се појави са врха дрвета. Резидба грана и одвајање родних гранича и пулољака, као и ђубрење, спречава сушење гранича и грана.

6. Смолоток, гумена болест, која се на кајсијама појави, у виду излучивања сока из коре на стаблу и гранама. Тај лепљиви сок отврдне у виду малих и великих капица, провидних као ђилибар. Услед губитка велике количине сока, а и хемијске промене саме хране, у зараженим деловима, кајсије се суше од врха и постепено у свима деловима.

Узроци смолотока могу бити: сама земља, ако је неподесна и влажна; мраз, повреда коре убудом или ударцем, јака сунчана припека, ђубрење са свежим стајским ђубретом.

Лечење смолотока је компликовано, јер што год се приликом лечења кора више повреди, болест се више шири.

Најпре треба отклонити чињенице те болести; ране треба јаким сирћетом опрати и обложити крпама натопљеним сирћетом. Стабло и дебеле гране треба раствором од креча и иловаче окрепити.

Као нови лек препоручује се: оболело дрво добро заливати са раствором кухињске соли и то 2—2½ кгр. на 100 литара воде.

7. Плесав-буђ напада кајсије на најмлађим деловима и проузрокује сушење гранича.

Плесав се лечи сумпорисањем, а још сигурније раствором од живог креча и сумпорног прашка у кључалој води.

8. Калемљене кајсије на погрешној подлози, нарочито на „џанарици“, изазива после неколико година бујног пораста и доношења обилних и крупних плодова, сушење гранича грана и пропаст целога дрвета.

Ово сушење бива за неколико дана, а и за неколико часова, тако, да лишће на једној грани вене, а ако су суседне гране свежје и здраве. Код овако увећаних грана настапа нагло сушење, тако, да од најлепших и најправилније развијених дрвета, постану неугледни и ружини облици.

Чувени немачки воћар и стручњак Никола Гоше први је ову болест описао и назвао шлог (капља), зато што је пропаст гранича, грана а и целога дрвета код кајсија тако нагла.

Кека против капље нема.

Зато треба избежавати калемљење кајсија на џанарицима. Треба узети као подлогу шљиве црвенеце (ранке), белошљиве, пискоре и др.

Џанарикин пораст је бујнији од осталих шљива, а и од кајсија, то се види на стаблу и то на оном месту, где је калемљење извршено; џанарикин део је увек дебљи и развијенији од калемљене кајсије; кретање сокова у џанарици појављује се већ рано у пролеће, кад још остале шљиве и кајсије мирују, а ово неједнако кретање сокова узрок је и болести шлога.

Антоније Мајеровић.

Питање: Част ми је молити Вас за обавештење: да ли бих могао за конзервисање поврћа, у недо-статку стаклених тегла, употребити *лимене* кутије и стерилисати по упуту у књизи Dr Vel. Стојковића о конзервисању воћа и поврћа.

Милан Рајић.

Одговор: Стерилисање поврћа може се вршити у лименим кутијама и тако га и врше индустријска предузећа (фабрике конзерви). За стерилисање у том случају треба имати и нарочите спрже, аутоклаве, а и нарочити материјал за слеplивање кутија. За домаћу употребу много су подесније тегле, које, као што се зна, могу трајати подужи низ година — осим што гуму треба сваке године мењати — што није случај са кутијама, па се тај начин препоручује и молионцу.

Иначе ако би хтео молилац радити са кутијама, јевтиније ће му се ухватити да наручи конзерве код Стевановића у Крагујевцу, него сам да их прави.

Д-р В. Стојковић.

Питање: Овог пролећа посадио сам око 3½ јутра хмеља, па сам око 15. јуна о. г. опазио, да се од примљеног и већ израслог око 1 метра доста суши. Молим, да ми изволите објаснити, шта је томе сушењу узрок и какве би мере против тога одмах могао предузети.

Нерадић в. Ирад.

Милан Јовичић.

Одговор: Из вашег писма види се, да је хмељ добро потерао. Поједине лозе су се почеле да суше тек, кад су достигле висину око једног метра. Како не јављају никаку појаву инсеката на листу или стаблу — лозе, то разлог сушењу треба тражити у подземним деловима хмеља. Највероватније је, да подземне делове напада и штети који инсекат или ларва. Има више инсеката, чије се ларве, али и инсекти, хране подземним биљним деловима, као што су стонеге, скочибуба, гундељ, ровац и т. д. Ако су стонеге и скочибуба, онда треба у земљи и уз чокот положити комађе кромпира, мркве или репе и покрити земљом. Оне се уврте у ово комађе. Комађе по том повадити и уклонити или повадити инсекте, уништити их и комађе понова положити. Ако се уклони комађе са инсектима — ларвама, треба за сваки случај одмах друго положити. Ларву гундеља треба скупљати при обради земље и ништити. Ово исто важи и за остале инсекте и њихове ларве. Код неких помаже јаче нагртање земље око чокота. У сваком случају потребно је прво испитати узрок сушења код Вас, па према томе и предузети мере. Било би нам пријатно, ако бисте испитали подземне делове неколико лоза, које су почеле да се суше, па да нам резултат доставите као и примерке ларви, које бисте евентуално нашли. Овако вам се не може ништа позитивно рећи.

М. Ђ. Николић.

БЕЛЕШКЕ

Упис Ђака у средњу винарско-вођарску Школу у Марибору врши се до 15. септембра ове године. Предавања почињу 1. октобра. За обавештења обратити се Дирекцији Школе.

Извештај о стању усева у Краљевини С.Х.С. од 15—30. јуна 1926. — *Опаште сјајне* засејаних озимих и пролетњих житарица као и осталих усева било је у другој половини месеца јуна између доброг и врло доброг. Ово погоршање општег стања долази услед хладног времена и сталних киша, које спречавају усеве у вегетацији.

Стање усева по областима је следеће: *Врло добро* (област подунавска, подринска, ваљевска, моравска, пожаревачка, нишка, рашка, ужичка, крушевачка, сарајевска и бихањска). Између *доброг и врло доброг* (област љубљанска, мариборска, осечка, сремска, бачка, београдска, косовска, дубровачка, тузланска, травничка и врбаска). *Добро* (област приморско-крајишка, загребачка, тимочка, врањска, битољска, зетска, сплитска и мостарска). Између *доброг и слабог* (област шумадијска и брегалиничка).

Атмосферске промене. У другој половини месеца јуна време је врло променљиво са претежним бројем кишних дана. Кише су свакодневне, хладне, тихе или падају плуском, па наносе штете тим, што од њих полегну стрии, а и остали усеви и не могу да се подигну. Од елементарних непогода било је града, али са мањим штетима (област загревачка, бачка, тимочка, ужичка, брегалиничка, битољска, сплитска, сарајевска, мостарска, травничка, врањска и бихањска). Поплава је било местимично уз велике штете (област осечка, бачка, београдска, подунавска, ваљевска, ужичка, моравска, дубровачка, сарајевска, мостарска, врањска, тимочка, нишка, брегалиничка и врбаска). Поплаве су наступиле услед јакних киша, а местимично услед јакних провала облака и надоласком Дунава и осталих река, које су се изиле.

Пољски радови су у застоју услед влажног кишног времена. У колико су омогућени обавља се: окопавање и заграда кукуруза, сетва јечма и ражи, а местимично и осталих озимих стринна, која је у јужним областима већ местимично и завршена. Затим прашење и огртање дувана, жетва мака и т. д.

Кукуруз је у својој вегетацији добро напредовао. У подводним и влажним пределима осећа се застој, а местимично и жути услед хладноће и превелике влаге. Топли дани су врло потребни за успешан даљи развој. У осечкој области (срез беловарски) појавио се кукурузни мољац, врло опасна штеточина на кукурузу.

Виногради су добро понели. Местимично их је захватила киша за време цветанња, те су се неке врсте осуле, али у мањој мери. Пероноспора се све јаче развија, јер свакодневне кише прече прскање са бордовском чорбом.

Детелишта, луцеришта и ливаде су у бујном развоју, дају добре откосе, али се сено слабо суши услед честих киша.

Од штеточина инсеката јавља се пивац, који се у мањој мери посуда налази, а у сремској области у већој мери. Крвава вах и гусеница гловца (општа појава). Скакавици чине штете у већој мери у области битољској, брегалиничкој и мостарској. Мишеви и пацови чине веће штете пољима и живини у области љубљанској и ваљевској.

Од гљивичних болести услед многе кише и велике влаге појављује у већој мери рђа на житарицама, у мањој мери сивијет — пероноспора (на виновој лози и баптенским усевама).

Стање стоке је повољно. Паша је бујна и у довољној је мери има. Заразне болести нису се појавиле у већем опсегу.

Из Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К.Бр. 29.784/III 9. VII. 1926.

Постељица у крава. — Крава треба да избаци постељину (пометину) убрзо по телењу, али ако то ма из којих узрока не би било на време, ваља позвати мареног лекара. Ако овога нема, онда ваља скувати семе од сунцокрета (сунцогледа) и одвар дати крави да помало, два до три пута на дан, пије, па ће постељица убрзо испати. Постељину никако не треба вући силом или за исту везивати какве предмете, јер се може прекинути, а заостали део, ако не би испао благовремено, морао би истрнути, што би било на штету здравља дотичне краве.

М. М. Б.

Против печурака на воћкама. — Да би се са стабала воћака уништиле печурке, које им, разуме се, шкоде, препоручује се овако урадити: 30^г гр. плавог камена растворити у 420 гр. чистог винског сирћета, и са овим прати места, где се печурке појављују. Или: 70 гр. ситно утуцаног плавог камена, 30^г гр. салицијакве соли (купити у апотеци) 10^г, гр. зелене галице и 1120 гр. дрвеног пепела. Све се побројано помеша и са прашком посипају места, где печурке расту.

М. М. Б.

Боце од зејтина опрати. — Домаћице лако перу своју стаклад, у којима је био зејтин овако: Насеку здрав и свеж кромпир на комадиће, који лако могу у боцу да се мрину. Ове комадиће спусте у боцу, налију мало воде, боцу дуже мућкају, а по том изруче кромпире и воду у чистом водом исперу боцу.

Ретко је да боца није добро опрана и да прање треба поновити.

М. М. Б.

Против мрави. — Мрави често навале по кући, подруму и т. д., да се од њих не може да сачува јело, воће и др.

Поред многих средстава препоручује се и формалин, кога купити у апотеци. Формалин се упо-

требљава у размери 1:10 тј. на 1 кгр. формалина 10 кгр. воде. Са овим раствором попрскати места, одакле мрави долазе, па ће их нестати.

Ако би мрави поново почели долазити, треба прскање поновити.

М. М. Ђ.

Кречење калемова против мрави. — Овога пролећа окалемо сам неколико стотина дивљака, произведених из семена као и извађених из шуме, али после неколико дана све калемгранчице биле су без коре, огуђене од неког штеточоне. Вребао сам неколико дана, док се нисам уверио да црни мрави калемове нападају. Покушао сам тада да их сваког дана у више махова скидам, лепио и премази-вао разним смешама, али је све узалуд било. Напослетку сам оставио калемова премазивао кречним млеком, баш до врха калемгранчице, т. ј. од земље, па до врха. После сам се уверио, да је средство одлично против мрави.

Поништене калемове поново сам калемио и одмах окречно кречним млеком мало помешаним са земљом и калемови су ми се примили и данас расту одлично. Благодарећи на првом месту кречном млеку као добром средству, и што сам очувао резервних калемгранчица довољно, толико да сам могао и по други пут извршити калемљење на истим првим подлогама, нисам изгубио у времену.

Н. Исток.

Јосиф Бановић.

Сушење грашка за зимску употребу. Радије се једе зелен — свеж — грашак, него ли зрео. Па како сушење зеленог грашка за употребу преко зиме не кошта ништа, то се препоручује вредним домаћицама да грашак за зиму суше овако:

За време топлих дана набрати и излускати грашак, па зрна сипати у кавак плитак и подесан суд. Овај суд са зрнима наместити између прозора, ако су ови дупли. Прозори морају бити изложени што јачим сунчаним зрацима, чија ће топлина кроз стакло брзо грашак осушити. Сушење треба да траје 2—3 дана.

За време сушења зрна се по који пут промешају, нарочито ако је више метнуто тј. ако је слој дељи.

Добро осушени грашак познаје се по тврдин зрнима, која се несмеју оставити неосушена, јер би се покварила. Тако осушен грашак оставити на суво и промајно место (најбоље у мале џакчиће и на тавану обесити).

Пре употребе грашак потопити у млаку воду, где треба да остане неколико сати, те да нарасте ради брже кувања.

Овако спремљен и скуван грашак не разликује се по укусу од свежег грашка.

М. М. Ђ.

Краставци за зиму. — Краставци се могу одржати читаву годину и више, ако се спреме како ваља:

Набрати младе краставце и опрати их у чистој

и свежој води. Суд, чабар или буре, у који ће се краставци за зиму оставити, попарити врелом водом, а по том добро опрати хладном. По дну суда поређати лист винове лозе или вишње, а преко овога ред краставаца и тако продужити, док се суд не напуни, када на врху поређати добљи слој поменутог лишћа. Поврх овога метнути лаку давичицу или, ако је суд већи, лесу од врба, а преко дашчице или лесе камен средње тежине само да су краставци потопљени, а не и нагњечени.

Овако спремљен суд са крастацима треба налити пола са водом а пола сирћетом добро посолјеним, прекуваним и охлађеним. Суд покрити и до употребе чувати.

М. М. Ђ.

Спремање печурака за зиму. — Набрине младе печурке добро опрати у хладној и чистој води и оставити у хлад да се осуше. Кад се печурке од воде осуше посолити их сољу (на 2 кгр. печурака 8 кашика ситне соли) и метнути у нов и чист земљан лонац — хуп. Овај покрити и оставити да престоји.

За то време печурке ће пустити воду, која ће их облити. Ову воду одлити у други суд, печурке повадити, исећи на подесне комадиће, метнути у лонац, налити их водом, коју су печурке пустиле и прокувати их — врло мало. Када је и ово урађено, како ваља, а пошто се печурке охладде, повадити их и поређати у подесне тегле, па налити водом, у којој су куване. Тегле херметички затворити, обично пергамент папиром и поново прокувати.

Овако спремљене печурке, као и њихов сок, могу се употребити у свако доба године као врло пријатно и укусно јело, наравно пазећи строго да која отровна међу добре не залута.

М. М. Ђ.

Израда салуна без соде. — Салун за прање рубља може се израдити и без соде овако: У 6 лит. текуће воде додати, од прилике, врелог пепела са огњишта и тако оставити што дужи да се устоји, како би цеђ био што јачи. За овим се цеђ пажљиво (да се не замути) процеди кроз какву крпу у други суд. На 6 лит. овако спремљеног цеђа додати 700 гр. угашеног креча и тако кувати 1½ час. По свршеном кувању, цеђ преручити у други суд и оставити га све, док не добије жуту или жуто-таму боју, за овим га кроз крпу у већи суд процедити и додати 1 кгр. лоја или другог мрса (од лоја је салун најбољи) и 10 гр. калодона. Суд ставити на ватру, кувати и стално мешати, пазећи да не искипи.

Да је салун готов и добар, познаће се, када се са мешалице на стакло или тањир капну неколико капи, па пошто се охладде, при гњечењу међу прстима се троше, распадајући се на комадиће. Добро искучав салун ваља преручити у подесан суд — сандуче или корито, које се предходно добро

овлажи (опере) да се сапун лакше вади. Пошто се сапун потпуно охлади и стврдне, што бива после 24 часа, ваља га пажљиво преручити и на комаде, потребне величине, исећи, или га танким а дугачким ножем исећи, док је још у суду, па онда vadити.

Сапун се до употребе обично чува по таванима — поређан по гредама.

М. М. Ђ.

Чупање гусака. — Чупање перја са гусака још није уобичајено код наших пољопривредника, мада је то приносан посао.

Од све пернате живине гуске најмање хране траже и најмање неге захтевају и може се рећи и најређе пркавати, само је потребно имати довољно воде и доста испуста. Поред тога од клуканих — гајених — гусака може се добити много масти, па их с тога треба што више производити — гајити.

Као што се сваком послу обично треба да зна време, кад се и како има да уради, тако је и са чупањем перја са гусака, а никако се несме, нити пак може, радити у свако доба — у невреме. Перје са живе гуске може се чупати, само кад је сазрело. Да ли је пак перје за чупање сазрело, уверићемо се, ако са гуске ишчупамо неколико пера за пробу. Ако се пера лако чупају, а место са ког су пера ишчупана не крвави, знак је да су пера за чупање зрела те их ваља чупати. Ако ли се пак пера теже чупају и на очупаном месту покаже се крв, знак је да перје још није дозрело за чупање и не треба га чупати.

Чупање зрелог перја треба вршити пажљиво, хватајући га, помало и вукући у положају, како поред тела кукиног стоје, чиме ће се умањивати болови. Крила и реп не чупати, пошто су са ових пера од мале вредности. По свршеном чупању гускама је потребан мир и суво место, па с тога их не треба остављати по дворишту, већ затварати у какву стају, где их добро хранити и појити чистом и свежом водом 5—10 дана, а за овим пустити и прихрањивати, док се не обуку.

Гуске, које се чувају за приплод, не треба чупати.

М. М. Ђ.

Ђубре од рогова. — Ђубре од одпадака приплод прераде рогова показало се као изврсно, али како га нема много, то је ђубрење са овим отпатцима могуће само на ограничене површине и саксије са разним цвевем, а успех је изванредан. Може се ђубрити и пре и после сејања. Пре сејања се измеша са земљом, а после посила по површину, па залива. За саксије најбоље је поливање охлађеном водом, са којом су претходно отпацци од рогова попарени. Треба водити рачуна и не ђубрити поливита много, јер је ђубре и сувише јако и може штодити.

М. М. Ђ.

ДОПИСИ

Сирарска Школа на Цинцар планини

Поред четворомесечног ратарског и сточарског течаја, који је Управа Државне Сточне Станице у Ливну оджала од почетка јануара до краја априла тек. год. Управа је ових дана организовала и један сирарско-млекарски течај, који ће се одржати од 1. јуна до 1. септембра тек. год., укупно дакле три месеца. Тај тромесечни курс одржаће се у Сирарској Школи, коју је отворила Управа Државне Сточне Станице у Ливну на самој Цинцар планини, на станицином пашњаку у површини од 1500 ха., звани „Круг“, који се налази на надморској висини од 1200 метара. Посетиоци ове школе путују три сата коњем или пешице, пењући се од самога Ливна увек уз планину уском стазом налик албанским гудурама. Саму пак школу посећују писмени млађаци као и свршене ђаци Полопривредних Школа из Травничке Области и др. крајева наше Отаџбине. Ова Сирарска Школа на Кругу има за циљ да помогне стварање једне велике задружне сирарске индустрије у нашој Отаџбини. Сирарска Школа на Цинцар планини састоји се из девет соба од тврдог материјала, од којих су три собе одређене за спавање ученика, једна соба за учионицу, једна соба, где се испитује млеко и спрељају разни сиреви, као: пуномасни трапист, камамберт; две собе за спавање наставника; две собе за подруме, у којима сазрева сир. Спавање собе имају велике прозоре и патосане су. У њима су смештени гвоздени кревети са чистом постељом посебно за сваког ученика. Сирарна је патосана бетоном и снабдевена са свима модерним справама и посуђем. Поред ових зграда, налази се и осам великих сточних стаја, у којима се држи око 1000 гла стајних оваца и коза разних пасмина (ангорска, каракул, приворска, купрешка и др.) као и велики број крава сиво-випталске и монтафонске пасмине. За лакше снабдевање стоке водом начињена је поред стаје једна велика чатрпа.

У Сирарској Школи држе теоријске и практичне часове предавања из модерног сирарства, млекарства, сточарства и задругарства два наставника и то: г.г. Љубисав Петковић, управник Државне Сточне Станице у Ливну и Никола Лучић, државни економ среза ливанског. У Сирарској Школи спроводи се статистика млека. Сваких 15 дана обављају се покусне мужјке, којима се утврђује количина добијеног млека код сваке овце, а код крава и количину масти, коју даје свака крава за 24 сата. Та статистика млека биће од интереса за спровођење селекције и одгајивање оних оваца које највише дају млека. Ова Сирарска Школа је једина у нашој Држави аланинског типа, те би за њу требало заинтересовати све сточаре у нашој земљи, како би у ову школу слали што већи број својих синова. Но крају ми топло препоручујемо овчјим пуномасним сир трапист,

који се израђује у Сирарској Школи, јер је он и здрав, хранљив, пошто се посредно добија од лековитих биљака, које расту на Цинцар планини. Само да би се разликовао овај сир од осталих сирева, које израђују приватни трговци у срезу, Управа Станице дала му је своју марку следећу: „Трајиста зајамчен адуномасни сир са Цинцар планине, израђује Сирарска Школа Државне Сточне Станице у Ливну“. Цена му је 40 динара по једном кг., а шаље се само уз готов новац и уз доплату на мању и већу количину.

Продавцима се даје нарочити понуст.

Љубисав Полковић,

редован члан Српског Полупривредног Друштва

у Ливну 9. јуна 1926. г.

Гајење маслина у Црној Гори

— некад у сад —

На црногорском приморју маслинова шума броји преко 100.000 стабала, мада и још није тачно утврђено, нити су стабла „маркирана.“ Према тврђењу старих споменика маслинове културе, рачуна се, да је посађена маслина у Бару отагу 3.000 година, а можда и раније (маслиново стабло у Мировици—Ст. Бар — које је при диу дебело 14-50 м., а по средини 9 м.). Од најстаријих времена — чак у добу римског господарства, маслина је гајена у Бару и Улцињу, чији је број при заузећу ових градова 1879. г. прелазило 130.000 стабала. Први рат, као и потоњи и немарност власника са примитивном културом и неким чудоватим појмовима знатно је смањило број стабала. На унапређењу маслинарства ралило се је и ради данас, али то иде тешко. Власници маслинеде већином су људи „старога кова“, који тешко и са неповерењем примāju новотије; још многи, њену културу остављају „Алаху, и „хадету“ — тврдећи: да њој не треба нарочите неге. Улцињска и а барска маслинада, била је до скоро пасиште варошке стоке, као неки „хадет“, и сваки покушај забране, ствара негодовање и непријатељство. Ни до данас их нико не може убедили: да треба испашу забранити — у интересу подмлатка — сорте. У овом простору маслинаде има неколико сората, које још обележене и описане нису. Наравно, тај посао није толико замашан, јер су у суседству исте, или сличне сорте и под — сорте, те ће се по њима и управљати описивач, имајући при руци дивну књигу „Грађа за Далм. Елајографију“ од С. Булића.

Сађење. Наши маслилари ретко саде маслине, кад по коју и посаде, изврше то по старом обичају, а често и одвећ дубоко. Овде немају ни поја, или бар неће — да стабло посаде како ваља и на прописном растојању (Нпр. 10—12 м на обе стране). Обично посаде грану или изданак са комом дрвета (прилепак), а неће да саднице произведу из семена — бар у малом простору — те, накалеме са извесном сортом. Расадник је за њих нешто „немогуће“ и никад се не — достиже рода.

И то би се могло опростити, само, кад би и овај посао изводили, како ваља и слушали савете позватих за то.

Клаштирање — крашћење — резање. Баш овај посао најтеже је нишао до отагу 12—15 година. Улцињски маслинар, само је прокрестио (погкресао) маслину, кад му је нестало дрва за огрев, или брсти за говеда, па и козе: узео би сикуру и магарца (ретко коња) насекао дрва и гранича са маслина по „увиђаности“ — и тим је резање завршено. Није хтео да зна, како се и зашто то ради, говорећи: „Грехота је дрво маслиново добро крестити“. У потоње доба, кад су почели долазити Далматинци и кад су видели резултат уредног крашћења и чишћења старог дебла — почели су се мирити са „хадетом“ — и резање се обавља.

У Бару и околини, крашћење је примљено боље, јер је ту сусед много уљивисао. Данас пак, кад су се маслилари уверили: да је крашћење неопходно потребно и несме се пропустити, почели су исто примењивати са највећом пажњом. Онај, који познаје живот маслине и који зна, да она даје плод на плодним границима (цветови на једногодишњим леторастима) никада неће пропустити резање; са којим, не само што изазива дрво на род (принуђава), већ маслину подмлађује и одржава њену круну у правилном облику.

Ћубрење. И тај се рад не обавља како треба. Кад набави маслинар неког лошег ђубрета обично говећег, баца га у окол дрвета у полукруг баш на саме жиле у близини стабла (у Улцињу). Рупу ископа с пролећа, а ђубре баца и у мају, те и остави незагнано преко лета, да га сунце пече. Неће да појме, да је то штетно, као и то, да се ђубре несме бацати при деблу на жилама. Ту њихову теорију, само они разумеју!

Кад сам приликом маслинарског курса у Улцињу у фебруару 1925. г. показао на пракси ђубрење, као и правц како иду жиле — присутни муслимани остали су чисто запањени. Показао сам начин ђубрења и са домаћим (стајским) и са вештачким ђуњем, што им се веома допало и обећали су, само тако радити. У извођењу поменутих практичних радова, скренуо сам најозбиљнију пажњу на ђубрење, као и на то, да лети не ваља бацати ђуњ око стабла на жиле, јер се исти упали и гори жиле. Онај јарак треба за $\frac{1}{2}$ м. далеко од стабла ископати у обиму, како иду гране. Он може бити широк по вољи и количини ђубрета, а дубок највише до 35 см.; јер, ако би био дубљи, ђуњ би дошао дебелим жилама, а то не ваља. Кад се ђубре разређило, одмах се и загре. Овом приликом опширно сам присутнима говорио о обради земљишта испод маслина, препоручујући: да простор буде обраћен.

Берба је без икаква реда (у Улцињу), јер се трпа и зрео и зелено — црвљиво — без икаква реда. Нема ту ни појама о каквом сортирању, или прању прљавих зрна. Закупив — уљар — прима све оно, што му маслинар донесе, трпа у гомиле,

често до 1 $\frac{1}{2}$ м. високе, и гази ногама, да се боље табана. Маслиново зрно у овим гомлама, наравно, мора се „запалити“ и подлеснивати тако, да изгледа као ђубре. Имао сам прилике у 1925. г. да видим ове плесниве гомиле и био принуђен, да „мустру“ овог ђубрета, као и добивена уља (зејтина) од истог — шаљем на надлежно место, угледа ради. У годинама, кад маслина роди, уљарнице међу овакво ђубре до марта месеца.

У Бару и околини берба се врши мало пажљивије, јер је ту, као што напоменух, упливисао сусед. Кад берба дође крају, многи берачи (у Уљацињу) млате моткама и тресу граниче, што је веома штодљиво. Закупнику, па и власнику стало је само до тога, да отресе зрна — не водећи рачуна, колику штету чини оним млаћењем по гранана. Сваком приликом, одклањао сам раднике од такве бербе, упућујући их на уредно брање и лагано ударање мотком.

Уљарнице. У Уљацињу још има неколико „допотопних“ дрвених прешњача (цедница) и витлова, које покреће људска снага. У потоње доба почели су набављати гвоздене пресе — цеднице — и модерне витлове — камен. У Бару много је усавршенија машинерија и добива се изврсно уље, само га треба још и пречистити (рафинирати). Најгрђе је то, што се натрају онолике гомиле зрна, која се ужегну и од њих добија уље рђавог квалитета. И Бар и Уљацињ има са малим додатком довољно машинерије, само је ваља распоредити и неку измјенити. Овде недостаје *слага* — *задруга*, која би распоредила машинерију, набавила рафинерију и стала на пут оваквој спекулацији, која је довела до тога, да је наше уље изгубило сваку цену на тргу и нашем и страном. Уљари не воде рачуна о класификацији производа, нити га довољно цеде — филтрирају, а о каквом „истирању“ неће ни да знају. Кад дође трговац, има таквих произвођача (вешна закупника), који му даду мутно уље и тиме губе углед и себи и производу — уљу.

У Бару и Уљацињу има пространа маслинада, која без обзира на примитивну обраду и маслинову мушцу, даје овом крају неизрично богатство — на милионе динара годишњег дохода.

Маслинарима овог краја једини је са с оснивање једне модерне „Уљарске задруге“, која ће бити у стању, да још и рафинерију инсталира. Ради се на томе и путни наставник и агилацији људи, те се надати, да ће ових дана питање се довести крају — задруга се основати. Буду ли и Барани и Уљацињани пријатељи себи, пријатељи напретка и свега онога, што се од вредних грађана тражи — сложиле се и основати задругу — те своје производу — црногорском зејтину, дати достојну циену на домаћим и страним пијацима.

Ст. Бар

Иво М. Калуђеровић,
путни наставник за виногр. и воћарство

КЊИЖЕВНОСТ

Бактерије и болести (заразне болести код стоке и људи), од Др Н. С. Антонија Вуковића, ветеринарског инспектора у Сарајеву. Са 12 слика у тексту. Цена 25 динара.

Недавно је предата јавности поменута књижица од 111 страна, величине 10 $\frac{1}{2}$ см. Од колико је значаја она за нашу сиромашну пољопривредну литературу и баш у ово време, могу тачно проценити сви они, којима су бар из близа познати огромни губитци стоке у нашој држави од заразних болести, и којима је познато садање стање нашег сточарства. Значај књижице за саме читаоце лежи и у томе, што ће се из ње упознати и са оним заразним болестима, које са стоке могу прећи на људе и могу бити двоструко убитачне. Оне прво уморе пољопривреднику мариниче, па ако овај не познаје болест и не уме да се нађе за време боловања грла и уковавање лешине, ако оно утине, може се и сам заразити и тако у најгорим мукама подлећи болести.

Писац није, можда из нарочитих обзира, поделио књижицу на одељке, али се то може наредити по разрађеном материјалу, те се може рећи да она има четири одељка.

У првом одељку писац у крајим цланима, јасно и разумљиво, описује бактерије или кланце, како их сам назива. Ту износи њихову грађу тела и развој, облик и поделу бактерија. А што је од нарочите важности, у књижици се говори о начину исхране бактерија, о условима њиховог живота и размножавања, као и штодљивим материјалима, које оне луче у оболелом организму. Када се наши пољопривредници и остали читаоци добро упознају са овим сићушним бићима, добиће савим други појам о природи и животу, рајасниће им се многе ствари, које су им дотле биле нејасне и непојмљиве. Што је и јгљалије, моћи ће спречити донекле штетан рад бактерија, јер ће сазнати шта њима годн, а шта не, па ће их моћи чак и уништанати природним или вештачким путем, оним средствима, које им наука ставља на расположење. На тај начин сачуваће себе од опаких болештина, па и своју стоку, у којој стварно лежи огромно богатство нашег народа.

У другом одељку поменуто књижице говори се о преношењу зараза на људе и стоку, о начину заражавања, о дејству бактерија на организам и о борби коју организам води са њима. Читаоци морају пажљиво да читају овај одељак, не због тога, што је он важан, јер човек не би могао рећи, који је одељак књижице важнији. Сви су они од једнаке и врло велике важности, јер се без предходног дела не може разумети потоњи. У нападу бактерија на организме људи и стоке и одбрани организма, читаоци ће видети колико је величанствена била мајка природа, када је ради савршенства дала организму људи и животиња

ону живу силу, са којом се они очајно боре против заразних клица. У овом одељку читаоци ће се упознати са великом тајном живота. Бактерије врше јуриш на организам, овај одговара супротивним нападом на организам, и у тој борби страда једно или друго, увек слабије. Ако су бактерије јаче, организам је на путу да страда, и у овим критичним тренуцима човек мора притећи у помоћ човеку или стоци. У тој неједнакој борби користи се медицинска наука да се помогне човеку, а ветеринарска да се помогне стоци против бактерија. Ако је организам јачи од бактерија и ако му прилике иду на руку, он ће бактерије надјачати без помоћи са стране.

У трећем одељку веома лепо изнесене су мере за сузбијање зараза: лечењем заражених грла, одвајањем и посматрањем болесних, укупљањем лешина са целим поступком око овог тешког и опасног посла и т. д. Писац скреће пажњу на масу стварних случаја из своје праксе и на рђаве навике нашег народа баш у погледу сузбијања зараза, што долази махом од незнања. Сваки појединац мора са своје стране пружити нам део у сузбијању зараза, што ће много више допринети општем добру, него ли кад се мисли да је Држава позвана да ради на томе, а грађани њени да седе скрштених руку или чак да одмаку у спречавању зараза. Нека сами помисле колико би смешно и непоштено било, кад на пр. државни органи раде свим силама на сузбијању зараза, а појединци избегавају на друм или у туђе двориште од заразе угинуло свињче или живину; кад по двориштима висе о какво дрво или о плот од заразних болести угинуле кокоши, као знаци врачана и мера за отклањање зараза, место да се такве животиње спаљују или дубоко укупавају на нарочитом месту, како писац то одређује.

У четвртм и последњем одељку описане су болести, које се јављају код стоке и људи, даље само оне, које се јављају код животиња и обично се не преносе на људе и најзад важније заразе, које се јављају код људи. За сваку болест износи се њен проузроковач и како се у одређеном случају поступа. И овај одељак је врло важан за читаоца, јер ће из њега сазнати, колико има тих опасних болести, које мору и људе и стоку.

За ову књижицу Др А. Вуковића може се рећи, да је прва своје врсте, без икаквих замерака и у погледу језика и стила и у погледу стручности. Писац истина предаје ову књижицу школованим стручњацима, пошто је више писана научним језиком, па да ови народ поучавају у спречавању заразних болести. Са своје стране ја најтеже препоручујем ову књижицу не само школованим читаоцима, већ и свима онима, који знају читати латиницу, па и ако нису више школовани, јер ће им она више користити него шкодити. Оно што је потребно, они ће наћи у њој и разумеће.

Др Т. Митровић.

ЗАПИСНИК

26. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 16. јуна 1926. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић и чланови: А. Рашковић, С. Парточић, Б. Станисављевић, Д. Спревић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

358) 25. седнице Управног Одбора. — *Одбор* прима прочитани записник;

359) 24. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* у своја прочитани записник и одобрава одлуку да се откупи од г. Д. Ђосића књижице „Пољопривредна криза код нас“ за 100.— динара, и

360) 3. седнице Редакционог Одбора за Пољпр Речник. — *Одбор* прима знању прочитани записник.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

361) По питању погрешно наплаћених експедиционих трошкова по налозима бр. 1235 и 1402/25 од Подружнице из Пирота, за робу која је требала да се пониже поштом, а међутим послата је железницом. — *Усвојено је* мишљење да се трошкови смање од 450 — на 210 — динара и да се разлика у 240 динара књижи у корист Подружнице.

III

Мишљење е Набављачког Одбора:

362) По понуди г. Б. Нешића за семе дивљака. — *Усвојено је* мишљење да се набави по 100 кгр. од дивљих крушака и јабука.

363) По реферату магационера да је распродато семе мухара. — *Усвојено је* мишљење да се набави још 500 килограма.

364) По реферату магационера да је потребно набавити мљачка, преса, макава, ебулископа и калциметара. — *Усвојено је* мишљење да се траже понуде.

365) По понудама Ј. Кобела за плави камен и Ф. Конрада за вршлице. — *Усвојено је* мишљење да се одбију.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

366) По молби Подружнице из Ср. Митровице да се упути изасланик ради даљег договора о припремама за изложбу. — *Одлучено је:* да се упути члан Управе г. А. Рашковић.

V

Мишљења васт. Иаспектора за Подружнице:

367) По молби новоосноване подружнице у Гацком, да се прими у састав. — *Усвојено је* мишљење да се прими, пошто је испунила све услове.

VI

368) По позиву Првостепеног Суда из Краљева да се упути пуномоћник на суђење по кривци А. Жоржа.

— *Одлучено је:* да се суд извести, да Друштво одустане од свога потраживања.

VII

Саопштења и предлози:

369) По позиву Беогр. Тргов. Омладине на Славу, — *Одлучено је:* да иду г. г.: Председник, и председник и члан Управе Партиоћих.

370) Прочитано је писмо Кметijske Подружнице из Н. Места, којом се затварају на телеграфском поздраву приликом отварања изложбе. — *Одбор* прима знању.

371) Прочитано је писмо члана Управе г. С. Раškовића да неће моћи долазити на седнице извесно време због службеног одсуствања. — *Одбор* прима знању.

372) Члан г. Б. Станисављевић извештава да неће долазити на седнице извесно време, пошто одлази на одпуст. — *Одбор* прима знању.

Са овим је седница закључена.

ЗАПИСНИК

27. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва држане 23. јуна 1926. године у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни: г. г.: председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић, чланови: А. Раškовић, Д. Сремић и Д. Николић и гости г. г.: Д. Тасић — изасланик Подружнице из Ср. Митровице и Ч. Рајић управник свиларе из Н. Сада.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележник секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

373) 26. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

374) 25. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима знању прочитани записник.

375) 4. седнице Редакционог Одбора за Пољопривр. Речник. — *Одбор* усваја прочитани записник као и одлучује: да се уреднику рачуна хонорар од 1. маја о. г. по 1000.— динара месечно и да се сарадницима плаћају радњи по 1600.— динара од штампаног табјак, рачунајући у слог и слике, а ако су слике оригиналне, онда да се одвојено хонораришу. Питане о штампану биографије заслужних пољопривредника, да се одложи за доцније решење.

II

Мишљење Набављачког Одбора:

376) По реферату магационара да је потребно да се још набави сиритце. — *Усвојено је* мишљење: да се набави од фабрике „Каштел“ 100 боца по 1 л. и 200 боца по $\frac{1}{2}$ литра.

377) По реферату магационара да је приспела мамила. — *Усвојено је* мишљење: да се продаје клубе од 2 $\frac{1}{2}$ кгр. по 55 динара.

378) По понудама ср. земљокоп за половине сејалице и др и А. Пенчића за млекарске справе и алат. — *Усвојено је* мишљење: да се одбију.

III

Мишљење Одбора за извршење програма:

379) По питању награђивања ученика пољопривредних школа. — *Усвојено је* мишљење: да се награди по један најбољи ученик, који ове године савршава школу и то:

а) из средњих пољопривредних школа, са једном Верморолеовом прскалицом у вредности 500 динара.

б) из нижих пољопривредних школа са 1 калемарским ножем (35 дин.), 1 вођарским ножем (40 дин.), 1 макамама (30 дин.), 1 тестерачом (30 дин.), 1 књигом „Ливадске траве“ (7 дин.), 1 књигом „Поуке о ђубрењу стајских и ветчаким ђубривом“ (10 дин.), 1 књигом „Домаће конзервасање воћа и поврћа сушењем“ (12 дин.), 1 књигом „Гајење раног поврћа“ (15 дин.), једном књигом „XV поуке болести биљака“ (10 дин.), и 1 Календаром за 1926. г. (8 дин.) у укупној вредности 197 динара.

380) По питању држања предавања. — *Усвојено је* мишљење: да се предавања одрже:

а) у *Новом Пазару*: О производњи пићних биљака и о савременом начину рада и рационалном пољопривредном газдовању. Предавања да одрже ср. економ, коме дати у име награде 80 дин. и проф. Др. Шошкић, коме дати у име награде 50 динара.

б) у *Бугојну*: О рационалној обради земље, о прикупљању и неговању стајског ђубрета и о зеленом ђубрењу, о користима од пољопривредних справа и алата и о калемљењу воћка. Предавања да одржи ср. економ, коме дати у име награде 200 д. Потребне справе за демонстрацију, да позајми од Подружнице, а ако их она нема, да јави, какве му требају према тамошњим приликама, па да му се одаде пошалу.

в) у *Плављу*: О угарену стрџике, о припреми земљишта за сејање усева и потапању у раствор плавог камена противу главнице, и о потреби гајења пићних биљака. Предавање да одржи ср. економ, коме дати награде 200 дин., а послати му бесплатно 3—4 кгр. плавог камена и по 1 кгр. семена луцерке, музара, озиме и пролетње грахорице, еспартеге и сточне репе.

г) у *Урошевцу, Штимиљу и Неродимљу*: О обрађивању земље и спремању семена за сетву, о калемљењу воћа и о хранењу и неговању домаће стоке са гајењем зелене пиће. Предавање да одржи ср. економ, коме дати награде 200 динара;

д) у *Крашову*: о виноградарству и подрумарству. Предавање да одржи ср. економ, коме дати награде 100 дин.

ђ) у *Грабовици* (ср. деспотовачки): о обрађивању земље савршеним справама, о припреми семена за сетву и о сејању и жетви. Предавање да одржи економ ср. деспотовачког, коме дати награде 100 динара,

е) у *Српљу*: из виноградарства, вођарства и сточарства. Предавање из вођарства и виноградарства да одржи ср. економ, коме дати награду 100 динара, а из сточарства о метљу и неговом сузбијању са приказивањем живих слика г. Ђира Ђировић, путник фабрике „Каштел“, коју замолили да га о својем трошку упути да предавање одржи.

ж) у *Раши* (србуљевачкој): из пчеларства. Предавање да одржи г. Милан Бовољач ср. економ из Јагодине, коме признати на име награде и свих трошкова 400 динара.

381) По питању приређивања обласне изложбе у Ср. Митровици, а пошто су саслушани реферати г. г.: А. Раškовића чл. Управе и Д. Тасића изасланика Подружнице као и мишљења г. г. председника и п. председника. — *Одлучено је:* да се изложба одложи.

IV

Мишљење заст. Инспектора за Подружнице:

382) По молби новоосноване Подружнице из Бања Луке да се прими у састав. — Усвојено је мишљење да се прими, пошто је испунила све услове.

383) По молби командира Новосадског Жандармског Одрода, да се даје Тежак у пола цене официрима и жандармима — Одлучено је: да се лист да је у пола цене само жандармима, а официрима не, и да се о овоме навести Команда Целокупне Жандармерије.

V

Саопштења и предлози:

384) Председник извештава да ће одсуствовати извесно време и моли да га у дужности заступа п. председник. — Одбор прима предње знању.

385) Председник предлаже да би добро било да поред њега посети Љубљански Сајам још један од чланова Управе и да ступи у саобраћају ради Друштвених набавка. — Одбор усваја предлог и одлучује да Сајам посети и г. А. Рашковић члан Управе и прикупи понуде.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

Српско Пољопривредно Друштво има на свом стоваришту:

прскалице „Верморел“ оригиналне	ком.	500	дин
запрашиваче „Торпил“	„	406	„
запрашиваче ручне	„	70	„
калемарске ножеве „Кунде“	„	35	„
копачице „Кумулус“ лакше	„	600	„
копачице „Сак“ теже	„	600	„
тријере Хајдове Н. 1а	„	2400	„
тријере „Мајерове“ Н. 1а ^{1/2}	„	3000	„
тријере Н. 1 ^{1/2}	„	3500	„
мале пресе за малину, нарадајс и др.	300 и	250	„
плави камен „Монтекатино“	кгр.	8.50	„
сумпор у праху	„	5	„
семе мухара	„	4	„
сириште „Каштел“ у боци	1/2 л.	25	„
сириште	1 л.	40	„
трокари за говеда	ком.	50	„
лакмусова хартија	књижица	5	„
патент тегле за конзервисање од 1 л.	ком.	14	„
патент тегле	2 л.	23	„
тегле од 1 кгр. за мед	„	12.50	„
тегле од	„	7	„
тегле од 2 килограма од мајолике	„	18	„
маказе за шишање оваца	„	15	„
брусеви од природног камена	„	4	„
ветрењаче домаће са 8 сита	„	2200	„
ветрењаче „Хофхер Шранц“ са 12 сита	„	2600	„
ков за косе (чаканац и бабица)	пар	15	„
крувачи „Кине“ за 1 кл.	ком.	1100	„
округла гумена плоча (бр. 17)	„	10	„
гумена прева од 1 м. (бр. 34)	„	12	„
пужићи прости	„	20	„
део за сисак (бр. 4)	„	4	„
део за сисак (бр. 5)	„	6.50	„
део за сисак (бр. 6)	„	4	„
завртан вентил озго бр. 8	„	4	„
завртан (шраф) за округлу гуму бр. 9	„	3	„
„ „ вентил бр. 10	„	3	„
„ „ лагере бр. 11	„	3	„

спојница за пумпу бр. 15	ком.	25	дин.
вентил од гуме бр. 13	„	1	„
лежњига (лагери) већа и мања бр. 16 и 21	„	6.50	„
продужне цеви за прскање воћа бр. 18	„	20	„
завртан са ушцама (холендери) бр. 28	„	15	„
славан бр. 31	„	25	„
комплетна цев са решетом, славином и пуж. бр. 32	„	100	„
ручне вршачице	„	2500	„
манила за везачице (клубе око 2 ^{1/2} кгр)	„	55	„

Бројеви се односе на цртеже у ценовнику (прспекту) који иде уз сваку Верморелову прскалицу, стр. 40 и 42.

Напомена: Тегле шаљемо најмање 6 комада; сириште 3 боце; сумпор, плави камен и семе мухара најмање 10 килограма. Мање порудице не могу се извршити, те их и не чинити. Мање количине могу се добити код Подружница.

За поједине делове од прскалица слати увек новац унапред, јер је негодна и скупо слати на доплату тако ситне ствари. Поштом се по пријему новца извршује одмах, без икаквих других трошкова.

П. Подружнице и чланови, добијају 5%, понуста од горњих цена. Ово важи и за остале пољопривредне потребе, које нису овде означене, а Друштво их има на стоваришту.

За справе и материјал које Подружнице не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

повисите приходе ваших имања модерним обрађивањем и употребите средства за заштиту биља, лозе и жита, које производи *Kaishel* А. Д. у Карловцу.

СУЛФАРОЛ

јесте у води растопљив сумпор! најбоље средство за сузбијање оидиума на виновом лози, болести на ружмама, јабукама, краставцима итд. Цена сулфаролу у прашку дин. 40 од кгр. сулфарол у пасту дин. 48 од кгр.

АРСОЛА

јесте у води растворљиви арсен, а служи за уништавање грожданог мољца, завијача грожданог, репне болести (репна пипа), гусеница и свију штеточина, који нагризају зелене делове биљака. Цена дин. 44 од кгр.

ПОРЗОЛ

суво средство за запрашивање семена, за уништавање смјети (главнице) на пшеничном класу, за 100 кгр. пшенице треба 200 гр. порзола.

ИСТО ТАКО СВА СРЕДСТВА ПРОТИВУ БОЛЕСТИ ХМЕЉА

Упутство даје бесплатно:

„КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБАЧКА ПОСЛОВНИЦА
поштански фах 104 Загреб. 6

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ПРЕТИЛАТА И РУКОПИСИ
УПУЋУЈУ СЕ

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Цена и војница добијају лист у пола цене

Претплата се поплаће уједнашут за цалу
годину.

Приватни рукописи за штампу не враћају се.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власника, председника, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ракловић

Број 32.

БЕОГРАД, 8. АВГУСТА 1926. ГОД.

Година LIII

Чување свежег млека.

Када настану велике врућине, млеко се често поквари. Ово причичава велику штету нашим пољопривредницима. Да би се избегла ова штета, која по који пут може бити врло велика, ваља предузети извесне мере. Наши пољопривредници морају прво водити рачуна о самој жени. Ако се при жени не обрати пажња на чистоћу и ако се после муже не обрати довољно пажње млеку, па ако су још уз то и врућине, млеко ће се сигурно укварити. Многи од нас видели су, како женска чељад на селу музе краве, и како је нечисто млеко, које се доноси на трг. Женскиње ради по цео дан у кући или на пољу, па кад увече треба помусти краве, онда се у прљаву шаку намузе млека, па се тим помузеним млеком, са свом нечистоћом руку, оквасе сисе, протару мало и мужа почиње. Млеко се музе у какво ведро или муз'уцу, која је пре тога мало оплакнута водом и ништа више, ма да је у многоме нечиста. У овако помуженом млеку има врло много нечистоће, и ако је време топло, може се до јутра удућег дана покварити. Ако се овакво млеко још и не цеди, а то је случај код већине произвођача млека, онда ће такво млеко одвраћати потрошаче. Оно ће се и још брже укварити. Ово се и у интересу произвођача и потрошача мора избегавати. Музач, било мушко било женско, треба пре муже да опере руке чистом водом и сапуном. Опране руке отрти чистим убрусом, никако прљавим. Виме опрати чистом водом па осушити чистом, сувом крпом. Овим се прво ствара потребан издражај вимена и сисе, а друго, мужа је чиста. После тога ваља руке опет опрати чистом водом. Ако се може, треба пресвунти радно одело, па обући што простије чисто, бело одело или обући какав чист огртач, који ће служити само за мужу краве. Овако се ради у другим напредним земљама, где музачи морају имати беле огртаче при жени, кратко одрезане нокте на прстима и опране руке.

Ако се виме не пере пре муже, мора се бар отрти чистом крпом. И у једном и у другом случају краве се морају чисто држати. Стаја мора

бити уредна и чиста. Лица, која пате од сушнице или од које друге заразне болести, не треба да музу, јер кухње клице од њих могу доспети у млеко и тако заразити друге.

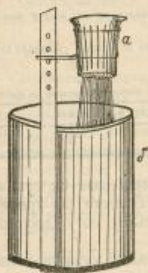
Када се овако ради, и када се музлице и канте за млеко после сваке муже добро оперу и прелију кључалом водом па оставе и држе до муже на чистом месту, онда ће мање бити нечистоће у млеку. Мање ће бити зато, што и поред највеће чистоће млеко није сасвим чисто. Када се краве комозу, онда млеко из музлице треба усути у канту, на којој се налази цедела, тако да се млеко бар једном процеди. За цеђење млека постоје нарочита цедела од лимана. У оскудини ових употребљају се платнена цедела, којих има у свакој радњи (платнарској). Ова цедела су врло јефтине.

Нечистоћа у нечистом млеку је делом чврста делом течна. Чврста нечистоћа се састоје из биљних остатака хране и простирке, парчади измета, длаке, перута, парчад покожице вимена, прашине и земље. Уз ово придолзају и безброј стнушних гљивица, које делом слободно пливају по млеку, делом су причвршћене за чврсту нечистоћу. Велики део чврсте нечистоће садржи и растворљиве састојке, који ускоро прелазе у млеко. Са растворљивим материјама доспевају у млеко и безбројне клице, које су пре тога биле обавијене прашнином. Ове прљавштине могу се само груби, чврсти предмети уклонити из млека механичким путем — цеђењем — док ситни, чврсти делови заједно са раствореним прљавштинама остају и даље у млеку и не могу се уклонити никаквим средствима.

После чистог мужења, чистог држања судова за млеко, цеђења млека, да би се млеко очувало у свежем стању, треба га изнети из стаје у другу чисту проветрену одају, да се тамо у отвореном суду проветри на чистом и свежем ваздуху и да се одмах расхлади. Ако се млеко остави, да стоји дуже време у загушливој и нечистој стаји, оно привуче непријатан стајски задах и постаје неукусно, па чак и неупотребљиво. Ова особина, да привуче стајски задах и задржи га дуже време, приписује се врло осетљивој млечној масти.

За проветравање млека постоје различите

справе. Једну од ових представља слика 65. Она је веома проста и јефтина. Ова се справа састоји из једног већег суда од лима (б) и другог мањег (а). На суду б причвршћена је полука. Мањи суд (а) представља обично педило од лима. Дно му је са врло ситним отворима. На горњем крају може бити и једно педило од платна ради бољег цеђења млека.

Сл. 65. — Америчка справа за проветравање млека.

Суд већи (б) служи за прихватање млека. Справа за проветравање млека треба да стоји у одвојеној одаји од стаје. Кад се музлица напуни млеком, треба млеко постепено сипати у педило, да се ту пропеди. За време цеђења млеко прелази у врло танким млазевима кроз отворе дна педила и пада у велики суд (б). Овим се и проветри, ослободи непријатног стајског задаха а једновремено и расхлади. Кад се млеко помузе, оно је толико топло, колико тело краве.

После се постепено хлади. Пошто у млеку има и разних клида, то ће оне почети одмах свој рад под утицајем топлоте млека, која је за њих повољна. Па да би се тај њихов рад у млеку спречило, нарочито ако се млеко одмах не употреби или не преради, треба га одмах помузи поред проветравања и расхладити. Као што је речено, проветравањем се у неколико и расхлађује. Оно се не расхлади потпуно. За наше полупривреднике важно је, да знају, да млеко за време чувања и до места потрошње не сме бити

топлије од 12° С (12 степена Целзијевих), било лети било зими. Расхлађује се помоћу нарочитих справа — расхлађивача. Али пошто наши полупривредници не могу до њих доћи из различитих разлога, најбоље ће учинити, ако суд са млеком ставе у хладну бунарску воду. Вода да је чиста, и да је неколико пута мењају. Ако ко има леда, млеко се може брзо расхладити, ако се око суда са млеком стави лед, па долије вода, да суд сав огрезне у води, само вода не сме у њ улазити.

У новије време, млеко намењено за ојлодач и за прераду у масло, загреје се извесно време на 70—75° С, те се на тај начин ослобађа шkodљивих или заразних клида. У извесним случајевима млеко се загрева кратко време — 1. минут — на 90° С. То је тако звана пастеризација. После загревања млеко се мора одмах расхладити до 12° С. На овој топлоти оно се најбоље сачува.

Т. Митровић.

ИЗ ЗАШТИТЕ ВОЋАКА.

Глодари воћака)

„Тежак“ чешиће добија питања, како да се одбране воћке од разних глодара. У ономе чланку износимо најчешће глодаре воћака, који живе на земљи или у земљи. То су: дивљи и питоми зец, мишеви: вођари и водени пацов, слепо куче а од домаће стоке: козе.

1. *Дивљи зец*. — Има година, да дивљи зечевци преко зиме чине толико штете на воћкама, у воћ-

* У исто време и одговор на питање г. Михаила Љубића.

ПОДЛИСТАК.

Нешто из историје живинарства.

Живина није била од памтивека човеков пратилац, како је то данас.

У старом завету нема ни помена, да је при потопу света било кокоши, пловака или гусака, ма да се иначе наводе врсте животиња, које је Ноје увео у свој ковчег. Али се још тада помиње голуб, кога је Ноје пустио из ковчега, да види да ли опада вода.

Па ни Мојсије, говорећи о разврставању животиња у чисте и нечисте, не помиње кокош. И стари чешки списи о кокоши баш ништа не говоре. Према томе се претпоставља, да онда није било одомашнене живине.

Херодот у петом веку пре Христа, говорећи у својим списима о вештачком извођењу живине у Египту, помиње домаћу живину и то је први историјски податак.

Египац је колевка вештачком извођењу живине. Херодат у својим списима о Египту (462—460 год. пре Хр.) пружа важне податке о гајењу

живине, исто тако и римски историк Диодор, савременик Цезара Аугуста. Диодор је би у Египту, па у својој историји описује *вештачке квочке*, од којих су се многе и до данас без измене одржале и. пр. у селу Гизех код Кајира постоји вештачка квочка за 30.000 јаја.

Кинези имају од вајкада вештачке квочке за пловачја јаја.

Александар Велики (у 4 stoleћу пре Христа) на својим ратним походима носио је и живину, па се од тога доба помињу кокоши у свима грчким, римским и јеврејским списима.

У светом писму Новог Завета живина се често помиња. Најважније је оно место, где Христос вели апостолу Петру: „Пре него што петаш заку- рече — три пута нећеш ме се одрећи“.

Римљани су јако волели живину и гајили су све врсте живине, а међутим су подјармљеним пародима бранили, да држе живину. На пример, у Палестини, баш у доба Христовог распећа, није нико сем Римљана смео држати живину. Петаш, о коме Аристос говори, обраћајући се апостолу Петру, био је петаш Понтијског Пилаата. Од тога се доба види петаш као чувар истине на хри-

њаку, а још више у воћним расадницима да се штета не може за неколико година накинати.

Највише штете бива онда, кад високи снег напада и кад се на површини снега створи снежна кора, — поледница —. Тада зечеви целу ноћ трче по површини снега, као по равном земљишту.

Зечеви су онда најгладнији, јер тада нигде траве или корова нема, пошто је високи снег све покрио и они су принуђени јести граничне од разног шибља или кору од младих дрвета. Ту зечеви бирају граничне, или кору од оних биљака, чији је укус више слadak и пријатнији, а то су у првом реду млада дрвета, младиче и изданци наших разних врста воћака, где у првом реду долазе: јабуке, крушке, дуње и шљиве; мање: трешње, вишње, кајсије, брескве и бадемчи (зато што у њиховој кори има велика количина горчине, отровамигдалина), а најмање питоми кестен и орах, због опорне-танина и горчине.

Штета учињена од зечева, на воћкама се састоји у гуљењу коре, на једној страни или свуда околу, у висини од 0.50 до 1 метра, а последње овакве поврле су, да такве површене воћке неколико година болују или се сасвим осуше.

У воћним расадницима у таквим годинама штета, коју зечеви учине, је огромна, јер воћке за расађене и однеговане зечеви огуле, а саднице и младиче, у дебелини од једног сантиметара, поједу до саме снежне површине.

Пошто је увек боље и лакше спречавати од зечева гуљење воћака, но учињену штету излечити, то треба младе воћке, дрвце у воћњацима, или поред путева посађено, већ у октобру месецу, до 1½ метар висине, а по потреби и до саме круне,

шћанским зградама, црквама, манастирима, судницама, кулама и др. Римљани су били одлични живинари, а најбоље потврђују изврсни римски писци Варо, Като Плинијус и други, који дају опширно упутство о гајењу и храљењу живине. Не само што описују уређење живинарника, већ описују и хранива за гајење живине.

Чувена је била сабинска живина и живина с острва Делоса. Место рођења цара Адријана — Адрија прославило се је у гајењу и у *вештачком извођењу* живине. У недостатку дрва ложили су сувом сточном балегом, па је отуда цар Адријан, упитан одакле је, говорио „*Puder dicere*“, што значи „стидно је рећи“.

На каквом је високом ступњу још тада било држање живине нека за доказ послуже неколики изваци из старих римских књига. По Плинију су још стари Египћани хранили живицу. У старим римским законима, који су се односили на луксуз, налази се у одредбама конзула Фанија (Flamminia, 217 пре Хр.), који је живео 11 година пре трећег пуноског рата. Ту се забрањује гојење живине и наређује се, да не сме јести само негојена живина. Помиње се и то, да су Римљани изигравали то наређење.

нечим обложити и врбом или жицом привезати, тако, да зечеви не могу стабло оголити.

Као материјал за овај посао, употребљава се ражана слама, трска, рогоз, гране: од приог трна четинара нарочито од смрче и јеле, и др. а и плетиво од жице.

Даље се употребљава кречење стабла месом равних делова креча, иловаче и говеђе балеге, са додатцима, који су што више одвратни приликом јела и мириса, као што је: крв са кланице, човечији измет, мокраћа, мала количина катрана, прахак од алоје, набављен у апотеци и др.

Кречење воћака треба увек извршити, кад су лепа дани, без мрза, да се смеша одмах осуши. Кречење извршити до круне, а треба га и обнови, чим кречни слој опадне, било због кише, мрза или суше.

Воћне саднице у расадницима можемо само одградом од 1½ до метра висине од зечева очувати, али треба водити рачуна, кад снег пада и ветар сметове навеје, на појединим местима, да се ови сметови снега одмах од ограде отклоне јер, иначе служе зечевима као степенице за ускакање у расадник.

Ако у расаднику има повећа количина садница, већ готових за расађивање или за продају, да их не би зечеви у расаднику огулили, ваља их у јесен из расадника извадити и на сигурном месту, по сортама утрпати.

Добро чини набацати ван расадника гране од тополе, трепетљике, иве, а и гране од прочишћених воћака, а исто тако добро је садити ван расадника и оставити преко зиме издржљивог купуса, нарочито кеља, рашта, шумарница, који до 1 метар високо расте и зечевима одличну храну даје.

Латински писац Като, рођен 234. године пре Христа у Тускулуму, био је први, који је своја агрономска опажања ставио на хартији и објавио их.

У његовим се списима налази опис гајења kokoши и гусака, које је у многоне слично данашњем начину гајења живине у Ле Манд и у Ла Флешу у Француској. Като вели: „Чим младе kokoши затворе у узан простор и хране тестом од јечмовог брашна и слаткога млека. Тесто се извала у танке ваљутке, које се исеку на парчад, а при храљењу се замачу у воду. Храни се више пута дневно, а број ваљутака зависи од апетита грла. У почетку се храни два пута дневно, а поји једанпут и то у подне. Слично се кљукају и гуске с том разликом, што им се вода чеће даје“.

Римски писац Варо, који је умро 26. године пре Христа пише о гојењу, па вели: „Имамо три врсти kokoши: домаћу, дивљу и афричку; уштрочени петлова свињу врсту зову се капуњи“.

Док питомих kokoши има по целој земљи дивље су ретке. Ове налазе стасом, али не перјем, афричкој kokoши.

Тимо се зечеви у првим оскудним данима хране и око њих облећу, а ми за то време имамо могућности, да их пушком убијемо, или замком од жице, кљусом — гвожђем — или у рупама хватамо.

2. *Пићомих зечева* стварно код нас нема по пољима, сем у шталама, кафезима или у сандуцима. Не пуштити исте из затвора значи спречавати штету.

3. *Козе*, такође гуле кору са наших воћака, те их треба строго чувати.

4. *Мишеви, водени пацови, слепог куче*, а нарочито једна врста мишева звана *волуари* велике су штеточине, јер огуле корен и стабло код младих воћака, садница и младца тако да је немогуће исте излечити, и ми учињену штету тек онда видимо, кад младе воћке у пролеће покрећу или у расадницима приликом пролећних радова, рилања или окопавања, видимо, да је њихово корење огуљено, од кореног врата, више пута до 40 сантиметара испод земље, тако да на њима нема ни мало коре.

Од наведених глодара — мишева — најопаснији су волуари: *Hypidaeus terrestris*.

Волуари су пољски мишеви, који су мањи од пацова, а већи од обичних пољских, а и од кућевних мишева. Боја им је бледо кадифаста, глава им је округласта а реп упола краћи од код пољских мишева.

Зато што волуари праве ходнике одмах под земљином површином а местимично избаце у виду гомиле површе земље, народ мисли, да је то кртица и да је она воћке огулила.

Као што је већ наведено, волуари имају длаку отвореније боје од кртице, а ноге су им обичне, а нису шакасте и за ривење подесне, као код кртице.

Ради утамањивања волуара препоручује се следеће:

1. Ако је могуће натопити њихове ходнике водом и легло у толикој мери, да се исти удаве. Ово важи нарочито преко зиме.

2. Стрихнин, односно њиме отровано семе од пшенице, кукуруза, краставца, дулека, суцнокрета, а и коренима од мркве-шаргарепе и целера. (Препрему отровног семена врше апотекари, по одобрењу надлежних власти), а отровна семена треба у ходнике убацити, тако да ни тиче, а ни домаћа животиња, не могу иста појести.

3. Са отровним гасовима; паљењем сумпора по ходницима, убацивањем хлорног креча у ходнике, убризгавањем сумпорног угљеника у ходнике, а што их највише сатире, то је *суви карбид* унети у ходнике и водом полити.

4. Хватање помоћу мишоловка, клопке, кљуса, од којих су најбоље, које се у земљу у ходнике закопавају, кроз које волуари пролазе. Оне су у виду кратких цеви од лима, ширине самог ходника, дужине 30 см. са покретним вратанима, да мишеви са обадве стране улазити могу али излазити никако. Приликом уклањања тих мишоловки извади се толики бусен земље, колико је по-

требно простора за цев. Цев мора увек хоризонтално лежати и са земљом или бусеном бити покривена.

Преглед тих мишоловки врши се сваког другог дана. Има случајева, да се више мишева на једанпут ухвати.

5. Треба чувати оне животиње, које у опште мишеве лове и једу.

За време мога службовања у Краљеву у ондашњој Ратарској Школи, појавили су се многи волуари око вештачког језера и отуда су нападали на воћне саднице. Ја сам онда волуаре истребио жежевима, које су ученици те Школе од времена на време из оближњих шума и забрана доносили и у близину тих штеточина а и у живу ограду пуштали.

У Винодејско-Воћарској Школи у Букову — код Неготина — су били волуари не само у воћном расаднику, већ свуда по траповима и у терасима (шупљинама зидова од камена у расадницима и воћњаку). Ту смо чували неколико пари малих лисица, а волуари и других мишева брзо је нестало. Штета од њих је била незнатна.

6. Убијати их пушком, то је средство, кад сва напред наведена не помажу. Ту где волуари живе, треба њихове ходнике на 30—40 см. отворити и расколити, па како волуари не трпе промају у ходницима, они долазе после кратког времена, да ходнике поново затрпавају. Ову прилику треба искористити и слабом метцима, са ситном сачмом, из пушке их убијати.

Ово што је наведено за волуаре важи и за остале мишеве, а и за утамањивање слепог кучета.

Ако су воћке, или ма која врста дрвећа оштећене, ма од којих наведених глодара, или од коза, тако да је кора огуљена свуда око стабла, или корена, ту нема лека. Дрвеће се мора осушити, ако је огуљена преко половине, боловање ће дуго трајати. Што год је мање огуљено, рана се да лакше и излечити.

Приликом лечења треба огуљено место оштрим ножем угладити, а рану на ивици коре обновити, да сок излазити може. Мале ране са калем-воском добро премазати. Велике ране на старим дрвима треба исто тако ножем очистити и обложити једним танким слојем, смесом одиловаче-смониче-говеће балеге и са мало пепела.

Да не би калем восак или наведена смеша од кише или суше отпала, треба намазано место још крпама омотати.

Испод калем-воска, или друге наведене смесе, излиће се сокови, који ће нову кору стварати.

Воћке оштећене у расадницима треба младити прекраћивањем испод огуљеног места и поново стабло и круну однеговати.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: На лишћу хмеља, који сам ове године подигао, нагло се шире и упропашћују га неке беле ваши. Молим за хитан савет.

Марно Лапов,
ратар из Чугура.

Одговор: Према Вашем писму од 30 прошлог месеца и приложеним листовима хмеља извештавате се, да се на Вашем хмељу појавила тако звана хмељна ваša. Она може хмељу да причини знатне штете, ако се не предузму мере приву ње.

Чим се ваш појави на наличју лишћа, треба одмах прскаати. Ако једно прскање није довољно, поновити прскање, док се ваш потпуно не уништи. За прскање има више средстава. Које Вам је при руци, најевтиније или које можете најлакше набавити, оно употребите. Сва су ниже наведена средства појединачно добра.

1. Може се употребити 2 кгр. екстракта од дувана на 100 литара воде. Екстракт треба добро размутити у води. Још је простије, ако се нема естракт или се не може набавити, узети дуван за дулу и скувати. Треба употребити довољно дувана, да не би одвар био слаб. Одвар који је јак, разблажити водом. Одваром прскаати тек пошто се оцеди и охлади.

2. Може се употребити одвар од квасије (праве). 1½ кгр. иверја (парчади дрвета) кувати у 10 литара воде. Одвар оцедити. 2½ кгр. сапуна растворити у 10 литара воде. После овога помешати 1 литар одвара са једним литром раствора сапуна и овоме додати 8 литара воде или 5 литара одвара 5 литара раствора сапуна и 40 литара воде или 10 литара одвара, 10 литара раствора сапуна и 80 литара вода. Све сво зависи од тога, колико је потребно течности за прскање.

3. Може се употребити раствор меканог-зеленог сапуна (Schmierseife-Grünseife).

Раствор справити: у 100 литара воде растворити 1—1½ кгр. овога сапуна. Још се боље дејство постиже, кад се дода бухач (прашак за буве — инсекте). Ову мешавину справити: у 3 литара воде дати 3 кгр. овога сапуна и 1½ кгр. бухача. Ово добро измешати и сасути у 100 литара воде на добро промешати.

4. Може се употребити мешавина раствора меканог сапуна (Schmierseife) и екстракт од дувана. За ову мешавину употребити 1—1½ кгр. сапуна и 25 литара одвара дувана. Овај одвар справити на тај начин, што се ½ кгр. дувана за дулу прелије са 25 литара кључане воде и тако преливени дуван остави са водом да стоји неколико дана. После неколико дана оцеди се вода, око 25 литара, колико је употребљено, дода се 1—1½ кгр. сапуна и у ову мешавину дода још 75 литара обичне воде, тако да се добије раствор од 100 литара.

5. Може се употребити мешавина раствора сапуна и петролеума. Ова мешавина се справља

на тај начин, што се 125 гр. сапуна прво раствори у 1 литар топле воде и овако топал раствор добро измеша са 2 литара петролеума. На овај начин се добије 3 литара мешавине. Ову мешавину сасути у 100 литара воде и добро измешати.

Прскати се може обичним виноградским прскалицама. После употребе добро их испрати. Има и нарочито конструисаних прскалица за ово прскање. Оне су на точковима ради лакшег кретања измешу редова хмеља и због своје величине, која је опет зависна од количине течности. Њих израђују фирме: Schuldes у Зацу (Чехословачка) и то марка Зација 2, Hexvil — Беч, Манфарт и Комп. Франкфурт и т. д.

М. Ђ. Никодић

БЕЛЕШКЕ.

Радови у августу. — На дому и двору. — Главнији рад: продужење вршидбе и уношење зрна у житнице и камарење сламе или уношење у плевне. Прегледње справа, прибора и материјала за бербу грожда; набављање потребног посуђа и оправка и чишћење судова за прихватање кључа. Оправка путева до винограда и у виноградима. Припрема за сушење дувана.

Око стоке и живине. — Добро храњење стоке за рад и на даље, и старати се, да се још не узима младо сено. Изгон млечних крава на пашу, оваца и свиња на стрџике. Мркање ована. Набавка одабраних приплодних мушких грла. Лучење и продаја оваца за суватење. — Живина се митари, те се смањује носиво.

На њиви и ливади. — Извожење стајског гноја, крча (и лапора), где је то потребно. Подоравање стрџике, орање угара. Окопавање окопавина. Жетва сочива, грашка за зрно, проса, конопље, лана; косидба кукуруза некопча. Сејање озиме олајне репице, руменике — детелине (и-карнатске). Мочење конопље, и лана. На ливадама косидба (друга или трећа) отаве и сређивање. По увожењу ове наставља се умерено наводњавање.

У градини. — Припремање земље и сејање: зимске салате, мркве (карота) (које остају зими покривене напољу), спанаћа, пасуља и грашка (последњи) першуна, ротквица, црног лука. Расађивање купуса за пролећа. Жетва: плавих патлиџана, спанаћа, бораније, салате, диња, кромпира и т. д. Сабирање семена.

У воћњаку и расаднику. — Берба: бадема, бресака, јесењих јабука, смокава. — Калемљење пупољком (окулирања) позних воћака. Сабирање семена дивљих јабука и крушана.

У винограду и подруму. — Брање грожда од сората за јело (стонић). Код мекших и лепших сората грожда навлаче се на гроздове кесе од честогу тула да се сачувају од квара од инсеката (зоља). Сузбијање киселог црва — мољаца. У подруму ноћно проветравање, доливање, претакање и уопште брижљиво надгледање вина.

На ачеланику. — Убијање трутова (трутовке). Удружавање кошнице.

Код свилобуа. — Чување јаја свилобуа. Испитивање на пегавицу.

Пчеларска изложба. — Под високом заштитом Њ. Височанства Престолонаследника Петра одржаће се у Дубровнику од 22. до 29. августа т. г. прва земаљска пчеларска изложба Савеза Југословенских Пчеларских Друштава. На изложби ће суделовати сва српска хрватска и словеначка пчеларска удружења и остали пчелари. Излажу се све врсте кошница и живе пчеле, модерне пчеларске справе и машине, наша пчеларска литература, анатомске и биолошке слике пчеле и препарати, медоносна биље, слике из области болести и штегоична пчела, разне врсте меда, воска и прерађевина. Предвиђене су куповине и продаје и повластице за вожњу и подвоз предмета.

Том приликом одржаће се и конгрес Савеза Југословенских Пчеларских Друштава са нарочитим програмом.

За детаљније обратити се Југословенској Пчеларској Задрузи — Дубровник.

М. Б. Н.

РАД НАШЕ ПОДРУЖИНЕ.

Предавање из пчеларства.

Редован члан Српског Пољопривредног Друштва и државни економ г. Милан Бозољак, одржао је у крагујевачкој Рачи на дан 12. јуна т. г. једно по све успело популарно предавање из пчеларства.

Према извештају пољопривредне подружине у Рачи предавању је присуствовала маса пољопривредног света. У свом предавању г. Бозољак је изнео пчелу и пчеларање од најстаријих времена па до данас. Разложио економски значај пчеларења и успео да придобије необичну вољу присутних пчелара да образувају пчеларске подружине. Важио је истаћи из овог предавања нарочити начин пчеларења вршкарима, претеривање народа из вршкаре у ђивзању или из празника у празник или из вршкаре у даданку. Циљ ових претеривања је вађење меда тј. како треба поступати, па да се из вршкаре извади меда народ не убије. Нарочити начин пчеларења се састоји у томе, што се на вршкарку намести нарочито сандуче са рамовима. Из ових рамова се може истресати мед, кад се хоће. Народ је претериван помоћу барута и без овога. Практични део свога предавања г. Бозољак је спровео у пчеланику г. Драгољуба Ђорђевића, приватног економа и г. Будисава Радосављевића, трговца. Том приликом на лицу места скренуо је пажњу на уређене и неуређене кошнице, како изабери неуредности у кошници и како неуређене кошнице поправљати.

Председник подружине завршава извештај овако: „умољен сам уопште од целог грађанства и

околине, да овом приликом изјавим Управи Српског Пољопривредног Друштва велику захвалност, што је изашло у сусрет и овим предавањем дало могућности, да се грађанство овога краја научи, да рационалније пчелари“. М. Б. Н.

НЕКРОЛОГ

† Гојко Божовић

Пољопривр. и редован члан чачанске пољопривр. подруж.

На дан 10. јула ове год. умро је у чачанској окружној болници и сахрањен 11. истог месеца у прељанском гробљу. Кратка а тешка болест у стомаку и извршена операција учиниле су крај живота једном вредном пољопривреднику и човеку достојном пажње.

Погојни Гојко, сии је угледног пољопривредника Милована Божовића из Прељине среза Љубишког обл. Шумадијске. Какав је он био и као човек и као привредник, зна сва ближа и дала околина његова. Својим трудољубивим и умешним радом преуредио је и обрадио имање своје и свога оца. Он је један међу првима, који је подигао виноград на америчкој подлози у његовом крају. Подигао је леп и простран воћњак свих домаћих сората воћа а и остале гране његовог приватног газдинства уређене су, тако да служе за узор.

Погојник је био редован члан чачанске Пољопривредне Подружине од њеног обнављања после рата па све до смрти. Њега је било лако приволети за сваку корисну пољопривредну новину, коју је он на свом имању свагда са успехом примењивао, и право је задовољство проћи и погледати његово уређено имање, те ће поред осталих својих добрих особина у вечитој успомени живети у својој околини, јер јој је дао одличних примера за углед као мало ко.

Оставио је троје ситне и не збринуте деце, родитеље и браћу.

Смрћу Гојкомов налет је губитак чачанској Пољопривредној Подружини и свима његовим познаницима и пријатељима, јер су у њему гледали грађанина и одличног пољопривредника, чија је пољопривредна бистрина и усавршена привредничка способности много обављала.

Управа Чачанске Подружине.

ЗАПИСНИК

28. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 30. јуна 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. п. председник Др. Т. Митровић и чланови А. Рашиковић, Б. Бошковић, Б. Раковић, С. Партонић, Н. Петровић и Д. Николић.

Председава п. председник г. Др. Т. Митровић. Бележио секретар г. М. В. Дамањановић.

1

Прочитани су записници: 386) 27. седнице Управног Одбора. — *Озбор* прима прочитани записник;

387) 26. седница Књижев Одбора — *Одбор* усваја прочитани записник и одобрава одлуку, да се Удружењу Студената Тимочана и Крајинаца да повуст на књигама 30%.

388) 5. седнице Редакционог Одбора за Пољоприв. Речник. — *Одбор* усваја прочитани записник.

II

Мишљење финансијског Одбора:

389) По питању оправке павиљона и др. одлучено је: да финансијски Одбор одржи ужу лицитацију између најнижих понуђача Ј. Пешића и М. Ђурића и који буде нижи, да томе одмах уступу у рад финансијски Одбор та кође да води старање о исплатама. Набављачку Задругу Државних Службеника известити, шта ће стати оправке, и тражити да извесну суму прими на себе.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

390) По понуди Планаона и Бурже-а за рафију, — *Усвојено* је мишљење, да се одбие.

391) По тражењу Мориса Зилцера да му се понуди семе трашка — *Усвојено* је мишљење да се трашка упуту Банат. Савезу Српских Земљорадничких Задруга

392) По понуди Браће Теше за маказе. — *Одлучено* је: да се набави 1000 ком. воћарских маказа са напулсом Срп. Пољопр. Друштво — Београд и 100 ком. маказа за живу ограду.

393) По понуди за малиган апарате, — *Усвојено* је мишљење, да се набави 20 ком. стим да им продајна цена буде 400 динара. Преглед да изврше г. г. чланови Набављачког Одбора и г. Б. Ранковић.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

394) По питању помоћи Подружницама за припремање наложба, и пошто је саслушан реферат члана Управе г. Б. Бошковића. — *Одлучено* је: да се Подружници у Плављу повећа помоћ са 8000 динара.

V

395) По молби Осредње Задруге, за безалкохолну продукцију, да Друштво упуту стручњаци на курс за безалкохолну прераду грожђа и воћа, који она припређује — *Одлучено* је: да се упуте г. г. члан Управе В. Бошковић и редовни члан П. Петковић, којима дата на име свих трошкова по 4200 динара:

VI

Саопштења и предлози:

396) По прочитану реферата члана Управе г. Б. Бошковића да је Подружница у Б. Пољу у застоју због рђавих комуникација и велике удаљености од последње желез. станице, и да би због тога требало решити питање о продајним ценама справа и др. потреба за удужење Подружнице, — *Одлучено* је: да се предлог упуту на мишљење Набављачком Одбору.

397) Прочитано је писмо г. Милана Петрића, редов. члана, којим извештава, да је 28. ов. мца умро Душан К. Јовановић редов. члан и бив. дугогодишњи чиновник Друштва. — *Одбор* prima редовно знању са „Бог да му душу прости“!

398) Члан Управе г. А. Рашковић, реферисхе, да је ишао у Љубљану и прегледао сајам. Пољопривредне потребе су врло мало заступљене и што има, баснословно је скупо. Стране робе није било. Ради тога није ни прикупио понуде. — *Одбор* prima предње знању.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

Справа, алата, семена и др. материјала, у материјалу Српског Пољопривредног Друштва.

I. Винарске и виноградарске потребе:

азбест за бистрење вина	кгр.	50.— дин.
желатин за		80.—
калциметабисулфит за ширу и вино (на путу)		24.—
рибља беника за бистрење вина	гр.	1.—
калциум — карбонат — за вино	кгр.	20.—
сумпор у шипкама		25.—
апарати за сумпор у шипкама	ком.	20.—
„ „ „ праху — већи мањи		150.— 100.—
лимене плочице за бурад (100 ком.)		20.—
запушачи од плуте		20.—
ручни апарати за запушавање боца		30.—
ебулоскопи — Малиган		400.—
широмери Бабо		35.—
градуси за ракију		35.—
„ „ „ вино (виномери)		35.—
мулче за грожђе		на путу
пресе		од 100 л. 2.00.—
„ „ „ воће од 250 дин. и		300.—
„ „ „ грожђе од 250, 400 и 500 л.		на путу
пресалице „Верморел“ оригиналне		500.—
запрашвачи		406.—
ручни		70.—

резервни делови за пресалице „Верморел“ по засебном ценовику филтри за вино № I (радијенс. 9600 а.)		22.500.—
„ „ „ А		4400.—
„ „ „ В		2200.—
„ „ „ С		1800.—
„ „ „ Е		700.—
„ „ „ А		500.—

мали филтри за ракију, ликер, сирће итд. раде на сат 3—20 л. ком.		
по 365., 570.—, 950.— и		2000.—
апарат за запушавање боца — велики пумпа „Ректус“ без прева — ради 6.500 л. на сат		5.200.—
пумпа „Вајс“ без прева — ради 3.000 л. на сат		2.600.—
калциметар „Бернар“ са терацијама		700.—

II. Воћарски алат:

калемарски пожеви „Кунде“	ком.	35.—
„ „ „ „Солинген“		30.—
ножови за кресање воћака „Солинген“		40.—
„ „ „ „Кунде“		50.—
маказе за орезивање воћака и лозе		30.—
„ „ „ скидане гусени. гнезда		30.—
воћарске тестерице		30.—
челичне четке за скидање маховине		20.—
рез. федери за маказе		3.—

III. Ратарске справа:

Саков плуг № 4 (са 1 точком)		500.—
„ „ „ 6		800.—
„ „ „ обртат № W 5 са 1 т.		800.—
„ „ „ 5 са колеч.		850.—
Дрљача сакова дводелна — тежа		750.—
„ „ „ троделна — лакша.		900.—
Копачица		600.—
„ „ „ Еберхартова		600.—
Плугови „Рајнланд“ а ла Сак (са 1 т.)		480.—
„ „ „ № 6		650.—
Сејалице за кукуруз од 2 р.		900.—
„ „ „ жито 11		4.000.—

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују сеСрп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ**ТЕЖАК**

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Лист и војеник добијају лист у пола цена

Претплата се поклање уједнапут за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Банжар Ђ. Радосавић

Број 33.

БЕОГРАД, 15. АВГУСТА 1926. ГОД.

Година LIII

Производња семена луцерке.

Производња семена луцерке има код нас све услове. Тај се посао исплаћује. Семе луцерке се добро плаћа, а потражња из године у годину расте. Са једног хектара добија се око 3—5—7 тавара доброг првокласног семена. У повољним приликама и преко ових бројева. Ово изражено у новцу износи 6—10—15.000 динара. Али принос је по хектару стварно далеко већи. Треба урачунати и покошену детелину пре или после скидања семена, па и вредност сламе, која се добија при производњи семена. Производња семена може за сразмерно кратко време и сиромаша и сиромашнијег много да помогне, слично као и код гајења хмеља. Неки су крајеви гајењем хмеља и семена луцерке постали чак и врло богати. Ми сваке године увозимо знатне количине семена луцерке и издајемо приличне суме иностранству. Са мало добре воље могли бисмо себи приштедети те суме.

Ма где и ма ко производи семе, не треба никада да заборави, да треба да произведе само здраво, чисто, добро клијаво и вилином косицом незаражено семе. Производити и продавати или куповати па продавати заражено семе вилином косицом јесте грех. Није овде у питању само један недозвољени поступак, којим је купцу измањен новац. Није овде у питању несолидна конкуренција у погледу цена. Овде су у питању много веће недаће за онога, који купи такво семе и засеје га. Од зараженог семена нема луцеришта. Колико се само уложи труда и капитала око припремања земље, сетве и неге, па се ипак остане без потребне површине за производњу зелене пиће, сена, без добре исхране стоке, те се у невреме мучи и довија. Поред тога ни дотична површина није пољубрена, ојачана. Није се добила ни она ни онаква количина ђубрета, на коју се рачунало. Све ово и сувише много значи у једном газдинству. Чини се на први поглед безначајна ствар — али са врло великим и прескупим последицама. Због тога нека сваки наш пољопривредник, који производи или буде производио семе луцерке, не заборави ону мудру хришћанску: „што ниси рад,

да теби други учине, не чини другоме“. И ако производи или произведе семе, нека га не продаје, док није уверен, да је здраво и није заражено. Заражено нека очисти машинама. У великој трговини семеном луцерке мање ће бити случајева зараженог семена. Ово је стога, што је трговина овим семеном под државном контролом. Ова недозвољена трговину зараженим семеном. Па и ту се несолидна трговина много пута довија, да се извуче из оквира законских одредаба и неким путем ипак протури своју несолидну робу. Много горе ствар стоји код малопродизвођача и малокупца. Државна контрола не може да стигне до појединог малопродизвођача и малокупца на селу, а они највише и шире вилну косицу. Ако је који пољопривредник свестан, да му семе није чисто или није сигуран у његову чистоћу, нека га никада не продаје, док га не испита и пречисти. Грех је. Много ће оштетити другог. Још је већи грех према самом себи засејати такво семе на свом земљишту. Није само довољно тражити гаранцију при куповини за купљену количину семена, већ треба тражити и одштету, ако би то било икако могуће и ако би законски било спроводљиво. Не сејати никада семе сумњивог порекла, пре но што га контролна станица не испита. Мањи је то трошак од губитка, које заражено семе сигурно ствара. Не треба се ослањати на то, што има средства против вилне косице. Средства су само испомогање. Ни она не помажу много, кад се посеје вилина косица. Посејана она уништи луцериште, пре но што је и стигло, да се развије и учврсти. У сваком случају она су један даљи непотребан издатак.

У колико ми знамо набављено је на рачун репарација 11 машина за чишћење семена од вилне косице. Машине су најбоље конструкције за данас. Али оне стоје код разних установа неактивне или врло мало.

Семе треба производити само од здраве и незаражене луцерке. Сви крајеви и положаји нису подједнако добри за производњу семена. Нису ни све године подједнако добре. Влажни крајеви и влажна поднебља нису за производњу семена. Ни

влажне године нису за производњу семена. На сувине јаким земљама, на сувине влажним земљама луцерка не замеће. Мршаве и слабе земље омет дају мало. Само повољних година могу јаке земље дати добар резултат. Ово зависи од влаге. Што мање влаге тим боље. Нису добре земље у дољама, а нарочито ако нису дренажне. Нису добре плитке земље. За производњу семена луцерка несме да је бујна. Што је бујнија, све су мањи изгледи на добар успех. Земља треба да је умерено влажна. Луцерка за семе не трпи много влаге. Иначе с обзиром на саму земљу могу се постићи просечно добре жетве на свима земљама од живе хумусне глинуше па до песковите иловаче. Влаге треба да је само толико, да у првој половини вегетације развије здрава и снажна стабла. Од почетка цветања, па док не прецвета, несме бити јаких киша. По цветању треба да је време суво до свршетка жетве. Ако је обилно влаге и после почетка цветања, онда се образују нова стабла и цветање траје непрестано. И ако буде оплођавања — заметања, сазревање је неједнако. Обрнуто овоме стално топло и суво време, недовољно влаге за време образовања зрна, ствара квалитативно лоше семе и слабу жетву. На проређеним луцеркиштима, али ако су бокори снажни и порастом умерени, семе рађа врло добро. Зато се за производњу семена највише употребљавају стара луцеркишта у последњим годинама, само кад су добра и здрава. У прилог овога иде и околност, што се производњом семена знатно црпе корен, па дакле и луцеркиште. Још један даљи разлог је мања бујност старог луцеркишта, те је и већа сигурност за успех.

У сушним крајевима или сушним годинама

може се вештачким наводњавањем необично добро да утиче на обилан принос у семену. У сушним и полусушним крајевима може се вештачким наводњавањима добити најбоља каквоћа и количина семена. И стварно такав се квалитет и квантитет са сигурношћу ту и добија вештачким подешавањем влаге, јер производња семена код луцерке стварно зависи од погодног распореда влаге. Ово је врло важно за наше јужне крајеве, који су готово највећим делом у полусушној зони. Ми налазимо, да би култура луцерке за производњу семена имала далеко већи значај, него што га данас има култура мака и производња опијумске смоле. Поред тога ми незнамо, како ће се на крају крајева завршити опијумски покрет народа и каква будућност очекује културу мака. Још један даљи момент говори у прилог луцерке. То је питање крупне стоке јужних крајева. Интензивна култура луцерке у тим крајевима створиће у најкраћем времену завидно стање код крупне стоке. Под приликама какве су данас тамо, ово се не може још за дуго очекивати. Држање коња племенитих раса, односно стварање из већ постоећег материјала, који је преостао још из турске владавине и који у себи има много крви оријенталне, у тим сразмерно сувим крајевима наше Краљевине, тражи обилну, јевтину и добру храну. Луцерка је баш та, која то у изобиљу пружа. Добар квалитет рогате марве и успешна конкуренција на страним тржиштима тек тражи обилну, јаку и јевтину храну. Ту је тек луцерка на свом месту.

Па и без обзира на сточарство ми налазимо, да је за једно газдовање далеко опортунитија култура луцерке, под оваквим околностима од културе мака под приликама, какве су и какве ће

ПОДЛИСТАК.

Нешто из историје живинарства.

(Свршетак)

Дивља се кокош у затвореном простору ретко плоди, а јаја носи само у шипрају. Има је на острву Галинарији у Тосканском мору. По другим римским писцима то је дивља кокош у ствари само *подивљала* кокош, а објашњава се тим, што су морепловци обично домаћу кокош превезли на острво и ту је подивљала.

Домаће су кокоши набављене из Индије, јер су тамо биле крупније.

Варо даље извештава: „Да би се кокош брзо угојила треба јој подсећи реп и крила, хранити је ваљушцима из јечменог брашна, коме се примеша нешто лажног млека и семена корова; од смеше се прави тврдо тесто. По сваком храњењу живина се вади из преграде и очисти се од гамади. Гојење траје 25 дана“.

Други знаменити латински писац Lucius Inius Moderatus Columelle из доба цара Аугуста допу-

њује Варове податке овако: „Гојењем живине се баве стручни људи, познаваоци живине; гојење није тако проста ствар, да га може вршити сваки лајик. У почетку гојења постарајмо се за топло и таман простор, који је за успешан посао неопходно потребан. Живину, намењену гојењу, треба затварати у уске одељке, да се не може окретати. На предњој страни одељка је отвор да може промолити главу, а на задњој отвор за чишћење измета. Под покривен сламом или меким сеном, да је живина меко; ако је постеља тврда гојење ће дуже трајати. У почетку гојења очула се перје са главе, бутина и испод крила, да се ту не би угњездил гамад и да се изметима не запрљају. Прљавим рукама би се глава при храњењу запрљала, кад би перје имала.“

За храну служи чврсто тесто од млевеног јечма, а ако не би било жилаво, дода му се нешто пшеничног брашна.

Првих се дана даје по мало теста у облику ваљушака, јер се мора пазити, да се волка не препуну; живина треба да добије онолико хране, колико може да свари, стога пре сваког храњења живинар треба да се увери, да ли је волка празна,

вероватно бити. Ми можемо на међународном форуму можда за извесно време и бранити и одбранили културу мака у нашим јужним крајевима, за данас, сутра и за неко време. Али да ли ћемо успети то и увек у разноврсним испрелетаним интересима народа и потреба човечанства, остаје увек једно отворено питање. Ми налазимо, да је много здравија култура луцерке за производњу семена од културе опшња. Здравја је са економске тачке гледишта. Здравја је са државничке тачке гледишта. За нас су тамо доле далеко веће вредности хиљаде хектара под луцерком за семе него ли под афином. За ово не треба даљих доказа. Нас се не може толико тишати морфијум, али нас се тиче наша стока, наша земља, наша производња и квалитативна и квантитативна и на послетку наша спољна трговина. Убрзо бисмо се ми помоћу тих крајева појавили и као извозници семена луцерке на светском тржишту.

Извесно ове мисли узгред у жељи, да буду од користи у садашњим моментима апсолутног губтања и неодређености у биљној производњи. На ово ћемо се вратити једном засебном расправом.

(Сарајево 02)

ИЗ ПРАРАДЕ ВОЂА

Справљање питија од вођа

За справљање питија (дрхталица, сулиц) од вођа најподесније су јабуке са додатком шећера или без њега. Могу се са успехом употребити и остале врсте вођа као дуње, рибизле, огроз и др. Исто тако и опало вође може се прерадити у сулиц. У колико је вође незрелије, у толико му треба додати већу количину шећера.

у противном треба с храњењем причекати. После сваког храњења живина се на кратко време пусти из преграде, да се може приорити по пепелу и чистити, јер би у противном успех био сумњив.

Као што се из овога види стари се начин гајења живине мало разликује од данашњег.

Гали су се живинарству учили од Римљана. У 12. и 13. столећу се помињу „капуни“ — петлови, а у 16. столећу „paularde“—и. Римљани су на својим ратничким походима по Европи ширили и гајење живине. У 8. столећу по Хр. Карло Велики је потпомагао живинарство речју и делом. На његовом столу, и кад је на путовању по провинцији, морала је бити живина.

Манастири су такође прихватили гајење живине. За време тридесетогодишњег и седмогодишњег рата израдио је и живинарство као и остале привредне гране: пољопривреда, индустрија и занати.

Словени су одвајкада гајили живину.

При крају незнабожачког доба кокоши су већ гајене на сваком словенском газдинству. Неки називи као и. пр. квочка — су опште словенски.

У 10. веку гајено је у Ческој доста живине,

Коштичаво вође за ову прераду није подесно.

За ову прераду употребљава се само оно вође, које садржи у себи лељиву — смоласту материју, т. зв. „пектин“, — која у мешавини са шећером и киселином у равномерним количинама, после кувања и расхлађивања даје згуснуту масу налик на питије.

1.) *Справљање сулица од јабука.* Најбоље су слатке или нешто накселе сорте, са белим и сочним месом.

Јабуке се не љуште, јер се у љускама налазе највише питијастих материја. Исеку се на кришке, одстране натрули и буђави делови, (ако се кува од опалог вођа) и једанпут добро оперу у хладној води. Затим се сипају у кавак суд и налију водом тако, да вође у њој огрезне, па кува и чешиће меша, док не омекша. Потом изруче у кавак ретко платно, повеже као кад се сира и притисне печем, или остави да сјм сок исцури.

Пошто је сок исцеђен и сталожки се, измери се и на сваки $\frac{1}{2}$ кграма сока дода 200—300 грама ситно истуаног шећера.

Кува се у каквом пространом суду на умереној ватри, да не би искипило. При кувању скида се чешиће пена и пази да не загори. Сулиц је куван, кад се капљице на тањиру згусну и постану питијасте. Тада се скине са ватре, разлије у судове, па повеже пергамент — хартијом.

Да сулиц постане провидан и бистар дода се на 1 литар сока кашичица испршене креде, која се претходно у води добро испере.

На овај начин прави се сулиц и од осталог вођа, са додатком више или мање шећера, — што зависи од процента киселине, која се у њему налази.

2.) *Питије од црвених рибизла.* Справљају

која је служила за размену, плаћање порезе и т. сл. У 11. и 12. веку у Русији је гајена живина, нарочито кокоши.

Али тек у новије доба, развитком модерног саобраћаја парним бродовима и железницама, живинарство постаје предметом међународне трговине у дотле непознатим размерама. То је побудило многе државе да живинарству посвете велику бригу.

Биће од интереса и за читаоце „Тежак“ да се бар у најкраћим потезима упознају с радом на унапређењу живинарства у Ческој.

Живљан рад на томе пољу почео је од 1902. године. Тадањи пољопривредни савет у Прагу приредно је 1902. године анкету преко свију живинарских друштава и живинара по питању, на који начин треба оживети и унапредити живинарство у земљи. Када су сви предлози приспели и када је материјал сређен, сазната је 1904. године анкета стручњака и одгајивача живине, која је после дуже дебате усвојила ове одлуке:

1. Гајење кокоши у Ческој је много искварено уношењем страних раса; стара домаћа ческа кокоши је скоро исчезла, а желети је, да се сачува и да

се на тај начин, што се из свежих плодова исцеди сок, пристава на ватру и при кувању дода на 1 литар сока 1 $\frac{1}{2}$ кграма шећера. Или ако се прелију водом и кувају, док не напрусу, па затим одели сок и справља на начин, који је напред описан.

За сулице се могу употребити малине и незрело грозђе.

Ако се употребе малине, тада се додаје за половину сок од јабука или рибизла, да се боље агусне.

П. С. Петковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Да ли се може употребити струготина за простирку стоке.

Гламоч

Симо Бањак,
пирох

Одговор: Дрвене струготине се употребљавају као простирка за све врсте домаће стоке а у интересу уштеде скупог материјала, који би се могао много боље искористити као сточна храна. Овакав је случај са сламом. Струготине не могу покврити ђубре, али утичу да се ђубре теже распада и спорије дејствује. Нарочито овакво дејство испољавае овако ђубре на тежким и тешким хладним земљама. Нарочито се споро распада ђубре, ако су четинарске а особито борове струготине, јер имају у себи увек нешто смоластих материја, које отежавају приступ ваздуха и распадање. Овакво ђубре треба још с јесени износити на њиву и заоравати. Ради бржег дејства треба мешати на ђубришту ђубре са простирком сламе и ђубре са простирком од струготине или наименше простирати једног дана сламу а другог дана струготину. Не треба никад изгубити из вида, да стај-

ско ђубре утиче и на механичке особине земље, поправљајући их. Ако су теже и тешке земље, оне траже више сламасто ђубре. Тих особина има много мање ђубре са струготинах.

М. Ђ. Николић.

БЕЛЕШКЕ

Покрајинска изложба у Љубљани. — За велику покрајинску изложбу „Љубљана у јесени“, коју приређује управа Љубљанских велесажмова од 4. до 13. септембра 1926. г. изволео је преузети почасно председништво Министар Пољопривреде и Вода г. Иван Пуцељ.

Главни и најважнији део ове велике изложбе сачињава посебна пољопривредна изложба, где ће бити заступане све гране наше пољске привреде.

ДОПИС

Са овогодишњег излета у Праг.

Српско-чешка фабрика шећера и рафинерија А. Д. у Ђуприји упутила је у Праг 1. маја осморицу својих агронома и економа на челу са шефом Јосифом Пејком, агрономом ради разгледања изложбе „Земеделске Једноте Чешкословенске Републике“ и осталих занимљивих пољопривредних објеката.

Изложба је отворена 13. а закључена 18. маја. Групу наших излетника врло је љубазно предусрео г. Адолф Прокупек, народни посланик и председник „Земеделске Једноте“, као и инж. г. Бензик, специјалиста за гајење кукуруза.

се оснију живинарске запатне станице за гајење те кокоши.

Од осталих се раса препоручују ради одличне носивости *италијанка* и *миорка*, а као зимске носиле бела *вијандоша* и црна *ланшанка*, које су добре и за месо.

II. Што се тиче гајења *гусака* утањено је, да је домаћа гуска дегенерисала плођењем у чистој крви и сродничким парењем и скидањем перја, да је ситна и недовољне плодности. Препоручено је гажити домаћи сој тамо, где је крупан и плодан, иначе вршити укрштања с *емденском* гуском, која је крупна и плодна.

III. Домаћа пловка није препоручена као сувише ситна, већ је препоручена *пеканичка* пловка.

Одмах после тога основане су запатне станице за гајење препоручених раса кокоши. Те су станице код разних одгајивача, којима пољопривредни савет уступа по 1 петла и 10 кокоши потпуно бесплатно под обавезом, да дотични одгајивач мора ту станицу неокрњено држати три године. Станице се оснивају уз припомоћ живинарских и сточарских удружења. Та је акција имала знатног успеха.

За пловну живину основане су субвенционисане станице са 50% куповне цене.

Најновија анкета од 15. маја 1920. године остала је при одлукама анкете од 1904. године.

И код нас је некада, пре светског рата, живо рађено на подизању живинарства, па су 1908. године сазивате конференције стручњака и привредника, које су донеле одлуке о унапређењу сточарства и живинарства. У то су доба биле основане и многе живинарске станице у Србији код државних и самоуправних расадника, државних пољопривредних школа у код приватних одгајивача.

Нека би се та акција и сада обновила — јер наша земља има све услове за развијање живинарства.

26. VII. 1926.

По чешким изворима
А. Г. Јовановић

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Изложба, подељена у девет скупина, са 930 одељка, одлично организована и уређена, показала је сву развијеност и напредак чехословенске пољопривреде, пољопривредне технике и индустрије.

Међу одељцима појединих скупина истичу се изложбе: пољопривредних школа, оплемењивање семена и изложбе разних других пољопривредних друштва.

Изложбе лана, хмеља, дувана, вештачких гвојива, пољопривредне књижевности, крупне и ситне стоке и живине, пољопривредних сарава и машина, давале су јасну представу полета и интезивности чехословенске пољопривреде.

Према изложеном материјалу пољопривредних алата, сарава и машина истичу се из нарочито фирме: Вихтерне и Коварик, Бехер итд.

Од новина вредно је споменути: немачки проналазак „Saat-Reform“ сејалице акционарског друштва Agrarmaria-Windshheim, за сетву појединачних зрна пшенице и кукуруза; француски проналазак веома практичних шпркоча за наводњавање „Cauelette“; прашаче, фирма „Josef Klein, o. z. Hrobce n. l.“, за прашење усева а у исто време и растурање осике и веома практичних аутоматски електричних шпрк са звоном и компресором за домаћи водовод фирме „Českomoravská Kolben akciová společnost“ Праг.

Према изложеним многобројним и разноврсним апаратима и машинама за наводњавање, заливање и вештачку кишу доје се закључити актуелност и решавање потребе наводњавања усева у Чехо-Словачкој, која добија веће и повољније водене талоге од наше земље.

После тродневног разгледања изложбе, прешло се на излет у околину Прага и прегледање ова три објекта:

1. Станица за оплемењивање репе и жита у Семчицама код Добровише.

Станица је основана 1894. године на добру Минјержице код Цетна. Премештена је 1902. у Добровише, а одатле 1912. у Семчице.

Станица располаже имањима у површини од 5.570 h, разних геолошких формација: алувијум — хумусна црница и шљунковити песковити нанос —, дилувијум жуте глине из креде, дилувијални шљунак, песковити наноси из креде и песка, кречна глина и становите земље и креде.

По физичкој и хемијској анализи заступљена је цела скала земаља, које леже на надморској висини од 196 до 365 m.

Станица је омогућено, да изводи радове истовремено у више потпуно различитих пољопривредних средина и тиме избегнути последице једностраног оплемењивања.

Снабдевена стручним особљењем, коме стоје на располагању богата технички, ботанички и хемијски кабинети и друге просторије са огромним и модерним магацинима, станица се поставила у ред првих светских станица за оплемењивање репе,

а 1921. године добровичко репно семе дошло је на прво место по принову шећера на хектар.

Станица располаже и својом пољопривредном огледном станицом, а позната је и својим стручно књижевним издањима разних пољопривредних студија (око 60 дела на чешком језику).

Индивидуалним оплемењивањем репе, станица тежи да одгаји репу у шећеру и са високим приносом, тако да се добије највећа количина шећера по хектору. Служи се Менделјејевим законима ради практичних утврђивања наследних биолошких особина — обим листа и корена и однос шећерности према тежини — како би се са сигурношћу поступало приликом стварања нових облика.

У станици имају удела око 120 фабрика шећера, које су себи осигурале сву годишњу производњу око 4.000 вагона оплемењеног репног семена.

Оплемењено семе пшенице станица пушта у промет под марком „Добровише“.

У почетку радило се на издвајању и гајењу чистих педигричних линија од домаће пшенице, која се одликовала добрим квалитетом, прилагођеношћу пољопривредној средини (нарочито отпорна на јаке мразеве), али slabим жетвеним приносом. Стога се пришло укрштњу са енглеском пшеницом „Shirrif's square head“, која има све добре особине сем квалитета.

Издавањем чистих линија добијен је хибрид „Добровица“ са свима жељеним особинама: одличан квалитет плода и брашна, принос 3—4 тона по хектару, отпорност према рђи (против отворене главнице — *Ustilago tritici* — употребљавају топлу воду 62° C ради уништења мицелијума у плоду), полагању и мразу.

И ово је оделење снабдевено свима потребним лабораторијумима, справама, магацинима итд.

Остале врсте жита још су у стадијуму проучавања.

Пошто се не би могле засејати све на станичном имању, многобројне нумере шаљу се и сеју код приватних под надзором (сетва, жетва и вршај) станичног стручног особља.

2. Фабрика пољопривредних справа Рудолфа Бехера у Рудницама.

Многобројне зграде са огромним олењенима сведоче о производњи на велико пољопривредних справа а нарочито плугова, на које изгледа фабрика обраћа највећу пажњу. Подела рада у фабрици савршено је изведена. Располаже вављавицом за израду плужних лопатица, каквих има само три у Европи. Заваривање точкова електрицитетом.

Одлично је организована израда и продаја солидних плугова разних врсти. Фабрика је израдила 1925. године 170.000 плугова специјално према потреби и укусу сваке узвне земље. Плугове је пласирала поред чехословачке у државима Јужне и Северне Америке, Африке у Италији, Шпанији, Русији и Турској.

Поред плугова израђује и све остале справе за обраду и припрему земље и неговање усева.

Пријатељски и веома срдечно дочекани и испраћени од стране сопственика, директора, техничког инжењера и прокурите фабрике Бехерове обишли смо још и

3^о Војковице (железничка станица Велтрусце), где смо разгледали веома занимљиве и практично поучне пољопривредне објекте на имању г. Шустера.

Имање је велико 250 h. Састоји се из плодног алувијума и шљунковито песковитог дилувијума.

Веома сиромашан дилувијум хубрењем и обрадом оспособљен је за максималну производњу, високе жетвене приносе, са по две жетве годишње на површинама, које нису заузеле вишегодишњим биљкама.

Имање, удаљено 35 км. од Прага а у близини других већих потрошачких центара (Карлове Вари) и Немачке, специјализирао је у производњу поврћа и због тога је инсталирана машина од 10 к.с. са пумпом и справама за производњу вештачке кише.

После поврћа долазе индустријске биљке: хмељ око 30 h, женетрга око 20 h и шећерна репа.

Цереалије гаје се минимално ради плодореда и сламе.

Пољопривредна индустрија заступљена је са фабриком конзерви поврћа, фабриком цигуре, аутоматским млином са сијасом и транспортерима, млекарницом за израду специјалних сирева (прерађује 4.000 l. млека дневно) и пекарном. Има сопствену радионицу за израду неких и оправку осталих справ. Фабрика и радионица раде електричном производњом из сопствене централе.

Савремена организација производње, прераде сировина и продаје испољава енергију, организаторску способност, промишљивост и истрајност г. Шустера.

Слободан систем газдовања допушта брзо прилагођавање потрошачким центрима и производњи највећма траженог артикла.

Поред обичних справа за обраду земље имање располаже и парном гарнитуром за риголовања.

За производњу стајског хубрета има око 180 крава, које храни у главном ансиланом грахорицом у великом америкаанском сијасу.

Употребљава зелено хубре (плава лушина са грахорицом) као и вештачка.

Довози вишак потребног му стајског хубрета из Прага.

Гаји грашак на великим површинама. За сетву употребљава врстачне сејалице 25 см. ред од реда, што му омогућава употребу вишередних прашака. Сетву изводи тако да сваких 6—8 м. оставља ходник од 50—60 см. ради пролаза и манипулација.

Специјалан је начин одгајивања бораније са инсталацијама сличним за хмељ. Сеје око 1,5 м. ојак од ојка, 18 зрна по периферији круга по-

лупречника 50—60 см., а за вреже спушта жице, по којима се пасуљ пужа.

Специјалиста је за производњу шаргли (око 35) h, коју извози за Праг, Карлове Вари и Немачку 2 до 4 тоне дневно.

Има 18 h. под јагодама, које лиферије за време сезоне око 1 тоне дневно, 15 h. под купусом, 20 h. рабарбера (блитва), кеља, патлиџана итд.

Исклијано семе краставаца сеје у леје, из којих расађује расад на површину од 10 h.

Семе црног лука сеје сејалицом ради директне производње, избегавајући скупу производњу арапником. Црни лук праша прашачима.

Цереалије сеје 22 см. ред од реда са употребом у пролеће вишередних прашака. Према стању усева на дилувијуму види се, да је успех одличан.

На баровитим и мочварним земљиштима засадио је врбаке, те има довољно материјала за израду транспортних корпи у режии.

Код појединих култура радници су заинтересовани у добити.

Колико је ово право угледно пољопривредно добро на потпуном заслуженом гласу, довољно је напоменути, да долазе скоро свакодневно странци из свију земаља, да би га разгледали (16. маја били су пољаци, а 18., поред нас Срба, Швајцарци и Американци).

Пошто сам на целом имању и постројењима запазио свега једног настојника, закључујем да г. Шустер сам управља и надгледа своје добро.

Производња на овоме добру до крајности је интензивна, што се на први поглед види по стању разних култура. Г. Шустер остварује хмељом годишње 2 $\frac{1}{2}$ милијуна бруто прихода или 80.000 ч. с. круна по хектару, 18 маја производно је око 15 кгр. дневно јагода, које је продавао по 100 ч. с. кр. килограм.

Синајина,
Јуна 1926.

Јован Драшковић,
агровом.

НЕКРОЛОГ

17. јула ове године умро је

† **Никола Алексић**

оснивач и члан Пољопривредне Подружине из Жупањевца (ср. левачки).

Сахрањен је уз многобројно учешће грађана из Жупањевца и околине.

Поклојник је био примеран грађанин, врло отресит, вредан и разуман пољопривредник. Његову прерану смрт оплакују, поред ушвелене породице, и сви чланови Жупањевачке Пољопривредне Подружине.

Н.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Све поштом, које Друштво издаје својим Пољопривредним и приватним члановима, и обрнуто, ослободити се поштом поштомарског талога по закону Министарства Пошта и Телеграфа № 17203 од 17. 10. 1924. год.

Цена огласима по таксу.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустрованн лист Српског Пољопривредног Друштва

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дина.

Таш и илустрије добијају лист у пола цена

Претплата се плаћа уједнаит за цео
годину.

Примљени рукописи за издавање не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. **Тодоровић**

Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Ранковић**

Број 34.

БЕОГРАД, 22. АВГУСТА 1926. ГОД.

Година LIII

Сузбијајмо неписменост.

Једна од великих сметња напретка нашег села је неписменост или боље рећи недовољна писменост сељака. Број неписмених варошана код нас није мали, а већ да не говоримо о броју неписмених по нашим селима, нарочито планинским, где су куће раштркане, удаљене једна од друге, где школе нису никад постојале, нити се често пута за њих зна.

Још таква, да кажемо, сасвим неписмена села, и нису највеће зло. У таквим селима сви су неписмени, сви знају подједнако, сви су прости, али у већини случајева срдачни и добри.

Много је горе по оним селима и паланкама, где уз писмене, веште и окретне људе, живи велики број неписмених и полуписмених. Ретки су и све су рећи они образовани и писмени људи, који своје знање и умешност хоће да ставе искрено у службу и оним неписменим и неупућеним својим ближњима. Међутим много је већи број од тих образованијих, који сматрају, да им је, у борби за опстанак и личну удобност, допуштено да искористе незнање и неумешност својих ближњих.

То што важи за поједина места, важи и за поједине крајеве и читаве државе. Напреднији крајеви и напредније државе у већини случајева искористују своје знање и надмоћност према назаднијим крајевима и државама.

То пак начело: нека мени буде добро, а осталима како Бог да — поред тога што није правично, у многим случајевима није корисно ни за саме оне, који га исповедају, јер ако је некоме тако поступајући добро, не значи да би обратни поступак био неповољнији за њега.

Тако на пример, зар ће много више да добије добар земљорадник за своју чисту и крупну пшеницу, добро вино, лепо осушену и крупну шљиву, ако само он једини у селу уме да произведе тако добро вино, шљиву и пшеницу? Ако добије нешто више, то ни из далека не би била она цена, коју би добили за своје производе, кад би их сви производили како треба, јер трговац који купује, не може малу количину доброг про-

извода чувати одвојено, него све меша заједно и све плаћа приближном ценом. Зар ће фабрика штофа, која троши хиљаде кило вуне, да плати неком пољопривреднику нешто скупле његових неколико десетина килограма вуне од сниторуних оваца, ако само он има такве овце? Неће, јер се та мала количина боље вуне губи међу осталом обичне каквоће.

Дужност би дакле била, а и лична корист, сваког онога, који нешто боље зна и уме, да томе поучи и остале, али како постоје и постојаће такви људи, који хоће да живе од незнања својих ближњих, то ни она неписмени планинац или полуписмени сељак и паланчанин, који би међу својим неписменим или полуписменим земљацима могли на даље неписмени или полуписмени да живе, не могу тако остати у садашњим приликама. И они се морају наоружати знањем, не да њим искористују туђе незнање, него да себе заштите и друге поуче. То исто важи и за читаве крајеве и државе.

А пошто се темељно знање стиче на првом месту учењем и читањем, то је дужност сваког од нас бити писмен и то добро писмен и томе и друге поучавати или саветовати да буду. Писмен мора бити наш сељак, занатлија и сваки други. Без писмености нема великог напретка ни у једној привредној грани, па ни општег напретка државе. Шта нам вреди плодна поља, непроходне шуме, неисцрпни мајдани, ако их не уметмо искористити или ако их упустимо странцима? Зато је, понављамо, дужност сваког доброг грађанина ове земље, да учи да би својим знањем користио и себи и другима и држави.

И још нешто. Није довољно само научити у основној школи читати и писати и с тим сматрати да је писменост стечена. Један велики део наших сељака сврши добро основну школу, али даље више ништа не чита и не учи и после извесног броја година он заборави и читаош и писалош. Или и ако нешто узме да прочита, он не разуму, шта је прочитано. Потребно је дакле по завршеној основној школи, да сваки земљорадник продужи читање корисних, нарочито пољопривредних књига, па ће се он после извесних поте-

шкоћа и неразумевања моћи из њих много које чему корисном научити.

Још је боље да по завршеној основној школи сељачки син ступи у коју практичну нижу пољопривредну школу, у којој ће своју писменост утврдити и научити се многим корисним стварима. Ако отац није имао прилике да такву школу заврши, он ни у ком случају не би требало да дозволи, да његов син то не учини. Ко нема сина или рођака за ову школу, треба да саветује свом суседу да он своје дете у исту пошаље, јер од таквог једног земљорадника, који сврши пољопривредну школу, имаће користи не само он лично и његова породица, него и цела околина, којој може послужити за углед.

Време уписа ђака у ове школе приближује се, с тога сваки сељак, који има неког свога рођака и познаника за школовање у пољопривредним школама, т. ј. да је стар од 14 до 18 година, да је свршио основну школу и да је телесно здрав и умно добро развијен, треба одмах да се обрати свом среском економу за ближа упутства, у коју би школу дете послао, да ли у школу за виноградарство и воћарство, ратарску или сточарску и у које место.

Ако за то нема времена, нека се непосредно обрати молбом за упис којој од ових нижих пољопривредних школа: у Битољу, Ђуприји, Алексинцу, Букову код Неготина (крајина), Краљеву, Шанцу, Или, Вршцу, Илоку, Бутмиру код Сарајева и Бања Луци. Неке од ових школа су виноградарско-

воћарске као у Букову, Вршцу и Илоку, али се и у њима, као и у свима осталим деца обучавају и у свима осталим гранама пољске привреде, као у сточарству, ратарству и у њиховим ситнијим гранама, као у: живинарству, свиларству, пчеларству, рибарству, ливадарству и т. д.

Школовање у овим школама траје две године. Ђака има приватних и државних. Државне питомце бирају среске скупштине од пријављене сељачке деце и они не плаћају ништа за своје школовање и издржавање. Њих држава школује о свом трошку.

Њихов ће се избор по срезовима ускоро извршити. За обавештење обратити се свом среском економу.

Приватни питомци, ако су сељачки синови, плаћају 200 динара за своје издржавање месечно, иначе остали плаћају двапут толико. Молбу за упис са 25 дина, у таксимен маркама подносе ђаци непосредно Управи дотичне школе и уз то прилажу: крштеницу, школско сведочанство, општинско уверење о владању и лекарско уверење о здрављу. Пријаве ће се примати до краја овог месеца, а изузетно и неки дан доцније.

Бож. Ђ. Ранковић.

Уредништво и администрација Тежакa не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ПОДЛИСТАК.

Пероноспора овога лета у виноградама у околини Пирота.

Пероноспора се овога лета у околини Пирота јавила први пут у другој половини месеца јуна, у почетку мало, због ниже температуре, а са повећавањем ове и појавом честих киша, које су понекада биле топле — средином јула месеца — њена се моћ пустошења на недовољно прсканим виноградама показала у пуној мери. Грожђе је у многим виноградама толико оштећено, да од бербе неће бити ништа, па је јако спржено и лишће винове лозе, због чега је и опстанак појединих старијих и изнуверених винограда доведен у питање.

Виногради на пескушама, лапорачама и кречушама, у опште на сувљим теренима, мање су оштећени од оних на влажнијим црницама и црвеним иловачама. Положај винограда овога пута није имао утицаја на већу или мању појаву заразе. Подједнако су страдали високи терени, као и ниски, само ако нису били прскани бордовском чорбом бар 4 пута пре Петровадне и пети пут на 10 дана по Петрову-дну, и то прскани у тако zgodно време, када је иза прскања било бар 2—3 дана лепо време, да лишће утицајем плавог камена и креча постане што отпорније болести.

Што се тиче сората грожђа, није поштеђена скоро ни једна, а међу њима највише је страдао прокупац, наша најважнија винска сорта за црна вина.

Почело се сумњати у исправност плавог камена, али очувани виногради честим прскањем и резултат пролетошњег хемијског испитивања плавог камена најбоље потврђују да је прави узрок појави пероноспоре и сушењу грожђа и лишћа у овако влажном лету недовољан број прскања смешом плавог камена и креча, макар само и са 2% јачине у води.

Од интереса је забележити, да се поједино чокоће, које је у винограду било заштићено каквом воћком са густом круном, која га штитила од сувишне влаге, боље очувало од гљивичне заразе.* Исто тако грожђе подигнуто на жицама шпалера боље се држи.

Благовремено штампане објаве од стране олд. Пољопривредне Подружнице да се честим прскањем појави пероноспоре стане на пут, нису имале великог дејства и тако ће многи виноградарски тешким срцем да сачекају наступајућу јесен, када су очекивали наgradu за уложени труд и рад.

Просечно узев % (по површини) винограда страдала је овога лета од пероноспоре и стога треба очекивати већу цену грожђа идуће јесени, а они који имају непродато вино, само ако је нај-

Производња семена луцерке

(Наставак)

Луцерниште, а нарочито одређени откос за производњу семена, мора бити чисто без икаквог корова. Корова неће никада бити на добро негованом луцерништу. Али ако се ипак појави, треба добро дрљати после првог или другог откоса. За дрљање је најбоља колугаста дрљача. Али ако је пољопривредник нема, нека се послужи и обичном тежом. И она није на одмет.

За производњу семена се употребљава један од откоса, имајући у виду основну идеју да се добије највише и најбољег семена. Који ће баш тај откос бити, не може се у напред једним општим потезом рећи. Све је релативно и опет опште. Изнехемо, како се и чиме у разним случајевима треба управљати. Пре свега не треба никада употребити за производњу семена још довољно неразвијено и неутврђено луцерниште. Млада луцерка није за производњу семена. Може бити речи о последњем откосу у другој години, на надаље. Али и тај последњи по могућству избежавати и почети тек од следеће године. Изузимајући случајеве, кад је луцерка необично добро развијена већ у тој години.

У сувим и полусувим крајевима се често први откос искористи за семе. Или се остави и прва вегетација и не коси до сазревања. На овај начин се искористи зимска влага. Али ако је наводњавање организовано, искористити зимску влагу за

производњу зелене масе или сена, а наводњавањем регулисати најбољу производњу семена. У влажним крајевима, т. ј. који нису полусушни, оставља се обично други или трећи или последњи откос за семе. Ово зависи од бујности луцерке. Кошењем се њена бујност у истој години смањује, те се добија по каквои добар откос за семе, који не сме бити нити бујан нити опет слаб. Даљи разлог је и тај, што су дубље у лето услови за оплођивање и сазревање семена много бољи. Тамо, где последњи откос не би могао да сазре због јесење хладноће, не треба га никад ни употребити за семе, па ма како се он чинио zgodan. Ту треба откос пред њим створити подесним, ако ништа друго а оно честим кошењем од почетка годишње вегетације. У крајевима, где трећи откос једва стигне да сазри, треба добро размислити, да ли њега или који други откос употребити на семе. Треба употребити само онај откос, који поуздано даје зрело семе.

Ако је умерено влаге, ако се луцерка у другом откосу развија добро и подесно за производњу семена, ако за време цветања не буде кише, онда ће други откос дати добру жетву. Али ако се он због влаге развије бујно и ако пред цветање или за време цветања падне јака киша, онда је најбоље употребити га за сено. У полу сушним крајевима, ако није спроведено наводњавање, суше, које наступају обично после другог откоса, јако смањују трећи откос. Ту је увек боље употребити други откос за семе, а у приликама чак и први или и

бољег квалитета, (што је најчесте врло ретко) нека не очајавају, јер ће га посигурно ипак добро продати.

Какву поуку из овога скупо плаћеног искуства виноградарски могу извући:

У будуће не жалити труда ни трошка, већ прскати винограде од почетка маја па до половине августа месеца толико пута, да горња површина лишћа свагда буде покривена гомлом навлаком бордовске чорбе, сушних год. 2%, а киших 2.5—3% јачине. Број прскања да буде сушних год. 3 пута, а киших 4 пута пре Петрова-дне и после 10—15 дана опрскати и четврти, односно пети пут — под претпоставком, да је после сваког прскања било бар 2—3 дана лепо и топло време да би се бордовски раствор што боље у лишће упио, иначе број прскања повећати. Прпорихта која су на нижим местима у летње време — напред обележено — прскати недељно по једном. Пласти камен узимати гарантовано чист, што се свагда налази код Пољопр. Подружнина и Земљ. Задруга. Овде се мора напоменути и то да се нарочито леги, када падају овако најважнији радови, много изгледају и празнују празници, које наша црква није за празновање оставила, те и због тога остају многи виноградарски на време непопрскани. Прскање је винограда бордовском чорбом предохрана против болести и као што лекари

дају својим пацијентима прашкове и празником, исто је то и са прскањем винограда: једна прека и неодложна потреба, те овај посао радити онда кад год устреба, остављајући те биске празнике нерадницима за одмор.

Оштећеним виноградама препоручује се да одмах још једном прскају ново потерало лишће да би летораста до јесени могли сазрети. Јаче оштећене винограде, који остану рано без лишћа, у јесен поћубрити и пред зиму добро (повисоко) земљом загрнути, јер је њихова снага на мразе вима сада мање отпорна. С пролећа у таквим виноградама применити нижу резидбу.

Грожђе ма и најмање захваћено пероноспорном zarazом приликом зрела лако прелази у трулеж, у толико више ако јесен буде кишна, стога је за препоруку употреба калијум-метабисулфита и селекционисаних гљивица при врења шире, ако желимо да и од таквог грожђа добијемо вино, које ће бити постојано, отпорно винским болестима, здраво и питко.^{*)}

Мих. П. Видановић.

^{*)} Можда овоме вије узрок мања или већа количина влаге, јер је ње било и сувише и у закључку и без њега, него недовољна, мања топлота, у закључку од дрвета?

Примедба 3 реднишња.

^{**)} О овом види књигу „Винарство“ од Б. Ренковића најновије издање 1926. год.

прву вегетацију, како смо већ казали. На издигнутим сувим положајима и у сувом поднебљу, где се може добити само један валан откос, употребити тај за семе. Ако су издигнути положаји влажнији или влажни, употребити други или трећи према створеном стању. Ако се у крајевима ранијих јесењих хладноћа жели баш трећи откос за семе, онда се ту мора покрити са ранијим откосима т. ј. први пут косити раније и скрити међувреме између првог и другог кошења. На овај се начин добије више у времену за развијање и сазревање трећег откоса. По неким искуствима праксе тврди се, да је најбољи трећи откос, само ако је поднебље такво, да може благовремено сазрети. Трећи откос има и ту добру страну, што омогућава два откоса за зелену пићу или сено. Ово исто важи у опште за последњи откос. Кад се други откос употреби за семе, ретко ће преостати времена и за још један откос после њега до краја сезоне. На тај начин могућ је само један откос у сезони за зелену пићу или сено. Када се трећи или у опште последњи откос употреби за семе, преостаје још увек довољно времена, да се луцерка развије до зиме, те да са сигурношћу ову проведе. Има запажања, да трећи или и последњи откос мање исцрпљује луцернице од другог, други онет мање од првог. И ово има свој значај, кад се одређује откос за семе. Често пута се мора при одређивању откоса обратити пажња и на штеточине.

Има извесних општих знакова, по којима се може закључити, да ли ће бити успеха са неким откосом или не. Према тим знацима ће се пољопривредник и одредити. Ти општи знаци су ови:

1. Ако је време било подесно, па се одређени откос добро развио т. ј. умерен у порасту и бујности са много гранича на стаблу, равномерно, уједначено, једновремено, обилно цветање после појављивања првих цветова и ако не падне киша, изгледи су на добру жетву. Цветови треба да су уз то велики, добро и јако обојени. Отворенија боја знак је слабе жетве.

2. Оплођени цветови се сасуше за неколико дана и крунични листићи не отпадају, већ остају висећи. Неоплођени цветови брзо опаду.

3. Код оплођених цветова се могу увек запазити мале спиралне махуне. Неоплођени их у опште немају.

4. Ако је стабло густо, добро поседнуто оплођеним цветовима, два или више у групи, може се рачунати на добру жетву.

5. Ако су поједине махуне испуњене семеном, онда је добра жетва поуздана, само ако је каква случајност не омете.

Према овим знацима може сваки донети суд, да откос треба да задржи за семе или ће боље бити, да покоси за сено. И при најбољој обзирности може бити разочарења. Може да се догоди, да је семе већ зрело и жетва ту, а обилна киша упропасти целу жетву или је у најблагем случају јако оштети.

Да би се избегли што више губитци око производње семена и да би се осигурала што више добра жетва, треба поступити овако:

1. Ако се откос ма са којих разлога сувише развио, покоси га за сено и ако је био одређен за семе. Што се раније покоси, у толико боље. Следећи ће у толико више добити у времену. Изузима се последњи откос, који за собом не може оставити и откос за сазревање.

2. Ако падне киша, док је луцерка још у цвету или пре но што се оплоди, покоси откос за сено.

3. Ако се није довољан број цветова оплодно ма са којих разлога и брзо опадну, покоси откос за сено.

4. Чак ако се и зрна образовала, покоси за сено, само ако отпочну јаке кише и луцерка потера нова стабла. У колико се пре покоси, у толико боље. Следећи откос добиће више у времену. За последњи откос важи исто, што и горе.

М. Ђ. Николић.

(Саранске се)

ИЗ СТОЧАРСТВА

Парење код свиња

Да би одгајивач имао потпуне користи од приплодних свиња и да би добио здрав и добро развијен подмладак, потребно је у првом реду, да зна, које доба године је најбоље за прашење крмаче и у ком времену треба женска грла пустити код вепра, па да сигурно остану супрасна.

Као све домаће животиње, тако и крмаче, траже вепра само тада, кад се код њих појави жар — воља за парење и само ако се у том времену и у агодном тренутку пусте код вепра, остају сигурно супрасне. Према томе најглавнија је ствар при парењу, нарочито код млађих грла, водити строго рачуна о жару код женских грла.

Појава жара — воља за парење код крмача, познаје се обично по овим знацима: крмача је у свињу немирна. Трчи непрестано по свињу и хтела би некуда да побегне. Једе мање него обично. Налази се у једном надраженом стању. Ово се познаје по промуклом гротању и целокупном изгледу. Ако се крмача налази у свињу са осталим крмачама, уземнирава их скакањем и уједанњем. Има случајева, да код јаче појаве жара за парењем, и ако крмач не буде задовољена, напада на остале свиње и уједа их тако, да озледе могу да буду опасне по живот.

Јача појава жара лако се примети. Жар достигне после 12—16 часова највећу висину, а после ако крмач не буде задовољена, почне постепено да опада. Има врло честих случајева, где се жар код женских грла појављује у врло слабом облику и само се може запазити и познати по томе, што грло мање једе и што полини орган натекне. Тако

слаба појава жара у мрачном свињцу не може лако да се опази, ако се не обрати већа пажња од одгајивача. Слаба појава жара појављује се најчешће код добро храњених свиња, које су уз то мирне, а имају велики апетит за храном, као и код млађих грла. Стога треба водити строго рачуна о оваквим крмачама. Ако се оне на време не оплоде од вепра, жар сасвим прође неопажено, и доцније, ако се појави, крмаче много теже остају супрасне. Нарочито одгајивач мора да обрати већу пажњу на младе крмаче, да их не храни сувине јаком храном и појаву жара да не пропусти, само ако нису женска грла сувине млада, и ако су добро развијена. Може да наступи случај, да се млада женска грла од 7—8 месеци пусте код вепра, ако се због доброг храњења појави жар. Ако се ова прилика пропусти, доцније се појављује жар све слабије и лако може да се превиди. Најчачи жар појављује се код свиња од 2—3 године, а старије свиње, кад почну да се гоје, постепено губе способност за приплод.

Млада женска грла најбоље је пустити код вепра тако, да прву прасад опрасе у пролеће од прилике у месецу марту или априлу. У том времену крмаче се већ могу заједно са прасадима пуштати на пашу. Ово има за циљ повећање млека код младих крмача и осигурава прасадима напредовање. Треба избегавати зимске месеце за прашење младих крмача. У то доба прасад у добром и сувом свињцу теже напредују, а у хладном и влажном сасвим пропадају. Прашење младих крмача у пролеће има и ту добру страну, што се младе крмаче одмах после прашења, ако су добро развијене могу поново пустити код вепра, тако да се у јесен опет опрасе. Код слабијих млађих крмача мора се чинити изузетак. Слабу крмачу прасад сисањем још више ослабе. Њој треба оставити времена, да се поправи, па тек онда је пустити код вепра. Обично код оваквих крмача жар се појављује тако брзо, те се према томе и само оплођавање одлаже.

Код добро храњених и добро развијених крмача жар се појављује често после прашења на 4—5 недеља на велику штету прасиди која сијају, али у већини случајева после 8—9 недеља, и тада кад се крмаче пусте код вепра, најлакше остају оплођене.

Крмаче се обично прасе два пут годишње и то у пролеће и јесен. У пролеће опрашена прасад су увек боља и снажнија, јер за време лета имају више услова за добро напредовање, него прасад која се у јесен опрасе и преко зиме држе у свињцу. Да би се јесења прасад што боље развила, желети је, да се крмаче у јесен прасе најдоцније септембра месеца. Пролетње прашење треба да буде концем фебруара или марта месеца, јер у то време опрашена прасад могу да проведу целог лета по пашњацима.

Крмаче просечно носе 4 месеца, а 2 месеца после прашења траже обично вепра. Због тога

оне могу сваке пола године да се прасе. Ако је крмача добро негована, то је неће изнурити.

Да би прашење дошло у zgodно време, најбоље је пустити крмачу код вепра у јесен у другој половини октобра и у првој половини новембра. Ако се крмаче пусте код вепра у том времену, прашење наступа обично у истом времену у фебруару или марту. После два месеца, дакле у другој половини априла или у првој половини маја појавио би се у редовним приликама жар код крмаче, те би друго прашење наступило концем августа или почетком септембра. Крмаче са прасадима могу још у то доба, да се пуштају на поље са мајком и могу добро да се развију, те кад дође време, да се држе у свињцу и кад наступи зима, могу је лако издржати.

За прилод боље је одвајати прасад, која се у пролеће опрасе. У фебруару опрашена женска прасад могу се у новембру исте године — дакле у десетом месецу већ пустити код вепра, ако се правилно хране и ако су добро развијене. Ако нису развијене, не треба их пустити код вепра, пре него што напуне годину дана. Дуже се може чекати само код већих и тежких раса, где нема бојазни, да ће жар брзо проћи.

Парење крмача са вепром бива обично у каквој пространој стаји, али још боље, ако време дозволи, на пољу у дворишту. У оба случаја мора се pazити, да ни вепра ни крмачу не узнемирују друге свиње. Најбоље је да је простор за парење ограђен. После оплођења најбоље је крмачу одвести, јер ако дуже остане, може, да је вепар раздражи и да постане дивља. Младе крмаче, које се први пут паре, не треба пустити са тежким и нестрпљивим вепром, јер од таквог вепра могу лако да буду повређене. Најбоље је пустити лаке вепрове, који и лако скачу. Стари и мирни вепрови обично су неплодни и могу се само у изузетним случајевима да користе.

Б. М. Станисављевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Црв на зрелим калемовима лозе. (Elatер — Agriotes-segetis)

Редовни члан Српског Пољопривредног Друштва г. Владимир Ђорђевић, економ из с. Горње Влазе у нишкој области, обратио се Друштву са овим питањем:

„Приметио сам код овогодишњих засајених калемова винове лозе, да су се појавили неки црви, који нагризају ластаре калемова, од чега се суше. Шаљем Друштву један примерак тог црва и молим га за савет: који је то црв и на који начин да га уништавам, како бих спасао калемове од њега?“

Послата ларва (црв) је од малог тврдокрилца „скачибуке“ — elater agriotes segetis В. —, који живи

у земљи 3—5 година, као и гундељева ларва. Боје је жућкасте и личи на црва. Дугачка је око 2 см. Има 3 парна ногу на предњем делу тела. Тело јој је састављено из тврђих прстенова. После овог живота у земљи, ларва се преображава у лутку, из које излеће црнкаста а дугуљаста и пљосната буба. Кад се ова буба ухвати и положи на леђа, она хитро скочи у вис и при паду дочека се на ноге. Отуда јој је народ и дао име „скочибуба“. Скокове врши увек, кад год је на леђа ставите. Само ларва скочибубе штетна је, јер се храни разним корењем у земљи, кад наиђе на жиле или ластаре винове лозе, нагриза их и штети, од чега се суше.

Највише се јавља у пропуштљивим и хумусним земљама, а специјално на земљама ђубреним недовољно сазрелим ђубретом. Нарочито су осетне штете у приршиту стратификованих калемова, кад се ларве у већем броју појаве и код пролећне сетве стрмих усева.

Ларве не подносе велику влагу и зато се кишних година, као што је ова, увлаче дубље у земљу. Али, чим се време буде отоплило и земљиште оцедило од сувихше влаге, појавиће се у већем броју, да се поново с јесени спусти 30—40 см. дубоко у земљу, где презими.

Најлакше се ларве уништавају, нарочито ако је њихова појава већих размера и на већим површинама, чешћим обрађивањем и скупљањем руком; приликом одгртања калемова ради сасања жилаца са калемова лозе и при одгртању у августу, ради зрења плуцтастог ткива на спојном месту и доњих окаца. Ако је мањи простор, црви се хватају на овај начин: положити с места на место у размаку од 2—3 метра по парче свежег кромпира и загрнути га мало земљом, обележавајући та места пругићима. После 2 дана покупити остављену парчад кромпира, у којима су се ларве (црви) увукле, па их уништити.

Исто тако расађивање румунске салате — моруле — међу редове (банкове), чији корен радо напада ларва, корисно је. С вечери прођу се редови и клонуле стабљике са жилама искупати, па црве који се на корену скупе уништити кључалом водом.

Ово би било једно од простијих а лакших средстава за њихово тамањење.

Али, ако је земљиште заражено ларвама у већем броју, онда га треба систематски лечити од тих црви, тј. уништити их употребом сумпорног угљеника (чистог), убризгавајући га леги на 30—35 см. дубоко, а с пролећа на 40—50 см., у количини 30—35 грама на 1 кв. метар са 4 рупе на овом простору. Бензин убризган на 30 см. са 3 грама на 1 кв. метар, дао је врло добре резултате и није штетно утицао на вегетацију калемова. Заливање нафталинском водом (водом у којој је растворен нафталин) постигнути су повољни успеси у уништавању црва.

Примећено је, да земљиште ђубрено са су-

перфосфатом, није никад нападано од прва скочибубе, па ни гундеља. Сигуно зато што ова врста вештачког ђубрета има у себи извесну количину сумпор. киселине, која је остала приликом израде његове, средством ове киселине.

Површно растурање аштилиенског креча по површини, 10—15 кгр. на 1 ар површине, отстрањује црве.

Бошковић.

БЕЛЕШКЕ

Кретање цена пољопривредних производа у току месеца јула ове године у области пољопривредних подружја и то:

У *Свилајнцу*, кукуруз 100 кгр. 175—180 дин. пшеница 135—145, јечам 110—120, раж 100—110, оvas 120—130, пасуљ 100—105, кромпир 80—100, говеда (жива мера) 1 кгр. 7—7.50, свиње 8—9.50 динара.

У *Рачи* (крагујевачкој) пшеница 100 килограма 200—240 динара, јечам 120—140, оvas 150, кукуруз 200, пасуљ 100—150, кромпир 100—150, говеда (жива мера) 1 кгр. 6—7 динара.

У *Жучковцу* (Соко-Бања) кукуруз 100 килограма 140 динара, пшеница 200, јечам 50, оvas 40, пасуљ 60 и раж 80 динара од сто килограма.

Н.

ДОПИСИ

Конгрес за Пољопривредну наставу у Паризу. — Стогодишњица Националне Пољопривредне Школе у Грињону. У част прославе стогодишњице Националне Школе у Грињону, одржан је у Паризу 10. ов. мца. Конгрес за пољопривредну наставу. Конгресу је присуствовао наш делегат г. Др. Младен Јосифовић, доцент пољопривр. факултета у Београду. Конгрес је трајао цео дан, на њему је изнет развој пољопривредне наставе у Француској од времена, кад је Matieu de Dombasle основао прву пољопривредну школу 1824. год. у Koville-y, па до данас. Истакнути су основни принципи, који су спроведени у пољопривредној настави у Француској и наглашене сврхе, којима треба тежити у будућности.

Нарочиту пажњу конгрес је обратио стручном образовању пољопривредника у маси, јер се увидело да кроз школе пролази релативно мали број земљорадника, недовољан за брзо ширење корисних знања из модерне пољопривреде.

Предвиђена је велика улога, коју могу имати учитељи на унапређивању земљорадње и наглашен правец, како ће се исти способити за нове задатке, који их на селу очекују и на који ће се начин тај њихов рад спровести у пракси.

Закључци овога конгреса, па коме се чуо глас

највећих француских стручњака, достављени су Министру Пољопривреде.

Сутрадан, 11. јуна, Национална Пољопривредна Школа у Гриньону славила је своју стогодишњицу. То је у исто доба била и прослава стогодишње пољопривредне наставе у Француској, јер стварно од оснивања школе у Гриньону почиње пољопривредна настава.

Прославу је отворио Председник Републике г. Doumergue са Министром Пољопривреде г. Viret-ом и многим другим великодостојницима.

Прослави су били присутни и делегати из других земаља. Као представник Београдског Факултета био је г. Др. Младен Јосифовић, доцент. На бањету, који је окупио преко 1500 лица, чули су се говори: Министра Пољопривреде и других представника пољопривредне струке из разних крајева Француске и колонија.

Интересантно је напоменути да је председник прославе г. Kolarг нарочито срдечно и пријатељски поздравио делегата Србије, изјављујући симпатије, које Француска и њен народ гаји за Србију и пријатељски српски народ.

Од страних представника једини је говорио г. Др. М. Јосифовић. У своме говору, захваливши се г. Kolarг-у на пријатељским изјавама учињеним са Србију и српски народ, нагласио је улогу Гриньонске школе и других француских пољопривредних школа у развињу модерне пољопривреде у нашој земљи.

Б.

ЗАПИСНИК

30. седнице Управног Одбора С. П. Д. државе 14. јула 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни: г. г. заст. Председника Д. Николић и чланови: А. Рашиновић, Б. Станисаљевић, Б. Ранковић, Б. Бошковић, С. Партовић и Н. Петровић.

Председавао заст. председника г. Д. Николић.

Бележио секретар г. М. В. Дамјановић.

I

Прочитани су записници:

408) 29. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

409) 28. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима знању прочитани записник и одобрава одлуку, да се откупе 50 књига „Бактерије и болести“ од А. Вуковића са 25 % попушта и да се да рецидивенту 100 динара.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

410) По представи предузимача, који врши оправку павилјона, да би требало извршити још неке оправке и инсталације, — *Усвојено* је мишљење да се оправке изврше за суму од 4000 динара.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

411) По понудама: Банат. Савеза Срп. Земљорад Задруга за ветрењаче и Е. Маркса за Томасово брашно. — *Усвојено* је мишљење да се одбију.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

412) По питању држања предавања. — *Усвојено* је мишљење да се предавања одрже:

а) у ср. *шнавском*: О нези винограда преко лета и сузбијању болести. Предавање да одржи срп. економ.

б) у ср. *љубишском*: О избору прилошних граи и гајењу бремене стоке. Предавање да одржи срески економ.

И једном и другом предавачу дати на име свих трошкова по 150 динара, кад предавања одрже и поднесу извештаје.

V

413) По молби г. П. Анђелића да се опозове одлука бр. 325, док се спор не оконча, — *Одлучено* је: да Друштво остаје при одлуци, која ће постати извршна, кад је одобри годишњи збор.

VI

414) По молби г. Ђуре Поповића Друштвеног чиновника, да се ослободи поподневног рада до краја овог месеца, због својих приватних послова. — *Одлучено* је: да му се молба уважи но стим да потом то време надокнади.

VII

Саопштења и предлози:

415) Прочитано је писмо Набављачке Задруге Држав. Службеника којим извештава да даје 2500 динара за опоранку Друштвеног павилјона, који је она држала под закуп, — *Одбор* прима знању.

416) Прочитан је позив Друштва Црвеног Крста на збор за избор Народног Одбора за помоћ пострадалима од поплаве. — *Одлучено* је: да на збор иде заст. Председника г. Д. Николић.

417) Прочитан је акт Мин. Пољоприв. и Вода, којим тражи обавештење о правом стању и одговорности Пољоприв. — *Одлучено* је: да одговор напише председништво, а да га прегледају чланови Управног Одбора г. г.: Б. Ранковић, Н. Петровић и А. Рашиновић, па затим да се пошаље Министарству.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредници! Ширите ваш лист „ТЕЖАК“

ЦЕНОВНИК

књига, које продаје Срп. Пољ. Друштво:

V пољоприв. поука Гајење усева од П. и Б. Тодоровића	10 д.
VI пољоприв. поука Гајење раног поврћа од Др. Б. Радина	15 „
X пољоприв. поука Гајење пасула и сочива од М. Лукићевића	10 „
XV пољоприв. поука Болести и штеточнице од Н. Ранојевића	10 „
Земљорадничке коморе од Др. Б. Марковића	5 „
Земски тежаков рад од Д. Лапчевића	3 „
Одломци из Аграрије Политике од М. Грковића	5 „
Споменица 50 год. С. П. Друштва	5 „
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића	250 „
Дечји Пољопривред. Клубови Др. В. Стојковића	2 д.
Мара живинарка превод с руског	2 „
Поуке о пољопривред. газдовању од М. Ђурића	10 „

Млекарство од А. Г. Јовановића	10 д.
Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. Стојковића	3
Домаће конзервисање воћа и поврћа сушеном од Др. В. Стојковића	12
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	3
Типови пољопривредне производње у Јужној Србији од П. Т. Тодоровића	2,50
Наша Стара Пољопривреда од Д. Лапчевића	8
Подизање врбе за плетарство од Д. Лапчевића	3
Путна пол., настава у Италији од Др. Стојковића	8
Предлози С. П. Д. за закључ. трговинског уговора	3 д.
Подизање жинираника од А. Г. Јовановића	1
Конзервисање јаја од А. Г. Јовановића	1
Предарство од Јов. П. Јовановића	12
Погодна кошница од Јов. П. Јовановића	10
Пољопривредне коморе од Др. Стојковића и Тодоровића	7
Шумарство од Благ. Д. Тодоровића	15
Извештај о пољопривреди округа ужичког од Јовановића и Обрадовића	12
Земљомрство од Љ. Малетића	10
Хитологија од Цветковића и Павловића	50
Прерада безалкохолних пића од Љ. Петковића	10
Кромпир у домаћој употреби од М. Зечевића	10
Упут за поткивање стоке од М. Митровића	10
Пишеница и раж од М. Николића	18
Земљиште дрино-сав. морав. области од А. Стебута	20
Подизање лудеришта од Д. Батића	4
Полска привреда у народним пословницама од Др. Влајинца	55
Како се добија добро вино од Б. Ранковића	5
Употреба калијум табасулфата од Б. Бошковића	2
Земљорадничка читанка од Р. Вулића	10
Успомене из живота — од П. Т. Тодоровића	5
Поуке о ђубрењу од М. Николића	10
Ливадске траве од Т. Докота	7
Грожђани молци од П. Вукосавића	3
Напредна Чехословачка од Д. Лапчевића	15
За Народну Истраву од Д. Лапчевића	5
Пољопривредна хемија од А. Г. Јовановића	5
Радна стока у привреди од Др. Влајинца	5
Медоносна шибље и дрвце од С. Аџића	10
Бактерије и болести (латиницом) од Др. Вукосавића	25
Аграрно питање у Совјетској Русији од Урајског	30
Привредне аграде од Несторовића	80
Берба и прерада шљива од Др. Стојковића	15
Упуство за прскање и запрашивање лозе од Б. Ранковића и Петровића	2
Комплет. Тежак за годину: 1899, 903, 904, 1910, 913, 922, 924, и 925, по	20
Пољопривредни Календар за 1920. год.	2
" " " " 1921. и 1922. год.	5
" " " " 1923. год. по	6
" " " " 1924. год. по	8
" " " " 1925. год. по	10
" " " " 1926. год. по	8

Н. З. Книжарима, препродајцима и свакоме ко на ручи књига најмање за 100 динара одобрава се 20% попушта. На мању суму попуст не дајемо. *Новац за књиге шаље се унапред.* Експедицију вршимо о нашем трешку.

**За справе и материјал које По-
дружине не набаве од Друштва,
Друштво не прима одговорност.**

ПРИЕМ УЧЕНИКА

у Средњу Пољопривредну Школу у Ваљево.

На основу чл. 9. и 13. школских прописа Дирекција Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву објављује, да ће примати пријаве за упис у школу. Ко жели бити уписан за редовног ученика мора испуњити ове услове:

1. Полагати својеручно написану молбу за упис, прописно тасирају, најкасније до 10. септембра ове године.

2. Молбу придружити ова документа:

1. Крештеним као доказ, да кандидат није млађи од 15 ин стареји од 19 година.

2. Сведочество, да је свршио најмање 4 разреда гимназије или коју школу пољопривредну школу. Ко је свршио вишу пољопривредну школу, з него и 4 разреда гимназије, полаже у септембру пријемни испит по програму, који се може добити од школске дирекције, ако се новине 1 д. у марказу за потштарну.

3. Становитско уверење о плаћању, ако не долази непосредно из школе.

4. Уверење да је подвиг Краљевине Срби, Хрвати и Словенија.

5. Лекарско уверење о здрављу.

6. Допуштене роditеља да ступи у ову школу и обавезу да ће плаћати трошкове ученичковог школовања.

Ове године неће бити интернија.

Извесни број сиромашних ученика добија значајну потпору Министарства Пољопривреде и Воде. Они, који ову потпору месат, треба да поднесу уверење надлежне финансијске Управе, колико им родитеља плаћају непосредне порезе и шта имају од имала.

Пријемни испити обавиће се 25, 27, и 28. септембра 1926 год. при школи у Ваљеву, а на те испите добиће само они од пријављених, који буду позвани.

Редовна предавања почињу 1 октобра.

Бр. 1644. Из Дирекције Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву 17. јула 1926. год.

Тражим помоћника

способног радника за трговину семенем и пољопривредним потребима.

Тима Владисављевић, Београд

Босанска 30. или Карађорђева 85.

2—2

ЗЕМЉОРАДНИЦИ

повисите приходе ваших имања модерним обрађивањем и употребите средства за заштиту биља, лозе и жита, које производи *КаштеЛ А. Д.* у Карловцу.

СУЛФАРОЛ

у води растворљив сумпор јесте најбоље средство за сузбијање ондуима на виновној лози, болести на ружима, јабукама, краставцима итд.

Цена сулфаролу у прашку дин. 40 од кгр.

сулфарол у пасту . . . . . дин. 48 од кгр.

АРСОЛА

јесте у води растворљиви арсен, а служи за уништавање грожданог мољца, завијача грожданог, рение болести (рениа пипа), гусеница и свију штеточина, који нагризају зелене делове биљака.

Цена дин. 44 од кгр.

ПОРЗОЛ

суво средство за запрашивање семена, за уништавање сњети (главнице) на пшеничном класу, за 100 кгр. пшенице треба 200 гр. порзола.

ИСТО ТАКО СВА СРЕДСТВА ПРОТИВУ БОЛЕСТИ ХМЕЉА

Упуство даје бесплатно:

„КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБАЧКА ПОСЛОВНИЦА

поштански фах 104. Загреб. 9

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
УПУЉУЈУ СЕ

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 ДИН.

Све поштом, које Друштво шаље својим Пољопривредницима и приватним људима, у Србији, одликујуће су плаћање поштомнице (закон о поштомници Министарства Пошта и Телеграфа № 1700 од 17. II-1914. год.)

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Њим и илустријацијама добијају лист у пола цене

Претплата се плаћање уједнаштује за цео годину.

Цена огласима по таксу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу не враћају се.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 35.

БЕОГРАД, 29. АВГУСТА 1926. ГОД.

Година LIII

НА ЗНАЊЕ

Српско Пољопривредно Друштво смањило је цене тријерима Мајеровим и продаје их:

Нумера 1^{1/2} динара . . . . . 2.550.—

„ „ 1^{1/2} „ „ „ „ 3.100.—

Ове цене важе од 19. августа о. г.

Од ових цена чланови имају 5% попушта, па се стога позивају, да се овим користе и своје потребе одмах подмире, пошто је набавка извршена у ограниченој количини.

При поруцини послати једну трећину вредности унапред. — Од овога се изузимају Подружине које имају отворен кредит. 43-1

Српском Пољопривредно Друштву приспеде су муљаче и пресе за гробље и продаје их по следећим ценама:

Муљача № 0, ширина ваљка 22 см. 860 д.

„ „ 1, „ „ „ 32 „ 970 „

„ „ 2, „ „ „ 40 „ 1100 „

Преса од 100 литара . . . . . 2100 „

„ „ 250 „ „ „ 3500 „

„ „ 400 „ „ „ 4100 „

„ „ 500 „ „ „ 4500 „

Од ових цена чланови имају 5% попушта. При поруцини послати једну трећину вредности унапред. — Од овога се изузимају Подружине које имају отворен кредит. 44.3-1

Пинцгавско говече

Још док је била велика и моћна држава, Аустрија је систематски радила на унапређењу свога сточарства. Данас, смањена и сестењена, она ради још више на поправци својих иначе добрих раса стоке, нарочито говеди и тежи, да се у чисто сточарским зонама, које имају добро говече, савним одустане од гајења стрива. Она пристаје, да увоза жита из околних држава, у којима ће их купити јефтиније, но што она сама може произвести, а да по скупе новце продаје своју стоку за запат. Том начину газдовања пришла је Швајцарска још врло давно, пошто је по природи земљишта

и клими упућена на сточарство. Тим путем изгледа да ће поћи и мала, садања Аустрија. Ово ће јој испасти за руком, јер већ има добрих раса говеди, које је ранијих деценија стварала.

Пинцгавско говече представља данас најбољу аустријску расу, и од после рата она заузима све већи простор у алпским областима, сузбијајући друге расе лошијих способности. Благодарни своје склопу тела, добром здрављу, отпорности и другим добрим особинама, пинцгавско говече развиће под утицајем вештачког одгајивања велике способности у погледу давања меса, млека и радне снаге. Па не само да је ово говече много раширено у Аустрији, него и у другим суседним државама. У нашој Држави има га доста у Словенској, где су и прилике за његово напредовање најбоље, у Хрватској, у Војводини, у Босни и у Србији, само не свуда у чистој крви. Због тога неће бити од штете, ако нашим одгајивачима прикажемо пинцгавско говече у правој боји.

Као што раније напоменусмо, у великој распрострањености овог говечета у самој Аустрији, разликују се две области распрострањења. Једна му је ужа постојбина, у којој је оно одгајено у данашњим својим облицима, друга је област распрострањења она, у којој је развијено млекарство поред ратарства. Ужа постојбина обухвата онзј планински терен, који се пружа преко Салцбурга, Пинцгау-а, Понгау-а, Кунгау-а и Тененгау-а. Ту је дакле прави извор пинцгавског говечета, где га треба тражити. У долима, по суваним странама брегова, гаје се стривне у толикој мери, да не могу покрити ни сопствену потребу тамошњих пољопривредника. Остали део заузимају ливаде и пашњаци. Пашњаци постоје и на високим Алпима, на висици од преко 2000 метара над морем, где се налази снег и лето, и где зима траје осам месеци преко године. Сама природа области пинцгавског говечета одредила је правац газдовања тамошњим пољопривредницима — сточарство.

Боја длаке пинцгавског говечета је црвено мрка, односно кестељаве, и то затворенија и отворенија. Бела пруга почиње од грбена, па се идући крстима постепено шири, идући ка седљачиним

квргама нешто је ужа, па се протеже на задње делове бутина, иде преко голеница, вимена, и трбуха чак до предњег краја грудне кости, обухватајући у виду траке и горње делове предњих ногу. Реп је бео. Обе беле ознаке сталне су код пинцгавског говечета и по њима се може познати чиста раса. Губица је ружичасте боје, папци и рогови отворене боје. (В. са. 65 и 66).

Глава је лепа, у чеоном делу кратка и широка. Врат је средње дужине, широк и врло муску-

Са. 65 | Бик „Димант“, пинцгауерска раса, стар 4 год.

лозан. Груди су мање развијене по дубини, више по ширини услед добро заобљених ребара. Палежке су дугачке и широке, косо постављене и снабдеване одличним мишићима. Леђа су права, средње дужине и ширине. Слабине су доста широке, на њима се налазе приличне масе најбољег меса и добро су везане са сапица. Сапи су дугачке и широке, добро мускулозне, идући ка корену репа

ПОДЛИСТАК

Штетан утицај мењања перја на живину и отклањање истог.

Од Рад. Живина, општин. агр.

Мењање перја код живине проузрокује извесан број штетних појава.

То се штетно дејство опажа у општем слабљењу чак и код младих и снажних организама, а истовремено оно у главном и проузрокује угнуће старијих грла, као и оних, чије је здравље слабо. Затим оно омета пораст и развиће младих, чиме се пројудује и време изношење истих на трг, што има за последницу веће трошкове око гајења, како у храни и материјалу, тако и у времену и раду. Назад оно врло штетно утиче и за носље, јер престану носити јаја извесно краће, често и знатно дуже време (што зависи од дана, када је промена наступила, као и од временских прилика током истога).

Овој штетан утицај поглавито настапа из два разлога и то:

1) Што се ради образовања новог перја

нешто уздигнуте. Карлица је код крава довољно дугачка и широка; код бикова су ове мере средње величине. Реп је дугачак, репна кићанка допире до половине задњих певаница. Удови су кратки до средње дужине, са снажним костима, махом правилних ставова, у горњим деловима снабдени врло добро развијеним мишићима, зглобовима и тетивама. Цеваници предњих и задњих ногу кратке су и снаге, папци врло чврсти. Одличан склоп и збијена грађа тела, са добро развијеним мишићима, чине да је пинцгавско говече врло способно за рад и јако цењено са своје радне снаге.

Просечна млечност крава средње тежине (450 кг), за 300 дана муже износи 2200 литара, са уобичајеном исхраном, лети паша по Алпима, зими исхрана сеном и сламом. Просечна количина масти у млеку износи 3,8—4,15%. У извесним случајевима, када је исхрана боља, краве могу дати до 3000 лит. млека. Према овим подацима, млечност није баш тако добро заступљена, али је с обзиром на друге одлике задовољавајућа.

Што се тиче живе мере, она зависи од плодности земљишта. Предели Алпа, који дају храну, било у сену било у пашу, са много хранљивих материја и коју чине првокласне алписке траве, стварају теже животиње, док траве са мање хранљивих материја, које потичу са лошијих ливада и пашњака, дају мање и лакше животиње. Жива мера крава износи просечно 450—500 кг; бикова 600—700 кг; а угојени волови могу м. рити просечно 800—1200 кг.

Пинцгавско говече добро искористишује храну и одликује се добром гојазношћу. Оно добро искористишује и грубу кабасту храну. Многобојним упоредним мерењима пинцгаваца, алгајаци и симен-

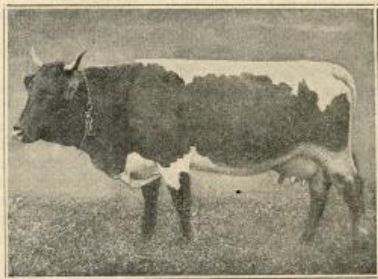
троше у великој количини оне хранљиве материје унесене у тело и намењене одржавању или развићу и порасту истога или образовању јаја.

2) Што се код домаћих птица, чија је телесна топлота знатно висока (око 42° С.), услед тога што им је перје знатно проређено, утросак хранљивих материја за одржавање телесне топлоте врло много повећава. С друге стране овако оголела живина изложена је прехлађивању, услед чега долази до разних оболења — па и угнућа.

Лош до пре краткога времена сматрало се да је мењање перја једна несносна појава, кроз коју се неминовно мора проћи, али противу које се ништа не може предузети. Но данас, на основу проучавања успело се у западно европским државама и у Америци, не само да се ова појава ограничава на извесно одређено годишње доба и скрати, већ и да се њене штетне последице сведу на најмању меру.

Опажено је и. пр. код кокошију, да код оних, код којих то мењање перје почне нешто раније, та периода траје најмање, услед чега је краћи и прекид ношења јаја. На основу тога раније се покушавало, да се та појава убрза на тај начин, што

талаца, који су храњени на пашњацима слабије квалитете, најбоље се показало пинцгавско говече и имајаше највиши прираштај живе мере. Месо пинцгавског говечета добро је квалитета и плава се скуље од других домаћих раса. Добро је за све врсте месарских, прерађевина од говећег меса.

Сл. 66. Крава пинцгавске расе.

Све добре поменуте особине пинцгавског говечета створене над утицајем вештачког одгајивања. Оно представља врло добру расу устаљених морфолошких особина. Оно је и раног стасавања. Оплођење крава тако се врши, да се краве почињу телити од касне јесени до пролећа. Кад се телад отеле, тешка су 40—42 кг. Сисају по правилу 4—6 недеља, па се после тога постепено одбијају од сисе. Појење телад млеком примењује се у неким местима, нарочито код напреднијих одгајивача. Јака и снажна храна даје се теладима сраз-

мерно мало; исхрана телад по швајцарском начину, млеком и јаком храном кроз целу годину дана, непозната је у области одгајивања пинцгавског говечета. Телад се радо навикавају на узимање отаве, сена и зелене траве и то им је врло цео живот скоро једина храна. Јер као што је поменуто, већи део поседа брђана налази се над ливадама и пашњацима.

Паша почиње првом појавом зелене траве у долинама, па са доцнијим напредовице пораста трава, телад се пење све више и више у планину. Истеривање стоке на Алпе почиње по правилу крајем маја до средине јуна, при чему се стока задржава прво на ниским Алпима, затим се пење на средње, па кад снег окопни, пење се на високе Алпе, до око 2000 мет. висине. За све време трајања алпске паше, стока је и дању и ноћу под ведрим небом и само кад је врло рђаво време, долази под кров. Одласком на пашу и за време паше стока се креће, врши дакле приличан рад, који јача организам. Док је стока на пашу на високим, средњим и ниским Алпима, изложена је свима могућим временским непогодама, што челичи организам иначе здравог и отпорног пинцгавског говечета. Природно је да под оваким приликама млечност мора трпети уштрба. Кад је готова паша на високим, средњим и ниским Алпима, стока се враћа у долине, пасе ту до краја вегетације, а кад настане зима, одлази у стаје. (Види сл. 67 и 68).

Да би се допринело што бољем одгајивању пинцгауерског говечета у чистој крви, сама аустријска држава помаже извесним мерама. Законом о избору бикова, предвиђено је, да само комисијски прегледани бикови пинцгавске расе могу

је кокошкама, које позно мењају перје, исто насилно чувано много раније, него што настаје природно опадање перја. Сада се избегава овај дивљачки начин. Чак шта више и осуђује се, јер се насилним, врло често непажљивим чувањем перја, знатне повреде коже гуљењем. Данас се то постиже путем нарочите исхране.

Код живине однос перја, према целокупној тежини тела, следећи је:

Код кокшача	$\left\{ \begin{array}{l} \text{мршавих} \\ \text{угојених} \\ \text{ушкопљених петлова} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 6\% \\ 4,5-5\% \\ 2,75-4\% \end{array} \right.$
и ћурака		
Код пловака и гусака		$4,0-4\%$

Овај је однос променљив према расама — али се горњи односи могу узети као средњи.

Перје је богато у азоту (беланчевине) 15,3%, исто тако и у фосфорној киселини 14,9%, поред врло знатног дела сумпора.

Дакле, да би се смањило штетно дејство промене перја и исто убрзало, очигледно је, да се у оброку мора повећати количина фосфора и азота, уз додавање сумпора. Но поред тога мора се узети у обзир и повећање рада органа за варење да свари тај вишак оброка, као рад самог организма

утошен на пораст новог перја. Према томе би и. пр. дневни оброк кокоши носила која мењају перје, морао садржати поред дела за одржавање организма и за ношење јаја још 1—2 грама сварљивих азотних материја, 2—3 грама врло сварљивих фосфата и 2 грама сумпора.

Како хране животињског порекла, као: брашно од риба, крви и меса, садржи у великој количини сварљивог азота и фосфора, то се ове материје требају искључиво и употребити за ову сврху а нарочито рибеће брашно.

Сумпор је у прво време било уобичајено давати у облику сумпорног цвета, али се доцније показало, да је много боље давати зрнелве сунпокрета, као и семење крсташница (репе, купуса ит.д.), које га садржи у много повољнијем облику за варење.

Напред је речено да за ову сврху треба употребити храну животињског порекла — али се одмах мора напоменути, да се овака исхрана, богата у овим материјама, мора ограничити само за ову сврху и за кратко време — иначе би иста издавала врло тешка оболења и бесплодност код приплодних грла, које су истовремено и произвођаји јаја.

(Настаће се).

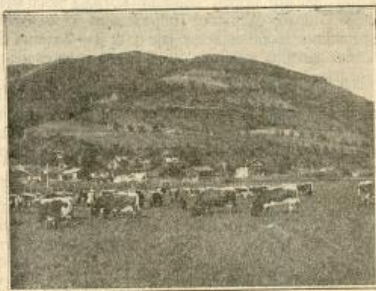
бити употребљени за приплод. Закон се примењује са највећом строгошћу. Ради што успешнијег одгајивања, поједини одгајивачи основали су сточарске задруге, па и више задруга спојено у савез

Сл. 67. Пинцгауерско говече на пашни на Алапама прко 3000 м. надморске висине.

за одгајивање пинцгауерског говчета. Овај се савез стара о свима потребама одгајивача и посредује у набавци и продаји приплодних крава и бикова.

Ако узмемо у обзир све оно, што смо раније поменули, видимо да пинцгауерско говече може добро послужити за рад, да је гојазно, да не пробира храну и да је прилично млечно. Ове особине чине га веома подесним за наше пољопривреднике, пошто обављају своје послове махом говечетом. А кад се пољски редови заврше, оно се са сразмерно мање хране и брже може угојити, него ли друге расе. У овоме лежи његово преимућство и корист, коју оно може пружити.

Сл. 68. Јесенја пашна пинцгауерског говчета у Горњем Пинцгауу

Једно веома важно питање је, да ли се пинцгауерско говече може гајити у нашој Држави. Неоспорно да може, али ће у неким крајевима изгубити своје расне одлике, а у другима ће их задржати. Значи, да се његово гајење не испла-

ћује у овим крајевима, које оно не може поднети и тамо га не треба гајити. При увођењу страних раса мора се водити рачуна о приликама под којима је она створена, па да се гаји у овим крајевима и местима, која су и по терену и по клими, ако не иста, а оно приближна постојбини дотичне расе. Као што смо видели, пинцгауерско говече тражи прилично висока места, влажну климу и добру пашу, па природно и одговарајућу негу. Према драгоценим подацима, које нам је дао агрогеолог Л. Обичан, у својој трећој књизи ратарства, видимо да Салдбург, место из ужег заичаја пинцгауерског говчета, има годишњу топлоту од 8 °С, релативну влажност ваздуха 74, испаравање воде из земље 443 кгр. по квадрат. метру и кише 1392 кгр. по квадрат. метру годишње. Потражимо ли одговарајуће теренске и климатске прилике у нашој Држави, запазићемо, да Љубљана и уопште Словеначка, и по надморској висини и по терену и клими, најближе стоји заичају пинцгауерског говчета, те би његово одгајивање било тамо најуспешније. Одмах за Љубљаном долази Бихаћ, па Нови, Ужиче, Бања Лука, Плевље, Доња Тузла, Трвинк и Бајина Башта, где би гајење овог говчета било успешно. Са много мање успеха оно би се гајило у Београду, Шапцу, Смедереву, Параћину, Куманову, Нишу, Пироту, Лазаревцу и Ваљеву. Посве штетно, било би одгајивање његово у Зајечару и Скопљу, нашо су ово сасвим суви предели.

Д-р Т. Митровић.

Производња семена луцерке

— Сирхетак —

Према овим утврђеним правилима моћи ће се лако сазнати и избаци сваку могућу штету изузимајући штете, коју може време причинити, кад је луцерка сазрела за жетву.

Све махуне не сазревају једновремено, а са тим и сва зрна не сазревају једновремено. По зрелости семе се може поделити у три категорије: $\frac{1}{3}$ је презрела, $\frac{1}{3}$ сазрела, $\frac{1}{3}$ још недовољно зрела. Луцерка је стигла за жетву, кад сразмерно велики број махуна постане мрк.

Практична гледишта су разнолика у погледу зрелости за жетву. По једнима је најбоље жети, кад су $\frac{2}{3}$ или $\frac{3}{4}$ махуна већ мрке и већина зрна зрела. По другима треба жети чим је $\frac{1}{2}$ махуна мрка. По другима опет треба жети, кад је $\frac{1}{3}$ махуна црна, $\frac{1}{3}$ мрка а $\frac{1}{3}$ још зелена. Неки тврде, да је прво стигло семе и најбоље семе, те жању нешто раније и трпе нешто мање од растура, добију уједначеније семе и не боје се штете од времена. Свакако је боље не жети сувише рано и сачекати да највише семена сразмерно добро сазри. Нарочито ако нема опасности од кише, сачекати са жетвом и пожети је, кад се с правом може очекивати и највише најбољег семена. Није добро жети још незрело семе. Сваки пољопривредник

има у својим приликама сâм да се определи. Незрело семе је зеленкасто, зрело отворено-зелено, златно-жуто, маслинасто-зелено. Незрело семе хоће да се смежура.

Ако се лудерка не пожање до пуне зрелости, после тога времена отпаду махуне или пуцају и семе испадне. Ту је жетва скопчана са великим растуrom. Вештина одређивања времена жетве лежи баш у томе, да се добије што више добро зрелог семена и да буде што мањи растуr при прибирању, јер добро зреле махуне хоће лако да пуцају. Дакле са жетвом не треба чекати последњи моменат исто тако као и не преранити. Са те тачке гледати је увек боље нешто раније него ли сувише доцно жети. И ако је извесан број зрна зеленкаст, он ипак има добру кљиваост. Сва зрна пак немогу подједнако и једновремено сазрети, јер све махуне једновремено и не замућу.

Добро семе задржава кљиваост кроз више година, ако се само пажљиво чува. Добро семе је, као што рекосмо, маслинасто-зелено, златно жуто, зеленкасто-жуто. Закисло семе је затвореније боје. Исто тако је „обељено“ семе, т. ј. семе из махуна, које у откосу ухвати сувише јако сунце. Упаљено семе је мрко, без сјаја и слабе кљиваости.

Жетва се обавља косом, косачницом и жетелицом. Ако се употреби косачница, најбоље је наместити одлагаче, ако је такве конструкције. Може се употребити и везачица, ако се везује у снопове. Принцип треба да је при жетви, што мање претурати откос, како би се што више избегао растуr. Ако се жање косом, најбоље је откос одмах за жетвом слагати у мале камарице. Оне се могу повезати у снопове или не. По неким искуствима боље је не повезивати. Ако се не повезује, зденути опрезно у навилке, а по том пренети такав навилка одједном помоћу две виле, подвлачећи их испод навилке. Зденути у омањи пласт. Ако се везује сложити снопове у крстине. И једно и друго оставити, да се довољно осуши, па одмах на вршај. Овако поступити и код машинске жетве. Ако се нема времена, да се одмах врше, онда сложити велике камаре и стогове, велике пластове или пренети у шупе. Стогове, камаре и пластове заштити од кише. Да би се што више избегао растуr, испод и околу великих пластова, стогова и камара подметнути плахе. То исто урадити при преносу. Кола поставити плахтама. У сваком случају што више избегавати превртање и пренашање покошене масе. У пластове, стогове и камаре не денути недовољно суву масу. Ако се не може одмах да врше, онда оставити у крстине, и пластове и т. д., да се добро пресоју.

Мале количине се могу и млатити. Неки код нас беру махуне и туцају у дрвеној ступи. И једно и друго је дангубан посао. Иначе се употребљавају обичне и варочито конструксане вршаче.

Овршено семе треба распростраити, да се добро изноји и проветри. За овим понова прочистити ветрењачом, тако да је без икакве нечистоће

и сасути у цакове. Овако треба сложити на сувом промајном месту, осигураном од мишева и пацова.

Семе, у коме би било евентуално вилне косице или и још каквог коровског семена, прочистити још један пут на машинама за одвајање вилне косице, боквице и т. д.

М. Ђ. Николић

БЕЛЕШКЕ

Пример за углед. — Од наше Пољопривредне Подружине у Сопоту, добили смо ово писмо, коме радо дајемо места у „Тежаку“.

Редован члан Српског Пољопривредног Друштва и државни срески економ г. Душан Тошић одваја је у Сопоту на дан 8. августа т. г. сасвим успело популарно предавање о припремању земље за оазне усеве, припремању семена за сетву, време сетве истих, о плодореду, о задатку пољопривредних подружнина и земљорадничких задруга.

Предавању су присуствовали 95 чланова среске пољопривредне подружине у Сопоту, и утицало је одлично на слушаоце, те су присутни молили г. Тошића да их овако и у будуће позива на скуп и договор о раду на нашој пољској привреди.

По свршеном предавању г. Тошић са чланом среског одбора г. Стеваном Пауновићем разделио присутнима разне пољопривредне књиге у вредности 5—6000 динара које су добивене као поклон од окружног одбора округа Београдског.

Према предњем умољен сам као потпредседник подружине од присутних чланова, да овом приликом изјавим г. Душану Тошићу захвалност што се сверсно одажује своје познати, а и окружном одбору на поклон пољопривредних књига, за жељом да се и други на њих угледају.

Секретар,
Душ. М. Тошић.

Учешћем председника,
Живко Синђелић.

Велики сајам у Прагу. — Овогодишњи јесенски велики сајам у Прагу биће приређен у данима од 29. августа до 5. септембра о. г. на старом и новом излагалишту у Прагу. Уз оштити сајам биће приређено неколико специјалних сајмова и то: рударски сајам, шумарски сајам, радиосајам, колективна изложба фабриканата обуће, текстилни сајам итд.

Посетица прашког великог сајама имају право на 50% попушта на југословенским и чехословачким железницама и на 25% попушта на железницама у Мађарској и Аустрији. Ко има објаву прашког великог сајама снабдевену са округлим печатом чехословачког конзулата, не треба у данима од 19. августа до 15. септембра о. г. чехословачке визе на пасошу. Близка обавештења дају на захтев чехословачки конзулати и почасни заступници великог сајама.

Извештај о стању усева у краљевини С.Х.С. од 15—31. јула 1926. — *Од наше стране свих засејаних усева било је у другој полугодишњој месеци*

јула између доброг и врло доброг. То побољшање општег стања долази отуда, што је током тога полумесеца било мање кише, те су житарице могле дозрети и доспети за жетву, која је већ у много области и завршена.

Опште стање усева по појединим областима било је овако: *врло добро* (обл. подунавска, моравска, врањска, скопска, ужичка, крушевачка, дубровачка и сарајевска). Између *доброг* и *врло доброг* (обл. мариборска, сремска, бачка, београдска, ваљевска, пожаревачка, нишка, косовска, брегалиничка, тузланска, травничка, врбаска и бихаћска). *Добро*: (обл. љубљанска, прим. крајишка, загребачка, осечка, подринска, шумадијска, тимочка, битолска, рашка, з-тека, сплитска и мостарска).

Атмосферске промене. Као што је већ поменуто, време је било у другом полумесецу знатно стаљније, али је ипак било доста кишних дана. Од елементарних непогода било је града (обл. љубљанска, мариборска, прим. крајишка, загребачка, врањска, косовска, рашка, ужичка, крушевачка, сарајевска, травничка, врбаска и бихаћска) и делимично поплаве (мариборска, сремска, београдска, шумадијска, рашка, и ужичка.). Ни град ни поплаве нису нанели значајних штета у том полумесецу. Провала облака и јаких киша било је у обл. ваљевској, нишкој, врбаској и бихаћској, уз значајније штете.

Озире житарице већим делом су покосене, а местимично и овршене. Према статистичким извештајима принос је квалитативно као и квантитативно добар, једино што честе кише ометају благовремено сређивање жетве, па има местимично случајева, где су жита почела да клијају у силовима.

Виногради су добро повели. У нешто већој мери запажа се у северним крајевима Државе пероноспора, против које се тешко борити, јер свакодневне кише спречавају борбу.

Кукуруз је врло добро понео и налази се у врло добром стању. Местимично на јаче подводним и кишним местима жути услед превелике влаге и лепи и топли дани, који су постали у овом полумесецу, повољно долажу на развој и сазревање кукуруза — у противном да је потрајало хладно време, кукуруз не би могао сазрети и претила би му опасност од разних јесењих сланз, који би га уништили у незрелом стању.

Баштенски усеви дају добре приносе. Местимично се на њима виђа и у већој мери пероноспора.

Пољски радови. Од најважнијих у пољу јесу: вршидба, косидба, окопавање, берба дувана, жетве лана и конопље и т. д.

Од гљивичних штеточина појављују се местимично снјиг и рђа и то више у влажнијим пределима.

Од инсеката штеточина појављују се у мањој мери кржава ваш, лисна ваш, скакавиц и т. д.

Стање стоке је повољно. Заразне болести се нису појављивале у већој мери.

Из канцеларије Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К. Бр. 35114/III од 16. августа 1926.

Савез о пријатељству наше државе са Грчком и уређење питања саобраћаја и слободне српске зоне у Солуну. — По истеку уговора о савезу Србије са Грчком, он није објављан до данас, али су се стално водили преговори, који су ових дана завршени. Склапањем овога новог савеза добијено је много у погледу учвршћивања мирног развика балканских држава, а стим у вези и општег светског мира.

Поред ове важне политичке тековине имамо решено и једино врло важно економско питање, — *добијање наше слободне зоне у Солунском Архипелагу*, јер је истовремено са склапањем савеза потписан и уговор о овоме између наше државе и Грчке. Досадање отежања решења овог питања било је од велике штете, нарочито за јужније крајеве и то је у многоме повећавало економску кризу, у колико она постоји. Несумњиво је да ће добијање наше слободне зоне имати јаког дејства на економско снажење наше државе.

Гајење питомих зечева. — У циљу потстицања гајења питомих зечева, које код нас није одомаћено, а од кога се могу имати знатне користи и уштеде при исхрани, као што је то случај у другим државама, Светислав Ст. Радојичић и Ник. Симић написали су књигу под горњим насловом. Књигу је препоручио Главни Просветни Савет. Поруџбине слати на адресу г. Радојичића, Београд, Поенкареова ул. бр. 28/1.

КЊИЖЕВНОСТ

Широмер — од Илије Бошњака, директора енолошке станице — Буково (Неготин — Крајина). Књижица од 48 страна, са неколико слика у тексту и једном таблицом. Цена 10 динара.

Нарочито што ову књигу одликује од осталих, то је лак и разумљив начин писања, који је својствен њеном писцу и при излагању тешко разумљивих научних истина. Читалац почне читање и не верује, да је то што чита каква сувопарна стручна књига, већ му више личи на какву лепу, лаку причу. Али постепено он се из ње учи многим стварима, о којима докле ни појма није имао. Тако на првом месту он сазнаје, шта је земљина тежа, затим шта је тежина тела, мера за тежину, густина тела, агрегатна стања тела, пренашање притиска код течних материја притисак течности на зидове суда и на тела која у њој пливају тако, да му је после тога потпуно јасно, како се то помоћу једне затворене цевчице — *широмера* — може измерити колико грама шећера садржа шира од *грожња*.

Пре него што ће описати разне врсте *широмера*, писац објашњава, шта су то *густомери* у

опште, међу које спада и широмер, шта све утиче на њихову тачност и како се са њима истражује густина течности. После тога прелази на описивање у појединостима *Балинговог Сихаромештра*, па *Бабовог* или *класстернајбушког*, затим *Екславог* и најзад *Салереновог* широмера, дајући на крају књиге прегледну таблицу из које се може одмах прочитати који степени на Салереновом, Екславом и кластернајбушком широмеру и Балинговом Сахарометру, један другом одговарају, затим колико грама шећера има у 100 см³ шире према броју прочитаног степена на коме од тих широмера, колико ће гради имати вино добијено врсењем те шире и колико кила шећера треба додати сваком хектолитру слабе шире, да би се добило вино од 10% јачине.

Препоручујемо снимати виноградарима да ову практичну и поучну књигу одмах набаве и да их идућа берба грожда ни у ком случају не затекне без ње и без Бабовог широмера, који се може добити од Српског Пољопривредног Друштва по цени од 35 динара комад, а са овом књижицом свега 45 динара.

ЗАПИСНИК

31. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 21. јула 1926. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Парточић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, А. Рашковић и Д. Николић.

Председавао Председник г. Др. Т. Митровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

418) 30. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

419) 29. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима знању прочитани записник с тим да се замоли Књижевни Одбор да у будуће избегава излагање два броја „Тезака“ одједном.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

420) По питању оправдања на чиновничким станима. — *Услови* је мишљење да се оправке уступе Анастасу Андријевићу за 4000 динара с тим да Финансијски Одбор утврди начин за изолацију влаге.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

421) По питању набавке калцијум метабисулфита. — *Одлучено* је: да се мустре пошаљу на анализу Енолошкој Станици у Букову, па да председништво према анализи, закључи погодбу.

422) По питању набавке преса и муљача. — *Усвојено* је мишљење да предходно мустре прегледају г. г. Д. Николић, Н. Петровић и А. Рашковић, и поднесу извештај

IV

Мишљење Одбора за извршење програма:

423) По писму Подружнице на Житковца да изложбу одлаже за идућу годину, пошто нема довољно средстава. — *Усвојено* је Мишљење да се изложба одложи на неодређено време.

424) По питању изложбених програма Подружница у Зворнику и Аранђеловцу. — *Усвојено* је мишљење да се програми одобре но стим, да се Подружница у Аранђеловцу повећа помоћ још са 2000 динара и да изложбу одржи почетком октобра у пијачни дан.

425) По молби Удружења „Посетризма“ из Вуковара за повчану помоћ за изложбу. — *Усвојено* је мишљење да се помоћ не може дати, пошто Друштво по својим правилима помаже само оне Подружнице Пољопривредне, које су у њеном саставу.

426) Прочитан је извештај Подружнице из Раче Крагујевачке, о одржаном предавању из пчеларства стим да се извештај штампа у „Тезаку“, а предначу г. М. Бољоцу изјави захвалност. — *Одбор* усваја предлог.

V

427) По молби г. Др. В. Стојковића о откупу целог издања његове књиге „О берби и сушењу шљива“, Управни Одбор по констатацији да је ова књига веома потребна с обзиром на јако развијено шљиварство у нашој држави и на огромне приходе од шљива у сировом и прерађеном стању. — *Одлучено* је: да пошто нема вредта за откуп, целог издања ове књиге, јер је исцрпљен раније штампањем књигама, да се попуњено издање књиге не може откупити. Кад буде књига штампана, Друштво ће врло радо према својим финансијским средствима, откупити извештан број прерака.

VI

Саопштења и предлози:

428) По молби Савамалског Одбора Црвеног Крста, да Друштво упути три млађа чиновника ради прикупљања прилога за поплањене. — *Одлучено*: да се упути г. г. Ђ. Поповић и В. Пешић.

429) По представи секретара да би требало набавити тарифе за подвоз робе жељезницом. — *Одбор* одобрава куповину.

430) Члан Управе г. Н. Петровић саопштава да извесне Подружнице дугоју веће суме, а има их и таквих, које ове године нису риз обновиле. Стога предлаже да се изврши преглед код таквих П. подружница. — *Одбор* усваја предлог и одлучује: да члан Управе г. С. Парточић прегледа рад код Подружница у Приједору и Санском Мосту, а члан Управе г. Б. Станисављевић код Подружнице у Сарајеву. Изасланицима задата пуномоћја.

431) Члан Управе г. А. Рашковић извештава да је приликом путовања својим послом обишао Подружнице у Тополи, Крушевцу и Трстенику. Може рећи, да те Подружнице добро раде и да ће напредовати. Нарочито заслужује похвалу секретар Трстеничке Подружнице, срески економ г. Милош Трифковић, који је ту Подружницу оживео и подстакао на живи рад. Садања управа Крушевачке Подружнице не признаје дуговање старе Управе, јер нема трага о задужењу, али су предузели кораке да се стање утврди и дуг исплати. — *Одбор* прима знању предње саопштења и захваљује г. Рашковићу на труд.

432) Члан Управе г. Д. Николић саопштава да је ишао у име Друштва на Збор културних и хуманих Друштава, које је сазвао Црвени Крст ради оснивања Народнoг Одбора Црвеног Крста за прикупљање помоћи подопљанима. Одбор је конституисан и остаје под вођством Црвеног Крста као понавач за овакве ствари и

прилике. За председника одбора изабран је председник Црвеног Крста. Утврђен је проглас на народ у циљу давања добровољних прилога. Утврђен је план рада образованог Одбора. Понављено одбора је чисто у духу рада Црвеног Крста т. ј. из средстава прикупљених из народа добровољним прилозима и са других страна, потпомоћи пострадале и тиме од квати и потпомоћи акцију државне управе, остављајући државној управи као позваној за редукавање многих питања, која би провизивала из вишом силом створеног стања Одбор ће познатим путем предузети одмах најактивније све, да сума прилога буде што већа и тога ради позвао је све чланове да најревносније присуствују седницама, кад буду позвани. Предлаже, да и Друштво са своје стране приложи своју лепу за пострадале. Ово треба и у толико пре да учини, што су готово сви страдалици пољопривредници, те да тим још једном документује, поред свог интензивног агитационог и пропагандистичког рада упућен пољопривреди и пољопривредницима, поред помоћи коју указује у равним облицима, и овим да му на срцу лежи добро њихово и да је за ово увек спремно, да уради све, што му је у моћи. Одбор прима извештај инању и одлучује да Друштво да прилог од 5000 (пет хиљада) динара, у готовом новцу.

Са овим је седница закључена.

Економски чиновник

С многогодишњом праксом на великим имањима у Хрватској и Славонији, с врло добрим сведожбама о досадашњој служби ТРАЖИ СЛУЖБУ Управника или газде на коме већем имању или слично економско намештење. У службу може ступити после 1. октобра о. т. За даље информације и понуде обрати те се Управи добара Раниће, п. Св. Недеља код Загреба.

Пријем ученика у Нижу Пољопривредну школу у Ади (Бачка).

У школској 1926/27. години Управа ће примити (12) дванаест приватних ученика у први разред, који морају имати следеће услове:

1. Да нису млађи од 14 ни старији од 18 година, — што доказују крштеницом.
2. Да су свршили најмање два разреда средње школе са добрим успехом и примерним владањем — што доказују сведочанством.
3. Да су здрави и телесно добро развијени, — што доказују лекарским уверењем.
4. Да приложе обавезу својих родитеља (старатеља) потврђену код полициске власти, да ће плаћати на име издржавања за три месеца у напред по 200 динара месечно, ако су синови земљораднички, чији је искључиво занимање земљорадња (што доказују уверењем општинске власти), или по 400 дина. ако им родитељи нису земљорадници.

Ако ученик не долази непосредно из школе, дужан је своје владање потврдити општинским уверењем.

Ученици за плаћењу школарину уживају у школи: Практичну и теоријску наставу, стан, огрева, осветлење, послугу, храну, лекарску негу и лекове. Рубље и обућу набављају о својим трошцима.

Молбу са горе наведеном документима доставити Управи школе најкаже до 20. септембра ове године.

Предавања почињу 1. октобра т. г., а школовање траје две године. Из канцеларије Управе Ниже Пољошколе у Ади (Бачка) Бр. 1482 од 15.-VIII-1926. године.

Земљорадници

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурније средство за заштитиу семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за заштитивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дина.; 1 омот 200 грама 10 дина.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

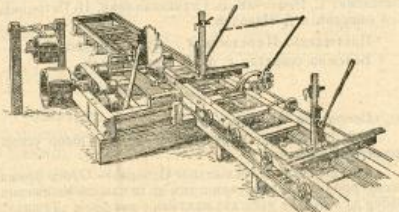
СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д. пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 81.) 421.

Покретна Американ Стругара

Сваки сопственик парне или моторне вршнице, нарочито у шумском крају, треба да набави овакву покретну стругару, да му локомотива не би лежала замудна преко целе године, те да са њом струже сву грађу потребну селу и варошницама, те отајати до идућег вршаја и дреш и локомотиву и стругару.

Занатлијска Задруга А. Д.

Милетина 3. — БЕОГРАД — Милетина 3.

Продаја на отплату.

Пишите и тражите цене и исцрпне описе на српском језику са сликама.

—
ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
На ГОДИНУ 20 ДИН.

—
ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

—
Лист и везице добијају лист у поштом цену

—
Претплата се поштом уједнашут за цео
годину.

—
Сво новине, које Друштво има од својих Пољопривредних и приватних личности, и везице, одобреном су издавању поштоматом путем на оделу Министарства Поште и Телеграфа № 1799 од 17.-09-1904. год.

—
Цена огласима по таксу.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

—
Примљени рукописи се враћају на захтев писаном.

—
За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Теодоровић

—
Одговорни уредник, Божидар Ђ. Радковић

Број 36.

БЕОГРАД, 5. СЕПТЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Штедња и Поштанска Штедионица.

Неоспорно је, да су неписменост и незнање код већег дела нашег народа најјачи узрок заосталости наше пољопривреде у срањењу са напредном пољопривредом оних народа, који су имали више времена и могућности да се посвете раду и учењу. О томе је било речи у једном од прошлих бројева „Тежак“ у чланку „Сузбијајмо неписменост.“

Али сама неписменост није једини разлог заосталости нашег села, па и вароши. Томе много доприноси и слабо развијена воља за *штедњом новца*, често пак и неразумно *расипање новца* на непотребне или мало потребне ствари. Јер је очигледно, да и најпаметнији и најученији човек, ако не штеди, те нема с чим да почне посао и да га настави, неће успети. И о овоме је донекле било речи у једном од прошлих бројева „Тежак“ у чланку „Закон о пољопривредном кредити“. Пошто је пак то питање веома важно за напредак пољопривреде, то га овим чланком поводом увођења штедне службе при *Поштанској Штедионици* поново покретемо.

Да без штедне не може бити великог напретка нарочито код нашег младог народа, који је, тако рећи, тек отпочео самостално да ради, наш народ потврђује и сам то својом тачном изреком: *У радише свега више, у штедише још и више.* Јест, рећи не неко, лако је штетити, кад има шта да се уштеди, а шта да се ради, кад човек једва саставља крај с крајем. И ту сам наш народ даје паметан савет: *Протегни се према губерру и чувај беле паре за црне дане* — то јест трпши према својим приходима, старајући се да редовни приходи буду увек мањи од прихода, више радећи, а мање одмарајући се и празнујући.

Али, на жалост, и поред овако мудрих својих изрека, наш народ, који иначе има пуно лепих особина, нема, у опште узев, особину да штеди. Па шта је узрок томе?

Изгледа, да је томе највећи узрок била несигуриност личне и имовине безбедности.

За време нашег робовања под Турцима, ови

су били потпуни господари и имовине и живота наших старих, стога се вероватно ови нису ни старали да нешто више имају, већ да обезбеде голи живот и корнцу хлеба. То сведоче и многе наше народне песме, међу осталима донекле и она о Краљевину Марку, како је почео да ради и да привређује, да оре. Истина није баш изабрао угодно земљиште за орање, јер је, као што песма вели, почео орати друмове, али ништа зато, добра намера је била ту, само му Турци нису дали да је оствари.

Кад смо се од Турака ослободили, наш народ, поставши господар свог живота и имовине, почео је боље и више радити и напредовати. Имамо многих примера, где су наши поједини вредни људи, почевши посао без марјаша у цепу истрајним и поштеним радом и разумном штедњом постали велики богаташи и обично уз то и велики народни добротвори, јер су један већи део те своје имовине, а често пута и целу, завештавали народу и држави у добротворне сврхе.

Али то су само били појединачни случајеви, а штедње у широком слојевима народа није било, јер је онај првобитни узрок остао и даље, т. ј. имовна безбедност услед честих ратова, које смо све до последњих година имали и ако је била много осигурања, ипак није била још довољна.

Пошто је ова главна препрека ширењу штедне код нас последњим ратовима отклонена, јер сада има врло мале вероватноће, да ће бити тако честих ратова, па и ако их буде било, наша је земља, хвала Богу, моћна и велика, тако да нема никакве бојазни да буде изложена ратним пустошењима и гажењу од стране непријатеља, — то је, баш у интересу снажења наше маде, али већ моћне државе, да сви колико нас има *штеди*, јер ћемо тиме себи користити и државу осигуравати.

Кад би само за половину од оног новца, што изdamо за непотребне ствари, које набављамо по скупе новце, и што је најгоре, из иностранства, куповали справе и алате за бољу обраду земље, справе и машине за прераду пољопривредних производа појединачно или још боље у заједници, оснивајући разне задружне фабрике за прераду

пољских производа: гроздја, воћа, репе итд. — ми би много боље економски стајали и вероватно садаше економске кризе код нас, о којој се много говори, не би ни било.

Свако предузеће, па и најмање сеоско газдинство сразмерно својој величини мора имати капитала за рад. Ако предузетник нема свог новца, треба да му је омогућено добијање позајмице по јефтаној интересној стопи.

Добијање пак позајмица по ниској интересној стопи могуће је само код народа, где је штедња развијена и уз то где се уштеђевина улаже под интерес код новчаних завода. Јер уштеђевина новац, унтерес у вешири или гуриут у чарану и остављен на какво склонито место не доноси никакве користи ни сопственику ни другима. А што је најгоре, поред тога што штедња код нас није довољно развијена, изгледа да је код нас највише распрострањен баш онај најгори облик штедње, т. ј. чување готовине код себе, јер се претпоставља да код нашег народа има око две и по милијарде динара овако уштеђеног новца. Претпоставимо, да тај новац дат под интерес доноси само 4%, онда излази да сопственици тога новца губе 100 милиона динара годишње, а колики је тек општи губитак, што се с тим новцем не ради и не производи?!

Сачувани новац, дакле, не смемо чувати код себе за дуже време, него га морамо уложити у који новчани завод, ако га не мислимо унети у које привредно предузеће. За то постоје по вароши и пазанцима новчани заводи, где се може новац уложити под интерес, већи или мањи, обично према сигурности самог завода. У појединим селима постоје за то земљорадничке кредитне задруге, а

ускоро ће бити основане и задруге за пољопривредни кредит по новом закону о пољопривредном кредиту.

Међутим ове установе нису довољне, да потстанку штедњи у ширем обиму, а прве уз то су често и несигурне, те делују супротно. Увиђајући то, Држава је недавно уз *Поштанску Штедионицу* уредила и штедњу службу са задатком да штедњу омогући и најширим слојевима народа, јер је за *први улог довољно само 10 динара*. *Интерес* на уложени новац истина је мали, само 4%, али како је Поштанска Штедионица *државна установа*, то је *уложени новац* код ње *осигуран* од стране државе, и поред тога добијају се и многе друге повластице. Тако су улози код ове Штедионице *ослобођени свих пореза*. Даље, на улоге до 2.000 динара *не може се ставити забрана* и до те суме не могу се улози узимати у попис. *Уложне књижице* издају се *бесалашно и без таксе*. Такође *ослобођено је поштарине* и свих споредних такса дописивања са Поштанском Штедионицом ради улагања или подизања новца, замене књижица и др.

За добијање уложне књижице треба код најближе поште узети пријаву и попунити је. При предаји ове пријаве уплаћује се и први улог, најмање од 10 динара, а уложну књижицу издаје Генерална Дирекција Поштанске Штедионице. Доноси улози могу бити још мањи него први и предају се на књижицу ма којој пошти. Од уложеног новца може се узети до 1000 динара код ма које поште. Ако се жели подићи већи улог од овога, онда ваља попунити отказни листић, који се налази у свакој уложној књижици. На благаяма централе и њених филијала могу се без от-

ПОДЛИСТАК

Штетан утицај мењања перја на живину и отклањање истог.

Од Рад. Живина, испит. агр.

(Наставак)

Дневни оброк, који би се давао на 10 kokoшакa у обичним приликама, узмемо да је следећи (ових obroка има најразноврснијих, а њихов састав зависи од хранљивих материја, којима располажемо, као и од циља гајења).

Јутарњи оброк:

каша	{	куваног кромпира	175 грама
		прекрућеног кукуруза	300 "
		рибљег брашна	75 "

Вечерњи оброк:

семена	{	пшенице	150 грама
		овса	250 "
		хељде	100 "

За време мењања перја тај оброк изгледа овако:

Јутарњи оброк:

каша	{	куваног кромпира	50 грама
		ситна прекрупа сушцокрет. семена	400 "
		рибљег брашна	125 "

Вечерњи оброк:

семена	{	пшенице	100 грама
		овса	250 "
		хељде	100 "
		сушцокрета прекрупе	50 "

Сам начин вештачког изазивања и убрзавања промене перја следећи је:

На првом месту долази у обзир избор врмена, т. ј. годишње доба, кад је најповољније изазвати ову појаву, како с обзиром на саме kokoши носиле, у вези са њиховим правилним стањем организма, тако и у економском смислу.

Као најповољнији за то су месеци јули и август, јер до конца јесени живина у слободи, без посредовања самога човека, налази сама обиле најразноврснијих биљних и животињских материја да брзо поправи свој оронути организм, а истовремено и да нагомилта потребну количину резервних материја за образовање јаја, тако да се

каза повући и већи улози. На једну књижицу може се за сад уложити највише до 25.000 динара. Улагач може бити сваки, само за малолетне улагање и изузимање улога врше родитељи, односно старатељи.

Ближа упутства могу се добити код сваке поште.

Улагање код Поштанске Штедионице већ је почело и одзив публике је врло повољан.

У циљу потпуности штедне Министарство Просвете је нарочитим правилником предвидело награђивање најбољих ученика по школама давањем уложних књижица од 100 динара свака.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ СТОЧАРСТВА

О опасивању приплодних кобила.

Природни нагон кобиле, да би одржала своју врсту, показује се у распасивању, боље речено, у жудњи за спаривањем са мужјаком — пастувом. Ову појаву треба полупривредник на време да уочи, јер је опасивање само тода успешно. Добро негована кобила распасује се редовно, а најбоље је, ако се оплоди за време пролећнег распасивања. Ово је за привреду врло повољно, јер ће се кобила ојдробити крајем зиме или почетком пролећа, и до пролећних радова ждробе ће толико ојачати, да јој неће сметати у раду, око орања и сетве јарих усева.

За опасивање најпогоднији је месец март (друга половина) и април.

прекинуто ношење јаја кратко време затим оплодни и одржи током зиме, као што смо то напоменули раније код ретких примера. С друге стране у ово доба временске прилике су још врло повољне, те је опасност од прехлађивања ништавна.

Са економског гледишта ово је време такође најповољније, јер је у то доба цена јаја најнижа. Изабравши најповољније време за ову сврху, изведе се прво вештачко изазивање опадања перја, а затим убрзавање пораста истог.

У ту сврху, живина, на којој се то жели извести, стави се у један ограђен простор, који је добро изложен сунцу. *Дошадина исхрана нагло се измени* — зрна и каше сведу се на половину, а друга се половина замени са зеленилом: сасељаном травом, одаздима поврћа и т. д. За неколико дана могу се уочити појаве, које прате природно мењање перја: креста се смањи, леђа се накресте и поједино перје почиње опадати. Али током овога принудног изазивања опадања перја, из разлога што у храни нема довољно азотних материја, као и стога што је живини скраћен простор кретања, наступа нека врста привременог ободења, које по некал може бити врло штетно а

Да се кобила распасла, познaje се по томе, што из усмине излази густа тељива течност, и што често, али нагло, по мало мокри. Даље, кобила је овом приликом тугаљива, плашљива, немирна и слабо јешна.

Код неких грла распасивање се појављује сасвим приметно, а код неких се једва може да примети. Макако се ово показало, извежан полупривредник то одмах примети. Распасивање траје само неколико дана, зато се кобила мора одмах водити пастуви.

Сасвим распашена кобила брзо се подаје пастуви. Али је извежано око потребно код оних грла, која су се распасла, па ипак тешко приступају парењу. Насилно парење не ваља, јер кобила неће остати ждробна, а и по грла, која спарујемо, често пута је од штеје.

За приплодну кобилу потражи се увек пастув, који је њој приближан по висини и тежини. Пастув може бити државни и приватни. За употребу приватног пастува потребна је нарочита дозвола од власти.

Код кобиле, која је са успехом опасана, престаје распасивање. После опасивања почне боље да једе, постане мирнија и боље иде у запрези. Природа почне да чини своје, да мајка осигура храну за младунче. Ови знаци успешног опасивања нису увек сигурни. Да је кобила заиста ждробна, насигурно се зна тек у 7. месецу бремености, када се младунче почне у њој да миче.

Опасивање треба увек вршити из руке. Дивље парење — парење на паши — није добро, па ма да су грла за то способна.

Ток опасивања непотребно је да описујемо. Али да се пастув при опасивању, нарочито ако је

које се састоји у томе, што кокоши, које су до тада живеле у најбољем миру, почну једна другу клаузати, чувајући јој перје, чији корен истају и баци или прогутају. Жртва се напада са почетка око тртине и трбуха, а затим прелазе на главу, те је често сасвим дотуку. Да би се та штетна појава спречила, у тај ограђени простор треба с места на место обесити на каналу до 50 см. изнад гла парчад шаргарене, репе, коре бундеве, дубенице и т. д. или још боље у котарицама са ширим шупљинама здружаних неколико комада већих пужева. Тиме живина задовољава свој крвожедни нагон, а скакањем се истовремено повећава толико потребно кретање, које је овде сведено на најмању меру.

Чим се цело јашто нађе у пуној периоди опадања перја, од тога тренутка треба поново брзо променити начин исхране. Држећи и даље ове кокоши у ограђеном простору, даје им се пун и обилан оброк, што се односи како на зренивље, тако и на кашу.

немиран, мора добро зауздати и тако кобили привести, даље, да се кобили морају на задње ноге навући папуче и да јој се врат има нечим умотати да је пастув не би могао угристи, то већ морамо напоменути.

После опасивања чим је уд пастува из усмине испао, треба га пажљиво опрати чистом крпом а још боље сунђером.

Само се по себи разуме, грла морају бити потпуно здрава.

На 9 дана по опасивању има се вршити проба. Ово је обичај. Од стране стручњака је доказано, да је пробу боље вршити после 6—7 дана по опасивању.

Кобилу са ждрбетом треба на 9 дана по ждрбењу опасати, јер кобила која доји, после тога времена тешко остаје ждрбна.

Кобилу, која тешко остаје ждрбна, избацујмо из запата. И много дебеле кобиле тешко остају ждрбне. Најбоља је кобила за приплод, кад је осредње и преко целе године једнаке ухрањености.

А. Жорж.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: У овој години приметио сам на кукурузу једну ману. После клијања и пораста у другом и трећем листу потпуно је побелео извештајни број струкова; где сам сејао омашке, ту није било никакве штете, а где сам посејао у кућице (оцаке) ту сам морао понова засејавати и то доцкан, да ће од истога бити врло мали приходи.

Јос. Бановић,
оковом свога добра.

Одговор: Према Вашем писму од 25. јуна т. г., а које се односи на блеђење и потпуно бељење листа кукуруза, не може се ништа позитивно рећи, откуда те појаве код Вашег кукуруза. Појава тражи, да се испита. У сваком случају разлог ипак мора лежати у корену. Према Вашем опису изгледа, да је највероватније у питању ваш на корену кукуруза. Испитајте корен у том правцу. Сигурног средства противу ње нема. Најбоље је не сејати кукуруз за коју годину на истој земљи, добро ђубрити, дубоко орати и ништити коров на њиви и около ње. Сва ова средства заједно могу помоћи, да се уништи или бар довољно сузбије, ако је она у питању.

Нас би интересовало, ако бисте нам поднели на увиђај и разматрање један такав струк заједно са жилама и земљом око њих.

Губљење хлорофила т. ј. биљног зеленила у листу има за последицу застој у развоју па и изумирање биљке, ако није тренутна и пролазна појава и ако није привидно губљење. Узрок треба обично тражити у корену. Има и неких трава (пантљичица), које припадају истој фамилији којој и кукуруз, које имају, и могу имати по природи својој на

листу уздужне беле линије наизменце са зеленим, па чак по који лист и готово бео. Али то је код њих сасвим природна појава, која их не води до изумирања.

Ваш случај свакако заслужује, да га добро испитате.

М. Ђ. Николић

БЕЛЕШКЕ

Гласник Српског Пољопривредног Друштва. — Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва на својој седници од 28. априла т. г. донео је одлуку, да се у овој години обнови издавање *Гласника* Српског Пољопривредног Друштва.

Хонорисаће се по штампаном табелу:

за студије, расправе и чланке прво-	
класне вредности	800 дин.
за чланке мањег значаја	600 "
белешке и књижевне приказе	500 "

Радове треба слати на адресу Српског Пољопривредног Друштва за Уредништво Гласника.

Радови у септембру. *На дому и двору.* — Припремање семена за јесење сејање озмих усева. Потпаљење семена у раствор плавог камена. Оправка справа за обраду земље и набавка нових. Набавка семена из другог краја ради мењања усева. Набавка вештачких ђубрива. Припремање справа и прибора за производњу јабуковаче и остале начине кућевне прераде воћа и конзервирања. Прегледање и оправка сушница за сушење воћа. Отпочиње сушење шљива пожегача. Spreмање просторија за смештање градинарских плодова и семена.

Око стоке и живине. — Отпочиње прелаз са храњења зеленом храном на суву храну. Додавање у оброк сецкане сточне репе, морске репе и др. Опасање детелине и старије грахорке (еспарзете). Завршује се мркање оваца. Враћа се стока са бачијања и суватења из планина. — Живина почиње опет носити.

На њиви и ливади. — Извожење стајског ђубрета и растурање. Подоравање зеленог ђубрета. Сеје се: озими оvas, пшеница, озими јечам, раж, њивски (сиви), грашак за храну стоке (у мешавини с ражи или с јечмом), озима грахорица, полски боб, руменика — детелина и траве за вештачке ливаде. Жетва конопље (црнујка), лана, сочива, пасуља, кукуруза, дулека, кромпир, њивски мркава, репе (шеберне), хмеља, дувана, сирка, проса, хелде. На ливадама наводњавање, по на 10 дана после сређивања отаве. Извршује се дренажа.

У градини. — Припремање земље и сеја се: спанаћ, салата, ротквице. Ако је потребно, заливање јутром. Наставља се прибирање плодова из прошлог месеца и семена за сејање; пречишћавање и смештање ових.

У воћњаку и расаднику. — Берба воћа: ораха, кестена, јабука, крушака, мушмула, дуња, смокава.

Размервање за подизање нових воћњака. Копање јама за сађење воћака. Окопавање око старијих воћака, и гребање маховине на стаблу.

У подруму и винограду. — Испитивање шире да би се одредило време за бербу винограда. Берба: најпре подбирање, па после главна берба. Прерада грожда, за бело, црно и ружичасто вино. Намештање врањева за врење на судовима за врење шире и кљука. Пажња при врењу шире. Одабирање грожда стоних сората за оставу, и спремање локала, прибора и материјала за то.

На ичеланику. — Чување кошница од непријатеља. Спречавати крађе. Сузити лето. Припремање за узимљање.

Код свилоуба. — Скидање јаја свилоуба с платна или хартије од кесица, сушење, метање у кутије или кесице од тула.

Извештај о стању усева у Крајевини С.Х.С. од 1—15. августа 1926. — *Опште стање* усева било је у првој половини августа између доброг и врло доброг.

Опште стање по појединим областима било је следеће: *Брло добро* (обл. бачка, подунавска, подринска, валевска, моравска, нишка, врањска, косовска, скопска, крушевачка, дубровачка, и сарајевска). *Између доброг и врло доброг* (обл. осечка, сремска, београдска, пожаревачка, брегалиничка, тузланска и травничка). *Добро* (обл. љубљанска, мариборска, прим. крајишка, загребачка, шумадјиска, тимочка, битолска, рашка, ужичка, зетска, сплитска, мостарска, врбаска и бихаћска).

Атмосферске промене. У првој половини месеца августа време је знатно сталније и топлије. Ипак је још и у тој половини месеца било доста кише и то нарочито у севернијим областима Државе, док у јужнијим време је лепше, топло и без кише. У битолској области шта више осећа се суша.

Од елементарних непогода било је с мањим штетама града у областима: љубљанској, мариборској, прим. крајишкој, шумадјиској, рашкој, сплитској, мостарској, травничкој и врбаској. Местимичних поплава услед киша а без веће штете било је у области мариборској, прим. крајишкој, загребачкој, валевској, ужичкој и зетској. Провале облака било је у обл. шумадјиској, сремској, сплитској, мостарској и врбаској и то без већих штета.

Пољски радови. Пошто је време било сталније и пошто је особито под крај прве половине месеца доста сувих и топлих дана, земљорадници су довршавали жетву јарих стрница, вршили су озимице, заоравали стрништа, навозили ђубре, секли конопљу за влакно, брали дуван, наводњавали пиринач и т. д.

Жишарице и поред прошлих киша и јаких ветрова дале судобре приносе и изгледи су да неће подбацити ни квантитативно ни квалитативно.

Кукуруз је врло добар и изгледи су да ће дати у овој години врло добар принос, само ако потраје овако лепо топло време како је концем прве половине и почетком друге половине месеца августа.

Виногради су добро понели, те према сестимично и у већој мери запажа пероноспора, ипак ће берба бити добра, ако потрају лепо сунчани дани.

Од биљних болести види се местимично снијет на кукурузу, пероноспора и ондијум на виновој лози, гњилоћа на кромпиру и т. д.

Од инсеката штоточина опште се запажа бухач на баштенским усевима, крвава и лисна ваш на воћкама и местимично кукурузни мољац (обл. бачка, сремска, београдска).

Стање стоке је повољно. Паше има доста. Заразне болести нису се појављивале у већој мери.

Из канцеларије Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К.Бр. 36368/III од 21. августа 1926.

Кавка треба да је добра млекуља. — Спољни знаци, по којима се познаје једна добра крвава млекуља, ови су:

Нежан састав без икаквих знакова гломазности на телу; кожа треба да је мена и да се лако одваја — набира; на врату треба да има лепе наборе.

Длака треба да је кратка, нежна и сјајна. При посматрању длаке треба имати у виду, да на кожу и длаку утиче начин његовања т. ј. да ли је крвава чувана на ливади или у стаји и да ли је зима била јака или слабија.

Глава код добре млекуље је лепа сува и често пута је дугачка и узана. Очи су велике а поглед изржава женско — кротко биће. Рогови су лаки и танки чврсти и глатки. Нерадо се гледају рапави рогови. Претпоставка, да јаче изражени прстенови на роговима показују добру млекуљу, није увек тачна.

Врат треба да је дугачак и узан и добро спојен са трупом јаким мишићима.

Многи леви, нежни кожни набори важе као добри млечни знаци.

Труп треба да је више издужен, груди средње широки, леђна линија права. Плећа су умерено дугачка и узана, често стрмо постављена. Сапи су широке и дугачке. Корен репа је танко усађен. Реп је дугачак и отањи са једном лепом китом — квастом на крају.

Мишићи нису јако развијени, због тога труп изгледа више хошкаст него заокружен, кости се јаче распознају. Слаба мускулатура испољава се нарочито на задњем делу тела.

Нарочиту пажњу треба обратити, да су више млечни и крвни судови развијени.

Исправка. — У бр. 32 „Тежака“ у чланку „Глодари воћака“, на стр. 252, десни стубац, 21. ред место *лисица* треба да стоји *лисица*.

ДОПИС:

Пламењача на вршним ластарима винове лозе.

На дан 21. августа ове године, заламајући виноград са мојим братом, питали смо се: *Зашто је ластар са младим лишћем*, који је изабро после последњег прскања у јулу месецу у нашем винограду, *опаљен од пероноспорје, док стари листи на чокоћу*, који је трипут благовремено прскао по „Упутствима за сузбијање пламењаче и оидијума на виновој лози“ у издању Сраског Пољопривредног Друштва (строго придржавајући се истог) и сада *стоји здрав и изгледа*, као да ове године у опште није било пламењаче?

Пошто после последњег прскања није било кише и време је, како се само пожелети може, за сазревање грождја, ја мислим да ова појава пламењаче долази отуда, што су ноћи одужале и без најмањег ветрића, те стога преко ноћи напзда роса на лишће и ластаре чокоћа; ове ластаре окак росне огреје јако јутарње сунце, па ако су неопрскани, деси се да се српље од пламењаче, док на осталој лози и грождју, које је опрскано, нема никакве штете. — *Дели ли и Уредништво ово моје мишљење?*)

Ластаре са опаљеним младим лишћем са чокоћа посидикали-орезали смо до старог резивања, које смо извршили пред последње прскање — ради бољег изгледа.

Немамо винограда Бог зна колико, али оно што имамо, уредили смо тако, да нам сваки може позавидети, као да ове године у опште није било пероноспорје и др. болести, док код многих других виноградара није тако и ова ће година подбацити у принос код осталих мештана за 60—70% од прошлогодишњег рода, а то услед тога, што је немарљиво и незналично обрађивано. Бог да живи писце „Упутства за сузбијање пламењаче и оидијума на виновој лози“ г. г. Божидара Ђ. Ранковића и Николу Ж. Петровића, којима нека је вечита хвала, јер сам се строго придржавао њом, унутства, нарочито оног дела, који говори о начину справљања чорбе, те сад сам пун радости, кад год одем у виноград, а идем редовно сваки дан; ја прођем јарковима и радујем се кад загрнем лишће на чокоћу, а оно се укаже чисто, крупно и једро грождје, које је почело да зри.

22. августа 1926. год.
Ритопек.

Мил. Т. Бурић.

Уредништво.

КЊИЖЕВНОСТ

Увод у пољопривредну статистику од Богољуба Ђ. Милошевића, инспектора Министарства Пољопривреде и Вода и хонорариог професора Универзитета. Издање Министарства Пољопривреде и Вода. 7 штампаних табака, са 5 слика у тексту. Цена 15 динара.

Наша књижевност оскудна је у радовима из области статистике, а нарочито пољопривредне статистике. С тога се осећала одано потреба за једном оваквом књигом, а особито после рата, када је готово из основа требало сређивати статистичке податке, јер су се прилике за време рата и окупације јако измениле, податци се за то време нису прикупљали, а после ослобођења није остало много оних старијих, извезбаних сарадника на овом послу. С тога је ова књига дошла у добри час и ми њену појаву поздрављамо, у толико пре што је написана стручно и исцрпно и пробраним језиком.

После кратког увода о задатку, методама и подели статистике писан нас упознаје у првом делу са методама прикупљања података, а у другом делу о методама прераде и сређивања тих података. Први део састоји се из ових одељака: појам масе, осматрање ове, појаве у маси, предмет осматрања, јединица осматрања, статистички праматеријал, пољопривредна површина, плодна и неплодна површина, продуктивна површина, зиратне површине, површине искористивене истовремено два или више пута, стање култура — летине, процена жетве, жетвени принос, анкете и монографије.

У другом пак делу, ови су одељци: испитивање тачности и контрола потпуности статистичког праматеријала, концентрација података и израда статистичких прегледа и табела, статистички бројни изрази, закон великог и малог броја, теорија различитости, статистички редови, методе графичког представљања статистичких података и Међународни Институт за пољопривреду.

Ова књига на првом месту послужиле као вођ за правилан рад свима оним пољопривредним државним и самоуправним органима, који раде на прикупљању и сређивању статистичких података, те у том правцу можемо очекивати ускоро лепе резултате, затим ће исто тако послужити као уџбеник њацима свију пољопривредних школа, а и сваком напредном пољопривреднику као користан упут за тачније процењивање жетвених приноса и разумевање пољопривредних статистичких података.

Годичасто воће од Павла Петковића, секретара Министарства Пољопривреде и Вода на 40 страна са 18 слика у тексту. Цена 5 динара.

Наша пољопривредна књижевност у последње време обогатила се је са више корисних стручних књига, писаних већином за народ, међу које можемо уврстити и ову књижицу.

Према садашњим нашим економским прили-

*) Ово је мишљење потпуно тачно.

кама, а и иначе потребно је да сваки у свом послу уложи највећег труда у циљу повећавања, побољшавања и појефтинивања производа, а на првом месту то важи за нашег сељака. Недовољно упућен у најпреднијим начинима рада у пољској привреди, он пропушта многе корисне ствари да изврши; он са своје земље извлачи исте производе, у истој количини, исте квалитете, као што је то чинио његов дед и прадед и ако су данашњи његови издаци много и много већи од издатака његових старих.

Колико празног, неискоришћеног или слабо искоришћеног земљишта лежи нашем пољопривреднику, а који би он могао врло лепо искористити. Ова му књижица показује један од начина искоришћавања окућнице, запуштених и необрађиваних кутака у градини, поред путева и т. д. засађивањем *јагода, рибизла, огроза, малина, кукурина*.

За сваку од ових врста воћака писац износи кратко, прегледно и јасно какво земљиште захтева и како то земљиште треба припримити, ђубрити. Затим излаже начин размножавања и сађења, бербу и на крају износи за сваку такође посебнице најпрепоручљивије сорте.

То је први део књижице.

У другом делу писац износи неке начине кућеве прераде овог воћа, као справљање вина, сокова, ликера, слатка, пекмеза, питија и сирћета.

На крају књижице је преглед најчешћих штеточина и болести ових воћака са кратким описом тих штеточина и болести и изишењем средстава за њихово успешно сузбијање.

купи извесан број његове књиге: „Берба и прерада шљива“ — *Одлучено је*: да се откупи 750 књига са 25% попустом.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

435) По питању набавке калвиум метабисулфита — *Усвојено је* мишљење да се набави од Т. Владисављевића с тим да му продајна цена буде 24 динара.

436) По питању набавке муљача — *Усвојено је* мишљење да се набави од Д. Труље 15 ком. Н 0 и 10 ком. Н. 1.

IV

Мишљење Одбора за завршење програма рада:

437) По прочитану извештаја комисије за преглед винограда г. Мите Катанића из Гилана, — *Одлучено је*: да се такмичар не може наградити по стечају, пошто је пријавио већ засађени виноград, а стечај се односи на винограде који се тек имају засадити, и важи за тај срез од 1925. г. Али, с обзиром на његов напредан рад, који ће служити околини за потстрек, да се у име признања награди: 1 пресавидом Верморел, 1 мазавама виноградским, ножем калемарским и похвалницом.

438) По тражењу економа из Н. Вароши и Црне Горе, да се приреде предавања и у њиховим грађевинама. — *Усвојено је* мишљење, да се предавања држе само у овим местима, где постоје Подружнице и које су послале члански улог.

439) По молби Подружнице из Трстеника, да се ове године приредити изложба и у Трстенику, — *Усвојено је* мишљење да се од Подружнице тражи предлог у смислу Правилника за приређивање изложба.

V

440) По писму Севера и Ком. да би са Друштвом закључио погодбу да му лиферије коштице од шљива и семе од дула, — *Одлучено је*: да се упутити Набављачком Одбору на мишљење.

VI

441) По молби г. В. Пешива, чиниошника, за 30 дана одсуства, — *Одлучено је*: да му одсуство да председништво у границама Пословника, и да председништво нареди распоред одмора и за остале службенике.

VII

442) По депеши г. С. Партонића, члана Управе и изасланика за преглед Подружница, да треба да се вадржи у Санском Месту, због непредвиђеног случаја до 1. августа о. г. *Одлучено је*: да му се захтев одобри стим, да у Београду буде 3. августа.

VIII

443) Заст. Председника извештава, да треба Књижев. Одбор попуњити аменицима, пошто су два члана одсутна. — *Одбор* одлучује: да као заменик уђе члан Управе г. В. Бошковић.

Са овим је седница закључена.

ЗАПИСНИК

Уредиштво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

32. седнице Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва, држане 28. јула 1926. год у Друштвеном domu у Београду.

Били су присутни г. г.: заст. Председника Д. Николић чланови: В. Бошковић, А. Рашиковић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, и В. Матић, и гости: П. Петковић и Б. Јањић, редовни чланови.

Председавао заст. Председника г. Д. Николић.
Бележно секретар г. М. В. Дамјановић.

I

433) Прочитан је записник 31. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усвојава прочитани записник.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

434) По молби г. Др. В. Стојковића да Друштво от-

ЦЕНОВНИК

њига, које продаје Срп. Пољ. Друштво:

V пољоприв. поука Гајење уста од П. и Б. Тодоровића	10 д.
VI пољоприв. поука Гајење раног поврћа од Др. Т. Радића	15 "
X пољоприв. поука Гајење пасуља и сочива од М. Лукићевића	10 "
XV пољоприв. поука Болести и штеточине од Н. Рапојевића	10 "
Земљорадничке коморе од Др. Б. Марковића	5 "
Земски тежаков рад од Д. Лапчевића	3 "
Одломци из Аграрне Политике од М. Грковића	5 "
Споменица 50 год. С. П. Друштва	5 "
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића	2,50 "
Дечји Пољопривред. Клубови Др. В. Стојковића	2 "
Мара жининарца превод с руског	2 "
Поуке о пољопривред. газдовању од М. Ђурића	10 д.
Млекарство од А. Јовановића	10 д.
Домаће конзервисање воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. Стојковића	3 "
Домаће конзервисање воћа и поврћа сушењем од Др. В. Стојковића	12 "
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	3 "
Типови пољопривредне производње у Јужној Србији од П. Т. Тодоровића	2,50 "
Наша Стара Пољопривреда од Д. Лапчевића	8 "
Подвизане врбе за плетарство од Д. Лапчевића	3 "
Путва пољ. настава у Италији од Др. Стојковића	8 "
Предлози С. П. Д. за закључ. трговинског уговора	3 д.

За справе и материјал које Подружине не набаве од Друштва, Друштво не прима одговорност.

На знање!

Српско Пољопривредно Друштво је добило гарантовано чисто семе од луцерке и црвене детељине, које препоручује за јесењу сетву својим члановима и Подружницама. Цена је и једном и другом семени Динара 25.—килограм, франко друштвени магацин. Поручбине треба одмах чинити, јер ће се исте по реду пријаве и извршити.

При поручбини треба послати једну трећину вредности исте на име капаре, унапред, а остатак се узима доплатом — повуком — по пријему робе. Поручбине испод 10 кгр. не примамо, те их и не чинити, већ се за тако мале количине обраћати Пољопривредним Подружницама и Државним Економима, који ће извршити колективне наручбине.

Са набавком семена похитати, јер је исто набављено у ограниченој количини. Чланови и Подружине имају 5% полуста.

1—3

НА ЗНАЊЕ

Српско Пољопривредно Друштво смањило је цене тријерима Мајеровим и продаје их:

Нумера 1/2 динара . . . . . 2.550.—
" " 1/3 " . . . . . 3.100.—

Ове цене важе од 19. августа о. г.

Од ових цена чланови имају 5% полуста, па се стога позивају, да се овим користе и своје потребе одмах подмире, пошто је набавка извршена у ограниченој количини.

При поручбини послати једну трећину вредности унапред. — Од овога се изузимају Подружине које имају отворен кредит. 43,3-2

Српском Пољопривредном Друштву приспеле су муљаче и пресе за грочје и продаје их по следећим ценама:

Муљача № 0, ширина ваљка 22 см. 860 д.
" " 1, " " " 42 " 970 "
" " 2, " " " 30 " 1100 "
Преса од 100 литара . . . . . 2100 "
" " 250 " . . . . . 3500 "
" " 400 " . . . . . 4100 "
" " 500 " . . . . . 4500 "

Од ових цена чланови имају 5% полуста. При поручбини послати једну трећину вредности унапред. — Од овога се изузимају Подружине које имају отворен кредит. 44,3-2

Земљорадници

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — нарочито пшенице — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, најсигурније средство за заштитну семена од главнице јесте:

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за заправљавање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. Порзолом семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО
„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николићевом ул. бр. 8/А.) 42,2

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Све поштом, које Друштво слава својим По-
дружанима и приватним члановима, и објаву,
особито су славама поштом, слава по
својему Министарству Пошта и Телеграфа № 13308
од 17. II-1924. год.

Цена огласна по такси.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Теодоровић

Број 37.

БЕОГРАД, 12. СЕПТЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Ваци и војници добијају лист у пола цене

Претплата се подлаже уједињеном за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се

Изгледи на овогодишњу бербу грожђа и припремање за њу.

Према податцима, којим располажемо, овогодишња берба грожђа биће у већини страних земаља и наших крајева од прилике за једну добру трећину слабија од прошлогодишње и по количини и по квалитету.

Овome смањивању количине и квалитета грожђа главни су узрок честе и дуготрајне кише за све време развијања винове лозе од пролећа па до пре неки дан, кад је грожђе почело да зри. Услед кише за време цветања замећање грожђа било је ометано, а затим су наишле и криптогамске (гљивичне) болести (особито пламењача, а до некле и ондијум), те је то допринело смањењу и количине и квалитета.

Како су сада настали лепо, сунчани дани, има изгледа, да ће се квалитета грожђа doneкле попавити и да ће оно, у колико га има, добро сазрети.

Прерада у вино и сасвим здравог и зрелог грожђа захтева велику пажњу и уз то искуство, а кад је грожђе лошије, онда се на прераду његову још више мора пазити.

Две су главне ствари, на које сваки виноградар пре почетка бербе мора обратити пажњу, а то је:

- 1) да доведе у ред врioniцу, подрум, винске судове и сираве, и
- 2) да одреди најбоље време бербе, т. ј. кад је грожђе пошћуно зрело.

Међутим се ни на једну од ових ствари наши виноградарци много не осврћу и то на своју очигледну штету.

Није реткост наћи у врioniци, на справама за прераду грожђа остатке од прошлогодишње бербе, а општа је мана свију наших виноградарца да са бербом грожђа почну пре времена, кад грожђе још није довољно зрело. Кад се овоме дода још и неразумна нега вина, онда није чудо, што ми од нашег грожђа, које се по својој квалитету може мерити и са најбољим грожђем из других

земаља, добијамо врло рђава вина, која не могу здраву да дочекају ни прве летње врућине.

Произвођач је стога често пута приморан да вино прода од литра по динар и више јефтине, а колика је то штета на стотине и хиљаде литара?!

У интересу је виноградарца, да бербу грожђа дочека спреман, на првом месту, као што рекосмо горе, да *припреми зграде, судове и сираве за прераду и смештај шире од грожђа.*

Од тога прва по реду дође врioniца, тј. одељење у коме се врши прерада грожђа и врење кљука црног грожђа. При грађењу врioniце мора се обратити пажња на то, да њена *топловла* за време брања грожђа и врења кљука буде што ближе 20° С, јер је то главни услов, па да шира добро преври.

Поред тога да врioniца буде добра, потребно је да јој *прилаз* буде лак, тј. да се у њу може улазити колима или да се колима може једним косим путем уз дужу страну врioniце попети на висину прозора врioniце, те да се кроз прозор може грожђе уносити у врioniцу и одмах муљати на муљачама, стављеним на капе.

Пд врioniце треба да је поплочан или бетониран са плитким олуцима дуж капа, који воде до једног басена у пдлу, где се скупља нечиста вода при прању пда, па се одатле избацује, а басен се после држи чист, да се у њега слије шира у случају, ако за време врења који суд прсне.

У подруму такође врши се врење шире и то за добијање белих вина. Поред тога у подруму се чува и негује вино. Како се шира и нова вина чувају на једној, а стара вина на другој топлоти, то морамо имати два одељења за подрум: *подрум за нова и подрум за стара вина.* У подруму за нова вина топлота треба да је од 10 до 15° С, а у подруму за стара вина топлота треба да је 8 до 10° С и то преко целе године.

Поред сталности топлоте подрум мора испуњавати и ове услове: да је *ваздух* у њему *средње влажан*, да му је пд *поплочан* или *бетониран* са олуцима за одвођење воде при прању. За осветљење подрума најбоља је *електрична светлост*.

У подрму за вино несме се држати ништа друго, до вино и ракија.

То су главни услови за добру врioniцу и добар подрум.)

Ако су врioniца и подрум грађени тако, да се предње није узимало у обзир, онда се морају колико-толико преправити — подесити да испуњавају поменуте услове, нарочито да имају повољну топлоту. Ако је потребно у врioniци и подруму за преирање белих и чување младих вина наместити и пећ за загревање. Али оно што се може и мора увек у врioniци и подруму одржавати, то је примеран *ред и чистоћа*. Свака ствар треза да је на свом месту, свака ствар треба да је прмерно чиста. Нарочито пред бербу сва одељења, суиови и справе треба да буду очишћени и исправни. Нд буде ли то и од најбоље шире може се врло често додати вино са каквим рђавим укусом и бољешћу: буђаво, цикнуло, тегљиво, подложно прелому итд.

Чишћење врioniце и подрума врши се кречењем или прскањем зидова кречним млеком. Кречном млеку од 1 кгг. креча на 10 литара воде добро је додати до 200 грама сумпорног цвета на тај начин, што се угашени креч и сумпорни цвет дуго мешају заједно, па се тек онда дода потребна количина воде. Под треба добро опрати и оставити одељење да се проветри.

Ако је одељење било запуштено, добро је после овога извршити и дезинфекцију сумпор-диоксидом овако: прскалицом пошкоропати цео локал водом, затим запалити сумпор (30 грама на сваки кубни метар) у једном или још боље у више зем-

* Види „Винарство“ од Бож. Б. Ривковића.

ПОДЛИСТАК

Штетан утицај мењања перја на живину и отклањање изтог.

Од Рад. Мешка, изолов. агр.
(Српистак)

Разуме се, ове материје морају бити богате азотним, фосфорним и сумпорним једињењима, како би се олакшало и убрзало образовање новог перја, а истовремено ускорила и обнова ношења јаја. Због тога треба употребити напред поменути оброк или њему сличан. Овај се оброк даје све дотле, док се не изведе пораст новог перја, што траје 10—15 дана. Затим се поново изведе промена начина исхране, која се врши надреља као и у обичним приликама (и за ово време, т. ј. док се врши пораст перја, треба такође бити предострожан, да се не би јавила раније описана болест). Тиме је овај поступак завршен.

Такав начин вештачког изазивања опадања перја у једно одређено доба године, као и убрзавање пораста новог перја може се применити на свима старијим грдима живине, осим гусака, пошто су ове првенствено биљождери.

дљаних судова, које треба разместити свуда по одељењу и то неместивши их на каквом уздигнутом предмету од земље, као бурету, справи итд. Ово је потребно стога што је сумпор диоксид тежи од ваздуха, те пада. Сви отвори на одељењу морају се затворити прозорима и вратима, а саставци на овим залепити тракама од хартије. Само се остави један излаз за радника, који чим запали сумпор, одмах бежи из одељења, затвара и овај излаз и облепи га.

Још је од веће важности довести у исправно стање винске судове и справе, јер они долазе у непосредан додир са широм и вином.

Пошто прегледамо буре да ли је исправно, да не пушта где воду, треба га по потреби оправити и пажљиво очистити. И најзапуштенију бурад доводио сам у исправно стање овако: прво испрати буре чистом хладном водом, па убацити у њега два-три килограма негашеног креч, сипати воде, затворити врањем и добро га проваљати. Потом извадити једно данце и дуге изнутра добро четком изрибати и испрати, па их премазати јачим раствором сумпорне киселине (винтрол), који се прави тако, што у 10 литара воде сипа постепено и полако 1 литар сумпорне киселине. При овом раду бити веома пажљив, пазити да винтрол не дође у додир са оделом, а особито са телом, јер он прави страшне опекотине. Нарочито понављајмо, мора се сипати полако винтриол у воду, јер ако се ради обратном може прснути у лице и онаказити радника. После неколико сати буре испрати хладном водом, метнути данце и ставити га дуже под пару. Ако немамо казана за запаривање бурди, онда сипати у буре што врељућу воду и добро га проваљати. После запаривања бурета воденом паром испрати

На страни је овај поступак био подврђаван испитивању не само у погледу на одгајивања, већ и у економском смислу. Тако је у Француској изведен овај оглед:

На једном већем живинарском предузећу изабрана су два јата кокошију од 250 глава, по могућству једнака како по саставу, тако и по корисности: Кокоши су биле у првој години ношења. На првом јату (А) била је примењена напред описана метода, а на другоме (Б) не, већ је оно служило ради поређања. Осим периоде мењања перја оба јата су примила исту храну и биле неговане на исти начин. При томе су добивени ови податци:

	Јато А	Јато Б
Трајање промене перја	15-VII до 20-VIII	1-VII до 30-IX
Датум прог јајста после тога	између 1-7-IX	између 1-VIII-30-X
Прекидање ношења у земској периоди	непрекидно	прекидно
Број јаја на једну кокош	од 1-VIII до 1-III	68,9
	од 1-III до 1-VIII	136,1
	укупно за годину дана	205,0
Размак ношења	правилан	неправилан
Процент јајности	обезбедил	18,6 %
	угинутих	34,2 %
		5,0 %
		12,8 %

Из овога се лако може видети корисност при-

га хладном водом, па га поново ставити неколико минута под пару. Затим га добро сумпорисати, па извадити врањ и чеп, па кад се буре добро осуши, поново га сумпорисати, оставив га сад затворено.

Кад овако исперемо буре, ретко се може десити да има неки задах, па ма како да је било запуштено.

Ако је буре било мање-више здраво, онда га можемо испрати само хладном и врелом водом или запарити воденом паром, не дирајући данце.

За одржавање у чистоћи винских судова неопходно је потребно имати апарате-казане за производње вреле паре. Они се могу набавити преко Српског Пољопривредног Друштва.

Што се тиче справа за прераду грожда и других и оне морају бити исправне и чисте. И пре и после употребе справе треба испрати водом, затим врелим раствором соде. Дрвене делове запарити било воденом паром или кључалом водом, а гвоздене подмазати, калајисати, лаковати или премазати бојом, како је где потребно, јер гвозђе и олово несмеју никад доћи у додир са широм и вином.

То је у главним цртама све, што у погледу припремања зграда, судова и справа за прераду, од главог шире од грожда треба учинити. Кога од виноградара поједине ствари од овога више интересирају, може наћи опширне податке у новој књизи „Винарство“ од потписатог, а коју може набавити од Српског Пољопривредног Друштва.

О другом делу тј. о одређивању најбољег времена за бербу грожда наставићемо у наредном броју „Тежака“.

Бил. Б. Ранковић

ИЗ СТОЧАРСТВА

О нези приплодне кобиле и ждробета, док доји.

Сваком сопственику коња познато је, да кобила носи 338—339 дана и тада се ождреби. Па када је тако, онда од друге половине марта па до почетка идуще пролећа мора бити ждробета.

И ако је разуман пољопривредник чинио много што-шта, да му се кобила лакше и мирније ождреби, ипак није учинио све, јер да од добивеног ждробета буде добар коњ, потребно је још доста труда и разумевања око неге.

Од слабијег ждробета, када му се укаже по требна нега, може се одгајити боље грло него од здравог и развијеног, али о коме се мало води рачуна: које се држи у нездравој стаји, које гриска сламу тада, када треба да је даје овас и првокласно ливадско сено, и коме се не пружа могућност, да се што више креће на чистом ваздуху.

Сваком је ждробету, а нарочито слабијем, прва и главна потреба да по ждробљењу посиса прво млеко — пренац. Ово има да га прочисти од измета, сакупљеног још док је било у мајчиној утроби. Знам из праксе, да по нека кобила по ждробљењу има толико млека, да јој виме јако набрекне. Из бојазни да се не би десило запалење овако набризгалог вимена, сопственик је принуђен да сувишно млеко измузе. Ово се сме чинити, али тек тада, када се ждробе први пут добро насисало. Код ждробета, старог 6—7 дана, ма колико му мајка имала млека, не претице за измужу. Сем муже, кобили, која у прва три дана

мене ове методе и то с једне стране у здравственом погледу, а с друге у економском смислу. Код јата А подвргнутој овој методи већтачког мењања перја показује се вишак у јајима и то за 42,6 јаја у току зимских месеца, а за 17,7 јаја у току летњих на једну кокош.

Ако се узме да у живинарнику има 500 грла кокошију носиља, онда би, према нашим подацима, тај вишак дао чистог прихода:

500 глава × 42,6 јаја у зимским месецима по 2—дин. комад 42.600 дин.

500 глава × 17,7 јаја у летњим месецима по 1—дин. комад 11.850 „

Свега 54.450 дин.

Утрошак хране, рада, материјала итд. за ову методу 2.500 „

Чист вишак прохода 51.950 дин.

На 100 грла носиља тај би вишак износио 10.390 дин., а на 50 грла 5.195 дин.

Као што се види, вишак приноса је знатан, те свакако на ову методу треба обратити пажњу.

Код младих, промена перја зауставља изво-

ђење развића, а истовремено код младих кокица одлаже ношење првог јајета и утиче штетно на ношење, које следи, чинећи га нередовним и ретким. Да би се ово пак избегло, кокоши, које се желе искористити за расплод и за ношење јаја, треба изводити и то: тешке, крушне расе у другој половини фебруара и првој марта, јер се спорије развијају, — а лаке расе у другој половини марта и првој априла. Код ових кокица можда ће на јесен опасти које перо са врата или тела, али то ниуколико неће штетно дејствовати на њих.

Код пловчића познато је да они мењају своје перје око 9 до 10 недеља по извођењу, стога они пловчићи, који су намењени за клање, треба пре тога што боље хранити, како би постигли до тога рока што већу живу тежину. Чувати пловчиће, намењене клању, после овога рока, представља само суву штету.

Као што се из предњег разлагања види, узрок је овде готово незнатан, али су последице врло штетне, те сваки разборити живинар треба да следи предњим саветима.

по ждрбљењу има много млека, треба смањити и оброк. У случају да је кобила слаба на млеку, треба јој оброк повећати и то по могућности давањем репе и јечмене јарме. Ждрбе старо 8—9 дана, ако су лепа сунчани дани, треба пуштати са мајком на ваздух. С почетка на $\frac{1}{4}$ сата, а дошние све више времена дневно. Кобила, на две недеље по ждрбљењу, већ се може употребити за рад. У почетку највише 3— $3\frac{1}{2}$ сата дневно. Дошние се може са њом обављати редован и уобичајени посао, али тако, да се ждрбету пружи могућност, да до 4 недеље старости добије времена да 6 пута, а до десет недеља 5 пута може несметано дојити. Од овог доба на 2 недеље 4 пута, од тада до $3\frac{1}{2}$ месеца старости 3 пута, а после 2 пута дневно.

Крајем 4. месеца ждрбе треба одбити од сисе. За време док ждрбе доји, треба јако пазити, да не прегладни и да не сиса халапљиво. При дојењу нарочито треба водити рачуна, да кобила није знојава.

Када је ждрбе старо 4—5 недеља, може мајку пратити и на даљи пут, само том приликом, ако је кретање у касу, потребно је у сваком сату бар 10 минута ићи ходом. А да би се ждрбету, које лако ожедни,ружила могућност, да утоли жеђ, потребно је сваког сата или сата и по мало стати и дозволити му да доји гутљај-два млека.

Ређим сисањем смањена храна има се допуњавати сточином храном. Ждрбе од 2 недеље старости почиње да грицка сено. Од тога доба треба му давати најбоље ливадског сена, овса и по мало соли. Од сена има се дати толико, колико може појести, а да не растура. Од зоби пак, од 2 до 6 недеља 250 до 350 грама, а од 6 недеља па до одлучивања, од 350 грама па све до 1 килограма дневно. Повећавање количине треба вршити постепено. С почетка није лоше овас мало истуцати.

Овде напомињем, да је *ушрошено сено и овас за исхрану ждрбешта најбоље уновчено.*

Одређена количина хране, даје се у нарочитом и ниско намештеном сандучету тако, да ждрбе може у свако доба несметано јести.

Овако храњено ждрбе врло се лако одбије од сисе. *Који пољопривредник у ово доба старости са храњењем и негом ждрбешта на шта пропустити, што никада више не може надокнадити.*

Добра и сува простирка, чиста и светла штала, често тимарење, а нарочито свеж ваздух, такође је од велике важности за напредно развијање ждрбета. О ждрбету, које из неких узрока не може да прати мајку, већ мора остати у стаји, треба водити рачуна, да се не повреди, јер је тада врло немирно. Ако се оставља у друштву, мирније је и лакше му је него самом. Али ако је само, онда га треба пустити на слободу, да се креће.

Од ждрбета, које нема довољно кретања, чистог ваздуха, добре хране, светлости и чистоће, не може се добити добар, јак и здрав коњ.

Што се тиче мајке — кобиле, довољно је знати, да је треба тако хранити, појити и тима-

рити за време дојења, да не ослаби и да се најдаље за 9 дана од ждрбљења оплоди. Код слабије кобила, добро је сваких 5 година пропустити једно ждрбљење, да кобила мало ојача. Ово важи само за оне кобиле, које приликом опасивања на сигурно остају ждрбне.

Када је кобила — мајка са успехом опасана, онда се ждрбе може и у 15. недељи одбити од сисе; само у том случају треба му оброк овса раније повећавати.

На три недеље пред одлучивање, не сме се ждрбе преко ноћ држати поред мајке.

Пошто је у пракси било доста случајева, да се баш најлешје ждрбе удави или „убогаљи“ мајчиним уларом, то се препоручује пољопривредницима, да кобилу не везују, док је са ждрбетом, већ да је цело време у засебном одељењу (боксу) слободна.

А. Жорж.

БЕЛЕШКЕ

Конгрес Српских Земљорадничких Задруга. — 11. и 12. септембра 1926. године одржане се у Вел. Кикинди 24. Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, у сали Хотел „Национал“, а почео је у 9 часова пре подне, са овим дневним редом:

Пре Конгреса:

1. Призивање Св. Духа.
2. Помен умрлим задругарима. } у цркви.

Пословни део:

3. Отварање Конгреса.
4. Избор перовође и тројице оверача записника.
5. Извештај управног одбора о раду ГССЗЗ од 1. јула до 31. децембра 1925.
6. Извештај надзорног одбора и разрешница управног и надзорног одбора.
7. Решавање о укупној суми, до које се ГССЗЗ може задужити.
8. Решавање о највећој суми кредита, коју може дати ГССЗЗ.
9. Решавање о стопи интереса на уплате (уделе) чланске.
10. Решавање о предлозима и жалбама појединих чланова. (Сваки је члан дужан да саопшти писмено ГССЗЗ бар на две недеље пре састанка конгреса било предлог или жалбу, који подноси Конгресу).

Предавања:

1. *О задружном осигурању стоке.* — Г. Милан Новаковић, обласни пољопр. референт у Загребу; и
  2. *О напредној земљорадњи у вези са пољопривредном кризом.* — Г. Јанко Вукичевић, директор Пољопривредне Школе у Ади.
- Задругарима је одобрена властита у вођњи од 50%.

Виноделско-воћарска Изложба у Неготину (Крајина). — Крајинска Пољопривредна Подружница у Неготину приређује на дан 21., 22. и 23. септембра ове године у сали Дечијег Сиротног Дома у Неготину 3.-ју Виноделско-воћарску Изложбу са смотром крајинских вина са овим програмом:

1. На дан 21. у 9 часова, пре подне, отварање изложбе од стране председника подружнице;

2. Потреба закона о вину у циљу заштите локалне производње и куповине; виноградарство Крајине и његова будућност — говори г. Бошњак, директор енолошке станице у Букову;

3. О значају воћарста — говори г. Јовић, срески економ.

4. О преради грожда и нези вина — говори г. Алексић, бив путни наставник.

5. О пчеларству и значају његовом за народну привреду — говори г. Младеновић, проф. Уч. Школе.

Смотри:

За све време изложбе у истом локалу биће изложено вино од 1925. год. и ракија из Крајине. Обавештење даваће се од стране изложбеног одбора свима заинтересованим. Оцењивачки одбор, који је састављен од стручњака, радиће и по дефинитивној одлуци, његова су решења пуноважна.

Раздавање награда:

Вршиће се 23. септембра, када ће се саопштити одлука оцењивачког суда. Награда ће бити многобројних, као: преса, филтр-апарат за бистрење вина, муљача и још ситније награде за ракију.

КЊИЖЕВНОСТ

Берба и прерада шљива од Д-р Велимира Н. Стојковића, начелника Министарства Пољопривреде и Вода. 10 штампаних табака са 22 слике у тексту. Цена 15 динара.

За нашу Државу у опште, а за поједине крајеве нарочито, шљиварство је веома важна грана пољске привреде. Број шљивових дрвета пење се код нас на скоро 57 милиона, а просечна годишња производња сирових шљива на 7 милиона твара, што представља у новцу вредност од 700 милиона динара.

Кад се уз то узме у обзир, да се један добар део шљива извози у иностранство у прерађеном стању, нешто као пекмез и ракија, а нарочито као сува шљива и да је тај извоз скоро 7% од нашег целокупног извоза свих земаљских производа — онда је несумњиво шљива за наш народ једно драгоцено дрво, коме се мора нарочита пажња поклонити.

Ово је у толико потребније, што се прерада шљива, нарочито сувих шљива, не врши онако, како то овај посао својом важношћу изискује, те се са многих страна чине оправдани приговори каквоћи наше суве шљиве. Овове можемо додати и чињеницу, да и ако смо по количини произве-

дених сувих шљива прва шљиварска земља у целом свету, наши конкуренти Калифорнија и Француска не стоје скрштених руку, него се труде да нам најаче и најбоље нијаче отму каквоћом својих сувих шљива.

Стога „Тежак“ често попуњава своје ступце чланцима о гајењу и нези шљивара и о преради шљива, али се и поред тога осећала потреба за једном књигом, у којој би у једној целини били изнети сви практични начини прераде шљива. Та је потреба задовољена, само како се пожелети може, појавом ове књиге од нашег признатог стручњака по овом питању Д-р Стојковића.

После краћег предговора и увода, у којима писац указује на важност шљиве, нарочито пожегаче, за наш народ, он нас у првом делу књиге — о берби шљива — упознаје са овим питањима:

1. *Кад је сирова шљива најбоље каквоће?* —
2. *Да ли се може ранијим брањем сачувати родношћ шљивових дрвета за идућу годину?* —
3. *Брање шљива за извоз у свежем стању.* —
4. *Брање шљива за прераду.* —
5. *Како треба брањти шљиве?* и
6. *Шта треба радијти са оним шљивама, које град, киша или ветар омлашти, пре него иду са пошћуно сазреле?*

У другом делу — о сушењу шљива — објашњава се; у чему се састоји сушење шљива и како се брзо и добро то сушење врши; каквих има сушница; како се граде сушнице и припрема други потребан материјал за сушење; припрема шљива за сушење; како се изводи само сушење шљива и како се чувају и припремају за продају суве шљиве.

У трећем делу упознаје се читалац са свима радовима око справљања пекмеза.

У четвртм делу упознаје нас писац са радовима око печења ракије: врење шљива, справљање и нега ракије.

Најзад у петом одељку претреса се питање, коју врсту прераде шљива треба прегпоставити и како се могу смањити производни трошкови оснивањем *воћарских задруга*, нарочито за заједничку прераду у суву шљиву и пекмез.

Читаоцима „Тежак“, који се баве гајењем и прерадом шљива, најтоплије препоручујемо ову врло корисну књигу, у којој ће, као што се види из горњег кратког прегледа садржаја, наћи много поука, које могу применити лако и без великих издатака, а међутим имати од тога велике користи.

Књига се може добити од *Српског Пољопривредног Друштва* уз пошћљај 15 динара.

ЗАПИСНИК

33. седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва, држане 11. августа 1926. год у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: васт Председника Д. Николић и чланови: А. Ранковић, В. Станисављевић, С. Паргоњић, Б. Ранковић и Б. Бошковић.

Председавао васт. Председника г. Д. Николић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

444) 32. седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник.

445) 30. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима знању прочитани записник и усваја предлог, да се откупи 50 књига „Логозна Кошница“ од Ј. П. Јовановића, по цени 10 дина, са 25% попуста, и

446) 31. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима знању прочитани записник.

II

Мишљење Финансијског Одбора:

447) Прочитан је извештај о стању рачуна у Главној Књизи, који показују салдо 12.091.772,03 динара. — *Одбор* прима предње знању с тим, да се за идућу седницу поднесе преглед обрта за прошли месец.

448) По молби предузимача М. Ђурића, да му се призна губитак на раду око оправке павилјона. — *Усвојено* је мишљење, да се од тражена одбије, пошто је исплаћен по погодби, а за губитак крив је сам, јер је остављао надничаре без материјала. Због тога му не дозволати ни рад на оправци чиновничких станова, да не би посао одуговлачио и оставио недораван.

449) По писму г. С. Пешинга, управника доз. расадника на Скопља, да није примио плави камен из Урошевца и да треба оправити ветрењаче, или им смањити цену. — *Одлучено је*: а) да се нише економу г. Дајићу, да је цена плавом камену франко Урошевац 9,80 дина, да му се признаје манак од 27 кгр. и да му се признаје издатак на подноу у 584 динара. Остатак непродатог камена, да одмах пошаље г. Пешингу, и б) да се одобрава г. Пешингу да ветрењаче оправља и офарба, па да им за толико повиси продајну цену, имајући у виду могућност продаје.

III

Мишљење Набављачког Одбора:

450) По понудама за муљаче за воће. — *Усвојено* је мишљење, да се набави 3 ком. од Р. Рорбаха;

451) По понуди В. Прокића. — *Усвојено* је мишљење да се круњачи Церес откупе, ако им сдани цену;

452) По понуди К. Аначића, Ф. Кадлеца, А. Бона и А. Совања. — *Усвојено* је мишљење да се одбију;

453) По писму Севера и Комп. — *Усвојено* је мишљење, да се за прибављање семена обрати у почетку идуће године, пошто је сад доцкан.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма рада:

454) По писму Подружине из Лазаревца, да оду стаје од изложбе. — *Усвојено* је мишљење, да се изложба одложи.

455) По питању програма за изложбу у Плељу. — *Усвојено* је мишљење, да се предложени програм одобри и изложба одржи 18. и 19. октобра о. г.

456) По писму држав. економи из Бугојна. — *Одлучено је*: да се замоли Нижа Пољопр. Школа из Бања Луке, да му позајми потребне справе за демонстрацију

457) По писму Ниже Пољопр. Школе из Бања Луке. — *Одлучено је*: да се за предавање о конзервисању воћа, поврћа и јаја, пошаље казан, тегле и 2 флаше воденог стакла. Казан да се врати, а тегле да се плате. Предвачу у име награде дати 100 дина.

458) По питању предавања у Кичеву и Карбуници. — *Усвојено је* мишљење да се одложи до повратка ср економи.

459) По писму Подружине из Житковца. — *Усвојено је* мишљење, да се плетарски курс одржи од 1—15. септембра о. г.

460) Пошто је г. М. Бозољак одржао предавање у Рачи Краг. — *Усвојено је* мишљење, да му се исплати награда од 400 динара.

461) По писму Подружине из Аранђеловца. — *Усвојено је* предлог, да се изложба одржи 26. и 27. септембра ове год.

462) По писму Подружине из Трстеника. — *Одлучено је*: да се у Трстенику приреди изложба за ср. Трстенички и територију, коју обухватају Подружине Трстеничка, М-дигијска, Јасиковацка и Брезовичка. На име помоћи да се да 10.000 динара.

463) По питању предавања о берби и преради грожђа и неговању младог вина. — *Одлучено је*: да предавање одржи члан Управе г. Н. Петровић, и то на изложби у Трстенику, па за тим код Винарске Задруге у Чачку.

V

464) По питању прикзавињања код Подружњина филмова о америчкој пољопривреди. — *Одлучено је*: да члан Управе г. Б. Бошковић иде са професором г. И. Алтарасом.

VI

465) По прочитану распореда одмора за службенике. — *Одбор* усваја распоред с тим, да се молбе за промену одмора не узимају.

VII

Саопштење и предлози:

466) Прочитан је одговор Мин. Пољопр. и Вода, да не може дати помоћ за штампање Пољопр. Речника. — *Одбор* прима знању.

467) Прочитано је писмо Месног Одбора Црвеног Крста за Кварт Савамалски, којим се захваљује на делегирању два чиновника за прикупљање прилога за поплавање. — *Одбор* прима знању.

468) Члан Управе г. А. Рашковић предлаже: а) да се потражи извештај од Подружњива, које имају у магацима спремна и др. материјала, а не могу их распоредити, па да се распореди за награде о Друштвеним изложбама. — *Одбор* усваја предлог;

б) да се набави апарат за иситивање чистоће разног семена; — *Одбор* усваја предлог, и

в) да треба препознати магацин бр. 2, пошто прошињава; — *Одбор* одлучује, да се магацин одмах препокрије.

Са овим је седница закључена.

На знање!

Српско Пољопривредно Друштво је добило гарантовано чисто семе од луцерке и црвене дегелине, које препоручује за јесењу сетву својим члановима и Подружњинама. Цена је и једном и другом сему Динара 25.— килограм, франко друштвени магацин. Поруџбине треба одмах чинити, јер ће се исте по реду пријаве и извршити.

При поруџбини треба послати једну трећину вредности исте на име капаре, унапред, а остатак се узима доплатом — повуком — по пријему робе. Поруџбине испод 10 кгр. не примамо, те их и не чинити, већ се за тако мале количине обраћати Пољопривредним Подружњинама и Државним Економима, који ће извршити колективне поруџбине.

Са набавком семена похитати, јер је исто набављено у ограниченој количини. Чланови и Подружњине имају 5% попуста.

Ценовник

Справа, алата, семена и др. материјала у ма- гацину Српског Пољопривредног Друштва.

I Винарске и виноградарске потребе:

азбест за бистрење вина	кгр.	50.—	дин.
желатин за		80.—	
кали-метабисулфит за ширу и вино (на луцу)		24.—	
рибља бешика за бистрење вина	гр.	1.—	
калцијум — карбонат — за вино	кгр.	20.—	
сумпор у шипкама		25.—	
апарати за сумпор у шипкама	ком.	20.—	
праху — велики		150.—	
мањи		100.—	
лимене плочнице за бурад (100 ком.)		20.—	
запушачи од плуте		20.—	
ручни апарати за запушавање боца		30.—	
ебулоскопи — Малиган		100.—	
широмери Бабо		35.—	
градуси за ракију		35.—	
вино (виномери)		35.—	
муљаче за грозђе (в. засебан оглас)			
од 100 л.		2.00 —	
воње од 250 дин. и		300.—	
грозђе од 250, 400 и 500 л.	(в. засебан оглас)		
прескалице „Верморел“ оригиналне		500.—	
заправљивачи		405.—	
ручни		70.—	
резервни делови за прескалице „Вер- морел“ по засебном ценовнику			
филтри за вино № 1 (ради днеа, 9600 л.)		22 500.—	
А		4400	
В		2200	
С		1800	
Е		700	
А		500	
мали филтри за ракију, ликер, сирће			
итд. раде на сат 3—20 л. ком.			
по 365.—, 570.—, 950.— и		2000.—	
апарат за запушавање боца — велики		3.800.—	
пумпа „Ректус“ без црева — ради			
6.500 л. на сат		5.200.—	
пумпа „Ваје“ без црева — ради 3.000			
л. на сат		2.600.—	
калциметар „Бернар“ са терацијама		700.—	

II Војарски алат:

калемарски ножеви „Кунде“	ком.	35.—
„Солинген“		30.—
ножеви за кресање воњака „Солинген“		40.—
„Кунде“		50.—
маказе за орезавање воњака и лозе		30.—
скидање гусен. гнезда		30.—
војарске тестерице		30.—
челичне четке за скидање маховине		20.—
рез. федери за маказе		3.—

III Ратарске справе:

Саков плуг № 4 (са 1 точком)		500.—
6		800.—
обртак № W 5 са 1 т.		800.—
5 са колеч.		850.—
Дрљача сакова дводелна — тежа		750.—
троделна — лакша		900.—
Кољачица		600.—
Еберхартова		600.—
Плугови „Рајланд“ а ла Сак (са 1 т.)		480.—
№ 6		650.—
Сејалице за кукуруз од 2 р.		900.—
жито 11		4.000.—

Сејалице за кукуруз од 13 р.	ком.	4.500.—	дин.
Резервни табани за Саков плуг		10.—	
плазови		20.—	
шрафови за раоник Сак плуг		3.—	
даску		3.—	
цртала		30.—	
раоници № 6		30.—	
лацици (пар)		80.—	
кључеви		5.—	
Резервне даске № 6		80.—	

IV Справе за вршиду и чишћење жита и справе за припремање сточне хране:

Тријери Мајерови — на зупч. № 1а ^{1/2}		2.500 —
1/2		3.100.—
Ветрењаче домаће — са 8 сита		2.200.—
Хофхер — Шраиф са 12 сит.		2.600.—
Круњачи „Кине“ за 1 клин		1.100.—
Сецкалице за сточну храну средње		1.500.—
веће		1.800.—
Рез. ножеви за сецкалицу „Церес“		
и „Ланц“		80.—
Ручне вршalice		2.500.—
Сточне (са витлом и сламотр.)		8.000.—

V Семе и материјал:

Семе проса (ситне проје)		4.—
гледиције		20.—
багрене		25.—
луперке		25.—
црвене детелине		25.—
Плавни камен „Монткатини“		8,50
Сумпор у праху		5.—
Дистол за лечење метиљаке стоке	гр.	4.—
Сириште у боци од	1 л.	40.—
1/2 л.		25.—

VI Разне потребе:

Маказе за шишање оваца	ком.	15.—
Трокари за говеда		60.—
Сонде за жито		15.—
Носии врстегаи за бикове		20—25.—
Ков за косе (чакавац и бабица)	пар	15.—
Брусеви за косе од прир. камена	ком.	4.—
Манила за везачице (клубе око		
2 1/2 кгр.)		55.—
Визир за бурад		200.—
Хартуова хартија (1 књижица)		5.—
Мотор за нафту од 6 Н. Р.		25.000.—
Преса за сено — већа — за мотор		18.000.—
мања		15.000.—
Резервне колечке за Саков плуг № 7		200.—
Суперфосфат (само на 100 кгр.)		140.—
Калц. цијанамид		300.—
Патент-тегле за конзервисање од 1 л.		14.—
2		23.—
Тегле за мед — поклопац на шраф		
— од 1 кгр.		12.50
Тегле за мед — поклопац на шраф		
— од 1/2 кгр.		7.—
од мајолице са метал. поклоп.		18.—
Рез. гуме за тегле од 1 и 2 л.		1.—

Напомена: Тегле шаљемо најмање 6 комада; сириште 3 боце; сумпор, плавни камен и семе најмање 10 килограма. Мање поруџбине не чини, јер се не могу извршити, али се могу добити код П. Подружнина.

Подружнине и чланови добијају 5% попуста.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрватска
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Баши и инфанци добијају лист у пола цене

Преплата се може уједнапут за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 38.

БЕОГРАД, 19. СЕПТЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Изгледи на овогодишњу бербу грожђа и припремање за њу.

(Спрингетак)

Видели смо, да пред бербу треба на првом месту довести у ред зграде, судове и справе за прераду и смештај шире. Али ма колико да је то важно, ипак је много важније *ароциниши*, кад је *грожђе зрело, па га обрађи у право време*, јер *особине и одлике вина зависе највише од каквоће грожђа*. Добрим радом, управо вештином у преради грожђа у вино, може се, истинита, и од грожђа слабије каквоће добити добро вино, али ако се добром раду придода добро грожђе, онда се добијају куд и камо боља вина.

Грожђе у већини наших крајева, кад се остави да дозри, изврсне је каквоће, тако да би ми у појединим крајевима и од појединих сората грожђа могли добити вина светског гласа. Стога су за време филоксерне најезде у Француској, француски винарски трговци, у оскудици грожђа у својој земљи, долазили у нашу Крајину, ту куповали грожђе, па добром прерадом успевали да од њега добију вина, која су могла замењивати и њихова најбоља домаћа вина, а Француска је позната широм целог света са својим добрим винима.

Али грожђе само после извесног низа промена у свом саставу постаје добро, способно за прераду у вино. У почетку зрења оно је више кисело, затим постепено губи ту своју киселину и опорост и добија све више шећера, све док потпуно не сазри. *Кад је пак грожђе потпуно зрело, оно престане да добија у шећеру и да губи у киселини за неколико дана и у том времену треба га браћи*, и то се обично и чини за већину сората. Код неких сората међутим остави се грожђе и после потпуног зрења на гици, да презри и да почне да се суши, при чему се код извесног малог броја сората појављује на грожђу и тако звана племенита трулеж.

Па како можемо сазнати, кад је грожђе потпуно зрело, т. ј. да се у њему за неколико дана проценат шећера и киселине не мења? То се може оценити по спољашњем изгледу и укусу грожђа,

т. ј. по боји и сласти зрна; даље по томе ако се зрно лако одваја од петелке и из овој остану обожени кочички од нерава; затим по шепурини, т. ј. да ли је она мање или више сасушена.

Има старијих, искусних виноградара, који по овим знацима могу добро оценити степен зрелости грожђа. Али такви су виноградарски ретки, па и они се често varaју у оцени Велика већина виноградара цени зрелост грожђа нешто по поменути знацима, али најчешће по неком утврђеном датуму, као Крстов-Дан (27. септембар по новом календару), 1. октобар по старом календару (14. октобар по новом) и т. д. Уз то се берба врши по утврђеном реду према појединим виноградским положајима.

На овај начин вршећи оцену зрелости и почињући бербу, може се погрешити за неколико дана пре или доцније, а то знатно утиче на каквоћу вина, нарочито ако се берба изврши раније но што треба, а то најчешће и бива.

Према томе потребно је имати неко сигурније средство за оцену зрелости грожђа, а једно од најсигурнијих је *мерење шећера и киселине у грожђу*. Овај начин поред тачности има и то преимућство, што пружа виноградару могућности, да поправи састав шире, т. ј. знајући састав шире од добрих година, може се шира рђаве године додавањем или одузимањем неких састојака довести на исти састав, као што га је имала и добре године.

Мерење се отпочне да врши на десетак дана пре уобичајеног рока за бербу, т. ј. кад по побројаним спољним знацима мислимо, да је време бербе близу. Тада се, и то по лепом времену, са неколико чокота овде-онде у винограду узме по један грозд из средине чокота (т. ј. ни највише гроздове ни оне до земље) и то с једног чокота грозд с јужне, с другог са северне, с трећег са источне, с четвртог са западне стране. У колику у винограду има више разнолико зрелог грожђа, у толико више гроздова морамо узети за ову пробну ширу.

Овако обрано грожђе добро се измуља, ако нема малих справа за то, онда руком, затим се кљук баши на једну целићу од крпе, па увија-

јући и стежући крпу, испеди се што више шире из кљука.

Потом се приступи мерењу шећера и киселине.

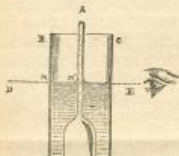
Узимање и справљање ове пробне шире и мерење шећера и киселине у њој врши се сваког другог или трећег дана, па кад утврдимо, да се два-три пут узастопне количина шећера не повећава, а количина киселине не смањује, — знак је, да можемо вршити бербу винограда.

Али пошто је одређивање киселине у шири доста заметан посао, то га можемо изоставити, па мерити само количину шећера помоћу нарочите справе, обично помоћу Бабовог широмера. Све док се, по летом времену, количина шећера у шири *посећено повећава, нећемо брати виноград*. Кад повећавање шећера, за време два-три мерења, престане, можемо брати виноград.

За наше прилике и наше обичне сорте грожда можемо отпочети бербу, кад Бабов широмер покаже око 16%.

Бабов широмер је једна затворена стаклена цев, отежана при дну са живом или како се у народу зове град. Често се у самом широмеру налази и термометар, али је боље да је одвојен. Широмер је градуисан (издељен реџама, отуда и назив град) од 8 до 32 и то обично на топлоти од 17,5 °C.

Уз широмер иде и једна епрувета, т.ј. једна дубока стаклена чаша. Мерење се врши овако: У епрувету, добро испрану, сипа се процеђена шира,

Сл. 69. — Широмер.

ПОДЛИСТАК

Израда путера и сира траписта.*)

Драга браћо,

Осећам се радостан, што ми се даје прилика, да вам за ово неколико дана овде, код ваших домова и стада, одржим практична предавања о изради *путера* и сира *траписта*, јер верујем, да ће вам то бити од велике користи.

Али пре него што би смо отпочели сам рад, потребно је да вам у кратко изнесем важност приређивања овог курса и нашега рада.

Наш народ од скоро је постао слободан, а уз то и његов међународни положај до светског рата није ни најмање био повољан, па ипак он је и на пољу пољопривредног развитка показао велики напредак.

Овим је наш народ дао доказа о својим великим способностима, али је истакнута и потреба

спремљена као што је горе назначено. У епрувету се затим спусти термометар, закачивши га за ивицу епрувете и то ако термометра нема у самом широмеру. Затим се спусти у епрувету потпуно чист широмер, који се загнури у ширу до извесне тачке на пример до 15 и остане тако пливајући. Тај број показује густину шире, а чита се на широмеру као што показује сл. 69, т.ј. не чита се број докле је широмер оваквеш са широм, него онај нижи број, који је тачно наспрам главне површине шире.

Ако је широмер градуисан на 17,5 °C, па при мерењу шире и термометар показује баш ту топлоту, онда је онај прочитани број — 15 — тачан. Али ако је топлота шире нижа или виша од 17,5% C, онда прочитани број треба, према топлоти, поправити. И то ако је топлота мања од 17,5% онда за свака 2% мањка, треба одузети од прочитаног броја 0,1 и обратно, ако је топлота шире већа, треба додати прочитаном броју за свака 2% вишка по 0,1. Али, да не би морали рачунати, најбоље је ширу по потреби раскладити или загрејати до 17,5 C, па ће прочитани број, речимо 15, бити тачан. Тај број 15 показује да шира има 15% шећера по тежини и да ће вино од те шире бити јак нешто више од половине тог броја, т.ј. имаће око 8% алкохола по тежини, а по запремини још више — око 10%.

Кога ово питање више интересује, може наћи објашњења у књизи „*Винарство*“ од топписатог.

Широмер са упутством може се набавити од Српског Пољопривредног Друштва по цени од 45 динара.

На крају да напоменемо још једном, да ове године са бербом грожда не смемо журити, по-

за његовим усавршавањем у пољопривреди, ради подизања општег материјалног стања нашега села.

Нешто што је најтеже било у прво време, то је наћи правilan пут и створити повољне услове за реорганизацију наше пољопривреде. Али он је убрзо нађен у задругарству. Отпочет је рад на оснивању разних друштва и установа, како државном тако и приватном иницијативом са задатком: да се у пољопривреду унесу што савршенији начини рада, засновани на искуствима напреднијих народа.

Међу приватним друштвима, која су највише учинили услуге нашем пољопривреднику, истичу се: Српско Пољопривредно Друштво у Београду и Савез Земљорадничких Задруга. Ова два друштва свесна свога циља, а имајући пуно уверења и љубави према селу и сељаку помогли су нашем народу, да увећа и умножи своје знање и искуство, те да са средствима, која већ има на располагању, побољша свој живот и материјално стање.

Поменуте установе шириле су своју идеју о напредном и сложном раду на селу преко својих подружница, од којих ми у нашем срезу имамо три, а и преко земљорадничких задруга, којих такође

*) Јавно предавање у селу Горња Ресна од држ. ср. економца Држ. Милошевића.

што је година била кишна и грожђе неће моћи бити зрело у оно време, кад обично зри, него доцније за читаву недељу или две.

Бож. Б. Ранковић.

ИЗ РАТАРСТВА:

Поправљање зиратних земаља (мелиорација)*

Стога, што поправљањем земаља тежимо да уклонимо штетне узроке напредовања усева и да створимо што полесније погодбе за њихово развијање, и начини поправљања су према разним земаља различити.

Поправљање се земљишта постиже:

а, исушивањем подводних земљишта;
б, наводњавањем или заливањем лаких и сувих земаља;

в, мешањем оранице са здравицом, и наношењем земље са стране;

г, трељењем камења;

д, горењем или жежењем земље;

е, терасирањем;

ђ, уравњавањем или планирањем;

ж, утврђивањем обала и заграђивањем.

а) Одводњавање или исушивање

За растење усева потребно је да у земљи има влаге. То је вода коју земља на површини упија (помоћу адхезије), и која се држи на зрнцима зем-

љиним тако да се руком не може исцедити. Тада зовемо земљу *влажном*, или *умерено влажном*. Али кад се вода, мимо то, налази још и у шупљикама (порама), онда је земља *мочарна* или *одводна*.

Сувишна влага у земљишту утиче врло рђаво на развијање и напредовање усева. Такве су земље не само увек хладне, те усеви страдају од болести и доцније дозревају, него је њих и теже обрађивати; ваздух не може имати довољно приступа да свој благотворни утицај врши; гној споро труне и ствара се у њима штетни *кисели хумус*; бачено семе рђаво ниче и често иструне, зими усеви иструну итд. Стога је потребно таква земљишта од сувишне влаге лечити: *исушивањем* или *одводњавањем*.

Има више начина, како се подводна земљишта исушују; а који ће се начин употребити, зависи не само од ступња влажности, него и од многих других прилика, као што су: положај земљишта и да ли ће се трошкови, учињени око исушивања, исплаћивати.

Ако влажност није одвећ велика, и ако она долази одтуда, што имамо тешку глинасту ораницу, онда је врло често довољно, ако такво земљиште оремо на *уске обле слокове* (3—6 м., по 6—10 бразда), и ове управимо према нагибу земљишта.

Ако влажност долази од *непропустљиве оранице* која воду на површини задржава, а земљиште има довољно нагиба, онда је такође често довољно ако на таквим њивама, пошто се прераде и засеју, извучемо плугом *одводне разоре*, у размаку од 3—8 метара, према мери влажности, а према нагибу земљишта.

Ако је влажност већа да нам предња средства

* Из књиге „*Рајсарство*“ од П. Т. Тодоровића, начелника Министарства Пољопривреде и Воде у пенз. Књига се може добити у Мин. Пољопривреде по цена од 10 динара.

има у срезу 14 на броју. Оснивање ових установа потпомогло је, у многоме напредку наших сељака, о чему сте се без сумње и ви, имали прилике у више махова уверити.

Али ви и вава непосредна околина нисте ништа у погледу удруживања учинили, зато сте остали у мраку и незнању, остављајући да вас други претекну. Да бисте могли своје материјално стање подићи и напредовати, потребно је, да се што пре удружите.

Вама је за сада најужније, да у овом крају створите не више него једну млекарску задругу, у којој ћете заједнички прерађивати млеко, које добијете од ваше многобројне стоке. Прерада млека ради се и у напредним државама поглавито задружним путем. Сточар може без по муке на преради млека учествовати, јер је она сасвим проста и једноставна, а при том послу не може ништа изгубити, већ ће увек свој производ лепо увовчати.

Да пређемо сада на само излагање израде прво траписта, а за тим путера.

Сав посао ако прераде млека у сир *траписта* може се поделити овако:

1. пријем млека;
2. подсиравање;
3. ситњење и превртање груде;
4. накнадно загревање;
5. сушење зрнаца;
6. каљуљење сирева и цеђење од сурутке;
7. сољење;
8. зрење сирева и нега у подруму;
9. чување до употребе;
10. паковање и пренос сирева;
11. болести и мане сирева.

Сад је овде код вас цена млеку 2 дин. по литру; ако се узме:

а) да сто литара млека вреди	200 дин.,
б) да је амортизација зграда и справа	110 „
в) послуга, канцел. и др. трошкови	10 „

(Наставак се)

Уредништво и администрација Тежана не прима одговорност за садржину приватних огласа.

не би помогла, а нарочито ако сувишна влага долази од *непропусљиве* здравице, онда се исушивање мора вршити *провођењем* јаркова (јендека, вада), или канализовањем.

Има три начина исушивања помоћу јаркова: *отвореним јарковима*, *затвореним јарковима* и *правом дренажом*.

Отворени јаркови. — Пре него се приступи провођењу јаркова, потребно је најпре испитати и одредити: у коме правцу може вода да отиче, и какав је пад земљишта, као и где му је најнижа тачка. То се зове: одредити *нивелацију земљишта*.

После извршене нивелације направи се *алан*; и према паду и према ступњу влажности земљишта, приступа се извођењу целог посла на самом земљишту (терену).

Јаркови се копају двојаки: *одводни* и *главни*. Одводни су они који са земљишта примају воду и спровде је у главни, који мора бити на најнижем месту и који прима воду из одводних јаркова и удаљује је са земљишта.

Сваки јарак мора имати пад, који несме бити мањи од 2 см. на свака 4 м., да би вода могла правилно отицати.

Јаркови се копају широким, у дубину од 1 до 1,5 мет. према мањој и већој стегнутости земљишта. Да се земља не би ороњавала и јарак засипала, јаркови треба да буду тако ископани, да им дно (а е) не буде шире

Сл. 70 Облик јарка

од половине дубине (г е), а горња ширина јарка (а д) треба да је дванаст толика, колика је дубина (сл. 70.). Да овај посао могу радити и обични радници, направи се од летави оквир (калуп) у овим размерама.

Најпре се ископа главни јарак; па се затим, са најнижег места почињући, проводе одводни јаркови. Одводни јаркови проводе се на растојању од 50—100 метара, а према ступњу влажности као и паду земљишта; тј.: уколико је земљиште сабијеније и влажније, и уколико је пад мањи, утолико и јаркови морају бити у мањем растојању један од другог, и обрнуто. Земљу, извађену при копању јаркова, треба или изнети, или растурити по осталом земљишту.

Мада је овај начин исушивања најјевтинији и најлакше га је извести, ипак он има својих мана у томе: што се много земљишта губи, и што јаркови сметају обрађивању. Стога се овај начин употребљава ретко за исушивање њива, највише ако се јаркови могу провести по увратинама или међама парцела, него најчешће за исушивање подводних ливада.

Покривени или подземни јаркови (дренирање). — Овај начин исушивања разликује се од претходног у главном тиме, што се ископани јаркови напуне до половине: крупнијим камењем, комањем

опека, или пручем или грањем везаним у снопове (фашине), па се онда затрпају и покрију земљом, где се преко њих може орати и остали послови вршити.

Почем је овај начин и скупљи, то треба и већу пажњу обратити на нивелацију и одређивање пада и правца којим ће вода ићи. Зато за тај посао треба узети стручног инжењера (хидротехничара), који ће план за извођење радова израдити.

б) Наводњавање

На њивама се употребљава наводњавање, кад има на располагању више воде из канала и реке, и на сувим теренима (просторима). Помоћу *гашова* вода се пропушта у *доводне јаркове* на њиве, па се одатле разводи по површини *браздама*, те се земља напата. Бразде могу бити у размаку 0,5—2 м., и изводе се после посејаног или посађеног усева. Но тако се могу њиве и зими наводњавати.

П. Т. Тодоровић.

(Сарашке се).

БЕЛЕШКЕ

Пољопривредне изложбе. Пољопривредне Подружнице Српског Пољопривредног Друштва уз припомоћ Друштва приређују ове јесени изложбе у овим местима и то:

1) *Пољопривредна Подружница у Негошину* (Крајина) приређује винодељско-воћарску изложбу 21., 22. и 23. септембра тек. год. у сали дечијег Сиротног Дома у Негошину.

2) *Пољопривредна Подружница у Зворнику* такође уз припомоћ Срп. Пољопривредног Друштва приређује 26. и 27. септембра тек. год. воћарску изложбу.

3) *Пољопривредна Подружница у Аранђеловцу* уз припомоћ Друштва приређује у дане 26. и 27. септембра тек. год. изложбу стоке, усева, воћа, поврћа и њихових прерађевина.

4) *Пољопривредна Подружница у Обреновцу* приредиће на дан 3. октобра тек. год. сточарску изложбу уз припомоћ Друштва

5) *Пољопривредна Подружница у Крупању* приредиће 17. октобра тек. год. изложбу стоке, воћа и њихових прерађевина.

6) *Пољопривредна Подружница у Трстенику* са још три оближње Подружнице: медвеђска, јасиковачка и брезовичка, уз припомоћ Друштва приређује у дане 17., 18. и 19. октобра тек. год. изложбу виноградарску, воћарску, ратарску и сточарску са свим помоћним грамама.

7) *Пољопривредна Подружница у Плевљима* уз припомоћ Друштва приређује у дане 18. и 19. октобра тек. год. изложбу стоке, усева и воћа са њиховим прерађевинама.

Приликом ових изложба одржаће се и практична предавања из оних грана пољске привреде, које су у дотичном крају заступљене и најбољим

излагачима биће разделене награде у справама и алатима.

Љубитељи пољске привреде и трговци не би требало да пропусте прилику, а да не посете коју од ових изложба, где ће моћи најбоље видети, шта дотичан крај може дати.

Загревање немуљаног грожђа у циљу убрзања врења, т. ј. развијања питкости и букета.

— Прошле године извршен је у Француској овај оглед: грожђе целокупне дневне бербе, немуљано, било је 24 часа остављено на томили од 60 см. висине у једном одељењу, које је загревано на 30 до 65°. Ова топлота добијена је помоћу огњишта, на којима је држана вода у врењу. Шира, која је после тога добијена, била је тежљивија, него од обичног грожђа и изгледала је слађа и потпунија. Из ње се осећао нарочити мирис, као што га има презрело грожђе у најбољим годинама и лак задах на бућ. И боја је била јача.

Вино, које је добијено од обичне бербе са $\frac{1}{10}$ грејаног грожђа, било је приметно мирисно и питко. Суви екстракт, (који се добија кад одређена количина вина испари) био је неколико грама већи. И букет и боја били су осетно измењени на боље, што се опажао нарочито после првог отакања.

Добро би било спровести и код нас овај оглед и утврди његово дејство, као и рентабилност.

Цене пољопривредних производа при крају августа тек. год. на територији Пољопривредне Подружине у Кладову и Рачи (Краг.) биле су ове:

а) Кладово

100 кгр	пшенице	динара	220—230.
"	"	јечма	110—120.
"	"	ражи	110—120.
"	"	овса	110—120.
"	"	кукуруза	160—170.
"	"	пасуља	150—170.
"	"	кромпира	50—100.
Један литар	вина		6—8.
"	"	ракије	8—16.

б) Рача (Крагујевачка)

100 кгр.	пшенице	динара	180—230.
"	"	јечма	125—140.
"	"	овса	125.
"	"	кукуруза	170.
"	"	пасуља	100—150.
"	"	кромпира	60—100.
Једна	кокош		10.
"	пловка		7.
"	овца		200—240.
"	коза		200—240.
Један пар	радних волова		4000—6000.
Једна крава	с телетом		3000—5000.
Један коњ			2000—5000.

н.

Ценовник лозе у свима државним пољопривредним установама за јесен 1926. и пролеће 1927. годину, рачунајући од 1000 комада:

Резницама: (кључићима) америчке лозе;

I класа по 100 динара;

II " " 35 динара;

Прпорицама: (корењацима):

I класа по 250 динара;

II " " 75 динара;

Калемовима зрелим:

I класа по 1500 динара;

II класа неће се продавати.

Резницама домаће лозе:

I и II класа 80 динара.

а) За она лица, која узимају више од 5000 ком. резница, у циљу производње прпорак и калемова за продају, горње цене резницама повећавају се за 100% т. ј.:

I класа по 200 динара;

II класа по 70 динара;

б) Лица, која траже лозу за попуњу и проширење својих виноградних, не морају подносити уверење о садржини креча њиховог земљишта, већ ће у молби само назначити раније засађену подлогу, и је ли виноград на дотичној подлози у добром стању;

в) Молиони, који моле за резнице и прпорке, изузетно чл. 15. тач. 1. Правилника за извршење Закона о обављању и унапређењу виноградарства, не морају подносити уверење општинског суда, да лозу узимају искључиво за сађење на свом земљишту.

Из Министарства Пољопривреде и Вода (Одељење за Виноградарство и Воћарство) 12. септембра 1926. године у Београду.

Једна од првих дужности државних чиновника. — Чиновницима, који по природи свог посла ступају у додир са нарџом, нарочито селацима, треба да је једна од првих дужности, да сваког од ових упућују на напредније начине рада, да им указују на користи од удруживања у подружине и задруге, од читања корисних књига и листова итд. Од овога би наш свет на селу имао користи, а посредно од тога би имали користи и сами чиновници.

М. Г. П.

Једно запажање. — Село III. удаљено је од једне добро уређене наше бање за 4—5 к. м.; има услова, да се економски богато подигне; ја сам имао додира са селацима одатле, говорио им, како треба сваки да храни бар по једну краву за производњу млека, па да по деци свако јутро у бању шаље млеко на продају; да жене гаје што више живине, па за јаја и пилиће узимају новац, да људи саде и производе поврће и то носе и продају, па сваки да сади трешње, ране крушке и јабуке, кајсије и бреске, јер се воће лети може врло добро уновчити у овој бањи.

Да би све то постигли и боље умели радити, да оснују пољопривредну подружину, па читајући пољопривредни Календар и „Тежак“ да добију више знања. Поред тога читањем корисних књига и

листова били би озбиљнији, размишљали би о бољој штедњи и већој производњи.

Али сваки од тих сељака само ми каже, па то би добро било, заћути и на томе се сврши, док друге лоше савете и примере врло брзо, на своју штету, примају.

М. Г. П.

Калемљене воћке на продају. — Наши срески воћни расадници после уништења за време окупације и тешких дана обнове почињу већ да буду оно, што су негда били. Један од првих обновљених расадника после рата био је расадник среза ариљског и то захваљујући увиђавности чланова среског одбора, који нису жалили средстава, и разумном и преданом раду тамошњег државног среског економиа. Овај расадник поред тога што подмирује потражњу у воћним садницама из свог среза, у стању је да ове јесени изда и ван среза већи број окалењених воћних садница по 10 динара комад и то: јабука „Будимка“ са високом и ниском круном и охридских трешања са високом круном.

Поред тога има на продају велики број некалењених дивљачица од јабука, крушака и трешања, као и багremових садница.

КЊИЖЕВНОСТ

Преглед економског стања Сремске Области — од Ђорђа Радојичина и Драгана Томића. 7 штампаних табака са већим бројем слика у тексту и таблица. Издање је прештампано из „Гласника Министарства Пољопривреде и Вода.“

У књизи је изнето, прегледно и јасно, стање свих грана пољске привреде у сремској области и изнете мере за њихово унапређење. У њој могу наћи драгоцених података сви они, који се интересују економским стањем ове наше богате области.

ДОПИСИ

Пољопривредна Подружнина у Пећи — Метоксији.

„Наша прошлост и наша будућност је Јужна Србија“. Овако сам нешто слично или чуо или негде прочитао. А кад се прође Куманово, Скопље, Урошевац, Приштина, Митровица, Пех, Беране и околина ових места и кад се мало више размишља о прошлости и будућности, као и о томе, шта нам све треба радити, да ниво Јужне Србије у просветном и културном погледу у опште подигнемо, — онда се може уверити, колико је горњи навод и истинит и оправдан.

У току овога лета у два маха сам прошао означена места и као мали сарадник на унапре-

ђењу пољске привреде посматрао развијање и напредак ове у овим крајевима.

Ове крајеве познава сам површно из сличних и тужних дана 1912., 13., 15. и 18. године, а сада сам их посматрао очаран променом и напретком у сваком погледу, а нарочито у пољопривредном.

На Кумановском пољу, Повардарју око Скопља, на Косову и у Метохији није више непозната па ни ретка примена и употреба гвозденог плуга, сејалице, копачице, жетелице, ручне, сточне или парне вршалице и других савремених пољопривредних справа и алата. Саобраћај је у овим крајевима релативно добар и уредан. Безбедност лична и имовна с обзиром на раније, у последњим двама годинама је врло добра. Држава и главни радници и њихови сарадници на културном, пољопривредном и економском подизању Јужне Србије, досадашњим резултатима могу бити задовољни, ма да се у Јужној Србији и Санџаку има још врло много да ради на свима пољима.

Искористио сам дводневни бављење у Пећи и обихао Пећску Пољопривредну Подружнину Сриског Пољопривредног Друштва. Добротом ваљаног и вредног благајника подружничког г. Величка Јовановића, учитеља, који је, узгред буди речено, по ономе што сам ја могао видети, главни фактор у Подружници, разгледао сам досадашњи рад и стање Подружнице и срањујући исто са радом једне од најјачих подружница, у којој сарађујем, ја сам из подружничких одаја и магацина изашао крајње задовољан и радостан, што ми се случајно указала прилика, да ову солидну, јаку и од лепе будућности Подружницу обиђем и са њеним се радом и стањем упознам.

Нека ми се не замери, што овде улазим мало у личне заслуге појединца, али сматрам да би се огрешно, да то не напоменем, да ми је г. Јовановић поред других лепих идеја и намера за развијање њихове подружнице рекао и ово: „Ова подружнина је тековина труда и рада г. Саве Ратковића и г. Милутина Илића, наших окружних економиа и нас њихових сарадника и ми ћемо је верно чувати и унапређивати“. Поред овога рекао ми је, да велики труд и рад у подружници улажу њен вредни председник г. Милан Газикаловић, бравар-трговац и секретар-члан Управе г. Александар Шошких, учитељ.

Г. Јовановић је у рад подружнице унео толике воље и разумевања и толико лепих намера и идеја, да је и у мени потстакло више воље за рад на напретку ових корисних народних пољопривредних установа приватне иницијативе. Он ми је поред изложеног рекао и то, како ће они — њихова подружнина, помоћу народа, који је већ осетио њен благодетан рад и помоћу државних, самоуправних и хуманих установа и удружења у Метохији подићи у Пећи леп и угледан дом подружнички за канцеларије, магацине и друге по-

требе и тек онда развити још јачи и активнији рад на корист и добро народа и околине.

Жалим, што у овој Подружници међу главним сарадницима нисам видео тамошње пољопривредне чиновнике. Ми смо већ неколико пута на овом месту указивали на то, шта све државни пољопривредни чиновници могу да ураде и колико већи успех могу да постигну у своме раду преко пољопривредних подружница и земљорадничких задруга, па ипак има још доста неоправданих одступања од овога. Поред овога има и таквих случајева, где државни пољопривредни органи у народу, дозвољавају да у подружницама заузимају положаје председника и потпредседника, што је такође неоправдано, кад се зна, да звања и положаје председника и потпредседника треба да заузимају људи, који поред воље за рад у овим установама, имају више ауторитета и могућности да напредак и развијање рада у установи помогну. Рад државних пољопривредних органа у овим установама може се видети и оценити и без заузимања главног положаја и звања у њима.

Шеф јавне безбедности у Министарству Унутрашњих Дела господин Жика Лазић недавно се врло похвално изразио о раду појединих пољопривредних органа у Јужној Србији, чему треба сви ми, њихови другови, да се радујемо и старамо се, да тако од свих меродавних наш рад буде онењен и окатегорисан. Ово се може постићи поред рада у установама и пропагандом у народу, а успех путем поука и предавања може се најбрже и најцелесходније постићи преко пољопривредних подружница и разних земљорадничких задруга.

Пећска пољопривредна подружница за ову годину има 119 чланова, а њена актива по билансу износи преко 100.000 динара, од које готовог новца има 53.451 динар. Кад се узме у обзир место и околнина, у којој подружница постоји и ради, онда се може рећи да су њен успех и стање похвални, те њен рад и развијање треба и у будуће пажљиво пратити и што боље помагати.

Једна лепа појава, која пада у очи у Пећској Пољопривредној Подружници је та, да ће учитељи и свештеници, а нарочито учитељи као најмногобројнија интелигенција у народу учинити толико на културном препоројају Јужне Србије, колико су наши учитељи и војска из Шумадије учинили да дође до уједињења нашега народа.

Бор. Љ. Мешћ.

ЗАПИСНИК

34. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 18. августа 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: заст. председника Д. Николић и чланови: Д. Сремић, Б. Бошковић, С. Партонић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић и А. Рашковић.

Председавао заст. председника г. Д. Николић
Бележко секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

469) 33. седнице Управног Одбора. — *Одбор усваја прочитани записник;*

470) 32. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор прима знању прочитани записник и одлучује: да се рецензија књига плаћа по 20 дина, од табак са тим, да рецензент напише и прилаз за штампу. Прилаз без рецензије да се хонорисе са 500 дина, од штампаног табак.*

II

Мишљење Финансијског Одбора:

471) Прочитано је стање благајне за јули по партијама, које показује остатак 105.064.10 дина. — *Одбор прима знању.*

472) По питању оправка на вградима, — *усвојено је мишљење да се све понуде одбију, пошто су високе и потраже нове од других предузимача.*

473) По питању кредита за штампање Гласника С. П. Д., — *усвојено је мишљење, да се повећа на поз. 18. са 17.000 дина.*

III

Мишљење Набављачког Одбора:

474) По питању набавке семена луцерке и црвене детелине, — *усвојено је мишљење, да се набави од Севра и Ко луцерке 4000 кгр, црвене детелине 1000 кгр.*

475) По извештају да су примљене пресе за грочје, — *усвојено је мишљење да продајне цене буду: од 250 лит. 3.500 дина, од 400 лит. 4.100 дина, и од 500 лит. 4.500 динара.*

476) По извештају да су примљене муљаче, — *усвојено је мишљење, да им продајне цене буду: Бр 0 дина, 860, Бр. 1 дина, 970 и Бр. 2 дина, 1100.*

477) По питању смањивања цене тријерија марка Мајер, — *усвојено је мишљење, да се од данас смање цене и то: тријери Бр. 1¹/₂, а на 2550 дина, а Бр. 1¹/₄, на 3100 дина.*

IV

Мишљење Одбора за извршење програма рада:

478) По предлогу програма за изложбу о Друштвеној слави, — *одлучено је, да га прегледају и допуне чланови управе г. г. С. Партонић и А. Рашковић.*

479) По молби Подружнице из Обреновца, да јој се да помоћ за изложбу, — *одлучено је, да се помогне са 5000 дина.*

480) По молби Подружнице из Силбаша, да се одржи код ње једно стручно предавање, — *одлучено је, да се јавомли г. Б. Јакшић, управник „Косачичина“, да прогледат Подружницу, упути је у раду и предавање одржи; а ако си не може, онда да одбори своје стручњаку г. Р. Цвирићу. У име награде и трошкова привнати 200 дина, кад поднесе извештај.*

За справе и материјал које Подружнице не набаве од Друштва Друштво не прима одговорност.

481) По питању приређивања изложба код Подружја у: Косјерићу и Пироту, — *одлучено је*, да се изложбе откажу, пошто Подружјине нису још поднеле програм на одобрење.

482) По молби Подружјине из Крушевца, — *одлучено је* да се тражи објашњење, шта је руководи да приодежи изложбу у В. Шљепоцу, кад тамо нема ни једног члана и да јој се препоручи, да изложбу приређује тамо, где има чланова.

V

483) По повли Међународног Пољопривр. Института из Рима, — *одлучено је*, да се позив пошаље Министарству Пољопривреде и Вода, да оно упути делегата, пошто је Друштво у немогућности, да пошаље делегата. О овоме известити и Институт.

VI

Саопштења и предлози:

484) Прочитано је писмо Министарства Пољопр. и Вода, којим извештава, да је одредило Друштву 15.000 дина. на име помоћи за изложбе. — *Одбор* прима знања са захвалношћу.

485) Члан Управе г. С. Партонић реферисхе о свому путу у Приједор и Сански Мост ради прегледа рада код тамошњих Подружја. Код Подружјине у Приједору нашао је, да се књиге воде уредно, да је роба исправна и да има у роби онолико, колико Друштву друге. Од робе Подружја не може да распрода: 200 кг. чилске шалитре; 2100 кг. цијан амида; 2 сакова плуга обрточа № 6; 1 Саков плуг № 6 и 2 сакове дрљаче, па је стога мишљена, да их треба примати натраг о трошку Подружјине. Код Подружјине у Санском Мосту такође је прегледао рачунске књиге, у којима је уведена роба примљена од стране Управе у вредности од 25 783 дина. и од које је до сада продато за суму од 2000 динара. За ову суму новца наредно је, да се одмах пошаље Друштву. Справе се чувају рђаво и зарђале су. Међутим аа раније продату робу у суми преко 21 300 дина. и које није проведено кроз књиге, новац се налази код секретара Подружјине, — директора тамошње банке г. Ђуре Додуђе, који у то време није био у месту, па је наредно, да се новац одмах пошаље, чим се врати. Од робе Подружја не може да распрода: 3 Сакова плуга № 6; 7 Сакових дрљача и 9 запрашничача. Ср. економ изолован је и Подружјину је преузела у своје руке тамошња банка, па је зато асвој у раду. — *Одбор* прима предње знању и *одлучује*, да се о трошку Подружја прими натраг роба, коју не могу да распродају, али само ако је у исправном стању и да се тражи од секретара Подружјине из Санског Моста, да до 1. септембра пошаље новац, који се код њега налази, у противном да се ствар преда суду.

486) По молби М. Полашченка, — *одлучено је*, да му се не може дати помоћ за препарисање птица, пошто нема буџетске могућности.

487) По предлогу члана управе г. Б. Бошковића да и заменичима чланова у ужим и специјалним одборима припада дневница, — *Одбор* усваја предлог с тим, да ова одлука важи од данас.

488) Члан Управе г. А. Раковић предлаже, да се тражи од Министарства Трговине и Индустије помоћ за посевивање сајмова, пошто оно располаже са таквим Кредитима. — *Одбор* усваја предлог с тим, да се тражи помоћ од 20 000 дина.

Са овим је седница закључена

На знање!

Српско Пољопривредно Друштво је добило гарантовано чисто семе од **луцерке** и **црвене дотелине**, које препоручује за јесењу сетву својим члановима и Подружјама. Цена је и једном и другом семени **Динара 25.—** килограм, франку друштвени магацин. Поруџбине треба одмах чинити, јер ће се исте по реду пријаве и извршити.

При поруџбини треба послати једну трешину вредности исте на име капаре, унапред, а остатак се узима доплатом — повуком — по пријему робе. Поруџбине испод 10 кг. не примамо, те их и не чинити, већ се за тако мале количине обраћати Пољопривредним Подружјама и Државним Економима, који ће извршити колективне наруџбине.

Са набавком семена похитати, јер је исто набављено у ограниченој количини. **Чланови и Подружјине имају 5% попушта.**

3-3

Земљорадници

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочитош ашенице* — бине у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурније средство за заштитиу семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цена Порзола: 1 кг. 44 дина.; 1 омот 200 грама 10 дина.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8/1.) 42.4

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПРЕТПЛАТА и РУКОПИСИ
улажују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Све познати, које Друштво шаље својим Пољопривредницима и приватним власницима, и *Ибури*, ослабљене су најважнијим поштом, а *Телеграм* № 1790 од 17.-III-1926. год.

Цена огласима по таксу.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Број 39.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дина.

Баша и војнице добијају лист у пола цене

Претплата се пожеље уједнашити за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се

Одговорни уредник, БОЖИДАР Ђ. РАКОВИЋ

БЕОГРАД, 26. СЕПТЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Одговор на телеграм, упућен Његовом Величанству Краљу приликом Рођендана Његовог Краљевског Височанства Наследника Престола Петра, од стране Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

Београд, 8. септембра 1926. г.

Господину ПАВЛУ Т. ТОДОРОВИЋУ, Председнику Српског Пољопривредног Друштва, Београд.

Господине,

Пријатно дирнут топлим телеграмом о Дану Рођења Њ. Кр. В. Наследника Престола, Њ. В. Краљ благоволео је наредити да се Српском Пољопривредном Друштву изјави срдачна захвалност.

По овлашћеном Министра Двора Сокрећа, П. Крстић.

Поздравни Телеграм гласи:

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ I — БЛЕД

Српско Пољопривредно Друштво искрено честита Рођендан Његовом Височанству Престолонаследнику Петру са жељом: да дуго и срећно поживи, и кличе: Живело Ваше Величанство и цео Краљевски Дом.

Председник Српског Пољопривредног Друштва, Павле Т. Тодоровић

Борба против сточних заразних болести.

Нема сумње, да су сточне заразне болести главна и највећа сметња напредном сточарењу код нас. На свима врстама стоке и у свима крајевима појављују се с времена на време сточне заразне болести, трају дуже или краће време, причине веће или мање, а често пута и огромне штете. Има крајева, у којима извесне болести стално владају и везане су за земљиште, као што је црни пришт на пример. Штете, које сточарство и народна привреда трпе од сточних заразних болести огромне су, нико их не цени мање од неколико стотина милиона динара, а има озбиљних стручњака, који тврде, да се она пење на милијарде годишње. И поред те непосредне материјалне штете губитци услед заразних болести чине, да пољопривредник губи вољу за гајење, што смета напредку сточарства. Дакле, питање борбе против сточних заразних болести једно је од најважнијих, које треба решити у интересу сточарства.

Сама пак борба против заразних болести није ствар појединца, већ општа и једино се може решити заједничким напорима појединца и друштва. Треба одмах рећи, да ова борба највише зависи од свести и схватања својих дужности сваког појединца, јер државна управа не може имати стварног успеха у борби својим ветеринарско-полицијским мерама, ако није у раду потпомогнута од појединца. На жалост, морамо признати, да наш свет врло мало познаје своје дужности у том погледу и да их врло слабо испуњава. Циљ нам је, да овим чланком упознамо читаоце „Тежака“ са начином борбе против сточних зараза и дужностима сваког појединца у њој.

Заразне су болести оне, које се преносе са једног болесног брата на друге здраве. На који начин? Свака заразна болест има своју клицу, која је живо биће. Клице заразних болести живе у крви или појединим деловима сточног организма, у коме се множе и проузрокују болест, ометајући нормалан рад организма. Клице заразних болести

зову се у науци општим именом микроби или бактерији. Микроби су по величини врло ситни, голем се оком не могу видети, неки се једва виде микроскопом (справа за увеличавање), а има их, који до сада нису могли бити утврђени, ма да се у њихово постојање не сумња. Множе се врло брзо и у једном болесном организму има их милионима. У организму они живе и луче отрове, који се у науци зову токсинима и ови отрови нарочито штетно утичу на организм. Поред сточног организма микроби могу да живе и у води, храни, ваздуху, те се преко њих и преносе. Кад такве клице падну на повољно земљиште — сточни организм — множе се и производе болест. Свака болест има своју нарочиту клицу, која је производи.

Према томе спречити појаву и ширење заразних болести, не значи ништа друго, него спречити да те клице дођу у животињски организм и да се у њему развијају. У томе је цела борба против сточних заразних болести. Ово се може постићи двојак: било уништавањем самих микроба изван организма и спречавањем да они дођу у додир с њиме, било дејствујући на сам организм и на неки начин учинити, да се у њему не могу микроби развијати. Обавља ова начина борбе подједнако су важна и допуњају један другог.

1. *Спречити заразне клице, да не дођу у сточни организм.* — Ово се постиже с једне стране уништавањем самих микроба — то је дезинфекција — а с друге стране одвајањем и уклањањем свих оних предмета, на којима има заразних клица, од додира са стоком.

Дезинфекција. — Као што смо раније рекли,

заразне су клице жива бића, врло ситна, која се множе невероватном брзином и живе у болесним животињама, затим у храни, ваздуху, води и на земљи. Да се само одрже у животно, њима је мало потребно, али да се множе и развијају, њима су потребни нарочити услови у влази, топлоти и храни. Отуда су обично лети и за време влажних година најчешће заразне болести и највише се појављују у подводним и мочарним крајевима. Заразне клице као жива бића могу се убијати — уништавати и то је дезинфекција. Дезинфекција се врши на свима оним предметима, на којима има микроба, а који долазе у додир са стоком. Има више начина дезинфекције и треба увек изабрати оне, који су најјефтинији, а према предметима, које желимо дезинфиковати, најподеснији. Тако, јака топлота је одлично средство за дезинфекцију. Сви предмети, који се могу држати пола сата у води, која кључа, сигурно су дезинфиковани. Сунчана светлост исто тако убија микробе, зато треба да су стаје за стоку изложене светлости и да се често проветравају. Поред топлоте и сунчане светлости има других хемијских средстава за дезинфекцију. Једно од најраспрострањенијих и најјефтинијих јесте кречко млеко. Треба с времена на време кречити стаје за стоку, торове, свињце и кокошарнике и прскати и под кречним млеком. У апотеци се могу добити многа друга средства, чији апотевор уништава микробе, као што су карбол, лизол, креолин и т.д. Сумпор је згодан за дезинфекцију затворених простора кађењем. Раствор плавог камена исто тако убија микробе.

Дезинфекција — уништавање заразних клица

ПОДЛИСТАК.

Израда масла и сира траписта.

(Наставак).

онда би нас 100 литара млека укупно стало са свима трошковима прераде око 320 динара. Од 100 л. овчијег млека добије се 16—17 килограма траписта. Ако се узме, да се може увнчити по 26 динара килограма, онда ћемо за овај сир добити динара 442 дин.

Од овог млека добије се још	
и 2 кгр. масла по цени 30 динара	60 „
и 4 кгр. урде по 2 ⁰⁰ — дин.	10 „
Укупно	512 „

Кад се одбије издатак за млеко и остале трошкове око прераде 320. дин., онда остаје чиста зарада динара 192.

Из овог приближног прорачуна види се, да бисмо имали и високу зараду, када би млеко куповали, па онда израђивали сир, а иначе на овај начин, као што видите, увнчујемо сваки литар млека уместо за 2 динара за 5,12 динара.

а) *Пријем млека.* — Пре него што ће се

приступити пријему млека, потребно је све судове, као: канте, казане и сав други алат млекарски лепо опрати врућом водом са нешто соде, затим опрати добро чисто хладном водом и добро осушити крпом или оставити преокренуте, да се оцеде и просуше.

Кад се млеко прими од произвођача, усутити га у чисте канте, потом се уверити о механичкој чистоћи млека и одмах наћи његову специфичну тежину помоћу млекомера (лактодезиметра).

Нужио је том приликом утврдити, да ли млеко није накисло, јер је то врло чести случај у лето. При овоме треба узети лакмусову хартију — плаву, ставити у нешто млека и ако хартија нагло мења своју боју у црвено, онда млеко није за прераду и треба га одмах вратити доносиоцу.

Догађа се на по где којим местима, да произвођачи долажу брашно млеку, да би на тај начин повећали специфичку тежину млека. Ако се посумња у ову радњу, онда треба узети нешто млека у једном судићу, у њега канути 5—6 капи тинкуре глијацији. Ако млеко не промени боју, онда је добро, а ако добије боју тинктуре, онда у млеку има брашна.

Ако се сумња, да је млеко грејано или кувано ради одвајања масла, треба додати млеку неколико

— треба вршити с времена на време и кад нема још никаквих болести, јер треба имати на уму, да клице заразних болести живе и изван болесних животиња, на земљи и осталим предметима и одатле прелазу на стоку.

Кад се је већ појавила каква заразна болест, онда треба поред чешће дезинфекције обратити нарочиту пажњу и на то, да здрава стока не долази у додир са болесном или са зараженим предметима.

На првом месту највише заразних клица има у оболелој животињи. Зато при појави заразне болести болесну стоку треба одмах одвојити и спречити свако мешање здраве са болесном и оном стоком, која је већ била у додиру са болесном. *И прва дужност сваког јесте, да појаву заразне болести пријави најближој власти, како би ветеринар (марвени лекар) на време учинио шта треба, да се болест угуши.* Један савестан човек, који води рачуна о својим дужностима, никада не сме, да крије појаву болести на својој стоци, већ ће одмах исту пријавити.

Болесна животиња шири клице болести својом балегом, мокраћом, квалалама и својим присуством. Зато се одмах и издваја болесна стока од здраве. Нарочито је важно балегу и остали измет од болесне стоке уништити, било спаљивањем било дубоким укопавањем у земљу, а све предмете, који су дошли у додир са болесном стоком, дезинфиковати.

У случају да које болесно марвинче угине, његов леш треба одмах учинити безопасним било спаљивањем било укопавањем дубоко у земљу на

местима, где стока не долази. Многи несавесни људи остављају своју угнулу стоку поред пута, у пашњаку, те се на тај начин само шири зараза. То је прави злочин, кога такви несавесни људи врше према себи и свом народу. Велика је грешка бацати лешине угнутих у воду, реку или поток, где се друга стока поји. Ако се лешина остави незатрпана макар и на месту, где не долази друга стока, опет се болест шири, јер се клице болести могу пренети ваздухом, ветром, а и разне птице и пси разнесе болест. *Зашто свако угнуло грло треба заштити дубоко са кожом, пошто се аполије кречом.*

Велика је грешка исто тако, што се животиње угнуле од заразних болести дере, да би се кожа искористила. За љубав коже онај, који дере, излаже се да се сам зарази, јер у већини случајева сточне заразне болести преносе се и на људе, а с друге стране крвљу се болест још више шири.

Најчешће се у незаражен чопор унесе болест преко каквог приновљеног грла. Да би се избегло уношење заразе са стране, треба нарочиту пажњу обратити да се ни једно грло не унесе у запад, док се не увери, да је оно потпуно здраво. При овоме треба имати на уму, да једно грло може носити клице заразне болести, а да још не показује никакве знаке болести. *Зашто треба свако ново грло држати одвојено на вострају 15 дана, пре него што се уведе међу осталу стоку.*

Најзад и људи, који се налазе око болесне стоке, могу пренети болест, зато треба таквима забранити приступ код здраве стоке. Како је већина сточних заразних болести преношљива и на људе,

капи тинктуре јода. Ако га ова обоји плаво, онда је млеко грејано — прокувано, а ако не, знак је, да је млеко добро.

Трапист се израђује од разног млека. Млеко овчије и козије треба обојити пред подсиравање бојом "орлеан", додајући на 100 л. млека 2 кашике течности, за овим добро промешати и подсирити.

б) *Подсиравање.* — Кад је из млека одстранена нечистоћа дећењем, и оно усуту у казан за подсиравање, загрејати млеко на ватри до 30° С.

Пошто је млеко загрејано до одређеног степена топлоте, сипа се у сиритше потребна количина и чека да се подсиравање млека изврши.

Практична метода одређивања количине сиритшта за подсиравање млека изражена је овом једначином

$$X = \frac{m \times t}{4 \times t_1}, \text{ у којој је}$$

X = количина сиритшта коју треба додати течности; m = количина млека за подсиравање у казану; t = време за које се маја подсирила у малом тањиру у секундима; t₁ = време за које ћемо да подсиримо млеко, у секундима; 4 = четири дела млека за пробу.

Пре почетка подсиравања треба направити си-

риште и извршити пробу, на основу које, по предњој формули, додати млеку потребну количину сиритшта. Проба се врши на овај начин: узети једну извесну количину воде, у њу усуту нешто маје у прашку и нешто кухињске ситне соли; ову смешу добро промешати. Затим у један платка тањирџ усуту, рецимо, 4 кашичице млека и 1 кашичицу течниг сиритшта направљеног на наведени начин и тањирџ ставити на површину млека, у казану, да би добио топлоту млека у казану, извадити часовник и тачно видети, за које ће се време подсирити млеко у тањирџу; па кад се тако утврди време подсиравања у секундима, онда поступити по напред наведеној формули за подсиравање; и према врсти сирева одредити како количину сиритшта, ако и време подсиравања, тако и поред добро одређене количине сиритшта и како ваља загрејано млеко ипак наступити случај, да се млеко добро не подсири, што може да дође услед недостатка креча у млеку, онда треба додати на сваких 100 л. млека по 40 см³ калцијум хлората, јачиње 60%.

то треба нарочито водити рачуна о томе и pazити на чистоћу и дезинфекцију.

Стока, која прележи неку заразну болест, још неко извесно време носи у себи клице заразе, зато је не треба још 15—20 дана после оздрављења пустити са здравом стоком у додир.

(Савршене се).

ИЗ РАТАРСТВА:

Приправљање зиратних земаља (мелиорација)

— Савршеник —

в) Мешање земље

Ако имамо такву земљу, у којој је ораница збијена, дакле тешка глинуша, а здравица лака и песковита или лапораста, или обрнуто, онда је најјевтинији начин поправљања физичких особина земље, ако *дубоким орањем* потпуно износимо плугом земљу из здравце и мешамо је са ораницом. Ако ли пак особине оранице и здравце нису у тој мери различите да би се мешањем могао повољан успех постићи, а ораница је рђаве квалитете, онда се тамо где су земље на високој цени, доноси подесна земаља са стране и меша са ораницом.

Овај је начин поправљања скуп и врло се ретко употребљава, изузев ако је у близини мајдан лапора или песка. Дobar успех биће од тога, ако се нанесе слој најмање за 6—10 с. м.

г) Трељење камена

Ако у земљи има више и крупнијег камења, које обрађивању смета, оруће ломи, и смета орању и развијању усева, онда се приступа трељењу камења са њива. Врло крупно камење, које се не може изнети, разбија се најпре барутом или динамитом, па се онда износи; а ситније се сабира руком или гвозденим грабуљама, па се износи и употребљава за насапање путева, попуњавање јама, зидање и остале потребе.

д) Горње или жежење

Овај начин поправљања употребљава се код сувише тешких, глинатих земаља, да им се збијеност мало ублажи.

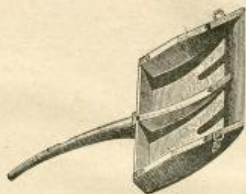
Жежење земље предузима се с јесени или с пролећа. Плугом се савим плитко стрњика преоре, управо само саструже, па се нанесе слама или кровина и разастре по њиви. Кад је суво време, запали се, те се и земаља на тај начин у неколико сажеже. Жежењем изгуби тешка земаља своју прекомерну збијеност и постаје растрошљивија; а ако у земљи има и креча, онда многи нерастворени земаљни састојци постану растворљиви. Осим тога уништи се штетни коров и многи шкољци инсекти, али и органски састојци (хумус) сагору.

Тресетне земље и киселе црице поправљају

се такође жежењем. Ради тога се површина земље саструже у дубину од 8 см. Тако састружени бусен осуши се, па се онда запали да све изгори; летео се затим растури и подоре.

Уравњивање или планирање

Ако земљиште које обрађујемо није равно, на њему има избрежака и удољица, никад на њему не може усељ подједнако и добро напредовати, јер ће на избрешцима махом патити од суше, а у удољицама од претеране влаге. Стога таква земљишта треба поравнати. Ако су избрешци и дље незнатни, онда се обично временом, самим обрађивањем, а нарочито влачењем, удољице испуне; али ако су већи, онда се извршује уравњивање.

Сл. 71. Хоенхајнско корито

Горња плодна земаља скине се и са удољица и са избрежака, и остави се на страну; па се онда избрешци копају и доље уравне, а плодна се земаља по врху равномерно раздели.

За овај је посао врло подесно *хоенхајнско корито* (сл. 71), које изгледа као велика лопата (1 м), спреда окована лимом. Земљу треба најпре поорати или прекопати; и онда се овим оруђем засече колико може земаља да стане, па се уперутим кољима преноси куд треба. Подизањем руке може се корито брзо испразнити. Знам је за овај рад најподеснија.

е) Терасирање

Ако је земљиште у страни и припето, па да се не би земаља од већих киша носила у низине и да би се пад умањено помаже се терасирањем или прављењем заравњака. На нижем месту терасе (заравњаци) се подидају ниским бедемом од камења, који земаљу задржавају. Овај се начин употребљава најчешће за винограде, који су на стрменијим обронцима; а затим и за хмељмаке.

ж) Утврђивање обала и заграђивање

Ако је земљиште на обали какве реке и потока, па га вода ороњава, онда се предузима *утврђивање обала*. Кад је земљиште само ровито и због тога се земаља обурвава, онда обалу треба засадити *врбом* или јовом; њихове жиле стегнуће земаљу и неће јој дати да се ороњава. Ако пак река или поток својим током удара у обалу земљишта и на тај начин га сплаче и ороњава, онда се

обала утврђује помоћу *јаког коља* (пилота), које се обалом побије, па се улете јаким прунџем; или се гледа да се ток реке или потока тако регулише да у обалу не удара, али то само у том случају, ако не би нишло на штету осталим суседним имаоцима земље.

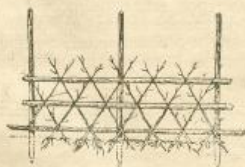
Ограђивање се врши највише стога, да се усеви сачувају од штете било људи, било стоке; а често и ради тога, да се усеви на њиви у неколико заклоне од шкољивих ветрова и сметова. Нарочито је ограда корисна на пространим равнинама, где је земљиште суво, и више за пашњаке но за њиве.

Ограда има: од прошња, врљика, жице, олкопа (шанца) и живе оградe. Ограђивање прошњем и врљикама је штетно због тога, што се много шуме за то утамањује, коју треба штедети; а ограђивањем олкопом губи се знатно од земљишта. Зато је најбоље ограђивање *живом оградом* (врзником). То је најјевтинији и најкориснији начин; јер често од такве оградe добивамо, као споредни производ, и дрво, за огрев и грађу.

За живу ограду употребљава се разна дрвеће. Врло се често употребљава *багрн*, који брзо расте и даје знатну количину дрва. Као висока ограда најбоља је одбрана од ветрова. Но за њиве и земље, које се обрађују, није за препоруку, из узрока што пушта далеко своје стогове (подземне гране) из којих избијају изданци, те се мора често трепити и крчити. Најкорисније се може употребити за ограду пашњака и ливада.

Глог је врло добар за сваку ограду, јер не запрема много простора; може се поткресивати и згусне се у неурлазну ограду. Осим тога за живу ограду употребљавају се, сами за себе или помешани: гледичија, чалија (драч), граб, врба, калина, дуд; од четинара: смрча, јела и др.

Живу ограду најбоље је подизати *садницама*,

Сл. 72. Млада жива ограда од глога.

— једногодишњим или двогодишњим младницама од семена, или које се из шуме изваде.

Жива се ограда подиже или на равном земљишту, или по шанцу (олкопу, јевдеку). Кад се жива ограда подиже на равни, онда треба земљу за један метар ширине дубоко порињати, или дубоко плугом поорати, па и погнојити, и на тако урађеној земљи саднице посадити рано у пролеће, или с јесени. Ако се хоће да је ограда јача, онда се

сади у 2 реда, један према другом. Сваке године с пролећа (у марту) жива се ограда поткресује, да би гране дебљале и чешће се улетале, и да се одржи ограда на оној висини, коју желимо.

Да ба земљу сачувају, док жива ограда не пристигне, а и њу да би сачували од квара, треба око ње подићи какву привремену ограду од жице или мотака, која се дигне, кад жива ограда постане сигурна (сл. 72).

П. Т. Тодоровић.

БЕЛЕШКА

Пријем приватних ученика у нижу пољопривредну виноградско-воћарску школу у Илоку. — Управа школе у Илоку примиће 10 приватних ученика (8 земљорадничких синова и 2 осталих) у први разред школске године 1926/27. За упис у школу потребно је испунити ове услове:

Обратити се најкасније до 30.-IX. ове године прописно таксираном молбом на управу школе.

Молби треба да се приложи:

а) крштеница, којом молилац доказује да није млађи од 16 и старији од 19 година;

б) школском сведоцбom о савршеној основној школи;

ц) лекарско уверење, да је здрав и телесно добро развијен за тежачке послове;

д) општинско уверење о владању и о занимању родитеља, као и о њиховом имовном стању;

е) писмена обавеза родитеља или старатеља, потврђена полицијском влашћу да ће уредно плаћати издржавање и да ће накнадити све трошкове по рачунима, које им управа школе поднесе непосредно или преко полицијских власти.

Свота за издржавање је 200 динара за земљорадничке, а 400 динара месечно за остале.

У школи је интернат и ученици добијају све потребе сем одела, преобуке и обуће (шмела).

Школовање траје две године, а почиње 1. октобра.

Наставни план тако је састављен, да ученик уз опште пољопривредно образовање стиче особито познавање виноградарства и воћарства.

Задаћа школе јест да уз довољно теоријско познавање упозна ђаке и са свим практичним радовима у свим пољопривредним гранама.

Од одела, преобуке и обуће морају ученици да набаве 4 пара кошуља, 2 пара кожне обуће, 2 пресвлакуше, 4 цепне мараме, 3 убруса, потребан број чарапа и 2 пара одела, зимско и летње.

Берба грођа. — Кад се утврди да је грође зрело, приступа се берби. Берба се врши по лепом сувом и топлим времену и почиње се изјутра, тек кад спадне роса с лишћа, јер, у противном, кљук тешко отпочиње да ври. Само по великој врућини, што је код нас реткост за време бербе, може се грође почети брати и рано изјутра, док је још роса на лишћу и грођу.

Грожње не треба брати и мешати све од реда, ако је боље каквоће, већ извршити *одбирање* или *требљење* здравих и зрелих гроздова и зрна од зелених и трулих, било на тај начин што се прво беру здрави, па затим натрули гроздови, било што се врши берба свега грожђа у исто време, само се натрули гроздови одвајају у засебну корпу, да се затим одвојено измуљају и прераде у вино. Оваква *засебна прерада само здравог грожђа увек је за препоруку, а нарочито за боље винске сорте.*

Одсецање гроздова са гиче врши се оштрим ножем, косиром или маказама за брање са правим оштрицама. Ако се приликом одсецања грожђе рони, круни, треба под грозд подметнути корпу или нарочити тањирчић од прућа.

Одсечено грожђе берачи бацају сваки у своју корпу од прућа или у шафол од дрвета или у канте од метала, које су изнутра обојене, а одатле, кад их напуне, изручују у веће корпе од прућа или још боље у чаброве, које нарочити носачи преносе до кола. На десет берача обично треба два носача.

На колима, у којима се грожђе преноси до врioniце, намести се дрвена када, одињена већа бурад или нарочите канате, — шта се има, само да је суд исправан, добро спојен, те да нема растура.

Поред тога потребно је обратити највећу пажњу на чистоћу, како грожђа, које несме бити упрљано блатом, тако исто и свих горе побројаних судова за пренос грожђа: корпа, шафоља, чаброва, када итд.

Ако се не обрати пажња на чистоћу приликом бербе, него се са грожђем уноси у бачу за превирање и земља и друга нечистоћа, добија се вино, које је лако подложно болестима, нарочито плавом прелому или мастиљавости; т.ј. чим се такво вино изложи ваздуху, одмах се узмути, промени боју, постане плаво или прљаво — пепеласто, па се онда на дну бурета таложи сав овај мутљак од промењене боје вина.

Успеси Великог Сајма у Прагу. — Велики сајам у Прагу завршен је 5. септембра о г. Посета је била обилна, а нарочито из Југославије.

Збирке изложених предмета су остале већином исте као на прошлим сајмовима. Као сасвим нова збирка појавио се је први пут рударски одељак. Уз рударски сајам био је ископан у земљи модел рудника са разним инсталацијама и рударским потребама. Шумарски сајам био је приређен у мањем размеру него прошлих година. Одељак за домаћинство приказао је неколике новости, које су у велико занимале домаћице. Радиоодељак је био боље и више систематски уређен него ли прошли пут. Најобилнији је био одељак металургије и електротехнике, који је запремао читави машински павиљон и већи део непокривене површине на Великом Сајму. Одељак за столарство се знатио

проширио. У одељку музичких инструмената биле су заступљене све чехословачке фабрике. Савез индустријалаца обуће приредно је велику изложбу обуће. Стакао и порућан били су слабије заступани него на прошлим сајмовима.

Из страних одељења истиче се француско одељење са сировином из француских колонија: Алжира, Марока, Екваториалне Африке, Мадагаскара и Индокине. Изложена је била и француска литература. Први пут је овом приликом учествовала Бразилија, која досада још никада није излагала у иностранству. У америчком павиљону били су изложени индустријски производи Сједињених држава северне Америке. Осим тога је знатан број страних држава имао канцеларије за информације.

Пословни успех сајма био је вредан код оних производа, који су намењени за потрошњу, док је у артиклима, који служе за инвестицију, изостао знатио иза прошлих сајмова. Разлог је криза и несташница капитала у Европи, па — дакле и у Чехословачкој.

Брање воћа. — Савремена трговина воћем, захтева за већину воћа, да се оно бере руком и да је лепо упаковано, а ко ово не уради, не може ни мислити да изађе на велика тржишта са воћем.

Произвођач, који жели да прода своје воће по доброј цени, мора да зна, да је данас једини пут за то брање воћа руком и доношење на тржиште у исправном стању.

Прошла су времена примитивни трговини воћем, ново доба и нови потрошачи траже и плаћају добро, а наша је дужност да те потрошаче чувамо и да их задоволимо; а у исто време да сачувамо леп глас нашој воћарској трговини.

Хиљадама вагона воћа бачено је на страним пијацама, само због тога што је тамо приспело у рђавом стању. Много је трговаца пропало само због тога, што нису куповали брано воће и упаковано у корпе и сандуке.

Наш обилат род воћа не може се у земљи потрошити, већ је велики део за извоз на велика светска тржишта, и зато ми произвођачи, а и сами трговци, морамо да обратимо што већу пажњу на бербу и паковање воћа.

М. Т.

КЊИЖЕВНОСТ

Винарство, за школе и народ, израдио *Божидар Ђ. Ранковић*, поџопр. инжињер и професор, начел. Мин. Пољ. и Вода. — Београд, 1926. Цена 30 дин. — Страна 218-V.

Недавно је у нас, скоро у једно исто доба, изашло *Винарство* Хирилицом од г. Божидара Ђ. Ранковића, и латиницом од г. Ритига и друго од г. г. Кајтнера и Скалицког. На такву књигу одавно се већ чека, и чудним случајем, да се она појављује у исто доба у три разна издања. И како је потреба за њу била неодољива, дочекана је с ве-

ликом пажњом, тако да се *Винарство* од г. Ранковића, после непуне две године, јавља већ у другом издању. Намењено је првобитно школи, али је потражња из народа толико јака била, да ни прва потреба није могла бити подмирена, те је безусловно требало приредити убрзо и друго издање.

Два су узрока, што је *Винарство* тако добро примљено и што је тражња била тако необично велика. Народ је настао, да, посредовањем и под утицајем државних лозних и среских расадника, подигне винограде на савремени начин. Виногради су почели доносити обилато рода, али у производњи вина оскудевало је знања, те се овај производ није могао уновчити толико, да се постигне потребна добит.

Други је узрок: побољшани укус потрошача вина. Услед тога тражена су боља однегована вина. Она треба да буду: без страног мириса и укуса, бистра, здрава и довољно јака, а таква нису могла бити она, како се обично производе. Отуда су оваква вина долазила у руке винарским трговцима по *јевћину цену*, и ови су, као бољи зналци око вина вукли сву корист од недовољно израђеног материјала.

Да произвођач од свога производа има *пуну добит*, потребно је да тај производ може дотерати по захтевима потрошње. И кад је тај произвођач знао користити се савременим знањем у подизању винограда, потребно му је, користити се и знањем у производњи вина. Та се потреба увидела, и отуда толика потражња у једној доброј књизи, која јасно и потпуно излаже то знање.

Винарство, чији смо наслов горе исписали, садржи ове одељке: *зераде и судови за мешај шире и вина; проучавање грозђа и шире; прерада грозђа; I* справљање црног вина, справљање белог вина; *Испитивање и поправка вина; Нега и чување вина; Неколико нарочитих начина прераде грозђа; Болести и мане вина; Употреба комине и сатеље, и печење ракије од вина, справљање сирћета и употреба комине за храну стоке, ђубрење и добијање стреша и др...*

Изагласна поука у овој садржини јасна су, доказана и потичу из савремене науке и праксе винарске. Читалац се упућује у радње, које су неминовне за рационалан рад око вина, и које сваки може сам и лако вршити. Њему су показана сва средства, справе, прибори и све остало без чега се не може у винарству, као и сви начини да се грозђе свестрано искористи. Из овога се види, да грозђе није само сировина за добијање вина, него да оно служи и као сировина за добијање многих других споредних предмета, који повећају добит. Одељак „Неколико нарочитих начина прераде грозђа“ показује, како се висока вредност може добити од грозђа и вина, кад се у производњу унесу индустријски начини рада. А печење ракије од комине, тај познати рад у нас, као и справљање сирћета, могу се поуком из ове књиге

побољшати и проширити па да осигурају и ширу потрошњу и боље снабдевање домаће привреде.

Ми *Винарство* г. Ранковића поздрављамо, као потпуно стручну и добро написану књигу, и уверени смо да ће и у овом другом издању наћи обилато читалаца. Ми га свестрано препоручујемо нашим виноградарима, као свима потребну књигу...

— — Б.

ЗАПИСНИК

35. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 25. августа 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г.: Председник П. Т. Тодоровић, чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, С. Партоњић, Д. Николић и Б. Бошковић и гост Ј. Стојановић, редовни члан. Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић. Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

489) 34. седнице Управног Одбора — *Одбор* усваја прочитани записник;

490) 33. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима к знању прочитани записник и *одлучује*: да се откупи 100 књига Дазан Блатова Кошница са 20% попушта, и 200 књига „Широмер“ такође са 20% попушта.

II

Мишљење Набављачког Одбора:

491) По питању набавке воћарског алата, — *усвојено је* мишљење да се набави од Кунца и Сина: по 750 калемарских ножева од 9 $\frac{1}{2}$ и 10 см, 120 воћарских ножева 5 Е и 120 воћарских маказа Н. 132 од 21 см. стим, да лиферовање и плаћање буде одмах и да фирма да попуст у цену као и прошле године.

492) По понудама Влаш и Ком, И. Јањића и Ј. Вајс и Сив, — *усвојено је* мишљење да се одбију, пошто су набавке извршене.

III

493) По молби Подружнице из Трстеника, да се увути изасланик ради договора о припреми за изложбу, — *одлучено је*: да иде члан Управе г. А. Рашковић.

IV

494) По молби ново основане Подружнице у Велесу, да се прими у састав, — *усвојено је* мишљење гост. Инспектора за Подружнице и *одлучено*: да се прими, пошто је испунила све услове.

V

495) Узет је у претрес програм изложбе воћа, грозђа и поврћа у свежем и прерађеном стању, која се има приредити о Друштвеној Слави, на је *ушврљено*:

а) да се изложба одржи 12, 13, и 14. новембра о. г. у Друштвеном павилјону;

б) да се за награде излагачима изда 75.000 динара у справама, алату, књигама и др. полупривредних потреба, а на терет помоћи Мин. Пољопр. и Вода, Народне Банке и Друштвеног буџета;

в) да се на први и други дан изложбе одрже предавања, која објавити благовремено;

г) да се о припремама и уређењу изложбе стара Изложбени Одбор, у који да уђу г. г.: члан Управе Д. Николић као директор, и чиновници: Н. Стаменковић као секретар и М. В. Дамњановић, М. Марковић и В. Пешић као чланови;

д) да се програм изложбе штампа у 5.000 примерака;
 ђ) да Изложбени Одбор може штампати потребне пријаве, спискове, карте и др. и

е) да у Оцењивачки суд уђу: у *секцију за поврторство* г. г.: Д. Николић, Б. Станисављевић, С. Раtkовић и А. Рашковић; у *секцију за воћорство* г. г.: М. Стојановић; Д. Спремић, П. Петковић и В. Буриан, и у *секцију за виноградарство* г. г.: Б. Ранковић, Б. Бошковић, Н. Петровић и С. Партонић.

VI

496) Прочитан је позив на љубљански јесењи Сајам. — Одбор прима позив знају.

VII

497) Члан Управе г. Б. Бошковић предлаже да се члановима ужих и специјалних Одбора повећа дневница. — Одбор одлучује: да се од 1. септембра т. г. повећа дневница члановима ужих Одбора на 100 (једну стотину) динара с тим, да ако који од чланова буде заменик у више одбора, онда му се признаје само још једна дневница за рад у осталим одборима. Такође се повећава и дневница члановима Редакционог Одбора за Половр. Речник, на 50 (педесет) динара.

Са овим је седница закључена.

Земљорадници

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурније средство за заштитиу семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николчевој ул. бр. 8/А.) 42-5

Енглески А. Л. Б. И. О. Н. млинови са ситом, без сита на колоница, стабилни, са ваљцима, за сејање брашно, за обично брашно, за јерму, за прегруту.

Сваки сопственик парне вршнице треба да купи, поред стругаре и ошак млини. Тражити цене и каталог, добићете бесплатно.

ЗАНАТЛИЈСКА ЗАДРУГА А. Д.

БЕОГРАД, Милетина 3.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Баша и војска добровољаца лит. у пола цена

Преплата се пожеље уједнажити за цео
годину.

Цена огласима по такси.

Клаустрован лист Српског Пољопривредног Друштва

Премањени резолуцији за питању на врхају се

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Теодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ракиковић

Број 40.

БЕОГРАД, 3. ОКТОБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Конгрес српских земљорадничких задруга у Великој Кикинди

Српске земљорадничке задруге преко својих делегата одржале су овогодишњи конгрес и скупштину у Великој Кикинди 11. и 12. септембра о. г. Ово је по реду 24-ти конгрес. Делегата је било из целе Државе, и земљорадничких задруга и савеза, који су пришли у Главни Савез земљорадничких задруга у Београду. Ту спадају све српске земљорадничке задруге у Србији и Јужној Србији, српске земљорадничке задруге, које су припадале Савезу у Загребу и Далмацији.¹⁾ Осим тога на Конгресу су имали учешћа почасни чланови, а Конгресом је управљала Управа Главног Савеза у Београду. Као гости били су изасланик Г. Министра Пољопривреде и Вода и неколиких привредних корпорација, међу којима је био и изасланик чехословачке „Земљоделске Једноте“. Српско Пољопривредно Друштво заступају је Председник.

Конгрес српских задруга били су свагда важнији догађаји у привредном развићу нашег народа. Тада се стекну претставници народа организованог у земљорадничке задруге и прваци привредне интелигенције. Јер конгреси не само да расправљају и доносе одлуке, које се тичу унутрашњег пословања задруга и њихових савеза, него се износе на расправу многа питања, која не само да се дотичу консолидације и напретка задруга, него и пољопривредног, моралног и социјалног напретка целог земљорадничког реда, па и укупне народне привреде. То се чини у виду специјалних предавања, уз која се развија измена мисли свих учесника Конгреса, па се резултат овога своди у доношењу резолуција, обавезних за Главни Савез, ради даљег рада на извршењу. По томе конгреси су збиља видно тежили да буду претставници прaviх интереса пољопривреде и пољопривредника, те су привлачили пажњу виших меродавних лица, која су радо улазила и у управу Главног Савеза, да својим присуством олакшају и

потпомогну циљеве земљорадничких задруга. Идеја организовања пољопривредника у задруге ширила се нагло и пораст броја њиховог показује једну снагу, која има особину да врши одлучан утицај.

И овај Конгрес српских земљорадничких задруга имао је пред собом да расправи два важна и савремена питања. Прво је питање: „О задружном осигурању стоке“, и друго: „О пољопривредној кризи у нас“. За прво питање био је предавач г. Милан Новаковић, области пољопривредни референт у Загребу, а о другом питању реферисао је г. Људевит Прохаска, секретар Главног Задружног Савеза у Београду.

Предавач г. Новаковић одлично је разрадио своју тему. Предавање се оснивало у главном на резултатима постигнутих организацијом „задруга за осигурање говедити“ у подручју његове области. Показао је: с колико се удела оснивају задруге, како се кретала уплата премије за осигурање и колики је део од процене осигуране стоке исплаћиван на случај угинућа. Занимљиво је, да су у току три године проценти осигурања расли од 2—4—6, тако да већ нису могле да се исплаћују осигурене суме капиталима задруга, него су се тражиле резерве. По томе, изводи: да би и ове задруге требала да потпомогне Држава субвенцијом, за случајеве када не стигне за исплату уплаћени капитал с премијама осигурања. Конгрес се потпуно сложио са предавачем, и донесена је резолуција: да се овакве задруге оснивају у целој Држави, засебне, или у савезу са кредитним земљорадничким задругама и да је потребна и за њих државна помоћ за изузетне случајеве.

Други предавач г. Прохаска навео је случајеве, који су изазвали садашњу пољопривредну кризу, а у главном да је потекла: услед падања цена пољопривредних производа, поскупљена артикала потребних земљораднику, повећања царине на увоз тих артикала, велике саобраћајне тарифе, која утиче на убијање цене пољопривредних производа и тд. Расправа овог питања била је веома жива, јер су сви осећали тежину, која притискује пољопривредника, те је од пољопривредне кризе створена општа привредна криза. Донета резо-

¹⁾ Црногорске задруге нису још приступиле Главном Савезу.

луција тражи: укидање царине на пољопривредне справе и средстава за производњу, смањење саобраћајне тарифе, побољшање кредита пољопривредницима, да би се постигла промена начина производње у пољопривреди и тд. У исто време препоручена је *задружна штедња*, да би се смањили расходи, без којих се може бити.

Као што се види, овај је Конгрес обухватио и једно од најважнијих питања, којима се у последње време занимају сви привредни кругови, па и државна управа. Он је казао своју реч, а и уједно и пут за успешно решење питања.

На крају, да наведемо податке о бројном стању земљорадничких задруга на измаку 1925. године. Тако било је задруга: кредитних 1181, набављачких 708, млекарских 19, виноградарских 11, млнарске 3, воћарске 3, машинске 4, рибарске 2, привредне 2, уљарске 2, житарске 1, повртарске 1, пчеларске 1. Обласни (окр. и среских савеза) било је 22. Према томе, укупан број задруга (са савезима) био је: 1960.

По покрајинама било је: у Србији 1504; Хрватској и Славонији 199; Срему, Банату, Бачкој и Барањи 199; Далмацији 58.

Укупан број задругара износио је: 82.338.

Извештај Главнио Савеза поднесен Конгресу пружа пуно других података, који показују простран обим рада задруга и установа, којима управља Главни Савез, и који утврђује неоспорно значајан удео ове организације у привредном животу народа.

— — Ђ.

Читајте „ЗЕМЉОРАДНИКОВУ ЧИТАНКУ“!

ПОДЛИСТАК.

Израда масла и сира траписта.

(Иставак).

Ако је млеко случајно укувано, па онда хоће да га подсиримо, треба му додати 80 см³ калцијум-хлората исте јачине.

У случају да приметио код које партије сирева, да подкорушују, треба додати на сваких 100 л. млека 20 грама шалитре.

Ако се грудa сасири, али непотпуно, онда треба отворити кашиком од пола до два прста горњу површину грудe. Да би се јасно видело, да ли је грудa подсирена или не, треба увући прст у унутрашност грудe и извући напоље, па ако са њега тече чиста сурутка или ако се прстом полако превуче преко грудe, па ова прска под оштрим углом, онда је грудa добро подсирена; иначе ако са прста тече још сурутка са згуснутим млечним зрнцима или грудa при притиску у нареду прска, онда треба оставити, да се грудa добро подсири.

в) *Ситњење и аверштање грудe.* — Кад је

ИЗ СТОЧАРСТВА

Борба против сточних заразних болести.

— Сирсестан —

2. *Учинити организам отпорним болести, да клице не могу у њему да се развијају и множе.*

— Ово је други начин борбе против заразних болести, који је важнији од првог и даје одличне резултате. Јер је немогуће уништити све микробе, пошто се они свуда налазе. Зато се је науком покушало, да се они учине безопасним тако, што ће се појачати отпорност организма. Сваки организам, свака животиња има у себи средстава за одбрану, којима се брани од болести, кад је снагу. Та отпорност, може се повећати добром негом и добром храном. Али она није никад довољна у случајевима, кад већ владају заразе код стоке. Зато се та отпорност повећава вештачким путем — *цељењем* или *калемљењем*.

Ми смо у ранијем излагању видели, да микроби, кад производе болест у једном организму, дејствују самим својим присуством, јер се и они хране на рачун тог организма, а дејствују још и више отровима, које они луче и који се називају токсинима. Организам се брани против њих на тај начин, што помоћу нарочитих крвних састојка уништава саме микробе, а затим он сам лучи и против отрове — антитоксине. И сад сва је болест у тој борби организма против микроба и њихових токсина. Ако је организам у стању, да микробе одмах уништи, чим се појаве у организму, онда се болест не појављује, ако не, онда док траје та борба, она је обележена болешћу, која се свршава или победом организма и онда наступа оздрав-

грудa потпуно подсирена, онда се сирарским ножем исече на квадрате и још једном пробa, да ли је добро подсирена. За овим груду треба тако сасећењу стално превртати: горње делове доле, а доње горе, тако док грудa не достигне величину орахa. Овај посао треба изводити лагано. Циљ је, да се постигне подједнака топлота у груди, јер се за време подсиравања горња површина охлади, а и зато да би грудa отврднела и лако поднела даљу прераду. Овако уситњена грудa остави се 5—10 минута, да се топлота устали, и делови ове мало отврдну. После овога отпочеће се рад са живаном мешалком, и то још увек полако, само мешање иде од себе до половине казана, онда преко казана к себи и извући мешалицу право на више. Кад се овако мешајући грудa добро проситни, онда треба правити с мешалком осмице преко казана. Ситњење грудe треба изводити све дотле, док се грудa не проситни нешто мање од кукурузног зрна. Ако је млеко зрелије и ако се млеко догоњи за прераду са веће даљине, и ако се израђени сир на подишама подкорушује, онда ситњење грудe треба свести на величину пшеничног зрна. Приликом

љење или победом микроба, те наступа смрт. Запажено је да животиње, које прележе једну заразну болест, не могу исту да добију за једно извесно време, а то је дотле, док у њиховој крви има тих одбранбених састојака против микроба и отрова. И на тој опаси и почива целокупни рад на калемљењу. Дакле, калемљењем се хоће, да се у организму створе против отрови, који постоје у крви прездравеле животиње и то стање организма зове се *имунизација*, а за сам организам који се не може заразити вели се, да је *имуни*.

Има организама, који по својој природи не могу да приме извесну болест, тако има и читаве, врсте стоке, које извесну болест не могу имати, као што је случај да волови никад не могу имати коњску болест сак гнију. То се зове природни имунитет, за разлику од онога, који се ствара вештачким путем цељењем и који се зове вештачки имунитет.

Вештачки имунитет може се створити у једном организму било на тај начин, што ће се прерађена крв оздравелог живинчета са готовим одбранбеним састојцима (то је серум) убризгати животињи, коју хоћемо, да имунизиремо и то је тако звану пасивни имунитет, или што ће се у тој животињи вештачким путем створити сама болест у блажијој форми и на тај начин изазвати, да организам сам у себи створи те одбранбене састојке — то је тако звану активни имунитет. У првом случају организам преко серума добија већ готове одбранбене састојке у своју крв, док у другом случају помоћу маје (у науци зване вакцина) организам се изазове, да сам у крви својој створи те одбранбене састојке. Практично се оба ова начина имунизације приказују код већине сточних заразних болести. Код нас у Краљевини постоје четири завода, који се баве

производњом серума и вакцина за сточне болести: у Новом-Саду, Загребу, Крижевцима и Суботици. У тим се заводима производи серум на тај начин, што се он издваја из крви животиња, које су прележале вештачки произведену одговарајућу болест. А маје (накцини) се олет спремају на тај начин, што се микроби — клице заразних болести разним начинима, као загревањем до извесне топлоте, хлађењем, разним растворима ослабе тако, да у новом организму не могу произвести праву болест и ипак изазивају организам да створи свој имунитет.* За већину сточних заразних болести горе поменути заводи производе серуме и вакцине, који се само имају убризгати животињама, које желимо, да заштитимо од болести. Како свака болест има своју одговарајућу клицу, свој микроб, који је производи, то и за сваку болест постоји њен серум и вакцин, т. ј. сваки серум или вакцин вреди само за своју одговарајућу болест.

Сваки од ова два начина имунизације има своје добре и рђаве стране: Пасивни имунитет, произведен серумом, има ту добру страну, што је брз, наступи одмах по убризгавању серума, али је зато краће трајања — до месец дана; док активни имунитет наступа тек после 7 дана по убризгавању, али траје 6—12 месеци. Пасивни имунитет је апсолутно безопасан — серум лечи и болесну стоку — док је активни начин имунизације опаснији, код већ заражених грла може проузроковати праву болест. Зато се ова два начина спајају, те се користе све добре стране и избегну рђаве — симултаном (истовременом) методом, т. ј. прво се убризга серум и произведе брз и безопасан имунитет, па се после убризга вакцин и имунитет продужи на дуже време и без икакве опасности.

ситиња груди, треба настојавати да буде што равномерије, а не да буду зрнаца нека већа а нека мања.

г) *Накладно загревање*. — Пошто се груди тако просити, треба је поново ставити на ватру, да се загреје. Загревање се врши за полумасни сир на 38—39° С, а за масни сир на 43—45° С. Загревање мора бити постепено све дотле, док се не постигне горња топлота. За време загревања мора се груди стално полако мешати, да не би зрнаца груди пала на дно казана, где би се понова згустила, те тако зрнаца не би sazрела.

Циљ је поновног загревања, да се сурутка потпуно од зрнаца одвоји, а једновремено са овим одвајањем сурутке иде и зрење самих зрнаца.

Да ли су зрнаца потпуно sazрела, познаје се по томе, кад се зрнаца загризу, осети се шкрипање под зубима; под притиском прстију задаркају оваква зрнаца у главноме првобитни облик.

Још незасрела зрнаца познају се по томе, што имају бело-бlistаву боју, а када су sazрела, она ову боју потпуно изгубе.

д) *Сушење зрнаца*. — Кад је груди скинута с ватре, после извршеног загревања, продужи се

и на даље мешање груди и сушење зрнаца, док ова не постигну потребну чврстину и зрелост. Ово обично траје код полумасног сира 30 минута, а код пуномасног 1 сат.

Код посног млека није нужно мешање, јер зрнаца одмах по загревању постану сува.

Да су зрнаца потпуно сува и sazрела; можемо познати по томе, ако узмемо зрнаца и метнемо на длан једне руке, а другом руком са полузатвореном песницом ударамо по длану; сва зрнаца, ако су зрела, излетиће кроз отворену песницу, а ако нису, она ће остати у руци полепљена.

ђ) *Цеђење од сурутке и калупљење сира*. — Пошто су зрнаца груди приправљена на напред наведени начин, треба их оставити неколико минута да се умире; за овим их помоћу швајцарске мреже одвојити цеђењем од сурутке и пренети их на сирарски сто. Узети нарочито за то направљене калупе за трапист, попутни исто оцеђеним зрнцима,

(Наставиће се).

Данас за све важније болести постоји могућност, да се врше ова калемовања. Она дају одличне резултате и учинила су, да су многе некад опасне болести данас потпуно обуздане. Да наведемо за пример, да се је у Француској успело калемљењем, да се прни пришт потпуно искорени, док је пре проналаска од стране Пастера црни пришт био права пустош за сточарство те земље.

Дужност нам је истаћи, да и ова калемљења немају потпуно моћ, јер и калемљена животиња може по некад да оболу, али је проценат смртности увек несразмерно мањи. Овај начин борбе против сточних заразних болести са осталим ветеринарско-политичким мерама једино може да доведе до успеха и то само тако, ако га врше стручњаци ветеринари и ако се уопшти, т. ј. ако се цељење врши извек при свакој појави болести и на својој стоци из зараженог места. Улога сваког појединца је најважнија, јер он је тај, који треба још одмах у почетку при појави непријатеља, да га открије. Зато, пољопривредници, *пријављујте увек појаву сваке заразне болести* не само на својој, већ и на туђој стоци! Тиме вршите своју грађанску дужност. Сматрамо, да би и Српско Пољопривредно Друштво са својим Подружницама могло и требало, да игра видну улогу у борби са сточним заразима, као што је то чинио у свакој прилици, где су у питању интереси пољопривредника. Али о томе други пут.

У овом смо чланку изнели у кратким потезима начине борбе против заразних болести. Ово су само општи принципи, који важе за све заразне болести. Али свака заразна болест има своје нарочите одлике у појављивању и ширењу њеном, као и у спречавању. Зато ћемо у идућим чланцима изнети најважније ствари о свакој појединој болести и борби противу ње.

Миљутин Фр. Геџ,
вр. ветеринар

Напомене о поступању са стоком

Нема пољопривредника, који не познаје користи од сточарства. Па ипак многи се од њих жале, како око ње имају доста брига, штете и недаћа. Жале се, а не знају или неће да знају, да су за то највише сами криви. Кад би сваки пољопривредник пазио на своју стоку, као што треба, имао би од ње много већих користи и случајну штету лако би надокнадио од вишка прихода. Изнећемо неколико важних напомена, како треба да поступамо са стоком.

На првом месту треба са стоком благо и човечно поступати. Прекомеран рад, као и грубо — нечовечно поступање са стоком је за сваку осуду. Зао и напрасит човек није за сточара. Многе мане стока добија само због рђавог поступања са њом и обратно разборитим поступањем, стока се много

којечему добром научи и навикне, као орати и дрљати без вође, кокхати у јарам, устављати и др.

Врло је важно обратити пажњу на чистоћу. Кад нахранимо и напојимо стоку, треба јасле, кабао, корита и др. добро да очистимо. Стају треба чистити сваки дан и мењати простирку. За простирку је најбоља слама и плева, јер добро упија мокраћу, а у недостатку лишће, стругоштине и т.д. Покварен, прашина и смрадан ваздух, као и влажно лежиште, много доприноси рђавом стању здравља код стоке. Зато треба пољопривредник често да проветрава стају, а стоку да тимари, пере — купа, како би сва била увек чиста и лепа. „Очишћена — пола нахрањена“. Ако је стока покисла, треба је добро истрљати гузвама од сламе или крпе, па је онда затворити у стају.

Стаја треба да је удобна, т.ј. пространа, довољно топла, сува и видна. Велика врућина и зима шкоде стоци.

Али главно и најважнију улогу игра добра и довољна храна давана на време. Ако не хранимо стоку, као што треба, она ослаби, закржљави, малакше, изгуби у вредности и није за рад. Не вреди ни добра раса, ако се добро не храни и негује.

Не ваља да стока нагло прелази са суве на зелену храну и обратно, већ тај прелаз треба да буде лаган и постепен. Покварену храну као и отровне биљке не ваља давати стоци, боље је да гладује, него да се трује којчим.

Најпосле, ако се које грло разболи, не тражи лека у бабе и врачаре, које обманују неук народ, него тражи, питај и доведи марвног лекара, њега питај за савет и лек.

19. VII. 926.
Раџа — Краг.

Љубомир В. Миљевић,
пољопривредник из Миршевца.

БЕЛЕШКЕ

Радови у октобру. — На дому и двору. — Довршује се смештање летине (у житницама, траповима, подрумима). Сортирање и калуљење дувана. Прерада воћа у јабуковачу, и осим тога и у пекмезе, рецељ, мармеладе (пекмезе са шећером), воћне ликере, воћне сиреве и паче, слатка, колачиће и др. Почине и печење ракије. Спремање зимнице од поврћа и зачина. Издајање потребне стоке за продају, говеда, оваца и свиња ради товљења, и утовљених на стрџкама и суватица. Стављају се на храну свиње и говеда за посек.

Око стоке и живине. — Прелаз са хранења зеленом храном: сену се додају сецкани и коренести плодови и лишће од репе за краве и волове, и мрвке за коње. На пашу се може изгонити само, кад нестане росе и магле. Установљује се зимски оброк хранења. Прекида се торење, ако настане трајно влажно време. — Живинарнике треба спремити за узимљавање. Кречење и дезинфиковање.

На њиви и ливади. — Наставља се жетва:

позног кукуруза, репе (шећерне и сточне), њивских мрква, позних кромпир, угарњаче — репе. Превози се шећерна репа до места за откуп. Наставља се припремање земље и сетва озимица. Извози се стајски гној и вештачка гнојива, креч. Трапе се коренасти плодови; трапи се (конзервише се) зелени кукуруз за зимско храњење стоке. Сабира се жир из шуме. Наводњавање ливада.

У *градини*. — Док је још топло и суво, може се наставити припремање земље и сејање: спанаћа, ротквице, салате за пролеће. Прибира се заостало поврће, а као главно купус за кацу. Риљане празних одељења.

У *воћњаку и расаднику*. — Вађење воћних садница из растила и сађење ових у раније ископане јаме за воћке (на лаким земљама). Ако се воћке замењују, треба врсте мењати: на место семенитих воћака да добу коштничаве и обрнуто. Берба воћа, по добу како која сазрева. Издвајање за оставу и за прераду. Воће за оставу смешта се у одаје (коморе) за оставу, но с тим да се при ређању не додирају, и код јабука да је дршка горе, а код крушака да је чашаца горе. Привредно воће, за прераду, ако се одмах не употребил, утрапљује се у слами, или држи под сувотама, положено на слами и покривено сламом или плевом.

У *винограду и подруму*. — Довршује се берба у винограду. Sprema се коминак. Употреба средстава противу грођаног метиља (црва). Загртане винограда, где се чокоти чувају огртањем преко зиме. Продужује се вађење калемова из приоришта, чисте се од горњих жилица, из вијоке и подлоге, све до средњих побочних жила. Калемови се класирају и сорте везују у снопове по 50 ком., и утрапљују у умерено влажном песку у подрумима или траповима (земунцама). Резање зелених калемова и потапање положница у винограду. Уравњавање (планирање) риљевина, размеривање, копање јамића и сађење. — У подруму надгледање старих вина. Дољивање бурди, у којима је ново вино, и кад се бурад допуне вином, врањ наместити лабаво.

На *вчеланику*. — Узимљавање кошница; покривање и чување од влаге, зиме и других шкочљивих утицаја. Снабдевање храном за зиму.

Код *свилобуба*. — Јаја свилобуба у зимовнику.

Одликвања. — Српско Пољопривредно Друштво, ценећи рад и труд око ширења пољопривредног знања и растурања пољопривредних справа и другог материјала, и узимајући у обзир тачно одговарање обавезама према Подружницама и према Друштву, одликовало је похвалницама ова лица:

- 1) Светислава Марковића, председника Пољ. Подружнице из Јагодине.
- 2) Божу Павловића, секретара Пољ. Подружнице из Мрчајеваца.
- 3) Драг. Живановића, председ. Пољ. Подружнице из Крупања.
- 4) Јована Т. Станојевића, секретара Пољ. Подружнице из Гуче.

5) Борисава Штерића, секретара Пољ. Подружнице из Куле (Пожаревачке).

6) Љубу Тадића, благајника Пољ. Подружнице из Тополе (Краг).

7) Цветана Гроздановића, секретара Пољ. Подружнице из Ниша.

8) Димитрија Цветановића, председника Пољ. Подружнице из Ниша.

9) Борисава Нешића, секретара Пољ. Подружнице из Чачка.

10) Милоша Поповића, председника Пољ. Подружнице из Чачка.

11) Милету Арсенијевића, секретара Пољ. Подружнице из Влашког-Дола (Азања).

12) Гојка Вучковића, председника Пољ. Подружнице из Мрчајеваца.

13) Стојана С. Стојановића, секретара Пољ. Подружнице из Јасиковице.

14) Љубу С. Марковића, секретара Пољ. Подружнице из Ариља.

15) Живана Н. Обрадовића, секретара Пољ. Подружнице из Крупања.

Честитамо заслужено одликовање и желимо да се на ове пољопривредне раднике угледају и остали пољопривредници. **Н.**

Стање усева у Краљевини С. Х. С. од 1.—15. септембра 1926. год. — Опште стање усева још непробрних с поља по областима је следеће: Врло добро (обл. подунавска, ваљевска, моравска, нишка, врањска, скопска, ужичка, крушевачка, дубровачка, сарајевска). Између врло добро и доброт: (обл. љубљанска, сремска, бачка, београдска, подринска, пожаревацка, косовска, брегалиничка, тузланска, траничка, врбаска). Добро (обл. мариборска, прим. крајишка, загребачка, осечка, шумадијска, тимочка, битовљска, рашка, зетска, сплитска, мостарска, би-хајска).

Атмосферске промене. Током прве половине месеца септембра време је непроменљиво топло и суво без кише. Елементарних непогода није било нигде. Местимиче је падала кратка киша, али није упливисала на стање влаге у земљи. У севернијим областима би била потребна киша, јер се осећа сушта, и радови око припремања земље за јесењу сетву заостају, јер је земља тврда, те се тешко провађа јесење дубље орање.

Пољски радови. Озими стрни усеви скинути су са поља и овршени. Жетва и вршидба обавља се једино још у вишим брдским пределима, где житарице нису могле благовремено сазрети услед хладног времена. Иначе се обављало: орање раније сазрелог кукуруза, вађење кромпир и баштенских усева, сетва озимог лана, окопавање пострне репе, косидба отаве, извожење ђубрета на оранице, преоравање стрништа, сетва зелене крме за пролеће, сејање озимог јечма, тријерисање семена за сетву озимих стрнина и т. д.

Кукуруз је у добром стању. Раније засејан и онај, који је био изложен више сунцу, бере се и

даје врло добре приносе. Иначе касније сорте (американске) већином су у стадију скорог сазревања. Од штеточина на кукурузу све се више запањују штете од кукурузног мољца. Специјално знатне штете мољца је навео обл. сремској, бачкој, београдској и бихањској. Пошто црв мољца подргиза стабљику кукуруза, бојазан је да не би јачи ветар изпревртао стабљике, а тим би било отежано сазревање и брање кукуруза.

Виногради су се понешто оправили од пероноспор, која је много штетила, и сада сазревају. Беру се само ране сорте за тржиште. Местимиче ће принос понешто подбацити, али у опште веће штете неће бити.

Воћњаци. У пуном јеку је берба јесењих јабука и крушака. Шљиве су дале добре приносе, специјално шљиве пожегаче, чији принос потпуно задовољава.

Трговинско биље (шећерна репа, лан за влакно, конопља, олајна репица, дуван) побире се с поља и даје добре приносе. Хмељ је обран и предаје се трговини. Дуван се суши и т. д.

Башићенско биље је у знатној мери било нападнуто медљиком, зато је према лањској години донекле подбацило приносом, специјално патлиџан, који је услед влаге и нагле промене температуре знатно страдао.

Крпљаво и коренасто биље (кромпир, репа и т. д.). Репа даје добре приносе. Кромпир је знатно настрадао од пероноспор и црне гњилоће, те неће дати нормалан принос.

Стане стоке је повољно. Хране има у довољној мери. Заразне болести нису се у већој мери појављивале.

Из канцеларије Одељења за Ратарство, Министарства Пољопривреде и Вода КБр. 41118/III од 25. IX. 1926. год.

Изложба пернате живине у Вуковару. — Српско женско просветно и привредно удружење „Посестрима“ у Вуковару приређује ове године у данима: 9., 10., 11. и 12. октобра изложбу пернате живине и прерађевина од јаја и потреба за рационално гајење живине.

На изложби ће суделовати у главном одгајивачи пернате живине града Вуковара и среза вуковарског, поред тога истакнути одгајивачи приплодне живине из целе државе.

Саднице корисног дрвећа за пчеле. — Пчеларска подружница „Шумадија“ у Крагујевцу основала је мали расадник медоносног дрвећа и шибља у жељи да помогне побољшању паше за пчеле. Из овог расадника ове јесени крајем октобра моћи ће добити *бесплатно* све основне школе округа крагујевачког 10–15 садница јапанске софоре и багрема и по мало семена од фицелије и хубам детелине. Саднице ће издати Управа подружнице

на основу писмених захтева појединих школских управитеља.

Оволико ће садница добити *бесплатно* и сви пчелари из округа крагујевачког, који се упишу за чланове пчеларске подружнице „Шумадија“. Упис у чланство врши се преко целе године.

КЊИЖЕВНОСТ

Упутство за сушење шљива. — Под овим насловом Извозничко Удружење у Београду, — које има великих заслуга за напредак наше пољопривреде, јер се труди да наше пољопривредне производе увочи по доброј цени у иностранству и на тај начин, плаћајући земљораднику добру цену за његов производ, најсигурније га подстиче на већу и бољу производњу — издало је о свом трошку кратко упутство за сушење шљива из пера нашег признатог пољопривредног стручњака г. Др Велимира Н. Стојковића.

На 12 страница, у шест малих одељка, изнето је у неколико кратких тачака све, шта треба радити и на шта треба обратити пажњу и шта треба избегавати: при брању шљива за сушење, при спремању сушнице и другог материјала потребног за сушење шљива, при припремању шљива за сушење и при самом сушењу, при чувању и припремању осушених шљива за продају и при прегледу сувих шљива од тржишних комисија.

Ову књижицу, као потсетник треба имати увек при руци приликом сушења шљива.

Увиђајући, од колике је користи за нашу земљу овај посао, сушење шљива, и да у циљу одржавања већ освојених извозних тржишта у иностранству и освајања нових, каквоћа наших сувих шљива треба да буде стално све боља и боља — Извозничко Удружење у Београду је преко Министарства Пољопривредне Вода — Одељења за Виноградство и воћарство — разделило свима среским државним економима из шљиварских крајева велики број ових књижица, с тим да их они *бесплатно* раздаду народу.

ДОПИСИ

Пољопривредни радови у Жупи.

По свршетку школе у Букову, ево скоро 4 године, како сам на своје добро. Нисам се пријављивао за државну службу, јер сам се у школи спремао за рад код своје куће, а не за државну службу. За ово време уредио сам воћњак, и то: наћубрио, окопао, окречно, извршио подмлађивање и чистишење; виноград сам такође радио по реду и на време, како ми је у школи предавано;

сточарством се бавим, колико за своју домаћу потребу, зато што немам довољно пашињака; градинарством се занимам такође само колико ми је поврха потребно за кућену потрошњу, јер и ако бих хтео више, немам добре земље, већном је песковита, и далеко од воде, а не би имао много користи и стога, што сам удаљен од вароши, где би се површе могло уновчити.

За ово време запазио сам код мојих суседа ово: у пролеће, када почне резидба винограда, не ради се на време, не орезује се правилно, остављајући кондире и резнике; по орезивању с пролећа, наши виноградару у Жупи сви без разлике употребљавају дубоку коњу, и то са мотикама и будацима, које добро клећу, и који су дужи од 30 см., и ако је пролећна дубока коња винограда штетна. У јесен напротив не огрну виноград и не врше дубоку коњу, те преко зиме окца измрзну, услед чега се виногради суше. Као добар доказ за ово је, што је у старијим, али не престарелим виноградима једна трећина чокоћа већ сува.

На време се не прска, изузев што то чине неки трговци у Александровцу. Бордовску чорбу не праве правилно; лачење се не врши на време, него доцније, кад ластари очврсну, и то раде деца и жене, који незнају да орезају виноград, међу тим правилно лачење само може да врши онај, који зна орезивати виноград. За време цветања у винограду не треба радити ништа, изузев сумпорисања. Међутим код нас у Жупи за време цветања прскају, плеве и заламају, док скоро нико не сумпорише. И заламање врше пре цветања и то ниско и т. д.

Воћњак, како га је ко посадио, тако га и оставља, чекајући само бербу и ако је код нас воћарски крај, од чега живимо.

6. јуна, 1926. год.
у Ботуринићу — Жупа.

Рад. Новановић

ЗАПИСНИК

36. седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва држане 1. септембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови С. Партонић, Д. Спремић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, Б. Бошковић, Б. Ранковић и Д. Николић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележко секретар г. М. В. Дамњановић.

Прочитани су записници:
498) 35 седнице Управног Одбора. — *Одбор* усваја прочитани записник;
499) 34. седнице Књижевног Одбора. — *Одбор* прима

знању прочитани записник и *одлучује*: да се откупи 1000 књига „Годичасто воће“ од П. С. Петковића по 5 дин. са 25% поуста.

II

500) По понуди М. Станисављевића за оправку чинионачких станова. — *Одбор* прима знању, да је понуда усвојена и оправка уступљена за 3500 динара.

501) По питању препоривања стану између Павиљона и главне зграде, и магацина бр. 2 — *усвојено је*: мишљење да се прикупе понуде.

III

Мишљење Набављачког Одбора:
502) По понуди Љ. Јелића за витлове, — *одлучено је*: да их Набављачки Одбор прегледа, па ако су исправни, да их прими по понуђеној цени.

IV

Мишљење Одбора за извршење програма рада:
503) По питању предавања у ср. качерском, — *усвојено је* мишљење, да предавач може одржати предавање на више места, без повећања додељене му награде:

504) По питању предавања у Бугојну, — *усвојено је* мишљење да се одложи, пошто нижа пољопр. школа не може справе да позајми, а одавде се не могу слати, јер би се створило велики трошак.

505) По молби Подружине из Каменце (Ваљевске), — *усвојено је* мишљење, да јој се пише да изложбу одложи, пошто нема кредита и није још примљена у састав.

506) По питању приређивања изложба у Крупњу и Неготину (Крајина) — *усвојено је* мишљење, да се програми усвоје и издаду одређене помоћи и ако су Подружине са програмима одоциле.

507) По прочитању програма изложбе Подружине из Ваљева, коју приређује без Друштвене помоћи, — *усвојено је* мишљење, да се делегат не одређује.

508) По предлогу да се преко Тежака објаве имена лица одликованих похвалницама за успешан рад код Подружња, — *усвојено је* мишљење, да се објави преко Тежака.

509) По писму Народне Банке о поклону књига „Вошке и Воће“, — *усвојено је* мишљење, да их Одбор за извршење програма рада подели на овогодишњим изложбама као награду Народне Банке.

510) По питању програма изложбе у Плевљу, — *усвојено је* мишљење, да се програм допуни по предлогу.

511) По питању штампања изложбених плаката, улавница и др. фолмулара, — *одлучено је*: да се потребан број штампа и пошаље Подружњима са рачуном задужења.

512) По питању одређивања делегата за изложбу, — *одлучено је*: да иду:

- 1) у Аранђеловац г. г.: П. Т. Тодоровић, председник и Б. Станисављевић, члан Управе;
- 2) у Зворник г. г.: Б. Ранковић и С. Партонић, чланови Управе;
- 3) у Крупњу г. г.: Д. Спремић и С. Ратковић, чланови Управе.

4) у Трстеник г. г.: А. Рашковић и Н. Петровић, чланови Управе;

5) у Неготин (крајински) г. г.: Д. Николић, члан Управе и П. Стаменковић, заст. Инспектора за Подружнице;

6) у Плевањ г. г.: Др. Т. Митровић, п. председник и Б. Вошковић, члан Управе, и

7) у Обреновац г. В. Матић члан Управе.

V

513) Саслушан је извештај Одбора за припрему изложбе о Друштвеној Слави, — па је исти *примљен* осми тачке б. и 8.

VI

514) По писму г. П. С. Петковића, — *одлучено је*: да се прима његова услуга за набавку најпотребнијих справа и прибора за прераду воћа, но стим да то питање проучи, кад оде у Немачку, па онда да учини предлог, шта да се набави.

Са овим је седница закључена.

ЦЕНОВНИК

књига, које продаје Срп. Пољ. Друштво:

V пољоприв. поука Гајење усева од П. и Б. Тодоровића	10 д.
VI пољоприв. поука Гајење раног поврћа од Др. Б. Рађића	15
X пољоприв. поука Гајење пасуља и сочива од М. Лукићевића	10 *
XV пољоприв. поука Болести и штеточине од Н. Ранојевића	10
Земљорадничке коморе од Др. Б. Марковића	5
Замски тежаков рад од Д. Лапчевића	3
Одложци из Аграрне Политике од М. Грковића	5
Споменница 50 год. С. П. Друштва	2,50
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића	2
Дечиви Пољопривред. Клубови Др. В. Стојковића	2
Мара живинарка превод с руског	10
Поуке о пољопривред. гадовању од М. Бурића	10 д.
Млекарство од А. Г. Јовановића	3
Домаће конзервасање воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. Стојковића	12
Домаће конзервасање воћа и поврћа сушењем од Др. В. Стојковића	3
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	2,50
Типови пољопривредне производње у Јужној Србији од П. Т. Тодоровића	8
Наша Стара Пољопривреда од Д. Лапчевића	3
Подизање врбе за летарство од Д. Лапчевића	8
Путна пољ. настава у Италији од Др. Стојковића	3 д.
Предлози С. П. Д. за закључ. трговинског уговора	2
Подизање живинарника од А. Г. Јовановића	12
Конзервасање јаја од А. Г. Јовановића	10
Предрство од Јов. П. Јовановића	7
Погодна кошница од Јов. П. Јовановића	15
Пољопривредне коморе од Др. Стојковића и Тодоровића	12
Шумарство од Благ. Д. Тодоровића	10
Извештај о пољопривреди округа ужичког од Јовановића и Обрадовића	50
Земљомерство од Љ. Малетића	10
Хинологија од Цветковића и Павловића	10
Прерада безалкохолних пића од Љ. Петковића	10
Кројарич в. домаћој употреби од М. Зечевића	10

Упут за поткивање стоке од М. Митровића	10 д.
Пшеница и раж од М. Николића	18
Земљиште дринско-сан морав. области од А. Стебута	20
Подизање лудеришта од Д. Ђатића	4
Пољска привреда у народним пословицама од Др. Влајинца	55
Како се добија добро вино од Б. Рашковића	5
Употреба калијум метабисулфата од Б. Вошковића	2
Земљорадничка читанка од Р. Вулића	5
Успомене из живота — од П. Т. Тодоровића	10
Поуке о ђубрењу од М. Николића	10
Ливадске траве од Т. Локота	7
Грождани молци од П. Вукосавића	3
Напредна Чехословачка од Д. Лапчевића	15
За Народну Искрану од Д. Лапчевића	5
Пољопривредна хемија од А. Г. Јовић вића	5
Радна стока у привреди од Др. Влајинца	5
Медоносно шибље и дрвце од С. Аудића	10
Бактерије и болести (латиницом) од Др. Вукосавића	25
Аграрно питање у Советској Русији од Уралског	30
Привредне аграде од Несторовића	80

Купујте само најбоље **ЛОЗЕ** и **ВОЋКЕ**. Калемљене на издужљивим подлогама, снажно оживљене, **ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ**.
ЦЕНОВНИК ТРАЖИТЕ, шаље се **БЕСПЛАТНО**.

Адреса:

Миша Ђорђевић, лозар, власник лозног расадника,
НОВИ САД, пошт. факс 133 (Бачка), (Стовариште): Ки-
сачка улица бр. 106). 49,10—1

Земљорадници

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јене, *најсигурније средство за заштитиу семена од главнице јесте!*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрасено даје велики принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дина.; 1 омот 200 грама 10 дина.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански факс 104.

(Капцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8/1) 42-6

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
улажу се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Сви писаници, које Друштво шаље својим члановима и приватним особама, а нарочито, ослободене су плаћања поштоматских такси на распису Министарства Поште и Телеграфа из 17908 од 17-ог-1904. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Шах и војници добијају лист у пола цене

Претплата се може уједанпут за целу годину.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Приказани радници за штампу по врећу по

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 41.

БЕОГРАД, 10. ОКТОБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Привредно стање у Румунији у овој години.

Данас, када се на све стране говори о привредној кризи у нашој земљи, корисно је изнети извештај о привредном стању у Румунији у овој години, јер Румунија нас не интересује само као суседна и пријатељска земља, већ и као земља, која је пољопривредна и извозничка.

Наде на приход од овогодишње жетве у Румунији јако су подбациле. Рачунало се, да ће бити за извоз бар 130.000 вагона пшенице и да ће се са тим извозом и са извозом других жита повратити финансијско стање земље и повисити вредност леја, тако да би се могло мислити на реналоризацију леја и његово стабилизовање. Међутим код свију врста жита, а нарочито код пшенице, приход је подбацио далеко испод очекивања. Данас се рачуна да ће за извоз бити само око 80.000 вагона пшенице и то доста слабе квалитете, јер је зрно услед наступеле оскудице у киши остало срушено и даће мало брашна, тако да ће слабо моћи да конкурише америкаанском житу, које је ове године и врло доброг квалитета, а сем тога добро родило.

Јечам и овас се слабо траже, једини је купац Немачка, где се траже као стољна храна, а и та ће се пијаца ускоро изгубити, јер се већ јавља Русија, која има нарочито добру жетву јечма у Украјини.

Пасуљ је ове године врло слабог квалитета и слабо се тражи. Једино је већа тражња ражи, коју сад купују Француска и Италија с обзиром на то, што се у тим земљама почиње да троши ражни хлеб.

Што се кукуруза тиче, још се незна тачно. Прошлогодишњи кукуруз чувају извозници у магацинима, јер још незнају каквог ће квалитета бити нов кукуруз. Нарочито зависи од времена. Ако се одржи суво, како је сад почело, нови кукуруз биће просушен тако, да се може сам извозити, иначе се мора мешати са дуже транспортне са прошлогодишњим. То стање може донети велике штете, јер се губи у времену и друге земље могу набавити пијаце толико, да тражња буде много слабија.

Напомиње се нарочито наша Краљевина, за коју се каже да има врло обилну жетву кукуруза и да због вештачких сушница кукуруза не мора да чека на извоз и на потребу, да се меша са старим кукурузом.

Као даље сметење извозу спомиње се оскудица у вагонима и повишавање подвозних цена на железницама, поред тога и на води, услед поскупљивања угља, што опет долази од угљарског штрајка у Енглеској. Уз то је дошла још и несрећа, што се Сулински канал, једини излаз водом на море, на коме је рађено толико времена, да се опет издуби на 21 стопу дубине, почео опет да се затрпава, тако да је дубина спала опет на 19 стопа, што чини велику изгубу пловидби, нарочито сад у јеку извозне сезоне.

Као даљи узрок застоју у извозној кампањи наводи се скакање леја. Произвођач без обзира на поправку леја, не водећи рачуна о његовом односу са здравом валутом иностранства, остаје при својој цени, а и мора је тражити, јер су живот и све животне намирнице све skupљи у Румунији, те му тако остаје роба, он губи времена и лако може да се потреба понуци робом других земаља, нарочито из Америке, тако да ће је дошње морати дати јединице и продавати у времену, кад сезона прође и кад су транспортне прилике теже.

Колико пак цене несразмерно скачу, огледа се у таблица, која следеће:

	1921.	1922.	1923.	1924.	1926.
	у лејима				
хлеб I врсте	4.41	5.40	6.75	9.85	12.—
хлеб II врсте I кгр.	2.91	3.65	4.35	7.—	9.—
говеђе месо I кгр.	8.30	9.75	15.—	20.—	45.—
свињско месо I кгр.	11.52	17.15	27.95	33.95	70.—
пиле комад	17.96	29.65	42.50	51.85	75.—
пловка комад	19.41	31.05	44.65	53.75	—
гуска	36.66	61.85	90.75	89.75	—
хурка	62.32	101.10	150.—	172.25	—
риба: сом I кгр.	8.94	17.55	—	20.22	—
шаран I кгр.	9.59	16.10	—	18.25	60.70
јаја 100 комада	77.23	119.65	150.—	200.—	300.—
млеко литар	2.79	3.85	5.85	8.25	12.—
сир сољен I кгр.	17.27	23.35	35.85	46.75	80.—
маст топљена I кгр.	29.80	51.55	84.50	112.50	—
сјанина сушена I кгр.	22.42	33.20	57.45	65.35	100.—

1921. 1922. 1923. 1924. 1926.

	у л е ј и м а				
шећер 1 кгр.	25.02	27.90	39.50	32.55	34.—
кафа 1 кгр.	36.80	66.10	95.25	107.50	240.—
свињска маст 1 кгр.	21.91	41.85	65.66	69.55	100.—
пасуљ бео	2.87	4.15	8.25	12.55	14.—
кромпир 1 кгр.	1.75	1.90	2.95	4.55	5.—
лук 1 кгр.	5.74	2.25	3.—	5.95	6.—
дрва за гориво 100 кгр.	35.10	45.85	72.—	85.50	—

Дакле од 1921. до 1924. цена намирница је порасла од прилике три пута, међутим је још више порасла 1925. и 1926. Нарочито 1926. велики је скок у ценама, јер кад је пре 3 до 4 месеца леј нагло пао, цене су неспоразмерно скочиле, готово 4 пута су веће од оних у 1921. години, па и ако се леј знатно опет поправио, остале су на истој стопи.

Као нарочити узрок слабости изгледа овогодишње извозне кампање истиче се оскудица у новцу, јер се Народна Банка румунска одупире да изда нове новчанице, бојећи се инфлације, што би опет сметало ревалоризацији леја, због тога се финансијска политика јако напада од стручњака, који изnose пример наше Народне Банке, која је издала нове банкноте, али узимајући за подлогу стране девизе јаких валута, које је постепено куповала и начинила себи приличан скок.

Б. М. Станисављевић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

О нашим изложбама и изложбеним комисијама

Када је Српско Пољопривредно Друштво, још у прошлом веку, приређивало своје прве пол.опри-

ПОДЛИСТАК

Израда масла и сира траписта.

(Настава).

а за време пуњења калуца увек добро притискати руком, и да сир лепо укалупи и остатак сурутке оцеди кроз отворе калуца. После десетак минута сиреви се из калуца изваде, завију у грудњачу (швајцарску мрежу), са свих страна поново стављају у калуц и оптерете пресом тежином од 2 кгр. У почетку сиреве не треба оптерећивати, јер ови обично доцније подкоруше. За време цеђења сурутке мрежу (грудњачу) треба чешће мењати, обично после 10, 15, 30 минута, а затим после 1, 4 и 6 часа и задњи пут у вече. За препоруку је, да грудњача при промени, буде што сувља.

Циљ је овога да се сир потпуно ослободи сурутке, и да добије глатку површину тако, да се на њему виде само отисци мреже и ништа друго. Када се сир потпуно оцеди, а да би се добила глатка површина сира, треба сваки поједини сир завити у суви и меки без, и оставити га 2—3 часа.

вредне изложбе, опште и изложбе воћа и воћних производа, запажено је од страних комисија, да наша домовина има велики избор својих сората воћа, али уз то, да народ мале количине од тих сората производи, јер је сваки домаћин желео, да што више сората воћа у својим воћњаку има.

То је било штетно за трговину и страни трговци, који су долазили код нас са намером, да купе неколико стотина вагона од једне сорте јабука (будимка, жула, калуманка, кољачарка, стрекња, расинка и др.) вратили су се из Београда натраг, зато што нису имали рачуна, да купују мале количине од наведених сората.

Још на првој нашој воћарској изложби оцењивачки одбор је вршио тачан опис најбољих сората и израдио и слике од тих сората.

На другој изложби изложено воће срањивано је са описима и пртежима од сората са прошле изложбе и ови допуњавани, а и обележене су нове сорте.

На трећој изложби, која је била најбоља и најбогатија у изложеним врстама воћа и воћарских производа, када је оцењивачки одбор видео, да се нове сорте више не доносе на изложбу, што је значило да их више није било, приступио је издвајању из ове велике количине сората једне нарочите колекције и поднео извештај Српском Пољопривредном Друштву о своме раду.

Друштво, видећи озбиљан, стручан и корисан рад комисије, која је вршила оцену и избор, известило је Министарство Народне Привреде, које је онда наредило, да једна стручна комисија даље ради у отпочетом правцу; да врши над изабратим сортама један нови стручни преглед, с обзиром на будућу трговину са воћем, да смањује велики број

Сутра дан, т.ј. после 18—20 часова, сир се вади из калуца, измери се, тежина се затим мастилавом оловком запише на сиреу. Масни сир се обележава са „а“, полумасни са 1^а, полни сир са 1, датум се обележава са бројевима, а месеци са словима а, б, в, г, д, е и т. д. На пр. а 4б = значи пуно масни трапист израђен 4. фебруара и т. д. Поред овога, а при већој производњи, ставља се и почетно слово имена дотичног мајстора, који је трапист радио. Обележавање сирева врши се због трговине, да би се знало прво какав је, и када је израђен.

Кад се изврши обележавање сирева, он се тада оставља на столове у млекари или у каквом одељењу млекара, у коме је топлота до 20° С. Сир тамо остане од 12—24. часа. После овога сиреви се пренесу у подрум за сољење и зрење.

Топлота мора бити 12, а највише 18—20° С; влага у подруму мора бити најмање 85, а највише 90; ако подрум буде сув, онда сир губи у тежини и задобије рђав укус; ако је одвише влажан, онда је зрење нагло и задобије горак укус.

Од 100 л. сурутке може се добити 2—3,500 кгр. путера и 3—4. кгр. урде.

врста на, најпрактичније количине; да додаје још од страних врста оне, које и страни трговци у великој количини траже и да ствара један сортимент од врста воћа за светску трговину.

Та комисија је одмах приступила раду, вршила је строги преглед и опис; испитивала је сорту по сорту с погледом на трговинску вредност, трајашност и др. и вршила је стручан избор.

Српско Пољопривредно Друштво је одмах изабране врсте воћа послало у Немачку, где су од тих најбољих сората израђени модели од воска. (Модели су послати и тадашњим пољопривредним школама).

Комисија је поднела Министарству Народне Привреде извештај о свом раду и предлог које сорте и где треба размножавати и оно је усвојило њен рад и предлог у целини.

Сорте воћа су биле следеће:

А. Од јабука домаћих: 1. Колачарка, 2. Јула, 3. стрекња, 4. шуматовка, 5. кадуманка, 6. ресавка, 7. сенација, 8. маљенка, 9. подринка, 10. кољубарка, 11. расинка, 12. тетовка, 13. јастребчанка, 14. дугајина, 15. зајчарка, 16. тимочанка, 17. зеленика и 18. српска срчка.

Од јабука страних: 1. Славонска срчка, 2. гравенштајнка црвена, 3. малинка зимска, 4. бленајмова ренета, 5. кожарка, 6. бела румзаринка, 7. будимка, 8. дуњица, 9. шампањска ренета, 10. енглеска зимска парменка, 11. бауманова ренета, 12. канада ренета, 13. париска зувкача, 14. штетинка, 15. црвена краткопетељка и 16. бонкиња.

Б. Од крушака домаћих: 1. Зимска караманка и 2. такуша крупна.

Од крушака страних: 1. Тиквичица боскова, 2. водењача наполеонова, 3. лионка, 4. такуша

есперн, 5. поатовка, 6. декантова зимска, 7. вајлеровка, 8. харденпонтова, 9. нелисова зимска, 10. војводкиња ангулемска, 11. пастрмка, 12. красанка, 13. анжевинка, 14. дилова водењача, 15. половача-калуђерка и 16. мотовка.

Кроз неколико недеља навршиће се 27 година, од кад је решењем Министарства Народне Привреде, Збр. 6179, од 15. новембра 1899. године, а на предлог стручне комисије, Краљевина Србија према својем положају и успевању појединих врста и сората, подељена у четири воћарска краја.

Том приликом утврђено је шта треба гајити у средним расадницама појединих воћних крајева.*)

Ово Министарско решење имало је одмах велики успех, јер је још 3. јула 1898. био ступио у важност Закон о унапређењу воћарства, по коме су према чл. 1. сви срезови у Краљевини Србији били обавезани, да у року од три године, рачунајући од дана, кад је овај закон ступио у живот, установе по један расадник, у величини најмање од пет хектара, у којима ће се одгајивати саднице разнога воћа.

На крају 1900. године већ су били основани 22 средња расадника и отпочели свој рад око произвођења наведених врста и сората воћака.

Избор земљишта за нове воћне расаднике извршен је био још у 15 срезова, а рад у тим расадницама је отпочео у 1901. години.

У свима новооснованим расадницима — 45 на броју, као и у пољопривредним школама у Краљеву и у Букову код Неготина и у Топчидерској

*) Види књазу Бохане и Бохане од Б. Д. Тодоровића, од 1926. гл., стр. 100.

Остаци сирутке дају се младим прасцима, јер је за њих одлична храна.

с) *Сољење сирева*. — Сољење сирева може бити на три начина:

По првом начину: сиреви се соли одмах у груди у количини 7–8‰. Сољење по овоме начину може бити само овоме, ако се сир подкорушује, иначе никако га не треба упражњавати.

То другом начину: састоји се у томе, што се сиреви ставе на стелаже, за овим се горња површина сира у дебљини за један прст поспе ситном и потпуно сувом кухињском сољу, и тако остави, док со не повуче влагу. За овим се тако влажном сољу премажу околне стране сира, па се онда окрене сир тако, да горња страна дође на даску а доња, неосољена страна горе, и исто тако осоли као и прешашња. Овај посао треба поновити два пута. Ни овај начин сољења у пракси се није показао као добар са разлога што олузима много радије снаге, и губи се много у количини соли.

Остаје нам трећи начин сољења у пресољу, који је најбољи и за сада најсавршенији, а изводи се овако:

Узму се зато нарочита корита, чије бочне стране да буду тако подешене, да када се у њих улије воде да сир плива. Затим се узме хладна вода, која мора имати лети не више од 18, а зими несме бити хладнија од 15° С. Оваква температура воде потребна је, јер ако би вода била топлија, сир би поткорушио, а ако је хладнија, сир неће да повуче со у себе, те се неће ни усолити.

У овако спремљену воду стави се на 100. л. воде 37⁵⁰⁰ кгр. ситне соли, или соли од крупица у парчадима (морску со не треба никада употребљавати); после овога у пресолац се лепо поређају сиреви тако, да један другог не додирују, јер ће изгубити облик, а додирна места неће се осолити. Свагда приликом стављања сирева у пресолац ставити у воду прво ону страну, на којој је белешка.

(Наставиће се)

Економији, где су такође били воћни расадници, размножаване су наведене сорте воћа.

Значи: ако је у сваком од тих 48 расадника, у току од шест година, произведено само по 5000 комада садница од наведених сората и народу раздато, продато, онда треба данас, после 20 година, да има 240.000 дрвета од тих одабраних српских и страних сората.

Ако рачунамо, да је једна трећина од тих садница пропала, ипак треба да има 160.000 двадесетогодишњих воћака сада на роду, а и више, јер је у 1906. години било среских расадника већ 51 на броју.

Кад узмемо, дакле, у обзир да од тих одабраних сората данас најмање 160.000 дрвета обилан род дају, онда мислимо да је оправдано, кад молимо Српско Пољопривредно Друштво, да преко својих оцењивачких комисија, приликом овогодишњих својих изложба, утврди успех или неуспех ове стручне комисије, која је пре 27 година дала воћарству у ишој Држави овакав важан правац.

Мислимо, да одређене комисије, оцењивачки одбори, треба да воде приликом њиховог рада строго рачуна нарочито о овоме:

1) Које су од наведених врста и сората воћака највише заступљене у изложбеној области?

2) Колико има излагача од тих појединих врста и колико килограма производе они годишње?

3. Да ли су биле све означене врсте на изложби заступљене?

4) Које су врсте најбоље, најлепше и највише тражене?

Пошто се прикупе ови подаци, Српско Пољопривредно Друштво треба да реши и ова важна питања:

А. Да ли је био избор горе наведених сората воћа извршен, као што треба, с обзиром на климу, земљу и положај?

Б. Ако није, које сорте треба избацили и којим их сортама заменити?

В. Да ли су се у току прошлих 27 година појавиле нове сорте воћа и са бољим особинама и које су те сорте?

Г. Каква је трајња на тржишту наведених сората воћа, с обзиром на боју, укус, крупноћу, издржљивост и др.

Д. Како су наведене врсте воћа издржљиве према ветру, хладноћи, суши, влази, према штеточинама, а и биљним болестима.

Ђ. У којима су положајима ове најнапредније, односно дрвеће плод и др.

Е. Колико килограма рода дају дрвета од 15 година?

Ж. Да ли, приликом куловине, трговци траже више наше домаће сорте, или стране сорте воћа?

Српско Пољопривредно Друштво треба да има тачну информацију од Министарства Пољопривреде и вода, да ли постоји још онај горе наведени распоред размножавања воћа, у државним

расадницима и ако још постоји, треба имати ово у виду:

1. Комисија не сме наградити оне сорте воћа, које нису ма у којој области препоручене.

2. Комисија не сме да награди поједине излагаче, који су послали један, два или три примерка од једне сорте воћа, ма биле најкрупније и најлепше, ако их не производе у већој количини.

3. Добро треба наградити оца лица, која само неколико врсти воћа изложи, али исте у великој количини производе.

4. Лица, која 20 до 50 и више врсти донесу, треба само похвалом наградити, они могу дати корисних података науци, али нису прави воћари.

5. Комисија треба да настане, да надлежни срески економии саопштавају и другим сопственицима, како треба да се изложене врсте воћа у будуће називају, ако је била са погрешним именом на изложбу послата. На пример: колачарка, а није котурајка; арапка, а није лончара и др.

6. Комисије, које у унутрашњости оцене врше, треба да изаберу нове добре и корисне врсте воћа, које се на изложби појаве, да исте одмах одвајају и са добивеним важнијим подацима пошаљу Српском Пољопривредном Друштву на даље изучавање.

Овом приликом комисија треба да пошаље нарочите податке о времену цветања и листана дрвета, као и главне особине свих врста воћа, на које се редовно заборавља.

А. Мајеровић,

и. д. Управитеља Градњарско-Шеварске Школе у Новом Сазу

ИЗ ВИНАРСТВА.

Додавање калијум-метабисулфита грожђаној шири и кљуку.

Вино добињено од шире, којој се дода 15 до 30 гр. калијум-метабисулфита, једне врсте беличасте соли, много је боље, него оно од несумпорисане шире. Сумпорисана шира боље преври, ново вино добијено од ње пре се изобистри, добије светлију боју, има нешто више алкохола, јаче је, и нарочито много се лакше чува, него обично справљено вино. Ово се нарочито примећује очигледно, кад је година рђава и грожђе натруло, у ком се случају додаје већа количина метабисулфита: добрих година довољно је 15, а рђавих година и пуних 30 грама калијум-метабисулфита.

Додавање се врши овако: Израчуна се, колико грама метабисулфита треба додати за пуну кацу или бачву. Рецимо, да суд хвата 3.000 л шире, онда за целу кацу треба $15 \times 30 = 450$ грама ове соли. Од ове количине узети половину, дакле 225 грама, везати у једну чисту платену крпу, па замотуљак спустити при дну каце помоћу дугачког канана, чији се горњи крај учврсти за ивицу каце

или бачве. Каца се затим постепено пуни кљуком, а замотуљак са калијум-метабијсулфитом постепено подиже тако, да буде увек од прилике усред шпире.

Кад се каца напуни, онда се из ње извуче замотуљак, из кога се сав калијум-метабијсулфит растворио у шпире, па се у исту крпу веже она друга половина калијум-метабијсулфита, у овом случају 225 грама. Овај други замотуљак помоћу канџа спусти се на дно једног већег шафоља, који се стави испод славине. Затим се отвори славина и сва шпире из каце једанпут преточи. Познаћемо, да је сва шпире преточена по њеној боји, јер она услед мешања са сумпор диоксидом (сумпорни дим) из калијум-метабијсулфита добије боју воде, у којој се дуже времена кува кестење.

Пошто калијум-метабијсулфит има то дејство, да одстрањује из шпире рђаве гљивнице врења и гљивнице болести, а тиме омогућава рад добрих гљивница алкохолног врења, то да би његово дејство било стварно, *треба га додавати шпире, пре него што ова почне даври.*

Затим се сваког дана, док не отпочне бурно врење кљука, *врши по једно прешавање шпире*, а добро је, нарочито код белих вина и кад се због рђаве кљавине грожда употреби више калијум-метабијсулфита, и *за време бурног врења извршити једно прешавање.*

Овако сумпорисана шпире отпочне да превире обично два-три дана доцније од несумпорисане шпире, али за то преври правилније. Међутим може да се деси и то, да сумпорисани или несумпорисани кљука не почне даври и после дужег времена. То заклањивање врења може имати врло штетног утицаја на каквоћу шпире, а доцније и вина, стога му одмах треба наћи узрок и отклонити га, а обично овоме може бити узрок било што је топлота шпире и врхоннице сувише ниска, испод 17°C , или што је шпире додата много калијум-метабијсулфита.

Први узрок, т. ј. ниска топлота, уклања се загревањем шпире и врхоннице на тај начин, што се или у врхонници ложи печ, или што се шпире загрева у казанима или у нарочитим справама до топлоте од 17°C .*

Други пак узрок, т. ј. сувишна количина сумпор-диоксида, уклања се чистим претакањем и што јачим проветравањем шпире, пуштајући је да из каце јаким и дугим млазом, кроз славину, шпире на једну положену даску у шафољу, тако да се разбија у капљице.

Кад врење једном отпочне, оно се обично без прекидања заврши код црних вина за 8 до 14 дана најдале, а код белих за 3 недеље. Њега тада може прекинути само нагло снижење топлоте, стога за све време бурног врења треба одржавати топлоту, код црних вина око 25 до 30°C , а код белих око 20 до 25°C . На ово морамо обратити нарочиту

пажњу, ако желимо да добијемо добро преврело вино, које ће се моћи добро однеговати и очувати.

Бож. Ђ. Ранковић.

БЕЛЕШКЕ

Упутство за брање печурака и гљива (вргања и т.д.). — У Словеначкој се много баве скупљањем и сушењем печурака и гљива за продају. Трговци купују врло радо ту робу ради продаје у земљи, а још више за извоз у стране земље. Како од тога може многи да се помогне и да створи себи обилат извор прихода, саопштавамо ниже упутство, које је издала чувена семенарска трговина *Север и кома*, у Љубљани, која се такође увекло бави куповином сувих печурака и гљива. То упутство гласи:

1. Сабирај печурке и гљиве увек само за сувог времена, а никада по киши. Тражи само млађе и тврде. Откини их опрезно, не предаубоко. Одстриани им одмах земљу, па их пажљиво положи у котарице.

2. Код куће очисти их посмема у реду, те их разрежи на листиће средње дебљине (ни претанке, ни предебеле). Дебљину листића удешавај по величини гљиве. Старих, црвљивих гљива не бери уопште никада, јер су ове без икакве вредности, те би ове врло негодног утицале на цену робе.

3. Кад си гљиве изрезао, положи их на даску, коју си нарочито зато припремио, и то тако, да не лежи никада један листић над другим. Гљиве суши увек у ваздушном и сунчаном месту. Препоручујемо такође, да нанижеш гљиве на конач, па их обеси између прозора, или на какво друго угодно сунчано и промајно место.

4. Осушене гљиве спреми у суве и такве просторије, до којих ваздух има увек довољно приступа. Пазити ваља, да не дође до њих влажан ваздух или магла.

5. Немој да мешаш бољу робу са лошијом, па ни различите врсте, као што ни гљиве исте врсте, које су у *разно доба* набране (н. пр. да мешаш оне, што си набрао у пролеће или лети, с онима које набереш с јесени).

6. Гљиве не смеју никада да буду тако суве, да се мрве. Морају да буду увек гинке-еластичне.

7. Цена се сувих гљива врло мења. На тражњу саопштићемо драге воље у сваком случају цену. *Куупујемо сваку количину*, ради чега треба се нама обратити непосредно писмом или картом у Љубљани.

ДОПИС

Овогодишња летина у ср. гљиланском.

Косово Поље чувено је из историјске прошлости, и са своје просторности, али не толико са своје плодности. Овоме има доста узрока, међу којима

*) Види о овоме „Винарско“ од Бож. Ђ. Ранковића, од 1926. г.

се највише истиче околност, да је оно безводно и изложено јаким ветровима, који ометају напредовање биљака, нарочито воћака, којих има врло мало.

Гледано са околних планинских висова Ђиљанско Поље је такође доста пространо и даје посматрачу изглед много плодније и потпуно обрађене равнице, заклоњене са свију страна од јаких ветрова, са најразноврснијом културом. Земљиште ове равнице већином је плодна иловача, затим лака глина, а по висовима лапорјача и кречуша. Ђиљанско Поље и нема ненасељеног земљишта, напротив добро је насељено, по чему се такође може оценити његова плодност.

Ђиљанска равница може се поделити у два дела: у Доњу и Горњу Мораву. Кроз њу протиче Јужна Морава, или како се још зове Биначка река, извор села Бинача, кроз које ова протиче, а докле се зове Карбулићска река.

Сада се већ са сигурношћу може рећи, да је летина ове године у срезу ђиљанском просечно врло добра, јер су стрна жита скоро овршена и дала врло добар принос по каквога, а по количини добар, по спору пшенице 4—6 кгр. или по хектару 1200—1500 кгр. Јечам, раж и оvas сеју се у чисто планинским местима и осредњег су приноса и бољег квалитета.

За вршај у срезу има преко 10 парних вршлица (ујам наплаћиван 6—7%), а по брдским крајевима овај је обављан са понеком ручном вршлицом, а највише, разуме се, са стоком. Код овога примитивног вршаја, већање се врши помоћу ветра, пошто су ветрењаче ретке. За једну ветрењачу из Бинача, са једним радеником уз исту, наплаћиван је у Љубишту ујам 3%.

Као и у већини наших места, и овде се много задоцњавана са жетвом стрних жита, те никако чудно није, што је зрно тамне боје, уместо црвено-жуте, што је лако, што се по њиви много растури, а често пута и од непогоде пострадала, и ако је било времена, да се од тога склони и сачува. О штетности доцне жетве говорио сам опширно у Биначу сакупљеним земљорадницима, о Св. Илији.

Оволетошње кише у овоме срезу нису причиниле велике штете усевима. Напротив, честе кише допринеле су, да су кукурузи и по брдским крајевима добри и бољи него редовних година. Принос кукуруза зависне у многоме од тога, да ли ће јесен бити сувачана и топла, да и позни кукурузи добро узре. Позних пак кукуруза има повише стога, што је пролеће било сушно, те прва сетва није успела, већ се морало пресејавати, те су сада те њиве са младим кукурузом. За ове младе кукурузе једна добра киша је неопходна.

Воћарство је доста развијено у селима, која се налазе у подножју и са северо-западне стране планина Копљаче и Гошце. Ове године су нарочито родиле трешње, крушке и јабуке, а и све врсте шљива, у колико их има. За шљиве пожељаче се верује, да овамо ретко где могу успевати. Из места, где воћа има, као што су: Бузовик,

Бегунци, Љубиште, Шашари и Летница, оно се носи у равнија места, где се даје у замену за људску храну.

Винограда у Горњој Морави нема, нити има трагова да су ови постојали. Насељеници села Грмова изводили су ср. економи, те им је изабрао најплодесније место, које су они у маломе изриљали за винограде, а нешто мало и засадили америчком подлогом ради калемљења на зелено; остали ће посадити јесенас зреле калеме, па ако се увере да може успевати (надморска је висина око 500 м.), онда ће са риљањем и сађењем продужити. У околини Ђиљана, која је нижа и жупнија, виногради се увелико подижу, па је Српско Пољопривредно Друштво и наградило наградом по расписаном стечају г. Миту Катанића, из Ђиљана, за правилно подигнут виноград на америчкој подлози.

Гајење дувана у ср. ђиљанском доста је распрострањено. Берба дувана ове године била врло добра.

Конопља се гаји за домаћу употребу; принос је ове године врло добар.

Ливада има прилично доста. Овогодишњи принос је задовољавајући. Због доцне косидбе и суше, отаве неће бити, сем где се може наводњавати.

Гајење детелине и сточне репе постепено се уводи.

Овде није пала киша има више од месец дана, откада су настале велике врућине. Због тога је у многим селима по равници трава потпуно изгорела, те стока нема шта да пасе, а и у води за појење трпи се велика оскудица. У води, како за пиће и трошак у опште, тако и за појење стоке оскудева нарочито село Пожаране, чији се насељеници због тога много злопате; они још нису успели довести воду из оближњег места, и ако уверавају, да им је зато помоћ одобрена и да тиме не би другоме штету нанели.

Велика суша у последње време омела је угаřeње — заоравање стрњика.

Живот становништва је из дана у дан све сносљивији и бољи, јер је јавна безбедност осигурана. Ако се ретко где и деси какво убиство, оно потиче из крвне освете, коју је тешко искоренити.

Насељеничких домова у срезу има око 2000, међу којима: Пригорода, Херцеговаца, Личана, Врањанаца, Топличана и др., који подизањем својих домова, обрађивањем земље савршенијим справама и алатом и уопште културнијим животом, у многоме доприносе унапређењу ових крајева у свима правцима народног живота и рада. Међусобни односи мештана и насељеника доста су добри, и ако се први жале, да су због насељеника остали без довољно испуста — попасе за стоку.

У Ђиљанима постоји Пољопривредна Подружница, која је истина нова установа, али је успела да у своје коло прикупи доста напреднијих пољопривредника — нарочито насељеника, а и осталих пријатеља пољопривредног напретка.

Већ је трећа година како у Гњиланима постоји ср. расадник, који ће ове јесени отпочети са издавањем воћних садница и младика. Надаје се, да ће ова за овај крај тако корисна и нужна установа моћи ускоро показивати још обилатије резултате свога делања. Само како је срез гњилански веома велики (има 18 великих општина, а по пространству је читава област), треба предузети све, што је потребно, да сва оделења у расаднику, одређена за воћна растила и матичњак лозе, буду тиме и попуњена, те само ако би се на тај начин могла подмрити тражња воћних садница из целог среза.

Земљораднике из ове околине јако је забринула околност, да су њихови производи на пијаци јевтини, (кукуруз стари и пшеница нова по 170—180 дин. од 100 кг), а све што они по дућанима купују, као и монополисани артикли, имају високу и утврђену цену, те налазе да им се просто не исплаћује рад око производње.

У року овога месеца, у Гњиланима се приређује општа пољопривредна среска изложба. Ценећи по заинтересованости пољопривредника и обилатој помоћи од стране Министарства Пољопривреде и Вода, ова ће изложба бити права смотра о стању пољопривреде ове околине.

Септембра 1926. год.
Слатина, ср. гњилански.

Сава М. Ратковић.

Берба у Жупи.

И ако је Жупа 21. јула о. г. врло много страдала од елементарних непогода, нарочито општине: дреначка, ратајска и витковачка, да се ни стари људи преко 60 година не сећају такве катастрофе, јер је падао такав град, да су чак кровови од црепа и ћерамиде, као и прозори на зградама, у овим општинама, толико изрешетани и поразбијани, да и дан-данас од тога има још трагова, ипак оно што је остало рода у виноградима, нарочито око варошице Александровца врло је добар по каквоћи. Зрно од последње топлоте врло добро зри, а од ове последње кише, која је 24. ов. м. пала у Жупи, нагло једра.

Пут од Крушевца до Александровца се непрестано ради, ево има већ и више од 6 месеци, и на њему непрестано три ваљка набијају шљунак и камен, те је врло добар за превоз робе из Александровца.

Поред грождја, вина и ракије може се из Жупе извести још и велика количина сирових шљива, јабука и ораха.

К. Ивковић.

Овогодишња берба грождја у Власотинцима.

Поред велике елементарне непогоде, која је задесила наш крај, ипак је грождје добро сачувано, чему је допринело и лепо сунчано време, које

траје више од месец дана, тако да ће грождје врло добро саарети и бити такве каквоће, какве није било после рата.

Зангересовани треба да се користе овом приликом и да своје потребе подмире из овако лепе и ретке бербе.

Железничка станица у Лесковцу удаљена је од Власотинца за 14 км., а грделичка на 12 км.

Власотиначна Пољопривредна
Подружница

ЗАПИСНИК

37. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 8. септембра 1926. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

515) 36. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

516) 35. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима знању прочитани записник и усваја предлог, да се набави 50 књига „Хипологија“ са 30% попушта.

II

Прочитана су мишљења финансијског Одбора, па је одлучено:

517) да се прими знању стање касе за месец август о. г., које показује остатак по Дневнику 2,217.236,82 дин.

III

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

518) да се не прима у комисион „фужер-жињу“ пошто имамо домаћи производ „дистола“.

519) да се откупе пет ватлова од Љ. Јелића по попуњеној цени стим, да им продајна цена буде 2000 динара

IV

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па се је одлучено:

520) да се за Подружину у Трстенику штампа 2000 изложбених плаката; да се на три дана пред изложбу увути изасланик ради уређења изложбе и да Одбор одмах састави списак награда, које одмах послати.

521) да се за Подружину у Клушњу штампа 500 изложбених плаката и да се такође састави списак награда, које одмах послати.

522) да се Подружину у Аранђеловцу пошаље 200 тацина за изложбене предмете и да се састави списак награда, које одмах послати.

523) да се Подружину у Обреновцу одобри програм изложбе и тражи текст за штампу. Такође да се састави списак награда, које одмах послати.

524) да се за Подружину у Негодину Крајинском састави списак награда, које одмах полати.

525) да се Подружину у Зворнику пошаље требовани вођарски алат и 4 мале пресе за награде о илаложби.

526) да се програм илаложбе у Плевљу допуни, па затим да у штампљу.

527) да се прими аналзу илаложбе Подружине из Крушевца, да одустаје од илаложбе.

528) да се Подружина из Краљевог Села не може дати помоћ за екскурзију, пошто се нема кредита, али да се тражи повластица на жељезници за учеснике екскурзије.

529) да се усваја подела књига „Воћке и воће“ за награде о илаложбама.

V

Прочитан је илаложба Ордора за Друштвену илаложбу, па је одлучено:

530) да се за стелаже искористи стари материјал, а у колико не достаје, да се докупи. Израда да се изврши у ренији, о чему да се постарају чланови г. г.: А. Рашковић и Д. Спремић.

531) да се Одбору стави на расположење кредит од 30000 динара, о чијем утрошку да положи рачун у своје време. Кредит да се употребити на неизлазне издатке и прикупљање илаложбених предмета, а што се тиче уређења павилјона, о томе чинити предлоге Управном Одбору.

532) да се покривање пода линеумом не врши, пошто би било врло скупо, али да се може премазати жејтином.

533) да се на илаложби уреди мало оделење са виноградарским, вођарским и градинарским справама, а такође и продајно оделење књига, које има Друштво.

VI

534) по позиву Трговачке Коморе на Конгрес привредних Комора у Београду, одлучено је да иду г. г.: чланови Управе Д. Николић и Б. Станисављевић.

VII

535) По позиву Гл. Савеза Срп. Земљорад. Задруга на Конгрес у В. Кикинди, одлучено је: да иде Председник г. П. Т. Тодоровић.

VIII

536) По тражењу Међународног Пољопривредног Института из Рима да се упутити један члан за сталну међународну пољоприв. Комисију, одлучено: да за члана иде г. Б. Ранковић, члан Управног Одбора, о чему извести и Министарство и молити за помоћ.

IX

537) По молби Главне Земљорадничке Задруге за осигурање одлучено је: да се морално помогне и препо-

ручи Подружинама, али да се Друштво не може признати затупништва, јер се противи Друштвеним Правилима.

X

538) По молби Подружине из Царибрда одлучено је: да иде и прегледа винограде г. Мих. Видновић, управник Држ. Лоз. Расадника из Пирота.

XI

539) По предлогу г. Председника да се набави машина за писање на латиницу, одлучено је: да Набављачки Одбор види машине и учини избор и предлог.

Са овим је седница закључена.

Плугове обртаче, велике „Brabant“ за рад са два волла или два јаца коња, по 1400 динара. **Плугове** полу „Brabant“ обичне, по 800 дин. **Плугове** лакше, са колечком, по 500 динара. **Плугове** сасвим лаке са 1 точком, по 300 дин. **Копачице**, прашаче „Planet“ запрежне, по 300 д. **Прскалице** за виноград „Идеал“, најбоље француске, по 500 динара. **Виномере** „Малиган“ по 380 динара. Распродаје трговина сваковрсног семена: **Тима Владисављевић београд**, Босанска ул. 30. 502—1

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурније средство за заштитиу семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Кашцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 81.) 42.7.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвати
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Бици и оцртани добијају лист у пола цене

Претплата се полаже уједанпут за целу
годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Бојиндар Ђ. Рачковић

Број 42.

БЕОГРАД, 17. ОКТОБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА
АЛЕКСАНДРА I

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

у циљу проучавања стања пољопривреде у земљи, приказивања резултата практичне
пољопривреде и појачања производње животних намирница

ПРИРЕЂУЈЕ У БЕОГРАДУ

на дан своје Славе Св. Краља Милутина 12. новембра 1926. г. и у дане 13. и 14. новембра
у своје изложбеном павиљону (Немањина II, у Београду)

ПОЉОПРИВРЕДНУ ИЗЛОЖБУ ПОВРЋА, ВОЋА И ГРОЖЂА.

ИЗЛАГАЋЕ СЕ: 1. Из градинарства (повртарства): Све врсте и сорте: купуса, карфиола, кеља, махунастих плодова (боранија, грашак, боб и друго), паприка, патлиџана (црвених и плавих), лукова (црни, бели, празни-лук, влашца, арпаџик и др.), мрква (шаргарепа), репе за јело, мирођије, першуна, целера, паштриака, цвекле, спанаћа, салате, ендивије, краставца, тикава за кување, кром-пира, бамње, артичоке, шаргле и др., у свежем стању и прерађено (конзерве, осушено и др.);

2. Из воћарства: Све сорте свежег (сировог) воћа: јабуке, крушке, дуње, ораси, лешници, шљиве, мушмуле, оскоруше, смокве, калинке (нарони, шипкови), кестени, маслине и др. и прерађеног: компоти, пемези, слатка, мармеладе, кандирано воће, ракије, ликери, воћни сокови и пића, безалко-холна пића, маслинов зејтин и др.;

3. Из виноградарства: Све сорте винског и стоног грождја у свежем стању и прерађено (вино, коњак, ракија, рецељ, пемез, мацу, колачи и др.).

Предмети у свежем стању излагаће се по 2 кгр. или 1 комад, ако су тежи од овога (купус и др.), а у прерађеном стању по 1 кгр. или шегла и по 1 боца (флаша).

Пријаве за предмете за изложбу треба одмах подносити Пољопривредним Подружницама и државним економима у областима, у којима има Подружница, који ће их доставити Срп. Пољопривредном Друштву најдаље до 10. октобра о.г. да би се благовремено увели у каталог.

Предмете за изложбу треба предавати Пољопривредним Подружницама и државним економима и то: оне у прерађеном стању (који нису изложени квару) најдаље до 20. октобра, како би их ови одмах експедовали ради благовременог уршћивања, а остале предмете најдаље до 2. новембра о. г.

Предмети примљени доцније неће моћи бити изложени.

На сваком предмету треба тачно назначити: име и презиме излагача, занимање, одакле је (место, срез и област), назив изложеног предмета (по месном називању, по сортама и врстама), колико излаже, колико је од истог произвео, колико има за продају, по којој цени; код поврћа означити се: је ли од семена сопственог или купљеног и од кога, а код воћа и грождја на којој су подлози калени.

Право на учествовање и награде имају сви произвођачи, а државне и самоуправне установе само на учествовање и награде у похвалицама.

Сва ближа обавештења даје Српско Пољопривредно Друштво у Београду. Пољопривредне Подружине, где ових има и државни економи.

На име награда издаће се 75.000 динара у пољопривредним саравама, алашу, материјалу, семену и пољопривредним књигама, из помоћи Министарства Пољопривреде и Вода, Народне Банке, Извозне Банке и Друштвавених средстава.

У дане изложбе одржаће се и стручна предавања. Улаз на изложбу је слободан и бесплатан. Изложени предмети не враћају се.

Бр. 8478, 25. августа 1926. г. у Београду.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО.

О систематичном опису наших домаћих сората јабука и крушака.

Неколико мојих стручних другова обратили су ми се питањем: да ли има у нашој српској литератури које дело, у коме се може наћи систематични опис наших домаћих сората јабука и крушака; ако га нема, који би био начин најбољи, да ми сами вршимо постепено тај рад и како би то било најпрактичније, најбрже и најсавршеније, али тако, да и онај може вршити опис, који није високо школован.

Код нас још не постоји књига са стварним описима наших домаћих сората воћа, сем извештаја воћарске комисије, која је радила још пре 27 година на распореду сората воћа у областима наше старе Краљевине.

Тај извештај је био оштампан у Гласнику Српског Пољопривредног Друштва, ако се не вaram у 1899—1900. г. Ако тај оштампан рад још негде постоји, лично молим Српско Пољоврив. Друштво, да нареди, да тај опис због општег значаја и поуке поново оштампа.

Вршити помолошки опис појединих врста и

сората воћа и уврстити их у *системе*, је врло тешко и захтева дугогодишње искуство, а не може се код нас извести, *докле год немамо уштрђено, уопште, које врсте имамо и које ћемо од њих описивати.*

Најтеже је до сад било одредити облик плода, међутим ја сам у тим облицима стварао мерило (види сл. 73 и 74) да сваки, па и лајик, може облик без грешке одредити.

Речи у опису су из народа прикупљене, без страних додатака, а из књиге Воћке и Воће од Благоја Тодороваћа, начелника Мин. Пољ. и Вода у пензији, који је досад код нас највише радио на упознавању воћа и њиховог научног опис.

Приликом оцењивања и опису упозоравам стручњаке, да је по сликама 73 и 74 врло лако означити облик једне сорте воћа, али да је много теже оценити остале особине.

На пример код јабуке: Сорта зеленика под истом бојом, обликом и спољашним знацима, личи на једну другу сорту, али ипак постоји велика разлика између њих, јер једна је слатка, друга је кисељаста, а трећа потпуно кисела, месо бело или жуто.

ПОДЛИСТАК.

Израда масла и сира траписта.

(Наставак)

Држање сирева у пресоцу врши се у одређено време. На пр. једну израђену партију сирева ставити у пресоцу у 5 часова и оставити је њему 12 часова. Затим у 5 часова по подне преокренути сиреве, да страна, која није осољена остане до 5 часова у јутру другог дана. Потом сир извадити из пресоца, извршити преглед, и ако је горња кора сира потпуно отворднула и еластична, онда је сир потпуно усољен, а ако није, онда сир оставити у пресоцу још 4 часа. Масни сир држи се у пресоцу 48 сати.

Пресоцац справљен на наведени начин може се користити 2-3 месеца, но с времена на време мора се додати 4-5 кгр. соли тако, да на два суда увек има нерастворене соли.

Осољени сиреви стављају се на рафове у подруму за зрење.

ж) *Зрење сирева и нега у подруму.* — Сир зри у подруму 5-6 недеља.

Сваког дана, или сваког другог дана треба сиреве окретати с једне на другу страну, пажећи да даске на полици буду увек суве и чисте. Кроз 7-8 дана на сир се мора појавити бућ. Ову бућ треба одмах отклонити испирањем хладном водом и трљањем четком, нарочито подешеном за тај посао. Ово прање сирева треба поновити, кадгод се бућ појави.

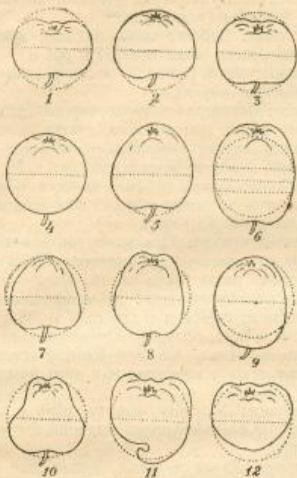
Даске на полицима треба да су увек суве и чисте, иначе ако би ове биле влажне, кора би на сиру попуцала и сир би се лако ушрљао. Сваке 1-2 недеље даске треба прати врућом водом, а сваког месеца кречним млеком.

з) *Чување до улошаребе.* — После 5-6 недеља сир ће бити зрео. Да би зауставили даље појављивање бући на сиру, ради се овако:

Купи се у апотеци или дрогерији парафина; за 100 сирева довољно је 4 кгр. Ову количину унети у једно бацраче и угрејати на ватри.

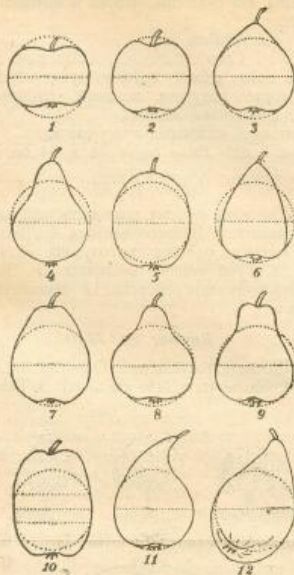
Сир се опере сланом водом и остави сат-два да се просуши, па се помоћу дрвених кљешта пусти у растопљени и загрејани парафин и одмах извади и стави на нарочите ногае усправно, да се просуши, тако да се на површини сира образује танка

Таквих случајева има код ђуле, тетовке, бедрике, руменике, шаренике, жуте јабуке и др.

Сл. 73. — Јабучни облици од 1 до 12.

Строги рад по овом упутству много ће добрих, а и рђавих особина наших сората јабука и крушака, а доцније других врста воћа открити и усталити.

Сл. 74. — Крушачки облици од 1 до 12.

покожица, која спречава слободно продирање ваздуха у унутрашњост сира и изазивање буђи, а даје му још лепшу спољашност.

Овако приправљен сир враћа се у подрум, где остаје до продаје.

Паковање сира. — Паковање сира врши се у нарочитим оквирима направљеним од два дрвена котура величине сира, а око њих се укују неколико летава.

Болести. — Има више болести и мана сира, које се избегавају пажљивим радом и одржавањем примерне чистоће млекара.

Израда масла-пушера.

Добро мора прави се искључиво од крављег млека. Прављење масла од козјег и овчег млека избегава се због тога, што је такво масло рђавог укуса и мириса.

Млеко мора бити свеже помужено и одмах га пропустити кроз сепаратор, јер га у том случају не треба загревати, стога што је довољно топло; но ако се млеко догои са стране, пре пропуштања кроз сепаратор треба га загрејати на 35°C. Сем тога треба млеко прерадити одмах по мужи и с тога,

што су тада масне куглице у таквом стању, да се могу најлакше одвојити, те се тако добије много више и много боље павлаке.

Од 100 л. млека добије се око 10-11 кгр. павлаке.

Приликом одвајања павлаке из млека треба pazити на ово:

а) Млеко из резервоара не треба пуштати у бубањ све дотле, док се не добије пун број обртаја ручице — односно сепаратора.

б) Кад се млеко већ пусти кроз сепаратор, онда треба настојавати да окрети ручице буду што равномернији, јер се оваквим радом добије више и боље павлаке.

в) За време рада строго водити рачуна, да на цев, кроз коју тече павлака, не пође и млеко; ако се то деси, значи да у бубњу има прикупљене прљавштине, коју треба одмах уклонити.

г) По свршеном раду треба сваки делић сепаратора опрати.

Д-р Милојевић,
арх. ср. епиков.

(Српшине се).

Упутство за вршење описа наших а и страних врста воћа, (за сада само јабука и крушака) било би овако:

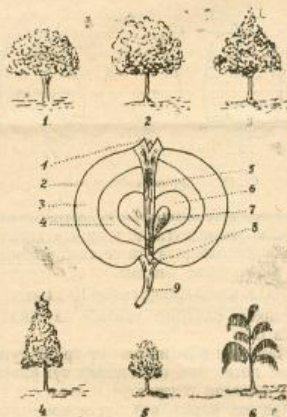
1. Име сопственика . . . . . одакле је . . . . . Срез . . . . . Област . . . . .
2. Врста воћа: јабуке, крушке, дуње, шљиве.
3. Име сорте: котурача, погачара, тањирача, колачарка, шумадинка, пљоска.
4. Право име: колачарка крагујевачка.
5. Облик плода: Види слике 73 и 74 бр. 1—12:

Јабуке, сл. 73.

1. Пљосната, широка, тањираста, колачарка.
2. Пола пљосната.
3. Високо пљосната.
4. Лоптаста.
5. Високо лоптаста.
6. Валькаста-голубача.
7. Чунаста-шиљата.
8. Тупо чунаста.
9. Јајаста.
10. Звонаста.
11. Дуњасти-дуњица ребраста.
12. Мушмуласта-такушаста.

Крушке, сл. 74.

1. Пљосната, такушаста.
2. Округла.
3. Округла јајаста.
4. Капљичаста (као капљица).
5. Елиптична,

Сл. 75. — Главни облици наших воћних дрвета 1—6. Пресек јабучног плода, унутрашње опне 1—9.

овална. 6. Чунаста, шиљата, клинаста. 7. Тупо чунаста. 8. Право крушкаста. 9. Звонаста. 10. Валькаста, дугуљаста. 11. Смокваста. 12. Бочичаста (флашаста).

6. Величина: Крупна, средња, мала, ситна.
7. Покожица: (Љуска, кора) дебела, танка, обична, провидна, глатка, рапава, (види слику 75 бр. 2, пресек плода).
8. Боја: Зелена, жута, црвена, мешовита боја, пругаста, пегава, мало обојена са сунчане стране, рђаста (са брадавицама).

9. Чашица: Стоји удубљено, испупчено, отворено, полу отворено, затворено.
10. Петелјино удубљење: Дубоко, плитко, нема га у опште (код крушке).
11. Петелјка: Дебела, танка, дугачка, кратка, сасвим кратка (види слику 75. бр. 9).
12. Мирис: Јако развијен, доста развијен, пријатан, без мириса.
13. Месо: Мекано, доста тврдо, чврсто, крто, сочно, полу сочно, много сочно, слатко, кисељасто, кисело, слатко кисељасто, кисељасто, слатко, опорно, бело, жућкасто, жуто (в. сл. 75. бр. 3.)
14. Тврдина: Малог обима, великог обима, са зрнастим честинама или без њих (код крушке) види слику 75. бр. 4.
15. Семена кућица: Пространа, правилно развијена, отворена, више затворена налази се у средини плода (види сл. 75. бр. 6.).
16. Семенни кућни оцак: Мало простран, доста простран, затворен (види сл. 75. бр. 5.).
17. Семе: Једно, правилно или неправилно развијено, по једно, два или више у семеној кућици, стоји усправљено или косо (види слику 75. бр. 7.).
18. Цветање: У марту, априлу, рано у пролеће, доцније, осетљиво према хладноћи, ветру, киши, сунцу.
19. Зрење: Да ли је летња, јесења или зимска сорта? (обележити месеце); да ли зри на дрвету, обрања неколико дана, или на сметишту.
20. Трајање: Неколико дана, недеља, месеци, до пролећа, марта, априла, до новог воћа.
21. Облик круне: Широки (сл. 75. бр. 1.), округли (бр. 2.), пирамидални (бр. 3.), јабланисти (бр. 4.), ниски (бр. 5.), висећи, стрмогледни (бр. 6.).
22. Особине дрвета: Родно, неродно, расте високо, осетљиво, неосетљиво према хладноћи, мразу, поједици, ветру, влази, киши, штеточинама, билијним болестима.
23. Заслужује: Опште размножавање, по висинама, у долинама, поред друмова, у воћњаку у велико, на мало, као стоно воће, за трговину и прераду.

А. Мајеровић,

п. д. Управитеља Градњарско-Цветарске Школе у Невом Саду.

ИЗ ПЕРАДЕ ПОВРЋА.

Остављање поврћа за зимску потрошњу.

Кисели краставци. — Узме се 200—300 комада мањих зелених краставца, који се у хладној води оперу, са обе стране на крајевима нешто сасеку, па још један пут оперу и смеште у кавак суд. Затим се прокува 1—1½ литар слабијег винског сирћета и са њим, док је још врело, прелију усвојени краставци. После ¼ сата оточи се сирће, поново загреје и са њим још једанпут прелију

кравцави. У другом суду прокува се 2 литра винског сирћета, дода неколико комада лаворовог „лорберовог“ лишћа и зрнела од бибера, проспе из кравцава оно сирће, кравцави поваде, сместе у ово сирће и у њему прокувају око 5 минута. Тада се још врели поваде, поређају у какав ђуп или качицу и прелажу са тим сирћетом до врха суда. Пошто се кравцави охладје, повеже се суд пергамент хартијом и остави на хладном и сувом месту до употребе.

Усољени кравцави. — Најбољи су за ову употребу плодови осредње крупноће. Болесне, повређене и презреле не треба узимати. За смештај кравцава узме се какво омање чисто винско буре, извади једно дашче и на средини начини повећи отвор. На дну бурета сложи се тањи слој винског лишћа, које се се претходно добро опере, а затим преко њега поређају, цели, чисти и опрани кравцави. Када је буре напуњено кравцавима, поређа се и при врху тањи слој виновог лишћа, па затвори.

Кроз начињени отвор на поклопцу сипа се у буре раствор соли (на 1 лит. воде 60 грама соли) све до врха. Буре се унесе у кујну или остави на пољу, где ће настати превирање кравцава. Сваког дана, пену, која се при врењу образује и излази кроз отвор, треба уклањати, поклопац чисто држати и буре досипати раствором соли и све докле, док се са врењем не заврши. Затим се буре унесе у подрум и отвор запуши. После 5—6 недеља кравцави се могу употребити за јело. На поклопац метне се какав тежак камен као и код киселог купуса.

Боранија. — Очисте се конци, опере и исече на комадиће, пошто се претходно добро прокува и неколико пута у хладној води испере. На 7 килограма исечене бораније, дода се 1 килограм соли и $\frac{1}{2}$,—1 кг грам ситног шећера. Боранија се смести у какав суд, после мешавином соли и шећера и све скупа добро измеша. Затим се извади, сипа у какав ђуп или буренце, покрије поклопцем и овлаш притисне каквим лакшим предметом.

Сипавање сока од црвених патлиџана. — Зрели плодови очисте се, исекну на кришке и без воде мало прокувају; кроз какво сито оцеди се сок и прокува 15 минута. Затим се загреју чисте спремљене боце, у њих наспе сок толико, да при врху остану празне за три сантиметра, запуше челом од плуте и поређају у какав дубљи суд. На дно суда метне се тањи слој резанаца од дрвета (шущке) и између боца, па у суд наспе вода у висини грлића, кува $\frac{1}{4}$ сата на 70° С.

Пошто се боце охладје, изваде се напоље, грлићи замоче у растопањену смолу или печатни восак и чувају на каквом сувом и хладном месту до употребе.

Цели црвени патлиџани. — Очисте се зелени делови и опере, направи јак раствор соли у води, патлиџани поређају у подесан суд, преију

са раствором соли, остави да се охладје и покрију овлаш каквом даском.

П. С. Потковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Станујем у улици Великог Милоша Бр. 43; у дворшту имам један орах, који је почео да жути; чисто као да је нека болест на њему. Зато доносим граниче од њега и молим, ако је могуће, да се испита узорак ове појаве и да ли може да се спасе.

31. августа 1926. год.

Београд

Мила Марећ

На ово питање, а по извршеном испитивању послатог лишћа, *Државни Фитопатолошки Завод у Сарајеву* код Земаљског Музеја послао је овај

Одговор: *Српском Пољопривредном Друштву Београд* — Част нам је извести Вас, да мрке мрље на послатом ораховом лишћу потичу од микроскопске гљивице *Gnomonia leptostyla* (Fr.), односно од њеног облика са конидијама (*Marsonia Juglandis* (Lib.)). Од тих мрља, када су многобројне, те прелазе једна у другу, осуше се и пропадну већи делови, што је нарочито на рубу случај. Јаче оболело лишће опада већ у августу. Сличне мрље налазе се и на зеленим ораховим љускама.

Сузбијање: Сабирањем и спаљивањем или дубоким закопавањем опалог лишћа и зелених плодова љусака. Ради предупређења могу се ниска дрвета прскати раствором (месом) плавог камена и креча (Бордораствор).

Сарајево, 20. септембра 1926.

Директор Земаљског Музеја
Влад. Спарћ

БЕЛЕШКЕ

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. од 15. до 30. септембра 1926. г. *Опште стање усева*, у колико још није скинута жетва, по областима је: Врло добро (обл. крушевачка, београдска, шумадијска, моравска, нишка, врањска, косовска, скопска и ужичка). Између врло доброг и доброг (обл. сремска, бачка, подунавска, валеvsка, пожаревачка, брегаличка, битолска, тузланска, сарајевска и травничка). Добро (обл. љубљанска, мариборска, загребачка, прим. крајишка, врбаска, подринска, тимочка, сплитска, мостарска и бихаћска). Између доброг и слабог (обл. осечка, рашка, зетска и дубровачка).

Атмосферске промене. У току друге половине месеца септембра није било већих атмосферских промена, осим местимично слабих киша. Због суше која влада у неким крајевима задошљава се са сетвом, јер се нема потребне влаге. У планинским местима јавља се слана. Хладноћа у неким крајевима спречава дозревање грождја и воћа.

Пољски радови. Стрни усеви су скинути с поља и сређени. Кукуруз се бере. Баштенско биље се сређује, у колико није до сада побрано. Јесење орање се свуда обавља, у колико то дозвољава суво земљиште. Стајско ђубре се износи на њиве по овом лепом времену. Приправља се семе за јесењу сетву. Од других радова сређује се сточна храна, довршава се рад са окопанима, а на првом месту са шећерном репом, сточном репом, кромпиром и другим заосталим културама у пољу.

Кукуруз као позно сазревајућа пољска култура још се налази на пољу. Његова берба је већ у великој отпочела, особито домаћег (осмака), који је имао топлије поднебље, а раније је био засејан. Ма да су временске непогоде утицале негативно на општи развој кукуруза, ипак овогодишњи принос биће задовољавајући. Од штеточина на кукурузу местимично се запажа мољцац, а од криптогамских болести гар. Највећу штету је починио мољцац у областима: сремској, бачкој, бихаћској и београдској. У другим областима једва да је запажен.

Виногради су прилично страдали од пероноспорне и оидијума. Нарочито су овог пролећа и лета биле повољне прилике за развиће пероноспоре због наглих промена лепог и кишовитог времена. Ненормалне атмосферске прилике једном рецоу рђаво су утицале на принос винограда, а врло повољно на развој болести. Берба се продужава и у хладнијим крајевима.

Воћњаци. Ране сорте воћа су већ обране. Берба зимских сората крушка и јабука завршава се. Принос овогодишњег воћа је врло добар, и ако је у мањим размерама оштећено штеточинама и биљним болестима.

Трговинско биље (шећерна репа, лан за влакно, коноплја, олајна репица, дуван) је сређено и дало је добре приносе.

Баштенско биље услед временских промена — суше и великих киша (поплава) прилично је настрадао и подбацио од обећаног приноса. Особито је настрадао патлиџан услед велике влаге и недовољне сунчане топлоте.

Кртоласто-коренасто биље (кромпир, сточна репа и т. д.) даје добар принос, и ако је кромпир настрадао у неким областима доста од пероноспоре и црне гњилоће. Рад око њиховог вађења приводи се крају.

Стање стоке у целој Краљевини је добро. Сразмерно врло је мали број обољења код домаће стоке. Има случајева „антракса“ код говеди и свињске куге, али без већих размера.

Из канцеларије Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К. Бр. 43198/III 9. октобра 1926. год.

Цене пољопривредних производа при крају месеца септембра тек. године у области Свилајначке и Рачанске Пољопривредне Подружине биле су ове:

	Свилајнац	Рача (Краг.)
Пшеница 100. кгр.	220-225	220 дин.
Јечам	110-120	140
Овас	120-130	130
Рај	120-135	—
Кукуруз	130-140	—
(у клину)	—	70-75
Пасуљ	100-115	120
Кромпир	50-75	100
Ораси	4-5	—
Сено	1-1.20	—
Црни лук 100	—	120-150
Бели лук	—	300
Кокоска	—	13
Ђурка	—	7
Гуска	—	5
Пловка	—	8
Свиње мршаве 1 комад	—	300
Дебеле свиње 1 кгр.	9-11.50	10-11
Дебели волови 1 кгр.	6-7.50	—
Опце 1 комад	—	150-200
Козе	—	150-200
Волови радни један пар	—	5.000
Крава с телетом	—	2.000-5.000
Говеда за слање 1 кгр.	—	6-6.50
Коњи један комад	—	2.000-5.000

Исправка. — На страни 313 *Телжака* (бр. 40) у другом ступцу редови 22 и 23 одоздо „да су у току три године проценти осигурања расли 2 — 4 — 6“ треба исправити: „да су у току три године проценти *ио мора* стоке расли од 2 — 4 — 6.“

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

Са воћарске изложбе у Зворнику.

Подружнина Српског Пољопривредног Друштва у Зворнику приредила је 26. и 27. прошлог месеца уз помоћ Министарства Пољопривреде и Вода и Српског Пољопривредног Друштва прву воћарску изложбу у Зворнику за цео зворнички срез, која је врло лепо успела.

Укупно је било изложених предмета 273 и то: 36 примерака сувих шљива, ораја 19, јабука 153, сувих крушка 5, дуња 12, мушмула 6, крушка 38, пекмеца и сирових шљива 4, а од 132 излагача. Међу домаћим сортама јабука највећи број изложених примерака био је од колчарке, било је нешто и других сората: ђуле, шуматовке итд., а од страних нарочито већих број енглеске златне парменке, коју тамо називају мека шареника. Међу крушкама највећи број био је од арапке. Међу неколико врло добрих сората ораја са танком ђуском. У опште изложено воће по каквоћи је било добро, и ако је година доста нередовна, јер су готово све врсте воћа преродиле, те су услед тога плодови нешто ситнији. Какоћа изложених сувих шљива била је врло добра. У опште какоћа сувих шљива и на тришштима у Зворнику и Лозници врло је добра и има добру прођу.

Изложбу је отворио леним говором о значају ове изложбе, вредни председник Подружине г. Никола Поповић, поседник из Тршина, поздравивши

присутне многобројне госте, међу којима су били: изасланици Српског Пољопривредног Друштва г. г. Бож. Ђ. Ранковић и Драг. Спремић, затим г. Ж. Јосиповић, обласни стручни референт из Тузле и рески поглавар г. Рамић, као службени представници и много виђених људи из народа тамошњег краја обе вере, православних и муслимана.

Затим је у име Српског Пољопривредног Друштва изасланик Друштвени г. Бож. Ђ. Ранковић такође поздравно госте и захвалио свима сарадницима у приређивању ове изложбе, истакнувши нарочито рад председника г. Поповића и врло велику предузимљивост тамошњег државног средског економа г. Владимира Ђорђевића, који је више од половине изложених предмета сам лично прикупио, путујући по селима. Позвао је потом све присутне да одаду заједничку пошту палим жртвама из прошлих ратова, који су највише допринели да дође до овакве заједничке братске сарадње на културном унапређивању сељака, на шта су сви присутни одговорили са: „Слава им!“ Позвао је затим присутне да поздраве Највишег Заштитника Друштва Његово Величанство Краља Александра I, на шта су сви присутни одговорили одушевљеним узвицама: „Живео Краљу!“, „Живео цео узвишени Краљевски Дом!“. Са неколико речи још г. Ранковић је изложио важност оваквих изложба, нагласивши нарочито да је дужност свих просвећених и сељака и других грађана, да раде на напретку села, јер од тог напретка зависи напредак и благостање и целе Државе.

Најзад је г. Владимир Ђорђевић, државни рески економ изложио циљ рада Српског Пољопривредног Друштва и његових Подружница, па је затим настало разгледање изложбе.

Изложбу су разгледали многи сељаци из околине, а може се рећи, да су сви грађани Зворника то урадили. Сви посетиоци најлепше се су се изражавали о овој изложби, нарочито пољопривредници, међу којима су многи жаљили, што и они нису узели учешћа у овој изложби, већином из немарности, а многи из неке неоправдане бојазни, да их не би државна власт више опорезивала, или томе сличних разлога.

Изагачима је издато 126 награда, међу којима 1 првија, по једна прва, друга и трећа награда, 15 четвртих и 107 петих награда. Све награде су биле у вођарским справама и алатима.

Треба такође истаћи заузимљивост и осталих чланова Управног Одбора Подружине у Зворнику, нарочито г. г. Симе Остојића, подпредседника, Нурија Нурбеговића, Алексе Ерића, Данила Анимића и чланова Надзорног Одбора: г. Драгомира Поповића, председника, Стевана Чолића и Саве Гатовца.

Пољопривредници! Ширите ваш лист „ТЕЖАК“

ЗАПИСНИК

38. седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва држане 15. септембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, чланови Д. Спремић, Б. Станисављевић, А. Рашковић, Б. Ранковић, С. Партонић, и Д. Николић, и гост В. Бурић, редовни члан.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић,
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

539) 37. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

540) 36. седнице Књижевног Одбора. Одбор prima азнају прочитани записник.

II

541) Председник саопштава, да је о Рођен-дану Њ. Кр. В. Престолонаследника Петра упућена честитка Њ. В. Краљу, на коју је добијен овај одговор:

Господине,

Појатно дирнут топлим телеграмом о дану Рођења Њ. Кр. В. Наследника Престола Њ. В. Краљ благоволе је наредио, да се Српском Пољопривредном Друштву изјави срдечна захвалност.

По овлашћењу Министра Двора
Секретар

К. Крстић с. р.

Госпођини Павлу Т. Тодоровићу, председнику Српског Пољопривредног Друштва Београд.

Честитка коју је Друштво упутило гласи:

Његово Величанство Краљу Александру I. Блед. Српско Пољопривредно Друштво искрено честита Рођен-дан Његовом Височанству Престолонаследнику Петру са жељом: да дуго и срећно поживи, и кличе: Живело Ваше Величанство и цео Краљевски Дом.

Председник Срп. Пољ. Друштва
Павле Т. Тодоровић.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

542) да се у соби, у којој станује писар г. В. Пешић, опраи плафон, пошто је склон паду, за суму од 250 дина.

543) да се претресање и оправка крова на магацину бр. 2 и покривање крова на агради до павиљона терасном хартијом уступи Милану Станисављевићу за 4000 динара.

IV

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

544) да се одбију понуде: Т. Владисављевића за копаичке и Банат. Савеза Срп. Земљорад. Задруга за ветрењаче и круњаче.

545) да по писму г. П. С. Петковића за справе и прибор за прераду воћа донесе одлуку Председник са Набављачким Одбором и одмах наврше набавку.

V

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

546) да се пошаљу Подружницама, које изложбе приређују штампани формулари за изложбе по предложеном распореду.

547) да се исплати држав. ср. економу из Деспотоваца 200 дина. награда за одржао предавање код Подружнице у Грабовцима и да се рукопис о предавању упути Књижевном Одбору.

548) да се г. И. Бошњаку одговори, да се Друштво не може упуштати у унутрашње ствари Подружница, ма да се слаже са његовим мишљењем.

VI

Прочитана су мишљења васт. Инспектора за Подружнице, па је одлучено:

549) да се прими у састав обновљена Подружница у Бабушници, пошто је испунила све услове.

VII

Саопштења и предлози:

550) Прочитан је одговор Мин. Трговине и Индустрије да не располаже никаквим слободним кредитом за давање помоћи за посеивање сајма. Одбор прима одговор знању.

551) Члан Управе г. Б. Станисављевић реферирше, да је по датом му овлашћењу ишао у Сарајево и прегледао рад тамошње Подружнице. Подружница је неактивна и по мишљењу тамошњих стручњака треба је пренети у Бутмир. Подружница није водила књиге, те је сву робу пописао и премерно, па је уведенa у магацинску књигу. Вредност пописане робе износи око 40.000 динара. Пошто је роба неродата, то није могао ни дуг да наплати, али су му надлежни обећали, да ће за 20 дана све бити распродато и новац послат Друштву. Одбор прима реферат знању и одлучује: да се замоли тамошњи начелник г. Владимир Ђурић, да се заузме и заинтересује за рад Подружнице. Такође писати и Подружници, да за месец дана намери дуг, у противном, да ће се ствар прегледати суду.

552) Заст. Благајника извештава, да је од Подружнице из Санског Моста примљено 20.000 динара у отплату дуга. Одбор прима извештај знању.

553) Председник реферирше о своме путу у В. Кијеву на Конгрес Српских Земљорадничких Заједница. Посета је била обилна, али ипак Конгрес није могао да се одржи првог дана, пошто је било недовољно делегата, већ сутра дан. Зато су првог дана одржана предавања и представљени делегати. Он је као делегат друштва поздравља Конгрес, напомињући да имамо један циљ и задатак, и да треба да се помажемо, као што централе и чине. Његов поздрав саслушан је са пажњом и аплаузом. Другог дана Конгрес је продужио свој службени рад. По пословнику Конгреса, ако је члан Главног Савеза у исто време и пуномоћник које Заједнице, онда он не може имати два гласа, већ само један, па је стога мишљења да такву допуну треба унети и у наш пословник, која би се додала као други став у чл. 32. и која би имала да гласи: „Право гласања имају само редовни чланови и изасланици Савеза и Подружница. Ако је изасланик редовни члан може гласати или као редовни члан или као изасланик“. Одбор прима знању реферат о Конгресу и усваја предлог за допуну пословника, која допуна, да се изнесе на решење редовном годишњем збору.

Са овим је седница закључена.

Купујте само најбоље **ЛОЗЕ И ВОЋКЕ**, калемљене на издужљивим подлогама, снажно оживљене, **ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ**.

ЦЕНОВНИК ТРАЖИТЕ, шаље се **БЕСПЛАТНО**.

Адреса:

Миша Ђорђевић, лозар, власник лозног расадника, **НОВИ САД**, пошт. факс 133 (Бачка), (Стовариште: Кисачка улица бр. 106). 49,10—2

Плугове обртаче, велике „Brabant“ за рад са два вола или два јача коња, по 1400 динара.

Плугове полу „Brabant“ обичне, по 800 динара.

Плугове лакше, са кољечком, по 500 динара.

Плугове сасвим лаке са 1 точком, по 300 динара.

Копачице, прашаче „Planet“ запрежне, по 300 д.

Прскалице за виноград „Идеал“, најбоље француске, по 500 динара.

Виномере „Малиган“ по 380 динара.

Распродаје трговина сваковрсног семена: **Тима Владисављевић Београд**,

Босанска ул. 30. 50,2—2

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурније средство за заштити семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дина; 1 омот 200 грама 10 дина.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански факс 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8/1.) 42,8.

Уредништво и администрација Тежана не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИНА

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Све писма, које Друштво слање својим Пољопривредним и привредним лицима, и објављене су у његовој поштоматској кући на адресу: Министарство Поште и Телеграфија № 13308 од 17.-01-1924. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Баци и поштом добијају лист у пола цене

Преплата се поплаће уједнаку за цео годину.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу не враћају се

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Војислав Ђ. Ранковић

Број 43.

БЕОГРАД, 24. ОКТОБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА АЛЕКСАНДРА I

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

у циљу проучавања стања пољопривреде у земљи, приказивања резултата практичне пољопривреде и појачања производње животних намирница

ПРИРЕЂУЈЕ У БЕОГРАДУ

на дан своје Славе Св. Краља Милутина 12. новембра 1926. г. и у дане 13. и 14. новембра у своме изложбеном павиљону (Немањина II, у Београду)

ПОЉОПРИВРЕДНУ ИЗЛОЖБУ ПОВРЋА, ВОЋА И ГРОЖЂА.

ИЗЛАГАЈЕ СЕ: 1. Из градинарства (повртарства): Све врсте и сорте: купуса, карфиола, кеља, махунастих плодова (боранија, грашак, боб и друго), паприка, патлиџана (црвених и плавих), лукова (црни, бели, празни лук, влашци, арпаџик и др.), мркава (шаргарепа), репе за јело, мирођије, першуна, целера, паштрнака, цвекле, спанаћа, салате, ендивије, краставаца, тикава за кување, кромпира, бамбе, артичоке, шпаргле и др., у свжем стању и прерађено (конзерве, осушено и др.);

2. Из воћарства: Све сорте свежег (сировог) воћа: јабуке, крушке, дуње, ораси, лешници, шљиве, мушмуле, оскоруше, смокве, калинке (нарони, шнакови), кестени, маслине и др. и прерађено: компоти, пекмези, слатка, мармеладе, кандирано воће, ракије, ликери, воћни сокови и пића, безалкохолна пића, маслинов зејтин и др.;

3. Из виноградарства: Све сорте винског и стоног грождја у свжем стању и прерађено (вино, коњак, ракија, рецел, пекмез, мађун, колачи и др.).

Предмети у свжем стању излагаће се по 2 кг. или 1 комад, ако су тежи од овога (кудус и др.), а у прерађеном стању по 1 кг. или шегла и по 1 боца (флаша).

Пријаве за предмете за изложбу треба одмах подносити Пољопривредним Подружницама и државним економима у областима, у којима има Подружница, који ће их доставити Срп. Пољопривредном Друштву најдаље до 10. октобра о.г. да би се благовремено увели у каталог.

Предмете за изложбу треба предавати Пољопривредним Подружницама и државним економима и то: оне у прерађеном стању (који нису изложени квару) најдаље до 20. октобра, како би их они одмах експедовали ради благовременог увиђивања, а остале предмете најдаље до 2. новембра о. г.

Предмети примљени доцније неће моћи бити изложени.

На сваком предмету треба тачно назначити: име и презиме излагача, занимање, одакле је (место, срез и област), назив изложеног предмета (по месном називању, по сортама и врстама), колико излаже, колико је од истог произвео, колико има за продају, по којој цени; код поврћа означиће се: је ли од семена сопственог или купљеног и од кога, а код воћа и грождја на којој су подлози калени.

Право на учествовање и награде имају сви произвођачи, а државне и самоуправне установе само на учествовање и награде у похвалицима.

Сва ближа обавештења даје Српско Пољопривредно Друштво у Београду, Пољопривредне Подружнице, где ових има и државни економи.

На име награда издаће се 75.000 динара у пољопривредним саравама, алату, материјалу, семену и пољопривредним књигама, из помоћи Министарства Пољопривреде и Вода, Народне Банке, Извозне Банке и Друштва ових средстава.

У дане изложбе одржаће се и стручна предавања. Улаз на изложбу је слободан и бесплатан. Изложени предмети не враћају се.

Бр. 8478, 25. августа 1926. г. у Београду.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО.

Један добар начин пољопривредне пропаганде

Пропаганда за унапређење пољске привреде, коју данас у народу врше наши државни пољопривредни органи, по оцени неких надлежних и стручних, а у много случајева ненадлежних и нестручних лица, не даје жељене резултате.

Пре него што се донесе суд о резултату рада на пољопривредној пропаганди у народу, судије морају да испитају прилике и околности, под којима се пропаганда спроводи, а што је најглавније, морају да знају, каква су и колика средства стајала на расположењу државним пољопривредним органима и утрошена за постигнуће жељеног успеха. Само у том случају суд и оцена биће праведни, у противном, површини и неправедни.

Удаљили би се од сврхе наслова, да набрајамо, како су средства за пољопривредну пропаганду, према пространству наше Отаџбине, према саобраћајним, теренским и многим другим приликама, толико мала и незнатна, да од њих, кад не би било пожртвовања и личне жеље за успехом,

не треба ни очекивати, а још мање тражити неке нарочите резултате.

Да би државни пољопривредни органи у народу — државни економи или пољопривредни референти, постигли боље и повољније резултате свога рада на ширењу савреног пољопривредног знања и начина рада, и тиме не само одржали, већ и појачали досадању љубав и поверење народа према државним економима, они се морају постарати, да нају начина, како ће са народом бити у непрекидном додиру, кад им се за ово, т. ј. за путовања по својим службеним рејонима, дају незнатна средства.

Да би народ у државним економима и даље гледао своје учитеље и просветитеље, они морају сву своју интелектуалну снагу и знање употребити у раду на оснивању и развијању пољопривредних установа и удружења приватне иницијативе, која ће пољопривредника да просвећују, т. ј. да га подижу економски, духовно и културно. Ове установе треба основати најпре у центру, а по том у свима местима, где има људи, који ће у њима искрено и предано да раде, а вредни и енергични људи брзо стварају остале повољне прилике.

ПОДЛИСТАК.

Израда масла и сира траписта.

(Сирштан)

Добивену павлаку треба усути у чист суд који се унесе лети у што хладнију одају, а зими га држати у млекуру.

Павлака се несме држати у одаји, где има вина, ракије, сирћета и т. д., јер павлака лако прима стране мирисе. Суд у коме је павлака, несме се херметички затварати, јер павлака добије рђав задах.

Масла има четири врсте и то: масло из слатке павлаке; из киселе павлаке; данско масло, коме се додају нарочито спремељене млечне киселе бактерије и масло из пастеризоване павлаке, т. зв. париски путер.

а) *Слатко масло.* — Прави се од свежје павлаке, коју треба пре прераде расхладити на 12°C, а зими не више од 12°C. Овако спремељену павлаку сипати у бућкалицу, коју предходно треба добро опрати хладном водом, затворити и отпочети рад. Бућкалица несме бити потпуно напуњена павлаком, већ само за $\frac{1}{10}$. Бућкање треба обављати

све дотле, док се масне куглице не претворе у комадиће величине кукуруза; после овога бућкање зауставити и млаћеницу оцедити. У масло сипати хладну воду, добро промешати дрвеном лопатицом или ножем и воду оцедити. Поново сипати хладну воду и поново промешати више пута. После овога масло извадити из бућкалице и ставити на сто за гњечење.

На столу се путер гњечи дотле, док површина стола и стране масла не буду суве, без воде. Масло се затим ставља у калупе, пошто му је дат леп облик, завије се у пергамент папир и шаље у трговину.

Приликом гњечења треба пазити, да се масло не прегњечи, јер добије лојан укус и губи мирис. Овако справљено масло врло мало може стајати (6—12 дана), јер се брзо квари. Масло за продају не соли се.

б) *Масло из киселе павлаке.* — Оно се разликује од првог у томе, што се спремељена павлака остави дан и ноћ да укисне, па се онда преради на исти начин као и путер из слатке павлаке са том разликом, што топлоћа павлаке мора бити у лето 12°C, а у зими 15—16°C, коју по потреби у зиму загрејати у kazanу са врућом водом.

По досадањим резултатима рада пољопривредних установа и удружења приватних, најбоље су успехе постигли на унапређењу пољске привреде у опште Српско Пољопривредно Друштво, његове подружине и земљорадничке задруге.

Оснивању пољопривредних подружина и земљорадничких задруга, развијању и унапређењу ових установа, државни пољопривредни органи у народу треба да обратe нарочиту пажњу и употребе све време, које им преко отпљављања службене дужности престаје или боље рећи време, које би за путовања у народ ради пропаганде употребили, кад би средства имали.

Државни пољопривредни органи, радећи у овим установама, у којима су махом отреситији, напреднији и писмени пољопривредници, долазе у додир са овима приликом обављања седница управног и надзорног одбора, редовних и ванредних годишњих скупштина, те преко њих могу много утицати на унапређење пољске привреде.

Пољопривредне подружине поред пропаганде врше и посредовање у набавкама разних пољопривредничких потреба, а што је још од значајне важности, сваки члан пољопривредне подружине уредно прима лист „Тежак“ и Пољопривредни Календар, у којима увек може да нађе насушно потребну му пољопривредну поуку и савет за сваку грану његовог газдинства.

Практично, добро, и за сваког приступачно уређиван орган Српског Пољопривредног Друштва — наш „Тежак“, без кога ни једна пољопривредникова кућа не треба да буде, штампа се у 9 — 10000 примерака, па се на жалост и овај за нашу пространу Отаџбину врло мали број не растури у народ. Ово се не може преписати незаинтересо-

ваности нашега пољопривредника већ, и ако неродо морамо признати, само нама, који смо требали да га заинтересујемо и са „Тежаком“ упознамо.

Сваки пољопривредни орган — државни економ у своје срезу, *) ако је умешан, ако има воље и ако су његов рад и држање у народу цењени и поштовани, увек може да придобије, ако не више, а оно бар 150 — 200 пољопривредника, који ће да буду чланови среске пољопривредне подружине, а у обласним и другим већим местима и преко овога броја. Кад се ово изведе у свима срезовима и већим местима, онда ће број чланова пољопривредних подружина порасти до преко 20.000 људи, а то би за наш пољопривредни напредак било од осетног значаја, јер би то била есенција нашег земљорадничког света, преко кога би се и лакше и брже пресађивале све новине у савршенијим начинима рада у пољској привреди.

Кад се овоме дода рад државних пољопривредних органа на развијању кредитних и других земљорадничких задруга, које пољопривреднике чувају од зеленаша и пропадања, онда ће они радити на подизању пољопривредника и жањању пољопривредне производње и биће прави народни учитељи и просветитељи.

Бор. Љ. Нешић

ИЗ РАТАРСТВА:

Сочиво — леће

Сочиво је корисна, а међутим скоро заборављена биљка или барем у нас занемарена.

*) Изучавајући још за извесно време срезове у Савацу, а неке и у Јужној Србији и Црној Гори.

Данско масло. — Справљање ове врсте масла захтева претходно справљање нарочите маје и пошто је то посао, који се може изучити само дугим радом на пракси, то га нећемо овде описивати.

б) Париско масло. — Оно се израђује на исти начин као и слатки путер са том разликом, што се павлака загреје на 93°C и одмах расхлади на 10—11°C у лето, а зими на 13°C.

Бојадисање, сољене и паковане масла. — а) **Бојадисање:** — Бојадисање се изводи само у доба, када су краве на сувој храни иначе, док су краве на пашу и у опште зеленој храни, млеко има довољно боје и не треба је додавати.

За бојадисање масла узима се специјална боја звана „Orlean“, само да је гушћа као зејтин и нарочито за овај циљ спрењена. Треба пазити да се не употребљава боја под истим именом, спрењена за сир, јер је ова ређа и слабо приња уз масне куглице.

Бојадисање масла бива и на тај начин, што се пред буњање додаје павлаци на сваких 10 л. по 5—6 капи поменуто боје.

Додавање боје не може се прецизно утврдити,

тек треба настојавати да масло има природно жуту боју, иначе претерано бојење чини га неугледним.

б) Сољене масла. — Врши се одмах на столу за гњечење, када је вода оцењена, на овај начин:

У масло се обично додаје 3—4% ситне кухињске соли — тако што се изводи исти процес гњечења уз додавање соли. Кад је со додата, остави се путер 2—3 часа да потпуно повуче со и потом изњечи, да се одстрани остатак воде, па се поново остави у калупе и чува до употребе.

Масло намењено продаји не соли се.

в) Паковане масла. — Масло се преноси у разној тежини завијено у пергамент папир или у сандучету од чамовог дрвета, само што се у лето зидови и дно ових сандучића обложу испресавијаном хартијом, ово зато што ова хартија ствара између путера и дуварова слој хладног ваздуха, који масло чува од квара на путу.

Опште напомене при изради масла. — а) Треба обратити пажњу да алат, са којим се израђује масло, буде направљен од јаког дрвета, а од чамовине и у опште меког дрвета никако, јер ово лако попусти од трења.

б) Кад масло израдите, треба га пробати на

Оно је врло укусно вариво за људе, а даје и сламу за стоку. Брашно од сочива служи понекад и за мешање хлеба. Код неких народа скоро је искључива храна. У нас је вазда на цени и добро се плаћа, а тако мало гаји. Зашто?

Пре више година Министарство Привреде раздвајало је крупно семе бесплатно народу и државним установама. Српско Пољопривредно Друштво издало је одличну поуку из пера лок. Милоша Н. Лукићевина. Шта је још потребно, па да се биљка оломаћи, јаче но досада?

Ми ћемо поменути оно, што је за успешно гајење најпотребније, па сами пољопривредници нека просуде, у чему су досад грешили, те то нека исправљају, и онда ни корист неће изостати.

Погодбе за успешно гајење сочива најлакше ће се подесити, ако то поредимо са гајењем друге какве познатије биљке. Тако је у нас познато гајење јечма и све оно, што му годи. Запажено је доста сличности између обавде у погледу погодаба за гајење. У народу се каже, да је јечам као неки господин међу стриницама. Тражи земљу врло добро урађену, а и иначе подесну, то ће рећи ни сувихе тешку, нити влажну, затим чисту од корова. У свему се томе и сочиво подудара. Нарочито још забележићемо, да не трпи коров, па се због тога и не ђубри много свежим ђубретом, зато што ово у земљу доноси корова, но се сеје у земљу, где је пре тога ђубрена каква окопавина.

Нарочито треба тражити крупно семе („пештанско“, штокеравско); и добро одабрати место, па и урадити земљу.

На реду би било, да се о тој биљци каже у погледу климе, земљишта и обраде сав, што се зна, да би било корисно, али ми радије указујемо

језику и ако се осети леп укус и мирис, онда је добар иначе, ако се на језику осети маст или масне грумуљице, онда није добар.

Главна мана масла је његов лојан укус, који добије од додира руком или гвожђем приликом израде, онда ако павлака за време бућкања нема потребну топлоту или ако се путер на столу прегњечи.

в) Треба мотрити да се масло у бућкалицу не држи много, већ толико док масна зрнаца не добију величину кукурузног зрна. Иначе ако се оставе да се направе у величини ораха и више, онда масло добије одахмат лојан укус, а у исто време из њега се не може довољно одстранити сурутка и брзо се квари.

Погрешно се ради, што се и после постигнуте величине масних зрнаца, бућкање продужава у намери, да се добије више путера, јер се масна зрнаца, у колико их има, прикуле још у први мах и сад свако даље бућкање је узалудно.

г) За време кад стока прелази са суве на зелену храну, не треба млеко од крава употребити за израду масла, јер масло добива одвратан мирис.

Др. Милојевић,
држ. ср. економ.

у томе погледу на врло корисну књигу М. Н. Лукићевина: „Пасуљ, сочиво и грашак“, у издању Срп. Пољопривредног Друштва, која је о поменутих биљкама изнела све, што се односи на важност варива као људске и сточне хране, важност варива као трговинских предмета и важност варива у пољској привреди.

Све је то тако поучно сазнати како о пасуљу, који се много више у нас гаји, тако и о сочиву и грашку, да само најтоплије можемо препоручити ову књигу и нашим привредницима нарочито у ово доба, кад имају времена набавити одлично семе, и како ваља припремити земљу за усев.

Из те књжице саопштавамо само оно, што је и иначе познато, да сочиво тражи топло место и земљиште песковито — иловачасто, лалорасто и кречито. Креч је, поред добре снаге земљишта, прва погодба за добро успевање и добар принос од сочива.

Земљиште за сочиво треба с јесени поорати, и то дубље, а затим с пролећа плаће, па подрљати, и потом сејати, кад се више не треба бојати мразева, дакле, кад се и пасуљ сеје (око Маја).

Сочиво се може сејати заједно са нешто јечма, да се боље држи, да не полеже и роди више.

Кад махуне почну венути, онда се чула с кореном и рано изјутра преноси и врше, да се не губи много семена из махуна.

Сочива се може добити у зрну око 15 твара од хектара, а до 20 твара сламе.

М. Савић.

ИЗ ПРЕРАДЕ ВОЂА

Неколико начина прераде вођа^{*)}

Мармелада од дуња. — Спада међу најукусније прерађевине воћа. Справља се на овај начин: зрели плодови претходно се добро истрађују каквом чистом крпом, исеку на кришке, одвоје семенке и тврди неупотребљиви делови (тврдина), измешају с водом и добро прокувају. Затим се изгњечи, течност (каша) процеди кроз кавак подесно сито и дода на 1 кг. каше $\frac{3}{4}$ кг. шећера. Потом се кува и меша све дотле, док се не згусне и као врела супа у судове. Кад се мармелада охлади, покрије се суд чистом белом хартијом, која се претходно замочи у алкохол (шпирит), па повеже двоструком пергамент хартијом.

Мармелада од јабука. — Узму се потпуно зрели плодови од сората најбољег укуса и каквоће, као нпр.: енгл. златна парменка и др. Плодови се претходно оперу, исеку на што тање кришке, дода нешто воде и добро прокува око $\frac{3}{4}$ часа. Затим се сок процеди кроз какво сито и на сваки килограм сока дода 0.500—0.750 кг.

^{*)} Описане начине прераде воћа потписати је проучио на лицу места, приликом свога овогодњињег бивањња у Немачкој.

шећера, кува, док се не згусне и даље уради као код дуња.

Сулц—пихстије (желе) од јабука и крушака. — Плодови се оперу, исеку на кришке, сместе у кавак суд и сипа толико воде да буду преливени. Недозрели плодови могу се додати нешто ваниле и џимета. Када плодови кувањем омекшају, али се не распаду, оцеди се сок кроз какво ореше платно и сваком килограму сока дода 500 грама шећера. Крушака се дода 300—400 грама шећера и кува све дотле, док се не згусне—упихтија.

Сулц од дуња. — Справља се као код јабука и крушака, само се претходно од стране сви тврди делови, дршке и семенке. На 1 кг-ам сока дода се 750 грама шећера.

Сок од јабука и крушака. — Употребљавају се сорте најбоље укуса и каквоће. Сок се добија као и при справљању сулца. На 1 кг-ам сока дода се 500—700 грама шећера, кува око 15 минута и пена уклања, сипа у боце, које морају бити чисте и суве, запуше чепом од плуте и премажу смолом или растопљеним печатним воском.

Код јабука при кувању сока дода се нешто ваниле, а код крушака на 1 лит. сока 3—5 грама лимунове киселине („лимонтус“). Боце се оставе на каквом хладном и мрачном месту.

Ликер од дуња. — На 2 кг-ама иструганих дуња дода се 50 грама ситно исеченог плода од горког бадема, 15 грама џимета, 5 грама ваниле, 20 грама љусака од поморанџе, кора и сок једног лимуна, два литра винског алкохола и 1 литар воде. Ово се смести у кавак суд и тако остави 14 дана да престоји, водећи рачуна да се чешће суд продрма. После тога времена оцеди се течност кроз какво платно и добије око 3 $\frac{1}{2}$ литра течности. Раствори се 1 кг-р. шећера у 1 $\frac{1}{2}$ литру воде и овај раствор сипа у добивену течност, промукна, остави неколико дана да престоји, а затим процеди кроз какво платно или најбоље помоћу филтр-апарата избистри, разлије у боце и чува до употребе.

Крушке у сирћету. — Плодови крупнијих сората ољуште се, исеку на кришке и од стране тврди неупотребљиви делови. Мањи плодови, као нпр.: такуша, могу се и читави употребити. На 2 кг-ама крушака дода се 500 грама шећера и $\frac{3}{4}$ литра доброг винског сирћета. Ово се прокува и спусти крушке, кува све дотле, док се са каквим зашљеним дрвцем лако могу скроз пробости. Затим се сипа у кавак земљани или др. подесан суд и пошто се охлади, повеже пергамент хартијом. Да крушке не би подриле, треба их одмах, а пошто се ољуште, спустити у хладну буварску воду или још боље у врео раствор шећера и сирћета.

П. С. Петковић.

ДОПИС

Планинско газдовање овцама на Старој Планини и у њеној околини.

(Из записа са једне бачке екскурзије).

Стара планина спада међу оне наше планине, на чијим се испашама води једно од типичних газдовања овцама. Та газдовања на појединим од наших планина слабо су позната, јер се о њима мало ко и интересује. Стручна литература код нас о њима такође мало зна; о њиховом значају за привредни живот појединих места и не мисли се, па и на њиховом унапређењу ништа се не ради. Међутим ова газдовања вредна су сваке пажње.

Газдовање са млеком оваца у овом нашем крају тројака је. Овце се искористављају заједнички у самом селу или се дају на „фесим“ (синовимно „на качкавал“) и одгоне на планину, тамо се музу и од млека израђује качкавал, или се пак код поједнаца музу на селу, а помужено млеко продаје некојим бачијама, где се опет прерађује у поменути сир.

У самом начину заједничког искориставања оваца у селу има нечег вредног помена као типичног за ова и у опште планинска места југоисточне Србије дуж бугарске границе. У овом се држи једног задругарства сачуваног из најстаријих времена — Имаоци оваца једног села скупљају ове почетком пролећа (о Ђурђев-дану) у једно заједничко стадо. У очи дана, кад ће их помешати, помуже сваки овце свога стада пред заједнички изабратим људима и млеко свакога премери се. Млеко се мери на оку, а укупна количина срачуна се на „ведра“. На основу добивених количина млека овог дана и трајања лактације дају се сад све овце прво на искориставање оном, који је имао највише ведре, па онда оном, који је по добивеној количина овог контролног дана био други по реду, потом ће их добити трећи и т. д. Трајање лактације дели се овде на две периоде: прва траје од Ђурђев-дана до Петров-дана, а друга од Петров-дана до Вел. Госпојине. Како млечност код оваца у ова два периода није иста, као ни каквоћа млека, то се прво међувреме (Ђурђев-дан — Петров-дан) подели између појединих сразмерно њиховим уделима помуженог млека поменутог контролног дана, а на исти начин учини се и подела оног другог међувремена (Петров-дан — Вел. Госпојина). Чешће се овце (свију) за овај други период времена дају на искориставање коме од поседника, односно закупац бачија, па се од добивених новаца исплате заједнички чобани стокe у оној првој периоди.

У давина, кад поједини искориставају овце, да би намузели свој број припадајућих ведреа, напасају овце, што боље могу. Сваки се труди, да овде пасе и на коме свом комаду оранице или утрине, да би и ову нађубрио. — Од добивеног

млека израђује се у домаћинству сир врсте качкаваља, или т. зв. „туцаник“, т. ј. сир, код кога се добивена грудa иситни, добро посолити и набије у чабрице^{*)}. Сир се прави из пуног млека, а из „вурде“, што се добије из сурутке, која садржи још доста масти, вади се (после закишевавања) масло домаћом бућкалицом.

Код оног другог начина искоришћавања оваца на „хесим“, ове се дају појединим закупицама по седишница бачија на планини. Овце се плаћају од „чифта“, т. ј. по пару, а закупац их искоришћава од Св. Николе (9. маја по старом) до Вел. Госпојине (9. августа п. ст.). Цена закупу од пара варира (ове године између 90—110 динара). Закупци оваца најмљују „мајстора“ сирара и чобане. На бачији ради један главни „мајстор“ сирар без обзира на број оваца и количину млека. Њему се само из реда чобана додају 2—3 помоћника већ према обиму посла. За 250—350 оваца рачуна се један чобанин.

У местима, која смо ми посетили на Старој планини, а која су најлепша и имају најбоље бачије (Вртибог, Равно Буџе, Мутна Бара) стада појединих бачија доста су многобројна (Равно Буџе 2500 брала, Мутна Бара 3500). Она се напасају на пространим суватима, којима ова планина у својим врховима обилаује. На бачијама овце се музу двапут дневно: јутро и вече. Млеко се подсирава одмах после муже. Рад у изради качкаваља је, као што се може и веровати, примитиван. Ипак вреди забележити, да смо наишли на једну бачију (код Крста, на путу од Пирота за село Вел. Лукању), у којој се зна за лактодензиметар и за топломер код подсиравања. Рад око израде качкаваља описан је од А. Г. Јовановића на овом месту још 1909. г., али као што и он тамо наводи, тај рад није свуда идентичан. На свакој од бачија поједини од мајстора сирара уноси чега свога у тој вештини и до тога држи.

На трећи начин најзад млеко доносе поједини сопственици оваца на бачију, којој су га још почетком пролећа продали. Млеко се продаје од оке. Оно се доноси на бачију изјутра и у вече. Вечерње млеко остави се непрерађено до изјутра, па се са јутарњим помеша и прерађује. Код ове испоруке млека честа су фалсификовања његова додавањем воде, што чине појединци. То је, изгледа, и натерало поједине мајстоје на бачијама, да потраже какав начин „градрања“ млека и у ту сврху употребљавају лактодензиметар. Мајстори, сирари, принуђени су да врше повремено и контролне муже код појединаца. У времену кад ми поседујемо ове бачије (друга половина месеца августа, о Преображењу) млеко оваца мери 1035 на Soxhlet-овом млекомеру. Да се људи натерају на испоруку правог нормалног млека, врло је тешко. Имаоци бачија труде се, да млеко код појединих закупца с пролећа, кад је тежаку најнужнији новац

и млеко закупљују за цело лето. Тежак пак, кад млеко прода, у бесцење често, а прими готов новац унапред, труди се да надокнади штету фалсификовањем, т. ј. доливањем млеку воде.

Колика је млечност по овци и колико се млека добије за једну лактацију не може се поуздано утврдити. На висинским бачијама, где је паша мање литома, биље ситније, али сочније и овце дају мање, али бољег млека; напротив у нижим местима. На врховима ове планине добије се за међувреме Никољ-дан-Вел. Госпојина по 22 литра од овце. Колико се пак добије за време, док јагње сиса, као и за време муже после бачијања (од Вел. Госпојине до Крстов-дана докле се највише музу овце), незна се. Овце се иначе јагње од половине јануара до половине марта, највише почетком фебруара (по новом).

Јагњад су, као и овце, код тамошњег тежака предмет особите пажње. Она се негују свом марљивошћу и наследном љубављу наспрам посла. Стада појединих породица чувена су од давине. Таква стада, кад се узимају на бачије као у „хесим“, обично се плаћају већу цену од оваца других стада мање пажених. Код избора грла за приплод и једног и другог пола поступа се необично строго. И ако се ту више ради од оца, него научно, до извесних разлога необично се држи. Тако изабрана грла по некојим назорима њихових одгајивача не продају се ни за какве новце.

Исто се тако необично држи до овчих производа, а посебно вуне. Кад се говори о богатству некога од тежака оног краја, навеште се често и колико вуне има. Вуна је производ, који се такође суревниво чува, чак се и она дому непотребна тешко продаје. Ошишана, она се опере и осушена чува по више година на гомили, као какво нарочито благо. У томе се иде често у крајност. Тако ће се у појединих наћи често пуви подруми вуне од више година и она се не продаје до велике невоље. На питање, зашто не продају ту вуну, већ је држе да тако пропадне, многи ће одговорити да јој чекају цену, а која је то цена, што чекају, заправо ни сами не знају. Њима је јевтино, кад се овако опрана вуна продаје 50 дин. килограм, а јевтино им је, кад је као ове године продају по 90 и 100 дин. кгр.

Све ово има свој разлог у томе, што онамошњи тежак иначе живи врло бедно и примитивно, а са незнатним изворима прихода. Од тих извора најглавнији је сточарство, а посебно овчарство. Са тога разлога желети је, да се ова привредна грана и унапреди и да се садањи више емпиријски рад у томе замени правим научним радом. Као посебни моћни чинилац, који би указао на путеве напредног рада, ми видимо задругарство. Не мислимо на оно примитивно задругарство, што, поменуемо, тамо постоји, већ савремено сточно задругарство, што одликује данас напредне алипске земље. Једно задругарство, овде посебно за овчарство, узело би на се искоришћа-

*) Поседа на соко-бавски сир.

вање заједнички добивеног млека без посредништва данашњих закупаца бачије и др. Оно би узело на се, а на основи опита, и знанствену селекцију оваца по количини и квалитету млека, по ваљаности вуне, по крупноћи грла иначе. Задруге, које би се образовале, узеле би на се и трговину млечним производима и старање о њиховој савршеној преради и свентуалној промени данашњих врста тих производа. Најзад на њима би било, да преузму на се и амелиорацију и самих пашњака, који су данас у доста рђавом стању, јер се већ вековима искоришћују на исти начин и без икакве неге, те су јако осиромашили у биљним врстама.

Желети је, да ово задругарство нађе што пре својих прегаоца, а потпора надлежних неће недостајати.

М. Ж. Калановић.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктивне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

Од 14. ДО 19. ОКТОБРА Т. Г.

Пољопривредни производи и друга производа	БЕОГРАД						НОВИ САД						
	пшеница		грашак		закључено		пшеница		грашак		закључено		
	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	
Пшеница	245	260	240	255	4000	242	275	—	—	272	5100	265	280
Раж	—	—	165	175	—	—	—	—	—	—	200	197	—
Летина	140	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Овас	142	155	140	152	100	153	153	—	—	—	1000	142	145
Кукуруз	147	150	145	150	2700	145	155	—	—	—	5350	107	185
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4250	270	440
Мекиме	105	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пасуљ	145	145	160	160	—	—	—	—	—	—	600	142	150
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Граховина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљавице	310	640	290	630	2200	310	550	—	—	—	—	—	—
Пекмеца од шљавица	—	—	330	370	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	570	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Семе	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слама	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Дрва	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слањина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Промет пшеничне житарке, код шљавице застој.

ЗАПИСНИК

39. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 22. септембра 1926. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Сремић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, В. Матић, А. Рашковић, и Б. Ранковић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележко секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

554) 38. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

555) 37. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

556) Саслушано је мишљење Набављачког Одбора да је прегледао и пробао присаће машине, па је одлучено: да се набави машина „Унтервуд“ од Маричића и Јанковића за 7.500 динара.

III

Прочитана су мишљења Одбора за завршење програма рада, па је одлучено:

557) да се не шаље изасланик на предавање у Грделицу, пошто Друштвени послови не дозвољавају.

558) да се не шаље изасланик на изложбу у Ваљев. Каженицу, пошто је захтев касно стигао и распоред изасланика раније учињен.

IV

559) г. Председник саопштава да је средно материјал за Пољопр. Календар за 1927. г. и моли за решење, на који ће се начин дати у штампу. Одбор одлучује: да се прибаве понуде од штампара путем стечаја, па финансијски одбор да понуде прегледа и штампање уступи најповољнијем понуђачу.

560) Члан Управе г. Б. Ранковић саопштава да други делегат за изложбу у Зворнику г. С. Партић неће моћи да иде, пошто је спречен службеним путовањем и моли да се одреди друго лице. Одбор одлучује: да други делегат буде члан г. Д. Сремић.

561) Члан Управе г. А. Рашковић реферирше, да је свраћао у Аранђеловац, да види припреме за изложбу. По учињеним припремама изгледи су да ће изложба испасти добро, јер се економ г. Ж. Никодијевић својски труди. Мишљење је: да би изасланици требали да иду раније, а и он ће гледати да опет тамо сврати и помогне око уређења Одбор прима извештај знању.

Са овим је седница закључена.

ЗАПИСНИК

40. седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва држане 29. септембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић и чланови Д. Сремић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, Д. Николић, Б. Бошковић, Н. Петровић и В. Матић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележко секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

562) 39. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

563) 38. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

564) Саслушани су извештаји Финансијског Одбора да су извршене оправке на Друштвеним зградама по погодбама, па је усвојено да се исплати по предрачунима: Миласаву Станисављевићу за оправке на чинов, становама 3300 динара, Милану Станисављевићу 4000 динара за прекривање магацина и зграде до павилона и Миласаву Станисављевићу 240 дин. за оправку плафона

III

565) Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је усвојено: да се одбају понуде Адлера и Ком. за томасово брашно и Ј. Исидорића за косе.

IV

566) Саслушана су мишљења Одбора за изложбу о Друштвеној Слави, па су иста усвојена с тим, да се за декорацију замоли само фирма Ђ. Цамоња и Друг, и да се по молби Мађарског Трговинског Делегата издејствује за посетиоце из Мађарске попуст на железницама и на ризи пасоша.

V

Саопштења и предлози:

567) По повину на вођарску изложбу у Птују, одлучено је: да се изложба поздари дешешом.

568) Члан Управе г. Н. Петровић извештава да не може ићи у Чачак ради државна предавања, пошто је спречен. Одлучено: да се од предавања одустане.

569) Члан Управе г. А. Рашковић саопштава да су председник Подружине и директор изложбе из Трстеника, изјавили жељу: да изложбу посети што већи број чланова Друштвене Управе и да им одрже што више предавања. Одлучено је: да поред раније одређених делегата, изложбу посете г. г.: председник П. Т. Тодоровић и члан Управе г. Д. Николић, који да одржи предавање из ратарства.

570) Члан Управе г. Д. Николић и заст. инспектора г. Н. Стаменковић реферису о изложби у Неготину Крајинском, на коју су ишли као Друштвени изасланици. Изложба је била врло скромна, јер је било изложено свега 175 предмета квалитативно слабих. Предавања су одржана по програму, од којих нарочито пажњу заслужују предавања г. г.: Ст. Јовића др. економа „Вођарство у Крајини“, И. Бошњака, директора Емолошке Станице „Винско законодавство“ и Младеновића професора „Из пчеларства“. Изложба је приређена и одржана са великим натапањем, а томе је узрок рад ранијих Управа, које су убиле поверење код пољопривредника Одбор прима знању извештај.

571) Г. г. Председник и члан Управе Б. Станисављевић реферису о изложби у Аранђеловцу. Акција је била слаба, јер је учесника било мало, а било је и свега

из самог Аранђеловца, који за изложбу нису знали. На изложби је било изложено: 21 грло коња, 56 грла говеди, 4 овце, 1 крава, 22 пара живине, 10 примерака пшенице, 9 примерака кукуруза, 1 примерак јечма, 1 примерак овса, 54 примерка разног поврћа, 39 примерака крушака, 56 предмета јабука, 1 предмет мушмула, 25 предмета шљива, 32 предмета грожда, 9 предмета дуња, 11 предмета ораха, 8 предмета вина, 10 предмета ракије, 3 предмета предивастих биљака, 6 врсте прерађених, 2 врсте млечних производа, 188 предмета рукотворина, 2 сорте оживљених калемона, 1 сорта културне врбе и 2 питома зеца. Посетилаца је било: грађана 1265 и пољопривредника 1184 свега 2449. После изложбе објавили су позрм Виноградарске Задруге, па затим угледно имање попа Милутина Поповића у Буковану. Одбор прима извештај знању.

572) Члан Управе г. Д. Сремић реферису о изложби у Зворнику, на којој је ишао као изасланик са чланом г. Б. Раиковићем. Изложба је била успела и врло добра, Илагача је било 132 са 273 предмета и то: 153 предмета јабука, 38 предмета крушака, 12 предмета дуња, 19 предмета ораха, 2 предмета сирових шљива, 6 предмета мушмула, 36 предмета сувих шљива, 5 предмета сувих крушака и 2 предмета пекмеца. Награђено је 126 лица. Посетилаца је било преко 5000. Одбор прима знању извештај.

Са овим је седница закључена.

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — нарочито пшенице — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, најсигурније средство за заштитиу семена од главнице јесте:

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8/1.) 429-

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Све пошиљке, које Друштво излаже својим По-
дружницима и приватним личима, и објављује,
ослобођене су плаћања поштомарне таксе на
расносу Министарства Поште и Телеграфа № 17320
од 12.-III-1924. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Тако и војним добровољцима лист у пола цене

Претплата се поклаже уједнаш за целу
годину.

Цена огласила по такси.

Илустрован лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи за штампу по грађању се

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Додерокић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 44.

БЕОГРАД, 31. ОКТОБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАЊА КРАЉА
АЛЕКСАНДРА I

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

у циљу проучавања стања пољопривреде у земљи, приказивања резултата практичне
пољопривреде и појачања производње животних намирница

ПРИРЕЂУЈЕ У БЕОГРАДУ

на дан своје Славе Св. Краља Милутина 12. новембра 1926. г. и у дане 13. и 14. новембра
у своје изложбеном павиљону (Немањина 11, у Београду)

ПОЉОПРИВРЕДНУ ИЗЛОЖБУ ПОВРЋА, ВОЋА И ГРОЖЂА.

ИЗЛАГАЈЕ СЕ: 1. Из грађинарства (повртарства): Све врсте и сорте: купуса, карфиола,

кеља, махунастих плодова (боранија, грашак, боб и друго), паприка, патлиџана (црвених и плавих),
лукова (црни, бели, празни лук, влашан, арциник и др.), мркава (шаргарепа), рене за јело, мирођије,
першуна, целера, паштрика, шекле, спанаћа, салате, ендивије, краставаца, тиквава за кување, кром-
пира, бамње, артичоке, шпартле и др., у свежем стању и прерађено (конзерве, осушено и др.);

2. Из воћарства: Све сорте свежег (сировог) воћа: јабуке, крушке, дуње, ораси, лешњици,
шљиве, мушмуле, оскоруше, смокве, калнике (парови, шинкови), кестени, маслине и др. и прерађеног;
компоти, пемези, слатка, мармеладе, кандирано воће, ракије, ликери, воћни сокови и пића, безалко-
холна пића, маслинов зејтин и др.;

3. Из виноградарства: Све сорте винског и стоног грођа у свежем стању и прерађено
(вино, коњак, ракија, репељ, пемез, мајун, колачи и др.).

*Предмети у свежем стању излагаће се по 2 кг. или 1 комад, ако су тежи од
овога (купус и др.), а у прерађеном стању по 1 кг. или шела и по 1 боца (флаша).*

Пријаве за предмете за изложбу треба одмах подносити Пољопривредним Дружницима и
државним економима у областима, у којима има Подружница, који ће их доставити Срп. Пољопривредно
Друштву најдаље до 10. октобра о.г. да би се благовремено увели у каталог.

Предмете за изложбу треба предавати Пољопривредним Дружницима и државним економима
и то: оне у прерађеном стању (који нису изложени квару) најдаље до 20. октобра, како би их ови
одмах експедовали ради благовременог увршћивања, а остале предмете најдаље до 2. новембра о. г.

Предмети припремљени доцније неће моћи бити изложени.

На сваком предмету треба тачно назнати: име и презиме излагача, занимање, одакле је
(место, срез и област), назив изложеног предмета (по месном називању, по сортама и врстама), колико
излаже, колико је од истог произвео, колико има за продају, по којој цени; код поврћа означити се:
је ли од семена сопственог или купљеног и од кога, а код воћа и грођа на којој су подлози калени.

Право на учествовање и награде имају сви произвођачи, а државне и самоуправне установе
само на учествовање и награде у похвалницама.

Сва ближа обавештења даје Српско Пољопривредно Друштво у Београду, Пољопривредне Подружине, где ових има и државни економи.

На име награда издаће се 75.000 динара у пољопривредним саравама, алашу, материјалу, семени и пољопривредним књигама, из вољених Министарства Пољопривреде и Вода, Народне Банке, Извозне Банке и Друштва живих средстава.

У дане изложбе одржаће се и стручна предавања. Улаз на изложбу је слободан и бесплатан. Изложени предмети не враћају се.

Бр. 8478, 25. августа 1926. г. у Београду.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО.

ИЗВОЗНИЦИМА ВОЋА

Јавност је обавештена о одржаној пољопривредној изложби у Трстенику, 17., 18. и 19. о. м. По извештају стручњака, изаслатих од Српског Пољопривредног Друштва, који су отворили изложбу, види се: да је та околина у овој години показала квалитативно и квантитативно огромно богатство, које ту лежи али, изгледа, трговачки неискоришћено.

Тачно је, да су се извозници воћа највише бацили у окр. чачански и ужички, у којима се одликује наша домаћа јабука будимка-сенбаја, која је ранијих година прокрчила пут ка страним пијацама, па и данас се највише тражи. Она има, поред свих осталих особина, једну најглавнију: издржљивост у путу, не подлеже брзом трулењу, због чега је трговци и траже нарочито. Али по извештају комисије, будимка се је показала у том крају — око Трстеника, такође изврсна, као што је и у горе поменутих околностима. Ма да постоји подељено мишљење о квалитету — издржљивости исте сорте у различитим крајевима, ипак је то нетачно. Постоји једна сасвим друга ствар, која чини разноликост исте сорте у једном малом и истом

простору у издржљивости, а то је: време брања јабука. Зна се, да је у топлијим — нижим пределима, јабука сочнија, па и крупнија, но у брдским — хладнијим крајевима. Поред тога, у брдским крајевима је ранија хладноћа, а и слана, — која игра најглавнију улогу: пречишћавање подложних трулењу и добијање сјајније боје на јабуци. Како је берба у свим тим пределима готово једновремена, то је слана у брдским крајевима учинила пре класирање, док ће у равнијим, нижим пределима учинити то доцније. Да би се избегло трулење исте сорте, као сочније, у нижим пределима, најбоље је сачекати најмање 2-3 јаче слане да прођу, па онда обрати их и таква јабука ни у чему неће изостати од браске; чак шта више, њена ће цена бити много већа и надокнадиће губитак раније опалих.

Наши извозници купују све сорте јабука, али, сем будимке-сенбаје, мало коју, и у малој количини, извозе, већ се потроше у нашој земљи на већим пијацама. Али су у нашој земљи одомаћене и неке стране сорте изврсне за трговину, а нарочито за извоз, од којих понајвише: енглеска златна јарменка и француска кожарка, а које су се у

ПОДЛИСТАК.

И сваки пољопривредник треба да врши огледе

Задатак је сваког рада и предузећа, да се не могућству добије што већи чист принос и да с при томе дотично предузеће очува у свом даљем редовном стању. Правилан пут к овоме циљу је у примени и искоришћавању свега онога, до чега се дошло искуством, а нарочито је важно, што се можемо користити и искуствима стеченим под особитим, обично тежим околностима. У пољској привреди није то баш тако једноставно и лако, јер су услови, од којих зависи наша производња, често тако разнолики, да се понекад у једном и истом газдинству не може у свему радити по једном начину. Сваки ће земљорадник, разуме се, изабрати оно, што се у сличном крају, као што је његов, показало добро, али ипак без потпуне сигурности, да ће то и код њега бити успешно.

С обзиром на могућност штете, и да би се могли тачно контролисати сви резултати новоуведеног метода, не може се овај метод какав је у

целини примити, већ га морамо претходно у сопственом газдинству испробати. Ово је идеални начин за стицање сопственог искуства и није ни у колико нов. Њега већ одавно проперирају све наше пољопривредне школе и организације, али је међу земљорадницима веома неанатан број оних, који врше и који би знали вредност упоредних огледа. А и они, који их већ врше, имају извесне, већином личне користи. Ово је доказ, како се међу нама свака нова корисна ствар, на штету нашег и сувише конзервативног земљорадника, тешко прима и како смо још стварно далеко од стручног газдовања са нашим имањима. Пољопривредне огледне станице врше до душе свој посао одлично, ширећи на све стране своје испитане и утврђене корисне проналаске, али, као што је већ речено, имају они само општу вредност, а појединца може увести и њима се користити тек, пошто их испроба. Само онај, који врши пробе, иде сигурним путем и наукујава се знањем за рђава и добра времена. Без сопственог искуства нема и не може бити сигурности ни успеха у предузетом послу.

Огледима се постиже напредак у свима гра-

Трстенику, на изложби, показале изванредне по крупноћи и сочности. Оне у издржљивости ни мало не изостају од будимке; чак шта више енглеска златна парменка у нашим крајевима показала се је изржљивија; дуже траје, па ма била и тврдим предметом нешто убивена.

Поред разних сората изнетих на изложбу, добрих за трговину, била је и чувена „тетовка“, која се је у тим крајевима показала као доста добра. По боји и својој прозирности изостаја је, није онаква, каква је у околини Тетова. Но о њој је вредно упознати извознике. Она је, и данас, као за време исекања турске владавине, скупоцена јабука на источним тржиштима; била је скупа и по будимка, а и данас је. Непознато је, да ли се по рату појављивала на северним пијацима, али ако би се појавила, врло би брзо заинтересовала потрошаче и била би велика тражња. Зна се, да су у прошлој години неки извозници поклонили већу пажњу овој јабуци, али су је извозили само за Солун.

У овој години, а у тим воћарским крајевима, родиле су добро и крушке, од којих се најбоље одликује наша домаћа; кантаруша (лончарка) као најиздржљивија и најдуготрајнија. Како се она није извозила, свакако само зато што она дозрева много дожије, као обрана, у децембру и јануару и тек се онда може трошити; штета би била, ако се у овој години не би и она појавила на страниј пијаци. Можда је и разлог њеног не извоза и чисто новчани, пошто је тежња, да се у кратком року уложени новац поврати, т. ј. да се материјал одмах потроши. Кад би се она појавила на страниј пијаци једне до две године, постала би одличан трговачки артикул. Баш зато, што се крушке увек

радије једу но јабуке, а њих, као зимских, издржљивих сората, нема много, међу којима кантаруша има првенство, то би и она постала, на страним пијацима, скупоцена.

Овај је чланак изнет, да би се извозници — трговци боље упознали са околином, коју је изложба истакла као одличну за трговину са воћем. А и са једном опоменом: да трговци — извозници воћа, не би требали пропустити никада локалне изложбе, а да их не посете, где ће се увек упознати са материјалом изложеним, на који они могу рачунати за извоз.

И Српско Пољопривредно Друштво приређује изложбу воћа у своме дому 12., 13. и 14. новембра о. г. из целе земље, што може послужити заинтересованима, да се боље упознају са сортама и каквоћом воћа у овој години, како би знали, куда треба да се обраћају за покриће својих потреба.

Мил. Д. Митровић.

ИЗ ПЕРЕРАДЕ ВОЋА

Сушење јабука и крушака

Овогодишња родност јесењих сората јабука и крушака веома је обилна и сви су изгледи, да се све воће не може продати у свежем стању, нити очувати преко зиме.

Стога је потребно да се произвођачи постајају, да тај сувишак на који подесан начин прераде, као и пр. сушењем, справљањем јабуковаче и крушковаче, сулица-пихтија, мармеладе и т. д., како би се такве користе, веома укусне и хранљиве прерађевине могле у току зиме употребити

нама пољопривредног рада. Овде у обзир долази пре свега одгајивање стоке, а нарочито гајење културних биљака, где су услови за производњу тако различити и где имамо још толико непознатих и неиспитаних ствари.

При гајењу стоке морамо испитати све услове, који би нам осигурали што већу корист и употребу од ње. Главну улогу игра овде храна и подобност грла, која је особина нарочито важна, јер се прилично ретко налази; такође и начин хранења, нега, итд. утичу на повећање користи од гајене стоке. Ваљаном и вредном пољопривреднику искривне овде врло често проблеми, које је могуће само у пракси решити и он се неће страшити ни жалити труда да их решавајући примени у своју корист.

Нарочито промена тржних цена, па била она биљних или животињских производа, мења нам по некад из основа цео план одгајивања и принуђава нас на други начин газдовања. Тако на пр. ниска цена кромпира у 1922. години изазвала је велику употребу његову као сточне хране, и ако по некад и са већом штетом, но када би га директно уновчили на тргу. Огледима је било још

раније утврђено, да сувише велики оброци кромпири проузрокују поред специјалних телесних поремећаја, још и тако звану депресију, т. ј. смањивање сварљивости примљене хране, коју појаву, истина, не проузрокују све сорте кромпира подједнако, нити се она код свих врста стоке подједнако јавља.

Или, потребно је да знамо, у којој ће се мери исплатити хранење неком врстом жита, чија је цена пала. У оба ова случаја дајемо животињама, са којима овај оглед изводимо, за извесно време, тачно одмерену количину дотичне хране, и с времена на време усмеравамо се мерењем о прираштају или код крава музара о количини и масноћи млека. Према резултату мерења и пијачној пени установићемо рентабилност хранења; је ли ово хранење било рентабилно, онда ћемо оброке повећавати све до највишег степена рентабилности.

— Наставиће се. —

Пољопривредници! Ширите ваш лист „ТЕЖАК“

за домаћу потрошњу, продају, а преостале количине сачувати за неродне године.

Разуме се, да и потрошачи треба више да обрате пажње куповини и употреби прерађеног воћа, како би се на тај начин и наши пољопривредници—воћари потпомагли и одржали.

У овогодишњем Календару Српског Пољопривредног Друштва изнето је у опште о сушењу воћа, а овде ћемо истаћи само, како треба сушити јабуке и крушке.

1. Сушене јабуке. — Јабуке за сушење не треба да су презреле. Најбоље су сорте више плознатог облика, са што мањом семеном кућицом—тврдином.

За сушење јабуке се могу употребити ољуштене или неољуштене, што зависи према њиховој трајки и потрошњи. Ако се осушене јабуке желе доцније употребити за справљање компота, онда их треба ољуштити. Исто тако врло су добре, кад се ољуште, исеку на кришке и котурове, па осуше. Љуске као отпатци могу се употребити за справљање суца—пихтија. Љуштење, вађење неупотребљивих делова, сечење на кришке и котурове врши се обичним ножем или нарочито начињеним справама за ту сврху. Сорте осредње крупноће треба исећи на котурове, дебљине 5—6 мм., а дугаког облика по дужини на кришке 6—7 мм. дебљине.

Да ољуштене и исечене јабуке не потавне, треба их потопити и оставити неколико минута у сланој води. (На 1 литар воде 8 грама соли).

Могу се сушити и читави мањи плодови, неољуштени, кад се из њих оваде неупотребљиви тврди делови и семенке.

За сушење на сунцу најподеснији су исечени котурови, који се поређају на косо намештене даске или лесе за сушење шљива, како би сунчани зраци на них управо падали. После неколико сати преврну се котурови, па тако суши и преврће све дотле, док не постану као мекана кожа, а при јачем савијању не ломе се.

Други начин сушења на сунцу јесте, када се кришке ванју на какав јак конач и обесе на промајном и сунцу изложеном месту. С времена на време кришке се на коначу разреде, да се између њих влага не задржава.

Сушење на сунцу може се изводити у мањој количини и то у недостатку сушнице, и само за кућевну потрошњу.

Ако се жели за краће време осушити већа количина јабука најбољег квалитета, онда се употребљавају сушнице. Кришке, котурови или читави плодови поређају се у један ред, јер ће се тако брже и боље осушити. Сушење се врши на средњој просечној топлоти од 80—100°C. Ради равномерног сушења и одржавања подједнаке топлоте у сушници треба набавити топломер. При сушењу напуњене лесе треба чешће мењати. Сваких 15—20 минута, износи се напоље доња лесе, кришке преврну и опет метну у сушницу на горњи

ред. Котурови ће бити осушени већ после 3½—5 сати, кришке после 7—8 сати, а цели плодови после 12—14 сати. Сасвим осушени плодови скидају се са лесе, а несушени скупе, поређају на лесе и даље суше.

По сушењу остави се јабука на пољу, да прими потребну влагу из ваздуха, па затим спакује у мање сандучиће или бунд, поклопи, метне камење ради пресовања, а затим добро затвори да не би спољни ваздух до воћа допирао.

2. Сушене крушка. — За сушење најбоље су слађе сорте, белог и меканог меса. Полузрели плодови најбрже се и најбоље суше и дају највећу количину сувога воћа. Исто тако опали плодови и сорте подесне за кување могу се сушити. Сорте са танком љуском не треба љуштити. Могу се сушити цели ољуштени плодови и исечени на кришке, неупотребљиви делови (тврдина) извади се само код најбољих сората, а за кућевну потрошњу не мора се vadити. Црвљени, натрули и дрвенasti плодови нису за употребу. Крушке са меканим месом суше се целе или у кришкама, али неољуштене. Пре сушења крушке се оперу, одсече чашица, а дршка може и остати. Кришке се ређају на лесе, да љуске дођу на дно, а цели плодови наслажу се доњим делом тако, да им дршке буду на горе и косо скренуте.

Крушке се суше као и јабуке, а мењање лесе врши се сваких 20—30.

Ушећерене суве крушке добијају се: кад се као полуосушене изваде из сушнице и натопе у раствору шећера, затим изваде и посупу ситним шећером (прахом), услед чега се шећер кристалише.

П. С. Петковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Набавка апарата за додавање угљен-диоксида шири, вину ит.д.

Поводом мог чланка „Пенушава пића“ у Тежаку бр. 18, 19, 20, од ове године*) добио сам непосредно, а и преко Српског Пољопривредног Друштва питање од неколико виноградара, као од г.г. Живка Првуловића и Драг. Живановића, из Рајца, где би се и пошто могли набавити апарати за додавање угљен-диоксида шири, вину ит.д. у циљу да буду пенушави, тј. да при сипању у чашу пенушају, кипе. Како ово питање може интересовати, а и треба да заинтересује и друге виноградаре, који мисле на будућност, то га износим овде у „Тежаку“. Набавку ма које важније справе, па и овог апарата, сваки Друштвени члан треба да врши узек преко Српског Пољопривредног Друштва, потпуно уверен, да ће по умереној цени добити добру ствар. Апарат сличан

*) Ко није прочитао чланак, а питање га интересује може наћи потпуне податке у књизи „Винарство“ од 1926. г. од потписатог.

ономе на сл. 34. у 20 броју „Тежака“ од ове године може се добити у самој фабрици по цени од 11.000 динара, не разумејући ту остале трошкове: паковање, пренос и др. Фабрикант би, у случају да се јави неколико наруџбина послао свог радника, који би на лицу места дао улутства о руковању са апаратом.

Ваља имати на уму, да уз овај апарат мора виноградар имати и друге подрумарске справе, нарочито филтер апарат и апарат за запушивање боца. Узев у обзир користи од справљања пенушавих пића, требало би да виноградари овом питању посвете више пажње и да преко Српског Пољопривредног Друштва, најбоље њих неколико удружени, изврше набавку апарата и отпочну са производњом пенушавих пића, у почетку у малом, а доцније кад стекну више потрошача и са већом производњом. Ако не успу, штета, раздвојена на све њих, биће мања и лакше сношљива, али ако успу, посао се може развити у право индустријско предузеће од већег значаја. У осталом само тако радом, производњом можемо се борити и против „винске“ и „привредне“ и сваке друге кризе, а никако скрштених руку и вајкајући се.

Бож. Ђ. Ранковић.

БЕЛЕШКЕ

Радови у новембру. *На дому и двору.* — Вршидба и млађење разних зрнастих плодова. Крунџење кукуруза. Утрапљивање коренстих плодова. Ређење лана и конопље. Прегледање сирава и машина за обраду, чишћење, подмазивање и смештање под свуте. Печење ракије од комине. Оправка и прекривање кровова. Спремање дрва за огрев.

Око стоке и живине. — Храњење по зимском оброку. Умањивање оброка за радну стоку. Брижљиво надгледати храњење крава — музара. Утопљивање стаја. Товљење свиња и издовојених говеда с јачим додавањем репе и репних резанца из шећерних фабрика, уљених погача и јарме. — Код живине се утопљава све више, уколико настају јаче хладноће. Храни се по зимском оброку храњења.

На њиви и ливади. — Јесење добоко орање на свима парцелама које нису засејане. Извожење гноја на њиве и дечишња. — На ливадама чишћење разора за наводњавање. Справљање гноја мешанца — дивадског. — Пуштање воде за наводњавање по благом времену.

У градини. — Риљање на свима одељцима, који нису под усевима. Покрити лишћем усеве, који остају преко зиме на отвореном пољу, ради заштите од зиме.

У воћњаку и расаднику. — Ако време допушта продужује се сађење воћних садница. Поциње орезивање старијих семенстих воћака. Око-

павање. Кречење воћака. Смокве се полажу и покривају земљом. — У расаднику риљање у одељцима, из којих су повијене воћне саднице. Вађење младнца за зимско калемљење, и утрапљивање.

У винограду и подруму. — Вађење притака и полагање на купе под свутима. Растурање гноја и вештачких — хемијских — гнојива, и заградање. Јесење сађење напролетњим риљевинама. Дубоко риљање (риголање) за оснивање нових садова. — У подруму брижљиво доливање нових вина. Отакање црног вина са комине. Бистрење старијих вина.

На ачеланику. — Кошнице треба да су снабдевене са доволно хране. Оставити их на миру.

Код свилюбуба. — Јаја свилюбуба у зимовнику.

Продаја воћних и багремових садница. — Српски расадник у Кратову има за продају 25000 ком. багремових младнца по цени 200 динара од 1000 комада и мањи број воћних садница од јабука, крушака и кајсија по цени 1 ком. 10 дин.

Ценовник воћних садница. — Господин Министар Пољопривреде и Вода решењем својим од 7. октобра ове године Бр. 42.885/V изволео је потписати овај ценовник о продаји благородних воћних садница (калемова), воћних младнца-дивљачица, украсног дрвећа, шибља, четинара и др., произведених у државним лозним и државним воћним и лозним расадницима:

„Да ове јесени 1926. и идућег пролећа 1927. год. продајне цене у свима подручним ми државним расадницима буду, и то:

I Воћним благородним садницама-калемовима:

1) *Јабучасто воће:* јабукама по 5 дин. комад; крушкама по 6 дин. комад; дуњама и мушмулама по 4 дин. комад;

2) *кошничаво воће:* трешњама, марелана, вишњама и кајсијама по 6 дин. комад; брескванама 5 дин. комад; окалемљеним шљивама по 5 дин. ком; шљивама произведеним из изданака по 3 динара комад и маслинама по 6 дин. комад;

3) *Језгрasto воће:* ораху и питомом кестену по 8 дин. комад; бадему по 5 дин. комад; и лески по 3 дин. комад;

4) *Јагодasto воће:* окалемљеном белом и црном дуду по 5 дин. комад; огрозду и рибизли по 1 дин. комад; малини 0,50 дин. комад; смоквама по 3 дин. комад; бокор јагода по 0,10 дин. комад.

Све означене врсте воћа сеју огрозда, рибизле, малине, леске и јагода продаваће се по напред утврђеној цени са образованом круном, било ма кога облика.

II Воћним младницама-дивљачицама и то:

1) *Јабукe:*

1 кл. по 0,10 дин. комад;

- II " " 0.08 " " и
 III " " 0.05 " " "

2) *Крвише:*

- I кл. по 0.30 дин. комад;
 II " " 0.20 " " и
 III " " 0.10 " " "

3) *Цанарише (Prunus mirabolana)*

- I кл. по 0.15 дин. комад; и
 II " " 0.10 " " "

4) *Шљиве домаће произведене из кошлица:*

- I кл. по 0.20 дин. комад; и
 III " " 0.10 " " "

5) *Белошљиве:*

- II кл. по 0.10 дин. комад;

6) *Трешње:*

- I кл. по 0.20 дин. комад; и
 III " " 0.15 " " "

7) *Маариве (Prunus machaleb):*

- I кл. по 0.30 дин. комад;

8) *Горки бадем:*

- I кл. по 0.30 дин. комад;

III *Дрвећу, шибљу, читинарима и др:*

- 1) Багрему и гледичији од 1000 ком. по 100 дин.;

- 2) Макури од 1000 ком. по 200 дин.;

- 3) Обичној смрчи, црном и белом бору, је-лама и тујама по 4 дин. комад;

- 4) Јавору по 4 дин. комад;

- 5) *Oliander, Myrtus, Prunus laurocerasus, Evonimus japonica* и *fol. var. Pitosporum tobira, Vixus, Levantula spica, Ligistrum japonica, Spirea opolifolia, Thunja globosa, Pelargonium* и *Centrus atlantica* по 3 дин. комад;

- 6) *Cupresus, Cuercus Ilex, Pinis maritima* и *Juca* по 5 дин. комад;

- 7) *Acacia floribunda, Draceno indiviza, aspidistra, asparagus flumosus, u asparagus sprengeri* по 10 дин. комад;

- 8) *Ruzmarin, Lautolina, Tamarix galice* по 1 дин. комад;

- 9) *Thoenix cananensis.*

- 4 год. по 50 дин. комад;

- 3 " " 30 " " "

- 2 " " 25 " " "

- 1 " " 15 " " "

- 10) *Chamarops exelse*

- 3 год. по 30 дин. комад;

- 2 " " 25 " " "

- 1 " " 15 " " "

- 11) *Pritschardia filifero:*

- 2 год. по 30 дин. комад;

- 1 " " 15 " " "

- 12) Ловор I кл. по 1 дин. комад, а II кл. по 0.50 дин. комад; и

- 13) Лудово дрво по 0.10 дин. комад;

Шпарга ће се продавати по 0.50 дин. комад.

Цене ће важити у месту испоруке, т. ј. у

самом расаднику, а паковање и подвозне трошкове сносиће сами поручиоци. Поручиоци ће се оптерећивати само са стварним издатцима око паковања и транспорта.

Ове цене важиће за горе побројане расадничке производе само, кад се они набављају за личну потребу.

Препродавцима се побројани расаднички производи неће издавати.

Кад појединци траже већу количину воћних садница и др., биће дужни поднети доказе, да их занста за своју личну потребу траже.

Сва ранија издата наређења по овоме престажу важити од дана саопштења овог наређења управницима расадника.

Из Одељења за Виноградарство и Воћарство Министарства Пољопривреде и Воћа. Број 42885/V.

КЊИЖЕВНОСТ

Др. Т. Митровић, доцент Универзитета (у Београду): *Одломак из необјављене студије Раса оваца у Србији*. — (Из института за специјалну зоотехнику пољопривредног факултета београдског универзитета). — Београд, 1926 год. Страна 23 и 6 таб. фотографских снимка. — Цена 7 динара.

Како је себи ставио у задатак: испитивање стања пољопривреде и пољопривредних одношаја у земљи, Српско Пољопривредно Друштво изашијало је, или потпомогло, више стручњака ради испитивања наше пољопривреде у разним правцима. Исто тако је и отварало разне анкете у том истом циљу. И од тих радова онајвише је забележено података из *Стојарства*. Почевши од Косте Црногорца и Серија Станковића, првих изасланика Друштвених у крушевачки, чачански и ужички округ, па до најмлађих испитивача на изложбама Срп. Пољопривредног Друштва, има читав низ забележених проучавања, која и данас још служе као грађа за шире научне студије нашег стојарства. Упоредно с тим стоје на расположењу и податци испитивања стручњака потпором Министарства Народне Привреде и Пољопривреде. Од прве врсте нарочито заслужују спомена радови пок. Св. Гавриловића; а од друге врсте радови г. Ал. Г. Јовановића, нарочито из Јужне Србије. Испитивање порекла и подобности најистакнутијег соја говеда у Србији — *Колубарског говечеша*, од Др. Стајића, резултат је мање-више приватне студије, али од неоспорне вредности, како научне тако и практичне.

Док су, дакле, ранија таква испитивања вођена више да се *прикупила грађа* која би имала послужити специјалном научном разрађивању, данас, када у земљи имамо највишу научну пољопривредну институцију која је примила у задатак и обраду науке на сопственом земљишту, сасвим је природно, што већ имамо неколико специјалних проучавања која дају нова научна познавања. Међу такве нарочито

имамо да наведемо: обилате студије земљишта у Србији од професора универзитета г. Стебуга и доцента г. Др. Д. Тодоровића; па у ту врсту радова долазе и посебне студије нашег сточарства доцента универзитета г. Др. Т. Митровића. Могућност да се до тога дође, дају *специјални институти* Пољопривредног Факултета у Београду, који се с неком суревњивошћу оснивају и раде, тако да земља и народ могу бити задовољни том појавом, јер даје пуну палу на обилату корист пољопривреди и пољопривредном напретку.

Књижица, чији наслов исписасмо, један је одломак студија г. Др. Митровића. У њој је писац ставио себи у задатак да на основи својих личних истраживања докаже *порекло оваца Северне и Јужне Србије*. Доводећи у везу своје радове са историјским истраживањима других сточарских научника, г. Митровић долази до закључка да наше овце у Србији и Јужној Србији не воде једно исто порекло, него да неки сојеви припадају старобитној овци, која је дошла са северо-истока, а други овци којој је порекло на југоистоку. Како је до тога дошло, види се врло јасно у књижици; а докази су изнети по историјским наводима, претисторијским налазима костију и археолошким документима. Цео ток изношења у овој студији објашњен је и сликама, нарочито многим јасним фотографским снимцима, који много повећавају вредност овог научног излагања. Исто су тако изнети *мерни подаци глави — дубања — наших оваца*, из којих се може извести поређење у разликама мера појединих места — партија — на глави код мерених оваца.

Тежак чини своју дужност, што може да поздравља појаву ове књижице као један стручан научан рад. Но она има и пуну вредност за праксу, јер упуњује одгајивача да позна тачно природне особине оваца. Тога ради, ми ову књижицу препоручујемо нашим читаоцима. Пажљиви читалац уверени смо, имаће потпуно разлога да буде задовољан на овој поуци. Српско Пољопривредно Друштво откупило је исвесан број књижица, и сваки се може ради набавке обратити непосредно Друштву, или преко Друштвених Подружја...

— — Ђ.

ЗАПИСНИК

41. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 6 октобра 1926. г. у Друштвеном Дому у Београду

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић и чланови: Д. Спремић, Б. Станисављевић, Д. Николић, Н. Петровић, А. Рашковић и С. Партоњић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

1

Прочитани су записници:

573) 40. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

574) 39. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник и усваја предлоге, да се прими протокол г. В. Т. Радовановића „Гајење конопље и лана за домаћу употребу“, пошто одговара расписаном стечају, а да се штампа у идућој години као Тежакова Библиотека. Писцу да се плати на име хонорара по 600 динара од штампаног табака; и да се откупи од г. Д. Николића, 950 књига; „Раж и шеница“ с тим, да продајна цена буде 10 динара.

II

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

575) да се усвоји извештај о стању касе на дан 1. октобра о. г., које показује:

примање	дин. 4.228 045 67
издавање	„ 2 017 741 73
остатак	„ 2 210 303 94
депозити	„ 278 024 31
Свега	„ 2 486 328 25

576) да се прими знања, да је штампање Календара за 1927. г. уступљено штампарији „Св. Сава“ као најповољнијем понуђачу.

III

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

577) да се прими знања извештај о пријему поручених каказа, као и да продајна цена буде: каказима воћарским 25 динара, каказима за ограду 70 динара.

578) да се а сада не набављају тријери, пошто их има довољно у магацину, али у случају ако ипак затражују, да се поруче од фирме Хајзе.

579) да се одбју пошле: Чечовичког и Шпацари, Хармана и Ком; Браће Дитмара и Ласјана Тиволи.

IV

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма гада, па је одлучено:

580) да се предавање г. С. Јовића „Воћарство у Крајини“ упути Књижевног Одбору.

581) да се поново позову све Подружине, које имају нераспродаје справе и алате, да изјаве: да ли могу и до кога рока да изврше распродају и Друштву новац пошалу, па ако не могу, позвати их, да их врате Друштву у исприваном стању и о својој трошњу, или да их упуте најближим Подружјинама, које их могу распродати.

582) да се тачке 2, 4, 13. и 18. програма рада изнесу посебно на дневни ред.

583) да се изједнавају одсуство за г. М. Поповића, секр. Унич. Области, ради уређења изложбе у Плевљу.

584) да се одмах пошале Подружјини у Трстенику 25 комотета Тежак а за о. г. свих до данас изаосталих бројева за награде излагачима, па даље слање бројева продужити на адресе, које се буду добале од Подружине. На име режијских трошкова послати Подружјини у готову 2485 динара из Друштвене помоћи.

V

585) По питању изградбе стелажа за изложбу, одлучено је да се стелаже изграде по предлогу г. Д. Николића, директора изложбе, ради чега прикупити понуде од стодара, па најповољнијем уступити одмах у изграду. Такође да се продужи бетон од главне изградбе на порта целог павилона. У изложбени одбор да убу још и чланови Управе г. г. С. Партоњић и Б. Станисављевић.

VI

586) По представи члана Управе г. С. Партоњића да не може више остати члан финансијског Одбора, пошто о у њему ради већ четири године, одлучено је: да уђе за

члана у Набављачки Одбор, а на његово место да уђе
г. А. Рашковић.

VII

Саопштења и предлози:

587) г. Председник саопштава да је ишао код г.
Министра Пољопривреде и Воде и позвао га на Славу и
наложбу. Такође га молио да повећа помоћ за Друштвену
наложбу и он је обећао да ће помоћ повећати. Том при-
ликом повели су разговор и о Друштвеном имању и
изложбу му, како то питање стоји. Г. Министар му је
изјавио, да ће он увек да заступа интересе Друштва и
да надали, да Друштво треба да остане ту, где је. Одбор
прима саопштење знању и захваљује се Г. Министру на
предустрелности.

588) Г. председник износи да треба одредити још
једног изасланика за наложбу у Плевљу, и предлаже
С. Партоњића. Одбор усваја предлог.

589) Члан Управе г. А. Рашковић саопштава да су
многи изјавили жељу да на изложеним предметима буду
истакнута и имена излагача, Одбор одлучује: да се могу
истаћи и имена излагача, али пошто оцењивачки суд
заврши свој рад.

590) Прочитан је акт Генерал. Дирекције Држав.
Железница, да Г. Министар не одобрава повластицу за
превоз пољопр. справа и алата у пола цене. Одбор од-
лучује: да се молба понова упути преко Г. Министра
Пољопривреде.

591) По молби г. Ј. Јекића одлучено је: да иде као
изасланик на изложбу у Трестенику.

Са овим је седница закључена.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

подопривредних производа по извештајима продуктне
берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

ОД 20. ДО 27. ОКТОБРА Т. Г.

Пољопривредни, занатли и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражиња		закључено		понуда		тражиња		закључено			
	02	04	02	04	02	04	02	04	02	04	02	04		
Пшеница	55	285	250	275	2600	275	280	—	—	282	—	5550	280	300
Жаг	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	140	150	135	150	—	—	—	—	—	—	—	100	177	—
Овас	142	155	140	152	2800	148	150	—	—	—	—	700	145	150
Кукуруз	147	155	145	170	7000	165	170	—	—	115	—	5900	115	200
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1800	275	465
Мекенице	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	100	107
Пасуљ	145	165	145	165	700	157	165	—	—	—	—	1100	135	175
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Грло-рица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	160	160
Суве пшенице	310	640	290	635	600	420	450	—	—	—	—	—	—	—
Пекмен од пшенице	340	400	330	380	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Оваси	—	—	725	—	100	730	—	—	—	—	—	—	—	—
Сезо	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сезо	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Дрво	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Салива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Промет пшенице и кукуруза јошма, под плаћа слаб.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније
средство против метљивости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацејтских
производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са *Дистолом* траје и то: код *оваца* и
коза 2 дана, код *говед*а и *бивола* 4 дана. Лечење *стоке* са
Дистолом ни најмање не *шкоди млечности* и
времености стоке.

Дистол се може давати стоци у свако доба године,
а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока
лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задр-
жати гојазност, младунче ће се боље развити, вуна ће
боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метљ. развија више у годинама, кад има
више влаге, то се ове године услед великих киша и по-
плава метљ. већ много развио и појавио код стоке и
нема краја, где нема метљ., то стога сточари предуз-
мите лечење на време, да би сачували вашу скупљену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења са *Дистолом* сто-
чари ће постићи, ако се даје стоци *Дистол* по прописном
упутству у довољној количини и на време, зашта фаб-
рика даје највећу гаранцију.

Чувати се фалсификата лажног Дистола као и
других раних имитираних лекова. Тражите само капсуле
на којима се налази жиг „*Дистол*“.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика,
и уз сваку количину купљеног *Дистола* тражите упут-
ство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама,
код којих ћете добити бесплатно штампана упутства

„КАШТЕЛ“

51, 26-1

фабрика хем. фирмал. производа А. Д.
Карловац

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета,
код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће
у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју
желите као семе употребити за сејање у току је-
сени, *најсигурније средство за заштити семена*
од главнице јесене:

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање
семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и
једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи
принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и ње-
гова је потрошња велика. — За 100 кг. семена
пшенице треба 200 грама *Порзола*.

Цене *Порзола*: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200
грама 10 дин.

Ко жели узети *Порзол* на препродају, добија
велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Кашцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 84.) 42,10

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПРЕТИЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Све поштом, које Друштво шаље својим Пољопривредним и правним лицима, и обртно, одобрено су главног поштарског штампара одсек за издаваштво Београда и Телеграфског од 17-00-1926. год.

Цена огласима по таксу.

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Број 45.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
На ГОДИНУ 20 ДИНАРА.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Шапе и поштом добојају лист у пола цене

Претплата се поклаже уједнашту за целу годину.

Прављени рукописи за штампу не враћају се

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Радковић

БЕОГРАД, 7. НОВЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Српско Пољопривредно Друштво славиће своје крсно име Св. Краља Милутина, 12. новембра о. г. у своје дому у Београду. Немањина улица бр. 11 (до Министарства Финансија).

Водоосвећење и сечење колача извршиће се у 9¹/₂ часова.

У исто време биће отворена и изложба поврћа, воћа и грочја и прерађевина од ових, коју приређује Српско Пољопривредно Друштво у својим изложбеним просторијама, и која ће трајати до закључно 14. новембра.

Позивају се чланови Друштва и Подружина, као и остали пријатељи пољопривреде, да изволе посетити Славу и изложбу.

Посетиоцима из унутрашњости одобрен је попуст на железницама 50%.

Стање свиларства у нашој земљи и мере за његово унапређење

Свиларство је врло важна пољопривредна грана, чијој се организацији, унапређењу и развићу треба и мора обратити знатно већа пажња, него до сада. Изузев Словеначке и неких високих планинских предела у свима другим крајевима наше земље могуће је гајење свилених буба са најбољим успехом, јер свугде са успехом расте и развија се бели дуд, чије лишће служи за исхрану свилобуба.

Гајење свилобуба пада у току месеца маја и јуна, т. ј. у времеу, кад други пољски радови још нису у пуном јеку. Цео рад траје 5—6 недеља, и исплати се, као ни једна друга пољопривредна грана. То је производ, за који најраније почетком лета може већи број земљорадника да добије новац.

Сам посао око исхране свилобуба врло је једноставан и лак, с мало добре воље и уложеног труда може се готово сваки одати овом збиља приносном послу. Материјални издатци уложени у овај посао врло су незнатни.

Развићане и унапређење свиларства у највећем делу наше земље не би било на штрб ни штету ни за једну другу пољопривредну грану, јер би се дудово дрвце садило на оним местима, где иначе ништа не успева или где се жели вршити пошумљавање или пак поред путева, друмова и ограда. Поред лишћа за храну свилобуба дудово дрво даје и плод, који служи за храну свој врсти

живине и свињама, а кад престане да се искоришћује у сврху свиларства, као одсечено дрво има врло добру вредност.

Нарочито за наше пасивне крајеве: велики део Далмације, Црне Горе, Босне, Херцеговине, где се услед кршевитог и иначе неплодног земљишта ни једна пољопривредна грана не може ни с најмањим изгледом на успех увести ни одржати, свиларство би се одлично развило и дало врло повољне резултате у сваком погледу. Пасивност тих крајева било би знатно умањена.

Но према досадањем раду, који је врло слаб и неорганизован, не само да се ова грана не унапређује, већ се није успело да се постигну предратни резултати, како у погледу свиларства тако и дударства. Предратна производња, узев целокупну нашу данашњу територију, износила је око 2¹/₂ до 3 милиона кгр. сирових чаура, што је представљало вредност близу 10 мил. златних динара. Данас пак производи се у целој земљи око 1 мил. кгр. сирових чаура у вредности 40—50 мил. динара — Прилог статистика.

Овом слабом развићу свиларства у поратном добу допринеле су несрећене поратне прилике и упропашћени дудови за време рата, али има кривице доста и у томе, што се та пољопривредна грана развија под три разна режима и то:

1. Свиларство у Северној Србији и Хрватској дато је у концесију.
2. Свиларство у Јужној Србији слободно је у рукама произвођача.
3. Свиларство у Војводини, које има све

ПРОИЗВОДЊА СИРОВИХ ЧАУРА

у Војводини, на територији, која нама је припала, пре и после рата

1. Предратна производња

Год.	Број одгајивача	Укупан број дуголетних дрвета	Издато семс ктр.	Произведено свил. чаура ктр.	Вредност заат. крупа
1910	43500	785.430	710.500	750.420.—	1.560.330.—
1911	44235	789.973	739.480	776.588.40	1.612.131.—
1912	31200	800.000	630.500	620.450.—	1.200.278.—
1913	43515	911.620	705.500	689.006.—	1.385.472.80
1914	35630	918.320	730.620	720.025.—	1.500.880.—

2. Послератна производња

Год.	Број одгајивача	Укупан број дуголетних дрвета	Издато семс ктр.	Произведено свил. чаура ктр.	Вредност заат. крупа
1920	2281	557.385	90.800	58.354.—	800.097.03
1921	9518	616.313	163.000	153.202.—	2.142.397.50
1922	16803	654.793	331.000	292.208.—	4.968.432.70
1923	13655	665.130	297.000	223.236.—	7.379.099.—
1924	21999	651.263	392.000	340.881.—	16.136.700.—
1925	21888	653.474	354.000	369.432.—	14.232.609.50

Преглед стања свиларства у Краљевини С. Х. С. за послератне године

у год.	број општина	број одгајивача	произведених сирових свила метурака
1920	393	6.457	220.900.60
1921	419	13.275	377.969.—
1922	636	25.120	587.372.50
1923	675	25.108	663.319.60
1924	989	39.800	980.948.60
1925	1274	43.200	978.342.—

ПОДЛИСТАК

И сваки пољопривредник треба да врши огледе

— Српски —

Или најзад, треба да утврдимо, да ли је у нашим приликама боље бавити се млекарством, т.ј. продајом млека и млечних производа или гајењем стоке. Ово ћемо приближно установити на здравим грлима подједнаке вредности, са подједнако великим оборцима хране по количини и квалитету. Резултате меримо, оцењујемо и упоређујемо. На другој страни опет потребно нам је да сазнамо, која би се врста стоке најбоље рентирила или који би се специјални сој или раса са највише успеха могао гајити у нашим приликама, разуме се у поређењу са успехом дотадањег гајења стоке. Најуспешнији су они огледи у сточарству тамо, где се изводе са што већим бројем грла.

При гајењу билака огледи су још разноврснији, а пошто се природне особине земљишта у пољопривредној производњи знатно мењају, то ће већ стечена искуства моћи послужити као

услуге за развој и напредовање, у државној режими и оно је запостављено на рачун државних фабрика свиле.

Озбиљан и систематски рад на развињу и улапшењу свиларства у нашој земљи дао би за 10 до 20 година врло корисне резултате с једне стране, као извор прихода земљопрадничког света за производење чауре, с друге пак стране развила би се домаћа радиност и индустрија и омогућила би се зарада многим домаћим радницима, а сигурно је да би се увоз са стране свилених конаца и свилених тканина знатно умањило.

И данас сеоски свет у Србији, Јужној Србији, Босни, Херцеговини, Далмацији и Црној Гори задржава извесну количину произведених чаура и са њих одмотава свилени конац, који по том опреда и употребљава за украшавање домаћих коначних тканина и везова.

Са сигурношћу се може тврдити, да са обзиром на напред изложене повољне услове за развиће свиларства и дударства у нашој земљи и за означено време од 10 до 20 година приходи од свиларства достигли вредност 100 до 200 милиона динара, ако не и више.

Да би се напред изложени резултати на овом послу постигли поред приватне иницијативе, која је у Јужној Србији одлично развијена, потребно је свиларску струку и службу реорганизовати тако, да се за исту заинтересују широки народни слојеви, т.ј. сваки одгајивач. То би се најбоље постигло на тај начин, да Држава почне са свиларством у Војводини, које је данас у државној режими, ову претвори у задружну организацију, у којој ће бити задругари држава и одгајивачи, са подједнаким учешћем у ризику и добити. За

трајна основа у овоме раду. Овде ћемо упоредно испитивати утицај на принос разног семена и учинаја сејања, утицај разних количина семена, утицај разних врста ђубрета, њихове количине и начина ђубрења, разних начина обрађивања земље, ит.д. До сада су најмање вршени огледи са обрађивањем земље, ваљда за то, што јој се бесправно придава мањи утицај; за овако испитивање надлежне су више специјалне педолошке станице, пошто земља као чињеница за производњу није још довољно испитана. Овде ћемо, како нагледа, имати најшире поље за истраживање и испитивање. Ако је на пр. тачно, да се је позната метода Жанова у обрађивању земље, која је у своје време изазвала читаву сензацију, показала негде успешном и корисном, онда бисмо желели, да о њој сазнамо нешто подробније.

Исто тако, за препоруку је свакоме извођење огледа са вештачким ђубретима, како би се њима могли што боље користити. Само на овај начин моћиће се њихова употреба на корист свих раширити. У обзир долазе 3 односно 4 врсте ђубрета: фосфорна, азотна, калијева и креч (као индиректна храна). Сва ова ђубрета потребују биљке као своју

прво време остао би досадањи начин одређивања цена чаурама, које би се као и до сада откупиле од одгајивача и пошто се по свршеној манипулацији са истима ове продаду и увоче, по одбитку свих трошкова и амортизације, добиена чиста добит делала би се, на овај начин: 30% добила би држава, 30% одгајивачи, а 40% улагало би се у фонд, који би имао служити за обртни капитал, из кога би се најмање потребне суме за унапређење и развине свиларства у целој земљи. Овакв начин рада привукао би знатно већи број одгајивача, којих и данас има у целој земљи око 50.000 породица, а утицао би знатно на поправку гајења, јер би свет увидео, да од свог труда и рада има користи. На крају, ово би био први покушај да Држава на овај идеални начин у заједници са широким народним слојевима ради на производњи и продаји овог производа, што би био најбољи подстрек за развине и унапређење ове гране.

Ако овај покушај успе, што је несумњиво, тад би се начин производње и рада могао применити и у другим гранама.

Издржавље ове задружне организације вршило би се за покушај неколико година позајмицама, које би давала било Држава, са каматом или без камате или Народна Банка или друга која новчана установа. Примљена позајмица враћала би се одмах по продаји чаура. На овај начин државни буџет се би олакшао са 20—30 милиона динара годишње, а приходи које држава има од ове гране сигурно је, да би се услед повећања производње такође повећали, а никако умањили, ако се по предложем чисти приходи буду делили са произвођачима.

Поред предњег за успешно развине и унапређење ове гране треба учинити и ово:

1. Да се донесе јединствен Закон о свиларству за целу земљу. Да се истим Законом довољно заштити од упропашћивања дудово дрвеће засејено на јавним местима, по државним, окружним, жупанијским и општинским путевима, улицама и свим другим местима.

2. Да се производи што већи број дудових садница (калемљеног дуда), које ће се бесплатно раздавати народу, као што је то и раније и сада Министарство Пољопривреде и Вода радило и ради. Но на овом послу потребно је да буде заједничка акција Министарства Пољопривреде и Вода, Министарства Шума и Руда и Министарства Грађевина. Министарство Шума, које већ предузима и врши рад на пошумљавању гоleti, треба првенствено сву ближу околину села да пошумљава дудовим дрвем, а Министарство Грађевина, односно Грађевинске Дирекције, да предузму сађење и неговање дудова поред путева, као што то ради Грађевинска Дирекција у Н. Саду на територији Војводине. Њихови органи, чувари шума и путари, много би допринели сигурнијој заштити дудовог дрвећа. Ради бољег спровођења пропаганде, која би се кроз основне и домаћичке школе најбоље и најбрже спроводила, врло би корисно било, да у заједничкој сарадњи учествује и Министарство Просвете.

3. Да се поред старања Државе на производњи и неговању и чувању дудовог дрвећа то стави у дужност и општинама.

4. Да се приступи испитивању раса свилубуба, које се код нас гаје и да се на првом месту установи: која је од њих за наше прилике најповољнија по њиховој издржљивости и отпорности у погледу квалитета чаура, јачине и финоће копча

храну, али само у одређеним количинама и у погодном облику. За ово нам не може послужити правилно ни један рецепт. Колико се често и неразумно избаци драгоцепог ђубрета или како опет на неком месту убоги усев вапие за потребним ђубрењем! Према познатом закону о минимуму, развине и пораст биљака зависи увек од онога природног састојка, који се налази у најмањој количини, те је стога потребно знати, коју количину ђубрета смео употребити, да би осигурали добру жетву. Ово су све важна питања, преко којих не би требало равнодушно прелазити, јер рад са огледима исплативо ни нам се многоструко, показујући нам правиан пут у нашем раду и богатећи нас новим знањем и искуством.

Огледи са разним количинама семена и разним сортама гајених биљака нема сумње од подједнаке су вредности; јер као што је познато, са временом све се зрљава и пропада тако, да разлике у приносима бивају и под иначе једнаким условима и приликама огромно велике. Стога, ако смо принуђени да уведемо неку нову сорту, изабраћемо само ону, која највише подноси нашу средину и која је најбоља. Огледи се оснивају на малим

парцелама одељеним стазама, на местима са просечним условима положаја, каквоће и дубине оришице и здравиче. Понављање ових огледа на истом месту, при њиховом правилном извођењу, није толико важно, колико њихово понављање на другом месту у другој или у трећој години. Рад, скопчан с огледима на парцелама, треба по могућству што више упростити, али природно, да то не буде на штету самих огледа, јер и сувишна предострожност може само да шкоди у овоме послу. Ми смо овде у другим приликама, него ови на огледним пољопривредним станицама. Ако са питањем, које огледима хоћемо да решимо, имамо већ неко искуство, онда можемо извршити оглед и без одмерених и ограничених парцела, који је рад далеко једноставнији и лакши. Овде се оглед изводи просто на целој засејаној површини на тај начин, што се само приликом жетве издвоје и ограниче на засејаној површини неколико парцела, обично величине 10 × 10 мет., које се засебно среде, т.ј. пожњу и њихови се приноси сада међусобно упоређују.

За извођење огледа потребна је само јака и добра воља. Извежбаност у рачунању и основна

и количине истог и евентуално о потребном времену за њихов развој од испиљења до коначног завијања, јер има раса, којима је за њихов потпуни развој потребно 30—35 и 40 дана, а паралелно с тим вршило би се и друга потребна проучавања и испитивања.

5. Да се покљони потребна пажња производњи семена-јаја одабраних раса свилобуба, било производећи исте у државној режији, било тим што ће се водити строго контрола над приватним произвођачима.

6. Да држава преко својих органа — државних економиа врши пропаганду на развићу и унапређивању свиларства. Временом, када се овај посао организује као што треба, неће бити потребе држати у народу поред већ постојећих државних економиа и специјалне органе за свиларску службу, као што је то данас случај у неким крајевима.

7. Да се издају популарно писане поуке о гајењу дудова и свилених буба и да се бесплатно или по сниженој цени раздају народу.

8. Да се разним повластицама омогући развој домаће индустрије на одмотавању чаура свилобуба, па и изради свилених тканина.

Постојеће државне фабрике свиле у Новом Саду, Панчеву и Новој Канижи, које на нас раде у државној режији, треба предати приватнима у експлоатацију, под прописаним условима, у које безусловно унети погодбу да морају *ојкудишти по берзанској цени на светским тржиштима* произведене свило-чауре у земљи.

Нове фабрике свиле — предонице подизати у нашим плавним крајевима, где се нају водесни водени падови, за погон и снабдевање фабрике водом.

Чед. Н. Рајић,

Управни Цент. Свилар. Управе у Н. Саду.

ИЗ РАТАРСТВА:

Два важна питања о гајењу луцерке и црвене детелине.

Г. Милорад В. Станојловић, из Горње Беле Реке код Зајечара, молио је Друштво за одговор на ова два питања: **1 питање:** *Коју земљу воли црвена детелина, а коју луцерка?*

Одговор: За луцерку су готово подједнако добре све дубоке земље само, ако су довољно порозне и имају довољно креча. Чак и кречно стење може да поднесе само, ако се довољно распало. На пескушама па чак и шљунчарима или и на непропуштљивим збивеним земљама може ипак издржати и више година и искористити се само, ако се хубри јако калијумом и фосфором. Нису добре живале глинуше, хладне, влажне или и мокре глинуше, сасвим лаке пескуше, живи песак и тресетљаче.

Луцерка најбоље успева на осредним земљама, дакле на песковитим, лапорастим или благим иловачама, иловачастим пескушама и иловачама, које у здравци имају креча. На оваквим земљама издржи луцерка најдуже и да највише, што може у опште дати. Али нити су ове земље толико добре, (иаузимајући лапорастих и благих, које по правилу имају увек довољно креча), нити напред наведене, ако немају довољно креча, колико је луцерки потребно. Она не може успевати, кад је у земљи испод 0,1% (0,9) креча. Она успева тек нормално са 0,2—0,3% креча. *Оснодни услов за добро успеване луцерке је довољна количина креча у земљи.* У интересу успеха у гајењу луцерке треба увек хубрити кречом, кад год га у земљи нема довољно.

стручна спрема већином су довољни за извођење овога посла. При постављању огледа морамо, што је најглавније, имати јасно одређен циљ огледа и створити тачно план за његово извођење, како би се што боље одговорило истакнутом циљу.

Што је међу нама тако мало оних, који би ове огледе изводили, разлог је у главном непознате вредности њиховог извођења, и опште неразумеване и немање смисла за овај начин испитивања. Ово би се могло односити у главном на поједице у приватном животу. Али на жалост, ни државне установе нису до данас, колико нам је познато, дале тако рећи ништа, што би се могло назвати систематским радом на пољу вршења огледа, и ако су оне најпознатије да то врше. Радећи тако, дали би подстрека, воље и куражи на даљи рад и приватним у овоме правцу. Међутим, земљораднику се не би ништа боље исплатило, него правилно извођење ових огледа, који би у ствари били за њега само продужном школом пољопривредног знања. Колико се често уложни много тешког рада као и новца у циљу сасвим погрешном, само због неизвршења потребног огледа у маломе. Они, који важност и

вредност огледа неће и не могу да схвате, немају ни појма, колико им сваке године остаје неискористио капитал у њиховом газдинству. Сваки човек, а то је природно, чезне и тежи за повећањем својих прихода и гле! овде је баш најбољи пут, који води к томе циљу. Почетак је сваки тешак, али овде то није толико рђаво, као што то замишљају; доцније постаје овај начин контроле приноса лаким и обичним, чак шта више и неоподним. Нарочито млади, који имају боље школско образовање, треба да уче и даље и да буду носиоци напретка. Такође и све своје стручне часописе употребљујмо за пропаганду наших проналазака; на тај начин учинићемо их најпознатијим и најприступачнијим, јер се, хвала Богу, сада све више чита. Бринимо се о нашој пољопривреди као о целини, јер само је тако могућан интензиван напредак на срећу и корист свих нас.

Прев. с четског
С. Рајић.

Пољопривредници! Ширите ваш лист „Т Е Ж А К“

На киселим земљама луцерка не може успевати. Један од главних разлога зашто су наша луцеришта махом краткога века и недовољно продуктивна, јесте оскудиња у кречу. На креч се код нас у опште мало обрађала и обраћа пажња код гајења луцерке. Исто овако као што се при подизању винограда испитује земља на садржину креча и тражи одговарајућа подлога, тако се исто мора чинити и код луцерке, ако се жели постићи добар резултат. Ово треба пољопривредници да приме к срцу у свом сопственом интересу. Мало је у нас добрих и бујних луцеришта баш са ових разлога. Ако нема креча, треба њиме љубрити.

Дакле луцерка може успевати на једном великом броју разноврсних земља, почињући од пескуше, па до тешке иловаче. По себи се разуме, да ће издашност и приноси у толико бити мањи, у колико су неповољнији услови код појединих земља. Поред добре земље и довољно креча врло важну улогу игра и проветривост, т.ј. влага.

Из свега овога се извлачи закључак, да су за луцерку међу земљама најбоље дубоке плодне или хумусне иловаче бар са 0,2—0,3% креча, које нису ни сувнише суве, нити пак сувише влажне. Овде треба урачунати и дубоке дренажне земље бар са истим процентом креча. С обзиром на сам креч важнија је количина креча у здравци него ли ораници. Ово долази отуда, што је корен луцерке врло дубок и снажан. Ов се у здравци, шири. Може да се догоди да ораница нема довољно креча, а да га здравца има у изобиљу за нормалну жетву. Такве земље су исто тако добре, као и кад би ораница имала довољно креча. У сваком случају је боље, ако га имају и ораница и здравца. Ђубрити кречом није безусловно потребно, кад ораница нема довољно креча, а здравца га има. У таквим приликама ко може, нека љубри, али не мора. Али ако ни здравца ни ораница немају довољно креча, па се жели на таквој земљи луцерка због свију осталих добрих особина земље, или је чак луцерка у плодореду, онда се ту мора љубрити кречом.

Горе је, кад ораница има креча, а здравца га нема. Оваквих пак случајева је ређе. Али ако су већ ту, онда треба чешће љубрити кречом. Водени талози нису много креча у здравци.

На јако влажним земљама, код којих подземна вода стоји високо, луцерка може само нешто дати и врло брзо угине. Има примера, да су земље, врло сироте кречом и хумусом, љубрењем кречом и стајским љубретом дале добре приносе. Има примера, да луцерка добро успева и на посним или испошњеним земљама само, ако имају довољно резерве минералне хране. На таквим земљама се луцерка с почетка развија споро и за годину—две даје слабе резултате. Тек кад корен продре дубоко у здравцу и добро се развије и образује мноштво чворића, она не само што даје добре резултате, већ је чак и необично бујна и без икаквог љубрета. Али како су то само примери, који нису

правило, то је увек боље после или испошњене земље пољубрити и поправити, кад се на оваквим земљама жели да гаји луцерка.

Црвена дегелина се допуњаје са луцерком у погледу физичких особина земља. Њој треба више влаге, а тражи теже земље. Она успева најбоље и најбујније у свежим хладњаким влажним положајима и крајевима, на планинама, докле доспевају и озимце. И на пливим земљама она може добро издржати само, ако је довољно влажна или ако је клима влажна. Још је боље, ако је и једино и друго, само да није опет претерана влага. На тресетњачама лако измрзне. За њу су најбоље тешке хумусне и дубоке земље са довољно влаге, али и не претеране влаге, да ово прелази у мокрињу. Њој је по природи у опште више потребно влаге од луцерке. У сувим крајевима може добро успевати само помоћу наводњавања или ако земља има довољно подземне воде. За њу нису пескуше нити слабе иловачасте пескуше, мршаве и суве кречуше и мокре земље. Оно што је речено о кречу код луцерке, важи у пуној мери и за црвену дегелину. Да добро успева, потребно је да земље имају довољно креча. Нису добре земље са испод 0,1% креча. За добар успех тражи бар 0,2% креча. Потпуно су довољни 0,2—0,4%. Ако земља нема довољно креча, треба љубрити као и код луцерке.

Мета Ђ. Николић

— Српског се —

ИЗ ГРАДИНАРСТВА

Чување свежих поврћа за зимску потрошњу

Намењено поврће за зимску оставу вади се с јесени по сувом, али не и по топлим времену. По влажном времену извањено поврће брзо трули и добија непријатан укус. Квареж поврћа проузрокује гљивица, која се развија и на најнижој топлоти, стога се поврће квари и у хладним подручјима. На сувљим местима вода из поврћа брже испарава, услед чега увене, а при сувишној влази лако се поквари.

За зимску оставу изберу се најразвијенији и здрави примерци.

Поврће се може очувати у свежем стању на више начина, али овде ћемо описати само оне, који се са мање труда и материјалних издатака могу извести.

1. *Чување поврћа у подручјима.* — Нарочито за наше домаћине, подрум је врло згодан за чување свежих поврћа. Пре него што се унесе поврће, треба подрум добро очистити, проветрити, а његове зидове изнутра окречити. Најбољи су хладнији подруми, који се могу чешће проветравати. Топли подруми нису за препоруку. У подруму се може очувати купус, кел, келераба, салата и др. Тако исто и сва зелен, зимска ротква, цвекла и др. Поврће треба да је извањено са кореном и жилама.

Трапи се на тај начин, што се по поду подрума после дебиј слоја песка, направе леје (лешице) и у њих пободу корење, усправно или положено. Може се трапити са песком и тако, да се поврће сложи у редове у виду пирамиде, а да корење при ређању дође изнутра; између сваког реда поврћа и сваког примерка наспе се песак, па тако ређа и слаже све, док се не заврши пирамида. Исто тако може се очувати, кад се сваки примерак веже кананом за његов корен или доњи део, где су жиле, па се тако обеси на зид подрума.

Да се тако остављено поврће дуже очува, треба подрум чешће и при лепим зимским данима проветравати, како би се добило што више спољашњег свежег ваздуха, ради одржавања што равномерније топлоте у подруму.

2. *Трапљење поврћа у дољу.* — Ако се жели утратити купус, кељ, карфиол, келераба и томе слично, онда се то поврће извади из земље заједно са кореном и жилама, па се доње, као и све покварено лишће одстрани, и са жила и корена земља очисти.

На каквом сувом, заклоњеном и оцедном месту ископа се рупа широка 1½—2 метра, а дубока око 50 см. Дужина се одређује према томе, колико ће се поврћа утратити. Затим се по поду рупе после тањ слоја сламе, па се ређају главице са кореном и жилама у редове једна поред друге и пре него што ће наступити мраз, покрију дебиљим слојем сламе или сувим шумским лишћем, а при врху у виду тавана поређају се деље даске. Преко дасака (тавана) наспе се слама или суво лишће, колико је потребно да поврће не промрзне. (Сл. 76.)

Сл. 76. Трапљење поврћа са положеним главицама.

Напред при улазу могу се направити од дасака мања врата.

На сувим сувом месту трапи се поврће на исти начин, када се корење у трапу окрене на горе и између главица и корења наспе земља (сл. 77).

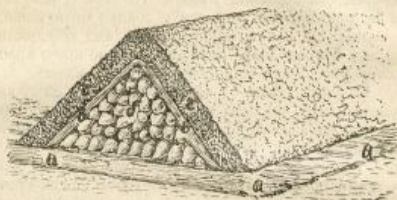
3. *Трапљење поврћа над земљом.* — На овај начин може се утратити кромпир, цвекла, ротква, сва зелен и томе слично поврће. На подесном месту ископа се земља у дубини за 20 см. и ширини 1—2 метра, па се по поду рупе наспе што дужа слама тако, да с једне и друге стране излази изван трапа напоље за ½ метра (сл. 78 а). Преко сламе на слаже се поврће са очишћеним лишћем у виду

купе у висину до једног метра (сл. 78 б). Наслагано поврће покрије се тањим слојем дугачке сламе (сл. 78 в), која служи за што боље кружење ваздуха.

Сл. 77. Трапљење поврћа са коренем горе огрнутим.

Преко ове сламе набаца се земља (сл. 78 г), а кад остану јаки мразеви, набаца се још земље или се покрије сламом, шумским лишћем, па преко тога набаца опет земља. (Сл. 78).

Сл. 78. Трапљење поврћа над земљом.

При вађењу поврћа треба увек трап затворити, да не би поврће промрзло. У случају да поврће промрзне, извади се напоље, смести на какво хладно место, где му мраз не може нашкодити и неколико пута полије са хладном водом. Услед тога опрвће се открави и постане употребљиво.

П. С. Петковић.

БЕЛЕШКЕ

Пољопривредни Календар за 1927. г. Српског Пољопривредног Друштва изаћи ће кроз који дан из штампе. Календар је као и до сада обилан са стручним и практичним чланцима и поукама. Моле се Подружине, Обласни Пољопривредни Референти, државни рески економисти и остале пољопривредне установе и чиновници, да одмах пријаве Друштву, колико примерака, да им се пошаље.

Повластица на железницама. — Посетиоци изложбе коју приређује Српско Пољопривредно Друштво у Београду имају попуст на железницама 50%.

Посетиоци изложбе на полазној станици узеше целу карту и нагласити да иду на изложбу. Карту неће предавати у Београду, пошто ће им служити за повратак, ако уверењем докажу да су изложбу посетили.

Повластица важи од 10. до 16. новембра т. год. закључно, по акту Генералне Дирекције Државне Железнице Бр. 9358 од 28. IX тек год.

Једно успело предавање. — На тражење г. Ивана Рашина, председника општине Дебелачке и члана Управног Одбора ондашње Пољопривредне Подружнице, г. Тихомир Борђијевић, државни економ среза *шљочког*, одржао је код општинске суднице у Дебелци на дан 10. октобра тек. године предавање из виноградарства, упознаница многобројне слушаоце са најважнијим питањима из те гране пољске привреде.

Н.

Похвалан рад. — Наш редовни члан, г. Милан Бозољак, државни економ среза беличког из Јагодине, придружио је, 3. октобра т. г., лично и иницијативом, ван свога среза, у Рачи (краг.), пред великим бројем слушаоца оба пола, из села и вароши, једно врло успело предавање о конзервисању воћа и поврћа: сушењем, пресолном и сирћетом и стерилисањем.

Н.

Главна Земљорадничка Задруга за осигурање у Краљевини С. Х. С. — Пре кратког времена основана је на задружној основи прва пољопривредна установа за осигурање, а под горњим именом. Задруга ће вршити све врсте осигурања, која су потребна пољопривреднику, а почела је већ са примаме *осигурања против пожара*. За кратко време увешће и осигурање живота, па за два-три месеца осигурање стоке, а у пролеће осигурање усева против града и т. д. Како је то задружна установа, она је у могућности повољније и јевтиније осигуравати наше пољопривреднике. Осим тога она ужива и државну субвенцију, као и помоћ разних пољопривредних и задружних установа, те стога може сваку штету на време платити.

Осигураник код Гл. Задруге треба да буде њен члан, да би имао све користи од осигурања, и може узети од једног до сто удела, плаћајући у четири отплате, а вредност удела је 100 дин.

За ближа обавештења обратити се *Главној Земљорадничкој Задрузи за Осигурање*, Краља Александра ул. бр. 9.

ЗАПИСНИК.

42. седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва држане 13. октобра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Срећкић, Б. Станисављевић, С. Партозић, Б. Бошковић, В. Матић, Д. Николић, А. Рашковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележно секретар г. М. В. Дамањановић.

I

Прочитани су записници:

591) 41. седнице Управног Одбора, Одбор усваја прочитани записник.

592) 40. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник, као и предлог да се прештампани чланци хонорису у половину цене од утврђене норме с тим, да ово важи од почетка 1925. г.

II

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

593) да се набави 1500 кгг. семена оазме грахорице.
594) да се набави 300 Сакових раонија од Бранда и Кортмана с тим, да им продајна цена буде као и до сада.

III

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

595) да се тражи од економи среза посавског да пошаље написано предавање, које је одржао у општини Грабовичкој, које да се упути Књижевном Одбору ради штампања у Тежаку.

596) да се прими знању одобрена одсуства од стране Министарства Пољопривреде и Вода изасланицима на Подружњиним налозима.

597) да се у циљу извршења Друштвеног програма рада и то:

а) по тач. 26, а ради искористићења ратне штете, види код Управе за Ратну Штету, какве се справе могу добити на рачун обештећења, па да се замоли Министарство Правде, да Друштву одобри обештећење.

б) по тач. 33. да се одржи у Београду, пре или после изложбе, курс из прераде воћа са прибором, који је за тај циљ поручен. Курс да одржи г. П. С. Петковић, редовни члан.

в) по тач. 34: да се предузму даље мере ради убаштињења.

г) по тач. 36: да се убрза посао око израде чланских повела.

д) по тач. 37: да Одбор за извршење програма рада са чланом г. А. Рашковићем изради Правилник о Друштвеном одлику.

ђ) по тач. 38: да се одложи за идућу годину, пошто је доцкан, а и нема се могућности.

е) по тач. 39: да г. г. Др. Т. Митровић и Д. Николић израде Правилник за отварање угледних приватних газдинства и да се за тај циљ тражи помоћ из прихода Држав. Класне Кутрије.

IV

598) по молби Подружнице из Велеса, а на основи извештаја заст. Инспектора за Подружнице, одлучено је: да јој се одобри кредит од 1.712,50 дин, пошто је испунила све услове.

V

599) по питању извршења Друштвеног програма рада одлучено је:

а) по тач. 2: да се позове Секција за пољовр. установе, организације и законодавство и да јој се стави на расположење прикупљени материјал да спреми реферате за једну ширу анкету.

б) по тач. 4: да се упуту у рад такође Секцији за пољовр. установе, организације и законодавство.

в) по тач. 18: да се код Подружница оснују Пољоприв. Читавнице, у ком циљу послати им на поклон књиге по списку предложеном од Одбора за извршење програма рада.

VI

600) По молби г. Др. Т. Митровића одлучено је: да му се откупи 900 ком. књига „Расе оваца у Србији“ и да се приме књиже-а у вредности 1007,70 динара, која поклања Друштву.

VII

Саопштења и предлози:

601) Члан Управе г. В. Матић извештава да је по сетно изложбу у Обреновцу, као Друштвени изасланик. Изложба је била сточарска и с обзиром на број налаза и квалитет изложених грла, изложба је потпуно успела. Најналожби је узело учешћа 155 излагача са

105 грла говеда, 81 грло коња, 18 грла оваца, 25 грла свиња и 11 стабла живине. Награђено је 85 излагача са 12.500 динара у справама, алату, семену и књигама и са 2000 динара у готовом новцу. Посетилаца је било око 4—5000. Са њим је ишао и члан Управе г. Д. Спремић, кога је он позвао и који је узео великог учешћа у припремама и оцењивачком суду. Одбор прима извештај знању.

602) Члан Управе г. Н. Петровић саопштава да не може ићи на изложбу у Трстеник, пошто је спречен службеним послом. Одбор одлучује: да на његово место иде члан г. Б. Ранковић.

603) П. председник г. Др. Т. Митровић саопштава, да такође не може ићи на изложбу у Плевље, пошто је спречен неодољивим пословима. Одбор одлучује: да на његово место иде члан г. Б. Станисављевић.

604) По питању одређивања другог изасланика за изложбу у Крушев, пошто је г. С. Ратковић на службеном путу, одлучено је: да иде асист. Инспектора за Подружнице г. Н. Станковић.

Са овим је седница закључена.

Купујте само најбоље **ЛОЗЕ И ВОЋКЕ**, калемљене на издржљивим подлогама, снажно оживљене, **ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ**.
ЦЕНОВНИК ТРАЖИТЕ, шаље се **БЕСПЛАТНО**.

Адреса:

Миша Ђорђевић, лозар, власник лозног расадника, **НОВИ САД**, пошт. факс 133 (Бачка), (Стовариште: Кисачка улица бр. 106). 49,10—3

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктивне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кг.

ОД 28. ОКТОБРА ДО 3. НОВЕМБРА Т. Г.

Подпривредни производи и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	попула			закључено			попула			закључено				
	01	02	03	01	02	03	01	02	03	01	02	03		
Пшеница	265	277	260	275	900	262	272	287	—	280	293	3200	282	295
Жак	—	—	188	—	—	—	—	—	—	285	—	—	—	—
Јечам	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	157	—
Овас	145	155	142	157	—	—	—	—	—	—	—	650	150	135
Кукуруз	—	—	165	170	100	185	—	—	—	—	—	6660	90	185
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4500	140	470
Мекени	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	107	—
Пасуљ	165	—	160	170	400	160	—	—	—	—	—	700	147	185
Маст	—	—	—	—	—	—	—	190	—	—	—	50	1800	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Граховина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	310	640	290	635	1100	350	637	—	—	—	—	—	—	—
Пекmez од шљива	340	400	330	385	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	725	780	500	780	793	—	—	—	—	—	—	—
Сево	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слама	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Дрво	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сламина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Промет сазб и лабан.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније средство против метљавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацејтских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са **Дистолом** траје у то: код оваца и коза 2 дана, код говеда и бивола 4 дана. Лечење стоке са **Дистолом** ни најмање не **шкоди млечности и бременитости стоке**.

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати гојаност, младунче ће се боље развити, вуна ће боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метљавост развија више у годинама, кад има више влаге, то се ове године услед великих киша и поплава метљавост већ много развила и појавила код стоке и нема краја, где нема метљавости, те стога сточари предузмуће лечење на време, да би сачували вашу скупоцену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења са **Дистолом** сточари ће постићи, ако се даје стоци **Дистол** по прописном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се фалсификата лажног Дистола као и других равних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг **„Дистол“**.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и за сваку количину купљеног **Дистола** тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампана упутства.

„КАШТЕЛ“

Фабрика хем. фармац. производа А. Д. Карловац

51, 27-1

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стриж жита — **нарочито пшенице** — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као сме употребити за сејање у току јесени, **најсигурније средство за заштити семена од главнице јесте:**

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. **Порзолом** семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама Порзола.

Цене Порзола: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети Порзол на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански факс 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8/1.) 42,11

Све поштом, које Друштво шаље-сараши Пољопривредницима и приватним лицима, и обрнуто, особито се су давања поднастава, тако се давају Министарству Пошта и Телеграфа № 1726 од 17-III-1924. год.

Цена огласима по такси.

Наустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Број 46.

БЕОГРАД, 14. НОВЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Лист и поштом добијају лист у пола цене

Претплата се може удељавати за целу годину.

Превезе рукописа за штампу на крајују се

Пчеларство у односу према воћарству и виноградарству*)

О пчеларству, тој поезији пољопривреде, има мало би се много говорити.

Неће се говорити о пчеларству у крајинском округу, како се пчелари и колико има пчелара; неће се говорити о појединим начинима пчеларења, пчеларења са покретним и непокретним саћем. Далеко би одело, да се говори о меду и великој лековитости меда. Сада је познато, да је мед хранљивошћу и лековитошћу „читава кујна и цела једна апотека“. Каже се, да онај који стално узима мед „добаја патент на дуг живот“. Зна се да је мед врло хранљив и да килограм меда има у себи толико хранљивости, колико 5 литара млека или 50 јаја или 1,750 кгг. говеђине. — О свему би требало засебно говорити.

Пошто је данас винарско-воћарска изложба, то ћемо се укратко позабавити са два питања: пчеларство у односу према воћарству и пчеларство у односу према виноградарству.

Зна се, да пчела својим летењем од цвета до цвета и скупљањем нектара, слатког сока, и прашка врши једну врло важну улогу код оплођавања воћа и биљака. Где је развијено пчеларство, тамо је развијено и воћарство; где има кошница пчела, тамо и воће боље и обилније рађа. У Америци воћари плаћају чак извесну суму новца пчеларима, који имају кошнице у близини њиховог воћњака. Пчеле врше ту благотворни утицај оплођавања, воће је крупније, здравије и принос је много већи. То су практични Американци одавно увидели. Имамо лепих примера о важности пчеларства за воћарство, о улози пчела за оплођавање цветова.

Дарвин, велики природњак, има један интересантан пример за важност инсеката, нарочито пчела, за оплођавање. Узео је сто цветова детелине и обнови финим тилом тако, да пчеле нису могле посећивати цветове. Други сто цветова оставио је слободно, да су могле пчеле на њих падати. Цветови

покривени тилом нису дали ни зрна семена, а слободни цветови, који су посећивани од пчела, дали су више од 3000 семена.

Други интересантан пример из воћарства. У Русији, пре рата, извршен је један опит, да би се видео значај пчеларства за воћарство. Увиђајући финим тилом једна грана, тек што се није расцветала. Приступ ваздуха и светлости није ни најмање спречаван и цветање се нормално развијало. Као резултат је било: од 828 цветова, 742 цвета нису ни завезла, 25 цветова завезло је и дато кржљане и рђаве плодове, а остатак оплођених цветова дао је плодове, који су страдали од црва.

Други пример: У Нормандији, једна општина била је три године без пчеларства и за то време, ма да су јабуке биле обилато цветале сваког пролећа, није било оплођених јабука. Чим су донете пчеле, јабуке су почеле доносити плодове.

Само из тих примера, а има их много, види се колики је значај пчеларства за воћарство. Код нас је развијено пчеларство код Словенаца, а тамо је и воћарство развијено.

Зато и ми и из тога разлога треба да ширимо пчеларство и да негујемо пчеле.

Друго питање у вези са виноградарством: Да ли пчеле кваре грождје, проваљују зрна грождја и сишу сок? Видимо да пчеле облећу око грождја и сишу напукла зрна. Било је виноградар, који су мислили да пчеле кваре грождје и подизали су читаве тужбе против пчеларства. Међутим доказано је, да пчеле не кваре грождје и да не могу својим вилицама да провале кожицу зрна. Код пчела су вилице глатке, без зуба, те не могу да проваљују бобице. Код осци су вилице зупчасте и врло лако могу да кваре, прогризу бобице грождја. Грождје пуца од времена, нарочито од кише, а и осци врло много проваљују зрна. Пчеле долазе и сишу та испуцала и прогризена зрна. Чак има виноградар који кажу, да је боље дати пчелама да исишу те напукле бобице, јер би се оне убуљале, ускиле, те тиме и квариле вино. Тако један виноградар из Италије, који прави деликатесна вина и који зато своје грождје на сунцу неколико дана просуши, носи грождје у свој велики пчеланик и оставља да

*) Преподани проф. унџевске школе у Неготину (крајина) г. Стојана Младеновића при отварању изложбе 21. септембра г. г.

пчеле све ове напукле и рђаве бобице исишу. Јер он каже, да пчеле не дирају здрава зрна, већ само напукла, чији сок може ускиснути и убућати. Пчеле исишу сав овај сок, који би ускисао и који би дао рђав укус вину.

Имамо један интересантн доживљај нашег чувеног пчелара пок. Живановића са виноградарима из Сремских Карловаца. Живановић је имао велики пчеланик у своме винограду, где су и остали карловачки виногради. Једнога дана туже виноградари Живановића, како им његове пчеле кваре и оштећују грозђе. Живановић да би доказао, да пчеле не праве никакву штету, донео је у суд кошницу са пчелама и ту пред судијама ставио у кошницу међу пчеле један грозд са потпуно здравим неоштећеним бобицама. Сутра дан, после 24 сата, отворе кошницу и нађу грозд недирнут, ни једна бобица није оштећена. Сад Живановић узме неколико зрна грозђа од истог недирнутог грозда, избоду иглом и грозд оставе у кошницу. Сутрадан, кад су отворили кошницу, нашли су да су пчеле исисале избодена зрна, а цела зрна остала су опет нетакнута. И тако је доказао да пчеле не кваре грозђе и да виноградарима немају право што мисле, да пчеле штете и кваре грозђе.

И други народи, нарочито Американци, чинили су сличне опите и увек доказали, да пчеле не кваре воће и грозђе, већ да чак укљанају могућност да се плесњиви и кисели грозђани сок од испуцавих зрна.

Из свега овога видимо, да је пчеларство, поред осталих користи, корисно по друге гране привреде, нарочито по воћарство и виноградарство. Сваки

привредник, да је срећа, треба да има по коју кошницу пчела, ради личних и привредних користи.

Стојан Младеновић.

ИЗ РАТАРСТВА:

Два важна питања о гајењу луцерке и црвене детелине.

(Сарпета)

И II питање: *Да ли се луцеркише може заразити вилином косицом, кад се с јесени ђубри аргорелим стајским ђубрејом?*

Одговор: Стајско ђубре толико пење принос луцерке, да се оно кроз луцерку далеко више исплаћује, него ли код ма кога другог усева. Вубрењем луцерке преко главе стајским ђубретом се постиже и једна друга корист. То је заштита од зимских мразева у крајевима, где су зиме сувише јаке. Преворучује се, да се ђубре не износи сувише доцно, кад су већ наступили сувише јаки мразеви и права зима. Растурати га треба у танком слоју. Вубре треба да је добро згорело. Ако су дебла слојеви, хоће да угуше. Ако се доцно износи, по најјачој зими, не користи много као заштита, а биљке с пролећа хоће и доцније да потеряју. Ако зиме нису јаке и није потребна заштита, може се изнети, кад се хоће преко зиме. Ипак треба имати у виду, да у незгодном моменту растурио ђубре изазива позно кретање с пролећа, те угрбити подесан тренутак за растурање. Вубре не остављати у комаре, па их тек доцније растурати, него још из кола растурати. С пролећа пре кретања вегетације добро подрђати и покупити сламаста де-

ПОДЛИСТАК.

Економско стање Чехословачке.

У економском погледу прошла 1925. год. није била једнака за целу Чехословачку. За Словачку је била боља, чак се осећао и извесан напредак у свима гранама пољопривреде и индустрије, док је била лошија у Чешкој и Моравији, где је још трајало, али под повољним знацима, преболевале економске кризе, која је те крајеве давила скоро три године.

Али већ првих месеца ове године осећа се, напротив, у Словачкој знатан устук на целој линији, док се у Чешкој иде и даље поузданим корацима ка оздрављењу. Кад се размотре главни узроци оваквог стања ствари, излази да прошлогодишњи полет у Словачкој није значајно ништа здраво и трајно, него је био више случајан. Два главна узрока, који ометају, да економски живот у Словачкој дође до ширих размера сталин су, па нема изгледа да ће се лако и брзо Словачка опоравити. Тако, најпре, губитком ранијих потрошачких области, а нарочито Аустрије, и понаособ још Беча, три пољопривредни промет, без

велике наде, да ће се поново та тржишта освојити, јер има лових и за живот способнијих конкурента. Исто тако је изгубљено и немачко тржиште за дрварску индустрију и непоказује још жеље за наруџбинама у Словачкој. Да се отклони ова прва и главна смећа напредовању економског живота у Словачкој, требаће још великих напора и времена, све док се конкуренти са тих освојених тржишта не потисну. Затим, има и други разлог, који не лежи у природи ствари, као онај ранији, већ је изазван као против-мера у односу на снажан протекционистички систем спољне Чехословачке трговине. Познато је коликим се је чврстим зидом заштитних царина оградиле Чехословачка Република од стране конкуренти својој индустрији и својој пољопривреди.

При оваком стању ствари, контролне мере су саме собом дошле и оне у првом реду погађају Словачку. Отуда у њој стално жалба против високих царина у суседним земаљама, које спутавају сваки замах њеној домаћој индустрији. Отуда гласови за бољим уређењем трговинско-политичких односа са иностранством, а по потреби и за ревизијом њиховом. Оно што већ развијена, опробана чешка

дове од ђубрета, у колико их буде било. Ове бацити на ђубриште, компост или и спалити и пепео расуришти преко ђубришта.

Што се тиче бојазни, да се ђубриште не зарази вилином косицом због тога, што ће се ђубрити стајским ђубретом, ствар не стоји тако, како изгледа. Потребно је извесно објашњење.

Стајско ђубре неће никада заразити ђубриште вилином косицом, ако у њему нема семена вилине косице, које је способно да клија. Семе вилине косице може да доспе у ђубре на два начина и то кроз сточну храну и ако се на ђубре бацају сметлишта, у којима има семена од вилине косице. Према томе, ако је стока храњена ђубрцом, или детелином, која је заражена вилином косицом, која је имала сазрело семе, онда може да се догоди, да се ђубриште зарази ђубретом, у коме је измети од такве хране. Семе вилине косице је врло отпорно, те често и поред тога што прође кроз органе за варење, задржи своју клијавост. Много зрно се и изгуби, али тек није искључена могућност, да је и сачува. То исто важи и за друге корове. Ово исто важи и за простирку. Али ако нису наведени случајеви, онда стајско ђубре не може никада заразити ђубриште вилином косицом. Наше је мишљење, да ће она у нашим приликама пре доћи са стране, него ли кроз ђубре. Донеће је ветар из околине, јер се врло мало поклања пајна мерама за сузбијање ове напасти неких крајева, да се тако изразимо. Чак и ако бисмо имали донекле уверење, да можда у ђубрету има и по које семе вилине косице, које је кроз, сточну храну прешло у ђубре, нисмо посве поуздани да ће и клијати или бар у већој мери заразити ђубриште. Боље је ипак пођубрити, јер

индустрија може да поднесе, без пребола је за младу, још неускупу индустрију у Словачкој.

Од почетка године осећа се у целој овој области криза потрошње. Она се простире на све гране производње и трговине и свуд се јако осећа. У пољопривреди нарочито осећа се застој у продаји, чиме је смањена и куповна моћ главних потрошача у земљи. Како се тако стање одзива на унутрашњу трговину, познато је. Што се индустрије тиче, она трпи због извесних тешкоћа, које се састоје у царинским системима суседних земаља, срачуватим на одбрану својих властита индустрија.

Пољопривреда се у овој области налази не само у акутној кризи, насталој ове године, већ се она бори и са општом, сталним тешкоћама, које произлазе од губитка њених ранијих, веома знатних потрошачких области, у првом реду, како смо рекли, Беча с Аустријом. Тамо се трошила, и била је на цени словачка урањена стока за клање; затим пшеница, раж, поврће и млекарски производи. Раније, тамо је извезено 75—80 процента ових производа. Нарочито близина Беча омогућава брау потрошњу млекарске производње. Данас се извози само из Братиславе 18.000 литара млека за Беч.

је дејство ђубрета необично на ђуберку. Ако се на крају крајева догоди, да се појави вилина косица, употребити одмах у почетку кускутин Б, који се може добити код Српског Пољопривредног Друштва, па ће вилина косица одмах исчезнути са ђубришта, а ђубре ће показати пуно своје дејство. Ово се далеко исплаћује, него ли не ђубрити.

Мета Ђ. Нинковић

БЕЛЕШКЕ

Рад наших Подружнина. — Подружнина из Плевља извештава Друштво да је на одаслати поздрав Њ. В. Краљу, приликом овогодишње изложбе, добила овај одговор:

Београд, 18.-X- 1926. год.

Господине,

Пријатно дирнућ изразима оданости и верности доднесеним са прве пољопривредне изложбе у Плевљу, Њ. В. Краљ благоволео је наредити да се изјави искрена захвалност на њој.

Министар Двора,
Јанковић с. р.

Господину Сими Ј. Шилку, председнику пољопривредне подружнице.

Плевља.

Поздравни телеграм гласио је:

Његовом Величанству Краљу Срба, Хрватца и Словенаца

Александру Првом

Београд.

Под Високом Заштитом Вашег Величанства, Среска Пољопривредна Подружнина у Плевљама а

Млеко, масло и сир могли би се још много већим количинама него до сада извозити за Беч, кад би се то тржиште за Словачку поново оснојало. По квалитету, пољопривредни производи из Словачке су првокласни. Урањена стока за клање је такође од најбољих. Само транспортовање од Братиславе до Беча не траје сад дуже од три сата, а могло би се при упрошћеним формалностима на граници скратити за читав сат.

Као главни кункуренти словачке пољопривреде у Бечу и Аустрији сматрамо се ми и Маџари. Опште стање трговине одређено је фактом, да је куповна моћ потрошача ослабила, и да се несташица у новцу свуда осећа. Чехословачки грађани опрезан је до последњих могућности. У таквим приликама народ купује само најпотребније и трговина не тече нормалним током. Експорт је отежан заштитним тежњама иноземних тржишта, а нарочито суседних земаља, које су против-мерама одговориле на готово прохитивне чехословачке царине. Такви међународни односи отежавају у Словачкој трговину житом и особито још њену посредничку трговину винарску.

Трговина оделом и у опште текстилном робом

уз сарадњу и помоћ Српског Пољопривредног Друштва у Београду, приредила је данас прву пољопривредну изложбу из свих пољопривредних грана. У име чланова Подружине и свих присутних посетиоца, узима слободу овим путем поздравити Ваше Величанство, са изјавом дубоке оданости и верности Теби и узвишеном Дому Твоме. Живно.

Секретар, Председник Подружине,
Јован Ђ. Ђенислјевић с. р. Сима Ј. Шишац с. р.

Добри успеси изложба. — Изложбе, које су Подружине Срп. Пољопривредног Друштва, уз издашну потпору Друштва, ове године приредиле у разним местима, показале су обилатост овогодишњег рода, нарочито — у воћу. Ово је и по каквоћи веома добро, а свакојако и издржљивост његова биће без прекора. Но, и ако је прилика била, да се и пољопривредник награди за свој труд, а и потрошачи да дођу до лепог и јефтинијег воћа, ипак се осећала једна хладноћа и слаба заинтересованост трговаца за овако добру робу. У последњем тренутку ипак се показује мало већа живост. Из Трстеника нас извештавају, да је њихова изложба изазвала јаче интересовање трговаца за тамошње воће. Плаћа се доста добро, а и од многих су примљена питања и нада је, да ће се моћи мало боље увочити воће но обично. Према томе, изложба је постигла успех и с те стране.

Опште стање пшеничне пијаце у Европи. — Амерички секретаријат за трговину наглашује, да је опште стање пшеничне пијаце у Европи још неодлучно услед нових понуда, које чине Сједињене Државе и повољних извештаја о жетви у Канади с једне стране, а с друге услед јаче кретење жита из Русије. Оно наглашује, да ће се купити

и животним намирницама о ускршњим је празницима нешто живахула. Одмах затим умањена потрошња учинила је, да су цене до извесне мере стале понустати.

Бакалска и колонијална трговина стоји у опште добро. Зарада је мања због претерано великог броја самосталних фирми, које су принуђене у тежињу за конкуренцијом, да држе цене ниже.

Јужно воће се у Словачкој врло радо трoши, и цене су његове постале приступачне и широким слојевима, од када се на исто примењују умерене царине. То воће долази овамо из Италије и с југа Француске. При бољим саобраћајним приликама код нас и бржем транспорту није искључено, да се и ми једног дана појавимо на овдашњим пијацама са маслинама и другим воћем из Далмације. Кестење „словеначко“ већ је на доброј цени овде, и има доста наших људи, који долазе у Словачку преко зиме и ту пеку и продају то кестење.

Услед многих киша и због рђавог времена трговина са осталим воћем и поврћем била је у првом полгођу доста застала.

Бор. Станисављевић.

брзо одлучити за америчку пшеницу, пошто је континентална жетва у Угарској, Румунији и Југославији квалитативно слаба. Из извештаја са којима располаже амерички секретаријат за трговину стање главних увозница жита у Европи показивало се месеца августа т. г. овако: *Немачка* је морала увести жита, да би надокнадила слаб и сиромашан квалитет своје овогодишње жетве, тако да су млинови у великом броју зависили од увоза. Они су употребљавали већином страну пшеницу. *Француска* је исто тако увезла пшенице. Константовано је да су млинови у самом Паризу набавили у месецу августу 140.000.000 ктграма стране пшенице. Процењено је да ће Француска и поред свих економских напора, које чини, бити приморана увести око 1.500.000 тона пшенице, пошто се њена овогодишња жетва рачуна само на 6.500.000 тона. *Италија* и *Белгија* увозе исто тако велике количине жита, специјално за мешање са домаћим производима. *Енглеска* је закључила велике набавке у Канади за месеце октобар и новембар. Извоз пшенице из *Угарске*, *Румуније* и *Југославије* отежан је услед њеног слабог квалитета, слабе тежине и услед превозних и царинских тешкоћа. Постоји ипак један доста живи извоз жита из Југославије и Угарске у ближе земље, и ако његова цена, како се сазнаје, не задовољава купце.

Свакако, Амерички извоз жита, а специјално пшенице, у Европи зависећи о руском извозу. У очекивању руског извоза, купци су неодлучни. Због тога је Америка у месецу августу извезла за Европу само око 28.000.000 ктг. Русија је пак за првих десет дана месеца септембра извезла преко Цариграда око 29.000.000 ктг. пшенице и 5.412.000 килограма ражи. Иначе, за сада стоје одлично амерички извоз ражи и јечма и надати се, да ће он и ове године наћи у Европи одличну пијацу. Амерички извозници надају се, да ће извести велике количине кукуруза у Европу, услед слабе жетве у дунавској долини проузроковане летњим поплавама.

С.

Градобитне резнице нису употребљиве. — Ове године у многим нашим крајевима падао је јачи или слабији град (туча), и поред осталог нанео велике штете матицањима америчке лозе. И ако на први поглед градобитна лоза не изгледа тако рђава, ипак је велика штета, ако се буду садиле или каљемиле резнице америчких сората лозе страдале ове године од града.

Падање града праћено је махом олујом. Ударци ледених зрна довољни су да пробију на лози кору, односно лику, која разноси прерађену храну из лишћа у све органе винове лозе ради исхране, па чак и камбијум, који ствара ново ткиво. На тим местима налазе се црнкасте ране, које не зарашћују, већ су доцније узрок раном угињућу ока-

лемљеног чокога, слично повреди подлоге мотиком или другим којим алатом.

Да необавештени не би падали у грешку и куповали градобитне резнице ради калемљења, нарочито са тежим повредима, ова напомена благовремено им се ставља на знање.

М. П. В.

ДОПИСИ

Улцињске пешчане просторије

Најјужнији приморски град наше уједињене Домовине јесте Улцињ, који има своју светлу прошлост, као историско-културни споменик, а у коме је привреда, поглавито виноарство, воћарство и маслинарство, од најстаријих времена било на гласу.

Улцињска равница почиње од саме вароши, па до р. Бојане, а дели се на старо „турско“ поље, и ново-раскрчено, т. зв. „кнета“, раздвојено дољеницима, Црногорцима, после заузећа 1880. г. Равницу тиче са северне стране ред брежуљака и Бривска гора; а са јужне пешчане просторије и море. Источно се вијуга р. Бојана, граница од Ал

Сл. 79. — Показује оне Државне Стојне Станице у Ливну у кругу на Цинцар-планини. (В. допис „Сарајевска Школа на Цинцар-Планини“ у 30—31. броју „Тежак“ за ову годину.)

баније. Плодна је улцињска равна, ма да је безводна; само је режу ове суве речнице: Кодрица и Брделуша, које сакупљају сплаку од Можуре и околних брежуљака, те и плаве равна.

Ново обрађивало поље, „кнета“, далеко је пространije од старог; али несигурно услед поплаве и излива морске воде — каналом. Насред „кнете“, где је терен најнижи, скупљена је вода: мало језерце „Зогај“. На исушењу ових баруштина почело се је радити од 1886. г. — и успех је био добар, док није поплава 1896. г. уништила главније комплексе зиратне земље. Та поплава (велика водена бујица) изливом Бојане у језеро Зогај прокрчила је део пешчане просторије (крај „Бастана“), продрла старим каналом у море, где се створио оловни канал „Порат—Милена“.

Са јужне стране језера, канала и мањих баруштина село је Штој, које има зиратне земље, ливада, пашњака, па и „забрана“ — шуме. Земљиште је песковито, које је дужом обрадом и ђубрењем постало родно. На месту, где је данас канал „порт Милена“, биле су пре поплаве 1896. г. најлепше баште и воћке, те је и добило старо име „Бостани“.

Од „порт-Милене“, а са доње (јужне) стране широког друма, који веже Улцињ са Шиниколом (Св. Никола) на ушћу Бојане, простира се (пешчана равна — наша мала „сахара“). Простор је дуг до 10 км., разне ширине са пешчаним бреговима, местимиче обраслим трњем, врбом, јовом и др. раштем; а већим делом — гола равна. Равница је утрна општине улцињске, сем неки део ближе Шиниколу, те и служи за слабу испашу оваца. Дуж друма има неколико ливада, њива и шуме, које се искоришћавају, што је доказ: да песак може да се користио употреби.

За обраду најподеснији су „Бостани“, баш онај део до „порт-Милене“, те је најслабији за испашу (ма да на целом простору нема пашњака). Тај простор од неколико десетка хектара био би по-

Сл. 80. — Показује краве сиво винтајске пасмине са биком монтафонске пасмине Државне Стојне Станице у Ливну. (В. допис „Сарајевска Школа на Цинцар-Планини“ у 30 и 31. броју „Тежак“ за ову г.)

десан за подизање винограда на песку. Овај доста велики простор требало би разделили виноградарима са обавезом да се према прописима подигну нови виногради, било са домаћом лозом, било са калемовима на америчкој подлози (чл. 9—10 Зак. о оби. и унапр. виногр. у вези са чл. 11—43 Правилника за извршење закона). Као пут. наставник скренуо сам пажњу улцињским виноградарима на „Бостане“ и предочио им опасност од филоксере, која је већ у суседству. Многи су се одазвали, те сам у фебруару т. г. и упутио земљиште на анализу: Држ. Пољопр. Контр. и Оглед. Станица — Слит, која је доставила резултат, „сведоцбу“:

Љубитак при жарењу	12,16%
Који се састоји од:	
Ваге (H ₂ O)	0,22%
Угљачне кисе. (CO ₂)	0,07%

Кристалине воде	2,57%
Органичних састојака (хумус)	3,30%
Песак + бедугачна киселина (укупне)	
бедугачне киселине SiO ₂	70,98%
Кремнег оксида SiO ₂	0,85%
Магнезија (MgO)	7,72%
Азота (N)	1,26%
Фосфорне киселине (P ₂ O ₅)	0,124%
Калција (CaO)	0,091%
Хлора, као натријев хлорид (NaCl)	0,100%
	0,046%

Иво М. Калуђеровић,

Путни наставник на виногор. и воћарство

Ст. Бр.

Овогодишња берба грожђа у Крајини (тимочкој)

Елементарне непогоде нису поштдиле ове године ни Крајину, али је причињена штета виноградама врло незнатна и то на неким положајима, док је на другим положајима берба била обилатија по количини и боља по квалитету од прошле године. Грожђе је услед лепог времена пред крај лета и с јесени достигло степен зрелости, који

Сл. 81. — Показује учеснике летњег сирарског течаја у Сирарској Школи на Цинцар-Плавини. (В. допис „Сирарска Школа на Цинцар-Плавини“ у 30 и 31. броју Тежак за ову годину.)

рето достиже у иначе чувеној Вељковој Крајини по извршним винима.

Заинтересовани треба да се користи овом приликом, те да своје потребе подмире из овако лепе бербе са одличним белим и црним вином, са чувеном багрином, ризлингом, тамњаником итд. Из Крајине може се извести поред новог и старо вино и ракија од 1925 год., нарочито из познатих виноградских општина: Рајач, Рогљево, Неготин, Смедовац итд. Железничка пруга нормалног колосека олакшава пренос.

Село Рајач 26-X-1926. г.
Негот. Крајина

Владимир С. Рајковић,
виноградар.

ЗАПИСНИК

43. седнице Управног Одбора С. П. Д. државе 26. октобра 1926. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник П. Т. Тодоровић, подредседник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, С. Партовић, Б. Станисаљевић, С. Ратковић, Д. Николић, Б. Равковић, Н. Петровић и В. Матић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамјановић.

I

Прочитани су записници:

605) 42. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

606) 41. и 42. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитане записнике.

II

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

607) да осигурање Друштвених зграда против пожара остане код Друштва „Шумадија“ до истека рока,
608) да се исплати г. М. Поповићу 1807,50 дин. на име дневнице и путних трошкова, ради одласка у Плевље и уређења вилежбе.

609) да се на Друштвеним зградама изврше генералне оправке по предлогу Изложбеног Одбора за 18.000 дин. и да се оправки и магацини бр. 2, ако буде затребало за изложбу. Такође да се претресе инсталација осветљења.

610) да се откупи 1 биста Краља Петра за 400 дин. и да се поручи таква иста биста Краља Александра.

III

Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

611) да се набаве 100 ручних круњача од Рорбраха, стим да им продајна цена буде 120 дин.

612) да се одбију понуде М. Миљковића за дрљаче и Сређински Савез Хрват. Сель. Задруга за прсадице.

IV

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

613) да се препоручи Подружници из Краљевог Села, да намеравану екскурзију одложи за идućу годину, пошто је сад касно, а и време је сетве.

614) по предлогу Рачанске Пољопривредне Подружине, да се г. М. Бозовићу исплати 200 дин. на име трошка око одржаног предавања код Подружине у Рачи Краг. „О конзервасању воћа и поврћа“ и да се за тај труд јавно похвали.

615) да се одговори ср. економу из Бугојна да је Друштво умолило Министарство Пољопривреде и Воде за оснивање расадника и да позајми од тамошње Подружине справе за демонстративно предавање.

616) да се тражи од Подружине из Александровца Кр. да врати непродате књиге.

V

Саслушана су мишљења Одбора за Друштвену изложбу, па је одлучено:

617) да се дозволи учествовање на изложби фа-

брикама за шампањ и алеву паприку, али се пробе шампањаца не могу одобрити.

618) да се на изложеним предметима не истичу имена излагача.

619) да се за паковање и експедицију изложбених предмета плаћају рачуни по пријему предмета.

620) да се радови г. Р. Жикића не приме за изложбу, пошто се не односе на заступљене гране, али да се понуда има у виду.

621) да се пријаве за изложбу примају до конца о. м., а предмети до 5. новембра о. г.

622) да се оштампа 1000 уверења за посетиоце изложбе.

623) да се за посетиоце изложбе из иностранства зараде легитимације и продају по 80 дина, од којих 50% да се призна агентима за рекламирање и растурање.

VI

Прочитана су мишљена заст. инспектора за Подружине, па је одлучено:

624) да се ново основана Подружина у Силбашу прими у састав, пошто је испунила све услове.

625) да се Подружини у Бања Луца одобри кредит у 9780 динара.

VII

626) По питању набавке дрва за огрев, одлучено је: да се набави 40 куб. мет. букових цепаца од Д. Марисављевића, по 160 дина франко Друштвено двориште.

VIII

627) Прочитано је мишљење комисије за преглед репродукције Друштвене повеље, па је усвојено: да се литографу одобри умножавање, пошто је копија верна оригиналу. Литографу да се нада званс од 20.000 дина.

IX

628) По прочитању извештаја управника државног лоз. расадника у Пироту, о прегледу царибродских винограда и узроку жутице, одлучено је: да се извештај штампа у Тежаку и да се препис достави Министарству Пољопривреде и Вода и Подружини у Цариброду. Иза-сланику признати на име трошкова 200 дина.

X

629) По питању одређивања Одбора за припреме за друштвену Славу, одлучено је:

а) да у одбор уђу чланови управе г. г.: С. Партонић, С. Ратковић и Б. Станисављевић и Друштвени благајник;
б) да одбор може према потреби утросити и више од 3000 дина, колико је буџетом предвиђено, зашто ће тражити накнадно одобрење;

в) да се штампају 500 позивница за Славу и изложбу;
г) да г. председник госте поздравља, а директор изложбе у кратком предавању изнесе значај изложба и користи од грана заступљених на Друштвеној изложби, и
д) да се директор изложбе постара за предаваче о изложби и да учини распоред предавања.

XI

630) По молби Подружине из Аранђеловца, одлучено је: да јој се пошаље на рачун 23 похвалница за награде излагачима.

631) По молби Подружине из Пљевља, одлучено је: да јој се пошаље на рачун 106 похвалница за награде излагачима.

XII

632) По извештају државног ср. економија из Лесковца, о прегледу тријера код Подружине у Чифлуку, одлучено је: да се тријер прими натраг, на да га оведе испита комисија од г. г.: чланова Набављачког Одбора и г. Д. Николића. Ако тријер не изајдај грахорицу, онда да се тражи од фабрике замена бубња или повратак новца.

XIII

Саопштења и предлози.

633) По прочитању писма г. Председника да поклана Друштву две свеске мађарске помологије, Одбор прима поклон и изјављује г. Председнику захвалност.

634) Прочитан је акт Министарства Пољопривреде и Вода, којим се извештава да је наређено свима држав. економима да се најегрегичније заузму око прибирања и пошиљке изложбених предмета. Такође је наређено државним и средским расадницима, да и они суделују на изложби са расадничким производима. Осим тога и Министарство ће учествовати на изложби са фотографским снимцима држав. и ср. расадника. Одбор прима предње знање и захваљује Министарству на заузимању.

635) Подпредседник г. Др. Т. Митровић саопштава, да је заступништво из Загреба фабрике Бајер из Немачке изјавило жељу да учествује на изложби са разним испитаним препаратима као: средство за прскање, лек за против инсеката и др. који би се потом разделили најбољим излагачима. Одбор прима предње знање стим, да се фабрици одобри излагаче само препарата, који се употребљавају у повртарству, и виноградарству, па да ти препарати остану Друштву да их оно испита преко својих Подружница и др. установа.

Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

РАСАДНИК

Мил. Милорадовића — Јагодина

Има на продају:

Украсно и медоносно шибље и дрвце;
Велики избор ружа;
Саднице свих врста благородних воћака;
Калемове најбољих сората лозе за шпалире и чардаклије;
Саднице најкрупнијих јагода;
Дивљачице младице крушака и јабука;
Саднице холандске шпаргле;

Ценовник на захтев бесплатно.

Не купујте калемљену лозу пре него што потражите бесплатан ценовник

ЛОЗНОГ РАСАДНИКА „МИТИНАЦ“, СМЕДЕРЕВО.

3-1

„ТРАПИСТ“

Пуномасни по 26 — дин. „Теј-бутер“ по 50 — дин кграм продаје и на доплату развизије.

Бистричка Земљорадничка Млекарска Задруга
Петровац — Пожаревачки.

1-1

Т РА Ж И Т Е
ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР
за 1927, годину.

ЦЕНА 10 ДИНАРА.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктивне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кг.

ОД 4. ДО 9. НОВЕМБРА Т. Г.

Пољопривредни и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	пшеница		травања		закључено		пшеница		травања		закључено			
	ка	до	ка	до	ка	до	ка	до	ка	до	ка	до		
Пшеница	260	272	260	270	3300	265	300	287	290	282	285	2600	285	297
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	210	—
Лезак	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Овас	155	160	145	160	—	—	160	—	—	—	—	300	150	155
Кукуруз	—	—	—	—	500	164	—	185	185	180	—	6800	127	185
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1600	140	460
Мекљене	120	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	107	112
Пасуљ	165	—	150	170	300	150	—	—	—	—	—	300	165	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Грехорина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљавце	320	640	300	635	500	285	480	—	—	—	—	—	—	—
Пекмељ од шљавца	—	—	335	385	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	770	790	—	—	350	770	795	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слама	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Дрва	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слазница	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Стање на берзи непроменено. Било је закључка кукуруза за Март и Април идуће год.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније средство против метљавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацејских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са *Дистолом* траје и то: код *оваца* и *коза* 2 дана, код *говед*а и *бивола* 4 дана. Лечење стоке са *Дистолом* ни најмање не *шоди* млечности и *бременитости* стоке.

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока леци крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати гојавност, младунци ће се боље развити, вуна ће боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метљавост развија више у годинама, кад има више плаге, то се ове године услед великих киша и поплава метљавост већ много равнио и појавио код стоке и нема краја, где нема метљавости, те стога сточари предузмите лечење на време, да би сачували вашу скупљену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења са *Дистолом* сточари ће постићи, ако се даје стоци *Дистол* по прописном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се фалсификата лажног *Дистола* као и других равних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг *„Дистол“*.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и уз сваку количину купљеног *Дистола* тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампања упутства.

„КАШТЕЛ“

фабрика хем. фарм. производа А. Д.
Карловац

51, 27-2

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурније средство за заштити семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запрашивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и негова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама *Порзола*.

Цене *Порзола*: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети *Порзол* на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 84.) 42.12

ПРЕТИЛАТА И РУКОПИСИ

улажују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУСве поштом, које Друштво даје својим Пољопривредним и привредним списима, и одговарајућим списима, су плаћана поштомаром такса по одговору Министарства Поште и Телеграфа № 17306
од 17-ог-1904. год.

Цена огласила по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ракиновић

Број 47.

БЕОГРАД, 21. НОВЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Питање о будућој железничкој мрежи у нас

Да би се питање о будућој железничкој мрежи у нашој земљи могло решити на начин, да она одговара свестраним економским и културним потребама државе и појединих крајева, садашњи Министар Саобраћаја, Г. Др. Васа Јовановић, одлучио је да сазове конференцију од представника државних установа и привредних удружења ради претресања тог питања и сагласности у решавању његовом. На тај начин намерава се, да донесене одлуке на тој конференцији буду основица за израду државног програма о изградњи будућих железница, којима би се имале придржавати све Вааде у провођењу железничке политике у нас.

На саучешће у тој конференцији позвано је и наше Друштво. И Управи Одрбор, у смислу Правила Друштвених, упутио је писмо Г. Министра Саобраћаја *секцијама* Друштвеним ради споразума о становишту, које би Друштво имало да заузме у овом питању. И конференција свих секција, на састанку 6. ов. мес., довела је резолуцију, коју ниже саопштавамо.

Но, претходно наведимо писмо Г. Министра Саобраћаја, које гласи:

Српском Пољопривредно Друшћу

Београд

Пре него што приступимо грађењу важних железничких пруга, потребно је утврдити један општи државни план железничке мреже за целу земљу, у коме ће свака нова израђена пруга бити део те органске целине. Без тог општег плана, који има бити израз наше националне саобраћајне политике, свако појединачно грађење могло би одвести у неизвесност и начинити такве погрешке, које би се доцније тешко могле поправити.

Ово питање будуће железничке мреже нарочито је код нас компликовано, јер смо ми, уједињујући се наследили не само два разна колосека, већ и неколико разних железничких система, који

су израђени за друге циљеве, супротне интересима наше садање државе.

Ти разни системи или немају никакве, или имају слабе везе међу собом, те се намеће задатак, да се они што пре и што солидније међу собом повежу и тиме направи од њих једна органска целина. Ти се системи имају оријентисати у смислу задвољења задатака, које им поставља наша држава у место оних, за које су били израђени.

Поред тога, ми имамо и једну територију на југозападу, која износи колико једна омања држава, која у опште и нема никаквих железница, због чега је у тим крајевима немогућ сваки економски и културни напредак.

Ово, што нарочито погађа наш економски живот, јесте околност, да ми и поред 1000 км. наше сопствене морске обале немамо солидних веза унутрашњости са нашим лукама.

Питање наше будуће железничке мреже јесте један крупан државни проблем, од чијег правилног решења зависи у многоме развитак целокупне привреде, па према томе и санирање данашњег економског стања.

Због тога сам се решио, да, пре него што падне коначна одлука по овом питању, саслушам и мишљења преставника привредних, војних и осталих заинтересованих кругова.

У том циљу донео сам решење да се 16. новембра тек. год. у 8 час. пре подне одржи једна железничка Конференција у сали Старог Университета у Београду, која ће ово питање учети и проучавати и донети потребне закључке.

Ти закључци конференције, служиће као основа за предлог, који ћу учинити Краљевској Влади и Народној Скупштини за решење овог питања.

Зато позивам то Друштво, да изволи одредити једног свог изасланика, који ће га на тој Конференцији заступати. Име вашег изасланика треба што пре доставити Министарству Саобраћаја — Техничком Одељењу.

Министар Саобраћаја,

Др. В. Јовановић, с. р.*

Резолуција

1) Констатујући чињеницу да развој и напредак пољске привреде иде у ступу са проширењем саобраћајних веза и карактером транспортних олакшица С. П. Д. изражава жељу да саобраћајне везе у нашој земљи буду што равнијеније и што јевтиније до свих тржишта; и међународних и земаљских средишњих и локалних. Како је немогуће све то у једанпут постићи, а да би се дало јачег потстрека што бржем изједначању пољопривредно још заосталих крајева са нашим напреднијим севернијим крајевима, нове железничке пруге постављати првенствено у областима, где их или никако нема, или су уопште врло ретке; не обраћајући одмах пажњу на рентабилност, већ на будући развој пољопривреде и трговине, који ће наступити у крајевима, куда оне буду прошле и који ће временом појачати и саму рентабилност железница.

2) Да при састављању плана за изградњу железница треба понајпре узети у обзир *привредне интересе земље*; јер, задовољавајући ове, задовољавају се или се лако могу задовољавати и сви остали интереси.

3) Да се у будуће граде само пруге нормалног колосека, пошто су оне подесније за транспорт, јер је искључена повреда утоварне робе (нпр. ноћа) и повећана транспортних трошкова, која настају приликом претовара из вагона уског колосека у вагоне нормалног колосека; пруге уског колосека градити само ради индустријских, рударских и шумарских потреба, као и ради везивања већ постојећих пруга уског колосека са воденим путевима.

4) Да с пољопривредног гледишта првенствено треба изградити пруге, које би нас најбрже и најјефтиније довеле у везу са интернационалним тржиштима,

пошто смо ми земља извоза и од овога нам долази наша свеколика економска и финансијска моћ. У другом реду имају се градити пруге, које би везивале земаљска средишња тржишта са пругама за међународна тржишта, а у трећем реду пруге, које би везивале локална тржишта за земаљска средишња тржишта.

5) Да у интересу лакше и брже везе врло страних предела са интернационалним тржиштима, који је сада немају, треба понајпре везати долину Дрине преко Санџака и Црне Горе са морем (пругом Београд—Котор), јер би та пруга пролазила не само кроз крајеве, који би се пољопривредно могли равнати у многој јачој мери, јер су они и сада важни воћарски, сточарски и шумарски крајеви, а могу постати и важни центри тих пољопривредних грана.

После тога предузети грађење још неизграђених спојева ради брже и лакше везе са међународним везама: као унска пруга, Сарајево—Салит итд.

Исто тако требало би проузети пругу уског колосека од Зајечара до Дунава, ради везе са Дунавом с једне и са морем с друге стране, као и пругу од Петровца ка зајечарској прузи ради везе са Дунавом.

6) Од пруга које би везивале земаљска средишња тржишта наставити и довршити започете пруге:

а) Ниш—Приштина (стара јадранска пруга);

б) Крагујевац—Рашка—Митровица;

в) Скопље—Битољ, и

г) Скопље—Санџак—Сарајево,

7) Да се на железничкој Конференцији захтева, да се поклони нарочита пажња сувоземним путевима, као вези села са железницама, без којих често пута железнице губе значај и немају ренте;

8) Да се такође скрене пажња и на водене путеве,

ПОДЛИСТАК

Наша исхрана

Разуме се, да је главни циљ пољопривредни наша исхрана. Пољопривреда није посао за разонођење, ни за провођење и траћење празног времена. Пољопривреда је посао за одржање живота; рад за насušни хлеб; рад од кога се стварно живи. Оремо, да се хлебом хранимо. Наш народ лепо каже: „Нема нигде умешено, па обешено“, већ „ко слуша, он и окуша“. А за онога, који тражи неку олакшицу у животу, он каже: „тражи хлеба без мотике“.

Али као год што треба умети зарадити хлеб, треба га умети и појести. Није ни то баш проста ствар *исхрана*. Јер кад би то била проста ствар, онда не би постојала изрека: *Више је људи помрло од јела и алца, него од глади и жеђи*. Значи, да сви људи не умеју, да се хране, па зато од тога страдају.

Да се задржимо на тој реченици. Зашто то да људи умру од једења и пијења? Просто зато, што мисле да су њихов стомак и црева друм, кроз који може да прође све! А оно није тако. И друм не остаје без трагова од пролазника. Друкчији он

изгледа кад редован саобраћај њиме врви, а друкчији кад прођу њиме армије, дивизије и ратна комора. Један суд, кад се много употребљава, он се излиже, провали, те га треба калајисати и закрптити. Једна машина, кад дуго ради, тражи мало одмора и подмазивања. У једном kazanу, кад дуго служи, набере се талага, те га треба прочистити.

А ми? Наш стомак и црева никад не одмара, ни чистимо, ни подмазујемо. Тражимо од њега стално да ради, а не водимо рачуна о његовој чистоћи и одмору. Трпамо и товаримо у њега и дању и ноћу, штогод видимо очима, слатко, масно и сласно, а не питамо се, да ли он то може све да поднесе. Понашамо се према њему као онај кириџија према свом магарету, товаримо на њега као на магаре, не дамо му одмора ни тренутка.

Ми имамо извесне оброке за нашу исхрану, па ипак и мимо њих повоздан пијемо кафу, пиво, вино, ракију и „мезетимо“ у свако доба. Нигде се више не једе и не пије него код нас. Где се год стане и седне, одмах се тражи да се нешто попије и поједе. Та наша машина, што се зове *стомак*, ради сирота и дању и ноћу. За њу нема празника ни одмора. Како она то издржава, ми то гледамо свакога дана, где се неки хватају за стомак и траже лека, иду у Врњаче и Карлсбад, „траљају“ се и шта

који су најпodesнија веза за робу, која може да издржи дуг транспорт, и

9) Да изаславни С. П. Д. буде П. Т. Тодоровић, Председник, који има да заступа гледиште изложено у овој резолуцији, а да евентуално сазове поново Конференцију и упозна је са радом и материјалом, који се буде претресао на желез. Конференцији.

Са овим је седница закључена.

М. Дамњановић,

секретар.

П. Т. Тодоровић,

Председник.

Ову је резолуцију усвојио и Управни Одбор Срп. Пољопривредног Друштва.

О разлозима због којих наша земља не извози воће у Америку и о нашој успешној конкуренцији америчком воћу у Европи.)

Сви напори, који су чињени за последњих година за пласирање нашег воћа у Сједињеним Државама Северне Америке, нису имали никаквог успеха. То је због тога, што су Сједињене Државе саме велики произвођач воћа и то оних истих врста, које производи наша земља. Од овог треба изузети вишњу и орахе, које Сједињене Државе увозе у великим количинама, јер нису још успеле, да са домаћом производњом задовоље потражњу. Док смо са извозом наших вишња, нарочито у 1923. год., имали још неког успеха, који није попустио

) Извештај Краљевског Посланиства Срба, Хрвата и Словенаца у Вашингтону, подат Министарству Иностранних Дела, Консуларно-Трговачком Одељењу у Београду.

не чине да ублаже болове и натерају стомак да им вари. И, шта мислите, ти људи свакога другог криве за своју недаћу, само не себе. Међутим су они сто пута вечерали и онда, кад нису били гладни, само зато да се јело не баца, или да неко лепо јело други не поједе, или, просто зато, што и други тада вечерају, као да је цео свет пропасти, ако они једанпут не вечерају. Никако они у себи не траже узрок својој недаћи.

Али, није само то у питању, колико ће човек појести, колико је у питању и шта ће појести. Постоје три врсте хране: *животињска, биљна и минерална*. Има људи *месождера*, а има и *вегетаријанца*, који се искључиво хране биљном храном. Хигијена одобрава *смешано*, и једно и друго умерено, мада се у свему показало, да је наш организам удешен више за биљну храну. Нарочито стари људи треба мње да једу месо, бар вечером не треба да га једу.

Сви људи не умеју да се одреде и умере, већ неки једу више меса, неки више биљну храну. Па зато нису сви једнако здрави. Постоје читаве болести услед претераног једења меса, као што постоје болести услед недовољне исхране, услед гладовања.

Тачно је то, да је месо најхранљивије, зато га

ни у прошлој години, и ако је знатно смањен, са извозом наших ораха у Сједињене Државе нацишмо смо на потпуни неуспех, тако да смо у прошлој години једна успели пласирати око 1.500 динара ораха. Овдашњи увозници ораха примећују, да их наши ораси нису задовољили ни квантитивно ни квалитативно и да су у неколико махова били примерани одбити поручбине, јер нису ни из далека одговарале мустрадам. Сем тога, они примећују да наши ољуштени ораси заостају због оскудне добре препаратације, односно одабирања и паковања, за сам другим орасима, које увозе. Ова ситуација дала би се поправити брижљивијим радом приликом брања, сушења и љуштења ораха, као и бољом организацијом извоза, нарочито преко већих трговачких удружења или кооператива, које би требало и код нас оснивати по примеру америчком. Свакако у овој години не треба очекивати неки пораст у извозу наших ораха у Сједињене Државе, пошто су оне пре кратког времена удариле карантин на увоз ораха уопште, због неке орахове болести, која се појавила у иностранству.

Вишња је дакле једини наш воћни артикал, који ће бити увезен у овој години у Сједињене Државе. Вероватно је, да ће наш извоз вишња у ову земљу бити и проширен, пошто је већ успео да вађе, и ако у недовољној мери, сигурне купце. Али и у овом случају, све ће зависити од све савременијег препарисања вишња за извоз.

Европа је од увек била и биће главни потрошач нашег воћа. За нас је дакле у питању извоза воћа

по неки једу халалљиво и без мере и непрекидно, мислећи да ако један дан не једу месо, пропаће. Једу га три пут дневно и много га једу. Они мисле да је гојазност знак здравља. Па чисто лекују са својом пуноћом и набрекнутошћу. Док једнога дана видите таквог једног дебеља, где се стропоштао на улици као ствар. Ни „јао“ није имао кад да каже. Прсиуо као стакло.

Нико свирепије не казни човека за његову неуредност и претераност кљу природе. Да то лепше објаснимо: кад у једну машину ви трпате угаљ превисе, она мора да прсне.

Зар то није исто и са нашом исхраном. Ми знамо да је месо најхранљивија храна, па ударимо у месо више но што то наш организам тражи. И та сувишност ствара у нама извесне болести, које ми за дуго не осећамо, а доносе нам тренутну смрт. То су тако зване артерио склероза, проширење крвних судова од сувишне крви, камен и песак у жучи и бубрезима, запалење слепог црева, шећерна болест и још многе друге болести, од којих већином пате варошани, који једу много меса; болести које за дуго тињају у човеку без нарочитих болова, а изненађују као агентатор с револвером у руци. Тога агентатора људи увлаче несвесно у себе таквом исхраном претераном, те није узалуд

најглавније, да одржавамо и проширујемо европско тржиште. То ћемо моћи постићи успешном конкуренцијом, то јест лиферованом добром и бираног квалитета воћа и повољним ценама. Наши конкуренти са воћем су многобројни, али све показује да су најјаче од свих Сједињене Државе. Као и ми, и оне су велике извознице воћа, а нарочито јабука, шљива и грожда. Као и ми, и оне су, нарочито по светском рату, покушале да нађу и нашле одличне купце своје воћу на европским пијацима. Али за разлику од нас, оне поседују једну савршену организацију произвођача и продаје воћа. Благодарни тој својој организацији, оне су успеле да за само десет година утроструче производњу свога воћа, и да са њим продру чак на тржишта у иностранству богато снабдевена домаћом производњом. Тако су у прошлој години успеле пласирати велике количине јабука у Паризу, и ако Француска обилује јабукама, а то су могле да учине, благодарни само својој одличној организацији. Несумњиво је, да ће се ова организација све више развијати са повећањем америчке производње воћа. Конкуренција се може само повећати са америчке стране, а никако смањити. Наша је дужност и наш је интерес, да нас она нађе спремне, да јој се одупремо у даном тренутку. Због тога је од преке потребе, да се наши произвођачи воћа организују у циљу боље производње и успешније продаје. Америчка организација воћарства, а нарочито њене кооперативе производње и продаје, показале су се тако рећи савршене. На нашим је произвођачима, да копирају произвођаче Сједињених Држава у томе, ако не желе, да им они отму кроз неколико година европско тржиште.

речено: живиш на уста улази, али и смрт на уста улази.

Према томе *постови* су у нашој религији колико верска, толико хигијенска ствар, нарочито за варшане. Таман онолико колико човек треба да одмори стомак од меса и прошири мало црева са биљном храном, која се иначе сужавају од меса, кафе и алкохолних пића.

Хигијена не тражи да човек глудује. Нарочито пољопривредник, који ради тешке послове треба да се добро храни, да једе све врсте хране, па и месо, нарочито онда, кад има највише послова, мада често бива обротно. Али не треба ни мало да жали, ако не једе месо сваког дана и у оној мери, у којој га мери једу варошки гурмани. Напротив он може врло лепо да се храни биљном храном, само ако се она уме лепо да справи. Наш сељак то већ иначе чини. И са те стране нема шта да му се замери, изузев што треба боље да распореди храну. Њему је главна храна биљна, од које он зна зими само за купус, گرمпир и пасуљ. А има безброј поврћа, које би се могло преко лета спремити: разне конзерве воћа и поврћа, за које он још мало зна. Али то спада у другу област науке и поуке.

Ср. Динић.

Према извештајима о европском тржишту воћа овдашње Министарства Пољопривреде, изгледа да је овогодишња сезона продаје воћа врло повољна за нас, нарочито за наше шљиве. За разлику од те наше повољне ситуације, американска се приказује недовољном, и ако нама ипак изгледа, поред те све недовољности, коју јој овдашњи извозници воћа приписују, одличнијом од оне што би требало да буде с обзиром на континенталну производњу воћа. Истина, и Американци бележе, да је потребно водити рачуна о европској економској обнови, која се и у питању воћа, као и на многим другим привредним пољима, знатно побољшала за последњих година. Разумљиво је дакле, да се све америчке наде у потпуно освајање европске пијаче воћа нису могле остварити, јер се у међувремену појавио континентални привођач воћа и то ближи и јефтинији. То се нарочито приписује нашој земљи, и ако се наглашава да америчко воће стоји квалитативно над европским. Свакако Американци очекују да у овој години неће моћи пласирати у Европи све своје расположиве количине воћа. Следећи кратки преглед европске пијаче воћа за наступајућу сезону даје приближну слику положаја, који заузимају Сједињене Државе у том погледу на нашем континенту.

Извоз воћа из Сједињених Држава за Европу састојао се и састоји се у главном од шљива, јабука и грожда. То воће налази најбоље пијаче у Енглеској, Немачкој, Француској, Скандинавским и Балтијским Државама. Конкуришу му за шљиве наша Краљевина, нарочито у Немачкој; за јабуке Канада, нарочито у Енглеској, а за грожде Турска (Смирна) и Грчка, нарочито у Енглеској и Немачкој. Најповољнија пијача за америчке шљиве била је досада у Француској и Немачкој, а за јабуке у Енглеској. Најповољнија пијача за америчко грожде је још увек у Енглеској, која троши једну трећину целокупног извоза америчког грожда, али сви су изгледи да ће идуне године аустралијско грожде, поред смирског грожда, задати тежак ударац воћем америчком извозу.

Шљиве.

Немачка је била до прошле године најбоље тржиште за америчке шљиве, али у прошлој години увоз америчких шљива у Немачку је знатно опао. То опадње увоза америчких шљива проузроковано је било у главном високим царинама на овај артикал, које је донела Немачка у прошлој години, а које су — како је познато — доста неповољно деловале и на наш прошлогодишњи извоз шљива у Немачку.

За ову сезону калифорниске шљиве биле су котиране у Хамбургу доста доцкан. Цене су им поред тога биле високе. С друге стране, неповољно су упливисале на немачке купце у питању порубина калифорниских шљива вести о богатом роду наших шљива. Због свих тих разлога, немачки увозник

остао је неодлучан у погледу калифорнијских шљива и није за сада чинио нарочитих порудиба.

Цене калифорнијских Санта Клара шљива, величине 70—80, за септембар и октобар, на лажи, квотирају се у Хамбургу од 6.85 до 7.53 долара за 50 килограма, док су наше шљиве величине 70—75 квотирају за октобар 6.33 долара. Цене пак Санта Клара шљива америчке производње 100—120 в квотирају се за септембар и октобар од 4.55 до 5.14 долара, док су наше шљиве исте те врсте квотирају за октобар од 3.60 до 3.65 долара. (Ове цифре нису перфектне, јер док ми рачунамо килограмском мером, американци рачунају фунтом).

Разлика између наше и америчке цене је ове године, за разлику од прошле, велика. Она ће свакако одлучити немачке увознике за наше шљиве, ако у међувремену америчке не попусте.

Према досадашњој процени, изгледа да ћемо ми пласирати месеца септембра 3.000 тона шљива у Немачкој. Том истом броју надају се и амерички извозници за своје орегонске шљиве. Они се надају сем тога, да ће доцније — крајем текуће године и почетком 1927. год. — моћи наћи добрих купаца и за своје калифорнијске шљиве.

Француска је у прошлој години била одлично тржиште за америчке шљиве, због слабог рода француских шљива. Она је у прошлој години увезла 20.000 тона америчких шљива, док је у претпрошлој години увезла само 10.000 тона. Али у свој години шљиве су у Француској имале добар род, тако да је процењено на 11.000 тона, док је у прошлој години износило свега 1.000 тона. Због тог разлога, а и због повољније цена наших шљива, надају се да ће увоз америчких шљива у овој години бити знатно смањен у Француској. Али и у овом случају, амерички извозници шљива се надају добром пласману својих шљива у Француској при крају године и почетком 1927. год.

У *Енглеској*, изгледа — према мишљењу америчких извозника — да ми нисмо у стању конкурисати америчким шљивама и да ће оне и у овој години наћи своју уобичајену добру пијацу.

Слаби су изгледи за америчке шљиве у овој години и у *Скандинавским земљама*, нарочито због неповољне ситуације, која влада у Норвешкој и Данској. Ситуација је боља у Шведској, па ипак Американци не гаје никакве наде за успешно пласирање својих шљива у ове земље због наше јефтиније конкуренције.

Из предњег прегледа произлази, да су наше шљиве јаке у овој години на немачким и скандинавским пијацама и да им америчке нису у стању конкурисати. Зашто се та иста ситуација не би створила и на француским и енглеским пијацама?

Јабукe.

Енглеска је до сада била најбоља пијаца за америчке јабукe. Сезона је ове године отворена на ливерпоолској пијаци високим ценама, како за

домаће тако и за стране јабукe. Потражња је с друге стране врло слаба, а придоласци незначитни. Ово рђиво стање приписује се поглавито индустријској кризи, која влада у *Енглеској*.

Поред тога, јабукe су слабо родиле како у *Енглеској* тако и у осталим деловима *Европе*.

Американски извозници јабукa су мишљења, да је тренутни застој ливерпоолског тржишта пролазан, и да ће они и у овој години наћи у *Енглеској* како за своје јабукe тако и за остало своје воће најподеснију и најсигурнију пијацу. То у толико пре, што им нарочито у питању јабукa не може конкурисати континентални производњач због овогодишњег слабог рода. Они се надају, да ће цене јабукa као и другог воћа пасти у *Енглеској* са придоласком великих количина воћа из *Сједињених Држава*.

Вероватно је, да ће цене јабукa у *Енглеској* скоро пасти, ако већ нису паде, и то не због придоласка јабукa из *Сједињених Држава*, већ због снажне конкуренције канадских јабукa, које су према последњим вестима одлично родиле и које ће, као извоз доминиона, наћи лакшег пласмана у *Енглеској* од америчких јабукa.

У *Немачкој* је пијаца за америчке јабукe, нарочито за оне бољег квалитета, повољнија у овој години од прошлогодишње. Развитак благостања у *Немачкој* у току ове године још ће јаче утицати на куп.вну снагу *Немачке*. С друге стране, американски извозници се надају добром пласману својих јабукa у *Немачкој* због овогодишњег слабог рода континенталних јабукa.

У *Скандинавским земљама*, сем *Шведске*, влада доста јака привредна криза, која ће несумњиво утицати на куповину страног воћа. *Американски* се извозници ипак надају, да ће, поред *Шведске*, успети наћи пласмана својим јабукaма у *Норвешкој* и *Данској*, благодарни слабом роду континенталних јабукa.

Прошлогодишњи амерички покушај, да у *Француској* пласирају јабукe, имао је извесног успеха, нарочито у *Паризу*, где су се америчке јабукe појавиле „на једној организованог бази“. Што значи, да је том приликом било и губитака, само да се освоји пијаца. Сви су изгледи ипак, да овај покушај, који ће се свакако поновити и у овој години, неће имати неког нарочитог успеха у овој години, због финансијске кризе, која данас влада у *Француској*.

Амерички извозници се надају, да ће у овој години увести задовољавајуће количине јабукa у *Белгију*, најпре због слабог рода како белгијских тако и континенталних јабукa уопште, а по томе због повећања надница, које је ту скоро извршено у овој земљи.

Грожђе.

Енглеска ће бити и у овој години најбоља пијаца за америчко грожђе. Она је у прошлој години увезла једну трећину целокупног извоза

грожђа из Сједињених Држава. Амерички извозници грожђа троше веома велике суме у Енглеској за рекламисање овог артикла. У овој сезони најјаче им куикурише у Енглеској смириско грожђе. Ово последње је одлично родило, тако да се процењује на 40.000 тона. Поред смириског грожђа, конкурисало им је до сада и грожђе из Малаге, али оно је ове године слабо родило, тако да ће његова конкуренција бити минимална. Крајем године, односно почетком 1927. г., појавиће се као сваке године, грожђе из Аустралије, које захвата све јачег маха на енглеској пијаци и којег се амерички извозници највише боје, пошто је до сада успело да заузме друго место у енглеском увозу.

У Немачкој ће и ове године настати велика борба између америчког и смириског грожђа. Потиснуто из Енглеске, смириско грожђе, настоји по сваку цену да се одржи и развије на немачкој пијаци.

Ова борба између америчког и смириског грожђа најбоље се види из следећих цифара: У 1922—1923. г. 53 процента смириског грожђа увезено је у Енглеску, док је у прошлој години било увезено само 24 процента. Пренето сада у друге земље Европе, нарочито у Немачку, оно је у прошлој години успело да пласира 54 процента свога извоза у Немачку и у друге земље северне Европе. Питање је, да ли ће оно тај свој нови положај задржати ове године?

Америчанско грожђе котирано је у Хамбургу јефтинеје од смириског. Поред тога, велика реклама са америчке стране, дејствоваће на европске купце, да се одлучују за америчко грожђе.

Ова конкуренција између смириског и америчког грожђа, а нарочито све већи успех овог последњег на свим пијацама Европе, најбоље показује колико су оправдане напред поменуте бојазни о евентуалном будућем заузимању европског тржишта воћа од стране америчког воћа, ако се европски произвођачи не поведу примером америчког гајења и продаје воћа.

Због тога је Краљ. Посланство сматрало за потребно, да упути Министарству предњи извештај ради обавештења заинтересованих.

Посланик,
А. Тресић-Павичић

1. октобра 1926. год.
Вашингтон.

РАД СРП. ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Узроци хлорозе у царибродским виноградима

Према захтеву Друштва Бр. 8607 од 13. пр. маја, да одем у Цариброд и прегледам тамошње винограде, који су местимично отпочели да жуте, преглед винограда извршио сам у дане 27. IX. и 13. X. т. г. и том приликом констатовао ово:

1) У винограду Велче Ковачевића, из Цариброда, место зв. „Уnguлица“, засађено је око 4.000

чокоћа на подлогама: Руп. ди Лоту, Берл. X Рип. 420 А и Хибрид франу. Чокоће је старо 4 године, већином је ужутило, знаци дегенерације показали су се на мањем броју чокоћа. Испитана земља на калциметру показала је 44,0% калц. карбоната. Узрок је хлорози — рђав избор подлоге са обзиром на % калц. карб. у земљи, јер су слојеви земље у дубини још кречнији, а Хибрид фран подлеже и филоксериној зарази. Сопственик вели да је оживљене калемове куповао од Уроша Вацвића, из Сићева под именом Шасла X Берландијери № 41 В.

2) У винограду Петра Златановића, из Цариброда, место зв. „Уnguлица“, засађено је око 800 чокоћа на подлози Ш. X Берл. 41 В, Берл. X Рип. 420 А и ди Лот. Чокоће у 4 год. горње лишће само на поједином чокоћу жуто, није дегенерисано. % калц. карб. исти као код Ковачевића. Узрок хлорози на поједином чокоћу, засађене подлоге неотпорне на кречаку.

3) У винограду Васиља Станчевића, из Цариброда, исто место, засађено око 700 чокоћа на подлогама Арамом X Руп. Ганзен Н. 1 и Шасла X Берл. 41 В. Чокоће у 4 год. старости. Врхови код чокоћа ужутиели, а код неког нема жутиела. % калц. карб. исти као и код напред наведених.

4) У винограду Асена Атанасовића — Цариброд — „Уnguлица“, подлоге: Порталис, Берл. X Рип. 420 А и Рип. X Руп. 3309. Лишће хлоротише, јер је земљиште са 44 % калц. карбоната.

5) У винограду Крсте Димитријевића — Цариброд — „Уnguлица“, подлога ди Лот. Лишће хлоротише, јер је земљиште са истим % кречака као и напред наведено.

6) У винограду Круна Сотировића — Цариброд — „Уnguлица“, подлоге: Порталис и Берл. X Рип. 420 А. Лишће хлоротише, јер је земљиште са истим % кречака као и напред наведено. Калемови су према изјави сопственика из расадника Милана Младеновића, из Враћа.

7) У винограду Арсе Пенчића — Цариброд — „Прогон“, подлоге Мурвелдер X Руп. 1202, ди Лот и Хибрид фран. Лишће хлоротише, јер је земљиште са 48% калц. карбоната. Сопственик изјављује да је калемове куповао од Цветка Ивковића, из Сићева.

8) У винограду Гаце Ђерасимовића — Цариброд — „Кошариште“, код појединог чокоћа врхови лишћа жути, јер и ако је земља црвена иловача, плак се на површини налази (а свакако и у дубини) комађе камена кречника, који неповољно делује на засађени ди Лот.

9) У винограду Манче Јовановића — Цариброд — „Шонкина Падини“, чокоћи хлоротише, јер су подлоге мешавина почев од Хибрид франа и др. % кречака 38. Калемови набављени из нишке околине.

Поред овога у свима виноградима најје се по који чокоћ пожуто или се сасушио (већином већ сув) од рђаво сраслог калема.

Остали виногради врло добро напредују, добро

су уређени и у току године неговани и штићени од криптогамских болести (перноспоре и др.), — повели обилно плада.

Да би се напред наведени узроци у будуће отклонили, нужно је завести већу контролу над приватним продавцима лозе; неодоברавати нешколованим људима оснивање приватних лозних радника, а надлежни срески економи да настоје да се без испитивања земље на калциметру и без прегледа лоза никако не засађује.

Напред именовани виноградарима препоручена је употреба зелене галице и поступно замењивање ужутеле лозе отпорним подлогама према $\frac{1}{10}$ кречњака у земљи.

Мих. П. Видановић,

Управник Држ. Лоз. Расадника у Портоу.

ЗАПИСНИК.

44. седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва држане 3. новембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник П. Т. Тодоровић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, С. Партонић, Б. Станисављевић, Д. Николић, Н. Петровић, С. Рагковић, А. Рашковић и Б. Ранковић и гост г. А. Мајеровић, редовни члан.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.
Бележко секретар г. М. В. Дамњановић

I

Прочитани су записници:

636) 43. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

637) 43. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

Саслушана су мишљења Одбора за Друштвену изложбу, па је одлучено:

638) да се изврши оправка једног дела магацина бр. 2, ради проширења изложбених просторија, и да се израде стелаже. Посао да се уступи г. Јевти Пешићу, за 14.000 динара.

639) да се претресе инсталација за осветљење и да се такође инсталира у део магацина бр. 2, са три сијалице, у коме ће бити изложба. Посао да погоди Финансијски Одбор.

640) да се одобри и излагање справа, али само оних, које се односе на гране заступљене на изложби.

641) да се начелно усваја предлог, да се одређена сума награда смањи на 60.000 динара, пошто је придодатак изложбених предмета слаб, али да Одбор може употребити за награде и редуцираних 15.000 динара, ако буде потреба.

642) да питање о подели и додељивању награда расправи Оцењивачки Суд, у смислу Правилника за изложбе.

643) да се излагачима враћају слатка, пекмези и др. конзерве, ако излагач при предаји изјави жељу, да му се врате.

644) да се поручи код Управе Топчидерског Парка 150 мет. венаца од зеленила ради украса изложбених просторија.

645) да се дирекцији „Путник“ уступи на распродају 700 легитимација за изложбу са 20% попустом.

646) да се ставе на расположење Изложбеном Одбору служитељи из магацина, а магационар да узме надничаре.

III

647) По питању раширивања позивница за Славу и изложбу, одлучено је да се позивнице упуте свима члановима посланичких Клубова, да их они саопште својим члановима.

IV

По мишљењима финансијског Одбора одлучено је: 648) да се израда ормана за клише-а одложи за идућу годину.

649) да се штампају 10.000 уверења за награђене излагаче код Штампарије Св. Сава за 1.600 динара.

V

Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

650) да чланови Набављачког Одбора иду у Смедерво и прегледају справе које нуди фирма Ј. Роскон.

651) да се од Капшела узме у комисион 20 кр. порозла.

VI

652) По тражењу Мин. Саобраћаја да Друштво одреди изасланика на железничку Конференцију, одлучено је: да се 6. ок. мид. савоше Конференција свих Секција, на којој да се претресе питање железничких веза и да се одреди изасланик.

VII

653) По молби Подружине из Трстеника да јој се пошаљу похвалнице за награду излагачима, одлучено је: да се пита, колико је похвалница потребно, па председништво да им пошаље.

VIII

654) По молби г. Д. Спремића, да му се уважи оставка на чланство у Набављачком Одбору, одлучено је: да у Набављачки Одбор уђе г. Н. Петровић, а г. Д. Спремић у Одбор за завршење програма рада.

IX

655) По молби г. С. Партонића да му се уважи оставка на чланство у Одбору за Друштвену изложбу, одлучено је: да му се оставка уважи, а у Одбор да уђе г. А. Рашковић.

Са овим је седница закључена.

РАСАДНИК

Мил. Милорадовића — Јагодина

Има на продају:

- Украсно и медоносно шибље и дрвеће;
- Велики избор ружа;
- Саднице свих врста благородних воћака;
- Калемове најбољих сората лозе за шпалуре и чардаклије;
- Саднице најкрупнијих јагода;
- Дивљачице-младице крушака и јабука;
- Саднице холандске шпаргле;

Ценовник на захтев бесплатно.

Не купујте калемљену лозу пре него што потражите бесплатан ценовник

ЛОЗНОГ РАСАДНИКА „МИТИНАЦ“, СМЕДЕРЕВО.

3 2

Купујте само најбоље ЛОЗЕ И ВОЋКЕ, калемљене на издржљиви подлогама, снажно оживљене. ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ.

ЦЕНОВНИК ТРАЖИТЕ, штаље се БЕСПЛАТНО.

Адреса:

Миша Ђорђевић, лозар, власник лозног расадника НОВИ САД, пошт. факс 133 (Бачка), (Стовариште: Кисачка улица бр. 106). 49,10—4

Т Р А Ж И Т Е
ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР
за 1927. годину.
ЦЕНА 10 ДИНАРА.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктивних берза у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгт.

Од 10. ДО 16. НОВЕМБРА Т. Г.

Пољопривредни производи и други производи	БЕОГРАД				НОВИ САД									
	покупа		закључен		покупа		закључен							
	динар	денар	динар	денар	динар	денар	динар	денар						
Пшеница	160	272	285	270	2000	270	—	287	—	282	—	3400	285	500
Жито	—	—	185	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Жито	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	180
Овас	155	160	150	160	500	135	157	—	—	—	—	300	150	135
Кукуруз	157	160	—	—	900	135	160	—	—	—	—	0750	125	185
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1800	195	462
Мекенице	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1600	105	118
Пасуљ	157	165	150	170	4100	155	172	—	—	—	—	1100	150	170
Масл	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кљас	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Грехорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве пшенице	320	645	300	640	1109	335	540	—	—	—	—	—	—	—
Пекmez од пшенице	—	—	—	—	300	370	440	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	790	—	780	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Крозинар	—	—	—	—	600	160	—	—	—	—	—	—	—	—
Дрво	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Славина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Стање на берзи мирно, пшеница без промене. На Београду, Берзи било великих закључака за жито, оваси и мај по цени од 157—163.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је да је најсигурије средство против мелијавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацејских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са *Дистолом* траје и то: код *оваца* и *коза* 2 дана код *говед* и *бивола* 4 дана. Лечење стоке са *Дистолом* ни најмање не *шкоди млечности* и *бременистости стоке*.

Дистол се може давати стоци у свако друго година, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати гојавност, млавунице ће се боље развити, вуна ће боље расти и веће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метил развија више у годинама, кад има више влаге, то се ове године услед великих киша и поплава метил већ много развио и појано код стоке и нема краја, где нема метила, те стога сточари предузмите лечење на време, да би сачували вашу, скупоцену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења са *Дистолом* сточари ће постићи, ако се даје стоци *Дистол* по препишном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се *фалсификата* лажног *Дистола* као и других равних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг „Дистол“.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и у сваку количину купљеног *Дистола* тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампања упутства.

„КАШТЕЛ“

51. 27-3

Фабрика хем. фармац. производа А. Д. Карловац

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, *најсигурије средство за заштитиу семена од главнице јесте:*

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за зашраивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе зашрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама *Порзола*.

Цене *Порзола*: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети *Порзол* на прерадају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански факс 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8.) 42.13

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

Ћ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Све поштом, која Друштво има својим издавањима и приватном листом, а особито, особито су поштом позитивна такса на адресу Министарства Поште и Телеграфа у Београду од 17. III-1924. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Листи који долазе доносију лист у исто време

Претплата се може увеличати за цело годину.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљено ратоме за везу на крају за

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 48.

БЕОГРАД, 28. НОВЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Пољопривредне школе и пољопривредно образовање омладине у ресору Министар. Пољопривреде и Вода

Наставу у пољопривред. школама треба законом учинити обавезном за све младине са села.

Кадгод је реч о пољопривредним школама, мени увек пада на памет ова идеја, да наставу треба законом створити обавезном. Још више сада, кад сам сазнао, да су браћа Чеси то већ увели у праксу. Можда сама та реч закон и т. д. плаши напредке, да овом начину обуке младине са села посвете више пажње, проуче сличне законе и израде према нашим приликама такав један закон за наше школе! Испочетка би то изгледало мало тешко, али временом бр се увидело да једино тим начином можемо очекивати побољшање наше пољопривреде. Овако и сам сам се уверио са колико се тешкоћа у појединим крајевима врши избор државних питомана, док се из других крајева пријављује већи број младине. Треба свима крајевима подједнако потпомоћи. Тако и.пр. учини сам за ових 5—7 послератних година, да се младине из Србије и у Словеначкој много више јављају за пољопривред. школе, него ли у Славонији, Хрватској, или у Далмацији, Босни и Херцеговини и у целој Ј. Србији. Али то је питање, о коме ћемо у засебном чланку говорити, а овде ћемо извести преглед наших пољопривредних школа:

1) **Средње пољопривредне школе** постоје у: Ваљево, Крижевцима и Марибору. Прве две су приближно истог, ратарско-сточарског типа, а школа у Марибору је винодељско-воћарског. Пријем у ове школе врши се од јака са свршеном нижом пољопривред. школом, а по положеном пријемном испиту из математике, српско-хрватско-словенач. језика, земљописа и историје све у оснегу 4 разреда гимназије и ученика, који су свршили 4 разреда гимназије. Сем тога услови су да нису млађи од 16 ли старији од 19 година, да су наши поданици и т. д. Молбе примају школе до 10. септембра. Школовање траје 4 године и то 3 године теор-

ијске наставе у школи, а 4. година је пракса, коју ученици проводе на каквом добро уређеном имању у земљи или на страни. За то време стоје под надзором своје школе, којој су и дужни, према правилнику о пракси, подносити извештаје о својој раду, да се види, шта раде и како напредују. Ни у једној од ових школа нема интерната, већ се деле стипендије бољим ученицима; од идуће године, ако подизање зграде у Ваљево буде довршено, ова ће школа моћи основати интернат.

а) **Средња пољопривредна школа у Ваљево** основана је пре 3 године и ове године изшла је 1 генерација свршених ученика, који су распоређени на праксу. Школско имање велико је 57,20 ха; школа има стокe, а обраћа се пажња и на остале гране пољске привреде, зашта у школи постоје објекти. Ове године за упис у школу пријавило се 176 младине, а у школу је примљено 45 ученика. Оволики број пријава поред опште жеље за вишим образовањем, која се осећала код свршених ученика нижих пољопр. школа, биће да је и последња последњих одредаба у просветној политици да се не дозвољава упис ученицима, који су свршили 4 разреда гимназије са довољним успехом.

б) **Школа у Крижевцима** нема свога имања, већ се служи имањем ниже пољопривред. школе, са којом и сарађује. И ова школа, као најстарија средња пољопривредна у нашој Краљевини претрпела је навалу ученика ове године. Пријавило се око 80, а примљено је нешто преко половине. Тип је школе исти као у Ваљево. Настава у школи до пре 3 године била је 4 године пуне теоријске обуке у школи.

в) **Средња пољопривредна школа у Марибору** је типа винодељско-воћарског и постоји напоредо са годишњим течајем. Школско имање велико је 56,59 ха, са врло лепим виноградом, подрумом и зградама за прераду воћа. Прва школа у Словеначкој, код које је подигнута сушница система Др В. Стојковића и са којом је школа задовољна. Изузетно ове године у ову се школу није пријавио тако велики број, око 60 младине. Ова школа нарочито је препоручљива за ученике, који

су свршили винодељ.-воћар. школу у Букову, Илоку, Вршцу или др. истог типа.

2) **Ниже пољопривредне школе.** Пре по што би наређао све школе, напоменућу, да је недавно свима школама поред ранга дат и тип школе и изражен наставни план и програм за њих. Због тога ће се и разликовати списак ових школа у овом мом извештају од списка школа, које су цитирале раније као ниже пољопривредне школе. Сем тога, у овим је школама заведена двогодишња настава од ове године и примање старијих младих. Примају се младићи са најмање свршеном основном школом, да су здрави, и стари 16 година.

а) **Ниже пољопривредне школе** типа винодељско-воћарског постоје у Букову, Илоку, Вршцу.

Имање школе у Букову велико је	200,45 ха
„ „ „ Илоку	32,20 „
„ „ „ Вршцу	51,26 „

Највише се пажње обраћа на те две граде: виноградарство и воћарство, а ученици уче и друге гране, само мањем обиму. Буково и Вршац имали су довољан број ђака, нарочито Буково, чија је Управа морала чак и да одбаци извесне молбе, док Илок није у томе био исте среће, али од ове године уредиће се и то питање, па ће се сити прекобројни ученици из ове две школе послати у Илок.

б) **Ниже пољопривредне школе** типа ратарско-сточарског, или обрнуто, су многобројније. Оне постоје у Краљеву, Шацу, Губрију, Бишољу, Александру, Аби, Сл. Пожеги, Крижевицама, Б. Луки и Бутмиру. На овим школама главни објект наставе је ратарство и подизање стоке и велиина ових школа имају лепо уређена имања и приличан број стоке како радије так и приплодне.

Школа у Краљеву има своје имање у величини од	119,12 ха
„ „ Губрију	69,52 „
„ „ Бишољу	90 „
„ „ Александру	15,27 „
„ „ Аби	58,13 „
„ „ Сл. Пожеги	182 „
„ „ Крижевицама	180 „
„ „ Б. Лука	31,75 „
„ „ Бутмиру — Илија	116,48 „

И у овим школама примећује се, да је пријем неспразман, те док неке имају и сувишан број, друге оскујевају у ученицима. То ме је нарочито и побуђило, те сам у самом почетку навео за пример слаб одзив младих из Славоније, Хрватске и Ј. Србије, јер ето школа у Пожеги прошле године није могла добити ни најдовољнији број ученика, да би била отворена. Ове године то неће бити, али све дотле са тим ће бити тешко, док наш селак не осети потребу, да својој деци пружи прилику да науче земљу обрађивати и посао волети, а не да иду у вароши и да траже други посао. Узроке овоме нећу износити овде, јер би ме далеко одвело, али има наде да ће и те предрасуде о бољем животу у вароши, него на селу, нестати са довољњем земљом у редован привредни ток. Није само наша земља осетила ту кризу, осећале су је и друге земље, па су временом — истина брже или

спорије — долазиле до нормалног реда и природне поделе рада.

3) **Специјалне пољопривред. школе** требало је да имају највише успеха. Оне су особеношћу својом дошле испод нижих пољопривред. школа, и ако им је законом дата могућност трајања од 1—3 године. У ове школе примају се младићи као и за ниже, а ја бих у ове школе примао само младиће са свршеном нижом пољопривред. школом и то да трају најмање 2—3 године према својој специјалности. Ако би трајале 3 године примао бих у 1 годину младих из основне школе, а одмах у II години оне, који су свршили ниже пољопривред. школе, па би тек тим ученицима дозволио ступање у средње пољопривред. школе, јер овако имате једну непримљивост да се у средње пољопр. школе примају и ђаци са 4 разреда гимназије, који су по свршеној основној школи учили 4 године и они из нижих пољопривред. школа, који су учили само 2 или 2½ године.

Међу овим школама има и новооснованих, али које нису још стављене у потпуни рад и које се припремају да најпре уреде све што треба за добар рад. Ниже пољопр. школе уче свему — највише из дотичне гране према типу школе, — а специјалне највише из дотичне гране према типу, а врло мало и остале гране. Баш зато и мислим и поново подвлачим, да овим школама није дат ни срећан избор, нити најсрећније време трајања. Наведимо их:

а) **Винодељско-сточарска у Александровцу** (Жупа) има имање велико 33,73 ха и модеран друм. Као новооснована — пре 2 године — пробија тек лед у околници, али с изгледом на бољу будућност.

б) **Ратарско-сточарска у Говишту** је са лепим имањем и с обзиром на тамошње прилике потребно је нарочито радити са вештачким ђубривцима да би се имало успеха и да се одржи. На имању је и огледна контролна станица, а то би требало ставити под школску управу, јер је иначе на свима школама предвиђено вршење огледа. Имање је велико 50,69 ха. До сада је била женска школа и овој школи требаће времена и воље да привуче себи младиће са села. Па ипак може се чути жеља, да се отвори још која школа, да овде има мало и т. д. За сада не, али мислим, дошлице ће неопходно бити потребно. Можда је најпотребније прво све ове поставити на здраве ноге, дати им зграде што треба, образовати лабораторијуме, кабинете, снабдети свима справама, стоком, и т. д., па тек онда мислити на оснивање нових.

в) **Винодељско-воћарска у Пејачињу** поседује имање велико 29,39 ха. И ова је школа до сада имала течаје за сеоске домаћинце, а тек од ове године има да прими мушкарце. Само, знајем, да је одзив врло слаб. Школа је и од пре била овог типа, а има и услова за то, само нема нити зграда довољно нити потребних справа.

г) *Стоочарско-рајбарска на Грму* у Н. Месту је једна од врло лепо уређених школа. Имање је велико 62,24 и, како се нице у целој Словеначкој среће, и школа стоји на достојној висини својим уређењем, држањем течајева и предавања у окolini и нарочито се то осећа приликом изложба, а по броју посетилаца и изложеним предметима. Упоредо ради на винарству и воћарству.

д) *Стоочарско-рајбарска у Св. Јурју* има велико имање од 44,80 ха. Одговара добро овом типу и успешно ради на унапређењу сточарства.

ђ) *Годишњи течај за младе* са села у *Марибору*. Раније је била нижа двогодишња школа, а са оснивањем средње задржан је само годишњи течај.

е) *Стоочарско-рајбарска на Главци* — Книн, има имање од 33,96 ха. Овде се не би могло рећи да је срећно изабран овај тип за ову школу, јер она мора исто тако радити и на виноградарству и воћарству. Тешко је изнаћи прави избор и осетила би се пре потреба за оснивањем још једне школе у Далмацији и то пре специјалне за маслинарство и воћарство.

ж) *Градинарско-цвећарска у Н. Саду*, има имање велико 5,75 ха, које је земљиште добила од града. Само и ако се налази у једној средини, где има највише услова за рад на овим двома гранама, због немања зграда и због малог земљишта не може да развије посао како треба.

з) *Рајбарско-стоочарска у Ракичанима* (Прекмурје) је нова школа и тек ове године је добила управника, и требало би да прими ученике. Имање је велико 292 ха, али тако је подељено у два дела, који се везују једним путем само, да и по самом природном положају пружа прилике за успешни рад и школи и сточној станици. Тако би стварно требало и да буде, и зато је оволико земљиште и експроприсано заједно са зградама. Зграда је замах са леним земљиштем и целим својим положајем за врло добар рад.

и) Најзад, *Макарска школа у Шкофија Локи*, основана је указом тек ове године, и мада се с правом може очекивати много од овакве школе, која је прва овакве врсте, потребно ће бити најпре набавити инвентар, осигурати правилан рад, па тек онда примати ученике.

4) Сем тога постоји и једна **покретна школа за своске домаћице**, која савремено ради на држању крајних течајева на селима. Радила је у Бранковини, Љубовији итд., а сада је у Штимулу. На организацију оваквих и ових школа морало би се посветити више пажње и стални кредити.

Као **пољопривредне станице** постоје у: 1) Зајечару са 68,27 ха имање, а има и практичну школу. 2) Пожаревцу са 64 ха, ове године нема школу. 3) Ужице 44 ха, понуђено држави за оснивање школе. 4) Крушевцу има 54,20 ха имање, 5) Крагујевцу са 74,40 ха и подижу се зграде од стране Округ. Одбора за школу. 6) Пећ врло мало имање али мртво са радом. 7) Скопље има 14 ха. 8) Ле-

сковац са 64 ха представља врло интересантан објект и најплодније место за градинарску школу. Има зграде, које сада заузима агро-ботанички одсек.

9) Приштина са 35 ха моћи ће да се подигне и временом и школу да оснује. Све ове станице су на терет самоуправних буџета. Издржава их окр. одбор, а он и приходе прима, а само особље поставља држава. На државном су буџету пољопр. станице: у Метковићу са 8,800 ха на датом уговором земљишту, као и Сибњ са 4,14 ха, које тек само животаре.

Овде сам се дотакао само најјужнијег историјата појединих школа, јер о томе засебно радим...

У овоме делу највише сам се задржао са статистиком наших школа, и као што се може видети из самог чланка, назире се више и на која ћу се ускоро осврнути у „Тешки“, док средим ове податке. Као најинтересантије бих питање извукао о оснивању *нових школа*; да ли треба отворити нове школе, које и где. То се питање и само намеће, чим се баца поглед на списак школа. Друго питање, а у вези с тим, би била сама реорганизација пољопривредне наставе и, затим изнећи један законски пројект о обавезној пољопривредној настави. Ту је и питање трајања школовања, које се на жалост мењало доста често. Најпре је нижа пољопривредна настава била 3 годишња, па 2 $\frac{1}{2}$, а сада је 2 годишња. Исто важно је и величина школ. имања. Ни положај и место специјалним пољопривред. школама није без важности. Све су то питања, која нам се намећу и која сама назире из самог помена пољопривредне наставе; јер је већ крајње време да се наши стручњаци мало више позабаве тиме.

Мир. Аврамовић,
Ing. agr.

ИЗ ВОЋАРСТВА

Воћарство у Крајини*).

Крајина са околином још из старина је чувена производњом вина. Виноградарство и винарство овога краја је опевано у песми о Хајдук-Вељку. Али поред услова за винову дозу и производњу вина овај крај има и одличне услове и за воћарство.

Воћарство спада у ову приносну грану пољске привреде, која са мало воље и труда награђује многоструко. Поред тога оно пружа свакоме задовољство богатом и сиромашу, здравом и болесном и то у свако доба године. И поред свега тога воћарство је у овоме крају много запостављено. Било би много користи, када би се гajило у већој мери, а нарочито у близини градова, како би се могло и добро пласирати било као свеже или прерађено.

Има мишљења, по којима Крајина није воћарски, већ само виноградарски крај. Оваква

* Из предавања Станоја Јонша, држ. економа.

мишљења немају оправдања. Истина је, да су многи воћарски положаји у округу крајинском источни и тиме изложени више или мање непогодама, које често у цветању ометају зрећење плода. Ово нарочито важи за шљиве. Али то је једини приговор, који би се могао ставити. Код свеколиког осталог воћа нема се шта рећи. На против неке врсте воћака необично добро успевају баш на виноградарским положајима.

Ако не би у овом крају баш сваке године воће добро понело, не би то значило, да тај крај није за воће. То се често дешава и у најбољим воћарским крајевима. То су изузетци, којих је било и биће.

Наш народ овог краја је доста конзервативан. Он теже долази на мисао да засади себи и својима коју воћкицу. Ово се нарочито испољава код сеоске омладине. Кад год се младићи позову на воћарски калемарски курс, они га слабо посећују нарочито из појединих општина. Општинске власти обично одговарају, да се нико од младића из њихове општине није пријавио за курс и да код њих сваки зна калемити воће. Али на питање где су им воћњаци, кад сви знају калемити, они слегну раменима, говорећи, да њих воћарство мало занима.

Ову заблуду треба спречити. Сви интелектуални раденици, а нарочито учитељи и свештеници, који су у тесној вези и свакодневном додиру са сеоским сталежом треба да саветују омладину и у опште пољопривредницима на селу да и воћарство у овом крају има свој значај и да је од користи пољопривреднику као и винова лоза. Услови има за њега.

Истина је да је ове године у овом крају воће слабо понело, али је прошле године било, може се рећи, одлично. Приложени преглед најбоље слика садашње стање воћарства у срезу неготинском. Преглед је из године 1925.

Ред. број	Врста воћака	Било је стабла		Добивено плодова у 1925. год. око:	
		у години 1923.	у години 1925.	Укупно мет. центи	Са 1 стаблом метр.
1	Шљива	30166	27329	3785	14
2	Јабuka	3415	4436	3859	87
3	Крушак	4036	8557	6903	78
4	Орах	7838	8948	2106	23

Узете су четири главне врсте воћака. Принос код шљива и ораха је подбацио. Код јабука и крушака је одличан. Преглед даље показује, да је у 1925. год. било мање родних дрвета шљива 2837 него у 1923. год. док код јабука више 1021, крушака 4521 и ораха 1110. Ово је логично према ономе, што је раније речено. Уновчена ова коли-

чина воћа износи око 2,000.000 дина. Па и ако је воћарство у овом срезу слабо развијено, ипак је у прошлој години пружил произвођачу приличан доходак.

Ст. Јовић,
држ. ср. експон.

ИЗ ВИНАРСТВА

Анализа шире

У околини Пирота, Беле Паланке и Царибрата у јесен 1926 г.

Тел. број	Име и презиме сопственика винограда	Одике је		Сржа или степина сорти	% шећера по килограму (укупно)	% маснеће	Састав шеме и, ствава шеме и, вољава
		Село	Половај				
1	Држ. Лоз. Расан.	Пирот	могна	Смедерев.	18.09	6.75	Црна шема, окр. југ, окр. док. ан. док.
				Смедерев.	18.47	8.25	
				Смедерев.	23.07	6.75	
				Трговица	23.44	7.12	
				Семин	23.07	6.37	
				Жиданка	21.45	7.12	
				Смедерев.			
				Смедерев.			
				Смедерев.			
				Смедерев.			
2	Милан Басарац		прча.	прокуц.	19.5	6.75	
				раз. сор.	18.09	7.10	Пескина, окр. југ, ан. док.
3	Димитрије Крстић			прокуц.	19.04	7.03	
				прокуц.			
				прокуц.			
4	Петар Лилаћ			прокуц.	18.47	7.12	
				прокуц.			
				прокуц.			
5	Срђан Божановић			прокуц.	19.04	7.5	
6	Тодор			прокуц.	20.17	8.25	
				прокуц.			
7	Никола Митковић			прокуц.	18.09	7.5	
				прокуц.			
8	Војан Ђурковић		бошча	прокуц.	19.42	7.12	
				прокуц.			
9	Милан Златковић			прокуц.	16.38	8.25	
				прокуц.			
10	Пеја Вајаћ			прокуц.	16.76	8.25	Црна шема, окр. југ, Поргале
				прокуц.			
11	Милутин Рачић	Градашница	код ода	прокуц.	17.53	8.25	
		Пирот	жед	прокуц.			
			стаб.	прокуц.	18.09	7.10	Лак шема, окр. југ, Поргале
12	Васа Ђорђевић			прокуц.			
13	Ђорђе Истиновић			прокуц.	20.17	6.75	
				прокуц.			
14	Сима Милековић			прокуц.	19.04	7.12	
15	Риста Живковић		прча-апа	прокуц.	18.47	8.10	
				прокуц.			
16	Илија Миљковић			прокуц.	16.96	7.5	
				прокуц.			
17	Димитр. Ђорђевић			прокуц.	19.04	7.63	
				прокуц.			
18	Божановић			прокуц.	18.28	7.5	Црна шема, окр. југ, ан. док.
19	Тодор Стајковић		РАД. до	прокуц.	20.35	6.15	Крва шема, окр. југ, ан. док.
				прокуц.			
20	Браћа Поповић			прокуц.	17.72	6.0	
				прокуц.			
21	Браћа Гаротић		квез	прокуц.	15.41	8.10	
				прокуц.			
22	Милут. Стрљчевић			прокуц.	18.65	7.5	Крва шема, окр. југ, ан. док.
				прокуц.			
				прокуц.	18.09	7.65	Црна шема, окр. југ, ан. док.
23	Миша поп Манић		квез	прокуц.			
				прокуц.			
24	Тодор Цветковић			прокуц.	15.03	8.25	Црна шема, окр. југ, ан. док.
				прокуц.			
25	Јордан Тошић		квез	прокуц.	19.42	7.5	Црна шема, окр. југ, ан. док.
				прокуц.			
26	Анта Нисковић			прокуц.	15.41	7.87	Црна шема, окр. југ, ан. док.
27	Тодор Тошић			прокуц.	16.38	8.25	Црна шема, окр. југ, ан. док.
				прокуц.			
28	Србисав Костић			прокуц.	15.41	7.5	
				прокуц.			
29	Ваца Павловић		жуков.	прокуц.	18.09	8.10	Лак шема, окр. југ, ан. док.

Гос. број	Име и презиме сопственика имовице		Одакле је		Сорт или сасина сорти	% учесна плоштина/укупно	% месаине	Скоста лада, ступаи смета и водонга
	Село	Пољана	Село	Пољана				
30	Милутин Манаћ	-	-	-	прокупан	18.09	7.95	-
31	Сана Мијаљковић	-	-	-	1/2 прок. цвлов	18.28	7.5	-
32	Славен Тошић	-	-	-	1/2 прок. цвлов	17.15	7.95	-
33	Богољуб Јовић	-	МОМЧИ	-	1/2 прок. цвлов	17.15	7.8	-
34	Јосиф Антић	-	-	-	1/2 прок. цвлов	16.38	6.37	Црк. зем. окр. Ј. м. и др. Зет.
35	Тодор Иванковић	-	ОМАН	-	1/2 прок. цвлов	17.91	8.25	Брежуца, т. н. Шкоља 411.
36	Милош Иван	-	-	-	1/2 прок. цвлов	17.15	8.15	-
37	Стојан Иван	-	АСАР	-	1/2 прок. цвлов	18.28	7.8	окр. Југу
38	Никола Мијаљковић	-	-	-	1/2 прок. цвлов	18.28	7.8	-
39	Ст. Велић и брат	-	-	-	прокуп. цвлов, баграна ситна беа, Крушна гов. беа	20.71 19.04 20.17 17.15 18.47	7.5 6.0 6.75 7.5 7.5	Црк. земља, окр. Југу, м. н. Шкоља 411.
40	Алек. Станковић	-	-	-	1/2 прок. цвлов	17.91	7.95	-
41	Сана Раџић	-	МАГИВА	-	1/2 прок. цвлов	18.28	7.12	-
42	Стара Тошић	-	АДЖАВ	-	1/2 прок. цвлов	17.53	7.8	-
43	Браћа поп Видановић	ТРАВА	КУСЦИ	-	1/2 прок. цвлов	17.72	6.9	Црк. зем. окр. Ј. м. и др. Зет.
44	Коста Јанковић	ПВАЛ	НИТЕ	-	1/2 прок. цвлов	18.65	6.75	Црк. зем. окр. Југу и др. Зет.
45	Петровић	-	ДОМИНА	-	-	16.38	8.25	-
46	Михаило Манаћ	-	-	-	-	15.99	8.10	-
47	Јован Антић	-	-	-	-	15.80	8.25	-
48	Никола Красић	ДРЖИВ	С. СЕЛА	-	прокуп. цвлов	17.34	8.25	Црк. зем. окр. Ј. м. и др. Зет.
49	Зеровко Растић	Бато	БЕВА	-	1/2 прок. цвлов	19.04	7.5	-
50	Влада Николић	БЕВА	КРАЧЕ	-	прокуп. цвлов	20.17	6.75	-
		Палац	-	-	1/2 прок. цвлов	18.65	6.15	-
					р. риза	22.53	5.48	Посло. зем. окр. Југу и др. Зет.
51	Миша Живић	-	-	-	прок. цвлов	21.09	6.97	-
					прок. цвлов	20.17	5.77	-
					прок. цвлов	21.09	7.05	-
52	Света Николић	-	БО, ДО	-	1/2 прок. цвлов	18.09	5.25	Црк. зем. окр. Југу и др. Зет.
					вр. бел.	19.4	7.0	-
53	Глигор Петровић	ШАРИ	ПОСОВ	-	прок. цвлов	17.53	9.0	Црк. зем. окр. Југу и др. Зет.
					прок. цвлов	16.57	5.6	-
					прок. цвлов	18.09	9.0	-
54	Гаита Тошић	-	ДЕМА	-	прок. цвлов	16.57	5.6	-
			ПОПОВ	-	1/2 прок. цвлов	15.99	6.0	-
55	Стојан Раџић	-	ДОЛ	-	прок. цвлов	20.17	7.95	-
56	Крста Ђорђевић	-	СЛАШИ	-	прок. цвлов	15.99	6.0	-
57	Алек. Затановић	-	ПОДВ	-	прок. цвлов	18.47	8.25	-
					1/2 прок. цвлов	16.95	6.15	-
58	Видан Митић	-	-	-	прок. цвлов	17.53	8.0	-
					1/2 прок. цвлов	15.99	6.15	Посло. зем. окр. Ј. м. и др. Зет.
59	Младен Петровић	-	ПЕГОС	-	прокупан	21.09	8.25	Црк. зем. окр. Југу, Шкоља 411.

20.-X-1926 год.
Париз.

М. П. Видановић
упр. држ. зап. расадника

БЕЛЕШКЕ

Честитке, које је С. П. Друштво примило приликом овогодишње своје Славе:

Председништву Пољопривредног Друштва
Београд.

Жалећи, што не могу лично присуствовати данашњој свечаности и раду драгог ми Пољоприв-

редног Друштва, шаљем свима окупљеним пријатељима поздрав и благослов за срећан и успешан рад.

Ср. Карловци.
Патријарх Српски
Димитрије.

У име клуба посланика Народне Радикалне Странке честита Славу Друштвеној са жељом да и даље Управа истраје на тако тешком али корисном и плодносном раду за добро нашег народа.

Београд.
Председник,
Ник. П. Пашић.

Podpisana Kmetijska družba se prav lepo zahvaljuje bratskemu društvu za vabilo na svojo slavo dne 12. novembra in na razstavo, ki bo ob tej priliki, obžaluje pa, da se je ne more udeležiti po svojem zastopniku.

Smatra si pa za posebno čast izreči bratskemu društvu k njegovi slavi svoje čestitke in obenem želi, da se prirejena razstava izvede čim najlepše in s največjim uspehom.

Z bratskim pozdravom!

KMETIJSKA DRUŽBA
Za Slovenijo v Ljubljani

Predsednik:
Sancln
Tajnik:
Ing. R. Lah

Прва новооснована сеоска Пољопривредна Подружнина општине стојско зогажске, области зетске са свога првог састанка од срца нам жели срећну Славу Светог Краља Милутина.

Улиц.
Председник збора,
Агроном, **Иво Калуђеровић.**

Секретар,
Велимир Дреџун,
учитељ.
Председник Подруж. не,
Илија Бучелић,
поседник.

Затим честитке од Подружнице у Жабљу, даље од г.г. Филиповића у име Подружнице у Бабушници; Б. Поповића, ср. економи у име Подружнице у Богатићу, Милана Живковића у име Подружнице у Ђулианима; Димитрија Цветковића у Хаџи-Манића у име Подружнице у Нишу; Јована Стојановића из Скопља; Милана М. Стевановића, ср. економи из Жабара; Милутина Тошића из Ужика; Ст. Стефановића, ср. економи из Куманова; Милошевића, учитеља у Дебелици; Живоновића и Неђића из Крагујевца; Ристе Јеротијевића из К. Митровице; Милутина Буљибарића, инжењера агронома из Ниша; Светомира С. Милединовића, из М. Црњића итд.

Радови у децембру. — У дому и дворишту. — Надзор над житницама, траповима и котарима. Затварају се трапови (асмунице) и подруми. Збијање (пресовање) суве кабасте хране (сена и сламе). Зимска вршдиба — млаћење — у плеванима. Круњење кукуруза. Превртање жита. Зимски ручни радови: плетарство, резбарство, ткање, вез и др. Посек свиња, говеда и оваца и спрема за зимницу. Читање стручних књига.

Око стоке и живине. — Повећање сламе за

простирку. Обратиће већу пажњу на стеве краве, као и за време тељена. По сунчаним данима изгонити овце по стрњикама, кукурузиштима и угарима. Проветравање сточних стаја, а за то време да стока буде напољу у оборима. — Код живине као прошлога месеца.

На ниви и ливади. — Орати кад год време допусти. Извожење гноја. Чистити јаркове и јаме. Изводити разорима воду са влажних места. Оправка путева и ограда.

У градини. — Риљање празних одељења кад год време допусти. Препокривање усева сламом.

У воћњаку и расаднику. — Довршује се орезивање семенастих воћака чим настану мразеви. Извожење стајског гноја, вештачких гнојива и др. Одбрана од зечева. Хрљање корисних птица.

У винограду и аодруму. — Наставља се дубоко риљање за оснивање нових садова. — У аодруму: доливање; затварање буради где је врење завршено; отакање вина да се одвоји од великог талога (стеље).

На пчеланику. — Кошнице не узнемиравати; чувати их од мишева и других штеточина.

Код свиловуба. — Јаја свиловуба у зимнику.

Извештај о стању усева у Краљевини С.Х.С. од 1.—31. октобра 1926. — *Опште стање* засејаних озимих усева у опште је добро.

Атмосферске промене. Прва половина месеца октобра била је прилично сушна без већих атмосферских промена. Било је нешто јачих киша са ветром у области љубљанској; у осталим крајевима местимично мале кише, а већином сушно време. Друга половина овог месеца била је променљива, местимично нешто више кише, а по високом плавинама снег. У области мостарској, врбаској и сплитској падао је град, али веће штете није почино. У хладнијим крајевима опажена је слаза. Због сушног времена у неким областима обустављен је био сваки рад на сетви озимих усева, те су добро дошле кише у другој половини октобра месеца.

Пољски радови. Сви приноси појединих јесењих култура у главном су сређени као: жетва позног кукуруза, репе (шећерне и сточне), вађење позног кромпира, превоз шећерне репе до места за откуп, прибирање заосталог поврћа, трапљење коренастих плодова, припремање земљишта, изношење стајског ђубрета на њиве, сетва озимих усева, заградање винограда, вађење калемова из прпришта, берба касних сората воћа и т. д.

Виногради су обрани. Приноси су нешто подбацили. Главни узрок овом подбацивању су болести: пероноспора и оидиум. У неким местима и град је причинио осетну штету.

Воћњаци. Берба зимских сората јабука и крушанка као и другог воћа је завршена. Принос како раних тако и позних сората воћа је добар. У мањем размеру на неким местима запажени су крвава ваш на јабукама и штетни инсекти на другом воћу,

али осетније штете од њих није било. Од јужних култура — маслине су у овој години у квантитативном погледу нешто боље од прошле, ма да је њихов род у области сплитској подбацио. Њихова берба је у пуној жељу.

Стање сточе је повољно. Хране има довољно. Случајени оболења од „антракса“ код говеди и од свињске куге доста су ретки.

Из канцеларије Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Вода К. Бр. 47909/III од 11. новембра 1926. год.

Цене пољопривредних производа у почетку месеца новембра тек. год. у околини Пољопривреде Подружине у Рачи (крагујевачкој).*)

Пшеница	100 кгр. Дип.	250—	Грела 1 комад	Дип.	5—
Јечму	„	160—	Плохча 1 „	„	6—
Осу	„	150—	Свиње мршава 1 кгр. до	„	10—
Кукурузу у каљу,	„	120—	Свиње деб. 1 кгр. од 10 „	„	12—
„ у зрву	„	100—	Овце 1 комад	„	150—200
Пасуљу	„	100—	Козе 1 „	„	150—200
Кромпиру	„	100—	Волови рани 1 пар дин.	4000—6000	
Црном луку	„	200—	Краве с теладима	„	
Белом	„	1000—	1 комад	„	2000—5000
Кокос 1 комад	„	11—	Ковца 1 комад	„	2000—5000
Ђура 1 „	„	10—	Говеда за каље 1 кгр. дин.	8—	

КЊИЖЕВНОСТ

Пољопривредни Календар за 1927. годину.

— У низу многих корисних књига, које је Српско Пољопривредно Друштво досад издало за народ, његов Пољопривредни Календар је од пољопривредника најрадије примљен и читан, јер је то увек била књига искључиво припремљена за њих и њихове потребе. Тако ће и овај нови, *непредсетни по реду* Пољопривредни Календар без сумње бити врло брзо растурен у народу и бити му од велике користи, служећи му за време дугих зимских вечери као најбоља читанка, јер је врло брижљиво и зналачки уређен, да се у том погледу може такмичити са најбоље уређеним домаћим и страним календарима.

Уредник Календара је г. *Паја Т. Тодоровић-Ђаковчић*, Председник Српског Пољопривредног Друштва, начелник Министарства Пољопривреде и Вода у пензији.

У Календару се после потпуног календарског дела ређају ови чланци: *Пољопривредно просвећивање* од Бож. Ђ. Ранковића; *Поштанска штедионица Краљевине Срба, Хрватска и Словенаца и народна штедња* од Др М. Недељковића; *Најважније грешке при сетви озимих жита* од Милана Новаковића; *Чиста сорња у райарству* од Др Тимотеја Локога; *Гар и главница на житама и њихово сузбијање* од Др Младена Јосифовића; *Треба ли наредак нашег сточарства шражђици на пашу или при храњењу у стаји* од Милана Новаковића; *О потреби гајења пивних биљака на сеоским газдинствима с економског гледишта* од Алек. Г. Јовановића; *Витамини и*

* Сравни са беранским ценима у Београду и Н. Селу.

чување што више свежег поврха преко зиме од А. Мајеровића; *Подизање нових воћњака с погледом на избор земљишта и положаја* од Павла С. Петковића; *Крушкова и шљивова оса* од Др П. Вукасовића; *Вино од јабука и крушака* од Павла С. Петковића; *Болести винове лозе и њихово сузбијање по новијим искуствима* од Бохуслана Скалицког; *Увођење модерних филтрова (педилња)* у винарству од Бох. Скалицког; *Мутино вино и лечење овога* од Бох. Скалицког; *Мужа* од Борислава Станисављевића; *Болести које се могу преносити млеком* од Др Т. Митровића; *Гајмо пштоме зечеве* од Драг. Ј. Грујића; *Две зградце веома потребне земљораднику* од Милутина М. Савића; *Најбрено ичеларење* од Јов. П. Јовановића; *О „ичеларском гају“* од А. Мајеровића; *Наши медови од Срет. М. Аџића*; *Производња семена (јаја) од свилобуба* од Ристе Тановића; *Шуме и забрани* од Јована Јекића; *О границама — међама — ђољских имања* од Марка Мојсиловића; *Пољопривредне огледне и контролне станице* од Хенрика Мохорчића; *Паразитне глице* од Недељка Динића; *Преображај животиња на селу* Др Д. Гер Поповића; *Социјалне невојде у пољопривреди* од Сретена Динића.

После овако обилатог и пробраног књижевног дела Календара долази исти тако обилат, пробран и врло користан општи, енциклопедијски део, у коме су изнети разни, врло потребни подаци за сваког пољопривредника, и то: *месечни пољопривредни радови* на дому и двору, око стоке и живине, на њиви и њивади, у градини, воћњаку, — расаднику, винограду и подруму, на пчеланику и код свилобуба; *пољопривредни додјелник*, у коме су изнети важнији бројни подаци из свих пољопривредних грана; списак *пољопривредних установа* у нашој Краљевини; *стечаји за највредније начине рада*, које је расписало Српско Пољопривредно Друштво; *Српско Пољопривредно Друштво* у његове установе; *Чланови Српског Пољопривредног Друштва* и најзад преглед *вашара* (сајмови, панађури) у целој Краљевини.

Као што се види овогодишњи Пољопривредни Календар ни својом садржином ни својим обимом не заостаје од ранијих, напротив је допуњен и проширен на пуних 20 штампаних табака, уз то је хартија и израда безпрекорна и кад се томе дода још и веома ниска цена од 10 динара по комаду, онда не би требало да буде ни најсиромашније сељачке куће без ове књиге. Како се једном овако корисном књигом подиже опште благостање у народу, то је у интересу свију нас и чланова и чланица Српског Пољопривредног Друштва и његових Подружја, да настане мода да се она што више растури у народу. *Може се добити код Српског Пољопривредног Друштва и код свих државних и самоуправних пољопривредних установа у народу, нарочито код државних српских економиа.*

ЗАПИСНИК.

45. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 10. новембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, п. председник Др. Т. Митровић, чланови С. Партонић, С. Ратковић, А. Рашковић, Н. Петровић, Б. Вошковић, Б. Рашковић, Д. Сремцић и В. Матић и гости М. Стојановић и П. Петковић редовни чланови.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић, Бележно секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

656) 44. седнице управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

657) 44. седнице Кљњевног Одбора. Одбор прима прочитани записник с тим, да продајна цена Календара за 1927. год. буде 10.— динара и да се ураме статистички картографи.

658) 4. записник Конференције свих Секција. Одбор усваја прочитани записник с тим да на железничку Конференцију иде г. председник, а на случај да буде спречен, да га замени г. п. председник.

II

Прочитан је извештај Одбора за Друштвену изложбу, па је одлучено:

659) да улазнице за изложбу издају чиновници г. г. А. Петровић и Б. Поповић, а књиге да продаје чиновник г. В. Пешћ.

660) да на изложбу дежурају чланови Управе по распореду који да саставе г. г. Председник, п. председник и директор изложбе.

661) да продајна цена прегледа изложбених предмета (каталогу) буде 10 динара.

662) да за време трајања изложбе буду тамо г. г. М. Стојановић, П. Петковић и А. Рашковић.

III

663) Прочитан је извештај финансијског Одбора о стању касе за месец октобар, који показује:

примање динара	4 487 565 06
издавање	2 305 922 62
остатак	2 181 642 44
депозити	211 321 41
Свега	2 392 963 85

Одбор усваја прочитано стање.

IV

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

664) да се по понуди фирме Котек и Ко тражи један круњач и изврши проба.

665) да се одбаци понуда Господарског Друштва, пошто нам нису потребне понуђене справе.

666) да се по понуди Х. Хелмана узме један ручни млин и испроба.

V

667) По предлогу васт. Инспектора за Подружине да се прими у састав ново образована Подружја у Скопљу, пошто је испунила све услове, Одбор одлучује: да се прими.

VI

Саопштења и предлози:

668) Председник саопштава да је ишао код Маршала Двора и молио га да извести Њ. В. Краља да га Друштво моли да посети Славу и изложбу. Такође је

и као и код Председника Владе г. Узуновића и молио га да и он посети Славу и наложи. Одбор прима предње знању.

669) Прочитана је оставка г. С. Ратковића на чланство у Одбору за припрему Друштвене Славе. Одбор одлучује да се оставка уважи.

670) По писму Мин. Пољопр. и Вода да је одредила комисију ради прегледа ноћа на Друштвеној наложи и утврђивања које су сорте погодне за разноможивање, као и да се комисија одобри издавање сората ради моделисања, и подури ради смештања надвојеног ноћа, одлучено је: да се захвали Министарству што је прихватило Друштвени предлог, и да председништво са комисијом учини шта је потребно за ношење овога посла

671) По питању поделе награде излагачима на Друштвеној наложи, одлучено је: да се изда на: воћарство 30.000— дин., грађинарство 15.000— дин. и виноградарство 10.000— дин.

Са овим је седница завршена.

Не купујте калемљену лозу пре него што потражите бесплатан ценовник

ЛОЗНОГ РАСАДНИКА „МИТИНАЦ“, СМЕДЕРЕВО.

3 3

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

ОД 22. ДО 29. НОВЕМБРА Т. Г.

Подопри- вредни, заносни и журни производи	БЕОГРАД						НОВИСАД								
	поштед.		тражио.		завлачено		поштед.		тражио.		завлачено				
	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до			
Пшеница	255	265	250	262	5000	261	263	285	290	285	295	1860	282	287	
Раж	190	185	185	—	100	180	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ленац	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	192	200	
Опас	155	160	155	160	—	—	—	—	150	—	—	500	131	157	
Кукуруз	160	162	135	160	300	132	—	—	—	—	—	6750	126	172	
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	410	160	—	—	800	135	160
Мекње	125	—	—	—	—	—	—	—	110	115	—	—	500	110	120
Пасуљ	157	170	150	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Маст	—	—	—	—	—	—	—	180	180	160	170	—	—	—	
Кокса	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Грло- рица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Суве цвљне	320	670	300	660	1000	435	670	—	—	—	—	—	—	—	
Пезеос од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Опаси	790	—	—	—	200	743	855	—	—	—	—	—	—	—	
Сово	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Крошар	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Дук	—	—	—	—	92	68	71	—	—	—	—	—	—	—	
Савина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Завлачени кукуруза на Београдској Берзи све су за март, април и мај.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније средство против метљавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацајских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са *Дистолом* траје и то: код оваца и коза 2 дана, код говеда и бивола 4 дана. Лечење стоке са *Дистолом* ни најмање не *шоди млечности и бременности стоке.*

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успев у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће издржати гојаност, младунче ће се боље равнати, јуна ће боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метљав развија више у годинама, кад има више влаге, то се ове године услед великих киша и поплава метљав већ много развио и појавио код стоке и нема краја, где нема метљав, те стога сточари предузмуте лечење на време, да би сачували вашу ступоцену стоку.

Потпуно сигурног успеха лечења са *Дистолом* сточари ће постићи, ако се даје стоци *Дистол* по прелисном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се фалсификата лажног Дистола као и других разних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг *„Дистол“*.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и уз сваку количину купљеног *Дистола* тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампања упутства.

„КАШТЕЛ“

51, 26-5

Фабрика хем. фарм. производа А. Д. Карловац

Земљорадници!

Услед великих киша и поплава овога лета, код стрних жита — *нарочито пшенице* — биће у великој мери главнице и осталих болести.

Да би отстранили главницу на пшеници, коју желите као семе употребити за сејање у току јесени, најсигурније средство за заштити семена од главнице јесте:

ПОРЗОЛ

Порзол је суво средство за запршивање семена пшенице, начин употребе је сасвим лак и једноставан. *Порзолом* семе запрашено даје већи принос у жетви.

Порзол је у нашој земљи испробан и његова је потрошња велика. — За 100 кг. семена пшенице треба 200 грама *Порзола*.

Цене *Порзола*: 1 кг. 44 дин.; 1 омот 200 грама 10 дин.

Ко жели узети *Порзол* на препродају, добија велики попуст.

СВА УПУТСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

„КАШТЕЛ“ А. Д., пословница Загреб.

Поштански фах 104.

(Канцеларија се налази у Николићевој ул. бр. 8/1.) 42,14

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Све поштом, крје Друштво шаље списице Пољопривредних и производних списица, и зборнике, издаване су поднасловом списица и Телеграфа № 17899 од 17.-30.1924. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Лист и вођени долажу лист у пола омак

Претплата се подмаже услужно за целу годину.

Приватни списици за штампу се претлажу се

Цена огласила по такси.

Клаустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Раиковић

Број 49.

БЕОГРАД, 5. ДЕЦЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

Слава и изложба Срп. Пољопр. Друштва.

У својој мала скромној, ипак лепо и укусно уређеној сали, у свом дому, прославило је у овој години Српско Пољопривредно Друштво свог патрона. Сала је била и сувише мала, да прими велики број гостина и поштовалаца ове хумане уста нове из Београда и унутрашњости. Поред Краљевог изасланика били су представници и многих организација и надлежних из Београда и унутрашњости. По резању славског колача поздравно је госте председник Друштва г. Павле Тодоровић једним кратким леним говором, изневши при томе и значај и акцију Српског Пољопривредног Друштва кроз деценије на подизању наше пољопривреде.

Како је са прослављањем патрона била спојена и изложба из воћарства, виноградарства и повртарства то је директор изложбе, писац овога чланка, после поздравног говора председника у једном прегледу изнео биланс ових пољопривредних грана за последњих пет година. Према томе билансу било је просечно годишње око 253.000 хектара под разним воћкама. Просечан годишњи број дрвета износи око 78.000.000 и то:

шљива	око	56	милиона
јабука	"	7	"
крушака	"	3,5	"
ораха	"	1,7	"
смокава	"	7	"
маслина	"	3,5	"

кестени и остало воће допуњују горњи број.

Код шљива по броју дрвета на првом месту стоји тузланска област, на другом шумадијска, на трећем ваљевска, на четвртм подринска и т. д.

Код јабука стоји на првом месту мариборска област, другом љубљанска и загребачка, трећем осечка, четвртм шумадијска, ујичка, сремска, тузланска и подринска, петом приморско-крајишка, подунавска и моравска и т. д.

Код крушака мариборска стоји на првом месту, па затим љубљанска, осечка, тузланска, загребачка, шумадијска, подринска, нишка и т. д.

Код ораја на првом месту стоји осечка. Њој следеју редом мариборска, загребачка, љубљанска, тузланска, шумадијска и т. д.

Највише кестена има у загребачкој области. Смокава, маслина и кестен припадају приморским областима, а само нешто јужним.

Када се упореде покрајине међу собом, а с обзиром на укупан број дрвета, добија се закључак, да Србија у старим и новим граница има око 40 милиона дрвета, што ће рећи преко половине свију осталих покрајина. Али када се узме у обзир да јужни крајеви не стоје ни ближе северним, онда је јасно да је Србија у старим границама наш воћарски центар.

Све ово воће дало је за извоз за последњих пет година, рачунајући ту и пекмез, укупно 1.388.087.066 дин. Од ситног воћа заслужује нарочиту пажњу сува вишња. Ње је извезено за ово време око 24,5 мил. дин.

Под виноградима је било око 170.000 хектара и то на америчкој подлози 130.000 а домаћој 40.000. Годишња производња вина је око 4 мил. хектолитара. Укупна производња је око 20 мил. хл. Од овога је извезено 160.000 хл. у вредности око 70 мил. дин. Грожђа је извезено око 8000 товара у вредности 4 мил. дин. Дакле вредност укупног извоза износи око 74 мил. дин. У народу је остало око 18 мил. хл. вина.

Под поврћем је било просечно годишње око 80.000 хектара. За последњих пет година извезено пасуља, лука, кромпира и сувих печурака 484.489.483 дин. Сам пасуљ у овој цифри заузима лавовски део, на име 379.023.245 дин.

Укупно је извезено код:

воћарства	1.388.087.066
виноградарства	74.000.000
повртарства	484.489.843
Дин.	1.946.576.909

На унапређењу првих двеју грана раде поред школа расадници. Срећних расадника има у Краљевини 118 са 25 мил. садног, лозног и воћног материјала у овој години. Државних лозних расадника има 37 са овогодишњим капацитетом садног, лозног ма-

теријала од 12,5 мил. Приватних лозних расадника има 116 а воћних 63. Њихов укупни капацитет износи око 2,5 мил. Наше је мишљење, да је ова шифра далеко већа. Има нпр. крајева (Трстеник, Нова Медвеђа и т. д.), где се необично много производе калемони и прпорици, а који овде нису урачунати.

Укупан број садног материјала износи око 40 мил.

Ово су све извори, који су у садашњости или прошлости посредно или непосредно давали и дају материјал, који је био оличен на овогодишњој изложби.

Изложба је била приређена у друштвеном павиљону. Програмом је утврђено било, да ова траје 12., 13. и 14. новембра. Али како је интересовање било необично јако, продужена је још два дана.

Било је изложено:

из воћарства	1931	група или појед. предмета
повртарства	672	„ „ „
прерађевине	565	„ „ „
Укупно	1366	„ „ „

Јабуке су бројно биле најјаче заступљене, на име 1142 групе. После ових долазе крушке, дуње, пасуљ, ораси, лукови, вина, прерађена воће и суве шљиве и т. д.

Изложеним предметима је додељено укупно 381 награда и то:

из воћарства, воћарских прерађевина и повртарских прерађевина	249;
за вино и ракију	32;
за поврће	100.

Поред овога издат је и приличан број похвалница сходно правилнику. Укупна сума награда из-

носи око 55.000 дина. Награде су у разним машинама, справама и алатима и поучним пољопривредним књигама. Интересовање на изложби је било врло јако. Изложбу ја посетило преко 8 хиљада лица

Изложба је имала и свој штампан преглед, који је необично добро користило интереситима било из трговачког или произвођачког света или и само љубитеља ових грана.

Поред комисија за додељивање награда на изложби је радила и једна специјална комисија Министарства Пољопривреде и Вода. Циљ је ове комисије био утврђивање сората, тј. продужење још из ранијих година започетог рада, али и контрола успеха воћарских реона по сортама. Утврђене сорте ће бити моделисане, описане и анализиране.

Овом изложбом Друштво је имало у виду неколике циљеве.

1. Један послератни преглед производње ових трију пољопривредних грана у државном, просветним и трговинском центру.

2. Заинтересовање произвођачког, потрошачког и трговачког света и меродавних фактора;

3. Довођење у везу произвођача са потрошачем и трговачким светом и љубитељима ових грана;

4. Заинтересовање трговачког и потрошачког света поднију цену ових производа у местима производње и појачати извоз;

5. Проучавање на даљем рашчишћавању сората и стварању што више провекласне вагонске робе. Ово је продужетак још предатних започетих радова у овом правцу.

6. Да и овом приликом пусти у народ нешто

ПОДЛИСТАК.

Први воћни расадник у Србији.

Господин Риста Одавић, професор, директор Државног Архива ставио нам је на расположење наређење Полежителства Внутрених Дјела од 24. фебруара 1848. године о оснивању првог воћног расадника у Правителственој башти у Београду, где се осуђеници у баштованалуку обучавају (свакако у Толчидеру?). Наређење је послато Начелствима, којима је стављено у дужност, да срески начелници, сваки из свога среза, пошаље од сваког одличног воћа домаћег и страног по четири шипчице (вијоке) за калемљење с назначењем како се зову.

То наређење за нас је важно, јер нам казује, да се још онда увиђала потреба, да се размножавање добрих врста и сората воћа и ширење овога у домовини могло извести једино преко воћних расадника, указујући нам и начин, на који се желе подићи први такав расадник, а из одговора појединих начелстава, односно среских начелника,

у колико су сачувани, видимо, које се воће онда сматрало као најбоље и како се онда називало.

Поменуто наређење гласи:

Полежителство Внутрених Дјела наредило је за борбу одређити, да се у Правителственој башти овде у Београду, где се осуђеници, баштованалуку обучавају, учини једна збирка свих одличних и страних воћа, на помене да се из те збирке изредује најбоље и најчистије за разпрострањање багвородног и отајаног воћа по одговарajuћим вештерствима. Тога ради налаже се предомењутом Начелствима, да оно таково изредује укупно, да Срески Начелници сваки у своје срезе одли, свога одличнога воћа т. ј. од трешња, јабука, крушка и агуна по четири шипчице 21, једна дугачке као што се за калемљење употребљује, одсвајаладу, на онак се четири оне шипчице калемљу, само да вежу и на

има осецају да метну сь назначењем како се зову, па помене на Начелство припошља, а Начелство на помене све то да прегледа и одли свога калемљења, да сачини и по списку све шипке добро умотано паклима Полежителство да припошља, имајући са оном ускоријути и само по четири шипке најбољих одли своје сорте нова овамо послати, а оне шипке које би срезке старешине од саве и оне исте сорте више послати, одбацити.

Н. П. могу сви Срески Начелства послати шипке крушка одличних, овда неће нуждио бити све овамо послати, но само 4 шипчице шипке се за калемљење употребљује, одсвајаладу, на онак се четири оне шипчице иве иуждно послати.

№ 24.

24. фебруара 1848.

у Београду.

Да се екс.

П. В. Д.

Пар. II. 1848. Р. № 3.

Ат. Николаић.

Да би се знало од каквог су воћа послате вијоке, састављен је списак, који је носио наслов:

савремених машина, сирава и алата и изазове даљу утакинцу у производњи код произвођачког света;

7. Да после многих успеха изложба по областима и срезовима као резултат рада од више година приреди и једну централну изложбу.

Изложба је, благодарећи обилној сарадњи Подружња, среских економиа и обласних референата и пријатеља пољске привреде, као и свесрдној сарадњи у централни Друштвеној необично добро успела. Овом изложбом Друштво има да унесе још један позитиван успех у низу успеха. Наше је мишљење, да после овако лепог успеха не треба стати. Свака изложба начелно има и свој тачно одређени циљ. Ми за данас још немамо свог трговинског представника за пољску привреду у правом смислу речи. Ми још немамо Пољопривредне Коморе, ни њених сталних изложба, на којима би купац или потрошач био у свако доба обавештен о ценама, количини, квалитету и произвођачу робе, нити о нашим произвођачким крајевима. Док не добијемо коморе, морамо се испомоћи.

Уређена изложба са потребним податцима, као што је била ова, у многоме даје тип једне перманентне, сталне коморске изложбе. На њој се не могу чинити закључци, али се добијају сва потребна обавештења о месту производње, цени, количини, квалитету и произвођачу. У том циљу је био прелед и рађен и штампан. Он је имао и један други научни циљ. И једном и другом циљу је необично добро послужило, у колико су могли бити прикупљени подаци. Дакле са оваквим изложбама у центру не треба стати. Приређивати их треба што чешће. Пред нама је нпр. суперпродукција вина. Оваквом једном изложбом вина заинтересовати чак

и иностранство. Једна изложба кукуруза, или пшенице или пасуља или и општа ратарска изложба поред трговачког значаја дала би подстрек за рашчишћавање гледишта о сортама и варијететима исто онако, као што је у воћарству случај. Примера ради наводимо само случај са кукурузом. Препоручује се нпр. златни зубан на рачу домаћег. Другим речима препоручује се у производњи сребро према злату. Наш домаћи кукуруз са својим варијететима је наша Божија благодат. Чувајмо га, да га не изгубимо у садашњем мору лутања и незнања. У одгајивању су многе сорте и варијетети и пшенице и кукуруза. Али ја питам, где ћемо се задржати у овом шаренилу и квалитативном и квантитативном. При одгајивању се тако мало обраћа пажиња на наше домаће, а ту треба да је извор и утока полазног материјала. Жељи се брз успех. Хоће се аклиматизација, хоће се готово. Стварати треба и природу искористити. Противу ње слаб је успех, а аклиматизација повлачи увек и дегенерацију. Само у се и у своје кљусе и не пуштати, да нам време узалуд пролази!

М. Ђ. Николић.

БЕЛЕШКЕ

Две промоције (производство) на нашем медицинском факултету. — Наш млади медицински факултет у Београду својим напредовањем може нам улити наду на скору поправку здравствених прилика у нас. По оцени стручној његова организација тако се брзо и темељито проводи, да ће моћи ускоро стати у ред чувенијих медицинских

Отмено воће.

Од кога се шибнице Високославном Попечителству Внутрених Дела шаљу.

Чешак 4. марта 1848.

Јабuka Авајаја (вешница) до једне дуге тежине, к релатив тежине, и к цетиу сирвине, коре жуто у бело, мало с једне стране румевесте, расту у другу, доспевају о Госпошњу-дне и врло мало времена трају; укуса су слатког).

Јабuka Румеваја (вешница) од 50—60 драм тежине, коре врло жуто, с са полопине охвех, лепо румеве, расту округле, укуса слатког, доспевају о Крстоу-дне, а трају до Вршца-дне).

Јабuke млаве Буне (Ђуџ), врло лево, укуса слатког.

Шабак 4. марта 1848.

Јабuka Санабија
• Бујабија
• Зуба, црна
• Зеленица
• Шедерка
• Силоникана
• Кокуара
• Озимљача
• Будимљача
• Пешларка
• Сарија

• Мислевача
• Дугалача слатка
• Пранџија црвена
• Кољарка црвена
Крушка
• Зинџача
• Ерибаска
• Туршиџара
• Араџка
• Вољачка

Алесинац 5. марта 1848.

Крушка Медуна сипака
Јабuka Јесењске
Крушка Јеменџа
Јабuka Јесења црвена
Крушке Тануше
Крушка Силоникана (крушка, пистова)
Јабuka Трешња прелева (у јесен)
Крушка Црвенка (о Крстоу) дугу
Вланкопољска (о Митр.)
• Тешаџа (о Госпошњи)
• Силоникана (о Петрову д.)
• Црвенка (о Госпошњи)
• Дивљача (о Изају дне)
• Петровача о Петрову дне)
• Сивца (џ) о Госпошњи)
Јабuka Црвенка крушка (о Вел. Госпошњи)
Јабuka Посурача (под јесен)

Крушка Петровача крушка (о Петрову дне)
Јабuka Бела (о Петрову дне)
• Зелена (о берби)
• Ташаја (о Крстоу дне)
• Црвенка крушка (о берби)
• Црвена о Петрову дне)

Лозница 6. марта 1848.

Јабuka Памукоџа
Крушка Медуна
Јабuka Зунџа
Трешња Белача (тришана)
Јабuka Шедерка
Крушка Ташаја
Трешња Белача рана
Јабuka Белача
• Силоникана
Крушка Ерибаска на (Бауџач)
• Араџка вешница
Јабuka Сарија
Трешња рана Аршана
• Рушкани
• мрки Рупџачи
Крушка Тешкаџа
• Замалач вешница

Јагодина 7. марта 1848.

Београд 6. марта 1848.

Трешње Рсваџа
• Трешњеве
• Аршана
Белаче
Јабuka Пранџија (де Франсџ)
Крушка Трешњеве
Трешње Аршане црвене
• бело
• Рсваџе
Рсваџе црвене
• Црне тарпе

(Сарајево: с.)

факултета културних држава. Он је снабдевен и добрим бројем стручног наставничког особља, младог али веома свесног својих дужности. Избор је пао на људе, који су се својим радом и својом стручношћу истакли и у иностранству, те и на свом новом положају улажу свеколике напоре, да наставу и стручно школовање поставе на степен савремене медицине. Већ је летос, а и ове јесени један већи број младих медикана изашо с потпуном квалификацијом лекара, који ће повести још скроман број лекара тако потребних нашем народу на село. Стога и нас мора овеселити сваки напредак нашег медицинског факултета у Београду и свака појава на њему, која показује знаке тога напретка. То смо могли чути и приликом две скорашње свечаности истог факултета. Да би се дао и јаван израз захвалности људима, који су највише учинили за савремено уређење савитетских прилика, а с тиме и оснивање медицинског факултета, професорски савет овога донео је одлуку: да се двојици од наших најзаслужнијих људи за то подари одликовање *почасног доктора*. То су: г. г. *Dr. Владан Ђорђевић*, чија је заслуга доношење првог и потпуног савитетског закона у Србији, и *Dr. Милан Јовановић-Батућ*, који је највише учинио за популарисање медицинске науке и за оснивање медицинског факултета у Београду. У једној недавној свечаности извршена је промоција (производња) за почасног доктора г. Др. Ђорђевића, а 28. новембра о. г. свечано је промовисан за почасног доктора г. Др. Јовановић-Батућ. Свечаност ова привукла је много отменог света београдског, колико у жељи да буде сведок овог високог одликовања г. Батућа, толико и да искористи прилику, да и сам да израза важње и захвалности г. Батућу за његово тако пространо делање на медицинском пољу, подизању здравља и сузбијању ружних навика, које се чине у погледу здравља. И свечани чин промоције извршен је збиља са једним ретким одушевљењем, које је владало код присутних. Г. Батућ је примио том приликом и много личних честитака, а свакојако најдражија ће му бити, што га је његово родно место Сремска Митровица изабрала за свога *почасног грађанина*. И Српско Пољопривредно Друштво преко председника честитало је г. Батућу потпуно заслужно одликовање са жељом, да г. Батућ још дуго успешно дела на подизању здравља нашег села.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

Пољопривредна изложба у Круњу.

Пољопривредна Подружина среза рађевског у Круњу, уз прилобу Српског Пољопривредног Друштва и среског и обласног одбора, приредила је 17. октобра т. г. у Круњу изложбу стоке и воћа.

И ако су материјална средства за приређивање

ове изложбе била мала, ипак се успело, захваљујући једино изложбеном Одбору, а нарочито среском економу г. Маринку Којићу, те је изложба испала од опште задовољства.

Од крупне стоке изложено је било:

Кобила са овогод. жребацима	7
Кобила ждревних	30
Омади мушких и женских	35
Приплодних пастува	5
Крава с теладима	131
Крава стеоних	64
Јуница	92
Јунаци	132
Приплодних бикова	55
Свега	551

грло, од којих је награђено 177.

Од ситне стоке било је изложено:

Приплодних оваца	82 грла
Приплодних овнова	8
Крмача са прасадима	10
Крмача супрасних	16
Приплодних нерастова	18
Свега	134

Награђено је 22 грла ситне стоке.

Изложеног воћа и воћних прерађевина било је укупно 564 предмета, од којих је награђено 259. Највише је било изложено јабука (262) и крушка (100).

Изложбу је посетило близу 4.000 заинтересованих.

Као изасланици Срп. Пољопривредног Друштва на изложби су били г. г. Драг. Спремић и Ник. Стаменковић.

Н.

КЊИЖЕВНОСТ.

Пчеларство, уџбеник за ниже пољопривредне школе, изрдио *Јов. П. Јовановић*. — Београд, 1926. — Страна 172. Цена 10 дина. — Књига бр. 20 издања Министарства Пољопривреде и Воде.

Имали смо досада више „Пчеларства“, која су писана за практичне пчеларе и шири круг практичара, а понека су се употребљавала и као помоћна књига при предавању Пчеларства у школи. После опширнијег Пчеларства од Св. Гавриловића, уз сарадњу пок. Аце Живановића, који је оставио лепе успомене као врсан пропагатор за рационално пчеларство и као иницијатор за оснивање Пчеларског Друштва, ово Пчеларство од г. Јов. П. Јовановића јавља се као прво потпуније дело за пчеларске поуке и теорију пчеларства. Оно излази као уџбеник за школе, али је утолико боље употребљиво и за пчеларе и све оне, који желе бити пчелари, јер је у њему обухваћено све знање, које треба имати о пчели и пчеларству, па да се може напредно пчеларити.

Садржина је овог Пчеларства у главном овака: Прво се говори о *користима пчеларства*, које су: непосредне, за онога који пчелари, и споредне — за оплођивање биљака, нарочито оних, које се теже оплођавају само својим органима, и што пчела служи као узор мрзливости, кротког живота и сагласности у заједници. Затим се изnose *погоде* (услови) за *пчеларство*, под којима се може успешно пчеларити. Затим се прелази на *живот пчеле* (биологију), којим се описује природна пчела и множење. После тога следује познавање *врста пчела* и главнијих раса. Док овај први део садржи претходна знања, — у *другом делу*, који за овим долази, расправља се право пчеларство или *пчеларење*. У том делу говори се о *пчелињаку* (пчеланику, уљанику), какав треба да буде; па о *кошницима*, почевши од старинских па до најсавременијих, најмодернијих, особито оних, које се употребљавају у нашој држави. Томе је додат и *прибор пчеларски*, неопходан за пчеларење. После овога је поука о *набавци и смештају пчела*. — *Трећи део* књиге излаже *Пчеларске радње*, у коме се одељку читалац проводи кроз све послове око пчела и у пчеланику у разна доба године, и то: у *пролеће*, када се врши и прихрањивање или спајање слабица, и када наступи и ројење пчела (природно и вештачко); *лето*, када се највише развијају послови на пчеланику, око кошница и искоришћања меда и воска; *јесен* и *зиму*, када треба потпомаћи пчеле да сакупе меда за јесење медобрање и њихово презимљивање, и када треба уложити много пажње око одбране од рђавих навика код пчела, и непријатеља и оболења, која се јављају за време мировања пчела. — У *четвртој делу* је опис *старинског пчеларења, болести пчела, највишећа пчелиних и медоносног биља*.

Књига је попуњена многим сликама, које још боље објашњавају поуке и очигледније приказују послове, који се описују. Према томе, поред своје исцрпне поучности књига се препоручује и својим јаснијим излагањем, и доказ је, да је писац не само прозро у суштини предмета, него је као добар педагог, умео своје поуке да прикаже једним врло разумљивим језиком. Као што је познато, г. Јовановић је и *уредник* листа нашег Пчеларског Друштва „Пчелара“, од почетка његовог поновног покретања.

Пчеларима, и свима онима, који желе занимати се пчеларством, „Пчеларство“ г. Јовановића, да би могли *напредно* пчеларити, биће неопходно потребна ручна књига. Може се набавити и код Срп. Пољопривредног Друштва.

— — Б.

НЕКРОЛОГ

† Петар М. Бјелица

Економ, члан Пољопривредне Подружине српског.

Изненадна смрт нашег члана Подружине Петра М. Бјелице, економиа и бив. Народни Посланика, усред највећег весеља на свадби свога пријатеља, ожалостила је наша срца, а Подружину лишила једног свог чеситог члана.

Говорит о великим заслугама нашег драог покојника за унапређење пољопривреде овога краја, који јој је и поставио темеље, излишно би било. Запојен духом, знањем и вољом покојни Перо, по свршеној ратарској школи враћа се у своје родно место, предузима послове на имању свога оца, обделава га по прописима за оно време савремене науке и одатле пружа поуке целој околини. Да би унапредно сточарство своје и свога краја доводи племенита грла и раздаје их народу, доноси боља семена културних биљака и младиче најбољих сората воћа, калема их на свом имању и имањима околине, подиже лепе воћњаци, са којих се сада скидају велике користи и ради на оснивању пољопривредних организација.

На положају окружног посланика и секретара окружног одбора сав се залаже за унапређење пољопривреде у округу, ставља кредите среским воћним расадницама, организује поучна пољопривредна предавања и пољопривредне кредите. И на положају народног посланика узима видног учешћа на унапређењу пољопривреде у земљи.

Дуги низ година покојни Перо заузимао је видне положаје у друштву, радио је увек за опште народно добро, тежећи правди, не желећи да себи лично материјалне користи допринесе. Као прерађивач шљивовице, својим радом стекао је веома добар глас. Данас се Бјеличина клековача, Бјеличин већ ликер, наловача, пелиновача, горковача, и др. деликатеси широм Југославије траже.

Неумитна смрт угасила је свећу Перове племените душе баш тада, када нам је највише требао и када се нико није надао, те нам је у толико и жалије.

Импозантна и величанствена пратња драог нам покојника до вечне куће неоспоран је доказ, да је уживао велике симпатије народа свога округа, који му се на тај начин последњи пут одужио за његова добра дела.

Нека преблаги Бог утешу уцељеној породици, а покојном Перу да рајско насеље.

Лака му земља!

20.-XI-1926. год.
Ариље.

А. С. Марковић
својом.

Уредништво и администрација Тежак не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Пољопривредници! Ширите ваш лист „Т Е Ж А К“

ЗАПИСНИК.

46. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 17. новембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Годоровић; чланови: Д. Сиревић, А. Рашковић, С. Палтовић, Н. Пе тровић, Б. Бошковић, С. Ратковић, Б. Ранковић, В. Матић Д. Николић и гост М. Стојановић, редовни члан.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитана су записници:

672) 45. седнице Управног Одбора Одбор усваја прочитани записник.

673) 45. седнице Каљжевног Одбора Одбор прима прочитани записник.

II

674) Г. Председник саопштава, да је Друштвена Слава прослављена на опште задовољство и да је примљен приличан број телеграфских и писмених честитака Славу и изложбу посетили су: изасланик Н. В. Краља пуковник г. Милош Шестовић, Министар Пољопривреде и Вода г. Иван Пуцел, који је морао са Славе да оде, пошто је одлазак у Председништво Владе, даље изасланик равних културних и хуманих установа и Полаопр. Подружјина, што даје доказа да се рад Друштва цени. Такође је и изложба учинила прелатан утисак на посетиоце, којих је било преко 8000. Учесће излагача било је обидно и из крајева, где нема Подружјина. Изложбени Одбор уложио је свеколики труд, да изложба одговори захтевима заинтересованих. Г. г. дежурни чланови Управе били су за све време на дужности и давали посетниоцима потребна објашњења. Такође је и ред био примеран. Одбор прима предње знању и одлучује: да се примљене честитке штампају у Тежаку

III

Прочитан је извештај Изложбеног Одбора, па је одлучено:

675) да Изложбени Одбор са Оцењивачким Судом исправи грешке у каталогу и на основи изјава пошиљалаца предмета.

676) да од изложеног воћа издвоји комисија одређена од стране Мин. Пољоприв. и Вода по 5 ком. за оставу ради утврђивања времена трајања, по 3 ком. за моделсање и по 4—6 ком. за анализу на шећер, киселину и танин. Анализу издржљивих плодова да изврши Енолошка Станица у Букову, а оних који су подложни квару, да изврши Пољопр. Огл. и Контрол. Станица у Точкандеру, ради чега замолити Министарство за потребно наређење да се анализа изврши бесплатно и резултат испитивања достави Министарству и Друштву. Такође да члан Оцењивачког Суда г. М. Стојановић издвоји с. г. Ритигом проф. Загребачког Универзитета домаће сорте јабука и преда му их за инструктивне циљеве Универзитета. Осим тога замолити Министарство за податке, колико би од прилике требало изградити модела од сваке сорте воћа.

677) да је ствар Оцењивачког Суда о подели похвалница излагачима из ср. фоначног и чајничког.

678) да се од изложеног воћа пошаље извесна количина у име репрезентације Н. В. Краља као Друштвеном Покровитељу, затим Председнику Владе као највишем представнику власти, Министру Пољопривреде и Влди као врховном представнику пољске привреде. Такође да се пошаље по 10 кгр. Народној и Извозној

Банци, које су дале помоћ за изложбу. Од осталог воћа издати по 5 кгр. члановима Управе и Друштвеном особљу на одледање, на остатак продати по 4 дни. кгр. и то првог и другог дана продати чиновништву, првенствено пољопривредном, а трећег дана сваком, но с тим да нико не може да купи више од 20 килограма. Што се тиче грозђа, сувих шљива, поврља и лића, то се оставља издвојеном Одбору да изврши распоред. Питање награде Изложбеном Одбору, особљу и саразницима, да се реши, кад се ликвидирају изложбени рачуни.

679) да се подложи по један каталог свима награђеним излагачима и да се у смислу правилника похвалнице сматрају као награде, нижег реда, осим изванредних похвалница, које иду уз премију и прау награду.

680) да се излагачу г. М. Милорадовићу изда бесплатно ради размножавања црни и бели лук, паприка и кромпир по предлогу Изложбеног Одбора.

681) да се фирми Цамоља и друг изјави писмена захвалност за цвећарски декор.

682) да се Београдском Пољопр. факултету изда бесплатно семе од пасуља, боба, грашка и др који нису ангажовани.

683) да се награђени примерци ораха, лешника и бадема, уступе бесплатно Министарству ради размножавања.

IV

684) Финансијски Одбор саопштава, да је по тражењу комисије Мин. Пољопривреде и Влди одобриво оправку једног дела подума за смештај воћа, за испитивање. Одбор одобрава одлуку.

V

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

685) да се воде директни преговори са Верморелом за прскалице, и да се тражи понуда и мустра од Ковине.

686) да се прими од Севера и Ком. 50 кгр. семена лудерке по одбитку трошкова.

687) да се поручи 25 кацмметара са вагицама од Браће Пулаа.

688) да се одбие понуда Р. Рорбаха, и

689) да се поручи једна прскалица Идеал од 12 лит. од Луја Бланка из Лована.

VI

Прочитан је извештај Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

690) да се препоручи подружјини из Пећи, да настане да распрода справе, које има у магацину.

691) да се предлог г. Миливоја Николића упути стручном лицу на мишљење.

692) да чланови Управе предложе набавку књига за попуну библиотекe и да се у списак унесе и књига „Бактериологија врења“.

VII

Саслушана су мишљења заст. инспектора за Подружјине, па је одлучено:

693) да се раскодују 14. ком. тацни од картона, које су искварене на изложби у Трстенику.

694) да се по предлогу ср. економика са Рудника не може поклонити центрифуга Чедомиру Милићу, пошто Друштво нема пчеларске потребе, али да се препоручи Српском Пчеларском Друштву, да молбу узме у обзир, и

695) да члан Управе г. Б. Бошковић згодном приликом сврати у Куманово и извиди узрок неактивности

Мотор за нафту од 6 Н. Р.	ком.	25.000.—	дин.
Преса за сено — већа — за мотор	„	18.000.—	„
„ „ „ мања „ „ „	„	15.000.—	„
Резервне колеске за Саков плуч № 7	„	200.—	„
Суперфосфат (само на 100 кгр.) . .	„	140.—	„
Калц. цијанамид „ „ „	„	300.—	„
Патент-тегле за конзервисање од 1 л.	„	14.—	„
„ „ „ „ „ 2 „ „ „	„	23.—	„
Тегле за мед — поклопац на шраф	„	—	„
— од 1 кгр.	„	12.50	„
Тегле за мед — поклопац на шраф	„	—	„
— од 1/2 кгр.	„	7.—	„
— од мајалике са метал. поклоп.	„	18.—	„
Рез. гуме за тегле од 1 и 2 л. . . .	„	1.—	„

Напомена: Тегле шаљемо најмање 6 комада; сирнише 3 боце; сумпор, плави камен и семе најмање 10 килограма. Мање поруџбине не чинити, јер се не могу извршити, али се могу добити код П. Подружине.

Подружине и чланови добијају 5% попушта.

ИЗ Друштво може и друге сарапе, жицу, злат, семе и т. д., на тражење, набавити.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктивне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

ОД 24. ДО 30. НОВЕМБРА Т. Г.

Пољопривредни производи и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД						
	покуп		тражила		закључено		покуп		тражила		закључено		
	кооп.	дин.	кооп.	дин.	кооп.	дин.	кооп.	дин.	кооп.	дин.	кооп.	дин.	
Пшеница	255	265	257	—	500	230	290	—	285	—	3250	282	292
Раж	157	190	155	160	—	—	—	—	—	—	—	100	180
Јечам	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	155
Овас	155	160	150	160	—	—	—	—	—	—	—	100	155
Кукуруз	142	162	135	160	1100	133	177	—	—	—	11250	132	160
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Мекљине	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	110
Пасуљ	157	170	150	165	—	—	—	—	—	—	—	100	155
Маст	—	—	—	—	—	—	180	—	170	—	—	100	1700
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Граховица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	320	700	300	685	1500	440	775	—	—	—	—	—	—
Текмед од шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	790	—	—	—	100	750	—	—	—	—	—	—	—
Сени	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Славина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Горе наведене цене кукуруза, као и закључак, ровини су и важе за март, април и мај пауће године.

Читајте „ЗЕМЉОРАДНИКОВУ ЧИТАНКУ!“

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније средство против метљавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацајских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са *Дистолом* траје и то: код *оваца* и *коза* 2 дана, код *говед*а и *бивола* 4 дана. Лечење стоке са *Дистолом* ни најмање не *шоди млечности* и *бременитости стоке*.

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати бојазност, младунче ће се боље развити, вуна ће боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метљави развија више у годинама, кад има више влаге, то се ове године услед великих кишних и поплава метљави већ много развио и појавио код стоке и нема краја, где нема метљаве, те стога сточари предузимите лечење на време, да би сачували вашу скупочену стоку.

Потпуно сигурно успех лечења са *Дистолом* сточари ће постићи, ако се даје стоци *Дистол* по прописном упутству у довољној количини и на време, ашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се фалсификата лажног Дистола као и других равних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг *„Дистол“*.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и уз сваку количину купљеног *Дистола* тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама код којих ћете добити бесплатно штампања упутства

„КАШТЕЛ“

51, 26-6

фабрика хем. фарм. производа А. Д. Карловац

ОГЛАС

Прворазредне калемове лозе и прпорке најбољих врста и подлога нуди уз најниже цене Антон Сеница лозар, Цветковци 48 пошта Бел. Недеља, Словенија. Ценовници бесплатно. 55, 1-1

Купујте само најбоље **ЛОЗЕ И ВОЋКЕ**, калемовене на издржљивим подлогама, сизжно оживљене, **ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ**.

ЦЕНОВНИЦИ ТРАЖИТЕ, шаље се **БЕСПЛАТНО**.

Адреса:

Миша Ђорђевић, лозар, власник лозног расадника **НОВИ САД**, пошт. фак 133 (Бачка), (Стовариште: Кисачка улица бр. 106). 49,10—5

Т Р А Ж И Т Е
ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР
за 1927. годину.
ЦЕНА 10 ДИНАРА.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ
За Краљевину Срба, Хрвати
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИМОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Баци и војници добијају лист у пола цене

Преплате се позиве уједињити за цеоу годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се
Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

Све поштом, које Друштво слање својим Пољопривредницима и приватним особама, и обрачуна, ослобођене су плаћања поштанских такси на основу Министровог Покта и Телеграфа № 17368 од 12-ог 1924. год.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 50.

БЕОГРАД, 12. ДЕЦЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

У току месеца јануара 1927. г. слаћемо „Тежак“ свима досадашњим претплатницима, па их молимо, да претплату одмах, а најдаље до краја јануара обнове, да им не бисмо обустављали даље слање листа.

Они претплатници, који не желе, да лист примају у идућој години, моле се да бројеве врате до краја јануара.

Чланови Подружника треба члански улог да положе Подружници у току јануара; а ако се у том времену не улишу за чланове, нека нам врате све бројеве, које дотле буду примили.

Друштво ће отворити рачун код Поштанске Штедионице, те сваки може претплату положити и код најближе поште, од које ће добити и признаницу.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО.

Међународно удруживање пољопривредника у привредном погледу

Од Привременог Секретаријата Међународне Конференције пољопривредних удружења Српско Пољопривредно Друштво добило је ове редове:

„Међународни Пољопривредни Одбор, на седници у Паризу под председништвом г. маркиза од Вогије-а, утврдио је програм 13.-ог Међународног Пољопривредног Конгреса. Конгрес ће се одржати у Риму првих дана месеца маја 1927. године; биће отворен од стране Њ. В. Краља Италије. Познат је успех постигнут 1925. године на Конгресу у Варшави, на коме су двадесет и осам држава узеле званично учешћа са више стотина представника.

Конгрес у Риму биће много измењен у сравњењу са прошлим конгресима. Први одељак или одељак за пољопривредно газдовање, претворен је под именом „Међународна Конференција пољопривредних удружења“, у једну установу за заступање пољопривредних друштава и одбрану општих интереса пољопривреде у привредном погледу.

Тако ће се остварити у пољопривреди оно, што постоји већ одавно код других привредних удружења, а особито код радника. Земљорадници ће бити у будуће у стању да дијелу свој глас при

решавању привредних питања у опште, а нарочито код великих удружења или великих установа, као што је Друштво Народа.

Удруживање пољопривредника у међународном обиму било је покушавано већ одпре неколико година. Потреба за тим осетила се је са свом оштрином у последње време, с обзиром на чињеницу да је стање земљорадње много погоршано, у сравњењу са оним, какво је било пре рата. Колебање, које се осећало код појединих пољопривредних удружења, да створе из темеља једну нову установу, донекле је одложило остварење намере. Решење, усвојено од Међународног Пољопривредног Одбора, којим се постиже жељени циљ без стварања једне нове установе, усвојено је од друштава са задовољством.

Међу главним питањима, које ће испитати Међународна Конференција пољопривредних удружења за време идућег Конгреса, биће „Стање пољопривреде“ и „Жеље пољопривредних удружења у погледу на програм Привредне Конференције у Женеви“. Привременом Секретаријату, под вођством професора Лор-а једног од подпредседника Одбора, стављено је у задатак да се постара за припрему идуће Конференције. Одбор се већ обратио Привредној Конференцији с молбом да приступи испитивању стања пољопривреде у раз-

повољно утиче на развијање виноградарства. Напротив у природно влажним крајевима и близина шума и већих водених површина само је од штете по винограде, ако им у опште не онемогући опстанак.

Али поред свих ових горе побројаних чињеница, које укупно сачињавају *кљму* или друкчије речено *поднебље* једног краја, на развитак виноградарства врло много утиче и само *земљиште*, како својим физичким саставом, тако и хемијским. Чак шта више тај утицај у појединим случајевима може бити и пресудан, т. ј. одлучити да ли се винова лоза у дотичном крају може гајити или не.

Дубока, плодна иловчаста земља, у којој се задржава влага, у опште није за виноград, па и ако би горе побројани климатски услови били најповољнији, а особито ако је таква земља у равници. У таквој земљи, ако има других услова да винова лоза може сазрети, она се бујно развија, даје већи принос у грозњу, али рђаве каквоће, а ако су остали услови за виноградство неповољнији, онда је у таквим земљиштима гајење винове лозе онемогућено. На оваквим земљиштима гајење винове лозе могло би бити још једино приносно у државама, које немају услова за производњу добрих вина, али у државима, које производе добра и врло добра вина, међу које долази и наша држава, та лоша вина не могу наћи пробу у обиљу. Поред тога подизање винограда у циљу добијања вина на оваквим дубоким, влажним и плодним земљама, уопште на земљама, где се могу производити у обиљу ратарски, па и градинарски усеви, у нишој држави, где има пасивних виноградарских крајева, којима је виноградарство главни и често једини извор прихода, још је мање за препоруку. Јер на

тај начин, повећавајући производњу рђавог и јевтинијег вина, богатији крајеви, не користећи себи много, одузимају насушни хлеб виноградарима из сиромашних крајева, те им држава мора прискочити у помоћ, а ту помоћ морају дати баш они богатији крајеви. Боље је дакле да сваки крај наше велике и лепе Отаџбине гаји оно, што у њему најбоље успева, а трговини оставити да сваки крај снабде са оним, у чему оскуђева, у замену за оно, у чему обилује!

С обзиром на то што винова лоза воли топлоту, светлост и ваздух, она се осећа врло добро у земљиштима каменитим, шљунковитим и песковитим, јер се оваква земљишта лако проветравају, цеде од сувишне влаге, добро се загревају преко дана, а преко ноћи, отпуштајући из себе топлоту, загревају ваздух око тла и најзад на оваквим земљама коров је врло редак. Греше, дакле, они виноградари, који при риању земљишта за виноград скупају и избацују ситније камење и шљунак. Пошто су пак оваква земљишта обично پسна, то да би повећали родност винове лозе и одржавали је у снази, морамо ту винограде редовно и добро ђубрити стајским, а и вештачким ђубретом.

Поједини састојци у земљи имају јаког утицаја на каквоћу вина са те земље. Тако виногради на земљиштима, у којима превлађује *сликатни песак*, дају лака, питка и слаба вина; у којима превлађује *иловача*, дају обојена, доста јака, сувише трпка вина, а виногради на земљиштима, у којима превлађује *квеч*, дају врло јака, врло мирисна и питка, али нешто празна вина. Према томе најбоља су за винограде она земљишта, у којима има сва три састојка, т. ј. и сликатног песка и квеча и иловаче, јер су вина из тих винограда *најошћунија*, нај-

Кралујевац 20. марта 1848.

Јабuka Кољубарка (ош 1 литре, зрела бела)

Јабuka Кољубарка (2 литре, о Малој Госпоји)

Јабuka Пануљина (средње вел., културална, о св. Тами, црвена и слатка)

Јабuka Црвена крушка, о Петрову дне, белокуста)

Јабuka Авањина

Јабuka Петровачка, сред. вел., беле Крушка Иљвачка (мала, црвенкаста)

Крушка Вишовачка (о Вишову дну, жута)

Крушка Водељачка (средње вел., бела, ош Петрову дне)

Крушка Жутича (ош Госпојица поста)

Напоследку је списак без наслова. Он је свакако извод из одговора појединих начелстава или списак воћа, које је одабрано за калемљење. У том списку ове су забелешке:

Јабуне
Савиблија
Булаблија
Зукал (црва)
Зеленица
Шењерка
Самоникашица
Колубарка
Озивиљача
Вудинаја

Крушка Озивиља (ош Лукивадне, мало црвена)

Крушка Миљвачка (средње вел., жуте бобе о Малој Госпоји)

Крушка Таушља (сита, средње вел., ош Лукивадне)

Крушка Озивиља (вишња црвена, о Лукивадне)

Крушка Карманка (вољко буђење јаје, жута и слатка)

Крушка Аралка (врло крушка, ош Митровачка, црвенкаста)

Крушка Жутича (ош Госпојицадне, жута)

Крушка Ловчара (велка и тежка 1 и по литре, ош Миљвадне, зелене бобе)

Тирдоборка
Шењерина (бела)

Врбосница
Талкапа

Стрељка
Миљвачка

Шењерина (црвена)

Кољубарка ош 1 литре, зрела је бела

Кољубарка (ош 2 литре о Малој Госи.) (Смедеревски округ)

Пануљина
Црвена
Авањина

Крушке

Требинка

Земљача

Ерибаска

Турнијара

Ароља

Водељачка (Шабачки окр.)

Госпојица
Мезиља (црвена)

Мрањина

Водељачка (Београд. окр.)

Брашнака

Петровачка

Травка

Јемичка

Ја одвајча

Жутича

Таменица

Округица

Трешње

Аршана црвена I.

Аршана бела

Ршана

Ршана црвена II.

Ршана тирца

Трешњин

Белица

Саопштио

Благ. Д. Тодоровић.

Уредништво и администрација Тежак не прима одговорност за садржину приватних огласа.

пријатнија, садржавајући у доброј срезмери алкохола, киселине, танина, боје, мириса и др., што их чини способним за дуже чување и сазревање, старење.

Ако изоставимо избор најбољих сораша *грожђа*, о чему ћемо други пут говорити, ето укратко о чему мора размислити добро сваки онај који жели подићи виноград за принос, за зараду,

Бож. Ђ. Ранковић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ*

Од чега болест, од тога и лек.

Још у стара времена људи су запазили једну чудновату појаву. Људи, који оболе од неке заразне, прилепљиве болести, постају отпорни, одбојни према њој, па не могу по други пут да оболе.

Цео свет зна, да се деца, која прележе шарлах или мале богиње, не могу по други пут заразити. Тако је и код великих богиња, пегавца и многих других болести.

Наука је проучавала ову појаву и објаснила је. Клице, које се насељу у наше тело, размножавају се у њему, стварају отрове, штете ћелије наших ткива и органа, изазивају обољења, која се јављају под извесним знацима.

Али ни наш организам није тиква без корена и он се не пушта на милост и немилост клицама, да га оне руше по својој вољи. У њему се почињу стварати нарочите материје, које су у стању, да уништавају отрове клица или баш и саме клице. У нашем телу се стварају нарочите одбрањене материје против шкодљивости клица. Те отпорне снаге организма назива наука *имуништом*. Утицајем клица и њихових отрова наше тело постаје отпорно, или како се научно каже *имуно*, према њима. Услед тога се и прездравни од неке заразне болести. Ако је наше тело у стању, да брзо справи ова имуна тела, оно савлада изазиваче болести и дође до оздрављења. Ако пак то није у стању, или се задочица са стварањем имунитета, кад већ клице врло јако оштете органе, болест савлада наше тело и долази до смрти.

Али је наука ову појаву искористила и за заштиту против заразних болести.

Услед обољења стичемо имунитет. Али тај пут никад није сигуран. Место да се добије отпорност, може се и умрети. Даље, болести често пута врло дуго трају. По неколико недеља болесник је неспособан за рад и привређивање. А може да се онеспособи и за цео живот.

Због тога је много боље и корисније приба-

вити своме телу отпорност, имунитет, на један потпуно безопасан, а веома сигуран начин. То се постиже *пелцовањем*, *каламљењем*, *цепљењем*.

Познато је пелдовање мале деце против великих богиња. Од како је заведено ово пелдовање, велике богиње су постале врло ретка болест, докле су пре увођења овог начина предохране хиљаде људи страдали од њих.

Исто тако и кад уједе бесан пас, ништа се друго не ради у заводима, него се уједени пелцује, да се створи имунитет против беснила.

Али данас има још више болести, од којих се можемо сачувати пелцовањем. Против трбушног тифа, срдоболје, колере, куге, има врло добрих начина за пелдовање. Али сад се већ може пелцовати и против гушобоље, шарлаха, малих богиња. Нарочито је важно пелцовати децу против шарлаха, јер од те болести код нас умре врло много деце, једна петина болесника, а неки пут чак и читава трећина.

Поред ових болести постоји могућност за пелдовање и против других неких. Чак се примењује овај начин и за лечење извесних болести, нарочито чирева, разних гнојења, живих рана и слично.

Свугде пак за пелдовање употребљају саме клице, које изазивају болест. Али те се клице узимају јако ослабљене или убијене, тако да нису у стању, да изазову болест, али створе имунитет.

Као што се види, наш народ има пуно право, кад каже: Од чега болест, од тога и лек.

Др Ст. З. Иванчић.

БЕЛЕШКЕ

Правила о оснивању домаћинских курсева у Краљевини С. Х. С. — О домаћинским курсевима, течајевима, које приређује Министарство Просвете, прописана су правила, из којих ћемо навести главније прописе. *Циљ* је ових течајава: изазвати код наше сељанке осећање потребе за здравијим, лепшим и угоднијим животом. На ове ће се течајеве примати сељанке од 16—40 година, и трајаће *деш* месеца. Уписане слушатељке обавезне су похађати течај до краја. За исхрану слушатељака даваће њихови родитељи *намирнице*, или ће плаћати у новцу.

Курсом ће управљати стручна управственица, којој се дају помоћнице за радове. Настава ће садржати ове предмете: *хигијена*, *домаћинство*, *кување* и *конзервисање*, *прање рубља*, *ручни рад*. У *хигијени* даваће се поуке о чистоћи одела и куће, заразним болестима, ружним навикама у народу (пијанству, пушењу, картању, гатању и сл.), о потреби *нужника* и осталих установа, (купатило и др.), о лекару и бабини. У *домаћинству* даваће се поуке о одржавању реда у кући и осталим зградама, реда у рубљу, оделу. У *кувању* и *конзервисању* даваће се поуке о кувању јела, мешању и конзервисању *намирница*, о реду око стола, с

* На овом месту и под овим насловом „Тежак“ ће чешће изјавити писане о чувању народног здравља из пера нашег познатог стручњака лекара Др Стевана З. Иванчића, редовног члана Српског Педогошког Друштва, саопштавајући да ће и на тај посредни начин користити подоправдани, узакључити својим многобројним читавошма пут, како да сачувају њихово здравље, њихову пуку радну снагу, потребу и за лакши рад, а у толико пре за напоран земљораднички посао.

нарочитим погледом на штедњу и хигијену исхране. У *прању рубља* даваће се поуке о прању, глачању, кувању сапуна и справљању скропа (штирка), У *ручном раду* учиће се крпљењу одела, плећењу и осталом, што је потребно сеоској породици.

У вези с овим прописано је, колико припада на сваку особу дневно намирница на курсу, и какав је прибор потребан за поједине предмете курса, као и шта је потребно да има свака слушатељка за себе. Осим тога, прописано је да за сваки курс треба да буде: трпезарија, перионича, соба за оставу намирница и шула за дрва.

Курсеве се отварају, где се нађу погодбе за оснивање. Они могу бити уређени интернати, или су екстерни, да слушатељке станују код куће.

Отварање приватних домаћинских курсева подлеже одобрењу Министарства Просвете.

Светска жетва и тржиште. — На светским житним тржиштима учестала је вест о великим кишама и паду снега у житним крајевима, а с тиме се доводи у везу и извештај да су усевни јако страдали и то особито у Канади. Неоспорно је, да су се непогоде догодиле, али се сматра, да ће то више утицати на какавоћу но на количину жетвеног приноса. И у прошлим годинама донешено је на међународни трг прилично робе врло слабог квалитета и из Сједињених Америчких Држава и из Канаде, те је услед тога између увозника и продаваца долазило често до спора. Услед тога се сматра, да ће у наредној години на житним пијацама за цене бити од предсудног значаја квалитет робе.

Према једној оцени из Амстердама цени се, да ће жетвени принос у Европи изнети: (у 1000 квинтала).

	1926.	1925.
В. Британија и Ирска	7000	6.800
Француска	32.000	41.000
Немачка	14.000	14.800
Италија	25.000	30.000
Шпанија	19.000	20.300
Белгија	1.500	1.760
Холандија	600	600
Швед. и Норвешка	1.400	1.800
Данска	900	1.100
Аустрија	1.300	1.500
Швајцарска	600	700
Чехословачка	4.400	4.600
Грчка	1.000	1.400
Финска	100	100
Португалија	1.000	1.500
Русија	75.000	83.000
Румунија	13.000	13.000
Бугарска	5.300	6.300
Југославија	9.700	10.300
Угарска	8.400	8.900
Пољска	6.800	7.200
Друге земље	1.000	1.000
Укупно:	230.000	257.000

Мањак у овој години би дакле према горњој оцени изнео свега 10% у поређењу са претходном годином. Међународни Пољопривредни Институт у Риму покушава да све жетвене резултате сакупи и до данас је, без потпуних података из Русије и Француске, дошао до ових бројева.

Жетвена производња: (у милионима квинтала)

Пшеница.	1926	1925.	Просечно у 1920. 1924.
Европа (23 земље)	268,5	287,6	224,0
Канада (и Сједињ. Државе)	336,8	293,3	319,8
Азија (5 земаља)	102,3	103,0	106,3
Африка (3 земље)	24,5	28,5	23,5
Свега (34 земље)	732,1	712,4	673,5
Раж			
Европа (21 земља)	109,2	222,3	169,3
Канада и Сједињ. Државе	14,0	15,8	23,1
Свега (23 земље)	204,2	238,1	192,4
Јечам			
Европа (23 земље)	129,0	129,0	114,8
Канада са Сједињеним Државама	66,9	71,9	55,0
Азија (3 земље)	24,8	29,0	26,1
Африка (3 земље)	12,6	20,1	15,3
Свега (31 земља)	233,3	250,0	211,2
Овас			
Европа (22 земље)	200,7	186,4	166,7
Канада и Сједињ. Државе	254,8	298,6	266,7
Азија (3 земље)	1,7	2,8	2,1
Свега (27 земаља)	256,6	487,8	435,5

Овде није урачунао жетвени принос Русије, тако да се сматра, да су ови резултати 90% од укупне жетве пшенице и ражи и 85% јечма и овса.

Институт у Риму држи да ће овогодишња жетва пшенице, пошто буду дефинитивно прикупљени сви подаци, бити на истој висини као и прошлогодишња, док ће принос ражи и јечма бити знатно мањи.

Услед оваквог стања и вести о слабијој жетви, житни тргови су били подлежни јаким променама, али без стварног резултата. Исто тако на цене житарица јак је уплив имао и скок подвозних тарифа.

С.

КЊИЖЕВНОСТ

Примили смо на приказ:

„Извештај о нижој пољопривредној школи у Крижевцима, за школске године 1923/24—1925/26.“; и *„Извештај кр. средње господарске школе у Крижевцима, за године 1923/24. — 1925/26.“*

И један и други извештај илустрован је лепим фотографским снимцима, који приказују: школске

зграде, школско добро и поједине установе, које долазе у састав школе и школске наставе. Садрже: историјат школе; поједине прописе из Правила школских, о уређењу школе и настави, летопис школски и екскурзије. Затим је преглед особља и ученика, наставна средства, лабораторије и уџбени заводи: агрокултурно-хемијски завод, бактериолошки завод, завод за болести биља и станица за оплемењавање биља, — установе наслеђене од пређашње *више дољопривредне школе*, која је са оснивањем пољопривредног факултета у Загребу укинута. Извештаји о раду ових установа веома су занимљиви, тако да заслужују особиту пажњу. Мимо то, има у овом извештају и кратак опис *Literarnog* *đackog* *kluba* „*Plug*“ i „*Društva*“ za potporu siromašnih učenika *gospodarskih* *škola* u *Križevcima*,* почев од њиховог оснивања, и то првог 1874. године, а другог 1920. год., па до краја школске 1925—26. године.

Оба ова извештаја пружају довољно података о уређењу и стању обе школе, и заинтересовани могу у њима наћи сва потребна обавештења.

— — Ђ.

Пола Столећа Шумарства. 1876.—1926. — Југословенско Шумарско Удружење у Загребу, приликом прославе педесето-годишњице од свога постанка месеца септембра ове године, издало је спомен-књигу под називом: *Пола Столећа Шумарства*. Књига има 43 штампаних табака фише хартије, са 685 страна великог формата, са фотографијама Њ. В. Краља и Њ. В. Престолонаследника и са посветом Њ. В. Краљу. Она обухвата у главне две дела: историјски и научни. У првome су делу описана шумарска удружења, њихова историја и рад до уједињења и после до данашњих дана, шумарство и шумарски покојници са њиховим фотографијама и радом на шумарској струци Међу овима су, поред осталих, Алекса Стојковић оснивач, Јеврем Новаковић, Коста Ђорђевић и Јаков Марковић, редовни и Фран Кестерчанек почасни члан Српског Пољопривредног Друштва. У другome су делу ове књиге многобројни и разноврсни стручни чланци, махом све по предметима, који су данас од великог интереса за нас. Побројати све ове чланке било би и сувише опширно за обим „*Тежак*“, а они се тичу шумарске струке на првом месту. Али само расправу *Аграрна Реформа* од писца г. Петра Рора, шумарског саветника у Нашицама, не можемо прегнати, јер се она јакo и поједнако тиче и пољопривреде и шумарства, па и читавог социјалног проблема у нас. Та нам расправа са цифрима статистике показује: да у нашој држави само *непродуктивног* *земљишта* има преко 5,7 милиона хектара, или 23% од целокупне површине 24,850.128 хектара, колико је наша држава свега велика у хектарима. Или, да од горе наведеног *непродуктивног* *земљишта* долази просечно по 0,46 хект. само на једног становника према 12,586.409 лица

целокупног броја становника. Али, да је овај просечни број *непродуктивног* *земљишта* по једном лицу куд и камо још и већи упореден само за Јужну и Северну Србију према њиховој величини и насељености. Тако је у Јужној Србији *непродуктивног* *земљишта* 1,70 хект. према целокупној површини од 3,40 хект., а у Северној или предатној Србији је 0,75 хект. према 1,75 хект. целокупне површине, по колико долази свега *земљишта* просечно на једног становника. — Но ако би ови статистички подаци, којима се писац послужио, били претерани, ипак и упола смањене горње цифре о непродуктивном *земљишту* и сувише су поражавајуће. Стога на економи и шумаре пала тежак и пуна части задатак, који их очекује у садашњости и у блиској и даљој будућности. — Исто тако не мање је важан, много интересантан и поучан стручни реферат о *шишом* *кестењу* у нас од г. д-ра Н. Кошанина, професора Универзитета и управника Ботаничке Баште. Ова нарочито с обзиром на то, што се гајење *шишом* *кестења* тиче колико шумара толико исто и економиа, јер ова биљка користи и својим дрветом за грађу и дрвене прерађевине, а при том још и као вољка својим укусином плодом, који је „врло добра храна и може потпуно заменити хлеб.“ — Поред стручних расправа спомен-књига садржи још и више табела, слика и фотографија у тексту, све прегледно и укусно израђених, и напослетку завршује се и са неколико кратких приповедака. — Књига је изашла под уредништвом г. д-ра Александра Угреновића, професора Универзитета, а на њој је сарађивало 49 сарадника стручњака. Као научно дело несумњиво је од врло велике вредности, јер може користити свима, који се баве књигом а особито из шумарске и пољопривредне струке. Цена је књизи и то: броширана 200 дин., а укоричена тврдо у платну 280 дин., а сем тога и у првом и у другом случају наручбине још по 20 дин. на име паковања и поштарине, јер је тежина књиге скоро 3 кгр. Може се набавити од Шумар. Удружења у Загребу.

Јован М. Јовић.

ДОПИС

Пољопривредна изложба у Невесињу.

У овој јесени приређена је изложба ратарских и повртарских производа у Херцеговини, у срезу невестињском, а трајала је 26., 27. и 28. септембра. Као изасланик Г. Министра Пољопривреде и Воде изложбу је отворио г. Милан Томић, обласни пољопривредни референт из Мостара, пригодним говором, у коме је истакао данашње стање наше пољопривреде и циљ приређивања пољопривредних изложба.

Изложба је с обзиром на заостале привредне прилике у срезу невестињском врло добро успела.

— Излагача је било 261 са 491 предмета и то: пшенице 66, јечма 104, ражи 51, зоби 13, кукуруза 5, а остало отпада на лан, конопљу, хељду, сочиво, кромир, грах, грашак, купус, кељ, тикве, репу, црвени и бели лук и остало поврће и на детелину и луцерку.

Изложбени предмети били су укусно и систематски распоређени у групама, тако да је изложба оставила на посетиоце леп утисак. Овоме је нарочито доста допринео учитељама овдашње стручне школе г-ђица Драгица Михајева, која је лепим и прецизно израђеним радовима својих ученица декорисала просторије изложбе.

Пољопривредну изложбу у Невесињу посетило је преко 3200 посетилаца — земљорадника а било је посетилаца из срезова Гацка, Стоца и Мостара.

Оцењивачки Одбор изложбе састојао се од областног пољопривредног референта из Мостара, пољопривредног референта из Невесиња и три највиђенија земљорадника из среза невестињског.

Награде су сачињавале пољопривредне справе и алат и семе за производњу биљака за храну стоке у вредности од 20.000 динара, коју је своју доделио Министарство Пољопривреде и Вода за набавку тих предмета. Затим је подељено 150 пољопривредних књига, које је поклонила Делегација Чилске Шалитре у Београду, да се разделе награђеним лицима.

Награђено је у свему 144 произвођача најбољих производа, а добили су петорица дипломе Министарства Пољопривреде и Вода, а остали један тријер за ређење жита, 4 гвоздена плуга систем „Сав“, 5 гвоздених дрљача, 24 косе, 12 лопата, 12 мотика, 12 грабуља и 12 вила, затим од семена: 50 кг. луцерне, 50 кг. сточне репе скендорфске, 40 кг. сточне репе „Мамут“, 15 кг. купуса брауншвајског, 15 кг. купуса магдебуршког, 14 кг. мрке нантешке, 25 кг. пасуља „ципро“, и 25 кг пасуља рогач.

Сем тога наградио је Велики Жупан Мостарске Области 16 грађанка из Невесиња са писменим „Признањем“ за лепо и укусно израђене ручне радове.

За време изложбе одржали су обласни и срески пољопривредни референти предавања из пољопривреде, која су привредници, посетиоци изложбе, пратили са интересовањем.

Ми л. Т.

Виноградари! Пре него што отпочнете прво претражање нових вина, набавите књигу „ВИНАРСТВО“ од Срд. Пољ. Друштва. Цена 30 дин.

ЗАПИСНИК.

47. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 24. новембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, а. председник Д-р Т. Митровић, чланови: Б. Станисљевић, Д. Сремић, Н. Петровић, С. Ратковић, Б. Ранковић, А. Ранковић, Ј. Д. Николић и гости: М. Стојановић, П. Петковић и М. Кукић, редовни чланови.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

701) 48. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

702) 48. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник и усваја одлуку о хоноруарију радова у Пољопр. Календару за 1927. годину.

II

Прочитана су мишљења финансијског Одбора, па је одлучено:

703) да се све три писаће машине чисте сваког месеца за 30 динара месечно.

704) да на рочиште против Подружине из Голубца иде заст. инспектора за Подружине г. Н. Стамениковић, пошто се предходно разговори са Друштвеним адвокатом. Код Присвојеног Суда у В. Градишту, да буде на два дана пре рочишта ради разгледања предмета и сријендације

III

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

705) да се усвоје пројазне цене за оригинални Кундеов ножањски алат и то: за калемарски нож од 9¹/₂ см. 30 дин., од 10 см. 35 дин., за вођарски нож 45 дин. и за вођар. маказе 60 дин.

706) да се набави 2 кгр. дистода за ошце, који да се пројаје Подружинима по 3.10 дин. грам, а појединцима по 3.50 дин. грам.

707) да се по понудама Турски и Ком. из Лавова и Хјалмар, Хартман и Ком. из Копенхагена тражи материјал за пропаганду и мустре семена и да извисте: коју најмању количину могу да лифериују и да ли пристају на услов да свака количина, коју лифериују, буде снабдевена уверењем о испитивању и пломбом надлежне контроле станице.

IV

Прочитана су мишљења Одбора за Друштвену изложбу, па је одлучено:

708) да се на кредита на изложбе исплате рачуни за паковање пошиљкација предмета за Друштвену изложбу, у износу од 2420.80 дин.

709) да се државне и самоуправне установе, које су учествовале на изложби, одликују само похвалицама. Исто тако да се награде похвалицама и они илагачи, чији су предмети доцкан стигли, а заслужују да буду одликовани.

710) да се по предлогу директора изложбе заостало воће прода по 2 дин. килограм, а суве шљиве по 5 дин. килограм.

711) да питање о изради албума слика са изложбе проучи Финансијски Одбор са директором изложбе.

V

712) По предлогу васт. инспектора за Подружне одлучено је: да се прими у састав ново-основана Подружња у Бриској Гори (ср. Барски).

VI

713) По питању моделисања воћа одлучено је: да се моделише воће по списку предложеном од стране комисије у 30 колекција код фирме Coburger Lehremittel-Anstalt, Neuses bei Coburg.

VII

714) По ивештају чланова комисије за утврђивање помолошких навина воћа, да је много воће изложено на Друштвеној изложби погрешно обележено од стране пошиљалаца, одлучено је: да се снагом излагачу саопшти правилан начин изложеног воћа

VIII

Саопштење и предлози:

715) Прочитано је писмо г. В. Ђурића, пољопр. начелника из Сарајева, да је као Друштвени изасланик био на Конгресу Срп. Земљорадничких Задруга у Сарајеву. Одбор прима предње анау.

716) По писму г. Д-р М. Алтараца, да је Америчко Министарство Пољопривреде одобрило, да пољопривредни филмови остану у Београду до краја о. г., одлучено је: да Одбор за извршење програма рада проучи ово питање и види, да ли би се приказивање филмова могло извести овде и код Подружња.

717) Члан Управе г. С. Ратковић реферисао, да је као Друштвени изасланик посетиво Саву Друштва Кнегиње Љубице Одбор прима предње анау.

Са овим је седница закључена.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

ОД 2. ДО 7. ДЕЦЕМБРА Т. Г.

Пољопривредни производ	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	попуца		трава		засушено		попуца		трава		засушено			
	од 20	од 30	од 20	од 30	од 20	од 30	од 20	од 30	од 20	од 30	од 20	од 30		
Пшеница	255	270	260	265	3700	260	270	287	—	282	287	1900	285	295
Жито	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Овас	155	160	153	160	2900	155	—	155	—	—	—	300	152	157
Кукуруз	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3500	126	160
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Менаше	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	115	127
Пасуљ	155	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	140	170
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Граховица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	320	750	310	740	400	460	745	—	—	—	—	—	—	—
Пекме од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	770	790	—	—	100	790	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слабина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

На новосадској берзи продало је око 500 вагона кукуруза за март, април и мај по цени од 145 — 190 ден.

Тражите књигу „ПОУКЕ О БУБРЕЊУ“.
Цена 10 динара.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима повнато је, да је најсигурније средство против метљавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацајских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са *Дистолом* траје и то: код *оваца* и *коза* 2 дана, код *говед*а и *бивола* 4 дана. Лечење стоке са *Дистолом* на најмање не *шкочи млечности* и *бременитости стоке*.

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати гојаност, младунче ће се боље развити, вуна ће боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метиљ развија више у годинама, кад има више влаге, те се ове године услед великих киша и поплава метиљ већ много развио и појавио код стоке и нема краја, где нема метиља, те стога сточари предузмите лечење време, да би сачували вашу скупоцену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења са *Дистолом* сточари ће постићи, ако се даје стоци *Дистол* по приписном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувате се фалсификата лажног Дистола као и других равних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг „Дистол“.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и уа сваку количину купљеног *Дистола* тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампана упутства.

„КАШТЕЛ“

51. 26-7 фабрика хем. фарм. производа А. Д. Карловац

ТРАЖИТЕ
ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР
за 1927. годину.
ЦЕНА 10 ДИНАРА.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I,

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ЦЕНА ЛИСТУ

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

ЗА ИНОСТАНСТВО:

На годину 45 дин.

Била и војински добровољни лист у војна времена

Претплата се поплаћује уједнаш за целу годину.

Примљени рукописи за штампу не враћају се

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се
Срп. Пољопривредном Друштву
у БЕОГРАДУ

Све поштом, које Друштво шаље својим Пољопривредним и приватним члановима, и обрнуте, ослобођене су плаћања поштовних такса по закони Министарства Поште и Телеграфа Н-17398 од 17-III-1924. год.

Цена огласина по такси.

Науковани лист Српског Пољопривредног Друштва

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Број 51.

БЕОГРАД, 19. ДЕЦЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

† НИКОЛА П. ПАШИЋ

Умро је Никола Пашић! Само та вест кадра је била да изазове душевни немир, да изазове забуну код сваког, који зна шта је Пашић био, и шта је урадио. А Пашић је био човек, кога су сви знали; његово је име највише спомињано у народу. Пашић није био Господин Пашић; народ је њега звао само Пашић, као што се зове најбољи друг, најприснији пријатељ. То име није натурално народу, то је име спонтано ушло, па тако је и излазило из уста народа. А од куда то? Многи су се и за живота Пашићева питали и давали одговора, а после смрти овога великога мужа и најнароднијег човека пуни су ступци написа и истраживања.

Па да огледамо, да и ми преко нашег Тежака прегледамо, у краћим потезима, ток живота и рада Николе Пашића, а дужни смо то учинити према њему, јер Пашић је у првом реду био човек народа, па онда човек политике. А Тежак, народни лист, не сме да буде равнодушан, кад се деле заслуге Пашићеве.

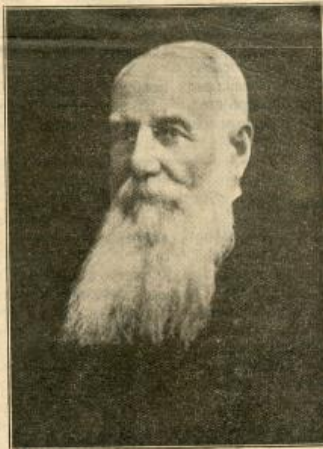
Николе Пашића је јаван рад 45 година, скоро — пола века. Од првог наступања Пашића у јаван живот, па до последњег часа његовог, Пашић не одступа ни корака од правца, на коме је пошао првим својим кораком. Он је почео да ради за народ и с народом, па је и до краја свога живота своју умну и физичку снагу залагао само за добро народа, и своју снагу црпао из народа. Ни-

кога народ није могао боље разумети, јер му је Пашић први показао, како се и шта се има радити за народ.

Још као јак технике у Цириху (Швајцарској), Пашић, као и многи његови савременици, поред својег темељитог школовања, осврће се и на проучавање привредних и друштвених одношаја, од којих зависи напредак и благостање народа и држава. А нашој младој држави, која је тек узимала форму једне уређене и културне државе, потребно је било поставити поуздане основе, а те почињу — од народа. Пашић је у Цириху, па после и у Бечу, својим новим погледима на народ и државу привлачио јединомишљенике; а дошавши у Србију, он је са Светозаром Марковићем, који је већ припремао земљиште за „нову науку“, и осталим друговима, приступио организацији, која ће са одређеним програмом ступити на дела. Око „Радника“, а затим око „Јавности“ и „Ослобођења“ (у Крагујевцу) отпоче се прикупљати омладина и све што је трезвеније мислило, и народ прихвати ове новине као своје и поче се напajати „новом науком“.

Пашић се са својим дру-

говима јавља као поборник реалистичког правца; он се обрне народу, и тражи: његово просвећивање, његово економско уређење и народну самоуправу, почевши од општине па кроз све административне јединице до Народне Скупштине. Боље уређење фи-

Ник. П. Пашић

нансија, судства итд. било је такође у програму овог новог права. Но, главна тежња његова била је *економско унапређење* народа, и зато су предвиђане разне установе и мере, које воде том унапређењу. Тај правац истицао је и нове људе у народу, који су се избором за народне посланике појављивали и у Народној Скупштини. Никола Пашић и као народни посланик био је стојер за остварење идеја којима се руководио. И кад је дошло већ до тога да се организује политичка странка, и да се утврђује програм ове, *економски део* овога заузимао је увек видно место. Пољопривредне школе, пољопривредни кредит и остале поправке у пољопривреди, биле су јасно изречене у програму странке, па се у даним приликама и радило на остварењу тога, нарочито од завођења среских и окружних самоуправа. Да нису политичка питања вадала излазила у први ред, да се заветна мисао ослобођења и уједињења нашег народа није имала да проведе, свакојако да би дошло на ред и извршење економског дела у целини. Зато нам је био јамство Никола Пашић, који је у свакој даној прилици признавао потребу и хитност решења мера за пољопривредно унапређење, али је ипак упућивао на стрпљење, док се не реше претходна политичка и национална питања.

Колико је Никола Пашић као политичар урадио на сређивању политичких односа у земљи, колико је као државник урадио за данашњу државу, читаће се на другом месту. Наше је да утврдимо, да је Никола Пашић први који се обраћа народу, српском сељачком народу, и у њему гледа основу државног уређења, и његовој свести поверава рад на своме бољитку. Никола Пашић је био пријатељ српског пољопривредника, он је у напредном се-

љаку гледао и напредак државе. Он је достојно ценно и рад Срп. Пољопривредног Друштва, и кад год је требало, у њему је Друштво налазило потпору. Та пажња његова потврђује се и телеграфском честитком прошле Крсне Славе Друштвене, која је саопштена у Тежаку (бр. 48 стр. 381 о.г.), и коју овде понављамо:

У име клуба посланика Радикалне Саванке честитамо Славу Друштвеном са жељом; да и даље Уарава истраје на што тешком али корисном и плодном раду за добро нашег народа.

Преподаник

Ник. П. Пашић*.

Част и слава Николи Пашићу!..

Паја Т. Тодоровић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Зимска борба против маларије.

Маларија — бјарска грозница — веома је позната болест у нашем народу. После рата се раширила по свима крајевима нашим. Има је и тамо, где је раније није било. Али има и таквих крајева, где је право зло за становништво, где готово целокупни живљз пати, бољује и три грдие губитке и здравствено и економски. У време, кад је земљораднику најпотребнија радна снага, кад вредне руке злато стварају, маларија обара као сноплје земљораднике и спречава их у послу.

Има крајева у нашој земљи, који су пусти, необрађени и ненасељени, јер становници беже из њих због ове болести. Заостајност у пољској привреди у неким областима има узрока у тешкој

обуку ђака пољопривредних школа и пољопривредног факултета, као и за обуку у опште пољопривредника.

Али док овако стоји ствар са производњом, дотле са уновчавањем трговином воћа ствар стоји сасвим другојачије. Наш пољопривредник нема ону корист од продатог воћа, коју би требало да има, јер не добија стварну вредност за продато воће. Наш произвођач добије најнижу цену за своје воће (од $\frac{1}{2}$ до 2 дин.), док се то воће код нас по већим па и по мањим градовима продаје врло добро (с јесени по 8—10 дин., а зими и по 15—20 дин. кграм), јер му је и прођа врло добра, а кад би се извезло на стране вијаце, у добром стању, постигла би се и много већа цена.

Ово долази отуда, што наш пољопривредник није често пута у могућности сам да дође до правог купца, а с тим и до праве цене воћу; даље појава разних прекупца, који непосредно купују воће од пољопривредника; рђава и скупа саобраћајна средства скопчана са претоварима; рђави путеви; немање трговинских уговора са страним државима чак ни са суседним и т. д.

О овом питању, нарочито у последње време,

ПОДЛИСТАК

Производња воћа и трговина њима.

После вишегодишњег рада на унапређењу воћарства и производњи воћа, можемо с правом рећи, да је код нас постигнут добар успех у том правцу. Нећемо рећи, да је у том правцу све уређено и да нема више ништа да се ради, али ипак главни је посао свршен.

Да је то наше тврђење оправдано, и јошве доказе о томе могла би да нам пружи последња изложба воћа и поврћа, коју је приредило Српско Пољопривредно Друштво у Београду. Којигод је посетио ову изложбу, са задовољством је могао да запази, да је било изложено доста врста воћа и врло добре трговачке вредности. Ово је утврдила и државна комисија одређена од стручњака од стране Министарства Пољопривреде и Вода. Иста комисија је утврдила тачне називе јабукама и крушкама и све чисте примерке главних сората издвојила са изложбе и њих ће Српско Пољопривредно Друштво дати да се израде у воску. Ови модели употребиле се дошнје корисно: за

маларији. Сиromаштво неких крајева појачава ова тешка болка.

А против ове болести може се борити, она се може искоренити и сузбити. Али за ту борбу потребна је свесна сарадња целог народа. Сви се морамо борити против ње и потпомагати борбу сгручаних установа.

Нарочито преко зиме може се наш свет веома успешно борити, да се ова болест умањи.

Маларију преноси једна врста комарца. Он, сисајући крв болесника, узме у себе и клице, изазиваче маларије. После извесног времена у желудцу комарца размноже се ове клице, па пређу и у плућне жлезде комарца. Кад комарац убоде здравог човека, он га зарази овим клицама.

Преко зиме ови комарци траже себи скровиште за зимовник, где ће преспавати љуту зиму, па пролеће опет изајте и носе јаја. Још с јесени крајем октобра траже комарци zgodна места за свој зимовник. Најзгоднија места за презимивање су стаје, вајати, мрачне и ниске собе. Они траже заклоњене, суве и довољно топле углове, где нема ветра и промаје. Комарац нађе неку паучину у углу или на зиду и ту се намести на топло л-жиште, па се умртви. Он се увуче у какву шупљину трске или сламе, сакрије се иза каквог ормана или бурета. На тим местима преспава ова опасна животињка зиму.

Сваки комарац, који преспава зиму, значи најмање петнаест до двадесет хиљада комараца за идућу годину. Из тога се види, колико је јако важно уништити комарце преко зиме. А то је лак посао само треба и на њега мислити и наћи мало времена. Тај посао се састоји у томе, што ће се неколико пута преко зиме обићи сва места,

где се могу сакрити комарци. Треба прегледати зидове, углове, пукотине, места иза ормана, плаућњиве полице по шталама, вајатима, собама млекарницама и т. д. Комарце ове можемо уништити на разне начине, али најпростији је начин, да их спалимо. За то можемо употребити већу, бензински упаљач, карбидску лампу, запаљен луч и т. слично. Треба пажљиво обићи и прегледати све просторије и где год се види комарац или сумњива паучина, треба је огорети пламеном. Из почетка се тешко распознају комарци, али с малом вежбом то постаје врло лако.

И сад преко зиме свака сеоска кућа, нарочито у крајевима, где влада маларија, треба да предузме и овај посао, да се ослободи комараца, преносилаца болести. Најбоље је да тај посао узме једно лице, старији ђак, који ће бар 5—6 пута преко зиме прегледати сва скровишта комараца и уништити ове животиње.

У једној стаји за стоку или кући може се наћи неколико стотина комараца. Уништити их преко зиме значи уништити неколико милиона комараца, који би се преко лета од њих излегли. А на тај начин ћемо умањити и број обољења од маларије.

Врло малим послом можемо се ослободити врло великих штета, које нам наноси маларија.

Др Ст. З. Иванић.

БЕЛЕШКЕ

† Никола Пашић члан утемељач Српског Пољопривредног Друштва. — Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва у седници од 11.

много се говорило и указивало на узроке, које треба уклонити и шта би требало урадити, те да се у овом правцу помогне пољопривреднику, али се до сада још није успело, те он и надаље даје своје воће у бесцење или му остаје и пропада, пошто не може да нађе доброг купца.

Да би видели, како стоје у овом погледу у напреднијим државама, изнећемо производњу и продају воћа и поврћа у Сједињеним Америчким Државама, што ће бити свакако од интереса:

Производња воћа и поврћа и трговина њима уређена је већим делом ил. удружењима. Тамошњи градови траже ове производе, а трговци су то приметили и помоћу својих агената почели су концентрисати воће и поврће на већим тржиштима. Повољне цене изазивале су већу производњу, а ускоро је наступило кооперативни систем производње, који се у релативно кратком времену јако разграно, тако да је вредност ових производа само од 1914. до 1915. године порасла од 110 на 300 милиона долара, односно повећала се за 170 постогака. Количина производње код кооператива повећала се у реченом времену за 80 процената Кооперативне организације осни-

ване су са циљем да устале производњу опробаних сората и да усаврше продају.

Одржање и усавршавање кооперативних удружења није било лако. Трговци су већто руковали ценама у своју корист, а на штету произвођача. Ово је штетно утицало на произвођаче, а тим више што су цене осталих потреба биле несразмерно веће од цене воћа и поврћа. На ово су утицали, у последње време, две чињенице:

- 1) Већа производња, него што је моћ тржишта.
- 2) Слаба куповна моћ потрошача. Поред овога и сам систем кооперативних удружења нов је, те је и ту требало доћи до искуства и прилагођавања, јер чланови имају пред собом само брзу и што већу добит. Трбало је увести установу и очувати једнаку цену производима према оној, коју дају приватни прекупци. Ово је изазвало издатке, због чега су неке од тих организација биле јако пољубане.

Б. Станисаваљевић.

ов. м. одлучио је: да чланови истог одбора својим прилозима упишу покојног Николу Пашића за утемељача Срп. Пољопр. Друштва, те да на тај начин одаду своју пошту великом покојнику и његово име сачувају у трајној усмени међу члановима Друштвеним и Подружнина.

Изјава саучешћа. — Редовног члана нашег Друштва, примерног државног чиновника виноградарске струке, г. Светислава Петровића, задесила је велика жалост. Његова красна кћи *Нада* преминула је 18. новембра о. г., и остави своје родитеље, да до века жале за њом. Шлемо искрено саучешће у овој превеликој жалости нашем другу г. Петровићу.

Извештај о стању усева у Краљевини С.Х.С. од 1—30. новембра 1926. — *Опште стање* засејаних озимих усева просечно је добро.

Атмосферске прилике. Прва половина месеца новембра била је топла и сушна без већих промена атмосферских. Воденог талога падало је мало у виду малих киша, а временских непогода није било. У другој половини овог месеца било је нешто више воденог талога, али ипак недовољно за озиму сетву. Може се у опште рећи, да се у току целог овог месеца опајала оскудица у влази у већем делу наше Краљевине. Сетва озимих усева није се могла обављати успешно, изузевши мањег дела по оним областима, чији је терен брдовитији и где је већа и равномернија количина воденог талога. Има крајева, где су пољопривредници потпуно одложили сетву ове јесени због суше. Елементарних непогода — поплава и града било је у љубљанској области (љубљански, крајски и равнишки срез), травничкој (ливњански и дувњански срез) и мостарској (коњански срез).

Пољски радови. Због недовољне влаге сетва је морала изостати у многим крајевима, те због тога један део пољских радова није довршен. Од осталих радова у пољу, у колико то није посржавано у прошлом месецу, било је: изношење стајског ђубрета на њиве, траљење коренасто-кромљастих биљака, заградање и попуњавање винограда, кречење и чишћење воћака, млачење лана итд. Од штеточина на воћу, које су запажене местимично, вредно је поменути краву и штитасту вап.

Ситка се налази у добром стању. Хране има довољно. Од заразних болести запажене су местимично: антракс, свињска куга, овче оспе и колера живине.

Из Одељења за Ратарство — Министарства Пољопривреде и Водџ К.Бр. 52608 од 9. децембра 1926. год.

Винограде треба загртати. — Искуство последњих година јасно нам говори да винограде, шпалире и османлуке треба с јесени добро загртати земљом да лоза у току зиме не би од јаких мразева измрзла.

Извесне сорте европске лозе, већином црне

сорте, не могу да издрже зими хладноћу од -15°C и више, већ ћелице ткива испуњене сочном биљном храном испуцају, те се лоза, летораста, па и цело чокоће сасуши. Ако је лоза у време те највеће хладноће била покривена земљом или баш само и снегом, ти делови лозе остану здрави, а све остало изнад тога измрзне. Осмигуци и шпалире, ако нису били покривени, могу да измрзну до корена, као год и чокоће у виноградима.

Због тога треба најдаље до 15. новембра (по новом), а ако се задоцнило може и касније за неко време, винограде добро загртати земљом, како су то наши стари редовно чинили са некалемљеном лозом. Османлуке и шпалире треба такође одвојити од жнца и оборити на земљу (пошто се земља предходно мало откопа), па их земљом добро покрити, или ако је мало земље, онда метнути чисту суву сламу или кукурузну шашу и бацити озго мало земље.

Да би идућег лета имали већи род и здраво чокоће, крајње је време да се све ово одмах уради, ако до сада није учињено.

М.

Цене пољопривредних производа у подручју лепеничке Пољопривредне Подружнице у Рачи (крајевачкој).*

Пшеница	100 кгр.	230-250.	дип.	Плошке 1 килограм	8.	дип.
Јечам	"	"	"	Савије мршаве 1. кгр.	8-10.	"
Опас	"	140.	"	"	дебеле 1. кгр.	10-11.
Кукуруз	"	120-130.	"	Опне 1 комад	150-200.	"
Пасуљ	"	140-150.	"	Козе	150-200.	"
Кромпир	"	150-200.	"	Волови ралци 1 пар	4.000-6.000.	"
Црни лук	"	200-250.	"	Краве с талцима	2.000-5.000.	"
Козошке 1 килограм	"	12.	"	1. комад	8-7.	"
Ђурке	"	20-25.	"	Говед за каљење 1 кгр.	8-7.	"
Гуске	"	8.	"	Кови 1 комад	2.000-6.000.	"

КЊИЖЕВНОСТ

Letno poročilo državne kmetijske šole, sedaj specialne poljedelsko-živinorajske šole na Grmu za šolsko leto 1925/26. — Од дирекције државне пољопривредне школе на Грму код Новог Места примили смо овај годишњи извештај за школску 1925/26. годину, и по њему упознаћемо наше читаоце с овом примерно уређеном пољопривредном школом.

Школа се налази у једном врло напредном крају наше отаџбине „на Долењском“. Из историје школе види се, да је она навршила 18. новембра о. г. четрдесет година, од кад је отворена, и тог дана прослављен је *четрдесетогодишњи јубилеј*. Управо она је установљена много раније, и то 1873. године, као покрајинска (deželna) „виноградска и воћарска школа“ на Слапу код Випаве на садашњем италијанском земљишту. Потоме, она је уједно и најстарија пољопривредна школа са словенским језиком. На том месту школа је радила 13 година; и за то време потпомогла је много подизање виноградарства и воћарства ви-

* Сравни са Прегледом цена на продуктивним берзана у Београду у Новом Саду.

павског краја. После је премештена на Грм на властелинство Антопа В. Шмоле, јер је школа на првом месту услед удаљености мало била посећивана. Двор и остале зграде, које су добивене за школу, уцелене су за школске сврхе, па и неке нове су се подигле, тако да се 18 новембра 1886. године могла отворити школа, и то под старим именом, а добије је добила назив „пољопривредна школа“, са двогодишњим школовањем ученика. Од 1910. године школа се преуредила на једногодишње школовање и зимску школу, а по закону од 1921. добила је назив као специјална „ратарско-сточарска“ школа.

Као школа на Слупу одгајила је за 13 година 69 младина, а од како је на Грму свршила је школу 545 младина. Осем тога школу је посећивало око 100 посетилаца нередовних, већи број курзиста и око 150 народних учитеља учесника на курсевима.

Од свршених ученика 85—90% остали су на својим домаћим поседима, а само 10—15% примили су се државне службе. По томе, задатак школе: да одгаја будуће сеоске пољопривреднике, постиже се сасвим повољно. И док је раније школа одгајивала по 12 до 16 (највише 22) младина годишње, сада их годишње школује 35—40, а могло би и више, кад би било више простора за пријем ученика. Тежња за пољопривредним школовањем расте, што је доиста добар знак пробудене свести код сељака о потреби стручног школовања.

Са школом је у вези и *домаћинска школа* за сеоске девојке, која се налази у заводу школских сестара (калуђерица), удаљеном 5 минута од школе.

Из даљег описа школе сазнаје се, да школа има укупно поседа 62.25 ха. Од тога је око саме школе 35.5 ха, у виноградима 5.5 ха и шумама око 21 ха. Школа се налази у једном од чувенијих виноградарских крајева Словеначке. Око школе су: воћњаци, матичњак лозе, воћни расадник, градина за поврће, ботаничка градина, покушалнице, паркови, њиве и ливаде. У зградама има модерно уређене стаје, подруме, сушницу за воће и одају за конзервисане воћа, млекар, коларницу и остале економске зграде. Поред тога је и пчеланик, стаклара, живинарник и др. Уз то је школа снабдевена училима веома добро, и наставнике јако потпомажу у предавањима.

Годишња школа почиње новембра и завршује се крајем октобра идуће године; а *зимска школа* састоји се из два зимска течаја по 5 месеца, који почињу новембра сваке године и завршују се крајем марта идуће године. Последња има задатак, да за најкраће време оспособи сеоске младе стручним знањем, које им је потребно за праксу, нарочито у ратарству и сточарству. Из извештаја, даље, види се програм наставе за обе ове школе, одржавање ученика, наставно особље и кретање њака за школску годину 1925/26. Одељак о уређењу газдинства школског опширно приказује стање и радове по разним гранама школске праксе,

тако да и опис овога показује слику једног напредног и складног уређеног објекта за школске циљеве.

На крају је један поглед директора г. Б. Скалицког на пољопривредно школовање у *нас и другде*. Ту су наведени и податак његовог путовања по Чехословачкој. По овима за пољопривредно просвећивање у Чехословачкој постоје 254 школе. Од тога су пољопривредне школе: високе 4, средњих 16, нижих двогодишњих 33, нижих једногодишњих 5, и зимских 119; специјалних 19 (и то средње 3 и нижих 16); домаћинских 47, од тих су средње 4, ниже 43, двогодишња 1, једногодишњих 20, зимских 6 и полагадишњих 16. Шумарских школа има: средње 4 и нижих 7. У свима школама добијају се темељни појмови о пољопривреди и грађанском животу. По свршетку основних школа мора сваки дечак и свака девојчица у крајевима, где су установљене пољопривредне школе, од 14 до 16 година, посећивати пољопривредно-продужну школу. Данас у Чехословачкој посећују пољопривредно-продужне школе 17.034 дечака и 21.330 девојчица....

Извештај је украшен и многим јасним фотографским снимцима. Те стога, по потпуности и сређености служи доиста за пример, како треба писати школски извештај. Писан је словеначки, али дијалектом врло разумљивим и за нас.

— — Ђ.

ДОПИСИ

Живот и рад на Косову.

Путнику, који је израније познавао Косово и његову пољопривреду, кад прође данас тула, пада у очи врло велики напредак његов.

Прво, што се запажа, то је већа насељеност. Косово више није пусто, оно је сад потпуно насељено према свом пространству. Још једно што нису насељени брдски крајеви око Косова Поља, где су услови за живот тежи.

Право је задовољство посматрати са какве згодне и истакнуте тачке насеља испод Голеша, око Урошевца, Штимља, Липљана, Приштине, Грачанице, Обилића, Вучитрпа, па све до Митровице, где су куће већином нове, окренене и по реду и плану подигнуте, те као такве морају пасти у очи сваком пролазнику и посматрачу.

Нарочито на посматраче чини добар утисак десетак ново-подигнутих основних школа, од којих ће бити највећа и најбоља она у Добротину, само док идућег лета буде довршена.

На Косову се виде, код насељеника највише, којих опет има из свих крајева наше простране државе, доста савршених справа за обраду земље, као: разних гвоздених плугова, трактора, дрљача, тријера, ветрењача, парних вршљача, којих је летос тамо радило око 200. Колико је Косово Поље по-

десно за гајење пшенице и стрних жита уопште, може се донекле оценити не само по оволиком броју вршлица, већ и по томе, што приход железнички од овогодшњег извоза износи месечно на липљанској железничкој станици један милион динара, а још већи приход даје држави и железничка станица у Обилићу.

Обилазећи насељенике на Косову и упуштајући се у разговор, како живе и да ли се кају, што су напуштали родни крај, нигде нисмо чули кајање и туговање, већ напротив задовољство и наду на све боље дане. Међутим, у почетку њихова насељавања, то, као што знамо, није био случај. Вероватно, да ово задовољство насељеника, а тако исто и староседеоца долази и отуда, што се ова година тамо сматра као врло добра, јер на Косову летошње кише нису много шкодиле, а кукурузима напротив су користиле, пошто они овамо сушних година дају слабе приносе. Затим, то задовољство и вера у Државу долази и због тога, што је јавна безбедност толико осигурана, да се слободно може поранити на посао и омркнути на њему, пошто су сада убиства и пљачке ретки случајеви. И ако се чује за које убиство, мотиви су томе у већини случајева: крвна освета, која се још за дуго времена код Арнауца не може искоренити.

Велику је и неоцењиву услугу учинила насељеницима, а и сада чини, Аграрна Заједница у Скопљу са својим организацијама, филијалама у сваком већем насељеничком месту. Ове Заједнице кредитирају насељенике у свима потребама (материјалу), за подизање кућа, у справама и алату за обрађивање земље и у готовом новцу за куповину стоке и других потреба, које од Заједнице не могу добити.

Доста справа, алата и семена културних биљака (нарочито пићња) растушено је земљорадницима овога краја и прilikом приређивања пољопривредних изложба, ранијих година у Приштини, а ове године и у Гњилану.

За овогодшњу изложбу у Гњилану, приређену 26. и 27. септембра, и ако је то прва изложба у томе месту, може се рећи, да је потпуно и преко сваког очекивања успела, како по многобројности излагача и предмета, тако и по техничком уређењу саме изложбе, као и по многобројној посети земљорадника.

На изложби су били заступљени ратарски усеви и градинарско-повртарски производи, а иста је приређена у лепо украсеним просторијама тамошње основне школе. Првога дана изложбе, обласни пољопривредни референт из Врања, г. Тоша Радончић, одржао је веома поучно и за онај крај корисно предавање о важности гајења пићњих биљака.

Од пољопривредних установа на Косову постоје: Сружница Пољопривредна Станица у Приштини и срески воћни расадници у: Приштини, Вучитрну, Урошевцу и Гњиланима. Пољ. станица је у величини од 25 хектара и располаже са доста

савршенијих справа, машина и алата за обраду свога имања; а има и добре приплодне краве (сименталке), бикове (монтафонце), свиње шумадилског соја и кокошака више раса. Ове године има доста произведеног семена од кукуруза „чичквантина“, пшенице и др. стрнина. Употребом за обрађивање сопственог имања трактора и других справа и одгајивањем боље пасмине приплодне стоке и одабраног семена, Станица врши добар утицај на околину. Штета је велика, што станица трпи оскудицу у води....

Од свих побројаних среских расадника, по својој уређености и попуњености највише се истиче расадник у Гњилану, што може слижити за похвалу вредном управнику и среском економу г. Аћиму Шћербаку, чији се рад и утицај у народу такође осећа. Уређење расадника у Приштини на добром је путу, а тако исто и расадника у Вучитрну, који би био и много бољи, да управник истог летос четири месеца није био на другој — споредној — дужности.

У Приштини и Гњилану постоје и Пољопривредне Подружнице, као огранци Српског Пољопривредног Друштва. И ако су то релативно младе установе, ипак је жетели, да покажу више агилности у своме раду, као посреднице између народа и своје матице, јер су то установе, помоћу којих и државни економци могу имати најбољи утицај на пољопривреднике и најчешћи додир са њима, чинећи им при томе велике услуге, које се лако не заборављају.

Велика је штета, што у овим крајевима задружни покрет ни мало није развијен, што долази од немања способних људи, који би тим задругама руководили. Међутим тамошње земљорадници у великим размерама падају зеленацима у руке, из којих се тешко издвајају, јер су они немилосрдни, наплаћујући интересе 60, 80, 100, а у најчешће случајева и по 120%!

Вреди спомена и сваког поштовања, необично агилан и до пожртвовања предан рад на унапређењу пољске привреде на Косову, г. Милана Прибићевића, пуковника у пензији, који својом личном вредношћу и паметним радом служи околини као најбољи пример, шта све може постићи чврста воља и истрајан рад човека, који се латио плуга и мотике, пошто је са топом и пушком испунио све наде, које су од њега очекиване, као признатог родољуба и војсковође од заната. Његова племенита супруга тако исто врши једну културну задату међу тамошњим становницима, како саветима и поукама о животу у кући и чувању здравља, тако и бесплатним раздавањем најнужнијих лекова као праву помоћ! Дом њихов отворен је и приступачан свакоме невољном и потребитоме из ближе и даље околине.

По разгледању великога и малог муратовога тулбета, од којих је прво врло добро очувано, те и сада потсећа на негдашњу величину турске царевине, обишли смо и разгледали величанствени

споменик косовским јунацима подигнут 1922. године на најлепшем месту — „сред равнога Косова“, а између једнога и другогато тулбета. Простор око споменика, у величини неколико хектара, ограђен је бодљикавом жицом, испаркиран је и засађен разним шумским дрвњем, које се слабо примило, јер је сађено доцкан и на брзу руку с пролећа, а изгледа и без стручног лица за ове послове.

На овоме ограђеном простору, а поред самог споменика косовским јунацима остављено је најбоље место за подизање Косовскога Храма по нацрту и замисли нашега признатог и већ славнога уметника г. Ивана Мештровића, за чије што скорје подизање, надлежни треба да уложе све силе и сву добру вољу, како би се исти што пре заблеставо онамо, куда су вековима биле управљене очи нашега славнога племена. Сава М. Ратковић.

ЗАПИСНИК.

48. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 2. децембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник П. Т. Тодоровић, чланови: Б. Станисављевић, и С. Петровић, Б. Бошковић, Д. Срећковић, Н. Петровић, С. Ратковић, Б. Ранковић, и Д. Николић.

Председавао Председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

718) 47. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

719) 47. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник и одобрава распоред за поклон Календара.

II

720) По реферату финансијског Одбора о дугу Мутафе Салихбеговића, одлучено је: да се тражи од Подружине из Белог Поља да дуг измири, пошто је имеђовани био њен изасланик на Годишњем Збору.

III

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

721) да Набављачки Одбор проучи питање набавке о реферату магационара;

722) да се одбие понуда Вајса и Сина за филтере, пошто их имамо у магацину;

723) да се одбие понуда „Фармера“, а да се само устре откупе;

724) да се по питању набавке прскалица прибаве мишљења и о прскалицу фабрике Ковина од установа лица, која су ове године са њом ранила, на кад се извештаји добијају, донети одлуку о набавци.

IV

725) По извештају Одбора за завршење програма аза, да оvd биоскопи начелно пристају да прикажу филмове из америчке пољопривреде, али да желе да се ично о свему споразуму, одлучено је: да се Одбор лично свему споразуму и поднесе извештај идућој седници;

V

Извештај Одбора за Друштвену изложбу;
726) Прочитана су писма Управе Двора, Г. Мини тра Пољопривреде и Вода и Извозне Банке, којим се ахвалује на послатом вољу. Писмо Управе Двора гласи:

Директору Изложбе
Српског Пољопривредног Друштва

Београд

По Највишем налогу, Управи Краљевог Двора част је изјавити Вам захвалност и овим путем на учњеној пажњи и послатој количини воћа и грожда на углед и пробу, које је воће и грожда било изложено на овогдишњој изложби пољопривредних производа.

Првлог: слике Њ. В. Краља и Њ. В. Краљице.

24. новембра 1926. г.

у Београду.

В. Д. Управника Двора

Ађутант Њ. В. Краља

пиковник: *Вел Ђ. Дамиријевић*, ср.

Одбор прима предње знању и изјављује најдубљу захвалност Њ. В. Краљу и Њ. В. Краљици на послатим сликама и одлучује да се слике ураме за канцеларију.

727) По питању одређивања награда излагачима на Друштвеној изложби, одлучено је: да Изложбени Одбор са оцењивачким судом изради поименични списак награђених, са означењем чиме је која награђен, па да магационар по томе списку одмах изврши експедицију. Такође у истом списку да се означи, којима се додељују похвалне цете.

728) По питању накнаде трошкова за паковање пошљаница предмета за изложбу, одлучено је: да их директор изложбе ликвидира у границама Правилника за приређивање изложба.

VI

729) По понуди г. Др. Т. Митровића да му се купи књига „Раса овца у Србији“, одлучено је: да финансијски Одбор поднесе извештај: колико је издато у овој години на набавку књига и да ли има буџетске могућности, па затим да Књижевни Одбор да мишљење о откупу.

VII

730) По писму проте г. Дим. Грујића, пароха из Уровице, да би основао код Друштва један фонд с тим, да се из камате помажу и штампају пољопривредни списи, а у смислу правила, која би он израдио, одлучено је: да се понуда начелно прима са великом захвалношћу и да се замоли да правила пошаље на оцену.

VIII

731) По молбама гг. Б. Нешића и Н. Стаменковића, којима допуњују у своје време поднете молбе за инспекторско звање, одлучено је: да се све пријаве упуте на извештај раније одређеном Одбору.

IX

732) По молби Н. Пољоприв. Школе из Госпића за поклон у књигама за јачку читаоницу, одлучено је: да се пошаље по један примерак књига од друштвених издања и да се шаље Тежак бесплатно.

X

733) По молби г. Јосифа Растића, пароха из Доброг Дола, за поклон у књигама ради давања својим парохијанима на читање, одлучено је: да му се више да оснује Подружину и читаоницу, па ће се онда књиге послати.

XI

734) По писму Генерал. Дирекције Царина, да код Загребачке Царинарнице има на продају 30 ветрењаца, одлучено је: да се молба Дирекција за извештај, кад ће бити лиценцијација, и да се замоли пољопр. референт из Загреба г. Милан Хржић да ветрењаце прегледа и пошаље извештај: у каквом су стању, и да ли треба лиценцирати их и до које суме.

Са овим је седница закључена.

Стечај за инспектора за Подружине

Српском Пољопривредном Друштву потребан је инспектор за Подружине, за које место могу подносити молбе само они: који су свршили неку пољопривредну школу и имају праксе, који познају администрацију и прилике на селу и који имају подобности за дужност народног пољопривредног учитеља.

Првенствено имају они, који су сарађивали на Друштвеним и Подружинским пословима.

Уз молбу треба приджити преписе потребних докумената и спис свог живота од школе до сада.

Плата са додацима је до 30.000.— динара годишње.

Молбе се примају до 1. фебруара 1927. године, које упућивати на:

Српско Пољопривредно Друштво Београд, Немањина ул. II.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктивне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

ОД 9. ДО 14. ДЕЦЕМБРА Т. Г.

Пољопривредни, занесни и друге производи	БЕОГРАД						НОВИ САД						
	покупа		тражила		закључено		покупа		тражила		закључено		
	ли	ара	ли	ара	кни	дип.	ли	ара	кни	дип.	ли	ара	
Пшеница	260	270	260	265	—	—	—	—	282	290	2400	285	292
Рак	180	—	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	185	—
Овас	155	157	153	160	—	—	—	—	—	—	300	167	—
Кукуруза	—	—	—	—	300	145	—	—	—	—	3200	192	160
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Мехиње	—	—	—	—	—	—	115	120	110	—	400	115	—
Пасуљ	155	165	—	—	—	—	—	—	—	—	200	170	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кож	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гриховина	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сув. шљане	320	265	310	240	100	455	—	—	—	—	—	—	—
Пекиз од шљане	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	800	830
Оваси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Станова	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Закључци за месеце: I, II, III, IV, V и VI шљане гол.

На београдској берзи продало је 70 вагона кукуруза по 160—170 дин.

На новосадској берзи продало 67 вагона по 145—167 дин.

Тражите књигу „**ПОУКЕ О ЂУБРЕЊУ**“.

Цена 10 динара.

О Г Л А С

Српском Пољопривредном Друштву потребно је за наступајућу сезону:

Сумпора у праху, за запрашивање винограда 10 000 кгр.
 Рафије прима (Majunga) 10 000 „
 Плавог камена (најмање са 97—99% сулф. бакра) 70 000 „
 Плугова Еберхартових или сличних 200 ком.
 Резервних рањика за Еберх. плугове № 4 и 5 200 „
 Коса за траву (од бојих) 1 000 „
 Семена од трагарице пролетње 10 000 кгр.
 „ „ мушара 6 000 „
 „ „ црвене детелине 2 500 „
 „ „ сточне репе (Mamuth i Eckendorf) 20 0 „
 „ „ Луцерке 20 000 „

Позивају се продавци да своје понуде поднесу С. П. Друштву, најкаже до 31. децембра ове године. У понуди означити рок, испоруке, услове плаћања, порекло понуђених справа, семена и др. а за семе луцерке и црвене детелине још и атесте Држ. Контролне Станице, да је семе пломбирано и чисто од вилине косице, са потребном клијавошћу. Цене рачунати фрико станица — Београд.

Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва, Бр. 10 672, 11 Децембра 1926. г. у Београду.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније средство против метилвости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацејских производа „**КАШТЕЛ**“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са **Дистолом** траје и то: код *оваца* и *коза* 2 дана, код *говеда* и *бивола* 4 дана. Лечење стоке са **Дистолом** ни најмање не *шкоди млечности* и *бременитости* стоке.

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати гојазност, младунче ће се боље развити, вуна ће боље расти и неће опавати, и стока ће дати више млека.

Како се метил развија више у годинама, кад има више влаге, то се ове године услед великих кишна и поплава метил већ много развио и појавио код стоке и нема краја, где нема метиља, те стога сточари предузмите лечење на време, да би сачували вашу скупоцену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења са **Дистолом** сточари ће постићи, ако се даје стоци **Дистол** по прописном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се фалсификата лажног Дистола као и других равних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг „**Дистол**“.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и уз сваку количину кулњеног **Дистола** тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампана упутства.

„**КАШТЕЛ**“

51, 26-й

фабрика хем. фарм. производа А. Д. Карловац

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
упућују се

Ћ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

За Краљевину Срба, Хрвата
и Словенаца:
НА ГОДИНУ 20 ДИН.

Срп. Пољопривредно Друштво
у БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ЗА ИНОСТАНСТВО:
На годину 45 дин.

Све писма, које Друштво шаље својим По-
дружницама и приватним особама, и оброте,
искобачени су капама поштомачке таксе на
основу Министарства Поште и Телеграфа № 17320
од 17-11-1924. год.

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

Лист и војника добијају лист у поштену

Претплата се плаћа уједнаку за целу
годину.

Цена огласима по такси.

Илустровани лист Српског Пољопривредног Друштва

Примљени рукописи се врате на крају године

За С. П. Друштво власник, председник, П. Т. Тодоровић

Одговорни уредник, Бежидар Ђ. Рањковић

Број 52.

БЕОГРАД, 26. ДЕЦЕМБРА 1926. ГОД.

Година LIII

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

У току месеца јануара 1927. г. слаћемо „Тежак“ свима досадашњим претплатницима, па их молимо, да претплату одмах, а најдаље до краја јануара обнове, да им не бисмо остављали даље слање листа.

Они претплатници, који не желе, да лист примају у идућој години, моле се да бројеве врате до краја јануара.

Чланови Подружница треба члански улог да положе Подружници у току јануара; а ако се у том времену не улишу за чланове, нека нам врате све бројеве, које дотле буду примили.

Друштво ће отворити рачун код Поштанске Штедионице, те сваки може претплату платити и код најближе поште, од које ће добити и признаницу.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО.

О важности живинарства.

Ми смо на овом месту већ неколико пута писали о овом предмету,^{*)} али с обзиром на важност живинарства за наше прилике, и на његово запуштено стање сматрам, да ће бити од користи поново проговорити коју реч за његово унапређење. Јер је оно као „ситна грана нашег сточарства“ много бачено у страну, мада то не заслужује. И данас још нико не обраћа пажњу на њега. И данас још ми у северној и јужној Србији и Босни и Херцеговини немамо чистих раса живине, већ мелезе и то дегенериране мелезе свих могућих раса. На негу и храну живине нико ни главе не окреће, јер наша живина, већином, још и данас проводи ноћи под ведрим небом или по стајاما, а домаћина ако баци по коју прегршт хране, то је све. На селекцију — одабирање прилодних грла и освежавање крви нико и не помишља, већ је живина остављена сама себи и пари се у својој сопственој крви и тиме, наравно, дегенерише — крјлави. Тако је данашње стање нашег живинарства у северној и јужној Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини.

Међутим, наше живинарство заслужује куд и

камо већу и озбиљнију пажњу, јер је живина наш врло важан извозни артикал, а наша је земља притом врло погодна за рационално гајење живине. За доказ важности ове гране нека нам послуже ови подаци:

По статистичи извоза изведено је у времену од 1921. до 1925. год. из наше земље:

	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.
Живе живине (ком.)	292.774	1.069.239	1.906.351	1.630.679	1.230.135
Заклање (кр. живине (ком.)	1.701.196	3.005.424	3.861.001	4.397.550	4.069.366
Јаја (кр. перја)	12.511.503	13.382.421	17.241.196	20.129.216	27.224.844
Гушчије мести (кр.)	316.701	326.986	328.158	512.604	442.210
Укупно	3.398	1.044	31.295	2.052	1.567

Вредност пак тога извоза била је у динарама ове:

	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.
Живе живине	4.163.988	23.611.371	39.353.392	45.160.373	21.883.310
Заклање	18.296.399	51.894.942	93.884.636	129.261.602	74.608.348
Јаја	146.743.640	321.185.583	530.192.490	618.561.800	608.914.528
Перја	4.046.905	3.293.490	11.010.157	12.932.295	13.740.466
Гушчије мести	71.955	101.935	1.234.387	92.949	44.760

Укупно 173.322.787 400.087.381 676.404.062 806.109.028 719 281.412

Они бројеви довољно показују сву важност ове запуштене гране нашег сточарства, јер није ситница добити за једну годину више од 700 милиона динара од извоза производа ове „ситне“ гране наше пољопривреде. Када се зна данашње

*) Види Бр. 4. „Тежак“ од 1923. године.

стање нашег живинарства, онда се истиче питање: па одкуд оволики извоз? На то питање можемо дати овај одговор: за оволики извоз од нашег живинарства имамо да захвалимо само и искључиво ниској вредности нашег динара, а никако врности наше живине и живинарских производа. Нека се само вредност нашег динара поправи и извоз ће овај околности. Поред тога ми имамо да благодаримо и тој околности, што се на европским тржиштима није још у довољној мери појавила држава, која их је пре рата богато снабдевала овом робом, а то је Русија. Нека се она, данас или сутра, појави у већој мери, а она је то већ почела, ми ћемо затећи сва врата европских тржишта затворена извозу наше живине и живинарских производа. Нас ово мора јако забринути и ми се сви морамо заузети — и држава и приватни — да отклонимо ову опасност од нас. Ово ћемо пак учинити само тако, ако се сви својски зауземо око побољшања стања нашег живинарства: све државне и приватне пољопривредне и друге установе и сав сеоски радни народ.

Који су то „друге установе“, које би могле с успехом сарађивати са пољопривредним установама?

Ми у народу имамо велики број сеоских основних школа. Поред сваке школе налази се и повећа школска башта. Зар се код тих наших сеоских основних школа не би могао подићи по један угледан практичан живинарник са по једним или више стабала прилодне живине сваке врсте за поправку расе у околини?

ПОДЛИСТАК

Производња воћа и трговина њиме.

Међу кооперативним организацијама 27 од сто су старе 10 година; 14 по сто 15 година или нешто више; а само 8 по сто 20 година, а све остале су испод 10 година. У овај су прорачун узете само организације, у којима су најмање 50 од сто чланова произвођачи. У 86 по сто од ових организација чланови су само фармери. Целокупан број чланова износи 200.000, распоређен на 1290 организација, од којих 49 по сто су воћарске, нешто преко 24 по сто повртарске и око 27 по сто мешовите. Воће по количини и вредности надмашује поврће. Обрт воћа и поврћа у 1922. години од 1141 кооперативне организације износио је преко 200 милиона долара.

Статистика од 944 организације показује, да су 725, или 76,8% у савезу, док 219, односно 23,2% нису. Од ових удружења 42,5% су организована на акцијама, док осталих 57,5% само на чланским уложима. Сваки члан има право једног гласа. Издато се покривају из текућих прихода. Велики број организација предвиђа уговор, по коме су чланови дужни предати кооперативи целу годишњу бербу.

У пракси се показало, да ових седам основних

Сем тога ми имамо у народу и велики број манастира са великим имањима. Зар ти манастири наши не би могли да нам послуже као живинарски расадници већег стала?

Ето, то су те друге установе, које би с успехом могле суделовати у овом важном послу!

Ето лепе прилике и нашим народним учитељима, свештеницима и калуђерима да створе извор, који би брзо и лако поправно садање зло стање нашег живинарства!

Ми овим чинимо један апел на ове просветне раднике у нашем селу и молимо их, да добро размисле о овоме и да што пре отпочну и развију рад на овом послу. По себи се разуме, да и у овом послу сви државни економисти и остали државни пољопривредни чиновници треба да воде прву реч, држећи што чешиће народу предавања о важности живинарства и о храђењу и нези живине и негујући и ширећи и сами најбоље расе живине за месо и јаја.

Милодраг С. Кукић.

ИЗ НАУКЕ О ЂУБРЕЊУ

Ширење употребе вештачких ђубрива код нас.

Путујући јесенас послом по Хрватској, Славонији и Војводини, опазио сам велико интересовање наших пољопривредника за повећање про-

узрока утичу на умањење напретка организација, па и лоптини неуспех:

- 1) Обим посла није довољан да устали тржиште.
- 2) Многе врсте производа, међу којима и такви, који се тешко продају, или се врло тешко одржавају у добром стању.
- 3) Рђаво паковање, непажљиво превртање, неповољни магацински услови, недостатак одабирања и друге тешкоће, које ометају опрему робе за тржиште.
- 4) Немогућност организације, да контролише шињање производа и предају.
- 5) Продајна служба недовољна. Мање пијаце не снабдевају се правилно и непосредно, док се велике претрпавају. Многи се товари морају продавати литичајом, пошто се не могу распродати.
- 6) Ограничавање потрошње због многих посредника и препродаваца на детаљ, на мало.
- 7) Пренос.

Проучавање и решење горе изложених задатака покренуло је целу ову привреду напред, мада још не у потребној мери.

Обим посла у главном постигнут је повећањем производњом. Тиме су смањени трошкови рада и учвршћивања тржишта. Већа производња и смањење производних трошкова сузбили су конкуренцију локалних, местних препродаваца.

изводње, које се изражава у све бољем обрађивању усева, ливада и винограда и све већој употреби вештачких ђубрива. Прелазећи преко питања данашње тешке кризе, са којом се баш највише бори наша пољопривреда, и економске исцрпљености сељака, која му не дозвољава никакав већи издатак у циљу унапређења газдинства, држим да ми неће нико пребацити велики оптимизам, ако устврдим, да су ово знаци, да идемо к оздрављењу и стварном напретку.

У овим пречанским крајевима већи део поседа био је у рукама властелина и велопоседника, који су располагали стручно изобразеним чиновништвом и предначили у напредном раду, увођењем оплемењеног семена, применом вештачких ђубрива итд.

Пошто су велопоседи скоро сасвим нестали услед спровођења аграрне реформе, настао је један појмљив, али само тренутан застој не само у производњи, него у сваком пољопривредном напретку.

Ова тешка криза и све већи терети силе пољопривредника, да он више производи, и он ево по мало увиђа, да он то не може да постигне без бољег обрађивања, племенитијег семена и примене вештачких ђубрива. У овом су правцу велике заслуге постигле разне пољопривредне установе, које постепено замењују речени рад бивших велопоседа.

Тако н. пр. Банатски Савез Срп. Земљорадничких Задруга у Вел. Бечкерек, који је у год. 1913. продао само 3 вагона суперфосфата, ове го-

да би производња била већа и потпунија саветовао је да се гаје разне врсте поврћа и воћа; да се мање кооперативне јединице групишу у савез, или стопе у велико удружење, која ће располагати довољним земљиштем и осталим погодностима за повећање обима рада или производње. Савет је послушан и у последње време многа су кооперативна удружења повећала посао. У 1913. години 67 воћарско-повртарских задруга извеле су на пијане производа у вредности 16.769.000 долара. Исте задруге попеле су ову суму у 1922-23. на 36.526.000 долара, т.ј. повећали су производњу за 117.8 по сто у току девет година.

Повећан је број сората производа, али само таквих, који су опробани и који не траже нарочито паковање и друге трошкове. Ово се морало нарочито нагласити од кооперативних управа, јер, под пропагандом државних пољопривредних установа за умножавање сората воћа и поврћа, многи су се били повели и претрпели штету на плодовима, који нису тражени на тржишту. Као најбољи доказ узет је пример са јабукама. Једне већ опробане, добро се продају, док оне нове, па ма каквог квалитета, не. За њих је потребно време и реклама, па да буду тражене. Уз ово иде нарочити рад на паковању, чувању и одашивању, кад су мигове врсте једног воћа или поврћа. Тешко је, што се разни варијетети товаре у т. за. мешо-

дине је продао око 160 вагона, а то значи леп напредак.

Слично је и код немачке пољопр. средишње Задруге „Аграрија“ у Новом Саду, која је ове године растурила међу својим члановима око 700 вагона суперфосфата и успешно увела употребу калијеве соли и кречног азота, за којим сада постоји велико интересовање по целој Војводини.

Опазио сам да свугде у невероватној брзини расте употреба суперфосфата, за чију се будућност не треба више бојати.

Једина зла страна при овој увећаној примени јесте та, што се иста већим делом врши једноставно, т. ј. без употребе азотних и калијевих ђубрива.

Притом сам на више места чуо жалбе на страни — увезени, т. ј. талиј. суперфосфат, који је јевтинији, али у многим случајевима не дејствује као домаћи производ, ваљда зато што не садржи једнаку количину у води топливе фосфорне киселине.

Држим да би се у овом погледу ствар морала да испита и установи, да ли је оправдано да ми увозимо талиј. суперфосфат, који је при једнакој садржини, са увозном царином, данас подједнако скуп као домаћи, па ако се продаје јефтиније, то може и мора да иде на рачун садржине.

Не упуштајући се даље у ово питање, држим да је крајњи час, да се присиле трговци са вештачким ђубривима, да иста продају уз гаранцију

вите вагона, а то купци, на велико, не желе, и роба иде испод цене. Једна велика произвођачка кооперативна организација извела је на тржиште 60 сората јабука у 1924-25. години, али 70% од целе тежине спадало је на две, а 30% на пет сората јабука. Такође искуство је показало, да су мали градови погоднији за разне врсте воћа и и поврћа него велики.

Изведен је закључак да треба гајити само оно воће и поврће, које је ушло у промет, а огледе остављати финансијски jakim организацијама.

Главни су услови за чување воћа и поврћа од квара: паковање и прописни магацини. Паковање је посебно за сваку врсту робе. Величина пакета зависи од тога, каквој је продаји намењена. Нужно је избећи све што би гњечило воће, али ако би се то десило, спречити ширење трулења преградним средствима. Негде се употребљава слама, негде хартије. Од како је уведено прописно паковање воћа и поврћа, проценат кварења слао је на врло малу меру. Управо то се дешава пре због непредвиђених случајева него због непажљиве опреме и паковања. После паковања захтевају се уређени магацини за смештај. Најзад да би роба имала што бољу цену, потребно је одабирање, и оно се врши на три начина: ручно одабирање; разврставање машинама у централним стовариштима и разврставање машинама у пољу. Разврставање у цен-

садржине, и да се над истом врши строга државна контрола и успоставе строге казне.*

Ако се то што пре не уради, прети нам опасност, да ће се наш сељак услед појединих неуспеха, одбити од употребе вештачких ђубрива, која је почео у већој мери и са видљивим успехом да примењује.

На послетку држим да заслужује напоменути успешан пропагандистички рад Савеза Хрват. Сељачких Задруга у Загребу, који је успео да уведе употребу суперфосфата, калијеве соли и кречног азота путем вршења огледа код напреднијих Задруга и то у најзабаченијим селима њезиног подручја.

Буде ли се овај пионирски рад наставио, а нема сумње да хоће, и буде ли се овако корачало к напретку, уверен сам да идемо у сусрет лепшој будућности, коју је наш у сваком смислу нападени земљорадник и заслужио, па зато држим, да је дужност нас свију, а посебно меродавних фактора, да га у том раду помогну и заштите од непотребне штете и разочарења.

Петар Ј. Миовић,

поседник у Шт. Иау код Марибо, а.

* Ово је већ учињено од стране Одељења за Ратарство Министарства Пољопривреде и Воде једним нарочитим Правилником, који је ових дана одштампан у „Слузбеном Њошима“.

Уредништво.

трљаним стовариштвама показало се као најбоље, јер смањује трошкове рада и даје потребан тип роби на велике количине. Одабирање робе и уједначавање квалитета усвојено је од свих произвођача, као претежан услов за добар промет.

Неке задруге нису имале уговоре са произвођачима о обавезном предавању целе бербе кооперативи. Појединци су продавали робу непосредно. Због овога задруге су долазиле у немогућност испуњења својих обавеза према купцима. Исто тако неки су задругари продавали задруги само ону робу, коју нису могли непосредно продати, т.ј. ону ложију. И ово је била незгода са задруге, јер се са лошим квалитетом није могло трговати. После лутања и претрпљених губитака искуство је показало, да су поменути уговори апсолутно потребни, јер омогућавају управљаче задружних кооператива да уведе систематски рад, основан на пратњи пијачних услова и кретању цена на великом простору.

Питање детаљне продаје, крме захтевало је повољно решење, јер се утврдило да цена, коју потрошачи плаћају за воће и поврће, није мала, и да детаљисти узимају велики проценат зараде. Ово погађа произвођаче, јер због тога је мања потрошња, а што је у опрци са тежњом што веће производње, којом произвођачи желе да смање трошкове производње и повећају добит. Споразум је

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Хладноћа и болести.

Са зимским данима настаје брига, да се не назебе. И баш та велика брига, како да се сачувамо од назеба, често и доводи до обољења. Ми се плашимо хладноће и никад нам није доста одела, да се од ње сачувамо. Наалачимо на себе све, што нам је при руци. И кожухе и памуклије и поткошуље и гуњеве и шињеле. Често се може наћи чопек, који је наукао на себе три-четири топле и претопле горње калџице. Ову рђаву наврку сувишног претопљавања и сам је народ оценио као неумесну, па се чује подмешљиво: „До Духа не свлачи кужуха, од Духа навлачи кожуха“ — за оне који се непрестано плаше назеба.

Ова неразумна мана и чини, да наш свет нарочито много болује од болести, које се јављају као последица разнежености наших унутрашњих органа према спољним променама у природи. Свет наш много болује од кашљава, запаљења плућа и плућне марилице. Врло је редак сељак, који нема трагове од ове последње болести.

Погрешно се мисли, да се претопљавањем може спасти назеба. Напротив јако претопљено тело јаче се зноји и кваси не само кошуљу него и друге делове одела. Кад се тај зној охлади, одузима топлоту нашем телу. Али претопљавање разнежи наше тело, нарочито унутрашње органе као

постигнут, што су детаљисти пристаји на спуштање продајне цене, али под условом да се поправи каквоћа производа, да се врши исправно одабирање и безпрекорно паковање. Овим ће се повећати обрт, и детаљисти у томе добити свој проценат добити. Другим речима остало је на произвођачима стварање услова за бољу цену, а тим пре, што њихове кооперативе контролишу производњу робе за тржишта.

У циљу што веће производње и веће добити за произвођаче кооперативна удружења спроводе нарочиту рекламу за потрошњу. Постоје специјални стручњаци за учење детаљиста, како ће излагати робу. Министарство Пољопривреде и кооперативе издају читаве књиге о рационалној производњи, о значају паковања и одабирања робе, о значају кооперативних задруга, о условима успешне продаје, и осталим условима, од којих зависи промет, висина цене и потрошња.

Америчка воћа и поврћа, свежа и прерађена, продају се по целом свету. Ово је последица рада произвођачких задруга, спремних стручњака за производњу, финансирање и трговину, и просећивање произвођача о свему, што је у вези са његовим производима.

Б. Станисаљевић.

гркљан и плућа и они оболе, чим се деси мала промена у топлоти.

Није хладноћа шкољљива нашем телу. У најхладнијим крајевима, на северу, људи су много здравији него код нас, нарочито врло мало их болују од болести органа за дисање, а туберкулоза је готово непозната болест.

Много више утиче на наше здравље влажност, нарочито ако није довољно отпорно, ако није научено, да се на промене у спољној природи брзо прилагоди, те спречи прекомерно одавање телесне топлоте.

И место што се прекомерно утопљава, треба се разумно одхватити и обувати. Али у исто доба треба очвршћавати своје тело, обучавати га, да је у стању, да лако подноси промене, које се дешавају у природи.

Свакако, да није мудро ни у зиму у кошуљи и гаћима. Али је исто толико штетно ниш о Светом Илију у кожуку. Одело треба да одговара годишњем добу. Зими треба извлачити топлије вунено, горње одело. Али су веома штетне уз то поткошуље, памуклије, кожуси. Кожух може бити као горњи капут, који се свлачи, чим се дође у топлији простор, али никако део одела, који се навлачи преко кошуље, па се преко целе зиме ни дању ни ноћу не свлачи.

Али још много већу пажњу треба обратити обући. Обућа нашег сељака је врло неподесна за зиму, јер се врло брзо окваси, па је нога преко деола дана влажна и хладна. Тако се најчешће навлачи болест. Не помажу ништа кожуси преко груди, кад је нога влажна преко цела дана. И ма колико да је опанак лаган и подесна обућа (нарочито кад се не стежу цеванице кајишима) за лето, за зиму је неподесан, јер не може да сачува од влажења.

Хећемо ли, дакле, да се сачувамо од болести, које се јављају преко зиме, треба да имамо разума у одевњу и обувању, треба да имамо очврсто тело, треба да се чувамо од претеране топлоте и од сваке влаге. Тако ћемо успети, да будемо здрави.

Др Ст. З. Иванић.

БЕЛЕШКЕ

Према одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва на седници од 11. овог месеца, поводом смрти **Николе П. Пашића**, Председника Министарског Савета на расположењу послата је телеграфским путем његовој супрузи Госпођи **Ђурђини** ова изјава саучешћа:

Поштована Госпођо,

Ценећи велике заслуге за народ и отаџбину Н. Пашића, Српско Пољопр. Друштво, као председник српских пољопривредника, изјављује Вама и Вашој породици, дубоко саучешће услед смрти Вашег мужа, великог државника и родо-

љуба покојног Пашића, и моли Вас да примите израз наше високог поштовања и оданости.

У име Срп. Пољопр. Друштва

Секретар,
Дамњановић

Председник,
Тодоровић

Сматрамо за дужност, да на завршетку године изјавимо захвалност г. г. сарадницима „Тежака“ у овој години на њиховом труду и сарадњи и у исто време молимо их, да и надаље поклоне пажњу „Тежаку“, јер ће њихови стручни пољопривредни чланци на тај начин највише користити народу, пошто је „Тежак“, за својих 53 године излажења, већ стекао широки круг читаоца међу напредним пољопривредницима на селу и тај се круг све више шири.

У исто време молимо за сарадњу и друге наше пољопривредне писце, који из разних разлога у овој години нису могли сарађивати на „Тежаку“.

Правац писања „Тежака“ и надаље остаје исти: Народним, лаким језиком, разумљивим за коле писменије читаоце, упознати и поучавати нашег пољопривредника са напредним и лако применљивим начинима рада у пољопривреди, благовремено за сваки годишњи посао, у циљу да се повећавањем прихода од земљорадње подигне благостање најширих слојева нашег народа. Стога и г. г. нове сараднике молимо, да начин писања за „Тежак“ подесе према томе

Уредништво.

КЊИЖЕВНОСТ

Свињска куга, црни пришт и метиљ, од Др Антонија Вуковића, ветеринарског инспектора.

Под овим насловом изишла је недавно из штампе књижица од 21 стране нашег одличног ветеринарског стручњака г. Др Вуковића. Књижица је посвећена ширим слојевима пољопривредника, па је и написана веома популарно, да је и једна писмени пољопривредници могу добро разумети.

Како се свињска куга, црни пришт, прострел или бедреница и метиљ најчешће јављају код наше стоке, и пошто су то врло опасне болести, то оне и представљају предмет расправе поменутог књижице.

Напредовање сточарства не да се ни замислити све дотле, док наши одгајивачи не буду упознати са тим опаким болестима, које затиру стоку. Пољопривредници морају знати, како те болести стока добија; да ли се она може лечити и чиме, кад већ оболи од њих; како се може стока чувати, да до оболења не дође и т. д.

Све је ово изнесено у поменутој књижици, у којој ће читаоци наћи драгоцених поука о **свињској куги**, која немилосрдно затире свиње. Писац описује саму заразу, шта је проузрокује и како се

зараза преноси на свиње. Сами одгајивачи због непознавања болести врло често иду на руку ширењу свињске куге, јер не воде довољно рачуна о болесним грлима, цркнуте свиње остављају по њима, друмовима и т. д. Писац врло лепо износи најобичније начине ширења свињске куге у нас, те на ово читаоци треба да обрате пажњу и да у будуће не греше.

Лечење свиња изнесено је такође, као и сузбијање свињске куге и то најсавременијим средствима, серумом и убризгавањем извесне количине самих клица. Сточарско „вјерују“ треба да постане оно неколико редова пишчевих: „**Зато треба да је главно правило да се калемљење (цепљење, пелцовање) подузима одмах, чим се болест опази у неком крду**“. Како ће се поступити са угнулом свињом од свињске куге и како треба уништити клице болести, наћи ће читаоци опис у књижици. Само треба бити послушан, па у свом сопственом интересу урадити све оно, како писац препоручује.

Друга болест, описана у књижици, која кочи напредак нашег сточарства и од које и човек често плаћа главом, јесте црни пришт, **прострел или бедреница**.

Жртве ове опасне заразе многобројније су него ли оне од свињске куге, која напада само свиње. И о њој је изнесено у појединостима све оно, што пољопривредници треба да знају. Пошто је ова болест у толико опаснија, јер се тешко може познати оболело грло, то треба пажљиво и прочитати све оно, што је речено и то добро утвитити. Најважнија је ствар, да се зна како се болест добија и која су кухња места, на којима се може стока заразити. Даље како се стока може осигурати од те болести, и напослетку, како се познаје грло, угнуто од те болести, шта ваља радити са лешином, како се треба чувати да болест не пређе на човека и како извршити убијање клица, које се налазе на месту бављења и угнућа грла.

Трећа болест, која није заразне природе, и од које се оболела стока без велике муке могу свести на најмању меру, јесте метиљ. И о овој болести има у поменутој књижици таквих појединости, да кад би пољопривредници добро упамтили оно, што је написано, метиљавих оваца, и друге метиљаве стоке не би било. Само ваља имати мало добре воље, мало више прегалаштва него до сада.

Користи, које ће наши пољопривредници имати од поменуте књижице, толико су велике, да је свакоме топло препоручујемо. Цена је књижици свега 6 дин. и може се добити и код Српског Пољопривредног Друштва.

Dr T. M.

Уредништво и администрација Тежака не прима одговорност за садржину приватних огласа.

НЕКРОЛОГ

† Радован В. Радовановић.

Нашег друга и пријатеља, редовног и дугогодишњег члана Управе Српског Пољопривредног Друштва, старог ветерана полске привреде г. Вићу Радовановића задесила је тешка жалост. Његов најмлађи син, његов мезинац Радован, учитељ у Банатским Карловцима напрасно је преминуо 17. новембра у заградају свога оца.

Као добар отац и велики националиста наш чика Вића школовао је свога сина, па га је са положеном великом матуром упутио да буде народни учитељ, те да на тај начин што више своје народу од користи буде. И заиста добри Радован, запојен dobrим примерима и саветима свога оца, иде у народ као учитељ, где се у своје петогодишњем раду у нашој Војводини показао, да му збиља лежи на срцу добро народа, као и да је достојан син свога оца чика Виће. И у доба његовог највећег плодног рада он хита своје оцу у Смедеревску Паланку, да му саопшти и да му се похвали, шта је све радио и урадио у народу, као да и се напоји новим искуствима и саветима од свога оца и да узгред оцу, као деди, преда у заградају своју херципу и тиме још више унесе среће и весеља у дом свога оца. Али тешка кобна судбина не даде довољно времена ни сину да пољуби оца, нити оцу да загрли свога сина, јер те исте вечери добри Радован преминуо.

Осећајући сву тежину бола и жалости, сви другови, познаници и пријатељи, а нарочито чланови Управе Српског Пољопривредног Друштва, узимају учешћа у овој његовој великој тузи и жалости, а добром Радовану желе, да му буде лака земља, коју је за живота жарко љубио.

С.

ЗАПИСНИК.

49. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 8. децембра 1926. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник П. Т. Тодоровић, п. председник Dr. Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, А. Рашковић, Г. Станисављевић, Б. Бошковић, Д. Николић, Д. Спремић, С. Партоњић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамяновић.

1

Прочитани су записници:

735) 48. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

736) 48. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник и одлучује: да се у месецу Јануару идуче године штампа Тежак у 1000 примерака више и шаље старим претлатницима и члановима Подружина. Такође одлучује, да се отвори рачун код Поштанске Штеднице за сав новчани промет.

II

737) По молби г. Ј. Пешића, предузимача, одлучено је: да финансијски Одбор са директором изложбе и предузимачем прегледају извршене радове и поднесу извештај.

III

Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

738) да се за набавке по реферату магационара распише стечај преко Тежака са роком до краја о. м., па ако се не прикупи довољно понуда, онда их тражити директно од фабрика.

739) да се одбију повуде Ј. Галела и Севера и Ком-за семе поврћа и цвећа у кесицама.

IV

740) По предлогу књиговође одлучено је: да попис робе изврше чланови Управе г. г.: Б. Станисављевић, Д. Николић и Н. Петровић стим, да рад отпочну 20. о. м.; да се од вредности намештаја отпише 10%, а од вредности непокретности ништа.

V

741) По предлогу г. М. Кукића, редовног члана, одлучено је: да се поново замоли Мин. Пољопр. и Вода за одговор по акту Бр. 32 од 13. јануара 1925. г., са којим је учињен предлог за унапређење живинарства. Осим тога да се у програму рада за идућу годину предвиди, да се приликом приређивања изложба поклоним пажњом и живинарству, одређујући пристојне награде, да би се убрзало са унапређењем и те гране.

VI

742) По мишљењу Одбора за избор инспектора за Подружине, одлучено је: да се одмах распише нов конкурс са роком до 1. фебруара 1927. г., пошто по старом конкурсу није био избор извршен.

VII

743) По предлогу г. В. Матића, члана Управе, одлучено је: да се ошталају плакати за стечаје за напредније начине рада, па да се растуре преко Подружнина и општинских судова, о чему расисом скренути пажњу и држав. економима. Такође преко Тежака чешиће објављивати стечаје. О њима тога позвати секцију за сточарство, да изради с. је по сточарској грани.

Са овим је с. лица закључена.

ЗАПИСНИК.

50. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 11. децембра 1926. године у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник г. П. Т. Тодоровић, чланови: Д. Николић, А. Рањковић, Б. Ранковић, Б. Станисављевић, Д. Сремић, С. Рањковић и Н. Петровић, и гост М. Николић, редовни члан.

Председавао председник г. П. Т. Тодоровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамјановић.

I

744) Г. Председник саопштава, да је ова седница сазвана поводом смрти Николе Пашића, Председника

Министарског Савета на расположењу, и мисли, да ће се сви сагласити о умесности сазива ове седнице, јер је био случај, који треба да нас све скупи, да укажемо поштовање тако великом и заслужном човеку, без икаквих политичких обзира.

Никола Пашић радио је скоро пола века на вођењу државних послова. То је маркантна политичка фигура, чији је рад забележила историја. Никола Пашић је за све ово време учествовао, а и сам водио државне послове. На почетку свог јавног рада Никола Пашић истакао се као јавни радник на бази економској, а и пак. Светозаром Марковићем створио је нову реалистичку струју. Омладина се окупувала око једног малог кола радника у Крагујевцу, коме се као вођа истакао Никола Пашић. Тај је круг растао и организовао се, ширећи своје идеје преко новина и књига, и у народу је постао одлучан фактор.

Доцније се под вођством Николе Пашића створила политичка странка, под именом Народна Радикална Странка, у чији су програм унете и мере за унапређење народне привреде, а нарочито пољопривреде, као пољопривредно законство, кредит итд. Тај део програма стицајем прилика остајао је у позадини, али кад се год прилика указивала Никола Пашић се залагао свим својим ауторитетом, да се питања повољно реше. Један од најбољих примера је и царински рат са Аустро-Угарском, којом приликом су успешно нађени други путеви за наш извоз, у земљи је дат полет нашој индустрији, а стим су јачале и наше финансије и осетно вршити економски напредак, те се могло и живље радити на идеји народног уједињења.

Никола Пашић био је признат и као велики државник. Он је као најпозванији сјајно заступао нашу ствар на Конференцији Мира, на којој је утврђено наше уједињење и створена данашња држава, за којој рад сви му сложено признају заслугу.

Моли Одбор, да овај његов кратак реферат прими знању и да великом покојнику ода почаст устајањем са Бог да прости Николу Пашића и слава му. Одбор прихваћа предлог и устајањем одаје почаст Николу Пашићу са Бог да га прости и слава му!

745) Затим Председник предлаже:

а) да се изјави писмено саучешће породици пок. Николе Пашића;

б) да га чланови Управе упишу за члана утемељача Српског Пољопривредног Друштва, уместо полагања венца;

в) да чланови Управе корпоративно учествују на погребу, и

г) да се напише некролог у Тежаку са сликом пок. Николе Пашића. Одбор прима све предлоге стим, да некролог за Тежак напише Председник.

Са овим је седница закључена.

Т Р А Ж И Т Е

ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР

за 1927. годину.

ЦЕНА 10 ДИНАРА.

Виноградари! *Пре него што отшачнете прво архивамаке нових вина, набавите књигу „ВИНАРСТВО“ од Срп. Пољ. Друштва.* Цена 30 дин.

Стечај за инспектора за Подружине

Српском Пољопривредном Друштву потребан је инспектор за Подружине, за које место могу подносити молбе само они: који су свршили неку пољопривредну школу и имају праксе, који познају администрацију и прилике на селу и која имају подобности за дужност народног пољопривредног учитеља.

Првенство имају они, који су сарађивали на Друштвеним и Подружинским пословима.

Уа молбу треба приложити преписе потребних докумената и опис свог живота од школе до сада.

Плата са додатцима је до 30.000.— динара годишње.

Молбе се примају до 1. фебруара 1927. године, које упућивати на:

Српско Пољопривредно Друштво Београд, Немањина ул. II.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА

пољопривредних производа по извештајима продуктне берзе у Београду и Новом Саду.

Цене за 100 кгр.

ОД 15 ДО 21. ДЕЦЕМБРА Т. Г.

Пољопривредни, минерални и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	зона А		зона Б		зона Ц		зона А		зона Б		зона Ц			
	15	21	15	21	15	21	15	21	15	21	15	21		
Пшеница	200	270	262	265	2000	265	270	287	292	282	287	650	285	287
Раж	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Овас	165	—	157	165	100	165	—	170	—	165	—	100	155	—
Кукуруз	—	—	—	—	4400	135	149	—	—	—	—	5900	130	160
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Меклице	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пасуљ	155	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	160	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кован	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Граховица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сунце пљавне	820	765	310	740	200	520	685	—	—	—	—	—	—	—
Пекме од пљавне	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	150	800	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Слањана	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Стање на берзани без великих промена.

Тражите књигу „ПОУКЕ О БУБРЕЊУ“.

Цена 10 динара.

ОГЛАС

Српском Пољопривредном Друштву потребно је за наступајућу сезону:

Сумпора у праху, за запрашивање винограда	10.000 кгр.
Рафије прима (Maingla)	10.000 „
Плавог камена (најмање 97—99% сулф. бакра)	70.000 „
Плугова Еберхардтоних или сличних	200 ком.
Резервних рањика за Еберх. плугове № 4 и 5	200 „
Коса за траву (од болних)	1.000 „
Семена од граховице пролетње	10.000 кгр.
„ „ мухара	6.000 „
„ „ црвене детелине	2.500 „
„ „ сточне репе (Mamuth и Eckendorf)	20.0 „
„ „ луцерке	20.000 „

Појављују се продавци да своје понуде поднесу С. П. Друштву, најдаље до 31. децембра ове године. У понуди овачити рок испоруке, услове плаћања, порекло понуђених справа, семена и др., а за семе луцерке и црвене детелине још и атесте Држ. Контролне Станице, да је семе пломбирано и чисто од видљиве косице, са потребном кљивашћу. Цене рачунати франко станица — Београд.

Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва, Бр. 10.672, 11. децембра 1926. г. у Београду.

СТОЧАРИ!

Многим сточарима познато је, да је најсигурније средство против метљавости све домаће стоке лек

ДИСТОЛ

који производи домаћа фабрика хемиско-фармацајских производа „КАШТЕЛ“ А. Д. Карловац.

Лечење стоке са **Дистолом** траје и то: код оваца и коза 2 дана, код говеда и бивола 4 дана. Лечење стоке са **Дистолом** ни најмање не шкоди млечности и бременитости стоке.

Дистол се може давати стоци у свако доба године, а најбоље ће се успех у лечењу постићи, ако се стока лечи крајем јесени или почетком зиме; стока ће задржати гојавност, младунче ће се боље развити, вуна ће боље расти и неће опадати, и стока ће дати више млека.

Како се метљив развија више у годинама, кад има више влаге, то се ове године услед великих киша и поплава метљив већ много развио и појавио код стоке и нема краја, где нема метљива, те стом: сточари предузимите лечење на време, да би сачували у скупоцену стоку.

Потпуно сигуран успех лечења стоке са **Дистолом** сточари ће постићи, ако се даје стоци **Дистол** по прописном упутству у довољној количини и на време, зашта фабрика даје највећу гаранцију.

Чувајте се фалсификата лажног **Дистола** као и других разних имитираних лекова. Тражите само капсуле на којима се налази жиг „**Дистол**“.

Сва упутства и обавештења даје бесплатно фабрика, и за сваку количину купљеног **Дистола** тражите упутство о употреби.

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама, код којих ћете добити бесплатно штампана упутства.

„КАШТЕЛ“

51, 26-9

Фабрика хем. фарм. производа А. Д. Карловац

ТЕЖАК

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА
Б. Бр. 45783

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЗДАВАЛАЦ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ВЛАСНИК
ЗА СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ПРЕДСЕДНИК П. Т. ТОДОРОВИЋ

УРЕДНИК
БОЖИДАР Ђ. РАНКОВИЋ

ГОДИНА LIII (ЗА 1926.)

У БЕОГРАДУ
ШТАМПАРИЈА „СВ. САВА“, БРАНКОВА БРОЈ 16. ТЕЛЕФОН БРОЈ 249.
1926.

№ 83

ТЕЖАК

ОСНОВАН ВЪРХУ ТОВАРИ

ИЗДАВАНИ ИЛИ СЪБИТОКЪ НА ПОПЪРЪВЪРЪДИТЕЛНОСТЪ

КАЗАНСКИ
ЦЕНТЪРЪ НА ПОПЪРЪВЪРЪДИТЕЛНОСТЪ

ВЪРХУ
НА СЪБИТОКЪ НА ПОПЪРЪВЪРЪДИТЕЛНОСТЪ
ИЗДАВАНИ ИЛИ СЪБИТОКЪ

КАЗАНСКИ
ЦЕНТЪРЪ НА ПОПЪРЪВЪРЪДИТЕЛНОСТЪ

КАЗАНСКИ ЦЕНТЪРЪ НА ПОПЪРЪВЪРЪДИТЕЛНОСТЪ

КАЗАНСКИ ЦЕНТЪРЪ НА ПОПЪРЪВЪРЪДИТЕЛНОСТЪ
ИЗДАВАНИ ИЛИ СЪБИТОКЪ

I. САРАДНИЦИ

ОБЈАШЊЕЊЕ: Бр. значи број листа; Ст. значи страна тога броја.

Аврамовић Мирослав. — Пољопривредне школе и пољопривредно образовање омладине у ресору Министарства Пољопривреде и Вода Бр. 48, Ст. 377.

Бановић Јосиф. — Крчење калемова против мрва Бр. 30 и 31 Ст. 242.

Бошковић Ж. Бошко. — Упоредни огледи о приносу кромпира и морске репе Бр. 7, Ст. 54. — Цри на зредим калемовима лове Бр. 34, Ст. 269.

Бурјан Вотјех. — О сејању семена од белог глога и дичке руже Бр. 3, Ст. 20.

Вagner Јуд. Dr. — Баштена буба-мара Бр. 28, Ст. 217.

Видановић Г. Михаило — Оснивање сортименског винограда с грчким сортама Бр. 11, Ст. 86. — Мраз у виноградима ове зиме Бр. 11, Ст. 86. — Јачина овогодшњих пиротских вина са разних положаја Бр. 21, Ст. 165. — Пероноспора овог лета у виноградима у околини Пирота Бр. 34, Ст. 266. — Градобитне резанице нису употребљиве Бр. 46, Ст. 364. — Анализа шире у околини Пирота, Беле Паланке и Цариброда у јесен 1926 год Бр. 48, Ст. 380. — Винограде треба загртати бр. 51, ст. 404.

Вукасовић Павле Dr. — О употреби арсеникових соли у воћарству као средства противу штетних инсеката Бр. 2, Ст. 13, Бр. 11, Ст. 32, Бр. 13, Ст. 100, Бр. 14, Ст. 106, Бр. 15, Ст. 116.

Вукичевић Јанко. — Употреба вештачких гнојива у пролеће Бр. 17, Ст. 131.

Газари А. — Упутство за гајење памука Бр. 9, Ст. 67.

Гец Милутин. — О одбирању у живинерству Бр. 19, Ст. 145. — Борба противу сточних заразних болести Бр. 39, Ст. 305, Бр. 40, Ст. 314.

Дамњановић Милан — Педесет година рада истакнутог пољопривредног стручњака Павла Т. Тодоровића — Баковчића Бр. 27, Ст. 210

Димитријевић Илија. — Добротворна Свиларска Друштва Бр. 13, Ст. 97.

Динић Сретен. — Наша исхрана Бр. 47, Ст. 370

Драшкоци Јован — Са овогодшњег налета у Праг Бр. 33, Ст. 260.

Ђорђевић М. Милосав. — Трешње на бескречним земљицама Бр. 4, Ст. 28. — Лепах за дрвене судове Бр. 4, Ст. 29. — Противу вашију на стоци Бр. 6, Ст. 46. — Уништавање маховине на ливадама и пашњацима Бр. 6,

Ст. 46. — Кречна вода за живину Бр. 6, Ст. 46. — Крава да се лако отели Бр. 6, Ст. 46. — Младе биљке од црва одбранити Бр. 7, Ст. 54. — Малтер и песак за кокошке Бр. 7, Ст. 54. — Маховина на воћкама Бр. 9, Ст. 71. — Болесна живина Бр. 9, Ст. 71. — Квочку одбити од гнезда, Бр. 11, Ст. 86. — Противу кртица Бр. 11, Ст. 87. — Младе коприве као рана и лек Бр. 11, Ст. 87. — Да кокошке носе крулница јаја Бр. 13, Ст. 102. — Ваши на живини Бр. 13, Ст. 103. — Против бубача Бр. 14, Ст. 111. Коврзаво лишће на бресквима Бр. 14, Ст. 111. — Да притке дуже трају Бр. 14, Ст. 111. — Болест ораха Бр. 15, Ст. 117. — Коже предмете од мољаца сачувати Бр. 15, Ст. 117. — Семе од сунцокрета изврсна је храна за кокошке Бр. 15, Ст. 118. — Не бацајте љуске од јаја Бр. 15, Ст. 118. — Крушке са испуцавом и флекавом љуском—кожицом Бр. 15, Ст. 119. — Црвљиве трешње Бр. 16, Ст. 127. — Крава млеко да не крије Бр. 17, Ст. 133. — Против уједа пчела и оса Бр. 17, Ст. 133. — Размножавање ружа Бр. 19, Ст. 149. — Салуњавица као љубре Бр. 21, Ст. 165. — Кречне ноге у кокошке Бр. 21, Ст. 165. — Креча дајте воћкама Бр. 21, Ст. 165. — Мутно сирће набистрати Бр. 22, Ст. 173. — Семе од коприва Бр. 23, Ст. 173. — Против кокошака Бр. 23, Ст. 182. — Сирће од ружа Бр. 24, Ст. 187. — Буђаву боду очистити Бр. 24, Ст. 187. — Плесивне подруме и собе очистити Бр. 27, Ст. 211. — Сирће од меда Бр. 28, Стр. 219. — Против мува на стоци Бр. 28, Ст. 219. — Глист отерати Бр. 28, Ст. 219. — Липов теј као лек и напитак Бр. 28, Ст. 219. — Сок од малина Бр. 29, Ст. 227. — Постељица у крава Бр. 30 и 31, Ст. 241. — Противу печурака на воћкама Бр. 30 и 31, Ст. 241. — Боце од летина опрати Бр. 30 и 31, Ст. 241. — Против мрви Бр. 30 и 31, Ст. 241. — Сушење трашка за зимску употребу Бр. 30 и 31, Ст. 242. — Крашници за зиму Бр. 30 и 31, Ст. 242. — Спремање печурака за зиму Бр. 30 и 31, Ст. 242. — Израда салуна без соде Бр. 30 и 31, Ст. 242. — Чунање гусака Бр. 30 и 31, Ст. 243. — Ђубре од рогова Бр. 30 и 31, Ст. 243.

Ђурић Милан. — Земљу треба добро урадити Бр. 2, Ст. 10.

Ђуркић Т. Мил. — Пламенача на вршњем ластарима винове лозе Бр. 36, Ст. 286.

Жикић Радивоје. — Конзервисање кромпира с пролећа Бр. 7, Ст. 55. — Колико прасади треба оставити

крмачи Бр. 16, Ст. 122. Бр. 17. Ст. 130. Бр. 18, Ст. 138, Бр. 19, Ст. 147. — Штетан утицај мезана перја на живину и отклањање истог Бр. 35, Ст. 274. Бр. 39, Ст. 282. Бр. 37, Ст. 290.

Жмавц Андреја — Пероноспора, ондуи и сти-мулација на виновој лози Бр. 28, Ст. 220.

Жорж Андреја — О описивању приплодних кобила Бр. 36, Ст. 283. — О неким приплодне кобиле и ждробета док доји Бр. 37, Ст. 291.

Забавник Ј. — Изложба и вањар вина у Ивањковцима Бр. 3, Ст. 23.

Иванш З Ст. Дг. — Од чега болест од тога и лек Бр. 50, Ст. 396. — Зимска болест против маларије Бр. 51, Ст. 402. — Хладноћа и борба Бр. 52, Ст. 412.

Ивковић Коста — Збирање семена од јабука и крушака и сејање истог Бр. 3, Ст. 37. — Изазивање клијана семена од багреса и гледичја Бр. 7, Ст. 54. — Жупска Полупривредна Подружина Бр. 10, Ст. 77. — Берба у Жупи Бр. 41, Ст. 327.

Јакшић Н. Брац. — Ђубре потребно за пиринат Бр. 26, Ст. 203.

Јанчић Коста — Неколике напомене за унапређење наше полупривреде Бр. 21, Ст. 161.

Јекић М. Јован. — Пола столећа шумарства 1876—1926 год. Бр. 50, Ст. 398.

Јовановић Г. Алек. — Храњење свилюбуа лишћем на границима или беа њих Бр. 15, Ст. 114. — Стане пчеларства у Краљев. С. Х. С. Бр. 22, Ст. 169. — Клице од пиварског слава Бр. 28, Ст. 221. — Нешто из историје живинарства Бр. 32, Ст. 250. Бр. 33, Ст. 258.

Јовић Станоје. — Воћарство у Крајини Бр. 48, Ст. 379.

Јосифовићка Б. — Конгрес за Полупривредну наставу у Паризу. — Стогодишњица Националне Полупривредне Школе у Грњини Бр. 34, Ст. 270.

Калановић М. Миомир — Планинско гадовање овцама по Старој Планини и њеној околини Бр. 43, Ст. 341.

Калуђеровић М. Иво. — Гајење маслина у Црној Гори Бр. 30 и 31, Ст. 244. — Удлинске пешчане просторе Бр. 46, Ст. 365.

Кодл Стјепан. — Обнова наших шљивика Бр. 27, Ст. 210. Бр. 28, Ст. 218. Бр. 29, Ст. 226. Бр. 30 и 31, Ст. 235.

Којић Ј. Маринко. — О надуну код говечета Бр. 23, Ст. 179.

Кукчић С. Миодраг. — Извоз коња и ждробаци Бр. 1, Ст. 6. — Извоз свиња од 1920—1924 год. Бр. 3, Ст. 22. — О важности живинарства Бр. 52, Ст. 409.

Лацчевић Драгиша. — Воће у Фочи Бр. 2, Ст. 12. — Грађа за Полупривредни Речник Бр. 5, Ст. 34 Бр. 6, Ст. 42. — Уштета радне снаге Бр. 7, Ст. 53. — Утицај вештачког гнојива на релу шећерну Бр. 10, Ст. 78. — Даданблатова кошница и руковање њоме Бр. 19, Ст. 150.

Локот Тимотеј Дг. — Лековито биље Бр. 24, Ст. 185.

Петковић Љубисав. — Сирарска Школа на Цинцар-Планини 30 и 31, Ст. 243.

Мајеровић Антоније. — Полатин о умјелу, цени, продаји и др. у Војводини Бр. 8, Ст. 62. Уништавање штетних птица Бр. 10, Ст. 76. — Сушење кајсија Бр. 30

и 31, Ст. 239. — Глодари воћака Бр. 32, Ст. 250. — О нашим изложбама и изложбеним комисијама Бр. 41, Ст. 322. — О систематичном опису наших домаћих сората јабука и крушака Бр. 42, Ст. 330

Марковић С. Љубомир. — † Петар М. Бјелица Бр. 49, Ст. 389.

Миовић Ј. Петар. — О рентабилности употребе вештачких ђубрива Бр. 1, Ст. 3. — Ширење употребе вештачких ђубрива Бр. 2, Ст. 410.

Михајловић П. — Угринско питање у Србији Бр. 10, Ст. 73.

Милетић В. Љубомир. — Напомене са поступањем са стоком Бр. 40, Ст. 316.

Миловановић Душан. — Трапист Бр. 30 и 31, Ст. 258.

Милојевић В. Ж. — Пред сезоном гајења свилюгеница Бр. 18, Ст. 141.

Милојевић Драг. — Израда путера и сира траписта Бр. 38, Ст. 298. Бр. 39, Ст. 306. Бр. 40, Ст. 314. Бр. 41, Ст. 322. Бр. 42, Ст. 330. Бр. 43, Ст. 338.

Митровић Д. Мил. Извозницима воћа Бр. 44, Ст. 343

Митровић Т. Дг. — Оснивање сточарске задруге и удружења сточара Бр. 1, Ст. 2. — Организација сточарских задруга и удружења Бр. 5, Ст. 33. — Нова исхрана свиња Бр. 5, Ст. 36. — Коњаци су највећи приноси постигнути у млекарству у последњи годинама Бр. 6, Ст. 45. — Оцена аналитичке вредности стоке Бр. 8, Ст. 58. — Прерано олођење стоке Бр. 11, Ст. 81. — Рад Српског Полупривредног Друштва у 1924/25 год. Бр. 12, Ст. 89. — Неалодност и побачај код стоке Бр. 13, Ст. 98. — Педесетдруги редовни збор Срп. Пољ. Друштва Бр. 15, Ст. 113. — Исхрана коња на паши и зеленом храном Бр. 16, Ст. 124. — Речи за полупривредни речник Бр. 28, Ст. 221. Бр. 29, Ст. 229. — "Бактерије и Болести" од Дг Антонија Вуковића Бр. 30 и 31, Ст. 245. — Чување свежег млека Бр. 32, Ст. 249. — Пинцигаско говече Бр. 35, Ст. 273. — Свињска куга, црни пришт и метил од Дг Антонија Вуковића Бр. 52, Ст. 413.

Младеновић Стојан — Пчеларство у односу према воћарству и виноградарству Бр. 46, Ст. 361.

Мојсиловић Марко. — На који начин ће се сачувати шума од сатирања Бр. 22, Ст. 171.

Нешћ В. Бор. — Винарска и Млекарска Земљорадничка Задруга у Чакуи Бр. 7, Ст. 50. Бр. 8, Ст. 58. Бр. 9, Ст. 66. † Милутин В. Митровић Бр. 20, Ст. 159. — Полупривредна подружина у Пелчи Бр. 38, Ст. 302. — Један добар начин полупривредне пропаганде Бр. 43, Ст. 338.

Никетић Ж. Мил. — Са пута по Хрватској, Словеначкој и Далмацији Бр. 26, Ст. 205.

Николић Ђ. Мита. — Економски значај лудерке Бр. 4, Ст. 25. — Кад треба сејати јара жита Бр. 7, Ст. 52. — Пролеће је ту Бр. 8, Ст. 57. — Како треба кукуруз сејати Бр. 12, Ст. 91. — Бокорење и скривање озмица Бр. 14, Ст. 103. — Нове корисне књиге за народ Бр. 18, Ст. 142. — Извештај о раду државног хипопатолошког завода у Сарајеву за 1925, год. Бр. 19, Ст. 151. — Штеточина на кукурузу Бр. 20, Ст. 156. — Ливадске траве и њихов избор од Дг Т. Локота Бр. 22, Ст. 173. — "Здравље" месечни лист Бр. 22, Ст. 174. — Да ли се исплаћују вештачка гнојива у садашњој полупри-

вредној кризи Бр. 23, Ст. 177. — Шљива рогача Бр. 24, Ст. 188. — Бухач као исектид Бр. 24, Ст. 189. — Завнатско задругарство на делу Бр. 24, Ст. 189. — Успешно гајење пшенице на лакшем земљишту Бр. 26, Ст. 201. — Словеначка смеска Пољопривредног Гласника Бр. 26, Ст. 204. Корови, поразитске гљивиче и висекти у житу Бр. 30 и 31, Ст. 233. — Сушење хмеља Бр. 30 и 31, Ст. 240. — Ваши на хмељу Бр. 32, Ст. 253. — Пчеларска изложба Бр. 32, Ст. 254. — Предавање из пчеларства Бр. 32, Ст. 254. — Производња семена луцерке Бр. 33, Ст. 257, Бр. 34, Ст. 267. Бр. 35, Ст. 276. — Струготине као простирка за стоку Бр. 33, Ст. 260. — Бељење деста кукуруза Бр. 36, Ст. 284. — Гласник Српског Пољопривредног Друштва Бр. 36, Ст. 284. — Успеси великог сајма у Прагу Бр. 39, Ст. 310. — Два важна питања о гајењу луцерке и црвене детелине Бр. 45, Ст. 356. Бр. 46, Ст. 362. — Слана и Изложба Српског Пољопривредног Друштва Бр. 49, Ст. 385.

Новаковић Рад. — Пољопривредни радови у Жупи Бр. 40, Ст. 319.

Пешћ А. Влад. — Преглед цена пољопривредних производа Бр. 43, Ст. 343. Бр. 44, Ст. 352. Бр. 45, Ст. 360. Бр. 46, Ст. 368. Бр. 47, Ст. 376. Бр. 48, Ст. 384. Бр. 49, Ст. 392. Бр. 50, Ст. 400. Бр. 51, Ст. 408. Бр. 52, Ст. 416.

Петковић С. Павле. — О гајењу лесе Бр. 1, Ст. 4. — Рад у градини и воћњаку у месецу јануару Бр. 1, Ст. 5. — Производња воћних младина — дивљачица Бр. 2, Ст. 13. — За унапређење воћарства Бр. 3, Ст. 21. — Услед чега шљиве не роде Бр. 3, Ст. 22. — Спремање и чување калем — граничица Бр. 3, Ст. 22. — О подлогама, начину и времену за наделмање појединих врста воћака Бр. 5, Ст. 34. — Погодбе од којих зависи добро успевање одраслих воћака Бр. 6, Ст. 44. — Размножавање воћака Бр. 7, Ст. 50. — О гајењу витоких ружа Бр. 9, Ст. 69. — Калемарски восак Бр. 11, Ст. 85. — Гајење малина Бр. 12, Ст. 95. — Сејање воћног и шумског семена у воћним расадницима Бр. 13, Ст. 102. — Калемљење оцелене Бр. 20, Ст. 153. — Прерада трешњака Бр. 23, Ст. 181. — Како да се опораве градом оштећене воћке Бр. 23, Ст. 182. — Воћни сокови Бр. 24, Ст. 186. — Кад и како треба брати јагодичасто и коштичаво воће Бр. 26, Ст. 202. — Сорте воћа у воћњаку поколог поп — Косте Бунарчића у Делевцима Бр. 27, Ст. 211. — Справљање ликера Бр. 28, Ст. 218. — Кад и како треба брати јагодичасто и јагратско воће Бр. 29, Ст. 226. Справљање пића од воћа Бр. 33, Ст. 259. — Остављање поврћа за зимску потрошњу Бр. 47, Ст. 332. — Неколико начина прераде воћа Бр. 43, Ст. 340. — Сушење јабука и крушака Бр. 44, Ст. 347. — Чување свежег поврћа за зимску потрошњу Бр. 45, Ст. 357.

Петрашиновић Г. Милан. — О производњи орахових садница Бр. 4, Ст. 31. — Једна од првих дужности државних чиновника Бр. 38, Ст. 301. — Једно запажање Бр. 38, Ст. 301.

Петровић Алекса. — Реч у своје време Бр. 10, Ст. 76. — Против расељавања села Бр. 14, Ст. 105. — Пољопривредна изложба у Прагу Бр. 19, Ст. 149. — Сетве мухар Бр. 19, Ст. 199.

Петровић Ж. Никола. — Смањивање сеоског становништва у Француској Бр. 1, Ст. 5. — Берба грожда

у 1925. г. у Дубровачкој области Бр. 1, Ст. 7. — Улога авота у бистрени вино Бр. 2, Ст. 14. — Заштита винограда од мрва и славе Бр. 9, Ст. 68. — Резултати постигнути у Француској са гајењем родних хибрида Бр. 10, Ст. 75.

Поповић Н. М. — У огледу је забрана увоза у сједињене америчке државе воћних и ружиних садница почев од 1930. год. Бр. 13, Ст. 102. — Босанске шљиве Бр. 22, Ст. 170. Бр. 23, Ст. 179. Бр. 24, Ст. 186. Бр. 25, Ст. 194. Бр. 26, Ст. 202.

Путниковић Душан. — Закон о уништавању штетних животиња и билака и о заштитивању корисних животиња Бр. 18, Ст. 137.

Радић С. — И сваки пољопривредник треба да врши огледе Бр. 44, Ст. 346. Бр. 45, Ст. 354.

Рајић Н. Чед. — Стање свиларства у нашој земљи и мере за његово унапређење Бр. 45, Ст. 353.

Рајковић С. Владимир. — Овогодишња берба грожда у Крајини (гимољко) Бр. 46, Ст. 366.

Ранковић Ђ. Божидар. — Читаница Православне вере Бр. 1, Ст. 5. — Кречење воћа Бр. 1, Ст. 5. — Гласник Мин. Пољ. и Вода Бр. 1, Ст. 6. — Земљорадничкова Читаница Бр. 1, Ст. 6. — Годвишња Скупштина Чачанске Пољ. Подружине Бр. 1, Ст. 6. — Набанка плавог камена Бр. 1, Ст. 7. — Набанка семена од луцерке, црвене детелине и т. д. Бр. 1, Ст. 7. — Курсеви за обуку сеоских младина у калемљењу и нези винове лове у Држ. Лов. Расаднику у Калеварау Бр. 1, Ст. 7. — Трговински уговор наше државе са Чехословачком Бр. 2, Ст. 15. — За ширење писмености у народу Бр. 2, Ст. 15. — Избор реаница за калемљење и прорепње Бр. 2, Ст. 16. — Сретна нова година Бр. 3, Ст. 17. — Закон о сузбијању скупоће Бр. 3, Ст. 21. — Преговори за закључење трговинског уговора између наше државе и Француске, и из међу наше државе и Енглеске Бр. 3, Ст. 22. — Пут г. Министра Финансија у Париз и Њујорк Бр. 3, Ст. 22. — Школске зграде Бр. 3, Ст. 22. — Нега и чување вина Бр. 3, Ст. 22. — Финансијски одбор Народне Скупштине изгласао је буџет Мин. Пољ. и Вода Бр. 4, Ст. 30. — Пољ. Календар за 1926. год. Бр. 4, Ст. 30. — Год. скупштина пољ. подружине ср. маљаског Бр. 4, Ст. 31. — Кратки тегајеви за обуку сеоских младина у калемљењу и нези винове лове и воћака Бр. 5, Ст. 36. — Чилска шалитра њен значај употреба и дејство Бр. 5, Ст. 38. — Закон о пољопривредном кредиту Бр. 6, Ст. 41. — Накнадно преварање стадувањих вина Бр. 6, Ст. 45. — Изгласан је закон о занатлијској банци Бр. 6, Ст. 45. — Конференција у Мин. Пољ. и Вода, Конференција свих секција Срп. Пољ. Друштва Бр. 7, Ст. 53. Бр. 8, Ст. 61. — Цикулност и вински цвет Бр. 8, Ст. 60. — „Пољопривредни Гласник“ Бр. 9, Ст. 71. — Међународна утакмица конструктора пољопривредних машина подешених за мељачицу обраду винограда у Италији Бр. 10, Ст. 77. — Неколико нарочитих начина прераде грожда Бр. 11, Ст. 84. Бр. 12, Ст. 94. Бр. 14, Ст. 109. Бр. 15, Ст. 115. — Корисне књиге за народ Бр. 11, Ст. 87. Бр. 14, Ст. 111. Бр. 15, Ст. 119. — Непосредни произвођачи Бр. 14, Ст. 111. — Укидање пореза на вино у Немачкој Бр. 15, Ст. 117. — Претакање вина Бр. 16, Ст. 121. — Једна козна Бр. 16, Ст. 127. — Пламењача на виновој лози Бр. 17.

Ст. 130. — Извоз наших вина у Чехословачку Бр. 17, Ст. 133. — Пешушава пива Бр. 18, Ст. 138. Бр. 19, Ст. 146. Бр. 20, Ст. 155. — Унутство за сузбијање вилине косице — преднице Бр. 19, Ст. 151. — Слободна трговина плавим каменом Бр. 20, Ст. 157. — Поучна библиотека за народ Бр. 20, Ст. 159. — Поводом чланка пламенича на виновој лози Бр. 21, Ст. 163. — О припреми бордовске чорбе Бр. 22, Ст. 171. — Наше суве шљиве у Холандији Бр. 22, Ст. 173. — О прскању лозе противу пламенича Бр. 23, Ст. 181. — Наука о полупривредном гавдану Бр. 29, Ст. 227. — Сузбијањом неписменост Бр. 34, Ст. 265. — Велики сајам у Прагу Бр. 35, Ст. 277. — Савез о пријатељству наше државе са Грчком и уређење питања саобраћаја и слободне Српске зоне у Солуну Бр. 35, Ст. 278. — Гајење витимих зечева Бр. 35, Ст. 278. — Широмер од Илије Бошњака Бр. 35, Ст. 278. — Штедња и Поштанска Штедионица Бр. 35, Ст. 281. — „Увод у полупривредну статистику“ од Богољуба Ђ. Милошевића Бр. 36, Ст. 286. — „Јагодичасто воће“ од Павла Петковића Бр. 36, Ст. 286. — Изгледи на овогодишњу бербу грожда и припремање за њу Бр. 37, Ст. 289. Бр. 38, Ст. 297. — Конгрес Српских Земљорадничких Заруга у Великој Кикинди Бр. 37, Ст. 292. — Виноделско-воарска изложба у Неготину (Крајина) Бр. 37, Ст. 293. — „Берба и прерада шљива“ од Др Вел. Н. Стојковића Бр. 37, Ст. 293. Загревање неузгојаног грожда у циљу убрзања зрења Бр. 38, Ст. 301. — Калемљене војке на продају Бр. 38, Ст. 302. — „Преглед економског стања Сремске области“ од Ђорђа Радојичина и Драгана Томића Бр. 38, Ст. 302. — Берба грожда Бр. 39, Ст. 309. — „Упутство за сушење шљива од Др Вел. Н. Стојковића Бр. 40, Ст. 318. — Додавање калциј-метабисулфата грождањој шпир и кљуку Бр. 41, Ст. 324. — Са воарске наложбе у Зворнику Бр. 42, Ст. 334. — Набавка апарата за додавање угљен-диоксида шпир Бр. 44, Ст. 348. — Полупривредни календар за 1927. год. Бр. 48, Ст. 382. — Међународно удруживање полупривредника у привредном погледу Бр. 50, Ст. 393. — Где треба подизати винограде Бр. 50, Ст. 394. — Захвалност сарадницима Бр. 52, Ст. 413.

Савић Милутин. — Нове корисне књиге за народ „Војке и Воће“ Бр. 17, Ст. 133, Сочиво-леће Бр. 43, Ст. 339. **Симоновић Рад.** — Припрема одаје и прибора за гајење свилюбуба Бр. 17, Ст. 132.

Синђелић Живо. — Пример за углед Бр. 35, Ст. 277. **Ратковић М. Саво.** — Овогодишња летина у срезу Гњиланском Бр. 41, Ст. 325. — Живот и рад на Косову Бр. 51, Ст. 405.

Скарпић Влад. — Мрке мрље на ораховом листу Бр. 42, Ст. 333.

Спремић Драг. — † Радован В. Радовановић Бр. 52, Ст. 414.

Стаменковић Никодије. — Нови чланови утемељачи Бр. 2, Ст. 15. — Стање полупривреде у атару Полв. Подружине у Босанској Дубици Бр. 3, Ст. 21. — Рад полупривредника на унапређењу пољске привреде на територији Г.-Милановачке Полв. Подружине при крају 1926. г. Бр. 4, Ст. 29. — Нова Полв. Подруж. С. П. Д. у Жучковцу Бр. 4, Ст. 31. — Нов члан утемељач Бр. 4, Ст. 31. — Како стоји свиларство у Војводини Бр. 10, Ст. 78.

— Пример за похвалу и углед. Бр. 13, Ст. 101. — Нова Полупривредна Подружнина у Гњилану Бр. 13, Ст. 101. — Цене полупривр. производа у појединим подружницама фебруара 1926 г. Бр. 13, Ст. 103. — Нова полв. подружнина у Жупановцу Бр. 14, Ст. 110. — Нова полв. подружнина у Ваљевској Миланци Бр. 15, Ст. 116. — Члан добротвор Срп. Полв. Друштва Бр. 16, Ст. 125. — Похвалан пример Бр. 19, Ст. 148. — Корисна предавања Бр. 19, Ст. 148. — Похвалан пример Бр. 21, Ст. 165. — Подружине, предавања у 1926. г. Бр. 21, Ст. 165. — Наградне ученика средњих и нижих полв. школа Бр. 21, Ст. 165. — Гајење жмела у Бегечу Бр. 22, Ст. 173. — Стање полупривреде у селу Чифлику код Печевеца Бр. 22, Ст. 173. — Полупривредне изложбе Бр. 26, Ст. 203. — Учитељски тежачи код полупривредних школа Бр. 26, Ст. 203. — Стање пољске привреде код полупривредних подружнина Бр. 27, Ст. 212. — † Никола Алексић Бр. 33, Ст. 262. — Кретање цена полупривредних производа Бр. 34, Ст. 270. — Полупривредне изложбе Бр. 38, Ст. 300. — Цене полупривредних производа при крају Августа Бр. 38, Ст. 301. — Одишковац Бр. 40, Ст. 317. — Цене полупривредних производа Бр. 42, Ст. 334. — Пољски гласник на железницама Бр. 45, Ст. 358. — Једно успело предавање Бр. 45, Ст. 359. — Похвалан рад Бр. 45, Ст. 359. — Цене полупривредних производа у новембру ов. год. у околини подружине у Рачи Бр. 48, Ст. 382; Бр. 51, Ст. 404. — Полупривредна изложба у Крупну Бр. 49, Ст. 388.

Станисаљевић Н. Бор. — Трајање жара код крава Бр. 1, Ст. 5. — Производња жита Бр. 2, Ст. 11. — Гајење свиња Бр. 3, Ст. 19. — О чињеницама које утичу на извоз нашег жита Бр. 4, Ст. 26. — Производња и извоз кукуруза Бр. 7, Ст. 49. — Приређивање задружних курсева Бр. 8, Ст. 62. — Да ли је са гледишта економског боље извозити брашно или пшеницу Бр. 8, Ст. 62. — Храњење сточних крава и поступање са њима Бр. 15, Ст. 118. — Пареше код свиња Бр. 34, Ст. 268. Каква треба да је добра млекула Бр. 36, Ст. 285. Привредне стање у Румунији у овој години Бр. 41, Ст. 321. Економско стање у Чехословачкој Бр. 48, Ст. 362. — Опште стање пшеничне пијаце у Европи Бр. 46, Ст. 364. — Светска жетва и тржиште Бр. 50, Ст. 397. — Производња воћа и трговина њима Бр. 51, Ст. 402; Бр. 52, Ст. 41.

Стојковић В. Др. — У каквом стању треба давати чичку (морску репу) стоци Бр. 4, Ст. 29. — Како да се уништи паразит (буја) Бр. 4, Ст. 29. — Трапљене лишца од шећерне репе за храну стоке Бр. 5, Ст. 37. — Да се сузбија јабучни смотавач Бр. 6, Ст. 46. — За већу пропаганду домаћег конзервисања воћа и поврћа Бр. 6, Ст. 65. — Стерилисање у лименим кутијама Бр. 30 и 31, Ст. 240.

Талан Адам. — Коров у житу Бр. 14, Ст. 110. — Сточарске задруге у срезу крижевачком Бр. 17, Ст. 134.

Тодоровић Д. Благоје. — Маслина Бр. 2, Ст. 9. — Смокв Бр. 3, Ст. 18. Рогач Бр. 4, Ст. 27. — Личум и поморанџа Бр. 6, Ст. 43. — Нар Бр. 7, Ст. 53. — Први воћни расадник у Србији Бр. 49, Ст. 386. Бр. 50, Ст. 394.

Тодоровић Марко—Маша. — Гајење сочива Бр. 10, Ст. 78. — Гајење спанаћа Бр. 14, Ст. 111. — Гајење

хмела Бр. 27, Ст. 209. Прерада воћа Бр. 29, Ст. 225. —
Брање воћа Бр. 39, Ст. 310.

Тодоровић Т. Паја. Г. Дг Вел. Н. Стојковић као
уређник Тежака Бр. 1, Ст. 1 — Голубачке мушице Бр.
19, Ст. 150. — Пољопривредна криза у Немачкој Бр. 20
Ст. 157. — Извештај Сјездењ Пољ. Шко е у Ваљеву за
школску 1923/24 и 1924/25 Бр. 20, Ст. 158. — † Паулина
Матијевић Бр. 22, Ст. 173. — † Јован Миодраговић Бр.
23, Ст. 182. — Обласна пољопривредна иложба у Нишу
Бр. 24, Ст. 189, Бр. 25, Ст. 197. — † Марко Марчић Бр. 24,
Ст. 190. — Једно веома заслужно друштво Бр. 26, Ст.
204. — † Коста Буварчић—Сретенковић Бр. 27, Ст. 214. —
Поправљање зиратних земља (мелиорација) Бр. 38, Ст.
299, Бр. 39 Ст. 308. — „Винарство“ од Божидара Ђ
Ранковића Бр. 39, Ст. 310. — Конгрес Српских Земљо-
радничких Задруга у Великој Кикинди Бр. 40, Ст. 313.
Упутство за брање печурака и гљива Бр. 41, Ст. 325 —
„Расе оваца у Србији“ од Дг Т. Митровића Бр. 44, Ст.
350. — Главна Земљорадничка Задруга за осигурање у
С. Х. С. Бр. 45, Ст. 359. — Добри успеси иложба Бр. 46.

Ст. 364. — Питање о будућој железничкој мрежи у нас
Бр. 47, Ст. 369. — Две промоције на нашем мелиорационом
факултету Бр. 49, Ст. 387. — „Пчеларство“ од Јов. П.
Јовановића Бр. 49, Ст. 388. — Правила о оснивању до-
маћичких курсева у Краљевини С. Х. С. Бр. 50, Ст. 396.
Извештај о нижој пољопривредној школи у Крижевцима
и средњој господарској школи у Крижевцима за год.
1923/24 до 1425/26 Бр. 50, Ст. 397. † Никола П. Пашин
Бр. 51, Ст. 401. — † Никола П. Пашин члан утемељач
Срп. Пољопривредног Друштва Бр. 51, Ст. 403. — Из-
јана саучешћа Бр. 51, Ст. 404. — Letno poročilo državne
kmetijske šole na Grmi за 1925/26 Бр. 51, Ст. 404.

Томић Милан. — Куре из виноградарства у Љуб-
бушком Бр. 24, Ст. 187. — Пољопривредна иложба у
Невесињу Бр. 51, Ст. 398.

Цезар Павло. — Развитак виноградарства у Хрват-
ској и Славонији Бр. 27, Ст. 212.

Шнајдер Станко. — Борба противу болести и
штеточина на виновој лози у вези са начином гајења
ове културне биљке Бр. 25, Ст. 193.

II. САДРЖИНА

ОБЈАШЊЕЊЕ: Бр. значи број листа; Ст. значи страна броја; Чл. значи Чланак; Бел. значи Белешка; Гл. значи Гласник; П. и О. значи Питање и Одговор; Доп. значи Допи; Нек. значи Некролог; Пл. значи Подлиста; Пр. значи Приказ.

I. Општег пољопривредног значаја.

Смањивање сеоског становништва у Француској Бел. бр. 1, ст. 5.

Трговински уговор наше државе са Чехословачком Бел. бр. 2, ст. 15.

Срећна Нова Година Чл. бр. ст. 17.

Стање пољопривреде у атару пољопривредне поручине у Босанској Дубици на крају месеца децембра 1925. г. Бел. бр. 3, ст. 21.

Закон о сузбијању скупоће Бел. бр. 3, ст. 21.

Преговори о закључењу трговачког уговора између наше Државе и Француске и између наше Државе и Енглеске Бел. бр. 3, ст. 22.

Пут г. Министра Финансија у Париз и Њујорк у циљу урешања нашег ратног дугована Француској и Америци Бел. бр. 3, ст. 22.

Рад пољопривредника на унапређењу пољске привреде на територији Горње-Милановачке Подружине при крају 1925. Бел. бр. 4, ст. 29.

Финансијски Одбор Народне Скупштине изгласао је буџет Мин. Пољ. и Вода Бел. бр. 4, ст. 30

Закон о пољопривредном Кредиту Чл. бр. 6, ст. 41.

Изгласан је закон о занатлијској банци Бел. бр. 7 ст. 58.

Извештај о стању усева у Краљевини С. Х. С. Бел. бр. 9, ст. 70; бр. 13, ст. 101; бр. 15, ст. 116; бр. 16, ст. 126; бр. 18, ст. 141; бр. 20, ст. 156; бр. 22, ст. 172; бр. 30 и 31 ст. 241; бр. 35, ст. 277; бр. 40, ст. 317; бр. 42, ст. 333; бр. 48, ст. 382; бр. 51, ст. 404.

Утринско питање у Србији Чл. бр. 10, ст. 73.

Цене пољопривредних производа у делокругу подружја бр. 13, ст. 103; бр. 34, ст. 270; бр. 36, ст. 284; бр. 38, ст. 301; бр. 42, ст. 334; бр. 48, ст. 382; бр. 51, ст. 404;

Противу расељавања села Чл. бр. 14, ст. 105.

Укидање пореза на вино у Немачкој Бел. бр. 15, ст. 117.

Месечни радови Бел. бр. 16, ст. 125; бр. 18, ст. 140; бр. 22, ст. 172; бр. 27, ст. 210; бр. 32, ст. 253; бр. 36, ст. 284; бр. 40, ст. 316; бр. 44, ст. 349; бр. 48, ст. 381.

Закон о уништавању штетних животиња и биљака и о заштити корисних животиња Чл. бр. 18, ст. 137.

Пољопривредна криза у Немачкој Бел. бр. 20, ст. 157.

Неколико напомена за унапређење наше пољопривреде Чл. бр. 21, ст. 161.

Стање пољопривреде у селу Ч. ф. ку код Печевца Бел. бр. 22, ст. 173

С пута по Хрватској, Словеначкој и Далмацији Доп. бр. 26, ст. 205

Стање пољске привреде код пољопривредних подружја Бел. бр. 27, ст. 212.

Са овогодишњег излета у Праг Доп. бр. 33, ст. 261.

Савез о пријатељству наше државе са Грчком и уређење питања саобраћаја и слободне српске зоне у Солуну Бел. бр. 35, ст. 278

Штедна и Поштанска Штедионица Чл. бр. 36, ст. 281.

Једна од првих дужности државних чиновника Бел. бр. 38, ст. 301.

Једно залажање Бел. бр. 38, ст. 301.

Пољопривредни радови у Ж. ии Доп. бр. 40, ст. 318.

Приредно стање у Румунији у овој години Чл. бр. 41, ст. 321.

Овогодишња летина у ср. тиланског Доп. бр. 41, ст. 325.

Један добар начин пољопривредне пропаганде Чл. бр. 43, ст. 338.

Преглед цена пољопривредних производа по извештајима продуктне берзе у Београду и Новом Саду бр. 43, ст. 343; бр. 44, ст. 352; бр. 45, ст. 360; бр. 46, ст. 368; бр. 47, ст. 376; бр. 48, ст. 384; бр. 49, ст. 392; бр. 50, ст. 400; бр. 51, ст. 408; бр. 52, ст. 416.

И сваки пољопривредник треба да врши огледе Пл. бр. 44, ст. 346; бр. 45, ст. 354.

Плеларство у односу према воћарству и виноградарству Чл. бр. 46, ст. 361

Економско стање Чехословачке Пл. бр. 46, ст. 362. Опште стање пшеничне пијаве у Европи Бел. бр. 46, ст. 364.

Улицинске пешчане просторије Доп. бр. 46, ст. 365. Питање о будућој железничкој мрежи у нас Чл. бр. 48, ст. 369.

О разлозима због којих наша земља не износи воће у Америку и о нашој успешној конкуренцији америчког воћа у Европи Чл. бр. 47, ст. 371.

Међународно удружење пољопривредника у привредном погледу Чл. бр. 50, ст. 393.

Светска жетва и тришита Бел. бр. 50, ст. 405.

Живот и рад на Косову Доп. бр. 51, ст. 405.

II. Ратарство с ливадарством.

- О рентабилитету употребе вештачких ђубрива Чл. бр. 1, ст. 3.
- Набавка семена луцерке и црвене детелине Гл. бр. 1, ст. 7.
- Земљу треба добро урадити Чл. бр. 2, ст. 10.
- Производња жита Чл. бр. 2, ст. 11.
- Економски значај луцерке Чл. бр. 4, ст. 25.
- О чивеницама које утичу на износ нашег жита Чл. бр. 4, ст. 26.
- Како да се уништи папрад (бујад) на пашњаку Бел. бр. 4, ст. 29.
- Трапљење лишћа од шећерне репе за хранење стоке Бел. бр. 5, ст. 37.
- Уништавање маховине на ливадама и пашњацима Бел. бр. 6, ст. 46.
- Производња и извоз кукуруза Чл. бр. 7, ст. 49.
- Кад треба сејати јара жита Чл. бр. 7, ст. 52.
- Упоредна огледа о приносу кромпира и мор. ке репе Бел. бр. 7, ст. 54.
- Конзервисање кромпира с пролећа Бел. бр. 7, ст. 55.
- Пролеће је ту Чл. бр. 8, ст. 57.
- Да ли је са гледишта економског боље навозити брашно или пшеницу Бел. бр. 8, ст. 62.
- Подаци о хмељу, цена, продаји и др. у Војводини Бел. бр. 8, ст. 62.
- Упутство за гајење памука Чл. бр. 9, ст. 66.
- Утицај вештачког ђубрива на жетву репе шећерне Бел. бр. 10, ст. 78.
- Гајење сочива Бел. бр. 10, ст. 78.
- Како треба кукуруз сејати Чл. бр. 12, ст. 91.
- Бокорење и скривање озмице Чл. бр. 14, ст. 106.
- Коров у житу Бел. бр. 14, ст. 110.
- Употреба вештачких ђубрива у пролеће Чл. бр. 17, ст. 131.
- Сејте мудар Бел. бр. 19, ст. 149.
- Црвоточина на кукурузу П. и О. бр. 20, ст. 156.
- Гајење хмеља у Бегечу (Банат) Бел. бр. 22, ст. 173.
- Да ли се исплаћују вештачка ђубрива у садашњој пољопривредној кризи Чл. бр. 23, ст. 177.
- Лековито биље Чл. бр. 24, ст. 185.
- Успешно гајење пшенице на лакшим земљама Чл. бр. 26, ст. 201.
- Ћубрење пиринча П. и О. бр. 26, ст. 203.
- Гајење хмеља Чл. бр. 27, ст. 210.
- Ваштена буба-мара Чл. бр. 28, ст. 217.
- Корони, паразитске гљивице и инсекти у житу Чл. бр. 30 и 31, ст. 233.
- Сушење младог хмеља П. и О. бр. 30 и 31, ст. 240.
- Хмељна ваш П. и О. бр. 32, ст. 353.
- Производња семена луцерке Чл. бр. 33, ст. 257. бр. 34, ст. 267. бр. 35, ст. 276.
- Белење лишћа кукуруза П. и О. бр. 36, ст. 284.
- Поправљање виратних земаља (мелиорација) Чл. бр. 38, ст. 299. бр. 39, ст. 308.
- Сочиво—леће, Чл. бр. 43, ст. 339.
- Два важна питања о гајењу луцерке и црвене детелине Чл. бр. 45, ст. 356. бр. 46, ст. 362.

Опште стање пшеничне пијаце у Европи Бел. бр. 46, ст. 364.

Ширење употребе вештачких ђубрива код нас, Чл. бр. 52, ст. 410.

III. Градинарство (повртарство) и прерада поврћа.

- Рад у градини и воћњаку у месецу јануару Бел. бр. 1, ст. 5.
- За лећу пропаганду домаћег конзервисања воћа и поврћа Чл. бр. 9, ст. 65.
- Против буваца Бел. бр. 14, ст. 111.
- Гајање саванаха Бел. бр. 14, ст. 111.
- Сапушница као ђубре Бел. бр. 21, ст. 165.
- Ваштена буба-мара Чл. бр. 38, ст. 217.
- Глисте отерати Бел. бр. 28, ст. 219.
- Стерилисање поврћа у лименим кутијама П. и О. бр. 30 и 31, ст. 240.
- Сушење грашка за зиму Бел. бр. 30 и 31, ст. 242.
- Крестаци за зиму Бел. бр. 30 и 31, ст. 242.
- Ћубре од рогова Бел. бр. 30 и 31, ст. 243.
- Упутство за брање печурака и гљива Бел. бр. 41, ст. 325.
- Остављање поврћа за зимску потрошњу Чл. бр. 42, ст. 332.
- Чување свежег поврћа за зимску потрошњу Чл. бр. 45, ст. 357.

IV. Цветарство.

- Сејање дивље руже и белог глога П. и О. бр. 3, ст. 20.
- О гајењу питомих ружа Чл. бр. 9, ст. 69.
- У изгледу је забрана увоза у Сједињене Америчке Државе воћних и ружиних садница почев од 1930. год. Бел. бр. 13, ст. 102.
- Размножавање ружа Бел. бр. 19, ст. 149.
- Глисте отерати Бел. бр. 28, ст. 219.

V. Виноградарство и Винарство (Подрумарство).

- Берба грозђа 1925. год. у Дубровачкој области Гл. бр. 1, ст. 7.
- Набавка плавог камена Гл. бр. 1, ст. 7.
- Улога азота у бистрењу вина Чл. бр. 2, ст. 14.
- Избор резница за калемљење и прпорење Бел. бр. 2, ст. 16.
- Нега и чување вина Бел. бр. 3, ст. 22.
- Изложба и вашар вина у Ивањковцима Доп. бр. 3, ст. 22.
- Лепац за дрвене судове Бел. бр. 4, ст. 29.
- Накидно превирање сладуњавих вина Чл. бр. 6, ст. 45.
- Циклулоз и вински цвет Чл. бр. 8, ст. 60.
- Заштита винограда од мрза и саана Чл. бр. 9, ст. 68.
- Резултати постигнути прошле године у Француској са гајењем родних хибрида бр. 10, ст. 75.
- Међународна утакмица конструктора пољопривредних машина подешених за механичку обраду винограда у Италији Бел. бр. 10, ст. 77.
- Неколико нарочитих начина прераде грозђа Чл. бр. 11, ст. 84; бр. 12, ст. 94; бр. 14, ст. 109; бр. 15, ст. 115.
- Оснивање сортиманског винограда са грчким сортама Бел. бр. 11, ст. 86.

- Мрач у виноградина ове зиме Бел. бр. 11, ст. 86.
 Непосредни произвођачи Бел. бр. 14, ст. 111.
 Да притке дуже трају Бел. бр. 14, ст. 111.
 Претакане вина Чл. бр. 16, ст. 121.
 Пламењаче на виновој лози Чл. бр. 17, ст. 129.
 Извоз нашега вина у Чехословачку Бел. бр. 17, ст. 133.
 Пушана пића Чл. бр. 18, ст. 138; бр. 19, ст. 146;
 бр. 20, ст. 155.
 Слободна трговина плавим камењем Бел. бр. 20, ст. 157.
 Бордонска чорба за сување пламењаче на ви-
 новој лози П. и О. бр. 21, ст. 163.
 Јачина овогодишњих пиротских вина са разних
 положаја Бел. бр. 21, ст. 165.
 Мутно сирће набистрати Бел. бр. 22, ст. 173.
 Пламењача на виновој лози П. и О. бр. 23, ст. 181.
 Борба противу болести и штеточина винове лозе
 у виси с начиним гајења ове културне биљке Чл. бр. 25, ст. 193.
 Плесиве (буђаве) позрме и собе очистити Бел.
 бр. 27, ст. 241.
 Развитак виноградарства у Хрватској и Славонији
 после филосџере Доп. бр. 27, ст. 212.
 Пероноспора, одиум и стимулација на виновој лози
 (огледа) Бел. бр. 28, ст. 220.
 Пероноспора овога лета у виноградина у околини
 Пирота Пл. бр. 34, ст. 266.
 Цри на врелим калемовима лозе П. и О. бр. 34, ст. 269.
 Пламењача на вршним дастарима винове лозе Доп.
 бр. 36, ст. 286.
 Изгледи на овогодишњу бербу грођа и припре-
 мање за њу Чл. бр. 37, ст. 289; бр. 38, ст. 297.
 Загревање замуљаног грођа у циљу убрзања врења
 Бел. бр. 38, ст. 301.
 Берба грођа Бел. бр. 39, ст. 309.
 Додаване калвијум-метабулсулфида грођаној шири
 и клуку Чл. бр. 41, ст. 324.
 Берба у Жупи Доп. бр. 41, ст. 327.
 Овогодишња берба грођа у Власотинцима Доп.
 бр. 41, ст. 327.
 Набавка апарата за додавање угљен диоксида шири
 вино и та П. и О. бр. 44, ст. 348.
 Градобитне резнице нису употребљиве Бел. бр.
 46, ст. 364.
 Овогодишња берба грођа у Крајини (тимочкој)
 Доп. бр. 46, ст. 366.
 Уроци хлорозе у царибродским виноградина Чл.
 бр. 47, ст. 380.
 Анализа шире у околини Пирота, Беле Паланке и
 Цариброда Чл. бр. 48, ст. 380.
 Где треба подизати винограде Чл. бр. 50, ст. 394.
 Винограде треба загртати Бел. бр. 51, ст. 404.
- VI. Воћарство (с маслинарством) и прерада воћа.**
 О гајењу леске Чл. бр. 1, ст. 4.
 Крећење воћака Бел. бр. 1, ст. 5.
 Рад у градини и воћњаку у месецу јануару Бел. бр.
 1, ст. 5.
 Маслина Чл. бр. 2, ст. 9.
 Воће у Фочи Чл. бр. 2, ст. 12.
 Производња воћних младика-дивљачица Чл. бр. 2
 ст. 13.

- О употреби арсеникових соли у воћарству као сред-
 ство противу штетних инсеката Чл. бр. 2, ст. 13; Пл.
 бр. 11, ст. 82; бр. 13, ст. 100; бр. 14, ст. 106; бр. 15, ст. 116.
 Смочка Чл. бр. 3, ст. 18.
 За унаређење воћарства Бел. бр. 3, ст. 21.
 Услед чега шљиве не роде Бел. бр. 3, ст. 22.
 Spreмање и чување калем граница (воћк) Бел. бр.
 3, ст. 22.
 Рогач (рошчић) Чл. бр. 4, ст. 27.
 Трешње на бескречним земаљама Чл. бр. 4, ст. 28.
 О производњи орахових садница Доп. бр. 4, ст. 31.
 О подлогама, начину и времену за калемљење поје-
 диних врста воћака Чл. бр. 5, ст. 34.
 Збирање семена од јабука и крушака и сејање истог
 Бел. бр. 5, ст. 37.
 Личум и поморанџа Чл. бр. 6, ст. 43.
 Погође од којих зависи добро успевање одраслих
 воћака Чл. бр. 6, ст. 44.
 Размножавање воћака Чл. бр. 7, ст. 50.
 Нар (шипак-калиника) Бел. бр. 7, ст. 58.
 Младе биљке од црва одбранили Бел. бр. 7, ст. 54.
 За већу пропаганду домаћег конзервисана воћа и
 поврћа Чл. бр. 9, ст. 65.
 Маховина на воћкама Бел. бр. 9, ст. 71.
 Калемарски восак Чл. бр. 11, ст. 85.
 Гајење малина Чл. бр. 12, ст. 95.
 Сејање воћног семена у воћним расадницима Бел.
 бр. 13, ст. 102.
 У изгледу је забрана увоза у Сједињене Америчке
 Државе воћних и ружиних садница почев од 1930 год.
 Бел. бр. 13, ст. 102.
 Коврзаво лишће на бресквама Бел. бр. 14, ст. 111.
 Болег ораха Бел. бр. 15, ст. 117.
 Крушка са испуцавом и флекувом луском—кожицом
 Бл. бр. 15, ст. 119.
 Црвљиве трешње Бел. бр. 16, ст. 127.
 Калемљење оченењем Чл. бр. 20, ст. 153.
 Пажња навозницима сувих шљива Бел. бр. 20, ст. 158.
 Сапунавица као ђубре Бел. бр. 21, ст. 165.
 Креча даје воћкама Бел. бр. 21, ст. 165.
 Босанске шљиве Пл. бр. 22, ст. 170; бр. 23, ст. 179;
 бр. 25, ст. 194; бр. 26, ст. 202.
 Наше суве шљиве у Холандији Бел. бр. 22, ст. 173.
 Прерада трешања Чл. бр. 23, ст. 181.
 Како да се опораве градом оштећене воћке Бел.
 бр. 23, ст. 182.
 Воћни сокови Чл. бр. 24, ст. 186.
 Буђаву боду очистити Бел. бр. 24, ст. 187.
 Шљива рогач Бел. бр. 24, ст. 188.
 Кад и како треба брати јагодичасто и кошчицаво
 воће Чл. бр. 26, ст. 202.
 Обнова наших шљивика Пл. бр. 27, ст. 210; бр. 28,
 ст. 218; бр. 29, ст. 226. бр. 30 и 31, ст. 235.
 Сорте воћа у воћњаку пок. поп Косте Бунарџића
 у Дедовцима Бел. бр. 27, ст. 211.
 Справљање ликера Чл. 28, ст. 218.
 Прерада воћа Чл. бр. 29, ст. 225.
 Сок од малина Бел. бр. 29, ст. 227.
 Сушење граница и стабла кајсије П. и О. бр. 30
 и 31 Ст. 239.

- Против печурака на воћкама Бел. бр. 30 и 31, ст. 24Г.
Кречење калемова против мрави Бел. бр. 30 и 31,
ст. 24С.
Гајење маслина у Црној Гори Доп. бр. 30 и 31
ст. 244.
Глодари воћака Чл. бр. 32, ст. 250.
Справљање питања од воћа Чл. бр. 33, ст. 259.
Каламљене воћке на продају Бел. бр. 38, ст. 302.
Брање воћа Бел. бр. 39, ст. 310.
О систематичном опису наших државних сората
јабука и крушака Чл. бр. 42, ст. 330.
Мрке мрље на орахомовој лашу П. и О. бр. 42 ст. 333.
Неколико начина прераде воћа Чл. бр. 43, ст. 340.
Извозницама воћа Чл. 44, ст. 346.
Сушење јабука и крушака Чл. бр. 44, ст. 347.
Продаја воћних и багрених садница Бел. бр. 44,
ст. 349.
Ценовни воћних садница Бел. бр. 44, ст. 349.
О разлозима због којих наша земља не извози воће
у Америку и о нашој успешној конкуренцији америчком
воћу у Европи Чл. бр. 47, ст. 371.
Воћарство у Крајини (тим.) Чл. бр. 48, ст. 379.
Први воћни расадник у Србији Пл. бр. 49, ст. 386;
бр. 50, ст. 394.
Производња воћа и трговина њима Пл. бр. 51 ст.
402; бр. 52, ст. 410.

VII. Сточарство.

- Оснивајте Сточарске Задруге и удружења сточара
Чл. бр. 1, ст. 2.
Жар за парене код крмача П. и О. бр. 1, ст. 5
Извоз јерна и жребана од 1920—1924 г. бр. 1, ст. 6
Гајење свиња Чл. бр. 3, ст. 19.
Извоз свиња од 1920 год. до закључно 1924 год.
Бел. бр. 3, ст. 22.
У каквом стању треба давати чичоку (морску рену)
стоци Бел. бр. 4, ст. 29.
Организација сточарских задруга и удружења Чл
бр. 5, ст. 33.
Нова исхрана свиња Бел. бр. 5, ст. 35.
Трањење лишћа од шехерне рене за храну стоке
Бел. бр. 5, ст. 37.
Противу вашију на стоци Бел. бр. 6, ст. 46.
Крава да се лако отели Бел. бр. 6, ст. 46.
Оцена запатничке вредности стоке Чл. бр. 8, ст. 58
Прерано оплођење стоке Чл. бр. 11, ст. 81.
Неплодност и побачај код стоке Чл. бр. 13, ст. 98
Храњење стеоних крава и поступање са њима Б.л.
бр. 15, ст. 118.
Колико прасади треба оставити крмачи Пл. бр.
16, ст. 122, бр. 17, ст. 130, бр. 18, ст. 138, бр. 19, ст. 147.
Исхрана коња на пашни и зеленом храном Чл. бр.
16, ст. 124.
Крава млеко да не крије Бел. бр. 17, ст. 133.
Против мува на стоци Бел. бр. 28, ст. 219.
Клице од пиварског слада Бел. бр. 28, ст. 221.
Постелања у крава Бел. бр. 30 и 31, ст. 241.
Струготина за простирку стоке П. и О. бр. 33, ст. 260
Парене код свиња Чл. број 34, ст. 268.
Пинцгавско говече Чл. бр. 35, ст. 273.

- О оплођавању приплодних кобила Чл. бр. 36, ст. 283.
Какав треба да је добра млекуља Чл. бр. 36, ст. 285.
О неки приплодне кобиле и жребани док доји Чл.
бр. 37, стр. 291.
Напомена о поступању са стоком Чл. бр. 40, ст. 316.

VIII. Сточно лекарство (ветеринарство).

- О надују код говечета Чл. бр. 23, стр. 179.
Пролив кокошака Бел. бр. 23, стр. 182.
Борба против сточних заразних болести Чл. бр.
39, страна 305, број 40, страна 314.

IX. Млекарство.

- Колики су најтежи праноси постигнути у млекар-
ству у последњим годинама Бел. бр. 6, ст. 45, бр. 7, стр. 50
Трапист Чл. бр. 30 и 31, стр. 238.
Чување свежег млека Чл. бр. 32, стр. 249
Какав треба да је добра млекуља Чл. бр. 36, стр. 285.
Израда путера и сира траписта Чл. бр. 38, страна
203, бр. 39, стр. 306, бр. 40, стр. 314, бр. 41, стр. 322,
бр. 42, стр. 330, бр. 43, стр. 338.
Планинско гавдовање овцама на Старој Планини и
њеној околини Доп. бр. 43, стр. 41.

X. Живинарство.

- Кречна вода за живину Бел. бр. 6, стр. 46.
Малтер и песак за кокошке Бел. бр. 7, стр. 54.
Болестна живина Бел. бр. 9, стр. 71.
Кичку одбити од гнезда Бел. бр. 11, стр. 86.
Да кокошке носе крупнија јаја Бел. бр. 13, стр. 102.
Ваши на живини Бел. бр. 13, стр. 103.
Семе сунцокрета јаврна је храна за кокошке Бел.
бр. 15, стр. 118.
Не бадајте луске од јаја Бел. бр. 15, стр. 118.
О одабрању у живинарству Чл. бр. 19, стр. 145.
Кречне ноге у кокошки Бел. бр. 21, стр. 165.
Семе од коприва Бел. бр. 22, стр. 173.
Пролив кокошака Бел. бр. 23, стр. 182.
Чување гусака Бел. бр. 30 и 31, стр. 243.
Нешто из историје живинарства Пл. бр. 32, стр. 250,
бр. 33, стр. 258.
Штетан утицај мењања перја на живину и откла-
њање истог Пл. бр. 35, стр. 274, бр. 36, стр. 282, бр.
37, стр. 290
О на књизи живинарства Чл. бр. 52, стр. 409.

XI. Пчеларство.

- Противу уједа пчела и оса Бел. бр. 17, ст. 133.
Стање пчеларства у Краљевини Срба, Хрвата и
Словенаца Чл. бр. 22, ст. 169.
Сирће од меда Бел. бр. 28, ст. 219.
Саднице корисног дрвећа за пчеле Бел. бр. 40, ст. 318
Пчеларство у односу према воћарству и виногра-
дарству Чл. бр. 46, ст. 361.

XII. Свиларство.

- Како стоји свиларство у Војводини Бел. бр. 10, ст. 78.
Добротворна свиларска Друштва Чл. бр. 13, ст. 97.

Храњење свилюба лишћем на границима или брњих Чл. бр. 15, ст. 114.
 Припрема одаје и прибора за гајење свилюба Чл. бр. 17, ст. 132.
 Пред сезоном гајења свилюгосеница Бел. бр. 18, ст. 141.
 Стање свиларства у нашој земљи и мере за његово унапређење Чл. бр. 45, ст. 353.

XIII. Шумарство.

Сејање белог глога и дивље репе П. и О. бр. 3 ст. 20.
 Изазивање клијања семена од багрема и од гледичија Бел. бр. 7, ст. 54
 Утринско питање у Србији Чл. бр. 10, стр. 73.
 Сејање шумског семена у воћних расвдницама Бел. бр. 13, стр. 102.
 Сачувати своју шуму од сатирања П. и О. бр. 22, страна 171.
 Продаја воћних и багенових садница Бел. бр. 44, страна 349.

XIV. Штеточине, њихово сузбијање и њихови непријатељи.

Противу вашију на стоци Бел. бр. 6, стр. 46.
 Милде биљке од црва одбранити Бел. бр. 7, стр. 54.
 Средства за уништавање штетних птица П. и О. бр. 10, стр. 76.
 О употреби арсеникове соли у воћарству као средство противу штетних инсеката Пл. бр. 11, стр. 82, бр. 13, стр. 103, бр. 14, стр. 106, бр. 15, стр. 116
 Противу клица Бел. бр. 11, стр. 87.
 Ваши на живини Бел. бр. 13, стр. 103
 Против бувача Бел. бр. 14, стр. 111.
 Лек противу голубачке мушице Бел. бр. 19, стр. 150.
 Борба против болести и штеточина на виновој лози у вези са начином гајења ове културне биљке Чл. бр. 25, стр. 193
 Баштена буба—мара Чл. бр. 28, стр. 217.
 Против мува на стоци Бел. бр. 28, стр. 219.
 Глистотерати Бел. бр. 28, стр. 219
 Корови, паразитске гљивице и инсекти у житу Чл. бр. 30 и 31, стр. 233.

XV. Пољопривредне справе и машине.

Справе на рачун репарације Бел. бр. 13, стр. 101.

XVI. Управа Газдинства.

Уштеда радне снаге Бел. бр. 7, стр. 58.
 Планинско газдовање овцама на Старој Планини и у њеној околини До. бр. 43, стр. 341.

XVII. Задругарство.

Оснивајте сточарске задруге и удружења сточара Чл. бр. 1, стр. 2.
 Организација сточарских задруга и удружења Чл. бр. 5, стр. 330.
 Винарска и млекарска земљорадничка задруга у Чачку Пл. бр. 7, стр. 50, бр. 8, стр. 58, бр. 9, стр. 66.
 Приређивање задругних курсева Бел. бр. 8, стр. 62.

Сточарске задруге у срезу Крижевачком Доп. бр. 17, стр. 134.
 Конгрес српских земљорадничких задруга Бел. бр. 37, стр. 292.
 Конгрес срп. земљорадничких задруга у Великој Кикинди Чл. бр. 40, стр. 313.
 Главна земљорадничка задруга за осигурање у Краљевини С. Х. С. Бел. бр. 45, стр. 369

XVIII. Пољопривредна настава и народно просвећивање.

Курсеви за обуку сеоских младина у калемљену и нези винове лозе у Држ. Лозном Расаднику у Кавадару Гл. бр. 1, ст. 7.
 За ширење писмености у народу Бел. бр. 2, ст. 15.
 Школске Зграде Бел. бр. 3, ст. 22.
 Кратки тецјеви за обуку сеоских младина у калемљену и нези винове лозе и воћака Бел. бр. 5, ст. 36.
 Корисна предавања Бел. бр. 19, ст. 148.
 Награда ученика средњих и нижих пољопривредних школа Бел. бр. 28, ст. 165.
 Курс из виноградарства у Љубушком Бел. бр. 24, ст. 187.
 Упис ђака у срељну винарско-воћарску школу у Марибору Бел. бр. 30 и 31, ст. 241.
 Сирарска школа на Цинцар планини Доп. бр. 30 и 31 ст. 242.
 Сузбијамо неписменост Чл. бр. 34, ст. 265.
 Конгрес за пољопривредну наставу у Паризу. Стогодишњица Националне Пољопривредне Школе у Гринџену Доп. бр. 34, ст. 370.
 Пријам приватних ученица у нижу пољопривредну виноградарско-воћарску школу у Илоку Бел. бр. 37 ст. 309.
 Похвалан рад Бел. бр. 45, ст. 359.
 Пољопривредне школе и пољопривредно образовање омладине у ресору Министарства Пољопривреде и Вода Чл. бр. 48, ст. 377.
 Правила о оснивању домаћинских курсева у Краљевини С. Х. С. Бел. бр. 50, ст. 396.

XIX Изложба и предавања.

Изложба и вашар вина у Ивањковцима Доп. бр. 3, ст. 23.
 Корисна предавања Бел. бр. 19, ст. 148.
 Пољопривредна изложба у Прагу Бел. бр. 19, ст. 149
 Пољопривредна предавања у 1926. години Бел. бр. 21, ст. 165.
 Обласна пољопривредна изложба у Нашу Чл. бр. 24, ст. 189; бр. 25, ст. 197.
 Пољопривредне изложбе Бел. бр. 26, ст. 203.
 Соколски велики сајам у Прагу Бел. бр. 27, ст. 211.
 Велесајам и изложба у Осијеку Бел. бр. 27, ст. 211.
 Пчеларска изложба у Дубровнику Бел. бр. 32, ст. 254.
 Предавања из пчеларства Чл. бр. 32, ст. 254.
 Покрајинска изложба у Љубљани Бел. бр. 33, ст. 260.
 Велики сајам у Прагу Бел. бр. 35, ст. 277.
 Винарска воћарска изложба у Неготину (Крајини) Бел. бр. 37, ст. 293.
 Пољопривредне изложбе Бел. бр. 38, ст. 300.
 Успеси великог сајма у Прагу Бел. бр. 39, ст. 310.

Изложба пернате живине у Буковару Бел. бр. 40, ст. 318.

О наших изложбама и изложбеним комисијама Чл. бр. 41, ст. 322.

Пољопривредна изложба поврћа, воћа и грожда у Београду бр. 42, ст. 329; бр. 43, ст. 337. Бр. 44 ст. 145. Са воћарске изложбе у Зворнику Чл. бр. 42, ст. 334. Једно успешно предавање Бел. бр. 45, ст. 359.

Повластица на железницама за долазак на изложбу у Београду Бел. бр. 45, ст. 358.

Добри успеси изложба Бел. бр. 46, ст. 364.

Слава и изложба Срп. Пољопр. Друштва, Чл. бр. 49, ст. 385.

Пољопривредна изложба у Круњу Чл. бр. 49, ст. 388.

Пољопривредна изложба у Невесињу Доп. Бр. 50 ст. 398.

XX. Книжевност.

Г. Др. Бел. Н. Стојковић, као уредник Тежана Чл. бр. 1, ст. 1.

Гласник Министарства Пољопривреде и Вода П. бр. 1, ст. 6.

„Земљорадничка Читанка“ Пр. бр. 1, ст. 6.

„Пољопривредни Календар“ за 1926 год. Пр. бр. 4 ст. 30.

Грађа за пољопривредни речник П. бр. 5, ст. 34; бр. 6, ст. 42.

Чилска шалитра њен значај употреба и дејство П. бр. 6, ст. 38.

„Пољопривредни Гласник“ Бел. бр. 9, ст. 71.

Корисне књиге за народ Бел. бр. 11, ст. 87; бр. 14, ст. 111; бр. 15, ст. 119; бр. 17, ст. 133; бр. 18, ст. 142.

„Голубачке мушице“ од Др Косте Кондића Пр. бр. 19, ст. 150.

„Даданблатова кошница“ и руковање њоме Пр. бр. 19, ст. 150.

„Упутство за сувијање вилине косице — преденице“ П. бр. 19, ст. 151.

Извештај о раду државног фитопатолошког завода у Сарајеву за 1925. год. Пр. бр. 19, ст. 151.

Извештај за школску 1923/24 год. и 1924/25 год. Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву Пр. бр. 20, ст. 158.

„Поучна библиотека за народ“ Пр. бр. 20, ст. 159.

Ливадске трање и њихов избор од Др Т. Локота Пр. бр. 22, ст. 173.

„Здравље“, Пр. бр. 22, ст. 174.

Лековито биље од Hamperel-a Чл. бр. 24, ст. 185.

Бухач као инсектицид Пр. бр. 24, ст. 189.

Заватско задругарство на делу од Др Б. Хајдук Вељковића, Пр. бр. 24, ст. 189.

Словеначка свеска „Пољопривредног Гласника“ Пр. бр. 26, ст. 204.

Речи за Пољопривредни Речник Чл. бр. 28, ст. 221; бр. 29, ст. 229.

Наука о пољопривредном газдовању од Мил. Дунића Пр. бр. 29, ст. 227.

Бактерије и болести од Др Ант. Вуковића Пр. бр. 30 и 31, ст. 245.

Гајење питомих зечева од Свет. Радојчића Бел. бр. 35, ст. 278.

Широмер од Ил. Бошњака Пр. бр. 35, ст. 278.

Гласник Српског Пољопривредног Друштва Бел. бр. 36, ст. 284.

Увод у пољопривредну статистику од Богојуба Мишошевића Пр. бр. 36, ст. 286.

Јагодичасто воће од Павла Петковића, Пр. бр. 36, ст. 286.

Врба и прерада шљива од Др Велимира Н. Стојковића Пр. бр. 37, ст. 293.

Преглед економског стања срепске области Пр. бр. 38, ст. 302.

Винарство од Бож. Ђ. Ранковића Пр. бр. 39, ст. 310.

Уауство за сушење шљива Пр. бр. 40, ст. 318.

Др Т. Митровић — Раса оваца Пр. бр. 44 ст. 350.

Пољопривредни Календар за 1927. г. Бел. бр. 45, ст. 358; Пр. бр. 48, ст. 382.

Пчеларство од Јов. П. Јовановића Пр. бр. 49, ст. 378.

Извештај о нижој пољопривредној школи у Крижевцима I кр. средњој господарској школи у Крижевцима Пр. бр. 50, ст. 397.

Пола столећа шумарства Пр. бр. 50, ст. 398.

Letno poročilo državne kmetijske šole na Grmu Пр. бр. 51, ст. 404.

Савијка куца, црни пришт и метал од Др Вуковића Пр. бр. 52, ст. 413.

Захвалност уредника сарадницима и позив на сарадњу бр. 52, ст. 413.

XXI. Народно здравље и исхрана (домаћинство).

Лепак за дрвене судове Бел. бр. 4, стр. 29.

Младе копице као храна и лек Бел. бр. 11, стр. 87.

Кожне предмете од молаца сачувати Бел. бр. 15, страна 117.

Једна новина Бел. бр. 16, стр. 127.

Противу уједа пчела и оса Бел. бр. 17, стр. 133.

Мутно сирће избистрити Бел. бр. 22, стр. 173.

Сирће од руже Бел. бр. 24, стр. 187.

Буђаву боцу очистити Бел. бр. 24, стр. 187.

Плесниве (буђаве) подруме и собе очистити Бел. бр. 27, стр. 211.

Сирће од меда Бел. бр. 28, стр. 219.

Липов теј као лек и напитање Бел. бр. 28, стр. 219.

Боце од ајгина опрати Бел. бр. 30 и 31, стр. 241.

Противу мравки Бел. бр. 30 и 31, стр. 241.

Сушење грашка за зимску употребу Бел. бр. 30 и 31, стр. 242.

Кроставци за зиму Бел. бр. 30 и 31, стр. 242.

Срепање печурака за зиму Бел. бр. 30 и 31, стр. 242.

Ирада сапуна без соде Бел. бр. 30 и 31, стр. 242.

Упутство за бране печурака и гљива Бел. бр. 41, стр. 325.

Остављање поврћа за зимску потрошњу Чл. бр. 42, стр. 332.

Наша исхрана П. бр. 47, ст. 310.

Од чега болест од тога и лек Чл. бр. 50, ст. 396.

Зимска борба против маларије Чл. бр. 51, ст. 402.

Хладноћа и болести Чл. бр. 52, ст. 412.

XXII. Друшва и скупови.

Годишњи збор Удружења Српских Агронома у Београду Бел. бр. 13, стр. 102.
Једно веома заслужно друштво Бел. бр. 26, ст. 204.

XXIII. Личне вести.

Читаоцима православне вере Уредништво Тежака честита празник Христово Рођења Бел. бр. 1, стр. 5.
Нови чланови утемељачи Бел. бр. 2, стр. 15.
Нов члан утемељач Српског Пољопривредног Друштва Гл. бр. 4, стр. 31.
Честитка председнику С. П. Д. Паји Т. Тодоровићу Бел. бр. 11, стр. 86.
Чаан добротвор С. П. Д. Бел. бр. 16, стр. 125.
† Милутин В. Митровић Некр. бр. 20, стр. 159.
Похвалан пример Бел. бр. 21, стр. 165.
† Паулина Матијевић Некр. бр. 22, стр. 174.
† Јован Миодраговић Некр. бр. 23, стр. 182.
† Марко Марчић Некр. бр. 24, стр. 190.
† Коста Бунарић-Сретенковић Некр. бр. 27, стр. 214.
† Гојко Божовић Некр. бр. 32, стр. 254.
† Никола Алексић, Некр. бр. 33, стр. 262.
Пример за углед Бел. бр. 35, стр. 277.
† Петар М. Бјелица Некр. бр. 49, стр. 389.
Две промоције (проиваодства) на нашем медицинском факултету Бел. бр. 49, стр. 387.
† Никола П. Пашић Некр. бр. 51, стр. 401.
Никола Пашић члан утемељач Срп. Пољопривред. Друштва Бел. бр. 51, стр. 403.
Ијава саучешћа Бел. бр. 51, стр. 404.
Телеграфска најана саучешћа Г-њи Ђурђици Н. Пашића Бел. бр. 52, стр. 413.
† Радован В. Радовановић, Некр. бр. 52, стр. 414.

XXIV. Зборови Срп. Пољопривредног Друштва и Подружине.

Годишња скупштина Чачанске Пољопривредне Подружине Гл. бр. 1, стр. 6.
Годишња скупштина Пољопр. Подружине ср. млањског Гл. бр. 4, стр. 31.
Позив на 52 редовни годишњи збор бр. 10, стр. 73, бр. 11, стр. 81, бр. 12, стр. 89, бр. 13, стр. 97.
Рад Српског Пољопривредног Друштва у 1924/5 г. Чл. бр. 12, стр. 89.
52. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног друштва Чл. бр. 15, стр. 113.
Записник 52 Редовног Годишњег Збора Српског Пољопривр. Друштва 28. марта 1926. г. Додатак бр. 27.

XXV Остали рад Срп. Пољопривредног Друштва и Подружине.

Нова Пољопривредна Подружине у селу Жучковцу Гл. бр. 4, ст. 35.
Конференција свих секција Срп. Пољопривредног Друштва поводом предлога о оснивању Пољопр. Комора Бел. бр. 7, ст. 58.
Конференција свих секција Срп. Пољопривредног

Друштва о издавању Пољопривредног Речника Бел. бр. 8, ст. 61.

Жупска Пољопривр. Подружине Бел. бр. 10, ст. 77.
Нова Пољопривредна Подружине у Гиљану Б.д. бр. 13, ст. 101.

Нова Пољопривредна Подружине у Жупањевцу Бел. бр. 14, ст. 110.

Нова Пољопривредна Подружине у Валевојској Мислици Бел. бр. 15, ст. 116.

Стечај за инспектора Подружине С. П. Д. бр. 17 ст. 136, бр. 19, ст. 152, бр. 20, ст. 160, бр. 22, ст. 176 бр. 51, ст. 408, бр. 52, ст. 416.

Правилник о приређивању изложба Српског Пољопривредног Друштва и Пољ. Подружине П. бр. 20, ст. 156, бр. 21, ст. 162.

Имена чл. 7. Правила Српског Пољопривредног Друштва Бел. бр. 22, ст. 172.

Пољопривредна Подружине у Пећи Доп. бр. 38, ст. 302.
Телеграфски поздрав Њ. В. Краљу о Рођендану Њ. В. Наследника Престола Петра и одговор на поздрав бр. 39, ст. 305.

Одликовања Бел. бр. 46, ст. 317.
Крсно Име Срп. Пољопривредног Друштва бр. 45, ст. 353.

Поздрав Подружине у Плеваљу Њ. В. Краљу приликом изложбе Бел. бр. 46, ст. 363.

Честитке приликом Славе Срп. Пољопривредног Друштва Бел. бр. 48, ст. 381.

Слава и изложба Срп. Пољопр. Друштва Чл. бр. 49, ст. 385.

Позиви на претплату бр. 50, ст. 393.

XXVI Разно.

Поздрав Српском Пољопривредном Друштву са гозбора Чачанске Пољопривредне Подружине Гл. бр. 4, ст. 31.
Исправка бр. 5, ст. 38, бр. 42, ст. 334.

Поздрав са свечане седнице Подружине Српског Пољопривредног Друштва у Сенти Бел. бр. 13, ст. 61.

Реч у своје време Чл. бр. 10, ст. 79.
Пример за похвалу и углед Бел. бр. 13, ст. 101.

Похвалан пример Бел. бр. 19, ст. 148.
Стечај за Баштозла Н. П. Пољопривр. Школе у Киниу Бел. бр. 27, ст. 211.

XXVII. Записници седница Управног Одбора Срп. Пољопривредног Друштва.

Записник 49. седнице бр. 1, ст. 7.
" 50. " " 2 " 16.
" 51. " " 3 " 23.
" 52. " " 4 " 32.
" 1. " " 5 " 38.
" 2. " " 6 " 47.
" 3. " " 7 " 55.
" 4. " " 8 " 63.
" 5. " " 9 " 71.
" 6. " " 10 " 79.
" 7. " " 11 " 87.
" 8. " " 12 " 96.
" 9. " " 13 " 103.

Записник 10. седница бр. 14, ст. 112.		
" 11. " " 15. " 119.		
" 12. " " 16. " 127.		
" 13. " " 17. " 135.		
" 14. " " 18. " 143.		
" 15. " " 19. " 151.		
" 16. " " 20. " 159.		
" 17. " " 21. " 166.		
" 18. " " 22. " 175.		
" 19. " " 23. " 183.		
" 20. " " 24. " 191.		
" 21. " " 25. " 198.		
" 22. " " 26. " 207.		
" 23. " " 27. " 215.		
" 24. " " 28. " 222.		
" 25. " " 29. " 230.		
" 26. " " 30 и 31 " 246.		
" 27. " " " " 247.		
" 28. " " 32. " 254.		
" 29. " " 33. " 263.		
" 30. " " 34. " 271.		
" 31. " " 35. " 279.		
" 32. " " 36. " 287.		
" 33. " " 37. " 293.		
" 34. " " 38. " 303.		
" 35. " " 39. " 311.		
" 36. " " 40. " 319.		
" 37. " " 41. " 327.		
" 38. " " 42. " 335.		
" 39. и 40. " " 43. " 343.		
" 41. " " 44. " 351.		
" 42. " " 45. " 359.		
" 43. " " 46. " 366.		
" 44. " " 47. " 375.		
" 45. " " 48. " 383.		
" 46. " " 49. " 390.		
" 47. " " 50. " 399.		
" 48. " " 51. " 407.		
" 49. " " 52. " 414.		
" 50. " " 52. " 415.		

XXVIII. Огласи.

Сточари Бр. 1, стр. 8. Бр. 3, стр. 24. Бр. 4, стр. 32. Бр. 5, стр. 40. Бр. 6, стр. 48. Бр. 7, стр. 56. Бр. 8, стр. 64. Бр. 9, стр. 72. Бр. 10, стр. 80. Бр. 11, стр. 88. Бр. 12, стр. 96. Бр. 13, стр. 104. Бр. 14, стр. 112. Бр. 15, стр. 120. Бр. 16, стр. 128. Бр. 44, стр. 352. Бр. 45, стр. 360. Бр. 46, стр. 368. Бр. 47, стр. 376. Бр. 48, стр. 384. Бр. 49, стр. 392. Бр. 50, стр. 400. Бр. 51, стр. 408. Бр. 52, стр. 416.

† Јелица—Јела бр. 2, стр. 16.

Набавка семена од мушара бр. 5, стр. 39; бр. 6, стр. 47; бр. 7, стр. 56.

✓ Ценовник справа, семена и друго бр. 5, стр. 39; бр. 6, стр. 48; бр. 37, стр. 295.

✓ Верморел прскалице наручене су бр. 1, стр. 8; бр. 5, стр. 40; бр. 6, стр. 41.

Шарнићи лозни калемови бр. 6, стр. 48; бр. 7, страна 56.

Праве Нехвилове прскалице бр. 6, стр. 48; бр. 7, стр. 56; бр. 8, стр. 64; бр. 9, стр. 72; бр. 10, стр. 80; бр. 11, стр. 88; бр. 12, стр. 96; бр. 13, стр. 104; бр. 15, стр. 120; бр. 16, стр. 128; бр. 17, стр. 136; бр. 18, стр. 144.

Пажња бр. 7, стр. 56; бр. 9, стр. 72; бр. 11, стр. 88; бр. 12, стр. 96; бр. 13, стр. 104; бр. 14, стр. 112; бр. 15, стр. 120; бр. 16, стр. 128; бр. 17, стр. 136; бр. 18, стр. 144, бр. 19, стр. 152, бр. 20, стр. 160, бр. 21, стр. 168.

Бачком Пољопривредном Удружењу Сомбор бр. 8, страна 64

Чувене и најбоље прскалице Карл Плац бр. 8, ст. 64. Кузман С. Николић и Комп. бр. 8, стр. 64.

За бодљикаву жицу бр. 8, стр. 64; бр. 9, стр. 72.

Вршалица нумера осам бр. 10, стр. 80; бр. 11, стр. 88. Културна арба бр. 10, стр. 80; бр. 11, стр. 88; бр. 12, стр. 96.

„Каштел“ с-риште бр. 11, стр. 88; бр. 12, стр. 96; бр. 13, стр. 104; бр. 14, стр. 112, бр. 15, стр. 120; бр. 16, стр. 128; бр. 17, стр. 136; бр. 18, стр. 144; бр. 19, стр. 152; бр. 20, стр. 160.

Пољопривредници тражите сиршите „Хавен“ бр. 11, стр. 88; бр. 12, стр. 96; бр. 13, стр. 104; бр. 14, стр. 112; бр. 15, стр. 120.

✓ Главни камен Друштво је набавило бр. 11, стр. 88, бр. 12, стр. 96; бр. 13, стр. 104; бр. 14, стр. 112; бр. 15, стр. 120.

Српско Пољопривредно Друштво добило је дворедне сејалице бр. 13, стр. 104; бр. 14, стр. 112; бр. 15, стр. 120; бр. 16, стр. 128.

Јаја за насад бр. 14, стр. 112; бр. 15, стр. 120; бр. 16, стр. 128.

„Сулфорол“ бр. 18, стр. 144; бр. 19, стр. 152; бр. 20, стр. 160; бр. 21, стр. 168; бр. 22, стр. 176; бр. 24, страна 191.

Књига „Вошке и Воше“ бр. 18, стр. 144; бр. 20, стр. 160; бр. 21, стр. 168; бр. 22, стр. 176.

Кускутин бр. 18, стр. 144.

Командитно Друштво А. Ђераси и Ко. бр. 19, стр. 152; бр. 20, стр. 160; бр. 21, стр. 168; бр. 22, стр. 176; бр. 23, стр. 184, бр. 24, стр. 192; бр. 26, стр. 208; бр. 27, стр. 216; бр. 28, стр. 224; бр. 29, стр. 232.

Тежаци и пољопривредници бр. 21, стр. 168; бр. 22, стр. 176; бр. 23, стр. 184; бр. 24, стр. 192; бр. 25, стр. 200; бр. 26, стр. 208.

Н1 продају три алгајска бика бр. 22, стр. 176; бр. 23, стр. 184; бр. 24, стр. 192.

✓ Ценовник справа Срп. Пољопривредног Друштва бр. 23, ст. 174; бр. 24, ст. 192; бр. 25, ст. 200; бр. 27, ст. 209; бр. 28, ст. 224; бр. 29, ст. 231; бр. 30 и 31, ст. 248; бр. 32, ст. 255; бр. 33, ст. 263; бр. 34, ст. 272; бр. 49, ст. 391.

Земљорадници бр. 25, ст. 200; бр. 26, ст. 208; бр. 27, ст. 216; бр. 28, ст. 224; бр. 29, ст. 232; бр. 30 и 31, ст. 248; бр. 32, ст. 256; бр. 33, ст. 264; бр. 35, ст. 280; бр. 36, ст. 288; бр. 37, ст. 296; бр. 38, ст. 304; бр. 39, ст. 312; бр. 40, ст. 320; бр. 41, ст. 328; бр. 42, ст. 336; бр. 43, ст. 344; бр. 44, ст. 352; бр. 45, ст. 360; бр. 46, ст. 368; бр. 47, ст. 376; бр. 48, ст. 384.

Виногради бр. 25, ст. 200.

МС Соmick-ови трактори бр. 29, ст. 232.

Пријем ученика у Следњу Пољопривредну Школу
бр. 32, ст. 256; бр. 33, ст. 264; бр. 34, ст. 272.
Ценовник семена бр. 32, ст. 256.
Тражни помоћника бр. 33, ст. 264; бр. 34, ст. 272.
Ценовник књига бр. 34, ст. 271; бр. 36, ст. 288;
бр. 40, ст. 320.
На анане бр. 35, ст. 273; бр. 36, ст. 388; бр. 37,
ст. 295; бр. 38, ст. 304.
Економски чиновник бр. 35, ст. 280.
Покретна америчка стругара бр. 35, ст. 280.
Повјам ученика у Нижу Пољопривредну Школу у
Ади (Бачка) бр. 35, ст. 280.
Остин француско-енглески савезнички трактор бр.
37, ст. 296.
Пријам ученика у Нишу пољопривредну Ратарско-
Сточарску Школу у Алексинцу Бр. 37, ст. 296.

Енглески Албион млинови са ситом бр. 39, ст. 312.
Купујте само најбоље лозе и пшенице бр. 40, ст. 320;
бр. 42, ст. 336; бр. 47, ст. 376; бр. 49, ст. 392.
Плугове обраче бр. 41, ст. 328, бр. 42, ст. 336.
Расадник Мл. Милорадовића — Јагодина бр. 46,
ст. 367; бр. 47, ст. 375.
Не купујте каламљену лозу бр. 46, ст. 369; бр. 47,
ст. 378.
Трапист бр. 46, ст. 368; бр. 48, ст. 384.
Тражите Пољопривредни Календар за 1927 годину
бр. 46, стр. 368; бр. 47, стр. 376; бр. 49, стр. 392; бр.
52, стр. 415.
Оглас, прворазредне калемове лозе бр. 49, стр. 392.
Оглас, Срп. Пољопривредном Друштву потребно је
бр. 52, стр. 408; бр. 52, стр. 416;
Виноградари! бр. 52, стр. 415.